

ספר

חדושים ובאורים

מנחות

מאת

חיים שאול בלאאמו"ר הגר"ש זללה"ה גריינימן

בני ברק

הוצאה חדשה עם הוספות

שנת תש"ע לפ"ק

הכתבת:

גריינימן, בני ברק

ארץ ישראל

חדושים ובאורים

מנחות

זבחים, [עי' חו"צ זבחים ז' א' דחטאת פסול אף לשם גזוה], ועי' לקמן ה' ז' כתבנו עוד להוכיח דפסול שלא לשמה הוא פסול מחשבה מחודש. — ועי' מש"כ בזבחים ז' ז'.

שם אלא שלא עלו לזבחים לשם חובה, כל נודר קרבן יולא ידי חובתו אם הקרבן נעשה בהכשר, ואפילו שאינו כשר אלא צדיעצד כגון שזרק הדם שלא במקומו למ"ד דנתכפרו הזבחים זבחים כ"ו ז', ולא אמרינן שנתכוין לקרבן מהודר, ודין מחודש הוא שנתחדש בשלא לשמה, דלא כיפר על מה שבא אע"פ שהוא כשר, וכדדייקינן בזה בזבחים ה' א' ו' א', [ונראה דאם בשעת נדרו התנה שילא ידי חובתו גם אם יקריבו שלא לשמה, דדבריו קיימין, למה הדבר דומה לאומר הרי עלי עולה ע"מ שלא אחייב באחריותה, עי' לקמן ק"ט א']. (הערוה).

שם או לשמן ושלל לשמן כו', צפשוטו אשמועינן דאע"ג דבשלל לאוכליו צפסח קיי"ל דמקנת אוכלין לא פסלה, וכדנפקא לן מקרא פסחים ס"א ז', אבל בשלל לשמה אף מקנת שלא לשמה נמי פסלה, וכן מבואר פסחים ס"ז ז' דפריך מה בין לשמו ושלל לשמו לאוכליו ושלל לאוכליו, אלמא דחד דינא נינהו, ולר' יוסי דאף בגמר דבריו אדם נתפס דלדידיה מתפרשא מתני' צעבודה אחת כדאמר פסחים נ"ט ז', ע"כ כן הוא, דצעבודה אחת לא שייך נידון אחר.

ברם לר"מ דתפוס לשון ראשון, דלדידיה מפרשינן למתני' צפסחים שם צפתי עבודות והיינו ששחט לשמה לזרוק דמה שלא לשמה וקמ"ל

ב' א' מתני' כל המנחות שנקמנו שלא לשמן כשרות כו', בזבחים ז' א' כתבנו דצעלמא מתפרש שלא לשמה שלא לשם הזבח דומיא דההיא דגיטין נ"ד ז' אזכרות שלו לא כתבתי לשמן, דהיינו שלא כתבן לשם אזכרות, ולכאורה היינו לשם חולין, וזה לא יתכן דהא חטאת לשם חולין כשרה כדאמר זבחים ג' א', ואפשר דהתנא סמך אסיפא בזבחים י"ג א' דפירש כיצד לשמן ושלל לשמן לשם פסח ולשם שלמים, ומרן זללה"ה בזבחים סימן כ' (ז) ס"ק י"ג כתב דאם חישב בשעת שחיטה שהשחיטה תשמש רק להחיר אחר מן החי כמו שחיטת חולין, ולא תשמש כשחיטה לענין הקרבן, דכה"ג פסול משום מתעסק דומיא דמשום חולין בזבחים מ"ו ז', ולשם חולין דמכשרינן היינו דומיא דחטאת לשם עולה, שידוע ששחט קרבן חטאת, ומכיון שתשמש השחיטה כשחיטת הקרבן, אלא שיהא כקרבן שנשחט לשם חולין, דומיא דחטאת לשם עולה, ולפי זה ניחא דלא מתפרשא שלא לשמן דמתני' דומיא דשלל לשמה דגט ודתפילין ואזכרות, [ואע"ג דסתם מתעסק היינו רק בטועה, מ"מ כשם דצמנאזא אם מכיון שלא לשם מנזה לא ילא, ה"נ צעבודת קרבן אם מכיון שלא לשם עבודת קרבן, והיינו כעין פסול דמתעסק].

ולאמור מתפרש ענין דשלל לשמה, שמכיון לשחוט החטאת לשם שחיטת חטאת אלא שתהא קדושתה כחטאת לשם עולה, והוא פסול חיוצי מחודש, ולכך שייך לומר דלשם חולין כשר דלאו מינה לא מחריצ צה, וכן שייך לחלק בין גזוה לנמוך כדס"ל לשמעון אחי עזריה צריש

למיפשת מר"ל דלית ליה מחשצין מעבודה לעבודה כלל בזבחים ט' ז', וא"כ ע"כ דעבודה אחת תנן, מ"מ אם איתא דגם מר' יוחנן איפשיטא בעיא קשה טפי.

ועז"ק דהא לקושטא דמילתא אף לר"מ משכחת לה שפיר מקצת שלא לשמה, כגון שעמדו לפניו מנחת מנחת ומרחשת, וקמץ מנחת מנחת ואמר הריני קומץ לשם אלו, דזכהאי גוונא ליכא משום תפוס לשון ראשון, וכמו שכתבו תו' פסחים ס' א' דזכהאי גוונא משכחת לה דלטמאים ולטהורים כשר אף לר"מ, [איצרא דדצריהם ז"ע דלכא' דלטמאים ולטהורים לא שייך לדון תפוס לשון ראשון כיון שאפשר לשחוט בשביל כולן, ואטו השוחט קרבן שותפות ואומר הריני שוחט להתכפר ראובן ושמעון מי שייך כאן תפוס לשון ראשון, וה"נ דכוותה, ואף דלטמאים לחוד פסול מ"מ שפיר מוסיף גם לטהורים ויוכשר, אח"כ מצאתי שכבר כ"כ בהגהות הגר"א מ"ז"ל הורצ"ך, אבל בגמ' פסחים ס"ג א' מצואר דגם צמולים וערלים שייך תפוס לשון ראשון, ובתו' הרשב"א תמך דצרי על זה, ועי' מש"כ בזה בפסחים ס' א'], וכיון דמשכחת לה ע"כ ראוי לכלול דין זה בלשמן ושלא לשמן, דהא קושטא הוא דמקצת שלא לשמה פסול אף לר"מ, וכן בשינוי צעלים משכחת לה מקצת כשחט שיתכפרו שניהם, וגם בזה פוסל מדין לשמן ושלא לשמן, [וכמש"כ בלקוטי הלכות פסחים שם בשם ספר הישר, [ועי' תו' פסחים ס"ז ז' ד"ה פסול], דשינוי צעלים כשינוי קודש דמי לכל מילי, ואף דליכא לכמה טעמים שאמרו בגמ' פסחים שם], וג"ז בכלל דין המשנה, ובזה גם לר"מ משכחת לה אף בעבודה אחת וכמש"כ דזכהאי גוונא לא שייך תפוס לשון ראשון.

ולבן נראה דשחט לשמה לזרוק דמה שלא לשמה הוא סוג ממונע בין שלא לשמה לבין מקצת שלא לשמה דומיא דמקצת אוכלין, דאע"ג דלא חשיב כמקצת אוכלין כדמוכח מהא דר"ח פוסל שחטו למולים ע"מ שיתכפרו צו ערלים, מ"מ לא חשיב נמי כשלא לשמה גמור, דקו"ס השחיטה יש בה גם כח של לשמה, ומתניתין דלשמן ושלא לשמן כולל כולהו גוויי דמנא לאשתכחי אליבא דר"מ, כגון בשינוי צעלים שזרק לשם ראובן ושמעון, וכן בשינוי קודש משכחת לה כשכתב על הנייר או על

דמחשצין מעבודה לעבודה, יש לדון מהו עיקר חידושא דמתני', דלכאורה זכה"ג לא דמי למקצת אוכלין, שהרי חשב לעשות הזריקה רק שלא לשמה, ואף שהפסול הוא בשחיטה דשחיטה במחשצת כזו פסלה רחמנא, וכדחזינן דאף דליכא מחשצת ערלים בזריקה, אפילו הכי שחטו למולין ע"מ שיתכפרו צו ערלים בזריקה ס"ל לר"ח בפסחים ס"א ז' דפסול וכמו שפירשו תו' שם א', אלמא דהפסול הוא בשחיטה, ולפי זה הרי זה דומה למקצת שלא לשמה שהרי השחיטה עצמה עושה לשמה, מ"מ לא דמי דכיון דמחשצתו על הזריקה היא כולה שלא לשמה, הרי"ז כמחשצת שלימה שלא לשמה, וכדחזינן דשחטו למולין ע"מ שיתכפרו ערלים בזריקה דס"ל לר"ח דפסול, ולא חשיב כשחט למולין ולערלים, וכמו שפירשו תו' שם כיון דלא פתיכי מולין בזריקה, ולכאורה גם מכל שינוי צעלים משמע כן, דהא שינוי צעלים היינו שחטו לצעלים ע"מ שיתכפר צו אחר, ומצואר דכהאי גוונא חשיב שלא לשמה, ולא כלשמה ושלא לשמה, אלא שיש לדחות דכיון דליכא שינוי צעלים בשחיטה, ה"נ אין הלשם צעלים שבשחיטה כלום, ומיהו אכתי בפסח ששחטו למנויו ע"מ לזרוק שלא למנויו דהיינו שינוי צעלים, ולא משמע דחשיב כלשמה ושלא לשמה, ובפסח הרי איכא פסול שלא למנויו בשחיטה, אלא דאכתי י"ל דשינוי צעלים פסול אחר הוא דליתיה בשחיטה.

ולשון הגמ' בפסחים וקמ"ל דמחשצין מעבודה לעבודה והיינו צעיא דר"פ, היה מתפרש שפיר דבכלל לא איירי מתני' צדין מקצת שלא לשמה, ורק מחשצין מעבודה לעבודה אחי לאשמועינן, וכמו שפירשו תו' שם דצעיא דר"פ היינו אי בשתי עבודות תנן, אבל בלשון הצעיא דר"פ משמע דפירושא דמתני' ידוע וכל הספק הוא אם איירי בעבודה אחת וכר"י או דאיירי בשתי עבודות ואף לר"מ, אבל לא דלר"מ משתנה כל פירוש המשנה לענין אחר, וכן מהא דשאל ר' שמלאי לר' יוחנן מה בין לשמו ושלא לשמו לאוכליו ושלא לאוכליו בפסחים ס"ז ז' הרי מוכח דחד דינא נינהו, והוה ליה לר"פ למיפשט מייניהו דבעבודה אחת תנן, אם איתא דשתי עבודות הוא נידון מחשצין מעבודה לעבודה, ולא איירי כלל צדין מקצת שלא לשמה, ואע"ג דבלאו הכי הוה מצי

קאמר לשם פסח ולשם נדבה, לרבותא נקט שלמים דאף דהפסח משתנה לשלמים אפילו הכי בזמנו חשיב שלא לשמה.

גמ' הא מנחה גופה כשרה כו', יש לעי' במנחת חוטא ומנחת קנאות שקמנן לשם חולין דמסתבר דדינם כחטאת, [אם נימא דגם בקמיצה שייכא מחשבה לשם חולין כמו בשחיטה], אי אית זהו לאו דלא ישים עליה שמן, מי אמרינן לכל מיילי דבמילתיה קאי או לא. (זבחים מ"ו ב' מנחה ד').

שם הא מנחה גופה כשרה ואסור לשנויי כו' אסור לזרוק דמה שלא לשמה כו', נראה דשחט שלא לשם אשים או ריח פשיטא דאסור לשנויי זהו ולא אינטריך לרבא לאשמועינן, דכיון דהקרבתו בקדושתו קאי כדמעיקרא פשיטא דגם לענין דיני מחשבות בקדושתו קאי, ורק בשלא לשמה שהמחשבה הועילה לקבוע את הקרבן דדיון שלא לשמה שאינו עולה לזעלים, זהו יש מקום לדון שאין כבר הפסד במחשבה נוספת שלא לשמה, דבקרבתו שלא לשמה לא אמרה תורה איסור מחשבה שלא לשמה, וכ"מ בלשון הגמ' הא מנחה גופה כשרה ואסור לשנויי כו', משמע דהטעם שהיה מקום להחיר הוא משום דחסר בכשרות המנחה, וכן בזבחים ב' א' אמרינן אבל בקדושתיהו קיימי ואסור לשנויי זהו, אלמא להנידון להחיר הוא משום דלאו בקדושתיהו קיימי, וכן נראה דאין הנידון אלא במחשבה נוספת שלא לשמה וכלשון הגמ' לשנויי, ואין נפקותא אם המחשבה הראשונה היתה לשם מחצת והשניה לשם מרחשת, דתרווייהו שלא לשמה נינהו, ואפשר דגם שינוי זעלים בכלל, דבקרבתו שאינו עולה לשם חובה אין פסול בדברים הגורמים שלא יעלה לשם חובה, אבל שלא לשם אשים או ריח פשיטא דאסור אף בקרבן שלא לשמה, דאף דקילי משלא לשמה, אבל הם ענין אחר, ואין סברא לומר דבקרבתו כשר יהא רשאי לחשוב שלא לשם אשים וכו', ואף שהוא קרבן שאינו עולה לשם חובה, ומיהו אין הכרע לזה ויש מקום לומר דכיון דס"ד להחיר שלא לשמה ממש כש"כ שלא לשם אשים ואינך, דכל פסולי מחשבה בני זיקתא נינהו.

ויש לעי' לפי זה בהא דקאמר אב"א סברא משום דמשני זה כל הני לישיני זה וניזיל, ומה טענה היא זו הרי כל מקום הספק הוא דשמא בקרבן

החרס פסח ושלמים ואמר הריני שוחט לאלו, אלא דמתני' נקטה בשינוי קודש באופן הרגיל דהיינו שאמר לשם פסח ולשם שלמים, וזהו לר"מ לא מתפרש אלא ששחט לשם פסח לזרוק לשם שלמים, ומקצת כגון זה פוסל אף בשלא לאוכליו, ומ"מ נקטיה לאשמועינן דמחשבתו מעבודה לעבודה, אבל כל סוגי מקצת שלא לשמה בכלל, ואף גווני דכשרים בשלא לאוכליו.

ושלא לשמו ולשמו אי בשתי עבודות מתפרש, נראה דהיינו ממש שלא לשמה דעלמא, ששחט שלא לשמו, ולשמו היינו שלא חשב על הוריקה כלום, וכן משמע לשון רש"י ותו' בפסחים שם, והיינו דפרכינן שם בגמ' דל"ל למיחני שלא לשמו ולשמו, ולא פרכינן כן אי בעבודה אחת איירי, וכפר"י שבת' שם, דבעבודה אחת הרי שניהם מקצת שלא לשמה, אבל אי בשתי עבודות, הרי שלא לשמו ולשמו הוא ממש שלא לשמו בעבודה אחת, ולא יתכן לפרש שלא לשמו ולשמו, ששחט ע"מ לזרוק שלא לשמו, והשחיטה ענמה תהיה לשמו, דכהאי גוונא חשיב לעולם לשמו ושלא לשמו, דכשחשב שהוריקה תהיה שלא לשמו כבר נכלל בזה שהשחיטה היא בסתמא לשמה, ואין לזרוק למה שחשב אח"כ בהדיא שהשחיטה תהיה לשמו. אי מתני' בשתי עבודות, נמנא דבזריקה או בהקטרה לא משכחת לה לשמו ושלא לשמו, ואף דרהיטת המשנה משמע דאכל ד' עבודות קאמר, מ"מ דחקינן לאוקמי סתם משנה כוותיה דר"מ.

שם כיצד לשמן ושלא לשמן לשם מנחת חוטא כו', נראה דהא דהוצרך התנא לפרש, וכן בזבחים ובפסחים, הוא משום דלא נתפרש מהו שלא לשמה, והוצח נזבח לשם ששה דברים כדתנן זבחים מ"ו ב', לכך פירש דשלא לשמה היינו שינוי שם הוצח.

שם ולשם מנחת נדבה, לשון זה כולל צין שאמר סתם לשם מנחת נדבה ולא פירש איזו, וצין שאמר לשם מחצת או מרחשת וכיו"ב, וה"ה מנחת חוטא לשם מנחת קנאות נמי פסול, אלא דנקט הרגיל טפי, ובעלמא מחובה לנדבה כגון ששחט עולת יולדת לשם עולת נדבה נראה דחשיב לשמה ועלה לזעלים, והכא משום שהם מנחות אחרות ולאו נדבה קגרמה, והא דבפסח קתני בזבחים י"ג א' ובפסחים נ"ט ב' לשם פסח ולשם שלמים, ולא

כונה זו נאות יותר לשנות ולא עלו, ועוד י"ל
 דלמחר שכבר נשנה דין כל הקרבנות שכשרים אלא
 שלא עלו, והבדל נראה בזה לפרש דגם אשם נזיר
 ומזורע בכלל כל הקרבנות שדינם כשרים ולא עלו,
 בכהאי גוונא נראה טפי למינקט ולא עלו, שלא בא
 אלא לכללם בין כל הכשרים ולא עלו, ומה"ט נמי
 נראה אידך ברייתא דלקמן מ"ח ב' דקתני גבי שלמי
 נזיר נמי כשרים ולא עלו שגם בזה דקדקו בתו'
 זבחים שם, ומיהו התם בלא"ה נראה דהא קתני
 שאין טעוין לחם ולא זרוע, ואי הוה קתני אלא
 שלא עלו, היה מתפרש דבמילתיה קאי לכל מילי,
 ומה"ט יתכן נמי לומר דבאשם מזורע אינו מקדש
 השמן לר"מ לקמן ט"ו ב', דדין השמן כדין לחם
 שאינו מתקדש בשחיטה שלא לשמה, ולכך לא קתני
 אלא שלא עלה דהוי משמע דבמילתיה קאי אף
 לקדש הלוג שמן.

בחדושים הנדפסים ע"ש רש"א דקדק מדברי
רש"י שפירש אסור לשנויי זה שם
 קמץ שלא לשמה אסור לעשות מתן כלי שלא לשמה,
 דדוקא בעבודה אחרת אסור לשנויי אצל באותה
 עבודה שעשה שלא לשמה אין אסור לשנויי זה,
 והדברים תמוהים דבקמיצה וזממן כלי לא שייך
 לחלק העבודה, וקמץ שלא לשמה היינו שעשה כל
 מעשה הקמיצה שלא לשמה ולא שייך להוסיף זה,
 וכן זממן כלי, ולא היה אפשר לרש"י לפרש בע"א,
 ועוד אדדייקת מרש"י דייק מגמ' דרצא נמי הכי
 אמר עולה ששחטו שלא לשמה אסור לזרוק דמה
 שלא לשמה, ולא נקט ששחט סימן אחד, ובעיקר
 הדין נראה דמלשון אלא יש לדייק דאף באותה
 עבודה אסור להמשיך בשלא לשמה, וכגון בהולכה
 שפסע פסיעה ראשונה שלא לשמה חייב לחזור זו
 ולהולך מכאן ולהבא לשמה, וכאילו היתה המנחה
 כשרה לגמרי, וכשם שאפשר לפגל ולפסול בכל
 פסיעה ופסיעה כך ראוי לעשות לשמה כל פסיעה
 ופסיעה, נורצא לא נקט סימן אחד משום דאז הוי
 ס"ד דאסור לשנויי משום שלא חשב אלא בחצי
 מתיר, ועוד דמילתא דפשיטא שאין לחלק בין
 עבודה אחת לשתי עבודות ולכך נקט כפי שהדבר
 צוהה].

שם אצל בקדושתיהו קיימי ואסור לשנויי זהו כו',
 לכאורה ראוי לדייק דבקדושתיהו קיימי לענין
 עיקר דינם, וכעין דאמר לקמן פ"ט ב' דכבש הבא

שלא לשמה אין מפסיד שלא לשמה, וי"ל דה"ק
 דנהי שהוא קרבן שאינו עולה לזעלים דהוא שלא
 לשמה, אצל הרי פשיטא דבמילתיה קאי והרי הוא
 קרבן שהיה, אם עולה, אם מחבת, וכן שם הזעלים
 עליו שהוא קרבן שלהם, וא"כ אין סברא שיהא
 רשאי לחשוב לשם קרבן או זעלים אחרים, ואף אם
 אין בזה הפסד כ"כ כמו בקרבן לשמה, ולפי זה
 איכא נפקותא בין טעמא דקרא לטעמא דסברא,
 דלטעמא דקרא הרי דינו כנדבה ממנו, ואם יש
 לאו דלא יחשב או לא תזבח וגו' כל דבר רע בשלא
 לשמה דעלמא, ה"נ יהא לאו זה בהך זריקה שלא
 לשמה, דלא נתבאר אם צמחשבה שאינה פוסלת
 איכא לאו, עי' רמב"ם ריש פ"ח מפה"מ,
 וברמב"ן בהוספת לאוין לטה"מ, אצל לטעמא
 דסברא אפשר שאין כאן לאו אלא איסורא בעלמא,
 ואשכחן כהאי גוונא דאמרינן אב"א סברא ואב"א
 קרא ואיכא נפקותא ביניהו כמש"כ תו' חולין ק"ל
 ב' ד"ה ואב"א, ולפי זה הא דאמרינן וכדברא היינו
 לטעמא דקרא, דלהך טעמא במילתא קמייתא קאי
 אף לענין שלא לשמה והיינו דקתני אלא, אצל
 לטעמא דסברא הרי קיל מקרבן דלשמה, אלא
 דאפילו הכי אין לחשוב מחשבה שאינה נכונה, וגם
 אי הוי קתני ולא עלו, הוי ידעינן הך סברא דלא
 לשנויי זה, ואין בזה מן הקושי, דהא רצא תרי
 הטעמי קאמר לקושטא דמילתא, דתרוייהו איתנהו,
 ושפיר מיייתין סייעתא לדידיה לטעמא דקרא, א"נ
 אף לטעמא דסברא כיון דלדינא אסור לשנויי והרי
 הוא בקרבן כשר לכל הדינים שפיר כתב התנא לשון
 אלא לפרש הדבר, שאין ציון לקרבן כשר ולא כלום.

בההיא דתניא תמורה י"ט ב' אשם בן שנה
והציאו בן שנים בן שנים והציאו בן
שנה כשירה ולא עלו לזעלים לשם חובה, לא מצי
למיתני אלא שלא עלה, דהא לאו במילתיה קאי
דהוא כשר לשם עולה כמו שפירשו תו' שם, אם
בנייתק לרעייה או בששחטו שלא לשמה.

בברייתא דלקמן מ"ח ב' דקתני אשם נזיר ואשם
מזורע ששחטן שלא לשמן כשרים ולא
עלו לזעלים לשם חובה, ולא קתני אלא שלא עלו,
כתבו תו' זבחים ב' א' שלא חש לדקדק, אצל אפשר
דהתם החדוש הוא דאע"ג שלא עלו לשם חובה
אפילו הכי כשרים, ולאפוקי מדרב לקמן ד' ב' ד
דס"ל דכיון שבאו להכשיר ולא הכשירו פסולין, ועל

דמינכרא לא פסלה רחמנא ואף בזבחים כשירה א"כ ליכא למיפרך מידי דנילף גם שינוי בעלים, דהא סוג מחשבה למדנו ובשינוי בעלים ליכא סוג זה דמחשבה דמינכרא, ומחשבה דלא מינכרא אף בשינוי קודש פוסלת. (הערות).

ג' א' אמרי דילמא מינוי דבתר הזאה הוא כו', א"ה, עי' מש"כ בזבחים ס"ד ז' אס חייב לעשות מינוי בחטאת העוף כמו בעולת העוף או שהדס היה מתמנה מאליו.

תוד"ה אלמא ושמא התם צבא לצאת ידי שמים וא"נ כגון דאיכא [נראה דנ"ל דאכל] חדא דמיימי וקאמר [נראה דנ"ל קאמר] אס זו נדרתי תהא לנדרי ואס לאו תהא נדבה, לכאורה גם לצאת ידי שמים לא מייבי, שהרי בקצב מנחה זו לנדרי איירי, וא"כ ינא ידי נדרי, ותו אין כאן נדר כלל אף לא לצאת ידי שמים, ושמא אפילו הכי שייך ענין לנדב כפי מה שחפץ היה בנדרי, אבל קשה דמאי חידוש הוא, הניחא אי מתני' אשמועינן דבאמת חייב להציא חמשתן, יש כאן חידוש דספק נדר לחומרא, אבל לצאת ידי שמים באופן זה דחויב ליכא כלל אף לא לצאת ידי שמים, ורק ענין הגון, מה חידוש יש בזה, ונ"ל אגב רישא, ורישא אינטריך לאשמועינן חיובא דספק נדר, דהתם אף לר"ש לא ינא אס לא יציא מספר עשרונים שנדר, וגם לאפוקי מדרכי אליצא דחזקיה, ותירוץ השני היינו דבאמת אס יציא לנדרי בכל ענין, ינא ידי חובתו במנחה אחת, אלא דהכא בכל מנחה שמציא הוא מתנה שאס אינה כפי שנדר שתהא נדבה, וממילא באמת חייב מן הדין להציא חמשתן, לצאת ידי חובת נדרי, שו"ר בספר מרן זללה"ה בקמא סכ"ז סק"ז שכתב להגיה בתו' שהכל תירוצ אחד, דלצאת ידי שמים צריך להציא חמשתן ולהתנות.

ובעיקר קושיתם נראה דעיקר דיוקא דגמ' הוא אי מתני' מוכחא דאי אפשר להציא מחנה חלות ומחנה ריקין כדר"ש, ולא איכפת לן אי איכא דוקיא במתני' במילי אחריני דלא כר"ש, ודכוותה קאמר ר"פ ס' א' ע"ז ז' דכל היכא דתנן עשר תנן לאפוקי מר"ש, אע"ג דבלא"ה צהני תרתי מתניתין פליג ר"ש בסיפא בהדיא, וממילא מוכח דרישא לאו ר"ש היא, והיינו נמי משום דבהאי דינא דר"ש קדייק, ולא אי אחיא כר"ש בכל מילי, ומיהו למש"כ לקמן ס"ג א' דאי מציא מחנה

עם העומר תהא מנחתו כפולה, ותמיד יהא טעון שני גזירים דשחרית צכהן אחד ודצין הערבים בשני כהנים, אבל לענין לשנויי צהו יש מקום לומר דפגם זה כיון שכבר חשבו בשחיטה אינו מוסיף פגם כשיחשוב אותה מחשבה גם בקבלה, וי"ל דבמחשבה שאינה פוסלת כגון שלא לשם ריח שלא לשם ניחוח הרי פשיטא דאסור לשנויי צהו, וה"נ איכא לדיוקי מכשרים אלא שלא עלו, דבמילתא קמא קיימו וכאילו לא חשבו צהו מחשבה פסולה.

וא"ת אמאי באמת לא דייקין מהא נמי דכבש הצא עם העומר תהא מנחתו כפולה ואיך דלקמן שם, דהא מסבירא דיינין צהו התם, וי"ל דכשרים אלא שלא עלו מלמד רק שהכשרות לא נפגמה והם כשרים גמורים, אבל אס הם בחשיבותם ליכא למישמע מהכא. (הערות).

ברש"ש ריש זבחים דקדק דאי הוי קתני ולא עלו לא הוי ידעין אי הא דקתני חוץ מן הפסח והחטאת קאי אכשרות או אהא דלא עלו, ואין זה דקדוק דמסבירא הוי פשיטא לן דלאחמורי אחי דאין להקל בחטאת טפי מבשאר קרבנות, וגם בהדיא קתני התם בסיפא במתניתין י"ג א' דפסולות, וכן במתניתין קתני בהדיא בסיפא במנחת חוטא ומנחת קנאות דפסולות.

ב' ב' רש"י ד"ה אבל הך מחשבה דקדשים הוצאת דיבור צפה הוא כו', א"ה, עי' מש"כ לקמן י"ז ז' ראה לזה, וכן בחולין מ"א ז' ד"ה ונראין.

תוד"ה שחיטה אבל תימה קצת אמאי לא פליג בקבלה דמנחות כו', י"ל דלא חשיב אפשר לבטלה כיון דאיכא דינים מיוחדים ציד וצבלי.

תוד"ה מכדי א"נ קסבר אצ"י כו', לכאורה קשה א"כ מה תירץ לו רבה כיון דגם אצ"י ידע דטעמא משום מעשיה מוכיחין, וי"ל דודאי אצ"י לא ידע סברא דמעשיה מוכיחין דמשום דמינכרא לא פסלה, אבל קושית תו' היא דאיך שלא נפרש מ"מ ע"כ בשינוי בעלים לא שייכא מעשיה מוכיחין וע"כ לחלק צין שינוי קודש לשינוי בעלים, וא"כ מאי פריך אצ"י, וזה מדוקדק בלשונם בקושיהם, ולזה תירצו דאצ"י הוי ס"ד דשמא נלמוד גם שינוי בעלים משינוי קודש להכשיר אבל למאי דפירש רבה דמעשיה מוכיחין סברא היא דמחשבה

תו' מזיר כ"ז ב' ד"ה שהרי, ומירלו דשאני התם שהיה חייב שתייהם הלכך הוי עקירה טפי, נראה כונתם דהתם כיון שהצעלים רלו להתכפר צו על הדם והוא חייב גם חטאת דם והשוחט שחט במחשבה זו חשיב עקירה משם חטאת חלב, ואי אפשר להתכפר צו על החלב שלא לרצונו אע"פ שנשאר בעיקרו חטאת חלב, והוא כעין שלא נתכוין לשם מנחה, ואף אי מנחות א"ל כונה מ"מ אם נתכוין שלא לזאת לא יא, וה"נ הרי נתכוין שלא לשם חטאת חלב, ולפי זה האשה שהפרישה עולת יולדת וגמלכה והקריבתה לשם עולת נדבה, לא יאשה ידי חובתה וחייבת להציא עולת יולדת אחרת, [ועי' כריתות ז' א' באומר לא יתכפר לי חטאתי], ומיהו צוה י"ל דבעולה כיון דלא כתיב על חטאתו באמת אפשר לשנותה לאחר הפרשה ואז באמת הוי עולת נדבה, ועוד תירצו דהתם נמי הא דמניא לא כיפר היינו שלא יא ידי חובת חטאת דם אבל יא ידי חובת חטאת חלב. (זכאים ט' ב').

שם ר"א צריה דרבא מתני כולהו לפסולא כו', יש לעי' חטאת דשמיעת הקול ששחטה לשם חטאת דציטוי שפתיים מהו, מי חשבינן לה כחלב ודם או כחלב וחלב, ומסתברא דתרווייהו משום שבועה הוא וכחלב וחלב חשיבי, וכן חטאת דטומאת מקדש ששחטה לשם חטאת דטומאת קדשיו, אבל חטאת דטומאת מקדש וקדשיו ששחטה לשם חטאת דשמיעת הקול או ציטוי שפתיים, או איפכא, נראה דפסולים דודאי כחלב ודם חשיבי, [ורק לז"ק דרבא דחטאת חלב לשם חטאת דם כשירה אז הוי מכשרין חטאת דשמיעת הקול לשם חטאת דציטוי שפתיים, ומספקין רק בחטאת קבוע לשם חטאת דטומאת מקדש וקדשיו, ואפשר דבכלל ספק זה גם חטאת דטומאת מקדש וקדשיו לשם חטאת דשמיעת הקול וציטוי שפתיים דאי אמרינן שכן כרת כמותה פסלינן הכא ואי אמרינן משום שאין קבוע מכשרין הכא, ועיין מש"כ בחו"צ זכאים ט' ב']. (סג)

שם מחבת לשום מרחשת במנא קא מחשב ומחשבה במנא לא פסלה, נראה דודאי כונתו ידועה דבמנחה קא מחשב, דלאו צשופטי עסקין, אלא דלשוננו מקולקל, וחשיב כידות, ונחלקו ר"ש ורבנן ציד כי האי במחשבה אי פוסל או לא, (ועי' או"ז ה' יבום סי' תרי"א).

חלות ומחאה ריקין, נקטינן דכולהו חד קרבן נינהו, וא"כ צדין הוא דנדר חלות והציא ריקין יא, אף אי נדר מחבת והציא מרחשת לא יא, ולפי זה אי מתני' כר"ש דמציא גם מחאה חלות ומחאה ריקין, ע"כ דמיייתי ומתני דלא יהא לנדרו אם אינו כמו שנדר וכתירון התו', דאם לא כן הרי יא משחט או חלות או ריקין, אלא אם כן נימא דכיון דחלות וריקין חד קרבן נינהו, ואיהו פירש בנדרו כיצד להציא אם חלות או ריקין או שניהם בחלקים מסוימים, הרי קבע נדרו שלא יא יד"ח צנורה אחרת, ולא דמי לאמר מחבת, דהתם אמרינן דהזכיר אחת מן המנחות ואין קפידא מנדר נדרו אם יציא מרחשת, דקציעותא דמנא לאו כלום הוא, אבל כששינה ולא נדר סתם מאפה תנור, אלא נחית לפרטה, אמרינן דצדוקא נדר, ונ"ע. (סי"א סק"ד).

ג' ב' ומאי זכאים רוב זכאים, יש לעי' אי השתא דנדר ציה משינויי דלעיל, ורהיטת הגמ' משמע דשינויי דשינוי קושטא נינהו, ורק בעגל ופר לשם פסח, אמרינן רוב זכאים. (הערות).

שם אמר רבא חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם לשם חטאת עכו"ם כשירה, בכריתות כ"ז ב' אמרינן דהפריש חטאת על החלב והציאו על הדם לא כיפר, מדכתיב קרבנו על חטאתו שיהא קרבנו לשם חטאת, והיינו דילפינן דבכלל הקדשת הקרבן הוא גם שיהא קרבן על החלב, וכשם שאי אפשר לשנותו מחטאת לאשם כמו"כ אי אפשר לשנותו מחטאת חלב לחטאת דם, שכבר חל עליו שם חטאת חלב, [והיינו דאמרינן התם דאכתי הו"א דוקא צנחמה דקדושה קדושת הגוף אי אפשר לשנותה, דכל קדושתה אי אפשר לשנות דהא קדושה קדושת הגוף, אבל מעות דיוצאים לחולין ע"י מעילה אימא דלא נתפס בהן סוג הקרבן לשם החטא ויכול לשנות מחלב לדם, קמ"ל אידך קרבנו], והנה אין מזה ראייה לדין חטאת חלב ששחט לשם חטאת דם, דנהי דהקרבן נתפס לשם החטא, אבל אכתי י"ל דשינוי כזה אינו פוסל את הקרבן כיון שאין השינוי בקרבן אלא בחטא, אבל ממה שאמרו דלא כיפר יש לשאול נהי דאינו יכול לשנותו ונשאר בשם חטאת חלב, אבל אמאי לא כיפר הא הוה ליה חטאת חלב ששחט לשם חטאת דם, ושפיר נשאר בכשרותו לכפר על החלב לרבא, וזו קושית

רצא מדלף קאמר נמי כאן בשינוי בעלים, אבל בדברי רב אשי אין רחיה כלל דסבר האי טעמא, ולפי זה לקמן ד' א' דאמרינן כרבה לא משני ליה משום קושיא דאזי, הוה מצי למימר משום דלא משמע בדברי ר"ש שינוי בעלים, אלא דניחא ליה טפי למימר משום קושיא דאזי דנשנה בהדיא, וגם דומיא דאינך דמשום קושיות דאמוראים שנתפרשו קאמר. (הערות).

תוד"ה לר"ש אע"ג דצפרק דס חטאת כו', ז"ע דבפשוטו שתי דרשות נינהו, ודרשא דתורה אחת לכל חטאות למילף דינים מחטאת לחטאת כו"ע מודו זה, ואף במנחות לרבנן נמי דרשינן הכי בתורת כהנים תורת המנחה תורה אחת לכל המנחות לרבות שמן ולבונה במנחת כהנים, אבל ללמוד מזה שאין שינוי ממנחה למנחה פוסל, הוא דרשא אחרת דרק ר"ש דריש לה. (הערות).

תוד"ה כאן ושניהם יש ליישב, יתכן לפרש דאינם חלוקים בשום דבר, ולכו"ע המחשב אינו מזכיר המנחה שעוסק בה כלל, ורק אומר הריני קומץ לשם מנחה פלונית, וכליגנא דמחני' לשם מנחת חוטא ולשם מנחת נדבה, וגמ' כד נקט לשם מרחשת מזכיר מחבת וכד נקיט לשם מנחת מרחשת נקט מנחת מחבת, א"נ לא דייקין בהכי ולעולם אמרינן מנחת מחבת, וכן יש לפרש לעיל ב' ב' מנחה לשום מנחה היא דאגב דאמר לשם מנחה אמר מנחה. (הערות).

ד' א' כלום הגענו לסוף דעתו של ר"ש, השואל נסתפק איזה מן המירוצים הנכון אם של רבה או של רצא, והתשובה דכלום הגענו כו' היא דאפשר דגם שניהם אינם נכונים ואפשר דאחד מהם נכון. (הערות).

שם אר"ה אמר רב אשם שניתק לרעיה ושחטו סתם כשר לעולה כו', יעוי' בתו' דההלכה למשה מסיני נאמרה דכל שצחטאת מתה באשם קרב עולה, והיינו דאשם שנתכפרו בעליו באחר או שמתו קרב עולה, ונראה דאשם ששהה בשעה שנפגם המזבח לר"י וזחים נ"ט א' דבע"ח נדחין ונפסלו, דפסול אף לעולה, וכן בנשחטה בעליו או המיר, דכיון דהקרבן נפסל מדין דיחוי, לא מנאנו הלכה דאשם פסול יהא קרב עולה.

ומיהו נראה דזה דוקא בשנדחה מחמת פסול הפוסל גם בעולה, אבל אי משכחה לה

ויש לעי' זבח לשם מרחשת מה לי אמר ר"ש, ולכאורה היינו הך, אבל קשה דלפי זה אין חילוק בין זחים למנחות דבתרומתו לשם שלמים או עולה פסול ולשם מחבת או מרחשת כשר, ובדברי ר"ש מבואר דמחלק בין מנחות לזחים, כדקאמר כל המנחות כו' שאין המנחות כו', ושם י"ל דאורחא דמילתא דשלא לשמה דמנחות לשם מנחה אחרת, ושלא לשמה דזחים לשם זבח אחר, הלכך שייך לומר דמנחות כשרות שלא לשמה ולא זחים, ואפשר דזבח לשם מרחשת פסול, דכהאי גוונא חשיב טפי יד מוכיח, דכשעוסק במנחות ראוי לו לפרש מנחת מרחשת, וכשאומר סתם מרחשת ליגנא קטיעא הוא ושייך בדין ידות, אבל כד קאי בזחים ואומר לשם מרחשת מוכח טפי דלשם מנחת מרחשת קאמר, והזכיר המנחה ברמיזא, ולפי זה באמת חלוק מנחות מזחים. (הערות).

שם בזביחה דפסלה ביה מחשבה קא מחשב, האי ליגנא ז"ע דהכי איבעיא ליה למימר בשלמים או בעולה דפסלה ביה מחשבה קא מחשב, דומיא דלעיל דקאמר במנחה דפסלה ביה מחשבה קא מחשב, אבל מה ענין להזכיר כאן שחיטה, ואפשר דלאו שחיטה קאמר, אלא זבח קאמר, ולשון זביחה לאו דוקא, ולמה שצדדנו לעיל דזבח לשם מרחשת פסול י"ל דאי הוי נקט בשלמים דפסלה ביה מחשבה, הוי דייקין מזה דזבח לשם מרחשת כשר.

(הערות).

שם לשום צילה בעלמא, לפי זה צלולה לשם חריצה באמת פסול לר"ש, ואולי שייך גם לומר לשם חריצה בעלמא, דהיינו דהדברים דגם צלולה לשם חריצה מכשיר ר"ש, עי' תו' לעיל א' ד"ה ל"ש.

(הערות).

שם צלולה בשמן איקרי כו', מלשון זה משמע דאם אמר לשם צלולה בשמן באמת פסול, אבל יתכן לפרש דצלולה בשמן איקרי, ואין זה שם למנחה. (הערות).

תוד"ה כאן ניחא לו למימר טעם השוה לכל האמוראים, נראה כונתם דטעם הנאמר בגמרא משום דאדרבה מחשבה דמינכרא פסלה רחמנא הוא מבואר בדברי רבא ורב אשי, דלדידהו קאמר ר"ש דאע"ג דמחשבה דמינכרא היא וראויה לפסול, אבל טעם דמילתיה דר"ש דנקמנו שלא לשמה משמע בשינוי קודש לא מוכח אלא בדברי

דליתני במתני' חוץ ממנחת העומר וחזק מאשם
 נזיר ומזורע מוכח דדינס שיה למנחת חוטא
 וחטאת, וע"כ הטעם משום דמקשינן לחטאת, ועי'
 בספר מרן זללה"ה למנחות סי' כ"א סק"א דנראה
 שלא פירש כן, ומיהו כ"ז יתכן בשלל לשמה ששחט
 לשם קרבן אחר, אבל בשחט או קמץ לשם חולין
 ליכא למילף מחטאת, דהא בחטאת כשר לשם חולין
 אלא דלא עלה לשם חובה, לפי מה שפסק הרמב"ם
 ע"פ הגמרא זבחים מ"ו ב', ובאשם נזיר ומזורע
 ומנחת העומר יש לפסול לרב דכיון דלא עלו לשם
 חובה הרי צאו להחיר ולא החירו, וע"כ דסגי
 בסברא לפסול אף בלא ילפותא מחטאת, דכיון
 דלמדנו דלא עלה ממילא ידעינן מסברא דבמכשירין
 אי אפשר להכשירו, ועי' להלן ד"ה נראה.

אפשר דדוקא בקרבן שאין כיו"צ אלא להכשיר,
 קאמר רב דפסול שלא לשמה כיון שלא
 הכשיר, אבל קרבן השוה בעבודתו לקרבן הנידר
 ונידב, או המכפר, כגון עולת מזורע לר"י בנו של
 ריב"ז פסחים נ"ט א' דסבר דמעבדא בהכשר,
 כשרה שלא לשמה אע"פ שצאת להכשיר ולא
 הכשירה, דכיון דאין בינה לשאר עולות ולא כלום
 שפיר אמרינן דכשלא הכשירה חורה לדיון עולה
 דעלמא, (עי' ז' א' אי לא חזו לעולת חובה קרבי
 לעולת נדבה, ולמסקנא שם נראה דהוי כעולת חובה
 אלא דכשירה אע"פ שלא עלתה לשם חובה), וכן
 אפשר שהיא צאה לאחר מיתה, ודוקא אשם נזיר
 ומזורע שנשתנו משאר אשמות שהם כזשים בני
 שנה כדאמר זבחים ז' ב', ע"ז א' אימרי בדיכרי
 מחלפי לך, בזה סבר רב דלא אשכחן סוג קרבן
 כזה כשאנו מכשיר, וכן מנחת העומר ליכא דכוותה
 כדאמר ה' ב', והא דאמרינן לקמן ב' והא עולה
 ושלמים דנזיר דמכשירין נינהו, עיקר קושיא
 משלמים דשלמי נזיר אין דוגמתן בשאר שלמים,
 אבל מעולה לא קשיא ליה דאפילו הוי הכשר קבוע
 יש להכשירו לאחר מיתה כיון שלא נשתנה משאר
 עולות, וטעמא דמילתא משום דכי היכי דמכפרין
 דלא אחו לאחר מיתה מתכשרי כיון דאיכא מכפרין
 דאחו לאחר מיתה, ה"נ עולה זו מתכשרא כיון
 דאיכא עולה הבאה לאחר מיתה, ועוד דעולה
 המכשרת י"ל דאין בה חידוש משאר עולות אלא
 דאמרה תורה הבא דורון עולה ותכשר, וממילא
 אין בינה לשאר עולות ולא כלום, וכן משמע נזיר

דיחוי מחמת פסול הפוסל רק באשם, בזה עם
 דיחוי נעשה עולה, דגם מתו בעליו או נתכפרו
 באתר יש לחשוב כדיחוי, ועל זה הרי נאמרה
 ההלכה דקרב עולה, ומשום דעולה קריבה גם
 לאחר מיתה, או דקריבה לקיץ המזבח, וכן אשם
 שעברה שנתו ונתכפרו באתר בכלל ההלכה דקרב
 עולה, ומשום דפסולו רק לאשם. (תמורה סימן ה').

שם אמר רב מנחת העומר שקמצה שלא לשמה
 כו', א"ה, בקושיא השטמ"ק דתיפוק ליה
 משום ממסקנה ישראל, עי' מש"כ לקמן ה' א'.

שם אמר רב מנחת העומר שקמצה שלא לשמה
 פסולה הואיל וצאת להחיר כו', בזבחים ה'
 א' מסקינן דאשם כשר שלא לשמה אע"פ שאינו
 צא לאחר מיתה מקרא דושחט אותה לחטאת אותה
 לשמה כשירה שלא לשמה פסולה הא שאר קרבנות
 אפי' שלא לשמה כשרים, וא"כ מהאי קרא איכא
 לנישמע אף אשם נזיר ומזורע, ונהי דמפקינן פסח
 מהאי כללא, היינו משום דמפרש ביה קרא בהדיא,
 ונ"ל דסבר רב דדרשא דאותה מתפרש נמי שפיר
 אם צא לרבות הכשר רק לזבח אחד, ומוקמינן ליה
 באשם של מכפרין דאשכחן מכפרים לאחר מיתה
 ולא מוקמינן ליה במכשירים, ולמסקנא דאיתותא
 רב נראה דהיינו צאמת מהאי טעמא דאית לן
 למילף מאותה דרך חטאת פסולה אבל כל שאר
 הקרבנות כשרים (לכד מפסח דמפרש ביה קרא
 בהדיא), ואף מכשירים בכלל.

ונראה דלרב ילפינן אשם נזיר ומזורע ומנחת
 העומר מחטאת למיפסל שלא לשמה, דהא
 גם חטאת איכא בקרא דזאת התורה, וכדפרכינן
 זבחים ה' ב' אשם מאי חזית דאקשת לשלמים
 אקיש לחטאת ומתרינין הא מיעט רחמנא אותה,
 והשתא הא לרב אותה לא ממעט אשם נזיר ומזורע
 וא"כ שפיר איכא לאקושי לחטאת, ויש מקום לדון
 אם לא הוי ילפינן מחטאת, ורק מסברא דלא שייך
 בזה לא עלה משום שאינם צאים אלא להכשר, הוי
 פסלינן להו, אם היה דינס כפסולו בצעלים דבעי
 עיבור נורה, דהא ע"י שניתקו מן הצעלים הם
 נפסלים, ויותר מסתבר דאף זה חשיב פסולו בגופו
 כמו שלא לשמה (פסחים ע"ג ב') דכיון דפסולו
 נגרם ע"י מחשבה שלא כהוגן חשיב פסולו בגופו
 אף שלענין הדין נחשב כקרבן בלא צעלים, אבל
 הסיבה לכך היא בגופו, ולפי זה מהא דפרכינן

י"ח ב' דלענין התחלת מזירות טהרה רק בחטאת הדבר תלוי, ואפילו מכשיר שאינו קצוע לא הוי כיון שאף אם הביא אשמו אינו מתחיל מזירות טהרה עד שיביא חטאתו, וי"ל דה"ק וכן אתה אומר באשם מזיר לר"י בנו של ריב"ז דס"ל דבא להכשיר, ואף דלא קיי"ל כוותיה מ"מ נקט רב גס אליביה, שו"מ בשטמ"ק כריתות כ"ז א' אות כ"ה בזה דאמרין שם בגמרא דאשם מזיר בא לבטלה, הקשה מסוגיין דקרי ליה מכשיר ומשני דסוגיין כמ"ד דאשם מעבב, ולמש"כ לעיל לנדר דקרבן שיטנו שלא בהכשר כשר שלא לשמו אף בזה להכשיר, א"כ אפשר דלרבנן דאשם מזיר אינו מכשיר, דאף אשם מזורע כשר שלא לשמו, כיון שאינו חלוק מדיון אשם מזיר בהקדשות, ושפיר בא שלא לשם חובה, כמו אשם מזיר דהוי מכפר, ודינו ככל המכפרים אף שהוא עצמו אינו בא לאחר מיתה, וא"כ אף אשם מזורע דוקא לר' ישמעאל בנו של ריב"ז הוא דמיפסל, אבל לא יתכן לומר כן דא"כ אין איתותז רב מבזייאת דמכשרא אשם מזורע שלא לשמו הא שפיר מיתוקמא כרבנן, אלא ודאי אשם מזורע אף לרבנן פסול שלא לשמה, אע"ג דאיכא כיו"צ אשם מזיר דכשר שלא לשמה, ומ"מ אפשר לקיים מש"כ לעיל לענין עולת מזורע, ונחלק בין קרבן שבא בנדבה לאשם שאינו בא בנדבה, ולכך אין ללמוד להכשיר אשם מזורע שלא לשמה משום שימשא כאשם מזיר, א"נ י"ל דאשם מזורע חלוק מאשם מזיר שהרי טעון תנופה עם הלוג שמן ויש בדמו מתן זהונות וטעון נסכים ולכך חשיב כקרבן בפני עצמו שאין כיו"צ שלא להכשיר, ומ"מ נע"ק כיון דבמעשה הקדחתו אין בינו לאשם מזיר ולא כלום, וכששחטו שלא לשמו לדין אפשר דכבר א"ל ליתן ממנו ע"ג זהונות כיון שיטריך אשם אחר, ע"י מש"כ לקמן ז' א']. מנ"ל לרב להוסיף מכלל אשמות, ומדרשא דאותה דמכשרא שאר זבחים, ולדמותו לחטאת, ואפשר דאשם מזיר חידוש הוא שבא לבטלה ולא גמרינן מיניה.

ויותר נראה דרב גס אליבא דרבנן קאמר דאשם מזיר פסול שלא לשמה, ואע"ג שהוא בא לבטלה, דעיקר הדבר דס"ל לרב דקרבן שיש לו תפקיד מיוחד אין לנו להכשירו כשלא עלה לשם חובה, ורק מכפרים דאשכחן כפרה לאחר מיתה.

י"ח ב' דאמרין עולה לא נריכא קרא דורון בעלמא היא, ומיהו למ"ד דמעבבא ודאי לאו דורון בעלמא הוא, דהא אמרינן מזיר י"ט א' דלר"י בנו של ריב"ז לאו דורון הוא בזיר, כיון דאיטריך קרא למעוטי שאינו מעבב, ואפשר דר"י בנו של ריב"ז לשיטתיה דמזינו עולה המכשרת במזורע, ולכך שפיר איטריך קרא בזיר שאינה מעבבת, ורבנן לטעמייהו דלא מזינו עולה מכשרת וממילא דורון הוא], א"כ כש"כ במזורע דמעבב, אבל מ"מ בשחטו שלא לשמה י"ל דנהפך להיות כדורון בעלמא, וע"י להלן ד"ה שם וכן.

מנחת חינוך של כהן נראה דאם הקריבה שלא לשמה לא עלתה לשם חובה כדין כל המנחות, ויש לדון לרב אי אמרינן בה שחפסל כיון שבאת לחנק ולא חינכה, והנה למ"ש במל"מ פ"ה מכה"מ ה"ז בשם התורת כהנים דאין מרבין לה שמן ואינה באה רבוכה א"כ הרי היא ככל המנחות, ואף שבאה לחנק ולא חינכה מ"מ אפשר דיש להכשיר, וכמש"כ בעולת מזורע, אבל למש"כ הרמב"ם שם שהיא באה בג' לוגין שמן ורבוכה כמנחת חציתין א"כ נשתנתה מכל המנחות ושפיר יש לדון שחפסל כיון שבאת לחנק ולא חינכה. — חציתי כהן גדול נראה דכשרין שלא לשמה אף לרב, דלא באו להכשיר ולא להחיר, ואף שלא מנחנו קרבן כיו"צ, מ"מ לא עדיפא ממכפרין הבאין חובה דמ"מ כשרים שלא לשמה, אבל מנחת חינוך לא דמי לה דהא נקרבת כולה כאחד, והיא באה לחנק ומסתברא דבאה לחנק לאו ענין מיוחד הוא בסוג הקרבן כבא להכשיר ולהחיר, אלא דאמרה תורה שתהא תחלת עבודת הכהן במנחה מסוג הזה, וממילא לא עדיפא ממנחת חציתין של כהן גדול דנראה דכשרה שלא לשמה, וי"ע.

בשטמ"ק אות י"א בשם תו"ם הקשה דהיכי קתני מחני' כל המנחות שנקמנו שלא לשמן כשירות הא יש מהן שבאו להחיר ולא החירו ויפסלו, ותירץ דדוקא מנחת העומר שבא להחיר דבר גדול, ולא נתפרשה כונתם ז"ל איזו מנחה יש שבאה להחיר, ואולי כונתם למנחת חינוך וכבר נתבאר לעיל, אבל הרי אינה נקמנת ואינה בכלל כל המנחות שנקמנו. (ס"א סק"ד).

שם וכן אתה אומר באשם מזיר ואשם מזורע כו', תימא הא אשם מזיר אינו מכשיר לרבנן מזיר

קרצין לאחר מיתה כדתנן שקלים פ"ז ה"ג ומייתי לה לקמן נ"א ז' דגר שמת והניח זכאים אם לא הניח נכסים קרצים הנסכים משל ליצור, מכלל דהזכאים קרצים, ואע"ג דאין אדם יכול להפריש קרצין שיהא מת הצעלים שלו, מ"מ כשהמת חייב בקרצין שפיר אפשר גם להפריש עצורו כדאמר קדושין י"ג ז' למ"ד שעבודא דאורייתא דאע"ג דלא הפרישה מחיים, ואינטריך לאשמועינן הכא בקרצין חובה דס"ד דמשמחה פקע חובתה ולא שייך להקריבו וגרע מנדרים ונדבות, קמ"ל דקרצ לאחר מיתה.

ברמב"ן ורשב"א קדושין שם כתבו דאם לא הקריבה חטאתה אין מביאין עולתה, דכיון דלעולם חטאת קודמת, הרי כל זמן שלא הקריבה חטאתה אין עדיין חיוב להקריב העולה, ואע"ג דכשמתה פקע חיוב החטאת, מ"מ לא חל חיוב עולה לאחר מיתה, ובשלל הפרישה מחיים הדבר מובן שאין מפרישין לאחר מיתה כיון דליכא חטאת, אבל אם הפרישה מחיים לכאורה ראוי להקריבה לאחר מיתה כדין מותר עולה, וי"ע. (קנים ס"ב).

שם יציאו יורשין עולתה, אף אי שעבודא לאו דאורייתא ולא מחייבין להו להביא בשלל הפרישה, מ"מ נראה דיש רשות ציד היורשים להביא כיון שנתחייבה, דלענין אפשרות להביא לא מסתבר לחלק בין השאירה נכסים ללא השאירה. (נ"א ז' מתוה"ד).

שם והתנן המפריש מעות למזירותו לא נהנין ולא מועלין מפני שראויין כו', לכאורה בעלמא המייחד מעות לחטאת ועולה ושלמים ומתנה שיהא גם רשאי להביא ככולן אחד מהן, תלוי בדין ברירה, דאי יש ברירה הוקדשו והעמיד יצרר באיזו קדושה, ואי אין ברירה לא קדשי כלל, ולא שייך לומר דקדושת שלמים ודאי יש בהם שהיא הקלה שכולן וקדושת עולה וחטאת בספק, דשלמים סוג מיוחד של קדושה הוא ואינו מענין עולה וחטאת, והרי אינו יוצא לחולין כדאמר פסחים כ"ז ב', ואילו חטאת ועולה דמיהן נפקי לחולין ע"י מעילה, ואף אם נימא דענין נדר שייך גם בברירה ונתחייב לקיים נדרו לשמש במעות אלו לקרבנותיו ואינו רשאי להוציאן לחולין, מ"מ במעות עצמן לא שייך

מכשירין משום דשייך לומר שהקרצין מכפר אף שאינו עולה לשם חובה, אבל קרצין שאינו מכפר, בין אם הוא מכשירו או מתיר או שצא לצטלה מגזירת הכתוב, כל שלא עלה לשם חובה לא שייך להכשירו שאין לו מה לפעול, וזוהי רהטא שמעמחא דרב ככו"ע וכדפרכינן נמי דליחתי צמתני חוץ מאשם נזיר ומשמע דלכו"ע כן, והא דמכשירין שלמי נזיר כיון שאינו מכשיר קצוע, אע"ג שהוא קרצין מיוחד דלא אשכחן כוותיה בלחם, יש לפרש דכשאינו מכשיר הרי הוא בדין שלמים דעלמא, אף שנשתנה דינו בלחם, עי' תו' לקמן פ"ט ז' ד"ה אשם, והרי צאמת כשחטו שלא לשמה אינו טעון לחם, כדאמר מ"ח ז', אבל אשם דלא מצינו שצא בנדבה אין לנו לחדש שאפשר להציאו שלא במזוזה.

(ס"א סק"ד).

נראה דאשם נזיר ואשם מזורע ומנחת העומר דסבר רב דפסולין שלא לשמה הואיל וצאו להתיר ולא התירו, דה"ה לשם חולין נמי פסולין, דהא טעמיה דרב הוא דכיון דלא עלו אי אפשר שיתכשרו, וה"נ איכא האי טעמא בלשם חולין וכמש"כ לעיל, וכן חטאת יולדת ששחטה לשם חולין פסולה כיון שצאת להכשיר, ומיהו למה שזדדנו לעיל דכל סוג קרצין שישנו בכפרה יש להכשירו אף צא להכשיר, ה"נ אפשר להכשיר חטאת יולדת לשם חולין, כיון דאיכא חטאת העוף המכפרת, בקרצין עולה ויורד שצטומאח מקדש וקדשיו ושצועת ציטוי ועדות. (זכאים מ"ו ז').

שם וכן אתה אומר באשם נזיר ואשם מזורע כו', א"ה, עי' מש"כ לק' כ"ח א' בדין מתן שמן שלא לשמה, ולק' ז' א' בדין אשם מזורע שנשחט שלא לשמה אם טעון מתן בהונות.

ד' ב' מכפרין אית זהו דאמו לאחר מיתה מכשירין לית זהו דאמו לאחר מיתה דתנן האשה שהציאה כו', נראה דלא מיייתי אלא דאשכחן מכפרין דאמו לאחר מיתה, אבל דמכשירין לא אמו ליכא ראייה מהבא, דהא אף חטאות המכפרין לא אמו לאחר מיתה, ועולה אינה מכשרת דאינה מעבצת וכדתניא בתורת כהנים ופסקה הרמב"ם זפ"א מה' מחו"כ ה"ה ועי' בתו' ובשטמ"ק. (ס"א סק"ד).

שם דתנן האשה שהציאה חטאתה ומתה יציאו יורשין עולתה כו', כל קרבנות נדר ונדבה

חטאת ועולה דהתם דמי חטאת ועולה מעורבין,
[ומדאורייתא זכה"ג אזלינן בתר רובא].

והא דאמרינן התם כ"ו ז' דצאמר אלו לחטאתי
והשאר לשאר מזירותי דדמי חטאת ילכו לים
המלח והשאר חזי עולה וחזי שלמים, ומשמע
לכאורה דזכה"ג דיינינן המעות כחזי עולה וחזי
שלמים שנערכו, ואפילו הכי אמרינן התם דצאמר
אלו לעולה והשאר לשאר מזירותי דהשאר יפלו
לנדבה, הרי דאף בקדושה רגילה של שני סוגים
המעורבים נמי אמרינן יפלו לנדבה, נראה דהתם
נמי הקדושה היא בתערובת כזיר וקינין, אלא דגם
בקדושה בתערובת כשמת ראוי לחלק הדמים חלק
כחלק, דנמי דבחייזו היה יכול להציא זכולן אחד
אבל כשמת ראוי לחלקן בשוה, ואילו היו דמי חטאת
לנדבה היו תמיד מחלקין מעות סתומים חלק
כחלק, ואין מפסיד מה שיש דמי עולה מעורבין
בהן בשביל לשמש בחלק לשלמים, וכן איפכא, דכיון
דכולן להקריב כשם שיכול לחלקן מחיים כך גם
לאחר מיתה, אלא דכיון דדמי חטאת למיתה והם
בתערובת והיה יכול להציא זכולן חטאת, יש זזה
סבירא להפסיד הכל, ונמצא שהיו צריכים להוליך
הכל לים המלח, וזוהי נאמרה ההלכה דכל
התערובת אזיל לנדבה, ועדיין צריך עיון וצירור
בסוגיא דנזיר ככ"ז.

והא דקתני במתני' מת והיו לו מעות סתומין
ולא קתני סתמא מת יפלו לנדבה ונתקשו
זזה בתו' נזיר כ"ה א', י"ל דאי הוי קתני סתמא
מת יפלו לנדבה, היה מקום לומר דאף בהקריב
חטאתו והפריש מעות לשאר קרבנותיו דנמי יפלו
לנדבה, דסתמא קתני המפריש מעות לנזירותו, ולא
הוי ידעינן שאין זה אלא כשדמי חטאת מעורב בהן
כדאמר נזיר כ"ו א' שאם נפלה דמי חטאת
מזביהם הרי הם כמפורשים, [ונפלה נראה דהיינו
שהקריב או הפריש חטאתו אם מדמים אלו אם
מדמים אחרים], לכך קתני היו לו מעות סתומים,
דסתם מעות סתומים היינו שכל קרבנות הנזירות
מעורבים בהם. (מעילה י"א).

שם והא עולה ושלמים דנזיר כו', עי' מש"כ לעיל
א' ד"ה אפשר.

רש"י ד"ה לא נהנין מדרבנן מפני דמי עולה
שבהן ולא מועלין מפני שראויין לזא
לשלמים כו' ושלמים אין בהן מעילה כו', כתבו תו'

סתמול קדושה עליהן, כיון שאין ידוע איזו קדושה,
ולמ"ד אין צריכה הרי לא חייל כלל.

ובשלא התנה שיכול להציא מכל המעות רק קרבן
אחד, זזה הדמים מעורבין שיש בהן דמי
חטאת ודמי עולה ודמי שלמים, ואפשר היה לומר
שיש לכל אחד שליש מן המעות, אלא דסתמא
דמילתא אין דמי זולן שוה וכשהפריש המעות
לחובתו סתמא דעתו כפי שיזמן, ונמצא שיש כאן
קצת שלא נתפרש, ונזיר כ"ו א' תניא דמי שהיה
חייב חטאת ועולה והפריש מעות לחובתו שלא יציא
זכולן עולה או חטאת אלא יציא בהמה לחטאת
ויאמר כל מעות החטאת שבכאן מחוללין עליה, וכן
יציא בהמה לעולה ויאמר כל מעות העולה שבכאן
היו מחוללין על בהמה זו, כן פירשו בתו' שם,
[ועי' רמז"ס וראז"ד סופ"ה מפסד"מ], ומשמע
שאנו אומר חזי המעות של חטאת על זו וחזיין
של עולה על זו, דיש כאן חלק שלא נתפרש,
דסתמא לא נתכוין לחלקן בשוה ממש, וצ"ע.

ובמיהו צקינן מצינו שנאמרה בתורה קדושה
מיוחדת בתערובת וכמש"כ נזיר כ"ו ז',
וכן בשני שעירי יוהכ"פ, ואפשר דה"נ נזיר כיון
שהנזירות היא הגורמת לכולן, שייך להקדיש דמים
לחייב הנזירות והם קדושים בתערובת, ומתנאי
הקדושה שיכול להציא זכולן קרבן אחד, [וכן צקינן
נמי אם רצה מציא דמיהן אחד], ועי' בתו' נזיר
כ"ו א' ד"ה ולאפוקי ואפשר דכונתם כמש"כ,
והשתא ניחא מתני' דלא נהנין ולא מועלין
מדאורייתא מפני שראויין לזא זולן שלמים, דנמצא
שיש במעות קדושה האוסרת בהנאה דדמי שלמים,
וכמו שצידדו בתו' נזיר כ"ד ז' דגם במעות איכא
איסור הנאה דאורייתא, וכן אין בהן מעילה מהאי
טעמא, ולא ילאו לחולין שקדושת התערובת היא
קדושה מוחלטת דדינאם אלו.

ובסוגיא דנזיר התם אמרינן שלא נאמרה ההלכה
במעות סתומין שדמי חטאת מעורב בהן
שיפלו לנדבה, אלא נזיר וקינין ולא דמי שמחויב
חטאת ועולה והפריש דמים לחובתו, והתם לים
המלח אזלי, ונראה דהיינו שלא נאמרה ההלכה אלא
על קדושת התערובת שנאמרה באלו, והוא דין
בקדושה זו דכיון דכולן יכולין לזא עולה או חטאת
וכן שלמים, הרי בתערובת זו נאמרה ההלכה דיפלו
לנדבה, וממילא לא שייך ענין זה דמי שמחויב

נדריס י' א' ד"ה אדם דאע"פ דאין מעילה בשלמים מחיים מ"מ איסורא דאורייתא איכא, [וכ"כ עוד בכמה דוכתי], כדמשמע ר"ה כ"ח א' דקאמר תקע בשופר של שלמים לא יא' דאיסורא רכיב עליה, ולא פירשו מהיכן נלמד איסור זה, וכמז מרן זללה"ה בספר קדשים בליקוטים לכריתות סק"ג דהטעם דלא נחמטט אלא מקרבן, ור"ל דהאיסור הנלמד מחיוב הקרבן הוא איסור כללי ליהנות מהקדש ונהי שגתייחדו פרטים בחיוב הקרבן אבל האיסור איכא בכל גווני, ובשטמ"ק בשם תו"ח כתבו דהאיסור הוא משום כל יחל, ונראה דמודו דהמועל בדבר שיש בו מעילה אינו עובר בכל יחל, דלא מישתמיט בשום דוכתא דהמועל בהקדש לוקה שמונים, [דאף בהקדש אחר איכא כל יחל כמ"ש הר"ן נדרים ט"ו א' דהמודר עובר בצ"י], וכן במכות כ"א דיש חורש תלם אחד כו' דנו ברש"י ותו' לפרש מוקדשין משום איסור מעילה ולא הזכירו לאו תשיעי דכל יחל, (וכן שם י"ח א' זר שאכל מן העולה לפני זריקה לוקה חמש ולא הזכירו גם איסור כל יחל, ול"ע בזה כעת), ועוד דאף אם נימא דכל מועל עובר בכל יחל היינו לפי דבכלל הקדשו שיאסר בהנחתו מדין מעילה וממילא מתחייב בזה מדין לא יחל דברו, וכשאמר שור זה עולה הו' כאילו אמר שיאסר ליהנות ממנו, אבל בשלמים שאין בהן מעילה, אם נימא דמדאורייתא מותר ליהנות מהן, א"כ מעולם לא נתכוין לאסור עצמו מליהנות ממנו שהרי רק הקדישו לשלמים, ושלמים מותר לו ליהנות ממנו, וא"כ מהיכי תיתי יקרא מחלל דיצורו אם יהנה הרי מעולם לא אסר הנחתו, ומה שיך כאן לא יחל דברו, וצריך לדחוק דכונתם דכל מקדיש קרבן דעתו שלא ליהנות ממנו כלל, ובעולה דנאסר מן הדין דמעילה בהנחה לא מפרשינן בכונת נדרו אלא שמקדישו לעולה, אבל בשלמים דמדאורייתא שרי בהנחה מחיים הרי אנו מוסיפים בכונת הקדשו לאסור בהנחה מדין קונס, דלעולם כונת הנודר להבדיל הקרבן לקודש שלא יהנו בו אחרים, ואמנם אי פריש שאין כונתו אלא להקדישו קדושת שלמים ולא להוסיף איסורים כלל, הרי אין איסור דאורייתא ליהנות ממנו, אבל בסתמא הו' כאוסר הנחתו בקונס, והוכיחו כן מהא דמשמע בנדרים י"א ב' דמתפס בשלמים קודם זריקה הו' נדר, ואם איתא

דאין איסור דאורייתא בשלמים קודם זריקה א"כ היכי הו' נדר, ולא משמע לומר דהו' נדר מדרבנן, אלא ודאי האומר שלמים כונתו קרבן והיינו שיאסר בהנחתו, וממילא גם בשלמים עצמו איכא ענין זה, ובאמת לפי מש"כ רש"י במנחות שם שאינו אסור אלא מדרבנן ז"ע בזה דמתפס בשלמים קודם זריקה דבפשוטו משמע דהו' נדר מדאורייתא.

ונראה דהתו' שסתמו בכמה דוכתי [פרטס מרן זללה"ה שם] דאיכא איסור דאורייתא בשלמים ולא פירשו משום כל יחל, סתמן כפירושן דמדין קדשים קאמרי וכמש"פ מרן זללה"ה. (נדרים ח' א' סק"ד ממוה"ד). — א"ה, ועי' מש"כ ריש מעילה מנלן איסור הנחה בשלמים מדאורייתא, ובמש"כ מעילה ז' ב' דאיסור הנחה דשלמים אינו מדין מעילה.

תוד"ה לא תנן כהאי גוונא, פי' בלא מת אלא שהפר לה בעולה. (הערות).

ה' א' תיובתא דרב, פשטא משמע דאיתותב גם לענין מנחת העומר, ולא רק במה דקאמר וכן אתה אומר באשם נזיר ואשם מזורע, דלא מחלקינן ביניהו. (הערות).

שם תיובתא דרב, לקמן מ"ח ב' תניא נמי דאשם נזיר ומזורע כשרין שלא לשמה, ולקמן כ"ח א' אמרינן דהזה שמן של מזורע שלא לשמה כשר ולא עלה, ולכאורה לרב יש לפסול כיון שצא להחיר ולא החיר, ולפי זה נראה דרב מפרש לאידך צרייתא דמיייתין התם דפסלה דהיינו פסול ממש, ולא רק לא עלה כדמפרשינן לה התם, ומפרש טעמא משום דצא להחיר ואיהו סבר לה כהאי תנא, ומאן דמכשיר סבר כהאי תנא דמכשיר אשם מזורע, דלית ליה טעמא דצא להחיר, א"נ שמא סבר דלא ילפינן כלל פסול מחשבה בשמן דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש, [עי' מש"כ לקמן כ"ח א'], ומיהו כיון דצדין צא להחיר ע"כ אשכחן פלוגתא בצרייתא דסוגיין תו למעוטי בפלוגתא עדיף, ואין לנו לחדש פלוגתא חדשה אי איכא בכלל פסול מחשבה בשמן. (ס"א סק"ד).

שם ורשב"ל אמר מנחת העומר שקמנה שלא לשמה כשירה ושיירה אין נאכלים עד שתצא מנחת העומר כו', יש לעי' הא כל קרבן שלא לשמו במילתיה קאי כדמסקינן לקמן ז' א'

לאחר מתן דם דיהא פסול, דבפשוטו היציקה מעין הכשר מנחה, ולא דמי לקמיצה, תדע דחסר הלוג משיצק יציא אחר, ואילו שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה מקטיר קומץ עליהן, והא דמשיצק לא ימלאנו הוא משום שכבר התחיל במנחה הלוג, ולא דמי לקודם יציקה שאינו אלא כמכין את הלוג, ושמא אף דיציקה לאו כקמיצה מ"מ צריך שתהא בשעה שראוי לשמש צה למחנות, וכשיצק בשעה שאינה כשרה למחנות לא חשיבא כהתחיל במנחה הלוג, ואף דלא מיפסל ואם שהה ונתן לאחר מחנות הדם תהא כשירה, אבל עדיין לא נקבע הלוג ואם חסר ימלאנו, א"נ שמא חמנס היציקה פסולה בשעה שעדיין אינו רשאי לתת המנחות. (נגעים ס"ב סק"ג).

שם מתן זהונות למתן שבע ימלאנו שמן כו', בר"ש נגעים שם וא"ת ומתן שבע איך עלו לו הרי חסר לוג במתן זהונות שהקדים דשלא כמנחתו נעשו ולא עלו לאו פירכא היא דלא חיישין בחסר אלא אשמן שבלוג אבל אשמן שביד לא מעכב, הדבר צריך טעם למה, דהא חד לוג הוא מקצתו ביד ומקצתו בכלי, ואם חסרון פוסל צו מה לי אם נחסר מן היד או מן הכלי, ושמא נימא דיד ככלי מנוקב דמי, וכשאמרה תורה לתת ביד ע"כ לא הקפידה תורה אם ישפך מעט, אבל בתוספתא פ"ק דזבחים איתא דאם לאחר שיצק לשמאלו העביר לימינו וחזר והעביר לשמאלו פסול משום שנחסר הלוג טיפה כל שהוא, [ומדקתני לוג ע"כ בשמן איירי, וגם בלאו הכי בדם אין פסול אם נשפך מעט], אלמא דגם בשמן שביד פוסל חסרון, ואף אם נימא דבלא העביר לימינו ונפלה טיפה לא מיפסל, דעל כרחך יד אינה ככלי, אבל הכא שהקדים מתן זהונות הרי זה כהעביר לימינו ועוד גרע, ובהגהות הגר"א גרס ימלאנו שמן ויחזור ויתן מתן זהונות אחר מתן שבע, אפשר דר"ל שיחזור ויתן מתן שבע לאחר שימלאנו ואח"כ יחזור ויתן לזהונות, אבל מה שנתן מתן שבע לאחר הזהונות לאו כלום הוא, כיון שכבר נחסר, אבל קשה לפי זה אמאי קתני נשפך הלוג, הרי אפילו הלוג קיים דין הוא שיציא אחר כיון שכבר נחסר, וקצת נראה דתיבות ונשפך הלוג שבהגהות הגר"א הם ט"ס דהא גרס ימלאנו שמן, ונשפך ראוי לומר יציא לוג אחר, והא דסגי בימלאנו אף שנחסר

דמהאי טעמא אשם מנורע שנשחט שלא לשמו טעון נסכים, וא"כ ה"נ תהא מותרת כדין מנחת העומר, ואפילו לרבא דמסיק התם דהזבחים בנדבה חזרו לדין נדבה, מ"מ מנחת העומר הרי אינה באה נדבה שאין מנחת שעורים בתורה בנדבה, וגם ציבור אין מציאין מנחת נדבה, וי"ל דכיון דסבר ר"ל האיר המזרח מתיר ורק למנחה מן המזבח בעי עומר, א"כ הרי אין התרתו באכילה קודם העומר נוגעת להכשר הקרבן כלל, ולכך חשבינן איסור אכילה קודם העומר כאיסור נדדי שעדיין לא הקריבו ישראל את העומר, ושפיר חייל איסור זה אף על מנחת העומר שנקמצה שלא לשמה, ולא אמרינן במילתיה קאי למידי שאינו נוגע להכשר הקרבן, וצוה ניחא דרב לעיל ד' א' פסיל לעומר שלא לשמה משום שצא להחיר, ותיפוק ליה משום ממשקה ישראל כיון דסבר רב עומר מתיר וכמשה"ק בשטמ"ק, ותירצו דרב סבר דבמילתיה קאי שלא לשמה כלשמה, ולכאורה קשה מנלן לחדש מחלוקת חדשה בין רב לר"ל, אבל למש"כ ניחא דכיון דרב סבר עומר מתיר א"כ אי לאו במילתיה קאי הרי הוא נפסל משום ממשקה ישראל, וכל שנוגע להכשר הקרבן לכו"ע במילתיה קאי, שהרי גם אשם אינו בא בנדבה ומ"מ מתכשר משום דבמילתיה קאי, וה"נ מנחת העומר, ולכך איצטריך לרב טעמא משום דצאת להחיר, הא לאו הכי היתה כשירה וגם נאכלת קודם לעומר כיון דבמילתיה קאי, [ולא חשיב הותר מכלל איסורו בקודש כיון דמנחת העומר מתרת לכל, ואף שמנחה זו לא התירה מ"מ במילתיה קמייתא דמנחת העומר קיימא]. (ס"א סק"ה).

שם הקדים מתן שמן למתן דם כו', בר"ש פ"ד דנגעים מ"י הקדים מתן שמן למתן דם ימלאנו שמן ויחזור ויתן מתן שמן אחר מתן דם כו' ימלאנו שמן ולא דמי לחסר משיצק או משנתן דלא ימלאנו דה"מ [כצ"ל] ציזק במנחתו או נתן במנחתו אבל בשלא במנחתו כאילו לא יצק ולא נתן כלל, לר"ש במתני' דנגעים שם דאמר חסר הלוג עד שלא נתן ימלאנו ניחא שפיר דלא חשיבא נתינה כשהיא בפסול, אבל לחכמים דמשיצק לא ימלאנו, קשה מה פסול יש ביציקה קודם מחנות דם, ולא משמע לומר דגם היציקה צריך שתהא לאחר מתן דם, ואם יצק קודם מתן דם ושהה ונתן המנחות

לאחר יציקה, שמה יש לומר דכיון דיצק על מנת להקדים לזהונות לאו יציקה היא וכמו קודם מתן דם, וז"ע. (שם).

רש"י ד"ה והגשה צ"כ גבי נדבת העוף קרבנו היחיד מביא עוף כו', א"ה, עי' מש"כ בזה בשבועות י"ז ב' ד"ה אמר רבא. ועי' מש"כ שם בדברי התו' ד"ה ואין, אם ליצור יכולים להביא עוף בתורת שותפין ולא בתורת ליצור.

תוד"ה גילח ואפי' לרבנן דלא שרו לשמות יין עד שיביא חטאתו, נראה כונתם לרבנן דר"ש במתני' נזיר מ"ה ב' דאין הנזיר מותר ביין אלא אחר המעשים כולן, [ומה דנקטו חטאתו ל"ד ור"ל גם חטאתו דלא סגי בחד], דמסתברא דלא פליגי אמתני' דמעילה י"א א' דעולתו ושלמיו של הנזיר קרבין לאחר מיתה, וא"כ תקשה לדידהו דאשכחן הכשר קבוע דאחי לאחר מיתה, לזה פירשו דגם הנך רבנן מודו דאם גילח על אחד משלשתן י"א, וע"כ דהא דלא שרו ביין אלא אחר כל המעשים הוא דין מחודש מחמת המעשים, הנלמד מהאי קרא דואחר ישתה הנזיר יין, אבל מהלכות נזירותו כבר הותר צוריקת אחד מן הדמים ואין צו שום לאו, דאם איתא דלא הותרו עדיין איסורי נזיר לא הי' יוצא אם גילח על אחד משלשתן, דהא גילח בעודו נזיר, דמסתברא להשוות איסורי נזיר להדדי, ואם ביין וטומאה עדיין באיסורי נזיר קאי ה"ה בתגלחת, ואף הנך רבנן דהיינו ר"א משמע דמודו בהך מתני' דאם גילח על אחד משלשתן י"א, [וכ"מ ממה שחזר ושנה התנא במתני' דנזיר מ"ו ב' הא דגילח על אחד משלשתן י"א, מקמי ששנה הא דר"א דנזיר אחד מהדמים ונטמא סותר, ומשמע דהיינו לומר דצרישא מונה], והלכך גם לדידהו חשיבי עולה ושלמים דנזיר מכשיר שאינו קבוע דע"י החטאת לצד כבר הוכשר הנזיר, א"נ כיון דלענין הכשר תגלחת הו"ל מכשיר שאינו קבוע, מסתבר דאף דלענין יין וטומאה הו' מכשיר קבוע, מ"מ שייך שיבואו כעין נדבה לאחר מיתה, (א"נ כיון דתנופה מעכבת לטומאה ויין כדאמר נזיר מ"ו א' אע"ג שאינה מעכבת בהכשר הקרבן, ש"מ דענין מיוחד הוא דעד שיגמור כל מצותיו עדיין אסור בטומאה ויין, ולא שצריך להכשר הקרבן, והלכך משום טומאה ויין לא חשיבי העולה והשלמים כמכשירין, ורק משום תגלחת חשיבי

מכשירין, וכיון דגילח על אחד משלשתן י"א הו"ל מכשיר שאינו קבוע, ועוד י"ל דלענין טומאה ויין לא חשיבי הקרבנות כמכשירין כיון דגם תגלחת מעכבת לרבנן דר"ש, ומיהו הרי משמע בגמ' שם דאם לא היה מגלח אלא על שלשתן דהו' חשיבי כוליהו כמכשירין, וכן אשם נזיר חשיבין כמכשיר אף דגם החטאת מעכבת, לר"י בנו של ריב"ז, והרי לר"ש דגילח על שלמי נדבה י"א כדאמר נזיר מ"ו ב', ודאי אין סברא להחשיב העולה והשלמים כמכשיר, וה"נ לרבנן, וגם הרי אשכחן דיכול לקבל נזירות על מאה עולות ומשמע דרמב"ן בפירוש התורה דאז כולם מעכבים בהיתר היין, והאם יחשבו כולם כמכשירין ככה"ג, והיינו דמוכחינן דמהא דאין מכשיר קבוע בתגלחת מוכח דאין לחשבן בכלל כמכשירין אלא כדורון בהשלמת הנזירות, וזה דלא דנקטו בתו' נזיר מ"ז א' ד"ה ונטמא דלר"א אם גילח על אחד משלשתן לא י"א, ועי' מש"כ להלן, ועי' ערכין כ"א א'.

ובעת ראיתי צירושלמי נזיר פ"ד ה"ה דאיכא מ"ד דמוקי למתני' נזיר כ"ח א' דנזירק עליה אחד מן הדמים אינו יכול להפר אף כר"א דאינו מותר ביין אלא אחר כל המעשים כולן, ודלא כדאמרינן בתלמודן שם, ומפרש טעמא משום דניתק מלא תעשה לעשה דואחר ישתה הנזיר יין, הנה מפורש כמש"כ דאיסורי נזיר גם לר"א הותרו משנזרק אחד מן הדמים, ומיהו צפשוטו אינו מוזן מאי נפ"מ איזה איסור, סו"ס יש כאן עדיין עניו נפש כיון דעדיין אסורה ביין ולמה לא יפר, ואפשר דאיסור זה דואחר ישתה הוא משום דיש עליו מצות הקרבנות, ואינו מאיסורי נדר, ולא ניתן להפרה, וז"ע.

ואפשר דגילח על אחת משלשתן כבר הותר בתגלחת, ולא קאמר ר"א אחר כל המעשים כולן אלא לענין טומאה ויוצא מן הגפן, דלא מסתבר דלאחר שגילח במצות גילוח עדיין ישאר עליו איסור גילוח, והלכך לעולם קודם תנופה כבר הותר בגילוח אף אם תנופה מעכבת.

מהא דאמר זבחים נ"ה א' דהיקישא דקרבנות הנזיר זה לזה איצטריך להא דאם גילח על אחד משלשתן י"א, נראה מוכרח דבחד מהני קרבנות מבואר בקרא דאם גילח עליו לחוד י"א, ומקשינן אידך קרבנות לו, והיינו ע"כ שלמים כמו

מעשה יחידי נותר ביין וטומאה, ומה מקום להקל משום כך לענין כל תאחר, הרי גם קרבנות דאין מתירין כלום נמי יש בהן משום כל תאחר, אבל הא דאם גילח על אחד משלשתן יצא יש בזה קולא דלכתחלה מנזה לגלח על שלשתן, וידיעבד סגי על אחד מהן, וכבר כתבנו נזיר מ"ה א' דמכאן משמע דאינו שוחט את השלמים תחלה, דאם לא כן לא מנאנו קולא בחטאת ועולה, אלא אדרבה חומרא דמצי מגלח עליהו, ועי"ש שכתבנו ליישב.

הא דבסוגיין הביאו הא דגילח על אחד משלשתן יצא, ולא הביאו הא דנזרק אחד מן הדמים כו', הוא משום דאם תגלחת לא הוי שרי אלא על השלמים, הרי היה השלמים הכשר קצוע, והלכך הוצרך להביא דגם החטאת מתיר תגלחת, וסמך על מתני' דנזרק אחד מן הדמים דבכלל זה אף טומאה ויין. (נזיר מ"ה א').

ה' ב' אלא מכללא איתמר, יעוי' בשטמ"ק, ונ"ע איך אפשר לפרש דקאי אהכשר שלא לשמה, ודילמא כרז ס"ל, ועוד דילמא כרזא ס"ל, ואיך אמרינן דנריך עומר אחר להחירו, ולפיניו בגמ' אמרינן בהדיא אלמא קסבר האייר המזרח מתיר. (הערות).

שם אין מביאין מנחת בכורים כו' אבל בששה עשר אם הביא כשר, יתבאר לקמן ס"ח ב'.

שם ורצא אמר מנחת העומר שקמנא שלא לשמה כשירה כו' ובדבר הראוי לעבודה לאפוקי מנחת העומר דלא חזיא דחדש הוא כו', בתו' לקמן נ"ט א' כתבו דה"ה דפיגול אינו פוסל במנחת העומר, וכן משמע מדכיל להו בהדי מי שראוי לעבודה ומקום הראוי לעבודה, והתם לא שייך לחלק בין שלא לשמה לשאר מחשבות.

ופירשו בתו' דמנחת העומר אינה דבר הראוי לעבודה משום דחדש הוא, נראה כונתם דכל פסולי מחשבה שבקרבנות הוא סוג מיוחד של קרבנות פסולים, והיינו דלא מהני אס' דס הנפש לחזור ולעשות בהכשר, כדאמר זבחים ל"ד ב' דחוך לזמנו וחוך למקומו עושים שריים הואיל ומרצה לפיגולו, ומהם נלמד לכל פסולי מחשבה, דהא ודאי שלא לשמה נמי עושה שריים, וכיון שהם סוג מיוחד של קרבנות הרי הם טעונים הכשר, שלא יהא בהם פסול אחר, דאז שייך למיתפס בהם סוג

שפרש"י שם, ומבואר דאע"ג דבקרר מתפרש שהשלמים בא באחרונה, מ"מ מהא דכתיב וגלח הנזיר פתח אהל מועד, והיינו דיגלח כשהביא השלמים דכתיב ביה פתח אהל מועד כדמפרשינן בגמ', שמעינן דגילוח בשלמים תליא ומשהביא השלמים רשאי לגלח, אף אם הביאו בראשונה, וכש"כ לפי' תו' דלר' יהודה דמתניתין לעולם מביא השלמים בראשונה.

והנה הדבר מתבאר בגמ' דדרך אגב כדבר פשוט דאם גילח על שלמים יצא, וע"כ דקרא הכי מתפרש, וכיון דלא מנאנו בזה חולק, מהיכי תיתי נימא דר"א דדריש ואחר ישמה הנזיר יין דהיינו אחר המעשים כולן, יחלוק בזה ויסבור דאין מגלח אלא על שלשתן, וכדנקטו התו' נזיר מ"ז א', הרי בלא"ה מנזות תגלחת היא קודם שהותר ביין לר"א, דהא תנופה מעכבת, ותגלחת מפורש בקרא דהיא קודם תנופה, וא"כ מנלן לחדש דר"א פליג אסתמא דגמ' וס"ל דלא הותרה תגלחת בשלמים לחוד, בזמן דמהא דדריש אחר כל המעשים כולן אין שום הכרח לחלוק על זה, ובפרט דמתני' קתני דאם גילח על אחד משלשתן יצא ובסיפא קתני דהותר ביין אחר כל המעשים, ולא פירשו בגמ' דרישא רבנן וסיפא ר"א, ועי' בספר מרן זללה"ה סי' קמ"א סק"ד שגם דעתו ז"ל לקיים הא דגילח על אחד משלשתן יצא גם לר"א עיי"ש.

ובן נראה דר"ש דס"ל אחר מעשה יחידי ומשנזרק עליו אחד מן הדמים הותר ליטמא למתים וביין, מ"מ אין מזה ראייה דגילח על אחד משלשתן יצא, דיט מקום לומר דהכתוב קצע את הגילוח על השלמים, לכך גם לדידיה אינטריך היקישא דזבחים נ"ה א' לומר דגילח על אחד משלשתן יצא, והיינו דבערכין כ"א א' הוצרכו להביא גם הא דגילח על אחד משלשתן יצא וגם הא דנזרק אחד מן הדמים הותר הנזיר לשמות יין ולהטמא למתים, דמחד מינייהו אכתי לא שמעינן שהותר בכל איסורי נזיר, דמהא דר"ש לא שמעינן שהותר בתגלחת ומהא דגילח על א' משלשתן לא שמעינן שהותר בטומאה ויין.

ובגדרים ד' ב' דאמרינן דס"ד דלא יהא כל תאחר בקרבנות נזיר כיון דגילח על אחד משלשתן יצא, ולא מייחין הא דנזרק עליו אחד מן הדמים, משום דבהא דנזרק עליו אחד מן הדמים לא אשכחן בזה קולא, דכך הוא תחלת הדין דאחר

שם לאפוקי נפגם המזבח, בזבחים נ"ט א' אמר רב מזבח שנפגם כל הקדשים שנשחטו שם פסולין כו' שנאמר וזבחתי עליו כו' אלא כשהוא שלם כו', ופשטא משמע דפסול נפגם הוא ידוע, וקרא אשמועינן דקדשים שנשחטו או שהיו שחוטין באותה שעה נפסלו, דהיה מקום לומר דלא חשיב דיחוי אם משום דזידו לתקנו ע"י זבחים ל"ד ז', אם משום שהוא חסרון נדדי, וקמ"ל קרא דהוי דיחוי, אבל פסול נפגם ידעינן משום דרצוה מעבד כדאמר זבחים ס"ז א', והכא נפגם פגם המפסיד הרצוה, אם בטפח אם בזית כדפליגי חולין י"ח א', והא דאמר התם הא בסידיא הא באצנא, ה"ה דהוה מצי למימר הא במזבח הא באצנא, דאזן שנפגם כחגירת נפורין פסול, והרי הוא כמאן דליתיה, ואם בהעדורו יש פגם טפח או כזית לכל מר כדאית ליה נפסל, אלא דניחא ליה לאשמועינן דגם כשלא נפגם אבן איכא פסול בקיד, ונ"ע בפרש"י כאן ובחולין שם שפירש דפסול פגם ילפינן מהאי קרא דזבחתי עליו, אח"כ מנאחי ברכב"א חולין שם שהביא מדברי תו' כמש"כ.

בלקוטי הלכות זבחים נ"ט א' כתב דה"ה נפגם הכבש לפי מה שפסק הרמב"ם פ"א מה' זב' דגם לכבש פסול אבן שנפגם, ולמש"כ אבן שזכבש שנפגמה אמנם נפסלה גם לעבודת הכבש, וכליתא חשיב, אבל עדיין חשיב כמזבח שיש לו כבש לעלות, כיון דגם אם יוציאו את האבן הפגומה, אכתי יוכל לעלות, ומש"כ הרמב"ם בסופ"ז מה' בית הבחירה והוא דליכא שם אבן פגומה, ר"ל דבדאיכא חזינן לה כנפלה ואם עי"ז איכא פגימה טפח או כזית במזבח נפסל, אבל אם האבן במקום שאם יוציאוהו עדיין לא יהיה פגם בשיעור הפוסל, הרי גם עכשיו כשר, ולכן זכבש אם נפגם אבן, עדיין המזבח בכשרותו, דהכבש אינו נפסל בפגם, דאין בו דין רצוה, והרי יש כבש למזבח, ונ"ע בשיעור אבנים פגומים שיפסלו זכבש, וכשיפסל הכבש יפסל המזבח כדין אין לו כבש, זכבש מעבד כדאמר ס"ז א'. (זבחים נ"ט א').

תוד"ה זמי ס"ד דמהניא מחשבה לקצועו בפיגול כו', אע"ג דהא צעי קרב המתיר כמאזו וכו' שנעשה ע"י פסול ליכא קרב המתיר כמאזו, אפשר דכונתם לא לענין חיוב כרת אלא לענין דיחש פסולו בגופו שישקר מיד וכמש"כ בחו"ז

הקרבן הפסול במחשבה, אבל אם יש זהם פסול אחר תו לא שייך למיתפס ביה פסול מחשבה, שאין סוג קרבן שלא לשמה או פיגול, חייל על קרבן פסול, והלכך מנחת העומר שקמנה שלא לשמה אי אפשר שיחול עליה שם קרבן פסול של שלא לשמה, כיון שאי אפשר להביא קרבן מן החדש, וגם מנחת העומר שלא לשמה פסולה מן החדש, דרק מנחת העומר כשרה הותרה מן החדש, וכיון שאין נתפס זה הסוג הזה של הקרבן שלא לשמה הרי מחשבתו פטומי מילי בעלמא והרי היא בהכשירה.

ואפשר דקרבן נכור הבא בטומאה נמי אין פוסלת זו מחשבה לרצא, דלענין קרבן פסול חשיב הכהן אינו ראוי לעבודה, שלא הותר אלא לקרבן נכור הבא בהכשר.

מן האמור למדנו דאין פסול שלא לשמה משום דחסר לשמה, אלא הוא סוג מיוחד של קרבן פסול, כמו במחשבת חוץ לזמנו.

ויש להסתפק אם במנחת העומר לרצא שייך לדון בדין סתמא כדדיינינן ריש זבחים לענין כל הקרבנות, דאפשר דכיון דמנחת העומר כשרה שלא לשמה לא שייך לפסלה בסתמא, דהא לא גריעא משלא לשמה, אבל יתכן דאי הוי פסלינן כל הקרבנות בסתמא היינו דלא סגי בהקדשתן לשם קרבן זה אלא נריך גם שמהא עצודתם לשם הקרבן, וענין זה שייך להנריך אף במנחת העומר דנהי דאין זה ענין שלא לשמה אבל כשם שנריך להקדישה לשם מנחת העומר ה"ג י"ל להנריך לעשות כל עצודתה לשם מנחת העומר.

רב ור"ל דפליגי ארצא היינו דוקא במנחת העומר, משום דסברי דכל שראוי לשמה חשיב נמי ראוי לענין שלא לשמה, ואף למנחת העומר שלא לשמה אין פסול חדש, אבל באינך מילי דרצא דמי שראוי לעבודה ומקום הראוי, וכן דבר הראוי לאפוקי דבר פסול כמו מנחת חוטא עם לבונה ע"י רמב"ם פ"ד מפסח"מ ה"ג, וכיו"ב, כו"ע מודו לרצא, וכ"כ תו' זבחים כ"ז א'. (ס"א סק"י).

שם זמי שראוי לעבודה, א"ה, עיין מש"כ בזבחים ל"א ז' דמש"כ בשטמ"ק אות כ"א זשם רגמ"ה דכהן הראוי לעבודה בא לאפוקי ישראל ששחט הוא ט"ס ונ"ל ישראל שקיבל כו', ובפסקי רי"ד הנדמ"ח למנחות הביא הדברים וכתב בדשחיטה ודאי פוסל ישראל בכל מחשבה.

בקומץ נמי ראוי לפסול הכל, דהא עשרון מיעוטו מעכב את רובו, ואהני קמיאת הפסול שלא לחשבה כמנחה שחסרה קודם קמיאה.

ונראה דקמץ חש"ו יחזיר אף לרצנן, דבלא דעת לאו שם קמיאה עלה, ואף דיש להם מעשה, ולא דמי להולכה דמסתברא דאף בהולך חש"ו יתכן שלא אפשר לתקונה, וכדדיינין בזבחים שם בנשפך לענין הולכה שלא ברגל, דהתם הרי סוף סוף חו לא אינטריך לאמטויי ואהנו מעשיו, מה שאין כן הכא דכיון דלאו שם קמיאה עלה הרי לאו מידי עבד, ונעיין ירושלמי יומא פ"ה ה"א דבחד תירוצא מחלק בין זר לנשפך לענין הולכה. (ס"א סק"ו).

שם אחד מנחת חוטא כו', א"ה, ע"י מש"כ בזבחים פ"ג ב' דכל הפסולים שקמזו וקומץ החסר והיתר, אם עלה ירד, כיון שהקמיאה בפסול, וכדאמר זבחים ס"ט א' זור וכמש"כ תו' שם דהוא אף לר"ש.

שם קמץ בשמאל פסול בן בתירא אומר יחזיר ויחזור ויקמוץ צימין, כבר הקשו בתו' מ"ט לא עריב תנא לשמאל צהדי כל הפסולין, ומה שחירצו דלרבותא נקטיה דס"ד כיון דאית ליה הכשירא ציוס הכפורים לא תועיל חזרה, קשה דא"כ בטמא הוה ליה למיתנייה דהא כל הפסולין אין עושין שיריים כדאמרינן זבחים ל"ד ב' ובכלל זה גם שמאל, ואילו טמא עושה שיריים כדאמר מעילה ה' ב', ומהא דאמרינן בצוגיין דמכשיר היה בן בתירא בכל הפסולים כולן, משמע דאף בטמא מכשיר, וא"כ היה חידוש טפי אילו הוי נקיט לה בטמא דמהני חזרה, ועו"ק דגם אי הוי עריב שמאל צהדי כל הפסולים נמי הוי מפרשינן דבן בתירא גם עליה קאי כיון שנשנה בסוף, ועו"ק דבצוגיין לקמן ב' אמרינן איפכא דשמאל כיון דאית ליה הכשירא ציוס הכפורים אית לן טפי למימר דמהני ביה חזרה, ומיהו קושטא הוא דאיכא נמי סברא להך גיסא כדחזינן בטמא וכמש"כ בשטמ"ק, ואפשר דבן בתירא אמר למילתיה בפסול שמאל, ולא משום שיש חילוק בינו לכל הפסולים, אלא כך אירע שכשדנו בציהמ"ד בפסול שמאל אמר בן בתירא למילתיה דמהני חזרה, ולכך שנאו התנא בפסול שמאל, (ובעלמא נמי אמרינן כהאי גוונא תנא תלת תלת שמעינהו וגרסינהו בקדושין ו' א',

זבחים פ"ד א' ד"ה ואחר, ועי' זבחים כ"ו ב', ועי' בשטמ"ק אות ח' לענין נפגם המזבח שכתב דנפקא מינה לענין כרת, וזה ודאי קשה דהא לא קרב המתיר כמזותו כיון שנפסל עם פגימת המזבח. (זבחים פ"ד א').

ו' א' ממשקה ישראל מן המותר לישראל, א"ה, ע"י מש"כ בחו"צ חולין ז"צ ב' דאף בנפסל מאכילה אסור להקטירו משום ממשקה ישראל, ועי"ש ז' ב' אם מותר להעלותו על התפוח. ועי' מש"כ לק' ס"ח ב' בדין זכורים קודם לעומר די"ל דלא מיפסל משום ממשקה ישראל כיון שסופן להיות ניתרין.

שם דומיא דערלה וכלאי הכרם, עיין בספר מרן זללה"ה לנגעים סימן י"א סק"ה שפירש הא דממעטינן ערלה וכלאי הכרם מלהציא מהן מנחות ונסכים, אף דאיסורי הנאה נינהו ואינו יכול להקדישם, משום שהיו מתקדשין בכלי שרת, ולכאורה אם אין ציד הצעלים להקדיש, מהיכי חיתי שהכלי שרת יועיל, ולפמש"כ בחו"צ כריתות ס"ח סק"ג דהא דאיסורי הנאה אינן שלו לא נלמד משום ילפותא, אלא הוא רק משום שאין לו צהן שום נורך, אבל אם היה כשר אחרוג של איסורי הנאה שפיר היה חשיב שלכם והיה אסור ליטלו מצעליו כיון שיש לו צו שימוש, אם כן ה"נ אם היה אפשר להציא מנחות ונסכים מערלה וכלאי הכרם שפיר היו נחשבין שלו, כיון שראויין לו לשימוש זה, ושפיר היה יכול להקדישן. (שצעות י"ב ב' מתוה"ד עי"ש).

מתני' אחד מנחת חוטא כו' פסול כו', בגמ' ילפינן טעמיה דבן בתירא מקרא, ומבואר דטעמייהו דרצנן פשוט מסברא, ויש לעי' מ"ש קמיאה מזריקה דקיי"ל זבחים ל"ד ב' דאין פסול עושה שיריים, ונראה מזה דאף בזריקה הדם עצמו שנזרק אי אפשר לאוספו ולזרקו, דבזה אהני זריקת הפסול לפוסלו, כיון שנעשה צו מעשה, והרי לא דנו בגמ' אלא אי עושה שיריים, אבל לא אם יכול לאוספו, וכ"כ מרן זללה"ה בזבחים ס"י ועי"ש מש"כ בדברי הרמב"ם, [והרי גם הולך זר איכא למ"ד זבחים ט"ו א' דלא אפשר לתקונה], וקמיאה חשיבא מעין מעשה גם לגבי השיריים דהא צריך לקמוץ מן המחוצר ומיעוטו מעכב את רובו, א"נ אף אי חשיבא מעשה רק

ומה"ט לא ערבינהו, כש"כ שאין להעתיק דברים שנאמרו בפסול שמאל על שאר פסולים, אפי' דבאמת אין חילוק ביניהם), אח"כ ראיתי דבצרייתא לקמן ב' דדרשא דוקמץ משם אמר בן בתירא בהדיא למילתיה על פסול שמאל, ונראה הטעם משום דניחא ליה למינקט וקמץ משם ממקום שקמץ כבר דחוזר וקומץ ללא שום מעשה בינתיים, וזה לא יתכן בכל הפסולים דמתניתין, שאם לא קידש ידיו ורגליו צריך לקדשן, וכן אונן צריך להמתין למחר, וע"ג כלים או רגלי חבירו צריך לסלקם, משא"כ בשמאל דאינו מחוסר כלום וחוזר וקומץ, עכ"פ הדבר מפורש דבן בתירא אמר למילתיה על פסול שמאל, ושפיר העתיקו התנא בשמאל. (פ"א סק"ו).

שם קמץ ועלה צידו צרור כו' מפני שאמרו הקומץ היתר והחסר פסול ואיזהו היתר שקמצו מצורץ כו', יש לעי' דבפשוטו פסול מצורץ וראשי אצבעותיו לאו משום חסר ויתר הוא, אלא הוא נידון מה היא צורת הקמיצה שאמרה תורה, וכדאמרינן לקמן י"א א' אי מלא קומצו יכול מצורץ ת"ל בקומצו, אי בקומצו יכול בראשי אצבעותיו ת"ל מלא קומצו, הרי דיינינן בעיקר מצות קמיצה, ואם הוי ילפינן מצקומצו דבראשי אצבעותיו, היה פסול אם היה חופה ג' אצבעותיו על פס ידו, משום שאין זו צורת הקמיצה שאמרה תורה, וא"כ מנלן השתא כשקמץ כהלכתו שאם עלה צידו צרור פסול משום חסר.

ונראה מזה דסתם קומץ כולל גם מצורץ וגם בראשי אצבעותיו, דבכל ענין מיקרי קומץ, ואפשר דמנחת המלוואים דבפרשת שמיי דכתיב זה וימלא כפו ממנה באמת היה הקומץ מצורץ, וג"ו בכלל קומץ, [ומיהו בתורת כהנים ילפינן התם בגז"ש ממלא קומצו, והתם נקט לענין שאם עלה צידו צרור, ולא נקט למעוטי בראשי אצבעותיו משום דקרא לאחר מילוי כפיו איירי], ויתכן שהדבר היה תלוי בעין יפה, ולכך כשנתמעטו מצורץ ובראשי אצבעות, נמי לא מפרשינן דנתמעטו לומר דלאו שם קומץ עליהו, אלא מפרשינן דהקפידה תורה על מדת הקומץ שיהא צמדה הצינונית, דהיינו שחופה ג' אצבעותיו על פס ידו, וכיון דחזינן דהקפידה תורה בזה, תו ילפינן נמי לפסול כשעלה צידו צרור.

ולאחזק מדוקדק לשון המשנה דלא שנה הדין בפשוטו קמץ בראשי אצבעותיו או

שעלה צידו צרור כו' פסול, קמצו מצורץ פסול, ואם ראוי לשנן הכלל דיתר וחסר פסול, נמי היה אפשר לשנות הקומץ היתר והחסר פסול איזהו יתר שקמצו מצורץ וחסר שקמצו בראשי אצבעותיו או שעלה צידו צרור כו', אבל למש"כ ניחא דחסר דילפינן מקרא הוא רק על ראשי אצבעותיו, ואין ללמוד מזה לחסר כשעלה צידו צרור, ואם היה מצורץ כשר, יתכן דגם כשעלה צידו צרור היה כשר, דהוי מפרשינן דעין רעה הוא דפסל רחמנא והיינו בראשי אצבעותיו, אבל השתא דחזינן דגם מצורץ פסול, הרי דהקפידה תורה ביותר על מדת הקומץ, שפיר ילפינן מזה גם למיפסל חסר דעלה צידו צרור, וזהו ששנה התנא דעלה צידו צרור יש ללמוד לפסול ממה שאמרו דמצורץ וראשי אצבעות פסול, וצ"ע לפי זה דבצרי התו' שכתבו דלא היה צריך לפרש חסר שקמצו בראשי אצבעותיו, דהא גם עלה צידו צרור משום חסר הוא, דהא מדרשא דמלא קומצו ליכא למיילף לעלה צידו צרור, דאם היה ממעט עלה צידו צרור לא הוי ידעינן למעט קמץ בראשי אצבעות, והרי חזינן בגמ' דממעטין רק קמץ בראשי אצבעותיו, וכמש"כ.

ולמש"כ ניחא מה שיט' לתמוה דהא ודאי משמע ממתניתין דלא מהני שיחזור ויחזור ויקמץ, דהא צרישא קמצי פסול לאפוקי מכן בתירא, וה"נ קמצי פסול, וכש"כ הוא דהא לכתר פלוגתייהו קמצי לה, וכתר לקמן י' ב' ד"ה קמץ כתבו לחד תירוץ דהכא אף בן בתירא מודה דלא מהני חזרה, ובאמת רהיטת לשון המשנה משמע כן, דדוחק הוא לומר דתתי למיסתם דלא כבן בתירא, ולכאורה הדבר קשה טובא דטפי ראוי לומר שתועיל חזרה כשלא קמץ כסדר הקמיצה, דלאו כלום הוא, וכמו קמץ בשתי אצבעות דודאי מועיל חזרה, מלומר שתועיל חזרה בקמיצת פסולים, אבל למש"כ דקמיצה בראשי אצבעות שם קמיצה עלה, אלא דגזירת הכתוב הוא צמחה דבעי קומץ צינוני דהיינו שחופה ג' אצבעותיו על פס ידו, לפי זה שפיר י"ל דכיון דכהן כשר קמצה נקבעה טפי בפסול מקמיצת פסולין, ולא מהני לה חזרה.

ולפי זה יתכן דבעלה צידו צרור באמצע דמיפסל משום חציצה כדאמר לקמן י"א א', דבזה תועיל חזרה, דכרך ידיה בשיראי וקמץ מסתברא דמהני חזרה, ולפי זה י"ל דלכך נקט לה התנא

שלא יהא קרבנו מהודר פטרינן ליה, וזכור ומעשר משום דקילי אין זהם נסכים, שאין למידין קל מחמור להחמיר עליו.

ו' ב' כי פליגי דחסר קומץ, יעוי' בתו' דפליגי אי קמיצת פסולין קובעת את המנחה, ולפי זה לרבנן למאי דס"ד השתא דמהני חזרה, מ"מ אם החזיר ואח"כ נחסר מקצת מן השיריים, פסול, ולפי זה ק"ק למה הזכירו בגמ' דחסר קומץ, הרי ה"ה אי חסרו שיריים, ולו"ד ז"ל היה מקום לומר דזו סברא צענין של חזרה, דכשכל הקומץ קיים ומחזירו דיינינן ליה כטעות, אבל כשנחסר אי אפשר להחזיר המצב לקדמותו, [ואפשר הטעם דצעי מעשה לבטל מעשה הקמיצה, והיינו החזרה], ולפי זה דוקא חסר קומץ, אבל חסרו שיריים, יציא מתוך ציתו וימלא, וכן אם נחסר הקומץ לאחר שהחזירו, ויתכן שיש נפקותא בין הטעמים איך למינקט למסקנא אליבא דבן בתירא, דלפירוש תו' ראוי לומר דהא דהוי ס"ד דקמיצת פסולין אף דמהני זהו חזרה, מ"מ חשובין לקבוע את המנחה, חידוש הוא, ולא חידשוהו בגמ' אלא לתרוצי לדרב, וממילא למסקנא אין לנו לחדש דלבן בתירא דמהני חזרה, דמ"מ נקבעה המנחה ואם נחסרה פסולה, אלא לאו כלום הוא והרי המנחה כקודם קמיצה, אבל לפי מה שפירשנו דצעי חזרה, יתכן לקיים כן למסקנא נמי, וז"ע. (ס"א סק"ח).

שם מהו דתימא ע"כ לא קא מכשר בן בתירא אלא בשמאל כו' מ"ש שמאל דאשכחן לה הכשירא ציוהכ"פ כו', כבר תמה בשטמ"ק דבעלמא הסברות הפוכות, דכל דאית ליה הכשירא חשיב טפי לקבוע פסול, כדאמר מעילה ה' ב', וז"ל דאיכא נמי סברא דכל שהפסול יותר חמור, הרי נקבעה המנחה בגנאי טפי, ותו לא מהני חזרה, ולכאורה אף למסקנא ע"כ לשמש בהך סברא בצרייתא דריצ"י וראצ"ש אומרים מכשיר היה בן בתירא בכל הפסולים כולן, ולמאי איצטריך להו לאשמועינן אם לא דלא נימא דדוקא בשמאל מכשיר ומשום דאית ליה הכשירא, ומיהו י"ל דאתו לאשמועינן דגם בטמא מהני חזרה, אע"ג דעושה שיריים ועדיף משמאל, ואפשר דלשון בכל הפסולים כולן בא לומר דלא שנה היותר חמורים ולא שנה היותר קלים ולאפוקי משתי הסברות. (ס).

זהאי לישנא דמפני שאמרו הקומץ היתר והחסר פסול, לומר דאיידי בגוונא דפסולו רק משום חסר, ולכך לא מהני חזרה, ואי הוי קמני סתם איזהו חסר שקמנו צראשי אצבעותיו או שעלה צידו לרור כו', הוי אמרינן דה"נ דאיידי נמי בגוונא דפסול נמי משום חזרה, אלא דנקט דגם משום חסר איכא, ונפ"מ מן ה"ד, והוי דייקנין מזה דלא מהני חזרה גם בדאיכא משום חזרה, אבל השתא דקמני מפני שאמרו מתפרש דאיידי בגוונא דליכא שום פסול אחר אלא משום חסר, [שו"ר בספר מרן זללה"ה קמא סי' כ"ח סק"ז] שכתב דמלשון הגמ' י"א א' ותיפוק ליה משום חזרה משמע שהדין שיה, ומשמע דלא מהני חזרה, ולכאורה אם מהני חזרה הרי פסולו חמור טפי, ושפיר פרכינן ותיפ"ל משום חזרה]. — ועי' מש"כ לק' ס"ג ב' בקמץ שלא ממקום השמן אי מהני חזרה.

ובראה דעלה צידו לרור או גרגיר מלח פסול אף בגוונא שאם היה המקום פנוי היה כשר, דהא ודאי יתכן שישארו אוררים בתוך הקומץ, ובפרט כשקומץ מחבת או מרחשת, ומתנייתין סתמא קמני דגרגיר מלח פוסל, והטעם משום דיתכן דהשתא מנע המלח את הסולת מלהיות נקמץ, וכהאי גוונא חשיב כודאי חסר ולא ספק. (ס"א סק"ט).

גמ' תניא אר"ש צדין הוא שמהא מנחת חוטא טעונה שמן ולבונה שלא יהא חוטא נשכר כו', בסוטה ט"ו א' פרש"י שלא יהא חוטא נשכר להקל במנחתו יותר משאר מנחות, ואע"ג דכל מנחת חוטא הוא כדי להקל על הדל שיהא נשכר להתכפר, מ"מ לא היה ראוי לחדש מנחה דליתא דכוותה במנחות, וזו כונת רש"י.

שם וצדין הוא שמהא חטאת חלב טעונה נסכים, בסוטה ט"ו א' כתבו תו' דא"ל דאינה טעונה נסכים משום דאינה צנדר ונדבה די"ל דה"פ צדין הוא מאחר שהוא חוטא היה צריך לעונשו להביא קרבן גדול אבל זכור ומעשר אינו צדין, וז"ע דלא מצינו לחדש דבר בקרבן כדי לענשו, ואם לעולם הבא חובה אין זו נסכים אין לחייב חטאת בנסכים, ואם יש לעונשו יתכן לחייבו שיהא החטאת צסתי כסף וכיו"ב, והכא יש לפרש דגם הבא חובה ראוי לחייבו בנסכים וכמו חטאתו של מזורע ואשמו, ונסכי זכור, בעולותיהן הבאין חובה, ורק משום

שם בן בתירא אומר מנין שם קמץ בשמאל כו',
הא דאמר בן בתירא למילתיה בפסול שמאל
נראה הטעם משום דניחא ליה למינקט וקמץ משם
ממקום שקמץ כבר דחור וקומץ ללא שום מעשה
בינתיים, וזה לא יתכן בכל הפסולים דמתניתין,
שם לא קידש ידיו ורגליו כריך לקדשן, וכן אונן
כריך להמתין למחר, וע"ג כלים או רגלי חבירו
כריך לסלקם, משא"כ בשמאל דאינו מחוסר כלום
וחוזר וקומץ. (ו' א' מתוה"ד).

שם וכיון דקרא סתמא כתיב כו', יש לעי' הא
כך היא המדה דתפשת מועט תפשת, ושפיר
מוקמינן לקרא רק בשמאל ולא בשאר פסולין,
ובאמת זו קו' תו', אלא שהקשו מההיא דאם עלה
לא ירד וע"ז תירצו דאיכא מיעוטי, אבל הדבר
קשה מדוכתי אחרני טובא, ואפשר דקרא מתפרש
דאחי לאשמועינן דקמיצה פסולה אינה קובעת את
המנחה והרי דינה כקודם קמיצה, ולא איירי בחומר
הפסולים לפי מה שהן, דהכי משמע שיחזור ויקמץ
אף שכבר קמץ פסול, וממילא כל הפסולים בכלל.
(הערות).

שם אלא הא קמ"ל רב קמץ ואפילו קידש כו',
ואיכא דאמרי קמץ אין קידש לא כו', יש
לדקדק היכי משמע מלישנא דרב גם למעוטי
דקידש לא וגם לרבות אפי' קידש, ואפשר דאם
לישנא דרב מתפרש כמימרא צפני עצמה ולא
אמתניתין, הרי גם קידש בכלל, דסתם זר שקמץ
מתפרש שעשה העבודה בשלימותה, אבל אי אמתני'
קאי מתפרש שבא לומר דזר שרק קמץ יחזיר אבל
לא אם גם קידש, דהא עיקר הדבר כבר נשנה
במתניתין דבקמיצת פסולין איירי.

ובראיה דלדג דגם בקידש מהני חזרה, דמ"מ אם
הקטיר, לזד דקמיצת זר לא תרד עי'
זבחים ס"ט א', ודאי לא מהני חזרה, דכיון דחזינן
דשם קומץ עליה לענין אם עלה לא ירד, ע"כ דעל
הנותר חל דין שריים, (*) ומיהו למאי דמסקינן
התם דקמיצת זר תרד, אפשר דאף כשהקטיר עדיין
יכול להוסיף על השריים כדן מנחה שחסרה קודם
קמיצה, וכן כתב מרן זללה"ה צסימן כ"א סק"ד.
(ס"א סק"י).

שם שאני פרה דקדשי צדה"צ היא, ח"ה, עי'
מש"כ לק' נ"א ב' זהא דקרי לה קדשי
צדה"צ אף שאינה צאה מקדשי צדה"צ.

שם אלא טעמא דאשמעינן רב כו', כבר נתקשו
בתו' דבעלמא כהאי גוונא אמרינן תנ"ה,
ואילו הכא פרכינן, ואפשר דקים לגמ' דודאי לא
אחי רב לאשמועינן דחלוק היה בן בתירא בכל
הפסולים, דא"כ הוה ליה למימר בלשון זה מכשיר
היה בן בתירא בכל הפסולים, או דאכולהו פליג,
ולא חש גמ' לדחויי להא מכח קושיא דאלא טעמא
כו', דאגב אורחא לאשמועינן דהדבר קושטא
וכדתינא בצרייתא, ועי' להלן. (הערות).

יעויין בתו', ונראה דקים לגמרא לקושטא דמילתא
דרב לא אחי לאשמועינן דמכשר בן בתירא
בכל הפסולים, דא"כ לא הוה ליה למינקט זר, דהא
גם בטמא מכשיר, וטמא ליכא למילף מזר, דהא
טמא עושה שריים, וגם הוה ליה למינקט כלישנא
דתנאי מכשר בן בתירא בכל הפסולים, אלא דאי
הוה מפרשינן הני פירכי, אכתי לא הוה ידעינן
לקושטא דמילתא אי מכשר בן בתירא בכל
הפסולים, לכך ניחא לגמ' לאחויי הך צרייתא
לפרושי דמכשר בכולן, ונתלו בהך קושיא דלא
אינטריך לרב לאשמועינן, כדי לפרש דברי רב
לאמתן, ואף שאין זו קושיא, ותדע דהא פרכינן
נמי מהא דיליף בן בתירא טעמיה מקרא דכיון
דקרא סתמא כתיב מה לי שמאל ומה לי שאר
הפסולין, והך קושיא הרי קשה נמי על צרייתא
דריצ"י וראצ"ש, וע"כ דלאו קושיא היא, אלא
דניחא לגמרא לאוכוחי דבאמת מכשר בכל הפסולין,
ולפרושי מילתיה דרב לקושטא דמילתא, ולכך נקטו
לה בלשון קושיא דפשיטא היא, ומיהו י"ל
דאריצ"י וראצ"ש לא קשה מהא דקרא סתמא
כתיב, דאכתי בטמא לא הוה ידעינן דהא שפיר
אפשר לאוקמי קרא בכל הפסולין לזר מטמא,
דטמא עדיף מכולהו פסולין שהרי עושה שריים,
ושפיר אינטריך להו לאשמועינן דגם בטמא מהני
חזרה לזן בתירא, אבל לאוקמי קרא רק בשמאל
ולא בכל הפסולין זה ודאי קשה דכיון דקרא סתמא
כתיב מה לי שמאל מה לי זר, והיינו דפרכינן עליה
דרב. (ס"א סק"ח).

(*) ומיהו לפ"ז ז"ל דגם בקידש לא מהני חזרה כיון דחל עליו שם קומץ לענין אם עלה לא ירד, ולכן אם בקידש
מהני חזרה, ע"כ דקמיצת זר תרד.

קרקע, נראה דזה קיל מקמינה מכלי שע"ג קרקע
דלא סגי בהכי לקדש ליפסל שלא יועיל חזרה,
ונמצא דקדוש ליפסל דומה לקדושת הקמינה, וז"ע.
(סע).

שם א"ל כיצד קומצין א"ל מכלי זה כו' נותנה
לכלי זה כו', כבר תמחו בזה מה חידוש
השיבו, ומה שמירצו שא"ל משיחה קשה דהא שאלו
כיצד קומצין, ומה שייכות לזה עם נידון אי עבודתו
מתנכח, ועוד דהא גם על שאלת כיצד מקדשין
השיבו מכלי זה, ומה הוסיף בזה, וכן קשה על
תירוצם השני דשל עץ היה ואשמועין דעושין כלי
שרת של עץ, ואפשר אולי דכלי זה הוא מחלת
תשובתו, ועדיין היה עמיד לומר דמכנים ידו לכלי
זה בצורה זו כדקמצי אינשי ופושט ג' אצבעותיו
על פס ידו, אלא דכשאמר כלי זה כבר הפסיקו
ר"נ בשאלה דוכי קומצין מכלי שע"ג קרקע, וכן
בהא דכיצד מקדשין את המנחות נמי עמיד היה
לפרש שנותן כל העשרון והשמן והלבונה, אי אין
קדושין זה בלא זה, או דסגי בכל אחד לחוד, ושם
היה נמי מפרש מתנות השמן, אלא דכשאמר כלי
זה כבר השיבו ר"נ בשאלה דוכי מקדשין מנחה
בכלי שע"ג קרקע, וגמ' לא נחית כאן אלא לנידון
זה ולכך לא הביאו סיוס דברי אבימי, וזכרש"י
משמע דשאלה שניה היתה כיצד מקדשין את
הקומץ, וז"ע מה הן האפשרויות ששייך להסתפק
בהן בזה].

ונראה דהיינו טעמיה דר"נ דלא יליף מסידור
וסילוק בזיכין כדבסמוך, משום דס"ל
דשאני שולחן דמקומו קבוע לו מן התורה, וכעין
מזבח חשיב לגבי לחם הפנים מיהת, ולא דמי לשאר
כלי שרת, ואפשר דאי שולחן מקדש קמאים בגודש
שלו כדלקמן פ"ז ב', דבזה מודה ר"נ דלר"ך
להגביהו, דלענין קמאים לא עדיף משאר כלי שרת.
(ס"א סק"י).

שם תנא סדר עבודות נקט, עי' פרש"י, ולו"ד
ז"ל נראה דאין ר"ל דנקט אותן עבודות
שבהן אחד עושה זו אחר זו, דמשמע דלפי זה
באמת נותן בכלי היינו רק הקומץ שנותן בכלי ולא
המגביה, דלמה באמת ישמיט התנא את המגביה
שהוא דומיא דקבלה דעלמא, והרי התנא סדר
עבודות הפוסלות במחשבה בא ללמדנו ולא סדר
העבודות לכהן אחד, אלא ר"ל דנותן בכלי הכונה

תוד"ה שלא ולא פירכא הוא, נראה כונתם משום
דודאי קושטא הוא דחיוצ נסכים הוא
חוצה לאדם, שאם יוקרו כבשים והגרוע בסלע, הרי
הוא בודאי מפסיד שהוא צריך להוסיף נסכים, וכן
אם יזלו כבשים והיותר טוב בחצי סלע, הוא נמי
מפסיד בזה שצריך להוסיף נסכים, וכן אם יוקרו
נסכים ולא יספיק סלע לכבש ונסכים, וכן לפעמים
שהנסכים אירע בהן פסול וצריך להביא אחרים, וכן
גם בדדיעבד הרי יצא בכבש כל דהו ועכשיו נשאר
עדיין חייב נסכים, ומכל הלין טעמא ודאי חוטא
נשכר בזה דפטור מנסכים. (סי"א ס"ק י"ז).

ד' א' וכי מהדר ליה לקומץ לדוכתיה תקדוש
ותפסול כו' ומניד ליה ונפיל ממילא כו',
מבואר מסוגיין דאי יהיב ליה לכלי חול ואח"כ
יחזירו לכלי קודש, אחתי הוא בדין קידוש דלא ליהני
חזרה, דלענין קידוש פסולין ליכא חסרון בנתפזר
על הרצפה, ונ"ל ד' דפליגי תנאי בנתנו
לשמאלו], ולכך דחקין לאשכוחי גוונא שלא יתקדש
בחזרתו, ואפשר שיש ללמוד מזה דאע"ג דקמאים
שלא נתקדשו בכלי אם עלו ירדו כדאמר זבחים
פ"ג ב', דהיינו דוקא כשלא נתקדשו כלל, אבל אם
נתפזר הקומץ על הרצפה ואספו וקידשו י"ל דלא
ירד. (ס"א סק"י). — ועי' מש"כ עוד בזה בזבחים פ"ג א'
במתני' נשפך על הרצפה כו'.

שם כגון שהחזירו לזיסא גדושה, א"ה, עי' מש"כ
בפסחים מ"ח ב' בהא דשולחן מקדש בלא חוץ
כדאמר לקמן פ"ז ב', ואילו גודש כלי לא מקדש,
ובהא דאזיר כלי ככלי דמי כדאמר זבחים כ"ה ב',
ובמש"כ תו' לק' ח' ב' ד"ה ולר"ח דכלים
שמחזיקין מדתם בגודש הרי גם הגודש מתקדש.
שם אלא ש"מ קומצין מכלי שע"ג קרקע, כבר
הקשה בשטמ"ק דהכא בקידוש קומץ איירינן
והוא ליה למימר ש"מ מקדשין קומץ בכלי שע"ג
קרקע, וקידוש קומץ חמור טפי דהא למסקנא
מקדשין מנחה וקומצין מכלי שע"ג קרקע, ואין
מקדשין קומץ בכלי שע"ג קרקע, ונראה דלענין
קדוש ליפסל דבהכי איירינן י"ל דלא חמיר כ"כ
כמו קידוש קומץ, ואף אי אין מקדשין קומץ בכלי
שע"ג קרקע, מ"מ אם קומצין מכלי שע"ג קרקע
סגי בהכי לקדש קומץ שנקמץ ע"י פסולים, שיהא
קדוש ליפסל ולא תועיל חזרה, ולפי זה יש לדקדק
מהא דלא קאמר ש"מ מקדשין מנחה בכלי שע"ג

דכיון דלא סגי דלא עזד לה עבודה חשודה היא, וכל שכן אי נותן בכלי היינו הנותן ממש דודאי מוכח כן דלגמרי נחשדה קבלה חדשה דליכא דם. (י"ג ב' מוה"ד וע"ש).

תוד"ה וכו' מהדר ליה לקומץ לדוכתיה ליקדוש ואע"פ ששיריים מפסיקין בין קומץ לכלי מין צמינו אינו חוץ, צוצחים כ"ה ב' מצואר דבהגיע לאויר כלי פשיטא דנתקדש וכמו שפרש"י שם, ונראה דהיינו משום דאין דין נגיעה בכלי שרת, אלא כל אשר בתוכו מתקדש, ואע"ג דכתבו תו' דבקיטש קומץ בכלי של השיריים קדוש משום דמין צמינו אינו חוץ, לאו למימר דבעי נגיעה, אלא דבעי שהמתקדש יראה דפנות הכלי, דהא ודאי נתן כלי חול לתוך כלי קודש אי אפשר לקדש בתוך הכלי חול, וה"נ דבר החוץ, וכדאמר בהדיא יומא נ"ח א', אבל כשאין דבר חוץ כך לי אורו של כלי כמו שוליו, וי"ע. (וצחים כ"ה ב' מוה"ד).

ע"י מש"כ צוצחים ק"י א' דממתני' דהתם דמתן קמנא וחזר קומנא למוכה והקריבו בחוץ חייב, שמעינן דאפשר לקדש הקומץ בכלי שהשיריים בתוכו, ואין השיריים חוצצין, וגם לא חשצין כנתבטל מקצת הקומץ בשיריים עד שלא נתקדש, דזימנין דמתערב משהו מן הקומץ בשיריים מיד בהגיעו לכלי, וכתו' כאן כתבו דהטעם דמתקדש משום דמין צמינו אינו חוץ, אבל שמואל ור' יוחנן שם לא תירצו כן מתני' דהתם, וי"ל דהתם כיון דאין השיריים מבטלים לקומץ, ה"נ אין חוצצין, ומה"ט גם אין חוצצין בהקטרת חוץ כדפרכין התם אמתני' דהתם, ומיהו י"ל דהכא שפיר מפזר הכל על המערכה ואין כאן חציצה, אח"כ ראיתי בתוי"ט שם צמ"ה שהוכיח כרז דמין צמינו אינו חוץ ממתני', וי"ע דהא ע"כ ליישב מתני' גם לשמואל, ולמש"כ מיושב. (וצחים ק"י א' וע"ש).

תוד"ה א"ר יוחנן גבי תודה ששחטה כו', מתבאר לקמן ע"ח ב' ד"ה יעוי'.

ד' ב' אמר רבא פשיטא לי כו' שכן מצינו בסילוק צויכין, א"ה, ע"י מש"כ לקמן י"ג א' סק"ו אס מחשבה מועלת בסילוק צויכין.

שם בעי רבא קידוש קומץ מאי ממנחה ילפינן לה או מדם ילפינן לה כו', לכאורה היה נראה דהנידון הוא משום שיש מקום לומר דה"ט דדס

כל מעשה הקבלה, וכולל גם את המגזיה, דתנא סדר עבודות נקט וכאלו היו קתני קמינא מתן כלי הולכה הקטרה, אלא דנקט לה בלשון הוה, ואולי אפשר לפרש כן גם בכונת רש"י, [ומש"כ צמ"מ"ק צס רגמ"ה דבאמת המגזיה אינו פוסל, הוא תמוה דהא בגמרא בקושיא פשיטא ליה דמגזיה פוסל, וכדפריך ואילו מגזיה לא קתני, ובשינויא דתנא סדר עבודות נקט אין שום רמז לחזור מזה, ואדרבה משמע דקושטא הוא אלא דהתנא לא הזכירו משום דנקט רק סדר עבודות], ולפי זה למסקנא נותן בכלי כולל גם את האוחז הכלי בשעת מתן הקומץ, וע"ז הוא דפרכין לקמן י"ג ב' מי דמי התם ממילא הכא קא שקיל ורמי, ונמנא שגם הנותן שותף במעשה הקבלה, ומשינין דאין לחלק בכך.

וא"ת אמאי באמת לא הוכיח רב מרי שם מהא דהנותן בכלי פוסל במחשבה דלא אשכחן דכוותיה בקבלה כלל, דהאוחז את הצואר אינו פוסל במחשבה, וגם זה דמי טפי לליקוט לבונה, שזו עבודה מחודשת, מה שאין כן האוחז את הכלי דכמעשהו דסם מעשהו בקומץ, והיה נראה מזה קצת דלמאי דמסיק דתנא סדר עבודות נקט יתכן לפרש דנותן בכלי היינו רק המגזיה, ואילו הנותן באמת אינו פוסל במחשבה, ותנא סדר עבודות נקט והכונה לזה שעושה עיקר הקבלה, וכן רהיטת הדברים שהמנחה נפסלת בארבע עבודות ולא בחמש, ואף דהני תרתי קבלה מיקרו, מ"מ בסדר עבודות כחמש נינהו, אבל מרהיטת הסוגיא דפרכין ואילו מגזיה לא קתני משמע דהוה מצי למינקט גם נותן בכלי וגם מגזיה, ומשמע דתרוייהו פוסלין במחשבתן, וכמו בהולכה של ב' כהנים זה אחר זה, ה"נ האי קבלה מעשה אריכתא היא, [ואשכחן נמי בחולין מ"א שנים אוחזין בסכין ושוחטין דכל אחד פוסל במחשבה, [ומיהו י"ע] התם אס לא דיינין לכל אחד כחצי מחיר, וכסימן אחד, וסגי בהכי לענין ע"ז], והכא עדיף דעבודתן צוה אחר זה וכמו בהולכה], וכן משמע לקמן ט"ז ב' דקאמר הילוך דמתן כלי, והיינו הכהן שנותן לכלי, וכמש"כ שם, אבל מ"מ י"ל דכיון שאין הדבר מפורש בהדיא במשנה, לכך ניחא ליה למיפרכ מהאוחז את הכלי דזה פשיטא ליה דדמי לקבלה דסם, אי נמי לרבותא נקטיה דגם לפי זה מוכח

אבל לענין לקדש ליפסל סגי אף לקומץ, בכלי שע"ג קרקע, וכמש"כ לעיל. (ס"א סק"י).

שם קומץ שחלקו בשני כלים כו', ברמב"ם פי"ג מהלכות מעה"ק הי"ז וקומץ שחלקו בשני כלים אינו קדוש וחוזר ומקדש, כבר כתב המל"מ דאין לזה מקור, ולפוס פשטות הסוגיא כולה מילתא מדם ילפינן ולא מהני חוזר ומקדש, גם אם נמצא איזה סברא לחלק, אכתי מקור דברי רבנו לא נתבאר, ואין דרך רבנו להציג מה שלא נתפרש בהדיא בגמרא, ולולא דמסתפינא הוי אמינא דט"ס הוא ותיבות אלו שייכים להלן וכנ"ל אינו קדוש ומלקט את כל לבונה וחוזר ומקדש ונותנה על הקומץ כו', [ואפשר שהיו ב' תיבות אלו בין השיטין ונכנסו שלא במקומן], לדעת רבנו פט"ו מפה"מ ה"ז איכא קידוש קומץ גם בלבונה לאחר הליקוט, וראוי להזכיר דין זה ולא לכלול בזה שכתב שנותנו על הקומץ, דהא צריך כונה לקדש, וגם צריך שיהיה מונח כדרכו, ולא בולט מן הכלי, ולא מודצק בדפנותיו, ולא יהיה הכלי ע"ג קרקע, וכ"ז ליכא למישמע ממש"כ ונותנו על הקומץ, והו' שכתב דחוזר ומקדש את הלבונה, ואע"ג דבצרייתא דסוטה לא הזכירו קידוש זה, י"ל דצרייתא סברה דליכא קידוש כלי בלבונה לאחר ליקוט, וכדאשכחן צרייתא דסברה הכי לקמן ט"ז צד"א בקמינא ובמתן כלי כו', אבל רבנו לא פסק כהך צרייתא, [וכמו שהאר"י צוה מרן זללה"ה במנחות סי' כ"ז ס"ק י"א — י"ג], ולכך כתב דחוזר ומקדש את הלבונה, וי"ע, שוב הראוני ברמב"ם דפוס רומי דליתא לתיבת ומקדש, אלא וחוזר ומלקט והוא הנכון, ור"ל וחוזר לכלי שרת שקמץ ממנה ומלקט.

(וזכר ס"ו סק"י).

שם אף דם לא קידש, א"ה, עי' מש"כ בוצחים ז"ג ב' דאפשר שאם זרק יהא צדין אם עלה לא ירד אף אם נימא דנשפך על הרצפה ואספו אם עלה ירד.

ברמב"ם פ"ד מהלכות מעה"ק ה"ח וכל הזבחים שקיבל מדמם פחות מכדי הזאה כו', לא נתבאר אם צריך שלא יפסיק את הקבלה עד שיהיה כשיעור, או דכל זמן שהדם מקלח שפיר יכול להוסיף אף שהפסיק בינתיים, ובקומץ דפסלינן חלקו בשני כלים ומשמע דבכלי אחד יכול לקדש מקצת מקצת, לכאורה שיעורו כל זמן שהקומץ

לא קידש משום שהדם מקלח מאיליו, ואם הכלי ע"ג קרקע אין כאן שום מעשה בקבלה, משא"כ במנחה דאיהו קשקיל ורמי ושפיר חשיבא מעשה אף בשנותן לכלי שע"ג קרקע, הא לאו האי חילוק, לית לן להבדיל בין קידוש דם לקידוש קומץ, דהא עיקר קידוש קומץ מדם ילפינן ליה כדאמר סוטה י"ד ב' מידי דהוי אדם דם אע"ג דקדישתיה סבין כו', אבל מלשון הגמ' ומי אמר רבא הכי כו' ואם איכא לילף מדם, משמע דהנידון הוא כללי אי ילפינן מדם, וגראה מזה דודאי יש יתרון לכלי שציד כהן ואף דהדם מקלח ממילא, יותר מכלי שע"ג קרקע שהכהן נותן לתוכה, והרי אף למ"ד אין מקדשין מנחה בכלי שע"ג קרקע, מ"מ אם נטלה אח"כ כהן צידו ודאי מסתברא דמתקדשת, ואפי' אם נתן קוף לתוכה, הלכך כיון דבקבלת הדם אשכחן שהכהן אוחז הכלי צידו, אין לנו לחדש שהסבה רק משום שהדם מקלח מאיליו, ואם איכא דילפינן מנחה מדם, יש להצריך גם במנחה שיאחו הכהן הכלי צידו, ורק משום דאפשר דנהי דקידוש קומץ ילפינן מדם, מ"מ אוקי באתרה ואופן הקידוש נילף ממנחה, לכך מספקא ליה לרבא שיעיל בכלי שע"ג קרקע.

וגראה דאף במנחה שמתקדשת בכלי שע"ג קרקע, מ"מ אם כהן אוחז את הכלי צידו, צריך שמהא דעתו לקדשה, למאי דקיי"ל דאין כלי שרת מקדשין שלא מדעת ליקרב, ואם חשב שלא מתקדש לא סגי בדעת הנותן לתוך הכלי, דהאוחז את הכלי חשיב עיקר.

גראה דנתן מנחה בכלי שלא ע"מ לקדשה, ונמלך לקדשה, דלא סגי בהכי עד שיעשה מעשה דהיינו שיגביה את הכלי, ומיהו בהגבהה סגי, וי"ע.

גראה דלמ"ד אין מקדשין מנחה בכלי שע"ג קרקע, היינו שאין כלל קדושת כלי שרת אלא כשהוא ציד אדם, וכדחזינן לעיל אי דאף אינו מקדש ליפסל, ואפשר דילף מקבלה, דכיון דבקבלה כתיב והקריבו והיינו שהכהן יעשה מעשה קבלה, תו ילפינן מזה שאין כלי שרת מקדש אלא כשהוא ציד אדם, אבל למאי דקיי"ל דמקדשין מנחה בכלי שע"ג קרקע, הרי קדושת כלי שרת גם כשהיא על גבי קרקע, אלא דבקומץ ודם נתחדשה הוספה שצריך קדושה יתירה ולכך צריך שיאחו את הכלי,

שמוציא, אבל בפרה בעור שלם אם מקנה אלצעו
 זו לא יתלשו נימין שילכלך אלצעו מהם, ומה
 שפרש"י בסוגיין שאין הפרה לפניו, כבר דחו פי'
 זה בתו' בסוגיין ובזבחים שם שהפרה נמצאת לפניו
 כמבואר במשנה פ"ג מ"ט, וכמ"ש הר"ש שם, גם
 אין שם מזורק דהא מקבל הדם ביד, עי' ראצ"ד
 פ"ג מה' פרה ה"ב, גם אין ראוי לקנה במזרק
 דהא הדם טעון שריפה, דאף דשירים שבאלצע
 פסולין, היינו שהם פסולים להזאה, אבל לא גריעי
 משירים דמקנה בגופה של פרה משום מנות
 שריפה, וכילד יגרדם אח"כ מן המזרק, ואם אי
 אפשר לקנה בגופה של פרה משום נימין, היה
 ראוי לקנה בעצם של המערכה דנשרפין עם הפרה.
 וכבר כתב בשטמ"ק שזו דעת הרמב"ם שכתב
 בפ"ג ה"ב דמקנה אלצעו בגופה של פרה,
 דשפת מזרק שאמרו קאי על קרבנות שבפנים,
 וכמ"ש בפ"ה ממעה"ק ה"ב.

הא דתנן גמר מלהזות מקנה ידו בגופה של פרה
 היינו ידו השמאלית שקיבל בה את הדם,
 ובזבחים כתב ידיו משום שכלל גם את אלצעו
 הימנית שהזה בה. (פרה ס"ב סק"ג).

שם גמר אין לא גמר לא כו' אמר אביי בשפת
 מזרק כדכתיב כפורי זהב, עי' מש"כ לעיל
 לנדר דמקנחם בשפת מזרק מצפנים כדי שיטטרפו
 כשיערה השירים משם, ויש להוסיף דגבי פרה גם
 דם שבאלצע טעון שריפה, ובזבחים פ"ג מפרה
 ה"ב גרס גמר מקנה ידיו בגופה של פרה, והיינו
 גם היד שקיבל בה את הדם וגם את האלצע שהזה
 בו ומבואר דשירים שבאלצע טעונים שריפה, ואף
 שהרמב"ם שם כתב דבכל הזאה מקנה אלצעו
 בגופה של פרה, וזה דבריו ז"ל ז"ע דהא בסוגיין
 אמרינן דמקנה בשפת מזרק, נאלץ דהיתה לו
 גירסא אחרת כמ"ש בשטמ"ק כאן ונפרש בפרה
 ס"ב סק"ג (הועתק לעיל), מ"מ בסיפא דמקנה
 ידיו אין בזה חולק, דגם לפי פרש"י כאן ובזבחים
 נמי מבואר דכשגמר מקנה גם אלצעו בגופה של
 פרה, וכיון דדם שבאלצע טעון שריפה, ע"כ
 דכשמקנחו בשפת מזרק עמיד לבא לידי שריפה,
 ובפרה אמנם כן שהרי המזרק מלא דם שעתיד
 לשרפו, דהא ההזאות מזה מידו כמ"ש הרמב"ם
 שם, וא"כ מקנחו בשפת מזרק כדי שיוכל אח"כ
 לזרפו עם הדם לשריפה, וכיון דדברי אביי דמיתנין

בידו, ללא מלאנו שום שיעור אחר, וא"כ דם נמי
 כ"ז שמקלח, וז"ע. — לשון רבנו שכתב לא
 נתקדש הדם הוא לשון הגמ' אף דם לא קידש,
 אבל ממילא נפסל ולא מהני לחזור ולערב וכמ"ש
 המל"מ, ואפשר עוד דנקט לשון זה משום דאירי
 גם בעוד שיכול להוסיף עליו, וממילא לא שייך
 לשון פסול. (ובזבחים ס"ו סק"י).

מש"כ רש"י דקיבל פחות מכדי הזאה בכלי זה
 ופחות מכדי הזאה בכלי זה ללא נתקדש
 הדם, דהיינו שקיבל כדי ג' הזאות בכלי זה וכדי
 ד' הזאות בכלי זה, דמשמע דכו' ודאי סגי אע"ג
 דבעי י"א, הוא משום דז' הם בהזאה וד' בנתינה
 כדכתיב בקרא, ואנן בשיעור הזאה אמרינן, והלכך
 דכו' סגי, וכן סגי בקיבל ז' בכלי זה וד' בכלי זה
 למתן קרנות. (יומא ס"א א').

שם וטבל ולא מספיק, בזבחים ז"ג ב' פירש רש"י
 דהוא דוקא בחטאות הפנימיות, אבל הרמב"ם
 העתיק כן בכל החטאות, ועי' במל"מ פ"ה
 ממעה"ק ה"ט. (ובזבחים י"ד א').

שם שירים שבאלצע פסולין, א"ה, עי' מש"כ
 בזבחים כ"ה א' דהא דשירים שבאלצע פסולין
 היינו להזאה אבל הם צדין שירים, ולכך מקנה
 בשפת מזרק שכשישפוך השירים ישפך גם דם
 הקינות, וגם כיון שלא אירע בהן שום פסול אף
 אם אינם צדין שירים אין לנהוג בהם ציון לקנחם
 בצלואי, וכן לענין פרה אמרינן נמי דמקנה אלצעו
 בשפת מזרק, והתם משום דלריך לשרוף כל דמה,
 ומקנה במזרק ושוף למערכה, ועי' בתו' זבחים
 כ"ה א' ובספר מרן זללה"ה לפרה סימן ח' סק"ו.
 (ובזבחים כ"ה א' מתוה"ד).

שם לא גמר מקנה אלצעו במאי מקנה אמר אביי
 בשפת מזרק, יעוי' בשטמ"ק דאיכא דגרסי
 בפנים במאי מקנה, ואף לגירסא דידן יש לפרש
 כן, ללא יתכן שיהא פשוט לגמ' דאי אפשר לקנה
 אלצעו בגופה של פרה עד שלא הוצרכו לפרש,
 בזמן שלא נזכר בשום מקום טעמא דנימין שפרש"י
 בזבחים ז"ג ב', וגם במציאות כמדומה דנימי
 הפרה לא יתלשו בקינות, ומה שאמרו בשבת קט"ז
 ב' שלא הוציאו האימורים קודם הפשט משום
 נימין, התם בכבשים ועזים אם היה חותך את העור
 ע"כ היה מנתק הרבה נימין שלא יתכן לחתוך צין
 נימא לנימא, והיו הנימין נופלים על האמורים

משנתן מתנה אחת בקרן כבר הוכשר הכל לשיריים דהא נתן מתנה אחת כיפר, ושפיר מקנתו בשפת מזורק שימשו לשיריים, משא"כ בפנימיים דעדיין יש הזאות ששיריים שצאצבע פסולות להן, ואין תורת שיריים עד שיגמור כל הזאות, הלכך יש לומר דדינא דשיריים שצאצבע אמנם לאיצוד, דאין תורת שיריים אלא דם שכשרים לכל הזאות ולאחר שהווי כולם, גם צאלו נשאר הרבה דם צאצבע לאחר ההזאה, ואם ינגזם בשפת מזורק לפנים יש לחוש שיתערבו דם שצמזרק עד שלא יגמור ההזאות, ונמצא שנתערב דם פסול.

ולבן צאלו ע"כ שמקנה צמזרק מצחו, ודבר אחר צמה לקנה אין לו עכ"פ בקדש הקדשים], וכיון שכן חו ראוי להשוות כולם דכולם מקנה מצחו, וכמו שפרש"י דם שעל הסכין, ואין לנו לחדש דהרמז"ס פליג, והדרי צי, צרם צפרה ראוי שהדם שצאצבע ג"כ ילך לשריפה וכמו כשגמר, ויתכן דהתם מקנה שהדם ילך צפנים אם מקבל שם הדם צמזרק ושומרו לשריפה.

בר"ש פרה פ"ד מ"צ הביא תוספתא טבל אחת והוא שמים או שטבל שמים והוא אחת פסולה, ויש לעי' בשלמא טבל אחת והוא שמים פסולה דבעינן על כל הזאה טבילה, וגם הרי שירים שצאצבע פסולין כדאמר זבחים נ"ג ב' מנחות ז' ב', ואף אם היה חוזר וטובל אם לא קינה ציניהם הזאתו פסולה, אבל טבל שמים והוא אחת מה פסול דצבר, ואם היינו אומרים דהעביר הדם משמאלו לימינו אפילו חזר והעבירו לשמאלו פסול היה ניחא, דדם של טבילה ראשונה כיון שלא היה ממנה דיינינן ליה כהעביר משמאל לימין, אבל הרי מסתברא דכשר וכמש"כ לעיל, ושם משום מלאכה דטבילה שלא לצורך כמלאכה דמי, אח"כ ראינו שצ"כ מרן זללה"ה צפרה ס"ח ס"ק י"ח, ואפשר דאם לא טבל אצבעו דם אלא ששפך מן הדם שצידו על האצבע והוא דהזאתו פסולה דבעינן שיטבול אצבעו דם, [ואע"ג דצבחים י"ד א' משמע דצחינות דלא כתיב וטבל לא פסלינן אלא רמא קוף אצבע אבל שפך על האצבע שפיר דמי, מ"מ הכא דדרשינן מדהדר כתב מדמה ז' פעמים דלרץ שיחזור לדם שצב פעמים, י"ל דכמאן דכתיב וטבל דמי], והלכך טבילה ראשונה שלא היה ממנה וחזר וטבל אצבעו, הרי טבילה ראשונה נחטלה

הכא מתפרשים שמקנה בשפת מזורק לשמור את הדם ולא לצדו, הרי ה"נ אי ילפינן מזה דגם צחטאת מקנה אצבעו בשפת מזורק נמי יש לפרש דהיינו לשמור את הדם לצדו עם השיריים, שיערם דרך אותו צד שקינה צו, וכן הרמז"ס צפ"ה ממעה"ק ה"ח הדגיש שהשיריים שצאצבע פסולין ליתן מהן על קרן אחרת, [ולא שנה סתם פסולין כמו בגמ'], ומשמע דכשרים לדין שיריים, וכן משמע מהא דקראו הכתוב כפורי זהב על שם זה, ואם אין השימוש של המזורק צניגוב אלא לצד דם פסול והוא משמש תחת בלאות, לא היה ראוי ליחס לו שם על זה, אבל אם הוא מקבל הדם בשפתו לשמור לשיריים הרי שימשו בקודש ושפיר יחסו לו שם על זה, וממה שיחסו לכל המזרקות שם כפורי זהב על שם הקינות, מוכח דבכל החטאות היה מקנה בהם, דמשום פרה לא יתכן לקראם כפורי דאין דין קבלה דם הפרה שהרי מקבל צידו צציל ההזאות, וגם נעשית אחת לשנים רבות, וגם משום פרה כהן משיח והעלם דבר ויום הכפורים אין לקרא לכל המזרקים כן, ולמ"ש צשטמ"ק כאן דהרמז"ס גרים אצבעו צפנים צמאי מקנה, הדבר פשוט דעל כל החטאות החינות קאמר, וכן הרמז"ס צפ"ה ממעה"ק ה"ח העתיק הגמ' על חטאות החינות, ואין לחוש צחטאת שם יטפטף משפתו לתוך הדם והרי הוא פסול להזאה, דהא כתב הרמז"ס צפ"ה ממעה"ק ה"ז שהוא מחטא ויורד עד שמכלה כל הדם שצאצבע, וא"כ אין נשאר ציד אלא משהו ואין לחוש שיפול לתוך המזורק, ועי' מש"כ בצבחים שם צהה"א דם סכין וצבחים כ"ה א' ופרש"י ותו' שם, [ולפמ"ש"פ שם דם שעל הסכין דגם הוא הולך לשיריים, יש לפרש דכשמקנחו בשפת מזורק מכניסו לסכין תוך אויר הכלי, או דאוחזו עכ"פ כל הזמן כנגד אוירו של כלי או דסכין לאו כרצפה, דאם לא כן יפסל הדם משום נשפך על הרצפה אם יסיטו מכנגד אויר הכלי, וכ"ז דוחק].

ובהזאות של יום הכפורים ופר כהן משיח והעלם דבר לא נזכר צמה מקנה, ואם הקינות בשפת מזורק הוא צד החיזון שילך הדם לאיצוד, אין לחלק בין חיזונים לפנימיים, אבל אם הקינות הוא לצד הפנימי, שבעירוי השיריים יוכלו אף הקינות, וכמו שצדדנו לפרש, צוה יש לדון אם גם בפנימיים כן, משום דיש מקום לחלק דצחינות

דחשיב כחסרו השיריים כיון דבריר קומץ ידיה, אבל לא חשיב כלאחר קמיצה לענין שיפסל בשקיעת החמה.

שם אלא מעתה תיהיו כשיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה כו', לשון אלא מעתה אינו מוזן דהא ע"כ צרייתא סברה מקטיר קומץ עליהם דהא קמני דמשפרקה נפרס לחמה מקטיר הצויכין וכדאמר לקמן ט' ז', ואפשר דאם נשרפו כל החלות של לחם הפנים משהגיע זמנה לפרוק דאין מקטיר הצויכין אפילו לר' אליעזר דנשרפו שיריה כשרה דכיון דעדיין לא סילק הצויכין לא חשיבי עדיין הצויכין מוכנים להקרבה ולא אמרינן כזה דם אע"פ שאין בשר אע"ג דבריר קומץ ידיה, דסו"ס עדיין לא קמץ וכבר ליחנהו לשיריים וממילא אי אפשר לקמון, ודוקא אי שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה מקטיר קומץ עליהם דחשיבי השיריים כאיתנהו כזה אמר ר"א דאף משהגיע זמנה לפרק כמאן דפרקה דמי כיון דבריר קומץ ידיה, ולכך עד השתא היה אפשר לפרש דמתני' כר' אליעזר, [ואע"ג דלקמן ט' ז' פרכין א"כ אבוד ושרוף נמי, אה"ג, ומיהו לס"ד דהכא לא חש המקשן להך קושיא], דם אע"פ שאין בשר, אבל כיון דאר"א דמשהגיע זמנה לפרוק כמי שפרקה דמיא א"כ ע"כ דמשום דשיריים שחסרו מקטיר קומץ עליהן הוא, וזה ניחא נמי הא דלקמן שם מייטין הא דר"א דלא פירקה ממש אלא משהגיע זמנה דהיינו לומר דלא מפרשינן מתני' כר"א, עי' רש"י שם, ור"ל דחי מ"מ דכר"א אחיא ואמנם פירקה ממש ופליג אדר"א. (הערות).

בסוגיא דחביתי כהן גדול

(א) ח' א' גופא חביתי כהן גדול ר' יוחנן אמר אינה קדושה לחצאין כו', נראה דר"י לטעמיה דס"ל לקמן ק"ח א' דמותר עשירית האיפה של כהן גדול נדבה, ע"כ מוכח ממתני' דאינה קדושה לחצאין, דתנן לקמן י' ז' בכהן גדול שמת ומינו כהן אחר תחתיו דמציא עשרון שלם וחוצהו ונמצאו שני חצאין קריבין ושני חצאין אובדין, ואמאי אובדין לפרקינהו, ובשלמא של שחרית איכא למימר דרגילין לקדשו בכלי שרת, אבל העשרון שמציא הכה"ג השני למה יקדשו בכלי שרת, אם איתא דסגי בקדושת פה, ור"א לטעמיה דסבר התם דמותר עשירית האיפה של כהן גדול

ולאו שם טבילה עלה, והו"ל כנתן משמאלו על האצבע וחזר וטבלו והזה, דיש לפסול דצריך שיהא אצבעו מקונח בשעת טבילה, דדם של טבילה ראשונה דם פסול להזאה הוא משחזר וטבלו, ואפשר גם דאם טבל אצבעו שלא ע"מ להזות ונמלך והזה דהזאתו פסולה, דצריך שתהא טבילה לשם הזאה, [עי' מש"כ זכאים י"ג ז'], והרי בקרבנות איכא למ"ד זכאים י"ג ז' דטבילת אצבע מפגלת, וה"נ טבילה ראשונה שלא היה בדעתו להזות ממנה עד שיחזור ויטבול, הרי זו טבילה שלא לשם הזאה והו"ל טבילה פסולה, וצריך שיקנח אצבעו ממנה ויחזור ויטבול, ומיהו לפי זה גם בקרבנות יש מקום לפסול טבל שמים והזה אחת ול"מ כן, וצ"ע. (פרה ס"ז סק"ו).

שם והא איתמר חביתי כהן גדול כו', יתבאר להלן סק"א - ג'.

תוד"ה ואם וא"ת והא דם ליכא מתוך כו', יתבאר להלן סק"ג.

בא"ד א"נ הא דנקט ר"א טעמא דמתוך משום דר"י נקטיה דאפילו פלגיתו בשאר מנחות כו', זה תירוצא אקושיא קמייטא שהקשו מאי פריך לילף מדם הא בחביתין איתא לטעמא דמתוך, לזה כתבו דר"א גם בשאר מנחות סבר דקדושים לחצאין ואהא הוא דפרכין לילף מדם, אבל כזה דפרכין אדרב דאי כר"א ס"ל לילף מחביתין, היינו ע"כ אי רק בחביתין קדוש לחצאין, אבל דצריהם צ"ע דאיך אפשר לומר דסבר ר"א דכל המנחות קדושין לחצאין, הא כהדיא תניא ח' א' אין מלאים אלא שלימים ורק בדעתו להוסיף קאמר ר"י דראשון ראשון קדוש, ולא משמע לומר דכונתם דדוקא בחצי עשרון קאמר ר"א ומשום דאשכחן בחביתין, ולטעמיה דר"י קאמר היינו נהי דלא ילפת לכל המנחות מחביתין אבל אודי לי מיהת בחביתין, דרהיטת לשונם משמע דכלא חביתין ס"ל לר"א דקדוש לחצאין, וצ"ע, שו"מ שכבר הקשה כן בקרן אורה. (ס"ה סק"ה).

ח' א' ואם איתא לילף מדם, וכתו', יתבאר להלן סק"ג.

שם ואמר ר"א לא פרקה ממש אלא כיון שהגיע זמנה לפרק כו', א"ה, עי' מש"כ בזכאים פ"ו א' ד"ה ועוד דדוקא לענין נפרס לחמה אמרו כן,

הכתוב הוא הבא מנחה ואח"כ חוזהו, דחידש הכתוב שיש ציתופן ענין מעין מנחה ומתקדשין יחד כמנחה ואח"כ חולקן, [ועי' לקמן סק"ג דחורנו מזה].

ולחאמור נראה דאיכא נפקותא בין ר"א לר"י, בכהן גדול שנתמנה, או באבד חצי של בין הערצים, ומפרישין שלימה חזיה להקריבה וחזיה לאיבוד, דאם קידשן בכלי שרת, נתקדשו לר"י כקדושת כל מנחת חזיתין קודם חלוקה, אלא דכאן מעיקרא חזיה לאיבוד, אבל לר"א נתקדשו רק מנחת קדושה של מקדיש לאחריות, דלא שייך קדושת הגוף אלא על חצי, ונפ"מ דיש לפרש הא דפריך ר"י לקמן נ' ב' שני ל"ל עיבור צורה מעיקרא לאיבוד קא אחי, דכר"י ס"ל, דלפי זה נמחדש מגזירת הכתוב קדושת הגוף באזיל לאיבוד, אבל לר"א דקדוש רק לאחריות לדידיה ודאי צעי עיבור צורה.

ונראה דמזה ראה למה שפירשנו דלר"י נמחדשה קדושה מיוחדת למנחת חזיתין קודם חלוקה, דאם איתא דקדושתן רק כל מחצה למנחתו אלא שנתחדשה הלכה דלריך שיהיו יחד בשעת קידושן, א"כ אין מקום לחייב כן בשעה שמחצה הולך לאיבוד, והיה ראוי לומר דבזה סגי במציאה שלם מציאתו, ואף אם יש מקום לחייבם להיות יחד בכלי שרת, אבל קדושת הגוף ודאי לא שייך שתחול אלא מדין מקדיש לאחריות, וא"כ צעי עיבור צורה, אלא ודאי הלכה מיוחדת היא דאיכא קדושת הגוף במנחת חזיתין קודם חלוקה, כמנחה אחת, ואל תתמה על זה דהא מנחה זו פעמים רבות קריבה שלימה כגון בכהן גדול שמת והיורשים או הציבור מציאין אותה, או במנחת חינוך של כהן הדיוט או של כהן גדול, ושפיר חייבה תורה להקדיש לקדשה בקדושה מעין זו ואח"כ לחלקה, ועי' לקמן סק"ג דהדרי בי ואף לר"א חדא מנחה היא. (ס"ה סק"ה).

(ב) שם מיתבי חזיתין כהן גדול כו' למנחה כו' א"ל לא נכרח אלא להציאה שלם מציאתו, לכאורה נ"ל דהשתא הדרינן משינויא דלמנחה, דהא כל מאי דכתיב למנחה ראוי לעכב מדכתיב חוקה, והא דלא אמרינן אלא, הוא משום דלא נזכר אמורא מעיקרא, וגם משום דאמר ליה כן לרב גביהא, וכן משמע דתו' לקמן נ' ב' ד"ה ומחצה שהקשו דלר"א אמאי מחצה אבד, ומשמע דאף אמחצה

ירקב, ושפיר קמני דשני חזיתין אובדין, דאף דיכול לפדותו אבל הרי המעות ילכו לים המלח, וכדמפרש בירושלמי שקלים סופ"ו, ועי' תו' לקמן נ' ב' ד"ה ומחצה ובמש"כ בדצריהם לקמן סק"ב, ולכך אינו פודהו, אבל לר"י דהמעות נדבה, יפרקיניה וילכו המעות לנדבה, אלא ע"כ דאינו קדוש לחזיתין, ובאמת בירושלמי שקלים שם איתא דר' יוחנן סבר דקדושה לחזיתין, ואיתא נמי התם דר' יוחנן סבר דמותר עשירית האיפה ילכו לים המלח, ולמש"כ הדבר נאות דהא בזה תליא.

שם ור"א אמר מתוך שקרבה לחזיתין קדושה לחזיתין, היה פשוט לגמ' דהכונה שא"צ כלל שיהיו ביחד שני החזאים, וכדפרכין עליה ממנתי, ואע"ג דיתכן שיוקדש חצי עשרון מכל המנחות כדאמרינן בסמוך אי רב כר"א ס"ל, אף דאח"כ בהכרח שישלים עליו לעשרון, וא"כ ה"נ היה אפשר לפרש דמנחת חזיתין קדושה לחזיתין אבל לריך להשלים, לא נראה לגמ' כן, דסברא דמתוך שקרבה לחזיתין לא מהני אם איתא דלריך שתהא כולה ביחד קודם הקרבה. (ס"ה סק"ה).

שם א"ר אחא מ"ט דר"י אמר קרא מנחה מחזיתה הבא מנחה ואח"כ חוזהו, נראה דטעמיה דר"א פשוט לגמ' דמתוך שקריבה לחזיתין קדושה לחזיתין וקרא דמחזיתה להציאה שלם מציאתו, דבקדושת דמים שאדם יכול להקדיש סולת לחזיתין של כל השנה, והקדושה אינה מתיחסת דוקא לקרבן של היום, הדבר מובן דשפיר חייבה תורה להציאה שלם מציאתו, שיהא הכל צרשות הקדש מתחילה, וצרשות הקדש יחזו לשחרית וערבית, אבל בקדושת הגוף דלא יתכן להקדיש קדושת הגוף אלא בהתיחסות לקרבן, ונמצא דאף כשנותן כל העשרון בכלי שרת, מ"מ אין להם שום שיחוף בקידושן וכל חלק מתקדש לעצמו זה מחמת שחרית וזה מחמת בין הערבים וכפי שעתידין להתחלק, וכש"כ בכהן גדול שמת דמציא זה שנתמנה תחתיו עשרון שלם דמחצה להקריבה ומחצה לאיבוד, והקדשת הכל בקדושת הגוף הוא רק בקדושת לאחריות, אבל קדושה לקרבן אין כאן אלא חצי עשרון, בכל כי האי אין סברא להנריך שיתקדשו יחד, דגם כשמונחים יחד בכלי שרת אין להם שום קשר, וכאילו נתן שתי מנחות בכלי אחד, והיינו דקשיא לגמ' מ"ט דר"י, ומשני ר"א דגזירת

דמעובר נורתן ויאל לבית השריפה, [וכנראה דאר"י פריך וכן הגיהו צהג"ר וצק"ע שם], ומשני פתר לה כר"י דאמר עשרון מקדש, ונראה דה"ק דר"י דאמר חולה ואח"כ מקדש היינו רק למ"ד מדת יבש לא נתקדשה, דלכו"ע מודדין בעשרון של קודש כדאמר נ"ז ב' שציק עשרון דקודש כו', [וכן חולה בחצי עשרון של קודש ע"י תו' ז"ה ב'], ואם מדת יבש נתקדשה, כבר נתקדשו בעשרון, [וסבר מנחה קדושה בלא שמן], ורק למ"ד מדת יבש לא נתקדשה קאמר ר"י דחולה ואח"כ מקדש, ואח"כ הך ברייתא דמעובר נורתן כמ"ד מדת יבש נתקדשה.

ודאיתאן עלה נתיישב שפיר טפי למה חייבו חכמים לקדש קדושת הגוף את העשרון שחזיו ילך לאיבוד, נהי דאין כאן הפסד דבלא"ה ירקב וכמש"כ לעיל, אבל מ"מ למה להוסיף קדשים פסולים שמהם מצותן בשריפה, ולפי דברי הירושלמי ניחא, דאין להביא שום מנחה מצלי למדדה בעשרון דמקדש וכדאמר לקמן שם, ומקרא ילפינן לקמן פ"ז ב' מדות הקודש, וכש"כ מנחת חציתין שנתיחד לה מדה מיוחדת ולר"מ שתי מדות, הלכך כיון דנמדדת בעשרון דמקדש ממילא מתקדשת קדושת הגוף, ומ"מ למ"ד מותר עשירית האיפה נדבה נראה דלא מצי סבר כר"א דקדושה לחצאין, דמשום הפסד הקדש היה ראוי למדדה בעשרון דחול, או להתנות שהעשרון לא יקדש אי מהני ע"י תו' ז' א' ד"ה א"ר, וכמש"כ סק"א. (פ"ה סק"ב).

שם מיתבי חציתי כהן גדול לא היו באין חצאין כו', פשטא משמע דגם השמן והלבונה לא היו באין חצאין, דרק הקרבנות החציתין אמרה תורה לחצאין, אבל הבאת הקרבן צריך שיהא כולו שלם, וכן מצאנו בתו' כאן ד"ה ולר"מ, ולקמן ז"ה ב' ד"ה ומאי, ולכאורה לר"מ דאין מנחה קדושה בלא שמן, אם ס"ל כר' יוחנן דחציתין אין קדושין לחצאין, וצריך שיתקדש כל העשרון קדושת הגוף קודם חלוקה, א"כ ע"כ להניח גם כל הג' לוגין שמן בכלי של הסולת, דאם לא כן לא יוקדש הסולת קדושת הגוף, דאם יתן לוג ומנחה, יתקדש רק חצי עשרון, ולר"י הרי צעי דכל העשרון יתקדש קדושת הגוף, וכן לשון רש"י נ"ב ב' דמביא ג' לוגין וחולה לוג ומנחה לשחרית ולוג ומנחה לבין הערבים, וכן בשטמ"ק לקמן ב' אות כ"ו בשם תו'

ראשון קשיא להו, אלמא דבסתמא לא נתקדש בכלי שרת, ואף אי קושיתם אמנחה שני, נמי מוכח כן, דאם איתא דמדאורייתא איכא מצוה לכתחלה לקדשה שלימה בכלי שרת, ראוי לעשות כן אף בזה שמצוה להביא ג' החדש, אף ידיעין דמנחה לאיבוד אזיל, ושפיר המנחה אבד, אלא ודאי משמע דס"ל דלר"א אף לכתחלה אין צריך לקדשה כולה בכלי שרת, אבל בסוגיין בתוד"ה ולר"ח כתבו בפשיטות דעשרון מחוק נתקדש לר"מ לחציתין גם אליבא דר"א, משום דלכתחלה מצוה לקדש שלימה, ולאו מקרא דמחציתה דהיה אוקימנא לעיל להביאה שלם מציתו ולעכב, הנה מצאנו דפשוט להו דשינויא דלמנוה קיים, אלא דמשמע דהוא מדרבנן, דאי מדאורייתא, היה ראוי לומר דמעכב דחוקה אכולה פרשה קאי, ואף שהוא מדרבנן מ"מ י"ל דמקיימין ליה אף במנחה שחציה מעיקרא לאיבוד אזיל, כיון דקדושת פה צריך להיות מדאורייתא, ובקדושת פה לחוד נמי לאיבוד אולא, ונמצא שאין הקידוש בכלי שרת מפסיד כלום, ודאיתאן עלה יתכן לפרש כונת התו' דלקמן נ' ב' נמי בדבריהם בכאן, אלא דקשיא להו דאם איתא דאם לא נקדשנו בכלי שרת לא ילך לאיבוד, אין ראוי לקדשו, דכהאי גוונא לא אמרו חכמים, אבל למאי דמסקו דאף בלא קידוש אזיל לאיבוד, תו שפיר אפשר דמקדשו. — ומה שראו חכמים לתקן לקדשם יחד בכלי שרת, אף דאין להם שיטוף בקדושת הגוף, דכל חד מתקדש למצותו, וכמש"כ סק"א, דמ"מ יש צוה סייג לחיוב הדאורייתא להביאה שלם מציתו, וגם אפשר שיש צוה משום איגוד נוסף להם, והוא דבר ראוי בצונת התורה, ועי' לקמן סק"ג חזרנו מזה ואף לר"א חדא מנחה היא.

ובראה להוכיח דגם לר"א מתקדשים יחד בכלי שרת, מהא דתניא לקמן נ' ב' מנחה ראשון ומנחה שני תעובר נורתם ויאל לבית השריפה, ואם איתא דלא נתקדשו בכלי שרת מאי עיבור נורה שייך בהם, הרי אינם נפסלים בלינה, וגם למה יאל לבית השריפה, הרי דינם כמותר עשירית האיפה דירקב כדאמר לקמן ק"ח א', אלא ודאי סתמא נתקדשו בכלי שרת, ומוכח דתירון דלמנוה קיים למסקנא, וצירושלמי שקלים סוף"ז גרים התם ר"א חולה אותה ואח"כ מקדשה, ומשמע דלכתחלה עושה כן, ופריך מצרייתא

הר"פ כתב דהיה בכלי שרת מקום לכל הסולת והשמן והלבונה שלא יתערבו עי"ש, ולדעת הרמב"ם דחולק החלות נמי ע"כ דמקדש הכל בשחרית. (נ' ז' ועי"ש המשך הדברים).

ג) ח' א' ואם איתא לילף מדם, יעוי' בתו' ואכתי לא נתיישב, דהא לר"א אין כלל ענין מן התורה לקדש הכל ביחד, ורק להציאה שלם מצינו אחי קרא, וא"כ הר"ז מנחה של חצי עשרון שחידשה תורה, ומה ענין זה לנידון קיבל פחות מכדי הזאה, הרי כאן קידש כל השיעור שאמרה תורה, ואין בהוספת המנחה של בין הערבים בכלי שום ענין, ולישנא דר"א מתוך שקרבה לחצאין קדושה לחצאין, מתפרש דמהא דקריבה לחצאין יש להבין שלא חייבה תורה לקדשה כולה בכלי, וסגי במציאה שלם מצינו, וממילא כשמקדש מנחה בכלי שפיר דמי שזהו שיעור כל המנחה הזו.

וגרסא מוכח מכאן דגם לר"א מנחת חציתין של שחרית ושל בין הערבים חדא מנחה היא, אלא שחידשה תורה שאפשר גם לקדשה לחצאין, דאף שלא היו יחד בכלי מ"מ מנטרפין להיות קרבן אחד, ונפ"מ שאם נתן יחד בכלי דינן כמנחה אחת לענין זירוף דחשיבי צריך לכלי, עי' כ"ד א', וכן זכה גדול שמינוהו דמפריש עשרון שלם ומנחה לאיבוד אזיל, נמי קדושת הכל כמנחה אחת ולא כמקדש לאחריות, ונפ"מ דלר"ז לקמן נ' ז' לא בעי עיבוד זורה, ודלא כמו שנקטנו לעיל סק"א ז', וכן לענין טבול יום לזירוף כלי יחשב הכל כמנחה אחת, ואף דמנחה לאיבוד אזיל, דזשעת קידוש כחדא מנחה חשיב, דמנחת חציתין כמנחת חינוך היא דהכל חדא מנחה, אלא שחידש הכתוב להקריבה לחצאין.

ולפי זה נראה לפרש דקרא לא מוכח מיניה אי בעי לקדשה כולה או דסגי במציאה שלימה מצינו, ומסבירא הוא דדייני בזה ר"י ור"א, וסבר ר"י דאע"ג דקריבה לחצאין מ"מ כיון דחד קרבן הוא צריך לקדשה כולה, ור"א סבר דכיון דקריבה לחצאין חזינן דמנטרפין להיות קרבן אחד אף שהם צנפרד, וה"נ קדושה לחצאין, והיינו דפרכינן עליה דר"א דלילף מדם דאע"ג דההזאות חלוקות, מ"מ צריך שיהיו כולם ביחד זשעת קבלה, וה"נ בחציתין. ולפי מה שהוכחנו דגם לר"א חציתין דשחרית וזין הערבים חד קרבן הוא, יתכן לומר דהא

דתינא נ' ז' מנחה ראשון ומנחה שני תעובר זורתן וינאזו לבית השריפה, ונתקשינו בזה לעיל סק"ז דבשלמא מנחה ראשון נתקדש בכלי שרת דמדרבנן מנחה לקדשן יחד בכלי שרת אף לר"א וכמש"כ תו', אבל מנחה שני למה לן לקדשו בכלי שרת ולעשותו קדשים פסולים, דהיינו טעמא דהא דסגי בעלמא במציא שלם מצינו היינו משום דעתיד לקדש המותר בין הערבים, וכך דינה דמנחת חציתין דמתקדשת לחצאין וקריבה לחצאין, ומנטרפין להיות מנחה אחת גם ע"י קידוש חצאין, אבל בשהמנחה השני אזיל לאיבוד, אם לא יקדשו בכלי שרת נמצא שאין כאן מנחה של עשרון כלל, הלכך זכהא גוונא אף לר"א ע"כ לקדש את כל העשרון בכלי שרת, וממילא נתקדש הכל קדושת הגוף ככל מנחת חציתין, ותעובר זורתן וינאז לבית השריפה, ומיהו זירושלמי שקלים שהבאנו שם משמע דרק משום העשרון נתקדש, וי"ע.

נראה דאף דנחשב הכל כמנחה אחת, מ"מ אם נאבד של בין הערבים קודם שהקריבו של שחרית, דמקריבין של שחרית, ולא אמרינן דכנאבד חצי מנחה דמי, ואף לר"י דמנחתן להתקדש יחד בכלי שרת, דמשנתחלקו שוב אין נפסל אחד ממנחת חצירו, ועי' מש"כ לקמן נ' ז' ד"ה יכול, ומיהו קודם שחילקו אם נאבד מעט נראה דאינו יכול לקחת חצי עשרון ולהקריב, דכיון דאין שם עשרון שלם אינו ראוי לחלות. (ס"ה סק"ה).

שם ומי אר"י הכי והא איתמר הפריש חצי עשרון ודעתו להוסיף כו', כבר תמה בשטמ"ק דקארי לה מאי קארי לה, הא בהדיא קאמר ודעתו להוסיף, ומה שחירץ דחוק טובא, ונראה דהשתא ס"ד דהא דקאמר ודעתו להוסיף לאו זכהא כלי קאמר, אלא לאפוקי דלאו במי שחפץ להציא מנחה של חצי עשרון איירי, דאז ודאי לא קדוש דליכא מנחה פחותה מעשרון, אלא דדעתו להוסיף ולהציא עשרון שלם איירי, והפריש כעת חצי עשרון, ואין דעתו להוסיף בכלי הזה, והנידון אם קדוש קדושת הגוף, והיינו ממש כנידון דחציתין, וכ"מ בפירש"י שהציא כאן מחני' דחצי עשרון מציא עשרון, ולמסקנא אמרינן דדעתו להוסיף זכהא כלי איירי וראשון ראשון קדוש, וכדר' יוסי. (ס"ה סק"ד).

כבר כתב בשטמ"ק בשם תו' די"ל דכיון דהסולת נמדד בעשרון דקודש גנאי הוא להוציאו לכלי חול, ואף שלא נתקדש עדיין קדושת הגוף לר"ח דאין מנחה קדושה בלא שמן, ולפי זה אין צורך לחדש שהיו מניחין הסולת עם השמן בכלי אחד קודם חלוקתו, ולכאורה אפשר לומר דאף לר"ח אין ראייה שעשו כן, דשם ס"ל כר"א דמנחת חזיתין קדושה לחצאין, ורק צריך להציאה שלם מציתו, ולר' יוחנן דצריך שיוקדשו קדושת הגוף קודם חלוקתו, אפשר דס"ל כרב דמנחה קדושה בלא שמן, ושפיר נתקדש הסולת בעשרון, דרם למש"כ לעיל סק"ב דצרייתא דלקמן נ' ב' דקמני מנחה ראשון ומנחה שני תעובר צורתו וינאז לצית השריפה, ע"כ בנתקדשו קדושת הגוף איירי, וכמבואר בירושלמי, וכיון דלר' חנינא אין מנחה קדושה בלא שמן, א"כ ע"כ צ"ל שנתקדש הסולת יחד עם השמן קודם חלוקתו, ובלא"ה גם בכל המנחות ע"כ היו צריכים להניח הכל ביחד לר"ח, דכל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים כדתנן פ"ו א', והיינו כלי שרת וכמש"כ רש"י כ"ו א', וכמ"ש לקמן פ"ה ב' סק"ח, וא"כ צריך שכל המנחות שמן יהיו בקדושת הגוף, וא"כ ע"כ שיוקדש הכל קודם מתן שמן בכלי.

הקשה הרי"מ שליט"א לפירוש תו' דמנחת חזיתין מתקדשת צביסא קודם חלוקה, א"כ למה הוצרכו לה עשרון מחוק לר"ח וכן לכו"ע כדמסקינן לקמן פ"ו ב', ופירשו רש"י ותו' שם שלא יתפור הגודש, דטעם זה שייך אם נותן מן העשרון לחצי עשרון שהוא כלי קטן, אבל אם נותן לצביסא גדולה, הר"ז ככל המנחות דלר"ח היו נגדשות, וי"ל דגם כשנותן לצביסא היה צריך לדקדק שלא יגעו בשמן והיה צריך לזמנא מקומו לרוח אחת.

בדברי השטמ"ק אות מ"ב בשם תו"ח שכתב דלכך נמשח החצי עשרון לר"ח משום שהקמח היה קודם בעשרון כו' וזה ניחא למה נמשח החצי לוג משום כו', עי' מש"כ לקמן פ"ה ב' סק"ו.

בא"ד ולכ"ע נמי צ"ל כן דצמיתין דשמי מדות מוכח שהיו מחלקין כו', נראה כונתו דצ"ל שהחצי עשרון נתקדש לפי שהמנחה כבר נתקדשה מקודם בעשרון וגנאי להוציאה לכלי חול, ור"ל דאף לר"א דקדושה לחצאין, מ"מ למעשה היו מקדשין

שם ואם איתא לילף מציתין, ק"ק האי ליטנא, דהכי הוה ליה למיפרך ואם איתא מ"ט צמיתין לא קדוש לחצאין, דהא לא מנאנו ילפותא צמיתין אלא להשוותה צמחלת הקדשה לכל המנחות, שיוקדש עשרון שלם בקדושת הגוף, אבל אם בכל המנחות קדושה לחצאין ה"ה צמיתין, ומה דאר"י אינה קדושה לחצאין יתכן גם לפרש, דלא סגי בהכי עד שיהיה עשרון שלם בכלי אחד, ורק אח"כ יחלקם, אבל לעולם שפיר נתקדש חצי עשרון צמחלה, וי"ל דליטנא דר"י דאינה קדושה לחצאין משמע לגמ' דאינה קדושה כלל, ולהאי ס"ד נצטרך לומר דהיה לר"י שום דרשא דצמיתין גרע ואינה קדושה לחצאין כלל. (סז).

שם והאר"י שלמים ששחטן בהיכל כשרים כו' שלא יהא טפל חמור מן העיקר, צ"ע מה ענין זה למילתא ממילתא הרי זו דרשא דלא יהא טפל חמור מן העיקר, וכנראה מפרש"י דלאו מקרא דפתח אהל מועד קדריש, אלא מסבא יליף היכל מעזרה, ועי' תוד"ה מנחה, וצ"ע. (סז).

שם ואר"י אימתי בזמן שאין דעתו להוסיף כו', ונראה דר' יוחנן סבר דר' יוסי לפרושי קאמי ולא פליגי רבנן עליה, וכ"מ בזבחים פ"ח א', ורב י"ל דסבר דרבנן פליגי ואיהו כוותיהו ס"ל, [שו"ר בשטמ"ק שלא כ"כ], אע"ג דבכל קבלת דם אין מתקבל שיעור הזאה צבת אחת ולכו"ע ראשון ראשון קדוש, [דלא מסתבר לומר דמתקדש רק כשנתקבל שיעור הזאה, אלא דאעפ"כ לא חשבינן ליה כנשפך על הרצפה למה שנתקבל ראשון ראשון, אלא נראה דראשון ראשון קדוש], יש לחלק דהתם עדיף מדעתו להוסיף שהרי מוסיף והולך כפי האפשר, ללא הפסק. (סז).

תוד"ה מ"ט וא"ת לימא משום דיליף מדם כו', בפשוטו אכתי לא ידע גמ' דקרנן אחד הוא, אח"כ ראיתי בשטמ"ק וכנראה נחבין לזה, אבל לפי זה היה לגמ' להציא צרייתא דמיתין צמון אילו נאמר מנחה מצית כו', ורהיטת הגמ' משמע דר"א חידש הך דרשא אליבא דר"י, וכאילו אין לזה סמך במשנה וצרייתא, ואפשר דצא להוסיף דמשמעויה דקרא דתהא בקדושת מנחה ואח"כ יחלה. (ס"ה סק"ה).

תוד"ה ולר"ח וי"ל משום דמתחלה היו מקדשין המנחה של חזיתין צביסא עם השמן כו',

קדושה בלא שמן דלפי זה יתכן לקדש הסולת במדת יבש, ואז שייך למיהב ליה דין יבש לגבי מזרק. נרשם מקופיא. (הערות).

שם מנין שאם הקיפו עכו"ם את העזרה כו', הא דנקטו לה בהאי גוונא זישא, ולא נקטו סתם מנין שאם אכלו קדשי קדשים צהיכל שקיימו מנחות, נראה משום דקרא משמע דשרי לכתחלה כדכתיב בקדש הקדשים תאכלנו, וזה לא יתכן אלא בכה"ג שיש פיקוח נפש אם יאכלו בעזרה, והנה למדנו מזה גם חידוש זה דשרי לכתחלה, דהיה מקום לומר דאע"ג דקדש הקדשים כשר לאכילה אכל אין אדם אוכל במקום רבו ומוטב שלא יאכלו כלל, וגמרא בסמוך הוה מצי למימר דאי משום שלא יהא טפל חמור מן העיקר לא הוי ידעינן דשרי לכתחלה, אלא דעדיפא קאמר דאף לא הוי ידעינן דאם אכל קיים מנחה. (הערות).

ט' א' בללה חוץ לחומת עזרה כו' ר"ל אמר כשרה, א"ה, עי' מש"כ לקמן פ"ט ב' ד"ה עוד אמאי מכשר ר"ל, הרי השתא אינה ראויה לצלילה.

שם ומדכהונה לא בעיא פנים נמי לא בעיא, עי' במש"כ להלן ד"ה ולפי זה.

שם כיון דעשייתה בכלי הוא כו' פנים מיהא בעיא, מדלא קאמר מדבעי כלי ממילא פסול בחוץ דאין כלי שרת מקדש אלא בפנים כדחנן זכאים פ"ח א', משמע דאם בללה בפנים בכלי חול כשרה, ולפי זה ה"ה מתן שמן בכלי ויניקה ולישה ועריכה ואפייה נמי כשר בכלי חול, [ומיהו נראה דכ"ז דוקא כשנעשו לאחר שהמנחה נתקדשה קדושת הגוף, אכל אס נעשו קודם שנתקדשה פסולה, דהוה ליה כהקדיש חלות למנחה, ובה נראה דגם ר"ל מודה], ולמדנו מזה דהא דחנן לקמן ז"ו א' כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים, אינו אלא לכתחלה, וכ"מ מדלא מיייתי לה פסחים ז"ו א' וכמ"ש לקמן ז"ה ב' סק"י, אכל ז"ע כיון דלא בעי כלי שרת לעיכובא, וציונא עדיין אינה נפסלת וכמס"כ תו', א"כ מנגלן לפסול בחוץ, וזה מספק לן לומר דשמא אף בכלי חול פסולה, ור"י ה"נ קאמר כיון דעשייתה בכלי ממילא בעיא פנים דאין כלי שרת מקדש אלא בפנים, והא דלא נקטו פלוגתתם בצללה בכלי חול י"ל דלרבותא דר"ל נקטו לה לומר דאף בחוץ מכשיר, ומיהו

אותה שלימה וכדחזינן התם לר"מ דעצדו עשרון מחוק שלא יתפור, וכן לרבנן מה"ט מחוק הוי, ודכוותה שמן נמי היה מחלק ולא מודד כדאמרין התם, ואם כן למה נתקדש החצי עשרון והלוג ומחנה, הרי אינם צריכים לקדש, וע"כ משום דכיון שכבר נתקדשו גנאי הוא להוציא מכלי שרת לחול, ומשמע דפשוט להו דאף לר"א הוי מקדשין את החציתין בעשרון דקודש למנחה, וכמס"כ לעיל, ועי' לעיל סק"ב, שו"ר בח"נ שנדחק וכתב להגיה, ולמש"כ מיושב. (ס"ה סק"ג).

ח' ב' ולרבי חנינא עשרון למה נמשח למנחת חוטא, א"ה, עי' מש"כ לקמן ז"ה ב' סק"א ד"ה ובגמ' מ"ט לרב נמשח העשרון אע"פ שעדיין אינו ראוי למנחתו בלא השמן והלבושה, וכן לר"ח למה נמשח העשרון למנחת חוטא. — ע"ע במש"כ לקמן נ' ב' ד"ה ולפי אמאי לא קאמר דהעשרון נמשח לחציתין.

שם ואף שמואל סבר לה להא דרב כו', יעוי' בתו' שנתקשו היכי דייקין מדשמואל, ולכאורה ענין זה שאין כלי הלח מקדשין היבש ולא מדות היבש מקדשות את הלח, הוא מסדר העבודה שתיקנו כלים ללח וליבש, וכל שינוי בזה הוא כשינוי בסדר העבודה וכמו הפכיה למנא לקמן י"א א' וכיו"ב, ולפי זה מנחות שהם לח ויבש מעורבים, ראוי לדון מה דינם, ואפשר לומר שאינם מתקדשים אלא בכלים מיוחדים לתערובת, אכל לא נזכר כן במשנה, ואם מנחה קדושה בלא שמן אפשר לקדש הסלת במדת יבש והשמן בכלי הלח ואח"כ לערבן בכלי שרת אחר שמיחד לשניהם, אכל אי אין מנחה קדושה בלא שמן ולא למדנו דלר"ך דוקא כלי מיוחד לתערובת, ע"כ דהתערובת גרמה שמתקדש גם בלא וגם ביבש, והנה למד שמואל דמזרק מקדש יבש ממה שקידש מנחה בלולה בשמן, וזה ניחא אי מנחה קדושה בלא שמן א"כ דין מנחה כדבר יבש ומדמתקדש במזרק ש"מ דמזרק מקדש יבש, אכל אי אין מנחה קדושה בלא שמן, א"כ ע"כ תערובת דין מיוחד הוא וא"כ איך למד שמואל מדמתקדש תערובת דמקדש נמי יבש לחוד, והא דאמרין לא נזכרה אלא ליבש שבה היינו דהסולת דין יבש יש לו אף כשהוא בתערובת, וכן מנחה לגבי דם כיבש היינו נמי דאי אין מזרק מקדש יבש היה ראוי שלא יקדש אף תערובת, וכ"ז שייך רק אי מנחה

וזה תימא דאטו ס"ד לאפשר לקמוץ ממנחה הקדושה רק קדושת דמים, ושמא אי לאו הא דרבי הו' ס"ל דמנחה מתקדשת קדושת הגוף בפה וכמו בהמה, ומהא דרבי ילפינן דבעינן כלי, ותו אמרינן מסבא דלא נחית לה קדושת הגוף עד דמתקדשא בכלי, א"נ ילפינן ממנחת חוטא, דאמרה תורה מחטאתו על חטאתו כדאמר ק"א א', אלמא דיש לה פדיון, ומ"מ רהיטת הדברים נראה דקידוש בתחלה בכלי שרת מסבא ידעינן לה, והא דרבי אחי להנריך כלי ללישה ועריכה ומתנות השמן, ואפשר דס"ל לרש"י דאי כבר נתקדשה בכלי שרת פשיטא מסבא דבעי כל מעשה בכלי שרת דגנאי הוא להוסיף וכמש"כ תו' ח' א', ולא אינטריך היקישא דרבי להכי, וע"כ לפרש היקישא דרבי לקדושת כלי בתחלה, אבל לו"ד ז"ל הא דרבי דינא הוא וחמיר טפי מגנאי, והרי מנחת מאפה תנור נאפית בתנור גם לר"ש, ולמש"כ רש"י ז"ו א' ס"ל דלא נתקדש, ולא היה אלא תנור אחד כמש"כ תו' ס"ג א', ועוד דאכתי יכול לערוך וללוש ע"ג קטבליא דלא הוי כלי כלל וצוה לא הוי נמי גנאי.

רמב"ם פי"ג ממעשה"ק ה"ה ואח"כ נותנה בכלי שרת וזקן לתוכה שמן כו', וכן בה"ו ונותנה בכלי שרת ויוזק עליה כו', מלשון רבנו משמע דבליה א"צ כלי שרת, וכמ"ש בכ"מ, ומיהו קידוש בכלי שרת לקדושת הגוף ודאי צעיא אף קודם מתן שמן בכלי, אלא דלמאי דקיי"ל דמדת יבש נתקדשה, הרי ממילא כבר נתקדש הסולת בעשרון, והשמן בלוג, ומ"ש בה"צ ואם היתה מנחת הסולת נותנה לכלי שרת ומקדשה בכלי שרת לשון הברייתא בסוטה נקט, והכוונה שזריכה להיות בכלי שרת ליניקה וקמיצה, ומ"ש שם ואם היתה מן המנחות הנאפות, ר"ל אז נריך גם לאפותה ולפוחתה ואח"כ נותן הפתיתין לכלי שרת ליניקה וקמיצה, אבל למתן שמן בכלי ולבליה סגי בקידוש שבעשרון ושבולג, ומשה"ק בכ"מ מהא דאמר ט' א' דעשייתו בכלי, יש לפרש דר"ל שכבר הוא בקדושת כלי שרת וכמש"כ לעיל, ואפשר נמי דגרס כגירסת השטמ"ק כיון דקדושת כלי הוא, ואדרבה נראה דחיליה דהרמב"ם מהך סוגיא דמפרש מה דאמר ר"ל דמדכהונה לא צעיא פנים נמי לא צעיא כפשוטו, דלא צעיא פנים, [ועי' זבחים קי"ב ב' דמשמע דגם זר אינו לתחלה וז"ע], וא"כ כש"כ

מהא דצבריתא דתניא כוותיה דר"י קתני כללה בחוץ פסולה ולא קתני כללה שלא בכלי שרת, משמע דבכלי חול כשרה, וכן נראה מדברי הרמב"ם צפי"א מפה"מ ה"ו ששנה ד"ז דכלל בחוץ צהדי כל הפסולים שלא בכלי שרת, ומשמע דבליה שאני ואינה פסולה אלא בנעשית בחוץ, וה"נ מסתברא דלפוחתא דרבי להנריך כלי לקמן ז"ו א' אין צה רמו לעיכובא, גם אם איתא דפלוגתתם אי מעשה כלי מעכב, היה ראוי לשנות פלוגתתם אמתני' דכל המנחות יש בהן מעשה כלי, ולומר דאם לא עשאן בכלי ר"ל אמר כשרה ור"א פסולה, אלא משמע דשלא בכלי שרת מודה ר"י דכשרה, [אח"כ ראינו בספר מרן זללה"ה סי' כ"ה סק"ג שנסתפק בזה, אבל נראה דמהא דקתני צבריתא חוץ לחומת עזרה משמע דבכלי חול כשרה וכמש"כ], ולפי זה אפשר לפרש הא דאמרינן כיון דעשייתה בכלי הוא, דלאו דינא דיש בהן מעשה כלי קאמר, אלא דכיון דיש לעשות את הבליה לאחר שכבר נתקדשה קדושת הגוף בכלי, וזה לכו"ע לעיכובא, סבא הוא נמי דבעי פנים לעיכובא, ובשטמ"ק גרים כיון דקדושת כלי היא, וכ"ה בתו' חולין ל"ו א', וזה ודאי מתפרש על קדושת הגוף, [ובתו' חולין שם דקדקו מסוגיין דבליה בכלי שרת, והוא משום דכיון דנתקדשה סבא הוא דכל מעשה בכלי שרת, וכדעיי פנים].

ולפי זה נראה דהא דכל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים, הוא מהלכות הסדר הראוי, וכמו הא דכילל בעשרון דקודש למ"ד מדת יבש נתקדשה, והוא מדאורייתא, כדמוכח נ"ז ב', אבל אינו דין בהלכות המנחה, וצוה יחא הא דאמר ר"ל ומדכהונה לא צעיא פנים נמי לא צעיא, ולכאורה קשה הרי כהונה אף למצוה לא צעיא מדאורייתא, ופנים ודאי צעי מיהא למצוה דהא צעי כלי ואין כלי שרת מקדשין אלא בפנים, אבל למש"כ דהא דבעי כלי הוא רק מהלכות הסדר וההנהגה הראויה, יחא, דהכא בהלכות המנחה איירינן, [ומסדר ההנהגה הראויה צעי גם כהונה כדמשמע זבחים קי"ב ב'], וז"ע לפי זה במש"כ רש"י כ"ו א' במתני' דשלא בכלי שרת דאקידוש קומץ קאי, דבתחלת המנחה ודאי צעי כלי כדאמרינן צפ' שתי הלחם שאלו את רבי זו מנין כו', דמשמע דאי לא הא דרבי לא היה נריך לקדש המנחה בכלי שרת,

לעי' והא מאחר דר"א לא דריש המנחה שמהא שלימה בשעת הקטרה מנ"ל לר"ל לחדש דר"י דריש, ועוד דלשון כמדת ר"א משמע שלא נשנו בהדיא דבריו במנחות, וא"כ מנ"ל אמנם לתנא דמתניתין דר"א מכשיר במנחה כיון דאיכא קרא דוהרים מן המנחה, אלא ודאי לא משמע ליה הכ דרשא כלל, וכן בסוגיא דפסחים ע"ז ב' ע"ח א' פשוט להו דעיקר קראי בזבחים כתיבי, ונריך לפרש דלא אחי כר"ל וכמש"כ תו', לכך נראה דגם ר"ל מודה דאפשר לפרש בקרא המנחה שהיתה כבר אלא דטפי משמע ליה לדרוש דבעינן המנחה בשעת הקטרה, ולכך אי בזבחים קיי"ל דם אע"פ שאין בשר מסתבר נמי דה"ה במנחה, [ואדרבה בפסחים שם בעו למימר דמודה ר"י במנחות], ומפרשין לקרא דהמנחה שהיתה כבר, אע"ג דטפי משמע לפרושי דבעינן המנחה בשעת הקטרה, אצל לר"י דאם אין בשר אין דם ומסתברא דה"ה במנחות, והרי אנו מסתפקים בחסר אי חשיב כנאצדו כולן בזה אהני קרא דמתפרש שפיר טפי דבעינן המנחה בשעת הקטרה, לומר דחסר דינו כנאצד כולו, [ולענין זה ל"ק מהא דבזבחים כשר, דלענין חסרון מקצת שפיר יש לחלק דבמנחה כל מהותה הוא מדתה וכשנחסר משהו אין זו נורת המנחה, ושפיר נפסלת כולה, משא"כ בזבחים], ואחי שפיר נמי אף לר"ל הא דאמר החס דעיקר קראי בזבחים כתיבי דאמנם לענין אם אין בשר אין דם עיקר קראי בזבחים כתיבי.

הקשה הרש"ש ז"ל לר"ל תיקשי ליה מתניתין כ"ג א' נתערב קומצה בשיירה או בשיירה של חצירתה לא יקטיר ואם הקטיר עלתה לבעלים, ואמאי והא אי אפשר שלא נחסר מקצת מן השיירים קודם שתצית האור ברובו, [וכ"מ יומא מ"ז ב' לקמן ק"ו א' דבצת אחת נמי איכא משום שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה], ולר"ל משמע דאף ידי נדרו לא יצא שהמנחה פסולה לגמרי, ונריך לומר דר"ל הו' מפרש לה אסיפא דנתערב בשיירה של חצירתה, אצל אה"נ דבנתערב בשיירה אמנם לא עלתה לבעלים, ומיהו לא הו' מצי למימר דר"א היא דלר"א נראה דמקטיר לכתחלה וכדאית ליה באיברי חטאת שנתערבו באיברי עולה זבחים ע"ז א', ומיהו הו' מצי לאוקמי כר' יוסי דסבר לה כר"א פסחים ע"ח בדין דדם אע"פ שאין בשר,

דלא בעי כלי שרת, ואף ר"י לא פליג אלא דבחוך פסול, וכן ברייתא דתניא כוותיה היינו רק בחוך, אבל בפנים בכלי חול לית לן בה, וכיון דיציקה חמירא מבלילה דהא מעבבא כדאמר י"ח א', אין לנו ללמוד יציקה מבלילה, ואית לן למינקט דיציקה בעי כלי שרת, [וכן אפשר דמודה בה ר"ל דפסולה בחוך, ושמא אף בכלי חול פסולה, ברם יפה העיר בני נחום נ"י דמהא דאמר ט' א' לימד על יציקה ובלילה שכשירין בזה ומדכהונה לא בעי פנים נמי לא בעי, משמע דר"ל מכשיר יציקה בחוך, וי"ע], והא דתנן ז"ו א' כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים, י"ל דמפרש רבנו דרק פנים בעי אצל לא כלי שרת, [עי' לקמן ז"ה ב' סק"י], וכן העתיק בפ"ז הכ"ג דלישתן ועריכתן ואפייתן בפנים, ולא הוכיח דלישתן ועריכתן בכלי שרת ורק המנחה והמרחשת כחז שהיו כלי שרת, וכן שם בהכ"ז העתיק היקישא דרבי לענין דבעי פנים, [ועיי"ש בכ"מ, דמפקפק דשמא רבנו לא גרס כלל הא דאמרינן מה אשם וחטאת טעונין כלי], ובאמת זהו פשטיה דקרא כדכתיב זה המקום וגו' לבצתי הוציא וגו', ובאמת ילפותא דרבי שם מביטול אשם וחטאת אינו אלא על כלי ופנים, ולא על כלי שרת, וכמש"כ לקמן ז"ה ב' סק"ח דאשם וחטאת לא נתבטלו בכלי שרת, ומ"מ נראה דמודה רבינו דלכתחלה כל מעשיה בכלי שרת, וכרהיטת הברייתא בסוטה י"ד ב', דבחתלת הבאתו נותנה בכלי שרת ושם נותן השמן כדינו ואינה יוצאה מן הכלי שרת לעולם, אלא שלא פירש רבנו הדבר כיון שלא נתפרש בהדיא בגמ', אצל דיציקה שזה מעבב דיעבד פירש, וי"ע. (ס"ט סק"ט).

שם מנחה שחסרה קודם קמיצה רי"א יציא מתוך ביתו וימלאנה, ולא הו' דחוי כיון דבדיו כדאמר לקמן נ"ט ב', ועי' מש"כ שם. (הערות).

בדין מנחת כהנים ומנחת נסכים שחסרו משנתקדשו בכלי אם יציא מתוך ביתו וימלאנה, עי' מש"כ בזה לקמן נ"ט ב', ובזבחים ק"י א', ועיי"ש עוד בדין לוג שמן של מזורע אם דינו כמנחת כהנים ומנחת נסכים דנפסל ביוצא בקידוש כלי לחוד.

שם אימתר שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה כו' אליבא דר"א כו"ע לא פליגי כו', יש

קידוש כלי, [ומהא דאמר מנחות ט' ז' כיון שהגיע זמנה לפרק כו' אין ראה דהתם נמי כמי שכבר קידשה בכלי דמי דהא בזיכין מנחין, ואע"ג דדין נשפך על הרצפה ילפינן בקומץ מדם כדאמר מנחות כ"ו ז', דלאחר קמיצה לא שייך ליחס את המתן כלי אל השיריים כלל וממילא אין להצריך שיהיו שלימים, ורק ילפינן דיד הכהן כלאחר דהמה וצריך שמידו יתקבל בכלי, אבל השיריים אין להם ענין דלא דמו לפר שהפר משתתף במעשה הקבלה שהוא מזנק את הדם, וכל שאינו צדין פר הרי הדם כנשפך, ובני יעקב נ"י העיר שכן נראה בגמ' מנחות י"ז א' וכיון דצמתן כלי כו'. (ובחס כ"ה ז'). ע"ע מש"כ בסוגיא דשיריים שחסרו לקמן י"ז א' סק"ד.

שם ובמנחה אע"פ שכולה קיימת לא יזרוק כו', לכאורה נראה דלא איצטריך לאשמועינן אלא לר"מ לקמן ט"ו ז' ובזבחים מ"ד דהזבח מפגל את הנסכים משקידשו בכלי, דלפי זה יש מקום לומר דיזרוק להחיר המנחה כיון שהזריקה מועלת לה, אבל לרבנן דדין המנחה כבאה בפני עצמה, א"כ פשיטא דאינה מועלת כלום להחיר הזריקה, כיון שאין הזריקה מתיחסת אליה כלל, ואף שהמנחה תפסל כשיפסל הזבח ע"י לקמן ע"ט, היינו משום שנתבטל החיוב של המנחה, אבל אינו ענין להחיר הזריקה, ולפי זה משמע דר' יהושע כר"מ ס"ל, וז"ע. (מעילה ט"ו ז').

תוד"ה ר"י ול"ד להאי דזבחים כו' דהתם צפנים כו', צפוטו התם כבר גמרה הכפרה קודם המיזוי, ולא שייך שהמיזוי שלא במקומו יפסידנו, אלא נראה דעתם ז"ל דהתם קיים מצות מיזוי קאמרינן, דכיון דאין מיזוי מעכב סברא הוא דכשרה למצוה בכל מקום, וא"כ דכותה הכא, וע"ז תירצו דצפנים שאני. (הערות).

תוד"ה ר"ל אבל יוצא לא קתני כו', מה שכתבו דכיון דגבי לחם הפנים ומנחות לא מיתניא ליה הלכך לא תני ליה נמי בזבחים, זה דוחק, וגם לינה לא קתני בשתי הלחם ולחם הפנים ומ"מ תני ליה באחריני, וגם למה באמת לא ליתני יוצא גם במנחות ולחם הפנים ושתי הלחם ולפרש דמשעת קמיצה או סילוק צידין או שחיטת הכזשים נפסלין ציזא, ולמ"ש בחו"צ מעילה ח' א' בדברי התו' דמתניתין דהתם מתפרשא אף אם כבר אין

ואילו צדין להקטיר לשום עזים מסתמא כרבנן ס"ל, וז"ע. (י"ז א' סק"ג).

ע"י מש"כ לקמן נ"ז ז' בגמ' דכל שהוא ממנו לאישים הרי הוא צבל תקטירו, דצנותן צבת אחת קומץ ושיריים על המערכה, דיש כאן משום כל שממנו לאישים, דאין צריך דוקא שיקדים הקטרת הקומץ, אלא דכל שכבר הוחלטה כשרות המנחה עם נתינתו יש כאן משום כל שממנו לאישים.

ולפי זה יתכן לקיים דברי מרן זללה"ה צס"י כ"ז ס"ק י"ז דלענין שיריים שחסרו צין קמיצה להקטרה חשיבא הקטרה מעשה הנתינה על האש, וכדין לקלוט כ"ו ז', ואם נחסרו לאחר הנתינה, המנחה כשרה אף לר"ל, ואפשר דלכך נקטו בגמ' ט' א' שיריים שחסרו צין קמיצה להקטרה, ולא נקטו חסרו שיריה וכלשון המשנה כ"ו א' והיינו לרמז דצמעה הקטרה סגי, (וכן לשון אין מקטיר קומץ עליהן, ולא נקט פסולה, נמי י"ל משום דכל שקדם והוקטר כשר, ומיהו צוה י"ל דאגב דנקט ר"י מקטיר קומץ עליהן, וזה משום דמיהא אסורין באכילה, לכך נקט ר"ל נמי אין מקטיר), [ולכאורה ה"ה דהשיריים נאכלים לר"י, אבל מרן ז"ל שם חילק בדבר וז"ע], ולפי זה יתכן לומר דגם כשנתן צבת אחת קומץ ושיריים על המערכה נמי המנחה כשרה, דנתינתו חשיבא מעשה הקטרה אף קודם שנחסר עדיין כלום מחמת האש, ותו לא איכפת לן אפילו הקדימו השיריים להשרף קודם הקומץ, וזה ניחא קושית הרש"ש ט' א' לר"ל ממתני' כ"ג א' דנתערב קומצה בשיריה או בשיריה של חצירתה לא יקטיר ואם הקטיר עולה לצעלים, ומשמע צין בשיריה וצין בשיריה של חצירתה, ואף שנשרפו מקצת השיריים קודם שתצית האור צרוב, [ואיירי בהקטיר צבת אחת כל התערובת וסתמא הכי מתפרש], ולהאמור ניחא דמודה ר"ל צבת אחת, והא דציומא מ"ז ז' ולקמן ק"ו א' לא אוקמו דיקטיר צבת אחת, הוא משום דא"כ קעבר משום כל שממנו לאישים הרי הוא צבל תקטירו וכמש"כ. (נ"ז ז' מתוה"ד).

בזבחים כ"ה ז' אמרינן דהזורס און הפר ואח"כ קיבל דמו פסול, ונראה דצמנחה ליתא להאי דינא, ושיריים שחסרו צין קמיצה להקטרה דקיי"ל דמקטיר קומץ עליהם, הוא אפילו קודם

ר' יוסי היא דאמר בפסחים ע"ח הלכה כדברי ר' יהושע לכתחלה וכדברי ר"א דדיעצד, ולדידיה מנחה שחסרה מקטיר קומץ לכתחלה דהא כיון דס"ל דדיעצד כר"א לא מצי דריש קרא דוהרים אהקטרה, [ע"י לקמן י"ז א' סק"א דכר"א ס"ל אלא דרבנן החמירו לכתחלה], וא"כ נחסרה המנחה כנחסר הזבח ומקטיר לכתחלה כל שנשאר כזית, ואילו נאצדו או נשרפו כל שייריה אינו מקטיר לכתחלה, ולכן נקט דוקא נפרסה, ונראה ללמוד מכאן דמודה ר"י דצבור מקטיר לכתחלה כר"א. (סז)

שם ותיבא אידך והנותרת מן המנחה כו', ואע"ג דהאי קרא באכילה משמע מ"מ ס"ד למידרש מיניה שאין מקטיר קומץ עליהן, משום דיש לפרש פרט לשחסרה דפסולה ולכן אין הקטרתה מועלת להחיר השיריים, וכן למסקנא נראה דנלמד מהאי קרא דחסר קומצה פסול ולא יא' ידי נדרו, ואע"ג דלענין חסרון שיריים לא למדנו מהאי קרא אלא איסור אכילה, דעיקרו דקרא דכל שאין הנשאר הנותרת מן המנחה מלצד מה שהוקטר הרי זה אסור באכילה, ויש לן לפרש שהוא משום שההקטרה לא הועילה כלל, או שזה רק איסור אכילה, ובשיריים כיון דקיי"ל שאם נשאר כזית זורק את הדם מסתבר דה"ה צמנחה ולא ילפינן מקרא אלא איסור אכילה, אבל בחסר הקומץ אין מקום לאסור השיריים ולהכשיר המנחה ולכן ילפינן לפסול לגמר, ומיהו נראה דשחסר קומצה אגב גררא נקטה, אבל לא נלמד מהאי קרא, דבהדיא אמרו לקמן כ"ז א' דחסר קמץ פסול מדכתיב מלא קומצו תרי זימני ומשמע דמוהנותרת ליכא למילף, אלא עיקר קרא לחסרה המנחה, רק דמאחר דקושטא הוא דחסר קומצה פסול אמנם אף זה בכלל האי קרא, דוהנותרת מן המנחה משמע שנתקיימו זה כל פרטי המנחה בדקדוק, וממילא גם חסר קומצה בכלל זה, וכ"ה צפרש"י.

ויש לעי' לר"ל תיקשי ליה הך ברייתא דהא איהו יליף מוהרים וא"כ תרי קראי ל"ל, וי"ל דמוקי לה כר"א ולענין איסור אכילה, וע"כ שכן הוא דר"א יליף מהך קרא איסור אכילה, דהא ברייתא דמשפרכה נפרס לחמה מוקי לה כר"א והתם קמני הלחם פסול ומנ"ל לר"א הא אי לא יליף לה מוהנותרת. (סז)

בידו להזות, דמנצב זה של מליקה לחוד כצר גורם להם ליפסל בטבול יום וצמחוסר כפורים וצלינה, יש מקום לומר דפסול יוא' אינו בקרבן שנפסל, ואפילו נפסל צדס או צבעלים, שאין פסול יוא' אלא בקרבן הראוי לעבודה, [בנפסל פסול הגוף יש להוכיח שאין איסור להוציאו, מהא דאיטריך קרא בפסחים כ"ד א' דשריפתן בקודש, אבל כשנפסל צדס או צבעלים דאכתי לא קאי לשריפה דהא צעי עיבור נורה, י"ל דאכתי בקדושתיה קאי ואסור להוציאו ואם יא' נפסל וישרף מיד כדין יוא', ולפי זה ניחא שלא שנה התנא יוא', כיון שאין הפסול אלא לענין הזריקה, ולא שייך בשלא זרק, אבל הדבר צריך ראייה, ועי' פסחים פ"ד א' דאיטריך קרא להחיר שצירת עזם בפסול, וצ"ע. (מעילה ח' א').

תוד"ה חסר ותימה שלא היה יודע רש"ל כו', אפשר דיש מקום לחלק בין מנחה ללוג של מזורע, דצמנחה איכא עבודות קודם קמיניה כמו צליה ויניקה והגשה הלכך מקידוש כלי אחתלה לה עבודתה ואיקבעה, משא"כ לוג שמן של מזורע שמתלת עבודתו ציניקה, אלא שצריך קידוש קודם, וגמ' לא ס"ל חילוק זה הלכך אסקה בתיובתא. (הערות).

ט' ב' ואידך מן המנחה מנחה שהיתה כצר, פרש"י שהיתה שלימה בשעת קמיניה, ור"ל דוהרים מן המנחה קאמר, אבל אם נחסר אח"כ לית לן צה, וקשה דלשון שהיתה כצר ל"מ כן והכי הוה ליה למימר המנחה אוהרים קאי ולא אוהקטיר, אבל השתא משמע דאף במאי דכתיב המנחה לאו דוקא הוא אלא שהיתה כצר קאמר, ועוד דא"כ שמעינן מהאי קרא דחסרה קודם קמיניה פסולה ול"ל מסלחה ומשמנה, ולו"ד רש"י היה נראה דה"ק המנחה שהיתה כצר שלימה בשעת הבאה, וס"ד דאפילו בשעת קמיניה א"צ שתהא שלימה דוהרים מן המנחה שהיתה שלימה בשעת הבאה [היינו בשעת קידוש כלי] קאמר קרא, ואף שנחסרה קודם קמיניה שפיר דמי, והשתא ניחא דאיטריך קרא דמסלחה ומשמנה. (י"ז א' סק"ג).

שם ואמר ר"א לא פרקה ממנו אלא כיון שהגיע זמנה כו', עי' מש"כ לעיל ח' א'.

שם א"ל הא מני ר"א היא כו' אי ר"א מאי איריא נפרס כו', יש לעי' לישיני ליה הא מני

בא"ד א"נ יש לחלק בין קמיצה פסולה כו', עי' מש"כ בדבריהם לעיל ו' א' ד"ה ולמש"כ.

י"א א' ותיפוק ליה משום חציצה, א"ה, עי' מש"כ לעיל ו' א' ד"ה ולפי זה אם בקמץ בחציצה מהני חזרה.

שם מלא קומצו יכול מצורף, עי' מש"כ לעיל ו' א' במתני'.

שם צעי רב פפא קמץ בראשי אצבעותיו כו' חפן בראשי אצבעותיו כו', בקמיצה מתפרש שהכניס דרך ראשי אצבעותיו את ידיו לתוך הסולת או המנחה וחיפה שלש אצבעותיו על פס ידו, ואם גב ידו למעלה בשעה שמכניסה, הרי זה חפן בראשי אצבעותיו, ואם גב ידו למטה היינו מלמטה למעלה, והכא בחפינה יש לפרש שהכניס ידיו דרך ראשי אצבעותיו לתוך הקטורת, ואם קירבן זו אל זו בעודן עם האצבעות למטה, ועי"ז חפן, היינו חפן בראשי אצבעותיו, ואם לאחר שהכניסן הפך גב יד אחת כלפי מטה והשניה גב כלפי מעלה ועי"ז חפן היינו מלמטה למעלה, וכדחפני אינשי היינו שהכניס ידיו כשחוד פס היד למטה וקרבן זו אל זו וחפן, ומן הצד היינו שהכניס ידיו כשהגב שלהן כלפי מטה ובין שהפכן אח"כ שניהן על ידיהן או אחת כלפי מעלה ואחת כלפי מטה, מיציעא לן משום דלא הוי כדחפני אינשי, שהקטורת נפל מן הצד על ידיהם.

ולפי דרכנו למדנו דבחפינה מקרב שתי ידיו זו לזו גם מלמעלה, [ובזהירות יומא מ"ח א' נסתפקנו בזה], והלכך משכח"ל חפינה גם כשראשי אצבעותיו למטה, וכן מוכח נמי מהא דאמרין יומא מ"ז א' נשקליה לקטורת בחפניו ונחתיה למחתה עלה, ואם ידיו למעלה פתוחין וכמין ספינה רוקדת, א"כ תהא המחתה מונחת על הקטורת, והא ודאי לאו אורח ארעא להניח המחתה על הקרבן, [זכר לדבר שאין סומכין את הקערה בפת ברכות נ' ב'], ועוד דע"כ ידבק מעט מן הקטורת למחתה ותחסר החפינה, גם אם ידיו פתוחות מלמעלה לא יתכן לשער מה נקרא טפופות והרי אין לו יד נוספת למחוק בגודלו, וגם אין היד שוה שהרי האגודל בולט, עוד העיר בני שמואל נ"י דמהא דמיציעא לן חפן בזו ובזו וקרבן זו אל זו

שם ורבי ינאי אמר מן המנחה מנחה שהיתה כבר, פרש"י בלשון שני דס"ל נמי דשיריים אסורין באכילה אלא דיליף לה מהמנחה, [ולשון ראשון ז"ע דא"כ לא הוו שתי גמ' מלהציא ברייתא דהנותרת מן המנחה, וכן ברייתא דמשפרקה נפרס לחמה הלחם פסול ולאסוקי בחיובתא], ונראה דפליגי נמי בפירושא דברייתא דמר סבר דברייתא מוהנותרת קא דרשה ומר סבר ממין המנחה, [ומיהו נראה דלא שמיע להו הנך ברייתות דאל"ה לא הוי קמיציעא להו, אצל מדלא הקשו בגמרא אחד מינייהו ש"מ דברייתא מציא שפיר אחיא כתרומיהו]. (שם).

י' א' כל מקום שנאמרה אצבע וכהונה אינה אלא ימין, א"ה, עי' מש"כ בשבת סי' כ"ב סק"ג דדין שולט בשתי ידיו באיזה יד לרין לעבוד, ועי' מש"כ בצבורות מ"ה ב' דדין איטר שעבד צימין ידיה אם מחלל עבודה, ועי"ש דדין מצורע ששולט בשתי ידיו אם נותן על צהונות שמאל ידיה, ובמה שנסתפק הרמב"ן בחולין ז"ב דמצורע איטר אין לו טהרה עולמית. ועי' מש"כ בהלכות תפלין ס"ה סק"ב דמצורע איטר אם נותן על תנוך אצבע השמאלית.

י' ב' תוד"ה קמץ וא"ת מאי איריא עלה כו', בפשוטו י"ל דהצור נפל לאחר מדידת העשרון, אלא דמשמע להו אף כשהצור היה במדידת העשרון. (הערות).

בא"ד וי"ל שאין רגילות לנמצא העשרון שלא יהא בו מעט יותר, אין כונתם שמוסיף בכונה, דאין ראשי להוסיף, אלא כונתם דאין רגילות שתצא מדידתו כפי היותר פחות שיכול לחול עליו שם עשרון, והלכך אף בהעדר הצור עדיין שם עשרון עליו, והרי אם עשרון לא נמשח יכול כל אדם להציא עשרון מביתו לתמו בכלי שרת מבלי למדוד, ויכול לקבוע מדתו על פי משקל, ובלבד שיתאים למדידה איזו שהיא, כלומר דסגי אם יתאים למדידה היותר פחותה, והלכך אם עלה צידו צרור, נמי חשיב עשרון אם הוא יכול להתאים למדידה הפחותה, וגם כשנמשח העשרון מ"מ אין המדידה בו מעכבת, והרי למ"ד אין מנחה קדושה בלא שמן לעיל ח' א', לא נמשח אלא בשביל מנחת חוטא.

(נ"ב ב' ממוה"ד).

רוצה הוא שמנחה זו יהיה שמנה מרובה, והר"י שינוי בצורת המנחה, וכמש"כ לקמן ע"ו ז' בדברי תוד"ה כל, לענין סולת, והא דפריך וכו"מ שמן דחולין ושמן דחצירתה לא פסיל, היינו באמת מהאי טעמא דלאו כל כמיניה לזרפס למנחה ע"י מחשבתו, והרי דינס כנתערבו, וכל שיכול לקמוץ בהכשר שפיר דמי, ול"ע ברמב"ם פ"א מפה"מ ה"ח שכתב מנחה שנפל לתוכה שמן מנחה אחרת או שמן חולין כל שהוא פסולה, דמשמע דאף בנפל שלא במתכוין נמי פסולה ואף שיכול לקמוץ בהכשר, ולפי זה ז"ל דהיינו טעמא דלא דמי לשתי מנחות שנתערבו, דכשכל המנחות מעורבות הרי כל אחת זוקקת את שמנה לעצמה ולא חשיב ריבה שמנה, (וכעת הראוני ברמב"ן חולין כ"ג ז' שכ"כ, אבל ברש"י ותו' כ"ז א' ל"מ כן ול"ע כעת), אבל נתערב השמן לחוד מיפסל משום ריבה שמנה, ולפי זה בנפל שמן דחצירתה ראוי שיתן כל המנחה לאותו הכלי ויתכשר, ול"ע, ועי' בספר מרן זללה"ה סי' כ"א ס"ק י"ג. (ס"ו סק"ה).

שם מנחת חוטא דפסל זה שמן היכי משכחת לה כו', אע"ג דהא דמנחת חוטא פסל זה שמן ילפינן מקרא דהיא לקמן נ"ט ז', וא"כ אדרבה משמע דכלא קרא לא היה פוסל שמן דחולין, וגזירת הכתוב שנתחדש התם מחמת האיסור הוא, יש לפרש דה"ק דכיון דמלאנו במנחת חוטא דמחשבת הבעלים לזרף שמן דחולין למנחה מועיל לפסלה, ה"נ יש לנו ללמוד בעלמא דמחשבת הבעלים לזרף שמן דחולין חשיבא מחשבה ומיפסל משום ריבה שמנה. (סז).

שם אבל הפריש לה שני לוגין הואיל והאי חזי ליה והאי חזי ליה כו', בפשוטו היה נראה דאין חילוק בין שני לוגין ללוג ומחנה, דגם בלוג ומחנה כל חלק וחלק חזי ליה, כשהוקדשו קדושת הגוף לאחריות, ור"א נקט שני לוגין כדי לפרש דבהוקדשו קדושת הגוף למנחה זו איירי, דשני לוגין מתפרש ששניהם קדושתן שוה, והא דס"ד להכשיר בזה טפי מדחולין וחצירתה, הוא משום דעד שלא קמץ אין לנו לחשוב כריבה שמנה, כיון שהכל נתקדש למנחה זו וכל חלק יכול לשמש למנחה זו, והרי מציאותם של שני הלוגין בכלל, מתיישב אף אם אין דעתו לרבות שמנה של מנחה זו, וכהן דקמץ הרי דעתו רק על לוג אחד, הלכך

מהו נמי מוכח דגם למעלה מקרבן, דלפי זה משכח"ל שע"י חפינת כל אחת לחוד נמי יש ביחד שיעור החפינה, אבל אם בחפינה רגילה אוחז ידיו כמין ספינה רוקדת, הרי בחפינת כל יד לחוד לא יתמלא הגודש הראוי באמצע, ותתמעט החפינה. (יומא מ"ז).

שם חפן בזו וזו וקרבן זו אכל זו מהו, ר"ל שהוציא כל יד מן הקטורת כשהיא מלאה וקרבן זו אכל זו, ולכאורה ע"כ שהוציאה כשגב היד כלפי מטה, שאם היא על הצד הרי לא תחזיק מאומה, ומבואר דאם הכניס ידיו כדחפני אינשי שפיר דמי אפילו אח"כ הפכן מלמטה למעלה, דהא לא מיציעא לן אלא משום שהוציאן לחוך, אבל אם עשה כן כשידיו צפנים שפיר דמי.

בתו' יומא מ"ז ז' ד"ה חפן כתבו דאין להקשות כיון דכבר איציעא לן גבי קמיצה מאי הדר תו מיציעא ליה בחפינה היינו הך כו' מיציעא ליה אפילו אח"ל דרך קמיצה בכך או אין דרך קמיצה בכך דרך חפינה בכך או לא, ולכאורה היה מקום לומר דאפילו אין דרך חפינה בכך קמיציעא ליה, דשמא לא הקפידה תורה על צורת החפינה אלא שיהא לו מלא חפניו, ולא איכפת לן כיצד הגיעו לידיה, שהרי לא כתיב וחפן ואין דין בשיריים.

שם דבקה לקומץ בדפניה דמנא כו', הא דקמיציעא לן היינו אי דרך שירות בכך, וכשהקומץ בידו חוץ הכלי עדיין אינו מתקדש, ואם היה מניחו באויר הכלי והוא נופל לשוליו היה מתקדש מיד דאורחיה בהכי וכמו דס', אבל דבקה לדופניה דמנא אין דרכו בכך, וציומא מ"ח א' גרסינן או"ד הנחה בתוכו כתיקונו בעינן, וכמו דבציעא דהפכיה למנא, [וציעא דהפכיה למנא בפשוטו היינו שקידש בתוך הכלי, אלא שאחז הכלי עם פיו למטה ושוליו למעלה והדציק הקומץ לשוליו, ובתו' ציומא שם וכן ברש"י בסוגיין לא פירשו כן, ול"ע, שו"ר שכבר פירש כן בשטמ"ק].

(ובחס ס"ו סק"ה).

שם ולוקמה כגון דעריב זה שמן דחולין ושמן דחצירתה כו', אע"ג דשתי מנחות שלא נקמנו ונתערבו אם יכול לקמוץ מזו צפני עצמה ומזו צפני עצמה כשרות דמתן כ"ג א', ולא פסלינן להו משום שנתערב בהן שמן דחצירתה, שאני התם דדעתו שלא ינטרף מאחת לחצירתה, אבל הכא

דבלבונה לא מכשרין אלא בהפריש לה שני קמזין, א"כ הוה מצי למימר דמזה הוא דדייק ר"א דמדלא קמני ריבה לבונה ש"מ דכהאי גוונא דריבה לבונה כשר, וכיון דריבה לבונה לא מתכשר אלא בהפריש לה שני קמזים, ש"מ דכהאי גוונא הוא דפסיל בשמן, ובאמת קשה ללשון שני שפרש"י שם דבשני קמזין פסול, א"כ אמאי לא נקט נמי ריבה לבונה, הא קושטא הוא דריבה שמונה היינו שהפריש לה שני לוגין וכדדייק רבא מלישנא דמתני', וא"כ דכוותה גס בלבונה הוה מצי למיתני. (ס"ז סק"ה).

י"א ב' ושני קרטין בסוף כו' וקורט אחד בסוף, א"ה, עי' מש"כ לקמן כ"ו ב' בהא דמשמע הכא דיש הקטרה בפחות מכזית, דפשוטו כמשמעו שאין בקורט או בשני קורטים כזית, ואף את"ל דמאטרף בהדי קומץ, סתמא דגמרא מתפרש גס בנחסרה הלבונה לאחר הקטרת הקומץ.

שם הא יתיר כשירה, בשיעור הקומץ לבונה יש להסתפק אי קומץ צינוני הוא ואם הוא לעיכובא, ובתו' לקמן ק"ו ב' בהא דתנן האומר הרי עלי לבונה לא יפחות מקומץ כתבו דפלוגתא היא צירושלמי שקלים אס קומץ הכהן או קומץ הבעלים, וז"ע קומץ הכהן של איזה כהן, ולא משמע דבהן המקריב קאמר, ונראה דקומץ הכהן ר"ל קומץ צינוני, ומ"ד צירושלמי ואפילו קומץ הבעלים ר"ל אפילו קומץ קטן, ולאו בצעלים תליא מילתא, דא"כ מאי אפילו הא זימנין של הבעלים גדול יותר, והנה פלוגתא אס צריך דוקא קומץ צינוני או דסגי בקומץ קטן, ואפשר דפלוגתא דוקא במתנדב לבונה, ומהלכות נדרי הקדש הוא, אי הא דלא יפחות מקומץ הוא מקומץ צינוני או מקומץ קטן, אבל במנחה דצריך מדאורייתא קומץ לבונה בסדר המנחות, בזה לכו"ע סגי בקטן, דהא איתקש לקומץ המנחה, וכי היכי דהתם כשר בכהן קטן, ה"נ בלבונה. (הערות). — ועי' מש"כ לקמן ק"ו ב'.

שם ארמז"ח כגון שהפריש לה שני קמזין, לפירוש תו' דכהאי גוונא כשרה, אפשר לפרש דלכך לא דמי להפריש לה שני לוגין שמן, דהתם מותר השמן תעובר לורתו וינא לבית השריפה וכיון דמעורב כאן שמן שאינו ראוי להקרבה עם שמן המנחה, ונתקדש כאן חלק מתערובת זו למנחה

ס"ד להכשיר, ואשמועינן ר"א דכיון דהבעלים נתכוין לרבות חשיב שפיר ריבה שמנה אף בכה"ג, אבל בתו' לקמן ב' ד"ה כגון משמע דבשני לוגין ראוי טפי להכשיר מבלוג ומחלה, דכתבו דדכוותה יש להכשיר בלבונה בשני קמזין טפי מבקומץ ומחלה, וז"ע טעמא, וברש"י בסוגיין כתב דס"ד דדוקא שני לוגין פסול אבל קומץ ומחלה כשר, ומשמע איפכא, אלא דכונת רש"י כנראה היא על שמן דחולין ודחצירתה, [ודעת הרמב"ם דבאמת עד שני לוגין יכול להוסיף והכל מתקדש בקדושת המנחה, אבל ברש"י ותו' ל"מ כן], ועי' לקמן שכתבו דמכאן מוכח דאף שהשיריים לא יהיו נאכלין מחמת מותר השמן שנתערב, אפילו הכי המנחה כשרה. (ס"ז סק"ה).

שם אבל הפריש לה שני לוגין הואיל והאי חזי ליה כו' ומנ"ל לר"א הא כו', הנידון בשני לוגין הוא בהפריש לאחריות דאז שניהם קדושים קדושת הגוף, ואין הנידון דבאמת יהא אפשר להקדיש שני לוגין ולשמש בהם למנחה אחת, דזה ודאי אי אפשר ולא ס"ד, אלא דס"ד דכיון דכל חד חזי ליה לא מיפסל מה שהוא בכלי בשעת קמיצה, ושפיר הקמיצה קובעת לוג אחד ומ"מ לא מיפסל משום שהשני גס הוא בכלי, ויש לעי' הא הלוג השני תעובר לורתו וינא לבית השריפה, דהא אין לו מי שיתירנו ואף למנחה אחרת פסול כדאמר לקמן ע"ט ב', [ואם היה כשר אולי היה אפשר לערב כאן עוד שני עשרונים סולת ולוג שמן ולקמץ מן הסולת והשמן הנוסף על הכל], וא"כ אי אפשר יהיה לאכול כל השיריים משום השמן המעורב בהן וא"כ איך המנחה כשירה, ושמועינן מהכא דלא איכפת לן בהכי כיון שהשיריים מחמת עצמן כשרים, וכדעת מרן זללה"ה בס"י כ"ט ס"ק כ"ג דבשתי מנחות שלא נקמזו ונתערבו דאף אס יכול לקמץ רק מאחת מהן, קומץ והיא כשירה, ודלא כדעת הלקוטי הלכות שהביא ז"ל שם, ושמא יש לחלק דהכא הפסול בלוג השני נעשה רק ע"י הקמיצה שע"ז נקבע אחד מהן ונעשה השני דחוי, וכה"ג י"ל דחשיב כנחסרה בין קמיצה להקטרה, משא"כ במנחות שנתערבו שהפסול בתערובת גס קודם הקמיצה, ולא הקמיצה גורמת. (הערות).

שם מנא ליה לר"א הא א"ר מתני' קשיתיה ליה כו', לכאורה לפי מה שפירשו תו' לקמן ב'

כיון דחזינן במנחת חוטא דנעשה חלק מן המנחה.
(ס"ז סק"ה).

שם הא תו ל"ל היינו הך כו', יש לעי' הא טובא קמ"ל, דהא הלבושה צריכה להיות על השולחן כל השבת ושפיר ס"ד דדדן זה כבר נקבעו שני קמאים דדן ארבעים ממון שמונים שאין השולחן מקדש ארבעה קמאים להקריבה, וא"כ כבר הוקבעו קודם סילוקו, ואם יאבד אחד מהם קודם סילוק יפסל כי שם זה הוא שנקבע עם הלחם, [וטעמא דבאמת כה"ג לא הוקבעו צריך לומר דבאמת השולחן יכול לקדש ארבע הקמאים שיהיו כשרים לסילוק וכמו שהכלי שרת מקדשן למנחה, והרי עדיפא מינה אשכחן דאף לאחר שחיטה יכול להפריש אחר ולשחטו כדאמר לקמן ס"ד א'], וצ"ל דגם בכל מנחה נקבע קומץ עם המנחה, דהא צריך שתהיה הלבושה בכלי, למ"ד אין מנחה קדושה בלא שמן ולבושה, ולעולם שני הקמאים קדושים בהחלט למנחה זו עד הקמיצה. (הערות).

שם מהו דמימא כיון דצריך כו', אע"ג דלעיל ט' צ' אמרינן הכי לענין נפרס לחמה דמשהגיע זמנה לפרק כמאן דפריקה דמי, היינו דוקא לענין הלחם, אבל הכא שהנידון בלבושה עממה, איזה מהן יסלקו, לא שייך בזה כמאן דפריקה דמי. (הערות).
תוד"ה כגון וה"ה הכא שיש להכשיר יותר כו', א"ה, עי' מש"כ בזה לעיל א' בגמ' אבל הפריש כו'.

י"ב א' מחני' או שקמץ נתן בכלי והוליד והקטיר חוץ למקומו כו' או שקמץ ונתן בכלי והוליד והקטיר שלא לשמן, בפשוטו קשה מה ענין זה ללא קרב המתיר כמאמרו, ומשום זה כנראה פרש"י דאו או קמני, אבל צ"ע דבזבחים ס"ד צ' ס"ה א' תנן נמי כה"ג לענין חטאת העוף ועולת העוף, והתם ליכא לפרושי או או דכבר תני מעיקרא מלק חוץ למקומו ומינה חוץ לזמנו ואיפכא, ודוחק לומר דאגב זבחים ומנחות תני נמי בעופות כה"ג, וצ"ע. (הערות). — א"ה, ועי' מש"כ בזבחים ס"ד צ' דאולי אפשר לדחוק דבהדי מחשבת חוץ לזמנו קאמר.

שם אר"י זה הכלל אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום פיגול כו', הרע"צ זבחים כ"ט צ' פירש דר"י גם אשלא לשמה פליג וס"ל

דדן ארבעים ממון שמונים, [וקדושת הגוף תרוייהו קדושים לאחריות], פסולה, משא"כ בלבושה דאף הקומץ השני שלא ישמש למנחה, דינו להקריבה כמתנדב לבושה בפני עצמה, [כ"נ לכאורה דמותה לבושה קרב בפני עצמו דאם לא כן איך המנחה כשרה והלא אי אפשר יהיה להקריב הלבושה, ולפירוש תו' לא מנאנו שאפשר להוסיף לבושה, ורק מדין ארבעים ממון שמונים קדוש], הלכך אין תערובתו פוסלת מדין ריבה לבושה, דעולין אין מקלקלין זה על זה, ולפי זה אפשר להבין למה קומץ ומחצה פסול, אף בנתקדש קדושת הגוף לאחריות ואי צעי האי מקריב ואי צעי האי מקריב על כל קורט וקורט, דכיון דהמותר יהיה פחות מקומץ לא יוקטר בפני עצמו, [דלא מצינו לבושה הצאה בפני עצמה פחות מקומץ], נמצא שיש כאן תערובת לבושה שאינה ראויה להקטירה וזה פסול, אבל צ"ע לפי זה בהפריש שני לוגין שמן למנחת כהנים למ"ד מתנדבין שמן דלפי זה נקטיר גם מותר השמן כמו הלבושה, כדן שמן צפ"ע, וא"כ לא יופסל משום ריבה שמנה ול"מ כן, וע"כ לחלק דהוספת שמן משנה נורת המנחה משא"כ הוספת לבושה, וכ"כ מרן זללה"ה וצ"ע, ועי' להלן. (הערות).

שם ארמז"ח כגון שהפריש לה שני קמאין, לפירוש תו' מתפרש יתיר פסולה עד שני קמאין, וכבר נתקשינו לעיל דבקומץ ומחצה נמי כל קורט וקורט חזי ליה, ואם נפרש דבהפריש לה לעולם כשר, נצטרך לפרש הא דיתיר פסולה בדחולין ודחצירתה, ומרן זללה"ה בסי' כ"א סק"י כתב לדעת הרמז"ח דהכשיר עד שני קמאין ופסל בשני קמאין דומיא דשמן דפסל בשני לוגין, דלפי זה הא דיתיר כשרה היינו בדחולין ודחצירתה, והקשה ז"ל שם בסק"ח דא"כ מאי פרכינן לעיל מנחת חוטא דפסל זה שמן היכי משכחת לה, והא ע"כ מנחת חוטא שאני דהא פסל זה לבושה דחולין, מה שאינו פסל בכל המנחות, ואפשר דהא דכל זמן שהלבושה עליה היא פסולה לא קשיא ליה, דודאי זהו גזירת הכתוב דלא יתן עליה לבושה, ולא קשיא ליה אלא משמן, דאפילו נטל הסולת המשומן נשארה כל המנחה בפסולה וכמש"כ לקמן נ"ט צ', והיינו משום שנחאגד השמן עם המנחה והיו לקרבן אחד, ומזה הוא דדייקינן דאף שמן דחולין שייך לפסול בו משום ריבה שמנה,

בדין הציץ מרצה

א) פסחים ע"ז א' סצרוה דלכו"ע טומאה דחוויה כו' ודכו"ע אין הציץ מרצה על אכילות כו', נראה דלא בעי למימר דמתניתין הכי סצרה, דא"כ הוה ליה למיפרך אי הכי שתי הלחם היאך באין בטומאה, אלא ידע דמתניתין ע"כ או דס"ל טומאה הותרה או דס"ל ציץ מרצה על אכילות, אלא דסצרוה דר' יהושע מסתמא ס"ל טומאה דחוויה ואין ציץ מרצה על אכילות וא"כ נימא מתניתין דלא כוותיה, [והא סיפא ודאי כוותיה אחיא וכמש"כ תו'].

שם תוד"ה נימא מתני' ותימא דאפילו ס"ל נמי יש דם כו', באמת פרכין הכי לקמן ע"ח א' לר"י, ואמרינן התם וכ"ת לקרב עמה, וא"כ ה"נ היה צריך למימר הכי, ושפיר פריך עדיפא מינה דכולה מתניתין לא מצי אחיא כוותיה, וגם בלא"ה שפיר בעי לפרושי קושטא דמילתא אי ר"י פליג אכולה מתניתין או רק בשתי הלחם, [וגם בהך ברייתא דדייק מינה לקמן דס"ל לר' יהושע אין ציץ מרצה על אכילות התם נמי מפורש דס"ל אין ציץ מרצה על העולין ואם אין ציץ מרצה על דם, וי"ל דהשתא נמי ידעו הך ברייתא ועלה סמכין].

ע"ז ב' אלא קסבר ר"י הציץ מרצה על העולין, למסקנא לא אשכחן מאן דס"ל אין הציץ מרצה על העולין, רק דס"ל לר"י דביחיד לכתחלה לא יזרוק מדרבנן, והא דקאמר אלא קסבר ר"י הציץ מרצה על העולין ומשמע כאילו יש בזה חולק, היינו משום דבתר הכי פרכין אלמא קסבר ר"י אין הציץ מרצה על העולין, א"נ ה"ק קסבר ר"י הציץ מרצה עה"ע אף מדרבנן, אבל למאי דמסיק כו"ע מודו דציץ מרצה על העולין והא דאמר מנחות ט"ו א' והא עולין דציץ מרצה על העולין היינו דמדאורייתא הא כו"ע מודו דציץ מרצה על העולין וא"כ אמאי שניהם יעשו בטומאה, ובתו' שם כתבו דצניבור לכו"ע מרצה, דקדקו לפרש דאף לכתחלה ציץ מרצה ולרווחא דמילתא כתבו כן, דאף אי מדרבנן אינו מרצה פריך שפיר, [ומדבריהם מבואר דקומץ אינו כדס' אלא כאימורין, והוא בכלל הנידון אי ציץ מרצה על העולין, וצ"ע דהא ודאי לרב דאמר לעיל ט"ז א' דכן ממש, ודאי אי אין ציץ מרצה על העולין מ"מ בקומץ מרצה דאל"ה אמאי מרצה, וה"נ אי טומאת עצמן יש להם נמי

דאם קדמה מחשבת חוץ לזמנו לא מהני מחשבת שלא לשמה לאפקועי לפיגול, ויש לעי' אס טעמיה דר"י משום דבקרצן פסול לא מהניא מחשבה, והלכך משנפסל הקרצן תחלה במחשבת פיגול, תו אין מחשבה מועלת בשאר העבודות, והלכך הו"ל שפיר פיגול, או דס"ל דאע"ג דמועילות שאר המחשבות מ"מ כיון שקדמה מחשבת פיגול הו"ל פיגול, ונפ"מ בתודה ששחטה במחשבת חוץ לזמנה וזרק דמה שלא לשמה אס קידש הלחם לראצ"ש לקמן מ"ז א' דזריקה מקדשה, ושלא לשמה לא קידש הלחם כדתנן לקמן ע"ח ב', וצ"ע. (וצחים ס"ה א'). — ועי' מש"כ במעילה ד' א' ד"ה והאמר חילפא.

גמ' איבעיא להו כו' מהו דתהני להו הקטרה למיקבעינהו בפיגול, יעוי' ברש"י שפירש דמספקין במחשבת לאכול חוץ לזמנו דבר האסור באכילה כמו שיריים שחפרו אי הוי פיגול, או דחשיב כדבר שאין דרכו לאכול, וצוחים כ"ז א' משמע דאי לאו קרא הוי פיגול במחשבת זריקה שלא במקומה אף דלא שריא צער באכילה, וה"ה אימורים, [וכ"מ ברש"י שם כ"ז ב' ד"ה מ"ט שכתב והא ליכא למימר משום דקסבר שלא במקומו כמקומו כו' משמע שהדין אמת אף למ"ד כמקומו דמי אלא דלא משמע דבהכי איירי], וי"ל דשאני התם דצבת אחת עם הזריקה הוא דנאסר הצער, א"נ אפשר לאוקמי במחשבת לשפוך שיריים למחר. (וצחים כ"ז א').

שם לדברי האומר שיריים שחפרו כו', כל הסוגיא יתבאר להלן סק"ד.

תוד"ה ה"מ וא"ת למ"ד יצא כולו כו', א"ה, עי' מש"כ במעילה ו' ב' ד"ה ויש דמסתברא דצנשתייר פחות מכזית צער או אימורים צניס אמרינן דכיון דאהני צער או אימורים צניס להתיירו, אהני נמי לכל היוצא, דכיון דסו"ס איכא זריקה לכשר [אי יש אכילה והקטרה פחות מכזית] צדין הוא דליהני נמי לזה שינא, ולפי זה יתכן לפרש הא דתניא בפסחים צינא דאם הקטיר הורנא, דהיינו צנשתייר פחות מכזית, דכהאי גוונא מהני הזריקה ליוצא אף לפי ר' יוחנן דדר"ע, וניחא מה שנתקשו בתו', אלא דלית לן לדחוקי הא דקתני סתם יצא דאירי צנשתייר פחות מכזית.

בא"ד א"נ לענין הרצאה כו', עי' מש"כ בדבריהם להלן סק"ב.

מ"מ קומץ כדס, דהא מתיר, ועי' בספר מרן (שליט"א) זללה"ה קמא סימן כ"ו ס"ק ט"ו, ושם כ"ה ב' פרש"י דלכו"ע זיך מרצה על העולין והציא דבתורת כהנים נפיק לה מקרא, ור"ל מדאורייתא ודאי כן הוא, וגם לשון הגמרא התם זיך מרצה על אכילות מי שמעת ליה משמע דמעיקר הדין פריך, [ועי' תו' שם ד"ה ורב], ולכך כתב רש"י דעל העולין לכו"ע מרצה, ובתו' שם הקשו לפירוש רש"י וז"ע.

שם אלא נטמא למאן קתני, יש לעי' לוקמה בנשבר הניץ, וכש"כ אי ס"ל עודהו על מצחו דוקא ולפרש"י היינו בשעת טומאה, [ואפשר דר"ל אף בשעת טומאה, (וכ"מ קצת לכאורה מהא דכהן גדול ציוה"כ יוכיח ול"ע בזה כעת), ויעוי' ברמ"ה סנהדרין י"ב שחולק על רש"י בזה], דשפיר י"ל שלא היה על מצחו בשעת טומאה, וי"ל דכל עיקר נטמאו דקתני ודאי הוא לאורויי בדין זיך, דאל"ה הא קתני אצוד ושרוף, ונטמא נמי בלא זיך כוותיהו דמי, ואף את"ל דס"ד דנטמא אף בלא זיך עדיף מנאצד מ"מ לא הוי סתים תנא נטמאו פסולה בזמן שבדרך הרגיל כשרה.

שם כאן לכתחלה כאן דיעבד, מצואר דאין חילוק בין נטמא בשוגג לנטמא במזיד ולעולם אינו זורק לכתחלה, ואפשר דאף לרב שילא מנחות כ"ה ב' כן, ודוקא אם זרק קאמר דהורצה אף זורק במזיד אם נטמא בשוגג אצל לכתחלה לא יזרוק, א"נ שם יש לחלק בין טומאת בשר לטומאת דם, לא מיבעיא אי טומאת דם דרבנן, אלא אף אי טומאה דחיה מדאורייתא נמי יש לחלק בדסם מיזהר זהירי טפי ולא גזרו רבנן.

שם ומנא תימרא כו', למאי דס"ד השתא דאף אצוד ושרוף קאמר ר"י אם זרק הורצה, א"כ לא שמעינן מהכא דס"ל זיך מרצה על אכילות, ועדיין קשה שתי הלחם היאך באין בטומאה, אלא דכיון דזרייתא דמוכחא דנטמא חלב ובשר אינו זורק את הדם לא איירי אלא לכתחלה, תו אמרינן מסברא די"ל דס"ל לר"י זיך מרצה על אכילות דיעבד.

ע"ח א' אלא ל"ק כאן ביחיד כאן בצבור, לפרש"י היה אפשר לפרש דהא דהקשה דפסולה דיעבד משמע, היינו לומר דתנאי נינהו אליבא דר"י

ונהי דתנא דזרייתא ס"ל דמודה דיעבד, תנא דמתניתין דמנחות פליג וס"ל דאף דיעבד לא הורצה, ומשני השתא דאף אי ס"ל לר"י דפסולה אף דיעבד מ"מ ציצור שפיר דמי דטומאה הותרה ציצור, וכש"כ אי מכשר דיעבד דודאי ציצור זורק לכתחלה, אצל בפרש"י משמע דכו"ע מודו דביחיד לכתחלה הוא דאינו זורק אצל דיעבד שפיר דמי, ולפי זה ז"ע דא"כ קושיא דפסולה דיעבד משמע לא נמצא לה תירוצ, ואי דס"ל לתרצן דלאו דוקא ויש לפרש פסולה לכתחלה, נמי היה לו לפרש, ונראה דסמכו בגמרא אמסקנא דבאצוד ושרוף פסיל ר"י אף דיעבד ונקט פסולה משום אצוד ושרוף, ולפרש"י מתפרש דהשתא מפרשינן דלית ליה לר"י זיך מרצה על אכילות והא דהורצה דיעבד משום דאם אין בשר אין דם אינו אלא לכתחלה, והיינו דקאמר אלא, משום דהדר ביה ממאי דהוי סבר מעיקרא דס"ל לר"י זיך מרצה על אכילות, ומיהו למאי דמסיק דבאצוד ושרוף אף דיעבד לא הורצה לר"י יש לפרש לפרש"י נמי דהא דבנטמא אם זרק הורצה דמשום דזיך מרצה על אכילות הוא, אצל בלא זיך גרע נטמא מיואל, וחשיב כאצוד ושרוף דאף דיעבד לא הורצה, ולפי זה אף לפרש"י למסקנא סבר ר"י דזיך מרצה על אכילות, וכדאמר בזהדיא ל"ד ב', וברש"י שם, ואפשר דלפי זה למסקנא אין צריך לומר דס"ל לר"י טומאה הותרה ושפיר י"ל דציצור מודה ר"י דזיך מרצה על אכילות לכתחלה, וכמו לפי תו', ונמצא לפי זה דלמסקנא רש"י ותו' שווין, [ומיהו בסוף הסוגיא פרש"י דנטמא ה"ט משום דאיתיה בעינא וז"ע].

ולפירוש תו' הא דקאמר אלא היינו משום דהשתא מוקי למתניתין דבאין לכתחלה, ומעיקרא הוי ס"ד דאף ציצור דוקא דיעבד ומתניתין דיעבד, וקושיא דפסולה דיעבד משמע כתבו בתו' דלא חש לה ומפרש פסולה לכתחלה, וז"ע שאין זה דרך הש"ס להקשות ולא לפרש כלל, וז"ע שלא פירשו כמש"כ לעיל דאמסקנא סמיך ונקט פסולה משום אצוד ושרוף, ואפשר דאמנם גם התו' ס"ל דלמסקנא הכי מתפרש דפסולה דנקט משום אצוד ושרוף הוא, אלא דדקדקו לפרש דהא דלא הקשו עכשיו והא פסולה קתני משום שאין זו קושיא כ"כ דיש לפרש נמי פסולה לכתחלה.

וכב"נ מנחות מ"ה ז', אבל לא איירי בנטמא הלחם אלא בנטמא הבשר, ופריך א"כ היינו זבחי שלמי ציבור שאין צורך להזכיר שתי הלחם כלל, ועוד דא"כ ארבעה הוא דהויין, ולשון רש"י בזה ז"ע שפירש דשתי הלחם דמתניתין מפרשין עד השתא בצאין בפני עצמן, ולא נתפרש למה ליכא לפרושי בצאין עם הזבח וקמ"ל דין נטמא הלחם ודין נטמא הבשר, ואולי לאו דוקא ולרווחא דמילתא קאמר לה דמשכחת לה לחם לחוד, ובסוף דבריו סיים דלין מרצה ומשמע דבנטמא בשר לחוד קאמר, וז"ע, אח"כ ראייתי בספר מרן (שליט"א) זללה"ה מנחות סימן ל"ב ס"ק ל"ד שפירש כן, עי"ש.

ולעיל ע"ז ב' הקשו תו' מה שייך בשתי הלחם בצאין בנטמא ותיירו משום תנופה דאית בהו, וז"ע מאי קשיא להו הא שפיר קמ"ל מתניתין דשתי הלחם שנטמאו אין צריך להביא אחרים, והן כשרות, ולר"ע דהלחם מעכב את הכבשים הכבשים כשרים, וגם אם אי אפשר אלא להביא שתי הלחם טמאין נמי מביאין דמתקיימת על ידיהן מלות שתי הלחם, וז"ע.

ע"ח ב' אלא רואה אני דברי ר"א דדיעבד, נראה דכר"א ס"ל אלא דס"ל דרבנן החמירו לענין לכתחלה, [וכן לר' יהושע בנטמא וינא הא דאינו זורק לכתחלה נראה דאינו אלא מדרבנן], ולפי זה אפשר דלא חשיב כמכריע, וז"ע.

ל"ד ב' תוד"ה שאם וכש"כ להרצאה דהא ר"א דאמר הכא יזרוק כו', לכאורה אין זו ראיה דהא אף בנשרף הבשר ס"ל לר"א דיזרוק ושפיר י"ל דס"ל לר"א דיונא כשרוף, ור"ע ס"ל דיונא לאו כשרוף ומהני ליה זריקה אבל לענין הכשר הזבח דבעינן בשר י"ל דיונא לא חשיב יש בשר, אבל מהא דמיבעיא לן מנחות י"ב א' בשיריים שחסרו בין קמינא להקטרה לר"י דמקטיר קומץ עליהם אי מהני להו הקטרה למיקצעינהו בפיגול ולאפוקינהו מידי מעילה, שמעינן דאע"ג דחשיב כאיתנהו לשיריים לענין דמקטיר הקומץ מ"מ עדיין אפשר דלא מהני להו הקטרה, וא"כ יונא דמהני ליה הקטרה כש"כ דחשיב כיש בשר לענין זריקה, וכ"כ אמנם במנחות שם ד"ה ה"מ ראייה זו.

שם א"ה למאי הילכתא אין הליך מרצה על אכילות, הקשו בתו' הא נפ"מ לשתי הלחם, וי"ל דא"ה אית לן למימר דתרווייהו ס"ל טומאה דחוויה ולא ניחא לגמרא למימר הכי, וגם הרי בחר הכי ס"ד בגמרא דר"י ס"ל טומאה הותרה, אבל אכתי הוה מצי למימר נפ"מ לענין לחמי תודה, דאי הליך מרצה על אכילות ינא ידי נדרו וכדתניא מנחות מ"ו א', ואי אין הליך מרצה על אכילות הוה ליה שלמים ולא ינא, ומיהו י"ל דלראב"ש דהלחם זוריקה הוא דקדוש כדאמר מנחות מ"ז א' לא מרצה לין אלחם, דקודם זריקה כיון דלא מיפסל ביונא ועדיין קדושתו קלה לא קרינא ביה עוון הקדשים, וכמו דם קודם קבלה דאמר בירושלמי פסחים פ"ז ה"ז שאין הליך מרצה, ולכך לא בעי לאוקמי פלוגתתם דוקא אליבא דרבי, [ועי' לקמן סק"ז דאף לרבי אפשר דאף אי לין מרצה על אכילות מ"מ בלחמי תודה אינו מרצה כיון דעדיין חסר איגוד ללחם, ומיהו אין כן דעת תו' שם], ומיהו אכתי קשה דהא נפ"מ לענין שתי הלחם ולחם הפנים למישרייא לטהור באכילה, דמשום טומאה הותרה לא מישרייא טהור באכילה ואילו משום ריזוי לין משתרייא טהור באכילה וכמבואר מנחות ט"ו א' ובתו' שם ד"ה ור"י, [ומיהו מרן (שליט"א) זללה"ה בקמא סימן כ"ו ס"ק ז' לידד לומר דלמסקנא לא קיימא הכי עי"ש], וי"ל דעדיפא מינה משני דבכל הקרבנות איכא נפקותא דדין לין מרצה על אכילות, וכן כד פריך דר' יוסי מסתמא ס"ל כר' יהושע היינו נמי משום דניחא ליה טפי לפרושי דבכל הקרבנות איכא נפקותא דדין מרצה על אכילות, [והתו' ס"ל דעיקר הס"ד דר"י כר"י ס"ל הוא משום דמשמע ליה דפלוגתא דלין מרצה על אכילות לענין הכשר הקרבן היא ולא לענין מעילה ופיגול, ולכך הקשו דהא נפקא מינה לשתי הלחם], ולפי זה ניחא גם קושית תו'.

שם וכ"ת לקרב עמהן, נראה דר"ל שהכבשים טמאים ושתי הלחם טהורין, דאי שתי הלחם טמאין הרי הם כאילו אינם למאי דס"ל טומאה דחוויה ואין לין מרצה על אכילות, ובעי לפרושי דמתניתין ה"ק שתי הלחם וכבשי עזרת והוא שם הקרבן, [ואף דבמתני' הפסיק ביניהם בלחם הפנים, אפשר דלא חש לה, א"נ יש לפרש שתי הלחם בצאין עם הזבח, וזבחי שלמי ציבור היינו בצאין בפ"ע

והא דבשיריים שחפרו מקטיר קומץ לכתחלה ואילו יאלו השיריים כולן אינו מקטיר לכתחלה, אע"ג דלר"ה מנחות שם יוצא עדיף דמהני ליה הקטרה ולחפרו לא מהני, ה"ט משום דצינא כולן יש לגזור אטו נשרפו כולן ולכך אמרו חכמים לא יקטיר, [שו"ר צח' זכאים ק"ד א' שכתבו כן דמה"ט הוא דגור ר"י], אבל במקצת ליכא למיגור מידי דכל פסול שאירע במקצת כשר, ומקצת אטו כולו לא גורין.

(ג) דינים העולים [למאי דקיי"ל כר' יהושע, ונראה נמי דקיי"ל צ"ן מרצה על אכילות וכסתם מחני' דה' דברים באין בטומאה, לפי תו', וכן מצואר ל"ד ז' דס"ל לר"י צ"ן מרצה על אכילות], וע"כ לפרש כן מחני' למאי דקיי"ל טומאה דחוייה וה"נ סברי חכמים מנחות י"ד ז'. א. נשרף הבשר והאימורין [וכן במנחה שנשרפו כל שייריה] לא יזרוק ואם זרק לא הורצה ואם נשאר כזית [או בשר או אימורין, ובעולה אפילו צ"ן שניהם כזית שפיר דמי], זורק לכתחלה, ומהני הזריקה לזית לכל מילי, [ובמנחה היינו בעיא דמנחות י"ב א' ופסק הרמב"ם דהדבר ספק]. ב. יאלו הבשר והאימורין כולן לא יזרוק ואם זרק הורצה, [ונראה דאף ציצור אינו זורק לכתחלה ודוקא בטומאה אמרו דציצור מביא לכתחלה], אבל אין הזריקה מועלת לא להוציא מידי מעילה ולא לחייב משום פיגול נותר וטמא, [כחירון שני צח' מנחות י"ב א' ד"ה ה"מ, שכ"כ גם בפסחים ל"ד ז', וגם אחרי שאפשר לומר דר"י ור"ע לא פליגי מנין לחדש דפליגי, וגם ר' יוחנן דאמר דצינא כולה לא אמר ר"ע מנ"ל הא אי נימא דר"י ס"ל דאף צינא כולה זריקה מועלת ליוצא], וכן במנחה, ואם יאלו מקצת הבשר זורק לכתחלה, והזריקה מועלת ליוצא לענין מעילה ולחייב עליו משום פנו"ט, וכן במנחה [יאלו הבשר כולו והאימורין קיימין יש להסתפק אי מועלת הזריקה לבשר לענין מעילה דאפשר דדוקא בנשאר מקצת בשר כיון דמועלת לענין מעילה למקצת הנשאר מועלת נמי למקצת שינא, אבל בנשאר רק אימורין נמא שאין הזריקה מועלת לענין מעילה כלל, א"כ ליוצא לחוד אינה מועלת, ול"ע בזה כעת]. ג. נטמא הבשר והאימורין כולן בקרבן יחיד לא יזרוק ואם זרק הורצה, והזריקה מועלת לבשר ולאימורין לכל מילי, ובקרבן

ציצור זורק לכתחלה, ד"א בשים רינאי צ"ן אבל אם נשבר הציץ או שאינו על מנחו [לפ"מ שפסק הרמב"ם דבעינן עודהו על מנחו דוקא], צ"ן ביחיד צ"ן ציצור אפילו אם זרק לא הורצה, וכן במנחה, נטמא מקצת הבשר אף ביחיד זורק לכתחלה, והזריקה מועלת גם לטמא לכל מילי, ד"א שמועלת לטמא ביש שם צ"ן אבל אם אין צ"ן אין הזריקה מועלת לטמא, [זה מצואר ל"ד ז' דבנטמא טעמא משום רינאי צ"ן ומצואר דבלא"ה לא הורצה אע"ג דצינא הורצה, הרי דנטמא גרע טובא מיוצא, דאף לענין הרצאה דקיל אינה מרצה כש"כ לענין שמועיל לה הזריקה], וכן במנחה. ד. בנשרף מקצת או צינא מקצת או בנטמא מקצת, בזכאים לעולם הנשאר בכשרותו נאכל, אבל במנחות אינו כן אלא יש חילוק בדבר שאם נשרף מקצת או נאבד מקצת כל המנחה אסורה, אבל אם נטמא מקצת ויש שם צ"ן, או שינא מקצת, הרי הנשאר נאכל, [וזה מצואר מנחות י"ב ז' דצינא ונטמא מקצת הנשאר נאכל, ובחפרו אמרו בזהדי שם י"ב א' דאינו נאכל], ועי' לקמן סק"ה, כל מקום שאמרנו מקצת צריך שישאר כזית וכדחניא פסחים ע"ט א' כל הזכאים שצחורה שנשתייר מהן כזית כו'.

(ג) מנחות ט' א' ב' בקוגיא דשיריים שחפרו, צ"ן קמיצה להקטרה, נדפס לעיל במקומו.

(ד) י"ב א' איבעיא להו לדברי האומר שיריים שחפרו כו', נראה דקמיציעא ליה צ"ן צפיגל בקמיצה וצ"ן צפיגל בהקטרה צ"ן בחישב להקטיר צ"ן בחישב על השיריים, בחישב להקטיר עיקר המנחה ודאי נתפגלה ולא קמיציעא ליה אלא אי חייבין על השיריים משום פיגול, והיינו אי חשיב קרב המתיר כמנחות לגבייהו, וכן צפיגל בקמיצה אף אי חשב על השיריים נמי עיקר המנחה ודאי נתפגלה ואין הספק אלא אי חייבין על השיריים משום פיגול, אבל בחישב על השיריים לאחר שנחפרו בזה בכלל הספק אי יש כאן כלל משום פיגול שכיון שאין הקומץ מתירן אפשר דלא אגידי ביה כלל, ואין מחשבה פוסלת בהן, ומיהו איסור אכילה שבהן אינו מפסיד שלא תועיל בהן מחשבה, אע"ג דבעינן דבר שיש לו מתירין או לאדם או למזבח כדחניא זכאים מ"ג א' הכא חשיב יש לו

דצינא כולו מודה ר"ע דאינה מועלת לדידיה כתבו דפליגי ר"י ור"ע, דאי ס"ל לר"ע דצינא כולו אין זריקה מועלת ליוצא הרי ע"כ דחסרון עדיף מיוצא דהא צינא כולו אם זרק לא הורצה לר"ע, ואילו שיריים שחסרו מקטיר קומץ לכתחלה אף לר"ע, דלא מישתמיט לומר דר"ע פליג בזה, [ועוד דר"י דאמר שיריים שחסרו צין קמינא להקטרה איהו קאמר מעילה ו' צ' דצינא כולו מודה ר"ע ומשמע דס"ל כוותיה], אלא ודאי סבר ר"ה דר"ע אף צינא כולו סבר דזריקה מועלת ליוצא, ושפיר י"ל דחסרון גרע מיוצא ונהי דבתרומתו מקטיר קומץ אצל לענין זריקה אי מועלת יוצא עדיף מחסרון ולחסר אינה מועלת, ומיהו לפי תירוצו השני תו אין הכרע כינא ס"ל לר"ה ושפיר י"ל דר"ה קושטא דמילתא נקט דס"ל דחסרון גרע וזה"ל דאף אי כהדדי נינהו אין הקטרה מועלת.

ובאמת תירוצו השני מוכרח מסוגיין וכמש"ב, שו"ר שאין הכרח כלל, דבפסול חסרון אנו דנין אם צמה שאסרה התורה השיריים באכילה בטלה זיקתם לקומץ לכל מילי, ושפיר אין זה נוגע לדין הקטרה, אצל מה שמקילין ציוצא הוא משום דמסבירא קים להו לחז"ל דפסול יוצא קיל, ובה לא מסתבר להו לחלק צין לענין הקטרה לענין אי מועלת הזריקה למעילה ופיגול, ונראה דאף לחירוף קמא ס"ל דיש לחלק צין הרצאה לענין זריקה מועלת לפיגול ומעילה, אלא שכתבו דאפשר דר' יהושע ס"ל דאף צינא כולו אף זריקה מועלת, אצל אמנם אין הכרע לזה וכמש"כ בחירוף השני, ונמצא לפי זה דהעיקר בחירוף השני, וכמש"כ לעיל סק"ב.

גמ' אמר רבא מנא אמינא לה כו', אע"ג דמהתם לא שמעינן דאף ר"א הכי ס"ל, מ"מ כיון דלר"ע כן תו קאמר רבא מסבירא דאף ר"א מודה.

שם וכיון דצמתן כלי בהילוך ובהקטרה כו', יעוי' פרש"י ותו, ולו"ד היה אולי אפשר לומר דבצרייתא דר"ח הוי תני בסיפא וכן הנותן בכלי והמוליך והמקטיר לאכול שיריה למחר או להקטיר קומצה כו', ולפי זה ניחא בפשיטות הא דקאמר דצמתן כלי וכו' לא מיתני ליה או כזית, והיינו דבסיפא אי הוי תני או כזית היה מתפרש לענין שיריים אף בשלא נשאר רק כזית, ולענין קומץ היה מתפרש דוקא בכולו קיים, ולכך לא ניחא ליה למיתנייה ולפיכך לא תני גם ברישא, והא דמסיק

מתירין לאדם, ואיסור האכילה כאיסור נדדי חשבינן ליה, ולכך קמיבעיא ליה אי אגדי שיריים בקומץ ומוציאן מידי מעילה וקובעין בפיגול או"ד לא אגדי, וזו נראה דעת רש"י שפירש דקמיבעיא ליה אי חשיב דבר שאין דרכו לאכול, ונראה דר"ל כמש"כ דקמיבעיא ליה אי עדיין אגדי בקומץ והוא מתירן, או"ד כיון שאסורין באכילה אין מחשבה מועלת בהן שכבר אין להם ענין עם הקומץ, ומיהו מודה רש"י שאף בחישב להקטיר קמיבעיא לן אי חייבין אשיריים משום פיגול והכל חדא בעיא היא, ואף שלשון רש"י ז"ל קשה לפי זה דלא הזכיר כלל דאף בחישב על הקומץ או על הלכונה להקטיר חוץ לזמנו קמיבעיא ליה, וגם לשון דבר שאין דרכו לאכול אינו מכוון לפי מש"ב, אצל מ"מ נראה דכונתו כמש"כ דלא יתכן לפרש דבעיא דפיגול ובעיא דמעילה שני ענינים הם, ואי בעיא דפיגול היא אמנם רק מחמת איסור האכילה א"כ אין לזה שייכות עם בעיא דהוצאה מידי מעילה, וכן לענין זריקה מועלת ליוצא פלוגתא ר"א ור"ע היא בכל האופנים הנזכרים.

שם תוד"ה ה"מ הוה מצי למימר ה"מ יוצא מקצתו אצל יוצא כולו לא כו', ר"ל דאף אי פסול יוצא וחסרון שווין הם נמי אין מועיל הקטרה דהא ציוצא כולו אין זריקה מועלת, [והיינו שלא חידשה תורה שתועיל הזריקה לפסול לחוד אצל כל שיש שם כשר הרי הזריקה פועלת כתיקנה ומועלת גם לפסול, כן פירשו רש"י ותו' מעילה שם], אלא דמפרש קושטא דמילתא דמסתבר ליה דאדרבה חסרון גרע מיוצא, וגם פלוגתא היא התם ושפיר קאמר דחסרון גרע דאף למ"ד זריקה מועלת אף ליצא כולו מ"מ לחסר אינה מועלת, ולפי זה אין ראייה אי ר"ה סבר זריקה מועלת ליצא כולו או לא, והנה אין דבריהם אלא לר"ה דאמר דחסרון גרע לזה כתבו דלא הוי צריך לזה ואף אי חסרון כיוצא שפיר דמי, אצל לרבא דאמר דחסרון עדיף היינו ודאי דאף אי אין זריקה מועלת ליוצא כולו לכו"ע, מ"מ בחסר מועלת, שהרי אף לר"א דאין זריקה מועלת ליוצא כלל קאמר רבא דבחסרון מודה.

בא"ד ושמא דר' יהושע עדיפא מדר"ע, לפי זה נראה דע"כ לומר דר"ה סבר דאף צינא כולו סבר ר"ע דזריקה מועלת ליוצא, [ורק למ"ד

וקמני סיפא פיגול וחייבין עליו כרת, היינו דצברייתא דר"ח קמני צסיפא פיגול וחייבין עליו כרת, [ולא תני או כזית משום שאין פירושו שזה צשיריים ובקומץ], הרי דצשיריים אפילו לא נשאר אלא כזית מ"מ הוי פיגול וחייבין עליו כרת, ולפי זה לא חשש ר"ח לדייק בלישניה טפי מרבי, ואף ר"ח אי הוי תני מתניתין הוי תני או כזית דבלשון זה הכלל לחוד אין לחוש אי תני צרישא או כזית.

י"ב ב' הדר אמר רבא לאו מילתא היא דאמרי דתניא קדש קדשים הוא שאם נפרסה אחת מהן חלותיה כולן פסולות כו', אם נימא דנפרסה הוא פסול מיוחד ואפילו לא נחסר, דפרוסה לאו שמה חלה ונימא דדין הפרוסה כדין נשרף או נאצד ניחא סוגיין בפשיטות, דמקרא דקדש קדשים הוא לא שמעינן פסול דנפרס אלא דמהך קרא דקרי ל"צ חלות הוא שמעינן דדין כחלה אחת, וממילא קאמר התנא שאם נפרסה אחת כולן פסולות כאילו נפרסו כולן, וודאי משמע דדין ודין הפרוסה שווין, ודין הפרוסה היה פשוט לבצלי הגמ' שאין הקטרה מועלת לה כלל שאינה בכלל חלה, וא"כ הרי למדנו דנחסר אין הקטרה מועלת לנשאר, [דשאר מנחות ודאי כולהו כחד חלה חשיבי דהא פותחין ועיקרן העשרון], ומאחר דעיקרא דצברייתא לאשמעינן דכולן כחלה אחת שפיר הוי מצי לאשמעינן דין זה גם בפסול יוצא אי הוי סבר כר"א דאין זריקה מועלת ליוצא שנמנא החלה שיצאת כאילו אינה וממילא נפסלו כולן, וודאי איכא חידוש טפי ביצאת מצנפרסה דהא זו שנפרסה ודאי גרעה מזו שיצאת, דביצאת פליגי ר"ע ור"א אי זריקה מועלת, ואילו לחלה הפרוסה לכו"ע אין זריקה מועלת, [ונידון סוגיין אי החלות השלמות הנשארות גרעות או עדיפות מזו שיצאת, אבל הפרוסה ודאי גרועה], ומדלא אשמעינן דיצאת ש"מ דר"ע היא דזריקה מועלת ליוצא, ולכך ביצאת חשיבא לגבי האחרות כאילו היא קיימת וממילא הן כשרות, וש"מ דאף לר"ע חסרון לא מהני ליה הקטרה, [ולפי זה ניחא שפיר דמצברייתא דלעיל ט' ב' דמשפרקה נפרס לחמה לא הוי מצי למידק מידי דהתם מתפרש שפיר הלחם פסול לענין שאינו נאכל, [ומיירי התם נמי דנפרסה רק חלה אחת], וגם ליכא לדיוקא מהתם מהא דלא קמני יצאה דר"ע היא, [ובזהדיא מוקי לה ר"ל שם כר"א],

דהתם עיקר פסולא דנפרסה אחי לאשמעינן, ודוקא הכא דעיקר החידוש שכולן כחלה אחת שפיר הוי מצי לאשמעינן זה דין ביצאה דין דנפרסה, אבל התם צעי לאשמעינן פסול נפרס, וליכא למידק מידי, ודחי אב"י דצעי לאשמעינן פסול נפרס דאע"ג דאיתיה צפנים אפילו הכי פסול ולא מהני ליה הקטרה, [ואע"ג דלא קמני בזהדיא דצברייתא דלא מהני לה הקטרה ויש לפרש דרק נפסל לענין אכילה אלא דאין פשיטא לן הכי, י"ל דלצתה דנקטה צרייתא דנפרס פסול ש"מ שאינה בכלל חלה תו ידעינן מסבירא דאף אין הקטרה מועלת לה ונמנא כאילו נתפרש צברייתא שאין מועלת לה הקטרה, א"נ לשון הצברייתא חלותיה כולן פסולות לשון פסולות הוא ולא רק איסור אכילה ונמנא נתפרש בזהדיא צברייתא שאין הקטרה מועלת לנפרס], ולעולם ר"א היא וה"ה ליוצא, אבל לר"ע שפיר י"ל ששאר החלות הקטרה מועלת להן, והא דקאמר הא נטמאת לרווחא דמילתא נקטיה אבל לא הוצרך לזה לעיקר המירוץ, ולפי פירוש זה נמצינו למידן דנפרסה חלה אחת אפילו לא נחסר כלום פסולה, ואפילו לר"ע דזריקה מועלת ליוצא לחלה זו הפרוסה אין זריקה מועלת, [ולשאר החלות היינו ספיקא שבגמרא], ואם נפרסו כולן אין מקטיר את הצויצין דנפרס דינו כנשרף.

אבל צמו' מפרשי דגם החלה הפרוסה בכלל שיריים שחסרו, ואי מהני הקטרה לשיריים שחסרו מהני נמי לחלה הפרוסה, [ומ"מ אין הכרע מזה לומר דפסול נפרס רק משום שנחסר, (ונקט נפרסה משום שכשנפרסת צתמא נאצד משהו), ואפשר דאף דנפרס ולא נחסר נמי פסול, אלא שהפרוסות אינן גרועין משיריים שחסרו ולפיכך מדמינן להו בצוגיין], ולפי זה פירשו צתחלת דצריהם דמלשון פסול קדייק דלשון פסול משמע יותר מאיסור אכילה וש"מ שאין הקטרה מועלת להן, והקשו אם כן לידוק נמי הכי מצברייתא דלעיל ט' ב' דקמני הלחם פסול, ומירצו דהתם ליכא למידק הא יצאת דר"ע היא, וכונתם נראה דהתם דנפרסו כל הי"צ חלות מתפרשא וממילא אף לר"א אף ביצאו הם פסולים, וע"כ דהוה מצי נמי למינקט יצאו, וחזרו והקשו דאכתי כיון דלשון פסול מתפרש פסול גמור שאין הקטרה מועלת, א"כ אכתי איכא למידק הא יצאת אינו פסול גמור ורק

מהני ליה הקטרה, אי פסול נפרס, אף בשלל נחסר כלום ניחא בפשיטות דצעי לאשמועינן עיקר פסול נפרס, וגם דאין הקטרה מועלת לפרוסה וממילא אינה מועלת גם לנשאר, דשפיר יש מקום לומר דפרוסה אינה פסולה כלל דהא איתא בפנים, ואי נימא שאין פסול נפרס אלא בנחסר א"כ נחסר ודאי גרע מיואל, שהרי זה קיים וזה אינו קיים, ולא דנו בגמרא אלא להשוות זה שנשאר בנחסר, לזה שיצא ציואל אצל זה שנחסר ודאי גרע.

ולפי זה ז"ע הא דקאמר דנפרסה איתא בפנים הא אנו דנין בזה שנאצד וזה גרע מיואל, ואילו הנשאר בין ציואל בין בנחסר איתא בפנים, ואפשר אולי דנפרסה ונחסרה ע"י זה כיון דודאי החסרון נשאר בפנים אלא שהוא אצד ס"ד דלא מיפסיל בהכי שהרי הוא קיים אלא שאין אנו יודעים מקומו, והיינו דקמ"ל דמ"מ הוא בכלל נחסר כיון שהוא אצד וממילא אין הקטרה מועלת לנשאר, ודוחק, וז"ע.

העולה לדינא לפירוש תו' הנזכר, נפרסו כל הי"ב חלות מקטיר הצויכין והלחם אסור, ולענין אי מועלת ההקטרה לפיגול ומעילה הדבר ספק, וכן בנפרסה חלה אחת, [הך נפרס לא נחפרש אם הוא דוקא בנחסר משהו או אף בשלל נחסר], יצאה חלה אחת מקטיר הצויכין והחלות הכשירות מותרות באכילה, יצאו כולן לא יקטיר ואם הקטיר הוראה, [כדין זבח פסחים ע"ז צ'], ודין נטמא [בדאיכא ציץ] כדין יצא, ושיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה מקטיר קמץ והן אסורין באכילה והדבר ספק אי מועלת ההקטרה להוציא מידי מעילה ולמקצעינהו בפיגול.

עוד כתבו בתו' דדייק מדאחמור כולי האי שאם נפרסה אחת כולן פסולות ש"מ שאין הקטרה מועלת, ואי פסול נפרס אף בשלל נחסר, [וגמרא משוי ליה מסבא לפסול נפרס ופסול נחסר], ניחא דאי זריקה מועלת לפרוסה יש להכשיר השלימות אף באכילה וכדאמר ציואל וטומא, ואף שאפשר לחלק וכמש"כ לעיל מ"מ שפיר י"ל דלא ס"ל לגמרא לחלק בכך, אצל אי נפרס פסולו משום חסרון (ורק בנחסר), ז"ע מה שייך כאן חומרא הא כיון שכללן הכתוב לכל הי"ב חלות בלשון יחיד שפיר יש לנו לחשבן כמנחה אחת של כ"ד עשרונים וכנחסר משהו כולן פסולין וכדין מנחה, ואולי

איסור אכילה הוא דאיכא והיינו כר"ע, וא"כ הרי הוי מצי לאקשווי מההיא צרייתא, [והא לא הקשו ר"ל היכי מוקי לה התם כר"א, דודאי כדדחי הכא איכא נמי למידחי התם, ועיקר דצריהם למאי דס"ד הכא אמאי לא פריך מההיא צרייתא], ותירצו דבאמת מלשון הלחם פסול דקמני התם ליכא למידק שאין הקטרה מועלת בלשון זה מתפרש נמי גם באיסור אכילה לחוד, אצל הכא דקמני חלוציה כולן פסולות מתפרש שיש כאן הפלגת פסול בכולן ולא רק איסור אכילה לחוד, ולפי זה ודאי לא מצי לאקשווי מהתם מידי, וגם ליכא למידק התם הא יצאת דודאי גם ציאלו הדין כן לכו"ע, [בצלשונם נזכר רק דליכא למידק הא יצאו, אצל ודאי לפי זה בכלל ליכא לאקשווי מהתם אחרי שאין משם כלל ראייה לנידון אי מועיל הקטרה, ואף דאדרבה זה עיקר תירוצם והוא ליה לפרש, אין לדקדק בכך אחרי שכונתם מבוארת], עוד תירצו דדייק שאין הקטרה מועלת מקרא דקדש קדשים הוא דמשמע ליה דליכא כוליה הוא אינו קדש קדשים כלל ואין הקטרה מועלת לו. — והנה לא פירשו דדייקין שאין הקטרה מועלת לחסר משום דאי מועלת לחסר היה מן הדין להכשיר את החלות השלימות כי היכי דמכשרינן ציאת אחת, ואם נימא דפסול נפרס משום חסרון הוא (דסתמא כשנפרסת נאצד משהו) ניחא, דודאי כולן אסורות באכילה דהא נחסר מקצת, משא"כ ציואל שלא נחסר כלום וכיון שזריקה מועלת ליואל חשיב לגבי הנשארים כאילו הוא קיים בכשרותו, אצל אי פסול נפרס אף בשלל נחסר כלום, וגם דין הפרוס כדין שיריים שחסרו ומועלת לו הקטרה, קשה דודאי יש להכשיר הנשארים באכילה אי זריקה מועלת לחסר וכמו דשרינן ציאת אחת, ולמה הוצרכו לדחוק מהיכא משמע לסוגיין שאין הקטרה מועלת, ומזה משמע אמנם דהתו' מפרשי דפסול נפרס היינו דוקא משום שנחסר, אצל מרן (שליט"א) זללה"ה בקמא סימן כ"ו סק"ט כתב לחלק בין נפרס ליצא לומר דנפרס הוי כאילו הפרוסה נפרסה מכל החלות שעשאן הכתוב לכולן כחלה אחת והרי כל החלות פרוסות, משא"כ יצאת, שאף אם נחשוב כיצא מקצת מכל חלה נמי הנשאר מותר ע"ש, וז"ע.

והא דקאמר דאיבעיא ליה למיתני יצא אלא דנקט נפרס לאשמועינן דאע"ג דאיתיה בפנים לא

למש"כ לעיל סוסק"א דטעם האיסור צינא כולו משום דגזרינן אטו נאצד או נשרף, ה"נ הכא יש לגזור אטו נאצד או נשרף מקצת דאז הנשאר אסור באכילה], אבל י"ל דלא דמי דלענין זריקה החמירו חכמים אבל כשהקרצן כבר כשר לא ציטלו חכמים מנזות אכילה, ואף דאשכחן כה"ג דדס שנטמא וזרקו במזיד דלא הורצה להחיר בשר באכילה כדאמר יצמות ז' א' מ"מ אין לדמות גזרות חז"ל, וכן אמרו זכאים ק"ד א' שלא גזרו לאסור העור לכהנים וכמש"כ חו' שם.

ולמש"כ לעיל שם דין ז' דינא הבשר כולו אף בקרצן ציבור אינו זורק לכתחלה, א"כ מדאמרו מנחות י"ב ז' הא יצאת הנך דאיכא גוואי כשירות למדנו שהשאר נאכלות ואף שאנו צריכים לתועלת ההקטרה על היוצא לית לן זה כיון שלענין עיקר ההקטרה אין צריך ליוצא דהא אף שיריים שחסרו מקטיר קמץ, וה"נ לענין טמא נמי השאר נאכלות ואף שאין הניץ מרצה על אכילות לכתחלה בקרצן יחיד הכא כדיעבד חשיב, וכן מוכח עוד מנחות מ"ו א' דקתני התם בלחמי תודה שאם נטמאת חלה אחת כל הלחם פסול וידי נדרו יצא, ותמחו בזה מ"מ"נ א"כ הניץ מרצה על אכילות א"כ השאר נאכל ואמאי קתני הלחם פסול, וגם הוה ליה למיתני תורם מן הטעור על הטמא, ואי אין ציץ מרצה על אכילות אף ידי נדרו לא יצא, והסכימו להגיה ידי נדרו לא יצא, הרי כתבו בהדיא דאי ציץ מרצה על אכילות הרי הטעור נאכל, וגם מכל עיקר תמיהתם מוכח כן דאם איתא דכשאנו צריכים לריצוי ציץ על אכילות לענין אכילת הקרצן אמרינן שאין ציץ מרצה על אכילות לכתחלה ביחיד ואסורין באכילה, א"כ הרי ניחא מה דהלחם פסול והיינו שאינו נאכל לפי שלא סמכו להקל על ריצוי ציץ על אכילות לכתחלה ביחיד אבל ידי נדרו יצא דהא זרק הדם ואמנם אהני אף ללחם, ואלא ציוו חכמים לזרוק לשם שלמים אלא אף לשם תודה רשאי לזרוק אלא שאין הלחם נאכל, ודוחק לומר דלשון הלחם פסול משמע להו שאינו נזקק לקרצן כלל ולא רק איסור אכילה, אלא ודאי משמע דפשוט להו לתו' דאי ציץ מרצה על אכילות הרי הלחם הנשאר נאכל, דלא גזרו חכמים בזה כיון דבלאו הכי זורק את הדם לא גזרו חכמים לענין איסור אכילה לחוד.

ס"ל לתו' מסבירא דכיון שלא אמרה תורה מדה אלא לכל חלה וחלה אף שכללן בלשון הוא לית לן לעשותם כחלה אחת לגמרי, ודי אס נפסול בשנאצדה חלה שלימה, אבל נפרסה שרק נחסר מעט לית לן לפסול כל החלות מכיון שהפרוסה מועלת לה ההקטרה, וצ"ע, ולפי חירוף זה נמצא דאי הקטרה מועלת לחסר אס נפרסה חלה אחת הרי הנשארות מותרות באכילה, ואף דבמנחה שחסרה אמרינן דאסורה באכילה, שאני מנחה שהיא כחלה אחת לגמרי שכל מדתה עשרון, ומנחת קולת אינה צאה חלות כלל, ואף שאר מנחות הרי פותחין, ולפיכך התם אס נחסר הרי דין כל המנחה כדיון החלה הפרוסה משא"כ בלחם הפנים שאר החלות נשארות בכשרותן, כ"כ בזה'.

ובראה דלדינא נקטינן כחירוץ קדמאי דלחומר א נינהו, ונפרסה חלה אחת כולן אסורות באכילה מן הדיון ולא מספק.

גמ' אבל לר"ע דאמר זריקה מועלת ליוצא אפילו חסרון נמי מהניא ליה ההקטרה, נראה דאע"ג דהשתא ידעינן דלר"א דאין זריקה מועלת ליוצא גם לחסר אינה מועלת, מ"מ עדיין יש מקום לומר דחסר עדיף מיוצא וכדאמר רבא, אלא דר"א פליג אף בחסר, ולפיכך אע"ג דחסר כינא כולו דמי וכמש"כ חו' לעיל, וקיי"ל כר"י מעילה ו' ז' דצינא כולו אין זריקה מועלת, וכמש"פ הרמב"ם, אפילו הכי מספקינן דאפשר דהקטרה מועלת לחסר, דאפשר דחסר עדיף מיוצא, ולכך פסק הרמב"ם צעיר דהכא בספק אע"ג דפסק כר"י דלינא כולו אין זריקה מועלת.

ה) לעיל סק"ז דין ד' כתבנו דמנחה שנטמאה מקצתה או יצא הנשאר נאכל, וכמבואר מנחות י"ב ז', אבל לכאורה אין הדבר מוכרע דהא אמרו פסחים ע"ח א' דביחיד אס נטמא כולו או יצא אינו זורק את הדם לכתחלה ורק כדיעבד אס זרק הורצה, חזינן שלא הקילו חכמים לסמוך על ריצוי ציץ אכילות ביחיד לכתחלה, וה"נ הכא לענין אכילת הנשאר הרי אנו צריכין לריצוי ציץ אכילות ואפשר שלא אמרו חכמים לסמוך ע"ז לכתחלה ביחיד, וכן צינא אף שזריקה מועלת אסרו חכמים לזרוק לכתחלה וה"נ הכא אנו צריכים לתועלת ההקטרה על היוצא בשביל לאכול הנשאר, ושפיר י"ל שלא אמרו חכמים לסמוך על זה לכתחלה, וכן

לראצ"ש, ומיהו הך צרייתא כרזי דהא קתני דלאחר שחיטה נפסלת ציואלא, ולפיכך אין שייך כאן להכשיר כדין מנחה שחסרה קודם זריקה דהתם המנחה גוף הקרבן משא"כ הלחם כאן אינו גוף הקרבן ואין הזריקה מועלת לו לעשותו מכלל הקרבן בשעה שאינו שלם כולו כראוי, ולא חשיב כאילו היה לחם ונאצד אלא חשיב כלא היה לחם כלל, וכמו לר"א דדס אע"פ שאין צר מ"מ נשרף הלחם לא יצא ידי נדרו, דהלחם אינו גופא דזיבחה וכל שלא היה בשעת זריקה חשיב כלא היה כלל.

והא דפריך דאי שחיטה עושה זיקה איפסל לחם תיפסל נמי תודה, ה"ק דאי שחיטה עושה זיקה אית לן למימר שאם היה לחם בשעת שחיטה כבר הוקבע להיות תודה ותו אינו יכול להיות שלמים, [ומיהו ידע דתודה איקרי שלמים אלא דיס לאוקמי קרא דוקא בלא היה לחם בשעת שחיטה אי שחיטה עושה זיקה], וממילא אם נפסל הלחם ואין הזריקה אוגדתו ומועלת לו כלל תיפסל נמי תודה.

והנה צאו' כאן נקטו בפשיטות דאי זריקה מועלת ליוצא לניץ מרצה על אכילות יצא ידי נדרו ביצא ונטמא, והחלות הכשירות נאכלות, וכדין לחם הפנים כמבואר י"צ ב', ולו"ד אין הדבר מוכרע שהרי ע"כ חלוק דין תודה מדין לחם הפנים שהרי בנפרס בלחם הפנים מקטיר הצויכין ואילו בתודה לא יצא ידי נדרו, וע"כ כמש"כ לעיל דשאני תודה דעדיין חסר איגוד הלחם לזבח ואינו מתאגד בזמן שאינו שלם בשעת זריקה, וה"נ י"ל דאף דלעולם זריקה מועלת ליוצא וניץ מרצה על אכילות, מ"מ הכא דעדיין חסר איגוד הלחם י"ל שאינו מתאגד כל שאינו כולו בכשרותו, וגם אין הניץ מרצה בזמן שעדיין אינו גוף הקרבן, ולפי זה היה ניחא מה שהניחו בתימא מהא דלעיל כ"ה ב', אבל מדצריהם למדנו דלא ס"ל כן אלא כיון דחזינן שהחלות הכשירות נאכלות הרי חשבינן כאילו כולן קיימות דבלא"ה אינן נאכלות, [וכדחניא י"צ ב' גבי לחם הפנים], וכיון דחשבינן כאילו כולן קיימות הרי הזריקה אוגדתן לזבח שהרי זה כאילו היו כולן בכשרותן, וגם הניץ מרצה, ולכאורה לענין יוצא נראה שהוא פלוגתא ר"ש ור"פ לקמן מ"ז דר"ש סבר דאי זריקה מועלת ליוצא מועלת אף לשתי הלחם, [עי' לקמן סק"ז שאין זה מוכרח וי"ל דאף

ויש להסתפק לר"ל דשיריים שחסרו צין קמינא להקטרה אין מקטיר קומץ עליהן, בנטמא מקצת או יצא אי מקטיר קומץ, מי אמרינן הרי זה כיצא או נטמא כל הבשר דלא יזרוק וה"נ מקצת המנחה ככל הבשר דמי דהא מעכצא, או"ד דוקא בכולו גזרו אבל לא במקצת ואף שמעכצ, וגם מילתא דאיתיה בכל הזבחים חששו צו טפי, אבל מקצת שאינו אלא במנחות י"ל שלא גזרו צו חכמים, ומהא דלא אשכח כ"ו א' לפרושי מילתיה דרב דאמר והוא שנטמאו כל שיריה אנטמא לחוד ולא אצבוד ושרוף, וקאמר אי שירא לאו מילתא ונטמא כו' שמעינן דאף לר"ל אין חילוק צין נטמא לאצבוד ושרוף לענין מקצת, דאל"ה לימא דרב כר"ל ס"ל ולכן באצבוד ושרוף אפי' מקצת פסולה אבל בנטמא מקצת מקטיר דניץ מרצה, ומ"מ נטמא כולו לא דגזרו חכמים וכדס"ל לר"י גבי זבחים פסחים ע"ז ב', אלא ודאי לר"ל אף בנטמא מקצת אינו מקטיר, [וגם בסברא נראה כן], ולכן ע"כ דרב אכולה מתניתין קאיוס"ל כר"י.

(ו) מ"ו א' מששחטה נפרס לחמה הדס יזרק והבשר יאכל וידי נדרו לא יצא והלחם פסול כו', יש לעי' אחאי לא יצא ידי נדרו מי עדיפא תודה מלחם הפנים ומנחה דקיי"ל דמקטיר קומץ אף שאסורין באכילה, וה"נ נהי דהלחם אסור באכילה מ"מ יהא בכלל הקרבן ויצא ידי נדרו, ואפשר דשאני תודה כיון שאפשר לשנותה לשלמים לא אמרינן שאפשר להקריבה גם לשם תודה בלא לחם אלא כל שהלחם נפסל בטל שם תודה מינה והוא ליה שלמים, ואע"ג שפסול הלחם קל דבמנחה כה"ג מקטיר קומץ עליה, מ"מ הכא שאפשר לקרבן להקרב בהכשר בלא לחם לא אמרינן שחידשה כאן התורה שאפשר לחשבו גם כתודה ותועיל זריקתה ללחם, וכן לר"א דדס אע"פ שאין צר לא אמרינן דאם נאצד הלחם אחר שחיטה דיהא עדיין שם תודה עליה ויצא ידי נדרו וכמו באצד הבשר אלא כיון שאצד הלחם פקע מיניה שם תודה והוא ליה שלמים, ועוד והוא העיקר דשאני לחם שאינו גוף הזבח אלא דמתאגד לזבח ע"י שחיטה וזריקה וכל שנחסר קודם זריקה אין הזריקה מקדשתו כלל, [עי' לקמן מ"ז ב' מתקיף לה ר"פ וזבחים ז' א'], שאינה מקדשת אלא מ' חלות ולא ל"ט, [וזה לרבי לקמן מ"ז א' וכש"כ

(ז) רמב"ם פ"ג מהלכות פסח"מ הי"ד תודה שנפרסה חלה מחלותיה כולן פסולות יצאת החלה או נטמאת שאר החלות כשרות כו' ואם אחר שנשחט נפרס או נטמא או יצא כו', נראה דעת רבנו דהא דכתב שאם נטמא או יצא בין שחיטה לזריקה הלחם פסול ולא יצא ידי נדרו כוננו בנטמא או יצא כל הלחם, ודין הרישא בנטמא או יצא מקצת הלחם, ולכך הקדים דין שנפרסה אחת כנפרס הכל ונטמאת אחת או יצאת השאר כשירות כדי שגבין לפרש שמה שכתב נפרס או נטמא או יצא אחר שחיטה הכונה לנדרין בנפרס אף בחלה אחת ואילו בנטמא או יצא דוקא כולו, ובסיפא דלאחר זריקה דהתם זכולהו איירי בשאיירע הפסול רק במקצת פירש רבנו בהדיא במקצת [ופירש ברישא בנפרס וה"ה לסיפא], והנה נמצא הדינים לפי"ז, דנפרס מקצת הלחם בין שחיטה לזריקה כל הלחם פסול ולא יצא ידי נדרו, ואילו נטמא מקצת או יצא שאר הלחם כשר ויצא ידי נדרו וחורס מן הטעור וממה שבפנים, וכ"כ עוד רבינו בהדיא בדין נטמא לקמן בפ"ז הי"ג.

ואפשר שלמד רבנו דינים אלו מהא דאמרינן מ"ז ב' לחומר אמרינן לקולא לא אמרינן ופסק כן רבינו לקמן סוף פ"ז מהלכות אלו, וס"ל לרבנו דלענין לצאת ידי נדרו חשיב לקולא וכמו לענין להחיר הלחם באכילה זריקה שלא לשמן, ולא אמרינן לענין זה שכבר נשלמה אגידת הלחם לזבח וכגוף אחד דמיין, ואע"ג דלעולם לענין הרצאה קיל מלאקצויע צפיגול דהא יצא כולו אין זריקה מועלת ומ"מ אם זרק הורצה, וכמש"כ תו' פסחים ל"ד ב' מנחות י"ב א', שאני התם שאין חסר איגוד לזבח ושפיר אמרינן דבשר שיצא לא חשיב אין בשר לגבי זריקה, אבל הכא דמיחסר איגוד הלחם לזבח שפיר מחלקינן בין אם הלחם נריך להתאגד להכשיר הקרבן דבזה כיון שיצא תו לא מתאגיד, לבין אם נריך איגוד לקצוע פיגול דבזה אין יצא מפסיד, ושפיר מתאגיד לאיקצועי צפיגול, ולפי"ז מנאנו מצואר דשחי הלחם שיצא בין שחיטה לזריקה נפסל הקרבן ואם זרק הדם לא יצא ידי חובת הקרבן, וה"נ בחודה חשיב שלמים כה"ג ולא יצא ידי נדרו, [ולא חשיב כיצא בשר אלא חשיב כלל הציא לחם כלל, דהא עדיין לא נתאגד הלחם לזבח שיהא חשיב כגופא דזיבחה וכמש"כ לעיל

לר"ש הכא חשיב לקולא, דאף לצאת ידי נדרו חשיב לקולא (ולא דוקא להחיר באכילה), והוי בכלל צעיא דלקמן שם אי אמרינן לקולא שכבר נשלם איגוד הלחם בשחיטה, והרמב"ם פסק דלקולא לא אמרינן], ואילו ר"פ סבר דלשחי הלחם כיון דעדיין חסר איגוד לזבח אין זריקה מועלת ליוצא, וכדאמר זבחים ז' א', ולפי זה לר"פ אין ראיה דהאי תנא סבר אין זריקה מועלת ליוצא ושפיר י"ל דסבר כר"ע דזריקה מועלת ליוצא ואפילו הכי לא יצא ידי נדרו דלחם אינו גופא דזיבחה, ולפי זה ניחא משה"ק מהא דלעיל כ"ה ב', והא דלא הקשו לר"ש מהך ברייתא דהא ע"כ לאו ר"א היא דהא סבר אין הניץ מרצה על אכילות ואפילו הכי סבר דצינא לא יצא ידי נדרו, דהוה מצי לשנויי דהך תנא סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא, ואע"ג דלעיל כ"ה ב' לא צעי למימר כן, מ"מ לא היה יכול לעשות מזה קושיא.

תוד"ה נפרס וצ"ע שלא יקשה מכאן לרצא דאמר בפ"ק דלמ"ד אין (כ"נ דצ"ל) זריקה מועלת ליוצא דבחסרות מודה, כונתם ז"ל דהא הכא ס"ל אין זריקה מועלת ליוצא מדקמני דצינא לא יצא ידי נדרו והלחם פסול, וגם בנפרס ס"ל כן ואי זריקה מועלת לנפרס יש להחיר נשארות באכילה, וזה כחירון בתרא שכתבו לעיל י"ב ב' וכמשנ"ת לעיל שלהי סק"ד ע"ש, ומיהו בלא"ה אימתו רצא מהא דצעי למימר דאף לר"א זריקה מועלת לחסר.

תוד"ה מששחטה דלשון פסול משמע דאפילו נטמא מקצתו פסול כולו, צ"ע דטפי הוה ליה למימר דהא עלה קמני נזרק הדם חורס מן הטעור על הטמא הרי דבנטמא מקצתו איירי.

והנה רש"י גריס כגירסא דידן ידי נדרו יצא ופירש משום שהניץ מרצה, [ומה שכתוב לפנינו בגמרא שהניץ מרצה נראה שהוא גליון ובטעות נשתרצב לפניס], וצ"ע למה הלחם פסול, ואולי אפשר לדחוק כמש"כ לעיל סק"ה דציחיד אין ציץ מרצה על אכילות לכתחלה וגזרו חכמים שלא לאכול, אבל אין נראה כן וכמש"כ שם, ואולי י"ל דלחם כיון דאינו גוף הזבח נהי דהניץ מרצה לענין שיצא ידי נדרו אבל לענין לאכול הלחם אינו מרצה, אבל לא מסתבר כלל דהיכן מצינו חילוק כזה, וצ"ע.

אזי ורצא אלא אי ברייתא כר"א או כר"ע, אבל
בדין יצאת ונטמאת אחת שהשאר כשרות לר"ע בזה
לא נחלקו כלל.

(ח) רמב"ם פ"ד מהלכות ביאת מקדש ה"ז אבל
אינו מרצה על טומאת הנאכלין,
נראה דדעת רבנו לניץ מרצה על אכילות, וזה
מוכרח שהרי סיים דציצור מרצה וכן פסק בסמוך
דכל קרבנות ציבור באין בטומאה ומשמע אף
הנאכלים וכן פסק בהדיא בלחם הפנים בפ"ה
מתמו"מ הט"ז, וזה דוקא אי ניץ מרצה על אכילות
וכמבואר פסחים ע"ז ע"ח מנחות ט"ו א', ואין
לומר דציצור ניץ מרצה על אכילות וביחיד אינו
מרצה מן התורה, [וכדס"ל לרבנו בטומאת הגוף
שציצור מרצה], חדא דא"כ היכן אשכחן מאן
דסבר דציצור אין ניץ מרצה על אכילות ובגמרא
מנחות שם מבואר שהדבר במחלוקת, וגם בפסחים
ע"ח א' אמרינן דמתניתין דלא כר' יוסי דסבר אין
הניץ מרצה על אכילות, ואם איתא שיש חילוק בין
ציבור ליחיד דילמא מודה בציצור וכמו שחילקו לר'
יהושע שם, ומש"כ בלח"מ ספ"א מפסח"מ דלשון
אין הניץ מרצה על אכילות משמע אף בציצור, ז"ע
היכי משמע כן, וגם הרי חנן פסחים פ' ב' שאין
הניץ מרצה על טומאת הגוף, ומ"מ כתב כאן רבנו
שציצור מרצה, וגם היכן מצינו חד תנא שמחלק
בין ציבור ליחיד דנימא דרבינו פסק כוותיה, ועוד
דאף בלחמי תודה כתב רבנו בפ"ב מפסח"מ הי"ד
ובפ"ז הי"ג שאם נטמא מקצת החלות הרי
הנשארים בכשרותן, וזה לא יתכן אלא אי ניץ מרצה
דאל"ה היינו נפרס, וכמש"כ תו' מ"ו א', וכמבואר
י"ב ב' לענין לחם הפנים, וכן בפ"ג מהלכות
מעילה ה"ט כתב רבנו דשירי מנחה שנטמאו
והקטיר הקומץ יצאו מידי מעילה ואי אין ניץ
מרצה על אכילות ודאי אין הקטרה מועלת להו,
וכש"כ אי בנטמאו כולם איירי שאין ההקטרה
מועלת כלום שלא היה דינו להקטיר כלל, וכן בפ"ד
מהלכות ק"פ ה"ב מבואר בדברי רבנו שהניץ
מרצה על אכילות וכמש"כ הלח"מ שם.

ומש"כ כאן שאינו מרצה על טומאת הנאכלין
נראה דהיינו לכתחלה ומדרבנן וביחיד,
כדמסיים, והיינו מה שאמרו פסחים ע"ח א' כאן
ביחיד כאן בציצור וכמש"כ תו' שם, ולפי זה מבואר
בדברי רבנו דעל העולין הניץ מרצה שיקרבו

סק"ו], וס"ל לרבנו דזה דוקא ביצא כל הלחם אבל
אם נשאר מקצת הלחם בכשרותו כיון שהנשאר
בכשרותו נאכל בלחם הפנים, ה"נ הכא חשיב כיש
לחם והוצח מתכשר, ומועלת זריקה אף למקצת
שיצא וכמו בלחם הפנים, וברייתא דמ"ו א' או
תפרש כדברי האומר אין זריקה מועלת ליוצא ואין
ניץ מרצה על אכילות ולפי זה דין נפרס ויוצא
וטמא שווין, או תפרש ללדדין בנפרס אפילו
מקצת וציוצא וטמא דוקא כולו, ויותר מסתבר
כלשון ראשון.

ורדין טמא מסתבר ליה לרבנו מסבירא להשוותו
לדין יוצא, ואע"ג דבטמא ענין אחר הוא
משום ריזוי ניץ ושפיר י"ל דאף בנטמא כולו
מתאגד הלחם לניץ משוי ליה כטהור, לא מסתבר
ליה כן לרבינו אלא כל שאין לחם הראוי לאכילה
בשעת זריקה לא מתאגד הלחם כלל, ולזה אין
מועיל ריזוי ניץ כיון דעדיין לא נעשה הלחם כזבח.
והא דפסק רבנו דנפרסה אחת כולן פסולות אינו
ענין לביעא דלעיל י"ב א' אי מועלת הקטרה
לשיריים שחסרו, דזה הדין קיים אף אי מועלת
ההקטרה דמ"מ החלות הנשארות אסורות באכילה
כדין שיריים שחסרו וכמש"כ לעיל סק"ד שכ"ה
לשני התירוצים הראשונים שכתב, וגמרא מלישנא
דברייתא הוא דדייק, וכן פסק רבינו בהדיא גבי
לחם הפנים בפ"ה מתמו"מ הט"ז דכולן פסולות
אע"ג דשיריים שחסרו פסק בפט"ז מפסח"מ
הי"א דהדבר ספק אם נקבעו צפיגול.

ורעת הראב"ד שאין חילוק בין יצא כולו ליצא
מקצתו וכיון דלקולא לא אמרינן, [וכש"כ
לר"פ דלחומר נמי לא אמרינן], אין זריקה מועלת
ליוצא בשמי הלחם וה"ה בלחמי תודה כיון דעדיין
חסר איגוד ללחם, וממילא דין יצא ונפרס שוין
דאפילו יצאה חלה אחת נפסל הכל ולא יצא ידי
נדרו, אף למאי דקיי"ל דזריקה מועלת ליוצא, וסבר
הראב"ד דה"ה נטמא דכל שחסר עדיין איגוד לא
אמרינן הניץ מרצה, ויחא לפי זה מה שהקשו
התו' מ"ו א' לרבא, וכן מה שהקשו מהא דכ"ה
ב'.

מש"כ כאן בכ"מ דקיי"ל כרבא וגם דברי אביי
הם דחייא בעלמא, ז"ע דודאי קיי"ל
כאביי וכדפסק רבנו בפט"ז הי"א דהדבר ספק אי
מועלת הקטרה לשיריים שחסרו, ועוד שאין דברי

וגם הבזיכין], ונראה דאף אם נטמאו קודם שהגיע זמנו לפרק נמי הניך מרצה צליצור דהא חנן פסחים ע"ו ב' דבאין בטומאה, ומשמע דאף אם תחלת זיאתם בטומאה נמי שפיר דמי, וכן שתי הלחם לעולם נראה דדמו ללחם הפנים קודם סילוק בזיכין ואפילו הכי באין בטומאה, [ושתי הלחם דהתם היינו הבאין בפני עצמן כמש"כ רש"י].

(י) רמב"ם פ"א מפסח"מ הל"א נפסל הבשר קודם זריקה כו', האי פסול הוא או בטבול יום או בהיסח הדעת, [דנראה דקיי"ל כר"י דפסול טומאה הוא ולא מנאחי מזבאר ד"ז בדברי רבנו], כדאמר פסחים ל"ד ב', ומיירי שנאבדו האימורין או שגם הם נטמאו, דאל"ה הא זורק משום האימורין, ורבנו נקט לשון הגמ' בפסחים שם דקתני נטמא בשר או שנפסל כו'. — והנה דעת רבנו כתיבון שני שבת' מנחות י"ב א' דלענין הרנאה מודה ר"ע דאף יא' כולו מרצה.

שם הל"ד שהניך מרצה על הטומאה, אין הכרע אם על טומאת הבשר קאמר או על טומאת האימורין, ובלח"מ נקט לדבר פשוט שיש כאן ריבוי ניך על אכילות, ועי' לעיל סק"ח.

שם וכן אימורין או איברי עולה שנטמאו והקטירין הניך מרצה, עי' לעיל סק"ח כתבנו דנראה דעת רבנו דאף לכתחלה מקטירין.

(יא) רמב"ם פ"א מפסח"מ ה"כ קמץ את המנחה ואח"כ נטמאו שייריה כולן כו', דברי רבנו ז"ל תמוהין שכלל אבדו ושרוף בזהי נטמא ויא' ודינן חלוק כדאמר פסחים ע"ח ב' דדוקא ביא' ונטמא צדיעבד הורנא אבל באבדו ושרוף אף דיעבד לא הורנא, וכן פסק רבנו לעיל בפ"א הל"א, [ומש"כ בלח"מ שם דחוק טובא וכמש"כ מרן (שליט"א) זללה"ה בקמא סימן כ"ו ס"ק י"ד].

גם מה שסיים שאם נשארו מעט שיירים [והיינו כזית וכדאמר פסחים ע"ו ב' גזי זבחים וכמש"כ רבנו לעיל שם] מקטיר לכתחלה והשיירים אסורין באכילה, ומשמע דקאי גם אנטמא ויא' תמוה דהא בהדיא אמרו מנחות י"ב ב' דנטמאת אחת או יא'ת אינך כשירות, וכן פסק רבנו בפ"ה מתמו"מ ה"ט"ז, וכן לקמן בפ"ב הי"ד לענין תודה, [וכן בפ"ז הי"ג], ודין מנחה ולחם הפנים שזה.

לכתחלה אף ביחיד, ואע"ג דדם שנטמא חילקו בגמרא מנחות כ"ה ב' צין שוגג למזיד, (ועי' לעיל סק"א), באימורין שאינן גוף הקרבן לא ראו חכמים תועלת לגזור שלא להקריב דלא יוספו ליזהר מחמת כך, ומיהו נאבד הבשר והאימורין טמאים אינו זורק את הדם דכיון דאנו צריכים לריצוי ניך כדי לזרוק שוב גזרו חכמים שלא לסמוך בזה לכתחלה, וכמבואר פסחים ע"ו ב' דנטמאו תרוייהו אינו זורק אע"ג דבריצי ניך על האימורין לחוד סגי כדי להתיר הזריקה, וע"כ כמש"כ דכל שצריך ריצי ניך לעיקר הקרבן גזרו חכמים שלא לסמוך בזה לכתחלה אף בריצי אעולין, ומשמע שאין חילוק צין נטמא בשוגג לנטמא במזיד, [ועי' לעיל סק"א], ולעולם אינו זורק לכתחלה, וכן סתם רבנו בפ"א מפסח"מ הל"ד.

ואפשר עוד לפרש דכונת רבנו שאין הניך מרצה על הנאכלין שיאכלו, אבל מרצה הוא עליהם שיחשבו כאיתנהו לענין זריקה ושאר דברים, ולפי"ז נצטרך לומר דמה שסיים דצליצור מרצה לא קאי אלא אטומאת הגוף ולא אטומאת הנאכלין, ורהיטת דברי רבנו אחי שפיר טפי כפירוש הראשון.

(ט) רמב"ם פ"ה מתמו"מ ה"ט"ו אם אחר שהסיר הלחם נפרסה הלחם פסול כו', מבואר דנפרסה חלה אחת כולן פסולות והיינו ברייתא דמנחות י"ב ב', ומבואר דרבנו מפרש כתיבוי קמאי בתו' שם דמלישנא בעלמא קא דיין, אבל הדין קיים אף אי מועלת הקטרה לשיירים שחסרו דמ"מ כל החלות פסולות וכמש"כ לעיל סק"ד, ולכך סתם דנפרסה אחת כולן פסולות אע"ג דצשייריים שחסרו פסק בפט"ז מה' פסה"מ הי"א שהדבר ספק אי מועלת להן הקטרה.

שם ה"ט"ז ואם נפרס הלחם מקטיר הבזיכים, שם הלחם הוא כולל כל החלות וכמו שמתבאר בהלכות הקודמות, ומשמע מלשון זה דאפילו נפרסו כל החלות מקטיר הבזיכין וכמש"כ לעיל סק"ד שכן דעת תו'.

שם נטמא אחד מן הסדרין צין לפני הקטרה כו' הטמא בטומאתו והטהור בטהרתו, זו מתנימין מנחות י"ד ב', והנה הדבר פשוט דמקטיר הבזיכין לכתחלה דהא ניך מרצה לכתחלה צליצור, ואפילו נטמאו שניהם, [וכן אם נטמאו גם הסדרים

דקדק בזה מרן (שליט"א) זללה"ה בקדשים סימן
ל"ב ס"ק ל"ט]. (סימן ב').

י"ב ב' דתנן הקומץ והלבונה כו', פרש"י לבונה
של מנחה, ועי' מש"כ בזבחים ק"ט ב'
לפרש מתני' בקומץ דמנחת חוטא ולבונה של לחם
הפנים, א"נ בלבונה הבאה בפני עצמה, עי"ש.

שם הקומץ והלבונה שהקריב את אחד מהן בחוץ
חייב כו', מדלא קתני שהקריב כזית מאחד
מהן בחוץ, כדתנן זבחים ק"ט ב', מוכח דהני רבנן
אחרניי נינהו, וסברי דלא מיחייב אכזית אלא צריך
שיקריב את כל הקומץ, וכמו דסבר ר"א בכל הני
דבמתני' לעיל שם, ור"א הוסיף דבקומץ ולבונה
דמנחה צריך שיקריב שניהם, ורבנן סברי דבחד
סגי, ולהאמור ניחא משה"ק תו' לקמן ק"ו ב'
בהא דקתני התם חמשה קמזים הם המעלה את
הקומץ בחוץ חייב, דהא לרבנן בזית מיחייב,
ולמש"כ מתני' כרבנן דהכא דלא מחייבי בזית,
ומיהו העיר בני יעקב נ"י דלפי זה קשה בסוגיין
דדחקין לאוקמי בקומץ דמנחת חוטא, ור"א היא,
אמאי לא אוקמוה כהני רבנן, והדבר צריך יישוב.
(זבחים ק"י א' משה"ד).

שם הדר אמר רבא כו', נתבאר לעיל א' סק"ד.
שם אבל לר"ע דאמר זריקה כו', נתבאר לעיל א'
סק"ד.

מתני' לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית כו',
א"ה, עי' מש"כ לקמן כ"ו ב' בהא
דמשמע ממתני' דיש הקטרה לפחות מכזית,
דדייקין בגמ' טעמא דלאכול ולהקטיר הא לאכול
ולאכול כו', וכש"כ דאיכא לדיוקי הא להקטיר חצי
זית ולהקטיר חצי זית מטרפין, ועי"ש.

הקומץ את המנחה

י"ג א' מתני' להקטיר לבונה למחר כו' וחכ"א
פיגול וחייבין עליו כרת, א"ה, עי'
מש"כ להלן סק"ז ד"ה דברי דפשוטו זה אף אי
אין מפגלין בחצי מתיר, ואף אי קמינה חשיבא חצי
מתיר, דכיון דחישב בלבונה כמאן דחישב בכוליה
מתיר דמי, ועי"ש דעת הרמב"ם בזה.
שם ולבונה אינה מן המנחה, יתבאר להלן סק"ה.

שם הב"ט אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו
בפ"ע כשירות ואם לאו פסולות, כתב
הלקוטי הלכות ז"ל שאם אינו יכול לקמוץ אלא
מאחת שתיהן פסולות, ומרן (שליט"א) זללה"ה
בספר קדשים סימן כ"ט ס"ק כ"ג השיג עליו
דא"כ נתערב קומצה בשיריה ליפסל דהא הוה ליה
כאבדו שיריה, ויעויין בתוספתא ריש פ"ד דתניא
התם שאם נתערב מנחה שלא נקמצה במנחה
שנקמצה ואינו יכול לקמוץ מזו שלא נקמצה, הרי
זה מקטיר קומצה של ראשונה, ואין נראה לחלק
בין נתערב קודם קמיצה לנתערב לאחר קמיצה,
וכש"כ לענין דיעבד.

שם פט"ז הי"א שיריים שחפרו כו' והקטיר
הקומץ במחשבת הזמן הר"ז
ספק אם נקבעו לפיגול והרי הן פיגול או לא
נקבעו ואינן [כ"נ דנ"ל ובספר שלפני כתוב ואינן]
פיגול, נראה דאירי בחשב על הלבונה או על
הקומץ גופא ולפיכך הספק אינו אלא אם השיריים
נקבעו בפיגול, אבל המנחה ודאי נתפגלה וכדמשמע
לשון רבנו, אבל אם חשב על השיריים הר"ז ספק
אם בכלל נתפגלה המנחה, ועי' לעיל סק"ד
נתפרשו כל האופנים שכלל הספק.

שם פ"ג מהלכות מעילה ה"ט ילאו השיריים או
נטמאו כו', צ"ע שהשווה דין יואל וטמא
ודינן חלוק דצינא כולו אין זריקה מועלת וכמו
זבחים וכמש"כ רבנו לעיל ה"א, ואין מקום לחלק
בין זבחים למנחות, וכן נקטו התו' בפשיטות מנחות
י"ב א', ואילו נטמא אף בנטמא כולו ילא מידי
מעילה, כיון שהציץ מרצה וכדאמר פסחים ע"ח א'
שהציץ מרצה לאפוקי מידי מעילה, ורהיטת דברי
רבנו דאירי צינאו כל השיריים, אבל בכ"מ בשם
הרי"ק כתב דאירי צינאו מקצת, [ולפי"ז מה
שסיים שאסורין באכילה הכונה למקצת שנטמא
וינא, דאילו הנשאר מותר באכילה וכמש"כ לעיל],
ולפי"ז קשה בנטמא דמאי איריא מקצת, ואפשר
דרבנו רצה לשנות הדין באופן המותר להקטיר
לכתחלה, ולפיכך שנאו במקצת, ואה"נ דבנטמא אף
בנטמא כולו ילא מידי מעילה, ואחרי שלא נתפרש
זה בהדיא בגמרא לא שנאו רבנו, וצ"ע, [ומה
שתמה בכ"מ מהא דלעיל פ"ב ה"ז צ"ע דודאי
שאני ילא ונטמא, מחסר, ומש"כ שם נפסלו כזר

דהתודה פסולה ורק חיוב כרת ליכא, וכמו שדקדק רש"י לפרש שהאוכלה אין ענוש כרת, שו"ר ש"כ מרן זללה"ה בקמא סי' כ"ח ס"ק י"א ע"ש, ועי' לקמן סק"ח רח"ה לזה, [ועי' בתוספתא פ"ה דמשמע דמשכח"ל גוונא דהם כשרים והלחם מפוגל, וכנראה הוא ט"ס, ועי' צפיה"מ].

— הוספה —

ברם צוזח ונסכים לר"מ דתנן ט"ו ז' נמי כה"ג דהזבח מפגל את הנסכים והנסכים אינם מפגלים את הזבח, בזה כיון דהנסכים הם קרבן בפני עצמו, יכול להתפרש שפיר דעבודות הקרבן שנחשבים כמתירים גם לזבח וגם לנסכים, דאם חשב דעבודות הזבח להקריב הנסכים חוץ לזמן דהנסכים יהיו מפוגלים והזבח ישאר כשרותו, דעבודות הקרבן חשובים לקבוע את קרבן הנסכים צפיגול, ואילו הזבח עצמו נשאר כשרותו, שהרי אין הנסכים מעכבין בו, וא"כ יתכן דכוותה לפרש גם בתודה ולחמה וכבשים ושמי הלחם, ובני אי"ש נ"י העיר דלפמש"פ הרמז"ס צפ"ז מפה"מ הט"ו דשחט אחד מן הכבשים לאכול חצי זית מחלה זו וכן חזירו לאכול חצי זית מהחלה האחרת דמטטרפין לפיגול בזה ודאי יש להכשיר את הכבשים, שהרי הכבש הראשון לא שייך בו שום פסול שכבר נגמרה זריקתו כשרות כיון שלא חשב אלא על חצי זית, ודכוותה נמי הכבש השני, ונמצא דע"כ מצאנו שהכבשים כשרים והלחם פיגול, וז"ע.

— עד כאן —

(ב) י"ז א' הקטרה מפגלת הקטרה, הנידון הוא בדין מתיר מפגל מתיר, אלא דאף אי בקמיצה מתיר מפגל מתיר וכדס"ל לרבנן לעיל י"ג א', היינו משום דקמיצה מכשרת הלבושה ליקרב, אבל הקטרת הקומץ אין לה ענין עם הלבושה, דאי בעי מקטיר ללבושה צריש כדאמר י"ג ז', ואע"ג דלר' יוסי דאף בקמיצה אין מתיר מפגל מתיר כש"כ שאין הקטרה מפגלת הקטרה, ולמעוטי בפלוגתא עדיף, ומנ"ל דרבנן פליגי עליה וסברי דאף הקטרה מפגלת הקטרה, י"ל דס"ל לחריפי דפומצדיחא דאין לחלק בין קמיצה להקטרה, וכי היכי דבקמיצה מתיר מפגל מתיר לרבנן ה"ה בהקטרה.

שם אבל הכא דחישב לה בלבושה כמה דחישב ביה בכוליה מתיר דמי, אם היינו מפרשים טעמא

גמ' מהו דתימא טעמא דר"י משום דקסבר אין מפגלין בחצי מתיר כו', יתבאר להלן סק"ה, ועי' בסק"ז ד"ה ויש.

שם דקסבר אין מפגלין בחצי מתיר, א"ה, עי' מש"כ להלן סק"ז בטעמא דאין מפגלין בחצי מתיר.

תוד"ה קמ"ל והא דבעי למימר בסמוך כו', יתבאר להלן סק"ה.

בא"ד כיון שאין כיו"צ בלבושה כו', עי' מש"כ בזה להלן סק"ז סוף ד"ה אבל.

בא"ד כדמוכח בכוליה פירקין, עי' מש"כ בדבריהם להלן סק"ז.

בענין הקטרה מפגלת הקטרה ומפגלין בחצי מתיר

(א) ט"ו א' מתני' התודה מפגלת את הלחם כו' הלחם מפוגל והתודה אינה מפוגלת, יש לעי' הרי ענין פיגול הוא שעבודה במחשבה פסולה קובעת את הקרבן בפסול, וכן צפיגול, אבל לזה שחישב עליו אין לו שום ענין בפסול הקרבן, וכמו בשלל לשמה כגון חטאת ששחטה לשם עולה, שאין לעולה שום ענין בזה, כך גם השוחט חטאת ע"מ לאכול מבשרה למחר או להקטיר מאימוריה למחר, אין לבשר ואימורין ענין בפסול, אלא דשחיטה במחשבה זו מפגלת, [ור"ה י"ג ז' דאמר דלר"י פיגול בדרך ימין לא נתפגל ירך שמאל, איתותב, ועי' לקמן סק"ח], וא"כ מנלן להמציא פיגול בלחם שחשב עליו כשכל הקרבן אינו מפוגל, ונראה מזה דבאמת כל הקרבן נפסל מדאורייתא, והבשר יוא לבית השריפה, ואם חשב קודם זריקה, אין זורקין את דמו, וכן מבואר י"ד א' דקתני השוחט את הכבש לאכול חצי זית מחלה זו וכן חזירו לאכול חצי זית מחלה זו רבי אומר אומר אני שזה כשר, ולשון כשר מתפרש על גוף הקרבן ולא על הלחם וכמו שפרש"י שם להקטיר אימוריו ולאכול בשר, ומבואר דאם אמר כזית משתיהן הזבח פסול, ואין מקטירין אימוריו והבשר יוא לבית השריפה, דאף דלא חישב אלא על הלחם מ"מ מיפסל כל הקרבן, ורק לענין חיוב כרת, בזה אמרינן דכיון דלא חישב בגופא דזיבחה, אין חיוב כרת על הזבח, אבל על הלחם חייב שפיר שם פיגול גמור מחמת הקרבן, וכן מדוקדק לשון המשנה דקתני והתודה אינה מפוגלת ולא קתני כשרה,

דבמתיר השני אין עבודה זו, מ"מ ראוי לחייב שיחשוב מחשבת פיגול גם במתיר השני בעבודה דשייכת בו, אבל אם הטעם משום דכחצי עבודה דמי ניחא ללא חשיב חצי עבודה כיון דליכא עבודה זו במתיר השני.

ולפי זה טעמא דע"ז הא דאמרינן הכא דחישב בלבונו כמה דחישב בכוליה מתיר דמי, דהא סוף סוף הקטרת הקומץ לחוד כחצי עבודה דמי, ואפשר דכשאלו באים לדון אם פסלה תורה הקטרת הקומץ במחשבה להקטיר הלבונה למחר אין סברא להצריך מחשבה זו גם בלבונו משום חצי מתיר, שהרי מחשבתו הפסולה היא שלא תהא כאן הקטרת לבונה בהכשר, ואף דאין מחשבתו כלום, ואף הפיגול לא יחול עד שתוקטיר הלבונה שיקרב המתיר כמזותו, מ"מ כשאלו באים לומר דפסלה תורה מחשבה זו, סברא הוא לומר דסגי במחשב בקומץ לחוד, והרי כל הא דאין מפגלין בחצי מתיר מסברא אמרינן לה, ושפיר אמרינן דבמחשב על המתיר השני סגי בהכי.

והנה לא אשכחן מאן דפליג בהאי סברא דכמאן דחישב בכוליה מתיר דמי, דכל הני אמוראי דפליגי, מטעמא דאין הקטרה מפגלת הקטרה הוא דפליגי, דכמחשב מכבש על חצירו דמי, ואע"ג דאיבקעו בחד מנא, אבל בהך סברא דכהאי גוונא חשיב בכוליה מתיר לא פליגי, ונפ"מ במקטיר חצי קומץ ע"מ להקטיר חציו השני למחר, וכן בלבונו, דמשום אין הקטרה מפגלת הקטרה לכאורה אין כאן דהא חישב מן הקומץ על הקומץ ומן הלבונה על הלבונה, ומשום אין מפגלין בחצי מתיר [כדאמרינן בהקטיר שומשום לעיל ט"ז ב' דכחצי מתיר דמי] ליכא דכיון דחשיב על המתיר השני כמאן דחשיב בכוליה מתיר דמי, ושמא י"ל דג"ז בכלל אין הקטרה מפגלת הקטרה, דכיון דאיבקעו בחד מנא לאו כלום הוא, הרי כל שומשום מן הקומץ כמתיר בפ"ע הוא, וכן מבואר בתו' זבחים מ"ג א' ד"ה והלבונה דגם בחישב בעצים על עצים תליא בפלוגתא דהקטרה מפגלת הקטרה, ועי' לקמן סק"ג, ו"ע.

ויש לעי' לר"ל לעיל ט"ז ב' דהולכה נמי חצי מתיר הוא, הולך הקומץ במחשבה להקטיר הלבונה למחר מהו, מי אמרינן כיון דחשיב בלבונו כמאן דחשיב בכוליה מתיר דמי, או"ד לא אמרינן

דאין מפגלין בחצי מתיר משום שאין צידו לקבוע את גורל הניחא, כיון שיש עוד מתיר, וממילא מחשבתו על אכילת או הקטרת הניחא למחר אינה מוחלטת עד שיחשוב כן גם במתיר השני, היה ניחא בפשיטות הא דאמרינן הכא דכחישב בכוליה מתיר דמי, דאי מתיר מפגל מתיר, לא שייך כאן חסרון של חצי מתיר, שהרי אין מחשבתו על הניחא כלל, אבל אין טעם זה נכון, דהא אין צריך שיחשוב אותה מחשבה בשני המתירין, רק צריך שיחשוב בשניהן מחשבת פיגול, ואם חשב בראשון לאכול למחר וחשב בשני להקטיר למחר [אף הקטרה מפגלת הקטרה] חשיב כמפגל בכוליה מתיר, וכן אם חשב בראשון על כזית זה ובשני על כזית אחר נמי חשיב פיגול בכוליה מתיר, וגדולה מזו פסק הרמב"ם צפ"ז מפה"מ הט"ו דאם שחט כבש אחד במחשבה לאכול חצי זית מחלה זו למחר וחצירו לאכול חצי זית מחלה השניה למחר דנמי מצטרפין לפיגול למאי דקיי"ל כרבנן דרבי לעיל י"ד א', [ואף דלא נחפרש בהדיא בגמ' מאי דס"ל לרבנן דרבי, והיה אפשר לומר דרבנן ס"ל דפסול אבל אינו פיגול, לא משמע ליה כן להרמב"ם, דהא מסקינן ט"ז ב' דהקטיר שומשום לאכול שומשום הוי פיגול אי דרך הקטרה ואכילה בכה"ע, אע"ג דחשב בהקטרת כל שומשום על אכילת שומשום אחר, הרי דלא חשבינן כה"ג לחצי מתיר, ומיהו התם ע"כ עדיף כיון דמלייה מאותה עבודה דהא אמרינן התם דאף כרבי מצי אחיא ועי' לקמן סק"ט], הרי חזינן דסגי במחשבת חצי מתיר לקבוע את גורל הניחא לענין פסול פיגול, אלא טעמא דאין מפגלין בחצי מתיר הוא משום דכחצי עבודה דמי, וכדאמרינן פסחים ס"ג א' דסימן אחד כחצי מתיר דמי, וה"נ חצי מתיר כסימן אחד דמי, וכ"מ מהא דאמר ט"ז ב' דכל עבודה שאינה מתרת עבודה חשובה היא לפגל עליה בפ"ע, ואם הטעם משום שאין חצי מתיר בעלים לחשוב על הניחא, א"כ כש"כ בעבודה שאינה מתרת של החצי מתיר, שאין לה כח לקבוע גורל הניחא, אבל אם הטעם משום דכחצי עבודה, דמי, ניחא, דעבודה שאינה מתרת לא שייך לחשבה כחצי עבודה, וכ"מ נמי מהא דקמיינא ומתן כלי לא חשיבי חצי מתיר, כיון דליכא דכוותה בלבונו, וכמו שפירשו רש"י ותו', ואם הטעם שאין חצי מתיר בעלים, א"כ מה בכך

זוה, ולפי זה כש"כ כשחישב בחצי קומץ על חצי השני דמהני, וכמו שזדדנו לעיל סק"ב, [ועיי"ש דבתו' ל"מ כן], וכן בחישב בהזאה על חצירתה בהזאות המעכבות, וי"ע.

י"ז א' אמר רב המנונא הא מילתא אצלע לי ר"ח ותקילא לי ככוליה תלמודאי הקטיר קומץ להקטיר לבונה לאכול שירים למחר פיגול כו' אין הקטרה מפגלת כו' ושאני הכא דפשטה ליה מחשבה בכולה מנחה, בעניותנו האי מילתא קשיא לן טובא דכיון דאין הקטרה מפגלת הקטרה מה מוסיף מה שחשב גם על השירים, וגם ממילא חצי מתיר הוא, ולפי מש"כ דבחד מינא הקטרה מפגלת הקטרה, יתכן אולי קצת להבין דלגבי מחשבתו על השירים לא דיינין לקומץ ולבונה כשני מינים, דכיון דשניהם מתירים את השירים הרי הם כחד מינא, ונמצא דלגבי מחשבתו על השירים דיינין כאילו מחשבתו על הלבונה מחשבה היא, וממילא אין כאן חסרון חצי מתיר, כדאמרינן לעיל דכשחישב בלבונה כמאן דחישב בכוליה מתיר דמי, והיינו פשטה מחשבה בכולה מנחה, ועדיין ז"ע.

ד' שם אין הקטרה מפגלת הקטרה ואפילו לר"מ דאמר מפגלין בחצי מתיר כו', יש להבין למאי הוצרך לומר אפילו לר"מ, והא ודאי לא נטעה לומר דהא דאין הקטרה מפגלת הקטרה הוא משום דאין מפגלין בחצי מתיר, דא"כ אין צורך כלל להזכיר הקטרה מפגלת הקטרה, וגם פלוגתא דתנאי היא ולימא הלכה כרבנן, וגם פשיטא דהלכה כרבנן, וגם אין נראה לומר דהוי ס"ד דבא לאפוקי מסברא דחריפי דפומצדיתא דכשחישב בלבונה כמאן דחישב בכוליה מתיר דמי, ולזה אמר דאין הקטרה מפגלת הקטרה כלומר דלא חשיב בכוליה מתיר, אבל באמת הקטרה מפגלת הקטרה אלא דחשיב חצי מתיר, דגם זה אין מתפרש בלשון אין הקטרה מפגלת הקטרה, דמתפרש בפשוטו שאין מתיר מפגל מתיר בהקטרה, ונראה מזה דנידון אי מפגלין בחצי מתיר יש לו משקל בנידון אי הקטרה מפגלת הקטרה, דאי מפגלין בחצי מתיר ולא חשיבין ליה כחצי עבודה, הדבר קרוב יותר לומר שגם יוכל לפגל את המתיר, והיינו דאשמועינן דאפילו לר"מ דמפגלין בחצי מתיר, מ"מ אין הקטרה מפגלת הקטרה, כיון דלאו מתיר ידידה הוא.

כן אלא בהקטרה דהא דהקטרת הקומץ חשיב חצי מתיר הוא משום דאיכא הקטרת הלבונה, והרי על זה חישב לעשותה למחר, אבל בהולכה דחשיב חצי מתיר משום דאיכא הולכה ללבונה, לא מהני מחשבתו להקטיר הלבונה למחר, כיון דבהולכת הלבונה לא חשיב מידי, ומלשון הגמ' ולבונה במילתא קיימא כו' דחישב לה בלבונה כו' משמע דגם כה"ג לא חשיב חצי מתיר, דכל שמחשבתו על המתיר השני אין כאן חסרון חצי מתיר, והכי מסתברא, והא דאמרינן לעיל י"ג א' מ"ד טעמיה דרבי יוסי משום דקסבר אין מפגלין בחצי מתיר, אע"ג דהתם הרי קמץ ע"מ להקטיר לבונה למחר, י"ל דאה"נ, דהא בלא"ה קמיצה לא חשיב חצי מתיר וכמש"כ רש"י ותו' וכפשטא דסוגיא ט"ז ב', וע"כ דהכי קאמר דס"ד דגם קמיצה חשיב חצי מתיר, וה"נ יש לפרש דס"ד דגם כשחישב על הלבונה אכתי חשיב חצי מתיר, אבל לקושטא דמילתא קמיצה לא חשיב חצי מתיר, וגם כל שחישב על הלבונה לא חשיב חצי מתיר.

ג' י"ג ב' וכן אתה אומר בשני צידי לבונה של לחם הפנים כו', פרש"י שאם הקטיר האחד ע"מ להקטיר האחר למחר אינו פיגול, ומשמע דלרבנן כה"ג הוי פיגול, ולכאורה מוכח מזה דר"ל סבר כחריפי דפומצדיתא לקמן י"ז א' דהקטרה מפגלת הקטרה, ובשטמ"ק בשם תו' הקשה אמנם מהא דקיי"ל אין הקטרה מפגלת הקטרה, ותיירך דמיירי דחישב בשעת הסילוק צידין, ואפשר דרש"י מיאן בזה משום דכל הטעם דאין הקטרה מפגלת הקטרה אף דמתיר מפגל מתיר, הוא משום דכשהמתיר כבר ראוי להקטרה ואינו חלוי כלל במתיר השני גרע טפי ואין המתיר בעלים עליו לחשוב מחשבות, וכמש"כ לעיל סק"ב, ובצידי לבונה משהגיע זמנה לפרק לכאורה יכול לסלק כל צורך לחוד ולהקטירו ואין חצירו מעכב עליו וא"כ אף מחשבה בשעת סילוק צידין יש לדון כמו הקטרה מפגלת הקטרה, ולדעת השטמ"ק בשם תו' נצטרך לומר דאי אפשר להקטיר צוך כל עוד שלא סילק את חצירו, או דיש טעם אחר בזה דאין הקטרה מפגלת הקטרה.

ואפשר דגם לפרש"י מצי סבר ר"ל דאין הקטרה מפגלת הקטרה, וצידי לבונה שאני דמינה דהדידי ניהו, וכדס"ד בגמ' דאף ר' יוסי מודה

אף לקמיצה כחצי מתיר, ועו"ק דהיכי הו"ס"ד
דטעמיה דר"י משום אין מפגלין בחצי מתיר, הרי
בהדיא קתני בסיפא טעמיה משום דלבונה אינה
מן המנחה, וכבר הקשה כן בתו"ט.

ולפי מש"כ לעיל סק"ד דסברא דאין מפגלין בחצי
מתיר שייכא צנידון הקטרה מפגלת הקטרה,
דהיינו מתיר מפגל מתיר, יתכן אולי לפרש דהא
ודאי הו"י ידעינן דטעמיה דר"י משום דאין מתיר
מפגל מתיר וכדקתני בסיפא דלבונה אינה מן
המנחה, אלא דהו"י מפרשינן דסבר ר"י דגם קמיצה
חשיב חצי מתיר ואין מפגלין בחצי מתיר, ולכך ס"ל
דאין קמיצה מפגלת המתיר השני דהיינו הלבונה
מדין אין מתיר מפגל את המתיר, אבל אם היה
קמיצה מתיר שלם או אם מפגלין בחצי מתיר, ה"ה
נמי דמתיר מפגל מתיר, והיה שפיר מפגל את
המתיר השני, ולפי זה פליג ר"י נמי ברישא דאינו
פיגול עד שיחשוב גם בלבונה, והו"י מפרשינן דלכך
שנה התנא רישא בסתמא, משום שאם חישב גם
בלבונה מחשבת פיגול הו"י פיגול אף לר"י, משא"כ
בסיפא אף אם יחשוב גם בלבונה מחשבת פיגול
לא יועיל לר"י, דמה שחשב בקמיצה לאו כלום הוא,
שאין מתיר מפגל את המתיר, ושפיר שנה התנא
ברישא עיקר הדין שזו מחשבת פיגול, ולא נחית
בדין חצי מתיר, ויתפרש שפיר שחישב גם בלבונה,
א"נ במנחת חוטא וקנאות, ועכ"פ כיון דבהני גווני
מודה ר"י, שפיר שנאו התנא בסתמא, אף דפשטא
דמתני' במנחת נדבה וכשלל חישב בלבונה, והיינו
דאמרינן דלכך שנה התנא דמודה ר"י בזה, לומר
דמודה דקמיצה לא חשיב חצי מתיר, ומ"מ ס"ל
דאינו מפגל את המתיר, משום דאין מתיר מפגל
מתיר, [ומיהו למש"כ לעיל כל הרישא לא נשנית
אלא לומר דמודה זה ר"י, ולפי זה גם אם הייתה
נשנית סתמא היינו מדקדקים דמודה זה ר"י, דאם
לא כן למה נשנית כלל, הרי כבר תנן לה לעיל
י"א ב', אלא דכיון דצאמת עיקר כונת התנא
לאשמועינן דר"י מודה בזה, שפיר פירשו בהדיא,
ואין לנו צריכים למש"כ אלא ליישב משה"ק
דבהדיא קתני בסיפא טעמיה דר"י משום דלבונה
אינה מן המנחה, ועוד משה"ק לעיל].

ולפי מה שפירשנו ניחא מה שיש להקשות למה
הוצרך התנא לשנות כל הרישא, שאינה אלא
לומר דמודה זה ר"י, דהא עיקר הדין כבר שנינו

(ה) י"ג א' מהו דתימא טעמא דר"י משום
דקסבר אין מפגלין בחצי מתיר
ואפילו רישא נמי כו', רש"י כאן ולקמן י"ד א'
ד"ה ולאפוקי פירש דהאי אין מפגלין בחצי מתיר
אינו ענין לפלוגתא דר' מאיר ורבנן לקמן ט"ז א',
דהא בקמיצה לכולי עלמא לא חשיב חצי מתיר,
דרכ זהלכה איפלגו ר' יוחנן ור"ל ט"ז ב', אלא
ר"ל שאין מפגלין אם חישב רק על חצי מתיר
לעשותו למחר, ואע"ג דבחישב על שירים או על
אימורים ודאי סגי בחישב על כזית כדתנן בכולה
מכילתין ולא פליג ר"י, י"ל דשאני ניתרים שאין
מיעוטן מעכב את רובן, ושפיר סגי בכזית למיחשב
אכילה והקטרה, אבל במתירין דמיעוטן מעכב את
רובן והקומץ והלבונה מעכבין זה את זה, אם לא
חישב על שניהם הרי לא חישב על הקטרה כשרה,
ולפי זה הו"י פליג ר"י גם אמתני' דלעיל י"א ב'
דקתני או כזית קומצה, וכן אמתני' דזבחים כ"ז
ב' דקתני או מקנת דמו, והא דקאמר ר"י ולבונה
אינה מן המנחה, ר"ל שאינו נותר ע"י המנחה
אלא הוא מתיר, ופירוש זה דחוק לומר ששימשו
בגמ' בלשון אין מפגלין בחצי מתיר על כונה אחרת,
ועוד דגם אם לא היה קתני מודה ר"י בזה נמי
היינו יודעים דמודה, אם היה קתני רישא סתמא
ובסיפא פלוגתא, [ועי' להלן דזה ל"ק], ועכ"פ
היינו יודעים לפרש דטעמא דר"י משום אין מתיר
מפגל מתיר שזה טעם יותר פשוט מלחדש דלא
סגי במחשב על חצי מתיר, ולדחוק עי"ז דפליג
נמי ברישא.

ובתוד"ה קמ"ל אפשר לומר דמפרשי דהאי אין
מפגלין בחצי מתיר היינו פלוגתא
דר"מ ורבנן וככוליה פירקין, אלא דהו"י ס"ד דר"י
סבר דגם קמיצה חשיב חצי מתיר, [ומיהו אין
בלשונם הכרע ושפיר אפשר דמפרשי כפרש"י], וגם
לפירוש זה קשה דגם אם לא הו"י קתני מודה ר"י
בזה, היינו יודעים דמודה, מדקתני רישא סתמא
ובסיפא פלוגתא, [שו"ר דל"ק דכיון דכל הרישא
לא נשנית אלא לומר דמודה זה ר"י דהא הדינים
כבר נשנו לעיל י"א ב' שפיר נכון לפרש בהדיא
דמודה זה ר"י], ועו"ק דאם טעמיה דר"י משום
אין מפגלין בחצי מתיר, א"כ הו"ל לתנא למיתני
פיגול בקמיצה ולא בלבונה, כדקתני לקמן ט"ז א'
בפלוגתא דר"מ ורבנן, והו"י ידענא נמי דר"י חשיב

שאינה מתרת היא, [ע"י בשטמ"ק מש"כ לפרש הא דעבודה שאינה מתרת דפרש"י קשה משחיטה וכמשה"ק שם], ואף אי קמינה דעלמא חשיב עבודה מתרת, דהכא משהגיע זמנה לפרק כמאן דפירקה דמי כיון דצריך קומץ דידה וכדאמר לעיל ח' א', אצל לר"ל קשה, ואפשר דהא דקמינה לא חשיב חזי מתיר אינו משום דליכא קמינה בלבונה, דאכתי שייך להצריך שיחשוב גם בלבונה דעבודה דאית בה, אלא הטעם משום דהקמינה מכשרת הלבונה ליקרב, דקודם קמינה ודאי אי אפשר להקטיר הלבונה, וכיון דהקמינה פועלת גם על הלבונה לכך לא חשיבא חזי מתיר, דעבודה שבשני המתירים דמיא, ולפי זה אם נימא דאי אפשר להקטיר שום בוך קודם שסילק שתייה, [וכמו שנסתפקנו בזה לעיל סק"ג ע"ש], א"כ נמצא דכל סילוק בוך פועל גם על הבוך השני, וחשיב ככוליה מתיר, ולכך נקט התנא דוקא הקטרה בצויכין, ואף דהו"מ למינקט הולכה לר"ל, ניחא ליה טפי למינקט הקטרה שהיא עבודה חשובה.

ומדקדוק לשון הרמב"ם צפ"ז מפה"מ הי"ד נראה שאין מחשבה מועלת בסילוק צויכין, דבכבשים שינה מלשון המשנה ולא הזכיר שחיטה אלא כתב סתם עבודת אחד מן הכבשים ובצויכין כתב דהקטרת אחד מן הצויכין, וכן בסוף דבריו כתב עד שיחשוב בכל המתיר שהוא עבודת שני הכבשים והקטרת שני הצויכין, ואע"ג דהולכה צויכין לאחר סילוקן מפורש בזבחים י"ד א' דמחשבה מועלת בהן י"ל דכיון דהולכה לורך הקטרה היא לא חש להזכיר, אצל אם איתא דגם בסילוק צויכין מחשבה מועלת, הו"ל לכתוב דעבודת אחד מן הצויכין, וכמו שכתב בכבשים, ובאמת בגמ' לא מצאנו דמהני מחשבה בסילוק צויכין, וממה שלמדו מזה דקומצין מכלי שע"ג קרקע לעיל ז' ב', אין הכרח דגם יפסול במחשבה, ומיהו בשטמ"ק בשם תו' לעיל י"ג ב' פשוט להו דמהני מחשבה בסילוק צויכין וכמשה"כ לעיל סק"ג, וז"ע.

שם כל עבודה שאינה מתרת עבודה חשובה היא לפגל עליה בפני עצמה, לכאורה ר"ל דעבודה שבאה להתיר ואינה מתרת אלא עם המתיר השני, הרי היא כחזי עבודה ואינה מפגלת, אצל עבודה שאינה באה להתיר אף שהיא רק בחזי מתיר, מ"מ עבודה שלימה חשיבא, ולא גריעא מחזי הולכה

במתני' לעיל י"א ב', והרי היה יכול לשנות טעמיה דר"י בהדיא לפי שאין מתיר מפגל את המתיר, אצל למש"כ ניחא דאכתי הוי מצינן לפרושי דטעמיה משום דסבר אין מפגלין בחזי מתיר, ולכך אין מתיר מפגל את המתיר, ונמצא דהתנא שנה דסבר ר"י דאין מתיר מפגל את המתיר אפילו בקמינה דלא חשיב חזי מתיר, וכן אפילו לר"מ, וניחא נמי דנקטו אמוראי נמי האי ליטנא לקמן י"ז א' דאין הקטרה מפגלת הקטרה אפילו לר"מ, דומיא דמתני', [וכמו שפירשנו לעיל סק"ד], דהקטרה מפגלת הקטרה ומתיר מפגל מתיר חד סברא הוא.

י"ג ב' ורבנן כי אמרינן אין מתיר מפגל את המתיר ה"מ היכא דלא איקבעו בחד מנא כו', פרש"י כגון בכבשי עצרת, והוא מוכרח דלא מציינו שני מתירין דלא איקבעו בחד מנא בר מהני, ומצואר דהיה מקום למידן דין מתיר מפגל את המתיר בחשב מכבש על חצירו, וכן מצואר לקמן י"ז א' דמייתי אביי רביה דאין הקטרה מפגלת הקטרה מהא דחשב לאכול מחצירו שניהם כשרים, ונראה דלא היה הנידון אלא לאיפגולי לחם דס"ל לאביי דאי הקטרה מפגלת הקטרה היה ראוי שיהא הלחם מפוגל, אצל הכבשים ודאי לא נתפגלו, [ואפשר דפסולים מיהא היו נפסלים וכעין מש"כ לעיל סק"א בתורה], דלענין הכבשים עצמם ודאי כשני קרבנות הם חשובים.

(ו) י"ג ב' מי דמי התם ממילא הכא קא שקיל ורמי, נדפס להלן במקומו.

(ז) ט"ז ב' בשלמא לר"ל איכא נמי הולכה בלבונה, מכאן נראה דדייק רש"י דטעמא דקמינה לא חשיב חזי מתיר הוא משום דליכא קמינה בלבונה, וכמו שפירש כאן ולעיל י"ד א', ולפי זה בצויכין לבונה דלחם הפנים, גם סילוק צויכין חשיב חזי מתיר דהא איכא בוך חצירו, [וסילוק צויכין נראה דמחשבה פוסלת בהן כקמינה, דהא לעיל ז' ב' מוכיחין מהא דקומצין מכלי שע"ג קרקע, ומוכח דסילוק צויכין כקמינה], ויש לעי' לפי זה אמאי נקט במתני' לעיל א' הקטיר אחד מן הצויכין ולא קחני סילק אחד מן הצויכין, וכדקמני שחיטה גבי כבשים, ולר' יוחנן דכל עבודה שאינה מתרת עבודה חשובה היא לפגל עליה בפ"ע, אולי אפשר לומר דסילוק צויכין עבודה

נראה דהענין הוא כמו בלחם וכבשים, דכשם דהלחם אינו מפגל את הכבשים כדחנן לקמן ט"ו א', ה"נ אין חלה אחת מפגלת חבירתה, דהכחוז עשאו שני גופים, והקרצן כולו פסול מדאורייתא וכמש"כ לעיל סק"א, [ועי"ש בהוספה], דרק לענין חיוב כרת דיינינן ללחם כדבר צפ"ע, וכן לר"י לכל חלה ולכל סדר, ולפי זה אין שום ענין בזה שחשב עליו יותר מכל הקרצן, דאין שום ענין בנחש, דפיגול נקבע ע"י עצודה במחשבה פסולה, והעצודה הזו היא שעושה את הפיגול, ורק חלק מן הקרצן שאין איגודו לקרצן מוחלט, הרי אם חשב על חלק זה לאכלו למחר, הרי הוא מינתק מן הקרצן ע"י, ואין כל הקרצן מתפגל אלא הוא לבדו.

והא דערבינהו מתערצין היינו דוקא בשתי הלחם ולחם הפנים דהכחוז עשאו גוף אחד, אבל לחם וכבשים או תודה ולחמה פשיטא דאפילו ערבינהו אין מתערצין, וכדאמר ט"ו א' השתא כולו מלחמה לא מיפגל ממנה ומלחמה מיבעיא, והיינו דכיון דפשיטא לגמ' דלא שייך לערבינהו, ממילא כולו מלחמה עדיף, ועי"ש בשטמ"ק.

גמ' אמר ר"ה אומר היה ר"י פיגול בירך של ימין לא נתפגל הירך של שמאל כו', לכאורה נראה דהיינו בשהפריד הירכים זה מזה קודם שחשב, וכ"מ בתוד"ה אי בסו"ד, וכדמדמי לה לטומאה דאילו איטמי חד אבר לא נטמא כולו, והיינו דוקא במפורדין וכמו שפירש רש"י, ואע"ג דלא דמי דבטומאה אם לא הפרידן הרי נטמא הכל בשוה שאין יתרון למקום הנגיעה משא"כ הכא דשייך לדון פיגול רק על מה שחשב אף כשהוא מחובר, וכ"מ קצת ממה שרש"י הזכיר שהן מפורדין רק לענין טומאה, ומשמע דעד השתא לאו במפורדין איירי, אין נראה כן, דאף שיש לחלק מטומאה, אבל ראיה מטומאה ודאי ליכא, והיכי יליף לה מסבא מטומאה, ועוד דא"כ לא הו"ל להזכיר ירך, והוה ליה למימר אומר היה ר"י שאין פיגול אלא על הכזית שחשב עליו, גם דרשא דממנו מתפרש על כל האבר ולא רק על החלק שחשב עליו, ועוד דבסמוך פרכינן מהא דלעולם אין זו כרת עד שיפגל בשתייהן בזזית, והיינו דאין כרת על כל החלות כולן אלא אם כן פיגל בשתייהן בזזית, ובגמ' לא פרכינן אלא דלמה מטרפין, הא אם פיגל בכל

דמפגלת בכל הזבחים אף דאיכא עוד הולכה, וכנראה זו כונת השטמ"ק, אלא דלפי זה אין הכרע דקבלה תחשב חזי מחיר, דאפשר דקבלה כהולכה.

דברי הרמב"ם בפט"ז מפה"מ ה"ז דגם קמיצה ומתן כלי והולכה חשיבי חזי מחיר, לא הגענו אליהם, גם מש"כ מרן זללה"ה בסי' כ"ב ס"ק י"ב לתרץ דס"ל דסוגיא דלעיל י"ג א' דאמרינן מ"ד טעמיה דר"י משום דאין מפגלין בחזי מחיר, פליגא, דחוק טובא לדחות סוגיא ערוכה ור"י ור"ל ורצא ואזיי וברייתא, משום האי ליטנא דמהו דתימא טעמיה דר"י כו', וגם אחתי בהולכה דטעמיה דר"י משום דהוי עצודה שאינה מתרת, אין רמז דסוגיא דלעיל פליגא, והו"ל למיפסק כר"י נגד ר"ל דהולכה לא חשיבא חזי מחיר, וגם הו"ל להציא מתני' י"ג א' דהקומץ ע"מ להקטיר לבונה למחר פיגול, ובפשוטו זה אף אי אין מפגלין בחזי מחיר, ואף אי קמיצה חשיבא חזי מחיר, דכיון דחישב בלבונה כמאן דחישב בכוליה מחיר דמי כדאמר י"ז א' למ"ד הקטרה מפגלת הקטרה, אלא אם כן נימא דרצ חסדא גם אחא פליג וכמו שדקדק מרן ז"ל שם מהא דקאמר ואפילו לר"מ, [אף שזה קשה דהא נידון אי הקטרה מפגלת הקטרה, הוא אם זו בכלל מחשבה המועלת, וכיון דקאמר שאין הקטרה מפגלת הקטרה, מה מקום להזכיר דיש כאן גם משום חזי מחיר לרבנן, הלא אין זו מחשבה כלל, וגם דברי ר"ח משמיה דרצ לא קיימי אחריפי דפומצדיתא דנימא דחזי לאפוקי מסבא דידהו לטעמייהו, ועי' לעיל סק"ד כחצנו לפרש הא דאמרינן ואפילו לר"מ]. — לשון רש"י י"ד א' ד"ה ולאפוקי, וכן לשון התו' י"ג א' ד"ה קמ"ל, יש לדקדק בהן אמאי לא כתבו כדאמרינן בהדיא ד"א בקמיצה כו', ור"י ור"ל נחלקו אי הולכה כקמיצה או כהקטרה, ומלשונם משמע כאילו אין הדבר מפורש אלא שהוא מוכח, [בלשון רש"י שם תדע דהא בהקטרת קומץ כו', ואינו מובן דבמתני' דפיגול בקומץ ולא בלבונה לא מזכיר הקטרה, וגם מאי תדע הוא, הרי ע"ז אנו דנין אם גם קמיצה בכלל מתני' דפיגול בקומץ ולא בלבונה או לא].

(ח) י"ג ב' מתני' רי"א אותו החלה ואותו הסדר כו', למאי דמסקינן דטעמיה דר"מ משום דהכחוז עשאו גוף אחד ועשאו שני גופים,

אחד בזמית ניחא דכל החלות פיגול, ולא רק הכזית שחשז עליו, אלא אם כן נדחוק דהחלות כיון דמיעוטן מעכב את רובן חשיבי כאחת טפי מוזב, וכדמשמע בתוד"ה לאכול דחלה אחת חשיבא טפי כחד עם כל הסדר, מאשר ירך ימין עם ירך שמאל, ברם עדיין הדבר צריך הכרע, דסתם פיגל צריך ימין מתפרש בעודם מחוברים, דבשעת העבדות הפוסלות במחשבה עדיין לא נותח הקרבן, וגם משמע קצת דאכזשים דמתניתין קאי, והתם בשחיטה איירי, וגם מלשון רש"י הכי משמע וכמש"כ דרך צאילו איטמי פירש שהופרשו ומ"ז, ולכן הדבר נ"ע.

והנהגה לר"ה פשיטא דכל הקרבן פסול מדאוריתא, דהא זהו פיגול האמור בתורה דכתיב ביה לא ירעה, ולא חשיב על כל הזבח איירי, דהא בקרא כתיב ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו וגו' ומתפרש מבשר ולא כל בשר, ורק לענין חיוב כרת דריש ר"ה לקרא דממנו דליכא כרת אלא על זה שחישב, או דמסבירא נפקא ליה, ונראה דלענין עיקר הפסול גם לר"ה העבודה במחשבה פסולה היא הגורמת את הפסול, ואין לנחשז ענין בזה, וכמו כל פסולי מחשבה, ורק לענין חיוב כרת שנתחדש צפיגול, בזה ס"ל לר"ה דאין לנו לפרשו אלא על הנחשז, ומדרב הונא נשמע לדידן דכי היכי דלר"ה פסול ואין בו כרת דמתני' היינו מדאורייתא, ה"נ לדידן לאוקימתא דר' יוחנן, ומדר' יוסי נשמע לרבנן דהא דהלחם אינו מפגל את התודה והחלות את הכזשים כדחנן לקמן ט"ו א', והוא מאותו הטעם דר' יוסי אליבא דר' יוחנן וכמש"כ לעיל, דנמי התודה והכזשים פסולים מדאוריתא, וכמש"כ לעיל סק"א.

שם צאילו איטמי חד אבר מי איטמי ליה כוליה, אע"ג דע"כ לא דמי לטומאה, דהכא הרי נפסל כל הקרבן, מ"מ לענין חיוב כרת ס"ל לר"ה דלא סגי בפסול העבודה, ורק על הנחשז חייבה תורה, והנחשז אינו גורר את השאר וכמו בטומאה.

שם אי אמרת בשלמא חד גופא הוא כו', יעוי' ברש"י ותו' ולכאורה פירוש שניהם שוה, דאם טעמיה דר"י משום דהכחז עשאן שני גופין, שפיר מהני מה שעשאן גוף אחד לענין דאי ערבינהו מתערבין וכדקאמר לקמן י"ד ב', אצל אם מה שהם נפרדים במציאות עושה אותן כשני גופים

וכדאמר ר"פ ציריכים, א"כ מה מהני הא דערבינהו במחשבתו, וכנראה דהתו' היתה להם גירסא אחרת ברש"י. — לכאורה היה נראה דהא דפרכין מי מטטרפי היינו לענין שיהיו כל החלות פיגול, אצל החזי זית שצזו ושצזו שחישב עליהן היו פיגול, דאין לנו להצריך שיהא הכזית גוש אחד, דאטו במנחת סולת אי אפשר לחשוב חוץ לזמנו על השיריים שלא נתגבלו בשמן, ורק לענין לעשות כל החלות פיגול, דצריך לשמש גם בכח פיגול של החלה השניה, בזה אמרינן דלר"ה לא מטטרפי, אצל קשה דמאי קושיא, כיון דסו"ס נתפס החזי זית צפיגול שפיר מושך אליו את כל החלה, דהענין הוא כל שיש בו פיגול נתפגל כולו, ושיעור כזית אינו אלא לענין חיוב אכילה, וגם לשון הגמ' מי מטטרפי משמע דלא מטטרפי כלל, וכן רהיטת לשון רש"י, וצ"ל דה"נ דר"נ סבר דלסבירה דר"ה ראוי לומר שאין נתפסת מחשבת פיגול אלא אם כן חשב על כזית שהוא גוש אחד, ונמדלל מסקינן לדר"ה בחיובתא, משמע דלא איחזית מהך צרייתא, ואפשר דמה"ט הוא, דר"ה סבר דאף דפיגל צריך ימין לא נתפגל ירך שמאל, אצל אם חישב על חזי זית שצריך ימין וחזי זית שצריך שמאל, מטטרפין.

תוד"ה לאכול ה"ה חלה אחת מן הסדרים כו', לכאורה אע"ג דמוכח בגמ' דאותו המין נתפגל, אצל אחזי בלחם הפנים הרי גם אותו המין שצקדר השני לא נתפגל, וא"כ אין כאן נידון אלא אם רק שני הסדרים של לחם הפנים עשאן הכחז כשני גופין מדכתיב שמים מערכות, או דכל חלה עשאה הכחז כגוף אחד מדכתיב שני עשרונים יהיה החלה האחת, א"נ מדכתיב שמים עשרה חלות, וכמו בשתי הלחם דאמרינן דעשאן הכחז שני גופין מדכתיב שמים וכמו שפרש"י לקמן, ולזה אין לנו ראייה, ובחדושים הנדפסים ע"ש הרשב"א הביא בשם תו' דה"ה חלה אחת דלא נתפגלו יתר החלות לר"י מדכתיב שמים עשרה חלות, וכ"מ בשטמ"ק אות כ"ה.

ומיהו נראה להוכיח כמש"כ תו' דכל הסדר נתפגל, דאם איתא דכל חלה גוף בפ"ע, א"כ אין לנו כלל ענין בחילוק הסדרים לשני גופין, דגם כשחישב על כל הסדר, לא נתפגל הסדר השני משום שהן חלות נפרדות, ואין שום צורך לחילוק הסדרים, ומתניתין דקתני לדינא דר"י בחילוק

בא"ד והא דקאמרינן בגמ' אילו איטמא חד אבר כו', יש לעי' הא כל ראייתם היא מהא דבעי ר"י פיגל בלחמי תודה כו', וא"כ כ"ו אליבא דנפשיה דמפרש טעמיה דר' יוסי משום דהכתוב עשאן גוף אחד ועשאן שני גופין, ושפיר אמרינן דכל הסדר גוף אחד ולא שני גופין, אבל לר"ה דפיגל צריך ימין לא נתפגל ירך שמאל, מנגלן לומר דכל הסדר עדיף וחשיבי כל החלות כגוף אחד ממש, ומיהו לפמש"כ לעיל יש לדקדק כן ממחני', דאם לא כן אין מקום להזכיר הסדרים כלל, והו"ל למיתני חלה אחת מן החלות וכמו בשתי הלחם, אבל התו' לא הזכירו ראייה זו, וגראה כונתם לצרייתא דרב תחליפא לקמן י"ד ב' דחני וכן אתה אומר בלחמי תודה וכן אתה אומר במנחת מאפה, וע"כ ליישב צרייתא זו אף אליבא דר"ה, [דהא ר"ה לא הדיר ציה וכל הני תיובתא דמוחזינן ליה משמע דלא איתותב מייניהו, דהא ממחני' דמותיב רבינא ודאי לא שייך לומר דאיתותב, דאטו לא ידע מתניתין, וע"כ דמחלק צין אס חישב על הניתרים לחישב על המתירים וכמש"כ לעיל, ודיוקא דלעולם נמי לאו תיובתא הוא], ומהך צרייתא הרי מוכח דבמין אחד אס חישב על חלה אחת נתפגלו כולן, וע"כ צ"ל דכל הסדר חשיב כחד טפי מירך ימין ושמאל והטעם אפשר דמיעוטן מעכב את רובן, משא"כ ציריכים.

ויש לעי' אס איתא דמודה ר"ה דאס חישב על חלה אחת מן המנחה נתפגלו כל החלות, א"כ מאי פריך רבינא לקמן י"ד א' ממחני' דהקומץ את המנחה להקטיר קומנא למחר מודה ר"י בזה שהוא פיגול וחייבין עליו כרת דאע"ג דלא חשיב בשיריים מיפגלי, והא מנחה עדיפא מיריכים וכגוף אחד חשיב, וצ"ל דס"ל לרבינא דקומץ גרע ואינו אגוד עם השירים יותר מירך ימין לירך שמאל, וזה היפוך ממש"כ לעיל דר"ה סבר דמחשבה על המתיר מפגל את הניתר אף בזבח וכדמוכח מצרייתא דרב אשי.

י"ד א' ועוד האמר רב אשי ת"ש כו', הא דלא אותיב רב אשי ממחני' דהקומץ את המנחה להקטיר קומנא למחר דאותיב מינה רבינא, י"ל דס"ל דמנחה שאני, וכסם שאס חישב על חלה אחת מן השיריים הוא הכל פיגול, אף לר"ה וכמש"כ תו' לעיל, ה"נ כשחישב על הקומץ, א"נ

הסדרים ודאי משמע דהסדרים הם הגופין המוחלקים, ומיהו י"ל דאיכא נפקותא בחילוק הסדרים לגופין, כגון אס חשב בשעת סילוק שני הזיכין להקטיר צוך אחד למחר, דלא נתפגל אלא אותו סדר של אותו הצוך, דנראין הדברים דכחשב על המתיר נפגלים הניתרים אף לר"ה אליבא דר"י, וכדמוכחין מצרייתא דפיגל בדבר הנעשה בחוץ כו' ומהא דמודה ר"י דהקומץ את המנחה להקטיר קומנא למחר שפיגל וחייבין עליו כרת, ואף דבגמ' נאדו מכח הך קושיא מהא דר"ה, אבל ע"כ ליישב אף לר"ה דלא יתכן לאותציה ממחניתין, וצ"ל דאף דבניתרין מחלקינן צין ירך ימין לשמאל, אבל כשחשב על המתירין נתפגלו הניתרין, וא"כ י"ל דכל סדר הוא גוף אחד וכשחשב על צוך שבסדר זה לא נתפגלו אלא החלות של אותו סדר, ואף לאוקימתא דר' יוחנן י"ל כן, ושפיר יש כאן חידוש במה שלמדנו דכל סדר חשוב כגוף בפני עצמו, אבל הדבר צריך ראייה דהא משמע דשני הזיכין מתירין שני הסדרים, וכל צוך חשיב רק חצי מתיר לגבי שני הסדרים וכדחנן ט"ז א', וא"כ אין לנו ליחס את הצוך לסדר אחד בלבד, וראוי לומר דנתפגלו שני הסדרים כה"ג, ושזב הדרה ראייתנו לדוכתה.

ומשה"ק תו' דא"כ הו"ל לתנא למיתני לאכול חלה אחת מאחד מן הסדרים, ותירצו דלרבותא דר"י נקטה דאף שחישב על כל הסדר מ"מ לא נתפגל הסדר השני, הוא דחוק, דה"נ אי הו' נקט בחלה אחת דנתפגל כל אותו הסדר ולא הסדר השני, הו' נמי ידעינן דה"ה בחישב על כל הסדר, דלגבי הסדר השני אין טעם לחלק אס חישב על כל הסדר או על חלה אחת ממנו כיון דכל הסדר נתפגל, אבל י"ל דהשתא נמי דהתנא שנה דינו דר"י בחילוק הסדרים ממילא משמע מזה דבסדר עצמו אין לדינו דר"י, ואס נטמאת חלה אחת נטמא כל הסדר, ולא רצה התנא להאריך ולשנות לאכול חלה אחת מאחד מן הסדרים, כדי לפרש הדין בהדיא, דלישנא דאחד מן הסדרים נוח טפי ודומיא דאחת מן החלות, ואדרבה אס איתא דבחישוב על חלה אחת לא נתפגל כל הסדר, באמת קשה דלא הו"ל לתנא להזכיר סדרים כלל, והו"ל למיתני סתם אחת מן החלות וכדנקט בשתי הלחם.

קומץ עדיף שהוא מתיר, וכל השיריים אגדי ציה, ולכך פריך משיירי הדם דאינס מעכצין ואפילו הכי מתפגל הצפר על ידם, ואי שמיע ליה לר"ה הך צרייתא, ו"ל דס"ל דשיירי המתיר כמתיר, וכל הזבח צחר דס גריר, ושפיר מתפגל הכל במחשבה על הדם.

שם פיגל בדצר הנעשה בחוץ פיגל בדצר הנעשה בפנים לא פיגל כו', אם הך לא פיגל היינו שהקרצן כשר, א"כ אפשר לפרש פיגל דהיינו שהקרצן פסול בפסול פיגול, אבל אמנם אין חיוב כרת כיון שחשב על הדם, דהא מודה ר"ה דכל הקרצן מיפסל מדאורייתא, דזהו פסול פיגול האמור בצורה דכתיב ציה לא ירצה וכמש"כ לעיל, ומשמע מזה דגם צפיגל בדצר הנעשה בפנים הקרצן פסול, והכי מסתברא, וכן מבואר בתוד"ה פיגל.

(ט) ט"ז ב' ממאי דלמא ע"כ לא קאמר ר"מ התם אלא דחישב צשיעורו כו', לכאורה נראה דר"ל דחישב בכל חצי מתיר על שיעור אכילה, משא"כ הכא דחשב על אכילת שומשום ואע"ג דשחיטה וזריקה תניא לעיל י"ד צ' דמנטרפין, י"ל דחצי מתיר גרע ואף דלר"מ מפגלין בחצי מתיר, מ"מ לענין צירוף גרע, א"כ הכי קאמרינן דילמא ר"מ סבר כאידך צרייתא דחצי לוי התם דאין מנטרפין, ואולי משום הך קושיא פירש רש"י דחישב צשיעורו היינו בהקטרה שלימה, משא"כ הכא דחישב בהקטרת שומשום, אבל קשה דהא סימן אחד נמי חשיב חצי מתיר, וה"נ שומשום, וכבר הקשה כן בשטמ"ק ועי"ש מה שחירץ.

שם וע"כ לא קא אמרי רבנן התם אלא דלא חשיב ציה בכוליה מתיר כו', ואע"ג דלא חישב צשיעור אכילה, דהא בכל חצי מתיר חישב רק על חצי אכילה, מ"מ שמא סברי רבנן דמנטרפי אף בכה"ג, וכעין סברא דהדר מלייה מאותה עבודה, והיינו דכיון דסו"ס כל עבודת המתיר היתה במחשבת פיגול ובהקטרף הכל יש גם שיעור אכילה, הרי ג"ז בכלל פיגול דקרא, אלא דהשתא ס"ל דלרבנן אף בכבשים מנטרפי לפיגול ודלא כרבי, לכך לא מדכרינן סברא דהדר מלייה מאותה עבודה, כיון דגם בהדר מלייה משחיטת הכבש השני נמי הוא פיגול.

ונראה מוכח מכאן דרבנן דפליגי ארצי אין הכרע אי פליגי וסברי דהוי פסול, או דהוי פיגול, א"כ אי סברי פיגול אין הכרע דסברי אין מפגלין בחצי מתיר, דאם איתא דסברי אין מפגלין בחצי מתיר וסברי דהוי פיגול, א"כ היכי שתקי בגמ' הכא, ולא אדכרו דבהדיא סברי רבנן דחישב בכוליה מתיר הוי פיגול, ואף דלא חשיב צשיעור אכילה, אלא ודאי רבנן דפליגי ארצי או דסברי רק דפסול הוי או דסברי כר"מ דמפגלין בחצי מתיר, ולפי זה יש לתמוה על הרמב"ם צפ"ז מפה"מ הט"ו שפסק בעובדא דרצי דהוי פיגול, ומההיא דלעיל י"ד צ' דאמר רבא הא רבי הא רבנן נמי אין רחיה וכמשי"ת להלן, ועי"ש מש"כ ליישב, וז"ע.

ובשטמ"ק צשס תו"ח כתב לפרש דהא דאמרינן מ"ד פסול כרבנן היינו כרבנן דרבי, דאי רבנן דר"מ, שאני התם דהוי חצי מתיר וכוליה אכילה, הנה פשוט להו דרבנן דפליגי ארצי סברי רק דהוי פסול, אבל לא נחפרש לפירושם הא דאמרינן וע"כ לא קא אמרי רבנן התם אלא דלא חישב ציה בכוליה מתיר כו', דהא בעובדא דרצי חישב בכוליה מתיר דהיינו צשחיטת שני הכבשים, ורק החילוק דלא דהדר מלייה מאותה עבודה וכדאמרינן לרבי, גם מאי דקשיא להו דאי רבנן דר"מ שאני התם דהוי שיעור אכילה, נמי אינו מובן דאח"כ, וגמ' לאידך גיסא צעי לאשכוחי ולומר דיכול להיות דמודו דהוי פיגול, ואי דקשיא להו מאי ס"ד לומר דלרבנן פסול, ג"ז ל"ק דשפיר י"ל דבכהאי גוונא דפשטה מחשבה בכוליה קומץ ובשיעור אכילה, לא גרע מחצי מתיר וכוליה אכילה, דה"נ איכא למיגזר אטו אם יחשוב הכל צבת אחת דהיינו הקטרה שלמה ואכילה שלמה, וז"ע.

שם אבל הכא דהדר מלייה מאותה עבודה ה"נ דפסיל, נראה דלרובא דמילתא נקט פסיל, כלומר דעכ"פ יכול להיות דמודה רבי דפסול, אבל באמת הך סברא אלימא היא נמי למימר דמודה רבי דהוי פיגול, וכדאמרינן באמת לקושטא דמילתא דמ"ד פיגול דברי הכל.

י"ד ב' אמר רבא ל"ק הא רבי הא רבנן כו', נראה דרבא סבר דמדרבנן דיינינן לחצי מתיר כמתיר, ולכך סברי רבנן דפסול ואין צו כרת, וזו גזירה כללית על כל חצי מתיר אטו מתיר שלם,

רק פסול אי אין מפגלין בחצי מתיר, ואשמועינן דלענין שיהא פיגול זריך שיפגל בשתייהן ובשניהן, ומיהו לדעת הרמב"ם דלדידהו הוי פיגול דאורייתא, ואם זאלנו לומר דהך צרייתא כרצון דרבי ס"ל, נטריך לומר דאם לא ערביניהו וחשיב בשחיטת כבש אחד על חצי זית בזה ובשחיטת השני על חצי זית בזה נהי דהתחילי זיתים הוו פיגול, אבל כל החלות לא נתפגלו לר' יוסי, דכיון דאין חלה מפגלת חבירתה, א"כ נמצא דלענין לפגל כל החלה אין כאן אלא חצי זית פיגול ולא סגי בהכי, ולעולם אין זו פיגול היינו בכל החלות, וכן הזכרנו לזדד לעיל סק"ח בזה דפרקינן התם לר"ה דאי תרי גופי נינהו מי מטריפי, דהיינו נמי דאף שהכזית נהיה פיגול מ"מ כל החלות לא נתפגלו כיון דאין בכל חלה אלא חצי זית פיגול, אבל אין נראה כן וכמש"כ שם דכל שחלק מן החלה נתפס בפיגול ראוי שתהא כל החלה פיגול, ואף שהוא פחות מכזית, דשיעור כזית אינו אלא לענין אכילה, הלכך מחוורתא דמילתא דלדעת הרמב"ם הך צרייתא כרבי ס"ל, וכ"כ בלקוטי הלכות.

(י) י"ד ב' והא תני לוי ארבע עבודות אין מטטרפות כו', נדפס להלן במקומו.

ט"ז ב' אלא מ"ד פיגול כו' דרך הקטרה בך כו', נדפס להלן במקומו.

(יא) זבחים מ"א ז' ארשצ"ל לא תימא טעמיה דר"י כו' ובסוגיא, נדפס בספר זבחים. (סימן ג').

י"ג ב' וכן אתה אומר בשני צידי לבונה כו', נתבאר לעיל א' סק"ג, ועיי"ש סק"ז אס מהני מחשבה בסילוק צידין.

שם ורצון כי אמרינן אין מתיר מפגל כו', נתבאר לעיל י"ג א' סק"ה.

שם קסבר הולכה שלא צרגל כו', א"ה, עי' מש"כ בזבחים ט"ו א' דהיינו הולכה שדרכה לעשות שלא צרגל, והוא נידון דזבחים שם, ואינו ענין להולכה שלא צרגל דזבחים י"ד ז' דהתם הנידון בהולכה שצרגל אס עשאה שלא צרגל, ועיי"ש.

שם מי דמי התם ממילא הכא קא שקיל ורמי, בזבח חשיב המקבל זה שאוחז את הכלי בשעה

נולית ליה לרצא הא דאמרינן פסחים ס"ג א' דהקדים ערלים למולים כשר לרצון משום דאין מפגלין בחצי מתיר, דלדידה פסול מיהא הוי, ולגירסת רש"ל בפסחים שם בהדיא אוקי רצא טעמייהו בע"א, א"נ שמא סימן אחד שאני דמינכרא דחצי עבודה היא, ולא גזרו בה, שו"ר שכבר כ"כ תו' זבחים מ"א ז', והשתא קמפרש דרבי ורצון פליגי אי שתי עבודות מטטרפות לפיגול, ואי רצון דרבי אמרי דהוי פיגול, היינו משום דסברי מפגלין בחצי מתיר, והוי דין חצי מתיר כמתיר לדידן, וכי היכי דשחיטה וזריקה מטטרפין, ה"נ שחיטת שני הכבשים מטטרפין, ואי רצון דרבי אמרי רק דהוי פסול, סברי דאין מפגלין בחצי מתיר, ומיהו מדרצון דיינינן לחצי מתיר כמתיר, וכיון דמתירין מטטרפין מדאורייתא, ה"נ חצי מתיר מטטרפין מדרצון, ולכך פסול, ורבי סבר דאין שתי עבודות מטטרפות לפיגול, ולכך גם חצי מתיר אין מטטרפות מדרצון, והוי כשר, ואף אי מפגלין בחצי מתיר, נמי כשר, דאין שתי עבודות מטטרפין, ולמאי דדחינן להא דרצא, אמרינן דגם רבי מצי סבר דעבודות מטטרפין לפיגול, ומ"מ בחצי מתיר וחצי אכילה למאי דסבר אין מפגלין בחצי מתיר, לא ראה לגזור, ורצון דפליגי עליה או דסברי מפגלין בחצי מתיר, וממילא הוי פיגול מדאורייתא דהא עבודות מטטרפין, וחצי מתיר כמתיר למ"ד מפגלין בחצי מתיר, או דסברי שיש לגזור שחיטה ושחיטה אטו שחיטה וזריקה, ופסול מדרצון.

ולאחזמור לא מנאנו בסוגיין סמך לדעת הרמב"ם דרצון דרבי סבירא להו דהוי פיגול מדאורייתא, אף אי אין מפגלין בחצי מתיר, אלא אם כן נימא דכיון דמסקינן בגמ' אליבא דרבי דליכא למיגזר בחצי מתיר וחצי אכילה, יש לקיים כן אף לרצון דרבי, ועל כרחק דמן הדין פליגי ולא משום גזירה, וא"כ ע"כ דס"ל דהוי פיגול, וכיון דלא נזכר דסברי מפגלין בחצי מתיר, יש לפרש דמצי סברי אף כרצון דאין מפגלין בחצי מתיר, ואפילו הכי מטטרפין לפיגול, אבל כבר כתבנו לעיל דבגמ' ט"ז ז' ל"מ כן, וגם בסברא הדבר קשה לומר דחצי מתיר וחצי אכילה מטטרפין מדאורייתא.

נראה דצרייתא דלעולם אין זו כרת עד שיפגל בשתייהן כזית דמוקמינן לה לעיל א' כר' יוסי, מצי סברה כרצון דרבי, למש"כ דלדידהו הוי

האוחז הכלי בשעת מתן הקומץ, וע"ז הוא דפרכינן בסוגיין מי דמי התם ממילא הכא קא שקיל ורמי, ונמצא שגם הנותן שותף במעשה הקבלה, ומשינין דאין לחלק בכך.

וא"ת אמאי באמת לא הוכיח רב מרי מהא דהנותן בכלי פוסל במחשבה דלא אשכחן דכוותיה בקבלה כלל, דהאוחז את הנזיר אינו פוסל במחשבה, וגם זה דמי טפי לליקוט לבונה, שזו עבודה מחודשת, מה שאין כן האוחז את הכלי דכמעשהו דדם מעשהו בקומץ, והיה נראה מזה קצת דלמאי דמסיק דתנא סדר עבודות נקט יתכן לפרש דנותן בכלי היינו רק המגביה, ואילו הנותן באמת אינו פוסל במחשבה, ותנא סדר עבודות נקט והכונה לזה שעושה עיקר הקבלה, וכן רהיטת הדברים שהמנחה נפסלת בארבע עבודות ולא בחמש, ואף דהני תרתי קבלה מיקרו, מ"מ בסדר עבודות כחמש נינהו, אבל מרהיטת הקוגיא דלעיל דפרכינן ואילו מגביה לא קחני משמע דהו"מ למינקט גם נותן בכלי וגם מגביה, ומשמע דתרוייהו פוסלין במחשבתן, וכמו בהולכה של ב' כהנים זה אחר זה, ה"נ האי קבלה מעשה אריכתא היא, [ואשכחן נמי בחולין מ"א שנים אוחזין בסכין ושוחטין דכל אחד פוסל במחשבה, [ומייהו ז"ע התם אם לא דיינינן לכל אחד כחצי מחיר, וכסימן אחד, וסגי בהכי לענין ע"ז], והכא עדיף דעבודתן בזה אחר זה וכמו בהולכה], וכן משמע לקמן ט"ז ב' דקאמר הילוך דמתן כלי, והיינו הכהן שנותן לכלי, וכמו שנכתוב שם, אבל מ"מ י"ל דכיון שאין הדבר מפורש בהדיא במשנה, לכך נחא ליה למיפריך מהאוחז את הכלי דזה פשיטא ליה דדמי לקבלה דדם, א"נ לרבותא נקטיה דגם לפי זה מוכח דכיון דלא סגי דלא עזד לה עבודה חשובה היא, וכש"כ אי נותן בכלי היינו הנותן ממנו דודאי מוכח כן דלגמרי נמחדשה קבלה חדשה דליכא דדם.

(י"ג א' סק"ו).

שם ה"נ כיון דלא סגי ליה דלא עזד לה עבודה חשובה היא ע"כ משוי לה כי הולכה, לפי זה תפסול מחשבה בשעת ליקוט לבונה, ומ"מ לא חשיב עי"ז קמיצה כחצי מחיר, דליקוט לבונה כהולכה דלאחר קידוש קומץ היא, ומכלל הולכה דאיפלגו בה ר"י ור"ל לקמן ט"ז ב'.

שהדס מקלח לתוכו, אבל זה שאוחז את נזיר הבהמה באותה שעה אינו פוסל במחשבה, דלאו כלום קעביד, ולפי זה צריך לפרש הכא דפריך דזה שמגביה את הכלי בשעה שהכהן נותן את הקומץ לתוכו, לא יפסול במחשבה, כיון דלא דמי לקבלה שהדס בא מאילו ולכך כל הקבלה מתיחסת לאוחז את הכלי, אבל הכא שיש כהן הנותן את הקומץ, אין לחשוב את המגביה כמקבל, אבל קשה לפי זה דאימא ה"נ דרק הנותן בכלי פוסל במחשבה ולא המגביה, דהא פשיטא דמתני' על הנותן מתפרש ולא על המגביה וכדאמר לעיל ז' א' ואילו מגביה לא קחני, ואין לפרש דבאמת ה"ק התם ממילא ואין האוחז את הנזיר פוסל במחשבה, והכא מחדשינן שהנותן פוסל, ומזה גופא קדייק, דכיון דלא סגי דלא עזד לה עבודה חשובה היא, דלשון מי דמי התם ממילא כו' ל"מ כן, וכן מהא דמסיק תרוייהו קדושת כלי הוא מ"ל ממילא מ"ל קא שקיל ורמי, מנזיר דבאמת בהיה דממילא פוסל במחשבה, ובזבחים י"ג ב' כחצונו לפרש דה"ק מי דמי התם ממילא נופל הדם לכלי וחשיב המקבל זה שאוחז את הכלי, והכא קא שקיל ורמי וחשיב המקבל גם זה שנותן בכלי, אבל לשון הגמ' דחוק לפי זה.

ולכן נראה דהא דאמר לעיל ז' א' תנא סדר עבודות נקט דאין ר"ל כמו שפרש"י שם דנקט אותן עבודות שבהן אחד עושה זו אחר זו, דמשמע דלפי זה באמת נותן בכלי היינו רק הקומץ שנותן בכלי ולא המגביה, דלמה באמת ישמיט התנא את המגביה שהוא דומיא דקבלה דעלמא, והרי התנא סדר עבודות הפוסלות במחשבה בא ללמדנו ולא סדר העבודות לכהן אחד, אלא ר"ל דנותן בכלי הכונה כל מעשה הקבלה, וכולל גם את המגביה, דתנא סדר עבודות נקט וכאילו הוי קחני קמיצה מתן כלי הולכה הקטרה, אלא דנקט לה בלשון הוה, ואולי אפשר לפרש כן גם בכונת רש"י, [ומש"כ שם בשטמ"ק בשם רגמ"ה דבאמת המגביה אינו פוסל, הוא תמוה דהא בגמרא בקושיא פשיטא ליה דמגביה פוסל, וכדפריך ואילו מגביה לא קחני, ובשינויא דתנא סדר עבודות נקט אין שום רמז לחזור מזה, ואדרבה משמע דקושטא הוא אלא דהתנא לא הזכירו משום דנקט רק סדר עבודות], ולפי זה למסקנא נותן בכלי כולל גם את

הקרצן מיפסל מדאורייתא, דזהו פסול פיגול האמור
בחורה דכתיב ציה לא ירצה וכמש"כ לעיל, ומשמע
מזה דגם צפיגל דדבר הנעשה בפנים הקרצן פסול,
והכי מסתברא, וכן מצאנו בתוד"ה פיגול. (שם).

שם דדבר הנעשה בפנים לא פיגול כו', ומ"מ פסול
הוי כמש"כ תו', ונראה דאם פיגול בשחיטה,
ובקבלה חשב על דבר הנעשה בחוץ, דחשיב קרב
המתיר כמאמר, דאף שאינו פיגול מ"מ אינו פסול
אחר. (הערות).

שם ועוד האמר רבינא ת"ש כו', א"ה, עי' מש"כ
בזה לעיל י"ג א' סק"ח ד"ה ומיהו ליישב
מתני' אליבא דר"ה, ועי"ש עוד ד"ה ויש.

בדברי רש"י ד"ה ולאפוקי, א"ה, עי' מש"כ לעיל
י"ג א' סק"ה, סק"ז ד"ה דברי.

תוד"ה פיגול וכה"ג צפ"ק דזבחים כו', יש לעי'
מה הוצרכו לזה, הא שפיר י"ל דהתם
מיירי דחשב בפנים על צפנים, ולעולם אימא לך
דאם חשב בפנים על בחוץ כשר הוי, ואף אם נימא
דהזאה על חזירתה הוא דזין אין מתיר מפגל את
המתיר, הא מ"מ פסול מיהא הוי, וי"ל דה"נ
וקושטא קמפרשי דאף צפנים על בחוץ פסול מיהא
הוי, שוב הערוני דמדרשא דר"י זבחים מ"ד ב'
עד שיהיו מעשיו ומחשבותיו על מזבח החיטין,
משמע דאף צפנים על צפנים לא פסול מחשבה,
וגם הא דמיפסל אי אין מתיר מפגל את המתיר
אינו אלא מדרבנן, וסוגיא דכהן גדול ציוס
הכפורים יוכיח כו' יש לפרש מדאורייתא. (הערות).

תוד"ה הקומץ פקע ליה פיגוליה כו', עי' מש"כ
בזה בזבחים מ"ג א' ד"ה ויש, מ"ג ב'
ד"ה ואכתא.

י"ד ב' וכן אתה אומר בלחמי תודה כו', א"ה,
עי' מש"כ בזה לעיל י"ג א' סק"ח ד"ה
בא"ד.

שם קבלה והולכה לא, משמע דהולכה והולכה
מטריפי, ואע"ג דהולכה לא נפקא מכלל
קבלה, וי"ע. (הערות).

שם שחיטה וזריקה קבלה והולכה, נקט להו
לאפוקי משתי הסברות של הא"ד דלעיל,
ועי' להלן. (הערות).

שם והא תני לוי ארבע עבודות אין מטריפות
לפיגול שחיטה וזריקה קבלה והולכה, הא

מתני' ר"א אותו החלה ואותו הסדר כו', נתבאר
לעיל א' סק"ח, ועי"ש סק"א בהוספה.

גמ' אמר ר"ה אומר היה ר"י פיגול צריך של ימין
לא נתפגל הירך של שמאל כו', ובסוגיא,
נתבאר לעיל א' סק"ח.

תוד"ה לאכול ה"ה חלה אחת מן הסדרים כו',
נתבאר לעיל א' סק"ח.

בדברי השטמ"ק אות ב' דמהני מחשבה צילוק
בזיכין, עי' מש"כ לעיל א' סק"ז ד"ה
ומדקדוק.

י"ד א' רבי אומר אומר אני שזה כשר, א"ה,
עי' מש"כ בזה לעיל י"ג א' סק"א
דמכאן מצאנו שאם חשב על הלחם מיפסל כל
הקרצן, דלשון כשר מתפרש על גוף הקרצן ולא
על הלחם, ורק לענין כרת אמרינן דאין חיוב כרת
על הזבח.

שם רבי אומר אומר אני שזה כשר, א"ה, במה
שלא נתפרש בהדיא בגמ' מאי דס"ל לרבנן
דרבי, אם הוי פסול או פיגול, ובמה שפסק
הרמב"ם כרבנן דרבי, עי' מש"כ בזה לעיל י"ג א'
סק"ב ד"ה שם אבל, סק"ט ד"ה ונראה וד"ה
ולהאמור.

שם ורבי יוסי היא כו', עי' מש"כ בזה לעיל י"ג
א' סק"ט ד"ה נראה.

שם ועוד האמר רב אשי ת"ש כו', הא דלא אומיב
רב אשי ממתני' דהקומץ את המנחה להקטיר
קומצה למחר דאומיב מינה רבינא, י"ל דס"ל
דמנחה שאני, וכשם שאם חשב על חלה אחת מן
השיריים הוי הכל פיגול, אף לר"ה וכמש"כ תו'
לעיל, ה"נ כשחשב על הקומץ, א"נ קומץ עדיף
שהוא מתיר, וכל השיריים אגדי ציה, ולכך פריך
משיירי הדם דאינם מעכבין ואפילו הכי מתפגל
הזכר על ידם, ואי שמיע ליה לר"ה הך זרייתא,
ז"ל דס"ל דשיירי המתיר כמתיר, וכל הזבח בתר
דס גריר, ושפיר מתפגל הכל במחשבה על הדם.
(י"ג א' סק"ח).

שם פיגול דדבר הנעשה בחוץ פיגול דדבר הנעשה
בפנים לא פיגול כו', אם הך לא פיגול היינו
שהקרצן כשר, א"כ אפשר לפרש פיגול דהיינו
שהקרצן פסול בפסול פיגול, אבל אמנם אין חיוב
כרת כיון שחשב על הדם, דהא מודה ר"ה דכל

מדפירשה המשנה הטעם משמע ליה דצא להורות
דדוקא משום שהחשש קרוב גזרינן, ועי' תו' זבחים
מ"א ב' ד"ה ממאי. (הערוך).

מתני' וחכ"א הטמא בטומאתו והטהור יאכל,
בדעת הרמב"ם בזה עי' מש"כ לעיל י"ג
א' סק"ט.

ט"ו א' והא עולין דהינן מרנא כו', נתבאר
לעיל י"ג א' סק"א, ועי"ש בכל
הסימן.

מתני' התודה מפגלת את הלחם כו' הלחם מפוגל
והתודה אינה מפוגלת, נתבאר לעיל י"ג א'
סק"א.

גמ' ומי אמרינן ק"ו כה"ג והתניא מעשה באחד
שזרע כרמו של חצירו סמדר ובא מעשה לפני
חכמים ואסרו את הזרעים והתירו את הגפנים כו',
לכאורה היה ראוי לשאול מ"ט חילקו בין הזרעים
לגפנים, ולכן פירשו בתו' דהוי מוקי לה כר"י
ור"ש פ"ו דכלאים דאין אדם אוסר דבר שאינו
שלו, ולכן התירו הגפנים, אלא דקשיא ליה דמק"ו
היה ראוי להתיר גם את הזרעים, ולפי זה למאי
דמסיק דבקנזום ולוף אסרינן גם את הגפנים ורק
זרעים דרבנן התירו את הגפנים, פירשו בתו'
דמוקי למתני' דהמסכך גפנו ע"ג תבואתו של
חצירו בשאר זרעים דרבנן ורבנן ס"ל דגם בזה
אסרו גם את התבואה, ור"י ור"ש סברי דמאן
דלא עבד איסורא לא קנסוהו, וז"ע דא"כ מה
הלשון אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, והרי הטעם
משום דלא עבד איסורא, וגם לשון ע"ג תבואתו
של חצירו דוחק הוא לפרש דלאו תבואה קאמר
אלא בשאר זרעים.

ואפשר היה לומר דכל זה לא קאי במסקנא, דהא
כיון דרז אהדר להו דהלחם מפוגל
והכזשים אינם מפוגלים, הרי מוכח דלא ס"ל למידן
ק"ו כה"ג, ותו אפשר לפרש דעובדא דזורע כרמו
של חצירו סמדר איירי בקנזום ולוף, ומ"מ לא
אסרו את הגפנים משום דאין אדם אוסר דבר
שאינו שלו, דכלאים בעי ניחותא דבעלים, וגם מתני'
דהמסכך גפנו ע"ג תבואתו של חצירו תתפרש
בתבואה ממש, ומ"מ התירו ר"י ור"ש משום דאין
אדם אוסר דבר שאינו שלו, אבל לשון הגמ' הכי
השתא התם קנזום ולוף אסרה תורה כו', משמע

דפרטיניהו הוא לאפוקי מתרי הסצרות שהזכרו או
דמתירין עדיפי או דמקרבין עדיפי, אבל לכאורה
אף אם הוי תני סתם ד' עבודות אין מנטרפין
נמי הוי ידעינן דקבלה והולכה אין מנטרפין וגם
שחיטה וזריקה, דסתמא משמע כולהו, ונראה דאתי
לאשמועינן דאף בתטאת העוף ועולת העוף
דהמתירין נמי מקרבין אפילו הכי אין מנטרפין,
ונקט שחיטה וזריקה ובכלל זה מליקה והזאה.

ולכאורה משמע דבהולכה גופא לכו"ע מנטרפי,
ואם חישב בפסיעה ראשונה על חצי זית
ובפסיעה שניה על חצי זית מנטרפין, [וכל פסיעה
חשיבא עבודה שלימה לפגל בה דהא אף טבילת
אצבע מפגלת אחד מ"ד מדין הולכה בזבחים י"ג
ב', ובהדיא אמר שם ל' א' פליגי בפסיעות], דהא
רק ב' עבודות נחלקו, וגדולה מזו אמרינן לקמן
ט"ו ב' דאף בהקטיר שומשום לאכול שומשום אי
דרך הקטרה ואכילה בכך חשיב פיגול כיון דהדר
מלייה מאותה עבודה, ואף דהקטרת שומשום לחוד
אינה עבודה לפגל בה, כש"כ הכא דכל פסיעה
דהולכה חשיבא עבודה לפגל בה.

וא"ת למאי דמסקא ליה לרצא בזבחים ל"א ב'
דנריך שיחשוב לאכול הכזית בכדי אכילת
פרס, א"כ הכא כשחישב בשחיטה על חצי זית
ובזריקה על חצי זית הרי לא חשב לאכלן בכדי
אכילת פרס והיכי מנטרפי למ"ד דמנטרפי, ויש
לומר דחשב בזריקה שיאכל את החצי זית בכדי
אכילת פרס מן החצי זית שחשב עליו בשעת
שחיטה, ולא חשיב עי"ז כאילו חשב בזריקה על
כזית, דנריך שתהא הזריקה על מנת לאכול כזית,
וכאן חשב בזריקה על מנת לאכול חצי זית, [ועי'
מש"כ בזבחים ל"ו א' ד"ה ואפשר], ואפשר דסתם
מחשבה בכדי אכילת פרס מתפרשא, ואף שחשנן
בשתי עבודות, וכן ז"ל לקמן ט"ו ב' בהקטיר
שומשום לאכול שומשום, ויש לעי' בשני בני אדם
והשני לא ידע ממחשבת הראשון מהו, ואף אי לא
בעי בכדי אכילת פרס יש מקום לדון בזה, כיון
דהשני לא נתכוין כלל לעשות את הקרבן פיגול.
(י"ג א' סק"י).

שם אמר רבא ל"ק הא רבי הא רבנן כו', נתבאר
לעיל י"ג א' סק"ט.

שם הכי נמי מסתברא כו', אע"ג דודאי קושטא
הוא דאיכא למיגזר אטו מנחת חוטא, מ"מ

כמ"ש רש"י מנחות כ"ה א', לא יציא אחר, ואפשר דרב ששת מוקי לה צהכי ולכך מוכיח דטומאה דחוויה, ור"נ דחי דאירי שגם השיריים נטמאו, ולכאורה צפסח שנאכל בטומאה, לית לן למיהדר אטהורין, דאכילת הדיוט לא עדיפא מאכילת מזבח, וכשם דלא מהדרינן להקטיר צטהרה ה"נ לא מהדרינן לאכול צטהרה, אבל צתו' מנחות ט"ו א' ד"ה ר"י כתבו דלכך אינטריך לר"י טעמא דאין קרבן ציצור חלוק צנטמא אחד מן השצטים שכולם יעשו צטומאה, ולא סגי ליה צמה דס"ל טומאה הותרה, משום דיש צה אכילה, משמע דגם צפסח שנאכל צטומאה אית לן להדר אטהרה, גם עיקר דבריהם שם צ"ע דצנטמא אחד מן השצטים לא מהני טעמא דטומאה הותרה להחיר לשאר השצטים להציא צטומאה, וע"כ למיתי לטעמא דאין קרבן ציצור חלוק. (עד כאן).

תוד"ה והכא והא דאמר צפ' כיצד צולין דלמ"ד טומאה דחוויה כו', א"ה, ראיתי להעתיק מש"כ צזה ציומא ז' צ' צתוה"ד, ונראה מזה דס"ל לר"ש דלאחר שמצאנו צתורה דניץ מרצה על טומאת הנקריצין, הרי כשלמדנו לקרבן ציצור דצא צטומאת המקריצין כדיליף פסחים ס"ו צ' מאיש נדחה ואין ציצור נדחין, וצכלל זה גם כשהנקריצים נטמאים מחמת המקריצין, דיש לפרש דטומאת הנקריצים לא הותרו אלא ע"י הניץ, אלא אם כן נימא דטומאה הותרה ציצור דלפי זה אין טומאה מפסדת וגם טומאת הנקריצים צכלל זה, אבל אי טומאה דחוויה ציצור אין לנו ללמוד לדחות טומאת הנקריצין אלא ע"י ריטוי ציץ, דאע"ג דטומאת המקריצים חמירא שהיא צכרת, מ"מ טומאת הנקריצים ענין אחר הוא שהקרבן טמא, ומיתוקמא קרא דילפינן מיניה דעומר ושתי הלחם צאין צטומאה, אי אין ציץ מרצה על אכילות, כשנטמאו הכהנים לאחר קמיצה, והוא מקריצ הקומץ צטומאה, והשירים טהורים, א"נ צצול יוס אם אינו פוסל את הקודש, וכן שתי הלחם צאין צטומאה כשכהן טמא זורק דם הכצצים דמועילה הזריקה להחיר הלחם כשהם טהורים, אבל צגוונא שהעומר ושתי הלחם נטמאים ע"י הכהן אינם צאים צטומאה אם אין ציץ מרצה על אכילות, ואפשר שזו כונת צו' מנחות ט"ו א' ד"ה והכא שכתבו דטומאת הגוף דלא מהני ציץ שרי צלא ציץ,

דקושטא הוא דצרייתא צשאר זרעים ומשום דלא עבד איסורא לא קנסוהו.

ובצ"ז לפי מה שפירשו צו' כאן, אבל ציצמות פ"ג א' נקטו צתו' דסוגיין כרבנן דאדם אסור דבר שאינו שלו, ולר"י ור"ש דאין אדם אסור דבר שאינו שלו, הרי גם הזרעים מותרים דלא חשיב כלאים, ולרבנן הכל אסור, ולפי זה הו"מ למיפרך מ"ט החירו הגפנים ואסרו הזרעים, אלא דצלא"ה הא אקשי מן הק"ו, דגם אין ראוי שיהא חילוק צין הגפנים לזרעים, ומתוך דאמנם אחיא כרבנן וצקנצוס ולוף הכל אסור, וזרעים דרבנן צדין הוא שיהא הכל מותר, אלא דקנסו לזה דעבד איסורא, ולפי זה קיימא מתניתין דהמסכך גפנו ע"ג תצואתו של חצירו כפשטה דלרבנן הכל אסור גם התצואה, וכדקתני הר"ז קידש וחייב צאחריותו, ולר"י ור"ש הכל מותר גם הגפנים, ועי' שטמ"ק צ"ק ק' צשם צו' שכן וצ"ע שם.

אבל הרמב"ם צפ"ה ה"ח פסק שאין אדם מקדש דבר שאינו שלו לפיכך המסכך גפנו ע"ג תצואתו של חצירו הגפן נאסר והתצואה אינה נאסרת, והיינו כר"י ור"ש, וס"ל דגם לדידהו הגפן נאסר, וכדאמר ר' יוחנן צירושלמי, וק"ו דהאסור אינו נאסר כו' לא דיינין ליה, וכדמוכח מהא דהלחם מתפגל והתודה אינה מפוגלת, וצירושלמי פליג ר"א אר' יוחנן מק"ו דהאסור אינו נאסר, וצמנחות שם ר"א פריך עליה דרב דנימא ק"ו, ומצואר דרב לא חייש ליה, ולא הציא הרמב"ם הא דאמרינן דצשאר זרעים שאינם אסורים אלא מדרבנן לא קנסינן אלא למאן דעבד איסורא, דלמאי דקיי"ל כר"י ור"ש הרי גם צקנצוס ולוף לא אסרינן אלא לעושה צשלו, וצגמ' לא הוצרכו לדש כן אלא לרבנן דצקנצוס ולוף הכל נאסר גם הקנצוס וגם הכרם, ואף זה דלא עבד איסורא.

תוד"ה והא אבל ציצור מודה דניץ מרצה כו', עי' מש"כ דצבריהם לעיל י"ב א' סק"א.

תוד"ה ר"י מ"מ אינטריך ליה טעמא דאין קרבן ציצור חלוק כו', א"ה ראיתי להעתיק מש"כ צזה צתו"צ צומא. צומא ז' א' אר"נ מודינא היכא דאיכא שירים לאכילה, פרש"י דמהדרינן כדי שיהיו השיריים נאכלים, דהצא צטומאה אינו נאכל, ולפי זה צנטמא רק הקומץ דהשיריים נאכלים

אבל טומאת הנקרבין דמהני זין לא שרי בלא זין, ור"ל דגם בציצור לא מנאנו שהחירה תורה טומאת הנקרבין בלא זין, והיינו דקאמר ר"ש כה"ג ציוהכ"פ יוכיח דאף קרבנות שעוצדם בצגדי לבן הותרו לבלא בטומאה, ואף כשהקטורת והדם והזשר נטמאים, וש"מ דגם כשאינו על מנחו מרנה, דלא יתכן לומר דקרבנות יוכ"פ יודחו מפני הטומאה, ולא מנאנו שהותרה טומאת הנקרבין בלא זין, ולהאמור שפיר י"ל דמהדרינן אטירה גם בציצור ואיכא זין וכפשטא דגמ' במנחת העומר ומנחת פרים ואילים. (יומא ז' ב' מחוה"ד).

ט"ו ב' קנצוס ולוף אסרה תורה כו', דעת הראב"ד [והוצא ברמב"ן ורשב"א חולין פ"ג] דדוקא לענין איסור הפירות אמרינן שלא אסרה תורה אלא קנצוס ולוף, אבל לענין איסור זריעה אין חילוק בין קנצוס ולוף לשאר זרעים וכולהו מיתסרי מדאוריתא, וטעמא דמילתא דלענין איסור הפירות צעינן דומיא דתצואה והיינו קנצוס ולוף שעושות לג' שנים, ולפי זה כש"כ בכלאי זרעים דכל זרעים מיתסרי מדאוריתא, ולטעם זה משמע דאף ה' מינים אינם נאסרים בכלאי הכרם מדאוריתא.

והרמב"ן שם כתב שני דרכים, א. דצורע מעיקרו כל זרעים דאוריתא, בין לאיסור זריעה בין לאיסור הפירות, אבל צורע וצא אין איסור אלא בקנצוס ולוף, לרבנן דר' יאשיה, וטעמא דמילתא דעיקר כללים הוא התערבותם וצורע וצא אין הזרעונים מתערבים עם הגפנים שהגפנים גבוהים וניכרים לעצמן, אבל קנצוס ולוף שהם גבוהים ואין זרעם כלה ועושין אשכולות הם מתערבים בגפנים אף צשנורעו כשהגפנים קיימים כבר, אבל זרע מעיקרו כל זרעים נמי מתערבים דבתחלת הגידול אין הגפנים ניכרים, [כ"נ לפרש כונתו ז"ל אע"ג שכתב בלשונו שמתערבים בהשרשה, דאין לפרש שנשרשים יחד בתערובת דהא אף ברחוקים זמ"ז חשיב כללים, אם אין ציניהם כשיעור, ואי משום שיונקים בשיתוף, א"כ אף צורע וצא כן, אלא כונתו שצשעה שנשרשים הם מעורבים ואין ניכר בין זה לזה], וז"ע אי דוקא זרע מעיקרו אסרינן או אף בזמן מועט אחר שנשרשו הגפנים אסרינן דאכתי הגפנים קטנים ויתערבו, ורהיטת הדברים משמע דדוקא צורע

מעיקרו אסרינן, והיינו כל שנשרשים ביחד. [דמפולת יד לא אשכחן לרבנן דר' יאשיה], וכ"נ, עי' לקמן, ולר' יאשיה כתב הרמב"ן לפירוש זה דאף צורע וצא כל זרעים דאוריתא, ונראה טעמא דלר' יאשיה כללים דקרא מתפרש אחרי מיני זרעים, ולא על הכרם, והזרעים לעולם מעורבים, ולפי זה אשכחן חומרא לר' יאשיה, (ועי' תו' שבת קל"ט א'), נמצא לפירוש זה צריעה במפולת יד כל זרעים דאוריתא, בין לאיסור זריעה בין לאיסור הפירות, וצורע וצא, [והכרם קדם, דלפי זה אם התצואה קדמה יש לאיסור דאכתי יתערבו, ומיהו אינו מוכרע ושפיר י"ל דצעינן דוקא תערובת בהשרשה כל שהם מינים שצגמר גידולם אינם מעורבים, ואף אם התצואה קדמה שרי מדאוריתא, וכן נראה], קנצוס ולוף דאוריתא שאר זרעים דרבנן, ל"ש לאיסור זריעה ל"ש לאיסור הפירות, ואף ה' מינים דרבנן, וזה לרבנן, אבל לדידן דקיי"ל כר' יאשיה לעולם כל זרעים דאוריתא ל"ש זרע מעיקרו לאיסור זריעה ל"ש זרע וצא לאיסור הפירות.

והפירוש השני כתב וז"ל ויש מתרצים כו' מיני זרעים שאינם נאכלים קאמר דומיא דקנצוס אבל תצואה ודאי ד"ת הן וג"ו אפשר נכון הוא שהתצואה גדלה הרבה וגבוה ונעשית ערבוז עם הגפנים אבל זרעוני גנה קטנים בין הגפנים לא עצדי כללים כלל כנ"ל עכ"ל, ולא נתחוויר דבריו ז"ל דתחלת דבריו לחלק בין נאכלים לאינם נאכלים [ר"ל אם הזרע נאכל, אבל הפרי נאכל כדחנן שציעית פ"ה דנוהג צו שציעית], וסיוס דבריו ז"ל לחלק בין גדלים הרבה וגבוה, לקטנים, ולכאורה משמע דר"ל טעם החילוק בין קנצוס לשאר זרעים שאינם נאכלים וצוה פירש משום שהם גדלים הרבה וגבוה, ולפי זה אף אם התצואה לא היתה נאכלת יש לאסרה מדאוריתא לפי שהיא דומה לקנצוס, אבל צ"ע מנ"ל לחדש בקרא שיש חילוק בין נאכלים לאינם נאכלים, אחרי דקנצוס ולוף יש איסור אף שאינם נאכלים, ומנ"ל לומר דבנאכלים יש כללים אף שאינם גבוהים, ואולי כונת הרמב"ן לקיים דברי המתרצים דתצואה דאוריתא ולא מטעמיהו דמשום דנאכלים הם אלא מטעם דדומין לקנצוס ולוף שהם גבוהים ומתערבים, ולפי זה אמנם לא נחלק בין נאכלים לאינם נאכלים,

חולין קל"ו, (וכן לדעת הראב"ד אף שאר זרעים דאורייתא, מיהו לענין איסור הפירות לדעת הראב"ד שאר זרעים דרבנן), ומיני ירקות שהם נמוכים אפשר לחשדם כספק אם הם דאורייתא, לדעת הרמב"ן והרשב"א והר"ן הם דרבנן וכן לדעת הראב"ד לענין איסור הפירות, ואף לדעת הרמב"ם אפשר שהם דרבנן, אבל בכ"מ נקט שהם דאורייתא, ולי"ע בזה כעת כה"ל, וי"ע.

והנה לפי כל הטעמים הנזכרים לחלק בין קנבוס ולוף לשאר זרעים הדבר מבואר דדוקא בכלאי הכרם שייך לחלק בכך ואין כל ענין בזה לכלאי זרעים, שאין לבקש השתוות לחרם בכלאי זרעים, והדבר תימא דבחי' חולין ס' א' וכן בר"ש כלאים פ"א מ"ז כתבו דשאר זרעים דרבנן אף לענין כלאי זרעים, וכבר העיר בזה מרן זללה"ה בסי' א' ס"ק י"ב. (כלאים ס"א סק"י).

מתני' הזבח מפגל את הנסכים משקדשו בכלי דר"מ, א"ה, ע"י מש"כ במעילה ט"ו ב' דאפשר דהא דהזבח מפגל את הנסכים משקדשו בכלי, הוא אפילו בקידשו כל אחד בפ"ע היינו הסולת והשמן והיין.

שם להקריב נסכיו למחר כו', א"ה, ע"י מש"כ לקמן מ"ד ב' ד"ה קצת, בדין חישב על הסולת או על היין לחוד אם כולן מפוגלים, ואם מטורפין לכשיעור.

גמ' אף אני לא אמרתי אלא בבאין עם הזבח כו' הוקצעו בשחיטה כלחמי תודה, א"ה, ע"י מש"כ לקמן ע"ט א' באור, וממש"כ שם נתבאר דבפרשת הנסכים מתפרש שהם כלחמי תודה כדכתיב ב' שלח והקריב על בן הבקר מנחה וגו', אלא דמהא דדרשינן תמורה י"ד א' מנחתם אפילו למחר, הרי מוכח דלא דמו ללחמי תודה, וסבר ר"מ דרק חידשה תורה דבאין נמי בפ"ע, ואז כמוכן לא אגידי בזבח כלל, אבל הבאין עם הזבח קיימי בדוכתייהו כלחמי תודה, ורבנן נמי מודו שיש יתרון לזאים עם הזבח, שאם הזבח כשר אי אפשר לשנותם לזבח אחר, וגם נקרבין רק ביום כדדרשינן בתמורה שם, אבל אהני הא דבאין נמי למחר לומר דאין כלחמי תודה, ואם נפסל הזבח קודם זריקה אפשר לשנותו לזבח אחר, ואם הזבח האחר נשחט קודם שנתקדשו הנסכים בכלי, יהיה אפשר להקריבם גם זלילה כדין נסכים הבאין בפ"ע.

ו"ע, ומ"מ לענין הלכה נמצינו למידין דה' מינים ודאי דאורייתא וזרעים קטנים שאינם נאכלים ודאי דרבנן, זרעים קטנים הנאכלים, וזרעים גבוהים שאינם נאכלים תיבעי לן, [דאפשר דלא סגי בזה שהם גבוהים לחוד דקנבוס דומה טפי לחרם, שאין זרעו כלה ועושה אשכולות ועושה לד' שנים, וזרעים קטנים הנאכלין כבר נתבאר ספיקס], וע"י בר"ן חולין קל"ו, שוב ראיתי דעיקר החילוק הוא בין אם גדלים גבוה שנעשים ערבו, ואין נפקותא בין אם הזרעים נאכלים או לא, ומה שהזכירו שאינם נאכלים כונתם לפרש למה הזכירו קנבוס ולוף ולא הזכירו תבואה, וזה כתבו דזרעים שזרע בחרמו של חצירו היו שאינם נאכלים, וכלפי זה הזכירו דמסוג זה לא אסרה תורה אלא קנבוס ולוף, אבל מסוג הנאכלים לא איירי כאן, ולכך לא הזכירו תבואה, ולפי זה כל שגבוהין כתבואה חשיבי כלאים, ולא צענין שלא יהא זרען כלה ושיהו עושין אשכולות כקנבוס ולוף, דהא אין חילוק בין נאכלין לאין נאכלין, וממילא כל שדומין לתבואה הרי כלאי הכרם נוהג בהן. — ונראה דלפירוש זה אף לר' יאשיה אמרינן דקנבוס ולוף אסרה תורה שאר זרעים מדרבנן, ולא אמרינן דעיקר כלאים אמרי מיני תבואה או ירקות הוא דכתיב, אלא מפרשינן דכריך שיתערבו עם הכרם דגם כרמך צענין שיהא כלאים, ודוקא לפירוש הראשון הזכיר הרמב"ן לחלק בכך, וכן מוכח בר"ן שם שכל דבריו אליבא דר' יאשיה וכתב נמי הך תירוץ, עי"ש.

דברי הרמב"ם סתומין וכבר דן בדבריו ז"ל מרן זללה"ה בסימן א' סק"ט - י"ג, ומה שמבואר בדבריו ז"ל בהדיא הוא דה' מינים דאורייתא, [ובאמת זה מבואר בגמ' חולין פ"ב ב' בכורות נ"ד א'], וקנבוס ולוף נמי דאורייתא, וטעמא דקנבוס ולוף הוא משום שנגמרים עם תבואת הכרם, [אולי ר"ל משום שעושות לג' שנים או אולי גם בכל שנה ושנה נגמרים פירותיהם עם הענבים], ובשאר מינים אין הכרע בדבריו ז"ל, אי איכא עוד דאסרי מדאורייתא או לא, ואיזה מותרין אף מדרבנן, וע"י בדברי מרן זללה"ה שם.

ולענין הלכה ה' מינין וקנבוס ולוף, לכו"ע מדאורייתא, וכן שאר זרעים שגדלים הרבה וגבוה כתבואה יש לחשדם כדאורייתא וכדברי הרמב"ן וכן הביא דבריו ז"ל הרשב"א, וכ"כ הר"ן

שם הניחא למ"ד צפר ואפי' צדמו של פר, צמו"י יומא מ"ט א' ד"ה חפן נסתפקו דאפשר שאם נטמא הכה"ג דלכו"ע יכנס השני צחינתו כיון שהוא קיים, וכיו"צ נסתפקו שם צ' צשחט ומת דאפשר דוקא צמת איכא למ"ד ולא צדמו של פר, אבל צנטמא לכו"ע נכנס השני צדמו של פר, וצחיעזר הקשה מהא דאמרינן צסוגיין הניחא למ"ד צפר ואפילו צדמו של פר אלא למ"ד צפר ולא צדמו של פר מאי איכא למימר, ואמאי לא מוקי לה צנטמא, ומוכח דאף צנטמא היינו פלוגתא, ועי' צזה צספר מרן זללה"ה מנחות סכ"צ ס"ק י"ט. (יומא מ"ט).

ט"ז ב' והאי כיון דחשיב צה צפנים פסליה כי מדי צהיכל מיא צעלמא הוא דקא מדי אמר רבה משכחת לה צד' פרים וד' שעירים, יעוי' צרש"י ותו' ושטמ"ק, והנה צשפיגל צהזאות הפר צין הצדים, וחזר והזה ממנו צהיכל, הרי יש כאן עיכוב מצד השעיר דלריך ציקדים השעיר צין הצדים לפר צהיכל, ואף צהציא שעיר כיון שלא ציא פר אחר אלא זה שפיגל צו, נמצא צהציא שעיר קודם פר, ולא עשה כלום, ולומר לפיגולו מרצה להכשיר השעיר לענין פיגול, ס"ל לגמ' דלא אמרינן, והיינו דפרצין דמיא צעלמא הוא דקא מדי, וכן פירש מרן זללה"ה צוצחים ס"צ סק"ח עי"ש.

ונראה דאם פיגל צין הצדים צפר וחזר והציא פר אחר והזה ממנו צין הצדים צהכשר וגמר כל חוצת היום כהלכתו צפר ושעיר, דלא נקבע עי"ז הראשון צפיגול, ואע"ג דצפר כשר שנשפך דמו אחר צין הצדים והציא פר אחר ומתחיל צהיכל מתכשר גם הראשון, וא"כ ה"נ נימא דמרצה השני לפיגולו של ראשון, לאו מילתא היא, דא"כ אם פיגל צפר הראשון צבר לא תהא תקנה לחוצת היום דכל פר כשר ציציא יקבע הראשון צפיגול, הא ודאי לית לן למימר הכי, אלא הפר צצא להכשר משום צהראשון נפסל אין הזאותיו מתיחסות לראשון כלל, וצוה ניחא משה"ק צשטמ"ק דליסגי צשני פרים ושני שעירים.

והא דאמר משכחת לה צד' פרים נראה לפרש דאחר צהציא פר שני צהכשר והזה ממנו צין הצדים, הרי גם אם יזה עכשיו צהיכל מדם הפר שפיגל צו, לא תעלה לו ההזאה לרצות

שם א"ל אפשר לשנותו לצבח אחר, מתצאר לקמן ע"ט א' ד"ה והא.

שם ת"ר לוג שמן של מצורע חייצין עליו משום פיגול כו', א"ה, עי' מש"כ לעיל צ' א' דיתכן שאם צשחט שלא לשמו אינו מקדש השמן, דדין השמן כדין לחם שאינו מתקדש צשחיטה שלא לשמה.

תוד"ה אפשר ונראה לפרש דסוגיא דהתם כר"מ כו', מתצאר צאורך לקמן ע"ט א' סק"ד.

בא"ד דאי תנור מקדש כו', עי' מש"כ לקמן ע"ט א' סק"צ ד"ה אבל.

ט"ז א' מתני' הקטיר אחד מן הצזיכין כו', א"ה, עי' מש"כ לעיל י"ג א' סק"ז מ"ט לא קתני מתני' סילק אחד מן הצזיכין, כדקתני שחיטה גבי כבשים.

שם שחט אחד מן הכבשים לאכול ממנו למחר הוא פיגול וחצירו כשר, יש לעי' אמאי חצירו כשר, הרי כיון צהכבש נתפגל הרי הוא כאצוד, וכיון שאצד הכבש אצד הלחם, וכיון שאצד הלחם אצד הכבש השני, וצ"ל דאי תנופה עושה זיקה מתיחוס מתני' כשלא הניף דתנופה אינה מעכבת, א"נ כבן ננס וצכבשים הצאים צפ"ע, ושחיטת הכבש שעושה זיקה, אם נימא דגם שחיטת כבש אחד צבר וזקק את הלחם, ואם יאצד הכבש יאצד הלחם, מ"מ הכבש השני שטרם נשחט לא הוזקק ללחם, ושפיר נשאר צכשרותו אף צהלחם אצד מחמת פיגול הכבש שנשחט, א"נ משכח"ל נמי כשהנופו והקדים ושחט חזק דמו של אחד מן הכבשים, ואח"כ שחט את השני ע"מ לאכול ממנו למחר, דהוא פיגול וחצירו שנזרק דמו נשאר צהכשרו, ואף דפשטא דלישנא דמתני' משמע צהראשון שנשחט היה זה שחשב לאכול ממנו למחר, מ"מ ג"ז צכלל דין המשנה, מיהו לא ידענא צכהאי גוונא מה יעשו להשלים מצות הכבשים, דלהציא עוד צ' כבשים עם לחם, לכאורה אי אפשר כיון צכבש אחד צבר נשחט ונזרק דמו צהכשר, ולהציא כבש אחד עם לחם אי אפשר דלא מצאנו לחם הניתר צכבש אחד, ולהציא כבש צלא לחם לא מצאנו לר"ע, וצ"ע. (מ"ו א' מתוה"ד).

גמ' שכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה, עי' מש"כ צסוגיא זו צוצחים מ"א צ'.

במזבח, ואימוריו נקטרין, והוא עולה לחוצת היום, [דרכך לענין שריפה נחלקו לקמן ז'], ואם נשפך הדם באמצע הזאות דקדש הקדשים נראה דאחאן למחלוקת דר"א ור"ש ורבנן, דלר"א ור"ש מתכשר הראשון במקצת הזאותיו ואימוריו נקטרין, ולרבנן נפסל ותעובר לזרותו וי"א לבית השריפה, ואע"ג דלא מנאנו אלא דכל הזאות דקדש הקדשים כפרה בפ"ע ולא מקצת הזאות, מ"מ מדרשיו ולא שני חיטויין ע"כ דהזאה קמייתא הוא היא וממילא תורת קרבן עליו, ואימוריו נקטרין.

ובפר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור ושעירי ע"ז כבר כתב מרן זללה"ה באו"ח סי' קכ"ו ס"ק ל"ט דזהני ההיכל והמזבח כפרה אחת ומתנה אחת מהן מעכצת, ואם נשפך הדם קודם מתנה אחרונה במזבח לכו"ע מביא פר אחר ומתחיל בהיכל, וקמא נפסל, ונראה דאף לר"א ור"ש כן, והא דאמר רבא זבחים ק"י ז' דמודה ר"א בדמים דתנן ר"א ור"ש אומרים ממקום שפסק משם הוא מתחיל, היינו בדמים של יוהכ"פ, ולא בדמים של פר כהן משיח והעלם דבר ושעירי ע"ז, דהנהו דמו לחטאת לז"ש דמעבד שתי מתנות, דפשיטא שלא יוכל להביא חטאת אחרת להשלים מתנה שניה, וה"נ בפשוטו כל מתנות הדם דפר כהן משיח ופר העלם דבר כחד נינהו ומתנה אחת מהן מעכצת, ובלא ראייה אין לנו לחדש בהן דין פר יוהכ"פ דכל מקום כפרה בפ"ע.

ברם יפה הקשה בני יעקב נ"י מהא דפרכין זבחים מ"ז ב' מנחות ט"ז ב' דכיון דחשיב זה בפנים פסלה כי מדי בהיכל מיא בעלמא קא מדי, ופי' תו' זשם ר"ת דמשום דהזאות אינם בחד מקום ס"ל לגמ' דלא אמרינן בזה דמנא לפיגולו, ולפי זה גם אהא דקתני בצרייתא שם י"א של פר כהן משיח וי"א של פר הע"ד של ציבור קפריך, דהתם נמי בשני מקומות מזה בהיכל ובמזבח הזהב, וא"כ הא דמשני רבה ד' פרים וד' שעירים יש לפרש דגם אפר כהן משיח ופר הע"ד של ציבור קאמר, ומבואר דמציאין פר להזאות המזבח והוא מועיל להכשיר הפר שנשפך דמו אחר הזאות ההיכל, וי"ל דעד כאן לא ס"ל לגמ' דבשני מקומות לא אמרינן דמנא לפיגולו, [ורבא אמנס פליג בזה וס"ל דגם בשני מקומות מנא לפיגולו], אלא בשני מקומות שכל אחד כפרה

לפיגולו, דכיון דקיים עכשיו פר כשר להזות ממנו בהיכל כמנאות, לאו כל כמיניה דפר הפיגול לשמש לחוצת היום בהיכל, וגם בפר כשר אם יבא עכשיו להביא פר אחר לכפרת ההיכל, י"ל דלא מהני, דלא נתחדש שכולן כפרה בפ"ע אלא כשנשפך דם הראשון ולא כשדמו קיים, ואע"ג דכל קרבן קודם זריקה יכול להביא בהמה אחרת ולהתכפר בה, ע"י לקמן ס"ד א' לענין תמיד, היינו דוקא קודם זריקה, אבל ביוהכ"פ לאחר שהזו צין הבדים שוב אינו יכול להחליפו באתר אלא אם כן נשפך הדם, וכבר דן בזה מרן זללה"ה באו"ח סי' קכ"ו ס"ק ל"ט, ועכ"פ בפר פיגול י"ל דלא מהני, והלכך יש לפרש דנשפך דמו של פר הכשר השני שהביא, קודם הזאות ההיכל, ועכשיו כשיזה בהיכל מדם הפר שפיגל בו תעלה לו הזאתו לרצות לפיגולו, ושוב יביא פר שלישי כשר להזאות ההיכל, ולאחר שהזו ממנו בהיכל ודמו קיים, שוב לא תעלה הזאה במזבח לפר הפיגול, דכל שהכשר ודמו קיימים, א"א לשמש בפר אחר וכמש"כ, וע"כ שנשפך דמו של השלישי, ועכשיו כשיזה מפר הפיגול במזבח שפיר תעלה לו לפיגולו, ושוב יביא פר רביעי להשלים חוצת היום במזבח, והיינו ד' פרים, ודכוותה ד' שעירים, (נרשם מקופיא ועדיין ז"ע בכ"ז). — ע"ע מש"כ בזה במעילה ג' ב' ד"ה הא. (יומא ס"א א' וע"ש).

שם כי מדי בהיכל מיא בעלמא הוא דקא מדי כו', א"ה, במ"ש תו' זשם ר"ת דמשום דההזאות אינם בחד מקום ס"ל לגמ' דלא אמרינן בזה דמנא לפיגולו, דנמנא לפי זה דגם אהא דקתני בצרייתא י"א של פר כהן משיח וי"א של פר העלם דבר של ציבור קפריך, דהתם נמי בשני מקומות מזה בהיכל ובמזבח הזהב, ראיתי להעתיק מש"כ בזה ביומא ס"א א'.

יומא ס"א א' ת"ר וכלה מכפר את הקודש זה לפני ולפנים אהל מועד זה היכל כו' מלמד שכולן כפרה כפרה בפ"ע, נראה דאי לאו האי קרא היה הדין דכל ההזאות מעכצות זא"ז ובנשפך הדם היה נפסל הקרבן ואין מקטירין אימוריו, ומציאין פר אחר מתחלה על כל ההזאות ומתנה אחת מהן היתה מעכצת את הכשר הקרבן, והשתא דגלי קרא דכולן כפרה בפ"ע, הרי מתכשר כל פר בהזאתו או בקדש הקדשים או בהיכל או

דהכא שהם מקומות חלוקים להזאות חשיב כל כלי שלא הזו ממנו צדין הצדים או צהיכל כדחוי, ולא דמי לחטאת שקיבל דמה צד' כוסות והזה מכולן, אלא כי איכא למיזעי צג' פרים וג' שעירים ונתן מאחד על הצדים ומאחד על הפרוכת ומאחד על מזבח הזהב אם מערב מכולן לקרנות או לטהרו, וזה כעין דפליגי בתלמודין אם כולם נשרפים, ואם כל השעירים משתלחין וכדמיייתי לה למיפשט מפלוגתא דשילוח שעירים, ואי קשיא היכי משכח"ל ג' פרים וג' שעירים כשלא נשפך הדם, דהא דיינין אם לערב הדם הנשאר, י"ל דמשכח"ל צנאצדו האימורים, דאע"ג דנאצדו האימורים מסתברא דאינו זורק את הדם, וכן מצואר פ"ו ה"ו, וכ"מ להלן, מ"מ כשהציא אחרים להמשיך ההזאות והנידון להזאה שצתערוצת י"ל דגם הני מצטרפין, דנאצדו האימורים קודם שפיכת שירים מסתברא דשופך השירים אפי' למ"ד שירים מעכצין, והכא שהושלמו ההזאות ע"י פרים אחרים, ומהני הזאתם להקטיר האימורים של הראשונים, וכדחזיין צוצחים מ"צ צ' וצמנחות ט"ז צ' דאהנו לרצות לפיגולם, ומסתברא דכש"כ להקטרת אימוריהם, הרי שפיר י"ל דמהני גם לערב שיריהם לקרנות ולטהרו, א"נ משכח"ל צנאצדו חלופו הכהנים ולמ"ד צפר ולא צדמו של פר, אם מתחיל ממקום שפסק או מהיכל או ממוצח עי' צספר מרן זללה"ה למנחות סכ"צ סק"כ וצמ"כ לק' ס"א א', א"נ גם כשהפירים והשעירים כולם קיימים, דמן ואימוריהם, מ"מ אם הציא פר אחר להזאות והיכל ופר אחר להזאות המוצח י"ל דכולם נתקדשו, עי' צספר מרן זללה"ה לאו"ח סי' קכ"ו ס"ק ל"ט שנתפסק דשמה ה"נ לכתחלה אומרים לו הצא שמה כדאמר מנחות ס"ד א', ואם כי מסתבר דהכא שהתודה עליו וסדרא דיומא נקט דאינו רשאי להציא אחר, אצל מ"מ אם הציא נתקדשו ושפיר מיזעיא ליה לענין עירוצם לקרנות או לטהרו.

ובתר הכי מיייתי פלוגתא דאמוראי כמה שעירים משלח וכדדיינין צסוגיין ס"א צ', מיהו צסוגיין פשוט דדרשינן אותו שאינו משלח אלא אחד, ואילו הכא איכא למ"ד דשלשתן משתלחין, ומסיק דנידון איזה מערבין לקרנות או לטהרו, תליא צהך פלוגתא, דאם משלחין כולן, ה"נ מערבין כולן, אצל אם אין משלח אלא אחרון ה"נ אין

צפני עזמו, וכשנשפך הדם אחר הזאה צמקום הראשון מציאין צהמה אחרת ומתחילין צהזאה צמקום השני, דכיון דחלוקים הם צכפרתם, צזה ס"ל לגמ' דצנפסל צהזאה ראשונה לא אמרינן דמרצה לפיגולו צהזאה שניה, אלא מיא צעלמא קא מדי, אצל צמקום שהכל כפרה אחת שפיר מרצה לפיגולו אף כשההזאה השניה היא צמקום אחר, והלכך לא פרכינן אלא אמ"ג של יוהכ"פ, ולא על י"א של פר כהן משיח והעלם דצר. (עד כאן).

ירושלמי יומא פ"ה ה"ד הכל מודין צשצב הזאות שלמטון שהוא צריך להערות דכתיב שצב ולא ארצב עשרה, צתלמודן וצחים מ"צ צ' מנחות ט"ז צ' נמי מצואר דגם למ"ד אין מערבין לקרנות מ"מ על טהרו מערבין, דלא חשיב התם אלא מ"ז, וצתו"י נ"ז צ' הניחו צצ"ע מהיכי נפקא לן, וצתו"י נ"ח א' כתצו כהך ילפותא מצברא דכתיב שצב, וצכאן הדצר מפורש, ומ"מ לא ילפינן מזה דעולין אין מצטלין זא"ז, כמצואר וצחים פ"א צ' דלמ"ד אין מערבין לקרנות לית ליה דעולין אין מצטלין זא"ז, א"נ אית ליה מקרא אחריא, משום דצנהך שצב הזאות כתיב סתמא מן הדם ולא נזכר דם השעיר, וי"ל דאמנם מתצטל אלא דמזותו צכך, כ"כ תו"י הג"ל.

(שם קיבל מדם הפר צג' כוסות ומדם השעיר צג' כוסות ליתן מאחד על הצדים מאחד על הפרוכת מאחד על מזבח הזהב אי זה מהן זקוק להערות ויש אדם מחשב חצי כפרה אלא כיני (קיבל מדם הפר צג' כוסות ומדם השעיר צג' כוסות ליתן מאחד על הצדים ומאחד על הפרוכת ומאחד על מזבח הזהב) [קיבל מדם ג' פרים צג' כוסות ומדם ג' שעירים צג' כוסות ונתן מאחד על הצדים ומאחד על הפרוכת ומאחד על מזבח הזהב, כ"נ דצ"ל] אי זה מהן הוא זקוק להערות כו', וה"פ דפריך דלא יתכן למיזעי צקיבל דם פר צג' כוסות ע"מ ליתן מאחד על הצדים ומאחד על הפרוכת ומאחד על מזבח הזהב, מאיזה מהן צריך לערב לקרנות, דאין מחשבתו לחלקן צהזאות כלום, וכאילו לא חישב כלום, ונתן מאחד על הצדים ומאחד על הפרוכת ומאחד על מזבח הזהב, דפשיטא דמערב כולן לקרנות, וכמו צנתן ד' מתנות דחטאת מד' כלים דכולן נשפכין ליסוד לכו"ע כדאמר נ"ז צ', ולקמן מיייתי לה, [ומיהו אין מזה הכרח ד"ל

דקבלה תחשב חזי מתיר, דאפשר דקבלה כהולכה.
(י"ג א' סק"ז). — ועי' מש"כ לעיל י"ג א' סק"ז
סוף ד"ה אכל.

שם הקדים מולים לערלים כו', ולרצון כשר,
והקשו תו' זכאים מ"א ז' הא מודו רצון
דפסול מיהא הוי, ומירצו דהכא ליכא למיגזר סימן
אחד אטו שני סימנים, וכוונתם דאע"ג דגזרינן צוך
אטו צוך חזירו כדאמר לעיל י"ד ז', מ"מ חזי
שחיטה מינכרא טפי ולא אחי לחלופי, ואע"ג
דבהקטיר שומשום אמרינן צסוגיין דפסול לרצון,
י"ל דלא קאי הכי דהא מוקמינן לכולהו ככו"ע,
א"נ שומשום חשיב טפי צפ"ע מחזי שחיטה.
(הערות).

שם לא הילוך דמתן כלי, נראה דר"ל הכהן הנותן
את הקומץ לתוך הכלי, ומתן כלי היינו הכהן
המגביה את הכלי בצאחה שעה, ולפי זה מבואר
דתרוייהו פסלי צמחשבתן, וכפשטא דגמ' לעיל ז'
א'. (י"ג א' סק"ז).

שם הקטיר שומשום כו', א"ה, עי' מש"כ לעיל
י"ד ז' צ' צהא דמבואר הכא דאף דהקטרת
שומשום לחוד אינה עבודה לפגל צה מ"מ כמה
הקטרות מנטרפות למחשבת פיגול, ועי"ש עוד
צהא דמבואר הכא דיש כאן מחשבה על כזית בכדי
אכילת פרס אף שחישב צשתי הקטרות, ועי' לקמן
י"ז א' צהא דלא חשיב חזי מתיר אע"ג דחשב
בהקטרת כל שומשום על הקטרת שומשום אחר,
ולקמן כ"ו ז' צהא דמשמע הכא דיש הקטרה
פחות מזכית, ועי' להלן.

שם ממאי דלמא ע"כ לא קאמר ר"מ התם כו'
וע"כ לא קא אמרי רצון התם כו', נחבאר
לעיל י"ג א' סק"ט.

שם אכל הכא דהדר מלייה מאותה עבודה ה"נ
דפסיל, נראה דלרווחא דמילתא נקט פסיל,
כלומר דעכ"פ יכול להיות דמודה רבי דפסול, אכל
באמת הך סברא אלימא היא נמי למימר דמודה
רבי דהוי פיגול, וכדאמרינן באמת לקושטא דמילתא
דמ"ד פיגול דברי הכל. (י"ג א' סק"ט).

שם אלא מאן דאמר פיגול ד"ה כו', ומשמע דהכי
הוא מסקנא, ולפי זה הקטיר כזית ע"מ
לאכול חזי זית וחזר והקטיר כזית ע"מ לאכול חזי
זית עד שכלה קומץ כולו הוי פיגול לד"ה, דהא
דרך הקטרה צכך ודרך אכילה צכך, וכיון דמלייה

מערצין אלא האחרונים, וצתר הכי מיבעיא ליה אם
הראשונים למ"ד שאין מערבין אותן, אם מ"מ
נשפכין ליסוד כדין שיריים, ומסיק דלמ"ד צחטאת
דגם אם נתן מכלי אחד כולם נשפכים ליסוד, ה"נ
הכא כולם נשפכים ליסוד, וצריך לתקן הלשון
צתתאם לפירוש זה.

שם חצריא אמרי נתפגל זה ונתפגל זה, ר"ל צג'
פרים אם פיגל צאחד הרי כולן פיגול, אי
מפגלין צחזי מתיר, א"נ נפסלו קאמר, דכולן כחד
קרנן, וכן מבואר צזכאים ומנחות שם צאוקימתא
דד' פרים וד' שעירים, דמהני זה לזה להחשב קרב
המתיר כמנחות, ומבואר דכולן כחד קרבן חשיבי
ומסיק נמי דאצדו אימוריו של זה מזין על אימוריו
של זה, דאם אימורי אחד מהן קיימין שפיר מזין
אף מזה שנאצדו אימוריו, דזריקה זו מהני להקטיר
האימורים שנשאר, דכולן כחד קרבן נינהו, ועי'
לק' ס"א א' דיתכן והאימורים הראשונים דחויין
ואין מזין עליהן כלל, וצני יעקב צני העיר דאפשר
לפרש דהירושלמי קאי לאחר שעירב לקרנות, וציה
קאמר דאם פיגל צהאזה אחת נתפגלו שניהם, וכן
דסגי צאימורין של אחד מהם, ול"ע צכ"ז כעת.

שם הכל מודין צפר משיח ועדה עד שיהא שם
כדי מתנה משל שניהם, כ"נ דצ"ל, וזה צריך
להיות צתר פלוגתא דרבי ורצון צדס שני חטאות
שנתערבו, וקאמר דאף רצון דסברי דסגי צחטאות
אפי' אין שם אלא כדי מתנה אחת משל שניהם,
דסברי הוזה א"צ שיעור עי' זכאים ע"ה א', מ"מ
צפר משיח ועדה דכל י"א מתנות שלהן מעכבות
כדתנן זכאים מ"ז א', הכל מודין דצריך שיהא מכל
אחד שיעור י"א מתנותיו). (יומא ג"ז ב').

שם ור"ל אמר הולכה כהקטרה, עי' מש"כ לעיל
י"ג א' סק"ז ד"ה ויש.

שם צשלמא לר"ל איכא נמי הולכה דלצונה, נחבאר
לעיל י"ג א' סק"ז.

שם כל עבודה שאינה מתרת עבודה חשובה היא
לפגל עליה צפני עצמה, לכאורה ר"ל דעבודה
שצאה להחיר ואינה מתרת אלא עם המתיר השני,
הרי היא כחזי עבודה ואינה מפגלת, אכל עבודה
שאינה צאה להחיר אף שיהא רק צחזי מתיר, מ"מ
עבודה שלימה חשיבא, ולא גריעא מחזי הולכה
דמפגלת צכל הזכאים אף דאיכא עוד הולכה,
וכנראה זו כונת השטמ"ק, אלא דלפי זה אין הכרע

דרך אכילה בכך, ומשמע דמסביר קים לגמ' דאית לן למימר דדרך אכילה בכך, כל שאין ראיה דסבר אין דרך אכילה בכך, הלכך שפיר אית לן למיפסק הכי, ולמש"כ לעיל יש בזה נפקותא לענין כל איסורין שבתורה. (ס"ג סק"י).

י"ז א' הקטרה מפגלת הקטרה כו' אבל הכא דחישב לה בלצונה כו', נחבאר לעיל י"ג א' סק"ב.

שם אין הקטרה מפגלת הקטרה ואפילו לר"מ כו', נחבאר לעיל י"ג א' סק"ד. — וע"ע מש"כ לעיל שם סק"ב ד"ה ולפי, סק"ז ד"ה דברי. שם אריב"א משמיה דאב"י כו', עי' מש"כ בזה לעיל י"ג א' סק"ה ד"ה י"ג ב'.

שם אמר רב המנונא הא מילתא אבלע לי ר"ח כו', נחבאר לעיל י"ג א' סק"ג.

הקומץ רבה

י"ז ב' דל"ש כי מחשב בלשון אכילה כו', משמע מכאן דמחשבה היא צדיבור וכמש"כ תו' ב"מ מ"ג ב' דמחשבה לא שייך לשון אכילה ולשון הקטרה, ודוחק לפרושי קרא באמר ולא חשב. (הערות). — ועי' מש"כ בחולין מ"א ב'.

בזבחים ל"א א' וכו' ה"נ והתנן לאכול כחצי זית כו', במנחות י"ז ב' מרבינן מקרא מחשב בלשון אכילה למזבח, והיינו דהקטרה חשיב, ובמדי דדרכו להקטיר הוא פיגול אף שחישב להאכיל למזבח, ואפשר דענין מחשב בלשון אכילה ר"ל שחישב להקטיר לשום עזים ולא לשם הקטרה, דבחישוב לשם הקטרה ואפקה בלשון אכילה לכאורה לא צריך קרא לרצוי, עוד מצויר שם דאף לר"א דמחשבין מאכילת אדם למזבח וממזבח לאדם מ"מ איצטריך קרא לרצוי מחשב בלשון אכילה למזבח, והיינו דאף לדידה כהקטרה חשיב ולא כאכילת אש דהדיוט, ולכך צריך לרצוי, ואף דאיכא לאוקמי קרא באכילת מזבח דדם ולא דאימורין דההוא ודאי מדין אכילת מזבח הוא, ואיצטריך לרצוי מחשב בלשון אכילה, מ"מ פשטות הסוגיא משמע דאף באימורין איצטריך קרא לרצוי בלשון אכילה אף לר"א.

ובתו' מנחות שם מצויר דאכילת אימורין באש דהדיוט תליא בפלוגתא דר"א ורבנן,

מאותה עבודה מצטרפין, וכן בשחיטה אם שחט סימן ע"מ לאכול חצי זית ושחט סימן שני ע"מ לאכול חצי זית נמי מצטרפין, דה"נ מלייה מאותה עבודה. (ס"ג סק"י).

שם דרך הקטרה בכך ואין דרך אכילה בכך, יש להסתפק אם בכל איסורין נמי הכי ס"ל דאע"ג דקיי"ל דכזית בכדי אכילת פרס מצטרף מ"מ היינו דוקא באכל חמיכות גדולות קצת כדרך האוכלין, אבל שומשומין לא, או"ד הכא שאני דבכל הקטרה לא חשב אלא על שומשום, ושומשום בפ"ע לאו דרך אכילה הוא, ופשטא משמע דהוא הדין בכל איסורין פליגי, ולפי זה צ"ל דשומשום דוקא כגודל שומשום, דהא משמע בכריתות י"ב ב' דבקליות אורחיה.

ולענין הלכה פסק הרמב"ם בפט"ז מפה"מ ה"ט כמ"ד פסול דדרך אכילה בכך ואין דרך הקטרה בכך והו"ל כמנחה שלא הוקטר קומצה, וכחז ב"מ הטעם משום דמאן דסבר כשר פליגי עליה תרי דפסלי, דלמאן דסבר פיגול הוא נמי פסול, וכן מ"ד פיגול פליגי עליה תרי, אבל אין בזה כדי יישוב, דהא הרמב"ם פסק דאין דרך הקטרה בכך וא"כ גם אם הקטיר כך בלא מחשבה פסול, וזוהי גם מאן דמכשיר וגם מאן דסבר פיגול פליגי עליה ומכשרי, וולמש"כ תו' כ"ו ב' כולוהי הני אמוראי סברי כו' יוחנן התם דיש הקטרה פחותה מכזית, ולא סגי בטעמא דהלכה כריב"ל לגבי ר"י, אבל נראה דטעמיה דהרמב"ם משום דרצא לקמן נ"ח ב' סבר אין הקטרה פחותה מכזית, וקיי"ל כוותיה דבתרא הוא וכמו שפסק בפ"א מפה"מ ה"ט, וועי"ש בתו' שצידדו דשמא יש לחלק בין היכא שהקטיר הכל לבין אם הקטיר רק פחות מכזית, ולפי זה יתכן דרצא מודה בסוגיין, אבל הרמב"ם לא ס"ל לחלק בכך, ומאן דפסל הכא, נמי מצי סבר כוותיה, אף שיש לומר דשומשום גרע וכמש"כ תו' כ"ו ב', ועי' מש"כ שם.

ובמיהו מה שפסק הרמב"ם דדרך אכילה בכך אכתי יש לשאול מנ"ל, וזוהי י"ל כהכ"מ דכיון דמאן דסבר פיגול נמי סבר דדרך אכילה בכך הו"ל תרי לגבי חד, ויש להוסיף דבאמת מאן דסבר פסול אין שום ראיה אם סבר דרך אכילה בכך או לא, ובגמ' (לפי גירסא דידן) אמרו דסבר

דהדיוט, ואפילו אפקה בלשון אכילה חשיבא כהקטרה אף לר"א וכמש"כ לעיל מסוגיא דמנחות, אח"כ ראינו שמרן זללה"ה בסי' ז' ס"ק י"ב כתב קרוב להנ"ל ע"ש.

ואי סוגיין כר' ירמיה יתכן עוד דלמאי דמסקין מנחות שם דטעמיה דר"א מדרבנן והיינו דגזר אכילת אימורים אטו אכילת בשר, ס"ל לגמרא דלפי זה אי אכילת אש דהדיוט אכילה היא ראוי לגזור בהקטרה אטו אכילת אש דהדיוט, ומסיק דבלשון אכילה באמת גזרינן וכל אכילות מנטרפי, אבל הקטרה באכילה לא מיחלק, ובלשון הקטרה לא גזרו לזרפה ללשון אכילה.

ולפי מה שהסכימו תו' במנחות שם כפשוטו הסוגיא, נמצא למסקנא דאכילה והקטרה מנטרפין, היכא דאפיק להקטרה בלשון אכילה, ולא משום דכאכילת אש דהדיוט חשיבא, דאם כן באימורין ליתא למחשבת אכילת אש דהדיוט, אלא דאכילת מוצח חשיבא ומ"מ מנטרפא, ולפי זה יש לפרש דכד פריקין והתנן לאכול כחצי זית כו' היינו נמי לא דליחשב כאכילת אש דהדיוט, אלא דמנטרף הקטרה לאכילה כיון דבאכילת הדיוט נמי איכא אכילת אש, ומשני דמשום דלא אפקה בלשון אכילה לא מנטרפי, ולהאמור מוכח מקושית תו' בסוגיין דליפרוך מרישא דלהקטיר דבר שדרכו להקטיר, דלא מפרשי כתו' דמנחות, דלפירוש תו' במנחות ודאי לא מהניא מחשבת הקטרה בדבר שאין דרכו להקטיר דאכילת מוצח לאו אכילת הדיוט, אלא דמ"מ לענין צירוף סבבא הוא דלינטרף, ולא שייך למיפרך מרישא.

הרמב"ם צפ"ד מפה"מ ה"י מפרש כפירוש תו' דמנחות, ולא הזכיר דין אכילת בשר באש דהדיוט, ולא נתפרש למה, ואולי משום דגמרא לא נזכר בהדיא אלא בלשון וכו' ה"נ.

ויש לעי' בעיקר הדין דחישב שמתכלהו אש למחר דהוי פיגול, והא אם חישב להניחו למחר הרי הוא כשר למאי דקיי"ל כרבנן דר"י דמחשבת הינוח לא פסלה, וא"כ מה גרע צמה שהוסיף במחשבתו שישרפנו, הרי זו מנא, דהא נותר בשריפה, וי"ל דהשתא בצשר כשר קמחשב, וכשחושב שנייחנו ולא יעשה צו כלום אין זו מחשבה גרועה כל כך כיון שהיא בשלילה, אבל כשחושב שנייחנו ויגרום לו פסול וישרפנו מחמת פסולו, הרי זו מחשבה גרועה

לרבנן כשר, דאכילת אש דהדיוט ואכילת אדם שוין, ואימורין דבר שאין דרכו לאכול הוא, ולפי זה נתקשו בתו' שם מאי פריקין הכא מהא דלאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית אין מנטרפין להא דחישב שמתכלהו אש חשיבא אכילה, הא אף דחשיבא אכילה היינו אכילת אדם, ואימורין שחשב עליהם לאכילת אדם הרי לאו כלום הוא, ומה שכתבו דנ"ל דכך היא סבבא כו' לא נתפרשה הסבבא.

ואפשר דסוגיין דזבחים כר' ירמיה בזבחים ל"א ב' דמוקי למתני' כר"א, ולדידיה איירי מתני' בין בצשר בין באימורין ובין בשניהם, וקשיא לגמרא דחישב להקטיר חצי זית בשר, כיון דבשר ליתא בהקטרה דין הוא דתחשב מחשבתו כאכילת אש דהדיוט ומנטרף עם החצי זית שחשב לאכול, אבל בחישב להקטיר חצי זית אימורים פשיטא לגמרא דכיון דבר הקטרה הוא, חשיב אכילת מוצח, ומשני דאה"נ דבצשר אם חשב מחשבת אכילת מוצח חשיב כאכילת אש דהדיוט, אבל בחישב בלשון הקטרה אף בצשר דינו כחשב לאכילת מוצח, ואין אכילת אדם ואכילת מוצח מנטרפין.

א"נ אף לאזיי בזבחים ל"א ב' דמוקי למתני' כרבנן, מ"מ מודה אביי דאף ר"א מודה בהך מתני' שאין אכילה והקטרה מנטרפין, ואפשר דכל לשון זה שאין אכילה והקטרה מנטרפין משום ר"א נקטי' תנא, דאילו לרבנן הו"מ למיתני שאין הנאכלין והנקטרים מנטרפים, וס"ל לגמרא דחישב על חצי זית אימורים להקטרה כיון דאין שיעור הקטרה בכך, יש לחשב כאכילת אש דהדיוט ולר"א ינטרף עם מחשבת אכילה דבשר, והיינו דקשיא ליה דקתני שאין אכילה והקטרה מנטרפין ומשמע דאף אם לא היה חסרון שהם בשר ואימורים וכגון לר"א, מ"מ אין מנטרפין משום שאכילה והקטרה אין מנטרפין, ואמאי לא תחשב הקטרת חצי זית כאכילת אש דהדיוט, ומסיק משום דאפקה בלשון הקטרה, ולפי פירוש זה יש ליישב קושית תו' בסוגיין אמאי לא מקשה מרישא דמתני' דקתני להקטיר דבר שדרכו להקטיר, ואמאי לא מיפגל אף בחשב להקטיר דבר שאין דרכו להקטיר מדין אכילת אש, דרק בהקטרה של פחות מכזית בעינן לחשבה כאכילת אש דהדיוט, אבל הקטרה של כזית לעולם חשיבא הקטרה ואינה צדין אכילת אש

הדם היום, ובמחשבה כזו לעולם כל הדם במחשבתו ושייך לגזור להניח מקצת אטו להניח כולו, דכל שחושב להניח ללא תכלית הרי בסתמא כל הדם במחשבתו. (זבחים ס"ז סק"ח).

מתני' לא יזק כו', בסדר המשנה יתכן דמקדים הלכות שקובעות בצורת המנחה ואח"כ דינים במנחה, ובתור הכי שפתתן פחים מרובות שאינו כלשון לא כמו אינך, ובתור הכי משיחה דליכא אלא ברקיקין, משא"כ תנופה דאיתא בשני מנחות, וגם תנופה והגשה בני זיקתא נינהו. (הערות).

שם לא כלל כו', לכאורה בדעתו תליא מילתא ואם נתן שמן לשם יציקה קודם שנתן שמן לצלילה קיים מצות יציקה ולא קיים מצות צלילה, וצ"ע בזה, ע"י בספר מרן זללה"ה, וע"י להלן. (הערות).

שם לא כלל כו' כשרה, פרש"י שנתן כל השמן במתן הראשון שקודם לעשייתה, והיינו למאי דס"ד דלא יזק כלל, ולמאי דמסקינן דיציקה מעכבת מיירי שנתן גם מעט שמן דיציקה, ואע"ג דלא נתן עדיין שמן לצלילה, וגם לא כלל, מ"מ אם נתכוין במתן זה לשם יציקה חשיב יציקה, ואפשר גם דכל שאין דעתו לכלול לאחר מתן שמן זה, הרי זה ככונה ליציקה, דמתן שמן לצלילה היינו ע"מ לכלול בו, ובמנחות הנאפות אי סולת צוללן, הדבר פשוט דמתן שמן שלאחר אפייה תורת יציקה עליו, ואף אם יצולל בו.

ומשמע מפרש"י דאפילו לא כלל המנחה כלל אף לא בשמן שנתן קודם לעשייתה, מ"מ המנחה כשרה, דג"ז בכלל לא כלל, [אלא דצריך לקמוץ ממקום המשומן וכמ"ש הרמב"ם בפ"ג ממעב"ק הי"ב, ובתוספתא ספ"א דקמץ שלא ממקום השמן פסולה], דמשמע שנתן השמן קודם לעשייתה ותו לא עבד מידי, ולא חשבינן לשינוי בצורת המנחה מה שלא נכללה כלל, וכן משמע מהא דפרכינן בגמ' אהא דששים ואחד אין נכללין, וכי אין נכללין מאי הוי והתנן אם לא כלל כשר, ואם איתא דצריך שבמציאות תהא המנחה צלולה, א"כ שפיר יש לפסול ששים ואחד דלגבי העשרון הנוסף חשיב כלא נכלל כלל, ומרן זללה"ה בסי' כ"ה ס"ק י"ב כתב לפרש דלא כלל היינו כמנחות אצל המנחה צלולה, ומשום כך פרש"י שלא נתן שמן לצלילה, [ור"ל דכלל בשמן שנתן קודם לעשייתה], אצל אם אין המנחה צלולה פסולה,

יותר, שהרי מחשב לשמש בחלק מן הקרבן לאיצוד דרך אכילה, [דאכילה אש שמה אכילה], שלא כמנחותו. (זבחים ס"ז סק"ז).

שם השתא ומה התם דקא מחשב כלשון אכילה כו' להניח פסולא בעלמא כו', נראה דהשתא ס"ד דפסולא דלהניח הוא גזירה אטו לאכול או להקטיר למחר, והלכך לאכול מאימוריו קרוי טפי לגזור כיון דדמי כלשון אכילה, ולר"א דס"ל לר"י דכלאכול מאימוריו מיפגל מדאוריתא ראוי לגזור אף בלהניח כיון דכל מחשבות אכילה והקטרה מפגלין, ואפשר נמי דר"י קיבל מרבותיו דר"א פוסל בלהניח מהאי גזירה ולא דמסבירא חידוש כן.

והא דלא אמרינן השתא נמי דג' מחלוקת בדבר שדקדקו בזה בתו' ובשטמ"ק, נראה דהיינו טעמא, דהא השתא מפרשינן פלוגתא דר"י ור"א אי ר"א פוסל מדאוריתא ובהא לא שייך דעה שלישית, ולא ניחא לגמרא לחדש פלוגתא נוספת בין ר"י ור"א לבין ת"ק אי ר"א פוסל בלהניח, וניחא טפי לפרושי דת"ק שנה עיקר פלוגתא דר"א ורבנן, ולא איירי בנידון אם הוא מדאוריתא, ולא בדין להניח.

הא דקמני בצרייתא ר"א פוסל ולא קמני מפגל, הוא משום שעתידי לשנות פלוגתא דר"י ור"א אם הוא מדאוריתא, וע"כ למיתני פסול, ואח"כ לפרש אם הוא פיוגול או פסול דרבנן, ומיהו למש"כ תו' לקמן י"ח א' ד"ה אלא לצד דשמואל מפרש דלכו"ע ר"א מדאוריתא קאמר, קשה אם כן למה קמני פסול, וכמו שהקשו תו' אמתינ'.

(זבחים ס"ז סק"ח).

י"ח א' להניח ד"ה פסול מ"ט גזירה מקצת דמו כו', יעוי' בתו', והיינו דסתמו בגמרא דהדבר מובן דאם פסול דלהניח הוא אטו כל דמו ממילא לא שייך בלאכול ולשתות הך גזירה, וברש"י משמע דהטעם משום דלשתות מדמו ולאכול מאימוריו ולהקטיר מבשרו הוא מחשבה דלאו אורחה ולכך לא גזרו בה אטו כל דמו, ואפשר עוד דכשמחשב לשתות או לאכול הרי מחשבתו כאילו לצורך אכילה או שתיה ובה לא גזרו מקצת אטו כולו, אצל כשמחשב להניח אין במחשבתו צורך למחר ועיקר מחשבתו לקלקל עבודת הקרבן היום ולא לעשותה כמנחותה, וכאילו חושב שלא יזרוק כל

אטו כולו, ולא דשייך לדר"א, וכן צהא דרבי ור"א
 בן שמוע מוכח מד"ה פסול אחייה, וא"כ לא יתכן
 לפרש פלוגתא ר"י ור"א אי ר"א מדאורייתא פסיל,
 ורצ אחי ע"כ לא הוה שמיע ליה הך ברייתא, (וכן
 ר' אלעזר זבחים ל"ו א' משמע דלא הוה שמיע
 ליה הך ברייתא), ובעיקר קושייתם לר' יוחנן אפשר
 לומר דכשמואל ס"ל זבחים כ"ח א' דעור אליה
 כאליה ובר"א אחיה מתני', ומבואר דהוי פיגול
 מדאורייתא, ועי' בתו' שם דאף לר"ה שם איכא
 תוספתא בר"א דהוי פיגול, ואילו הך ברייתא
 דסוגיין דקתני דר"א פוסל ולא קתני מפגל משמע
 דאינו אלא מדרבנן, [ומה"ט אמרינן דכו"ע כרת
 ליכא], והיינו תנאי, ורצ אחי שמיע ליה מר' יוחנן
 דתנאי היא, והוי ס"ד דהיינו ר"י ור"א עד
 דפרכינן ומסקינן, דאינהו לאו זבחי פליגי, וע"כ
 דאיכא תנאי אחריני. (זבחים ס"ז סק"ח).

י"ח ב' אר"י כל הראוי לצילה אין צילה מעכבת
 זו וכל שאינו ראוי לצילה צילה מעכבת
 זו, לכאורה הול"ל נהי דצילה לא מעכבא אבל ראוי
 לצילה מעכבא, ונראה מזה דמסבירא לא היינו
 מחדשים ענין זה, וכדפרכינן בפשיטות וכי אין
 נצללין מאי הוי והתנן אס לא צלל כשר, אלא
 דמגזירת הכתוב דצולה ילפינן לה, דאין לומר
 דצילה מעכבא, כיון דלא כתיב וצללת וכמש"כ תו'
 ד"ה ואמר, וגם אין נראה לחכמים לפרש דנריך
 שמהא צולה לעיכובא, וקרא דלא כתב וצללת, אחי
 למימר דגם נצלל מחליו כשר, או דאף שלא נתן
 מתן שמן לצילה, וצלל בשמן של מתן כלי כשר,
 וכמש"כ לעיל א' טעמא דמילתא, אלא פירשו
 חכמים דקרא דצולה שגשגה פעמים רבות אחי
 לאשמועינן דנריך לעיכובא שמהא ראוייה לצילה,
 והיינו דקאמר ר"ז דר"ש דקאמר מקרא דצולה
 דנריך שמהא יכולה להצלל, מפרש דקרא אחי
 לאשמועינן דכשאינו ראוי לצילה פסול משום דצילה
 מעכבת זו, כלומר דזה אחי קרא דצילה למיפסל,
 ומהכא הוה דילפינן שיש סבירא כזאת דאף שאין
 הדבר מעכב אבל ראוי לדבר מעכב, והיינו דבכל
 דוכתא דבעינן למימר כי האי סבירא כגון במקרא
 זכורים וזכיסוי הדם וצחלינה מייתינן להא דר"ז,
 דמהכא הוה דילפינן סבירא זו. (ס"ז סק"י).

שם כל כהן שאינו מודה בעבודה כו', רש"י
 בפסחים ג' ב' פירש דהיינו שמוזלל בעבודה

והדברים ז"ע דדברי רש"י בפשוטן מתפרשין שצא
 להוסיף דלא רק שלא עשה מעשה הצלילה, דזהו
 פשוטו של לא צלל, אלא גם לא נתן המתן שמן
 לצילה, וכן מהא דפרכינן כי אין נצללין מאי הוי
 מוכח כן, ולמש"כ לקמן ב' דהא דבעי ראוי לצילה
 ילפינן מצלולה דקרא, מוכח מזה נמי דאין צולה
 במציאות לעיכובא, דא"כ אין לנו לחדש ענין ראוי
 לצילה, כיון דקרא אחי לאשמועינן דנריך שמהא
 צולה ממש, וכן בתו' לקמן ב' ד"ה ואמר הקשו
 הרי כתיב צולה זימנין טובא ולמה אינה מעכבת,
 ולא תירצו דבאמת מעכב שמהא המנחה צולה.

ומיהו אם נתן השמן בצד הסולת בפני עצמו,
 אפילו נוגעין זה בזה, נראה דפסולה,
 אפילו אם יצק מעט על הסולת לקיים מצות
 יציקה, דנהי דמתן שמן בכלי קודם לעשייתה נמי
 נראה דלא מעכבא דלא עדיפא מצלילה, מ"מ
 נריך שהסולת והשמן יתערבו אם ע"י נחינת
 השמן על הסולת או הסולת על השמן או בצלילה,
 אבל זה בפני עצמו וזה בפני עצמו אפילו נוגעין
 חשיב שינוי נורה, ואפילו אם לא שנה הכתוב
 בצלילה, יש לפסול כה"ג. (ס"ז ס"ק י"א).

תוד"ה אלא ושמא לית להו מסקנא דהכא, לא
 יתכן לפרש כדס"ד דהא מצרייתא דאמר
 להם ר"י אי אחס מודים לי כו' מבואר דלרבנן
 קאמר, אלא אפשר לפרש דת"ק ור"א פליגי אליבא
 דר"א דלת"ק ר"א מכשיר בלהנית, ולר"א ר"א
 פוסל בלהנית, ואפשר לפרש דלת"ק ר"א פוסל
 מדאורייתא, וממילא לא אשכחן גזירה דדר"א טפי
 מלרבנן, ולית לן לחדש דלר"א פסול להנית, ור"א
 סבר דר"א מדרבנן פוסל דגזר אטו כדרכו וה"ה
 דגזר בלהנית אטו להקטיר, ואפשר נמי למימר
 איפכא דת"ק סבר דר"א פוסל מדרבנן ולית לן
 לאפוש גזירות, ור"א סובר דר"א מדאורייתא פסיל,
 ואיכא למיגזר טפי, אלא דלשון אף בזו ר"א פוסל
 וחכמים מכשירין נוח יותר לפרשו דכי הדדי נינהו
 וממילא יש לפרש דתרוייהו מדרבנן, דהא להנית
 לר"א ודאי מדרבנן, דלא שייך לרבותו מואם האכל
 יאכל. (הערות).

בא"ד ושמא לית להו מסקנא דהכא, ז"ע הלא
 טעמא דר"י בלהנית מפורש בברייתא ולפי
 זה אינו ענין לפלוגתא דר"א ורבנן, אף דהתם
 במקצת דמו איירי מ"מ פשוט דהיינו גזירה מקצת

נבללין ר"ש הוא דקאמר לה במתניתין וברייתא לקמן ק"ג ב', וע"ז הוא דפרכינן וכי אין נבללין מאי הוי והא תנן אס לא כלל כשר, ואינטריך לשינויי דר"ז, הרי דאף לר"ש לא כלל כשר, וי"ע. (ס"ז ס"ק י"א).

י"ט א' גלי רחמנא ציוס הכפורים ושחט את פר החטאת אשר לו מכלל דשחיטה בעלמא לא בעינן בעלים, בתו' יומא מ"ב א' כתבו דמדין בעלים הוא דבעי כהן גדול, ולפי זה לענין שאר דינים קיימא דלאו עבודה היא, אבל ז"ע דממאי דאמרו בגמרא מאי שנא פרו דכתיב אהרן וחוקה, משמע דה"ה לשעיר הפנימי נמי דפסול בזה, [והראוני שכ"ה בירושלמי פ"ג ה"ז, ובמאירי יצמות ל"ג ב' דן בזה], והתם לא שייך לומר מדין בעלים, והא דאמר הכא גלי רחמנא ציוס הכפורים ושחט את פר החטאת אשר לו מכלל דשחיטה בעלמא לא בעינן בעלים, לא מוכחא דציוס הכפורים מדין בעלים הוא, אלא דה"ק דהאי אשר לו לא הו"ל למיכתציה גבי שחיטה אלא גבי לקיחה, להכי כתציה גבי שחיטה לאורויי דבעלמא לא בעינן שחיטה בצעלים, אבל אה"נ דגם צפר לאו משום בעלים נגעו בזה, אלא מדין כה"ג, וממילא נמנא דהוי בצעלים, ועי' תו' יומא י"ב ב', ומ"מ אף אם דין מיוחד הוא דבעי כה"ג ולא משום בעלים אכתי נמי אפשר דלענין שאר דינים לאו עבודה היא, וי"ע. (יומא מ"ב). — א"ה, ועי' מש"כ לקמן ז"ג ב' ד"ה בתו' אי שלוחו של כהן גדול יכול לשחוט ואם כל הכהנים חשיבי בעלים. **שם** תנופה בזיר מעכבת, עי' מש"כ בזה בזיר מ"ו א'.

תוד"ה במקרא וי"ע במס' תענית כו', לכאורה לא דרשינן הכי אלא כשהאנשים בתחלה ובסוף והדברים באמצע כמו שיצא חוקן וציניהם קימה והידור, וכן גר ונכרי וציניהם מכירה ומתנה וכן כסף ואוכל וציניהם נשך ותרבית, דאמרין דהאמצע נדרש לפניו ולאחריו, אבל כשהדברים בתחלה וסוף והאנשים באמצע לא שייך למידרש הכי, כמו הכא שהנדיקים וישרי לצ באמצע, ועי' בתו' תענית שם. (הערות).

י"ט ב' בקומא שלא יעשה מדה לקומץ, פרש"י לא יעשה כלי למדת קומא, ובתו' יומא מ"ז א' כתבו ואין נראה לרבינו שמואל

זו, ויתכן דהיינו שאינו מקבל עליו להזהר במצוה זו אף שמודה בזה, עי' בכורות ל' ב', ודברי ר"ש הם בתוספתא דמא' פ"ב צהדי הני שמקבל עליו חוץ מדבר אחד, ויתכן נמי דאף כשהוא טועה בהוראה וסובר דמצוה זו ליתא ואינו מקבל עליו הוראת צ"ד הגדול דנמי אין לו חלק בכהונה, אף שאינו מורה לעשות ואינו צדין זקן ממרא, אבל מש"כ רש"י בחולין קל"ב ז"ע דא"כ היינו מין, ועי' בריטב"א שכבר חלק בזה, ועיין בספר מרן זללה"ה יו"ד ס"ב ס"ק י"ח. (הערות).

תוד"ה ואמר וי"ל דלא מישתמיט קרא דלכתוב בשום דוכחא ובללת בשמן בלשון ציוי, וא"ת א"כ נידוק מזה דמעשה הצלילה לא מעכבא, ואפי' כלל קוף כשר, אבל אם נשארה אינה צלולה תפסל, ומהא דפרכינן וכי אין נבללין מאי הוי הרי מוכח דלא בעי שתהא צלולה כלל, וי"ל דאם איתא דהצלילה עיקר בצורת המנחה, אין סביר להכשיר בנבלל מאליה, ועוד דמדלח כתיב אפי' חד זימנא ובללת אף דלכתחלה מצוה מיהא לצלול, (דהא אין לסמוך שיצולל קוף), מוכח דקרא אחי לאשמועינן קולא בצלילה והיינו לומר דלא מעכבא כלל אף לא שתהא צלולה, ועוד דאם היינו מפרשים דקרא אחי למימר שתהא צלולה, היה מקום להכשיר ס"א עשרונים כשבללן בשני כלים, עכ"פ למאי דפסק הרמב"ם לוג לכל עשרון, עי' ברש"י ד"ה ששים, דהא מבואר בסוגיא ק"ו א' ב' דבלל מנחה בשני כלים כשירה, ומיקיימא מצות צלילה בהכי, וכמו שהוכיח מרן זללה"ה בס"י כ"ו ס"ק ה', ואילו השתא דדרשינן דקרא אחי לאורויי שתהא ראויה לצלילה פסלינן כה"ג, דבעי ראוי לצלילה בכלי אחד, וכיון דכלל חד איכא קולא וחומר, שפיר י"ל דקים לחכמים מסבירא דטפי עדיף למימר דבעי ראוי לצלילה, מלומר דצריך שתהא צלולה ואף ע"י קוף, [וזה אין סבירא כלל לומר דבעי צלילה ע"י מעשה אדם ורק ממתן שמן לצלילה נתמעט, דסתם צלילה על מעשה הצלילה מתפרש, ואי דייקין מדלח כתיב ובללת, יש לדייק על מעשה הצלילה דלא צריך, ואילו מתן שמן לצלילה הוא חלק מפעולת הצלילה]. (ס"ז ס"ק י"א).

תוד"ה ור"ש א"נ מכולה מתני' דייקין דלא כר"ש מלא יצק ומלא כלל כו' אי לא עבד פסול, תימא דהא הא דששים ואחד אין

אחי למימר דאי לן בראשו של מוצח אין מועיל שיוכל לזרוקו למחר דביום שאתה זוכה אתה מקריב, ומיהו מהאי קרא לא אימעיט אלא יום המחר אבל לילה לא שכ"כ רש"י כאן דבילה משום ביום נוותו אחיך עליה, ואפשר משום דבקדשים הלילה הולך אחר היום לפיכך חשיב שפיר יום שאתה זוכה, והא דנקטו שנפסל בשקיעת החמה ר"ל שמשקעה חמה שוב אין לו תקנה דהא לזרוק א"א דהו"ל ספק לילה ולהשהותו למחר א"א משום דביום שאתה זוכה אתה מקריב, אבל אין ר"ל שנפסל בשקיעת החמה, ומיהו מ"מ חשיב חוץ לזמנו בחיוב לזרוק לאחר שקיעה וכדמצינא בזבחים נ"ו ב', אע"ג שהדס עדיין לא נפסל דכל דאידחי ליה מזריקה חשיב חוץ לזמנו, ולשון משתשקע החמה דקמני התם לאו דוקא ור"ל מהתחלת הלילה, אלא דהאי תנא סבר דמשתשקע החמה כבר הוא ספק לילה ולכך נקט האי ליטנא אבל עיקרו זאת הכוונת שהוא כבר לילה, אבל ז"ע דא"כ הו"ל למימר מנין לדס שאין מועיל לו הלנה בראש המוצח, שהרי זהו עיקר חידושו, ולמה הזכיר שנפסל בשקיעת החמה שאין זה חידושו כלל, [וכן בסוגיין אמר נפסל בשקיעת החמה כמותה, ומשמע שיש פסול בשקיעת החמה, ומיהו רש"י פירש כנראה דר"ל שפסול בלילה, ולא נחית כלל התם לנידון אי מועלת הלנה בראש המוצח להכשיר להקטירו למחר], ולו"ד רש"י כאן היה אפשר לומר דאמנם מהאי קרא דביום שאתה זוכה אתה מקריב שמעינן דבהתחלת הלילה נפסל הדס דכיון דתו אינו ראוי להקרבה נמצא שכבר כלה זמנו והרי הוא כמותר, [ולמ"ד לינה מועלת בראשו של מוצח, י"ל דבלא קרא ידעינן דנפסל הדס בהתחלת הלילה דכיון שאינו ראוי תו לבא לכפר נמצא כלה זמנו והר"ז כמותר, וככל דבר שעבר זמנו], ולפי"ז אמנם הדס נפסל מיד בהתחלת הלילה, ואי היו שורפין קדשים בלילה היו שורפין אותו מיד, [אם דס בשריפה, עי' זבחים ז"ב א' ובמש"כ בחו"כ שם], ואף אם שהה בראשו של מוצח בזמן עמוד השחר נמי שורפין אותו מיד שכבר נפסל, ומיהו זה אפשר דאף אי פסולו בעמוד השחר נמי הדין כן דכיון דאינו ראוי למוצח למחר לא שייך לומר שקלטו מוצח לענין שלא יועיל לו פסול לינה, ול"ע בזה כעת.

דוקמץ משמע שיש לו לקמץ זידיו ולא שיעשה מדה לקמץ כו' ע"כ נראה לר"ש לפרש שלא יעשה מדה לקמץ היינו שלא יתן תחלה מדה קומנו בכלי ואח"כ יקמץ אלא בקמיצתו יש לו למוד, ונראה דלפרש"י י"ל דמקרא דוקמץ אין הכרח דפסול בכלי, די"ל דקרא אחי לאשמעינן דלרץ שיעור קומץ ונקט לה בלשון וקמץ כפי שהוא בזה.

ולפי' תו' מתפרש שלא ימוד מכלי ויניחנו על השירים ויחזור ויטלנו בקומנו, דהא לרץ לקמץ מן המחובר, [ובגבול"א שם נתקשה בזה], ומפסל משום שרץ שמעשה הקמיצה תקבע מדה הקומץ. — ונראה דלפירוש תו' גם אם יקמץ זידו שלא לשם קמיצה ויחזירו לכלי ויגיעו לשירים וישבו ויטלנו לשם קמיצה דנמי פסול, דלרץ שהקומץ יוקבע ע"י מעשה הקמיצה, וכשאדם קומץ וחוזר וקומץ קרוב להיות שלא יהיו הקמצים שוים ממש, והלכך יש ענין שהקומץ יוקבע ע"י מעשה הקמיצה. (יומא מ"ז א' מחו"ד).

תוד"ה ושמואל אם שמעת בקדשי שעה שהותרה אנינות כו', ז"ע דהתם הרי היתה הוראת שעה, דהא אנינות אסורה לדורות, ושפיר ראוי להסתפק אם ההוראת שעה היתה גם על קדשי דורות. (זבחים ק"א א' ועי"ש).

בא"ד ורץ לדקדק לשמואל כו' אי לאו מוימלא כפו כו', לכאורה מלא קומנו ובקומנו תרוייהו ממעטי חסר ויתר והו"ל שנה עליו הכתוב, אבל מדה ממעטינן רק מבקומנו, דמלא קומנו י"ל דמדה קאמר, וליכא שנה עליו הכתוב אי לאו מוימלא כפו. (הערות).

תוד"ה דתנא אין להקשות אדרבה ליהו ב' כתובין כו', משום דכולהו אינטיין לגופייהו מה שהתנדבו, וממילא שמעינן לה דמזרק מקדש. (הערות).

תוד"ה ההוא וא"ת קביעות מקום כו', אפשר דאיכא למימר כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנחדש בה, והיינו קביעות מקום, ולא דרשינן ליה בשנה עליו הכתוב לעכב. (הערות).

כ' ב' נפסל בשקיעת החמה כו', יעוי' בפרש"י כאן ובזבחים נ"ו א', וכנראה דעתו ז"ל דאמנם דס נפסל בעמוד השחר כאימורין, וקרא

עצמו נפסל בשקיעת החמה מהך קרא ודינו כדס פסול, ואפשר לשורפו מיד, [כיון שהוא עדיין יוס לשאר מילין], דכיון דגלי הך קרא דמיפסיל לזריקה תו נפסל הדס בעצמותו והו"ל נותר, ואף אם היה בראשו של מוצח בשעת שקיעה נמי אפשר דשרף מיד דכיון שאינו יכול להתכשר לזריקה תו אין המוצח מועיל לו, וגם אפשר דפסול זה של שקיעת החמה פסול מיוחד הוא ואינו כפסול לינה דעלמא ואין המוצח מועיל לו.

ואפשר לקיים פי' תו' אף אם נימא דלא כפיר"ת, אלא דלרבה אליבא דר"י מתחיל צין השמשות מיד בשקיעה ראשונה, ומה דהקשו תו' חיפ"ל דיפסל בעמוד השחר וציליה הא אי אפשר לזרוק, י"ל שאין זו קושיא דהא קושטא הוא דנפסל בשקיעת החמה ולא בעמוד השחר ושפיר קמ"ל קושטא דמילתא, ואין שייך לשאול למה הוצרך הכתוב לפוסלו בשקיעה הא יפסל בעמוד השחר, דשפיר אשמועינן דיוס של דס נגמר בהתחלת הלילה ואז נפסל ועמוד השחר אין פוסלו כלל, וגם אין לשאול למה הוצרך ריב"א לאשמועינן זאת דשפיר יש לנו לדעת קושטא דמילתא שאין עמוד השחר פוסל דס, ותחלת הלילה הוא שפוסלתו, ועוד י"ל דנפ"מ לענין מחשב לזרוק בתחלת הלילה דאפשר דמשום דיוס נאותו לא חשיב חוץ לזמנו כיון שעדיין לא נפסל הדס, ועדיף ממחשב לאכול לאור שלישי דפליגי לקמן ב', דהכא פסולא דלילה אינו בקרבן זה אלא הוא פסול כללי בעבודות הקרבנות, ולכך אינטרין קרא דמיפסל בשקיעת החמה דחשיב עבר זמנו ופסול גמור הוא וחשיב חוץ לזמנו, [ומיהו לפרש"י מצואר דאף משום פסול לילה לחוד חשיב חוץ לזמנו וכמש"כ לעיל], גם י"ל דריב"א כר' יוסי ס"ל, א"נ כרב יוסף אליבא דר"י דעד שיכסיף התחתון עדיין יוס הוא, ורבה דסבר דמשקיעת החמה הוי צין השמשות ס"ל זבחים פ"ז א' דאין לינה מועלת בראשו של מוצח, וניחא בפשיטות כפרש"י, [אבל אין לומר דנפ"מ לענין לשרוף מיד דאי נפסל בעמוד השחר עדיין אסור לשורפו, דבלא"ה נמי הא אין שורפין קדשים בצילה]. (שם ס"ז סק"י).

שם מלמד שמתנדבין עמים כו', מתבאר לקמן כ"ב א' ק"ו ב' עי"ש.

והנה לא פירש רש"י דס נפסל בשקיעת החמה לענין שאין מועיל תו העלאה בראשו של מוצח בשעת עמוד השחר, אבל אה"נ שאם שהה בראשו של מוצח בשעת שקיעה אמנם לא נפסל, דבקרר לא נרמו שקיעת החמה כלל ולשון דיוס שאתה זבח אתה מקריב מתפרש עיקרו שלא תועיל זריקה שלא דיוס שנשחט והיינו שלא יועיל מוצח לבטל פסול לינה, ולפיכך פרש"י שאין מועיל הלנה בראשו של מוצח כלל, ולענין מתי נפסל אפשר תו לומר דאמנם נפסל רק בעמוד השחר ואפשר דנפסל בהתחלת הלילה וכמש"כ לעיל.

ויש לתמוה לפרש"י הא דאמר עולא בפסחים נ"ג ב' מן המודיעים לירושלם ט"ו מיל והוא שיעור הלוח האדם מחצות היום עד שקיעת החמה, והשתא לפרש"י הרי אפשר לזרוק הדס עד התחלת הלילה, וא"כ מנ"ל לעולא דס"ל לר"ע דהתחלת הלילה הוא מיד בשקיעה, דילמא כר' יוסי ס"ל, ואף אי כר' יהודה ס"ל אחתי ספיקא הוי, ודוחק לומר דחכמים העמידו דבריהם במקום כרת עי' תו', ואין לומר שלא חייבה התורה לילך אחר שקיעת החמה דלעולם יא' אדם ויכנס כבי טוב ולפיכך כל שעד שקיעת החמה אינו יכול להגיע חשיב דרך רחוקה, דהא ר"י קאמר התם כל שאינו יכול ליכנס בשעת אכילה ומצואר שיש לו להלך גם לאחר שקיעת החמה, ובהך סברא לא אשכחן מאן דפליג עליה, ונ"ע.

ובתו' הקשו לפרש"י דלמ"ד לינה מועלת בראשו של מוצח מאי איכא למימר, לפיכך פירשו דהכא שקיעה ראשונה קאמר דאז עדיין יוס לכל מילי לפיר"ת, ומיתורא דהך דיוס דאינו ענין לזאת הכבדים דחיפ"ל מציוס נאותו, ולמחר כבר נפסל בעמוד השחר, דריש דע"כ שקיעת החמה קאמר, והא דקאמר דיוס שאתה זבח אתה מקריב ה"ק דכשעבר היום שזבחת כבר נפסל הדס מלהקריב ואם אינו ענין ללילה תגהו ענין לשקיעה ראשונה, ונראה דמודו התו' שאין מועיל הלנה בראשו של מוצח לא בשעת שקיעה ולא בשעת עמוד השחר, דלישגא דקרא משמע דקא פסיל זריקה שלא דיוס זביתה, ולא שייך בזה הלנה בראשו של מוצח, כיון שאין הפסול רק דס, אלא שנשלל כאן ענין הזריקה של הקרבן הזה, ומיהו קושטא הוא דהדס

אם הדם נפסל פטור, ועוד נפקא מינה לענין איסור אכילת הבשר דאם הדם זהכשרו איסורו משום אוכל לפני זריקה דהוא מלאו דלא תוכל לאכול בשעריך כדאמר מכות י"ז א', אבל אם הדם נפסל איסורו משום קדשים פסולים דנפק"ל מלא יאכל כי קדש וגו' שם י"ח א', או מלא תאכל כל תועבה כמש"כ הרמב"ם פ"ח מפה"מ ה"ג, ועוד נפ"מ אי חשב בשעת שחיטה לזרוק דמו בלילה, דאם הדם זהכשרו אין כאן מחשבת חוץ לזמנו אף בלילה לא חוי לזריקה, דאין כאן חוץ לזמנו כיון שעדיין לא נפסל מחמת זמנו, אבל אם הדם פסול חשיב חוץ לזמנו, וכבר כתבנו כן בשבת סימן ז' (הועתק לעיל). (וזכרנו כ"ו א').

תוד"ה מלמד האומר הרי עלי עזים כו', מתבאר לקמן ק"ו ב' ד"ה וזה.

כ"א א' דם שזשלו אינו עובר עליו, בצבורות ו' ב' אמרינן דחלב זהמה טהורה חידוש הוא דמותר דאמר מר דם נעכר ונעשה חלב, וקשה דהא בטעמא דדם שזשלו אינו עובר עליו פרש"י משום שאינו ראוי לזריקה, וא"כ חלב נמי הא פשיטא שאינו ראוי לזריקה, ואמאי פשיטא לגמ' דראוי היה לאוסרו, וי"ל דדוקא דם שמחמת שינוי אינו ראוי לזריקה אינו עובר עליו, אבל דם האזרים אף שאינו ראוי לזריקה אכתי הוא בללו, ודכוותה חלב אם דם נעכר ונעשה חלב, ואפשר גם דאם היה חלב אסור דלא הוי מהני ליה בישול להחיר, דדם שזשלו י"ל דחשיב שינוי טפי מחלב שזשלו, (בכורות ו' ב' מהוה"ד, ועי"ש עוד בקושית הנו"ב בזה). — א"ה, עי' מש"כ בחולין קט"ז ב' במש"כ בחדושי הר"ן שם דדם שזשלו איסוריה מדאוריתא.

שם תמלח למאי אתא כו', יש לעי' אימא למעוטי מלח קוף [עי' בספר מרן זללה"ה סימן כ"ה ס"ק י"ח דפשיטא ליה דמלח קוף פסול], ואפשר דבלא"ה ידעינן לה מולא תשצית ומתקריב מלח, א"נ אי משום הא הו"ל למיכתב תמלח במלח. (סס).

שם יכול יתן בו טעם כבינה כו', בפשוטו יש לפרש דכי היכי דלרצה בר עולא ואב"י משמע מבמלח דצריך ריבוי מלח, [וטעמא משום דבמלח משמע שיהא מסובב במלח וכדדרשינן ר"פ כיסוי הדם מצעפר דצריך עפר למטה ולמעלה דמשמע שיהא מעוטף בעפר וכמש"פ רש"י שם], ה"נ

שם מלמד שמתנדבין עזים, יתבאר לקמן ק"ו ב' אם מיירי במתנדב עזים למערכה ומוסרן לזיבור, או בעזים שהם קרבן בפני עצמן.

שם רבי אומר עזים קרבן מנחה הן כו', נ"ע היכי יליף רבי מהאי קרא דקרבן דטעונין קמינא, הא לא רמיזי עזים זהאי קרא אלא דמרבינן כל הבאין חובה דבאין נדבה, וא"כ דדין הוא שיבואו דומיא דחובה, והניחא שמן לר"ט דקומנו כדאמר זכאים ז"א ב', י"ל דדומיא דשמן הבא עם המנחה דקומן מסלתה ומשמנה, אבל עזים מנ"ל, וי"ל דס"ל לרבי דכיון דרבינהו קרא גבי מנחה, ראוי למיתב להו דיני מנחה בכל מאי דאפשר. (ק"ו ב').

ויש להסתפק לרבי אי איכא נמי סוג קרבן עזים כמו שהוא לרבנן, ורבי רק אוסופי הוא דקא מוסיף דאיכא נמי קרבן מנחה של עזים, או"ד דרבי לית ליה אלא מנחה של עזים, ולכאורה לפי מה שפירשנו לקמן ק"ו ב' דקרא דקרבן לא מוכח מידי במאי קמיירי, אלא דאתי לרבווי קרבנות חובה שבאין בנדבה, ומסבירא הוא דקיימו חכמים דעזים יש בהן מעין ענין של קרבן בפ"ע, וממילא כללוהו בריבוי דקרבן דבאין בנדבה, א"כ האי סברא יש לקיים נמי לרבי, וכ"מ בתוספתא פ"ג דשקלים הובאה בתו' מנחות כ' ב' וכו' שיתבאר לקמן ק"ו ב'. (ק"ו ב' מהוה"ד).

תוד"ה אדרבה ותימה דלא חשיב פיגול כו', לכאורה י"ל דהיינו בכלל מחיר, שזה כולל כל הדינים שנאמרו במחיר, ובכלל זה שהם פוסלים במחשבה משא"כ הקטרת אימורין, וכן שאין חייבין עליהם משום פיגול. (הערות).

תוד"ה נפסל וקשיא למ"ד מועלת מאי איכא למימר, באמת טובא נפקא מינה איכא אי הדם נפסל ממנו או דהוא זהכשרו אלא שעמיד להפסל לפי שאי אפשר לקיים בו מנחת זריקה, חדא לענין כיצוס דכל עוד שהדם לא אירע בו שום פסול י"ל דטעון כיצוס אף שאי אפשר יהיה לזרוקו, ועוד נפ"מ לענין זריקה בחוץ, דהא השוחט חורק בלילה בחוץ חייב, ואם שחט בפנים בלילה חורק בחוץ פטור כדאמר זכאים קי"א ב', ואם שחט בפנים ביום חורק בחוץ בלילה אם הדם כשר יש לחייבו אף דפנים כבר לא יוכל לזרוקו דמ"מ עדיין הוא זהכשרו ובחוץ ליכא פסול לילה, אבל

אפשר לפרש דר"ל שצריך למלות כולו ומכל נדדיו, ומיהו לאצ"י ולרצה בר עולא צריך לפרש דבא לומר שא"ס להרבות, וע"כ גם אליבאיהו מסקינן הא דכ"ל הוא עושה דהא אצ"י מסיק וכן לקדמה אהא דכ"ל הוא עושה ולא משמע דאליבא דרבא הוא דקאמר, ומיהו הרא"ש גרס אמר רבא וכן לקדמה, ולפי זה אפשר דכ"ל הוא עושה הוא סיומא דמילתא דרבא דצריך למלות הרבה מב' נדדיו וע"ז מסיק וכן לקדמה, ולפי זה יתכן דגם צריך שלא ישאר מקום בלי מלת דהא לרבות מלת קאמר וכמש"כ, ולרצה בר עולא ואצ"י לא מסקינן כי"ל הוא עושה דפשיטא הוא, דאין צריך כבנין וכטיט לתבן, אלא נותן פחות מזה, ואין צורך לפרש כמה, וומיהו משמע דכלל שהוא לא סגי ע"י לעיל מהו דתימא מישדא זה משהו למצוה בעלמא, משמע דכללו האי טעמא דבטל מתורת דם, בעי טפי, וכ"כ ברמב"ם פ"ה מא"מ הי"א. (חולין ס"ט סק"ו).

תוד"ה יאלו והא דקאמר הכא יאלו עזים כו' ולא בעי המערכה, בחגיגה כ"ג ב' תוד"ה והא כחצו דהא דקאמר הכא שאין מקבלין טומאה י"ל דר"ל בלי הכשר כו', ובמקדש דוד צענין חצת הקודש פירש כונתם דעזים ולבונה צריכים גם הכשר מים ולא סגי להו חצת הקודש גרידא, אף דבשר קודש סגי ליה חצת הקודש לחוד ולא בעי הכשר מים, והדברים רחוקים לחדש ענין הכשר מים בדבר שאינו אוכל, דענין הכשר מים הוא מעין תיקון האוכל ולא שייך כלל בדבר שאינו אוכל, וגם מהיכן למדו התו' לחדש כחאת, ובפרט אחרי דלענין אוכלין מהני חצת הקודש שלא להצריך הכשר מים, וגם עיקר הדברים נוח יותר לפרש הא דממעטינן עזים משום שאין מקבלין טומאה, דהיינו בלא חצת הקודש, וכמש"פ תו' כאן, מאשר לפרש דממעטינן עזים משום דאף חצת הקודש צעו הכשר מים.

אבל נראה דכונת תו' בחגיגה כמו במנחות דממעטינן עזים משום שאין מקבלין טומאה בחולין, ולשונם כך מתפרש, מש"כ דר"ל בלי הכשר, היינו בלי הכשר של חצת הקודש, [דגם חצת הקודש הוא הכשר כדאמר חולין ל"ו ב' דאמכר חצ"ה], ומש"כ כיון דעצי חולין לא מקבלי טומאה דאורייתא אפי' בהכשר, היינו בהכשר מים, דהא בחולין איירינן, והיינו דעזים דחולין לא מקבלי טומאה וכמש"כ במנחות, ומש"כ אי לא יתורא

לרבא, דלית לן לחדש פלוגתא בסברא זו בלא רמז וטעם בגמרא, הלכך לכו"ע יכול תבונה דצביריתא הוא על ריבוי מלת אלא שנחלקו איך נכלל בלשון תבונה כונת ריבוי מלת, ומפרש רבא בר עולא דהוא מלשון תבן שהטיט מסבבו וה"נ יהא המלת מסבב את המנחה, ואצ"י מפרש דהוא מלשון בנין, ורבא מפרש שירצה עליו מלת עד שיתן בו טעם כבינה שנותנת טעם צאדס, ויתכן גם שהיה מקום להצריך להשהות קצת המלת עד שיתן טעם, והיינו דמסיק ומעלהו כלומר שאין צריך להשהות, וזו נראה דעת הראב"ד, הוצא צמ"מ פ"ו ממ"א וצתה"א], ומסיק ת"ל תמלח כי"ל הוא עושה מציא האצר ונותן עליו מלת וחוזר והופכו ונותן עליו מלת כלומר שאין צריך להרבות יותר מזה אלא נותן מלת מב' נדדים ודיו, ומשמע דהך כי"ל הוא עושה הוא סיומא דהש"ס אליבא דכו"ע או שהוא סיומא דצביריתא, ומזה נמי מוכח דלרבא נמי אחי לאפוקי שאין צריך להרבות במלת, דלשון כי"ל הוא עושה כו', כי היכי דמתפרש לאצ"י ורצה בר עולא לומר שאין צריך להרבות, כן יש לפרשו גם אליבא דרבא, ומשמע שאין צריך שלא ישאר מקום בלי מלת וכל שנותן מלת מלד זה [ע"פ רובו כ"נ] וחוזר ונותן מלד השני די בכך, [דהכי מתפרש ליסגא דכי"ל הוא עושה כשמתפרש לאפוקי שא"ס כבנין וטיט, אלא נותן מלד זה והופכו ונותן מלד השני ודיו], וכן לקדמה, וכן פרש"י דאין צריך יותר, ומשמע נמי דמפרש דכי"ל הוא עושה בא למעט שאין צריך יותר, גם אליבא דרבא, וכן הרשב"א צתה"א בהלכות מליחה פירש נמי דמליחה כבינה היינו הרבה, וומיהו שם הם דברי הרמב"ן וברמב"ן הנדמ"ח כתוב כבנין במקום כבינה שצרב"א, וא"כ לא מוכח מידיו, וכן צתו' כאן נמי משמע כן אם לא נגיה כמ"ס בגליון בשם הנ"ק וכן פירש צמ"מ פ"ו ממ"א לגירסא דידן וכן לקדמה, אבל צרב"א שפרק כל הכשר סי' ל"ג פירש דטעם כבינה היינו שיתן מעט רק להרגיש הטעם, וכן פירש בגליון בשם הערוך, והוא תימא דא"כ נחלקו רבא ואצ"י ורצה בר עולא במשמעות דבמלת, ול"מ כן ולא נתפרש טעמם, ולפי פירושם הא דכי"ל הוא עושה מתפרש לרבא להרבות במלת, ולפי זה אפשר לפרש דבא לומר דצריך למלות שלא ישאר מקום בלי מלת, [דכשצא לאפוקי דלא סגי במעט שפיר

חשיצי ולא כשותפות. — נראה דהא דאמרין בירושלמי שקלים פ"א ה"ג דמאן דאמר כל דעבר על פיקודייה מסייע לבן זוכרי, היינו משום דפשיטא דלאו מטעמא דעומר ושתי הלחם ולחם הפנים נפקא להו שלא לשקול, דאם מנזות שקלים מתפרשת בפשוטו גם על הכהנים, הרי ע"כ דרחמנא אמר דיאללו אף שיש בהם שותפות הכהנים, אלא דסברא זו מסייעת צידס לומר דאיכא לפרושי קרא דכל דעבר על פיקודייה, וז"ע ברמז"ן צפ' כי תשא שכתב בפשיטות דלויס לכו"ע חייבין לשקול, ומשמע דטעמייהו דכהנים אינו אלא מקרא דוכל מנחת כהן וגו', וגם מדרשא דזה יתנו בירושלמי משמע דלבן זוכרי אף לויס פטורים, וכמ"ש תו', וזכ"מ מהא דיליף בירושלמי שם טעמיה דריצ"ז מקרא דזה יתנו י"צ שבטים מכלל דלבן זוכרי אין י"צ שבטים, כן הוכיח בשעה"מ, ומ"מ ק"ק דנקטו בן זוכרי וריצ"ז דדצריהם רק כהנים. (שקלים ס"א סק"ו).

שם ולבן זוכרי כיון דלכתחלה לא מיחייב לאיתויי כי מייתי נמי חוטא הוא דקא מעייל חולין לעזרה כו', האי חולין לעזרה יש לפרש דאם נקטו הקרבנות בשקלי הכהנים נמצא שלא נתקדשו, דהשקלים שלהם חולין, אצל המעות אינם נכנסים לעזרה, וגם אין איסור להכניסם, ואפשר דכל הקרבן מיפסל כיון שמקצתו חולין, ע"י מש"כ בכורות ס"א סק"א, ומשני דמייתי ומסר להון לציבור, והיינו שגם זכות המקדיש של השקלים מסרו לציבור וכמ"ש מרן זללה"ה במנחות סמ"צ ס"ק כ"ד, דכל היכא דבעי מסירה לציבור היינו שגם זכות המקדיש יהיה של הציבור, ונמצא כאילו כל הציבור הוסיפו מעט על שקליהם, וזוהי אין איסור לרבות כמ"ש בחו"צ שקלים ס"א סק"א, וכמו כששקלו דרכונים. — מה שלא הזכירו כאן חששא דשמא לא ימסור יפה יפה, י"ל דבשקלים לקרבנות ציבור, דעיקר זכות השוקלים הוא מעין מקדיש, הרי פשוט שהמוסר לציבור הוא מוסר להם זכות המקדיש. (שקלים ס"א סק"ב). — ע"ע במש"כ לקמן ע"ג ב' דצרי תוד"ה איש.

שם סד"א כי זכי להו רחמנא לישראל כו', לשון סד"א ק"ק דהא רק משום תנאי צ"ד שרינן וא"כ קושטא הוא דלא זכי רחמנא אלא לישראל, ואפשר דמשום דמימרא דשמואל ודאי לאכילת

דקרא, ר"ל שנמחדש דהכשר חבת הקודש מהני להו לקבל טומאה, ומש"כ א"כ איכא למימר דלא מרבינן אלא בהכשר, ר"ל אלא אלו שמקבלין טומאה בהכשר מים בלא יתורא דקרא, והיינו אוכלין, שוב הראוני ברמז"ן חולין ל"ה א' שהזכיר הכשר מים בעצים ולבונה עי"ש, ומבואר כהמקדש דיד. (חגיגה כ"ג ב').

בא"ד וי"ל דההיא דמרבה עצים בכ"מ היינו לרבי, ולפי זה נמי ניחא קושיא דלעיל, דהא ברייתא כרבנן. (הערות).

בא"ד ולרבי יש בעצים משום פיגול כו', מבואר דהקטרת השירים של העצים הוא מדין אימורים, ודכוותה לר"ש במנחת חוטא, שוב הראוני דבעיא היא בירושלמי הוצא בתו' סוטה כ"ג א'. (הערות).

כ"א ב' על המלח ועל העצים שיהו הכהנים נאותין בהן, א"ה, ע"י מש"כ לקמן ק"ו ב' אם מיירי בהקדיש עצים למערכה או בקרבן עצים של יחיד, ומה שייך תנאי צ"ד בקרבן של יחיד. וע"י מש"כ לק' ז"ה ב' סק"ח אם היה תנאי צ"ד על הכלים שבישלו בהן.

שם מה עצים משל ציבור כו', ע"י מש"כ לקמן כ"ב א' בזה.

שם ולהלן הוא אומר מאת בני ישראל ברית עולם מה להלן משל ציבור כו', א"ה, ע"י מש"כ בכתובות ק"ו ב' דהא דבעי הכא קרא דמאת בני ישראל ברית עולם דלחם הפנים בא משל ציבור, הוא משום דלא מנאנו שהתנדבו חטים, ואף שהוא חובת ציבור מ"מ בעי קרא דאינו בא אלא משל ציבור, א"כ שמא לגופיה לא אינטריך אלא ללמד על מלח בגז"ש כדילפינן הכא.

שם הואיל ועומר ושתי הלחם ולחם הפנים שלנו היא היאך נאכלין, בעלמא ישראל המקדיש מנחה לכפרת כהן נראה דנשרפת כדין מנחת כהן דבמתכפר הדבר תלוי, [וע"י סוטה כ"ג], וא"כ ע"כ הוי ס"ל לכהנים דאם אינם שוקלין הרי גם אינם מתכפרים, והדבר קשה דא"כ במה יתכפרו הכהנים בטומאת מקדש וקדשיו, דשעירי ר"ח ורגלים מכפרים כדתנן ריש שבועות, וז"ל דאם אינם אלא מתכפרים ניחא להו דאין שותפותם עם הציבור מחייבת שריפת המנחות, דכקרבן ציבור

קרצנס קאמר כדמוכחין לעיל דהשתא לעורותיהם
יהצין להו לאכילת קרצנס פשיטא, אלא דהוי צעינן
לאוכוחי כן דלמלוה קרצנס פשיטא, וע"ז אמרינן
דסד"א דלא יהצין להו למלוה קרצנס ולכך
אינטריך תנאי, קמ"ל דלמלוה קרצנס נמי פשיטא
דיהצין אלא לאכילת קרצנס קאמר. (הערות).
תוד"ה בלשכת וקשיא לפי זה דאם כן היה מלח
בד' מקומות, לכאורה תירוצו דלכל פעם
שצריך למלוה עורות לוקחים מלח מלשכת המלח
ללשכת הפרוה, וא"כ אין המלח נתון אלא בג'
מקומות, וכן מבואר בשטמ"ק וצ"ע, ועי' לח"מ
פ"ה מא"מ. (הערות).
תוד"ה והקטורת וי"ל לפי שעל הכבש היה
מתלכלך כו', ר"ל שהמלח לא היה נקי
כ"כ שלוקחים ממנו זידים המלוכלכות בדם
האיברים. (הערות).

הא דמרבין לק' ק"ו ב' מקרבן דמתנדבין עמים
היינו שיש ענין בהתנדבות יחיד עמים להגדיל
המערכה, ואלו עמים אינו מוסרין לציבור אלא הם
נדבתו, דבמסירה לציבור אין צריך קרא דכל חובת
ציבור יכול יחיד להתנדב ולמסור לציבור כמבואר
בכל הני דמייתי בירושלמי שקלים שם, ורבי יליף
התם מקרבן שיש קרבן עמים ממש כמו מנחה,
ואפשר דלא פליג ארבעין ומודה דיחיד יכול להתנדב
עמים להגדלת המערכה, אלא דיליף נמי שיש קרבן
עמים ממש. (מעילה י"ח א' סק"ו).

תוד"ה חולין ותימא [כצ"ל צאל"ף ולא צה"א]
הואיל והני חולין צורך כו', ר"ל ונימא
דשרי למיתב להו מלח של קודש, ולשון ותימא הוא
מלשון מהו דתימא, והוא העתק פרש"י, ובתרי הכי
כתבו דגם בעזרה היו מכניסין תבלי חולין, ויש
לפרש דס"ד שזוה נותנים להם מלח של קודש, אבל
מה שאוכלים בחוץ לא ס"ד שיתנו להם, ושמא
באותן תבלין פשיטא. (הערות).

תוד"ה כל לבן צוכרי אפי' לויס פטורים כו' כל
העובר כו', נתבאר בשקלים ס"א סק"א.

כ"ב א' מה מוזבז משל ציבור כו', א"ה, עי'
מש"כ בחו"ב כתובות ק"ו ב' דהא
דמוזבז משל ציבור ילפינן לה מהא דנעשה במדבר
משל כל ישראל, ועי"ש.

שם אף עמים ואש משל ציבור דר"א, הכא איירינן
לומר שאין היחיד חייב להציא עמים לקרבנו,
אבל אכתי יש לדון אי כשר עמים דיחיד או דצעינן
דוקא שימסרם לציבור, ובירושלמי שקלים רפ"ד
מבואר בהדיא דאף עמים צעי שימסרם לציבור,
דמדמינן התם נדבת עמים למזבח לשומרי ספיחין
בשביעית דפליגי ר"י ורבנן, וכן משמע בדומיא
דמוזבז צעינן, ומיהו אפשר דהא דצריך משל ציבור
הוא מדין סידור המזבח ומערכתו, אבל אינו מעבז
בקרבן היחיד, ואם הקריב קומץ דיחיד ע"ג עץ
דיחיד שע"ג המזבח נמי יא, ולכאורה כיון

מתני' נתערב קומצה בקומץ חצירתה, נראה מדלא
קתני שני קמצים שנתערבו, דאיירי שאחד
מן הקומצין גדול מחצירו, וסתמא דמילתא הכי
הוא שאין שני קומצין שוין, ומתפרש נתערב קומצה
דהיינו הקטן בקומץ חצירתה שהוא הגדול, ודומיא
דאינן דהמנחות מרובות מן הקומץ, ואשמועינן
מתני' דאף המועט לא נתבטל והוא כשר, וכש"כ
המרובה, ומיהו גם המרובה כשנבלע ממנו מעט
שמן בקומץ, הרי הקומץ רוב כנגד השמן, והרי
דינו כמועט, אלא דגם המועט כשר.

שם במנחת כהן משית, לכאורה מנחת כהן משית
לא דמי לכל המנחות שהרי היא צאה רבוכה,
וגם נשתנית בפחיתתה, ואין נראה לפרש דנתערב
בה בעודה סולת, דהא מדת חלתן של חציתי כהן
גדול מעבזת כדתינא לקמן ע"ו ב', ואין יוסף
בהן מן הקומץ, ונמיהו רש"י פירש שם שעשה
י"א או י"ב חלות, וגם אין ראוי לחלוט ולאפות

שם במנחת כהן משית, לכאורה מנחת כהן משית
לא דמי לכל המנחות שהרי היא צאה רבוכה,
וגם נשתנית בפחיתתה, ואין נראה לפרש דנתערב
בה בעודה סולת, דהא מדת חלתן של חציתי כהן
גדול מעבזת כדתינא לקמן ע"ו ב', ואין יוסף
בהן מן הקומץ, ונמיהו רש"י פירש שם שעשה
י"א או י"ב חלות, וגם אין ראוי לחלוט ולאפות

ולו"ד ז"ל היה נראה דכולה מתני' בידון ביטול איירי, שיהא המתבטל כמאן דליחא, ועיי"ז יפסל ולא משום שיחשב כריצה שמנה דאידך, ולמש"כ לקמן ע"ז ב' לא מיפסל משום ריזה שמנה אלא אם כן דעתו להוסיף באמת למנחה זו, ולא בצלילה שנעשתה בשוגג, וכמש"כ שם שזו דעת רש"י שהביאו תו' בסוגיין דאף אי מבטל טיבול לשיריים לא חשיב ריזה קולתה, וגם לא מצינו דריזה שמנה פוסל אלא קודם קמיצה משום שמנחה נורת הקרבן, ובידו להוסיף ולהקדיש לאחריות, או לקרבן גדול, אבל להוסיף שמן לקומץ לא מצינו דמיפסל, דלאו כל כמיניה להוסיף לקומץ, ואין דינו אלא כחערובת, והרי לר"ל קומץ דמנחת חוטא ששמו כשר כדאמר כ"ג א', ואטו עדיף מכל קומץ דמנחות שאם הוסיף להם שמן נפסלו, אלא ודאי כל קומץ לא מיפסל בהוספת שמן, ומתני' רק משום חיסר שמנה פסיל ר' יהודה, ואף הרכה בולעת מן העצה דכל חערובת הכל מעורבים בצליעתה, וכיון שנשתנו בצלילתן דיינין על הסולת לחוד ועל השמן לחוד וכמש"כ לעיל ואמרינן סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו, והרי מעט השמן שנבלע ברכה, מתבטל בסולת המרובה ופוסל את העצה משום חיסר שמנה, וכש"כ שהרכה נפסלת ע"י צליעת העצה, ומה שהקשו תו' מהא דחרב שנתערב בצלול, כבר חירזו בשטמ"ק בשם תו"ח דהלשון משמע דהפסול משום החרב, דדינא דחרב שנתערב בצלול אחי לאשמועינן.

והא דמשמע בגמ' כ"ג ב' דגז"ש דר' זירא היא גם אליבא דר' יהודה, נראה דהיינו דוקא לר' חייא, דבעי שיוכל להיות כמוהו, וילפינן דקומץ ושירים כהדדי נינהו, וחשיבי יכול להיות כמוהו, דקומץ ושירים כקומץ וקומץ, וכ"ז במין במינו, אבל אי דיינין שהסולת יבטל השמן משום דאמרינן סלק כו', בזה לא שייכא הך גז"ש כלל, דגם בקומץ וקומץ כה"ג בטל, וז"ע בתו' דנקטו דשום קומץ אין מבטל חצירו לר' יהודה, והא מהיכי תיתי, אטו רמיזא בקרא דאין קומץ מתבטל, הרי רק נזכר בקרא הקטרה גבי שירים, וילפינן מזה דבקומץ חשיב, אבל בקומץ גופא לא ידעינן מידי, אלא לרבנן דעולין אין מבטלין זא"ז ילפינן דיהבינן לשירים דין עולין, ולר"י דמין במינו לא בטל בדיכול להיות כמוהו, ילפינן דשירים וקומץ כמין

ולטגן קומץ של מנחת קולת, ויתכן גם שיפסל ע"י צליעת היורה והאש, אלא נראה דלאחר אפיייה קאמר, והא"נ דרוב הקומץ נשאר ניכר לעצמו, אבל מעט שמן או סולת ממנו נתערב בפירוורין ושמן של החציתין, והרי הקומץ מיעוטו מעכב את רובו, ואם נתבטל כל שהוא ממנו, נפסל, ושפיר אינטריך לאשמועינן דכשר דעולין אין מבטלין זא"ז, שו"ר בספר מרן זללה"ה סכ"ט סק"ב שכתב דמדקתני שזו צלילתה עצה וזו צלילתה רכה כו' משמע דנתערבו סולת ע"י"ש.

שם רי"א במנחת כהן משיח במנחת נסכים פסולה שזו צלילתה עצה כו', כבר תמיהו בתו' דאטו כשצלילתן שוה אין בולעות זו מזו, ובאמת בלשון בולעות זו מזו מבואר דאף הרכה בולעת מן העצה, וכש"כ דעצה בולעת מעצה, ועוד יותר קשה דאטו שני קומצין מי משכח"ל שמהא צלילתן שוה, הרי לאחר הצלילה יוצא, ואח"כ קומץ ממקום שנתרבה שמנה כדאמר סוטה י"ד ב', ואיך אפשר לכיון שיהיו שני קומצין בצלילה שוה, וא"כ בכל קומץ שנתערב בקומץ יש לפסול לר"י, ואפשר דעיסה שנתערבה בעיסה חשיבא מין במינו לר' יהודה, בין אי אזלינן בתר שמא בין אי אזלינן בתר טעמא, ע"י ע"ז ס"ו, ולא חשבינן למים וסולת כשני דברים, דנימא סלק את מינו כמי שאינו ויבטל הסולת למים של חצירו, דהמים והסולת נעשו חד, [ע"י חולין ק"ח א' דרוב עצה חשיב מין במינו עם צשר], וכן עיסות שנילושו בשמן, נמי חשיבי מין במינו, וגם כשאין צלילתן שוה נמי, דאי בתר שמא אזלינן תרוייהו עיסות מיקרו, ואי בתר טעמא נמי אין מדקדיקין בכל שהוא וחד טעמא חשיבי, ולפי זה ניחא דכל שצלילתן שוה בהלכה אף שלא נודמנו להשמות בדיוק, מ"מ חשיבי מין במינו, עיסה בעיסה, ולא אמרינן סלק, אבל אלו שנשתנה דינן בצלילתן, ואינו ראוי לשנות מעצה לרכה ומרכה לעצה, בזה כשנתערבו הרי אנו דנין על השמן ועל הסולת כדברים נפרדים, שהרי כל עיסה נקבעה נורת צלילתה בהלכה, וכיון שאנו דנין על הסולת לחוד ועל השמן לחוד, ממילא אמרינן סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו, וז"ע.

שם והן בולעות זו מזו, מלשון זה משמע דלריך ששתיהן יבלעו זו מזו כדי שיפסלו, וע"י תו',

כל שזריקתן והקטרתן שוין, וכ"ה בשטמ"ק זבחים ע"ח ב' בהשטמות. (פסחים ס"ט סק"א מזה"ד).

שם וכי בולעות זו מזו מאי הוי מין צמינו הוא כו' סלק את מינו כו', עי' בשטמ"ק, ואבתי יש לדקדק מאי פריך ומאי אינטריך הכא לחידוש דסלק דהיינו לומר שאין המינו מסייע למינו שלא יתבטל, הלא שפיר משכחת לה שיש שמן שנבלע בסולת בפחות מכזית בכדי אכילת פרס ומתבטל כולו, דאין כאן שמן אלא סולת, אלא דחלק השמן השייך לסולת הזה, מנחתו בכך ואין ציטולו מפסידו, אבל השמן שבה מן המנחה האחרת (שצלילתה רכה) שפיר מתבטל בסולת, ולא שייך שהשמן של הצלילה עזה יסייעו שלא יתבטל, שהרי גם הוא מתבטל, אלא שאין הציטול מפסידו, ואף אי בעלמא לא אמרינן סלק, והמינו מסייע שלא יתבטל, ואם יפול מים לדם הפר והשעיר כשיעור לבטל דם השעיר, לא יתבטל, לפי שדם הפר מסייע, מ"מ הכא דין הוא שהשמן יתבטל כיון שיש בסולת כדי לבטל כל השמן הנבלע בו, וי"ל דסתמא דמילתא יש בכל התערובת כזית בכדי אכילת פרס מן השמן של עצמו, א"נ שמא ס"ד דאף שמן שאינו מתבטל משום דמנחתו בכך נמי ראוי שהוא יסייע גם לשמן אחר הנבלע בו, ונ"ע, ועי' מש"כ לעיל א' בעיקר החילוק שבין צלילתן שוה לאינה שוה שנתקשו בזה בתו' לעיל. (פסחים ס"ו סק"ב).

שם ודילמא עד דאיכא עולין ומצ"מ, א"ה, עי' מש"כ בפסחים ס"ו סק"א דמכאן מוכח דגם רבנן מודו דסברא הוא דמין צמינו לא בטל, ואף למש"כ תו' לנדר דרק בתערובת לא בלח איתא להאי סברא, דנעשים כאחד וכל אחד מחזק את חבירו, אבל לא ציבש ציבש, היינו לענין דמדאורייתא בטל אף לר"י, אבל מ"מ יש יתרון למצ"מ גם ציבש ציבש, דחשיב כאיתיה כיון דכולם שוין והי מינייהו מפקת, ולטעם זה אפשר להצין נמי טעמיה דרבא ע"ז ס"ו א' דאולינן בתר שמא ולא בתר טעמא, דסברא דמין צמינו עדיפא ממין צשאנו מינו ציבש ציבש, אין זה יתרון למיזל בתר טעמא טפי מבתר שמא.

שם קשיא, וטעמייהו י"ל דלא ס"ל שהצירוף יועיל. תוד"ה ור"י ומירץ דהא דתרומה עולה כו' דאי אפשר למבטל דהיינו החולין להיות כבטל כו', א"ה, עיין מש"כ בפסחים ס"ט סק"ג

צמינו דיכול להיות כמוהו וינהו, אבל בקומץ גופיה ליכא שום ילפותא לענין ציטול ידיה. (ס"ז סק"ו).

תוד"ה ועצים וא"ת ולינק ממלח, ר"ל למסקנא ל"ל קרא בעצים, ואפשר דאי לאו דאשכחן דעצים משל ציבור הנלמד ממשמעותיה דקרא דאשר על המזבח, לא הוי מחדשינן דמלח משל ציבור מגו"ש דברית, דלא רמיזא בגו"ש למאי אחא לאשמועינן, ועיקר הדבר חידוש דהציבור משתתף לקרבן היחיד, א"נ הוי מפרשינן דמלח מנחתו משל ציבור וכאילו הוא קרבן של הציבור הנלוה לקרבן היחיד, אבל עצים שאינם אלא הכשר לקרבן היחיד לא הוי ילפינן שיהא משל ציבור, ואפשר גם דהשתא הוא לעיכובא משל ציבור. (הערות).

תוד"ה הדבר תימה דאיכא הו"ל למידק כו', נ"ע דהא בקרא לא כתיב אס מערה של פר לשל שעיר או איכא, ושפיר נקט גמרא עיקר הראיה כיון דפר מרובה ושעיר מועט ע"כ מוכח שאין המועט בטל, (ואם היו שוין והיה אפשר לזמנא היה אפשר לערס צבת אחת), ונ"ע, ועי' תו' זבחים ע"ז ב'. (הערות).

כ"ב ב' מכאן לעולין שאין מבטלין זא"ז, יש לעי' הרי שנפל מים לדם הפר ושעיר המעורבין, ויש בו כדי לבטל דם השעיר מהו, מי אמרינן סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו, וכדאמרינן צמין צמינו לר"י, או"ד עולין עדיפי דכחד חשיבי, וכמו שאם נתערבו דם בהמה חיה ועוף דמנטרפין לאיסור דם, ולא יתבטל שום אחד מהם ע"י מים, כל עוד שלא יהא צמים לבטל כולם, ומהא דפרכינן לרבנן ודילמא עד דאיכא מין צמינו ועולין, משמע דליכא עדיפותא בעולין על מין צמינו, וכיון דצמין צמינו לר"י אמרינן סלק, הוא הדין לרבנן בעולין, ולא דמי לאיסור דם, תדע דהתם לא צריכינן לקרא לומר שמנטרפין ואינם בטלים, והיינו משום דאיסור דם חד הוא, משא"כ בעולין דכל חד קרבן ומנחה בפ"ע. (פסחים ס"ו סק"ב).

בראיה דעד כאן לא פליגי אס עולין מבטלין זה את זה אלא בתערובת לח בלח, אבל ציבש ציבש, לכו"ע אין עולין מבטלין זה את זה, ואף לא בחולין, דכלפי שמיא גליא, וכמבואר בזבחים ע"א ב' דנתערבו בחולין או בקדשים לעולם כשרים

[ולכאורה אם לא כן לא משכחת לה לאו דלא ישים עליה שמן במנחת חוטא של כהנים], ומה"ט נמי איכא למ"ד נ"ז ב' דמנחת נסכים אסור לגבלה במים וכמו שפסק הרמב"ם בפ"ג מה' מעה"ק הי"ט, דכקודם קמינא חשיב, ואף למ"ד דמנחת חוטא מגבלה במים היינו משום שאין זה שמן והיא לאכילה וע"כ עתיד לגבל השירים במים, משא"כ מנחת נסכים שיש לה שמן וכולה נקטרת, וגם שמנה מרובה, ולפי זה הו"מ ר"ל לאוקמי הא דחרב שנתערב צבול במנחת חוטא של כהנים, ונ"ע אמאי דחיק לאוקמי דפירושי קמפרש, ונ"ע.

ויש לעי' דתקשה לר"ל ממחני' נ"ט ב' דקחני נתן שמן על שייריה אינו עובר בל"ת, ומאי איריא על שייריה, הרי לאחר קמינא דאיכא שירים, גם על הקומץ מותר, והכי הו"ל למיחני נתן עליה שמן לאחר קמינא אינו עובר בל"ת, ושמה לא שרי ר"ל לתת שמן על הקומץ אלא לאחר שנתקדש צבול שכבר הוא ראוי להקטרה, אבל קודם קידוש לא, ואילו על שייריה, אף קודם קידוש קומץ, אינו עובר בל"ת, א"כ כיון דהקומץ ראוי לכתחלה לשכשכו בשיירי הלוג לא נכון לכללו בהדי שיירים בלשון אינו עובר בל"ת, בלשון זה אינו נופל על דבר שראוי לכתחלה לעשותו. (פ"ו סק"ג). — ע"י עוד

במש"כ לקמן נ"ט ב'.

שם הוא עצמו משכשכו בשיירי הלוג כו', דוקא בשיירי הלוג שכבר נתקדש השמן קדושת הגוף אבל שמן דחולין נראה דאסור לכתחלה שאין מקריבין חולין ע"ג המזבח, וחשיב האי שמן כאיקדש להקריבה כיון שהיה יכול להיות בקומץ, שו"ר שאין הדבר כן שאם היה השמן קדוש קדושת הגוף היה אסור להקריבו משום כל שממנו לאישים, אלא דמותר השמן שצבול פקע קדושתו וכמו בתרומה דתנן פי"א דתרומות דנוטף ג' טיפין ונותן לתוכה חולין, ואמר שם בירושלמי דאף בקודש כן, וממילא גם שמן דחולין שפיר דמי, ומתקדש בנתינתו על הקומץ, וכמו כשמגבל במים.

ויש לעיין אם קומץ דמנחה צלולה נמי ראוי לשכשכו בשיירי הלוג של מנחה אחרת. (הערות). — א"ה, ע"י מש"כ לעיל כ"ב א' במחני' ד"ה והן בולעות.

מתני' שמי מנחות שלא נקמאו ונתערבו כו', א"ה, ע"י מש"כ לעיל י"א א' מ"ט לא פסלינן

בדעת הראשונים דלענין איסור אכילה לא תלוי ביכול להיות כמוהו.

כ"ג א' איתמר קומץ דמנחת חוטא ששמו ר"א פסול כו', אפשר דאם נתן עליו לצונה אפילו הקטירו עמו דמודה ר"י דכשר, דלקצוע לה שמן ולצונה כחברותיה באמת לא שייך לאחר קמינא, אלא דכששמו ע"כ נעשה הקומץ משומן וס"ל לר"י דג"ז צבול האזהרה דסו"ס הקומץ משומן ואין זו חריצה, [מיהו לא נתבאר בגמ' בהדיא דלר"י לקי על זה, ויתכן לומר דפסולו משום קרא דחרצה, דגם בזה סגי למיפסל כדמוכח לקמן נ"ד א' דאם גיבלה במים פסולה לז' דחרצה מכל דבר, אבל לאו חולי ליכא דמודה לר"ל דההוא שלא יקצוע לה שמן כחברותיה, ומיהו מדר"ל לא פסל משום קרא דחרצה, ע"כ מוכח דכל דליתיה בלא ישים ליתיה בחרצה, ודכוותה לר"י נמי, וא"כ יש לפרש דלר"י נמי לקי], אבל כשנתן לצונה אפשר לן לחשוב כאילו הוצונה דבר בפ"ע הוא, ואף שמונח על הקומץ אינו מתיחס אליו, ומיהו הרמב"ם בפ"א מפה"מ ה"י כלל המנחה והקומץ, ומשמע דשזין הם עי"ש ונ"ע.

וגראה דיש ללמוד מכאן דאף למ"ד חרצה מכל דבר דהיינו דוקא קודם קמינא אבל לאחר קמינא ראוי לגבלו במים, כי היכי דשרי בשמן לר"ל, ובמים לא פליג ר"י עליה, וגראה דהשמן לר"ל מתקדש קדושת הגוף בנתינתו על הקומץ דהוא נטפל אליו, [דהא כשנשתייר צבול פקע קדושתו וכדין תרומה בפ"א דתרומות מ"ח וכדאמר בירושלמי שם, דאל"ה היה אסור להקטיר השמן מדין כל שממנו לאישים הרי הוא צבול תקטירו כדאמר נ"ז ב'], וכמו מלח שמתקדש קדושת הגוף על האצר כמש"כ מרן זללה"ה בסי' כ"ה ס"ק ט"ז, והיתר נתינת השמן לר"ל הוא כמו היתר נתינת המים, דכיון דאיסור דלא ישים עליה שמן ליתא לאחר קמינא ממילא הר"ז במים, והיתר נתינת מים הוא מסבירא, דסתם קמח ללישה קאי והרי אף קודם קמינא איכא למ"ד דמגבלה במים, וכיון דאין איסור ליתן שמן תו ס"ל לר"ל שהוא ענין נאות לשכשכו בשיירי הלוג.

וגראה דבמנחת חוטא של כהנים מודה ר"ל דאסור לשמנה אף לאחר קידוש, דכיון דלית בה קמינא, הרי לעולם דינה כקודם קמינא,

ברש"י ד"ה לימא כתב דלכך אף אי מצטל טיבלא לשירים לא חשיב ריבה סולתה משום דצטל כמאן דלימא דמי, והדברים נריכים ביאור דהא ודאי שמן דחולין ודחצירתה פוסל משום ריבה שמנה כדאמר לעיל י"א א' ולא אמרינן כמאן דלימא דמי, דכיון דיש כאן יותר מכשיעור היינו ריבה דפסול, ודכוותה בסולת, אבל נראה דכוונתו דכיון שלא נחזיון לרבות ממנחה לדחצירתה, אין כאן משום ריבה סולתה, ורק דקשיא לן דדין ציטול יעשה כאן ריבה סולתה, וע"ז כתב רש"י דדין ציטול לא שייך שיעשה ריבה סולתה, דדין ציטול הוא דכמאן דלימא דמי, וכיון דבלא דין ציטול אין כאן משום ריבה סולתה, לא שייך שהציטול יעשה ריבה סולתה. (ע"ז א').

תוד"ה אלא יש לתמוה כו' כדאמרינן בפרק התערובת כו', לפי המבואר בירושלמי דרק בחטים ואורז מכשרינן, ניחא בפשיטות, ונמלא דגם מתלמודן יש הוכחה לחילוק זה, דהא ודאי לא יתכן לומר דסוגיא דמנחות פליגא אמתניתין, ואף ש"ל דסוגיא דמנחות אזלא אליבא דרשב"ג, ונימא דס"ד דגמ' התם דליכא כוית מן הדגן, אכתי אין בזה יסוד דאמאי פרכינן התם מהך ברייתא, ולא מוקמינן לה כרבנן, ומש"כ תו' דההיא סוגיא פליגא נריך פירוש, דהא לא שייך למיפלג אמתני', ואפשר דכוונתם דפליגא אסוגיא דזבחים דמפרש טעמא משום דנו"ט צרוב דאורייתא, דלפי זה הוא הדין תבלין, אלא ס"ל לגמרא דטעמא משום גרירה וחטים ואורז דוקא, וממילא ליכא ראייה לדין נותן טעם צרוב, ויתכן עוד לפרש דאיירי שהתבלין מצטלין טעם מזה וליכא טעם דגן, וכ"מ בירושלמי פסחים פ"ב ה"ד דקתני יוצאין במנה מתובלת אע"פ שאין בה טעם דגן והוא שיהא רובה דגן, אלמא דמשכחת לה שאין בה טעם דגן אף כשרובה דגן, וכל שכן כשרובה תבלין שצחוק טעמם אין נרגש טעם הדגן, וכ"ה בשטמ"ק בהשמטות. (פסחים ס"ט ס"ק י"ד).

כ"ד א' כי תנן כלי מנרף מה שבתוכו כו', א"ה, ראייתו להעתיק כאן מ"ש בזה בסוגיא דחגיגה. חגיגה כ"ג ב' הכלי מנרף מה שבתוכו לקדש אבל לא לתרומה מנה"מ א"ר חנין דאמר קרא קף אחת עשרה זה מלאה קטרת הכתוב עשאו לכל מה שצדק אחת, נראה דרק מה

לבו משום שנתערב באחת שמן דחצירתה, ועי' לקמן ק"ו ב' ד"ה נראה דמתני' איירי נמי בנתערבו מנחת חובה ומנחת נדבה.

כתב הלכותי הלכות ז"ל שאם אינו יכול לקמון אלא מאחת שתייהן פסולות, ומרן (שליט"א) זללה"ה בספר קדשים סימן כ"ט ס"ק כ"ג השיג עליו דא"כ נתערב קומצה בשיריה ליפסל דהא הו"ל כאדדו שיריה, ויעוי' בתוספתא רפ"ד דתניא התם שאם נתערב מנחה שלא נקמצה במנחה שנקמצה ואינו יכול לקמון מזו שלא נקמצה, הרי זה מקטיר קומצה של ראשונה, ואין נראה לחלק בין נתערב קודם קמיצה לנתערב לאחר קמיצה, וכש"כ לענין דיעצד. (י"ב א' ס"ק י"א).

שם נתערב קומצה בשיריה או בשיריה של חצירתה כו', א"ה, בקושיה הרש"ש כאן, עי' מש"כ לעיל ט' א'.

בשטמ"ק אות ט' בשם תו"ם הקשו בזה דשחוטא אינה צטילה בצבלה, והיינו שאם יש שתי חתיכות צבלה ואחת שחוטא ונגע באחת מהן חולין, והא בכתובות ט"ו א' מבואר דבט' שרצים ונפרדע אחת אי לא דהוי קצוע היה טמא ודאי דאזלינן בזה רובא, והכא לא שייך קצוע כיון שאין הקצוע ניכר, ותירצו וי"ל דהתם ה"ט משום דמין בשאינו מינו צטל ומיעוטא כמאן דלימא דמי אבל במין במינו דלא צטלי הוי כמחצה על מחצה עכ"ל, והדברים סתומין דהא בכתובות איירי בשרצים ונפרדע הניכרים וספק באיזה מהן נגע, וע"כ כונתם דהא דאמרינן דבקצוע שאינו ניכר לא דיינינן דין קצוע, היינו צומן שהאיסור מתצטל, ולר' יהודה דסוגיא דמנחות אזלא אליבא, משכח"ל במין בשאינו מינו שאינם ניכרים, אבל במין במינו לר"י דאינו צטל שפיר דיינינן דין קצוע אע"ג שאינו ניכר, והנה הדברים מפורשים דהא דבאינו ניכר לא דיינינן קצוע אינו אלא בנתצטל, וכדמוכחא סוגיא דזבחים ע"ג א' דזבחים שנתערבו בהם פסולים שאינם צטלים א"א ליטול מהם משום דהוי קצוע. (חולין ס"א ס"ק צ מתוה"ד).

כ"ג ב' וכי קאמר ר' יהודה מין במינו לא צטל ה"מ היכא דאפשר ליה למיהוי כוותיה כו', נתבאר בפסחים ס"ט ס"ק ג'.

שם דא"ר זירא נאמרה הקטרה בקומץ כו', עי' מש"כ בזה לעיל כ"ב א' ד"ה והא.

בתו' מנחות כ"ד א' ד"ה שאין כתבו דר"כ דסבר דשאין צריך לכלי אין כלי מנרפו, סבר כשינויא דע"ג קרטבלא, ומצואר דאף דטבלא ג"כ מנרף מ"מ רק מה שצריך לכלי, וע"כ לחלק בין מה שעדיין צריך כלי, כלומר שעדיין צריך להשים כולם בכלי אחד, לאלו שא"צ לכלי, וי"ע.

ויש לעי' מאי פריך קטורת ולבונה מאי איכא למימר, והרי גם זהו שפיר משכח"ל שא"צ לכלי, שאם נתן בכלי אחד לבונה של שתי מנחות ונגע טב"ו באחד מהן, הרי השני אינו צריך כלי, וכמצואר במנחות כ"ד א' דחצי עשרון שאינו מן המנחה חשיב אין צריך לכלי, וה"נ משכח"ל בקטורת שנתן קטורת של שחרית וערבית בכלי אחד, או קטורת של כל יום עם הקטורת של יוהכ"פ, דודאי חשיב א"צ לכלי, שאין מקומם בכלי אחד כלל, ועו"ק ר"ל ובר קפרא מאי אהנו בחירוס, אם איתא דקטורת ולבונה לא נתיישב בו, [מגחלים לא הקשו בגמ', דסתם גחלים א"צ להתקדש בכלי, שהמזבח מקדשם, ורק של יוהכ"פ מתקדשים במחתה שעליה מקטיר הקטורת], ואפשר דבאמת ר"ל וצ"ק נקטו סולת וה"ה ללבונה וקטורת ומיתוקמא כמו שפירשנו בשנתן שתי קרבנות בכלי אחד, אלא דגמ' בעי לפרושי לבונה וקטורת במאורע הרגיל של קרבן אחד וכדרי"נ ארצ"א, ושנאוהו בלשון קושיא ופירוקא, ואה"נ דשפיר הוי מצי לאוקמי גם בכעין שיירי מנחה.

קרטבלא נראה דאין עליו תורת כלי כלל, וכמש"כ רש"י שאינו אלא עור שלוק, ועי' מנחות נ"ז ב', והא דמנרף, יש לפרש משום דכיון דאפשר לטלטל הכל ביחד ע"י הקרטבלא דמי לכלי, וגזרו ביה רבנן אטו כלי, ובתו' הקשו דמנ"ל לגמ' לחדש כולי האי דגם אין לו תוך ואין עליו תורת כלי, מ"מ מנרף, הרי אפשר לומר דבאמת בעי תורת כלי וגם בעי תוך, אלא דהוסיפו שא"צ כלי שרת, דאף שאין צריך לכלי מ"מ מנרף, ונראה הטעם משום דלא נזכר כלי כלל לא בדברי ר"ש ב"ב ולא בדברי ר"ע, ואם איתא דכלי מנרף הוא דינא דאורייתא, ורבנן רק הוסיפו כלי חול, אין ראוי שלא להזכיר דבכלי דוקא קאמרין, שהרי דבריהם מתפרשים כמוסיפים על הדאורייתא, ומהיכן נדע שלא הוסיפו אלא כלי חול, אם אין בדבריהם שום רמז לכך, ומשמע מזה דאף ע"ג קרטבלא קאמר,

שצבף חשיב אחת, אבל לא הכף עם מה שבתוכו, דכן הוא פשטות הלשון לכל מה שצבף אחת, וגם בסברא כן דמה שצריך לכלי נחשב הכל כדבר אחד ע"י צירוף הכלי, אבל לא שייך לצרף הכלי עם הקרבן שבתוכו, ואף דלשון אחת שבתוכו אכף קאי, מ"מ לא מידרש אלא אחת שבתוכו, וכמ"ק מהא דבמנחות כ"ד א' לא אשכחן למיבעי אי מבראי נמי שייך צירוף כלי אלא בחיבור מים, ואם איתא הרי בכל צירוף כלי משכח"ל כשנגע הטמא את הכלי מבחוץ אם נחשב כל מה שבתוכו כאילו נגעו בטומאה עצמה, והרי הכל ראשון, או דנטמאים מן הכלי והווי שני, [כולם, אף אלו שאינם נוגעים בכלי, דלענין קבלת טומאתם מן הכלי, ודאי מהני צירוף הכלי], ולא נראה לומר דבזה פשיטא ליה דכלי מנרף, ודוקא בחיבור מים קמיבעיא ליה, ומש"כ רש"י במנחות שם בצעיא דהושיט טב"ו את אכזעו ציניהן מהו, דלא נגע לא בהן ולא בכלי, היינו לפרושי קושטא דמילתא דאף בכה"ג נסתפקו שיטמא את הכל מאוירו, אבל ה"ה בנגע בכלי נמי היינו צעיי, דהא אין טב"ו מטמא לכלי, ואף אם היה מטמא נמי אין צוה צירוף כלי לטמא את הכל, דאין הכלי ומה שבתוכו כחד, ובחגיגה כ' ב' דקדקנו מדברי רש"י דגם הכלי הוא אחת עם מה שבתוכו, ולמש"כ אין נראה כן, ואין מדברי רש"י ראייה.

נראה דאי חבת הקודש דרבנן, ונגע הטב"ו צריך מן המנחה שלא הוכשר, דהכל טהור מה"ת, דצירוף כלי לא מהני לעשותו יד או שומר, וכיון שהוא אינו מקבל טומאה ממילא לא נטמא המותר, וזה מוכח בסוגיין שם דאיבעיא להו אי אמרינן שבעה לה טומאה, אלמא דבעינן שנגיעתו תגרום טומאה במה שנוגע, ורק אז נטמא הכל.

בחגיגה כ"ד א' תינתן סולת קטורת ולבונה מאי איכא למימר אר"נ ארצ"א כגון שצברן ע"ג קרטבלא כו', יש לעי' דהול"ל אלא אר"נ, ונראה מזה דגם תירוץ דר"ל קאי דגם בשיירי מנחה גזרו אע"ג שא"צ לכלי, ובאמת הדברים ק"ו דאם גם ע"ג קרטבלא חשיב צירוף אף דאין שום דבר הצריך לקרטבלא, כש"כ דבר הנמצא בכלי אף שא"צ לכלי, ואף שאפשר לחלק בין דבר שעדיין צריך לכלי אף שאינו בכלי, לשיירי מנחה דתו לא צריכי לכלי כלל, אין נראה לחלק בכך, אח"כ ראיית

אבל לר' יוחנן דליכא צירוף כלי דאורייתא כלל, שפיר סתם ר"ע, ומתפרש באופן הרגיל שמונחים בכלי, וטעמיה משום שגזרו על צירוף כלי.

והנה מסקנה דשמעתין דמתניתין דקתני הכלי מנרף מה שצחוכו לקודש דמשמע דוקא כלי שיש לו תוך, מיתוקמא לרב חנין דדינא דאורייתא, ועדותו של ר"ע דאף כלי שאין לו תוך מנרף, לא הזכיר תנא דידן הך מעלה, ור"ע למה, ודוחק לומר דפליג אדר"ע, ושמא עדותו של ר"ע תקנה מאוחרת הוא, ומתניתין משנה קדומה היא, ולרצ"א אר"י ליכא צירוף מדאורייתא כלל, ותקנת חכמים היא ורק בכלי שיש לו תוך, דהא מתני' מעדותו של ר"ע נשנית ומתניתין מה שצחוכו קתני, ואפשר גם דרך צמה שצריך לכלי, וכדאמר מנחות כ"ד א', [לצר מאפר חטאת, דהתם משמע דאף באין צריך לכלי, דהא האפר אין צו קדושת הגוף וא"ל לכלי], וצר"ש פ"א דטהרות מ"ט כתב דגם לרצ"א אר"י קיימא דגם מה שא"ל לכלי כלי מנרפו, ע"ש וצ"ה הרא"ש, אבל נראה דתוך מיהא צ"ה, דהא מתניתין מה שצחוכו קתני, וע"ה להלן מ"ש בדעת הרמב"ם.

וא"ת לר"כ מנחות כ"ד א' דאין כלי מנרף אלא מה שצריך לכלי, א"כ אמאי קתני לה מתני' צהדי מעלות דקודש אחרומה, הא גם בקודש יתא צהדי דא"ל לכלי, ובתרומה לא משכח"ל צריך לכלי, וי"ל דמ"מ שפיר חשיב מעלה דקודש הא דמשכח"ל גביה טומאה ע"י צירוף כלי, משא"כ בתרומה, שו"ר שכ"כ בטו"א.

עוד שם צחיגה ופליגא דר' חנין אדרצ"א כו', בפשוטו הא דר' חנין לא מפרש למתניתין דמעדותו של ר"ע נשנית וקרטצלא נמי בכלל, והרי מן הראוי שהמשנה תכלול גם המעלות דרצנן שנתחדשו בצירוף כלי, דהא כל המעלות דרצנן נשנו במתניתין, הוא משום דמתניתין קתני הכלי מנרף מה שצחוכו, ומשמע דצ"ה דוקא כלי ודוקא שיש לו תוך, וכמש"כ לעיל, ולכאורה צ"ה אין לנו מנין לחדש דאיכא מאן דפליג עליה, ויש לפרש דגם ר' יוחנן מוקי למתני' צ"ה לו תוך, והיינו עדותו דר"ע, ולפי זה לר' יוחנן אין לנו מקור לומר דיש צירוף כלי בכלי שאין לו תוך וכש"כ בקרטצלא, אבל הרמב"ם פסק בפ"ב מאה"ט ה"ז דאף שאין לו תוך מנרף, וגם כתב שכל הצירוף כלי הוא מדרצנן,

ומצואר דפסק כר' יוחנן, ואפילו הכי פסק נמי כר"נ ארצ"א דאף שאין לו תוך מנרף, ובאמת שיש לזה משמעות בגמ' דלא אמרו סתם ופליגא אדרצ"א והיה מתפרש גם רב חנין וגם ר"ל וצ"ק וגם ר"נ ארצ"א, אלא אמרו ופליגא דר' חנין אדרצ"א, משמע דרק ר' חנין פליג עליה, וצריך לומר דלר"י דכל צירוף כלי הוא רק מדרצנן אין הכרע צלישנא דמתני' הכלי מנרף מה שצחוכו, דאחי למעוטי ע"ג קרטצלא, דשפיר י"ל דנקט התנא עיקר הסברה שהוא צירוף כלי, ורצנן כללו צ"ה כל מה שמתטלטל כאחד, ורק לר' חנין דאיכא צירוף כלי מדאורייתא צ"ה לו תוך, ורצנן הוסיפו גם אין לו תוך, לא יתכן לשנות מתני' בכלי שיש לו תוך שהוא דאורייתא ולכוין גם על אין לו תוך שהוא מדרצנן, ולכך רק ר' חנין דס"ל דצירוף דאורייתא ופירש למתניתין צהדי, הוא דפליג על ר' יוחנן, אבל ר"נ ארצ"א וכן ר"ל וצ"ק שפיר אפשר לקיים דצריהם אף אליבא דרצ"א אר"י דמתני' מעדותו של ר"ע. — מה שהוצרך הרמב"ם שם צה"ח לפרש צ"ה דמנחות כ"ד א' דהוסיט אחד ציניהן דלא כפשוטה, אלא דמיציעא ליה דחייבא צין האחרים, נראה דהוא משום קושיית מו' שם דהא מסקינן בסוגיין דאף שאין צריך לכלי הכלי מנרף, ולא יחא ליה צתירוף התו' דלר"נ ארצ"א דגם ע"ג קרטצלא מנרף, צ"ה שיהא צריך לכלי, דדוחק הוא וכמש"כ לעיל דלגבי קרטצלא חשיב הכל כא"ל לכלי, וגם מה"ט אין נראה לחלק כתיבוצ' השני דתלוי אס היה פעם צריך לכלי, דלעולם לא הוצרך שום דבר לקרטצלא. — מה שהעתיק הרמב"ם בפ"א מפה"מ הכ"ג צ"ה דמנחות שם אי צירוף דאורייתא, אף דצאה"ט שם פסק דהוא מדרצנן, נראה דהוא ז"ל מפרש דרק לענין קמיצה מיציעא לן דשמא נדרוש כף אחת להכי דצירוף דאורייתא, אבל לענין טומאה ודאי לא דרשינן להאי קרא, וכדרצ"א אר"י דמעדותו של ר"ע נשנית משנתנו. (עד כאן).

שם אמרו לו זו לא שמענו כיו"צ שמענו, לכאורה ראיה גמורה היא למאי דלא דחו לה כדרצ"א, ומאי כיו"צ דקאמר, ונראה דתערוצת יש לה שם צפ"ע וחשיב הכל כגוף אחד וכיון שחידשה תורה שאין מצטלן זא"ז אף לא שירים לטיצלא, י"ל דחשיב שפיר ממנו, אף שמפסיק מנחה למנחה,

גם העליון לא חשיב כחד עם התחתון, ופי' זה נאות יותר בלשון הגמ' דאמרינן בחק קפיזא בקבא דמפסקא מחינה מתחאי משמע דבעריצה לא מפסקא מתחאי, וגם מסתבר דבעריצה של תרנגולין המחילה נועדה להפריד ביניהם ואילו האוכל משותף מלמטה לכולם, וגם לפי זה מוסבר היטיב החילוק בין קפיזא בקבא לעריצה של תרנגולין, שו"ר בזה דברים למרן זללה"ה במנחות סימן כ"ו סק"א לפרש כונת רש"י בע"א, ובאמת הדבר קשה לומר דכלי שזר מלמטה ורחב מלמעלה יחשב כשני כלים, וכמו שנקטנו בדעת רש"י בקפיזא בקבא, וכן בלקוטי הלכות תורות הקדשים מבואר דפירש כמש"כ, והרי"מ שליט"א העיר דהיה אפשר לפרש קפיזא בקבא שנתן כלי קטן בתוך כלי גדול, ואף דלענין כ"ח חשיב תוכו כיון שהחילון עודף, מ"מ לענין מנחה חשיבי כשני כלים, ומנלן לחדש דאף בחקק באותו כלי חשיבי כשנים, ואפשר דהרמב"ם פירש באמת כן, ונקט רבותא דאפילו כלי אחד ממש שחלוק מלמטה פסול, ונע"ע בכ"ז.
(כלים ס"ז ס"ק י"ב מהו"ד).

תוד"ה שאין, א"ה, עי' מש"כ בדבריהם לעיל במה שהועתק מחגיגה.

תוד"ה צירוף כלי עיסה שלשה במי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר את האוכלין אלא שבעה משקין ודבר חממה הוא כו', באמת שהדבר קשה דהא לא נאמרה הלכה בהלכות חיבורין, אלא כל דבר שהוא גוש אחד הוא חיבור, והרי כל עיסה חיבור בידי אדם היא והוא חיבור, ומסבירא ידעין דנשיכה מחברת, וא"כ מה"ת לומר דחיבור שע"י מי פירות שאני, ובתו' צידדו לומר דלאו דוקא נילושה אלא שמי פירות מחברין שני גושים, ויותר נוח לומר דאירי בצלילה רכה שעדיין אינה גוש אחד, וצריך להגיע לחיבור מים בכה"ג בכל עיסה ומי פירות אין מחברין, אבל ל"מ כן אלא עיסה גמורה שגם נאפית לא חשיבא חיבור, עי' ירושלמי חלה פ"ג ה"א הוצא בר"ש פ"ג דטבוי"י מ"ד, ועי' ר"ש פ"ח דטהרות מ"ח, וכן סתימת הרמב"ם בפ"ו מטו"א הי"ג ובפ"ח הט"ז מתפרש כפשוטו דבכל גווני לא הוא חיבור, וכ"כ מרן זללה"ה בטבוי"י ס"ה ס"ק י"ז דדעת שאר פוסקים דלא כחו', ונראה דיש להצין דקמח שנתחבר ע"י משקה שנפסל מאכילת אדם שפיר י"ל דלא חשיב חיבור,

ולפי זה י"ל דזה באמת קאי למסקנא דלא דחינן פשיטותיהו דבני ר"ח ורז כהנא [דלא דחי להו מידין] משום דחויא דרבא, ושפיר י"ל דאינהו היו סברי דאית לן לפרושי מתני' כפשטא ולא לדחוק בכמסרק, ואפשר ליישב בזה מה שהרמב"ם צפי"א מפסה"מ הלכה כ"ט העתיק למתני' דשתי מנחות כלשונה ולא פירש בעשויה כמסרק, אף שפסק דאם כלי מזרף לענין קמיצה ספיקא הוי. (הערות).

שם העשוין כמסרק, לכאורה כסולם הו"ל למימר דבכמסרק הרי רק מנחה זו שהארוך שלה, היא מחוברת, וי"ל דנקט עיקר החירוף וממילא מובן דצריך להיות כשני מסרקין, ואי אף זיכול לקמון מאחת שפיר דמי וכדעת מרן זללה"ה ינחא טפי. (הערות).

שם כגון קפיזא בקבא דאע"ג דעריצי מעילאי כו', לפרש"י מבואר דקפיזא בקבא חשיבי כשני כלים, וקפיזא בקבא היינו שחקק בתוך כלי חקוק, עוד כלי, זה עמוק מזה, ועריצה של תרנגולים, והיינו מחילה באמצע כלי וגמוכה מדפנות הכלי, חשיב ככלי אחד, והטעם דמה שמתערבים למעלה מדפנות הקפיזא לא שייך לזרפו עם הקפיזא, דרק גודש הקפיזא מעורב ולא תוכו, אבל בעריצה של תרנגולים כיון שיש ג' מחילות לכל כלי למעלה מן המחילה המפסקת חשיב עדיין כבתוך הכלי ומתאגדים שניהם להיות כלי אחד, ולפי זה גם בקפיזא בקבא יש לחשוב דהקב והקפיזא כחד ולא הקפיזא עם הקבא, דלגבי הקבא אין צינו לעריצה ולא כלום, הגע עצמך אם תוסיף לחקוק בתוך הקב סביבות דפנות הקפיזא הרי ישוב להיות עריצה של תרנגולים ממש, ומה גרע כשלא נחקק, ולפי זה יתכן לומר דאם קמץ מן הקב יהא כשר דמזטרף מה שבקפיזא אבל אם קמץ מן הקפיזא אז מיפסל משום דהוי כשני כלים, ונ"ע בזה דאפשר דלא חשיב מן המחובר כיון דחלק המנחה שבקפיזא אינו בכלי אחד עם השאר, וכן משמע פשטות הגמ' דבקפיזא בקבא אי אפשר לקמון משניהם.

ובל זה לפירוש רש"י, אבל הרמב"ם צפי"א מהלכות פסולי המוקדשין הכ"א כ"ז פירש דעריצה של תרנגולין היינו מחילה למעלה ולא למטה ובה חשיב ככלי אחד, אבל מחילה למטה היינו חק קפיזא בקבא, ולפי זה בחק קפיזא בקבא

הוראה, וכן פסק רבנו לעיל בפ"א הל"א, [נמש"כ
בלח"מ שם דחוק טובא וכמש"כ מרן (שליט"א)
זללה"ה בקמא סכ"ו ס"ק י"ד]. (י"ז א' ס"ק י"א).

שם שנשתייר מהן כזית בשר כו' ובמנחה אפי'
כולה קיימת כו', עי' מש"כ בזה לעיל ט' א'
א'.

רש"י ד"ה שלא בכלי שרת דבתחלת מנחה ודאי
לא פליגי כו', עי' מש"כ בזה לעיל ט' א'
ד"ה ולפי זה.

כ"ו ב' וחכמים אומרים כיון שנחנו לשמאל
פסלתו מתנתו, כתב הרמב"ם בפ"א א'
מפה"מ ה"ב קמץ הכשר ונתן לפסול כו' פסל,
והוא בתוספתא פ"ה צרישא דצרייתא דמיייתין
הכא, אבל ז"ע דנראין הדברים דקמץ הכשר ונתן
לכשר נמי מיפסל, דכיון דקמיצה כשחיתה, ובעינן
מתן כלי מהקמיצה, כל שנחנו לחצירו הו"ל
כרצפה, כיון שהוא לא קמץ, וצרייתא צרישא קתני
לה לרבותא דר"ש דאף בנתן לפסול מכשיר, אבל
רבנן דפסלי מסתבר דאף בנתן לכשר פסלי, ואיך
כתב רבנו נתן לפסול דמשמע דבנתן לכשר שפיר
דמי, וז"ע. (זבחים ס"ו סק"י).

שם אריצ"ל פעמים ולא פעמי פעמים כו' ריב"ל
סבר אין קומץ פחות משני זיתים ואין
הקטרה פחותה מכזית כו', לכאורה משמע דפעמי
פעמים פסולה, דהא מתני' כשרה קתני, ומה
דייקנן הא פעמי פעמים פסולה, וגם לכאורה יש
לפרש דהיינו עיקר חידושא דמתני' דלא פעמי
פעמים, דהא דפעמים כשרה פשיטא כיון דאין
קומץ פחות משני זיתים ויש הקטרת כזית בכל
פעם, ומתפרש דאין הקטרה פחות מכזית חשובה
הקטרה, והו"ל כלא הוקטר הקומץ, אבל הדבר
תימא דלעיל ט"ז ב' נחלקו ר"ח ורב המנונא ורב
שם בהקטיר שומשום לאכול שומשום אי דרך
הקטרה בכך, ותרמי מינייהו סברי דרך הקטרה
בכך, ומדדנו בשומשום מכלל דפשיטא להו דיש
הקטרה פחות מכזית, ולא הזכירו בגמ' כלל
פלוגתא דריב"ל ור' יוחנן בזה, והיה ראוי לקבוע
דצריהם אליצא דר"י דיש הקטרה פחות מכזית
ולומר דמר ומר סברי שומשום נמי ומ"ס שומשום
לא, ועו"ק דתנן י"ב ב' לאכול כחצי זית ולהקטיר
כחצי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין,

אע"ג שהעיסה ראויה לאכילת אדם דכח הקמח
גבר, וה"נ דכוותה. (טב"י ס"ג סק"ד).

כ"ד ב' אבי אמר אפילו נטמא אחד מהם נמי
שניהם מצטרפין כו' אפילו קמץ מאחד
מהן נמי שניהם אינם נאכלין כו', לכאורה לפי זה
גם לענין טומאה ספיקא הוי ומספק טמאים כולם,
אבל י"ל דקודם קמיצה כיון דשניהם ראויים
להטטרף הרי הם טמאים בודאי. (הערות).

שם קומץ בדעתא דכהן תליא מילתא כו', א"ה,
עי' מש"כ לקמן ק"ו א' בגמ' דתלי לה
בדעת כהן ובדברי התו' שם ד"ה דתלי.

כ"ה א' מתני' נטמא הקומץ והקריבו הציץ
מרצה כו', דיני ריזוי ציץ נחבאר לעיל
י"ב א' עי"ש באורך.

גמ' הא אינו נושא אלא כו', עי' מש"כ בזה ביומא
ז' ב'.

תוד"ה אבל מסיפא גופא הו"ל לאתויי כו', ביומא
ז' א' מיתיבי דם שנטמא כו' כי תניא
ההיא ביחיד, ומשמע דלאו היינו צרייתא דהכא,
דהכא צצרייתא גופא מסיים צד"א ביחיד אבל
בציצור צין בשוגג צין במזיד הוראה, ודכוותה יש
לפרש דהא דמיייתין הך צצרייתא ציצמות ז' א' נמי
לאו היינו צצרייתא דהכא, וניחא מה שנתקשו בזה'.

כ"ה ב' על מה הציץ מרצה כו', ובתוד"ה
דמרצה, עי' לעיל י"ב א' סק"א,
ועי"ש בכל הסימן.

כ"ו א' מתני' כמדת ר"א כשירה וכמדת ר"י
פסולה, א"ה, עי' מש"כ לעיל ט' א'
דלשון כמדת משמע שלא נשנו דצריהם צהדיא
במנחות, דעיקר קראי צוצחים כתיבי, וא"כ מנ"ל
לתנא דמתני' דר"א מכשיר במנחות כיון דאיכא
קרא דמן המנחה עד דאיתא לכולה מנחה, עי"ש.
— ועי' מש"כ במעילה ח' ב'.

גמ' אבוד ושרוף לא כו', הרמב"ם בפ"א א'
מפסה"מ ה"ב כתב קמץ את המנחה ואח"כ
נטמאו שריה כולן כו', ודברי רבנו ז"ל תמוהין
שכלל אבוד ושרוף צהדי נטמא וינא ודינן חלוק
כדאמר פסחים ע"ח ב' דדוקא צינא ונטמא
בדיעבד הוראה אבל באבוד ושרוף אף דיעבד לא

חזי זית שפיר מנטרפין לפגל, וכן בקורט לבונה מכשרינן אף באין בקורט כזית, וכן שרינן בצין הצינים, [ומיהו בהני תרתי אפשר גם למרץ כמ"כ מרן וללה"ה אם נימא דקומץ ולבונה חדא נינהו], ועי' בתו' נ"ח ב' ד"ה אביי ושמא שאני התם דהקטיר הכל.

ובן הרמז"ס בפט"ז מפסה"מ ה"ט כתב הקטיר כדי שומשום כו' שאע"פ שדרך אכילה בכך מעט מעט אין דרך הקטרה בכך אלא הרי זו כמנחה שלא הוקטר קומנה, ומלשון זה יש לדייק בפשיטות דאם הקטיר הקומץ בג' פעמים דשפיר דמי ללא נחמעט אלא כדי שומשום, וע"כ לפרש מש"כ צפי"א מפסה"מ ה"ט"ו שאין הקטרה פחותה מכזית לכתחלה קאמר, וכמו שנפרש בגמ', לישנא דגמ' נקט, אבל הדברים מחודשים וז"ע.

ובזבחים ק"ט ב' תניא לענין העלאת חוץ, יכול המעלה פחות מכזית קומץ ופחות מכזית אימורין כו' יהא חייב ת"ל לעשות אותו כו', וכבר תמיהו בתו' שם ק"ח ב' ד"ה לא דמהיכי תיתי לן לחייב על פחות מכזית מה דלא אשכחן בשום דוכתא, ותירצו כיון דמהדרינן פוקעין גם בפחות מכזית הלכך ס"ד דגם בחוץ כן, [עיקר הדבר מנין קים להו דמהדרינן פוקעין אף בפחות מכזית, לא נחצאר, ואפשר דקרא דמרצה פוקעין מתפרש סתמא בכל פוקעין ואף פחות מכזית], והנה כל זה ניחא אם בפנים יש הקטרה בפחות מכזית וקומץ שהקטירו פחות פחות מכזית עלה לבעלים, והלכך ס"ד דלענין העלאת חוץ לא נאמרה הלכה דכזית, וכל דדרך הקטרה בכך חייב, וכדחזינן בפוקעין, ועכ"פ בהעלהו לקומץ בפנים ושייר חזי זית והעלהו בחוץ יתחייב, אבל אם קומץ שהקטירו פחות פחות מכזית דינו כלא הוקטר, ללאו שם הקטרה הוא, וכמו הקטיר שומשום למ"ד אין דרך הקטרה בכך, א"כ מהיכי תיתי לחייב עליו בחוץ הא לאו העלאת הוא כלל, ומוכח מזה נמי כמ"כ דגם למ"ד אין הקטרה פחותה מכזית מ"מ העלה קומץ פחות פחות מכזית כשר ועלה לבעלים, ועי' מנחות נ"ח תוד"ה אביי. — ועי' מש"כ לעיל ט"ו ב' ד"ה ולענין.

ושם צבדייתא דקתני להו בהדדי משמע דצנסכים פחות מג' לוגין דמי לפחות מכזית מן הקומץ, [ומה"ט נמי לא מיחייב כשנסך בפנים

ודייקין בגמ' הא לאכול ולאכול כו', וא"כ כש"כ דאיכא לדיוקי הא להקטיר ולהקטיר חזי זית וחזי זית הקטרה והקטרה מנטרפין, דהא קתני טעמא משום שאין אכילה והקטרה מנטרפין, הרי בהדיא דיש הקטרה פחות מכזית, ואין לומר דמחשבה שאני ואין מה שחושב לחלקן מועיל להכשיר, דהא בשומשום שם חזינן דאי אין דרך אכילה בכך אינו פוסל, וה"נ כשאין דרך הקטרה בכך, ועו"ק דלעיל י"א ב' מסקינן דלבונה שחסרה ועמדה על קורט או על שני קורטים לכל מר כדאית ליה כשרה, ופשוטו כמשמעו שאין בקורט או בשני קורטים כזית, ואף את"ל דמנטרף בהדי קומץ, סתמא דגמ' מתפרש גם בנחסרה הלבונה לאחר הקטרת הקומץ, אלמא דיש הקטרה בפחות מכזית, וכן מוכח צימא מ"ו ב' דאמרינן דצין הצינים ספיקא הוי ומקטירין אותו לאחר הקטרת הקומץ, ופשיטא דצין הצינים אין זו כזית, [ולא משמע דמקטיר ליה עם הלבונה, וגם לא צריח לן אם מנטרפין], ומרן וללה"ה בסכ"ט ס"ק כ"א הוכיח מזה דכל שיש בקרבן הזה גם הקטרת כזית, הרי כל ההקטרות של פחות מכזית נגררין בתריה, ואפילו קדמו, [וכתב שם ז"ל דאע"ג דגמ' התם אליבא דר' יוחנן איירי ואיהו ס"ל דיש הקטרה בפחות מכזית, מ"מ לא משמע דאית דלא כהלכתא], וכתב ז"ל דגם ממחני' יש לדייק כן, דמשמע דגם בקומץ שיש בו שני זיתים מכוונות שרי להקטיר פעמים אע"ג דא"א לזמנא שיהיה צניהם כזית מזומנא.

ובמב' זה נראה לומר דהא דאין הקטרה פחות מכזית לענין זירוף שתי הקטרות של פחות מכזית, אינו אלא לכתחלה, אבל תורת הקטרה עליו, וכי מנטרף בהדי הקטרה אחרייתי לכזית שפיר חשיבא הקטרה בין שניהם, ומחני' דהקטיר קומנה פעמים כשירה אף דנשנה בלשון דיעבד מ"מ כשר אף לכתחלה לריצ"ל, דהא כיון דאין קומץ פחות משני זיתים ויש כזית בכל הקטרה למה לא יהא רשאי לחלקן לכתחלה, [ועי' זבחים ס"ו א' תוד"ה חטאת], ומזה הוא דדייקין דלא פעמי פעמים דלכתחלה אין להקטיר פחות מכזית, וכן לישנא דריצ"ל ולא פעמי פעמים משמע דלענין לכתחלה קאמר מדלא נקט אבל פעמי פעמים פסולה, ובשומשום הוא דדייקין אי דרך הקטרה בכך למיפסל צדיעבד, וכן להקטיר חזי זית ולהקטיר

מתרנין דמודה ר' יוחנן לענין לקלוט, ואע"ג דבזבחים מ"ג ז' אמרינן דבזבחים דמיפרת לא מהני משלה זו האור במקצתו לאידך שלא משלה זו, היינו דוקא לענין שאם ירד לא יעלה, אבל לענין הקטרה זיוס חשיב הקטרה מיד שמשלה האור במקצת מה שהעלה, [ואם הקטירו פעמיים צריך שכל הקטרה תמשול האור במקצת, דהא ודאי קומץ שהקטיר מקצתו קודם שקיעת החמה אינו יכול להקטיר השאר אחר שקיעת החמה, ומיהו אם הקטיר וחזר והקטיר קודם שקיעת החמה ומשלה האור במקצת מן השני ולא מן הראשון י"ל דשפיר דמי אף הראשון], ולר' חנינא אף להחיר שירים סגי במשלה האור במקצתו, ומ"מ אפשר דמודה לדעולא. (זבחים ס"י ס"ק י"ח).

שם ואי אתה מחזיר עיכולי קטורת, נראה הענין דבזבחים הזהב אין דין החזרת עיכולין, ולא קטורת קא גרמה, והרי לבונה שבזבחים החיצון מחזירין כדאמר בסוגיין, ועי' חו', (ואפשר דענין החזרת עיכולין הוא מדין נעשה לחמו של מזבח, וד"ו ליחא בזבחים הפנימי).

שם איברים שסידרן צדידי המערכה מהו, הרמב"ם בפ"ג מתמור"מ ה"ה כתב דאיברים ופדרים שלא נתאכלו מצערב נותנים אותם צדידי מערכה גדולה ואילו הכא מצעיר לן אם סידר איברים צדידי מערכה מהו ועלמה צתיקו, ופסק הרמב"ם בפ"ג מפסח"מ הכ"ו דלא יקטירם כן, וע"כ ז"ל דהני שכבר הוקטרו מאתמול שאני. (תמיד כ"ט א' מחזה"ד).

כ"ז א' מתני' הסולת והשמן מעכבין זה את זה, בתו' לקמן מ"ד ז' הקשו מנלן דהסולת והשמן מעכבין זא"ז, ולכאורה נראה דכל היכא דכתיב מנחה צלולה בשמן או סלת צלול בשמן הרי זה עיקר המנחה ופשיטא דמעכב, ולא איצטרך קרא הכא דסלת ושמן מעכבין זא"ז, אלא בזמנא דהסולת דכתיב זה סלת יהיה קרבנו ויטק עליה שמן, דמשמע דעיקר המנחה הוא הסולת, אלא שיש מנחה לזקת עליה שמן, והלכך צ"ל קרא לעיכובא, והיינו מסלחת ומשמנה דכתיב גבי מנחת הסולת דלפינן מינה דמעכבין זא"ז, וכן בזמנא דהעומר דכתיב אביב קלוי צאש גרש כרמל וגו' ונתת עליה שמן וגו', דמשמע נמי דהגרש כרמל הוא עיקר המנחה ויש מנחה לתת עליה שמן, ולכך צריך עיכובא מגרשה ומשמנה דכתיב גבי מנחת

והשחיר פחות מג' לוגין ונסכן בחוץ], ולא שמענו שלא יהא רשאי להפסיק בניסוך הנסכים, ואם הפסיק שיפסלו, אח"כ ראיתי בספר מרן זללה"ה זבחים ס"ט ס"ק י"ט שכתב דאם הפסיק בניסוך אמנם פסול, ול"ע, ועי' מש"כ בזבחים ק"י א'.

שם ור' יוחנן סבר יש קומץ פחות משני זיתים כו', נראה דהנידון הוא לפי דתתם קומץ יש זו שני זיתים, וראוי לדון שמה צאמת יש שיעור לקומץ למטה שלא יפחות מב' זיתים, ולפי זה אפשר דלמ"ד יש קומץ פחות משני זיתים מ"מ מודה דאין קומץ פחות מכזית, ואע"ג דבסתמא לא משכח"ל, דכהן שידיו קטנות עד כדי כך בעל מוס הוא, [עי' ירושלמי פ"ב דיומא], מ"מ יש גם דין שיעור זית בקומץ, ונפ"מ אם נתקטנו הדורות והידים קטנות. (נ"ח א' מחזה"ד).

שם יש קומץ פחות משני זיתים כו', א"ה, עי' מש"כ לק' נ"ח א' דהא דאין קומץ פחות משני זיתים יש לפרש דהלכתא גמירי לה, דלא שייך לומר דפליגי אמוראי במידי דמציאות, וגם לא שייך לומר שיהא נחשב כבעל מוס מי שאין ידו מחזקת ז' זיתים, [עי' מל"מ פ"ג מהלכות מעה"ק הי"ד מה שהציא מן הירושלמי], כיון דלא צ"י הוא דבר מצוי, ועוד דאם הנידון משום בעל מוס א"כ הדבר תלוי לפי הזמנים וכשיוקטנו הידים יהא לכו"ע כשר קומץ פחות משני זיתים.

שם קומץ מאימתי מחיר שירים כו', א"ה, עי' מש"כ לעיל ט' א' לענין שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה מאימתי הויא הקטרה.

שם ל"ק כאן לקלוט כו', פרש"י שלא יפסל צלינה, ואכתי קשה למ"ד אין לינה מועלת בראשו של מזבח, אבל יש לפרש דלקלוט היינו דחשיבא הקטרה זיוס דבחר תחלת הקטרה אזלינן, וזה ודאי חידוש לכו"ע, דהא אף אי אין לינה מועלת ברש"מ מ"מ אינו מקטיר עד למחר, ולמש"כ בחו"ב זבחים פ"ז א' דלענין הנפסלים בשקיעת החמה לכו"ע לא מהני ראשו של מזבח, ניחא פרש"י.

נראה דלקלוט צ"ל משלה זו האור, דהא לס"ד לר' חנינא ודאי הכי מפרשין דאי אף משלה האור לא צעין א"כ ע"כ דלקלוט שאני ומאי פרכינן לר"י, אלא ודאי דהוי מפרשין דצ"ל משלה זו את האור, וממילא אף למסקנא כן הוא דלא אשכחן שום רמז בגמ' דהדרו מזה, ורק

כל הד' מינין שלו, ויכול ליטול בזה אחר זה, ואפשר דסגי במה שהיו כולן שלו שעה אחת, ואפי' אם לאחר שנטל הלולב נתנו לאחר ואח"כ נטל האחרון שפיר דמי, ואפשר דבשעה שלוקח כל מין צריך שיהיו לו ארבעתן, והר"ן בסוכה כתב דבשם הרמב"ן מקילין דאע"פ שלא היו צרשותו ביחד כל שנטלן כולן יא', והיינו דיש הסוברים שצריך שיהיו כולן צרשותו בשעה שנטל כל אחד מהן וכ"ה בריטב"א, אבל הרמב"ן סבר שא"צ אלא שיטול כולם, ולשון הרמב"ם בפ"ו ה"ו ואם לא אגדן ונטלן אחד אחד יא' והוא שיהיו ארבעתן מניין אצלו אבל אם לא היה לו אחד מין אחד או שחסר מין אחד לא יטול עד שימצא השאר, משמע דס"ל דלשון הגמ' יש לו דוקא הוא וצריך שיהיו לו כל הארבע צרשותו בשעה שנטל כל אחד מהן, וכן נקט הב"י בסימן תרנ"א שהרמב"ם חולק על הרמב"ן, וכעת ראיתי במאירי סוכה ל"א א' שכתב דהרמב"ם דבר בזהו ומודה להרמב"ן ע"ש.

ולא אמור אין הענין אלא שיהיו לו הד' מינים בשעה שנטל כל מין, אבל א"צ שיהיו לפניו, וכן בשאר הימים או במקדש דא"צ שיהיו שלו, יכול ליטול כל מין לעצמו משל חבירו, ולשון הטור באו"ח סי' תרנ"א ואלו הד' מינין מעבדין זה את זה שאלו חסר לו אחד מהן לא יברך על הנמצאים בידו אבל אם יש לו כולם אפילו לא נטלן ביחד אלא נטלן זה אחר זה יא' ובלבד שיהיו כולן לפניו ויטול הלולב תחלה עכ"ל, משמע קצת שאלו לא היו לפניו ונטלן זה אחר זה לא יא' אע"פ שהיו לו כולם, אבל לית לן מהיכן לחדש כזאת, וצ"ל דמשום הברכה קאמר כמו שכתב בתחלה שלא יברך על הנמצאים בידו, ועל זה מסיק דצריך שיהיו כולם לפניו ויטול הלולב תחלה ויברך, אבל מן הדין אפילו לא היו לפניו כל שהיו צרשותו אפילו נטלן זה אחר זה בתשע שעות ביום יא', [וגם כשלא היו צרשותו מסתבר בהרמב"ן שהעתיקוהו הר"ן והריטב"א, ולמש"כ המאירי גם הרמב"ם מודה בזה], וזו נראה דעת המ"א באו"ח סי' תרנ"א סי"ב, אבל בבהגר"א שם משמע דדעת הרא"ש והטור דלא יא' אלא אם כן היו כולן לפניו, ועי"ש בשעה"צ אות ס"ו, וצ"ע.

אפשר דאף לדעת הרמב"ן דא"צ שיהיו כל הד' מינים צרשותו בשעה שנטל כל אחד מהן,

העומד כדאמרין בגמ', [ומזה מוכח דלא אמרינן גילוי מילתא בעלמא הוא, מדאיצטריך תרי קראין], אבל בשאר המנחות דכתיב בהו בלולה בשמן הרי שניהם עיקר המנחה ולא צריך קרא לעכב, וכן בכל מנחות נסכים, ורש"י פירש דמסלתה ומשמנה ומגרשה ומשמנה שנה עליו הכתוב לעכב, ומינייהו ילפינן לכל המנחות, וצ"ע דהא נתינת שמן כבר כתיב ואמאי לא סגי בחד קרא דמסלתה ומשמנה להחשב כשנה עליו הכתוב לעכב, ולפמש"כ דבעי קרא למנחת הסולת ולמנחת העומר ניחא. (מ"ד ז').

גמ' אמר קרא מלא קומצו תרי זימני, א"ה, עי' מש"כ לעיל ט' ז' בזה דדריש התם מוהנותרת פרט לחסר קומצה.

שם דמנחת נסכים ככה, דוקא בשמן איצטריך דמנחת נסכים נתרצה שמנה ג' לוגין לעשרון וס"ד דאין זה מעכב, אבל עשרון סולת לא איצטריך עיכובא במנחת נסכים, דכיון דבכל המנחות מעכב ה"ה במנחת נסכים, וגם מנחת נסכים דאיל ופר מדת סלתן מעכב כמו במנחה של כמה עשורונים דמיעוטו מעכב את רובו, ורק צריצו דשמן איצטריך עיכובא במנחת נסכים. (הערוך).

שם שני כבשי עזרת מעבדין זה את זה, א"ה, עי' מש"כ לקמן מ"ו א' ד"ה ומסתברא דהא דשני כבשים מעבדין זה את זה היינו שאם אין כולם אין מצוה להקריב מקצת, אבל אם הקריב מקצת שפיר הם כשרים אף שלא קיים מצותו עד שיציא הכל.

שם שבע הזאות שצפרה מעבדות זו את זו, א"ה, עי' מש"כ צפרה ס"ב ס"ק ט"ז דאם נפסלה בהזאה אחרונה כל אלו שהזו הזאות ראשונות מטמאין בגדים, דאע"ג דז' הזאות מעבדות זו את זו מ"מ תורת הזאה עליהן.

גמ' אמר ר"ח צ"ר לא שנו אלא שאין לו אבל יש לו אין מעבדין כו', עיקרא דמילתא בא לאשמועינן דנטלן בוא"ז יא', ויש להסתפק אם הא דמסיק אבל יש לו הוא אגב רישא דאמר ל"ש אלא שאין לו, והיינו פירושא דמעבדין זה את זה שאם אין לו כולם אין ענין ליטול מקצתן, לכך מסיק אבל יש לו אין מעבדין ויכול ליטול בזה אחר זה, או דיש לו דוקא קאמר, ומשום דבעינן לכם לא סגי שיש לו לולב שלו, ואח"כ החזירו, ויש לו אחרון שלו, וכן הדם וערבה, אלא צריך שיהיו לו ביחד

דמ"מ בערבות אם שמים מעבדין, אף אם נימא
דיכול לטולן אחת אחת, וכ"כ מרן זללה"ה סי'
קמ"ט סק"א, מ"מ צריך שיהיו שתייהן ברשותו
בשעה שלוקח כל אחת מהן, (כשם דלא סגי שתייה
חצי ערבה שלו בנטילה אחת ומחצית השניה בנטילה
אחרת), וצ"ע. (סוכה ל"ד ז').

שם מה להלן באגודה כו', א"ה, עי' מש"כ בחו"צ
סוכה י"ג א'.

כ"ז ב' ת"ר שבע הזאות שצפרה שעשאן צין
שלא לשמן צין שלא מכוונות פסולות,
משמע דלא מהני לחזור ולהזות כנגד ההיכל, ועי'
מש"כ בחו"צ פרה ס"ז סק"ו, וצדין שלא לשמן
עי"ש בס"ק י"ב.

כ"ח א' הא דקאי מזרח ומערב ואדי הא דקאי
צפון ודרום ואדי, מדלא קאמר הא
דאדי לצפון ולדרום הא דאדי למערב, משמע
דאיכא נפקותא היכי קאי הכהן המזה, ונראה דקאי
מזרח ומערב מתפרש שהפרה במקום הראוי לה
דהיינו כנגד הפתח, וגם המזה מתכוין ורואה כנגד
פתחו של היכל, אלא שלא כוון יפה, ואם היתה
ההזאה ממשכת צקו שהזה לא היתה מגעת כנגד
הפתח, ואפשר אף דגם לא היתה מגעת כנגד
ההיכל, ומ"מ כשירה, דחשיב שהזה אל נוכח פני
אהל מועד, אבל אם עמד צפון ודרום והזה באותו
קו לכוון המערב פסול, דכיון שלא היה פניו כלפי
המערב לא קרינא ביה והזה אל נוכח פני אהל
מועד, ומיהו אם היה מגיע לנכון כנגד הפתח
היתה כשירה דאין עמידתו כלפי המערב לעיכובא.
ואם קאי מזרח ומערב ואינו מתכוין להזות כנגד
הפתח, וגם לא הזה כנגד הפתח, נראה
דפסולה, והיינו מתניתין דפ"ד דפרה מ"ז הזה
ולא כוון כנגד הפתח פסולה, ור"ל שלא נתכוין
להזות כנגד הפתח כלל, דומיא דחוץ מגתה דקמני
המס דהיינו ששחטה שלא כנגד הפתח לר"י זבחים
קי"ג א', ור"ל שהיתה מונחת בשעת שחיטה שלא
כנגד הפתח, והיינו דלא מיייתין למתניתין צסוגיין,
[ומיהו לאוקימתא דרב חסדא משמע דאפי' נתכוין
שלא כנגד הפתח כשירה לרבנן].

לשון הרמב"ם בפ"ד ה"ה ו' הזה ולא כיון כנגד
ההיכל פסולה שנאמר אל נכח פני אהל
מועד עד שיכוין כנגד ההיכל ויהיה רואהו, וכן

אם שחטה או שרפה שלא כנגד ההיכל פסולה
שנאמר ושחט אותה לפניו, ד"ל שהזה או שרף
או שחט כנגד הדרום או כנגד צפון או שהיה
אחוריו למקדש אבל אם עמד צין מזרח ומערב
ופניו כנגד ההיכל אע"פ שלא כיון כנגד ההיכל
בדקדוק כשרה עכ"ל, הנה כלל דין הזהה צהדי
שחיטה ושריפה, ושחיטה ושריפה היינו שמתחלה
הניחה שלא כנגד ההיכל, ונראה דהיינו שהניחה
שלא כנגד ההיכל במזרח אלא משוך קצת לדרום
או לצפון, וזה אם הוא עומד פניו כלפי ההיכל
בשעה ששחט או שורף, קרינא ביה שפיר אל נוכח
פני אהל מועד, אע"פ שאינו מכוון ממנו, אבל אם
פניו של השוחט או השורף כלפי צפון או דרום
או מזרח, בזה פסולה דלא חשיב נוכח פני אהל
מועד, ודכוותה בזהה אם פניו כלפי ההיכל אף
שאנו מכוון בדקדוק כשירה, אבל אם פניו כלפי
צפון או דרום או מזרח פסולה, דבזה תחלת הזאתו
היא שלא נוכח אהל מועד, ומיהו אם הניחה ממנו
במזרחו של היכל, נראה דאפי' השוחט פניו כלפי
מזרח או צפון או דרום, דנמי כשירה, דשפיר
קרינא ביה נוכח פני אהל מועד, ולכאורה מוכח כן
מהא דחזייתה מערבה ומסתמא מדליקה משם,
ונמצא פניו כלפי מזרח, אלא דכל שהיה מכוונת
במזרחו של היכל, לית לן בזה דעמידתו, ומיהו
בזהה צריך לעולם שיכוין כלפי ההיכל, אבל אם
לא נתכוין כלפי ההיכל ולא כוון כנגד הפתח
פסולה, וזהו שכתב בתחלה הזה ולא כוון כנגד
ההיכל פסולה כו' עד שיכוין כנגד ההיכל כו'.

בהשגת הראצ"ד שם צ"ל דנקט בדעת הרמב"ם
דאפי' אם המזה לא נתכוין כלל להזות
כנגד הפתח נמי כשרה אי קאי כלפי מערב, ועי'
השיג דלא אמרינן כן אלא כשנתכוין להזות כנגד
הפתח רק שלא עלה לו יפה ונמצא שלא מכוונות
דבזה כד קאי מזרח מערב כשירה, אבל אם לא
נתכוין להזות כנגד הפתח היינו מתני' דפרה
דפסולה אפי' פניו כלפי המקדש, ואפשר דגם דעת
הרמב"ם כן ומש"כ אע"פ שלא כוון כנגד הפתח
בדקדוק, ר"ל שלא עלה לו בדקדוק, וזה כמש"כ
לעיל דקאי מזרח ומערב ר"ל דגם נתכוין כנגד
הפתח כראוי. (פרה ס"ז סק"ד).

שם וכי דבר הלמד בהיקש כו', יש לעי' א"כ
מגלן באמת דמהני מחשבה במתן שמן לומר

ולהדליקם, א"נ לענין חינוך, שאם כשנחסר נר נפסלה המנורה, טעונה חינוך, ואם לא נפסלה אינה טעונה חינוך. (כלילא דוורדא פ"ג ה"ז).

שם בזה זהב בזה ככר אינה בזה זהב אינה בזה ככר, ר"ל שאף לכתחלה אין מקפידין על משקלה שיהיה ככר, וזה פשוט שהרי אף בשל זהב אין ככר מעכב, וכמ"ש להלן, וא"כ שאר מיני מתכת שנחמטו מככר, אף ממונות ככר נתמעטו, וכן מבואר בלשון רש"י שכתב אינה צריכה לבא בכר.

נראה שאין ככר מעכב בשל זהב ואינה אלא למצוה ללא מצוה עיכוב, וכ"מ בילקוט בהעלותך בשם ספרי דקתני התם אין במנורה גביעים כו' אלא בזמן שהיא בזה מן זהב מן ככר מן קשה ומשמע שיכולה לבוא מן זהב ולא מן ככר. (שם פ"ג ה"ד).

שם אינה בזה זהב אינה בזה גביעים כפתורים ופרחים, ואף לכתחלה אין עושין, לא מיבעיא חי אף בשל זהב אין גביעים כפתורים ופרחים מעכבין, [עי' מש"כ לקמן ב'] פשיטא דבשאר מיני מתכות אף לכתחלה אין עושין, אלא אף למש"כ שם בשם החצו"ש דבשל זהב גביעים כפתורים ופרחים מעכבין, נמי נראה דבשאר מיני מתכות אין עושין אף לכתחלה, דקרא המצוה לעשות גביעים כפתורים ופרחים לא מייירי אלא בשל זהב, וכ"מ ברש"י שכתב אינה צריכה כו', ועי' תו' ד"ה שבעה, וכ"מ לקמן ב' דאמרינן שפודים של ברזל היו כו' ופירשו שם בתו' דקרי ליה שפודין לפי שלא היו זה גביעים כפתורים ופרחים, ולמדנו שאף לכתחלה אין מצוה לעשות בשאר מיני מתכות, דאל"ה למה לא עשו, ומיהו דדיעבד אם עשו נראה ללא מיפסל ללא גרע משיקוד, עי' מש"כ בכ"ד פ"ג ה"ב. (שם פ"ג ה"ד).

שם בזה זהב מקשה אינה בזה זהב אינה בזה מקשה, הרמז"ס צפ"ג מצית הבחירה ה"ד כתב ואם היתה חלולה כשרה, ועי' כ"מ שכתב נראה לפרש דהיינו לומר שאינה מקשה, ובדאי שכן מורה פשטות לשון רבנו, והנראה בדעת רבנו בזה, דס"ל דודאי לא גרע זהב משאר מיני מתכת, וכל דבר שכשר בשאר מיני מתכת אף בשל זהב כשר דדיעבד, [עי' מש"כ לקמן ב'], ולפי זה גרונאות דמפסלי בשל זהב כדמניא מן הגרונאות

ללא עלה, והא ליכא למילף מאשם, וי"ל דכיון דפסול מחשבה איכא בכל הקרצנות סבירא הוא דאף במתן שמן כן, ודוקא כשאנו באים לחדש בשמן דין מיוחד שאינו אלא באשם אמרינן דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש, ומ"מ לרצ לעיל ד' א' דבא להחיר ולא החיר פסול שלא לשמה ופירשו לעיל ד' א' דהיינו דסבירא הוא לאקושינהו לחטאת, נראה דאף במתן שמן פוסל שלא לשמה וילפינן לה מאשם מזורע, ואע"ג דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש היינו כשאנו באים ללמוד רק מחמת ההיקש, אבל כשהנידון בסבירא דיש ללמוד מאשם מזורע ויש ללמוד משלמים, כיון דדומה לאשם בסבירא שבה להחיר שפיר מדמינן ליה לאשם, כיון דלעיקר דין דנפסל במחשבה פשוט הוא דדינו ככל הקרצנות, כדחזינן לקושטא דמילתא ללא עלה, שו"ר בתו' ב' א' ד"ה כל שפירשו דלוג שמן בכלל היקשא דביום נוותו מדאיקרי קרבן, עי"ש. (ובחס ס"א סק"ד).

שם כאן להכשיר כאן להרנות, עי' מש"כ לעיל ה' א'.

שם מ"ט הווייה כתיב בהו, פרש"י כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו, והאי טעמא אינו אלא אקנים ולא אגרות, ונריך לומר דנרות לא נריך קרא שאין קנה בלא נר ואין מנורה בלא נר, [ואפשר דמה"ט לא פריך ואימא בזה זהב בזה נרות אינה בזה זהב כו' כדפריך אקנים, שאין מנורה בלא נרות, ומיהו אפשר דבלא"ה ינחא דנרות וזהב לא כתיבי בחד קרא], ונ"פ שהקנים והנרות מעכבין במנורה, ואם חסרים המנורה פסולה, ובקנים מפורש כן, דאמרינן שהוא פמוט מקרי, ולקמן ב' אבל עושה הוא של חמשה ושל ששה כו', ונרות ודאי מעכבין כדאמרן שאין מנורה בלעדס ולא צריכי קרא, ובמצי"ט כתב שאפשר דנרות שמעכבין ילפינן מדכתיב נרותיה תרי זימני בחד קרא.

והא שהוצרכו לומר שגר אחד מעכב וכן קנה, אע"ג ללא משכח"ל שידליקו, שהרי אין מדליקין אלא בכל השבעה, דשפיר משכח"ל כגון שהתחיל להדליק עד שלא נגמר השביעי, שאם אינו מעכב הרי המנורה כשרה וא"ל לכבות אלו שהדליק ולחזור ולהדליקם כשנגמר השביעי, ואם מעכבין אין הדלקתו במנורה פסולה הדלקה, ונריך לחזור

אפשר שמדין יפוי הצית יש לעשותה בלתי חלולה דנראה כעניות], ולא שייך כאן אלא להשמיענו שאין פסול חלול, ועוד שאחרי ששנה לנו רבנו דין זה בלשון דיעבד, נמצא דין זה אמת אף בשל זהב, כ"ז כתבנו לפרש דעת רבנו, אבל פשטות הסוגיא דמנחות משמע דגרונטאות פסולין בשל זהב וכשרין בשל שאר מיני מתכת, וענין חלולה לא שמענו, [ע"י באצ"ע שמות כ"ה ל"ב, שכתב שהקנים היו חלולים ולמד כן כנראה מלשון קנה, אבל אין כן דעת רבנו]. (שם פ"ג ה"ד).

כ"ח ב' ותניא אידך לא יעשה אדם בית תבנית היכל כו', א"ה, ע"י מש"כ בכלילא דוורדא פ"ז ה"י אס איסורו משום דכתיב לא תעשון אחי, או משום מורא מקדש, ועי"ש עוד אס גם תבנית היכל לבית ראשון אסור.

שם אין לו זהב כו' של צדיל כו' שפודין של צרזל היו וחיפוס בצעך, מהא שחיפוס בצעך משמע דצדיל שפיר טפי מצרזל, ומלשון הרמב"ם בפ"א מה' בית הבחירה הי"ט אפילו של צדיל משמע דצדיל גרע טפי, ומיהו אפשר דצדיל זיל מצרזל ויפה מיניה, אלא דצרזל מתקיים טפי ולפיכך עשאוהו מצרזל וחיפוס בצדיל. (שם פ"א ה"ט).

שם וטפח כפתור, שיעור הכפתורים והגזיעים והפרחים לא נתבאר, דרך כפתורים שמהם יולאים הקנים אמרינן וטפח כפתור, וצפיה"מ לעיל א' כתב שהכפתורים כולם שווים וכן הגזיעים והפרחים, ולפי זה שיעור כל כפתור טפח, ומה שאמרו צסוגיין הרגלים והפרח ג' טפחים וטפחיים חלק וטפח שבו גזיע כפתור ופרח, על כרחך שלא היו בגובה זה תחת זה, אלא בצביצת הקנה שליש גזיע ושלש כפתור ושלש פרח וכמו שפירש רש"י, ומיהו שיעור הגזיעים והפרחים לא נתבאר, ואפשר ששיעורם קטן מטפח, ולפי זה הא דאמרינן הכא נשתיירו שם שלשה טפחים שבהם שלשה גזיעים וכפתור ופרח, אפשר שהיו זה תחת זה בגובה, אבל אס גם שיעור הגזיעים טפח על כרחך שהיו גזיע וכפתור ופרח בטפח אחד בצביצת הקנה וכמו שהיו למטה, ועיין תו' ד"ה וטפח ומשמע לכאורה שלא היו שלשתן בטפח אחד, אלא למטה, ולפי זה יש להכריע ששיעור גזיע פחות מטפח, [ושיעור פרח נמי נראה שהוא פחות מטפח דלא מסתבר

פסולה אף בשאר מיני מתכות פסולין, ולפי זה לא יתפרש מה שאמרו צאה זהב צאה מקשה אינה צאה זהב אינה צאה מקשה, ומפרש רבנו, שצמקשה כלולים צ' ענינים, א', שלא יהיה חלול, [אפשר שרבנו מפרש כן מה ששנינו בספרי צהעלותך מקשה אין מקשה אלא מן קשה מעשה אומן מעשה קורנס, וע"י צפיה"מ כאן שכתב הגזיע צורת כוס עשוי מקשה, ונראה דר"ל שלא היה חלול, ושמענו שלשון מקשה מתפרש אטום בלתי חלול], וזה ודאי אינו אלא למנוה לא לעכב שלא למדנו צו עיכוב דאהא לא כתיבא הוויא, [וכ"מ צילקוט צהעלותך צסם ספרי דקתני אין צמנורה גזיעים כפתורים ופרחים אלא צומן שהיא צאה מן זהב מן ככר מן קשה, ומשמע שאפשר שתהיה מנורה מן זהב בלתי מקשה, וע"כ דצכלל מקשה שלא יהיה חלול וזה אינו מעכב, (איצרא שכאן למדנו שמנורה הצאה מזהב אס אין משקלה ככר או שאינה מקשה [לפמש"פ ר"ל שהיא חלולה], אין עושין זה גזיעים כפתורים ופרחים, וזה לא נזכר בצדרי רבנו, גם צסוגיין למדו שאין מנורה הצאה משאר מיני מתכות צריכה ככר, ושאין עושין זה גזיעים כפתורים ופרחים, ומשמע קלת דאף באינה צאה ככר יש לעשות גזיעים כפתורים ופרחים, וצ"ע], ועוד דין כלול צמקשה שלא יעשה מגרונטאות, ודין הזה ודאי מעכב דהא כתיב הוויא, [גזיעיה כפתוריה ופרחיה ממנה יהיו], והא דדרשינן צאה זהב צאה מקשה אינה צאה זהב אינה צאה מקשה, היינו על הדין הראשון שאין לעשותה חלולה, אס צאה מזהב, אבל בשל שאר מיני מתכות מותר לעשותה חלולה לכתחלה, אבל דין מקשה, וממנה יהיו, דילפינן מיניהו לפסול גרונטאות, ודאי אף בשאר מיני מתכות הדין כן דצפסול לא שייך לחלק צין זהב לשאר מיני מתכות וכמשנ"ת.

ובמציינו למדין, דמנורה הצאה זהב מנורה שתהיה אטומה ולא יהיה צה שום חלל, ושל שאר מיני מתכות מותר לעשות חלולה לכתחלה, ולפי זה יש לע"י בלשון רבנו שכתב ואס הייתה חלולה כשירה, והרי גם לכתחלה מותר לעשותה חלולה, ונראה שצדין חלול לא שייך לכתחלה ודיעבד אחרי שאין שיעור לעוצי הקנים וממילא לא ירויח צמה שיעשנה חלולה כלום, ולא שייך כאן שלכתחלה יכול לעשותה חלולה, [גם

וכמו על המנורה הטהורה, ונראה דלא שייך לפרש שירדו מעשיו אלא אם היה הדבר נורף למעשה המנורה, שאי אפשר היה לדעת מעשה אלא אם כן ראה, וזוה שייך ליחס המנורה הטהורה כלומר המנורה הידועה בקושי עניינה עד שירדו מעשיה ממקום טהרה, אבל שולחן אף למ"ד שהראוהו מן השמים, מ"מ מעשיו מצוירים ופשוטים ואין שייך ליחס שם השולחן למה שהראוהו למשה, לומר השולחן שירדו מעשיו ממקום טהור, כיון שמעשיו פשוטים ומצוירים ואין נורף שירדו ממקום טהור, אלא שזכה משה והראוהו. (הערות).

שם כלי עץ העשוי לנחת הוא, נראה דמנחות קובעתו להחשב עשוי לנחת, אבל שאר שולחן אע"פ שאדם קובע לו מקום לא חשיב מחמת זה כעשוי לנחת, ואפילו חשב עליו לנחת, שו"ר שכ"ה בראצ"ד פ"ג מה' כלים ה"א.

שם אלא מלמד שמגביהין אותו לעולי רגלים ומראים להם לחם הפנים כו', לשון מגביהין מוכיח שלא היו מוציאים אותו לחוץ, שא"כ אין שייך להזכיר הגבהה כלל, והול"ל מלמד שמוציאים אותו, וכן גם ראוי ממנחת תמיד, שאם מוציאים אותו חוץ להיכל לא קרינן ביה לפני תמיד, [והגבהה אינה מפסדת כלום, עי' לעיל ז' דמספקין דלעולם יהא נריך להגביה בשעת סילוק בזיכין], וחשיב שפיר נסי דבראי ציומא כ"א שהכל רואים, הכהנים שנכנסים, ושאוכלים, ושוראים חלוקתו בעזרה, משא"כ דגוואי, וגם כשמגביהים הפרוכת אין רואים אם מקום ארון מן המדה או שהכרובים עומדים בנס, ועי' במל"מ פי"א ממו"מ הי"א. — ונראה דקרא דטהור אחי לאשמועינן שאין קפידא מנד מנחת תמיד דשולחן, שינוח תמיד, ואם יש נורף, אפשר להגביהו, וממילא לא חשיב עשוי לנחת, כיון שאין המנחה מחייבת שיהא לנחת תמיד, ושפיר ראו חכמים ענין להגביהו ולהראותו לעולי רגלים.

שם ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום כו' סילוקו כסידורו כו', ואע"ג שמרחוק לא היו יכולים להרגיש שסילוקו כסידורו, מ"מ אלו שמגביהים אותו ומרגישים שסילוקו כסידורו שפיר היו אומרים כן, ובטבע הדברים דכה"ג כולם מאמינים ורואים חיבתו יתברך, ובציטצ"א יומא כ"א ז' חידש לומר שהיה חס והיו רואים אד עולה

דשיעור גביע שליש טפח], וכל זה נריך רב. (שם פ"ג ה"א).

שם גביעים כפתורים ופרחים מעבדין זה את זה, נראה שאין מעבדין אלא במנחת גביעים כפתורים ופרחים אבל המנורה כשרה, וכן מורה פשטות לשון הרמב"ם שכתב מעבד את כולו, וזו נראה דעת הש"ך יור"ד סי' קמ"א ס"ק ל"ה, וכ"מ צביאור הגר"א שם ס"ק ל"ד, [ולפי זה אפשר דלא קשה קושית חו' לעיל א' ד"ה שצעה], אבל התבואות שור צחידושו לר"ה כ"ד כתב בפשיטות דבשל זהב גביעים כפתורים ופרחים מעבדין ותמה דבדרי הש"ך, והעתיקו הגרע"א ציו"ד שם, ולא נתפרש מאין פשיטא ליה כל כך, ועי' ברמב"ן תרומה צפי' מעשה המנורה ואין הכרע בדבריו ז"ל שם, ומיהו ברמב"ן צהלותך מצויר צהדיא שאין גביעים כפתורים ופרחים מעבדין, וכתב שכן אמרו רבותנו בספרי ובמנחות, ואפשר שכונתו ז"ל כמש"כ לעיל בדעת רבנו שכל דבר המעבד בשל זהב מעבד גם בשל שאר מיני מתכות דזהב לא גרע משאר מיני מתכות, וא"כ ממה שאמרו אינה צאה זהב אינה צאה גביעים כפתורים ופרחים, למדנו שאין גביעים כפתורים ופרחים מעבדין, וזו נראה גם כונת הגר"א ז"ל שם. (שם פ"ג ה"ג).

כ"ט א' אמר רב גובהה של מנורה תשעה טפחים, נראה דהלכה היא, ואם עשאה של שאר מיני מתכות שאין זה גביעים כפתורים ופרחים, נמי נריך שיהיה גובהה ט' טפחים משפת קנים ולמעלה, וכן נראה דעד הקנים נמי נריך שיהא גובהה ט' טפחים אף בשל שאר מיני מתכות, וכדאמרינן לעיל גובהה של מנורה י"ח טפחים, ואע"ג דהתם בחשבון הגביעים והכפתורים נשנה. (הערות).

שם אלא מעתה על השולחן הטהור שירדו מעשיו ממקום טהור, יש לעיין ואימא ה"ג, וכדמיינתין בסמוך תניא ריב"ז אומר ארון של אש ושולחן של אש כו', וי"ל דפריך לתנא דבי ר' ישמעאל דלא חשיב אלא מנורה, ולדידיה ע"כ מכלל שהוא טמא, וא"כ מנורה נמי, אבל קשה דא"כ לריב"ז מנ"ל שמגביהין אותו לעולי רגלים, אימא על השולחן הטהור שירדו מעשיו ממקום טהור

וה"ה כל סביבו אם ינטל נמי יפסל, שזה מפקיד טובא בצורת האות. (הערות).

תוד"ה שלשה כמין מטבע של אש הראהו למשה, נראה דבשעה שנאמרה פרשת שקלים למשה לא היתה מטבע של חצי שקל, ולכך כתיב משקל השקל עשרים גרה ונתחייבו לתת מחציתו, והיו שוקלים שנים ציחד, או שנוטלין העודף במעות, ובאמירת זה יתנו נטוה משה לעשות מטבע של חצי שקל, וכנראה גם נתפרש לו גודלה באורך ורוחב ועובי, והיינו כזה יתנו, דאפשר לעשותה רחבה ודקה או קצרה ועבה, ונטוה במדתה, כהוראת שעה לשעתה.

בא"ד וי"ל דלא שייך התם נתקשה אלא משום דלא הוי ידע בשום ענין אם לא היה מראהו, לכאורה כונתם דבמנורה ור"ח ושראים כבר נתפרשו עינים כדכתיב במנורה כל מעשיה, וכן מולד הלצנה היינו החדש הזה דהוא חידושה של לבנה, וכן סימני השראים, אלא דגם לאחר שנתפרשו נתקשה בהן משה עד שהראהו, משא"כ במטבע זו שלא נטוה עליה אלא משהראהו ואמרו לו כזה יתנו, והלכך לא דמי לאינך, א"נ אפשר לפרש לאידך גיסא דבהנהו נתקשה משום דאף לאחר מה שנתפרש אכתי לא ידע מעשיהם, והוכרח הקצ"ה להראותם לו, משא"כ בשקלים דבקל אפשר היה לפרש לו והיה מבין מבלי לראות, אלא שזכה שהראהו. (שקלים ס"א סק"ז).

כ"ט ב' שבעה אותיות צריכות שלשה זיונין ואלו הן שעטנ"ז ג"ך, א"ה, ע"י מש"כ בהלכות תפילין ס"ד סק"א אם הוא לעיכובא.

שם שלש יתקן ארבע יגנו, יש לעי' עבר ותיקן מאי, ולכאורה כיון דטעמא משום מנומר יש לפסול דיעצד, אבל ז"ע אי דף אחד שייך שיציל כל הספר מדין מנומר, א"כ אפשר שאינו אלא לכתחילה, וז"ע. (הערות).

תוד"ה דחטריה שהגציה רגל שמאלו של ח' עד למעלה, מלשון זה משמע שצריך שהחוטרא יהיה כנגד הרגל ולא בקצה הגג, וגם לשון חטריה לגגיה נוח טפי אם אין הכונה בקצה הגג, דזה תג מיקרי, וגם ראית המו' מההוא דנטלו לגגו של ח"ת היינו נמי דלשון גגו מתפרש על אמצע הגג, ע"י רא"ש, ומיהו אין זו ראייה

ממנו, וזה מחודש, וכש"כ למאי דקיי"ל דנאפה מע"ש.

שם ארצ"א אר"י גבריאל חגור כמין פסיקיא כו', ר"ל שהראהו למשה כל פרטי עשיית המנורה, עד שאפילו חגור היה כמין פסיקיא להראותו ממש פרטי העשייה, כמו שהעושה חגור פסיקיא ועושה. (הערות).

שם אלא לקוצה של יו"ד, א"ה, ע"י מש"כ בהלכות תפילין ס"ד סק"א ד"ה וכן אמאי לא קאמר לזיונין דשעטנ"ז ג"ך, וצדברי המרדכי דזיונין מעכבין כמו קו"ו של יו"ד.

שם והא נמי פשיטא, ז"ע לפיר"ת מאי פשיטותא, הא באמת לפרש"י אינו מעכב, ואפשר דבאמת במתני' קו"ו של יו"ד לא רמיזא, אלא הכונה שיש הלכות כתב המעכבין אע"פ שאינם משנים נורת האות, אבל לא נתפרש במתני' איזו, וע"ז פרכינן פשיטא שיש הלכות בצורת הכתב המעכבין, שהרי נורת האותיות הלכה למשה מסיני, ולכן מפרשינן דאשמועינן דמוקף גוויל מעכב אף שאינו באותיות ונורת. (הערות).

שם יריכו אם נשתייר צו כשיעור אות קטנה כשר, צב"י ס' ל"ב הקשה למה כשר הא צעי מוקף גוויל, ותירך או דדוקא נגיעה מפסדת מוקף גוויל ולא נקב, או שיש חילוק בין בשעת כתיבה לאחר כתיבה ואין פסול מוקף גוויל לאחר הכתיבה, וצריך להבין מ"ט קיל לאחר כתיבה מבשעת כתיבה, ואפשר דהענין כעין גרדומין, דלאחר שכבר היה אות אף שעכשיו נפסד קצת כל שעדיין נורתו עליו כשר, הלכך כשניקב לאחר כתיבה ואינו מוקף גוויל כשר, ולפי זה יש מקום לקיים הדינים כפי שני החירונים של הצ"י, דבנגיעה לא שייך להכשיר מדין גרדומין דאינו אלא צניקב ונפסד, ולא צשהוסיף בכתב, הלכך נגיעה לאחר כתיבה נמי פוסלת משום מוקף גוויל, וכן אם המשיך רגל הכ"ף פשוטה עד סוף הקלף נמי פסול אפילו המשיכו שלא בשעת כתיבה, דפסול הנעשה ע"י כתיבה לא מחלקינן ציה בין בשעת כתיבה לאחר כתיבה דלא שייך ציה ענין גרדומין, וכן מה שמצואר צטור דלפי הירושלמי דצעי מוקף גוויל גם בתוך האות, פסול אם נקרע כל תוכו אפילו לאחר כתיבה, י"ל נמי דהטעם הוא משום דיש שיעור לגרדומין, ונהי דמכשרינן צניקב, אבל ניטל כל תוכו גרע טפי,

לאפשר דחצי אות לא חשיב, והכי מסתברא, עוד יש לעי' אם בחר האותיות אוליין או בחר השטח כגון תיבת זכרם דשלש האחרונות גדולות משלש הראשונות בשטח, ומסתמית הלשון משמע דבחר אותיות אוליין. (הערות).

ל' ב' אלא חוזר וכותב בתחלת השיטה, לכאורה לשון מיותר הוא, ואפשר דאגב רישא נקטיה, דכי היכי דבירשא נקט מה שלא יעשה ומה שיעשה ניחא ליה בזה נמי למינקט כיצד יעשה, וכשהולך מסוף השיטה לתחלתה נופל לשון חוזר, ועי' בשטמ"ק, ואף לדבריו ק"ק למה נקט לה התנא בגוונא שכבר כתב כבר, ובני י"א נ"י רצה לומר דזה לעיכובא, אע"ג דיתר הדברים אינם אלא לכתחלה, אבל תיבה שלימה בין השיטין גרע, והיינו לשון חוזר שאפילו כבר כתב צריך למחוק, אבל בפוסקים ל"מ כן דסתמו דכ"ז לכתחלה, ואפשר דגם בלכתחלה איכא תרי גווני, דהיינו דאף שהספר כשר כל שהוא, מ"מ בכתב תיבה בת שתי אותיות מנזה לחזור ולתקן, משא"כ בכתב ג' אותיות מתיבה בת חמש כיון שכבר כתב אינו צריך למחוק ולחזור ולכתוב, וטעמא דמילתא דתיבה שלימה גרע טפי וכדנקט לה תנא צלישנא דלא יורקנה, א"נ בין הדפין אין גנאי כ"כ למחוק, משא"כ בתוך הדפים, ומיהו לפירוש השטמ"ק למדנו דאף יש לו למחוק אבר שכתב בתוך השיטה, ואפשר דכל שלא נגמרה התיבה שאני, ול"ע בכ"ז. (הערות).

שם כיצד עושה מסלק את היריעה כולה וגוונה, נראה דאחי לאפוקי שלא יסלק רק את הדף, ואפשר הטעם משום שיצטרך לכתוב יריעה של דף אחד, דלשון הצרייתא כאילו כבר כתב היריעה שאחריה, או דציריעה זו ליכא אלא שלש דפים ואם יסלק הדף תשאר בת שני דפים, ואמרין לעיל דאין עושין יריעה פחות משלשה דפין, א"נ גנאי הוא לחתוך יריעה ומוטב תגנו כולה ואל יחתוך חלק, ועכ"פ דדאיכא תרתי דהיינו שאין ציריעה אלא ג' דפים ודאי יש לסלק כל היריעה ולגוונה ולא לחתוך הדף ולהשאיר יריעה בת שני דפים, ונ"מ לדין בגוונא דליכא תקנה כגון ששכח לקדש את השם או שאר גווני. (הערות).

שם כיצד יעשה לומר גרנו למוכו כו', בר"ה י"ג ב' אמרין דר"ש שזורי סבר יש צילה ורצון סברי אין צילה, ויש להצין במאי פליגי, ומ"ט

לפרש"י מתפרש חטריה שעשה חוטרא על הגג ולשון זה שפיר נופל על כל שטח הגג, והתו' חלוקים בפירוש חטריה דאינו מלשון חוטרא אלא מלשון חטוטרות, דאם לא כן הרי היה אפשר לקיים פרש"י ולעשות החוטרא באמצע. (הערות).

ל' א' מכאן ואילך הקצ"ה אומר ומשה כותב בדמע כו', נראה דהענין שאין לומר דבר שאינו, ולכך לא היה יכול משה לומר וימת משה דמיחזי כשיקרא, אבל הקצ"ה שמנאוהו על העמיד שפיר אמר, וגם לכתוב ראשי, ומייתי נמי דירמי' מפי הקצ"ה אמר איכה קודם החורבן אבל צריך בן נריה לא חזר ואמר ורק כתב, והיינו דנשתנה שנכתב בלא אמירה, אבל למה שנסתפקו בתו' שלעולם א"צ אמירה, ו"ע א"כ מה נשתנו ח' פסוקים אלו, דלא מסתבר דמה שכתב בשעת כתיבה חשיב כשינוי, ול"ע. (הערות).

שם כחוטף מנזה מן השוק, אפשר דהכונה שאינו מחדש קיום מנזה נוספת אלא שמחליף קיום המנזה ע"י המוכר בקיומה ע"י הלוקח והיינו לשון חוטף, ועי' תו'. (הערות).

שם אבל בסוף הספר אפילו פסוק אחד כו', א"ה, עי' מש"כ בזה לקמן ל"א ב' במש"פ רש"י שיכתוב תיבה אחת בשיטה אחת.

שם נודמנה לו תיבה בת חמש אותיות כו', לפי הרא"ש דלעולם אין כותבין שלש אותיות חוץ לשיטה, קשה דהו"ל למינקט שתיים כותבין שלש אין כותבין, ול"ל להזכיר בכלל נודמנה לו תיבה, ונראה דמזה דייק הרמב"ם שיש ענין צרוב התיבה בפנים, דאז שרי אפילו שלש בחוץ, ודוקא בתיבה בת חמש אסור שלש בחוץ, ומדלא נקט לה בתיבה בת שש אותיות דייק הרמב"ם דאף חזיה מותר והעיקר דלא ליהוי רובא בחוץ, והא ל"ק דליתני בבת שש וליתני דשלש שריא, דבבת שש לא מיתני ליה לא יכתוב ארבע בחוץ ושתיים בפנים, דמהיכי תיתי דיעשה כן, אבל בבת חמש שאינה נחלקת נופל לשון זה, ולשון זה נוח לזכרון דלא יחלק החמש לרובא מבחוץ ולכך שנה אותו התנא בלשון זה, ולא שנה בלשון שריותא בתיבה בת שש לחזיה בפנים].

יש לעי' לדעת הרמב"ם בתיבה בת חמש אי שריין שתיים ומחלה בפנים ושתיים ומחלה בחוץ,

כראוי וכשנטל יותר מסתמא היה כראוי מכל התערובת, ואפשר דנפ"מ בדבר הניכר כגון שנתערבו מין בשאינו מינו דאפשר לברורי, דמסתברא דבזה לא נאמרו הלכות שהרי יכול לראות כמה עלה צידו מכל מין, ואם הפריש ולא בדק, ולקח יותר מלפי ערך במדה ניכרת י"ל דשפיר דמי, דאית לן למימר דבדאי עלה צידו לא פחות ממה שהיה צריך, ושמעתי אומרים בשם מרן זללה"ה שכשנשאל על עישור החטים שכרגיל נמנאים ציניהם מעט שעורים, השיב ליטול יותר ממה שצריך (כלומר שחתת היותר מאחד ממאה שצריך ליטול, יטול יותר מאחד מששים או משבעים), ואם כי יתכן להתם אי אפשר בענין אחר, דלא ניתן לדעת כמה שעורים יש אלא בטורח גדול, ולהשיג שעורים ממקום אחר גם הוא טורח, ולאחר הטחינה הכל מותר כדין מין בשאינו מינו דאף בטבל שיעורו בששים, וגם הוא נותן טעם לפגם, ורשאי לטחון כיון שאין כוונתו לבטל, ושפיר הורה לעשות מיהא מה שאפשר בקל, מ"מ לפמש"כ יתכן שיש בזה תקנה גם מן הדין, אבל אין הדבר מוכרע ושפיר אפשר דכשקבעו חכמים דאין צילה הר"ז הוראה שלא לשמש בכח זה של צילה לענין מעשר בשום גווי.

ברם לפי זה נצטרך לומר דמי שנתערב לו קצ צורות בעשרה קצין חטים הטבולים לתרומת מעשר, שיצטרך להפריש שני קצין לתרומת מעשר, כדרך שאמרו בשאור של פטור בעיסת חיוב בס' שכ"ד בש"ך ס"ק כ"ד דצריך להפריש מעט יותר מן השאור, ולא משמע כן, וע"כ דצמדי דמינכר לא אמרו חכמים הלכות, וכל שלפי דעתו של רואה כבר יש לו כשיעור הראוי סגי בהכי, ואף שסומך בדעתו על צילה במדה מסוימת, וז"ע. (חלה ס"ח סק"י).

תוד"ה ולימא וצריך ליתן טעם כו', אפשר דדוקא בששימשו האמוראים בלשון התנאים כמו הכא דאמרו הלכה תולין את השם והוא לשון ר' יוסי דברייתא או מוחק וכותב והוא לשון ר' יצחק, דכיון דהעתיקו לשון התנא שפיר קשה למה לא אמרו רק הלכה כפלוגי, וכן בגיטין ובמגילה בכה"ג הוא, ובקידושין התם בכלל לא אמרו לשון הלכה אלא נחלקו בעצם בפלוגתא התנאים, ושפיר פריך למה תלו לה בשל עצמן, ובשבת נ"ד באמת קשה

דר"ש שזורי, והנה גם בלח אשכחן דדיינין אם יש צילה או אין צילה בוצחים פ' א', והתם החוש מעיד דיש צילה דכשנותן דם במים ומערב הרי מראה המים שזה ככולו, וכן כשנותנים מלח או מיני מתיקה בקדירה הרי הטעם שזה בכל הקדירה, וע"כ לפרש דאע"ג דברוב פעמים אמנם הכל משתווה בצלילת לח, אבל מ"ד אין צילה סבר דאפילו הכי לא סמכינן על זה דלפעמים יכול להיות מקום אחד שלא נבלל בו בשום לכל המקומות, וחיישינן לזה, ודכוותה ראוי לפרש נמי הכא דברוב פעמים ע"י הצלילה של הפולין הרי התערובת משתווה בערך בכל מקום ומקום, וסבר ר"ש שזורי דאפשר להקל לסמוך על זה לענין תרומה ומעשר, ולענין תרומה י"ל דכשלווקח אחד מששים ודאי כבר יש בו מן החדש והישן, וחטה אחת פוטרת את הכרי, ולענין שיעור ששים שפיר סמכינן אצלילה, שהרי עיקרו להגדיל המתנה לכהן, ולענין מעשר אפשר דכי היכי דרשאי למדוד במדה ובמשקל ובמנין, אף שאינם שוין, ה"נ אפשר לסמוך לחשוב את המעשר לפי הצלילה, ואפשר שלא הקיל כן אלא במעשר קטנית דרבנן [לפי מאי דקיי"ל], וגם קביעותן לחדש וישן על פי השרשה הוא דרבנן, וגם מעולם לא נודע מי נשרש קודם ומי אח"כ אלא דראוי לחשוב כן על פי זמן הזריעה והקליטה, וס"ל דבזה אפשר להקל לסמוך אצלילה.

ולפי זה נראה דאין לנו לומר דיש צילה לר"ש שזורי אלא בגורן ובשיעור תרומה ומעשר, דבצרות הפירות וכמות התרומה והמעשר, יותר יתכן שגשתו בצלילתן, אבל אם בא להפריש רק כמה פולין לתרומה גדולה מדין חטה אחת פוטרת את הכרי, י"ל דלא סמכינן בזה אצלילה, וכן אם נתערבו רק מעט במעט, שההפרשה מועטת, נמי לא שרינן, ורק בגורן ומפריש אחד מששים ואחד מעשרה בזה הקיל ר"ש שזורי, וז"ע כמה הוא שיעורו, ועי' פ"ה דדמאי מ"ה ובר"ש שם ובמל"מ שלהי הלכות מעשר, ובחלה ס"ח סק"ח.

ולאמור נראה דאע"ג דקיי"ל לכל אין צילה, והיינו דלא סמכינן אצלילה, ואף אם יטול הרבה יותר נמי לא שרינן, דכשאמרו אין צילה היינו דדיינין כאילו לא נבלל, וכמו שאמרו בשאור של פטור בס' שכ"ד בש"ך ס"ק כ"ד, דמ"מ לקושטא דמילתא אמרינן דקרוצ הדבר שנבללו

הגיה כמו שהוא בר"ש, ונ"ע טעמו, והרי גם ברמב"ם ובראב"ד זכ"ל מפ"א מטומאת אוכלין הי"ט מצוה דגרסי שאינו לא אוכל ולא משקה ולא מהני לו מחשבה, וכ"מ ברא"ש, וכן בר"ש בפרק הכי כתב ויש משקה שאפילו חישב עליו לא הועיל לא לאוכלין ולא למשקין כגון שמן שקרש, והיינו התוספתא דמתפרשא בשמן שקרש.

שם מכלל דת"ק סבר יין לא אימא ר"ש שזורי אומר יין, מצוה דפשוט לגמ' דיין דינו כשמן ודבש והיינו דשקרו נטהרו וכשנימוחו חזרו לטומאתם הישנה, וכמסנ"ת לעיל בדין השמן, ונראה דמה"ט שנה התנא ר"ש שזורי אומר אף היין לומר דדינו שוה לשמן, ואי הו' קתני ר"ש שזורי אומר יין היה מקום לומר דיין תחלה לעולם משום דאף כשהוא קרוש תורת משקה עליו, לכך שנה אף היין דדינו שוה לשמן, ומ"מ כיון דחכמים נמי מודו בזה, ע"כ אחי לאשמועינן דר"ש שזורי פליג אשמן ודבש, ואפשר דס"ל דתורת אוכל עליהם בזמן שהם קרושים, והו"ל שני, וכשנימוחו טהורין ודרוטב וגריסין, דאינם חוזרים לטומאה ישנה.

ולענין הלכה לפמ"ש כ"הכ"מ פ"ט מטומאת אוכלין ה"א דלא קי"ל כר"ש שזורי, וכ"כ תו' חולין ע"ה ז', הרי שמן ודבש ויין שנקרשו אינם לא אוכל ולא משקה ואינם מקבלים טומאה, ואם נטמאו עד שלא קרשו וקרשו נטהרו, חזרו ונימוחו חזרו לטומאתם הישנה, והרמב"ם לא הזכיר דין יין, וכתב הרש"ש דטעמו כיון דבגמ' לא נשנה בהדיא רק נזכר כמילתא דפשיטא ק"ו משמן ודבש, ע"כ סמך ג"כ בזה שהזכיר דין שמן ודבש.

במג"א סימן קנ"ח סק"ז כתב דבכ"מ פ"א מטומאת אוכלין הי"ט משמע דשמן ודבש וחלב אפילו חזרו ונימוחו לא חשיבי משקין וזלמי יין, והוא ע"פ דברי התו' פסחים י"ד ז' שהביא ז"ל שם, נראה כונתו ממש"כ תו' שם דרוטב וגריסין וחלב ושמן שהיו תחלה וקרשו ונימוחו דהם שניים, ואם אימא דבנימוחו חזרו לדין משקין היה ראוי שיהיו ראשונים בדין משקין, אבל כונת תו' דכשקרו הו"ל בדין אוכל והו"ל שני בדין אוכל שנגע במשקין, וכשנימוחו אף שהיו ראויין ליטהר כיון שנהפכו מאוכל למשקה, אמרינן טומאה שבה

וכמשה"ק תו' שם, אלא דהתם ממילא מוצן דאיכא דאפכי להו וכמש"כ תו' שם, כיון דאיתמר תרי לישי חד הלכה כפלוגי וחד מפרש ההלכה, אבל כשהאמורא מחדש לשון עצמו לפרש ההלכה ל"ק דלימא הלכה כפלוגי, דשפיר מפרש עיקר הדין כפי הנאות לו בלשונו. (הערות).

ל"א א' דתנן רמ"א שמן תחלה לעולם כו', א"ה ראיתי להעתיק כאן מ"ש בזה בחו"צ טהרות. טהרות פ"ג מ"ז רמ"א השמן תחלה לעולם כו', לפי המצוה בתוספתא שהביאו הר"ש והרא"ש, דבשעה שהשמן קרוש אינו לא אוכל ולא משקה, הרי נשנה כאן גזירה דרבנן דלאחר שנימוחו חזרו לטומאתם הישנה, וכן יש לפרש דעת הרמב"ם זכ"ל מה' טומאת אוכלין ה"א דרק לאחר שנימוחו חזרו להיות ראשון, ודלא כמ"ש זכ"מ שם ע"פ מש"כ רבנו צפיה"מ, דהא זכ"ל הי"ט סתם התוספתא דבשעה שקרש אינו לא אוכל ולא משקה. — וצ"ה"ז מנחות ל"א כתב לחלק בין נטמא עד שלא נקרא ואח"כ נקרא דנשאר בטומאתו אבל נטמא כשהוא קרוש אינו מקבל טומאה, ונ"ע מנ"ל לחלק כן, דכל שנעשה דבר שאין מקבל טומאה דין הוא שתפקע טומאתו, ונ"ע, ועי' בספר מרן זללה"ה טב"י ס"ד סק"ז.

ולפי זה מהא דקתני וזכ"ל אף הדבש נראה דגם דבש שקרש אינו לא אוכל ולא משקה ורק משנמחה חזר לטומאתו הישנה, דומיא דשמן, ובר"ש כתב תחלה דבש שקרש מהני מחשבה לטמא טומאת אוכלין, ובפרק הכי כתב דחכמים סברי דאפילו במחשבה אין יורד עליו תורת אוכל, ונראה דמ"ש מעיקרא ויש משקה דבשי מחשבה לטמא טומאת אוכלין כגון הדבש והדס שקרש, דתיבת הדבש ט"ס, וכן מש"כ מן התוספתא מעיקרא לא הזכיר שם דבש אלא דס. — דבש שקרש נראה דהיינו שהגליד ממש, דעד שלא הגליד מסתבר דראוי לאכילה, ומיהו זכ"ל ס' קנ"ח סק"ז כתב דכל שאינו טופח להטפית לא חשיב משקה, אבל מ"מ לענין דגם לא יחשב אוכל י"ל דהיינו בהגליד ממש. — עוד יש שם ט"ס בזה שהעתיק התוספתא השמן לא אוכל ולא משקה חישב עליו לאוכלין מטמא טומאת אוכלין ולמשקין בטלה דעתו, דתיבות מטמא טומאת אוכלין הם ט"ס, וכ"ה בתוספתא לפנינו, אבל בהגהות הגר"א

כשרים, וממילא כל אדם הצלתי מוכר לנו הוא בחזקת כשרות ונאמן על המעשרות, ומגזרת דמאי לחשוב סוג זה של ע"ה כצלתי נאמנים ולהוציאם מכלל ולקצעם בסוג מיוחד, ובסוג הזה אין רובם מעשרים.

ובתבוא צה' דמזה מצואר דאף דדרבנן יש סוגים קלים וחמורים ואין מעשרין מזע"ז, שהרי אי אין רוב ע"ה מעשרין, אין מעשרין מדמאי על טבל שנתערב, וז"ע למה קבעו כן חכמים, ומה תועלת יש בזה, ולו"ד היה אפשר דבאמת לעולם כל הדרבנן שווין ומעשרין מזע"ז, ודמאי הוא ענין מיוחד דעישורו מחמת ספק ובאמת היה ראוי לקבוע שאין מעשרין מדמאי על טבל שנתערב אף אי רוב ע"ה מעשרין, דדמאי עיקרו ספק, וכיון דבין אס הוא מעושר ובין אס אינו מעושר אין לעשר ממנו על טבל שנתערב אף בספק אין מעשרין ממנו, אלא שהקילו חכמים לחשוב דמאי כסוג מיוחד של פטור מדאורייתא וחייב מדרבנן וכאילו הדבר החלטי כן, וממילא אפשר להפריש מדמאי על טבל שנתערב, ולא אמרו חכמים קולא זו אלא אי רוב ע"ה מעשרין, אצל אי אין רוב ע"ה מעשרין, חשבינן לדמאי כספק וממילא אין לעשר ממנו, אצל בשאר דרבנן לא חילקו חכמים בין קל לחמור ואפשר לעשר מכל דרבנן על חצירו, [ובתו' בסוגיין כתבו דמעטין שאינו נקוב אין לעשר על טבל שנתערב, ובגדרים נ"ח א' כתבו דאפשר, וכ"כ הרא"ש שם].

ואף לפי דברי התו' נראה שאין דין זה אלא בטבל שנתערב שזה קיל מכל שאר דרבנן, שהרי בשאר איסורין אף מדרבנן בטיל אלא דהכא אחמורו רבנן שיתקנו, ולפיכך אין להפריש עליו אלא מדרבנן קל ולא מחמור, אצל שאר דרבנן כי הדדי נינהו ומפרישין מזע"ז, חדע דהא א"ל לך קח מן השוק והו"ל לקוח ודמאי ואפילו הכי מעשר ממנו על הטבל שנתערב אע"ג דהוי מתרי דרבנן על חד דרבנן, אלא טבל שנתבטל קיל טובא ואף מתרי דרבנן מפרישין עליו. — ולפי זה אפשר לומר דבשאר דרבנן נמי מעשרין אף מתרי דרבנן על חד דרבנן שלא חילקו חכמים בכך, וטבל שנתערב שאני ולכך חילקו בו חכמים שלא להפריש אף אחד דרבנן חמור, עליו, ומיהו בתשו' מהר"ם ב"ב סי' תכ"ג כתב מסוגיין דאין מעשרין מתרי דרבנן על

להיכן הלכה וכמשה"ק הר"ש בפ"ג מ"א, [ודעת הרא"ש שם דאמנם נטהרו], ומשום כך פירש דהא דתנן חזרו ונימוחו כביצה מכוון טהור, דלאו דוקא טהור אלא דהוו שניים, אצל הם דדין משקין אלא שהם שניים וכמצואר דדבריו במ"ב שם גבי גוש של זיתים שנפל לתנור, ובפ"י מ"ה, ולמש"כ תו' שם דקיי"ל כר"ש שזורי הרי גם שמן דדין הזה, אצל ליכא למ"ד דנימוחו לא חזרו לדין משקין עכ"פ במה שנוגע מכאן ולהבא, וכדקתני במתני' דיותר מכביצה טמא דכיון שיצאת טיפה ראשונה נטמאת כביצה, וכבר השיגו האחרונים על המג"א ע"י בחמוד משה, ובחת"ס סי' מ"ה, ובגשמת אדם כלל ל"ו. (טהרות ס"ב סק"ג).

שם פעם אחת נתערב לי טבל בחולין כו', הא דלא עישר ר"ש שזורי הטבל שנתערב בחולין מיניה וביה ע"י לצירת גרנו, י"ל משום שלא רצה להפקיד מן החולין, [שו"ר בשטמ"ק כן], ולמש"כ לעיל ל' ב' דלאו בכל תערובת הקיל ר"ש שזורי בצילה, י"ל נמי דמהאי טעמא לא עישר מיניה וביה. (חלה ס"ח סק"ו).

שם ולימא ליה לך קח מן העו"כ קסבר אין קנין כו', עיין חו"ב דמאי ס"ב ס"ק כ"ד לענין הלכה דדין אין קנין דהסה"ת והטור נסתפקו בדבר, אצל הרמב"ם פסק דאין קנין, ועי' בכ"מ טעם הדבר, ויש להוסיף דסוגיא דמנחות ל"א א' מכרעת כן, דמצואר בגמ' שם דהא דרש"ש הלכתא היא, ועל כרחק כלישנא דאמר לך קח מן השוק, דקיי"ל רוב עמי הארץ מעשרין הן כמצואר בכמה דוכתי, ורצא הכי סבירא ליה שבת י"ג א', וכן אצ"י סבר הכי כתובות כ"ד א', וכן ביצה ל"ה ב' דייקנן הכי, ועל כרחק דאין קנין ולכך לא אמר קח מן העכו"ם כדאמרינן הכא, וכן הרמ"ה הוצא בתשובות ר"ב אשכנזי ז"ל סימן א' כתב דקיימא לן כרבה, ומיהו אף אי יש קנין מ"מ מדרבנן חייב לעשר וכמש"כ תו' מסוגיין, וכמו שנתבאר בחו"ב שם ס"ק י"ז, וכ"ה צירושלמי דמאי פ"ג ה"ד. (דמאי ס"ב ס"ק כ"ד ממוה"ד).

שם קסבר אין רוב ע"ה מעשרין, בתו' ב"מ פ"ח א' בכורות י"א ב' כתבו דמ"מ אינו אלא דמאי דליכא מאן דפליג דתבואת ע"ה דמאי, ואינו אלא מדרבנן, ויש לעי' מ"ט, ונראה דבאמת כל אדם בחזקת כשרות וגם אפשר דרוב אנשים אמנם

ל"א א' ב' וה"מ בגידין כו', אפשר דזה נלמד מההלכה למשה מסיני דתופרין בגידין, דה"נ הפסד הקרע הוא מחמת חסרון חיבור בין הקרעים, ועי' ברא"ש שדן לענין דבק. (הערות). — ועי' מש"כ בהלכות תפילין ס"ו סק"ז בדיון תפירת ס"ת.

שם אר"ז אר"ח אמר רב מוזהר שכתבה שמים שמים כו', פרש"י שתי תיבות בשורה, ומשמע מזה דתיבה אחת בשורה פסולה, וברש"י לעיל ל' א' בהא דאמרין אפילו פסוק אחד בדף אחד פירש שעושה שיטה מתיבה אחת, ודוחק לומר דשאי התם בדף אחרון איירי, דאי תיבה אחת במוזהר פסול, יש לפרש הטעם שאין זה כסדר הכתיבה דתיבה אחת לאו שיטה היא, וה"ה בס"ת אפילו בדף אחרון, ול"ע. (הערות).

שם מוזהר שכתבה שמים שמים כשרה, נראה דמדאצטריך לאשמועינן דבמוזהר כשירה, משמע דבס"ת פסולה, והטעם כדאמר לעיל ל' א' ולא ירבה בדפין מפני שנראה אגרת, ופרש"י דכשהדפים קצרים נראים כאגרות, והא דאמרין לעיל שם אפילו פסוק אחד בדף אחד, ופרש"י שעושה מכל תיבה שיטה, ע"כ דף אחרון שאני, דהא משמע דאחת אחת גם במוזהר פסולה, וכש"כ בס"ת, [וקרוב הדבר דגם בגמ' פסול, דלא מיקרי ספר כשקריאתו רק מלמעלה למטה], וע"כ דדף אחרון שאני, [ואפשר דהיינו טעמא דמכשרין במוזהר שמים שמים משום דכתבה מועט ודמי לדף אחרון], ומ"מ ז"ע מגלן להכשיר אחת אחת הרי אפשר לפרש פסוק אחד בדף אחד שיכתוב לכה"פ שמים שמים, והרי בשיטה אחרונה ע"כ יוסף כדי שיסיים באמצע שיטה.

ומשמע דשלש שלש אף בס"ת כותבין, ויש מקום לומר דהיינו למ"ד גיטין ו' ב' דשמים כותבין שלש אין כותבין, דשלש כבר חשיבי ככתבי הקודש, וכי היכי דחשיבי לענין שרטוט ה"נ חשיבי לאפוקי מתורת אגרת, ולפי זה למ"ד התם שלש כותבין ארבע אין כותבין ופסק כן הרמב"ם בפ"ז מס"ת הט"ז, [אם כי בהלכות ייצוס כתב שלש אין כותבין עי' בכ"מ בה' ס"ת שם], יתכן דגם אין לעשות דף של שלש שלש, עי' בבהגר"א סי' רפ"ג סק"ד.

חד דרצנן, והציא דבריו בצ"י סי' ש"ל בשם מ"כ, וכן בטור סו"ס של"א כתב בשם סה"ת שאין להפריש מלקוח מעכו"ם על לקוח מישראל.

והנה אע"ג דתרם מדמאי על הדמאי נריך לחזור ולתרום כדתנן דמאי פ"ה מי"א, מ"מ הכא א"ל לחזור ולתרום כיון דהטבל שנתבטל אין חיובו אלא מדרבנן בהחלט, אבל צמער מדמאי על הדמאי כיון שהדמאי שנתערב אפשר שאינו מעושר אחריו רבנן טפי, ומ"מ המעשר עצמו שהפריש א"ל לחזור ולתרום עליו, אע"ג שאפשר שאינו מעושר, וזה שהפריש עליו מעושר דכולי האי לא אחריו רבנן, וגדולה מזו דאף בתרם מעצין שאינו נקוב על הנקוב א"ל לחזור ולתרום על התרומה כדתנן דמאי פ"ה מ"י, (וכמש"כ הר"ש והרא"ש שם וכ"כ רש"י יבמות פ"ט ב'), אע"ג דלא פטר כלל מדאורייתא, ועי' מל"מ פ"ה מה"ת הי"ז.

ונראה דצדיעצד אס תרם מחד דרבנן על תרי דרבנן או איפכא שפיר דמי, וא"ל לתקן לא את הטבל ולא את התרומה, דשקדו חכמים שלא להדגיש בין החיובים את הקל ואת החמור, ומה"ט אמרו שאם הפריש מעצין שאינו נקוב על הנקוב א"ל לחזור ולתרום מן התרומה, אע"ג שלא נתקנה כלום שהרי הנקוב נשאר בטל מדאורייתא, וכש"כ שאין ראוי להבדיל בין חד דרבנן לתרי דרבנן לענין דיעצד, ואילו היה מעבד דיעצד לא היו מתקנים להפריש על טבל שנתערב, מתרי דרבנן, [כמש"כ לעיל שכן מצוה בגמרא דשל עכו"ם לקוח או של ע"ה לקוח מעשרין ממנו על טבל שנתערב], וגם בעלמא אשכחן דתרי דרבנן מוציא חד דרבנן כמש"כ תו' מגילה י"ט ב' כ"ד א' בסומא, [ודוקא קטן גרע כמש"כ שם], ול"ע. [ול"ע בפסחים קט"ז ב' דלכאורה משמע התם דאף צמדי דעיקרו דאורייתא מוציא מי שעיקרו דרבנן כיון דצומן הזה הכל דרבנן, וכן בגיטין ס"ה א' חשבין לזמן הזה כאין עיקרו מן התורה, וכן ז"ע למש"כ תו' ר"ה ל"ג א' ובעירובין ז"ו ב' דרשות יכול להוציא החייב מדרבנן דלפי זה מה הוכיחו שם בפסחים דראב"י פליג דילמא איהו נמי סבר כוותיהו ופטורא אחי לאשמועינן, אבל אין הכי נמי דמוציאין אחרים, ול"ע בזה בעת ול"ע].

(מעשר שני ס"א ס"ק י"ז).

יש לעי' נכתב שמים שמים כיצד יעשה פרשה
סתומה זוהיה, כדנהוג עלמא לקמן ל"ב א',
שם ידלג שורה היינו פתחה לדעת הרמב"ם, וי"ל
דיתחיל והיה בסוף שיטה, וכיון דשורה אחרונה
היתה ציח' וצערין, שפיר ישאר בתחלת השיטה
עד והיה כשיעור ט' אותיות קטנות, גם י"ל דיכול
לכתוב מקצת שורות שמים שמים ומקצתן שלש שלש,
ויכתוב כן קודם והיה. (הלכות מוזה ס"א סק"א).

שם אמר רנב"י כש"כ שעשאה כשירה, אע"ג
דספר תורה יוכיח דעשאה כשירה פסולה
ושמים שמים כשירה, י"ל דשאיני ספר תורה הואיל
ונאמר זה הלכות כתיבת השירה בשינוי מן
הכתיבה הרגילה, ממילא שניהם לעיכובא, אבל
בסבא כשירה עדיף משמים שמים הלכך במוזה
אף כשירה כשרה. — נ"ע דלכאורה שירה שלנו
אינה שמים שלש ואחת. (הערות).

שם איבעיא להו שמים ושם אחת מהו אמר רב
נחמן בר יצחק כל שכן שעשאה כשירה,
פירש רש"י כשירה דאז ישיר, ולכאורה הנורה של
אז ישיר כפי מנהגו וכמו שהוא ברמב"ם פ"ח
מהלכות ספר תורה אינה דומה כלל לשמים ושם
ואחת, שהרי אנו כותבים שורה אחת מחולקת
לשלוש וזה שמי הפסקות ושורה אחת מחולקת
לשנים וזה הפסקה אחת באמצע, וי"ל דכלפי
שמים שמים זה עדיף דנראה ככותב שירה, מה
שאין כן שמים שמים דנראה ככותב אגרת.
— ויש לפרש שלש ואחת בגוונא דלא נעשית
פרשה בשורה של האחת, דהיינו דליכא הפסקה
של ט' אותיות, וכגון שהשלש הם דברי אלה על,
והאחת לבצבס, והיא כותבה באמצע השיטה.

(הלכות מוזה ס"א סק"א).

שם כי תניא הריא בספר תורה, הא פשיטא
דבס"ת תניא מדקתני או שירה כמותה, אלא
ר"ל שאני ספר תורה, ויתכן דהיינו טעמא דספר
תורה פסולה משום דצריך שלא תהא השירה
כמותה, ואם יכתובה כשירה הרי תהא השירה
כמותה, [ול"ע בתוד"ה עשאה שהורכו להוכיח
מסוגיין דבס"ת איירי, ולא הוכיחו מדקתני דדין
השירה]. (הלכות מוזה ס"א סק"א).

שם ובלבד שלא יעשה כקובה ובלבד שלא יעשה
כזב, יעויין בשיטה מקובצת אות ה' ואות ו',
וצפרישה סימן רפ"ח כתב בשם מהרש"ל דלאו

דוקא שהשיפוע של
הקובה והזנב הוא
באמצע, אלא גם כשהוא
רק מלד אחד נמי פוסל,
ר"ל דלאו דוקא זנב כזה
אלא הוא הדין כזה,
וכן בקובה, והרמב"ם

בפ"ה מהלכות מוזה ה"א כתב גם שלא יהא
כעגול, וכתב בכ"מ דמשמע שגרס כן בגמרא,
ונראה דאין הכונה שהכתב צעגול, דהא
מדאיצטריך שרטוט ע"כ שצריך שהכתב יהיה ישר,
אלא שלא תלך תמונת עגול ע"י שורות ישרות,
ואפשר דכל נורה מסוימת שתתהווה ע"י המוזה
פסול כגון שתהיה משולשת ללד וכיו"ב, דצריך
שיהא מינכר שכתבתה לשם מלכות ותו לא, וכל
שמשמשת גם לשם נורה פסולה.

הרמב"ם שם לא העתיק מימרא דרב דמוזה
שכתבה שמים שמים כשרה וכן לא
מימרא דר"י דמוזה שעשאה שמים ושם אחת
כשרה, והביא רק פסול דקובה וכעגול וזנב,
נראה דסמך דממילא מוזן דכל שאינה כאלו
כשרה, ואף כשאין השורות שוות, ומה שהקדים
דכתבה בשנים או בשלוש דפיס כשירה, הוא
סיומא דרישא שכתב דקדר כתיבתה שמי הפרשיות
על דף אחד, לזה סיים שאינו לעיכובא, ובכ"מ
שם משמע כאילו פירש הא דשמים ושם אחת
לענין דפיס, ואין נראה כן, גם מאי כל שכן
שעשאה כשירה דקאמר, ול"ע צביאור הגר"א
סימן רפ"ח סק"ד. (הלכות מוזה ס"א סק"א).

שם אר"ח על הארץ בשיטה אחרונה א"ד בסוף
שיטה וא"ד בתחלת שיטה כו', בס"ת
ובתפילין נכתב על הארץ בהמשך השיטה, וא"כ
אינו אלא ענין לרמו במוזה, ומסתברא דאינו
לעיכובא, וכ"כ בפ"ת סי' רפ"ח סק"ו בשם חומות
ירושלים, ויש לתמוה לפי זה איך אפשר לכותבן
בסוף שיטה דנמצא שעשה פרשה באמצע הפרשה,
והרי פשיטא דאם עשה פרשה באמצע שמע או
באמצע והיה דיפסל, ואין לפרש פרשיותיה סתומות
לשון רבים [שנתקשו בזה צח'] דקאי גם על הריוח
שעד על הארץ, ולפי זה משמע שיש כאן ענין
פרשה, דהא תניא נמי בצרייתא ועושה פרשיותיה
פתוחות, ועל הארץ שבסוף שיטה הוא פרשה

תוד"ה ועושה ושמה משום על הארץ כו', אין כונתם דמתחלת השיטה עד על הארץ חשיבא פרשה סתומה, דהתם לאו מנזיה לעשות פרשה, ועוד דבסמוך אמרינן ועושה פרשיותיה פתוחות, ואם על הארץ בסוף שיטה אינה פתוחה, וכש"כ אם הוא בתחלת שיטה, אלא כונתם כמ"ש בפירוש הרמ"ז על המרדכי כמה פי' עי"ש, ובעיקר הדברים אפשר לפרש דפרשיותיה אשמע ווהיה אם שמוע קאי, דהסבירא לעשותן סתומות הוא משום דשמע נגמר בסתומה, ווהיה מתחיל בסתומה, ולכך נופל לשון שעושה פרשיותיה סתומות כמו שהם בתורה, או שעושה אותן פתוחות כלומר שלא כמו שהם בתורה משום דאין סמוכות מן התורה, [והרבה פרשיות פתוחות ביניהן בתורה], ולכך נקט פרשיות לשון רבים, שזו נגמרת בצורה של סתומה וזו מתחלת בצורה של סתומה. (הערות).

בא"ד ושמה משום על הארץ דבסוף שיטה אע"פ שאין כתוב כלום אח"כ, במרדכי כתב ועוד מנאמי בסמ"ג וכתו' שאנך שהיו כותבין על הארץ בסוף השיטה והרי חשוב כסתומה כיון שנחמלאה כל השיטה, ומשמע דאם הפרשה מסתיימת בצמנע שיטה אפשר לקרואה פתוחה משום דסתמא הפרשה שאחריה מתחיל בתחלת השיטה ותקרא פתוחה, ואם מסתיימת בסוף השיטה נקראת סתומה כי הפרשה שאחריה מתחיל בצמנע השיטה ותקרא סתומה, ובמזוזה שאין כתוב כלום אח"כ, מ"מ כשנסתיימה בסוף השיטה אפשר לקרואה סתומה, וחשיבי פרשיותיה סתומות זמה שצין שמע לוהיה סתומה וזמה שוהיה נגמר בסוף השיטה, וצרייתא דקמני שהיה עושה פרשיותיה פתוחות מתפרש שהיה צין שמע לוהיה פתוחה, וכן ווהיה נגמר בצמנע שיטה, ולפי זה ר"ה דלא כר"ח שעל הארץ או בתחלה או בסוף, דהא ס"ל דנתמלאה השיטה, ומיהו מ"ד פתוחות מצי סבר כר"ח וכמ"ד בתחלת שיטה, ועי' במרדכי בפירוש הרמ"ז מה שהביא כמה פירושים בדבריהם, ולא עיינתי בזה כעת. (הלכות מזוזה ס"א סק"ז).

ל"ב א' כמלא אטבא דספרי, יעוי' מש"כ בספר מרן זללה"ה במנחות סימן מ"ז סק"א בשם זקנו הגאון ז"ל, ועי' בגמ' שכתב כתב עיקר הדברים, ונראה עיקרן של דברים דהריוח

סתומה, וע"כ דלפי שהשמע עם ווהיה יוצרים את הפרשה שצנייהם ובס"ת הם פרשיות נפרדות, לפיכך נופל כאן לשון רבים על שתי הפרשיות, וגם לא משתמיט שמהא פלוגתא אם יש כאן פרשה, והרי טעמא דפלוגתתם נתפרש בגמ' אם כגזיה שמים על הארץ או כדמרחקא שמים מן הארץ, אבל פרשה מאן דבר שמה, וע"כ ז"ל דכיון שאין כאן אלא שתי תיבות וגם מיינכרא שהם המשך הענין, לא חל תורת פרשה על ההרחקה, וניכר הדבר שאינו אלא לרמוז ענין, והלכך לא מייפסק, ולפי זה נראה דגם אם כתב על הארץ בצמנע שיטה דנמי לא מייפסק, אע"ג דלא עבד לא כמר ולא כמר וגם השאיר חלק שיעור פרשה, דכה"ג לא חשיבא כפרשה, ודדוחק אפשר לומר דלמ"ד בסוף שיטה ינטרך לדקדק שלא יהיה שיעור פרשה מתחלת השיטה עד על הארץ, דבאמת אין לעשות פרשה בצמנע, ומה שסתמו הדבר בגמ' ושנו סתם בסוף שיטה, י"ל משום דהוא פשוט שאין להפסיק בפרשה בצמנע, וז"ע.

ויתכן עוד דאם בצמנע הפרשה התחיל לכתוב בשיטות יותר קצרות צין בתחלת השיטה צין בסופה, דלא יחול שם פרשה על השיטה הראשונה שהרחיקה, דמיינכרא מילתא שהוא שינוי רוחב השיטות ולא הפסק פרשה, ודכוותה אפשר דעל הארץ שכתבן יתפרש שהוא שינוי בכתובה ולא יתפרש כהפסק פרשה, עי' תשובות ריב"ש סו"ס רפ"ו.

ובעת ראיתי בגמ' שפירש בסוף שיטה שכותב ימי השמים על הארץ בשיטה אחת, אולי חשש בצמנע שלא תהא כאן פרשה, אבל קשה דמיינכרא דר"ח על הארץ בשיטה אחרונה ע"כ בא לומר שהיא שיטה בפני עצמה וכמו שפרש"י, דאם לא כן מאי קאמר, וגם ממה שאמרו טעמא דסוף שיטה משום כגזיה שמים על הארץ משמע דשמים למעלה, וז"ע. (הלכות מזוזה ס"א סק"ז).

שם איכא דאמרי בסוף שיטה, ז"ע דלפי זה נעשית סתומה, ולא מנאנו להוסיף בה פרשה, ועי' תוד"ה ועושה, ולא משמע דזה הלכה למשה מסיני, וברמב"ם כתב מנזיה, וז"ע. (הערות). תוד"ה הא ומיהו מחוק לא גרס כו', עי' מש"כ בזה בסוטה י"ז א'.

והיה באמצע ויש הרבה שיטות פנויות ביניהן, אם חשיבא כסתומה, ואם חשיבא כסתומה ניחא סוגיין גם לפי הרא"ש.

והנה צהאי גוונא נמצא שהמזוזה כתובה בשני דפים, ולדעת תו' ל"ג א' שפיר כשרה בעור אחד, ומשכח"ל שפיר דהיתה יריעה אחת שבה היה שמע ווהיה, אבל לדעת רש"י שם דמזוזה פסולה בשני עמודים קשיא דאיך ס"ד דמורידין עושין כמות שהיא בס"ת, וז"ל דהו"מ למיפרך ולטעמיה, אלא דאין דין זה דפסול בשני עמודים פשוט דהא אינטריך לשמואל לאשמועינן, הלכך לא פרכין מהא, ובלא"ה דחי שפיר דלהשלים קאמר.

ותירוצא דלהשלים מתפרש שפיר בפשיטות כשפרשת שמע בסוף העמוד ולא נגמרה שם, דשפיר יכול להשלים בגליון ולסיימה ולעשות והיה פתוחה, וכמו שפירשו בתו', אבל רש"י כנראה נקט דלשון להשלים משמע שהס"ת או התפילין יסלימו את המזוזה והיינו שהם ישמשו כסיום למזוזה, ולכן פירש כפי מש"כ תו' בשמו וכן בשטמ"ק שאם חסרה שיטה אחת למזוזה יטלו את השיטה מס"ת או תפילין ויתפרוה למזוזה להשלימה, ואע"ג דמזוזה פסולה בשני דפין אפילו בעור אחד, לפרש"י, מ"מ באותו דף כשר אף משני עורות, [וכן באגודה בשם ר"י], אבל הדבר ז"ע דבירושלמי מגילה פ"א ה"ט הובא לקמן ל"ג א' מבואר דגם בס"ת פסול דף אחד משני עורות, דרך דפים ניתנים לחיבור ע"י תפירה ולא דף, ובתו' כתבו דהיה דירושלמי בשלל תפר העורות זה בזה, ולא נתפרשו הדברים דהא קמני התם שהספרים נכתבים בשתי עורות ותפילין ומזוזות אין נכתבין אלא בעור אחד, ואי בלא תפרן כיצד ספרים נכתבים, וכבר תמה כן מרן זללה"ה ציו"ד סי' קס"ה סק"ג ד', ועוד דהתם דיינין דדף אחד בשתי עורות, ואי בלא תפרן כיצד נחשב לדף אחד, ופשטא משמע דרש"י לא קים ליה ההיא דירושלמי ופירש להשלים כרהיטת הלשון, ואה"נ דלמאי דראוי למינקט כהירושלמי יש לפרש להשלים כפי' תו'.

אח"כ ראיתי ברש"א ובריטב"א מגילה ח' ב' דהא דאמרין התם הא לתופרן בגידין זה וזה שוין, שכתבו דמצי קאי גם אמזוזה וכגון שכתבה בשתי עורות ותפרה, וגם רש"י שם הזכיר גם מזוזות לעיני תופרן בגידין, ומשמע דנקטו

הוא כדי שיוכל לאחוז שלא בכתב, ואין נפקותא בין אחיזת אדם לאחיזת אטבא דספרי, דכל נגיעה בכתב אינו דרך כבוד, ואפשר דבאמת שיעור אטבא דספרי נקבע משום אטבא דספרי וכמש"כ ז"ל שם, ולולא זאת היה סגי בפחות מזה, כדי שיעור אחיזה ציד, או שמא אידי ואידי חד שיעורא הוא, אבל ודאי הלכה שצריך ריוח היא הלכה קיימת אף כשצטלו השימוש באטבא דספרי, אלא דיתכן שהשיעור הוא בהתאם לצורך כדי אחיזה, ובתפילין יש מקום לומר דלא צרי ריוח משום שאין נצדקין לעולם, ואין מצוי שינטרך לאחוז אותם, וגם אחיזתם נוחה מן הצדדים מלמעלה ומלמטה מבלי לנגוע בכתב כי הם קצרים וארוכים, וגם אטבא דספרי כמזוזה שאין מצוי להשתמש בו בתפילין אלא מותחם ומניח משהו עליהם בתחלתם ובסופם, הלכך מכל הלין טעמי ס"ל להרא"ש והטור דבתפילין א"צ להניח אלא כפי הצורך לכתיבתן שיהיו כל האותיות כצורתן ומוקפין גויל. (הערות).

שם והאידנא נהוג עלמא בסתומות, בפשוטו משמע דידעו שזה מנהג קדום מימות רב, ועי' במהרי"ק שצ"י הגרע"א ז"ל בגליון. (הערות).

שם לפי שאין מורידין כו', א"ה, עי' מש"כ בזה בהלכות תפילין סי"ד סק"ג אמאי לא מיפסיל משום לשמה.

שם הא מורידין עושין אמאי הכא סתומות והכא פתוחות דילמא להשלים, מהא דאמרין דילמא להשלים, מבואר דמעיקרא ס"ד שאין צריך להשלים, אלא הס"ת שצלתה תשמש כמזוזה, ומבואר דאף שיהיו כמה עמודים רקים בין פ' שמע לוהיה אם שמע, מ"מ כשנכתבה והיה כסתומה תשמש גם במצב זה כסתומה, והיינו כשהיה מתחילה באמצע שיטה, בין כשנגמרה שמע באמצע שיטה ובין כשנגמרה בסוף שיטה, מ"מ תחשב והיה כסתומה כיון שמתחלת באמצע שיטה, לדעת הרמב"ם, ובאופן הרגיל פרשת והיה שהיא סתומה מתחלת באמצע שיטה בס"ת, ושפיר פרכין דהו"ל סתומה, ונראה דאף אי משכח"ל גוונא שלא תחשב כסתומה כשנמחק כל מה שהיה כתוב בין שמע לוהיה, אין לדקדק בכך אקושיא דגמ', דתירוצ' דילמא להשלים פשוט טפי, ועדיף טפי, וגמ' לא פריך אלא כפי הרגיל דסתמא והיה מתחיל באמצע שיטה, ולדעת הרא"ש לא ידענא כשנגמרה שמע באמצע ומתחילה

באו"ז שם הביא מירושלמי מגילה שם דלא יהא כותב חזיו על עור וחזיו על הקלף אצל כותב חזיו על עור חיה טהורה וחזיו על עור בהמה טהורה, כאילו דמזה מוכח כמש"פ רש"י הא דלהשלים שחותך מס"ת ותופר למזוזה ומשלים באותו דף, ונ"ע דזה מתפרש בפשוטו בשתי יריעות אחת של חיה ואחת של בהמה, ובספרים, עי' יו"ד סי' רע"א ס"ד, אצל דף אחד לא מלאנו דמהני תפירה, אף לא בספרים וכש"כ בתפילין ומזוזות, ועי' בספר מרן זללה"ה יו"ד סי' קס"ה סק"ב ג' ד' דמסיק נמי דלא מהני תפירה דף אחד, ומיהו בדבוק כתב להקל עי"ש, ושם בסק"ג כתב נמי דאין לחלק בין כתב ואח"כ תפר לתפר ואח"כ כתב עי"ש, וכעת הראוי באשכול הנדמ"ח ה' ס"ת אות י"ד שכתב לחלק דבתפר קודם הכתיבה שפיר דמי, ועי' בצית מאיר אהע"ז סי' ק"ל ס"ז בזה, ונ"ע. (הלכות מזוזה ס"א סק"ג).

שם קלף במקום שער כו', מתבאר בהלכות תפילין סימן י"ג.

שם דכתבינהו אקלף במקום שער כו', עי' מש"כ בזה בהלכות תפילין סי"ג סק"ב.

ל"ב ב' הא מורידין עושין, א"ה, עי' מש"כ בהלכות תפילין סי"ב סק"א ד"ה ולהאמור דמדלא משני דכתב רק ג' תיבות בשיטה, ש"מ דאף בכה"ג נריך שרטוט.

בתו' סוטה י"ז ב' ד"ה כתבה איגרת כתבו הא דמקשה מהא דתפילין שכלו כו' ומשני תנאי היא אי הוה מצי לשרטט להו הו"מ למימר במשורטטין כו', ומשמע דא"צ שרטוט לשמה, דאם נריך לשמה מסתברא שאם עשה לשם תפילין הפטורים משרטוט דאין מועיל לשם מזוזה החייבת בשרטוט.

שם תפילין לא בעי שרטוט ומזוזה בעיא שרטוט, נכתב בהלכות תפילין סימן י"ב.

שם כתבה איגרת פסולה, א"ה, עי' מש"כ בהלכות תפילין סי' י"ב סק"ז בפירוש הרמב"ם בזה.

שם תלזה במקל פסולה, היינו משום שכשהיא תלויה לא חשיב קבע, ועי' בשו"ע שיש לקבעה במסמרים, ובש"ך שם בשם ב"ח דאם דעתו לקחתה א"צ לסמרה, והוא מירושלמי דמגילה פרק בתרא, ונ"ע אם אין ראוי לפרש הירושלמי שם

כמש"כ תו' ושמ"ק בשם רש"י בסוגיין דמהני תפירת ב' עורות למזוזה וגם דף אחד, וכ"ה באו"ז ה' תפילין סי' תקל"ט והובא בד"מ או"ח סי' ל"ב הביאם בכה"ל שם סל"ח ד"ה מעור אחד, ושם באו"ז כתב לפרש דברי הירושלמי דמגילה שהובא לקמן ל"ג א' דריב"ל הוכיח מהא דלא קתני שהספרים נכתבים על שני דפים ותפילין ומזוזות אינם נכתבים אלא דף אחד, דמזה מוכח דאף תפילין ומזוזות כשרים בשני דפין בעור אחד, ועל זה השיב ר"י בריה דר"ח דע"כ מתני' תני ושייר מדלא קתני שהספרים נכתבים בשני דפין בשתי עורות ותפילין ומזוזות אין נכתבים אלא בעור אחד בין שני דפין בין דף אחד, ותו י"ל נמי דתפילין ומזוזות אין נכתבים אלא דף אחד וג"ז תני ושייר, ושם פירש גם סיוס דברי הירושלמי, וכנראה דהיה מקום להכשיר בתפילין ומזוזות שני דפים אפילו אינם מחוברים זל"ז, דכשם שיכול להניח ד' פרשיות נפרדות בשל יד, ה"נ פרשה אחת על שתי עורות, וכן במזוזה כיון ששני העורות נקבעו יחד במזוזה, ומסיק דזה גם בספרים פסול כש"כ בתפילין ומזוזות, והא דס"ד להכשיר בספרים אע"ג דאין נהגין זה עם זה, נריך לפרש כשחיצרם מעט, או תפרם שלא בגידין, וכן הזכיר שם בתפילין ומזוזות בשני עורות שלא דיבוקם וחשיב דף אחד, וג"ז ע"כ שחיצרם מעט, והדברים עמומים, ועי"ש בהלכות גיטין סי' תשט"ו, עכ"פ מבואר שם כמש"כ תו' בסוגיין דהא דירושלמי שאין תפילין ומזוזות נכתבים אלא על עור אחד, בא למעט כשלא חיצר העורות, ולפי זה מתפרש הא דאמר ל"ג א' ראויה לשני סיפין דר"ל שלא חיצרן כלל.

ולענין הלכה כבר סתם המחבר בסי' רפ"ח ס"ד דדעת הרמב"ם דתפילין ומזוזות שכתבן בשני עורות וחיצרן פסולים, וה"ה חיצרן ואח"כ כתב, דאין כאן פסול בשעת כתיבה אלא דנריך עור אחד, ולא חידשה תורה דמהני תפירה בתפילין ומזוזות, [ונ"ע בתשובות הגרע"א סימן רי"ג], ונראה דגם בספרים אין להכשיר תפירה דף אחד דפשטא דירושלמי משמע דעל זה קאמר דאף בספרים אין עושין כן, וכמש"כ לקמן ל"ג א' עי"ש, דרק בחיצור דפים נחדש ענין תפירה בגידין, [ואף אם כותבין על המטלית, שאני מטלית שצטלה לקלף].

דה"נ בשפופרת או במקל קאמר, א"נ בית שחקע תלעה], וצפיא קחני נתנה במקל ותלעה אחר הדלת סכנה ואין זה מצוה של בית מונצו המלך היו עושין כן צפונדקאות, וברש"י במנחות משמע דשל בית מונצו המלך היו תולין צפתחיהן, והיינו לפי דצברייתא במנחות לא נזכר תלייה באחורי הדלת, דאיידי גס בקצעה אחורי הדלת, ושל בית מונצו המלך לא היו קוצעין, אצל צתוספתא דנזכר תלייה גס באחורי הדלת שפיר הזכיר של בית מונצו המלך בזה, ויש לפרש דזימנין היו תולין צפתחן וזימנין באחורי הדלת. — כל תלייה היא ע"י חוט או משיחה.

ובין צמו' הקשו לפרש"י צ"מ ק"צ א' דחלי לה בגוצתא דקניא דהא פסלין צתלייה וע"כ חלי לה לאו דוקא, וכן צמרדכי צה' מזוזה צסס הר"ש, וכן צשטמ"ק צ"מ שס צסס הר"ן, והיינו משום דפשוט לה דמימרא דשמואל כל תלייה פוסל, וכן צטור סימן רפ"ט כתב תלעה במקל במקומה ולא קצעה פסולה, הנה פירש צהדיא שצתלעה במקומה הראוי לה והיינו על יתד או מסמר התלוי צמוזה, ופסולה משום דתלייה לאו קציעות היא, וכ"כ הרמב"ם צפ"ה ה"ח תלעה במקל פסולה שאין זו קצועה, וכן צירושלמי שלהי מגילה תלייה צדלת סכנה שאין צה מצוה, ולא הזכיר מקל, וצדלת דנקט ר"ל צמקום הראוי למזוזה, וצתר הכי קחני חקק צראש המקל והניחו צמקום שאינו ראוי לו סכנה ואין צה מצוה, וצנמו"י צ"מ שס כתב בגוצתא דקניא שיקצענה שס צנצרים [נראה דצ"ל צמסמרים] או צסיד וא"צ לחוק צתוך המזוזה דאילו תלעה צלא קציעות פסולה כדאיתא צפרק הקומץ רצה, הנה פשוט ליה דתלעה צלא קציעות היינו מימרא דשמואל דפסולה, וצהלכות מזוזה כתב תלה המזוזה על הפתח צמקל פסולה צבעין שיקצענה צצורת הפתח עצמו, ור"ל צבעין שיקצענה צמוזה ולא שיתלנה, וכ"כ צשלהי הלכות מזוזה שיקצענה צמקום הראוי למזוזה צשני מסמרים, ור"ל אחד למעלה ואחד למטה, [ושמעתי שצדמ"ח פירוש ה"ר יהונתן צצ"מ ושס מפורש דתלעה צמקל הפסול משום שצלויה צחוט ואינה קצועה, ושס נמצא כל הלשונות צצנמו"י], וכ"כ צחיי אדס הלכות מזוזה כלל ט"ו דין י"ט דצריך שיתחצו מסמר גס למעלה וגס למטה שלא תהיה תלויה.

דאס עשה חור צכותל מיוחד לקצוע שס המזוזה שפיר דמי להניחה שס אף צלא מסמרים, אצל אס החור לא נעשה לצתחלה לשס המזוזה או צריך לצצרה צמסמרים, ועוצדא דמייתי צתר הכי יש לפרש דהיינו עוצדא של בית מונצו המלך דמייתין צסוגיא וארישא דתלעה צמקל קאי (וכמש"פ רש"י צסוגיין). (הערות).

שם תלעה צמקל או שהניחה אחורי הדלת סכנה ואין צה מצוה, לשון זה מצפרש לעיכוצא וכמו שאמרו צתפלין לקמן ל"ה א', ועוד צצתלעה צמקל ודאי פסולה דיעצד כדאמר שמואל דפסולה צשתלעה, וצגמרא מיייתין תנ"ה הרי צודאי דלשון הצרייתא מצפרש לעיכוצא דאל"ה אין ראה לשמואל, וצלא"ה נמי אי צתלעה צמקל מצפרש לעיכוצא ע"כ גס באחורי הדלת כן מדכייל להו תנא, (ועוד דמסיק דשל בית מונצו המלך היו עושין כן זכר למזוזה משמע שאינו אלא זכר, ומיהו רש"י פירש דקאי אצולין צמקל). (הערות).

שם ואר"י אמר שמואל תלעה צמקל פסולה מאי טעמא צשעריך צעין, צשטמ"ק כתב דלא גרסינן מ"ט צשעריך צעין, וכן נראה דהטעם משום דכתבי וכתבתם על מזוזות, ואי לאו דהוי ילפינן כתבה כתיבה דעל הספר כדאמר מנחות ל"ד א', הוי מצפרש דיכתבה על האצנים, והיינו דיכתבה אצצנא וליקצעה אציפא, והיתה המזוזה חלק מן המזוזה, והלכך השתא נמי דילפינן דכותבה על הספר, מ"מ החיצור למזוזה צריך להיות צדומיא כאילו נכתבה על המזוזה, וכשהיא תלויה צמוזה לא קרינא ציה וכתבתם על מזוזות.

ונראה דעיקר המימרא היא דתלויה פסולה, וצמקל פירושו שצתלעה עם המקל שמונחת צתוכו, וצדתנן סופי"ז דכלים מקל שיש צו צית קיצול מזוזה, ולפי דאין הדצר צהוה לצלות המזוזה עצמה צלא שפופרת או גוצתא, לכך נקט לה צהוה שצתלעה עם המקל, וכ"ה צספר הישר לר"ת שצתלה המקל שצו המזוזה צחוט, וגס משום דשל צית מונצו המלך היו עושין כן, וגס אפשר דמטרת העושין כן הוא להעלים שזו מזוזה, ולכך עושים כן עם המקל, וצתוספתא פ"ג דמגילה לא הזכיר מקל וקחני סתמא התולה מזוזתו צתוך פתחו סכנה ואין צה מצוה, [ומיהו לפירוש תו' צסכנה יש לפרש

בתנועות האויר, וע"כ להניחה בגזתה וצריך חקק כמדת הגזתה, והר"ז מעשה אומן, והיינו דס"ד, ומסקינן דאפשר בגזתה דקניא בלא חקק, אבל לפיר"ת שהמזוזה לרוחצו הרי אפשר להניחה בלא גזתה וכשתכנס קצת בדוחק כבר לא תפול לעולם, וחקק כזה אין לו צורך במדה קצוה והוא ליה שפיר מעשה הדיוט, ומה ס"ד דהוי מעשה אומן, ולזה תירצו דלעולם צריך גזתה מפני לחלוטית הכותל, וממילא צריך חקק כמדת הגזתה והוא ליה מעשה אומן, ולכך הוצרכו בגמ' לפרש דאפשר בגזתה בלא חקק, אבל הדברים דחוקים ורחוקים, וצ"ל דכונת התו' דלר"ת הול"ל אפשר להניחה בלא חקק, ולא לשמש בלשון אפשר בגזתה דקניא על כונת מבחון כיון דמשכחת לה להניחה בחון בלא גזתה, כגון שיקבע קרש ויקשרנה עליו וכיו"ב, משא"כ לפרש"י דהגזתה נחוצה יותר שלא תפול, ולזה כתבו דאורחא דמילתא בגזתה, וג"ו דוחק דקושיא מעיקרא ליתא דשפיר נקטו גזתה לפירוש ר"ת כמו לפירוש רש"י.

ואפשר שיש ללמוד מדברי התו' שאם קבעו את המזוזה בחקק באופן שאם היתה עומדת היתה נופלת ורק כשהיא שוכנת אינה נופלת, דגם זה סגי לחשבה כקבועה, [ומיהו דוקא כשהיא קבועה, אבל אם מונחת בחקק בדרך שמונחת על השולחן, נראה דלא חשיבא קביעות וכמש"כ לעיל], ונפקא מינה לדין שהיא שלא בחון חקק וגם עומדת, דכל חיבור שמעמידה סגי בהכי למנותה, ובטור סימן רפ"ט כתב כ"ד קבועה יסמך אותה במסמרים במזוזה הפתח או יחפור בה חפירה ויקבענה בה, משמע דגם בחפירה צריך שיקבענה שם, ואפשר דבא למעט כשעומדת שם בדרך שעומדת על שולחן ללא שום קביעות וכמש"כ לפירוש ר"ת במונחת בחקק, והכי מסתברא דצריך שתהא קבועה וכמש"כ לעיל מלישנא דתרגום ומפשטיה דקרא. (הלכות מזוזה ס"ב סק"א ב' ועיי"ש עוד).

שם או שהניחה אחורי הדלת כו', א"ה, עי' מש"כ בהלכות מזוזה ס"ב סק"ד, ועיי"ש באם א"א להניח המזוזה בחון חלל הפתח שיש להניחה מבחון על המזוזה בסמוך לחלל הפתח.

שם ואר"י אמר שמואל מזה להניחה בחון חללו של פתח, בפשוטו מתפרש דאמי לאפוקי שקובעה על המזוזה מבחון שלא בחון חלל הפתח,

בשטמ"ק ב"מ שם במשה"ק תו' לפרש"י דתולה הגזתה דקניא מהא דתלחה במקל סבנה ואין בה מזה כתבו תו' הר"פ למרץ וז"ל דהתם מיירי שנותנה מבחון והכא מיירי כשנותנה בחון חלל הקנה ותולה הקנה דהשתא אינה נראית מבחון עכ"ל, והדברים סתומים, ואפשר דר"ל דתלחה במקל מתפרש שקבע מקל במזוזה ותלה המזוזה על המקל הזה ע"י חוט, והכא מיירי שנותן המזוזה בחון חלל הקנה ותולה את הקנה, והקנה נחשב כקבע גם כשהוא תלוי, והמזוזה אינה נראית תלויה, משא"כ כשהמזוזה גלויה ותלויה אינה חשובה כקבועה.

יעויין בתו' ב"מ שם ד"ה בגזתה, ודצריהם ז"ל לא נתפרשו, דהא בגמ' התם אמרינן דאם צריך לחקוק בחון המזוזה מקום למזוזה הר"ז מעשה אומן והיה צריך המשכיר לעשותו, אבל אם אפשר לקבוע המזוזה מבלי לחקוק הר"ז מעשה הדיוט ועל השוכר לעשותו, וזה אמרו דאם אי אפשר היה לעשות בגזתה דקניא היה צריך לחקוק מקום והוא ליה מעשה אומן, דהמזוזה ענמה אי אפשר לקבעה במסמרים אל המזוזה, אבל כיון דאפשר בגזתה דקניא והגזתה אפשר לקבעה במסמרים אל המזוזה מבלי לחקוק, הר"ז מעשה הדיוט ועל השוכר לעשותו, והשתא מאי נפקא מינה אם נותנין המזוזה לאורך או לרוחב, הרי אם קובעים אותה בגזתה לעולם א"צ לחקוק במזוזה, ואם אי אפשר בגזתה לעולם צריך לחקוק או לאורך או לרוחב, גם אם המזוזה תכנס בדוחק לתוך החקק הרי גם אם תקבע מעומד לא תפול, ואם תכנס בריוח הרי גם בחקק של רוחב לא תחשב כקבוע דהר"ז כמונחת על שולחן, ולא קרינן בה ותקבעיון כתרגומו, וכמש"כ לעיל דצריך קביעות בדומיא דכתבנה על האצנים, וכבר תמה במהר"ם על דצריהם, ומש"כ לפרש דאפשר לקבוע מסמרים במזוזה ולהניח המזוזה עליהם לרוחב ושפיר דמי, קשה טובא דודאי אין זו קביעות וגרע מתלייה.

ואפשר דס"ל להתו' דחקק במזוזה לא חשיבא מעשה אומן אלא א"כ צריך החקק להיות במדה מכוונת, ובשלמא אם קובעין את המזוזה לאורך אי אפשר בלא גזתה דקניא שאי אפשר לדחוק את המזוזה ענמה בסדק במדה שתוכל להחזיק שלא תפול במשך הזמן שהקלף מתכווץ

בעור אחד, ולא היו מני למיתני כתבה בשתי עורות פסולה, דהוי מתפרש דף אחד בשתי עורות, וזה פסול אף בס"ת כדאמר זירושלמי מגילה פ"א ה"ט דרך שני דפין מועיל חיבור, והוי צריך למיתני כתבה על שני דפין בשני עורות, וגם כזה אכתי היה מקום לדון אם כתבה בשני דפין על עור אחד ואח"כ חתכו אם פסול, ואת"ל דפסול אם יועיל לחזור ולתפרו או לדקוק, והשתא מתפרש דכל שראוי להניחם בשני סיפין פסולה, אף אם נכתבו מתחלה על עור אחד.

ולפרש"י ז"ע אמאי לא סגי כהא דכתבה על שני דפין לחוד, דלעולם ראויה לשני סיפין דאפשר לחלק הדפין זה מזה, ולמאי אינטריך הא דוהניחה בשני סיפין, ואין מקום לחלק בגודל הריות שצין שני הדפים, ושם י"ל דמשכח"ל שני דפין שנקראים רק ביחד, דצין דף לדף לא למדנו שיעור מרחק, [ובפרשיות של יד נהוג עלמא בריות פחות מט' אותיות קטנות צין עמוד לעמוד], וא"כ אפשר לכתוב המזוזה בשני דפין כשהם נקראים ביחד כשורה אחת כשההפסק ביניהם פחות משיעור פרשה, וקרוצ הדבר שזה כשר גם לפרש"י, ורק כשכל דף נקרא לעצמו כמו שהוא בס"ת כזה הוא דפסול, וזה נקרא ראויה להניחה בשני סיפין כיון שכל דף הוא נקרא לעצמו.

ובירושלמי מגילה פ"א ה"ט שהציאו תו' איתא לפנינו ריב"פ אמר ריב"ל שאל ולמה לי נן אמרין יש בספרים מה שאין בתפילין ומזוזות שהספרים נכתבים בשני דפין ותפילין ומזוזות אין נכתבין אלא בדף אחד התיב ר"י צריה דר"ח כתובה דרבה שהספרים נכתבים בשתי עורות ותפילין ומזוזות אין נכתבין אלא בעור אחד אמרי חזריא קומי ר"מ נאמר דף אחד בשני עורות לית היא דרבה אמר לון שכן אפילו ספרים אינם נכתבין כן עכ"ל, ופשטא משמע דריב"ל שאל דיש בספרים שאין בתפילין ומזוזות שהספרים נכתבים בשני דפין, ותפילין ומזוזות אין נכתבין אלא בדף אחד, ואפילו בעור אחד, [בתפילין ר"ל כל פרשה ופרשה, עי' ל"ד ב', ובמזוזה שתי הפרשיות], ור"י צריה דר"ח שאל דאיכא תו' ציניהם דספרים נכתבים בשני עורות משא"כ תפילין ומזוזות, ור"ל דאף בדף אחד איכא ציניהם דספרים נכתב דף אחד משני עורות משא"כ תפילין ומזוזות דבעי עור אחד, ודחו

ולשון מלוא מתפרש דרך לכתחלה הוא אצל אינו מעכב, וכמו בכל מקום בש"ס שאמרו מלוא דהיינו לומר שאינו מעכב, ואע"ג דפריך פשיטא בשעריך אמר רחמנא, הא מסיק דס"ד אמנא דמבחוץ טפי עדיף ואע"ג דכתיב בשעריך, דהאי נמי בשעריך הוא, ולכך אינו מעכב דדיעבד, אף למאי דמסיק דלכתחלה מלוא להניחה בתוך חללו של פתח. (הערות).

תוד"ה הא וכו' לענין כתיבה לא ילפינן כו', ר"ל לענין סדר והלכות כתיבה לא ילפינן, ורק ילפינן לענין חסירות ויתרות, דאותן הדברים הכתובים בתורה, הם הם שגטונו לכתבם על מזוזות, וממילא צריך לדקדק בחסירות ויתירות כמו שהם כתובים בתורה. (הערות).

תוד"ה כתבה, ואין לפרש אגרת ר"ל צעמודים קצרים כו' דהא אמרינן לעיל מזוזה שעשאה שחיס כו', א"ה, עי' מש"כ בהלכות תפילין סי' י"ב סק"ז דזה לפרש"י שפירש שכתב רק שתי תיבות בשיטה, אצל הרמב"ם רפ"ה משמע דמפרש דהיינו שכתבה בשני דפין, ולפי זה אין ראיה ד"ל שעשה מעט שיטות ורחצות, וא"כ אפשר לפרש דאגרת היינו דפים שאינם רחצים כלל. — צריך לדקדק אם כונת תו' לפסול בס"ת דפים קצרים אלא שבמזוזה כשר, או דאף בס"ת כשר, וכ"נ עיקר, דהא ילפינן מזוזה מס"ת, וכ"מ במש"כ רש"י ל"א א' ד"ה אלא אימא.

תוד"ה סכנה לא תלי ממש קאמר, א"ה, עי' מש"כ כזה לעיל ד"ה וכן.

ל"ג א' מיתבי כתבה על שני דפין והניחה בשני סיפין פסולה הא בסף אחד כשירה ראויה לשני סיפין קאמר, נראה דאף בלא הא דשמואל ע"כ לפרוש צרייתא דראויה קאמר, דלא יתכן למיתני כתבה על שני דפין והניח חציה בפתח זה וחציה בפתח זה פסולה, דאטו ס"ד דסגי בחצי מזוזה, ועוד דאם כשהיו שניהם בפתח אחד היתה כשרה, לא יתכן למיתני לשון פסולה, אלא היה ראוי למיתני תקנתא שיניחם בסף אחד, שהרי שניהם ביחד כשרים.

ולפירוש תו' הכי מתפרש כתבה על שני דפין וראויה להניחה בשני סיפין פסולה, ור"ל בשני דפין בשתי עורות, ולאפוקי שני דפין

פשיטא דחזי מוזה לאו כלום הוא ואפילו כתב אחד מעכבן, ולפרש"י דייקין הא בסק אחד כשירה היינו שהיא בקלף אחד שא"א להניחה אלא בסק אחד, ודחינן ראויה לשני סיפין קאמר והיינו דאף בקלף אחד בשני דפין פסולה, והדבר תימא דנקט תנא והניחה בשני סיפין על כונה שאינה ראויה לשני סיפין במציאות והיינו שהוא על קלף אחד, ומי כני ליה לתנא למיתני כתבה על שני דפין בקלף אחד פסולה, וזו כונת תו' דלפרש"י דחוק הא דהניחו בשני סיפין.

ולפירוש תו' בס"ד הניחה בשני סיפין היינו בסק אחד צ"ב מקומות, דצ"ב סיפין הרי פשיטא דחזי מוזה לאו כלום הוא ודקארי לה מאי קארי לה, וראויה לשני סיפין היינו בשתי חתיכות אפילו במקום אחד. (הערות).

שם ההוא רגיל הוה דאר"י אמר רב צמזמה הלך אחר הרגיל, פרש"י קשה דבפשוטו כל דלת חייב צמזמה אע"ג דרגיל צדד וכדאמר לקמן ל"ד א' ועיי"ש בפרש"י, ולו"ד ז"ל היה נראה דהכא בפתח שצין ציתו לבית המדרש איירי, והך מימרא דר"י א"ר היא דומיא דמימרא דר"י אמר שמואל לעיל צמזמה הלך אחר היכר ציר, דבמקום דליכא היכר ציר אמר רב דהלך אחר הרגיל כלומר לאיזה צד שהוא רגיל טפי להכנס יעשה לימין שלו, ואפשר דרב ס"ל דאף צדאיכא היכר ציר אזלינן אחר הרגיל, ומיהו מודה דצדליכא רגיל לחד צד אזלינן צד היכר ציר, ואפשר דצדאי גוונא הוא דקאמר לה שמואל, [ועיי' ש"ך סי' רפ"ט סק"ו ובט"ז שם], והכא צית המדרש פטור ממוזה כמס"כ תו', ואם הרגיל הוא טפי לצד צית המדרש הרי הדלת פטורה דצית המדרש פטור, אבל ההוא רגיל הו טפי לבית, דפעמים הרבה היה ר"ה נכנס בפתח הגדול לבית המדרש, אבל מצית המדרש לבית היה תמיד עייל צדאיכא פתחא הלכך הו רגיל טפי לבית והיה חייב צמזמה, אבל רבי היה רגיל טפי להכנס מציתו לבית המדרש צדאיכא פתחא והו"ל האי פתח לבית המדרש ופטור, א"נ אף צדאיכא רגילות יתירה לשום צד נמי פטור דבסתמא הדלת מתיחסת לבית המדרש שהוא יותר גדול וחשוב, וגם אפשר דהיכר ציר הו לבית המדרש, [ועיי' באגודה ובתו' יומא י"א צ'], ומיהו צירושלמי שלהי מגילה איתא צית שיש לו שני פתחים נותן צדגיל היו שניהם

חצריא דגם בספרים אין כותבין דף אחד משתי עורות, דרק לנרף דפיס מועיל תפירה בספרים ולא צאותו דף, [ול"ד לקרע דאיכא דתופר, דקרע שאני], ולפי זה משמע דקאי צמזמה כריצ"ל דתפילין ומוזות אין נכתבים על שני דפיס אפילו צעור אחד, וצ"ע שצתו משמע דהירושלמי שפיר מתפרש לפי פירושם, וכבר העיר צוה הגר"א ציו"ד סימן רפ"ח סק"ז, [ועיי' רש"ש מש"כ ליישב, אבל פשיטא דירושלמי כמס"פ], וכן צמרדכי כתב דהירושלמי משמע כפרש"י, ומיהו לענין הלכה שפיר קיי"ל כחלמודן כפירוש תו' דרק בשתי עורות פסול.

ויתכן לפרש דהא דאמר ריב"ל דלא קתני שהספרים נכתבים בשני דפין ותפילין ומוזות אין נכתבים אלא צדף אחד, דר"ל דממה דלא קתני לה מוכח דאף תפילין ומוזות כשרים בשני דפין, וכן פירש צא"ו צה' תפילין סי' תקל"ט הוצא לעיל ל"ב א', ואמרי ר"י צריה דר"ח למימר דאי הכי נוכח נמי דתפילין ומוזות כשרים דף אחד בשתי עורות, מדלא קתני שהספרים נכתבים בשתי עורות משא"כ תפילין ומוזות, ומדלא קתני לה ש"מ דתפילין ומוזות נמי נכתבים בשתי עורות, ודחי דלא הו"מ למיתני שהספרים נכתבים דף אחד בשתי עורות, דאין הדין כן, דגם ספרים אין נכתבים דף אחד בשתי עורות, ולפי זה אין סתירה מדברי ריב"ל צירושלמי למאי דנקטו צתו' דתפילין ומוזות כשרים שני דפיס צעור אחד, דאדרבה גם ריב"ל לזה נתכוין להוכיח, אבל קשה לפי זה דאכתי הו"ל למיתני שהספרים נכתבים שני דפיס בשתי עורות, משא"כ תפילין ומוזות דאינם נכתבים בשתי עורות, ומדלא קתני לה ש"מ דגם תפילין ומוזות נכתבים שתי דפיס בשתי עורות, ואמאי שציק להך קושיא ונקט דהו"ל למיתני שהספרים נכתבים דף אחד בשתי עורות צוה דחי שפיר דאינם נכתבים, וצ"ע.

וכתב הרמב"ם פ"ה ה"א דאם כתב בשתי עורות אפילו חזר ותפרן פסולה, נראה דלמד כן מדקתני צברייתא פסולה ולא קתני תקנתא שיתפרם, וכן סתם צשו"ע סי' רפ"ח סק"ד, ועיי' מש"כ לעיל ל"ב א'.

שם כתבה על שני דפין והניחה בשני סיפין כו', נראה דבסק אחד צ"ב מקומות קאמר, דהא

בו ועליו צריך ופטר את האחרות, נמי יש לדון בזה אם צכה"ג לא חשיב שהפסיד הצרכה, דסוף סוף מזוזות אלו קבעו בלא צרכה, ולכאורה צכה"א גוונא נמי לדעת המג"א יצטרך לצרך כשיכנס לדור, וי"ע בזה.

ויש מקום לומר דהצונה צית לדור בו, הרי מיד שגמר לצנותו חשיב כדר בו לענין שיכול לצרך על המזוזה, דלא מיעט רחמנא אלא כשאניו דר בצית ואניו עומד לדור בו, אבל הצונה לדור בו קרינא בו דרך ביאתך מיד, ובמסכת מזוזה פ"ב תניא צית חדש כיון שגמרו חייב במזוזה, ולמש"כ מתפרש שפיר דקרינא ציה חובת הדור כיון שצנאו לדור בו, ולפי זה אפשר לפרש דהא דא"ל ר"נ תלי דשי ברישא, דהיינו שיהא הצית ראוי לדור בו, ויכול לצרך, וניחא שפיר אף אם א"צ דלתות לחיוב מזוזה, דמ"מ לדירה שצריכה דלתות לא קרינא ציה הדור בו עד שלא קבע דלתות, ואין צריך לחדש שהיה שם חדרים שצריכים להיכר ציר לקצוע המזוזות כמו שפירשו תו', וגם לזה היה סגי לצרר להיכר עמיד לעשות את ההיכר ציר, וגם לא היה צריך לעכב את קביעת כל המזוזות שצצית שאין בהן ספק.

ובמעקה נמי צריך שיהא תחתיו צית דירה, ובספרי שנינו כי תצנה צית חדש משעת חידושו עשה לו מעקה, ומשמע דהיינו מיד משגמרו אף שעדיין לא נכנס לדור בו, דכיון שצנאו לדור בו כבר קרינא ציה תחתיו צית דירה, עי' מש"כ בחו"ב צ"מ ק"א ב'.

והנה במעקה לא נימא דהקונה צית מחצירו עם מעקה שיצטרך לצרך על מנחת מעקה, והטעם נראה דלא תיקנו צרכה על קיום מנחה בלא מעשה, ומה שנכנס לדור לא חשיב מעשה במנחה, אלא גורם לחיוב, ודכוותה הנכנס לדור בצית שיש בו מזוזה, גם כשנקבעה המזוזה קודם שנכנסו לדור בצית, ולא צירכו צעת קביעותה, לא יתחייב לצרך על מנחת מזוזה וכמ"ש הצרכי יוסף, כיון שלא עושה שום מעשה בקיום המנחה, ומיהו במעקה יש לומר דאף אם עשה קוף את המעקה אינו חייב לסתרה ולחזור ולצנותה כיון דכבר לא יפול הנופל, והלכך לא דמי למזוזה דאם קבעה קוף חייב להורידה ולחזור ולקבעה, ומ"מ מש"כ דלא תיקנו צרכה על קיום מנחה בלא מעשה

רגילים נותן בחזית כו' ומשמע כפירש"י דצית שאינו רגיל בו פטור, אבל נראה דהירושלמי פליג אגמרא דידן דמסקינן לקמן ל"ד א' דאפילו רגיל צחד כולן חייבין, ועי' להלן. (הערות).

שם הלך אחר היכר ציר כו' הלך אחר הרגיל, יתבאר להלן.

שם כגון פיתחא דצין תרי צתי צין צי גברי לצי נשי, א"ה, עי' מש"כ בהלכות מזוזה סימן ו' סק"ה.

שם ריש גלותא צנא ציתא כו', משמע קצת דאפשר לקצוע המזוזות אף קודם שדרים אע"ג דמזוזה חובת הדור היא, דג"ו חשיב למנחה שיהא אפשר לדור, וכמו דמטילין צית צבגד קודם לצישה, דהא משמע דצאמצע הצנייה אף קודם שתלו הדלתות כבר אמר לר"נ לקצוע המזוזות, ולפירוש תו' לא נמנע ר"נ אלא משום היכר ציר, ועי' מ"א סי' י"ט ובצרכ"י שם. (הערות).

שם ריש גלותא צנא ציתא א"ל לר"נ קצע לי מזוזתא אר"נ תלי דשי ברישא, לכל הפירושים מצוה דאפשר לקצוע המזוזות עד שלא נכנס לדור, דודאי עד שלא תלה דשי לא נכנס לגור בו, וכן בצבא דמ"ש מטילת שאפשר להטיל בו צית עד שלא לצו, וכן מצוה צמג"א סימן י"ט סק"א שכתב דאם קבעו קודם שדר בו, כשיכנס לדור יצרך, אבל מה שיש לדון הוא על הצרכה אם יכול לצרך עד שלא דר, שהרי צטלית אינו מצרך כשמטיל את הצית אלא צעשה שלוצו, וכדאמר לקמן מ"ב צ' דכל מנחה שאין עשייתה גמר מנחתה אינו מצרך על עשייתה, וכתב המג"א סי"ט סק"א דמזוזה סתמא דמילתא קובעה כשדר צתוכה לכך מצרך צעת קביעותה, כדאיתא צירושלמי פרק צתרא דצרכות וציו"ד סי' רפ"ט ס"א, וא"כ אם קובעה עד שלא דר אינו מצרך, ויש לשאול א"כ אמאי א"ל ר"ג וכן ר"נ הסכים לקבע עד שלא דר, הלא הפסידו הצרכה, ולפמש"כ המג"א שם דאם קבע עד שלא דר יצרך כשנכנס לדור, א"כ ניחא שפיר שלא הפסיד הצרכה, אבל לפמש"כ הגרע"א ז"ל צתשו' סוס"ט צסם הצרכ"י שלא תיקנו צרכה אלא צעת קביעותה, א"כ אם כשקובע עד שלא דר אינו מצרך נמנא שהריש גלותא ור"נ הפסידו הצרכה, ואף אם נימא שהיה חדר אחד שכבר דר

מעומד, אבל ממה דנקטו בגמרא כנגד והוא מתפרש על תחיבה צחור דוגמת נגר משמע דפסולו משום הכי הוא, דאי משום דבעי מעומד הו"ל למימר עשאה לרחצ המשקוף פסולה ומה יש כאן להזכיר כנגד, אבל בפוסקים נקטו דעת רש"י לפסול לרחצ המזוזה אפילו קצעה על המזוזה מבחוץ במקום קביעותה, ועי' לשון רש"י בסוגיא, וי"ע, וכאסתוירא כשר אע"ג דאם קצע המזוזה תחת המזוזה לכאורה מסתברא דפסול, [ועי' לקמן ב' הניחה בפניו כו' ובמ"ש שם וי"ע], מ"מ הכא שיש לה פתח מבחוץ שפיר דמי, ואפשר דבאמת בעי שמקצת המזוזה תראה בחלל הפתח, והיינו שתהא מונחת גם כנגד החור שבעוצי המזוזה. (הערות).

שם איני והא ההוא פיתחא כו' ההוא רגיל הוא כו' במזוזה הלך אחר הרגיל, יתבאר להלן.

תוד"ה הא ועוד אמרינן בסמוך העמיד לה מלצן של קנים כו' יניחה באחת מן הקנים של מלצן, לא נתפרשה כונתם ז"ל דאדרבה מכאן משמע כדעת רש"י, דלדעת רש"י אשמועינן ברייתא חידוש דאף שאין להניח המזוזה בין המזוזה לכותל, מ"מ בעשה מזוזה של קנים ראשי לחתוך קנה אחד ולהניח המזוזה בתוכו, ולא חשבינן ליה כהניחה מאחורי המזוזה, ובאמת מניחה באחת מן הקנים של מלצן, וכדאמרינן עלה לא שנו אלא שהעמיד ואח"כ חתך כו' והיינו משום שהמזוזה בתוך הקנה של המלצן שהוא הצורה הפתח, ולחתוך צריך בין קשר לקשר וכמ"פ בשטמ"ק אות י"א, אבל לפירוש ר"ת שחותך סתם קנה אחר ומניחו לרחצו, א"כ מאי אתא הך ברייתא לאשמועינן, אטו לא ידעינן דפתח של קנים חייב במזוזה, וגם מה הוצרך כאן לומר חותך שפופרת ומניחה טפי מבכל מזוזות דעלמא.

בא"ד ומיהו הא דאמר צפרק צתרא דמגילה ירושלמי צריך שיהא שמע שלה רואה את הפתח אין ראיה לפירוש הקונטרס כו', ר"ל דלפרש"י מתפרש הא דירושלמי דכשגומר לגוללה מאחד כלפי שמע ובא לקובעה תהיה חיצת שמע לצד חלל הפתח ולא לצד המזוזה, [ולדין דכותצין שם שדי מבחוץ וקובעים שיהיה השם נראה, לעולם שמע רואה את הפתח שהשם מכוון בתחלת השיטה], אבל לפירוש ר"ת דקובעה כמין נגר

נראה נכון, ועיטוף ציצית חשיב כמעשה במזוזה, וכדמזכירין להטעם, אע"ג דהעיטוף גורם לחיוב.

מה דנקט הגרע"א ז"ל שם בתשובה דכשחלל נמצא מחוץ לביתו אין לו מנזות מזוזה, ונסתייע מדברי המג"א סכ"א סק"צ דלילה היה לדוד מנזות מזוזה משא"כ בבית המרחץ, כבר תמה בזה צ"ת סי' רנ"א סק"ד בנחלת נבי שם דהתם לענין שהאדם מקובצ במנזות איתמר, ולא לענין קיום המנזות, והרי יש מנזות תמידיות כמ"ש החי"א דם בתחלת ספרו כלל א', ואפילו הכי לא הועילו לו לדוד עד שזכר במנזות מילה, וה"נ מנזות מזוזה, אבל ודאי כל שיש לאדם בית דירה שדר בה חייב הוא במזוזה ומקיים המצוה בכל רגע, ולא אשתמיט מילתא שישתדל האדם לשהות בביתו משום מנזות מזוזה.

ולענין מעשה נהגו לקבוע מזוזה בשעה שנכנס לדור ומכניס כליו לשם דירה, ומצרך על קביעותה, עי' מ"צ סימן י"ט סק"ד, ואם קצעה קודם לכן אינו מצרך, ומ"מ אינו חייב להורידה ולחזור ולקבוע דאפשר להכין מזוזה בבית כדי שיוכל לדור בה אם ירצה, וכמו ציצית בטלית, ואע"ג דלפמ"ש"כ בעובדא דריש גלותא הרי לבתר דתלי דשי כבר חשיבא כדר בה, וא"כ אין מזה רא"י לענין לקבוע קודם שהחליט לגור, מ"מ מסתברא דלא גריעא מציית, וכן מבואר במג"א שם סי"ט סק"א שכתב דאם קצעה קודם שדר יצרך כשיכנס לדור, ומבואר דלא צריך להוריד ולחזור ולקבוע, [אבל אין נוהגין לצרך וכמ"ש הברכ"י]. (הלכות מזוזה ס"ו סק"ו).

שם ל"ק הא דעבדא כסיכתא כו', לפרש"י כסיכתא היינו כתוקע מסמר במזוזה לחצרו עם הכותל, וכאסתוירא נראה דהיינו שחקק קצת במזוזה, ואח"כ קדח בתוכו חור מלמעלה למטה ונמצא החור כמין כ"ף פשוטה ונכנס תחלה לתוך עוצי המזוזה ואח"כ נמשך מלמעלה למטה, והיינו כאסתוירא שהוא ג"כ כפוף קצת, וטעמא דכסיכתא פסול יש לפרש משום שאין זה כקצעה במזוזה, והרי אילו לא חקק כלל ודבק רגלי המזוזה למזוזה מסתברא שאין זה חיבור הגון, וה"נ כשתחצה צחור הר"י כמונחת ע"ג המזוזה ולא כקבועה בה, ועוד דכיון דבמזוזה אין רואים אלא רגלי המזוזה לא מינכרא מזוזה בפתח, וגם י"ל דמנזות מזוזה

כאן נידון מיוחד בנגר שהמוזה בתוך חקק, ושפיר כל מוזותי דעלמא לאו כמין נגר. (הערות).

בדין הלך אחר היבר ציר ואחר הרגיל (א) ל"ג א' ואר"י א"ש במוזה הלך אחר היבר ציר כו', יש לעי' אם הוא לעיכובא שאם עשה בשמאל של היבר ציר פסול או דאילו אלא לכתחלה, עוד יש לעי' אם החדרים הללו הם של שני בנ"א אם שניהם חייבים במוזה זו, או דרק זה שהיבר ציר ללדו חייב, [שו"ר במרדכי שכתב דבעל הבית שציר הדלת סובבו חייב לעשות מוזה, משמע שהשני פטור].

ובן הא דאר"י אמר רב לקמן במוזה הלך אחר הרגיל, היה ראוי לפרש דג"ז נאמר על פיתחא דבין תרי בתי צין צי גברי לצי נשא, ואפשר דדוקא בדליכא סימנא דהיבר ציר, או דרגיל עדיף מהיבר ציר, ורק בשניהם רגילים בשוה אזלינן בתר היבר ציר, וגם בזה יש לדון אם אחר הרגיל הוא לעיכובא, ואם שניהם חייבים בו, ואף לפי מש"פ רש"י בזה דהלך אחר הרגיל דבשני פתחים איירי, מ"מ י"ל דלדינא ראוי לקיים מסבא, עכ"פ בדליכא היבר ציר, דראוי למיזל בתר הרגיל, בפתח אחד, ויש להסתפק כמ"ש, וכן יש לדון בזמן שבעל החדר שהרגיל אליו או שהיבר ציר אליו, הוא לאו בר חיובא כגון שהוא קטן או שוטה, אם השני חייב לתקן המוזה, או שמא בכה"ג לא אזלינן בתר רגיל והיבר ציר ויש לקבוע בכניסה לבר חיובא, ולעיל דדדנו לפרש שהוא דפיתחא דעיילו לצי מדרשא רבי ור"ה, דר"ה הוא רגיל טפי דעייל מצי מדרשא לביתיה ולכך היה חייב במוזה דכמוזות הבית חשיב, ואילו רבי היה רגיל טפי דעייל בזה הוא פיתחא מביתיה לצי מדרשא והו"ל כמוזה דבי מדרשא דפטור, [ועי' להלן], ואכתי איכא למיבעיא בשוטה וקטן, דבית הפטור כמו בית המדרש שאני מבית החייב אלא דהבעלים לאו בר חיובא, וכן אכתי יש להסתפק אם רגיל והיבר ציר הוא לעיכובא בזמן ששניהם שוין בחיוב.

שם שהוא רגיל הוא דאר"י א"ר במוזה הלך אחר הרגיל, בהערות מנחות כתבנו דממה ששנו דברי שמואל בהיבר ציר ודברי רב דרגיל, בחד ליסנא במוזה הלך כו', היה נראה לפרש דגם רב איירי בפיתחא דבין תרי בתי, ואשמועינן דאזלינן בתר הרגיל טפי, ודכוותה יש לפרש דרב הונא הו

דהיינו שתוחבה בתוך חור שבמוזה מה שיך שהשמע יראה הפתח, ואם זה לומר שיתחבנה שעל הארץ יהיה צפנים ושמע כלפי הפתח הו"ל דעל הארץ צפנים, ומיהו באמת לא קשה כ"כ דשפיר קורא שמע לראש המוזה וקאמר דראש המוזה יהיה כלפי חלל הפתח, ובאמת יש מתרצים כן, עי' במרדכי, ותירצו דאף לפיר"ת יכול להניח המוזה על המוזה ולא לתחבה צפנים כלל, רק שצריך לקבעה לרוחב המוזה, וזוה שפיר אשמועינן דצריך ששמע יראה את הפתח, וכמו לפרש"י, שבגמר קיפולה ישאר השמע כלפי חלל הפתח, ובטור תירץ דלפירוש ר"ת שמניחה לרוחב פירוש הא דשמע רואה את הפתח דהיינו שיראה את הדלת, ור"ל דשמע יהיה כלפי פנים של הנכנס ועל הארץ כלפי חוץ, ולפי זה לפר"ת לא למדנו כלל ענין שבגמר הקיפול ישאר השמע כלפי חוץ. — [קצ"ע לדין שאין חוקקין מקום למוזה אלא ממסמרים אותה במסמרים משני הקצוות, אם גם בזה שיך לומר דלרוחב הו טפי דרך כבוד כמ"ש ר"ת, וז"ע].

בא"ד לק"מ דמעומד נמי יש ליישב, ר"ל שיקמט את הקלף שבין פרשה לפרשה, ועי' מרדכי, ועי' ד"מ, (ומיהו אם אין ריוח ביניהם ק"ק).

בא"ד ולפירוש רבינו תם כו' מאי כדרך קבלתה, כדרך קבלתה מתפרש שזד הפתוח של השפופרת הוא למעלה ושלל כדרך קבלתה היינו שהפתוח למטה, [והמוזה נאחזת ע"י שנכנסה בדוחק וג"ז חשיב קבע אע"פ שמתחמיה פתוח], ולפירוש ר"ת שמונחת לרוחב לעולם אינה דרך קבלתה, ואע"ג דבאלכסון שפיר דמי לפירוש ר"ת וכדמסקו בסמוך, ואף בסבא הדבר מקוים דס"ת מונחת על צימה שהיא באלכסון קצת וזהו דרך כבוד, (ואף בזה לא קפדינן בהכי), וא"כ שפיר משכחת לה דרך קבלתה ושלל כדרך קבלתה וכמו לפרש"י, מ"מ פשטא דברייתא משמע בנקבעת כרגיל והיינו בשוה לרוחב לפיר"ת וזוה נמי שיך דרך קבלתה ושלל כדרך קבלתה.

בא"ד משמע אבל שאר מוזותא דעלמא לא עבידא כמין נגר, אם כמין נגר הכונה רק על אורך או רוחב באמת הדבר קשה, וגם קשה למה שימשו בלשון נגר על זה ולא אמרו בפשוטו לאורך המוזה או לרחבה, אבל למש"כ לעיל לפרש"י יש

דמדר"ה הכי מוכח, אבל לא דעיקר הדין פשיטא, כיון דחזין דצירושלמי לא ס"ל הכי.

ב) ל"ג א' ואר"י א"ש צמזוה הלך אחר היכר ציר, יש לעי' צדליכא היכר ציר כגון שאין שם דלת, או שהדלת נפתחת לשני הצדדים בשוה מאי, ומסתברא דהלך אחר הרגיל, ולאזיה נד שרגילין טפי להכנס חשיב ליה דרך ביאתך, [עי' לעיל סק"א], ברם לפי זה משמע דהיכר ציר עדיף מרגיל, ולא משמע כן בש"ך סי' רפ"ט סק"ו עי"ש, וצ"ל דאירי שאין הכרע צריגיל, ולכך היכר ציר מכריע, ואכתי יש להסתפק צדליכא הכרע צריגיל וליכא היכר ציר מהו, וראיתי בתשובות בנין ציון סי' נ"ט שכתב לעשות שתי מזוזות בשני הצדדים, ואין נראה לנהוג כן, ויש להוסיף שימוש נוסף באחד מן הצדדים ועי"ז יהיה חשוב יותר ויקבע המזוזה בכניסה אליו, וקרוצ הדבר לומר דבזמן שהם קרובים להיות שקולים, דבאזיה מהן שיקבע יצא יד"ת, דתרווייהו מיקרו דרך ביאתך, ואם חדר אחד שכור ואחד שלו, אין לשמש בחיוב דשלו להכריע, מיהו אם שקולים הם יש להעדיף לקבוע בשלו, ואם הצדדים של שנים, הרי החיוב רק על זה שהרגיל אצלו או שהיכר ציר אצלו, ואם אחד עו"כ נמי כך דינו שאם ההיכר ציר או הרגיל אצלו פטור, ואם הרגיל או ההיכר ציר אצל הישראל חייב אע"פ שהכניסה רק מציתו של העו"כ, [וכגון שהמזוזות והמשקוף נמי חצי של זה וחצי של זה, או שמשותפים זו אם שותפות עו"כ חייבת, א"נ גם כשהמזוזות והמשקוף של הישראל, מ"מ כיון שעיקר הכניסה לשל עו"כ פטור], ועי' לקמן סק"ג צדין רגיל.

כתב צפרי תאר [נדפס בצוף ראל"ז על הש"ס] דחדר שבתוך הבית שמשמשים בו כדי שיאחר הבית נקי א"נ לשום תשמיש ועשה לחדר הזה פתח לרה"ר או לחצר אפ"ה עושין המזוזה מן הבית לחדר, ואפשר שהוא כעין המטבח שלנו, ולפ"ז יש לעשות המזוזה לכוון המטבח אפי' שיש למטבח פתח מרה"ר, וזה כעין סברת מרן זללה"ה צביה"ס צסי' קס"ט סק"ב דהפתח מתיחס אליו אע"פ שאין בו ד', ולא מחייבין מזוזה ממנו לבית, ולפ"ז מטבח שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות לא נחייב לעשות מזוזה ממנו לבית, אבל יש

רגיל טפי לשמש בפתח לכניסה לבית, משא"כ רבי, אבל הראשונים ז"ל לא פירשו כן, ואפשר משום דהול"ל הלך אחר הרגיל טפי, וכן צד"ה הו"ל למימר שהוא רגיל טפי לבית, ואפשר גם דלא משמע להו דעמדו למנין בכניסה לבית המדרש או לבית, הי מנייהו טפי, וגם בצב"ר י"ל דלא ס"ל למיפטור פתח שבין בית לבית המדרש, משום שמשמש יותר לכניסה לבית המדרש, דסו"ס הוא משמש גם כניסה לבית, ולכן פירשו צד"ה היה רגיל להשתמש בפתח הזה ולכן חייב צמזוה, ואפילו היה רגיל טפי ציציאה מהבית לבית הכנסת, דכיון דרגיל גם בכניסה לבית אין כאן פטור דבית המדרש, והטור והמחבר סי' רפ"ו דקדקו לפרש דרגיל ציציאה מבית הכנסת לביתו, ור"ל שזה המחייב דהא בית המדרש פטור, ולפי זה מימרא דרב דצמזוה הלך אחר הרגיל, יש לפרש נמי דנאמרה על פתח שבין מקום הפטור למקום החייב, ואמר דאם רגיל למקום החיוב יש לחייב, ואפילו רגיל טפי למקום הפטור, ולפי זה לא מצאנו ענין צריגיל טפי גם לא לענין פתח שבין תרי צחי, דכיון דצפתח שבין מקום חיוצ למקום פטור מתחייב גם כשרגיל טפי למקום הפטור, תו אין ענין צריגיל טפי גם צפתח שבין תרי צחי, כיון דגם הרגיל פחות מחייב, ואין לנו בזה אלא היכר ציר, ומ"מ אין לדבר הכרע, דנראה דצפתח שבין מקום פטור למקום חיוצ לא מהני היכר ציר למקום הפטור לפטור, ואפילו רגיל טפי ג"כ למקום הפטור, דסתמא שנינו דצריגיל חייב, ומשמע אף כשהיכר ציר למקום הפטור, מדלא תירצו הא דרבי והא דר"ה דכאן היה היכר ציר לבית המדרש וכאן לבית, [ודוחק לומר דידעו דהיכר ציר היה שוה בתרווייהו], והלכך כי היכי דמהני היכר ציר צתרי צחי, שמא ה"נ מהני רגיל טפי, וצ"ע, ועי' לקמן סק"ג נחצארו שיטות הראשונים צכ"ז.

ובירושלמי שלהי מגילה איתא בית שיש לו שני פתחים נותן צריגיל היו שניהם רגילין נותן צחזית היו שניהם חזית נותן על אחיה מהן שירצה, משמע דס"ל דבית שיש לו שני פתחים סגי ליה צמזוה אחת, ולפי זה נראה דהא דאמרו מנחות ל"ד א' ש"מ מדר"ה האי אינדרונא דאית ליה ארבעה צאצי חייב צארבע מזוזות פשיטא לא צריכא אע"ג דרגיל צחד, דהאי פשיטא היינו

דמשמע דשמעתי דפשוט לגמ' דפטור, דהיינו פתח מיוחד לרוח אחרת ולמטרה מקוימת ואינו בדומה לשאר הפתחים, והיינו ע"פ פירוש הגאונים שזרש"י שם.

במצינו למידין לפרש"י בית שיש צו ד' וה' פתחים אפילו אינו רגיל אלא באחד מהם כולם חייבים במזוזה, דר"א שכולם ראויים לאותו שימוש, אבל מי שיש לו אחד מן הפתחים שמיוחד למקום מיוחד ואין בני הבית רגילים בו, הפתח ההוא פטור ממזוזה, [וה"מ שיש צבית עוד פתחים אבל אם רק פתח זה קיים ודאי חייב].

הרא"ש נקט כפרש"י אלא לפי דס"ל דבית המדרש פטור ממזוזה, לפיכך פירש הא דפיתחא דרבי ודרב הונא דפתח הבית שדרכו היו יוצאים בהליכתן לבית המדרש, ויש לקיים מש"כ רש"י שהיה לרבי פתח קטן שדרכו היה נכנס לבית המדרש שלא להטריח לקום מפניו, והיה לרבי פתח מציתו לכוון אותו פתח קטן, והנידון במזוזה הוא דפתח היציאה מן הבית, ושל רבי לא היה רגילין בו בני הבית אלא רבי לבדו, ואפשר דגם רבי עצמו לא היה רגיל בו אלא לפעמים, ושל ר"ה היו רגילין בו, אבל הפתח הקטן של בית המדרש שדרכו היה נכנס, לכו"ע פטור דבית המדרש פטור ממזוזה.

ויש ללמוד מדברי הרא"ש דגם כונת תו' כן, דפתח הבית שהיה יוצא ממנו ללכת לבית המדרש קאמרי, ולא היה קיר משותף לביתו של רבי ובית המדרש ובו הפתח, [בלשון הרא"ש איתא שהיה יוצא מן הבית ללכת אל בית המדרש, וכן דר"ה כתב דהיינו פתח הבית שהיה יוצא ממנו ליכנס לבית המדרש, ומצואר דפתח היציאה מן הבית אינו פתח בית המדרש, ובלשון תו' איתא פתח הבית שהיה יוצא ממנו לבית המדרש, ויש מקום לפרש דרק פתח מצדיל צין ביתו לבית המדרש, אבל יש לפרש דכונת תו' כמש"כ הרא"ש].

וצ"ע בלשון הטור סי' רפ"ו שכתב וז"ל בית המדרש פטור מהמזוזה, ואם יש בו פתח שרגיל לצאת בו לביתו חייב, אבל עיקר הפתח העשוי לכל לכניסה ויציאה פטור עכ"ל, ולשון זה מתפרש שבבית המדרש יש פתח אחד שדרכו רגיל לצאת לביתו וחייב, ואם אין כותל משותף לביתו ולבית המדרש לא יתכן לחייב פתח בית המדרש משום שדרכו יוצאים ללכת לבית, וע"כ צריך לפרש

להחמיר, ומ"מ לענין לחשוב הכניסה למטבח בזמן שיש בו ארבע אמות על ארבע אמות כדין רגיל הדברים מסתברים.

ג) ל"ג א' איני והא ההוא פיתחא דהוה עייל בזה ר"ה לבי מדרשא והוה לה מזוזה ההוא רגיל הוה כו', מלשון הגמ' מצואר דהא דלפיתחא דרבי לא הוה מזוזה ניחא, דלא פרכינן עלה אלא מהא דלפיתחא דר"ה הוה, וגם מתרצינן הא דלר"ה הוה, ולפרש"י דמשמע דאין כאן פטור משום בית המדרש, ועי' במרדכי שכתב לחלק צין בית הכנסת לבית המדרש, הדבר צריך יישוב, וע"כ לחדש דגמ' ידע דפתח שאינו רגיל פטור ממזוזה, והיה פשוט לגמ' דפתח שמיוחד לרבי דחשיב אינו רגיל, והוה ס"ד דגם פתחא דר"ה הוה אינו רגיל, ודחי דר"ה רגיל הוה, והא דבמזוזה הלך אחר הרגיל צריך לפרש דבא לומר דשאנו רגיל פטור, ומלכד בלשון הלך אחר הרגיל קשה לפרשו על כונה זו, [עי' לעיל מימרא דשמואל במזוזה הלך אחר היכר ציר], הנה עוד קשה מה הוצרכו להציאו להא דר"ה דרגיל הוה, אטו ס"ד דרגיל פטור ומהא דהלך אחר הרגיל שמעינן דחייב, וז"ל דהלך אחר הרגיל בא לומר דכל שרגיל חייב אפילו איכא פיתחי אחריני דרגילין טפי, ולא מיפטר אלא שאינו רגיל כלל, אבל זרש"י ל"ד א' בשם תשובת הגאונים כתב דהלך אחר הרגיל בא למעט פיתחא דרבי, וז"ל דתיתי אשמועינן.

והא דדייקינן לקמן ל"ד א' מהא דר"ה דבלול שבין בית לעלייה אם יש שתי פתחים צריך צ' מזוזה, דש"מ דהאי אינדרונא דאית לה ארבעה באבי דחייב בארבע מזוזה, יש לפרש דס"ד דפתחים שלעלייה למטה ולמעלה כחד פתח חשיבי, וכמ"ש רש"י ונמו"י צבי הרזיקי לעיל ל"ג צ' ושם בשטמ"ק אות כ', וכיון דאשמועינן ר"ה דכל פתח חשיב בפ"ע וחייב במזוזה, א"כ ה"ה ארבעה פתחים שבבית יש לחייב כל פתח, ופרכינן פשיטא, ואפשר לפרש דמסבירא פשיטא לגמ' דארבעה באבי וכולן משמשין בשוה דפשיטא דכולם חייבים, ואפשר לפרש דפריך פשיטא דאיכא למישמע מדר"ה עי' לעיל סק"א, ומשנינן לא צריכא אע"ג דרגיל בחד, כלומר דמהא דר"ה דלול שמעינן דכל פתח מחייב, והלכך אפילו הרגיל עצמו באחד מן הד' באבי אין סבירא לפטור האחרים, ואינו ענין לאינו רגיל

דנכנס משם לבית המדרש לפעמים, הרי בית המדרש עיקר ופטור, ומימרא דר"י א"ר דבמזוזה הלך אחר הרגיל לא נחבאר אהיי איתנייא, ויתכן לומר דבין די גברי לבי נשא, ודליתא היכר זיר, א"י רגיל עדיף, והא דאמר שמואל דאזלינן בתר היכר זיר איירי בשניהם שוין ברגילות, [ולפמש"פ ברי"י נכ"א ח"י] ההיא דבי גברא ובי נשא דאיירי בפתח רחב שחלקו החדר במחילה מאמנע הפתח ונשאר חצי פתח מכאן וחצי מכאן, ודלת אחת סוגרת שתי הפתחים, וזוה אמרינן דסגי במזוזה אחת בשביל שתי הפתחים וקובעין אותה בפתח שבמקום הניר אס הוא בחצי דלת הימנית או השמאלית, [ועי' בשו"ע סי' רפ"ו סכ"א דל"מ כן], לפי זה לא למדנו דין מחילה דגברא ונשי כפרש"י, ואפשר לפרש דע"ז קאי רב דאזלינן בתר הרגיל, אבל ממה שלא שנו דברי רב לעיל בהדי מימרא דשמואל משמע דלא שייכי בההיא, ושמא בשניהם חייבים אזלינן בתר היכר זיר, והא דרב בזמן שחדר אחד פטור ואחד חייב דומיא דבית המדרש, וזוה קאמר דאזלינן בתר הרגיל, עי' במרדכי הובא בחו"ב הלכות מזוזה ס"ו סק"ה, ושמא לעולם בין שני צעלים קאמר דאזלינן בתר הרגיל דזוה אין היכר זיר קובע, ורק כששני החדרים של אדם אחד זוה אזלינן בתר היכר זיר.

ולדאמור מתפרש הא דבפיתחא דרבי לא הוי מזוזה דהוא משום דכיון דאינו רגיל הרי כח בית המדרש יפה, אבל צעלמא לא מנינו פטור מזוזה בפתח שאינו רגיל, ואמנם לא נזכר ברמב"ם פטור באינו רגיל, ורק בבית המדרש נלמד ממש"כ אס רגיל לנאח ולבא באותו הפתח חייב במזוזה, דמשמע דבאינו רגיל פטור, וכן מבואר בבגהר"א סי' רפ"ו ס"ק י"ז דלדעת הרמב"ם לא מנאנו פטור באינו רגיל.

שו"ע סי' רפ"ו ס"י בית המדרש פטור ממזוזה ואס יש בו פתח שרגיל לנאח בו לביתו חייב במזוזה באותו פתח, הלשון סתום ומשמע כאילו בית המדרש חייב במזוזה באותו פתח ונותנין אותה צימין הנכנס, אבל אין הדבר כן, ואיירי דוקא כשיש כותל משותף בין ביתו לבית המדרש, וחייב במזוזה מימין הנכנס לבית ויוצא מבית המדרש, אבל אס אין כותל משותף וכשיוצא מבית המדרש עדיין אינו צביתו הר"י פטור.

שהיה כותל משותף לביתו ולבית המדרש ובו פתח, וכשרגיל לנאח באותו פתח לביתו דיינינן ליה כפתח הבית ולא כפתח בית המדרש וחייב במזוזה, וז"ע מהיכן קים ליה לרבנו ז"ל דין זה, ואולי למדו מפ"י הרמב"ם בסוגיין, אבל לפי זה ראוי לפרש דהא דבאינו רגיל פטור הוא משום דבאינו רגיל דיינינן ליה כפתח בית המדרש, ולפי זה לית לן לחדש דפתח שאינו רגיל בבית פטור ממזוזה, ושם בס"י רפ"ו כתב בתר הכי אבל מי שיש לו פתח קטן לנאח בו לצדו למדרשו וכיוצא בו שאין בני הבית רגילין לנאח בו פטור, וז"ל דמפירוש הגאונים שהביא רש"י דהלך אחר הרגיל בא למעט פתחו של רבי משמע ליה דכללל הוא גס בפתח הבית דאינו רגיל פטור, אבל לפי זה ראוי לפרש פתחא דרב הונא בפתח הבית, אבל בפתח שבבית המדרש אפילו משותף לבית י"ל דגם ברגיל פטור, א"י שמא ניזיל בתר היכר זיר, (א"י שמא בתר הרגיל טפי אס מבית המדרש אס מהבית), וז"ל דהטור קים ליה מסבירא דה"ה פתח שזכותל משותף לבית ולבית המדרש דנמי יש לחייבו ברגיל, ולכך נקט ליה הכי לרבותא, ובאינו רגיל דפטור נקט לרבותא בפתח שבבית זכותל שאינו משותף.

הרמב"ם בפ"ו ה"א כתב וז"ל פתח שבין בית המדרש או ביהכ"נ וביתו אס רגיל לנאח ולבא באותו הפתח חייב במזוזה, משמע דמפרש שהיה כותל מבדיל בין בית המדרש לביתם של רבי ור"ה ובאותו כותל היה פתח, והנידון אס לזונו כפתח בית המדרש לפטור או כפתח ביתם של רבי ור"ה לחיוב, ועל זה אמרו בגמ' דר"ה רגיל הוה ונחשז הפתח כפתח ביתו, ורבי לא הוי רגיל ונחשז הפתח כפתח בית המדרש, ומשמע דלא אזלינן בתר היכר זיר, וגס לא דייקנין אס מקום הפתח קודש או חול, ומיהו י"ל דחזיו חול וחזיו קודש ככל כותל משותף, וגס לא דייקנין אס רגיל טפי להכנס לביתו או רגיל טפי להכנס לבית המדרש, אלא כל דרגיל להשתמש בפתח הזה הרי הוא חייב במזוזה, וטעמא נראה דלעולם שימוש הבית הוא יותר רגיל וחשוב, דבבית המדרש אין שום שימוש אלא שנמצאים שם, והלכך כל שרגיל לנאח ולבא שם חשבינן לה כפתח הבית, דמזוזה חובת הדור היא, ואדם דר בביתו ואינו דר בבית המדרש, אבל אס אינו רגיל לנאח ולבא שם, אלא

שאינו רגיל לכניסה, אין כאן פטור אינו רגיל.
(הלכות מוזה סימן ה').

ל"ג ב' ומאי תחלת שליש העליון דקאמר להרחיקה, ר"ל מזה להניחה לא למטה מתחלת שליש העליון, אבל למעלה שפיר דמי לתחלה, ולפי זה היה משמע דאף למטה משליש העליון כשירה דהא רק מזה קאמר, אבל אפשר דרק עד חזיה דהא ילפינן דבעי בגובה והיינו לפחות למעלה מחזיה ושמאל החמיר למזה בשליש העליון, ואפשר דגם הרמב"ם מודה דלמטה משליש כשר ולא הזכיר אלא המפורש בגמרא להכשיר למעלה מתחלת שליש, דהיינו דברי ר' יוסף, אבל ה"ה דלמטה כשר ובלבד שלא יניחה למטה מחזיה וכ"מ במס' מוזה], אבל בב"י והוצא בש"ך סי' רפ"ט סק"ד כתב דאם הניח למטה מן השליש פסול.

וזה כדעת הרא"ש, אבל הרמב"ם כתב דלכתחלה מזה בתחלת שליש העליון, נראה דס"ל דאע"ג דעיקר מימרא דשמואל שלא להנמיכה מתחלת שליש, מ"מ לישינה דשמואל משמע דבאמת עיקר המזה בתחלת שליש, ויש לפרש דקושטא הוא, ומשום דטפח העליון פסול [ואף לר' יוסף] ולכך ראוי להדר ולהרחיק קצת יותר מן התקרה, ולכך ראוי לקבוע בתחלת שליש העליון, וגמרא ס"ד דשמואל קבע לה מקום בדיוק בתחלת שליש, והקשו שזה דלא כמאן, ותיירו דשמואל כר' יוסף ס"ל וזה קאמר להרחיקה עד תחלת שליש העליון להדר בגובה, ולא להניחה מעט למעלה מחזיה. (הערות).

שם אמר רבא מזה להניחה בטפח הסמוך לרה"ר, מדלא קאמר סתם סמוך לרה"ר, משמע דבתוך הטפח ליכא קפידא, ואע"ג דלפי הטעמים דאמרינן היה ראוי להדר סמוך לרה"ר ממש, מ"מ משמע דכל דליכא שיעור אהל לפני המוזה לא איכפת לן בהא. (הערות).

שם לימא מסייע ליה הניחה בפניו כו', אע"ג דהכא מתפרש שהמוזה כולה מכוסה, ובדברא פרש"י שהיא מגולה אלא שהיא בתוך חור עמוק, ז"ל דלא ס"ל לגמרא לחלק בהכי, וז"ע. (הערות).

שם כי תניא הוה צפתה שאחורי הדלת כו', לשון זה משמע דקושטא הוא ולא דחייה קא

שם וי"א שצית המדרש חייב במוזה ונכון לחוש לדבריהם כו', צצהגר"א תמך הדברים במה שהביאו תו' מן הירושלמי, אבל ז"ע דבתו' יומא י"א ז' כתבו דהתם צית המדרש דיחיד הו', וגם י"ל דהיה שם צית ודירה לחזן, וגם אם ר"ח צירושלמי החמיר כר"מ אין צוה לקבוע הלכה בזמן שבתלמודן רבנן פטרי, אבל הב"י נראה דסמך על המרדכי שכתב לחלק בין צית הכנסת לצית המדרש, ואף דציומא שם שנינו גם צית המדרש אינו מטמא בנגעים, ומוקמינן לה כרבנן דמוזה, מ"מ אפשר לחלק לענין מוזה, וכיון דבסוגיין לפרש"י משמע צית המדרש חייב, ואשכחן נמי צירושלמי דצי מדרשא דר"ח הו"ל מוזה, ס"ל להמחבר להחמיר לחלק בין צית המדרש לצית הכנסת, וגם עובדא דמהר"ם מסייע.

לכאורה מעשה דמהר"ם אין זה צדדי לשנות את ההלכה, דקיי"ל צית המדרש פטור, ויש ללמוד ממנה דגם במקום שפטור מן הדין מותר ויש ענין לקבוע מוזה, ויש צוה אסמכתא להנוהגין לקבוע מוזה גם בחדר שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות, וא"ת א"כ מאי פרכינן מהא דרב הונא להא דרבי, נימא דבאמת פטור מן הדין ואפילו הכי קבע צה ר"ה מוזה, וי"ל דגם צוה יש לשאול דאם יש צוה ענין א"כ אמאי רבי לא קבע.

שם סי"ח צהגה"ה הואיל ונעשו לכניסה ויציאה כו', יעוי' צצהגר"א שכתב דהמחבר לא הביא מש"כ הטור דמי שיש לו פתח קטן לזאת צו לצדו למדרשו וכיוצא צו שאין צני הצית רגילין לזאת צו פטור, משום דלדעת הרמב"ם אין לזה מקור, דהא דרבי לא הו"ל מוזה הוא משום צית המדרש הוא, אבל סתם אינו רגיל לא אשכחן דפטור, ויש להוסיף דגם הרמ"א לא הביא ד"ז אלא גבי מרתף שהפתח מן הרחוב אינו משמש אלא לפעמים להכניס צו חציות, ועיקר הכניסה והיציאה מן הצית, אבל גבי צית לא שנה פטור באינו רגיל, וומיהו גם צוה הו"ל לכתוב בלשון וי"א כיון דלהרמב"ם גם צוה חייב]. — נראה דאין דין אינו רגיל אלא ציש לצית פתח נוסף הרגיל דחייב במוזה, אבל אם פתח הרגיל הוא פתח שימאי, הרי הוא חייב באינו רגיל, עוד נראה דאין פטור אינו רגיל אלא כשאינו רגיל לא לכניסה ולא ליציאה אבל אם הפתח רגיל ליציאה אע"פ

להעמיד עליהם דלתות חשיבי כעשויים גם לזוה"פ, א"כ כל אכסדרה תחייב לדעת הרמב"ם, וז"ל דודאי תחלת עשיית האכסדרה היתה להיותה פתוחה ברוח רביעית והפנימין לא נעשו אלא לחיזוק תקרה, והלכך גם אם נמלך עכשיו להעמיד שם דלתות פטורה לפי שאין לה פנימין, אבל אם בתחלה חשב להעמיד דלתות לא מיקרי אכסדרה וחייב במזוזה שהפנימין נעשו גם לשמש כזוה"פ, אח"כ ראיתי בספר מרן זללה"ה יו"ד סי' קע"ב סק"ג דפנימין שנעשו לחיזוק תקרה הם ניחא ליה שימשו כזורת הפתח שפיר נעשים זורת הפתח ומתחייבים במזוזה, ולפ"ז ז"ל דגם כשקבע דלתות ע"ג הפנימין שנעשו לחיזוק תקרה אכתי לא ניחא ליה בסתימת הפנימין, דהא להרמב"ם ע"כ הנידון בדאיכא דלתות וכמ"ש הכ"מ דאל"כ הרי גם בפנימין לשם זורת הפתח פטור ממזוזה, והדברים ז"ע דבפשוטו כשעושה דלתות ודאי ניחא ליה בסתימת הפנימין, וי"ל דשפיר משכח"ל כשקובע הדלתות עראי ואכתי ניחא ליה בזורת האכסדרה כמות שהיא, או דניחא ליה שזמן פתיחת הדלתות תשאר האכסדרה פרוצה ברוח רביעית, וכן באבולי דמחזא י"ל דניחא שזפתחת הדלתות יגדל הפרוך ולא יסתם ע"י הכיפות של אקרא דכזי, וז"ע. (הלכות מזוזה ס"ד סק"א).

שם מתייבז בית שער אכסדרה ומרפסת חייבין במזוזה, הך ברייתא אחי לאפוקי מהא דתניא יומא י"א ז' דממעטין בית שער אכסדרה ומרפסת מביתך דהני אין מיוחדים לדירה, ואחי לאשמועינן לפרש"י דמ"מ מדרבנן חייבין, ולפירוש הרי"ף דבפתוחין לבית חייבים, ולפי זה שפיר מיתוקם בדאיכא פתח העשוי לשם פתח, דברייתא רק עיקר הדין אחי לאשמועינן דשימוש מחייב מזוזה, ור"ם רק לאשמועינן דפנימין שזרות רביעית אינם משמשים כזורת הפתח, ואמנם היינו דמשי אכסדרה רומיתא שיש שם פתח החייב במזוזה, וה"ה בכל אכסדרה אם יש שם פנימין שלא נעשו לחיזוק תקרה, ואפשר דנקטו אכסדרה רומיתא לאשמועינן דאף היא בכלל אכסדרה ופטורה לרש"י מדאורייתא, וכן להרי"ף כשאנינה פתוחה לבית.

צ"ע בטור סימן רפ"ו שלא פירש טעם הפטור באכסדרה משום דלחיזוק תקרה עדידי, וכתב סתם דאכסדרה פטורה, וגם סתם דאם יש מחיצה

מדחי ליה, ואף אי קושטא דיניה דרצא, מ"מ ברייתא באחורי הדלת איירי, ואפשר דמלשון צריך מזוזה אחרת קדייק, דאי בהעמיק הול"ל פסולה, וכדקאמר רבא, אבל באחורי הדלת באמת כשירה במקומה וצריך מזוזה אחרת בפנים או במלצן. (הערות).

שם העמיד לה מלצן של קנים כו', עי' מש"כ לעיל אי' בדברי תוד"ה הא.

שם הני פיתחי שימאי כו' דלית להו תקרה כו', ובפרש"י, עי' מש"כ בזה בהלכות מזוזה ס"ג סק"ב.

שם ארצ"ש אר"ם אכסדרה פטורה מן המזוזה לפי שאין לה פנימין הא יש לה פנימין חייב לחיזוק תקרה הוא דעדידי כו', נראה דה"נ הו"מ למיפוך הא סתם אכסדרה יש לה פנימין, והול"ל אם אין לה פנימין, ולא לפי שאין לה פנימין, וע"כ דאחי למימר דפנימין שלה לאו פנימין נינהו, אלא דניחא לגמ' לפרושי קושטא דמילתא כדמסיק דלחיזוק תקרה עדידי, דהיינו דאחי ר"ח לאשמועינן, ונקט לה בקושיא כאילו הדבר פשוט, אבל לקושטא דמילתא אין דין זה דלחיזוק תקרה עדידי אינו משמש כזורת הפתח פשוט, וזוהי ניחא משה"ק מרן זללה"ה ציו"ד סי' קס"ט סק"א דהו"ל לגמ' למיפוך אכסדרה דמחייבא אכסדרה דהא לחיזוק תקרה עדידי בלא הא דר"ם, וגם מהא דאמר אב"י חזינא להו לאיספלידי דזי מר כו' קסבר לחיזוק תקרה הוא דעדידי, משמע נמי דאין הדבר פשוט. (הלכות מזוזה ס"ו סק"א, ועי' להלן).

שם לחיזוק תקרה הוא דעדידי, א"ה, עי' מש"כ בהלכות מזוזה ס"ד סק"א בעשויין גם לזורת הפתח וגם לחיזוק תקרה.

הא דאמרינן דאכסדרה פטורה ממזוזה משום דפנימין לחיזוק תקרה עדידי, בפשוטו היינו אכסדרה הפרוזה ברוח רביעית ואין לה דלתות, אבל לדעת הרמב"ם דפתח שאין לו דלתות פטור ממזוזה, על כרחך לפרש שעשה דלתות לאכסדרה, וכ"כ בכ"מ פ"ו ה"ג, ואע"ג דלפי זה יש לאכסדרה ד' מחיצות, ואכסדרה שיש לה ד' מחיצות חייבת במזוזה דהיינו אכסדרה דזי רב וכמ"ש בשו"ע סימן רפ"ו ס"ו, צריך לחלק בין מחיצה לדלתות, והנה לפמ"ש"כ בהלכות מזוזה ס"ד סק"א דפנימין העשויין לחיזוק תקרה אם היה דעתו

י"ל דס"ל להתו' דכשהאכסדרה משמשת כניסה לבית שפיר ראוי שהפלימין ישמשו גם לצורת פתח לכניסת הבית, וכעין שכתבנו שם לענין אקרי דכזבא, ושפיר י"ל דחשיצי הפלימין כעשויין גם לפתח, ומ"מ אין לדבר הכרע ושפיר י"ל דלעולם ניחא ליה צפריצת האכסדרה ולאו שם צורת הפתח עלה, וגמ' עדיפא קמשיני דברייתא בעיקר חיוב האכסדרה במזוזה איירי, ומשכח"ל שפיר דלית לה פתח שנעשה לשם צורת הפתח וכגון באכסדרה רומיתא, וזו דעת הרי"ף, צרם עדיין דצריהם ז"ל קשים דכיון דלדעת הרי"ף אכסדרה הפתוחה לגינה פטורה אפילו יש לה צורת הפתח גמור העשוי לצורת הפתח, ואפילו מדרבנן, א"כ ר"ח דפטור לה משום דפלימין לחיזוק תקרה עזידי, ע"כ אפתוחה לבית קאמר, ושפיר קשיא עליה מזרייתא דמחייבא, ואפשר דדעת תו' כדמשמע בטור שכתבנו לעיל דבאכסדרה רומיתא אף צפתוחה לגינה חייבת, ושפיר פירש ר"ח דסתם אכסדרה הפתוחה לגינה פטורה לפי שאין לה פלימין דלחיזוק תקרה עזידי, ולאפוקי אם היו לה פלימין כעין רומיתא דהיתה חייבת, ואה"נ דמשכח"ל נמי דהיתה פטורה צפתוחה לגינה גם אם היו נעשים הפלימין שלה לשם צורת הפתח באם לא היתה כרומיתא, וי"ע.

הרמב"ן במלחמות סוכה ח' ז' כתב וז"ל תדע דהא אמרינן התם במנחות דכל אכסדרה פטורה ואע"פ שיש לה פלימין צר מאכסדרה רומיתא וזודאי מההוא קרא הוא דממעטא עכ"ל, נראה דעתו ז"ל דהא דאר"ח אכסדרה פטורה מן המזוזה לפי שאין לה פלימין, דהוא טעם על עיקר פטור דאכסדרה, דלפי שהיא נחשבת פרוצה צדו רביעית שהפלימין לא נעשו לשם צורת הפתח הלכך היא פטורה, דאם כוננו רק לומר דפלימין לחיזוק תקרה עזידי ולא חשיצי צורת הפתח, לא הול"ל אלא פלימי אכסדרה לחיזוק תקרה עזידי, והיו ידעין דלא חשיצי כצורת הפתח, ואם יש פתחים באחת משלש הדפנות האחרות שפיר היו חייבין, וגם לפי זה לא היה מקום למיפך עליה מזרייתא דקמני דאכסדרה חייבת, דשפיר מיתוקמא צפתח שבאחת מג' הדפנות, אלא ודאי מימרא דר"ח היא דכל האכסדרות פטורות, לפי שהיא פרוצה צדו רביעית שאין לה פלימין שם דלחיזוק תקרה עזידי, הא אם היה לה צורת הפתח קצוה רביעית היתה

גם צדו רביעית אע"פ שהיא נמוכה או שעשויה חלונות חלונות חייבת, ולא פירש דהיינו מדרבנן לרש"י, ולהרי"ף דוקא צפתוחה לבית כמו שכתב שם צבית שער, [ואם מחילה נמוכה היינו אכסדרה דבי רב דכאינדרונא מעליא הוי וחייב מדאורייתא, הו"ל לחלק צינה לבין אכסדרה רומיתא דהיינו עשויה חלונות דאינה חייבת אלא מדרבנן, דהא ודאי צרייתא דקמני צית שער אכסדרה ומרפסת חייבין במזוזה כולהו כי הדדי נינהו ומדרבנן הוא דמחייבי לרש"י, ומוקמינן לה באכסדרה רומיתא, ולהרי"ף דוקא צפתוחה לבית], ויש נפקותא בדיון לחיזוק תקרה גם באינו פרוץ במלואו כדאשכחן באבולי דמחוזא יומא י"א א', והמחבר באמת העתיק לשון הרמב"ם שם בס"ו דטעם פטור אכסדרה משום דלחיזוק תקרה עזידי, ואח"כ העתיק לשון הטור באכסדרה רומיתא, והרמב"ם לא העתיק כלל הא דאכסדרה רומיתא, וסמך על מש"כ הטעם דלחיזוק תקרה עזידי, וס"ל דבאכסדרה רומיתא סתמא לאו לחיזוק תקרה בלחוד עזידי, דגם ניחא להו צפתח, אבל לאו כלל הוא, ובפ"ו ה"ו סתם צבית שער אכסדרה ומרפסת פטורים אלא אם כן פתוחים לבית, ובכלל זה גם אכסדרה רומיתא, וי"ע על המחבר שבאכסדרה רומיתא העתיק לשון הטור ולא פירש דהיינו רק מדרבנן או צפתוחים לבית, ומשמע דנקט דעת הטור דאכסדרה רומיתא חייבת אף צפתוחה לגינה גם לדעת הרי"ף, ומה דמוקים לה צפתוחה לבית היינו משום צית שער ומרפסת. — הטור צס"י רפ"ז חייב מזוזה בפרוץ במלואו משום ראשי כתלים, וצריך טעם למה לא אמרינן צהו לחיזוק תקרה עזידי, ושמא לא אמרינן לחיזוק תקרה אלא צרחבו יתר על ארכו, [ולא דמי לאבולי דמחוזא דהתם הכיפות נעשו להחזיק את צית האסורים], ועי' בהלכות מזוזה סימן ג' מש"כ בזה.

בתו' סוכה ח' ז' הקשו לפירוש הרי"ף דהך צרייתא דמחייבא צית שער אכסדרה ומרפסת במזוזה איירי צפתוחים לבית, דא"כ הו"ל לשנויי הכי אקושיא דפרכינן לר"ח, ולכאורה אינו מובן דהא ר"ח טעמא קאמר משום דפלימין לחיזוק תקרה עזידי, ומאי מהני לזה מה דפתוחין לבית, ולמש"כ בהלכות מזוזה סימן ד' סק"א דבנתיבין גם לחיזוק תקרה וגם לפתח חייב במזוזה,

חייבת, ומסתברא דאם היו עושים נורת הפתח צרביעת לשם נורת הפתח שהיו מגדילים הגיפופים והיתה ראויה טפי לשימוש], והא דבת ג' דפנות כאכסדרה פטורה ודאי מההוא קרא דיומא י"א נפק"ל דאינה דומיא דבית דלא חזיא לדירה, וכיון דמימרא דר"ח על עיקר פטור אכסדרה ואפילו יהיו לה נורת הפתח בג' הדפנות, הלכך שפיר פרכינן עליה מצרייתא דאכסדרה חייבת ומוקמינן לה באכסדרה רומיתא, ומתפרש דאכסדרה רומיתא חייבת מלד עצמה ואף בפתוחה לגינה, וחייבת מדאורייתא, ולפי זה הו"מ לסיועי לר"ח מצרייתא דיומא, והו"מ למיפרכ צרייתא אהדדי, וכן הו"מ למיפרכ תינח אכסדרה אכסדרה דל"ק, אבל אכתי בית שער ומרפסת אכתי שער ומרפסת דצרייתא דיומא קשיין אהדדי, אלא דלא מייתי הכא צרייתא דיומא אלא מימרא דר"ח, ולכך משני לה אקושיא דאכסדרה דאיירי צרומיתא, ולאשמועינן דאכסדרה צרומיתא חייבת מלד עצמה, ומיהו צרייתא דכילל אכסדרה צהדי בית שער ומרפסת ע"כ בפתוחה לבית איירי וכדעת הר"י, אלא דמני איירי גם צרומיתא, וי"ע. (הלכות מזוזה ס"ו סק"א).

שם באכסדרה דבי רב, א"ה, עי' מש"כ בזה בהלכות מזוזה ס"ו סק"ו צדין מרפסות שלנו.

שם צי הרזיקי חייב בשתי מזוזות כו' בית שער הפתוח לחצר ובתים פתוחים לבית שער, פרש"י מזוזה אחת בפתח שמן בית שער לבתים ואחת בפתח שמן החצר לבית שער, וקשה דהפתח שבין הבית שער לבתים, היינו פתח הבית, ומאי אינטריין לאשמועינן, וגם מה שיין ליחסו לבית שער, הלא גם צדליכא בית שער פתח הבית חייב במזוזה, ועוד דהא בתים פתוחים לבית שער, וא"כ בכלל צריך מזוזות ולמה נקט רק אחת, ובטור ס' רפ"ו מצואר דסתמא יש לבית שער פתח שנכנסים אליו מרה"ר, ושם צריך מזוזה שלישית, ולפי זה היה ראוי לפרש בשתי מזוזות דקאמר היינו צניסיה מרה"ר לבית שער, וצניסיה מחצר לבית שער, ומזוזה שצניסיה לבית לא חשיב שזו מזוזת הבית, (ומה שהוצרכו לבתים הפתוחים לבית שער, [דהא משמע דרק צי הרזיקי צריך שתי מזוזות ולא כל בית שער, אע"ג דכל בית שער פתוח לחצר], יש לפרש דאם לא היו הבתים

פתוחים לבית שער, היה צריך לקבוע המזוזה מימין היוצא מן הבית שער לחצר, כיון דמן החצר נכנסים לבתים, ולא היה נחשב שהבית שער צריך ב' מזוזות, דזו מזוזת החצר, א"נ לדעת הר"י דבית שער הפתוח לחצר פטור לגמרי, כמ"ש המרדכי, [דבתו' בסוכה וכן בתו' דיומא הזכירו דהרי"ף מחלק בין פתוחים לבית לפתוחים לגינה, אבל המרדכי כתב בין פתוחים לבית לפתוחים לחצר, וכבר נחלקו בזה הר"ה והרמב"ן בסוכה ח' ע"ש, ודעת הרמב"ן והר"ן והריטב"א שם כדעת תו' דרק בפתוח לגינה פטור], אבל בטור מצואר בשתי מזוזות שאמרו בגמ' היינו של הפתח שלבית ושל הפתח שלחצר, וכמו שפרש"י, מלמד הפתח שמרה"ר, ואפשר שהיה פתח מהבית שער לבית לפני פתח הבית, כלומר דכל בית שער יש לו שני פתחים משני צדדיו, ולא שמלד אחד פתח הבית משמש כפתחו והוא נלמד לבית, [ובזה ניחא נמי דמשמע שהיו הרבה בתים פתוחים לבית שער, וסתמא הבית שער אינו כ"כ גדול שיהיו בו כ"כ הרבה פתחים], דבית שער יש לו ב' מחילות מצ' צדדיו, והלכך חשיבא הך מזוזה של הבית שער ולא של הבית, אע"ג שהיא מימין היוצא מבית השער לכוון הבית, וקרי ליה בתים פתוחים לבית שער כיון שאין רשות אחרת [שניתן להגיע אליה ממקום אחר], מפסקת צניסיה, ובה ניחא נמי דחשיב רק מזוזה אחת אע"ג דבתים רבים פתוחים לבית שער, דהיינוא מן הבית שער היא דרך פתח אחד, ומשם נכנסים לכל פתחי הבתים, ובה גם יש חידוש דפתח זה שעיקרו יציאה מן הבית שער לפתחי הבתים חייב במזוזה, דחשבינן ליה כפתח כניסה לבית, דבאמת יש מקום לשאול מהו חידושיה דרב יהודה דהא דפתח הבית חייב במזוזה פשיטא, והא דבית שער חייב במזוזה נמי תניא בצרייתא ועכ"פ בפתוח לבית מיתוקמא, ומה דהכניסה מן החצר לבית שער, אין בזה חידוש דכך לי אס נכנסים לבית שער מרה"ר לבין אס נכנסין מן החצר, אס יש לחצר כניסה מרה"ר, אבל אס אין יש בזה חידוש דקובעין המזוזה לבית שער, כאילו מפנימי לחיצון, ועי' להלן ובמרדכי, וי"ע. — ולפרש"י יש לפרש דמימרא דר"י דהבית שער צריך ב' מזוזות מתפרש דהמזוזה מהחצר היא אל הבית שער, דאל"ה לאו מזוזת בית השער היא.

יש לעי' לדעת רש"י דבית שער חיוצו מלד עצמו מדרבנן ואף בפתוח לגינה, ומדאורייתא פטור אף בפתוח לבית, עי' ר"ן וריטב"א סוכה שם, א"כ פשיטא דבית שער שיש לו עשר פתחים חייב בעשר מונוח, ומה אחי רב יהודה לחדש, הרי גם אם הבתים לא היו פתוחים לבית שער, והיה לבית שער שני פתחים לחצר, היה חייב בשניהם, ושמא נימא דחצר שאין בתים פתוחים לתוכו פטור אף מדרבנן, וס"ד הכא דהפתח שמהבית שער לחצר יחשב כשערי חצרות ואיירי שאין להם בתים ויפטר, א"נ אותם בתים שנכנסים להם מהבית שער יש להם יציאה לחצר, וס"ד לעשות המוזה מהבית שער לחצר כדין שערי חצרות, קמ"ל דחשיב כשער של הבית שער וחייב, ואיירי שיש כניסה לבית שער מרה"ר כמ"ש הטור, דאם לא כן אלא שהכניסה מרה"ר לחצר ומשם לבית שער פשיטא דחשיב כשער של הבית שער כיון שאין כניסה לבתים אלא דרך שם, ובשטמ"ק אות כ' וכן בנמו"י כתבו דס"ד דמוזה הבית תפטור את הבית שער עי"ש.

ואמנם במרדכי הקשה פשיטא דכל שער חייב במוזה, ונראה דכונתו לפרש"י דכל בית שער חייב מדרבנן, וא"כ פשיטא דכל שער שיש לבית שער חייב במוזה, ואיירי שיש פתח גם מרשות הרבים לבית שער וכמ"ש הטור וכדרך כל בית שער, ואשמועינן רב יהודה דגם הפתח שמחצר לבית שער חייב במוזה, ועי' הקשה דפשיטא, דאילו לפי' הרי"ף דאין חיוצ בית שער אלא בפתוח לבית, היה מקום לומר דהפתח שמבית שער לחצר כפתח החצר חשיב ואם אין בתים פתוחים לחצר יהיה פטור, ושפיר קמ"ל דחייב, אם לימין הנכנס לחצר, אם לימין הנכנס לבית שער, ותיירך ר"י דאיירי שאחד מן הפתחים אינו רגיל כ"כ וקמ"ל דאין הרגיל מבטל את שאינו רגיל, ותיירך לפרש דהפתח שמרשות הרבים לבית שער רגילין זו טפי, וס"ד למיפטר את הפתח שמחצר לבית שער, וכן פירש מרן זללה"ה בסימן קס"ח סק"ב, א"נ איירי שיש פתח לחצר מרשות הרבים ועי"ז רגיל טפי דרך הפתח שמחצר לבית שער וס"ד למיפטר פתח שמרשות הרבים לבית שער, ומש"כ עוד דלשון שני שפרש"י דהרגיל מבטל את שאינו רגיל י"ל דהכא מיירי שהרגיל כנגדו ומחשיבו, ז"ל דר"ל

דאיירי שמשחל גם לשמש בפתח שאינו רגיל, וכה"ג אע"ג דחד רגיל טפי מ"מ אינו מבטל את הרגיל מעט פחות ממנו, ועי' בספר מרן זללה"ה שם, ולפי זה לדינא יש לחוש בכל גווי דלא ידעין מדת רגיל, וגם לא קיי"ל דרגיל מבטל שאינו רגיל.

והרמב"ן במלחמות סוכה ח' וכן בר"ן וריטב"א שם נקטו בפשיטות דהמוזה שצין הבית שער לחצר היא מימין הנכנס לחצר, דהיינו שערי חצרות, ומשמע דפשוט להו שיש גישה צין החצר והבתים, וי"ל דמשמע להו דיש להשוות שתי המונוחות של הצי הרזיקי וכיון דשל הבית היא מהבית שער לבית, הרי השניה היא מהבית שער לחצר, ושמא ס"ל דלא שייך לקבוע מוזה מן החצר לבית שער, כיון דכל הכניסה לחצר היא דרך הבית שער ואין קובעין מוזה מפנימי לחיצון, וכתבו להוכיח דבית שער של חצר דינו כבית שער של בית וחייב במוזה לדעת הרי"ף, והיינו בפתח הכניסה מרשות הרבים לבית שער, דאם איתא דבית שער של חצר פטור, לא היה ראוי לחייב כאן את הבית שער לקבוע מוזה ביציאתו לחצר, כיון דהוא בית שער של בית, שהרי בתים פתוחים לתוכו, והר"ז כאלו חנו באים לקבוע מוזה מפתח הבית לחצר, ולא מהני כאן מה שזה שערי חצרות, דלא חייבו שערי חצירות אלא מפני שמשמים כניסה לבתים, ולא יתכן לחייב מבתים להם, ובפרט שהחצר משמש כניסה רק לבתים שהבית שער פתוח להם, שכן הוא פשוט דשמעתתא, אבל אם בית שער של חצר חייב, א"כ אין לבית שער יתרון במה שהוא פתוח לבתים, דכך הוא מתחייב מחמת פתיחתו לחצר כמו מחמת פתיחתו לבית, ושפיר משמש הפתח לחצר כשערי חצרות וחייב לקבוע לו מוזה מהבית שער, וכאלו לא היה הבית שער משמש כבית שער לבתים.

ובתב ז"ל עוד דכי היכי דתנן בפ"ג דמעשרות דבית שער אכסדרה ומרפסת הרי הם כחצר אם חייבת חייבין ואם פטורה פטורין ודינן למעשרות כדינן למוזה וכן אותה משנה מוכחת באמת, אפשר דר"ל מדתנן התם נמי דסוכת היוצרים הפנימית חייבת והחיצונה פטורה חזינן דכדינן למוזה כך דינן למעשרות, ותנן נמי התם דהגגות פטורים אע"פ שהם של חצר החייבת, ועי"כ הא דבית שער של חצר חייבת טובל דהוא

פשיטא דהמזוזה היא מימין הנכנס מחצר לבית שער דהא ליכא כניסה אחרת לבית שער, וגם אם יש כניסה מרה"ר גם לחצר וגם לבית שער יש מקום לתת המזוזה מימין הכניסה מחצר לבית שער, אבל פשיטא דמילתא דפשיטא דליכא פתח לבית שער מרשות הרצים, וכמו שכתב הטור בפשיטות מלכד כו', וא"כ סתמא אין לחצר כניסה מרשות הרצים, ולפי זה שפיר יתכן דכו"ע יודו להרמב"ן ודעימיה דיתן המזוזה מימין הכניסה מן הצית שער לחצר.

מסקנא דמילתא נראה דאם יש לחצר כניסה מרה"ר אפילו אם גם לבית שער יש כניסה מרה"ר, יש לקבוע המזוזה מימין הנכנס מן החצר לבית שער, דכנה"ג לא מצאנו חולק ארש"י, דפשיטא דמילתא דאין דברי הרמב"ן והר"ן והריטב"א אלא בדליכא כניסה לחצר מרה"ר, ובאם אין לחצר כניסה מרה"ר, אפילו אין צתים פתוחים לחצר אלא אלו שפתוחין לבית שער, יש לקבוע מימין הכניסה מבית שער לחצר כיון שזו דעת הרמב"ן והר"ן והריטב"א ובתראי נינהו, וגם יתכן דרש"י לשיטתיה דבית שער חייב מדרבנן גם באינו פתוח לבית או לחצר, ובזה סתם המחבר דלא כוותיה, [ואף דהר"ן והריטב"א צקוכה תמכו בדעת רש"י דבית שער חייב מדרבנן גם בפתוח לבית, מ"מ הזכירו לפי שפתוחין למקום חיצו, ומשמע דבית שער שאינו פתוח למקום חיצו פטור גם מדרבנן], וכ"ז כשיש כניסה מן החצר לצתים שלא דרך הצית שער, אבל אם אין כניסה מן החצר לצתים אלא דרך הצית שער, ודאי יש לעשות המזוזה מן החצר לבית שער, דהחצר פטור, ויתכן דרש"י פירש שאין כניסה מן החצר לצתים, אבל כשיש מודה להרמב"ן.

עוד הנני שז' לבאר בקוצר, דבטור מבואר דפשוט הדבר דהצית שער יש לו גם כניסה מרה"ר, ולפי זה לית לן לחדש דהיה לחצר כניסה מרה"ר, ואם היה לחצר כניסה לצתים שלא דרך הצית שער, היה ראוי לקבוע המזוזה מימין היוצא מן הצית שער לחצר וכדעת הרמב"ן, ואם נקוט דעת הטור כרש"י דהמזוזה מן החצר לבית שער [דלשוננו בחצר כלשוננו בגינה ושם המזוזה לימין הנכנס מן הגינה לבית שער], ע"כ לפרש דהחצר אין לו כניסה לצתים אלא דרך הצית שער, והלכך אף שהוא פנימי, מכיון שהוא פטור דאין חיצו שער

משום דדין חצר עליו, ודכוותה למזוזה דיינינן ליה כשערי חצירות.

עוד הביא ז"ל שם ממס' מזוזה דתני התם המזוזה ניתנת על ימין בכניסתו מן השוק לבית שער וצינאיתו מן החצר לבית שער, וכבר כתב מרן זללה"ה דהוא ט"ס ונראה דז"ל וצינאיתו לחצר מן הצית שער.

ולפירוש הרמב"ן והר"ן והריטב"א איירי צי הרזיקא כשיש צתים פתוחים לחצר, ואשמועינן רב יהודה דלכריך מזוזה מהצית שער לחצר, אע"ג דהצית שער פתוח לצתים, ואין עושין מזוזה מצתים לשערי החצרות, קמ"ל דבית שער הפתוח לצתים לאו צתים הוא, ויותר נראה דהחצר אין צו אלא אלו הצתים שהצית שער פתוח להם, ועיקר הכניסה לצתים הוא מהצית שער, והו"ל החצר כעין רחצה שאחורי הצתים, אפילו הכי חייב במזוזה מהצית שער לחצר, ויש בזה גם לאפוקי מפרש"י שהמזוזה מחצר לבית שער.

שו"ע יו"ד סי' רפ"ו ס"ח צית שער שפתוח לבית ולחצר חייב צתתי מזוזות אחת במקום שפתוח לבית ואחת במקום שפתוח לחצר, זה לשון הטור והוסף שם חוץ מהמקום שנכנסין לו מרה"ר, והצ"י השמיטו, והצ"י העתיק לשון רש"י דמזוזה אחת צפתח שמן צית שער לצתים ואחד צפתח שמן החצר לבית שער, וסתמו כפירוש דגם כאן נתכוין כפרש"י שנותן המזוזה מימין הכניסה מן החצר לבית שער, אבל ז"ע דהרמב"ן והר"ן והריטב"א חולקין ומפרשים שנותן המזוזה צימין היוצא מן הצית שער לחצר כדין שערי חצרות, גם יתכן דרש"י לשיטתיה דבית שער חייב מדרבנן אפילו אינו פתוח לבית או לחצר, והלכך עדיף חיובו מחיוב חצרות דבאין צתים פתוחים לתוכן פטורים, משא"כ לפי מה דסתם המחבר לעיל דבית שער אינו חייב אלא אם כן צתים פתוחין לו, ודעת רש"י כתב צטס י"א, לפי זה י"ל דחיוב דשערי חצרות עדיף ויש לקבוע המזוזה מימין הנכנס לחצר, ואמנם לפי מש"כ הצ"י על דברי הטור חוץ מהמקום שנכנסין לו מרה"ר, דהיינו אם יש לו פתח שלישי פתוח לרשות הרצים, משמע דיתכן גם דאין לו פתח פתוח לרה"ר, וא"כ ע"כ שהחצר יש לו פתח מרשות הרצים ודרכו נכנסין ומגיעין לבית שער וממנו לצתים, ובכנה"ג

לגינה, דהגינה סתמא אינה פתוחה לרשות הרצים או למצוי, ואף אם אינה מוקפת מחיצות, מ"מ סתמא אין באים מרשות הרצים וממצוי לשם, ונחלקו אם יש לדון לבית שער זה כפתוח לבית ולחיצו במזוזה, או לדון בבית שער סתם שהוא פטור, ובית שער זה יש לו שני פתחים אחד בגינה ואחד בקיטונית, ואם הקיטונית יש בה ארבע אמות על ארבע אמות הרי פתחה הוא פתח של בית, ואין שייך ליחס את הפתח לבית שער, וגם אין מקום לפטורו, [אלא אם כן נימא שהגינה גדולה ונימא דאין חיוב מזוזה מפנימי לחיצון], ויתכן לפרש כמו שזכרנו לעיל צדי הרזיקי דמשמע שהרצה בתים פתוחים לבית שער וסתמא אין הבית שער גדול כל כך, וכתבנו לפרש דהיו שם שני פתחים אחת של הבית שער ואחת של הבתים, [דסתמא כל בית שער יש לו שני פתחים], וזינייהם חדר קטן שממנו נכנסים לכל הבתים, הלכך שייך ליחס את הפתח אל הבית שער, שאינו פתח הבית, ודכוותה אפשר לפרש גם כאן שיש פתח לבית שער לפני פתח הקיטונית, אבל אם הקיטונית אין בה ארבע אמות על ארבע אמות שפיר אפשר ליחס את פתח הקיטונית כפתח הבית שער, [ולפי זה יהיה מוכח דבית שער שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות נמי חייב במזוזה כשפתוח לבית], ומיהו סתימת הדברים דהקיטונית היא המשמשת כפתח הבית שער ויש בה ארבע אמות על ארבע אמות.

ואמרי רב ושמואל דפתח הקיטונית [לפמ"ש פ' רש"י דל"ג איפכא], לכו"ע חייבת במזוזה, ולא נחלקו אלא בפתח הבית שער שבגינה דר"י סבר דגם הוא בבית שער שפתוח לבית כיון דסו"ס נכנסין דרכו לקיטונית ולבית, וחכמים סברי דפתח הגינה חשיב וכאילו אין לו פתח לבית, ורבה ור"י סברי דלכו"ע פתח הבית שער שבגינה פטור, ולא נחלקו אלא על פתח הבית שער שבקיטונית, דלחכמים גם הוא בבית שער של גינה ופטור.

לפרש"י ותו' דבית שער אכסדרה ומרפסת חייבין במזוזה מדרבנן ואפילו אינם פתוחים לבית, יש לדעת אמאי הכא אם גינה עיקר פטורין דמ"מ ליחייבו מדרבנן.

ואפשר דבית שער הפתוח מרה"ר לגינה דחייב לפרש"י היינו הכניסה מרה"ר לבית שער, דמדרבנן דירת בית שער דירה היא וחייב

חצירות אלא משום שמשמשין כניסה לבתים, הלכך קובעים מן החצר לבית שער, ויש משמעות בגמ' שהבית שער יש לו כניסה מרה"ר, ממה שלא פירשו צי הרזיקי בית שער הפתוח לבית ולחצר, כמו שהוא בצרייתא דגינה, ש"מ דבית שער זה יש לו פתח נוסף מרה"ר, וצ"י משמע דאפשר שלא היה כניסה לבית שער מרה"ר ולפי זה ע"כ היתה כניסה מרה"ר לחצר ומשם לבית שער, ולפי זה פשוט כפרש"י שהמזוזה מימין הנכנס מן החצר לבית שער, והרמב"ן והר"ן והריטב"א דפירשו שהמזוזה מימין הנכנס מן הבית שער לחצר, מסתברא דפירשו כהטור שיש לבית שער גישה מרה"ר, וגם יש לבתים יציאה לחצרות שלא דרך הבית שער, והרי היציאה מן הבית שער לחצר צדין שערי חצירות, ויתכן דגם אם יש כניסה גם לחצר מרה"ר, דמ"מ תהא המזוזה מן הבית שער לחצר. — מה שלא הזכירו בגמ' המזוזה שבכניסה לבית שער מרה"ר, י"ל דצי הרזיקי נקרא השטח שמן הפתח של החצר עד פתחי הבתים ששם הוא משונה מכל בית שער שמתרחב עד שכל הבתים פתוחים לחוכו, אבל הכניסה מרה"ר לבית שער הוא ככל בית שער שחייב בפתוח לבתים, גם י"ל דמזוזה ההיא פשוטה וא"צ לפרשה, גם הס"ד שבשטמ"ק ובגמ"י שכל הבית שער יחשב כפתח אחד, י"ל דלא שייך בכניסה שמרה"ר שרחוקה הרבה מפתחי הבתים, ומ"מ לו"ד הראשונים ז"ל היה אפשר לפרש דצ' המזוזה היינו אחת שבכניסה מרשות הרצים והשניה שבפתח החצר, אבל שבפתחי הבית לא חשיב דפתח הבית הוא. — אם ננקוט בדעת הטור דאין לחצר כניסה מרה"ר ושאין לחצר כניסה לבתים שלא דרך הבית שער, נמצא מצואר לפרש"י דאף כשהחצר פנימי עושין המזוזה ממנו לבית שער כיון שהחצר פטור. (הלכות מזוזה ס"ו סק"ב).

שם ת"ר בית שער הפתוח לגינה ולקיטונית ר"א נידון כקיטונית וחכ"א נידון בבית שער, לדעת הרי"ף דבית שער פטור אף מדרבנן אלא אם כן פתוח לבית, אפשר לפרש דכאן בית שער זה אף שהוא פתוח לקיטונית ומשם לשאר חדרי הבית, מ"מ מטרתו העיקרית היא להגיע מן הבית אל הגינה, דסתמא דמילתא אין קובעין כניסה לבית דרך הקיטונית ויש לבית כניסה אחרת, וגם אין מגיעים מן הגינה לבית אלא אלו שיצאו מן הבית

וריצר"י פוטר דס"ל דהפתח מתיחס לגינה ולגג, וקרי להו חיל כעין החיל שהיה זהר הצית שהיתה מחיצתו גבוהה עשרה כדמנן שלהי פ"ק דכלים, וכדאמר פסחים פ"ו א' חיל וחומה שורא וצר שורא, וה"נ הגינה והגג אין להם אלא מחיצה עשרה, ואם ר' יוסי דצרייתא דידן הוא ריצר"י, ונימא דפליגי נמי בפתח צית, א"כ היינו פלוגתאן אלא דאפכי להו, והדצר מצוי בירושלמי, א"נ שמא פתח בירושלמי הוא נמי כעין פתח צית שער, עכ"פ שמעינן מלישנא דרבנן דדייני לגינה כרשות הרבים אע"פ שהיא פנימית.

ובשעה"ג שלהי הלכות מזוזה בשם ריא"ז כתב וז"ל וכן נראה צעניי שאם היה צית גדול פתוח לצית קטן שאין צו ד"א צין שהיה היכר ציר לצד הצית הגדול צין שהיה היכר ציר לצד הצית הקטן חייב במזוזה שפתחו של גדול הוא נחשב והרי הוא כצית הפתוח לרשות הרבים או לגינה שהוא חייב במזוזה ואפילו אם היה היכר ציר מצחוץ עכ"ל, וכ"כ הגרע"א ז"ל בגליון היו"ד סי' רפ"ו סי"ג דיהא נידון החדר הקטן כשוק, והנה פשוט להו ז"ל שאין ליחס את הפתח לחדר הקטן, והלכך פתח של הגדול הוא והקטן כרשות הרבים, אבל מה שהחדר הקטן פטור ממזוזה לא סגי בהכי ליחס את הפתח לגדול, דהא פתח של צית המדרש דרבי לא היה לו מזוזה כדאמר ל"ג א', ולא אמרינן דכיון דצית המדרש פטור יש ליחס את המזוזה לצית, דפטור וחיוז דמזוזה אינם קובעים למי לשייך את הפתח, והרי הפוטרים צצית שער דגינה וקייטונית מתיחסים את הפתח לגינה אע"פ שהיא פטורה, והכל לפי הענין, ורהיטת הדברים דהשעה"ג והגרע"א ז"ל מחייבים כהאי גוונא לקבוע המזוזה בצרכה, [ובציהכ"ס שאין צו ד"א כתב מרן זללה"ה דאפילו הכי חשבו הוא ליחס את הפתח אליו, עי' סי' קס"ט סק"ב, ולכך אין קובעין מזוזה ממנו לחוץ, וכ"כ ז"ל שם דהכל לפי הענין], ולו"ד ז"ל יש מקום לדון בדבר, ועי' בתשובת מהרי"ל שצ"י סי' רפ"ט, שוב נראה דדברי השעה"ג הם בזמן שיש פתח מן החדר הקטן לרשות הרבים או לחצר.

ונראה דמכל מקום יש יתרון לפנימי ליחס את הפתח אליו כשאפשר, ונפקא מינה כגון שהפנימי צית התצן דלמ"ד פטור יהא פטור, ולא נייחס את הפתח לחוץ, דכל שהחיצון והפנימי

במזוזה, אבל הציאה מצית שער לגינה פטורה, דאע"ג צצית הפתוח לגינה חייב וחשבינן לגינה כאויר דעלמא ופתח הצית כניסה לצית, היינו דוקא צצית, אבל לא צצית שער, דלגבי צית שער חשבינן לגינה כעיקר וחשיבא כפתח הגינה, והכא משום דהצית שער פתוח לקייטונית דיינינן אם עי"ז חשבינן לצית שער כצית, וחשיבא כפתח הצית שער מן הגינה ולא כפתח הגינה, או דמ"מ פתח הגינה היא ופטורה.

מה שהעדיף רש"י פירושא דהיכר ציר, אע"ג דלא אשכחן ענין היכר ציר לגבי מזוזה אלא במימרא דשמואל לעיל א' צין צי גברא לצי נשא, אפשר דהוא משום דלא ניחא ליה דליהוי פלוגתא בפתח הקייטונית דהיא פתח הצית, ולכך פירש בהיכר ציר דלפי זה לא נחלקו אלא בפתח שצין הגינה לצית שער, ופתח הקייטונית לכו"ע חייבת. והנה מלאנו כאן חיוז מזוזה מן הגינה לצית אע"ג שאין כניסה לגינה אלא מן הצית, דסתמא הכי מתפרש, צין אם הגינה מוקפת מחיצות צין אם אינה מוקפת, מ"מ אינה משמשת אלא ליוצאים מן הצית, ונראה דשפיר י"ל דהחיוז מדאורייתא דדיינינן לגינה כרה"ר, והבא מן הגינה לצית קרינא ציה דרך ציאתך, ואין צדך כלום מה שהמגיע מן הגינה לצית הקדים לצאת מן הצית לגינה, הגע עצמך עיר מוקפת חומה שהשער שנכנסים צו מחוץ לחומה עובר דרך צית דירה, האם יש ספק על מזוזה הצית שיש לקובעה מימין הנכנס מן העיר לצית, וה"נ הגינה כאילו היא העיר וקרינא דרך ציאתך להבא מן הגינה אל הצית, ולא נחלקו אלא בפתח הצית שער, אבל פתח הצית לגינה לכו"ע חייב וכמש"כ לעיל, ולפרש"י צבי הרזיקא נמי אשכחן חיוז מזוזה מן החצר הפנימית אל הצית שער, ולמש"כ לעיל איירי שא"א להגיע אל החצר אלא מן הצית שער, ומ"מ לאו כלל הוא, דזימנין שהפתח מתיחס אל הפנימי ואם הוא פטור פטור, כמו בפתח הצית שער לגינה למאן דפטור דחשבינן לפתח כפתח הגינה.

ובירושלמי שלהי מגילה אשכחן פתח שהוא פתוח לגג ולגינה הרי הוא כפתוח לחיל דצרי ריצר"י וחכ"א הרי הוא כפתוח לשוק, נראה דחכמים מחייבי לקבוע מזוזה מן הגג ומן הגינה לצית דחשבינן לגג ולגינה כרשות הרבים,

כניסה לבתים וכמ"ש מרן זללה"ה בסימן קס"ח סק"ג ה', וכן במלחמות סוכה ח'. (עד כאן).

ל"ד א' אתמר לול פתוח מן הבית לעלייה אמר ר"ה אם יש לו פתח אחד חייב במזוזה אחת אם יש לו ב' פתחים חייב בשתי מזוזות כו', נראה דאמי לאשמועינן דלול זה לא דיינינן ליה כבית שער דפטור, ואפשר דאמנא דינו כבית שער וחיוצו מדרבנן לדעת רש"י ותו' לעיל ל"ג ב', ולדעת הרי"ף חיוצו משום דפתוח לבית ולעלייה, ואפשר דעדיף מבית שער כיון דהוא בתוך הבית, וגם לרש"י ותו' חיוצו מדאורייתא, ואפשר נמי לאידך גיסא דגרע מבית שער שאינו אלא כמקום לסולס, ואף לדעת הרי"ף אין חיוצו אלא מדרבנן, ובפשוטו יש לפרש דאיידי ביש צו ארבע אמות על ארבע אמות דלא מלאנו חיוצ מזוזה בבית שאין צו ארבע אמות על ארבע אמות כדאמר סוכה ג' א', ואף אם נימא דחצר דחיוצו משום שמשמש כניסה לבתים, חייב במזוזה גם באין צו ארבע אמות על ארבע אמות, ונימא דה"ה בית שער המשמש כניסה לבית עי' פ"ת סי' רפ"ו ס"ק י"א, אכתי יש לדון אם לול זה כיוצא בזה, וכיון דגם בבית שער לא נתפרש הדבר, ראוי לפרש דהכא בלול שיש צו ארבע אמות על ארבע אמות עסקינן, גם רהיטת הדברים דהמזוזה היא בימין הכניסה ללול, ואם אין צו ארבע אמות על ארבע אמות ונימא בבית שער שאין צו ארבע אמות על ארבע אמות פטור, הרי יש לקבוע המזוזה לימין היוצא מן הלול לבית עי' מש"כ לעיל ל"ג ב', ועי' להלן ד"ה מלישנא דמשמע דאין בלול ארבע אמות על ארבע אמות, ושם נתפרש באורך.

שם אר"פ ש"מ מדר"ה האי אינדרונא דאית ליה ארבעה באבי חייב בארבע מזוזות כו' אע"ג דרגיל בחד, כבר תמה בשטמ"ק בשם תו"ח לפרש"י מה שיך רגיל בחד הרי כל נכנס ויוצא ע"כ עובר בשניהם, וגם יש לשאול הרי מזוזה אחת היא בכניסה ללול ואחת בכניסה לעלייה, וא"כ היכן מלאנו בחד אינדרונא דבעי שתי מזוזות, וגם אם נימא דבעלייה יוצא מן הלול למרפסת, וקובע המזוזה מימין הנכנס למרפסת כיון דהמרפסת משמשת כניסה לעלייה, נמי כיון דמזוזה זו צריכתה והיא מימין היוצא מן הלול, שוב אין כאן צ' מזוזות ללול, ודוחק לומר דבעלייה קובע המזוזה מימין

שוין, הרי לעולם הפנימי עדיף לייחס את הפתח אליו, דפנימי עדיף גם מהיכר ציר וכמ"ש מרן זללה"ה סימן קס"ח סק"א. (הלכות מזוזה ס"ו סק"ג ד', ועי"ש בכל הסימן).

רש"י ד"ה תקרה אסקופה עליונה, היינו משקוף היורד למטה מן התקרה, וכן לל"א איירי בהדיא דדאיכא תקרה אלא שחצר משקוף, ולמדנו דתקרה חלקה לאו שם משקוף עלה, דכשם שצריך פצימין מן הצדדים כך צריך פצים מלמעלה, וכן מה שפירש רש"י בסמוך ד"ה אכסדרה דלמעלה יש דופן מעט, היינו נמי לומר שיש שם משקוף, דהא מוכח בגמ' דאילו היו הפצימין לשם פתח היה חייב במזוזה, וע"כ לפרש דאיכא נמי משקוף. (הלכות מזוזה ס"ג סק"א, ועי"ש המשך הדברים).

תוד"ה דלית להו תקרה אבן נכנסת ואבן יונאת, א"ה, עי' מש"כ בהלכות מזוזה ס"ג סק"ט בסופו.

בא"ד ומה שפי' הקונטרס כו' קשיא מי גרע משערי חצרות כו', א"ה, ראיתי להעתיק כאן מש"כ בהלכות מזוזה סימן ו' סק"ו. נראה דעיר שכל פתחי הבתים הם פתחי שימאי, מ"מ שערי העיר והחצרות חייבין במזוזה מדאורייתא, [להסבירים דשערי העיירות והחצירות דאורייתא עי' מש"כ בהלכות מזוזה ס"ד סק"א], דאף דחיוצ שערי עיירות וחצרות הוא משום שפתוחים לבתים, וכמ"ש בתו"י יומא י"א א' בשם ירושלמי, וברמב"ם פ"ו ה"ח, היינו דלא נתחייבו אלא שערים של בתים, אבל א"כ שפתחי הבתים יהיו חייבים במזוזה, כל שדירת הבתים מחייבת במזוזה.

ומדברי התו' מנחות ל"ג ב' שהקשו דאי אפשר לפרש דלית להו תקרה שהבית אינו מקורה דמי גרע משערי חצרות, משמע דס"ל דשערי חצרות חייבין בעצמם ולא מחמת שהם כניסה לבתים, וכן במרדכי דחה פירוש זה מחמת דהך קושיא וסיים דאין סבירא לחלק בין סופו להיות מקורה ובין אין סופו להיות מקורה, והרא"ש בסימן י"א הקשה נמי קושית תו' וכתב לחלק דחצר דרכו להיות כך ומשמש לדירת הבתים אבל בית אינו ראוי לדירה כשאינו מקורה, ומדלא כתב בפשיטות דגם חצר שאינו מקורה פטור כשאינו משמש לבית, משמע קצת דחיוצ חצר מחמת עצמו, ומיהו רבו הסוברים דחיוצ חצר משום שמשמש

אמות לכאורה גם למטה יש לעשות המזוזה צימין הנכנס מן הארובה לבית ואם כן מזוזה הבית היא, ורהיטת הדברים דהמזוזה של הלול הם, ואפשר דלמעלה הלול פונה למרפסת ולכך מתיחסת המזוזה ללול, ולמטה משמע נמי דהמזוזה צימין הנכנס מן הבית ללול, אם משום דיש צלול ארבע אמות על ארבע אמות, אם משום דבית שער לבית אין צריך שיהא צו ארבע אמות על ארבע אמות. (הלכות מזוזה ס"ז סק"ה, ועיי"ש עוד בכל הסימן).

עוד שם ארובה שצין בית לעלייה כו' ועושים סביב הסולם היקף מחיצות כו', לעיל כתבנו לפרש שיש ארבע אמות על ארבע אמות בהיקף המחיצות סביב הסולם, אבל סתימת הדברים כאן וצטור ל"מ כן, ויש לפרש דהיקף המחיצות אינו אלא כפי הנלך סביב הסולם ואין שם ארבע אמות על ארבע אמות, והנני שז לפרש סוגיית הגמ'.

מלישנא דר"ה אם יש לו פתח אחד חייב במזוזה אחת, משמע דהיה מקום לומר דאע"ג דיש כאן פתח אחד או למטה או למעלה אפילו הכי יהיה פטור ממזוזה, ומהא דקאמר אם יש לו ב' פתחים חייב בשתי מזוזות, משמע דהיה מקום לומר דאע"ג דיש לו אחת חייב צין שהיא למטה צין שהיא למעלה, אפילו הכי בשיש שני פתחים היה מקום לומר דקגי באחת.

והנה ביש פתח אחד למטה יש מקום לפטור משום דאין צלול ד"א, ואפילו ביש צו ד"א י"ל דחשיב כבית שער, ושמה גרע מבית שער כיון שמשמש כבית שער לסולם, והלכך גם לדעת הרי"ף דבית שער חייב בפתוח לבית וצין לדעת רש"י ותו' דבכל ענין חייב מדרבנן הכא י"ל דגרע, ואם הפתח למעלה יש מקום לפטור משום דאין לפי הפתח שטח שעומדים עליו ונכנסים בפתח, שאין כאן אלא סולם, ואין זו מזוזה ביתך, ואשמועינן רב הוגא בתרוייהו לחיוב צין אם הפתח למטה הוא חייב וצין אם הוא למעלה חייב, ויש מקום להסתפק אם מדאורייתא קאמר או רק מדרבנן.

ובזמן שיש שני פתחים אחד למטה ואחד למעלה דאינן ריך לאשמועינן דחייב שתי מזוזות ומשמע דס"ד דקגי צד, אפשר לפרש הטעם דהיה מקום לומר דחד פתח אריכתא הוא, וכמש"כ רש"י ל"ג ב' צדי הרזיקי צשטמ"ק שם אות כ' ובגמ"י שם, א"נ ס"ד דהא דמחייבין הפתח

הנכנס ללול, ואפשר אולי לפרש דכל הנכנסים לעלייה נכנסים מן החצר למרפסת ומשם לעלייה, והיינו בפתח הרגיל, וזה שנכנס דרך הלול אינו אלא מבני הבית בפתח אחר והו"ל אינו רגיל, ובכניסה לעלייה איירינן, וחזינן דאף הכניסה שאין רגילין צה חייבת במזוזה.

ובתו' פירשו דב' פתחים בכניסה ללול קאמר, ובמזוזות שבכניסה ללול קאמר, ולא איירי במזוזה שבעלייה, דהתם פתחה של עלייה הוא, ולפי דסתמא אין צורך אלא בפתח אחד סמוך לסולם, דהלול אינו משמש אלא לעלות בסולם לעלייה, הלכך לעולם הפתח שרחוק יותר מן הסולם הוא אינו רגיל, וכיון דחייב שתי מזוזות ע"כ דגם האינו רגיל חייב. — הא דס"ד דהאינו רגיל פטור, אפשר דהוא משום דדרך ציאתך משמע ציאתך הרגיל, ולפיכך האינו רגיל לא חשיב דרך ציאתך.

הרמב"ם בפ"ו ה"י כתב פתח קטן שצין בית לעלייה חייב במזוזה, נראה דפירש חידושיה דר"ה כמש"כ לעיל דהיינו ללול זה חייב במזוזה, וזהו שכתב כאן, דממילא מובן שיש כאן לול דאם לא כן היכן הפתח, ודין רגיל ואינו רגיל כבר הקדים לכתוב שם, ומשמע דאין שם מקום סביב מדרגות העלייה, אלא מן הפתח מיד עולים במעלות העלייה, ואשמועינן דפתח זה שנפתח בבית למדרגות העלייה חייב במזוזה, דס"ד כיון שאין שם רשות צפ"ע יפטר, קמ"ל דכפתחה של עלייה חשבינן ליה, ואפשר דאיירי דאין צורת הפתח נוסף בפתחה של עלייה, א"נ יש שם ופשיטא דחייבת במזוזה, וכי אינן ריך לאשמועינן דגם התחתון כפתחה של עלייה הוא, ושני פתחים דגמ' אפשר דמפרש כמו שפירשו תו' צשטמ"ק ולא הוצרך להזכירו שכבר קדם לפרש דין רגיל, ונראה דאין מכאן ראיה לדין בית שער שאין צו ארבע אמות, דהכא כפתחה של עלייה הוא, ואפשר דאם יש צורת הפתח בעלייה, דחיוב התחתון מדרבנן.

שור"ע יו"ד סימן רפ"ו סי"ט ארובה שצין בית לעליה כו' ועושין סביב הסולם היקף מחיצות כו' ויש צו צו"פ במקום שעושין אותו חייב, ואם עשו גם למעלה וגם למטה חייב בשתיים, לא פורש לאיזה צד עושה המזוזה, ולמעלה לכאורה הפתח הוא לעלייה ואם כן פתח עלייה הוא, ואם אין בארובה עם המחיצות ארבע אמות על ארבע

דבפנים אחד של ימין חייב, ואילו בעירובין העמיק ברייתא דתניא י"א ז' דלרין קנה מכאן וקנה מכאן, ואפשר גם דבאמת מן התורה לא חשיב צורת הפתח ורק מדרבנן החמירו דכיון דמשמש צו כפתח אחי לאיחלופי בפתח ממש ולפיכך חייבוהו צמזמה, וכן משמע קצת דהא רב אשי פריך בפשיטות דלית ליה פזימין, משמע דלא ס"ד כלל דראשי הכתלים יחשבו כפזימין, וזה הרי נידון כללי ככל צורת הפתח ששינו במחיצות, ואחי שפיר טפי אם נימא דבאמת אחימר מדרבנן קאמר דיש לחשוב ראשי הכתלים כפזימין, וזה היה ניחא הא דאכסדרה פטורה ממוזזה, ונתקשה מזה בפרישה יו"ד סימן רפ"ז סק"ג, דכיון דאינו אלא מדרבנן לא חייבו באכסדרה דמינכר דלאו פיתחא הוא, אלא שאין לו מחיצה ברוח רביעית, ולא מיחלף בשאר פתחים, ואפשר לפ"ו דדוקא בבית החמירו אבל מבזי שיש לו קורה פטור ממוזזה, דבמבזי לא אחי לאיחלופי בשאר פתחים, ועוד י"ל דראשי כתלים שבאכסדרה לא עדיפי מפזימין, דלא נעשו לשם פתח.

ואפשר דאף לענין מוזזה לא חשבינן ראשי הכתלים כפזימין לפי הראש"ש, אלא כשאין המחיצות נמשכות, ורק עובי הכתלים, דבזה דומה ראשי הכתלים לפזימין, אבל אם המחיצות ארוכות לא מחשבינן להו כפזימין, וזה ניחא סתם מבואות דעלמא דכרגיל מחיצות המבזי הם הבתים והחצרות והם נמשכים לאורך רה"ר הרבה, ולכך אין לחשוב את הקורה כצורת הפתח אף לא לענין מוזזה.

ובההיא דסימן תר"ל ס"ג שנתקשה המג"א שם, ז"ל כמש"כ לצורת הפתח דהתם חומרא בעלמא היא, ולכך הקילו לחשוב ראש הכותל כפנים, וגם התם איכא פנים אחד, והראש"ש והטור שם והקילו פסקו כר"מ דסגי בהכי לענין מוזזה, ולכך הקילו גם התם לענין סוכה.

באגודה כתב דפתחא דאקרנא חייב צמזמה והוא דאית לה פזימין, ולפ"ו מיושב השמטת הרמב"ם ד"ז, דממילא משחמע מדלל מפלגין בפתחים, וז"ל דמפרש עדי פזימי דר"ל דאיכא פזימין, ויעוי' בב"י סימן רפ"ז שכתב דאפשר דהרמב"ם השמיט הא דפתחא דאקרנא משום דממילא משמע דראשי הכתלים חשובים ממוזזה, והוא תימא, וז"ע.

התחתון הוא משום דחשבינן ליה כפתח העלייה, אבל כשיש פתח לעלייה הרי הפתח התחתון משמש בבית שער שאין בו ד"א ושמא נמי גרע וכמש"כ לעיל, וי"ל דפטור, קמ"ל ר"ה דשניהם חייבים.

ובפשוטו קובעין שתי המוזחות מימין הנכנס מן הבית ללול, ומימין הנכנס מן הלול לעלייה, ויש לתמוה דבנמו"י כתב וז"ל וכשאין לה אלא פתח אחד א"צ אלא מוזזה אחת דאולינן [ונראה דז"ל ואולינן] אחר היכר זיר וכשיש לה צ' פתחים צריך שתי מוזחות בכל פתח ופתח באותו צד שהזיר סובב צו עכ"ל, והדבר תימא דאטו אם הזיר סובב בצד הסולם נעשה המוזזה בפתח העליון ביציאה מן העלייה לסולם, וז"ע, ובמרדכי הוצא בחו"צ הלכות מוזזה ס"ו סק"ה כתב בהדיא דמבית לעלייה לא אולינן בחר היכר זיר. (הלכות מוזזה ס"ו סק"ה, ועיי"ש המשך הדברים).

שם פשיטא, עיי' מש"כ בזה לעיל ל"ג א' סק"א ד"ה וצירושלמי, ובסק"ג ד"ה והא.

שם אמר אחימר האי פיתחא דאקרנא חייב צמזמה כו', פירש רש"י פתח שבקרן זוית ואין לו פזימין אלא ראשי הכתלים, ומסיק דראשי הכתלים חשיבי פזימין, ויש לעיי' דהרשב"א והריטב"א עירובין ו' א' וכן בעה"ק שער צ' דין א' כתבו בפשיטות דבפירצה בקרן זוית לא מהני קורה, וכן בחו"ש שם כתבו דאם עשאה צמזמות ומשקוף מהני, והשתא אמאי לא סגי בקורה, דהו"ל צו"ה, כיון דראשי הכתלים נידונין כפזימין, ואפילו בקנה בעלמא שאין ברחבו טפח.

וברא"ש צה' מוזזה סי' י"ד פירש דאקרנא היינו שכל הרוח פרוץ וליכא פזימין אלא הכתלים, וכ"ה בטור יו"ד סימן רפ"ו, וכן ברמזים וצרי"ו, והשתא תקשה על כל המבואות דל"ל קורה רחבה טפח, אפילו כל שהוא ליסגי ואפילו צמפולש דהו"ל צורת הפתח, ועיי' מג"א סימן שס"ג ס"ק כ"ח, וכבר תמה כן מרן זללה"ה במנחות סי' מ'.

ובראה דיש לחלק בין מוזזה למחיצה, דלענין מוזזה כיון שיש מקיימין כן קרינא ביה שפיר ובשעריך, משא"כ לענין מחיצות רה"י צריך שיהא כפי הרגיל ואל"ה לאו שם מחיצה עליה, ואע"ג דבעירובין י"א ז' מדמינן להו אהדדי לענין שא"צ ליגע, שאני נידון זה דבזה אין סברא לחלק בין מוזזה למחיצה, תדע דהא לענין מוזזה פסק הראש"ש כר"מ

שם ונריך שיהא ריוח צנייהן, אם נכתבו כדרך שאנחנו כותבים עמודים עמודים הרי זה כרח שיהא ריוח בין עמוד לעמוד, ולומר שזריך להוסיף בריוח לא למדנו שיעור, נדוחק לומר שיהא יותר על רוחב העמוד, דכה"ג אין כותבין בס"ת כדאיתא בפ"צ דמסכת סופרים, ולכן יש לפרש שככתב זה תחת זה ואם לא עשה שום ריוח בין פרשה לפרשה נראה כפרשה אחת וכה"ג ס"ל לרבי שאין להכשיר אף שנתנן בכמה בתים, ונריך שיניח ריוח בין פרשה לפרשה דאז ניכר שהם פרשיות נפרדות אלא שנכתבו על קלף אחד, ועי' נמו"י וב"י ובמש"כ בהלכות תפילין סימן ו'. (הערות).

שם ונריך שיהא ריוח צנייהם, לכאורה נראה לפרש דארישא קאי דהיינו בעיקר דין ד' בתים דנריך שיתן ריוח בין בית לבית, דאם הם רזופין זכ"ו וקצועין בעור אחד לא מיקיים ביה לטוטפת דהיינו ארבע, ורצון סברי שא"ל ריוח אצל נריך חוט או משיחה צנייהם לכו"ע, וכן נריך שיהא חריצן ניכר, ומה דהפסיק התנא באמצע דין כתבן על עור אחד ונתנן ד' בתים, הוא משום דהוא סיומא דמילתא דמפרש שזריך ד' בתים קצועין בעור אחד והפרשיות ד' עורות נתונים ד' בתים, ומפרש דאף אם הפרשיות בעור אחד ונתונים ד' בתים נמי שפיר דמי דומיא דד' בתים בעור אחד, וכתר הכי הדר למילתא קמיימא דנריך ריוח בין הד' בתים הקצועין בעור האחד, ולא איירי כלל השתא דדין כתבן בעור אחד ונתנן ד' בתים, והרי דין אין חריצן ניכר לכו"ע קאי אף ככתבן על ד' עורות.

אבל צראשונים ז"ל מצוהר שלא פירשו כן, יעויין צרא"ש שכתב שאין נריך חוט או משיחה אלא בשכתבן בעור אחד, דושוין משמע דקאי אפלוגמתן, הנה מצוהר דפלוגמתן פשוט ליה דקאי דוקא אכתובין בעור אחד, וכן צמו' כתבו נמי דפשוטא משמע שאין נריך חוט או משיחה אלא בשכתבן בעור אחד, ועל כרחך היינו נמי משום דמפרשי דפלוגמתן היינו שכתבן בעור אחד, וכן בטור וצרי"ו.

ומיהו צמרדכי צ"ח רצו שמשון כתב דנראה עיקר דלעולם נריך חוט או משיחה אף ככתובין ד' עורות, וכן הרמז"ס כתב סתם דנריך חוט או משיחה בין בית לבית, ואפשר דטעמם ז"ל

לענין הלכה יש מקום לומר דרש"י והרא"ש לא פליגי, ויש מקום לומר דפליגי, ויש מקום לומר דחד מודה לחצריה ואידך לא, דצפתחא בקרן זוית איכא מעליותא דהכתלים כאילו סותמים קצת את רוח הפתח, ואיכא גריעותא דפתחא בקרן זוית לא עצדי אינשי, וקצת משמע דהרא"ש לא מודה לרש"י, דהא מסתמא ראה הרא"ש דברי רש"י, וגם לשון אקרנתא משמע כפרש"י, ואם איתא דקושטא הוא לדינא, למה נאיד מיינה, אצל אין לדבר הכרע, ונ"ע, ועי' צאהל מועד שכתב דפתח שצקרון זוית חייב צמוזה הואיל ונראה כפנימין, משמע דדוקא צק"ו, וכן נקט מרן זללה"ה שם בדעת רש"י.

ולדינא כיון דלא מצאו צהדיא מי שחולק על הרא"ש והטור ורי"ו, אין להקל לענין צמוזה, ויש לקבוע צמוזה אף כשראשי הכתלים הפנימים, וכ"כ מרן זללה"ה שם להחמיר, אצל לא לצרך, וע"ע מש"כ בהלכות צמוזה ס"ג סק"ה. (עירובין ס"א סק"ל).

שם אלא פנים אחד כו', עי' מש"כ בהלכות צמוזה ס"ג סק"ה ז'.

שם לקונו של יו"ד, א"ה, עי' מש"כ בהלכות תפילין סי"ד סק"א אמאי לא קאמר לציונין דשעטנ"ו ג"ך.

ל"ד ב' רע"א אינו נריך טט ככתפי שמים פת צאפריקי שמים, יש להבין אטו התורה בלשון אפריקי וכתפי ניתנה, ועוד הרי התורה קדמה, ולכן נראה בלשון טוטפות הרי הוא תכשיט שניתן על הראש, וכמ"ש תו', וס"ל לר' ישמעאל בלשון טוטפת נופל על דבר אחד ולכן נריך לרבות ארבעה, ור"ע סבר בלשון טוטפת מתפרש על כמה דברים הניתנים לתכשיט, ולא על דבר אחד, ואם כן פשטיה דקרא דהיו לטוטפת שישים לכל הפחות שני דברים, וממילא ידעינן דנריך ארבעה שהרי ארבעה פרשיות צעינן, ומסתברא דכיון שהקפידה תורה להפריד דאכולהו קאמר ולא שישימם שנים שנים, והנה סבר ר"ע בלשון לטוטפת עצמו פירושו כמה בתים וא"ל למילף מריבויא, והוסיף עוד דאשכחן דטט ופת הם לשונות של שנים, ויתכן שלקחו זה בלשון לטוטפות דקרא שנתפרש למשה דהיינו ארבעה, ולאסמכתא בעלמא הציאו, ועיקרו בלשונות עצמו פירושו כמה, ונתפרש למשה דהיינו ארבעה. (הערות).

דמפרשי דאף פלוגתת רבי ורבנן היא גם בכתובין על ד' עורות, דאל"ה קשה קושית הרא"ש דהא משמע דשוין אפלוגתתם קאי, [ומיהו לפי האו"ו שכתבנו לקמן ל"ק כ"כ דאיכא לדחוקי דה"ק ושוין שנותן חוט או משיחה, דזה בעלמא נמי צריך, אבל לפי הטור קשה טובא דהא לא איירי כלל בהפסק שצין בית לבית ומה שיך להזכירו אם אינו ענין לכתוב צעור אחד כלל].

ודעת הטור ורי"ו נראה דנריך שיתן ריוח אפרשיות קאי, וחוט ומשיחה אצין בית לבית קאי, וכדעת הדרישה, ולפ"ו ז"ע שלא פירשו בגמ' שיעור הריוח דהא מעט ריוח ע"כ להשאיר שיוכל להכניס כל פרשה בבית שלה, וגם אם כותב כולן בשוה [ראשו של זה צדד ראשו של זה] כל פרשה בעמוד מיוחד ע"כ להפסיק צין הפרשיות שאם לא כן יתערבו כל הפרשיות יחד ויהיה הכל שורה אחת מכל הפרשיות, וע"כ דרבי ס"ל דבעי ריוח גדול יותר ולא נתפרש שיעורו, [ומ"ש בדרישה שיעור כל הפרשה ומעט יותר, ז"ע לחדש שיעור זה מדנפשינן בפלוגתתן], אבל דעת האו"ו וכ"נ דעת הנמו"י דריוח דקאמר נמי אצין הבתים קאי וכמו חוט ומשיחה, וצין הפרשיות הוא משאיר ריוח לכו"ע בשיעור שיוכל להכניס כל פרשה בבית שלה.

והנה נראה דמדאורייתא מודה רבי שא"צ ריוח וגם א"צ חוט או משיחה, דלא אשכחן ענין זה בדאורייתא, וגם לומר דהכי קים להו לרבנן דלא מיקרי ד' טוטפות אלא בענין זה, אם נכתבו צעור אחד, ג"כ לא מסתבר, וז"ל דחקת חכמים היא להוסיף בהצדלתן צומן שגורע בזה שכתבן על עור אחד, והדבר ז"ע מה ראו חכמים לחקן בזה, וגם הוא מילתא דל"ש כלל, שהרי יכול לחתוך ולחלקן כל אחת בפני עצמה, אבל למש"כ לעיל לצדד דאף בכתובין על ד' עורות קמיפלגי ניחא בפשיטות דקמיפלגי בסדר תיקון התפילין, אם צריך ריוח צין בית לבית או חוט או משיחה, ואפשר דבדאורייתא קמיפלגי בפירוש ד' טוטפות, ואפשר דמדרבנן תיקנו כן שיהא ניכר בקל שהם ד'. (הלכות תפילין ס"ו סק"א ב', ועי"ש בסק"ג - ה' המשך הדברים).

שם ואם אין חריצין ניכר פסולות, א"ה, עי' מש"כ בזה בהלכות תפילין ס"ו סק"ה.

רש"י פירש הא דתניא ואם אין חריצין ניכר פסולות דהיינו שלא עשה אלא דופן אחד צין כל בית ובית מצפנים, [ומשכח"ל כגון שעושה בית אחד גדול ואח"כ מושך מתוכו מחיצות], וקשה דא"כ ליכא חריצין כלל ולא הו"ל למימר שאינן ניכרין, ולו"ד רש"י היה נראה דהא פשוט לגמ' דכל בית יש לו ד' דפנות לעצמו דבהכי מיקרו ד' טוטפות, אבל אם עשה באמצען דופן משותף לשניהם מלצד שיש כאן חסרון משום שאין הצדלת הבתים ניכר מצחוץ גם לא חשיצי ד' בתים אלא בית אחד ובו נקבים חלוקים, [מדע דהא צל יד כשר כה"ג כדאמר ל"ד ב' שטולה עור על של ראש ועושהו של יד הרי דמחמת הצדלת הבתים מצפנים לא חשיצי ד' בתים, ומיהו יש לדחות דהתם לא קפיד קרא אלא שיהא אות אחת מצחוץ, והרי מה"ט אף שכתבן צד' עורות כשר], דלא חשיצי בית אלא צומן שיש לו לעצמו ד' דפנות, והרי סיניח ד' עורות לעצמן אלא דאימעטו מולזכרון דזכרון אחד ולא שנים, וא"כ כל שקבועין בתיאורא אחת דמיקיים ביה זכרון אחד סגי, וממילא אהני קרא דד' טוטפות להנריך ארבעה בתים חלוקים לגמרי עם ד' דפנות לכא"ל עד התיאורא, [ואפשר דה"ט דאצ"י דמנריך שיגיעו חריצין עד התפר, ואף ר"ד לא פליג אלא שא"צ עד התפר, אבל שיהיו כל אחד בית לעצמו עם ד' דפנות מודה], והא דאין חריצין ניכר היינו שקרב הבתים זה לזה ושפן מצחוץ עד שאין החריצין ניכרין, ולפי דאיירי בהצדלה שצין הבתים לפיכך שנה דניכרין בכל אופן צריך, ואף בכתובין צד' עורות, [ולמש"כ בהלכות תפילין ס"ו סק"א לצדד דכולה ברייתא אף בכתובין צד' עורות איירי א"ש טפי ששונה דין הצדלת הבתים ושנה דרבי מנריך ריוח, ורבנן מנרכי חוט או משיחה, ואם אין חריצין ניכר פסול לכו"ע], אבל אם לא עשה חריץ כלל פשיטא דפסול דלא חשיצי ד' בתים. (הלכות תפילין ס"ו סק"ה ועי"ש).

שם שטולה עור על אחד מהן כו', א"ה, עי' מש"כ בהלכות תפילין ס"ו סק"ה אם טולה גם על התיאורא, ואם ראוי להניח מקצת הפרשה כנגד התיאורא.

שם תפלה של יד עושה אותה של ראש כו', נראה דגם בזה יש חידוש, דהיה מקום לומר דלא סגי בקדושת של יד לשל ראש, כמו דלא סגי

לכו"ע הזמנה מילתא היא, וכי"ז יתקיימו הדברים, ונראה מוכח מזה כמ"ש מרן זללה"ה במנחות סימן מ"א סק"ג דתפילין של ראש ושל יד חדא קדושה היא, שהרי הכותב לשל יד כשר לשל ראש, ולעולם כותבין סתם לשם תפילין, והלכך אף שיש יתרון מסויים לשל ראש, מ"מ לענין לשנות משל ראש לשל יד לא חמיר טפי מהזמנה דעלמא, ואם בעלמא הזמנה לאו מילתא היא ה"נ מותר לשנות משל ראש לשל יד אף דהנידון בגוף הקדושה, ולכאורה מוכח כן דהא עשיית השי"ן בשל ראש יש לחשבו טפי מהזמנה דהוא מעשה גמור, והיה ראוי לאסור לשנות לשל יד אף למ"ד הזמנה לאו מילתא היא, וע"כ דשל ראש ושל יד חדא קדושה היא.

ועיי' במג"א סימן ל"ב סק"ג, ובגליון הגרע"א ז"ל שם וכן בתשובה הנ"ל כתב דאין לחלק בין לשנות לקדושה קלה לבין לשנות לדבר חול, כדמוכח מסוגיא דמנחות דלמ"ד הזמנה מילתא אסור לשנות לשל יד, וא"כ בגוף הקדושה דקיי"ל דהזמנה מילתא יש לאסור לשנות לשל יד, וזה דלא כמ"ש במ"ב ס' מ"ב ס"ק כ"ג וכן שם בס"ק י"ט, דלקדושה קלה אפשר לשנות גם בגוף הקדושה, ומש"כ המחבר בס' ל"ב ס"ח דיכול לעבד העור לשם ספר תורה, אפשר לפרש דר"ל דקדושת ספר תורה שפיר דמי לתפילין משא"כ קדושת מזוזה, ויכול לעבד עור שהזמינו לתפילין לשם קדושת ספר תורה, ולפעמים העור קטן ומעשיו מוכיחין עליו דלאו לס"ת קאי, וזה ניחא מה שחמה בא"ר על עצה"ג, שהוכיח מסוגיא דמנחות דאי הזמנה מילתא הרי אסור לשנות גם לא לקדושה קלה, ולא העיר מדברי המחבר הללו, ומיהו קשה דכיון דבגוף הקדושה מודה רבא דהזמנה מילתא היא, ועור הצתים חשיב גוף הקדושה, א"כ מאי אמרינן סנהדרין מ"ח ב' תנאי היא מהא דרשב"ג ורבנן, הרי התם גוף הקדושה ולכו"ע הזמנה מילתא.

ובחדושי הר"ן גיטין מ"ה ב' וכן בחדושי הריטב"א שם כתבו ליישב דרשב"ג אף ברצועות צעי עיצוד לשמה, ורצועות הם תשמיש קדושה, ומהא דצעי לשמה שמעינן דהזמנה מילתא היא וכפרש"י, ושמעינן דאף בתשמישין הזמנה מילתא היא, והיינו תנאי דאביי, וכ"ה צריטב"א

בקדושת מזוזה לתפילין, והיינו דקמ"ל דחד קדושה ניינה וסגי בקדושת של יד לשל ראש, אלא דאפילו הכי חשיב הורדה משל ראש לשל יד. (הערוה).

שם ולמ"ד הזמנה מילתא היא דאתני עליהו מעיקרא, מדלא קאמר ולמ"ד הזמנה מילתא היא הא דאתני עליהו מעיקרא הא דלא אתני, משמע דשינויא דהא בעתיקתא הא בחדתתא קיים גם למ"ד הזמנה מילתא, ומשמע מזה דלא מהני תנאי אלא בחדתתא, אבל בשו"ע סימן מ"ב ס"ב ג' כתב דמהני תנאי אף בישינים, ובצ"י הביא כן בשם רי"ו, ובשם מהרי"א כתב שם דדקדקו דמהני תנאי אף בישינים מהא דאמרינן ולמ"ד הזמנה מילתא היא דאתני עליהו מעיקרא, וכן בצד"ה שם תמה במה דמשמע בא"ח דלהרמב"ם לא מהני תנאי בישינים מהא דאמרינן דאתני עליהו מעיקרא, נראה דמפרשי דה"ק ולמ"ד הזמנה מילתא היא אין צריך לאוקמי בחדשים אלא דאתני עליהו מעיקרא, וכאילו לא הוי אמרינן מעיקרא הא בעתיקתא הא בחדתתא, אלא הוי אמרינן הצ"ע בחדתתא, [ואמנם כ"ה הגירסא ברי"ף וברא"ש זה' תפילין], ולמ"ד הזמנה מילתא דאתני עליהו מעיקרא, דלפי זה מתפרש שפיר נמי אם א"ל לאוקמי בחדתתא, למאי דמוקמינן דאתני עליהו, ומיהו מתפרש שפיר נמי אם בא לומר רק דבחדתי אינטרייכין לאוקמי נמי דאתני עליהו. — ואם ניימא דלעולם מקדמינן לפרושי ברייתא קמיתא, וא"כ הול"ל הא בחדתתא הא בעתיקתא, יש לפרש דכאן איחרו הא דבחדתתא, משום דעלה אינטרייך לאסוקי ולמ"ד הזמנה מילתא כו'. (סנהדרין מ"ח א' סק"ה).

הגרע"א ז"ל בתשובה סימן ג' הקשה בזה דאמרינן דתפילין חדשות אפשר לעשות משל ראש של יד, ולמ"ד הזמנה מילתא היא דאתני עליהו מעיקרא, והא בגוף הקדושה לכו"ע הזמנה מילתא היא וכמ"ש בנמו"י סנהדרין מ"ח וברמ"א ס' מ"ב ס"ג, וא"כ לכו"ע ליצעי דאתנו עליהו מעיקרא, וכתב לתרץ דגם בגוף הקדושה איכא תנאי דפליגי וס"ל דהזמנה לאו מילתא היא, אם מ"ד בעגלה ערופה דרק עריפתה אוסרתה, או מאן דס"ל דצ"ו נמי לא מיתסרא עד שתעבד, וצ"ע דנהי דיישב הגמ', אבל הרי בשו"ע סמ"ב ס"א סתם דבחדשות אף אם לא התנה יכול לשנות לשל יד, ובס"ג שם סתם הרמ"א דבגוף הקדושה

וכמ"ש נמי במ"ב ס"ק כ"א להחמיר בעיבוד עור לרצועות לחשצן כגוף הקדושה.

במ"ב שם סק"כ כתב דהא דקיי"ל דהזמנה לגוף הקדושה מילתא היא, היינו רק הזמנה ע"י מעשה גמור כמו עיבוד, אבל לא הזמנה בדיבור או בתיקון הקלף ושרטוטו לשמה, ואין לזה מקור, ולפמ"ש בסק"י דאזמניה וז' ציה סגי באזמניה בדיבור, לכאורה ה"ה הכא בהזמנה לגוף הקדושה נמי סגי בדיבור, דהא עיקר המקור דבגוף הקדושה מודה רבא, הוא מהא דאמר מ"ח א' דמשמטין ממשמטין גמר, אבל גוף הקדושה שפיר יליף מעגלה ערופה, וא"כ ראוי להשוותו וזה כמו הזמנה לאצ"י, אלא דבזה"ל שם פקפק בדבר משום דעת מו' דגם לאצ"י צעי מעשה, אבל הרי גם לפי מו' נטלו צידו והזמינו בדיבור חשיב הזמנה, ושרטוט לשמה לא גרע מנטלו צידו, ועי' בחו"ב סנהדרין מ"ח א' סוף סק"ב כתבנו דסתימת הפוסקים בלשון הגמ' אזמניה משמע דסגי בדיבור וכדעת הרמב"ן והמ"ו רי"ד, [וכעת ראיתי שגם בראצ"ה מגילה ס' תק"ז כתב כן, וכמו שסתם במ"ב בשם דה"ח ופמ"ג, ומ"מ אפשר לקיים דברי המ"ב דחזי לאיטרופי דעת הרמב"ן דגם קלף לא חשיב כגוף הקדושה לענין הזמנה, ובצירוף דעת מו' דלאצ"י לא סגי בהזמנה בדיבור לחוד.

במ"ב ס"ק כ"ג הביא דברי המג"א שאם התחיל לכתוב סת"ם או כתבי הקודש אפילו על הנייר אסור לכתוב עליו אח"כ דברי חול וכתב דאפילו תנאי לא מהני, ונראה דהיינו לכתוב על הגליון בעודו מחובר לכתבי הקודש שכתב, ואמנם כן מסתבר שאין זה כבוד הספר שיהא כתוב בו דברי חול, אבל אם בא לקצוץ הגליון ולכתוב עליו דברי חול ודאי מועיל תנאי, וכמבואר במג"א ס' של"ד ס"ק כ"ד, ואפשר דכל כותב על נייר הוי כהתנה, דפעמים רבות חולק אח"כ את הנייר ומשמש במותר. (סנהדרין מ"ח א' סק"ד).

— מכתב —

כתב הגרע"א ז"ל בתשובה סימן צ' ג' להביא ראיה דמותר לכתוב תפילין על קלף המעובד לשם ספר תורה כיון שאינו אלא הזמנה אע"ג דהוי הורדה מקדושה חמורה לקדושה קלה, מהא דאמרינן מנחות ל"ד ב' דאם אין לאדם של יד ויש לו שנים של ראש שטולה עור על אחת מהן ומניחה

סוכה ט', וכתבו דלענין הלכה קיי"ל כרשב"ג בגוף הקדושה דצעי לשמה וזוה מודה רבא דהזמנה מילתא היא, אבל במשמטין כולל הרצועות לא קיי"ל כרשב"ג ולא צעי לשמה, וכרבא דמשמטין הזמנה לאו מילתא היא, ובזהגר"א סמ"ב ס"ג הקשה דהיכן מנאנו כרשב"ג דגם בתשמישין צעי לשמה, הרי לא הזכיר אלא עור הצתים, דמודה רבא וזה, גם בשו"ע ס' ל"ג ס"ג סתם דרצועות צעי עיבוד לשמה, ועי"ש במ"ב דהוא לעיכובא.

במ"ב סימן מ"ב ס"ק כ"ג כתב שאם התחיל לכתוב על הקלף סת"ם כו' אסור לכתוב עליו דברי חול ואפילו התנה, וז"ל דמה שעושה השי"ן בשל ראש לא חשיב התחיל, דהא בס"ב כתב דמהני תנאי, ומיהו י"ל דהא דלא מהני תנאי היינו לדברי חול, אבל לשל יד מהני, והרי בחדשים גם בלא תנאי שפיר דמי, ולקמן כתבנו דאין דברי המ"ב אלא כשכותב דברי חול עד שלא חתך הגליון, ומשום כבוד הוא.

במ"ב סימן מ"ב סק"ג וכן בשל ראש כו' אסור להפוך מה שכתוב הקשר שיהיה חוץ לקשר, נראה דמה שרגילין לפעמים להקטין היקף הראש דשפיר דמי, אע"ג דע"ז חלק מן הרצועה שיהיה כתוב הקשר נמצא עכשיו מחוץ לקשר, דלעולם חשיב כהתנה לכך, דגם האדם הלוצטן צריך לפעמים להקטין ההיקף.

בבה"ל סימן מ"ב ס"ג ד"ה תפילין פשוט ליה דאפשר לחזור מהזמנה במקום דלאו מילתא היא וכ"כ מרן זללה"ה ציו"ד ס' ר"ט סק"ט, ונראה דאין צריך שהזמנה צעמנו יבטל ההזמנה, דשפיר דמי שהלוקח ממנו יבטל, דמה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו, ולפי זה הלוקח רצועות ממי שעיצדן לשמן, לפמ"ש במ"ב ס"ק כ"א דרצועות לא חשיבי כגוף הקדושה והזמנה לאו מילתא היא, יוכל הלוקח לבטל ההזמנה, אלא אם כן נימא דעיבוד לשמה חשיב כמעשה, ולא אחי דיבור ומבטל מעשה, ושמה למאי דקיי"ל דרצועות צעי עיבוד לשמה לעיכובא, ה"ג יחשבו כגוף הקדושה, ומש"כ הנמו"י דאינו אלא תשמיש בלשון הגמ' מגילה כ"ו ב', י"ל דהיינו בשיטת הר"ן והריטב"א דס"ל נמי דרצועות לא צעי עיבוד לשמה, [והדבר תלוי בפירוש הגמ' בזה דתנאי הוא בפרש"י ותו', ולא קאימנא בעיון בזה],

וכתבו לפרש דהכי פרכין דרבא ליליף מעגלה ערופה דהזמנה לאו מילתא היא, וכבר תמה הגרע"א ז"ל דא"כ מאי משנינן דהתם גוף הקדושה, הרי ק"ו הוא אס בגוף הקדושה הזמנה לאו מילתא היא א"כ כש"כ במשמעין.

ונראה לומר דלאו כלל הוא דבכל מידי איכא ענין של הזמנה, דהאורג צגד לפטר חמור ודאי מותר בהנאה, וה"נ י"ל דבעגלה ערופה אין ענין של הזמנה ועד שלא נערפה יכול ליקח אחרת תחתיה ותנא ותרעה בעדר, והלכך למ"ד עריפתה אוקרתה ליכא למילף מינה דהזמנה לאו מילתא היא, די"ל דבעגלה ערופה אין ענין של הזמנה, והרי אף למ"ד ירידתה לנחל איתן אוקרתה, לא נאסרה בהזמנה לצד, ואף לא בתחלת הורדתה אלא משתגיע לנחל כדמשמע בלשון הרמב"ם פ"י מרואח ה"ו שסיים ואע"פ שעדיין לא נערפה, ומ"מ למ"ד ירידתה לנחל איתן אוקרתה, ילפינן דהזמנה אוקרתה, ורבא אע"ג דס"ל עריפתה אוקרתה מ"מ כיון דפלוגתא דתנאי היא לא צעי לאוקמי לנפשיה כתנאי, ולכך קאמר דשאני עגלה ערופה שהיא גוף הקדושה, ומה"ט נמי לא פרכין לאציי ממ"ד עריפתה אוקרתה, די"ל דבעגלה ערופה ליכא כלל ענין דהזמנה.

ולפי זה למ"ד עריפתה אוקרתה י"ל דאף בגוף הקדושה הזמנה לאו מילתא היא, וניחא מה דאמרו במנחות שם ולמ"ד הזמנה מילתא היא דלאו כו"ע מודו בזה.

ומש"כ תו' צסנהדרין דאציי נמי הו"מ למילף מהא דע"ז של עכו"ם נאסרת מיד דהזמנה מילתא היא, לכאורה י"ל דבעבודה זרה הרי יחודה לכך הוא גמר עשייתה, ולא דמי לאורג צגד למת דנריך לפרסו עליו, או לעגלה ערופה דנריך לערפה, אבל בע"ז מה שעובדין אותה אין מוסיף בה, ולעולם היא כבר עכו"ם עד שלא נעצדה, והלכך אינו ענין להזמנה, והרי הזמנה גמר עשייתה.

ולענין מעשה מסיק הגרע"א ז"ל שיעצדו את העור לשם ספר תורה ויתנו שיהא אפשר לשנות לתפילין ולמזוזה דתנאי מהני, ועיקר הדבר דחשיב לשמה כה"ג ולא אמרינן דספר תורה הוא ענין אחר, כבר כתב מרן זללה"ה דהדבר מצוואר במנחות ל"ב א' דאמרינן דספר תורה ותפילין שכלו

לשל יד, ופרכין והא שלח רב חנניה משמיה דר' יוחנן תפלה של יד עושה אותה של ראש ושל ראש אין עושה אותה של יד לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה ומשנינן ל"ק הא צעתיקתא הא צדחתא, כלומר שעדיין לא הניחו את השל ראש, ולמ"ד הזמנה מילתא היא דחתנו עליהו מעיקרא, ומשמע דלמ"ד הזמנה לאו מילתא היא גם אם לא חתנו עליהו מעיקרא מותר לעשות מן השל ראש של יד, ואנן קיי"ל דהזמנה לאו מילתא היא, וראוי להיות מותר לכחוצ תפילין על קלף המעובד לס"ת.

ברם הקשה הגרע"א ז"ל דפלוגתא דהזמנה מילתא היא נשנית צסנהדרין מ"ז ז' באורג צגד למת אס נאסר דאציי ס"ל הזמנה מילתא היא ונאסר, ורבא ס"ל דמותר דהזמנה לאו מילתא היא, ומפרשין בגמ' טעמיה דאציי דיליף שם שם מעגלה ערופה דירידתה לנחל איתן אוקרתה אלמא דהזמנה מילתא היא, ורבא גמר שם שם מע"ז מה ע"ז הזמנה לאו מילתא היא ופרש"י דהאומר שור זה לע"ז בית זה לע"ז לא חמר כלום דאין הקדש לע"ז, אף באורג צגד למת הזמנה לאו מילתא היא, ופרכין ורבא מ"ט לא גמר מעגלה ערופה ומשנינן משמשין ממששין גמר לאפוקי עגלה ערופה דהיא גופה קדושה, ואציי מ"ט לא גמר מעכו"ם חמר לך מידי דאורחיה ממידי דאורחיה גמרינן לאפוקי עכו"ם דלאו אורחא, עכ"פ חזינן דטעמיה דרבא דהזמנה לאו מילתא היא משום דבמשמשין לאו מילתא היא אבל בגוף הקדושה משמע דשפיר יליף מעגלה ערופה דהזמנה מילתא היא, וא"כ צסוגיא דמנחות דאציי צשל ראש דהוא גוף הקדושה הרי מודה רבא דהזמנה מילתא היא, ואמאי אמרינן ולמ"ד הזמנה מילתא היא, הרי לכו"ע כן, וכתב ז"ל דדוחק לחלק בין הורדה לקדושה קלה להורדה לחול, לומר דלקדושה קלה מורידין אף מגוף הקדושה, לדידן דהזמנה לאו מילתא היא, ורק לחול אין מורידין.

ונראה ליישב דהנה התו' צסנהדרין שם הקשו דרבא ס"ל דבעגלה ערופה דעריפתה אוקרתה, דהא פסיק כר' יוחנן לבר מתלת, וגם מפורש ס"ל הכי צכריתות כ"ד ז' וכמ"ש הגרע"א ז"ל, וא"כ לא מנאנו בעגלה ערופה דהזמנה מילתא היא ומאי פרכין דרבא ליליף מעגלה ערופה,

קתני והיה אם שמע שמע מימין והיה כי יצאך קדש משמאל.

ובתו' הקשו לפרש"י דאין כאן מקום להזכיר שנים צימין ושנים בשמאל, אלא יש לשנות שלשה לימין ואחד לשמאל, או איפכא, ולכן פירש ר"ת דקדש והיה כי יצאך מימין היינו שמתחיל מימין לשמאל, ושמע והיה אם שמע משמאל שמתחיל משמאל לימין, אבל ג"ז קשה דלמה בכלל הוצרך להזכיר ימין ושמאל ולמה לא שנה סתם סדר הפרשיות קדש והיה כי יצאך שמע והיה אם שמע או והיה אם שמע שמע, ולפרש מהיכן מתחיל, ומה מקום כאן להזכיר ימין ושמאל.

ולכן נראה דאילו הו' קתני הכי היה מתפרש דהוא דין בסדר, אבל לא שכל פרשה מקומה קבוע לה באיזה צית, ולכן קתני ימין ושמאל למימר דכל פרשה מקומה קבוע באיזה צית ולאו מדין סדר לחוד הוא, וזה מבואר בגמ' בסמוך דאמרינן לא אמרן אלא גוייתא לצרייתא כו' דהך דבעי למחזי איירא כו', ואם אין כאן אלא דין בסדר מה ענין לנו בגוייתא וצרייתא, או אם רואה אויר, הרי אין לנו אלא שיהיו מונחים בסדרן, ובסנהדרין פ"ט א' נמי אמרינן דצית החיצון שאינו רואה את האויר פסול, ומגלן דין זה אם אין כאן אלא דין בסדר, אלא ודאי כל פרשה מקומה קבוע אם חיצונה או פנימית ואיפה, ולכן שנו דין זה צימין ושמאל, וזה ניחא גם לפרש"י.

ולדאמור מסתברא כדעת הסמ"ק דתפילין של יד ליתא לדינא דר"ת להקדים והיה, כיון שהכל מונח בצית אחד, וז"ע בדעת החולקים שפוסלים אף בשל יד דזיעצד, שהרי כתבו דאפשר להניח שני תפילין של יד ולא הו' כל תוסף כיון שהאחד פסול, ומבואר שאם כתב בשל יד כרש"י פסול לדעת ר"ת, וז"ע. (הערות).

ל"ה א' תיתורא דתפילין כו', א"ה, עי' מש"כ בזה בהלכות תפילין סימן ו' סק"ה ו' אם גם העור העליון נקרא תיתורא, ואם נריך שיהא רחב יותר מן הבתים, ומגלן שמותר להרחיבו יותר מן הבתים.

שם ש"ן של תפילין הלכה למשה מסיני, א"ה, עי' מש"כ בהלכות תפילין ס"ח סק"ו אם הבתים הם גוף הקדושה או תשמישי קדושה, ובהא

אין עושין מהן מזוזה לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה, ומבואר דמעיקר הדין חשיב שפיר לשמה כה"ג, אלא שכתב ז"ל לדחות ד"ל דמזוזה לא בעי עיבוד לשמה, והציא דהרשב"א גיטין נ"ד ב' הציא באמת ראייה מסוגיא זו דמזוזה לא בעי עיבוד לשמה, ומסיק דמ"מ להסבירים דמזוזה בעי עיבוד לשמה הדבר מוכח בגמ', ובאמת אף אי מזוזה לא בעי עיבוד לשמה, אבל כתיבה לשמה ודאי בעי וא"כ אכתי מוכח לכו"ע דלשמה דספר תורה שפיר דמי גם למזוזה, והרשב"א ס"ל דתפילין לא בעי עיבוד לשמה ואם בגמ' איתא גם תפילין שכלו, ומה הוכיח דמזוזה לא בעי עיבוד לשמה.

והנה יש לעי' בזה דאסרינן לעשות מזוזה מספר תורה ותפילין או של יד משל ראש משום דאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה, ונסתפק הפמ"ג אם מיתסר מדאורייתא, ותיפוק ליה כמש"כ רש"י סוכה ל"ז ב' דהדס דמזוזה אסור להריח בו דחל שם שמים עליו כמו על הסוכה דילפינן שם ט' א' מקרא דחג הסוכות לה', וא"כ דכוותה תפילין נמי שהם גוף המזוזה, ושמא דוקא מידי דסוכות ילפינן, או דלמזוזה אחריתי לית לן בזה ורק לדבר הרשות אסור. (עד כאן).

שם קדש לי והיה כי יצאך מימין שמע והיה אם שמוע משמאל, יש לעי' דנקט לה בזהאי לישנא של חלוקה צימין ושמאל, ובפשוטו הו"ל למינקט סידרן של כולוהו ולפרש מאיזה צד מתחיל, וזה קשה צין לפרש"י צין לפי ר"ת, ואפשר שיש לדקדק מזה שלא יעשה צית אחד גדול ואחד קטן [עי' ס' ל"ב סל"ט בהגה"ה] באופן שיהיו שלש מימין ואחד משמאל או איפכא, אם תחלק את הצית באמצעיתו, ועי' להלן מש"כ עוד בזה. (הערות).

שם ל"ק כאן מימינו של קורא כו', לכאורה משמע דצרייתא דתניא איפכא קתני בזה שמע והיה אם שמע מימין קדש והיה כי יצאך משמאל, דהא משמע דגם צהך צרייתא קתני ימין ושמאל כדאמרינן מימינו של מניח, וא"כ משמע דשמע הוא בסוף ודלא כפרש"י, ואין נראה לומר דצרייתא דתניא איפכא מתחיל משמאל וקתני קדש והיה כי יצאך משמאל שמע והיה אם שמע מימין, שאין דרך להתחיל משמאל, וי"ל דצהך צרייתא

נרדה לא קאי אלא אשל יד, וזה קשה איך לא פירשו בגמ' שיעורא לשל ראש אם איתא דאית ליה שיעורא, וכבר תמה כן בסה"ת ובצעה"ע וכן במדכ"י, ובאור זרוע בשם ר"ש וכן ביראים פירשו דשיעורא דגמ' קאי בין אשל יד ובין אשל ראש, וכ"כ בצעה"ע. (הלכות תפילין ס"ט סק"א, ועיי"ש בסק"ב).

שם וגרדומי ארז כשרין, עיין מש"כ לקמן ל"ח ב'.

שם עד ארבע נרדה, עיי' מש"כ בזה בהלכות תפילין ס"ט סק"ב.

שם קשר של תפילין הלכה למשה מסיני, א"ה, נתבאר בהלכות תפילין ס"ח סק"ג ד', ועיי"ש אם גם תמונת היו"ד צל יד מעכבת, ובאותן שעושין שני דלמ"ן, או צורת מ"ם סתומה, ועיי"ש בסק"ב צדן ענינה, ובסק"ה צדן קשר של יד אם היו"ד הוא הלכה למשה מסיני, ואם היו"ד הוא דין בתמונת הקשר של יד או שהוא דין בקנה הרצועה, ואם צריך שיהא היו"ד סמוך לקשר, ואם היו"ד כשר בענינה.

שם אר"נ ונוייהן לבר, בעירובין ז"ז א' מבואר דנוייהן לבר הוא דבר שעלול להפסד ע"י עשיית הקשר, והיינו כמו שפרש"י דצריך שיהא צורת הקשר כמין דל"ת כלפי העומד מבחוץ, א"נ שחרות הרצועות הוא נוייהן, עיי' רש"י כאן, ועיי' שעושה ענינה עלול שלא יהיו נוייהן לבר, והיינו דמשניין דגם בענינה יש לדקדק בזה, ומש"כ רש"י שהוא חלק, לפרש לשון נוייהן קאמי ששחרותו וחלוקותו [דסתמא הוא במקום השחור] חשיב נוי, אבל אם השחיר ללד הבשר נמי שפיר דמי, ובצה"ל סי' ל"ג ס"ג כתב לפרש דצריך שישחיר הרצועות במקום שער שהוא חלק, והוא מהנמו"י וכן הביא ברש"י עירובין שם שיש מפרשים כן, ומ"מ גם לפי זה אם השחור ללד הבשר נמי שפיר דמי וכמו שהביא ז"ל שם דפשוט כן להפמ"ג והדה"ת, ויש להוסיף דהמחבר שם כתב דרצועות כשרים מן הקלף, ובקלף כותבין במקום שער, ואם לכתיבה צריך במקום שער הרי סתמו כפירוש דכש"כ לרצועות דשפיר דמי אם ישחיר במקום שער.

שם עובר לעשייתו, נקט לשון עובר, ולא לשון קודם או לפני, לפרש דצריך להסמיך הצרכה לעשייה ככל האפשר, ולשון עובר מתפרש כאילו

דאמרו דהצית של ראש צריך שיהא מן המותר בפין מחמת השי"ן, ואם גם הצית של יד כן.

שם וצריך שיגיע חריץ למקום התפר כו' כיון דמינכר לא צריך, א"ה, עיי' מש"כ בהלכות תפילין ס"ו סק"ה ד"ה ומאחרי, אם צריך שכל הפרשה תיכנס בחריץ.

שם תפילין מרובעות כו', א"ה, עיי' מש"כ בזה בהלכות תפילין סימן ו' סק"ו צדן ריבוע התיאורא.

ל"ה ב' איפסקין ליה רצועה כו', א"ה, נתבאר בהלכות תפילין ס"ט סק"ב אם מיירי שנפסק לפניו מן הקשר, וצדברי הרשב"א דחון לקשר הוה קשירה תמה, וצדן נפסקה רצועה של יד, ואם דרשא דוקשרתם קשירה תמה הוא מדאורייתא.

שם אר"פ גרדומי רצועות כשירות, פרש"י צל ראש, ואפשר דדוקא צל ראש מכשיר ר"פ גרדומין שאינן משמשות כלום, אבל צל יד השיעור המעכב הוא כדי שיהא מהודק בידו וזה מעכב לעולם, ואף בקשר היטיב סביב ידו דמיהדק שפיר אף בלא עודף הרצועה מ"מ כך הלכה שמהא הרצועה ארוכה כשיעור שיוכל להדק על ידה מצלי לקשור הרצועה העולה ויורדת בתוך הקשר, ואף באיגרום פסול אי ליכא כשיעור, א"נ אולי אמנם אין שיעור לרצועה של יד וכל דמיהדק שפיר דמי, ואפשר נמי דאף צל יד קאמר ר"פ דגרדומין כשרין אלא דנקט רצועות למימר דאף צל ראש איירי, ולכך פרש"י צל ראש, אבל אה"נ דאף צל יד הדין כן.

ולפרש"י הא דצריך מכלל דאית להו שיעורא לא קאי אלא אשל ראש דבהכי איירי, אבל צל יד היה הדין ידוע לו, ואהא קמפרש שיעור דשל ראש, ושיעורא דשל יד לא נתפרש בסוגיין, ולשון הגמ' קטר להו ושדי להו ומתלית להו, משמע כפרש"י דצל ראש קאי, דצל יד הו"ל למימר לשון יחיד.

ולפירוש תו' בשם הערוך גרדומי רצועות מתפרש בין אשל יד ובין אשל ראש, ולא מסתבר לפרושי גרדומי רצועות רק צל יד, ולפי זה הא דצריך מכלל דאית להו שיעורא היינו בין אשל יד ובין אשל ראש, והא דמסיק עד ארבע

הם יחד אלא שעובר עליו, שו"ר שכבר כ"כ בנמו"י הלכות תפילין.

תוד"ה אלו ונראה דל"ת ויו"ד שצרכו כו', ע"י מש"כ בהלכות תפילין ס"ח סק"ו.

תוד"ה משעת מכאן היה מדקדק ר"א שצריך אדם לקשר תפילין בכל יום, נראה דלדעת ר"א הוא מניח התפילין על היד ואח"כ קושר וכן בשל ראש, דאין כל סבא להצריך עשיית הקשר בכל יום אם עושהו קודם הנחתו, וכן מבואר בדבריהם כמה שהוכיחו כדעת הר"א בשל יד מהא דדרשינן וקשרתם וכתבתם דבעינן קשירה בימין והיינו ע"כ שקושר בשעה שהתפלה מונחת על היד, הרי לדעת ר"א הקשירה היא לאחר ההנחה, ומש"כ לדעת הר"א הו"ל למימר משעת קשירה עד שעת הנחה, היינו משום דקשה להדק ולכוין בשעת קשירה, ולכך לעולם אחר הקשירה עדיין מהדקן ומכוונו, וכן בשל ראש דקשה להדק בעשיית הקשר, וגם אז ס"ל דיכול לצרך דעדיין הוא קודם גמר המצוה, וא"כ לא הו"ל עד שעת קשירה, כיון דגם אחר קשירה יכול לצרך, ואפשר דאף לדעת הר"א הקשירה בשל יד היא כעין שלנו, ואלא קשירה ממשי דומיא דש"ר] ולפ"ז ע"כ צריך להדק אחר הקשירה, ומיהו ק"ק כיון דלדעת הר"א הקשירה היא חלק מן המצוה שפיר יש לו לצרך קודם הקשירה ולא אחר הקשירה אף שעדיין לא נגמרה המצוה, דעובר לעשייתו צעין ולא באמצע עשייתו, ולא דמי לאחר הנחה לפירוש תו', דהתם ההנחה אינה המצוה אלא הכשר מצוה ואי אגמיה קוף ואחי איהו והידק שפיר דמי, ואף בהידק קוף שפיר דמי, ע"י להלן, אבל לדעת הר"א דבעי קשירה בכל יום ע"כ שזה חלק המצוה וא"כ יש לו לצרך קודם התחלת הקשירה, ואם קשרו קוף יש לפסול.

איברא דמהיבא דע"ז שהביאו תו' בסמוך דאשמו של חכם היתה קושרת לו תפילין משמע דאשה כשרה לקשר לפי הר"א וכן להדק לפיר"ת, וכן מוכח בגמ' לק' ל"ו א' דס"ל לת"ק לילה לאו זמן תפילין ומ"מ אי אנה צלילה א"ל לחלוץ ולחזור ולהניחם ציוס אלא ממשימש בהם ומצרך, הרי שאין צריך הנחה וקשירה ציוס, ואף אם נדחוק דאף לפי הר"א אין הקשירה עיקר המצוה אלא הכשר מצוה ומיהו חייבה תורה לעשות

הכשר זה בכל יום בשעת הנחה, אבל אחרי הרי מהך צרייתא דמניח תפילין צלילה וממשימש בהם ציוס הרי מוכח בהדיא שאין צריך קשירה בכל יום, ומיהו אין הדבר צרור דת"ק סבר לילה לאו זמן תפילין ע"י צביאור הגרמ"צ למרדכי, ואי לילה זמן תפילין שפיר קושר צלילה, דלפ"ז אין חיוצ קשירה בכל יום, אלא סדר ההנחה הוא בקשירה וכל אימת דמנח להו צריך לקשרן לדעת ה"ר אליהו, ואף למ"ד לאו זמן תפילין נמי נראה דכל אימת שמניח צריך לקשר לדעת הר"א ואף אם מניח כמה פעמים ציוס, וכן משמע בלשון התו' להלן שכתבו דמשמע דכל שעה שמניח צריך לקשירה, אלא דלדידיה אם הניח צלילה יש לחייבו לחלץ ולחזור ולהניח ולקשרן ציוס.

ומ"מ הדבר קשה לומר שיש מצוה דאורייתא לקשר בכל יום, וכשרה קשירה זו בנשים, וצ"ע. ואף לפ"ז עדיין ראוי לומר שיהא חייב לצרך קודם הקשירה כיון דסו"ס הקשירה מצוה דאורייתא לעשותה בשעת ההנחה, ולא נתיישב עדיין מש"ה ק תו' דנייתי משעת קשירה עד שעת הנחה.

ובמרדכי כתב דלדעת הר"א הו"ל למייתי משעת קשירה עד שעת הנחה דשל ראש לכל הפחות אי אפשר להניח עד שיקשר, ונראה כונתו כמש"כ דאי אפשר להדק עם עשיית הקשר, ונמצא דאחר עשיית הקשר עדיין צריך לכוין ולהדק, אבל אין כונתו דבש"ר עושה הקשר בעוד התפילין בידו, דאין סבא כלל להצריך עשיית הקשר בתפילין כל יום לפני הנחתו, וכמש"כ לעיל, והרי בשל יד פשוט לי' דמניח התפלה על ידו ואח"כ קושר, אלא דבש"ר אי אפשר, וא"כ אין לנו אלא מה שאי אפשר והוא גמר ההידוק עם עשיית הקשר, אבל עשיית הקשר בשעה שהקציעה על ראשו ודאי יתכן שמחזיר ידיו לעורפו וקושר. — [ועי"ש צביאור הגרמ"צ ז"ל שכתב צ"ס המעדני מלך דלדעת הר"א שיש מצוה בקשירה א"כ לא חשיבא הנחה קודם עשיית הקשר, ולפ"ז אף בשל יד שמניח ואח"כ קושר נמי הו"ל למייתי משעת קשירה עד שעת הנחה, וצ"ל דלדידן אף שהמצוה רק כשמהדק מ"מ חשיבא הנחה קודם ההידוק שזורת המצוה מושלמת קודם ההנחה, אבל לדעת הר"א שהוא מניח צלי קשר א"כ עדיין חסר צורת התפילין שמנותן בקשרים ולא חשיב מניח, ומ"מ קשה לפרש

ס' י"ב, וכן צריך לפרש למאי דמסקו כר"ת, וכן צריך לפרש ההיא דע"ז דקושרת לו תפילין דהיינו הידוק, וכ"כ הרא"ש בה"ק.

ובעיקר מה שאמרו בגמ' דוקשרתם דומיא דוכתבתם והיינו צימין וממילא הנחה בשמאל, נראה דאפשר לפרש דה"ק דוקשרתם המדובר הוא לאדם שיעשה פעולת הקשירה וכיון שהקשירה ציד הרי זה כאילו הוזכר יד בפירוש וממילא כשאמרה תורה אחר כך על ידך על כרחך הכונה ליד אחרת לא זו שהוזכרה בכלל וקשרתם, [שהרי לישנא דקרא כאילו מדבר ליד זו ומנחה אותה לקשור על ידך], ודרשין דומיא דוכתבתם שהמדובר לאותו האיש ולאותו האבר והיינו לימין, וממילא ידך שמאל, ולפי זה אף אם קושר קודם ההנחה נמי שמעין שאינו מניח על היד שקושר בה.

והנה מסקנת הח' שאין צריך לקשור בשעת הנחה לא בשל יד ולא בש"ר, ואף בש"י אם רצה עושה קשר שלא ימוט עד שלא הניחן ומניחן ומתדקן כמו בש"ר, ועיקר המנחה שיהיו קבועין בידו ובראשו אבל ההנחה כעין הכשר מנחה, ואף אשה יכולה להניחם ולהדקם בידו ובראשו של האיש. (הלכות תפילין ס"ט סק"א, ועי"ש בסק"ב, ועי"ש בסק"ה דגם להר"א אם הרצועה של יד עולה ויורדת שפיר דמי).

בא"ד דלצורך אדם שילמוד ג' דברים כתב שחיטה ומילה, מה שפרש"י כתב שידע לחתום שמו קשה, דמי איכא דלא ידע לחתום שמו כדאמר גיטין ס"ו ב', ועוד דרש"י פירש הני שכתן קשר של תפילין וברכת חתנים וציצית וא"צ לימוד שמעצמו יהיה בקי בהן, ולכאורה כש"כ כתב שא"צ לימוד שמעצמו יהיה בקי בו, אבל יתכן לפרש דכתב היינו כתיבת ס"ת תפילין ומזוזות, שזה ודאי אומנות הוא, וכ"נ שפירש מהרש"א בה"א.

יש לדקדק על השמטת הרמב"ם והשו"ע הנך מימרי, ורק קשר של תפילין הזכיר הרמב"ם פ"ג מה' תפילין ה"ג, ואף דליכא דין ת"ח בזמן הזה לענין ליטרא דדהבא, עי' יו"ד סימן רמ"ג ס"ב בהג"ה ועי' בפ"ת שם, מ"מ היה ראוי להזכיר, ואפשר דהכל לפי הענין וכהיום אין מתעסקים בשחיטה ומילה אלא האומנים הצקיאים בך.

כן כונת תו', דהא בפשוטו ניחא שקורא הנחה להנחת הקציצה ומה ענין לנו אם כבר נשלמה המנחה או לא, ועוד דאי עם הקשירה נגמרת המנחה אי אפשר למיתני משעת קשירה עד שעת הנחה שהרי משנגמרה הקשירה כבר א"א לצרך, וא"כ ע"כ דלאחר הקשירה עדיין לא נשלמה המנחה וכמש"כ במרדכי וא"כ הרי מתפרשין דברי הח' בפשוטן, ולפי הלשון שצמע"מ לפנינו מתפרשין דבריו גם כמו שפירשנו, ור"ל דלדעת הר"א הרי הידוק לא נקרא קשירה וא"כ הוא בכלל הנחה וא"כ הו"ל למימר עד שעת הנחה, א"נ אולי פירש דלדעת הר"א עושה הקשר בעודן בידו קודם שמניחן ולפ"ז מתפרשין דבריו בפשיטות].

בא"ד ואי צעי למקשר קשר של תפילין בכל יום איכא דשכיחא טפי ומיהו בקונטרס כו', מלשונם משמע דלפרש"י ל"ק לדעת הר"א, אבל תימא דמאי שייך בכלל להזכיר קשר של תפילין לדעת הר"א כיון שהוא עיקר סדר הנחת התפילין ופשיטא דכל אדם חייב ללמוד להניח תפילין וכן כל המנחות, [ולפנינו שם בגמרא הגירסא ת"ח אבל בתו' כאן העתיקו אדם], ולא משמע כלל לומר דכיון דיכולים אחרים לקשור לו, הוי ס"ד שא"צ להתלמד בעצמו, דאטו אם יהיה ציון לצין עצמו יתבטל ממנחת תפילין, ולא דמי כלל לציצית ואיך שאינם מנחות חיוניות בכל יום, (ועשיית הציצית כעשיית התפילין ולא כהנחתן), וגם אטו כל יום ילך לבקש שיקשרו לו, [ועי' בתו' בחולין שפירשו בשם ר"ת בע"א דשכיחי ר"ל ששיג לקנותם מוכנים ועי"ש בדבריהם], ול"ע.

בא"ד ועוד מדקדק ר"ת כו' מהא דחשיב ר"פ בתרא דעירובין כו', ויש להוסיף דגם מהא דקא מפליג בין חדשות לישנות ולא מפליג ציטונות גופייהו, משמע דכל ישנות קשורין מינהו, ולא משכח"ל שאינם קשורין אלא בחדשות.

בא"ד ואם היה קושר תחלה ואח"כ היה מכניס בזרוע א"כ היכי דייק כו', משמע דלפיר"ת מפרשי וקשרתם דקרא על עשיית הקשר קודם ההנחה, וקשה דפשטיה דקרא בקשירה שעל היד משתעי ולא צלורת התפילין, ובאמת יש לפרש לפיר"ת וקשרתם דקרא על ההידוק וכמו קשירה דבגמ' ולישנא דקרא נקטו בגמ', ולפ"ז ל"ק הא דמדייק דהנחה בשמאל, וכ"כ הרא"ש פ"ק דחולין

ל"ו א' סח בין תפלה לתפלה כו', א"ה, עי' מש"כ בהלכות תפילין ס"ג סק"א ב' דאפילו היכא שאינו גורם ברכה שאינה צריכה אסור לשות, וגם המניחין תפילין בחול המועד בלא ברכה אסורין לשות, ועי"ש בדין לענות קדיש וקדושה, ועי"ש בסק"ג במי ששח ויש לו מי שיוציאו בצרכת להניח.

שם סח בין תפלה לתפלה חוזר ומצרך, א"ה, עי' מש"כ בהלכות תפילין ס"א סק"ג דלענין צייתא אם היה דעתו ללבוש שתי טליתות וסח בין טלית לטלית אינו חוזר ומצרך, ובצירך על של יד והיה דעתו להחליפו באחר, וסח ביניהם, אם צריך לחזור ולצרך.

שם אר"ח סח בין תפילה לתפילה חוזר ומצרך, לדעת רש"י רשאי להסיח וכמש"כ תו', והטעם נראה שהוא משום דשני מצוות הם ואינו חייב לכללם בצרכה אחת, אלא לפי ששם אחד לשניהם הר"י יכול לכוללן בצרכה אחת, ומשמע דאף אם נתכוין בצרכתו גם לשל ראש נמי רשאי לימלך ולסות, דאם לא כן הרי אפשר לפרש הא דסח בין תפילה לתפילה חוזר מעורכי המלחמה בכה"ג ובחזר וצריך נמי, ולמה הוצרך רש"י לדחוק בלא חזר וצריך, אלא ודאי משמע דאף בנתכוין לפטור גם את של ראש בצרכת של יד מ"מ רשאי לסות, ומיהו אפשר דאינו רשאי אלא שאין החטא גדול כ"כ שיהא חוזר מעורכי המלחמה בגללו.

ובתב"ה צסימן כ"ה דכל הפוסקים חולקים על רש"י וס"ל דאסור לסות, וצ"ח פ"ד דר"ה כתב דהטעם דאסור לסות הוא משום שגורם ברכה שאינה צריכה ותמה לפי זה בדברי הר"י שם, ויש לעי' אם איתא שאין מקום לאסור שיחה אלא משום ברכה שאינה צריכה, א"כ למה לא סייעוהו לר"ח מצרייתא דסח בין תפילה לתפילה עזירה היא צידו, ואפשר דס"ל להר"ן דאף דיש מקום לאסור שיחה אף באינו חוזר ומצרך מ"מ לקושטא דמילתא מפרשינן איסור השיחה משום ברכה שאינה צריכה, ולא מחדשינן איסור שיחה בדליכא ברכה שאינה צריכה.

ונראה דהנידון אי חוזר ומצרך בתפילין כשסח הוא משום דיש מקום לומר דהוי כמו באמצע סעודתו וכ"ל שהזכירו התו' להתיר שיחה בין שחיטה לשחיטה, והיינו דאשמועינן ר"ח דחוזר

ומצרך, [דלא מסתבר שיהא נידון אי שיחה הוי הפסק דפשיטא דהוי הפסק], ולפ"ז צריך לדקדק למש"כ להוכיח דהוי ס"ל לגמ' שיש מקום לאסור שיחה אף אם אינו חוזר ומצרך, מאי טעמא, ונראה דהכל משום למא דצרכה הוא דראוי שלא להפסיק בין הצרכה לכל המצוה, ואף אם אין ההפסק לאחר הנחת הש"י גורם להצריך ברכה אחרת מ"מ אין ראוי להפסיק, ואף לדעת הסוברים דבין שחיטה לשחיטה רשאי לדבר ואינו חוזר ומצרך, מ"מ בין תפילין לתפילין יש מקום לאסור להשיח אף אם היה הדין דאינו חוזר ומצרך, דתפילין שתי מצוות הם ולכך אין ראוי להפסיק, שאין הם נכללים בצרכה אחת אלא ע"י כונתו והנחתו שניהם סמוכים ז"ל, משא"כ שחיטה שהכל מצוה אחת וכל השחיטות בכלל ברכתו וכיון שכבר שחט אחת תו לא הוי שיחה הפסק, [משל דתפילין למה"ד למצרך שהחיינו על שני דברים נפרדים כגון על שופר ועל צגד חדש], ולפ"ז אף להמתירים להפסיק בין שחיטה לשחיטה מ"מ אפשר דבין תפילין לתפילין מודו דאסור להפסיק אף אם אינו גורם בצרכה שא"ל, [וכגון שחזירו מצרך על תפילין שלו והוא יבקשנו להוציאו בצרכתו], וכדמשמע מהא דלא מסייעין לר"ח מהא דעזירה היא צידו וכמש"כ לעיל.

ובתו' וכן צרא"ש חולין פ"ז א' נקטו לאסור להשיח בין שחיטה לשחיטה רק לצד דחוזר ומצרך, ונראה דאין מזה הכרח דס"ל דבתפילין אם לא היה חוזר ומצרך היה רשאי להשיח, די"ל דלרובא דמילתא נקטו כן, א"נ אם אינו חוזר ומצרך בין שחיטה לשחיטה א"כ לא דמי לתפילין ושפיר י"ל דאף רשאי להשיח.

בתו' צסוגיין וכן בחולין נסתפקו שיהא רשאי להשיח בין שחיטה לשחיטה כמו באמצע סעודתו, ולא הזכירו למה בתפילין אין לומר סברא זו, ואפשר לפרש כונתם כמש"כ דתפילין הם שתי מצוות ואינם נכללים בצרכה אחת אלא ע"י כונתו וכל הפסק קל מבטל כונתו, אבל שחיטה שזו אותה המצוה שפיר אמרינן דלא חשיב הפסק וכמו באמצע אכילתו, ובצמצ"ן חולין שם כתב לשון זה ולי אין דומה לתפילין שהן מצוות שאינן מעכבות והן חובה אבל שחיטה וצרכותיה כקביעות סעודה וצרכות שהן באין בתוכה ואין שיחה מפסקת עכ"ל, ואפשר לפרש כונתו כמש"כ, ור"ל שהן שתי מצוות

ותיקנו להניח להזכיר דלא סגי דלאו איהו מניח, ותיקנו צעל על כללות המצוה, ועי"ש באורך בכל הצרכות.

שם אצ"י ורצא דאמרי תרוייהו לא סח מצרך אחת סח מצרך שמים, פשטות לשון הגמ' מוכיח כפירוש ר"ת, דלפירוש רש"י לא נזכר עיקר החירוק בגמ' דהיינו דהא דר' יוחנן מיירי בדסח, גם לשון מצרך דוחק לפירושו על מה שכבר צריך, וולפירש"י צריך לדחוק דעיקר מה שנתחדש בדברי אצ"י ורצא הוא שאינו חוזר ומצרך להניח אלא מצרך על מצוה, ומפרשי בן כונת ר"ח, גם לשון חוזר ומצרך ל"מ ברכה אחרת, וצצהגר"א כתב דלא גרסי חוזה, וצ"ע דברי"ק צה"ק וכן צפ"ד דר"ה וכן צרא"ש גרסינן חוזר, וצריך לומר דהראשונים ז"ל שגטו מפירוש ר"ת הוא משום שלא מסתבר להו שיתקנו שתי צרכות על מצוה אחת וכמש"כ הגר"א ז"ל, ולפי זה הדבר צ"ע לאחר שהסמ"ג הביא שבתנחומא פרשת בא מפורש כפירוש ר"ת, א"כ חזינן דאיכא תנא דסבר הכי וא"כ למה זה לא נפרש סוגיין כפשטא כהך מ"ד, ואף אם נימא דבירושלמי איכא מאן דסבר שאין מצרכין אלא ברכה אחת על שתייהן, ועי' רמב"ן נדה נ"א ב'.

(הלכות תפילין ס"ג סק"ד).

שם תנא סח צין תפילה לתפילה עצירה היא צידו וחוזר עליה מערכי המלחמה, רש"י פירש משום שלא חזר וצריך, ולשון הגמ' משמע דהשיחה היא העצירה, ועוד דבירושלמי והוצא צצ"י או"ח ס"י נ"ד איתא דשח צין ישתבח ליוצר עצירה היא צידו וחוזר עליה מערכי המלחמה, והתם ע"כ דהשיחה היא העצירה, וצמו' הרא"ש סוטה מ"ד חלק על פרש"י ופירש דהעצירה משום שגורם ברכה שא"ל, ומיהו מההיא דירושלמי דשח צין ישתבח ליוצר משמע דהשיחה עצמה היא עצירה אף שאינה גורמת ברכה שא"ל, ואפשר דבתפילין נמי מצוה להניח צלל הפסק, אף כשאינו מצרך וכמ"ש בזה"ד ונתבאר בהלכות תפילין ס"ג סק"ב, והוי ממש דומיא דשח צין ישתבח ליוצר, ולפרש"י משמע דרשאי להשיח וכמ"ש תו', ומשום ברכה שא"ל משמע נמי דליכא, וצ"ל משום דאם חפץ להשיח וצא לימלך אם לעכב הנחת השל יד עד גמר שיחתו, מורינן ליה שלא יעכב, דתפילין כל שעתא מצוה היא, וה"נ כשנמלך לשית. — וק"ק

נפרדות וכל אחת חובה וממילא אינן מתיחסות זו לזו להחשב כענין אחד וכסעודה אחת ולכך כל הפסק חשיב הפסק, אבל שחיטה שהכל מצוה אחת אלא שעושה אותה כמה פעמים וגם היא רשות שפיר הוי כסעודה ואין שיחה הפסק, אבל הרשב"א והר"ן צחולין שם פירשו כונת הרמב"ן דה"ט דתפילין שאני לפי שהם חובה ולכך יש לו להניח שתייהם מיד זא"ז ולא להפסיק כלל ואם הפסיק צדיצור חשיב הפסק, אבל בשחיטה שהכל רשות לא חשיב דיצור הפסק, וצ"ע למה לא הזכירו הטעם שכתבנו, גם צרא"ש צריך לפרש כדברי הר"ן וכמ"ש צמעדני יו"ט חולין שם, וצ"ע. שוב מנאמי בתשו' הרשב"א ח"ה ס' י"ג שכתב סברא זו, וז"ל ומיהו אם הפסיק וענה [היינו איש"ר צין תפילה לתפילה] מסתברא דמצרך על ש"ר דמ"מ הרי הפסיק צין הברכה לעשיית המצוה דתפילין ש"ר מצוה בפני עצמה היא, אבל בשחיטה צין בהמה לבהמה לא מסתבר לחזור ולצרך אחר שהתחיל בשחיטה שהרי אין הפסק צין הברכה למעשה עכ"ל, והוצאה תשובה זו בצ"י סימן כ"ה. (הלכות תפילין ס"ג סק"א, ועי"ש המשך הדברים).

שם על תפילה של יד אומר כו', א"ה, עי' מש"כ בפסחים ז' ב' צענין נוסח הצרכות צעל או בלמ"ד, דנראה דבאמת חילוק עיקרי יש צין ברכה צעל לברכה בלמ"ד, דצעל הוא מודה על המצוה בכללותה על כל הלכותיה ופרטיה, ובלמ"ד הברכה קאי רק על הפרט שצמנוה זו שהוא עוסק בו עכשיו, שכן מתפרש הלשון שכשאומר על המילה הכונה על מצוה מילה, וכשאומר למול הכוונה על מצוה האצ למולו עכשיו, וכן בכל ברכה וברכה, הלכך כל מצוה שיש בה עוד חיובים מלבד זה שמקיימה עכשיו, או שכוללת שני מצוות יש לצרך צעל לכלול כל המצוות שצמנוה זו, אבל מצוה שאין בה אלא חיוב זה שמקיימו עכשיו מצרך בלמ"ד לומר דלא סגי דלאו איהו עבד, ועל מצוה תפילין, משום שכוללת גם של יד וגם של ראש, ועוד שהמצוה נמשכת ולא רק הנחה עושה מצוה, ולשון להניח יש בו מקום לחשוב דהנחה היא המצוה (ועי' רא"ש), ועוד דמצרכים על של ראש כשהשל יד כבר מונח ולא הו"ל עובר לעשייתו, ועוד דכיון שתיקנו שתי צרכות (אם צסח אם אף צלל סח) ראוי לא לתקנם בנסח אחד, שהרי הם שתי מצוות,

סק"א, ועי' מש"כ עוד בזה בחולין פ"ז א' בדברי התו' ד"ה ומכסי.

בא"ד וכן כשאדם מזכיר יקנה"ז אין הזכרות האחרות הפסק בין ברכת היין לשמיה, עי' מש"כ בהלכות תפילין סימן ג' סק"ה.

תוד"ה וקשרתם והשתא מאי איריא משום דאין מעצירין על המצוות כו', עי' מש"כ בהלכות תפילין ס"ג סק"א.

תוד"ה וכשיגיע דבפרק התכלת מדמי כו', עי' מש"כ בזה לקמן מ"ג ב' ד"ה ולהאמור.

ל"ו ב' ודאי חשכה חולץ, עי' מש"כ בזה בהלכות תפילין ס"י סק"ג ד'.

שם ואם לשמרן מותר, לפי דכאן שאני מכלל תוסף דסגי באינו מכויין למנוה, שהרי כאן נתחדשה עשה או לאו במיוחד על זה, ולכך רק לשמרן מותר, א"נ קמ"ל דאף שנתחדש איסור מ"מ אינו אלא במכויין למנוה, ולפי זה אף שלא לשמרן אם אינו מכויין למנוה יהא מותר, אף למ"ד לילה לאו זמן תפילין. (הערות).

שם חייב אדם למשמש בתפילין בכל שעה כו', עי' מש"כ בזה בהלכות תפילין ס"י סק"א.

מצות משמוש היא תקנת חכמים בין צליץ ובין בתפילין שעי"ז יזכור טפי איסור היסח הדעת וכ"כ הב"ח סי' כ"ח, ולפי זה אפשר דאף בשעת תפילה חייב למשמש בזה, דהא לעולם המשמוש הוא בשעה שזוכרם ואינו מסיח דעתו מהם, ובמג"א סימן מ"ד סק"ג כתב דלמש"כ הטור בשעת תפלה א"צ למשמש דבלא"ה איסור בשחוק וקלות ראש, ולמש"כ בהלכות תפילין ס"י סק"ה לא סגי בזה אלא צריך שלא יסיח דעתו שהוא עומד לפני המלך, ועוד דמה בכך שאסור בשחוק וקלות ראש מ"מ הרי חייבו חכמים את המשמוש להזכיר איסור זה, ומה בכך שניתוסף לו איסור גם מחמת התפלה, ואפשר דכשמתפלל הרי התפלה מזכירתו שעומד לפני המלך ולכך אין צריך למשמש, דהתפלה כמשמוש חשיבא, ומיהו שלא בשעת תפלה ודאי חייב למשמש בכל שעה ושעה, אף באינו עומד לבוא לידי שחוק וקלות ראש.

לפרש"י שיהא אדם מניח תפילין ומצטט בצרכתו, דהא ע"כ בלא עשה תשובה איירי, ומציא עדיו עמו כמו שאמרו בירושלמי, וצ"ל דמזלזל בתקנות חכמים. (סוטה מ"ד).

בדברי הרא"ש דגם אם רק ענה אמן על ברכה חשיב הפסק, עי' מש"כ בהלכות תפילין ס"ג סק"ה.

שם בשלמא כשהוא מניח של יד ואח"כ מניח של ראש כו', נראה דטעמא קמא קיימא נמי למסקנא, דמדאקדמיה קרא ש"מ דראוי להקדימו, ונפ"מ כשאנו יכול להניח שניהם יחד, דנמי יש לו להקדים להניח השל יד קודם, אף שאנו יכול לקיים כל זמן שצין עיניך יהיו שמים, (ובזה יש ליישב התשובה שבאצורהם המוצא בט"ו סימן תרפ"ד סק"ד, והממירא שהציא שם כתב ציד אפרים שהוא בירושלמי שלהי מעשר שני לענין וידוי מעשר דאיכא למ"ד דכל המצוות מעכבות, ואמרינן דאפילו הקדים של ראש לשל יד נמי אינו יכול להתודות, ומייתי מזה האצורהם דחזינן דלהקדים המאוחר עבירה היא, וא"כ מסתברא שזה חמור טפי מלעבור על המצוות, ולכך ראוי לגלול לשל ר"ח ולא לקרות בשל חנוכה, ולכאורה קשה הא בהקדמת של ראש יש משום כ"ז שצין עיניך יהיו שמים, ומאי ראייה מזה לענין הקדמת שאינו תדיר, אבל למש"כ דטעמא קמא נמי קאי במסקנא, ניחא, די"ל דעבירה בשב ואל תעשה אינה מעכבת הוידוי, דאם לא כן לא יתכן וידוי, שאין לך אדם שלא ביטל תורה או תפילין רגע אחד, אלא דבעי עבירה בקום ועשה, ומה שלא קיים כ"ז שצין עיניך יהיו שמים אינו אלא שב ואל תעשה, דהא של יד אינו מעכב של ראש, אבל על חובת ההקדמה לשל יד קעבר בקום ועשה כשמקדים השל ראש, וחובת ההקדמה דמי לחובת ההקדמה דתדיר, ולכך שפיר מייתי ראייה מזה). (הערות).

שם וכשיגיע זמנו ממשמש בהן כו', א"ה, עי' מש"כ בזה בהלכות תפילין ס"ח סק"א דמכאן מוכח שאין צריך לקשור בכל יום.

תוד"ה סח ומ"מ עבירה כו', הך ומ"מ הוא לאפוקי מפרש"י שכתו' ד"ה עבירה.

בא"ד ושמא סח בין עוף לעוף כסח באמצע סעודתו, נתבאר בהלכות תפילין ס"ג

דה"ק אין צריך להציא ראיות דידך זו שמאל דמוקשרתם וכתבתם נפקא, ולכן כל היכא דמצינו לפרושי דר"י החורס אית ליה דרשא אחרת אחי שפיר טפי, והיינו דאשמועינן רב אשי דאפשר למידרש ידכה יד כהה והיינו שמאל, וממילא שפיר אית לן למימר דר"י החורס הכי ס"ל, ור' אבא סבר דלא משמע מידכה שמאל ועל כרחך דר"י החורס כר"נ ס"ל. (הלכות תפילין ס"ה סק"ה).

שם כתנאי ידכה זה"י זו שמאל אחרים אומרים כו', לפרש"י ותו' ק"ק לשון כתנאי דהא עד השתא נמי ר"נ ע"כ לא ס"ל דרשא דידכה זה"י, ולא הו"ל למימר אלא תניא כרב אשי, ועו"ק למה איצטריך קרא לרבות גידם שהקצורת שלו קיים, והא מהיכא תיתי נפטריה מחמת חוסר היד, אכל אס נשוי סוגיין עם המכילתא דקתני להציא את הגידם שיהא נותן צימין, מתפרשא סוגיין שפיר דבאמת כל שיש לו קצורת אין צריך שום קרא לרצוי דמה"ת נמעטיה כיון שמקום הנחת תפילין קיים, וגידם איירי צניטל גם הזרוע, והנידון הוא אס לחייבו להניח צימין, וס"ל לאחרים כר' אבא דדרשינן ידכה שזכח וזא לרבות דלפעמים מניח בידו שזכח והיינו כגון שניטלה ידו השמאלית, ופליגי ת"ק ואחרים ממש בפלוגתא דרב אשי ור' אבא, וכן תניא אידך נמי צאין לו זרוע הוא דפליגי אחרים ומחייבי צימין וכבר הזכיר הגר"א ז"ל באו"ח סימן כ"ז כעין פירוש זה. — [ולפוס גירסא דידן במכילתא דר"י החורס הוא דמרבה גידם מידכה, הו"ל לגמרא למיפך ארז אשי מזה, ומשמע שאין גירסתנו נכונה, ועיין במ"א שם, ולפירוש הגר"א שם דבמכילתא מידך בלא הי" קדריש ניחא, וכ"מ דהא זהאי ידך איירינן התם, אכל ק"ק דהא מודה ר"י החורס דגם שמאל נקרא יד, אלא דקאמר דגם ימין נקרא יד וא"כ מנ"ל לרבות ימין מידך, ושמא כיון דבתורה אשכחן ימין דנקרא יד ולא אשכחן שמאל דנקרא יד ס"ל לר"י החורס דסתם יד היינו ימין אלא דדריש מידכה או מוקשרתם וכתבתם]. (הלכות תפילין ס"ה סק"ה).

שם אמר אב"י כי תניא ההיא בשולט בשתי ידיו, א"ה, עי' מש"כ בזה בהלכות תפילין ס"ה סק"צ ג', וע"ע מש"כ בצבורות מ"ה ב' לרבי דסבר דשולט בשתי ידיו דינו כאיטר, אס מניח בשמאל ידיה.

ולא אמור ל"ק משה"ק בד"מ סי' רנ"ב בזה דאמרין יוצא אדם בתפילין ערב שבת עם חשיכה לפי שאינו מסיח דעת מהם, והא קיי"ל דלא מיקרי היסח הדעת אלא שחוק וקלות ראש, דהא ודאי מנזיה למשמע בזה כל שעה [כדי להזכיר עמידתו לפני המלך], וממילא אינו שוכח, ועוד דכשזכר עמידתו לפני המלך יש בו ידיעה כהה ששם ה' עליו. (הלכות תפילין ס"י סק"ו).

שם ומה צ"ח כו' שלא תסיח דעתו ממנו כו', א"ה, עי' מש"כ בהלכות תפילין ס"י סק"ה בדברי הרא"ש בענין איסור היסח הדעת. תוד"ה אי אכל תפילין כו', עי' מש"כ בזה בהלכות תפילין ס"י סק"ג ד'.

ל"ז א' ר' נתן אומר אינו צריך כו', א"ה, עי' מש"כ בהלכות תפילין ס"ה סק"ד במש"כ הגר"א דמלשון אינו צריך משמע דלא פליגי לענין דינא.

שם וקשרתם וכתבתם מה כתיבה צימין כו', א"ה, ראיתי להעתיק מש"כ בהלכות תפילין ס"ח סק"א במש"כ התו' לעיל ל"ו א' דאס היה קושר תחילה ואח"כ היה מכניס בזרוע א"כ היכי דייק מינה דהנחה בשמאל, נראה דאפשר לפרש דה"ק דוקשרתם המדובר הוא לאדם שיעשה פעולת הקשירה, וכיון שהקשירה ציד הרי זה כאילו הוזכר יד בפירוש, וממילא כשאמרה תורה אח"כ על ידך ע"כ הכונה ליד אחרת לא זו שהוזכרה בכלל וקשרתם, [שהרי ליסגא דקרא כאילו מדבר ליד זו ומנזיה אותה לקשור על ידך], ודרשינן דומיא דוכתבתם שהמדובר לאותו האיש ולאותו האבר והיינו לימין, וממילא ידך שמאל, ולפי זה אף אס קושר קודם ההנחה נמי שמעינן שאינו מניח על היד שקושר בזה. (הלכות תפילין ס"ח סק"א ממוה"ד).

שם רב אשי אמר מידכה כו', יש לעי' מה שייך להכריע איך ס"ל לר"י החורס במידי דפליגי תנאי, וכש"כ אי רב אשי לא ידע צרייתא דידכה זה"י זו שמאל, וי"ל דודאי דוחק הוא לפרושי צרייתא דר"י החורס סמין אר' נתן דבתריה, ואין זה סדר הצרייתא, וגם ליסגא דר"נ אומר אינו צריך אחי שפיר טפי אס צא לומר על דרשא מיוחדת אכל על דברי ת"ק אין נופל לשון זה דהא קאמר דסתם יד זו שמאל וא"כ אדרבה אין צריך לדרשא דוקשרתם וכתבתם, וצריך לדחוק

והנה למדנו מכאן דכיסוי הפרק העליון של היד
אינו דבר שצמנהג, אלא הוא דבר נאות
בשכל האדם.

אף למסקנא דבמקום לך לאות אתמר מכל מקום
למדנו מן הכתוב דסתמא דמילתא מניח
התפילין ומכסה אותם בצגד שהוא לבוש צו, וכ"כ
בסה"ת וז"ל משמע לכאורה כי טוב לכסות
התפילין של יד כשהן בזרוע כיון שהכתוב הקפיד
להניחן במקום לך לאות עכ"ל, ור"ל דמלצד שצריך
לכסות מחמת שהמקום הוא מקום שצריך להיות
מכוסה, משמע דגם התפילין עצמם ראוי לכסות.
(הלכות תפילין ס"ד סק"א).

שם מאי צינייהו, משמע דאף לר"י אין ללבוש עם
ג' ציציות, דע"ז מבטל מצוה של רביעית,
אע"ג שמרויח ג' מצוות, וכבר העיר בזה מרן
זללה"ה, ומיהו לפי זה הא דקאמר סדין ציצית
איכא צינייהו היינו לענין אס לוקה על לבישתו,
דהא לכתחלה אין לו ללבוש אף בצגד צמר, ושמא
משכח"ל כשיש לו תכלת בשלשה ולבן דרביעית,
דכה"ג בצגד צמר מותר ללבוש לכתחלה, משא"כ
בסדין לרבנן. (הערות).

שם מאי צינייהו, נראה דאם אין לו אלא ג'
ציצית דלר' ישמעאל יש לו להטילם וללבוש
את הטלית, דאע"ג שמחסר מצוה דרביעית, מ"מ
מרויח ג' מצוות, וכדמוכח מהא דאנן מטילין
לבן ולבשים אע"ג דמפסידין מצוה תכלת, דכיון
דאנו אנוסים מלקיים מצוה תכלת אין סברא
שלא נקיים מצוה לבן, [ואפשר דמזה נמי יש
לסייע לדעת הר"י שצמרדכי הוצא לקמן ל"ח
א' דאין איסור ללבוש טלית של ד' כנפות בלא
ציצית, דאם היה איסור קרוב הדבר שלא היה
מועיל להחיר מה שעמיד לקיים מצוה לבן כיון
שמפסיד מצוה תכלת בקום ועשה], וה"נ לר'
ישמעאל, והא דלא אמרינן דהא איכא צינייהו,
משום דעדיפא אמרינן סדין ציצית איכא צינייהו,
דגם איסור כלאים ליכא לר' ישמעאל, ועי' בספר
מין זללה"ה או"ח ס"ג ס"ק כ"ח מש"כ בזה.
שם רבינא אמר דרב הונא איכא צינייהו דא"ר
הונא היוצא בטלית שאינה מצויצת כהלכתה
בשבת חייב חטאת, פרש"י דבהטיל לג' ויציא דלרבנן
חייב חטאת ולר"י פטור דבטלים לגבי טלית כיון
דמצוה קעביד, ומצואר דלרבנן אע"ג דהני תלתא

שם מי שיש לו שני ראשים באיזה מהן מניח
תפילין, אפשר דקמיצעי' ליה אס גם בזה
יש ענין לכהה. (הערות).

תוד"ה מה אדם הכותב צימיו כו', א"ה, בהלכות
תפילין ס"ה סק"ד נתבאר פרטי הדינים
למעשה בכותב צימיו ושאר מעשיו בשמאלו, או
איפכא.

ל"ז ב' רא"א אינו צריך כו' רי"א אינו צריך
כו', אפשר דכולהו צריכי דאי מגובה
שבראש הוא אמינא כל דגובה טפי טפי מעלי קמ"ל
דצריך כנגד הלב, ואי משימה כנגד הלב הו"א
שישים על צד הקיצורת כדי שיהא כנגד הלב ממש
קמ"ל על גובה שביד, ואי מלך לאות לא ידעין
הי מקום ביד, ואי לאו לך לאות לא הוי ידעין
שיש ענין לכתחלה לכסות כמ"ש בסה"ת. (הערות).

שם א"ל לא סבר לה מר לך לאות ולא לאחרים
לאות, יש לעי' למאי דהוי סבר רב אשי דקרא
אשמועינן שצריך לכסות התפילין א"כ מנ"ל לר'
אליעזר דמקום תפילין בקיצורת דילמא ידו ממש
ואשמועינן קרא דצריך לכסות, וי"ל דגם רב אשי
הוי ידע דעיקר קרא אמקום תפילין מתפרש,
דלישנא דקרא משמע דבהנחת התפילין ממילא
איקיים לך לאות, ולא שהוא ציווי לעשות מעשה
כדי שלא יהא לאחרים לאות, אלא דרב אשי הוי
סבר דכיון דכתיב בקרא שהתפילין הם אות רק
למניח ראוי לעשות כן ויש לכסותם, ואמימר אהדר
ליה דלא קפיד קרא אלא אמקום תפילין שיהא
במקום שצסתמא הוא מכוסה אבל אס אירע
שנחגלה לית לן בה.

ואין לומר דלר"א הוי ידע רב אשי דבמקום לך
לאות קאמר, אלא דלר"י דיליף מושמתם
שתהא שימה כנגד הלב וכן לת"ק, הוי ס"ל לר"א
דע"כ דרשי לך לאות דוקא דאם לא כן לך ל"ל,
דלית לן לחדש פלוגתא צין ר' אליעזר לר' יצחק
בבב, ועוד דר' יצחק קאמר אינו צריך משמע
דמודה דאיכא למישמע במקום לך לאות, ועוד
דפשטא דגמ' משמע דמדר' אליעזר פריך רב אשי,
והכי פריך ולית לך דרשא דר' אליעזר לך לאות,
ולפי זה צריך לומר דת"ק ור"י איצטריכו לך לשום
דרשא אחרת, עי' מש"כ בהלכות תפילין ס"ד
סק"ב.

זיינו הגרע"א ז"ל שם בגליון, דכיון דהזניית בטלן לגבי הבגד, והאשה לזבשתו דרך מלבוש הרי לכו"ע פטורה, ועי' צבה"ל סימן ש"א ס"ל ד"ה בטלית, דאפשר לזבש הבגד צעטיפה שאינה מחייבת צניעות, ואפילו הכי אין הציצית משא.

שם האי מאן דצנריה לגלימיה כו', אפשר דקמ"ל דאף שאין הקרנות חדים מכל מקום חשיבי קרנות והויא לה בעלת חמש, ודלילו בעלת חמש בעלמא משכחת לה נמי בקרנות חדים כגון שעשויה כזה, אבל בצנריה דהיינו כזה אין הקרנות חדים]. (הערות).

שם אר"ד מנהרדעא האי מאן דחייטיה לגלימיה לא עבד ולא כלום אם איתא דלא מיבעי ליה ליפסוק ולישדייה, לפירוש שני שצ"ש שחפרו בעיגול ואמרינן דלא עבד ולא כלום, מתפרש דהבגד נשאר בחיובו ויש להטיל בו הציצית כאילו לא חייטיה כלל, הן לענין ריחוק קשר אגודל והן לענין מרחק ג' אצבעות, ואם הוא תפור שם יש להחיר התפירות כדי שיוכל להטיל שם את הציצית, ואם יכול להטיל שם את הציצית כמות שהוא תפור עכשיו, שפיר מטילן וא"ל להחיר התפירות.

ופירוש ראשון שצ"ש דגם רש"י וגם תו' דחוהו מהא דתניא בטלית כפולה דשוין שאם כפולה ותפרה דחייבת, נריך יישוב היכי דמי, דהא ודאי חייטיה לגלימיה לא מתפרש שעשה טלית כפולה, דבהא ליכא למימר אם איתא דלא מיבעי ליה ליפסוק ולישדייה, דהא רזונו בטלית כפולה, וע"כ דכפל רק מעט במקום הקרנות, וצאופן שנשאר מרובע, וא"כ מאי ראה מטלית כפולה, ובמרדכי סימן תתקמ"ה אמנם כתב כן דשאני טלית כפולה שכפלה כולה משא"כ הכא, וכן כאן בשטמ"ק בשם תו', וז"ל דס"ל לרש"י ותו' דגם בכפל מקצת הבגד כל שהבגד נשאר צורתו ורק שמקצתו כפול כגון שכפל מעט בכל רחבו, יש לדנו כטלית כפולה שתפרה דחייבת צניעות בכפילותה, ולית לן למימר אם איתא דלא מיבעי ליה ליפסוק ולישדייה, דשפיר חפץ לפעמים במקצת כפול, ורק כשחפר מקצת הבגד בעיגול דשינה כל צורת הבגד, בזה אמרינן דאינו אלא עראי ועמיד להחזירו דאם איתא דלא מיבעי ליה ליפסוק ולישדייה, ובאמת

שהטיל מבטלן לעולם ואינו עמיד ליטלן אלא שיוסיף רביעי, אפילו הכי אינם בטלן לגבי הבגד וחשיבי משא, עד שיטיל הרביעי וישמשו למצוה, ויש בזה קצת סיוע להסוברים דכל שאינם משמשים למצוה חשיבי משא, אלא דהכא גרע דעדיין אינם משמשים למצוה בשום גוונא.

בב"י אור"ח סימן י"ג הביא הא דמהר"ם לא יא"ל לרה"ר בשבת צניעות, ואפשר שטעמו משום דשמא תכלת מעכב, והרא"ש דחה דאפילו הכי כיון שאנו מטילין לכן הרי הוא בטל לגבי הטלית, ובאמת דטעם זה דמהר"ם ז"ע, וכמו שתמה מרן זללה"ה באור"ח ס"ג ס"ק כ"ח על מ"ש המחבר בס"י ס"ז צבגד שחזיו פתוח שמטילין בו צניעות ואין יוצאין בו בשבת, דכיון דאנו חייבים להטיל בו צניעות מספק שוב אינו משא, דהא דבאינה מצויצת כהלכתה הוי משא כמבואר בקוגיין הוא משום דהציצית אינם משמשים וחשיבי ולא בטלי, משא"כ כשמטילים מתחלה לך, ומשמשים למצוה, וכעין זה הקשה הגרע"א ז"ל בגליון השו"ע ר"ס י"ג, ואולי אפשר לדחוק דס"ל למהר"ם דהעושה כרכשתא לטליתו מחוטי צניעות, דאמרינן דבטלה דעתו, ואינם בטלן לגבי הבגד, דכיון דחשיבי אינם עשויים לשמש אלא למצוה, והלכך כל שאינם משמשים למצוה הרי הם משא, אבל ג"ז אינו מספיק בגוונא שמאז הדיון חייב להטילם צבגדו מכה ספק, וראיתי בחדושים ע"ש הר"ן בשבת קל"ט ב' שכתב שראה כתוב דעת הרז"ה והרא"ה שאסור לזאת כליל שבת בטלית שמצויצת כהלכתה כיון דלילה לאו זמן צניעות, ומבואר דסברי דאין הציצית כנוי הטלית וטכסיסיו, ורק צורך המצוה מבטלן מתורת משא, ונהי דלא קיי"ל כן צמאויצת כהלכתה דכיון דהוא צורך הטלית ציוס שפיר בטל לגבי הטלית גם כלילה, וכמ"ש שם בשם הרמב"ם, אבל בספק מצוה כבר יש מקום לדון דאינם בטלים לגבי הטלית אלא מספק, וכעת ראיתי תשובת הרמב"ם סי' ס"ב שכתב בשם הר"ף דאין לזאת בטלית מצויצת כליל שבת כיון דלילה לאו זמן צניעות, והוא ז"ל חלק עליו דכיון דמצויצת כהלכתה הר"ז בטל לגבי הבגד ומותר לזאת בו גם כלילה וגם אשה וקטן, והמג"א בסיומן י"ג סק"א כתב דיוצאין צניעות כליל שבת, ובסימן ש"א ס"ק נ"ד כתב דאשה היוצאת בטלית מצויצת חייבת חטאת, וכבר השיגו בשער המלך

נראה דרב משרשיא דאמר לעיל האי מאן דזייריה לגלימיה לא עבד ולא כלום כו' לא פליג אדרב דימי, ואיטריך לאשמועינן דזייריה דס"ד כיון שזה משמש כבית קיצול שמה חשוב הוא ולא אמרינן דכמאן דשרייה דמי, דגם זייריה דדומיא דחממות נרורות בכלל דבריו.

ל"ח א' ה"נ כרמלית דרבנן היא, במרדכי ס"י מתקמ"ד בשם ר"י דקדק מכאן דמדאורייתא אין איסור ללבוש בגד של ד' כנפות בלא זינית, אלא שכשלוש מתחייב מיד להטיל בו זינית, ולכך בשבת שאינו יכול להטיל בו זינית, שפיר שרינן ליה ולא מחייבין ליה לפושטו, ומשום"ה לא אמר לו לפושטו מחמת מצוה דאורייתא דזינית, ואע"ג דאמרינן ברכות כ' א' דבשז ואל תעשה שרינן נמי איסורא דאורייתא משום כבוד הבריות, וא"כ גם אם איסור ללבוש בגד בן ד' כנפות בלא זינית מדאורייתא, מ"מ הכא שכבר הוא לבוש הוה ליה שז ואל תעשה ושרינן משום כבוד הבריות, הא פירשו תו' ביצמות ז' ב' דמהא דחזינן בברכות שם דכלאים חשיב כקום ועשה אף שהוא כבר לבוש, חזינן דכל שהיתה לבישתו באיסור חשיב כעובר בקום ועשה, א"כ זינית נמי אם היה איסור ללבושו הו' ליה צדין קום ועשה ולא הו' שרינן ליה מחמת שכבר הוא לבוש, וע"כ דשרי ללבוש בגד של ד' כנפות בלא זינית והלכך חשיב שז ואל תעשה.

ולפי זה לא שמעינן מסוגיין אלא דהלבוש בטלית בלא זינית חשיב כעובר על מצוה זינית בשז ואל תעשה, ושרי משום כבוד הבריות, אבל בליכא משום כבוד הבריות יש כאן איסור דאורייתא בשז ואל תעשה, וזה בחול כשצידו להטיל זינית, אבל בשבת שאינו יכול להטיל זינית יש לדון מסבא אם יש לחייבו לפשוט הבגד בדליכא משום כבוד הבריות, או דכיון דהוא אנוס אין כאן עזירה כלל, ובחול ואין לו זינית נראה פשוט דאיסור ללבושו, וגם כשהוא לבוש בו יש לו לפושטו, שהרי הוא כעובר על מצוה עשה דזינית באונס, ויש לו לעשות מה שאפשר למנוע הדבר, ומ"ש המג"א דגם בחול ואין זינית צעיר דינו כמו בשבת, ר"ל דיש להתיר משום כבוד הבריות, דגם בשבת לדעת המג"א לא שרי אלא משום כבוד הבריות, עיין להלן, אבל בשבת יש מקום לדון דאונס זה שאינו רשאי להטיל הזינית יחשב כאינו מצווה בשעה זו,

דעיקר המימרא דהאי מאן דחייטיה לגלימיה לא עבד ולא כלום יש לפרש שעושה כן להפטר מזינית, דומיא דצריה לגלימיה וזייריה לגלימיה דלעיל, וממילא מובן דלא איירי בצפליה והשאירו ברצוע. ובמג"א ס"י סק"ד כתב דמדברי התו' משמע שאם כפל הקרן והשאירו מרצוע דיכול להטיל הזינית על הכפל, והיינו ממה דנקטו דחייטיה ברצוע הוא צדין טלית כפולה שתפירה דחייבת, ובמ"צ שם סק"ח הביא שיש חולקים על המג"א והביא דברי המרדכי הנ"ל שמקיים פרש"י הראשון, ומשני דתפירה כולה שאני, ובאמת נראה דהכל לפי הענין ואם כשכפל ותפר ברצוע לא נימא ליה אם איתא דלא מיבעי ליה ליפסוק ולישדייה, דאיכא דכפלי לבגד בסמוך לכנף, הרי לכו"ע יש להטיל הזינית על הכפל, ואם זה באופן שגראה משונה וראוי לו למיפסק ולישדייה, בזה דינו כתפירה צעידול דלא עבד ולא כלום, ומה שהביא בארה"ח מדברי הערוך בזייריה, דאין לעשות הזינית על הכפל, בזייריה ודאי מודו התו', ואין דבריהם אלא בחייטיה, וכמו שהביאו מטלית כפולה שתפירה.

הגרע"א ז"ל בגליון המג"א שם כתב וז"ל משמע דאם צענין שלא נשאר בו קרן שע"י התפירה הוא עגול אף דלא נפטר בה ככ"מ אינו יכול לעשות הזינית על הכפל וז"ע, ואם כונתו שלא יעשה הזינית על העגול כמדת קשר אגודל וג' אצבעות לפי העגול, פשיטא דאינו יכול דלאו כנף הוא, ואם בא לעשות הזינית במקומם הראוי אילו לא תפרו צעידול, שפיר ראוי לומר דשפיר דמי, אף שהוא עכשיו עגול, דהא אמרינן לא עבד ולא כלום, וז"ע.

מהא דאמרינן אם איתא דלא מיבעי ליה ליפסוק ולישדייה, יש לדקדק דבגוונא דליכא למימר הכי, שפיר מהני התפירה לפטרה, ולכן מה שחופלים היום מעט בסוף הכנף ותופרים על הכפל, שפיר חשיבא תפירה המחייבת, וגם אם לא היה מרצוע קודם התפירה שפיר מתחייב ע"י התפירה וכמ"ש צבה"ל ס"י ס"ג ד"ה לא נפטרה, וכן לענין שיעור ג' אצבעות וקשר אגודל נמדד לאחר התפירה, וגם לענין לפטרה כשתפירה צעידול מצדד ז"ל שם כן, וכמ"ש כ"דכ"מ מהא דאמרינן אם איתא כו'.

להוסיף חוטי זמר לחוטי הצינית, אף כשאין זה שום ענין של מצוה, ועיין להלן. (הערות).

לכאורה נראה דאין החוטים יכולים לגרום קולא בצגד כלאים, דנימא דכשם שהתכלת מותר לפשתן שבו ה"נ הנמר דלאו דמצוה נמי שרי עם הפשתן, דא"כ מנאנו תקנה לכל צגדי כלאים שירבעם ויטיל בהם תכלת ולבן, [ובגד שאצד בו כלאים משמע צנדה ס"א צ' דאין לו תקנה], וכן פשוט להגרע"א ז"ל בגליון השו"ע צמג"א סימן י"א ס"ק י"ג דאין תכלת מזיל בצגד כלאים, והטעם דמה דגלי קרא הוא דהחוטים דמצוה אינם גורמים כלאים, אבל אינם יכולים לגרום להתיר כלאים דלאו דמצוה, וכן מבואר ברשב"א ציצית ד' צ' ד"ה והא דאי סגי צ' חוטים והטיל ארבע הרי השנים האחרים אסורים משום כלאים, ועי' בספר מרן זללה"ה או"ח ס"ג ס"ק כ"ד ד"ה ל"ח, [ובזה ניחא מה שנתקשינו לעיל בדברי החו"א], ובזה"ע סימן קל"ד סק"א, והוא באו"ח ס"ב סק"ב. (ציצית ד' א').

בא"ד והאי דלא מוקי לה התם בהטיל למוטלת משום דדילמא לא מיפסלא כו', עי' מש"כ בזה לקמן מ' צ' ד"ה אס.

ל"ח ב' וגרדומי אזור כשרין, מש"כ הר"ש פי"א דפרה מ"ט דמדקאמר גרדומי כל שהוא ש"מ דבתחלתו יש לו שיעור ושיעורא לא אחרש, כונתו על הגבעול, אבל אזור עצמו נשנה שיעורו צנדה כ"ו א' טפה, וכן בריטב"א סוכה י"ג א' כתב שהנידון על הגבעול, ויש מקום לדון לפי זה אם דין גרדומין נאמר נמי על הקלת, וממ"ש חו' סוכה שם דלא אינטריך לאשמועינן מנחות ל"ח צ' דגרדומי אזור כשרין, דהא מתניתין היא, משמע דכלל דינא דגרדומין דמתני' הוא גם על האזור עצמו, דאם לא כן נימא דגמ' במנחות על האזור עצמו קאי ומתני' הרי על הגבעול איירי. (פרה ס"ד ס"ק י"ג).

שם וכמה שיעור גרדומין כו', עי' מש"כ לקמן מ"א צ' ד"ה עי'.

ל"ט א' ש"מ קשר עליון דאוריתא, לפירוש ראשון שבתו קשה מאי עליון דקאמר, ולפירוש שני קשה היכן מצינו קשר המותר בכלאים בגלל שהוא אינו מהודק כ"כ לצגד, אף

וצמג"א סימן י"ג סק"ח כתב דהדבר פשוט דמדרבנן אסור גם בשבת ולא שרי אלא בדאיכא משום כבוד הבריות, אבל בתו' הרא"ש יצמות צ' צ' כתב וז"ל [לאחר שכתב כדברי החו' שם דלכך סדין צינית חשיב שז' ואל תעשה משום שאין איסור בציצית] ומכאן הורה ריב"ז"א דאם נפסק לאדם אחד צינית בשבת או ציו"ט יכול להתעטף בטליתו אפילו לכתחלה משום דלא מיחייב עד לאחר שנתעטף וא"כ דוקא בחול אסור ללבושו בלא צינית שהוא מחויב לעשות צינית כשילבשו אבל בשבת וציו"ט דאי אפשר לעשותו ובשעת עיטוף ליכא עזירה גם אין עזירה שהוא מעוטף בו בלא צינית כיון דאי אפשר לעשותו עכ"ל, ומשמע דשרי אף לכתחלה עכ"פ כשנפסלו בשבת, [וכן בשטמ"ק ל"ז צ' אות ה' כעין זה אלא שהזכיר שהוא כבוד הבריות ללבושו].

במרדכי שם כתב דאטו צמזוה יאסר להכנס לבית, אלא צעמוד ועשה קאי, ור"ל דלא נימא צמזוה שיש איסור להכנס לדור צבית עד שלא קבע מזוזה, דודאי נכנס לדור ואח"כ קובע, וה"נ לובש הטלית ואח"כ מטיל בו צינית, ומבואר דפשוט ליה ז"ל דאפשר לקבוע המזוזה עד שלא נכנס לדור וכמש"כ בהלכות מזוזה ס"ז סק"ו ז', ומ"מ רשאי להכנס לדור ואח"כ לקבוע המזוזה, ולא אמרינן דצביתתו לדור עובר על מצות מזוזה, ולכאורה צמזוה אס' יקבע עד שלא נכנס לדור יפסיד הברכה, דעד שלא נכנס לדור אינו יכול לצרך, וכמו בהטלת צינית בטלית דאינו מצרך כיון שאין עשייתה גמר מצוה כדאמר לקמן מ"ב צ', וכשיכנס לדור לא יצרך כמ"ש הגרע"א ז"ל בתשובה סוס"ט בשם הברכ"י, משא"כ בטלית שמצרך כשמתעטף, ומ"מ אס' איתא דיש איסור להכנס לדור קודם שקבע מזוזה היה ראוי להקדים לקבעה אף שיפסיד הברכה, וע"כ דרשאי להכנס לדור ואח"כ לקבוע המזוזה.

התבלת

תוד"ה התכלת ומיהו יש לדחות דאע"ג דצנני חוטי לבן איכא מצוה כו', לכאורה צ"ע ל"ל האי טעמא, הא בפשוטו י"ל דכיון דהצגד כבר כלאים אין מוסיף איסור בהוספת חוטים, דכמו שמותר להוסיף חוטי פשתן לסדין ה"נ מותר

עד שאין שטח החוליא כג' כריכות מחוטים אלו או מחוטים צינוניים י"ל דפסול, ולפי זה לשון כדי דוקא. (הערות).

שם וכמה שיעור חוליא תניא רבי אומר כדי שיכרוך וישנה וישלש, יש לעי' כרך ושנה ולא שלש וקשר, ואח"כ כרך ושנה ושלש מאי, מי אמרינן מה דכרך ושנה הוא צדין ענף מסובך, או דאינו לא גדיל ולא ענף, וצריך שיהא שיעור בלעדו, ושמא נמי יהא חשוב להפסיק, ויתכן גם דצדאיכא גדיל יטרף גם הוא להחשב כגדיל וישלים לשלש. — רהיטת הדברים דאם עשה רק קשרים בלא כריכות ללא חשיב כגדיל.

ויש לתמוה דבטור ושו"ע כתבו שא"צ לדקדק בכריכה ולשון המחבר אין שיעור לכריכות, ולא הזכירו כלל הא דשיעור כריכה כדי שיכרוך וישנה וישלש, ובצעל העיטור שהציא הטור נזכר הא דשיעור חוליא, וכן ברמב"ם פ"א ה"ז הזכיר שלש כריכות נקראים חוליא, ונראה מזה דאין קשר מפסיק לבטל הכריכות, ולכן אם כרך ושנה וקשר וחזר וכרך ושנה וקשר, שפיר יש לזה דין חוליא דהכריכות מנטרפות, ולכן לא הוצרכו להזכיר שיעור חוליא לאחר שכתבו שכורך עד ארבעה גודלים, ומ"מ עדיין ק"ק שהרי כתב הטור דאם לא כרך אלא חוליא אחת כשרה, והיה ראוי לבאר שיעור חוליא, וי"ל דמסביר דשתי כריכות לא מיקרי חוליא, וא"כ הא דשיעור חוליא קולא אחי לאשמועינן דסגי בג' כריכות, ולא חש לבאר קולא זו כיון דלמעשה עבדינן ד' אצבעות בחוליות, ולפי זה תו י"ל דאין הכריכות מנטרפות וצריך לעיכובא שתייהנה שלש כריכות ביחד.

שם תאנא הפוחת לא יפחות משבע כו', לפמש"פ רש"י ותו' דעל החוליות קאמר, וכ"מ קצת ב"ב ע"ד א' למימני חוליות, משמע שיש להם מספר, ק"ק דחוליא קרובה לאצבע, וזוהר פינחס איכא בהדיא דשיעור כל חוליא אצבע, וא"כ יהא שיעור אורך הציצית כ"א אצבעות דהא הגדיל שלש, ואם עשה י"ג קשרים, יהיה אורך הציצית ל"ט אצבעות, ולפירוש שני שבתו' דאכריכות קאי ניחא, וכ"מ ממה שקבעה בגמ' בחר הא דרבי. — ועי' מש"כ לקמן מ"א ב' ד"ה ולהאמור.

ל"ט ב' רבנ"ח סבר כתיב גדיל וכתיב פתיל או גדיל או פתיל, נראה דמודה

שקשור בקשר של קיימא וא"א לנתקו, ולו"ד ז"ל היה אפשר דאין לחדש להצריך קשר בציצית אלא בסמוך לבגד קודם שכרך כלל, דלפי זה מפרשין ועשו להם ציצית על החיצור בקשר ואח"כ מנחתו לעשות גדיל וענף, אבל אם קודם הקשירה כורך ועושה גדיל נמצא שהציצית כבר מחוברים לבגד ע"י הכריכה שנעשה גדיל ותו אין לחדש חיוב קשירה, והיינו דאמרינן דש"מ קשר עליון דאורייתא כלומר שצריך לחבר הציצית בקשר ואח"כ לעשות גדיל דאם לא כן אין חיוב קשר כלל וליכא כלאים. (הערות).

שם פשיטא התוכף כו', לשון זה משמע כמש"פ בשטמ"ק דמצרייתות קדייק, דאי מקרא לא שייך לשון פשיטא, והכי הול"ל הרי התוכף כו'. (הערות).

שם יתיב רבה וקאמר משמיה דרב חוט של כרך עולה מן המנין, נראה דבא לומר דאם למדנו מגדיל גדילים שצריך ארבע חוטינן, לית לן למימר דצריך חוט נוסף בשביל הכרך, אלא כורך באחד מאלו.

שם חוט של כרך עולה מן המנין, נראה דעיקר סדר המנוה אשמועינן שאין מציא חוט אחר וכורך על השמונה אלא מהם עצמם כורך, ויש לעי' אם זה לעיכובא, ואם כרך חוט אחר פסול, או"ד לא, ואח"ל דכשר, יש להסתפק אם צריך להכניסו בנקב הטלית ולקשרו דוגמת שאר החוטים, או דאף בכרך סתם חוט (העשוי לשמה, דזה מסתבר דבדאי צעי) על הציצית שפיר דמי אף שלא חיברו לבגד. (הערות).

שם תכלת שכרך רובה כשרה, לדעת רש"י מ"א ב' דכמה תהא משולשת קאי אענף נמצא דענף ד' מעבב, ויש לפרש דבחוט ט' קאמר דאם כרך ה' והשאר ד' ענף דכשרה, אע"פ שכרך רובו, אבל בפחות אם כרך רובו ולא נשאר ד' ענף יהא פסול.

שם ונויי תכלת שלש גדיל כו', א"ה, עי' מש"כ לקמן מ"א ב' ד"ה נראה לענין מעשה.

שם כדי שיכרוך כו', לשון כדי ק"ק, ועי' תו' לקמן נ' א', ולו"ד ז"ל היה אפשר לומר דבאמת שיעור חוליא הוא על שטח, כמה נקרא חוליא שיחול על זה שם גדיל, ואין תלוי העיקר בכמה כריכות, ואם עשה החוט דק במקום הכריכה

זה אי הקפת כל הראש לא שמה הקפה, ומחייבין למצורע להחגלה בהקפת כל הראש עי' נויר מ"א א', אם הקיף ואח"כ גילה מסתבר דיש לחייבו דהקפה זו לא ניתנה לידחות, וכן אם לא צעין תער לגילוח עי' שם נ"ח א', אם גילה בתער יש לחייבו מדאורייתא, וצ"ע אם לא צ"ע צ"ע של אמר בטלית של פשתן או איפכא נראה דלא עבר אדאורייתא, דהא אמר פוטר בשל פשתן ופשתן בשל אמר בשאין לו ממינו, או דא"כא תכלת, עי' מש"כ לעיל ד"ה ועי', ולמאי דס"ד לקמן כ"א א' דלר"ל חייבי לאוין לא רמיין לייבום כיון דאפשר בחליצה, מצואר התם דראוי להיות דאם צעלו לא קנו, ומצואר דיש איסור דאורייתא בייבום, ומצואר דהא דר"ל הוא מדאורייתא, וי"ע צ"ע צ"ע מנחות מ' א' ד"ה כיון, ועי' בספר הנדמ"ח תשובות ופסקים לראשונים סימן ע"ו.

מש"כ הרשב"א ד' צ' דבאין לו מינו דשריין צ"ע משא"כ מינו מינו אע"ג דהוי כלאים, ואע"ג דקיי"ל כר"ל דכל דאפשר לקיים שניהם אין עשה דוחה לא תעשה, ולא אמריין שיקרע חוטים מטליתו וישמש בהם לציצית [כנראה דר"ל אם אין צריך טוויה לשמה עי' ריטב"א], דכל היכא שאין לו אלא בקריעת הכנף ובהפסד טליתו הרי זה כמו שאין לו מינו, נראה הכונה דאין לנו לומר שיקרע טליתו וילבשו קרוע, וכמו שאין לנו מחייבים אותו לעגל אחד מן הכנפות, או שילבש בגד אחר, דבבגד שחפץ ללבושו התירה לו תורה כלאים כשאין לו צ"ע ממינו, אבל אם יכול להשיג חוטים ממנו אפילו יקרים יותר מכל טליתו חייב לקנותם כל שהם פחות מחומש מנכסיו כדין מלות עשה דעלמא, ובקובץ הערות סי"ד סק"ו נתקשה בזה.

מ' ב' הכא דעשה צעלמא כו', לכאורה ל"ת דכלאים הוא דצהכי קיימיין, ואולי כיון דכלאים צ"ע שרי, אלא משום דאפשר צמינן הוא דאסור, לא חמיר ענין זה אלא כעשה וי"ע. (הערות).

שם שרא ר"ז לסדיניה, לכאורה אשמועינן בזה דהלכה כרבי, ומעיקרא הוי ליה צ"ע צ"ע צ"ע ומכי שמע להך צרייתא או מכי יהיב דעתיה לקצעה להלכה, שרא לסדיניה, ואפשר שעשה כן לפרסומי מילתא דהלכה כצ"ש, אבל באמת ראוי להשתמט ולעגל כנף אחד או לא ללבוש סדין בכלל,

רבצ"ח דנויי תכלת שלישי גדיל ושני שלישי ענף, וכדתיא מ"צ א' אין צ"ע אלא ענף ולעיל תניא שיעור חוליא, וכן יתיישב בזה משה"ק תו' מן הספרי, אלא דס"ל דצדיעצד כשר גם גדיל לחוד או פתיל לחוד, ונקטו בגמ' פלוגתאן בהך עובדא לרבותא דגם כשכל הגדיל תכלת שפיר דמי לרבצ"ח, אע"ג דכתיב פתיל גבי תכלת, וכן מודה רבצ"ח דגדילים למנינא אחי, אלא דדריש נמי או גדיל או פתיל, דלמידרש או גדיל הוה מצי למיכתב גדיל ומדכתיב גדילים שמעינן דלמנינא נמי אחי, עי' בתוד"ה או ובשטמ"ק אות י"ז, ובתוד"ה ההוא הניחו בקושיא.

שם השיראין והכלך כו', כתב מרן זללה"ה בהלכות מקואות סי' קכ"ו סק"ו דנראה דאף שנתרבו שאר בגדים לשלש על שלש לטומאה, דמ"מ גומי טהור וז"ל דלא נתרבו אלא אמר גמלים ואמר גפן וכיו"צ שהם בטוויה ואריגה כזמר ופשתים אבל לא דברים הנמסים ונחכים וכ"ה לשון הרמב"ם פ"א מה' כלים הי"א י"ב עכ"ל, ולפי זה נראה לכאורה דבגדים העשויים מניילון אינם מקבלים טומאה ואינם חייבים בציצית, דאף שמרסקים אותם ונארגים כבגדים, מ"מ כיון שציציתם הם נמסים ונחכים אינם בכלל בגדים, ועכ"פ לחומרא ודאי יש לחשדם כן.

מ' א' אמר רבא השתא חמץ בפסח כו', נראה דעיקרו סברא דס"ל לרבא דמשום חשש טעימה הו"ל למיסמך אדיסקי, אבל מחמץ בפסח אין ראיה דהא לא דיינינן אם המקבל הדיסקי, יסמוך על הדיסקא וישמור ההלכה, אלא שאין די פרסום בזה, ובפסח הרי לא זהו הנידון, וגם בפסח כל חד שאיל ומיפרסמא מילתא טובא, אלא כדמות ראיה היא ועיקרו סברא. (הערות).

הפמ"ג בספר ראש יוסף בשבת כ"ה נסתפק בהני מילי דאמרינן דלר"ל דאפשר לקיים שניהם לא דחינן ללאו, מה הדין בעבר ודחה ללאו, אם חשיב כעבר אדאורייתא ונפסל לעדות מן התורה או לא, וכן הזכיר ספק זה בהקדמה לפמ"ג הלכות צ"ע, ובסברא לכאורה יש מקום לדון דלאו כולהו שוין בזה, דבקוץ בהרת בנו צמילה ואיכא אחר עי' שבת קל"ג א', נראה דאין לחשבו כקוץ בהרת מדאורייתא, דהא צמילה אחר דינו למול, ומשום דאיכא אחר אין לחשבו כעובר אדאורייתא, ולעומת

דהא מיעקרא עשה דאורייתא בשב ואל תעשה.
(הערות).

שם ר"א אזיל בתר כנף, לכאורה יש לפרש אף
בתר כנף ולעולם לחומרא, אבל רש"י פירש
דעביד איפכא, ומשמע דפטר בכנפיה של עור,
ול"ע. (הערות).

שם מיתבי חסידים הראשונים כיון שארגו זה ג'
היו מטילין לה תכלת כו', למאי דס"ד השתא
דבתחלת אריגת הבגד עשו כן, יש לפרש שעשו כן
משום חביבות המצוה, אע"פ שאין זה תועלת עד
שיגמר הבגד, וכדרך שאמרו מכות י' א' שהבדיל
משה שלש הערים בעבר הירדן אע"פ שאין
קולטות עד שיבדילו את השלש שבארץ ישראל, אלא
דפרכין דיש כאן פסול משום תעשה ולא מן
העשוי, ולמאי דמתרנין דעשו כן בהשלמת הבגד
כשהיה חסר לו רק פחות מג', נמי אפשר לפרש
שעשו רק את השמים שבתחלת הבגד, אבל השמים
שבסוף הבגד שעדיין חסר שם פחות מג' אי אפשר
להטילם דהא צריך שיהיו מרוחקים לפחות קשר
אגודל מן הכנף כדלקמן מ"ב א', ובשעת עשייה
איתמר כדאמר התם, ומיהו לדעת הטור צקי"א
דאין צריך להרחיק קשר אגודל אלא באורך הבגד
אבל ברוחב הבגד אין לו שיעור, יש לפרש דהיה
חסר הפחות מג' ברוחב הבגד, ולפי זה היו יכולים
להטיל כל הד' ציזיות, וכן משמע לקמן מ"א א'
דבעינן להוכיח מהחסידים הראשונים דהוי סברי
דכלי קופסא חייבין בציצית דחובת טלית הוא, ואם
לא היו מטילין אלא צ' ציצית, א"כ לא מוכח מידי,
דגם אם חובת גברא היא נמי שפיר הקדימו חלק
מן המצוה, אלא ודאי גמ' התם אמסקנא דהכא
סמין, ומשמע דעשו כל הד' ציצית, ושפיר צעי
לאזכוחי דס"ל חובת טלית.

ובכן משמע דפרש"י דלמאי דמתרנין כיון שפגעו
זה ג', עשו כל הד' ציצית, אלא שפירש
הטעם משום שכשחגמר יהיו הציצית בתוך ג',
וטעם זה צ"ע דמה בכך הא מ"מ בשעה שהטילו
לא היה קשר אגודל מן השפה ולא קרינא ציה
כנף, וכשיוסיף הוה ליה תעשה ולא מן העשוי,
ושמא ס"ל לרש"י נמי כהטור דברוחב הבגד לא
צעי קשר אגודל, א"כ שמא יסברו חסידים
הראשונים כח"ק דראצ"י מ"ב א' דהטיל על הקרן
כשירה, ורק בחסר ג' אי אפשר להטיל משום שיהיו

הציצית רחוקים ג', ובדוחק אפשר לפרש דכונת
רש"י צמס"כ דאיתן שתי קרנות נמי ראויין לציצית
שכשחגמר נמצאת ציצית בתוך ג', דר"ל דלכך כבר
חשיב כיש לבגד ד' כנפות, ויכול להטיל בשמים
הראשונות, ולא חשיב תעשה ולא מן העשוי, אבל
בשמים האחרונות אמנם לא יטיל עד שיוכל להרחיק
קשר אגודל מן הקרן, אלא דפשטא דגמ' מ"א א'
דמוכחין דס"ל לחסידים הראשונים דחובת טלית
הוא, משמע שהיו מטילין מיד כל הד' ציצית
וכמס"כ, ועי' להלן.

ובאמת שלא נמצא מקור לדברי הטור לחלק בין
אורך הבגד לרוחבו, וכמו דרבו החולקים
על הטור כמ"ש הב"י צקי"א, ויש להוסיף שכ"ה
גם בפסקי תו' מנחות סי' קנ"א, [ועי' מס"כ
לקמן מ"ב א' דמין זללה"ה פירש כונת הטור
דצריך להרחיק מחודו של הקרן עי"ש], אבל
למס"כ י"ל דמקורו בגמ' מ"א א' דבעינן לפרושי
טעמא דחסידים הראשונים משום דסברי חובת
טלית, וע"כ דמפרשין שעשו כל הד' ציצית, דאם
לא כן גם אי חובת גברא שפיר ניחא שהקדימו
להזדרז במצוה, לעשות השמים שאפשר, וכיון דעשו
כל הד' ע"כ דאפשר לעשות גם דלכא קשר
אגודל, ויש לפרש דברוחב לא צעי קשר אגודל,
ואיירי שמה שהיה חסר פחות מג' היינו להשלים
לרוחב הבגד.

ובני נחום נ"י העיר דלפי מס"כ הראצ"ד סוף
פ"ט מהלכות שבת דפועה היינו שמפריד את
הארוג מחוטי השתי, יתכן לפרש גם כאן כן,
דכשהתחילו להפריד הארוג מן השתי ג' אצבעות
מיד הטילו הציצית, שכבר נחשב כבעל ד' כנפות,
ול"ע שהראשונים ז"ל לא פירשו כן, ואפשר משום
שאין דרך להפסיק הפציעה ולהשאיר הבגד מקצתו
מחובר ולהתעסק בו, אלא פועה מיד ומפרידו כולו
מן השתי.

רש"י פירש דהא דלס"ד דמשארגו ג' הטילו
הציצית, והיינו שתי ציצית, ויש בזה משום
תעשה ולא מן העשוי, הוא משום דאכתי לא היה
בבגד שיעור שהקטן מתכסה בו ראשו ורובו,
[ובשטמ"ק מחק טעם זה], ועוד משום שלא היה
לבגד אלא שתי כנפות, דשתי הכנפות שעמיד
להוסיף עליהם ג', לאו כנפות נינהו, שהרי אם
יטיל בהם ציצית עכשיו ויוסיף עליהם ג', נמצאו

שלש, וגם בשני נדדים האחרים אי אפשר להטיל בהם זינית, או דרך כנפות אלו שזהם מוסף אי אפשר להטיל בהם זינית, והכי מסתברא.

ובתוד"ה שמא כתבו וז"ל אבל מצרייתא דחסידי ליכא לאקשווי דהא מפרשינן בסמוך כיון שפצעו שלש, ונראה דכל זה מן הקושיא ור"ל דמצרייתא דמפרשינן בסמוך שפצעו שלש ליכא לאקשווי לר"ה, ונשמט בכאן החירוק שכתבו בשטמ"ק, ומסתמית דצריהם משמע שפירשו דלחירוקא דכיון שפצעו שלש, הטילו כל הד' זינית, וז"ע. — ע"ע במש"כ לקמן מ"א א' ד"ה ולהאמור.

שם והאר"ז הטיל למוטלת כשרה, למ"ש צבה"ל סימן ס' דאם לובש טלית מזויצת ואינו מכוין למזוה עובר על מצות עשה דזינית, לכאורה לעולם יכול לכוין לקיים מצות זינית בשניים ולא בראשונים, וא"כ אין כאן תעשה ולא מן העשוי, וז"ל דקים לגמרא דר"ז מכשיר אף במכוין לפטור בראשונים בשעת הטלת השניים, ומ"מ כשחותך אחר כך הראשונים מתכשר בשניים. (הערות).

שם השתא צבל תוסף קאי מעשה לא הוי, לז"ד הראשונים ז"ל היה מקום לפרש דצתמיה קאמר, דכיון דעובר צבל תוסף על כרחך חשיבי גם השניים למזוה ופיר חשיבי מעשה, שהם משמשים למזוה גם בעוד הראשונים קיימים כדי שעל ידי זה עובר צבל תוסף, ור"פ דחי דאף אם אינו מכוין לשמש בהם למזוה אלא לכשיציא הראשונים נמי מכשר ר"ז ולא חשבינן לה לתעשה ולא מן העשוי.

לפרש"י ותו' יש להסתפק אם חתך את הראשונים קטן או שלא לשמה אם שפיר דמי. (הערות).

— נמצאו בזה עוד דברים —

שם אמר רבא אמר ר"ס אמר ר"ה הטיל לצעלת שלש והשלימה לארבע פסולה משום תעשה ולא מן העשוי, נראה דאירי שתחלת הטלת הזינית היה כדי שישמשו לאחר שישלימה לארבע, אבל אם היה דעתו שלא להשלימה, י"ל דחשיבא ההטלה שלא לשמה, דליכא זינית צבעלת ג', ועיקר חידושו שיש דין עשייה צינית ופסול מן העשוי.

שם האמר ר"ז הטיל למוטלת כשירה אמר רבא השתא צבל תוסף קאי מעשה לא הוי,

הצינית באמצע הטלית, ומצואר מדברי רש"י דאם הטיל שתי זינית צבגד של ד' כנפות, והוסף ג' צבד השני, דנפסלו הצינית הראשונה, וצריך להחירם ולחזור ולהטילם, שהרי חסידים הראשונים לא הטילו אלא שתי זינית וע"ז פרכינן דהוה ליה תעשה ולא מן העשוי, וז"ע דלק' מ"א א' אמרינן שלא יציא אמה על אמה ובה תכלת, ומשמע דבאל תכלת שפיר יכול להציא, ועי' מש"כ שם.

ברם צריך ישוב למה הוצרך רש"י לחדש דצחקר ג' להשלמת הטלית אי אפשר להטיל זינית בשתי כנפות הראשונות, ולפרש דמשום כך חשבינן ליה כתעשה ולא מן העשוי, הלא צפשוטו ניחא דחשיב תעשה ולא מן העשוי כמש"פ רש"י בתחלה משום דאין צו כשיעור שהקטן מתכסה צו ראשו ורובו, ונראה מזה דרש"י מפרש דגם למאי דמשינן כיון שפצעו צה ג' נמי מתפרש שלא הטילו תכלת אלא בשתי הכנפות הראשונות וכמו לק"ד דכיון שארגו, ומצואר דצחקר ג' אי אפשר להטיל זינית גם לא בשתיים הראשונות, ושפיר הזכיר רש"י גם טעם זה דמשום כך חשיב תעשה ולא מן העשוי, וניחא השתא מה שנתקשינו לעיל דאמאי לא הוי תעשה ולא מן העשוי כשמטיל זינית בדליכא קשר אגודל, וכבר כתבנו שם לפרש כן צדעת רש"י שלא הטילו אלא בשתי כנפות, ולמש"כ מוכח כן מפרש"י, והא דלקמן מ"א א' מוכיחין דצברי חסידים הראשונים דזינית חוצת טלית, יש לפרש דאי חוצת גברא לא היה להם למהר להטיל מיד את שתי הצינית, כיון דגם כשיטילו הד' עדיין ליכא מזוה עד שילבשו.

ובשטמ"ק צס חו' הקשו על מה שפרש"י דהיינו טעמא דכשחקר עדיין ג' לא היו יכולים להטיל הצינית משום שהצינית יהיו למעלה מג', [והיינו למסקנא דכיון שפצעו צה ג' ומשמע קצת דמפרשי שהטילו כל הד' זינית], דא"כ לר"ה מ"א צ' דאפשר להטיל הצינית חוץ ד' לכנף תקשה ליה מחסידים הראשונים דהיה להם להטיל הצינית משהגיעו לפחות מד', ולכן פירשו דאין הטעם משום שהצינית יהיו למעלה מג', אלא הטעם משום דכל שעמיד להוסף ג' שהוא שיעור צבד לכנף, עדיין לאו שם כנף עליו להטיל צו זינית, ויש להסתפק אם כונתם דעי"ז שעמיד להוסף נתבטל שם כנף ממנו והלכך הוה ליה כטלית צת

אחרינא הו"ל גרוע ועומד, ע"כ משום שהוא שינוי בעיקר נורת המצוה, וא"כ דכוותה יש לפרש בזה דרבא, ואין ראה דאיכא בל תוסף.

ולבאורה נראה דאיסור בל תוסף הוא בדברים שאלמלא איסור זה, היה מקום להוסיף מענין המצוה, וכמו בכהן שהיה מוסיף עוד זרחה, והיינו מושיבים הדבר לשבח, והיינו דהתורה לא חייבה אלא ה' זרכות, אבל אם בל להוסיף תבא עליו זרחה, ודכוותה בניתנין במתנה אחת, היה מקום לומר דלא חייב הכתוב יותר, אבל אי עביד טפי, שפיר טפי, וכן הישן בשמיני בסוכה, היינו משום דתשלומין דראשון הוא, ורק לענין פז"ר קש"ב הו"ל רגל בפ"ע, ונהי דהתורה לא חייבה בסוכה, היינו דהקילה, אבל המחמיר תבא עליו זרחה, והיינו דשייך בזה כונה למצוה, כדמסיק רבא זר"ה שם דלעבור שלא בזמנו צעי כוונה, ור"ל כונה למצוה, ולבאורה מה שייך כונה למצוה, במידי דאינו מצוה ואף איכא משום בל תוסף, [שז"ר במנח"מ מצוה תנ"ה שנתקשה בזה], אבל למש"כ ניחא דמכיון להמשיך מצוה סוכה גם בשמיני כאילו לא היה איסור בל תוסף, וכן צ"י זוגות תפילין, ובציצית בהטיל למוטלת, נמי אלמלא האיסור היינו מושיבים הדבר לשבח, וכן במוסיף על הלולב.

ובשנתחדש איסור בל תוסף, הרי בכלל זה שאין שום ענין בהוספות הללו, ואין מעשה מצוה כלל, ואדרבה יש בהם איסור דבל תוסף, וכל זה שייך בדברים או צומנים שאין בהם מצוה, אבל כהן המזבח זרחה כהנים פעם נוספת ביום, לא שייך בזה בל תוסף, שהרי פעולתו מעשה מצוה הרצויה לפניו יתברך, ומה שכבר קיימה פעם אחת אין זה גורם לאסרה, אף אם כבר אינו חייב בזה, והרי חזירו שעדיין לא צריך חייב בזה, ולכן גם מותר ליטול לולב כל היום, ולתקוע, ולאכול מצוה, דכל שפעולתו היא מעשה מצוה, אין בזה בל תוסף, אף שהוא כבר קיים המצוה, ומיהו הלובש שני תפילין כאחד, או שהניח שני זוגות פרשיות, או שמונה ציצית, [או שני לולבים, לדעת המ"מ פ"ז מלולב], שפיר יש בזה בל תוסף, דאורה זו יש בזה חלק שאינו משמש כמעשה מצוה, אלא כמוסיף על המצוה, ובניתנין במתנה אחת, אף אם יחזור ויתן מתנה נוספת במקום שנתן הראשונה, נמי היה נראה שיהא בזה בל תוסף, דכיון דכבר

בפשוטו יש לחלק בין בעלת ג' להטיל למוטלת, דבהטיל למוטלת הבגד חייב ציצית ושפיר יכול להטיל בו ציצית שהם ישמשוהו למצותו ויוציא הראשונים, מה שאין כן בצעלת ג', ויש לפרש דהיינו דקאמר רבא, אלא דלומי אלים למילתיה דהא אם הטיל למוטלת חוטים שלא נטוו לשמה, לא יעבור על בל תוסף, שאינם אלא ככרכשתא, ואם הטיל ציצית כשרים קעבר על בל תוסף, הרי מוכח מזה דחל שם ציצית גם על השניים, ומתפרש דבתמיה קאמר השתא בצל תוסף קאי ואיך אפשר לומר דלא הו"ל מעשה, וכבר כתב כן הצ"י בסימן י' לפרש דברי רבא הכי לדעת הרמב"ם, וכעת ראיתי תשובה הנדמ"ח המיוחסת לר' שמחה שפירש גם כן הא דרבא דבתמיה קאמר דכיון דעבר בצל תוסף ודאי חשיב מעשה.

ומיהו הא דאתקף ר"פ צריך פירוש, דהא גם אם מתכוין לבטולי הראשונים ולשמש למצוה באחרונים שפיר חשיבא מעשה, וראיתי בתשובת ר' שמחה הנ"ל שכתב וז"ל וה"פ מתקף לה ר"פ פי' ל"ל לרבא לשינוי דחיקי ולומר דדעתו של זה שהטיל לה חוטין שמונה ציציות להוסיף היה רוצה דילמא לבטולי לראשונה קא מכיון והוא ליה השתא עשייה גמורה בשעת עשיית האחרונים שהרי כבר ביטל הראשונות עכ"ל, הנה פירש דר"פ נמי ניחא ליה דהטיל למוטלת לא דמי בצעלת ג', ואדרבה ס"ל דגם בלא נתכוין להוסיף שפיר חשיבא מעשה, ומתפרש דילמא לבטולי קא מכיון וליכא בל תוסף ומ"מ חשיבא מעשה.

— עד כאן —

איסור בל תוסף מצאנו בגמ' בשני זוגות תפילין בעירובין ז"ו א', וכן שם לענין הישן בשמיני בסוכה לשם מצוה, וזר"ה כ"ח ב' זכה המוסיף זרחה כהנים, והניתנין במתן ד' שנתעברו בניתנין במתנה אחת, ובמנחות מ' ב' בהטיל למוטלת, ובספרי ראה מנין שאין מוסיפין לא על הלולב ולא על הציצית ת"ל לא תוסף עליו, ובסוכה ל"ו ב' בזה דאמר רבא דה"ט דלר"י אין אוגדין את הלולב אלא במינו משום דצריך אגד ואי מיייתי מינא אחרינא הו"ל חמשה מיני, פרש"י דהו"ל בל תוסף, אבל לפמש"כ תו' שם ל"א ב' דמשום בל תוסף לא מיפסל, א"כ הא דאמר סנהדרין פ"ח ב' דאי צריך אגד ומיייתי מינא

ופשטא דלישנא משמע דר"ש פוטר לגמרי, ויש לפרש הטעם דזכנפיו הפשוטים א"א לחייב כיון ששימושו בכפל, והכפול לאו שם כנף עליו, ולכך פוטר לגמרי, אבל בסמוך דקאמר לאו היינו כנף דכתב רחמנא באורייתא משמע דכר"ש ס"ל ומ"מ קאמר ליה דחובת טלית היא זיל רמי ליה, משמע דמחייב בזכנפיה הפשוטות, ור"ע. (הערות).

שם ת"ר טלית כפולה חייבת ציצית ור"ש פוטר כו', לכאורה היה אפשר לפרש דאיידי בטלית שאם היא פשוטה אין לה ד' כנפות, כגון שהיא עגולה מרוח אחת, ורק כשהיא כפולה יש לה שתי כנפות במקום הכפל, ושתי כנפות צד האחר, ולכן אין כאן נידון אלא אם חייבת או פטורה, ורצנן מחייבי דאזלינן בחר הכפל, ור"ש פוטר, ושזין שאם כפלה ותפרה חייבת, ונפ"מ נמי בפלוגתאן בטלית מרובעת שכפלה דלרצנן צריך לעשות שתי ציצית במקום הכפל ושתי ציצית צד האחר, ולר"ש צריך לעשות כל הד' ציצית כמו שהיא פשוטה, והיינו עובדא דרבא בר ר"נ דרמי ציצית אכפילא דס"ל הלכה כח"ק, ובטלית מרובעת איירי דמבואר מהא דחייביה להטיל בה ציצית בחר דשדייה, ורביה א"ל דלאו היינו כנף דכתב רחמנא באורייתא כלומר דהלכה כר"ש, ויש לפרש דכד איפשיטא הוא דחזייה, דאל"ה איבעיא ליה למימר ליה מעיקרא, ולפי זה קיי"ל כר"ש כמ"ש דנמו"י, וכן מתפרש שפיר לשון הרמב"ם בפ"א הי"ז שכתב וז"ל אין כופלין את הטלית לשנים ומטילין ציצית על ד' כנפיה כשהיא כפולה אלא אם כן תפרה כו', ולשון זה מתפרש בין כשאין לה ד' כנפות אלא אם כן כפלה, דכנה"ג היא פטורה, ובין כשיש לה ד' כנפות כשהיא פשוטה דיש להטיל על הכנפות כשהיא פשוטה, ולהאמור אפשר לפרש גם דעת הרי"ף והרא"ש כן, וסמכו על מה שהציחו עובדא דרב"ה דאמר ליה לאו היינו כנף דכתב רחמנא באורייתא דמזה מובן דהלכה כר"ש, אלא דקשה למה השמיטו הא דשזין שאם כפלה ותפרה דנקט בסיכוי דחייבת.

ויתכן גם לפרש פלוגתאן בטלית מרובעת, ות"ק מחייב למאי דמסיק רב"ה בזכנפות הפשוטים, ולמאי דהוי ס"ל לרב"נ דכפולים, ור"ש יתכן דפוטר לגמרי דס"ל דהכפולים לאו שם כנפות עליהם, ומ"מ מועיל הכפל לבטל שם כנפות

נתן מתנה אחת, הרי המותר הוחלט בדין שירים, ואין נתינה נוספת מעשה מנחה כלל, דלגבי קרבן זה כעבר זמנו חשיב, ולא דמי לאדם הנוטל לולב פעם שניה, דהתם לא חל שום דין על הלולב או על האדם, וכיון דנטילת לולב ביום זה היא מנחה, הרי גם מי שכבר קיים המנחה, לא נאסר עליו לעשותה פעם נוספת, משא"כ בדם שהדם כבר נקבע בדין שירים, ור"ע דדברי התו' ר"ה כ"ח ב' ד"ה ומנא, שלא פירשו כן, והניחו הדברים בקושיא. — יעוי' בתו' חגיגה ז' א' ד"ה ר"י שהזכירו כל תוס' במוסיף עוד קרבנות ראייה זו ביום, ור"ע.

אם איסור כל תוס' פוסל המנחה, כגון הלוש שני זוגות תפילין, אם קיים מנחה תפילין, אין לדבר הכרע, ובתו' מנחות ל"ח א' כתבו בהטיל למוטלת דאפשר דלא מיפסל אף דעבר בכל תוס' וכן בסוכה ל"א ב' כתבו דהא דאמרין בסוגיין דאי א"צ אגד האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי, היינו דקיים המנחה, אבל מ"מ עבר בכל תוס' וכן דעת הראב"ד בפ"א מהלכות ציצית הט"ו, אבל דעת הרמב"ם שם נראה דכל דאיכא כל תוס' הפסיד המנחה.

בגורנא שהמנחה נפסלת ע"י ההוספה בלאו איסור דכל תוס' כמו בתפילין בחמשה בתים, או בלולב לר"י דגרוע ועומד הוא, היה מקום לדון אם עובר משום כל תוס' די"ל דליכא כל תוס' אלא במקיים המנחה ומוס' עליה כמו ישן בשמיני בסוכה, או מוס' בצרכת כהנים, או מוס' במתן א', אבל כשמפסיד המנחה אינו מוס' אלא גורע, ומה שהגרעון נעשה ע"י הוספה, אין בזה כל תוס', ברם ממש"כ רש"י בסוגיין וכן הרא"ש בה' תפילין ס"ה דהעושה ה' בתים עובר בכל תוס', מבואר דאף בפסול הנעשה ע"י ההוספה עובר משום כל תוס', ור"ע. (ר"ה כ"ח).

תוד"ה שמא טלית שנקרעה כו', עי' מש"כ לקמן מ"א א' ד"ה ובתו'.

בא"ד אבל מצרייתא דחסידי ליכא לאקשווי דהא מפרשין בסמוך כיון שפגעו שלש כו', א"ה, עי' מש"כ לעיל ד"ה ובתוד"ה דכ"ז מן הקושיא, ונשמט בדבריהם החירוק.

מ"א א' ת"ר טלית כפולה חייבת ציצית ור"ש פוטר, עיין ב"י וד"מ או"ח ס"י,

כן תפרה כולה ואפילו מרוח אחת, נראה דר"ל דסגי בתופר ברוח אחת מן השלשה, אבל נריך שיתפרנו כולו דהיינו כל אותו הרוח, ולא סגי שיתפור מקצת מן הרוח, [ואפשר דגם בתופר בשלשה רוחות לא סגי במקצת הרוח], ועי' צצה"ל ס"י ס"ו שהשיא כונת הרמב"ם לסדר התפירה, והדברים רחוקים, שאין שום הלכות בתפירה.

יש לדעת בטלית כפולה להמחיצים בכפלים, או בתפרה ברוח אחת דחייבת לכו"ע, היכן מטיל הצינית בקרן ששם נמצאים שתי קצות הטלית ביחד, האם מכניס החוטין בשניהם יחד, [אח"כ ראיתי בצ"י סו"ס י"א בשם מהרי"א דמשמע כן, ועי' בספר מקו"ח לבעל חו"י בצ"י י" ס"ו], או דמטיל באחד שירצה, ולכאורה מהא דאיפשיטא ואמא חוטא וקס להדי רישיה, משמע שלא נתחברו הקצוות ע"י הצינית, ולפי זה יהא דינה כבעלת שש, ולר' ישמעאל ל"ז ב' יטיל זה שש צינית, ולא משמע כן, דהא אם תפרה ודאי סגי לה בד', ומאן דמחייב כפולה יש לדונה כאילו תפרה, וצ"ל דדינה כבעלת ד' אע"ג שיכול להטיל הצינית בכנף אחד שירצה, ואם אין הכפל אלא על פני רובה ואינם משתוים שני הקצוות, יש להטיל בזה שארוך יותר כדין בעלת ה' שמטיל בהמרוחקים.

ברמ"א סוס"י דן בצגדים שלנו שיש להם ד' כנפות מלפנים למעלה ולמטה למה אין עושין בהם צינית, וכתב משום דבעינן שיהיו שתיים לפניו ושתיים לאחוריו ואלו כולם לפניו, ועי"ש צ"ב שיש לפקפק הרבה בטעם זה, אבל נראה דאם הנידון במלבושים כמו שנהוג היום במעילים, יש טעם הגון לפוטרים שהרי עשויים לשמש בהם באופן שבצית הזואר הם כפולים והצגד משמש שם בעיגול, ואם יזקוף את הכפול (שקורין קולגר) הר"ז משנה נורת הצגד ואינו עשוי לשימוש בצורה זו, וכל כה"ג לא גרע מנקט בסיכי דמשמש בצורתו כשהוא כפול, וכיון שהוא עגול הרי הוא פטור, ולא דמי לטלית כפולה שאין נורתה קובעת אם לכופלה או לפושטה, וצבגד שנקרא חולצות שאף אם יתפרו את הזוארון עדיין יש כעין כנפות בקצותיו, י"ל דהתם עשוי הצגד לשמש כשהוא מחובר ע"י הכפתורים וליכא כלל כנפות, עכ"פ מלמעלה.

מהפשוטים כיון שאינם משמשים כנפות, וא"ל לחדש דוקא בצרכה מאד שאינה ראויה לשימוש כשהיא פשוטה כלשון הגמ"י, אלא דכיון דסדר שימושה בכפל הרי זו נורת הצגד, וכיון דכפולים לא חשיבי כנפות לר"ש הרי הטלית פטורה, ומיהו ק"ק לפי זה הא דמסיק ושין שאם כפלה ותפרה שחייבת דהאי חייבת הרי הוא כנפות הכפולים, ולא דמי לחייבת דרישא שהוא כנפות הפשוטים, ובני נחום נ"י העיר די"ל דלכך נקט לשון ושין ולא ומודה ר"ש, משום שינוי המקום. — וגם לפירוש זה לא נתיישבה השמטת הרי"ף והרא"ש לאוקימתא דנקטה בסיכי.

ומדברי הטור בסי' י' דדעת הרא"ש, וכן ברמזים, וכן בר"י, נראה דמפרשים דת"ק מחייב בקרנות הכפולים, וכדעצד רבא צריה דר"ג, ורב"ה לא א"ל מידי אלא לבתר דאיפשיטא, ויש לפרש דהיתה ראויה לשימוש גם כשהיא פשוטה אלא דעיקר שימושה היה בכפל, וכששימש בה רב"ג כשהיא פשוטה א"ל רב"ה דחזר דינה כפשוטה ונריך להטיל הצינית בפשוטים, ולפי זה קי"ל כת"ק דטלית כפולה חייבת צינית בכפל ואפילו לא תפרה ולא נקטה בסיכי, ולכן השמיטו הרי"ף והרא"ש הך אוקימתא, דאינה אלא אליבא דר"ש דפטור בכפולה, ואפשר לפרש דפטור לגמרי וכמ"ש לעיל, ואפשר לפרש דפטור מלהטיל בכפולים וחייב בפשוטים, וכבר נחלקו בזה הצ"י והד"מ שם, ואליבא דידיה הוא דמוקמינן לה בנקטה בסיכי, וניחא השתא הא דקתני ושין שאם כפלה ותפרה שחייבת והיינו כדמחייב ת"ק בלא תפרה, והוה שכתב ברמזים וכן בר"י נ"ט ח"ג דטלית כפולה חייבת אפילו לא תפרה, וכן בטור כתב דנראה מדברי הרא"ש שחייבת אפילו לא תפרה כלל, והיינו כדמחייב הרמב"ם בתפרה, שהוא על כנפות הכפל.

שם לא צריכא דנקטה בסיכי, לכאורה היה נראה דר"ל שלא תפרה בחוטים אלא שנעץ בה מחטין להחזיק את הכפל, וכיו"צ פרש"י לשון זה צביצה ט"ו א' בפירוש ראשון, אבל בסברא ק"ק דהא אין זה אלא עראי, דאין אדם לובש צגד מלא מחטין לחזור, ובלשון שני פרש"י שם שתפרו צ' וג' מקומות, והרמב"ם צפ"א הי"ז כתב שאין מטילין הצינית על כנפיה כשהיא כפולה אלא אם

ובתו' לעיל מ' ז' פירשו סוגיין כשנקרע הכנף שבו הציצית, והנידון אם מועיל לחצרו, ומוכח ג"כ לפי זה דבעודו קרוע אינו יכול לשמש לציצית, דאם לא כן פשיטא דיתפור, ויש לפרש כמש"כ דכיון דהקרע אינו משמש מעשה בגד אלא מעין כרכשתא, אין הציצית שבו פוטרין את הבגד, והנידון אם אפשר לחזור ולחצרו עם הציצית שבו, וזוה אמרינן דאם יש בו רוחב ג' דמחוצר לבגד בשיעור בגד וגם חלק הבגד שאליו הוא מחובר יש בו גע"ג, דהיינו שלא נקרע עד סמוך לשפה, וכלשון התו' שנשתייר ג', זוה מועיל לחזור ולחצרו, אבל אם נחלש לגמרי מן הבגד אי אפשר לחצרו שיתכשר אע"פ שיש בו גע"ג, כן מבואר בתו' שם, ובאין בו גע"ג שחיבורו לבגד בפחות מג', גם כשעדיין מחובר לבגד אין מועיל לחצרו שיתכשרו הציצית שבו, ובגמ' לעיל שם אמרו דפסול משום תעשה ולא מן העשוי, ומשמע דפסולו מדאורייתא, וכן משמע ממה שביטלו ציצית בסקדין מהאי טעמא, ולפי זה פלוגתא דר"מ וחכמים בדאורייתא, ולפי זה ראוי לגרוס כמ"ש בגמ' דחכ"א לא יתפור מדמייתי תנ"ה, דליכא למימר כמ"ש בהגהמ"י דמייתי מר"מ דהלכה כר"מ בגזירותיו דזה יתכן רק לפרש"י דהנידון בגזירה דרבנן. — נקטנו בדעת תו' דלריך גם שיהא רוחב ג' במה שנקרע דבזה מתפרש שפיר לשון נקרע חוץ לשלש, מלבד דבעי שישתייר שלש במקום שנשאר מחובר, אבל אחרונים ז"ל נקטו בדעת תו' דאין נפקותא ברוחב החלק שנקרע, ובלבד שיהא ג' במקום שנשאר מחובר, וז"ע.

ויש לעי' בזה דמסיק בצרייתא ושזין שלא יציא אפילו אמה על אמה ממקום אחר ובה תכלת ותולה בה, דמאי איריא ממקום אחר הרי כתבו תו' שם דבנחלש לגמרי גם מאותו טלית אינו חוזר ותופר, ושמא נימא דאמה על אמה הוא שיעור בגד החייב לציצית, ונימא דשיעור בגד החייב לציצית אם נקרע מן הבגד, הרי גם בנחלש לגמרי חוזר ותופרו, [דבעודו מחובר הרי הוא פוטר את כל הבגד שהוא חלק מן הבגד אף כשיש קרע, כל שמחובר בשיעור בגד החייב לציצית], משא"כ ממקום אחר.

ובשטמ"ק אות י"א הביא בשם תו' לפרש דטלית שנקרעה ר"ל שנחלש לגמרי הכנף עם

שם טלדקי למיפטר נפשך מציצית, א"ה, עי' מש"כ בחו"צ ז"מ ס"ט ז' בענין טלדקי בזה דרב חמא הוה מוגר זוזי דאפשר דבכל ל"ת אין איסור להערים, דכל שעושה באופן דליכא איסור שפיר דמי, אלא אם כן איכא למיגזר מדרבנן, ורק בעשה דרזונו יתצרך בקיום המצוה אסרינן טלדקי.

שם אמר רחבה אר"י טלית שנקרעה חוץ לשלש יתפור תוך שלש לא יתפור, לפרש"י מתפרש שפיר גם בטלית שעדיין לא הטיל בו ציצית, וגם בטלית שכבר הטיל בו ציצית, וגם בגוונא שנשאר בהכשרו גם לאחר שנקרע, דלעולם לא שרינן לתפור בתוך ג', [ומיהו יש מקום לומר דבטלית כשר ויש בו ציצית כשרים שמא לא אסרו לתפור, כיון דבשעה שתופר אינו יכול לשמש בחוט התפירה לשם ציצית, שהרי יש בו ציצית, ועי' בזה בשטמ"ק אות י"א, ובא"ח אות כ', ובמ"ז סימן ט"ו ס"ק י"ח].

ברם נראה דגם לפרש"י יש לפרש דרישא דחוץ לג' יתפור יש בה חידוש, דאם לא כן לא הוה ליה למימר אלא דחוץ ג' לא יתפור, דזו הגזירה שצא לחדש, וממילא הו' ידעינן דבחון לג' לא נתחדש דבר ופשיטא דיתפור, ועכ"פ היה ראוי להתחיל בזה דחוץ ג' לא יתפור, ולכן נראה דלכו"ע מתפרש טלית שנקרעה חוץ לשלש בטלית מציצית שנקרעה ונפסלה מחמת הקרע, דגם כשנקרעה חוץ לשלש ונמצא שמחובר הקרע ברוחב שלש, והטלית נשאר בחיובו שהוא בן שש כנפות כתולאה מהקרע, אפילו הכי אין הציצית שנקרע פוטרין אותו, דהרצועה שנקרעה אף שיש בה רוחב ג' אינה משמשת אלא מעין כרכשתא, ואינה מעיקר הבגד, ואשמועינן דמהני תפירה להכשיר הבגד, ולפרש"י משמע קצת דגם בקרע תוך ג' היה ראוי שתועיל תפירה להכשיר, אלא דלא שרינן לתפור משום שמא ישמש בחוט התפירה לציצית, דלעיל מ' ז' בזה דאמרינן גזירה שמא יקרע סדינו בתוך ג', פרש"י דהחשש הוא שישמש בחוט התפירה לציצית, ומשמע דאל"ה שפיר מתכשר בתפירה, אף שהקרע תוך ג', ונמצא שאין כאן חיבור של שיעור בגד, ומיהו רש"י פירש שם דהחשש שמא יקרע סדינו קודם שהטיל בו ציצית, ולפי זה לא משמע מידי.

ומסתבר דלדיניה קמא דער, וכ"מ בשטמ"ק מ"א ב' אות א', דדוקא חוטין אחרים לא יציא גרדומין, ברם יש להסתפק אם צריך לתופרו לשמה, דאפשר דאינו אלא כתיקון הבגד וא"צ לשמה, או"ד כיון דמתכשר בכך צעי לשמה, ולכאורה לדעת תו' דלא שרינן לתפור אלא כשנשאר עדיין מחובר קצת, מסתברא דא"צ לשמה, דכקדע צבג דיינינן ליה, ויש לקיים כן גם לדעת התו' שצטמ"ק, והרי מסתבר דהא דקים להו לחכמים דמהני לחזור ולתפור הוא משום דדיינינן ליה כתיקון הבגד, וצ"ע.

לשון הרא"ש ורצ עמרם פירש חוץ לג' יתפור דכיון דאית ציה שלש על שלש אית ציה תורת צגד חוץ שלש לית ציה תורת צגד וכמאן דליתיה דמי ואע"ג דתפירה כמאן דפסיק חשיב ולא רמינן ציה ציית ואי עביד ציה ציית לא פטר ליה לטלית, עכ"ל, וכ"ה הלשון צבעל העיטור, ורהיטת הדברים דרצ עמרם מפרש כפירוש תו' דהנידון להכשיר הטלית ע"י תפירה הקרע שבו הציית, אם כשנשאר מחובר עדיין או אף כשנקרע לגמרי, ולפי זה אין לנו אלא לפסול הציית הקודמים, אבל לאחר התפירה אין שום מקום לחדש חסרון בתפירה, וצ"ע מה שסיים הרא"ש דלא רמינן ציה ציית ואי עביד לא פטר לטלית, וע"כ צריך לדחוק כמ"ש הט"ז סי' ט"ו סק"ד וכן הסכים צההגר"א שם דהכל לענין הציית שהטילו בקרע עד שלא תפרו, ומה שכתב דלא רמינן ציה ציית היינו ע"מ לתופרו אח"כ, וכן אם הטילו לא יועיל, ואף שהלשון דחוק ע"כ איהו דחיק ומוקי אנפשיה, דסוגיא דגמ' ודאי מתפרש לענין הציית שקדמו וכדאמרינן מ' ב' דפסולין משום תעשה ולא מן העשוי, וגם לא הזכירו משום דכפסיק דמי, וממילא אין לנו שום מקור לחדש פסול להטיל ציית אחר התפירה.

שם ושזין שלא יציא אפילו אמה על אמה ממק"א וזה תכלת ותולה זה ושזין שמציא תכלת ממק"א ותולה זה כו', הא דשזין שמציא תכלת אשמועינן דאע"ג שנשתנו עכשיו הכנפות המחייבים את הציית, שהרי נקרע הישן וצא אחר או אחרים, אפילו הכי הציית הראשונים שפיר משמשין גם לכנפות המחדשות, וזו כונת הרשב"א בתשו' סימן רי"ז הוצאה צ"י סי' ט"ו שהוכיח מכאן דצבג

הציית, ואינו מחובר לטלית כלל, ואמרינן דאם יש צמה שנחלש גע"ג הרי הוא חסוב ולא נחצטלה הציית שבו וחזור ותופרו לצבג ומתכשר, אבל אם לא נשאר ג' נחצטלה הציית לגמרי וכאילו נתפרקה הציית לצדה מן הצבג דצריך לחזור ולהטילה לשמה, וניחא השתא הא דקתני ושזין שלא יציא אפילו אמה על אמה ממקום אחר, דצא לומר דאע"ג דשרינן להחזיר כנף שנחלש עם הציית, דהיינו דוקא לאותו צבג שממנו נחלש אבל לא לצבג אחר, וחכמים סברי דגם צאין צו גע"ג לא נחצטל ויכול לחזור ולתופרו, וסוגיא דלעיל מ' ב' דחיישינן שמא יקרע סדינו תוך ג' ויתפרנו אחיה כר"מ לגירסא דידן וכמש"כ תו' שם, וצנמו"י נראה כפירוש זה בשם רב עמרם, וה"ר טוביה והרב בעל הלכות. — ונראה דכיון דחידוש הוא האי דינא דיכול לחזור ולחצר מה שנקרע ויפטור, דלמעוטי בחידוש עדיף ואין לנו להחזיר אלא כשנשאר שיעור צבג צבג שנקרע ממנו, ומה שלא אמרו צגמ' מ' ב' שמא יקרע ולא ינשא שיעור צאחד מהן, י"ל משום דלא שכיח, וגם י"ל דכה"ג לא יצא לחזור ולתפור, וצ"ע בספר מרן זללה"ה או"ח ס"ג ס"ק י"ח.

ובן לשון הרמב"ם בפ"א מהלכות ציית הי"ח נפסק הכנף שיש צה ציית חוץ לשלש אצבעות תופרה במקומה בתוך שלש לא יתפור, מתפרש כפירוש זה של התו', דלשון נפסק ותופרה במקומה מתפרש שנחלש הכנף לגמרי מן הצבג עם הציית, ואמרינן דצ"ש צה ג' חוזר ותופרה לצבג ומתכשר, וכ"כ הצ"י בסימן ט"ו דלשון הרמב"ם משמע כפירוש רב עמרם שצנמו"י, וכתב הצ"י דהכי נקטינן.

ובן בתשובות הרשב"א סימן רי"ז הוצאה צ"י שם מצואר דפירש דטלית שנקרעה היינו שנקרע הכנף מכל וכל ונחלש מן הצבג לגמרי, וזה אמרינן דחוץ לג' יתפור, וזה כפירוש תו' שצטמ"ק.

ויש להסתפק הרי שהיו הציית שצננף שנקרע גרדומים והוכשרו מדין גרדומים, או שנפחת קצת הצבג ולא היה קשר אגודל ונתכשר מדין דבשעת עשייה איתמר, אם יכול עכשיו לחזור ולתפור כמות שהוא, ויחזור להכשרו הקודם,

ומתכשר, ואמאי לא קרינא בצגד הנוסף שלא יציא
אמה על אמה ממקום אחר וכו' תכלת, שהרי הוא
נפטר עכשיו בשתי הציצית שקדמו לו, וי"ל דכיון
דיש כאן שיעור צגד שהטילו בו ד' ציצית וצדין
הוא שיוכשר, [והיינו הצגד הראשון דגם הציצית
שהוטלו לאחר שנתחבר הצגד הנוסף משמשין שפיר
לצגד הראשון], וכיון שהוכשר הרי שפיר הוא טופל
אליו הצגד הנוסף ומכשירו.

— נמצאו בזה עוד דברים —

שם א"ר אר"י טלית שנקרעה חוץ לשלש יתפור
כו' ושזין שלא יציא אפילו אמה על אמה
ממקום אחר ובה תכלת ותולה בה ושזין שמציא
תכלת ממקום אחר ותולה בה כו', יעוי' בשטמ"ק
אות י"א בשם תו"ח דהגידון כאן כשנחלש הכנף
עם הציצית מן הטלית לגמרי אם אפשר לחזור
ולתפרו, ואמרין דאם יש צקע גע"ג אפשר לחזור
ולתפרו, דעדיין תורת צגד עליו, והרי הוא חוזר
כבתולה, אבל אם אין צו גע"ג הרי נחטל תורת
צגד ממנו, וצריך להחיר הציצית ולחזור ולהטילה,
לציצית המחוצרת לצגד, לא מהני חיבור הצגד
שיחשב כהטלת הציצית, והיינו דקמני ושזין שלא
יציא אפילו אמה על אמה ממקום אחר ובה תכלת
ותולה בה, כלומר דאע"ג דהצגד שנחלש עם
הציצית אפשר להחזירו למקומו ויוכשר הצגד, אבל
צגד אחר אי אפשר לחזרו שיוכשר, ונקט אמה על
אמה לרבותא דלא מיבעיא גע"ג ממקום אחר, אלא
אפילו אמה על אמה, וקצת נראה לדקדק דאמה
על אמה אינה שיעור צגד להתחייב ציצית, דהא
משמע דכל הגידון הוא להכשיר הצגד שנחלש
ממנו, ואם איתא דאמה על אמה הוא שיעור צגד
להתחייב ציצית, א"כ הרי הגידון גם אם האמה
על אמה תותר בחיצורה, ועי' בפסקי תו' ומשמע
דכונתם לתו"ח הזה, וכן בפסקי רי"ד הנדמ"ח
פירש כהתו"ח.

ולשון הרמב"ם בפ"א מה' ציצית הי"ח נפסק
הכנף שיש בה ציצית חוץ לשלש אצבעות
תופרה במקומה, מתפרש גם כן כפירוש זה
שנפסק הכנף עם הציצית מכל וכל מן הצגד, והרי
שינה הרמב"ם מלשון נקדע שבגמרא ללשון נפסק
לצאר שמדובר כשנפסק לגמרי, וכן מוכח מן הלשון
תופרה במקומה, וכבר כ"כ בשו"מ מהר"ם מייץ
סימן י"ג.

של ציצית שנקרע לשנים דשפיר מוסיף לכל קרע
ב' ציצית ומתכשר.

והא דקמני דשזין שלא יציא אפילו אמה על אמה
ממקום אחר ובה תכלת כו' ראוי לפרש
בצגד שחייב ציצית ושהציצית צהכשרן ואפילו הכי
אינם פוטרים צגד אחר שיתחברו אליו, דהיינו
דקא מפליג דגע"ג מאותו צגד שפיר חוזר
ומכשירו, אבל מצגד אחר אפילו אמה על אמה
אינו מועיל להכשירו, [ומשמע מזה דאמה על
אמה הוא שיעור צגד להתחייב ציצית, וכ"כ מרן
זללה"ה באו"ח ס"ג ס"ק י"ח כ"א, דהיינו רבותא
דאמה על אמה].

ויש לדעת הציא אמה על אמה ואין בה תכלת
ותחבר לצגד זה שנקרע אם יועיל מה שיטיל
בה עכשיו ציצית כנגד מה שנקרע אם אחת או
שתי, דהציצית הראשונות שנשאר שפיר ישמשו
גם למה שנוסף עכשיו, וכמו צקע ומטיל ציצית
במקום הקרע דמשמשים לכנפות החדשות שכתובות
מהקרע, ה"נ ישמשו לכנפות החדשות שניתוספו,
או"ד מה שניתוסף גרע ואינו נותר ציצית
הראשונות, ומהא דאשמועינן ביש בה תכלת והיינו
דאין התכלת שבה פוטר את הצגד שנתחבר אליו,
משמע קצת דרק אינו פוטר את הראשון, אבל גם
אינו מצטל את הציצית שנשאר בראשון, וכ"כ בט"ז
סימן ט"ו סק"ג דמשמע דדוקא עם תכלת לא
יציא אבל בלא תכלת שפיר מציא ומטיל בה שתי
ציצית ומתכשר.

ולחאמור נראה לפרש דמה שחסידי הראשונים
לא הטילו את שתי הציצית הראשונים
כל זמן שהיה חסר להשלמת הצגד ג' אצבעות
לפמ"ש"פ לעיל מ' ב', דהוא משום דצגד באמצע
אריגתו לא חשיב כיש לו ד' כנפות כל עוד
הכנפות באמצע אריגתו והשתי קיים, ורק כשכבר
אין עתיד להוסיף ג' אצבעות חשבוהו כיש לו
כנפות, ואף אם נימא דמעיקר הדין כבר חשיבי
כנפות גם באמצע אריגתו, מ"מ ההנהגה סלסול
שנהגו להקדים להטיל, שפיר לא נהגו כל עוד
שעתיד לארוג ג'.

ויש בזה מקום עיון בצגד שיש בו שיעור והטיל
בו שתי ציצית וחבר אליו צגד נוסף שיש בו
שיעור, דאמרין דמטיל שתי ציצית בצגד הנוסף

וכן מצוה בתשובה הרש"א סימן ר"י שהוצאה
צ"י סימן ט"ו שפירש דנקרע הטלית שצגמ'
דהיינו שנקרע מכל וכל, וכן נראה שפירש צגמו"י,
וכתב שכן דעת רב עמרם וה"ר טוביה והרצ בעל
ההלכות, וכן נראה שפירש בהגהמ"י סוף פ"ו
ממוזזה.

ומבואר לדבריהם ז"ל דנתלש הכנף עם הציצית
מן הצגד, אם יש בכנף גע"ג חוזר
ותופרו לצגד, ואע"ג דבשעה שנתלש אינו משמש
למזוזה, מ"מ כשחוזר ומחזרו חוזר למזוזה, ולא
פסלינן משום תעשה ולא מן העשוי כיון דנתלש
עשייתו היה בהכשר וכמ"ש בהגהמ"י הנ"ל.

ואפשר דיש לקיים דין זה גם לפרש"י דנקרע
הטלית איירי כשנשאר עדיין מחובר קצת,
דמ"מ מהא דאמר ושיון שלא יציא אמה על אמה
ממקום אחר וזה תכלת ותולה בה, מוכח דדוקא
ממקום אחר פסול אבל שלא ממקום אחר כשר,
וכ"כ מרן זללה"ה בסימן ג' ס"ק כ"א דממה
דקתני צרייתא ממקום אחר מוכח בהדיא דטלית
שנקרע לתאחין חוזר ותופרו ושפיר דמי, אלא שכתב
ז"ל כן בזמן שיש בכל חלק שיעור עיטוף, והוא
לפי מה שנידד ז"ל לדקדק דאמה על אמה הוא
שיעור צגד, אבל למש"כ לעיל לדקדק דאין צוה
שיעור צגד, וכ"מ ברמב"ם פ"א הי"ג וכן בתשובה
הנדמ"ח המיוחסת לר' שמחה כתב בפשיטות דאמה
על אמה אין צוה שיעור, לפי זה יהיה מוכח דגם
בנחלק הטלית ואין שיעור צגד אלא באחד מהן,
דנמי חוזר ותופרו וכשר, [ועי' בספר מרן זללה"ה
שם ס"ק י"ח שכתב לדקדק מסוגיא מ' ב' דגם
באין שיעור צגד באחד מהן חוזר ותופר], ולדינא
מסיק בס"ק כ"א דנריך שיהא בכל אחד שיעור
צגד, והיינו דמחמיר כדעת המפרשים דנקרע איירי
כשנשאר עדיין מחובר קצת, ועיין להלן ד"ה
ברא"ש.

ובתו' מ' ב' כתבו דבנפסק לגמרי לא יתפור
אפילו יש בקרע גע"ג, ורק כשנשאר מחובר
אמרינן דחזק לג' יתפור, ויש לעי' לפ"י מאי רבותא
דקתני צרייתא ושיון שלא יציא אפילו אמה על
אמה ממקום אחר וזה תכלת ותולה בה, והרי
אפילו שלא ממקום אחר אלא מאותו הטלית, נמי
כל שנקרע כולו לא יציא, ובמרדכי כתב ודוקא
להציא ממקום אחר דודאי הוה ליה תעשה ולא מן

העשוי אבל אם הוא נקרע למעלה משלשה ועדיין
מחובר לצגד מותר לתפור, אבל ק"ק דדומיא
דמקום אחר משמע דמאותו הטלית יתפור דהיינו
בנקרע כולו. — ונכדי אי"ש נ"י העיר דשם י"ל
דנקט ממקום אחר שלא נטעה דאיירי שהטילו
תכלת בטלית של אמה על אמה ודומיא דסיפא
דקתני שמיציא תכלת ממקום אחר דר"ל מטלית
אחרת מציצת כהלכתה, ומיהו נראה דגם אי הוי
נקט שלא יציא אמה על אמה וזה תכלת, נמי הוי
מתפרש מצגד גדול.

ברא"ש ורי"ו משמע דלרצ עמרם מתפרש שפיר
הנידון גם לגבי טלית שעדיין לא הטילו
צו ציצית, ואמרינן דחלק שאין צו ג' לא מהני
חיבורו לטלית, ואין מטילין צו ציצית, ונראה דלפי
זה ליכא לדיוקי מהא דקתני ושיון שלא יציא אפילו
אמה על אמה ממקום אחר וזה תכלת כו', דשלא
ממקום אחר אלא מאותו הצגד שפיר דמי, דכיון
דבטלית שנקרע דקתני לא איירי בציצית שנקרע,
הרי שפיר אשמועינן דאי אפשר להטיל ציצית ע"י
חיבור כנף שבו ציצית, ולא איירי כלל בדין כנף
שנקרע עם הציצית אם אפשר לחזור ולחברו, וגם
לפרש"י אפשר לפרש כן, ולפי זה ליכא למש"כ
לעיל לדייק לפרש"י מלשון ממקום אחר. — הא
דקתני ושיון יש לפרש דאע"ג דלכו"ע חיבור של
גע"ג חשיב חיבור מעליא, אפ"ה אינו מועיל לציצית
שבו, ועי' מש"כ בחו"ב מנחות.

ולענין הלכה, א. טלית שיש בו שיעור שהטיל בו
שתי ציציות אינו יכול לזווג עם טלית
כיוצא בו שהטיל בו שתי ציציות, משום דכתיב על
כנפי בגדיהם וכנף זה לא היה מצגד זה בשעת
עשייה, לשון רש"י מ"א א' וצשו"ע סט"ו ס"ב,
וכמ"ש הגרע"א ז"ל שם בגליון המג"א סק"ג בשם
הלבוש ושם במ"ב סק"ה בשם הט"ז ודה"ח, ודלא
כדמשמע במג"א שם, ונראה דפירוש הדרשא הוא
דנריך להטיל הציצית בצגד, ולא לחבר אליו צגד
שיש בו ציצית, וממילא הוה ליה עשוי לגבי הטלית
שמתחבר אליו, ואם אמה על אמה יש בו שיעור,
נמצא דדין זה מפורש בגמ' שם במה שאמרו ושיון
שלא יציא אפילו אמה על אמה ממקום אחר כו',
והא דמהני כשיוציא שתי הציציות מאחד מהן וחוזר
ויטילם לאחר שנתחברו, אע"ג דחלק זה של הטלית
לא היה בשעת הטלת שתי ציציות הראשונות, י"ל

בכשרות כשסגר עליהם הגג וחזר ופתחו, כיון שאין הפסול בגופו, ועי' בסימן תרכ"ו במג"א סק"ז, ולכאורה בטלית שנקרע ואין בקרוע שיעור טלית, ראוי לדנו כפסול בגופו, ואפ"ה דעת המג"א בסימן ט"ו סק"ג דמהני לחזור ולתפרו, ומשמע מזה נמי כמש"כ דחזרת הקרע למקומו עדיף.

ג. טלית שנחלק לשנים ואין שיעור אלא באחד מהן, אי אפשר לחזור ולתפרו, דהוה ליה תעשה ולא מן העשוי לגבי החלק שאין בו כשיעור, כן מסיק במ"ז שם סק"ז ח' וכ"כ מרן זללה"ה שם שזה פלוגתא בדאורייתא ואין להקל, [והגרע"א ז"ל ביו"ד סימן רפ"ט הביא דעת המג"א שמיקל בזה, ומשמע קצת דנוטה כן להלכה, וצ"ע], וכן בא"ר בסימן ט"ו ס"ד הביא חולקין בזה.

בשמשכירין הבית לנכרי בפסח וחזרין ולוקחין אותה ממנו אחר החג, נראה דאין צריך להוריד המזוזה ולחזור ולקבעה, אע"פ שבעוד הבית ציד הנכרי היה פטור, דכיון דנעשה בהכשר ואין הפסול בגוף הדבר, יש לדמות לסגירת הגג בסוכה דלית בה משום תעשה ולא מן העשוי כיון שנעשה בהכשר, ועי' בזה"ל סימן כ' שהביא דהיי אדם כחב שהלוקח טלית מצוינת מן הנכרי צריך להחיר הציצית ולחזור ולהטילם וכחב שאינו יודע שום טעם לזה והוא ט"ס, ויתכן דסבירא ליה דבעלות נכרי כיון שפוטרת יש בה משום תעשה ולא מן העשוי, ומבואר דהבזה"ל פשוט ליה כמש"כ דכיון דנעשה בהכשר לית בה משום תעשה ולא מן העשוי.

ויש להסתפק דשמא אפשר להטיל ציצית בצגד הפקר, כמו שמטילין ציצית קודם לבישה וגם בלילה, דשפיר חשיב לשמיה מה שמכין שיוכל ללבוש אחר שיזכה בו, וגם במזוזה יש לדון דשמא יוכל לקבוע מזוזה בבית של הפקר, כמו שאפשר לקבוע מזוזה עד שלא דר בו כדמוכח מעובדא דריש גלותא ור"נ מנחות ל"ג א', וכמש"כ בחו"ב הלכות מזוזה ס"ז סק"ו, [ומיהו בשל נכרי אין נראה שיוכל לעשות], וכן נראה דיכול להטיל ציצית בכסות לילה כדי שיוכל ללבוש ביום, וצ"ע בפמ"ג סי"ח במשכנות סק"א, וכן בתשובה הנדמ"ח מר' שמחה סימן ע"ח ראיתי כעת שכתב שאם הטיל ציצית לטלית שהיא מיוחדת ללילה וחזר וייחדה ליום דשפיר דמי, ונראה דהיינו מטעמא שכתבנו דבשעת

דכיון דהצגד הראשון שבו הציצית דין הוא שיותר ע"י הציצית השניים שחזר ומטילם לאחר החיצור דהא צגד זה היה בשעת הטלת כל הד' ציצית, וכיון שהוא יותר הרי הוא טופל אליו כל המחובר לו.

ב. אצל טלית מצוינת שנחלקה לשנים, ובכל חלק יש בו שיעור צגד ושתי ציציות, יכול לחזור ולחצורם כמ"ש במ"ז שם סק"ט שזו דעת רוב האחרונים, ומרן זללה"ה בס"ג סק"ק כ"א תמך הדבר מהא דקתני בגמ' שלא יביא ממקום אחר מכלל דשלא ממקום אחר שרי.

ובראה דאין ללמוד מזה לענין תעשה ולא מן העשוי בעלמא דכל שהיה כשר מתחלתו ונפסל וחזר לקדמותו, שלא יהא בו משום תעשה ולא מן העשוי, [כלומר משום חסרון חיבור ע"י צגד], דחזרת הצגד לקדמותו עדיף, ותדע דהא גם כשהנידון לחצר שני חצאי טליתות אחרים נמי כל טלית עד שלא נחלק היה בכשרותו, ועכשיו שמתחברים שני החצאים נמי כחזרו להכשרן דמו, והיה ראוי להכשירן משום פסול דתעשה ולא מן העשוי, ואפילו הכי פסלינן להו משום שלא הוטלו הציצית בצגד אלא נתחברו ע"י צגד, ופסול זה לימיה כשאותו צגד חזר ונתחבר.

וראיתאן עלה נראה דגם להסוברים דנקרע כנף שיש בו גע"ג אפשר לחזור ולחצורו עם הציצית ומתכשר, ואע"פ שבאמנע לא היה בו שיעור צגד, דגם מזה אין ללמוד לענין תעשה ולא מן העשוי דתחלתו וסופו בכשרות שפיר דמי, דחזרת הצגד לקדמותו עדיף, וצ"ע בהגהמ"י סופ"ו דמזוזה דמשמע דהוכיח מזה דכל תעשה ולא מן העשוי לא פסיל כשתחלתו וסופו כראוי ורק באמנע היה בפסול, ושם גרע טפי דאירי שניטל הפאים עם המזוזה, ושמא י"ל דס"ל דזה דומה ממש לנקרע הטלית דה"נ עומד להחזיר הפאים למקומו, ולכן י"ל דחזר לקדמותו, ואיזה טעם שנפרש בטלית נפרש נמי בפחת, וכן יש לפרש דברי הגרע"א ז"ל בגליון ביו"ד סימן רפ"ט. ובמג"א סימן כ"ג כתב דאם צנקשו הציצית הם נפסלים, הרי לא יוכשרו בהתרת הקשר וצריך להחירם ולחזור ולהטילם, דאע"ג דתחלתן בהכשר אפ"ה כיון שהחסרון בגופם, יש בהם משום תעשה ולא מן העשוי, דרק בסוכה מהני תחלתן

הטלה סתמא כונתו שיוכל לשמש זה גם כיום, ע"ש.

בית שהורידו התקרה והחזירוה הציא בתשובות ארבעה טורי אבן ס"ד בשם הפר"ח שצריך להוריד המזוזה ולחזור ולקצעה, וכן בהוריד הדלת והחזירה, והמחבר שם כתב להקל כדין טלית שנקרעה בסימן ט"ו ס"ב ובמג"א שם סק"ג דאפילו לא נשאר שיעור בגד לציית בקרע, אפילו הכי חוזר ותופרו וכשר, דכיון שנעשה בהכשר אף שנפסל באמצע לית זה משום תעשה ולא מן העשוי, וה"נ דכוותה כיון שקצעו המזוזה כשהיה הגג, והנה המג"א בסימן כ"ג כתב דלא מהני נעשה בהכשר אלא בדומיא דסדין בסוכה שאין החסרון בגוף הדבר, ולפי זה בנקרע הטלית ראוי לחשוב כפסול בגוף הדבר שאין כאן בגד החייב בציית, ולא דמי לסדין בסכך שהסוכה כמות שהיתה, ועל כרחק לחלק כמש"כ לעיל דטלית שנקרע כשחוזר ומתחבר כחזר לקדמותו חשיב, וכעומד לכך מתחלה דמי, ובתקרה שניטלה לכאורה לא שייכא סברה זו, ובעובדא דהגהמ"י י"ל דעדיף דתחלת עשיית הדלת היה על מנת לפרקה ולהחזירה לפי הצורך, ומיהו גם שם הדברים מחודשים, ולפמ"ש"כ לעיל דלא מקילינן בטלית שנקרע דליכא שיעור בגד לציית בקרע, ה"נ שאין להקל בניטלה התקרה, וכן בעובדא דהגרע"א ציו"ד סימן רפ"ט בסתרו הכותל וניטל הפתח ובאים להחזירו לאחר שחזרו וזנו את הכותל, נמי חשיב החסרון בגוף הדבר, ולא שייך לקרא לפצמין עם המשקוף כקרע של הבגד, שהוא דבר צפני עצמו, וכש"כ כשמתחבר עכשיו לכותל חדש שנבנה.

ומיהו בניטל הדלת שהציא הפ"ח ציו"ד סימן רפ"ו ס"ק י"ד בשם הדרך החיים שאין צריך לחזור ולקצוץ המזוזה, ולמד כן מגגות הסוכה שסוגרין ופותחין, אף דגם בזה יש מקום לומר דחשיב גוף הדבר לדעת המג"א לא מהני תחלתו בהכשר, מ"מ כיון דעיקר הדין דגם בליכא דלת חייב במזוזה כמו שסתם המחבר שם סט"ו, וגם יש מקום לומר דלית כיון שחיבורו צירים ובקל ניתן לפרקו ולהחזירו, הרי לא גרע מקרע של הטלית, וגם בעיקר הדבר שחידש המג"א דבגוף הדבר לא מהני תחלתו בהכשר הרי הלבוש חולק בזה וכמ"ש הגרע"א בגליון בסכ"ג, ועי' במרדכי

הלכות ציית סימן תתקמ"ו ובפירוש הרמ"ב שם דנקט דעת המרדכי כהלבוש, הרי שפיר יש להקל בהדרך החיים, וגם הדה"ח צריך לומר דסבירא ליה דלית קיל טפי, דבטלית שנקרע ונעשה עגול כתב שצריך להחזיר הציית הוצא במ"ב סימן ט"ו סק"ו, ובתשובות הנדמ"ח ומיוחסות למהרי"ל בסימן ו' כתב להקל בטלית שנקרע ונעשה עגול וחזר ותיקנו שאין צריך להחזיר הציית, כיון שנעשה בהכשר וכמו בסוכה, ומשמע שם דלא ס"ל כחילוק המג"א בסימן כ"ג, עי"ש שכתב להחזיר גם בציית שנקשרו משום שנעשו בהכשר.

— עד כאן —

מ"א ב' מתירין מבגד לבגד, הנידון משום ציוי מזה, ועי' בתו' דדימו זה לנוטל מזוזה כשיוצא צ"מ ק"ב ועי"ש. — עיין בתו' דשמואל ס"ל דכלי קופסא חייבין בציית, ולפי זה כשמחזיר הוא עובר על מצות ציית עד שיטיל בשני, [כלומר הזמן הזה ששניהם היו בלא ציית נמצא מפסיד], י"ל דמתיר בלילה אם לילה לאו זמן ציית. (פסחים ק"א).

שם וכמה תהא משולשת בש"א ד' כו' אר"פ הלכתא ד' בתוך ג' משולשת ד', הרמב"ם צפ"א ה"ו פירש דאורך הציית הגדיל והענף יחד קאמר דצריך שיהא ד' אצבעות, והגדיל והענף מצותן לכתחלה שיהא הגדיל שליש והענף שני שליש, ובדיעבד אם עשה רק חוליא אחת או כרך רובה כשרה כמ"ש שם ה"ח, ורש"י פירש דשיעור הענף קאמר דצריך שיהא ד', ומתפרש דלכתחלה צריך שיהא הגדיל שליש דהיינו ב' אצבעות, ובדיעבד אפילו לא כרך אלא חוליא אחת כדי שיכרוך וישנה וישלש כשרה, כדאמר ל"ט א', אבל שיעור הענף ד' הוא לעיכובא.

ברם לפיר"ח דאגדיל קאי והענף שמונה, צ"ע דהא דנוי תכלת שליש גדיל ושני שליש ענף הוא מימרא דרב לעיל ל"ט א', ואינו לעיכובא, ואיך סתמו צ"ש וב"ה שיעור הגדיל דלא ידעינן מזה שיעור הענף, ולומר דשיעור הענף כל שהוא, ושיעור הגדיל ד' הוא לעיכובא, לא יתכן, דהא אמרינן לעיל שם דאפילו לא כרך אלא חוליא אחת כשרה, ולומר דשיעור ד' הוא רק לכתחלה ל"מ כן דהא מסקינן דיש להם שיעור למטה, וגם לא

כונת מרן זללה"ה שם, אלא שפירש דהשיעור ד' הוא לעיכובא בענק לפיר"ת, ועי"ש סק"ז].

ולאחאמור גם לדעת ר"ת שיעור הציצית לעיכובא הוא ד' אצבעות בין הגדיל והענק יחד, ולכתחלה שיעורן י"ב אצבעות, ומכיון דנוי תכלת שליש גדיל, יש לעשות את הגדיל ד' אצבעות, אבל אין לנו לחדש ענין מיוחד בגדיל שיהא ד' אצבעות, ולכן אם הציצית קצרים יש גם להקטין את הגדיל ולהעמידו על שליש, וכן אם האריך הציצית יש להגדיל גם את הגדיל. — בזהר פ' פינחס ברעיא מהימנא שם הביאו המג"א בס"א ס"ק כ"א איתא דאורך הציצית י"ב גודלין, ושלש גדיל ושני שליש ענק, ובין קשר לקשר כמלא גודל, ולפי זה מבואר דליכא אלא ד' חוליות, ויש לפרש הא דאמר ל"ט א' הפוחת לא יפחות משבע דאכריכות קאי כפירוש בתרא שבת' שם ולא על החוליות.

ויותר נראה דלפיר"ת שנה כאן התנא שיעור י"ב גודלים, ומתפרש כמה תהא משולשת כלומר כמה יהא אורך הגדיל שצידוע שהוא שליש, ד' אצבעות, א"נ כמה תהא משולשת כל הציצית, בש"א הגדיל ד', ומתפרש דמזה ידעין שיעור כל הציצית, והיינו לפי צידוע שהגדיל שליש, דלא יתכן שהתנא כשבא לומר שיעור הציצית שישיט את העיקר של אורך הגדיל והענק יחד, וכן מבואר בנמו"י עי"ש, וכן ברמזים העתיק הא דר"ת דאורך הציצית י"ב גודלים שליש גדיל ושני שליש ענק, ולפי זה יתכן גם לפרש דהא דאמרינן שיש להם שיעור למטה דעל שיעור י"ב גודלים קאמר, וכ"ה באגודה, וכדנקט הפמ"ג דהוא לעיכובא כמ"ש בשמו ב"ב ס"א סק"כ, וכ"מ בא"ר שם דנקט כן בדעת הלבוש, ומיהו שיעור ד' של הגדיל אינו אלא לכתחלה משום נוי, אבל השיעור י"ב גודלין של שניהם יחד אפשר דמעכב, וכן ברי"ו נ"ט ח"ג כתב דשיעור הציצית לרש"י ו' גודלין ולר"ת י"ב וסיים דלמטה יש להם שיעור שלא יעשו פחות משיעור זה, ומשמע דלר"ת י"ב כמו לרש"י ו', ולרש"י יש לפרש דענק ד' הוא לעיכובא דעל זה אמרינן דלמטה יש לה שיעור, ולפירוש זה מוכח דליכא ענין בגדיל ד' אלא משום נוי תכלת שיהא שליש, דאם לא כן אין צדצרי ב"ש זכר ל"ב גודלים של שניהם יחד, וכן בסמ"ג עשה כ"ו כתב הא דציצית יש לה שיעור למטה ומהו שיעורה למטה

משמטיט דנתחדשה הלכה לכתחלה שיהא בגדיל ד', ולשון התו' בצכורות ל"ט ב' משמע דמפרשי דהידור לכתחלה קאמרי ב"ש שיהא ד' בגדיל, וממילא ח' בענק, וכבר נתקשה בזה מרן זללה"ה באו"ח ס"ג סק"ז עי"ש, גם בספרי שהביאו תו' מסיים בזה בד"א כתחלה אבל צשירה ובגרדומיה כל שהוא, ומשמע דאכל הציצית קאי ולא רק אגדיל, ומרן זללה"ה שם בסק"ב כתב לפרש דגם לפיר"ת פלוגתא דב"ש וב"ה באורך הענק וזה לעיכובא, ומה שהזכירו גדיל ד' הוא לכתחלה וכלשונם בצכורות ל"ט ב', אבל צ"ע דהא באו לחלוק על פרש"י שפירש דעל הענק קאי, ופירשו דעל הגדיל קאמר, וגם אם דצרי ב"ש על הענק מהיכן נאמר דנהגו לעשות הגדיל ד', ובשטמ"ק אות ג' בשם הרגמ"ה כנראה מפרש כמה תהא משולשת כמה יהא שלישה, וכ"נ ברגמ"ה הגדמ"ח בצכורות שם, ולפי זה אולי יתכן לומר שהזכיר כמה יהא שלישה לענין לכתחלה, וזה קאי אגדיל, ומ"מ שיעור זה הוא גם לעיכובא באורך כל הציצית או הענק לחוד, ועדיין צ"ע.

אח"כ ראיתי ברא"ש ס"ב שכתב דר"ת מפרש כמה תהא משולשת שהוא לשון גדול וחזור כמו המשלשל דפנות, ור"ל דהמשלשל דפנות מתפרש שמוריד הדפנות, וכמו ששלשל ידו למטה מג' בשבת ה' א' וכן לזה בשלשול צערוצין פ"ג, ולשון זה מתפרש בעושה פעולה להורדת דבר מלמעלה למטה, ומתפרש יפה על העושה גדיל ציצית שגודלן מלמעלה למטה, והנה מתפרשת הצריחתא כאילו הוי קתני וכמה תהא מגודלת ד' אצבעות, [והיינו יש להם שיעור למטה דמתפרש לעיכובא], ונראה דגם מזה היינו למדין דשיעור הגדיל עם הענק הוא ד' אצבעות, דהא ודאי צריך גם ענק, ומדלא הזכיר התנא שיעורו ע"כ דסגי בענק כל שהוא, ולא מסתבר לומר דגדיל שיעורו ד' לעיכובא וענק שיעורו כל שהוא, והתנא לא הזכירו, לכך ראוי לפרש דבמה ששנה התנא דתהא מגודלת ד' הרי המוצן דשיעור הציצית כולה ד', ויכול להיות רובו גדיל או רובו ענק, ומה ששנאו התנא בלשון גדיל הוא משום דלכתחלה ראוי שיהא הגדיל ארבע והוא שליש והענק ח', כן יש לפרש כונת תו', [וכעין זה

[וברעיא מהימנא הנ"ל משמע קצת דהא דשליש גדיל ושני שליש ענף הוא דין בתכלת, דמעיקרא כתב שיעור החוטם צליית י"ב גודלין ואח"כ כתב ותכלת שליש גדיל ושני שליש ענף], ולשון הרמ"א והד"מ מתפרש דאם האריך החוטין יותר מ"ב גודלין צריך שיוסיף על הגדיל שיהא שליש, ובמהרש"ל על הסמ"ג צידד דאם הגדיל ד' אצבעות סגי בהכי אף אם הענף יותר מח' אצבעות, וכמש"כ מרן זללה"ה שם, וכ"ה בלקט יושר, אבל לשון הרמב"ם כהרמ"א וכמש"כ, וכן פשטא דלישנא דגמ' דנויי תכלת שליש גדיל ושני שליש ענף וכמו שצ"יין בזהגר"א על דברי הרמ"א.

יש לעיין איגודם מן הענף אם יש לפרק מן הגדיל כדי לקיים נוי תכלת שליש גדיל ושני שליש ענף, או דבשעת עשייה איתמר, ומסמימ הפוסקים בהכשר דגרדומין, משמע דא"ל לפרק.

עיינן בזה"ל סי"א ס"ד בשיעור אורך הציצית אם הוא מה"ת, ומדין גרדומין ל"ה ב' ל"ח ב' דמשמע דהוא הלל"מ מהא דכיל ליה בהדי גרדומי אזור, ומשמע דתרויהו הלכתא נינהו, דהא דשיעור אזור טפח כדאמר נדה כ"ו א' חמשה שיעורין טפח משמע דהוא מדאורייתא דומיא דדופן סוכה טפח דחשיב התם, וא"כ הא דגרדומי אזור ע"כ הלכתא הוא, ודכוותה גרדומי ציצית, וא"כ משמע דשיעור ציצית הוא מה"ת, וכיון דשיעור גרדומין כדי ענינה, ע"כ דשיעור ציצית מדאורייתא הוא יותר מכדי ענינה, ולדעת הרמב"ם דד' דקאמרי ב"ש הוא כולל הגדיל והענף, י"ל דהוא מדאורייתא, וכן ג' לז"ה, ואפשר דבספרא פליגי בשיעור הראוי להקרא גדיל ופחיל לכתחלה, ואפשר דמדאורייתא זוטרי שיעוריה ופלוגתתן בדרבנן, ומיהו י"ב גודלין לפיר"ת פשיטא דאינו אלא מדרבנן, ומ"מ אף אם בשאר מנאות יש לקיים הדאורייתא אף אם פסול מדרבנן, הכא ציצית שאינה מנאה חיוצית שפיר אמרינן ליה שלא ילבש הבגד אם אין לו ציצית כחיקון חכמים, ומיהו מעיקר הדין אפשר לסמוך על דעת הרמב"ם ורש"י דסגי בענף ד' ודעת מרן זללה"ה דאף לר"ת אין י"ב גודלין לעיכובא, וכלשון התו' בכורות ל"ט ב' דהוא הידור מנאה. — וע"ע במש"כ בהלכות תפילין ס"ט סק"ב ד"ה ובאמת.

אר"פ כו' ומפרש לה דמשולשת ארבע קאי אגדיל כפיר"ת ואח"כ כתב נמצא אורך כל הציצית י"ב אצבעות שהרי אמרינן התם שמנאות תכלת שליש גדיל ושני שליש ענף כו', ולהסודרים דשיעור כדי ענינה בגרדומין הוא בענף, נמי מוכח מסיפא דספרי דהיינו צרייתא דמיייתין ל"ט א' ד"א בתחלתו אבל סופו שיריו וגרדומיו כל שהוא, דנשנה ברישא שיעור אורך גם בענף, וע"ז קאמר ד"א בתחלתו אבל בסופו כו', וכמ"ש תו' ל"ח ב' ד"ה כדי להוכיח מזה דשיירי גרדומין סגי בגדיל.

בראה דלענין מעשה ראוי להשתדל שיהיה הגדיל שליש והענף שני שליש צין כשהכל י"ב גודלין וצין כשהן יותר כמ"ש הרמ"א סי"א ס"ד, וכ"ה לשון הרמב"ם בפ"א ה"ט כללו של דבר יתכוין להיות הכרוך שליש והענף שני שלישים, וכפשטא דלישנא דנויי תכלת שליש גדיל ושני שלישי ענף, וכמו שצ"יין בזהגר"א לדברי הרמ"א הללו, ונ"ע בדברי מרן זללה"ה או"ח ס"ג סק"י, ועי' במרדכי שכתב שהר"י היה נוהג לעשות ארוך משום גרדומין, ואם היה ארוך מדאי ראוי לקצרו ולא מיקרי תעשה ולא מן העשוי כיון שלא נעשה בפסול, ולא הזכיר מה עם אורך הגדיל בזה, ומשמע קצת דהגדיל נשאר בשיעורו של ד' אצבעות עי"ש, ושמה ס"ל כמו שכתב מרן זללה"ה דאם הגדיל הענף לית לן בה, וכמ"ש מהרש"ל בפירושו על הסמ"ג, וכ"כ בלקט יושר, א"נ דס"ל כמו שהציא הרמב"ם שם ש"א דצלבן לא קפדינן אשליש גדיל ושני שליש ענף, אבל הנמשכים אחרי בעלי התו' הביאו דיש לעשות גדיל ד' וענף ח', עי' בזההמ"י ובסמ"ג, ובפירוש ר"ת בדברי ב"ש ור"פ, ובטור לא זכר הא דנויי תכלת שיהיה שליש גדיל ושני שליש ענף, רק זכר ששיעור כל החוטין הוא ג' טפחים ואם רצה להוסיף מוסיף, ואח"כ הביא דברי בעה"ע דעיקר מנאות שיעשה ד' כריכות כל כריכה רוחב גודל עם הקשר ויהיה כל הכרוך טפח והשאר ב' טפחים, ומתפרש דציצית של י"ב גודלין עושה כן, ולא זכר שיש ענין בזה לעומת זה בגדיל כנגד הענף, ושם האריך החוטין צריך שיאריך הגדיל, וכן המחבר לא הזכיר אלא כדברי הטור, ומרן זללה"ה שם כתב שלא זכרו דברי הרמ"א שאם האריך הציצית צריך שיאריך הגדיל, ומיהו בדברי הרמב"ם הנ"ל הדבר מבואר,

למטה מקשר אגודל, וכל שחלה למעלה מקשר אגודל נקרא נטף על הכנף, והציצית מעל הכנף, וכמו שאם היה חולה שם הציצית בשני נקבים סמוכים זה לזה הרי היה מוצן שפיר דחשיב נטף על הכנף, ה"נ כשתלאה צנקב אחד, וכ"ה ג"כ בשטמ"ק.

ובהגהמ"י שם בתחלה פירש דגם כשהרחיק קשר אגודל עדיין צריך לדקדק שמהא נוטפת על הכנף, והיינו שצריך לקשור הציצית לצדו של האדם בשעה שמתעטף בטלית, ואז הציצית בתלייתם למטה הם נוטפים על הכנף, אבל אם יקשרם למטה הרי הם נוטפים כלפי הקרקע ואינם נוגעים כלל בכנף, ואם אורך הטלית הוא כלפי רחבו של האדם הרי הוא קושרם לארכו של הטלית, וכ"ה בטלית גדול שלנו, ואם רוחב הטלית כלפי רחבו של האדם כמו הטליתות קטנות שלנו הרי יש לקשור הציצית לצד רחבו של הטלית שהוא כלפי רחבו של האדם והרי הם נוטפים על הכנף בתלייתם כלפי מטה, ומסתברא דלפירוש זה אין הדבר לעיכובא שמהא נוטפת על הקרן, דלאחר שהרחיק קשר אגודל כבר יצא ידי חובתו, לא מייצעיא אם בשעה שהטילים קבעם באופן שמהא נוטפת על הכנף דאף שאח"כ נשתרצבו למטה דודאי שפיר דמי דהא בשעת עשייה איתמר, אלא דאפילו אם בתחלה קבעם כלפי מטה כיון דגם לאחר שהטילים אפשר בקל להטותם לצד ויהיו נוטפים על הכנף, אינו צדין לפסלם, ומ"מ שפיר דייקנן דכראצ"י אמרה לשמעתיא, משום דשתהא ראוייה לנטוף על הכנף ודאי הוא לעיכובא, והלכך על הקרן פסולה, וסיים שם בהגהמ"י דאח"כ חזר צו מורו ופירש דבכל ענין מיקרי נטף על הכנף, והיינו גם כשתלויים כלפי מטה, כיון שיש מן הנקב שבו הציצית עד סוף הטלית מלא קשר אגודל, ולא בא למעט אלא שלא יקשור הציצית באלכסון על קרן הזוית, והדבר צ"ע בסברא למה קשר באלכסון מפסיד, הרי סו"ס מקום תליית הציצית הוא במרחק קשר אגודל.

הטור צסי"א כתב דמרחיק קשר אגודל מאורך הטלית ובתוך רוחב הטלית אין לו שיעור, ומקורו נראה מהא דפסלינן הטיל על הגדיל מפני שאינו עיקר הבגד ותיפוק ליה שהוא למטה מקשר אגודל שהרי הוא בסוף הבגד, אלא משמע דברוחב

יש להסתפק חוטי ציצית שסופן נטווה שלא לשמה ויש שיעור בנטווה לשמה מהו, מי איכא הלכה דצריך שיהא לחוט קצה בהכשר, או"ד לא, ומהא דמכשרינן בנתפרקו משזירתן אם נשתייר כדי עניבה צסי"א ס"ג משמע לכאורה להכשיר, אבל יש מקום לומר דנתפרקו עדיף דכיון דאינם כזרת הציצית הרי הם כגדומין ונחשב קצה השזור כקצה החוט, וממ"ש המרדכי דאם היו ארוכין וקצנן כשרים דלא הוי תעשה ולא מן העשוי כיון שלא היה בפסול, משמע קצת דצריך שיהא קצה לחוט, דאם לא כן גם עד שלא קצנן שפיר מתכשרים בכשיעור, ואין הקיצה גורמת כלום, ומדברי מרן זללה"ה באו"ח ס"ג ס"ק ט"ו שכתב דחוט שאמנעו שלא לשמה, מפסיק את החוט לשנים ופסול, משמע דאם היה סופו שלא לשמה ויש בכשר כשיעור דשפיר דמי, וצ"ע בדבר, ומיהו אם קצה החוט ארוג בצבד גע"ג נראה דפסול דכהאי גוונא לא מיקרי חוט, ועי' ברש"י מ"ב צ' ד"ה פסולה, ומיהו התם חיבר החוט לצבד באריגה וכולו תלוי כדרך כל החוטים, וזוהו הוא דמיפסל רק משום חסרון לשמה, אבל כשקצה החוט הוא בצבד, מסתבר דלא מיקרי פתיל, וצ"ע.

מ"ב א' ת"ר הטיל על הקרן או על הגדיל כשרה, לשון זה משמע דצידוע דלכתחלה אין להטיל על הקרן אלא שצדיעבד אם הטיל כשרה, ויש לעי' לפי זה מנלן דהא דאמר רב ציצית צריכה שמהא נוטפת על הקרן דכראצ"י אחיא, דילמא לכתחלה הוא דקאמר ואחיא ככו"ע, וצ"ל דמדמסיק עלה קרא שנאמר על כנפי בגדיהם, משמע דילפותא גמורה היא, ולא צעי שנה עליו הכתוב לעכב כמ"ש תו' לעיל ל"ח א' ד"ה ואם דרך בקדשים צעי שנה עליו הכתוב לעכב, [ועי' מש"כ בזה מרן זללה"ה בצפר נגעים סימן י"ב סק"כ], ומשמעותיה דקרא אפשר דהוא משום דהוה ליה למיכתב בכנפי בגדיהם ולא על כנפי, ושמא ת"ק דצרייתא נמי דריש ליה לענין לכתחלה, דהא משמע דרך צדיעבד הכשיר הטיל על הקרן.

שם כמאן אזלא הא דאר"ג א"ר ציצית צריכה שמהא נוטפת על הקרן כו', בהגהמ"י פ"א ה"ו בשם רש"י [כ"ה צ"י] וכ"ה ברש"י לפנינו נראה דמפרש דבא למעט שלא יתלה הציצית

הבגד אין לו שיעור ואי לאו שהיה על הגדיל היה כשר, ועיין צ"י שכתב לדחות דשמא בגדיל רחב קשר אגודל איירי, ולעיל מ' ב' כתבנו דגם מחסידים הראשונים משמע דאפשר שצנז אחד יהיה פחות מקשר אגודל, ולהאמור הרי מש"כ הטור דבארכו צריך השיעור קשר אגודל, הוא מסביר דיותר יש חשיבות לאורך הטלית, וגם כשאמרו בסתמא להרחיק קשר אגודל מתפרש מן האורך, והלכך ראוי לפרש דמה שאין קפידא שיהא קשר אגודל הוא על רוחב הטלית, אבל בארכו צוה הוא עיקר השיעור להחשב כנף, ולפי זה אין נפקותא אם לובשים את הטלית ארכו לרחבו של האדם או לקומתו של האדם, דבחשיבות הטלית הדבר תלוי, והאורך חשוב טפי, וניחא צוה שלא הזכיר הטור כלל כאן כיצד לבישת הטלית בארכו ורחבו, וכ"מ בתשצ"ז ח"ב סי' ר"ח עי"ש.

ולפמ"ש"ב בהגהמ"י דנוטפת על הכנף היינו שהצינית בתלייתן כלפי מטה נוטפים על הכנף, הנה צומן שאורך הטלית כלפי קומת האדם, אם הרחיק מארכו קשר אגודל, הרי גם אם לא ירחיק מרחבו קשר אגודל תהא הצינית נוטפת על הכנף, שהרי הנטיפה על הכנף לאורך הבגד היא, ואם אורך הטלית כלפי רחבו של האדם הרי הדבר בהיפוך, שאם ירחיק מרחבו קשר אגודל אף אם לא ירחיק מארכו, תהא הצינית נוטפת על הכנף, שהרי הצינית נוטפת מלמעלה למטה כנגד רחבו של הטלית, ואם לא ירחיק מרחבו הרי גם אם ירחיק מארכו לא תהא נוטפת על הכנף, שהרי תהא תלויה כלפי קרקע מסוף הבגד, ואם היו סתם טליתות ארכן לקומת האדם היה אפשר לפרש כן טעמו של הטור, וסתם להצריך באורך לפי סתם טליתות, אבל הדבר בהיפוך דסתם טליתות ארכן לרחבו של האדם כמ"ש במ"ב סי"א ס"ק נ"ב, ומקורו בטור סי' ח' דדרך העטיפה רחבו לקומת איש, וא"כ לפי טעם זה ראוי להיות בהיפוך שיהא צריך להרחיק קשר אגודל מרוחב הטלית ולא מארכו, ועי' בט"ז סי"א ס"ק י"א וביד אפרים במג"א ס"ק ט"ז ובלבושי שרד על הט"ז ובפמ"ג שם דנקטו דעת הט"ז דבכאן אורך ורוחב הרי מה שהוא לקומת האדם קרוי אורך ומה שהוא לרוחב האדם קרוי רוחב, ולפי זה יתכן לפרש דעת הטור דעת הגהמ"י ומשום שצריך להיות נוטף

על הכנף לכך צריך שיהא קשר אגודל כלפי קומת האדם, אבל מ"מ מסתיימת הטור לארכו של הטלית ובסי' ח' סתם דהוא לרחבו של האדם, לא משמע דכונתו כאן להיפוך. — ומרן זללה"ה באו"ח ס"ג ס"ק כ"ג כתב לפרש דעת הטור דחיוב ההרחקה של קשר אגודל הוא לאותו רוח שבו קושר את הצינית, דבאותו רוח שקושר מיקרי על הכנף, ולפי דסתמא קושרן לאורך הטלית לכך כתב להרחיק מן האורך, אבל אם קושרן לרוחב צריך להרחיק קשר אגודל מן הרוחב וא"ל להרחיק מן האורך, ויעי' בבהגר"א סי"א ס"י שכתב ג"כ דמשום דסתמא קושרן באורך לכך פי' הטור דדוקא באורך, אבל צ"ע לפרש כן בסתימת הטור, ובפרט שלא נזכר בטור להיכן קושר, גם לא מסתבר למיזה דיינים לעיכובא ברוח שקושר דבקל הצינית עוזרים מאורך לרוחב, גם לפי הטעם דנוטף על הכנף איפכא מיצטיא ליה דכשקושרן באורך הבגד ואין קשר אגודל ברוחב הרי אינו נוטף על הכנף, שהרי הוא בסוף הכנף.

אח"כ ראיתי דאפשר דכונת מרן זללה"ה דחיוב ההרחקה של קשר אגודל הוא מחוד הקרן ולאחזה רוח שבא לתלות הצינית לאותו רוח צריך להרחיק קשר אגודל מחוד הקרן, וכשתולה הצינית כהמשך לאורך הבגד, דהיינו בטלית גדול שלנו שבא להטיל הצינית לצדדי האדם ולא למטה, הרי עליו להרחיק מחוד הקרן שנמצא למטה, קשר אגודל כלפי מעלה, והצינית תהא נוטפת על קשר אגודל הזה, וזה נקרא שהרחיק קשר אגודל באורך, וברוחב האדם אינו מרחיק לדעת הטור, וצוה כתב ז"ל שאם יבא להטיל הצינית בשפת הבגד שכלפי הקרקע, יצטרך להרחיק קשר אגודל מחוד הקרן כלפי רוחב האדם, ולא יצטרך להרחיק מלמטה כלפי קומת האדם, ועדיין צ"ע.

בשו"ע סי"א סט"ו י"א שצריך לדקדק שיתלה הציניות לאורך הטלית דבעינן שתהא נוטפת על הקרן כו', לפי זה יש להדק הצינית בקשר העליון סמוך לבגד שלא ישתמטו לרוחב הבגד, (דאף שהאלכסון מרובה מ"מ משתמטין), וכן היו הציניות של מרן זללה"ה, וכ"ה בלקט יושר לתלמיד התה"ד ח"ל וקשר העליון מן הצינית קושר בחוזק אל החור עד שיכפל רוחב הבגד לגמרי, ובמג"א ס"ק י"ד כתב שאם נתמעטו

אח"כ מ"מ כשחזר להכשרו דין הוא שיתכשר, ולא יופסל משום תעשה ולא מן העשוי, לדעת הלבוש שבמג"א ס"ג סק"א, ומלשון הגמ' אין הכרע אם שניהם פסולים, או רק אחד, ומ"מ משכח"ל נמי ששניהם פסולים, כגון אם קשר אחת בשני קשרים כדינו ועדיין לא התחיל לעשות החוליות, ואח"כ קשר את החוטים בכנף השני, דעכשיו שניהם פסולים, וגם כשימשיך לעשות החוליות כדין בהכשר, מ"מ לא יועיל להתיר כיון שכבר נפסלו שניהם ע"י הקשר הראשון קודם שהתחילו לעשות חוליות, ועי' בלשון הרמב"ם שם.

עוד בגמ' שם ז' מיתבי תלאן ולא פסק ראשי חוטין שלהן פסולין, למ"ד פסולין עד שיפסקו, ק"ק דאטו אינטריך לאשמועינן שאם עשה רק חוט אחד דפסולין, ואפי' כפלו דאינו מחוסר אלא פסיקה נמי יש לפסלו דאין כאן אלא חוט אחד, ושם י"ל דלדידיה מתפרשא ברייתא דפסולין עד שיפסקו, ואשמועינן דבפסקתן יוכשרו, דאל"כ הוה ליה למיתני תלאן ואח"כ פסק ראשי חוטין שלהן פסולין, כדקתני באידך ברייתא דבסמוך.

למ"ד עד שיפסקו, איירי אפילו שכבר עשה גם את הגדיל, וגם צוה אמרינן דבפסקתן זו עשייתן, מדמסקינן בסמוך בקשיא לרב, וכן עובדא דרב עמרם חסידא נמי מתפרש שכבר גמר עשייתם הגדיל והקשרים כמו שפרש"י, (דאם עשה רק קשר לא היה טורח לשאול, והיה מתירו וחזר וקושרו). (עד כאן).

שם ציית א"צ ברכה, נראה דאף למסקנא דסבר רב חובת גברא, מ"מ לאשמועינן אתי לאפוקי ממאי דהוי סבר ר"ח דאף אי חובת גברא מ"מ מבצר כיון שפסולה בעכו"ם, דאי לאשמועינן דחובת גברא לחוד, לא הוי נקיט לה בהאי לישגא. (הערות).

שם ימול ארמאי ואל ימול כותי דברי ר"מ רבי יהודה אומר כותי ולא ארמאי כו', א"ה, ראיתי להעתיק כאן מש"כ צוה בחו"צ ע"ז. כ"ז א' א"ל ר' יוסי וכי היכן מצינו מילה מן התורה לשמה כו', יש לעיין ומ"ש מכל המצוות כולן דפשיטא דלריך לשמה, ואפילו למ"ד מצוות א"צ כונה מ"מ מכיון שלא לשם מצוה לא יא, והרי כאן הנידון במכיון לשם הר גריזים, ואפשר דכל מידי דסתמא לשמה, אינו צדין שמועיל צו

מקשר אגודל ע"י הקשירה שפיר דמי, ומשמע דאין תחלת עשייתו לכתחלה בכך, ודוחק לומר דהתה"ד ס"ל כהטור דצרוחצ הצגד אין לו שיעור ולכך קשרו בחזק.

שם ראצ"י רמי ארבע ועייף להו מיעף ומעיל להו בגלימא כו', א"ה, ראיתי להעתיק כאן מש"כ בחו"צ סוכה. י"א א' הטיל לשני קרנות צבת אחת ואחר כך פסק ראשי חוטין שלהן כו' פוסק ואחר כך קושר מאי למימרא, נראה דגם אי צעינן תחיבה לשמה, נדממשמע בחוד"ה פסיקתן, ומיהו י"ל דהתם שהם מחוצרים הרי זה כקשרן שלא לשמה ואין ראיה לתחיבה כ"כ מרן זללה"ה], מ"מ אין נראה חסרון כשהכניס החוטין לשמה בשני כנפות ואחר כך הפסיקו, ומשני דמ"מ ס"ד שיהא צוה פסול, ומהא דס"ד שיהא צוה פסול, משמע דתחבן קוף פסול, דאם גם בתחבן קוף כשר אין מקום לס"ד לפסול תחבן בשני כנפות, וגם בצבצרא יש להצריך תחיבה לשמה שזה חלק מן המצוה, ואין לומר דקשירתן זו היא עשייתן, דצירושלמי הנ"ל משמע דלענין לשמה לא אמרינן קצינתן זו היא עשייתן, ועי' ריטב"א.

הא דהטיל לשני קרנות צבת אחת, בפשוטו מתפרש שלקח ד' חוטים והכניסן בכנף אחד, ומשכן והכניסן גם בכנף השני, ואם קשר כל אחד בכנפו ואח"כ חתך אמצע החוטין ונעשו שתי ציניות רגילות, הרי זה פסול לשמואל, משום דעד שלא חתך הרי היו שתי הציניות מחוצרים בחוטיהם, וכן מבואר בלשון הרמב"ם פ"א מה' ציית הי"ד, וכ"כ בטור סימן ט"ו וכ"כ בצ"ח ומהר"ח בסימן ט"ו, ומיהו ברש"י משמע שמפרש לה בחוט אחד שכפלו וחזר וכפלו, ומ"מ שפיר י"ל דמודה רש"י דגם צד' חוטין פסול.

ברם יש כאן לצרר אם שניהם פסולים, דהא אם הקדים לקשור כנף אחד וגמרו עם חוליותיו כדינו, לכאורה יש להכשירו, דאע"ג דקצת החוטים מחוצים צנקב שבכנף השני, מ"מ כל זמן שלא קשרם, הרי יש לחשדם כמונחים באויר, וכ"ה בפמ"ג סימן ט"ו במשצנות, ודלא כהפרישה, ואם הכנף הראשון הוכשר בתחלת עשייתו, הרי גם כשנפסל אח"כ כשקשר קצות החוטים בכנף השני, מ"מ כשפסקו אח"כ דין הוא שיחזור הראשון להכשירו, דכל שנעשה בהכשר הרי אפילו נפסל

רס"ד זיין על הא דקטן רשאי למוול משום דקיי"ל דלא צעי לשמה, [דר' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי, וכ"ה ברמב"ן גיטין מ"ה ב' דקיי"ל כר' יוסי צהא].

ומשמע בגמ' דפשטא דמילתא כר' יוסי דלא צעי מילה לשמה, מדמפרשין מ"ט דרבי יהודה דכתיב לה' המול, אלמא דצעי קרא לחדש דצריך לשמה.

ונראה דר' יוסי מצי סבר שפיר דעכו"ם נתמעט מלמול מקרא, אע"ג דלא צעי לשמה, וכותים ס"ל דגרי אמת הן, אע"ג דמלין לשם הר גריזים, וכן רהיטת הדברים דאמוראי רב ור"י ס"ל דעכו"ם פסול, אע"ג דקיי"ל כר' יוסי כמ"ש הרמב"ן, ובכ"מ פ"ב מה' מילה ה"א כתב לנדר דהרמב"ם ספוקי מספקא ליה אי קיי"ל דעכו"ם פסול, אצל פשטא דמילתא דהרמב"ם פסק דעכו"ם פסול, ומש"כ שאם מל א"צ לחזור ולמול שנייה, אם צריך הטפת דם ברית כמו שצידד הצ"י צסי' רס"ד צדעת הסמ"ג צדעת הרמב"ם, דרק למוול שנייה אין צריך, הרי ודאי פשטא דמילתא דס"ל דהעכו"ם פסול מדנהרצ"ך הטפת דם ברית, אלא גם אם ננקוט דברים כפשוטן דא"צ למוול שנייה דהיינו דא"צ להטיף דם ברית, דלמול שנייה לא שייך לדון לאחר שכבר נימול, נמי נראה דמיפשט פשיטא ליה דהלכה דעכו"ם פסול, אלא דס"ל דלא אשכחן הטפת דם ברית אלא בנוול מהול ומשום ספק ערלה כבושה, א"נ צגר שנחגיגה, משא"כ בשאר פסולים, וכמ"ש צ"י סי' רס"ב צסם הרא"ש צנימול תוך ח', דא"צ הטפת דם ברית, ועי"ש ברמ"א ובש"ך.

לבאורה נראה דכתי שכל מינוק ישראל שלא מדעת האב, או שכל ישראל גדול שלא מדעתו כגון שהיה ישן, דאף שלא נתקיימה מצות מילה, למאי דקיי"ל מצות צריכות כוונה, מ"מ אין צריך הטפת דם ברית, דלא מצאנו הטפת דם ברית אלא כשמעשה המילה נעשה בפסול, כגון תוך ח' או בלילה, אצל לא בחסרון כונה, וצ"ע.

בט"ז יו"ד סי' רס"ד סק"ג כתב דלכך צמל עכו"ם אין צריך לחזור ולמול, משום דלא אשכחן צמורה מילה לשמה, וצנה"כ שם משמע דמסכים לזה, והם דברי הצ"י צסם ה"ר מנות, והדברים צ"ע דהא ר' יהודה מצריך מילה לשמה

מחשבה שלא לשמה, דקרבן חטאת שהשוחטו יודע צו שהוא חטאת, הרי אף שאומר ששוחטו לשם עולה, ראוי לומר דפטומי מילי בעלמא הוא, וכנשחט לשם חטאת הוא, אלא דאשכחן קראי צפ"ק דצוחים להצריך לשמה, והיינו לומר דמהני ציה מחשבה שלא לשמה לקלקל, אצל צמילה דסתמא לשמה קאי כמ"ש תו', והיינו משום דכל ישראל למיחתך ערלתו קאי, הרי לא מהני מחשבה לשם הר גריזים לאפוקיה מעיקר מצותו, אצל לשון הגמ' וכי היכן מצינו מילה מן התורה לשמה, לא משמע דמהני ציה הסתמא לשמה, אלא דלא צעי לשמה.

ברם נראה עיקרן של דברים דמנות המילה להיות נמול אינה אלא על הנימול או על אציו של הקטן, וזהו שייך לדון מדין מצוות צריכות כונה, אצל העושה מעשה המילה אינו עוסק צמורה אלא צהכשר מצוה לנימול, מלה"ד לעושה מעקה לגגו ע"י פועל, שאין מצות המעקה על הפועל, אלא על הצעלים, והפועל הוא כהכשר מצוה ציד הצעלים, ולא שייך לדון על הפועל מדין מצוות צריכות כונה, ולכן אם לא נתמעט עכו"ם מקרא אפשר להיות נימול ע"י עכו"ם, אף שאינו מכיון לשם מצוה ולא צר שליחות הוא, ואין כאן אלא נידון אם מעשה המילה צריך שיהא נעשה לשמה, וכעין הטלת ציצית צבגד שצריך לשמה, וזהו קאמר ר' יוסי דלא מצאנו שמילה צריכה להעשות לשמה, וכמו צמעקה שאם הפועל יעשה לשם הר גריזים דשפיר מקיים הצעלים מצות מעקה, [עי' מחנ"א הלכות שלוחין סי"א, וצמג"א סי' רס"ג ס"ק י"א ובגליון הגרע"א ז"ל שם, וביו"ד סי' ק"כ לענין טבילת כלים ע"י עכו"ם צט"ז ופר"ח ובצ"מ שם], ה"נ צמילה, הנימול מקיים מצות מילה להיות נימול גם אם המל מל לשם הר גריזים, ור' יהודה סבר דצעינן מילה לשמה, ועכו"ם מכיון לשמה צמידי דסתמא לשמה, כמ"ש תו', מה שאין כן כותים דמכוונים לשם הר גריזים, אחרי כותבי ראיתי שכבר כ"כ הגרע"א ז"ל.

ונראה דחרש שוטה וקטן הצאים למוול נמי תליא צפלוגתא דר' יהודה ור' יוסי, דלר' יהודה דצעי מילה לשמה הני לאו בני לשמה נינהו, אלא אם כן צגדול עומד על גציהם, אצל לר' יוסי דא"צ לשמה שפיר מלין, וכן צציאור הגר"א יו"ד סי'

לשמה הוא, אבל מדברי רש"י גיטין מ"ה ב' משמע דפסול עכו"ם בלשמה אינו אלא מספק משום דלא ידעינן, דלא מהימן, וכ"כ בב"י אה"ע סי' קכ"ג, ונפ"מ נמי בנתיביר ואמר שנתיבין לשמה.

מ"ב ב' כל שיטנו בקשירה כו', בעלמא דדרשינן כה"ג כגון כל שיטנו בכל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מזה בפסחים ז"א ב', וכן גבי עולת ראיה כל שיטנו בציאה ישנו בהצאה בחגיגה ד' ב', מתפרש משום דמשמע דקרא אחד גברא קמזהר, וכיון דכל תאכל חמץ נאמר גם לנשים ה"ה קום אכול מזה, וכן אינך, אבל הכא הרי נשים חייבות במזוזה כדאמר קדושין ל"ד ב' ואפילו הכי מימעטי מכתובה, וי"ל דהכא אין הדרשא על מצות המזוזה אלא על הכתיבה, דהא במצות תפילין לא נזכר בקרא הכתיבה, אלא הקשירה, ודכוותה לא היה צורך להזכיר במזוזה אלא הקציעות, ומ"ש דאדכר רחמנא הכתיבה, אלא לחדש דין בכתיבה דאינו כשר אלא באלו שמצוין על הקשירה, ולפי זה ק"ק מה שכתבו תו' בגיטין מ"ה ב' בשם ר"ת לפסול נשים גבי ציית ולולב משום שאין המצוה נוהגת בהן, דהא הכא במזוזה הנוהגת בנשים איירינן, אלא שהוא גזיה"כ בדין הכתיבה.

מ"ג א' מדרמי קסבר מצות עשה שלא הזמן גרמא הוא אמאי מצריך כל פסולת ואפרא כרבי דתניא תפילין כל זמן שמניחן מצריך עליהן דברי רבי כו', מדלא מפרשינן השתא דהיה פושטו בלילה ולבשו בצפרא, משמע דעד השתא נמי הוי פשיטא לן דפושטו בלילה ולבשו בצפרא, ולכך לא הוצרכו לומר אלא דס"ל כרבי, וכן מבואר בפרש"י שפירש דכל פסולת כשמתעטף בו היה מצריך, משמע דכל הלילה לא נתעטף בו, וסתמא דמילתא אדם פושט כסותו בלילה וכדאמר ברכות ס' ב' כי לביש לימא צריך מלביש ערומים, ולפי זה מבואר בגמ' דלרבנן דרבי אף שפושט בגדו בלילה וחוזר ולבשו ביום אינו חוזר לצרך, ואע"ג דציית לאו חובה הוא דהא אי לא לביש בגד של ארבע כנפות אינו חייב בציית, וא"כ אין סברא דליסגי בצרכה חד זימנא וכמש"כ לעיל, י"ל דמ"מ כשלוש בגד עם ציית ומצריך עליו, הרי לרבנן סגי בהכי על כל לבישות של הבגד הזה כמו דסגי בצרכה אחת על הסוכה, וכ"מ בפרש"י שכתב

ומשום כך פוסל כותי, ואפילו הכי מכשיר בעכו"ם, הרי דבעכו"ם ליכא חסרון לשמה, וכמ"ש תו' דבמידה דסתמא לשמה גם עכו"ם כשר, והכא טעמא דעכו"ם פסול הוא מגזירת הכתוב כדילפי בגמ' רב ור"י, ושפיר ראוי לומר דלריך הטפת דם ברית, וכמו מל בלילה, וכדנקט הרמ"א לעיקר.

הגרע"א ז"ל כאן מסיק דמומר שמל אין צריך הטפת דם ברית וכן בשעת הדחק מותר למול ע"י מומר, ולכאורה גם במל לשם מורנא כן, למאי דקיי"ל דאין צריך לשמה במילה, והדבר זהו באלו שנולדים כשנקב המ"ר אינו בראש הגוויה, והרופאים אומרים שלא למול, כי הם צריכים לעור הערלה בעתיד כשיעשו גזתא חדשה להמשיך לראש הגוויה, ויש ששומעים בקולם, אף שכן הדין אין בטעם זה כדי לדחות מצות מילה, וחייבים למולם בזמנם, [אלא שיש לחתוך רק כפי הצורך מן הדין], ובאלו שלא מלו ואח"כ באים לתקן את הנקב ע"י רופא מומר, והוא חותך הערלה לשמש זה להארכת הגזתא, ונמצא מילה שלא לשמה, ומיהו כיון שאינו מומר לערלות סתמא דעתו גם לתקן המילה, ובצירוף שהאב אומר לו לתקן המילה, הרי עדיף טפי, ואפשר להקל שאין צריך הטפת דם ברית. (עד כאן).

שם דאמר מר המל אומר צריך אקצ"ו על המילה, דוקא מצרכה המוהל פריך, שהיא כעין צרכה על הכשר המצוה, אבל האב פשיטא שמצריך כיון שמקיים עכשיו המצוה, ומ"ל אם כשרה בעכו"ם או פסולה, [ונידון זה אי כשרה בעכו"ם לא שייך אלא בהכשר מצוה כמו עשיית ציית וכדומה], סו"ס בשעה שמקיים המצוה יש לו לצרך.

הרמב"ם כתב דאם הטיל ישראל ציית בלא כונה כשר, ואפשר דר"ל סתמא, וקמ"ל דבהטלת ציית אמרינן דסתמא לשמה קאי, והוכיח כן מהא דמכשרינן עכו"ם אחד לישנא, ומהא דאיצטריך קרא למעוטי עכו"ם לאידך לישנא, וע"כ דסתמא כשר, וכל מקום דסתמא כשר יש להכשיר גם עכו"ם כמש"כ תו', ולפי זה אין לחדש מחלוקת בין הרא"ש והרמב"ם, אבל בשו"ע סי"ד לא פירש כן, ול"ע. (הערות).

תוד"ה ואל תיפ"ל דסתמא לאו לשמה כו', א"ה, עי' מש"כ בהלכות מזוזה ס"ח סק"ט דמבואר מדבריהם דס"ל דעכו"ם בודאי לאו בר

אם לס"ד דאחי כרצנן פרכינן דאף פשוטו ולוצשו לא היה צריך לחזור ולצרך כיון דלילה זמן צינית, ומוכח דאי לילה לאו זמן צינית ניחא דמצרך, ולרצנן הרי אין חילוק בין פשוטו וחזור ולוצשו ללא פשוטו, ומוכח דאי לילה לאו זמן צינית הוא חוזר ומצרך אפילו לא פשוטו, [אצל ז"ע לכיון כן בלשון הרא"ש בתשו'].

מה שהטור לא הביא שם דברי הרא"ש בתשובה, ע"כ ז"ל כמ"ש בדרישה שם דהתשובה אינה אלא לצד דכסות יום פטור בלילה. (הלכות תפילין ס"א סק"ז ועיי"ש בסק"א).

שם ומאי שנא מצפרא כי משני מכסות לילה לכסות יום, פרש"י ליצרך כשמחטף זה באשמורת קודם היום, ר"ל דס"ד דהיה לוצש את הכסות יום מיד בקומו, וסתמא קם באשמורת ואמאי צריך בצפרא, ומשני דהכסות יום היה לוצש רק בצפרא, ובקומו באשמורת היה לוצש כסות לילה מצוינת, ובצפרא היה מחליפה לכסות יום ואז היה מצרך, וז"ל דגם בקומו באשמורת כשהיה לוצש הכסות לילה היה נמי מצרך דהא ס"ל לילה זמן צינית, אלא דאז היה יחידי ולא ראו התלמידים אלא ברכתו בצפרא, ומשמע דבלילה עד האשמורת לא היה לוצש או מתכסה בטלית מצוינת, מדחזירו לבישתו רק באשמורת, ושמא לבתר דמשני דהו"ל כסות לילה תו י"ל דישן זה כל הלילה, והיה מצרך בתחלת הלילה כד היה משני מכסות יום לכסות לילה, וגם שעה זו היה יחידי ולכך לא ידעו תלמידיו להעיד שצירך, והרא"ש נתקשה למה לא אמרו נמי שצירך צפניא, ומשום כך חידש דהכסות לילה זמנין שהיה לוצשו גם כיום, והלכך לא צריך תמיד צפניא, אצל הכסות יום היה תמיד פשוטו בלילה והיה מצרך עליו בצפרא, ומה דקדק דאף כשלוש בגד מצוין מ"מ אם חוזר ולוצש עוד בגד צריך לחזור ולצרך, ואפילו ידע בשעה שצירך על הראשון שעמיד ללבוש השני, דהא לעולם יודע שעמיד ללבוש כסות יום, [ובני משוין נ"י העיר דבתו' מ' ז' ד"ה משום משמע קצת דר"י לא ברירא ליה דצינית מצות עשה שלא הזמן גרמא, אלא שהיה מחמיר לעצמו, ולפי זה ניחא בפשוטו מה שלא היה מצרך בלילה, דספק ברכות להקל]. ולפי מה שפירשנו אפשר דלעולם היה פשוט הכסות לילה בשעה שלוצש הכסות יום, אלא

דפרכינן דליסגי בצרכה אחת כשלוש פועם ראשונה, ולפי זה עדיין יש לקיים מש"כ בהלכות תפילין ס"א סק"א לחלק בין מצוה חיובית למצוה דרשות, דבמצוה חיובית כשצריך לישב בסוכה שוב אינו מצרך אפילו ילך מסוכה לסוכה, וכן בתפילין לרצנן כשצריך בשחרית י"ל דתו לא יצרך אפילו יחליף מתפילין לתפילין, דהצרכה קאי על עיקר חיובו במצוה, אצל צינית אם יחליף טלית יחזור לצרך, דעל טלית זה עדיין לא צריך מעולם, ומצוה צינית ליתא עליה דגבירא.

ולפירוש זה נמצא דלרצנן דרבי אמנם לא היה צריך לצרך כל צפרא, וא"כ ע"כ דכרבי ס"ל, וקשה דבסוכה מ"ה ז' אמר רב יהודה אמר שמואל דסוכה מצרך רק יום אחד, ומוקמינן לה התם כרצנן דרבי, וז"ל הא דידיה הא דרביה ודוחק, ובני יעקב נ"י העיר לפרש דר"י א"ש ס"ל גם אליבא דרבי דסוכה יום אחד כיון דמצוה גם בלילה, וגמ' לא מוקי לה כתנאי אלא אליבא דר' יוחנן, ונכון, וכן מדוקדק בלשון הגמ' בסוכה מ"ו א' ואנן נמי כרבי עצדינן ומצרכין כל שצעה, דאינטריכו להוסיף דמצרכין כל שצעה דצמה שאמרו דעצדינן כרבי אכתי לא ידעינן דסוכה שצעה, ועי' מש"כ בהכות תפילין ס"א סק"ו.

ובתשובות הרא"ש כלל ז' סימן י"ג כתב דלס"ד לא היה רב יהודה פשוטו בלילה, דאם היה פשוטו שפיר מצרך בצפרא אף לרצנן, נראה דמחלק בין סוכה ותפילין לצינית, דכיון דצינית רשות לא סגי בצרכה פעם ראשונה וכמש"כ לעיל, דהא בסוכה ותפילין אפי' מפסיק ויוצא מן הסוכה ופושט התפילין אינו צריך לחזור ולצרך אח"כ כמבואר בסוכה שם, וכיון דאיירי שלא היה פשוטו קשיא ליה כיון דלילה זמן צינית אמאי מצרך, ומשני כרבי ר"ל דאיירי שפשוטו בלילה ולוצשו בצפרא וכל זמן שלוצשו מצרך, וה"ה דהו"מ למימר כן גם לרצנן, ודוחק, וכמשה"ק הט"ז סו"ס ח', ומיהו לפ"ז ניחא דמצי סבר רב יהודה כרצנן וכדאמר משמיה דשמואל בסוכה שם.

ובבהגר"א סימן ח' סט"ז כתב לישב רחית הרא"ש אף אי גם לס"ד הוי מפרשינן דפשוטו בלילה, דלרצנן דרבי אין לחלק בין אם פושטו בלילה או לא, דהא לדידהו בתפילין אף אם פושטן וחוזר ומניחן אינו חוזר לצרך, וא"כ

ויש עדיפותא בתפילין שאקורין בהיסח הדעת].
(הלכות תפילין ס"א סק"ג ועי"ש המשך הדברים).

שם כהנים אינטרייכא ליה כו' הני כהנים הואיל ואישתרי כלאים כו', לכאורה לית לן למידרש כהאי גוונא אלא אי לית לן טעמא אחרינא לסמיכות, וא"כ צניצית דאינטרייך למישרי זהו כלאים ולאשמועינן דעשה דוחה לא תעשה כדאמר יצמות ד' א', תו לית לן למידרש למיפטר כהנים, ואפשר דבאמת אה"נ, והא דאמרו דכהנים אינטרייכא ליה, היינו משום דס"ד למידרש לכהנים ולא להחיר כלאים צניצית, וזוהי יש ליישב משה"ק תו' בשבועות כ' ב' דלישתרו נשים בכלאים או דליחייבו נשים צניצית, די"ל דטפי מסתבר למידרש להחיר כלאים צניצית, דהוא פשטיה דסמיכות, והא דבערין אמרו דלכך לא דרשינן למעוטי כהנים משום דלא אישתרי אלא בעידן עצודה, קושטא קאמר, דאף בלא טעמא דמסתבר טפי למידרש להחיר כלאים צניצית, נמי לא הוי דרשינן למיפטר כהנים, אח"כ ראייתו בחדושי הר"ן פסחים מ"ג שכ"ב, עי"ש. (שבועות כ' ב').

מ"ג ב' ורבנן האי וראיתם אותו מאי עבדי ליה מיבעי להו לכדתניא וראיתם אותו וזכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת התלויה בו ואיזו זו וזו קריאת שמע דתנן מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללזן, לשון מאי עבדי ליה מיבעי להו, משמע שזו עיקר דרשא, וא"ע בתו', ומשמע לפי זה דמתפרש דמשיכיר בין תכלת שבה ללזן שבה זהו זמן ק"ש, ומיהו כ"ז למ"ד לילה זמן צניצית, אבל למאי דקיי"ל לילה לאו זמן צניצית אינטרייך האי קרא דוראיתם אותו למעט לילה, ולפי זה זמן ק"ש הוא קביעת חכמים מתי עיקר ובקומך, וגם למ"ד לילה זמן צניצית, איכא בגמ' כמה צרייתות בדרשות אחרות, אלא דל"ע אם הם עיקר דרשות או אסמכתות.

שם תניא אידיך וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' כיון שנתחייב אדם במצוה זו נתחייב בכל מצות כולן ור"ש היא דאמר מצות עשה שהזמן גרמא היא, פרש"י כיון שנתחייב במצוה זו שהאיר היום נתחייב בכל המצות דרוב מצות נהוגות ציוס ור"ש היא עכ"ל, ולפי זה יש לפרש דוראיתם אותו קאי על עלות השחר, דהא כל מצוות הנהוגות ציוס

דמ"מ לענין הנידון בהפסק לצרכה, לכאורה יש להשוות פושט ולובש מיד ללבושו עד שלא פשט, דהא הנידון הוא אם לחשוב מה שהוא לבוש צניצית כאילו עוסק בלבישתו כל הזמן, וכשם שהצא ללבוש מאה טליתות בזא"ז מצרך על הראשון ואינו מצרך על האחרון, אף ששהיה כמה שעות מצרכו עד ללבישת האחרון, כיון דכל הזמן עוסק במצות צניצית, ה"נ היה מקום לומר דצריך על הצניצית ולבשן כעוסק בלבישתו דמי וכל שיוסיף ללבוש עד שלא פשט הראשון לא יצטרך לשוב ולצרך, וטעם זה שיך גם כשפושט ולובש מיד, דאם עד שלא פשט דיינינן ליה כעוסק בלבישתו, הרי רגע זה של פשיטה ולבישה אינו צדין שיחשב הפסק, וכיון דבמשנה מכסות לילה לכסות יום מצרך, ה"ה כשלוש הכסות יום על הכסות לילה נמי צדין הוא שיצרך.

ולצד דכיון דהוא לבוש צניצית הרי הוא כעוסק בלבישתו, הרי אף בשח צינתיים נמי יש לדון שלא יחשב הפסק, לדעת הי"א שבזו"ד סי"ט ס"ה דגם בשח צין שחיטה לשחיטה אינו חוזר ומצרך, ועי' במ"ב ס"ח ס"ק כ"ח דמסיק לדינא כהי"א, ועי' מש"כ חולין סי"ב סק"ד.

מזהא דסח צין תפלה לתפלה חוזר ומצרך מנחות ל"ו א' אין להוכיח דמה שהתפילין מונחים עליו לא חשיב כעוסק בהנחתו, דע"כ התם שאני דהא באמת עוסק בהנחתו ולא הפסיק אלא בשיחה, וכה"ג צניצית אינו חוזר ומצרך, כששח צין טלית לטלית כשהיה דעתו מתחלה על שניהם, אלא דתפילין שאני דשני מצוות הם דשל ראש מצוה בפ"ע אלא שלשון תפילין כולל שניהם, והלכך הו"ל כשח צין הצרכה לעשיית המצוה, דלעולם חוזר ומצרך, וכ"ה בר"ן בפרק ערבי פסחים במש"כ הרי"ף שם לצרך על כל כוס, וכן בתשובות הרשב"א הובאה בב"י סימן כ"ה, ויש להסתפק בשל יד גופיה אם צריך להניח והיה דעתו להחליפו אח"כ בשל יד אחר אם צריך לחזור ולצרך, די"ל דלא דמי לצניצית דאם לובש שני הבגדים מקיים שתי מצוות, משא"כ בתפילין דע"כ לחלוץ הראשונה אם חפץ בשניה, ואפשר דמ"מ אין לחלק מחמת זה לענין צרכה, והרי הנידון בתפילין כמו צניצית אם מה שהתפילין מונחים חשיב כעוסק בהנחתו,

מה שנתקשה בזה בזהגרי"א סו"ס י"ח, ועי' להלן ד"ה אח"כ.

אבל הרמב"ם בפ"ג מה' ציית ה"ח כתב דמזכר על הציית משיכיר צין תכלת שזה ללצן שזה, נראה דעתו ז"ל דכשם שחששו במצוות היום שלא לעשותן מיד אחר עלות השחר כדתן מגילה כ' א' משום שמא יעשו צלילה, ה"נ יש לחוש לצרכת ציית, [אבל מצות ציית כיון שהיא תמידית אין לאחריה], וכיון דאשכחן בסוגיין דאמרין ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת התלויה בה כדתן מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר צין תכלת ללצן, חזינן דמשיכיר צין תכלת ללצן הוא כבר זמן שמתקיים בו וראיתם אותו דהיינו ראית התכלת, והלכך קבע זמן זה לענין צרכה, וכן צירושלמי ברכות מסמינן הא דמשיכיר צין תכלת ללצן אקרא דוראיתם אותו, ועי' בתר"י הוצא צ"י סו"ח, ואע"ג דבסוגיין מבואר דהא דדרשינן וראיתם אותו ללמד אק"ש היינו למ"ד לילה זמן ציית, אבל לדין דלילה לאו זמן ציית, אחי וראיתם אותו למעט לילה, מ"מ מעשה הראייה דקאי אתכלת דציית מתפרשא בזמן שמכיר צין תכלת שזה ללצן שזה, ושפיר משמינן בזה הזמן שלא לחוש בו ללילה, ולא להתמין לנך החמה כשאר מצוות שציוס, וגם הרי ראוי לקרא ק"ש ולהתפלל כשהוא מעוטף בציית. — תוכן הדברים דמצות ציית כיון שהיא תמידית יש להשאירה בזמנה בעלות השחר, שלא להפסיד מן המצוה, אבל מ"מ לענין צרכה ראוי שלא לברך בעלות השחר כדרך שחששו בכל מצות שציוס, אבל מ"מ אין לאחריה עד הנך החמה כיון שהוא כבר מקיימה מעלות השחר, ולכך כיון שזכר בפרשת ציית ראיית התכלת לזכירת המצוות כדאמר בסוגיין, לכך קבעו זמנה בזמן ראיית התכלת, ואף שאין מפורש בגמ' זה הזמן, מ"מ יש לזה משמעות בגמרא וצירושלמי.

ולדאמור נמצינו למידין דלכו"ע מדאורייתא זמן ציית מעלות השחר, אלא דכי היכי דבכל מצוות שציוס מאחרין להו לכתחלה עד הנך החמה, כדי שלא יבא לטעות ולעשות צלילה, ה"נ לענין צרכה ציית מאחרין עד שיכיר צין תכלת ללצן, ולפי זה המשכים בעלות השחר ראוי שיתעטף בציית אף שלא יברך עליהם עד שיכיר צין תכלת ללצן, וכרגיל אמנם לובשים את הטלית קטן מיד

חיוצן מעלות השחר כדתן מגילה כ' א', אלא דמצוות שאינם תמידיות, תנן התם לכתחלה יש לעשותם משתכן החמה, אבל מצוות תמידיות אין להפסידם מעלות השחר עד הנך החמה, ולפי זה האיר היום שכתב רש"י היינו עלות השחר, וכ"נ בזהגרי"א סו"ס י"ח, [ועי' מש"כ בחו"צ ברכות י"א ב'], ומש"כ רש"י לקמן ס"ח א' האיר המזרח הנך החמה, נראה דהיינו ממשנה דמגילה הנ"ל דכל דברים שציוס יש לכתחלה לעשותם לאחר הנך החמה, והלכך לענין חדש שפיר יש להתמין להנך החמה, אבל לענין ציית אין לו להפסיד המצוה עד הנך החמה, כיון דמעיקר הדין התחלת היום מעלות השחר כמבואר במגילה שם, וזו דעת המרדכי במגילה שם בשם ראבי"ה והוצא צ"י ובשו"ע סו"ח ס"ג בהגה"ה דאם לבש ציית מעלות השחר והלאה מזכר עליו, אבל צ"ע דבמרדכי שם כתב הטעם שא"צ להתמין עד הנך החמה משום דלא כתיב בציית ציוס אלא וראיתם אותו, והלכך צראיה תליא מילתא ומעלות השחר שרי לכתחלה, וטעם זה צ"ע דאדרבה ראייה מתפרש לאיחור וכדחזינן בצרייתא קמייאת בסוגיין דתלי לה במשיכיר צין תכלת ללצן, וכבר רמז לזה הגרי"א שם, אבל היה ראוי לומר הטעם משום דבמצוה תמידית אין לחכמים להפסידו את המצוה מעלות השחר עד הנך החמה משום חשש טעות, וקרא דוראיתם אותו למ"ד דממעט לילה, היינו לילה דכל דיני התורה דהוא עד עלות השחר, ואפשר דכונת המרדכי לומר דבציית ליכא למימר להתמין עד הנך החמה כיון דכתיב וראיתם אותו הרי תלה הכתוב צראיה, והר"ז כמפורש דגם קודם הנך החמה חייב משיראה, ולא דמי להני דכתיב בזה ציוס דאמרין דיום הוא מהנך החמה ולהלן לכתחלה, א"נ ס"ל להמרדכי דסתם וראיתם אותו יש לפרש בעלות השחר דאז מתחיל האיר המזרח ואפשר קצת לראות, אלא דלמ"ד לילה זמן ציית, ע"כ לפרש וראיתם אותו דבא ללמד על זמן ק"ש ויש לפרש וראיתם אותו על הסמוך לו והיינו שיכיר התכלת מן הלצן, אבל למאי דקיי"ל לילה לאו זמן ציית, מפרשינן וראיתם אותו על עלות השחר, וכדאמרין דנתחייב בכל המצוות כולן, ובכל המצוות לא אשכחן זמן אחר מאשר עלות השחר, ונתיישב

דין יום, מ"מ שפיר קאמר קרא דזמנא שוה, וזוה מתיישבין דברי המג"א סי' י"ח סק"ד שכתב דלהמרדכי גס בערב אפשר לזרז על הציצית עד זאת הכוכבים, [ולכאורה ר"ל עד זאת כל הכוכבים דומיא דוראיתא דשחרית דהוא מיד עם עלות השחר, ודכוותה רואים בערב עד זאת כל הכוכבים ול"ע], וכבר תמה הגרע"א ז"ל בגליון דהא משקיעת החמה הוי ספק לילה משא"כ מעלות השחר דהוא ודאי יום, אבל לפי המבואר דלהראצי"ה אין מנחה ציצית תלויה ביום ולילה, אלא בראיה תלה רחמנא, ניחא דכשם שמעלות השחר חשיב וראיתא ה"נ עד זאת הכוכבים חשיב וראיתא, וכבר נחית הגרע"א ז"ל לתרץ כן.

ברם הדברים מחודשים, וצפשוטו ר"ש דממעט מוראיתא אהו כמות לילה, היינו לילה דכל התורה כולה, וגלי לן רחמנא לפטור לילה בלשון וראיתא אהו, אבל אין כאן דין מחודש לתלות מנחה ציצית בראייה, וגם אי הוי תלין בראייה לא הוי מרבינן מעלות השחר דעדיין אין רואים, וכן הא דנתחייב בכל המנחות דאמרין בסוגיין משמע דכי הדדי נינהו מדין יום, וממילא ה"ה דבין השמשות ספיקא הוי, ומה שהרמ"א העתיק דברי המרדכי להלכה נראה דהוא משום שכתב דכן עמא דבר, ומנהג העולם מתיישב שפיר גם אם פטור דלילה הוא מדין לילה, דמ"מ מעלות השחר יום הוא, וכיון שהיא מנחה תמידית אין לדחותה לנך החמה, וכיון שיש לקיימה מעלות השחר שפיר יש גם לזרז עליה, ולפי זה לאחר שקיעת החמה אין לזרז.

(ברכות ט' ב').

שם ת"ר חציצין ישראל שסיבצן הקצ"ה במנחה כו' ומזוזה לפתחיהן כו' וצעה שנכנס דוד לבית המרחץ כו' וכיון שנזכר במילה כו', הגרע"א ז"ל בתשובה סוף סימן ט' נקט דכשאלם נמלא מחוץ לביתו אין לו מנחה מזוזה, ונסתייע מדברי המג"א סימן כ"א סק"ב דבליה היה לדוד מנחה מזוזה משא"כ בבית המרחץ, וכבר תמה בזה בפ"ת סי' רצ"א סק"ד בנחלת צבי שם דהתם לענין שהאדם מקובצ במנחות איתמר, ולא לענין קיום המנחות, והרי יש מנחות תמידיות כמ"ש הח"א בתחלת ספרו כלל א', ואפילו הכי לא הועילו לו לדוד עד שנזכר במנחה מילה, וה"נ מנחה מזוזה, אבל ודאי כל שיש לאדם בית דירה שדר בה חייב

כשקמים, ובמ"ב סי"ח סק"י בשם הפמ"ג מבואר שאין להתעטף עד שיכיר, ועי' תו' לעיל ל"ו א' ד"ה וכשיגיע, [ומש"כ שם דבפ' התכלת מ"ג א' משוה להו לענין משמוש, התם לענין ללבוש איירי].

ולפי זה ניחא משה"ק בתו' הרא"ש ברכות ט' ב' והובא ברש"א אמאי קאמר אבי לתפילין כאחרים, ולא קאמר לציצית כאחרים, והלא בתפילין קיי"ל לילה זמן תפילין, [ומש"כ לתרץ דציצית זמנה משיכיר בין תכלת ללזן, ואינו זמן משיכיר את חצירו, כבר העיר בצ"י סי' נ"ח דבירושלמי מבואר דאידי ואידי חד שיעורא הוא], ולמש"כ ניחא דתפילין באמת אין להניחם עד לשיעורא דאחרים, משא"כ ציצית יש להניחם מעלות השחר ורק לענין ברכה יש להמתין, ולהמרדכי דמזרז מעלות השחר, וכן להסוברים דכסות יום חייב בלילה בלא"ה ניחא.

הא דבתפילין לא אמרו להמתין עד הנך החמה למ"ד לילה לאו זמן תפילין, כדרך שאמרו בכל מנחה היום מגילה כ' א', הוא משום דמנחה תמידית לא אמרו להפסיד מן המנחה, וגם לא יתכן לקרא ק"ש בלא תפילין, וק"ש זמנה קודם הנך החמה, ומ"מ לא אמרו מעלות השחר משום שמא ירדם, והלכך קבעו זמנה משיכיר בין להנחה ובין לברכה.

אח"כ ראיתי בראצי"ה מגילה הנדמ"ח ומשמע שם דס"ל דמנחה ציצית מדאוריתא אינה תלויה ביום ולילה, אלא בראייה תלה רחמנא, ודימה אותה למנחה ק"ש דתליא בשכיבה וקיימה ולא ביום ולילה, ולכך אמרו ברכות ב' ב' אקראי דמעלות השחר עד זאת הכוכבים, והיה לנו הלילה משמר והיום מלאכה דאינו אלא זכר לדבר, משום דק"ש לאו ביום ולילה תליא, ודכוותה ציצית, ובהני דמגילה חשיבי הני קראי כעיקר דרשא, ולכך כתב דבציצית אין ענין להמתין לנך החמה, דס"ל דוראיתא מתפרש מעלות השחר דמאיר וזא, [אע"ג דזה ז"ע מההיא דסוגיין וכמשה"ק בבהגר"א סו"ס י"ח דהכא משמע דוראיתא אהו מאוחר הוא משיכיר בין תכלת ללזן ועי' מש"כ בזה לעיל], וזוה ניחא נמי דאמרין בסוגיין דכשנתחייב בציצית נתחייב בכל המנחות שבוים, דר"ל מעלות השחר, ואף דהחיוצ בציצית הוא מחמת וראיתא, והחיוצ בכל המנחות הוא מחמת

ובכן משמע בחולין ק"י א' דא"ל רב חסדא לרמי
 בר דיקולי מאי טעמא לית לך חוטי ואהדר
 ליה דטלית שאולה היא וכדכרז יהודה דפטור עד
 ל' יום, ורב חסדא ס"ל לעיל מ"ב ז' לפרש"י
 לציית חובת טלית היא, וא"כ אכתי המשאיל היה
 חייב להטיל בו צינית, אלא די"ל דשמא המשאיל
 עשא לכבודו, א"נ המשאיל היה סבור דחובת גברא
 הוא דודאי ידע ר"ח דאיכא דסברי הכי, ועוד דאף
 אם המשאיל עשה שלא כהוגן אין על השואל שום
 איסור ללבוש הבגד, דלמ"ד חובת טלית אינו מוסקף
 כלום אם לובשו, ור"ח לא היתה תלונתו אלא על
 רמי בר דיקולי שהוא השואל.

והנה אשמועין רב יהודה תלתא, דשאולה פטורה
 מדאורייתא, ושחייבת מדרבנן, ושכל שלשים
 יום פטורה גם מדרבנן, ודכוותה מייטין מזרייתא
 דמזוזה נמי הני תלתא דשכורה פטורה מדאורייתא
 כמסקנת תו', ושחייבת מדרבנן, ושרק לאחר ל'
 יום, ופטורא דכסות שאולה בהדיא ילפינן לה
 מכסותך בחולין קל"ו א', וכ"כ תו' חולין ק"י ז',
 [וצ"ע בתו' כאן שדנו בזה מעצמם בדומיא דראשית
 הגז], אבל דרשא למיפטר שוכר ממזוזה לא מצאנו
 בהדיא, וע"כ דנפק"ל מאידך ביתך, ומהא דמיפטר
 עד ל' יום מוכח דמיפטר מדאורייתא, דאין לחלק
 בדאורייתא בין תוך ל' לאחר ל' כמ"ש הרשב"א
 שבת קל"א, ויש לפרש דלמאי דמסקו התו' דשוכר
 מדרבנן ס"ל נמי דבדאורייתא אין לחלק בין תוך
 ל' לאחר ל', והדרו ממ"ש מעיקרא, ועי' מש"כ
 להלן בדברי התו'. — מש"כ רש"י שמא יחזור בו
 ז"ע, ועי' במאירי שבת קמ"ח א'.

בראיה דאף אם לא נתכוין לזכות שום זכות שאולה
 בטלית, אלא כמשתמש בשל חבירו, דנמי
 חייב צינית לאחר ל', דכיון דסו"ס לובשו ל' יום
 נראה כשלו וחייבוהו חכמים, וכן בשוכר בית בחו"ל
 ונתכוין לא לזכות שום זכות שוכר אלא כאורח צבית
 חבירו דנמי חייב לאחר ל' יום, [וכש"כ בארץ
 ישראל], ואפשר דבפונדק סתמא כן הוא שאין לו
 זכות שכירות, ואינו אלא כמשתמש בשל חבירו
 ברשותו, וכן נראה דה"ה בשל הפקר דחייב לאחר
 ל', וכ"מ ברמב"ן שבת קל"א.

בראיה דאף כשאינו חייב אלא לאחר ל' מ"מ שפיר
 יכול לקבוע מזוזה מיד ותבא עליו זכרה,
 וכמו שאנו מטילין צינית בטלית קודם לצישה אף

הוא במזוזה ומקיים המצוה בכל רגע, ולא אשתמיט
 מילתא שיסתכל האדם לשהות צביתו משום מצות
 מזוזה. (הלכות מזוזה ס"ו סק"ו).

שם תניא היה רמ"א חייב אדם לזכר כו' שעשאני
 ישראל, א"ה ראיתי להעתיק כאן מכתב בזה.
 אשר שאלת שיהא ראוי להקדים זכרה שלא עשני
 גוי לזכרה התורה, אין הדבר כן, ופטור סו"ס מ"ו
 מצואר שהקדים זכרות התורה לזכרות השחר, וכן
 קבע הרמ"א שם לדינא, וחזין דשפיר אפשר לזכר
 שלא עשני גוי אחר זכרות התורה, וגם החולקין
 על הטור לא הזכירו כלל טעם זה, וגם בסברא כן,
 דהא גר לכו"ע מצרך זכרות התורה, וקרינא ביה
 אשר בחר בנו, ונתן לנו, ומ"מ דיינינן לענין זכרה
 שלא עשני גוי דאינו יכול לזכר כיון שנולד גוי עי'
 סימן מ"ו ס"ד, הרי דיש יתרון במה שנולד ישראל,
 ושפיר שייך להודות על כך, והרי אשה מזכרת שלא
 עשני עבד אף דשוין הם במלוות, משום דעבד זיל
 טפי, וה"נ עכו"ם שלא פסקה זוהמתן גריעי טפי,
 ויש להודות על שלא נולד גוי, וגם אשר בחר בנו
 היא זכרה על נתינת התורה לכלל ישראל, ואינה
 הודאה על היחיד. (עד כאן).

מ"ד א' אר"י טלית שאולה כל שלשים יום
 פטורה מן הצינית מכאן ואילך
 חייבת, למ"ד צינית חובת טלית, אם משאיל לחבירו
 טלית החייבת צינית, לכאורה ראוי שהמשאיל ישאר
 בחיובו, דקנין פירות לזמן אינו צדין שיפקיע קנין
 הגוף, [ויש לדון כה"ג באחרוג שהמשאיל השאילו
 לאחר, אם יכול המשאיל לזאת בו בשעה שהוא
 שאול, אי חשיב לכס, ועי' תשובות הגרע"א ז"ל
 סי' ס"ו ד"ה אמנם מה], ואם כן אין צריך קרא
 לפטור לשואל כה"ג דכיון דהמשאיל חייב ממילא
 דהשואל פטור, ואיכא לאוקמי קרא דכסותך דמינייה
 ילפינן לפטור לשואל כדאמר חולין קל"ו א', צוקן
 שעשה לכבודו והשאילו לאחר דהמשאיל פטור,
 וזה אי לאו קרא דכסותך היה ראוי לחייב לשואל,
 א"נ בישראל השואל מעכו"ם, ומיהו נראה
 דכמשאיל לאחר זכות השימוש תו לא קרינא ביה
 במשאיל אשר תכסה זה ומיפטר, וכן מצואר בתו'
 ע"ז כ"א א' ד"ה הא, [ויש להסתפק בלא השאילה
 לאחר אלא שהחליט לשמש זה שימושים אחרים ולא
 להתכסות זה אי פקע חיובו במחשבה גרידא
 וצ"ע].

ציו"ט ראשון משום מידי דהוי אנשים, וכמ"ש תו' שם דשאיני נשים במנות עשה שהזמן גרמא שהם בדין אינו מנחה ועושה, משא"כ טלית שאלה דפטורה לכו"ע, היינו משום דחכמים תיקנו לחייב טלית שאלה, ואין הנידון אלא במה שהקילו עד ל' יום, וזוה שייך לדמות תוך ל' לנשים במנות עשה שהזמן גרמא, דפטור דעד ל' אפשר לדמות כאינו מנחה.

שו"ע או"ח סי"ד ס"ג שאלה כשהיא מנוצת מברך עליה מיד, הטעם משום דאמרין דמסתמא יהיב ליה במתנה ע"מ להחזיר כדי שיוכל לברך, ויש כאן לפרש דמ"מ ודאי לא יסכים לפטור את השואל מחיובי שואל, ואע"ג דסתם נותן מתנה ע"מ להחזיר אין על המקבל חיובי שואל ואם נאנס ולא החזיר דאיגלאי מילתא דלא הוי מתנה, אינו חייב באונסין כמ"ש בחו"מ סי' רמ"א ס"ח, הכא שנותן בתחלה בתורת שאלה, אף שמסכים שיקנה במתנה ע"מ להחזיר, מ"מ דעתו שישאר בחיובי שואל, ואם נאנס ולא החזיר נדבצטלה המתנה הרי הוא בדין שואל, כ"כ הגרע"א ז"ל בגליון, ואכתי יש לשאול כשהטלית נתלכלך מעט דחשיב כהחזירו ולא נדבצטלה המתנה א"כ איך יתכן חיובי שואל, ובאופן שנתלכלך באונס ע"י קטן דאי אפשר לתבוע מדין מוזיק, וסתמא דעת המשאיל דגם כה"ג יתחייב השואל, ואפשר לומר דמשום כך דעתו במתנתו ע"מ להחזיר, שיחזירו כמות שהוא ללא שום פגם, וכשנתלכלך נימא דאיגלאי מילתא שלא נתן לו כיון שלא החזירו כמו שהיה, ושוב הוה ליה בדין שואל. — (ויש מקום לדון במשאיל חפץ לחזירו לל' יום ובתוך ל' יום נתן המשאיל את החפץ לשואל במתנה ע"מ להחזיר לשעה אחת, אם מיד כשמחזירו חוזר להיות שואל בלא שום מעשה, ואם יש אפשרות להתנות דגם בשעת המתנה לא תפקע חיוב השואל, גם יש לדון בגר שהשאיל חפץ לחזירו לל' יום ומת הגר בתוך ל' והחפץ קאי באגס, אם השואל יוכה בו, ע"י קנין השאלה שיש לו בו).

במ"ב סי"ד ס"ק י"ד דיותר טוב שיכין שלא לקנות ושלא יברך, עי' בגליון הגרע"א ז"ל במג"א סק"ח דא"כ לאו מנחה היא ולמה רשאי לטול שלא ברשות, ומסתברא דמ"מ חשיב מנחה

דקי"ל חובת גברא, [אלא דלענין ברכה יש לדון], ונראה לדקדק כן מלשון הגמ' אבל השוכר צית בארץ ישראל עושה מנחה לאלתר משום יישוב ארץ ישראל, ולכאורה היה ראוי לומר אבל השוכר צית בארץ ישראל חייב מיד, וכמו שהעתיקו הפוסקים, הרי"ף והרא"ש והרמב"ם, [ומיהו ברי"ף ורא"ש משמע שהיה להם גירסא אחרת שהרי גורסין בצרייתא טלית שאלה דליכא בגמ' דידן, ודברנו הם לגירסא דידן], אלא משמע דבעיקר החיוב ארץ ישראל וחולין שוין ואינו חייב תוך ל', אלא שהיתה תקנה נוספת שבארץ ישראל יקבע מיד משום יישוב ארץ ישראל, ואפשר גם שזו תקנה מאוחרת, וחזינן דאף שאינו חייב תוך ל' מ"מ אמרינן ליה לקבוע מיד, ואפשר דנפ"מ כשאין לו מנחה אם יש לו להמנע מלהכנס לדור צבית, דאם תיקנו בארץ ישראל לחייבו מיד, הרי יש לו להמנע שלא יעבור על מנות מנחה דרבנן, אבל אם אינו חייב במנחה עד ל' יום אלא דאמרין ליה דמ"מ יקבע מיד משום יישוב ארץ ישראל, בזה אין לו להמנע מלדור צב, דגם דירה יש בזה משום יישוב ארץ ישראל, ועי' ציו"ד סי' רפ"ו בפ"ת ס"ק י"ז ובנחלת צבי שם בנידון אם יכול לקבוע המנחה תוך ל', ולענין ברכה, עי"ש, ובני י"א נ"י הראני בתשובה הנדמ"ח מר' שמחה רביה דהאור זרוע בסי' ע"ח שכתב בפשיטות דיכול להטיל צינית בשאלה תוך ל'.

יערי' בגליון הגרע"א ז"ל במג"א סי"ד סק"ח, ונראה דדברים דכשצאו חכמים לחייב טלית שאלה צניצית, דהיה ראוי להקל בשואל טלית מנוצת שלא יטטרך להוציא הצינית ולהטיל אחרות, אע"ג דגם חוטי הצינית נרין שיהיו משלכם כדאמר סוכה ט' א', ונמא כאילו שהקילו כאן לשמש צניצית פסולים, וזין אם חייבה רק לאחר ל', ולפי שאלה מיד, וזין אם חייבה רק לאחר ל', ושוב זה מברך על טלית מנוצת שאלה לאחר ל', ושוב יש מקום לדון לברך גם תוך ל' מידי דהוי אנשים במנות עשה שהזמן גרמא, וכ"ז מבואר בדברי הגרע"א ז"ל שם, אלא דהשאר הדברים בספק ובצ"ע לדינא, ועי' במ"ב שם ס"ק י"ד דיותר טוב שיכין שלא לקנות ולא יברך.

מה שהזכירו תו' חולין ק"י ב' לברך על טלית שאלה מידי דהוי אנשים במנות עשה שהזמן גרמא, אע"ג דודאי אין לברך על אחרוג שאל

כיון שכל עיקר מה שצריך לטליה הוא משום מידי דמנחה.

תוד"ה טליה מיהו כל ל' יום פטור דלאו בית דירה דידיה היא כדאמרינן פ"ק דב"ב גבי נשתהה שם ל' יום הרי הוא כאנשי צ"ל כיושבין העיר, צ"ע מה טעם הוא לפטור ממנוה דאורייתא, מה צריך דלא מיקרי עדיין מיושבי העיר כלשון בנ"א, מ"מ שכירות ליומא ממכר הוא, ואם חייב לאחר ל' יום יש לחייב גם קודם, ועו"ק דבחולין קל"ו א' מיייתין מהא דטליה שאולה כל ל' יום פטורה דדרשינן כסותך למעט שאולה, אלמא דאי פטורה כל ל' יום ע"כ דשאולה לא מייחייב מדאורייתא, וכ"כ הרשב"א שבת קל"א ב' דמדאורייתא אין לחלק בין תוך ל' לאחר ל', וכן בשטמ"ק ב"מ ק"א בשם תו' הרא"ש. — לפו"ר לא מנאחי מבואר הא דתנן ב"ב ז' ב' קנה זה בית דירה הרי הוא כאנשי העיר מיד, אם ה"ה לענין נדרים ועיר הנדחת, שו"ר בספר מרן זללה"ה יו"ד סי' קנ"ג סק"ד עי"ש.

לכאורה יש ללמוד מדבריהם לענין דינא בשכר בית ואח"כ קנאו אם צריך לחזור ולקבוע המזוזה, דהא בא"י חייבו לשוכר מיד משום יישוב א"י, ואע"ג דלאחר ל' יתחייב מדאורייתא, ואם איתא דצריך לחזור ולקבעה, לא היה ראוי לחייב מיד, דלעולם יש לחוש שלא יחזרו לקבעה שנית, אלא ש"מ דבקביעה ראשונה סגי, וה"נ לדידן, וכמו כשקבען עד שלא בא לדור, דמשמע בעובדא דריש גלותא ור"נ דשפיר דמי, וכמו שאנו מטילין ציציט בבגד קודם לבישה, ועי' בנחלת צבי סי' רפ"ו סכ"ב בזה.

לדינא קיי"ל דשוכר חייב מדרבנן וכמסקנת התו', דזו דעת רוב הראשונים. (הלכות מזוזה ס"ז סק"ו).

תוד"ה כל ומ"מ אומר ר"ת שאפילו כהן אחד עולה לכל הפחות מדרבנן, א"ה, עי' מש"כ בחו"ב או"ח סימן קכ"ח ס"כ דרהיטת הפוסקים דגם כהן אחד נושא כפיו מדאורייתא.

מ"ד ב' מחגי' הסלת והשמן אין מעבדין את היין כו', משה"ק תו' מנלן דהסלת והשמן מעבדין זה את זה, לכאורה נראה דכל היכא דכתיב מנחה כלולה בשמן או סלת כלול בשמן הרי

זה עיקר המנחה ופשיטא דמעבב, ולא איצטרך קרא לעיל כ"ז א' דסלת ושמן מעבדין זה את זה, אלא במנחת הסולת דכתיב זה סלת יהיה קרבנו ויזק עליה שמן, דמשמע דעיקר המנחה הוא הסולת, אלא שיש מנחה לזקת עליה שמן, והלכך בעי קרא לעיכובא, והיינו מסלחה ומשמנה דכתיב גבי מנחת הסולת דילפינן מינה התם דמעבדין זה את זה, וכן במנחת העומר דכתיב אביב קלוי באש גרש כרמל וגו' ונתת עליה שמן וגו', דמשמע נמי דהגרש כרמל הוא עיקר המנחה ויש מנחה לתת עליה שמן, ולכך צריך עיכובא מגרשה ומשמנה דכתיב גבי מנחת העומר כדאמרינן התם, [ומזה מוכח דלא אמרינן גילוי מילתא בעלמא הוא, מדאיצטרך תרי קראי], אבל בשאר המנחות דכתיב בהו כלולה בשמן הרי שניהם עיקר המנחה ולא צריך קרא לעבב, וכן בכל מנחות נסכים, ורש"י שם פירש דמסלחה ומשמנה ומגרשה ומשמנה שנה עליו הכתוב לעבב, ומיייהו ילפינן לכל המנחות, וצ"ע דהא נחיתת שמן כבר כתיב ואמאי לא סגי בחד קרא דמסלחה ומשמנה להחשב כשנה עליו הכתוב לעבב, ולפמ"ש"כ דבעי קרא למנחת הסולת ולמנחת העומר נחא. — והא דאיצטרך קרא לעיל כ"ז א' דשמן דמנחת נסכים מיעוטו מעבב את רובו, הוא משום דנשתנה מכל המנחות לג' לוגין לעשרון, ושאר המנחות ילפינן זו מזו דגילוי מילתא היא דמדת השמן מעבבת, וכמ"ש תו' גס לענין סלת ושמן, [אבל בזה ל"מ כן וכמ"ש"כ].

אם היה הדין דסלת ושמן מעבדין את היין והיין מעבב, יתכן דהיה צריך להציא כולן באותו יום, ולמ"ד ח' א' אין מנחה קדושה בלא שמן, יתכן שלא היו מתקדשין קדושת הגוף עד שיהיו שלשתן בכלי שרת, וכן לא היו מתקדשים בשחיטת הזבח להיותם צדין באים עם הזבח להקריב דוקא ביום, אלא אם כן היו שלשתן בכלי שרת בשעת שחיטת הזבח, [אבל השתא אם היה היין לחוד או הסלת והשמן לחוד מקודשין בשעת שחיטת הזבח הרי נקבעו צדין באים עם הזבח, אם כי לענין פיגול לר"מ יש מקום להסתפק דצריך שיהיו מעורבים ומוכנים להקטרה, עי' מש"כ בזה מעילה ט"ו צ"ל], וכן לקושטא דמילתא סלת ושמן אין מתקדשין בשחיטת הזבח, אלא אם כן שניהם כבר נתקדשו קדושת הגוף בכלי שרת, אבל אם רק

לאחר שפירש הקרבנות ומנחתם ונסכיהם ותו לא, ומשמע מזה דבא לומר דחוצת הנסכים לזבח ואינם חוצת היום, וממילא מובן דאפשר למחר, וכיון שהם חוצת הקרבן ויכולים לבוא לאחר זמן מסתבר דדינם כאימורים וכשרים כלילה. (הערות). — ועי' מש"כ לק' ז' ב' צעיקר חיוצ נסכים אם הם רק חוצת הקרבן או גם חיוצ אגברא.

שם ת"ר ומנחתם ונסכיהם הבא מנחה כו', למאי דמסקינן לא הציאו הנך קראי אלא כעין זכר לדבר דלרבנן מנחה קודם זכר לדבר ומנחתם ונסכיהם, ולרבי נסכים קודמים זכר לדבר זבח ונסכים, וקרא דזבח ונסכים בא לומר דאין הנסכים כלילה, וקרא דזבח ונסכים בא לומר דאין הנסכים מתקדשים אלא בשחיטת הזבח, וגם דאע"ג דזבחים קודמים למנחות וליין, אפילו הכי נסכי זבח שכבר קרב מקדימין לזבחים אחרים כדאמר יומא ל"ד א', ונסכים הבאים עם הזבח לכו"ע מנחה קדים כדכתיב עולה ומנחה, וזבחים בפני עצמן פליגי בסברא דרבנן מדמו להו לזבחים עם הזבח, ורבי ס"ל דנסכים קודמים כיון דאמרינן עליהו שירה. ודרשא דמנחתם ונסכיהם אפילו כלילה לפרש"י דמקראי דחג ילפינן לה, אפשר דהוא משום דמשמעות הכתוב דהמנחות והנסכים הם חוצת הקרבן ולא חוצת היום, דהוא ליה למיכתב אחר הקרבנות ומנחתם ונסכיהם ותו לא, והיה מתפרש דגם הנסכים חוצת היום דומיא דהקרבנות, ומדכתיב ומנחתם ונסכיהם לפרים וגו' משמע דאינו חוצת היום אלא חוצת הקרבן, והיינו לומר דאפשר להציאם כלילה, [ושאפשר להציאם למחר ילפינן מקרא דדבר יום ציומו מלכד וגו' כדאמר תמורה י"ד א'], וניחא בזה מה שנתקשו בתו', וגם ניחא משה"ק תו' דקראי זבחים עם הזבח איירי, [ורק לפירוש תו' דמקרא דפרשת אמור יליף צריך לתירוץ התו'].
שם דאמר זעירי אין נסכים מתקדשין כו', מתבאר לקמן ע"ט א'.

שם כי פליגי בבאין בפני עצמן כו', ר"ל הבאים בגלל זבח שלא היו מקודשים בשעת שחיטת הזבח, והרי הם באים אח"כ בפ"ע.

מתני' הפרים והאילים והכזשים אינן מעבדין זה את זה, בכלל זה דגם הפרים עצמם אינן אחד מעבד את חבירו, וכן הכזשים, וכדאמרינן

הסולת נתקדש למ"ד מנחה קדושה בלא שמן, אינה מתקדשת בשחיטת הזבח.

קצת משמע דסלת ושמן ויין הם צדומה לתכלת ולבן דליניתי, וכן כתפלה של יד ושל ראש, דאף דאינם מעבדים זה"ל מ"מ בזמן ששלשתן נמלאים הרי הם משמשים יחד, וברש"י ק"ד ב' משמע דהאומר הרי עלי מנחת נסכים מציא גם יין, [ומיהו היינו רק בסתמא, אבל אם פירש מנחה לבד אינו מציא יין, וכדמוכח ק"ז א', וכמ"ש במל"מ פט"ז ממעה"ק הי"א], ויתכן גם דלר"מ לעיל ט"ו ב' דהשוחט את הזבח להקריב נסכיו למחר דהנסכים מפוגלים, דהסלת והשמן והיין מפוגלים אע"ג שחשך רק על אחד מהם להקריב למחר, [ושמא גם מצטרפים לכשיעור אם חשך על חצי שיעור מזה וחצי שיעור מזה, עי' מעילה ט"ו ב' ופרש"י שם, וז"ע בזה], ואפשר דנפ"מ לענין קדימה, דאף דמנחות קודמין ליין כמ"ש הרמב"ם פ"ט מתמור"מ הי"א, מ"מ היין של המנחת נסכים שקדמה הקרבתה, הרי גם היין קודם, דהקרבת המנחה חשיבא כהתחלה גם ליין, [עי"ש הי"ג דקדם ושחט שאינו תדיר הר"ז מקריבו ואח"כ שוחט את התדיר], בזמן שהיו יחד מקודשים בכלי שרת, קודם שהתחיל להקריב המנחה, וז"ע.

ואפשר עוד דלענין לכתחלה יש ללמוד ממתניתין דנריך להציאם יחד, דרק לעכז אינם מעבדין זה את זה, אבל לכתחלה מצותן להציאן יחד.

שם המתנות שעל מזבח החילון אין מעבדות זה"ל, סתם אין מעבדות זה"ל מתפרש שאם אינו יכול לתת את כולן אפילו הכי נותן כמה שיכול, והא דמיייתין לה בגמ' מקרא דנתן מתנה אחת כיפר, היינו דמזה מוכח שאין מעבדין זה את זה, שאם היו מעבדין לא היתה מתנה אחת מועילה, וזע"ק לשון רש"י דמשמע דהא דנתן מתנה אחת כיפר הוא ניהו הדין דאין מעבדין זה את זה.

בגמ' ת"ר ומנחתם ונסכיהם הבא מנחה ואח"כ נסכים כו' אפילו כלילה כו', אפשר דתיבת ונסכיהם מיותר דציו"ט ראשון לא כתיב ונסכיהם, וממילא משתמע, א"נ צוקף הפרשה לכתוב ומנחתה ונסכיהם, ואפשר עוד דכוליה קרא דומנחתם ונסכיהם לפרים לאילים ולכזשים וגו' מיותר דלא הוה ליה למיכתב אלא בקרא קמא

אחרת, אבל בקרבן יחיד כשיכול להביא שני קרבנות שהוא חייב בהם היום, ונסכיהם מכאן ועד עשרה ימים, או שיביא אחד ונסכיו היום וחזירו עם נסכיו לאחר זמן, מודים חכמים שיביא אחד ונסכיו היום, דכיון שאין כאן הפסד קרבן, שפיר יש להעדיף היתרון דנסכים הבאים עם הזבח.

ובתוספתא פ"ו איתא אין מביאין פרים אילים וכבשים ואח"כ נסכים אלא פרים בנסכיהם אילים בנסכיהם כבשים בנסכיהם, ר' יהודה אומר יחיד שהיה חייב פרים אילים וכבשים ואין לו נסכים יביא פרים בנסכיהן ואל יביא פרים אילים וכבשים בלא נסכים, ולכאורה משמע דרישא ר"ש היא ובקרבנות ליצור קאמר דיביא פר ונסכיו ולא יביא שנים בלא נסכים, ור' יהודה פליג דרק בקרבן יחיד דאינו מפסיד את הקרבן בזה עדיף שיביא אחד עם נסכיו, ואפשר דר"י היינו נמי בר פלוגתיה במתני' ונשנה בלשון סתמא, אבל ליכא חולק על ר' יהודה, ואפשר נמי דרישא כו"ע היא ולאו באין לו איירי, אלא אשמועינן דמזוה לכתחלה שיצאו הנסכים עם הזבח, ושיתקדשו בשחיטתו, ור' יהודה מילתא באפי נפשיה קאמר, ולפי זה משמע קצת דדברי יחיד הם, ונראה דלמעוטי בפלוגתא עדיף ואית לן למימר דמודים חכמים לר"ש בקרבן יחיד כיון שאינו מפסיד.

שם רש"א אם היו להם פרים מרובים כו', א"ה, עי' מש"כ לקמן ז' ב' במתני' דכל קרבנות הליצור כו', ובמה שפירשנו שם דחיוז הנסכים אינו רק חיוז של הקרבן, אלא הוא חיוז נוסף על בעל הקרבן, אפשר להבין הא דס"ל לר"ש דאם אין לליצור כדי כל הפרים ונסכיהם מוטב שיביאו אחד ונסכיו ממה שיקריבו כולם בלא נסכים, ובפשוטו קשה הרי נסכים חיוז הקרבן הם ויש להם תשלומין, ואילו הפרים חובת היום ועבר יומו בטל קרבנו, אבל אם חיוז הנסכים נמי חיוז היום הוא אלא שאגדי בקרבן, ניחא דאע"ג דיש להם תשלומין, מ"מ כיון שהם חובת היום אין לדחותם. (ז' ב').

גמ' אילימא דחג כמשפט כמשפטם כתיב בהו, היינו שאם חסר אחד מן הפרים או האילים או הכבשים, אין מקריבין כלל, וכדמניא סוכה מ"ז א' הפרים האילים והכבשים מעבדין זה את זה, ופרש"י שאם חסר אחד מן הראויין ליום אין

בגמ' דפרים אפילו אהדדי לא מעבדי, וכן כבשים מביא אפילו אחד, וכדמוכח נמי מר"ש דפר אחד נמי שפיר דמי, וכן האילים דמתני' מתפרשי דלא מעבדי אהדדי אילים דתורת כהנים ודחומש הפקודים, דהא לא אינטריך לאשמועינן דאילים דתורת כהנים לא מעבדי לפרים דחומש הפקודים, דמילתא דפשיטא היא, אלא די"ל דאפרים ואילים דחומש הפקודים קאמר דלא מעבדי אהדדי, ונקט אילים לשון רבים משום ראשי חדשים ורגלים, ובספרי פ' פינחס דריש מקרא דאין הפרים מעבדים את האילים והכבשים וכן אין האילים והכבשים מעבדים את הפרים, וז"ע דמהיכי תיתי עיכובא דאינטריך קרא דאינס מעבדים, גם משמע שם דרק אם לא מצא פרים מביא אילים, ולא מצא אילים מביא כבשים, הא פרים עצמם וכבשים עצמם מעבדין זה את זה וזה דלא כסוגיין, גם תני התם כן אף בקרבנות החג וכמ"ש תו', וזה נמי דלא כסוגיין דכמשפט וכמשפטם כתיב דמעבדי אהדדי, וכדמניא נמי סוכה מ"ז א', ועי' להלן.

שם רש"א אם היה להם פרים מרובים ולא היה להם נסכים כו', לכאורה נראה דעיקר חידושיה דר"ש דיליף לה מקרא הוא בקרבנות ליצור שקבוע להם זמן, ועבר יומו בטל קרבנו ולא מהני ליה תשלומין, ואילו נסכים מביא גם למחר, ואפילו הכי עדיף להביא הנסכים היום אע"ג דעי"ז יפסיד קרבן החג, ומשום דחשיב ליה יתרון גדול בנסכים הבאים עם הזבח, ולמאי דמיציעא לן ערכין י"ז א' אפשר דמפסיד גם שירה כשלא יבאו עם הזבח, וגם חשיב חובת היום במדה מסוימת עי' מש"כ לקמן ז' ב', ואפשר דעד כאן לא קאמר ר"ש אלא כשהנסכים יתקדשו עם שחיטת הזבח, דעי"ז נשתנה דינס להיות קרבים ציום כדאמר תמורה י"ד ב', וולר"מ אף מתפגלים עם הזבח כלחמי תודה כדאמר מנחות י"ד ב', אבל אם לא יבאו עם הזבח אף שיצאו בו ציום וחציבה מזוה בשעתה אף לדחות את השבת כמ"ש מרן זללה"ה מנחות סל"ו סק"ה, ואפשר גם דבזה לא מיציעא לן דודאי אומרים שירה והכי מסתברא דחשיב אכילה ושתיה עי' בספר מרן זללה"ה תמורה סימן ל"א ס"ק י"ד, אפילו הכי משום יתרון זה לא נפסיד קרבן החג, וז"ע, ובזה הוא דפליגי רבנן עליה וסברי דיקרבו הפרים, והנסכים ליומא

דאין מין מעבד על חצירו, אלא ודאי כמשפט
כמשפט מלמד נמי דכל מין מעבד על חצירו.

דברי הרמב"ם בפ"ח מתמו"מ ה"כ שסתם
דמוספי המועדות אינם מעבדים זא"ז, ולא
הזכיר דשל החג מעבדים, זריכים יישוב, וגם לפי
הספרי אינם מתיישבים דהוה ליה להזכיר דמנין
כל מין מעבד לאותו המין.

נראה דאע"ג דאמרינן זבחים ז' ב' דקרא
דכמשפט גם מלמד על סדר הקרבנות,
דפריס קודמים לאילים ואילים לכבשים וכבשים
לשעיר החטאת, אע"ג דבעלמא חטאת קודמת
לעולה, דמ"מ אין זה לעיכובא ואם הקדים החטאת
או הכבשים לפריס נמי כשרים, דרך מעבדין זה
את זה למדנו אצל לא דסדרן מעבד, ומ"מ נראה
דיש ענין בסדרן ולא רק זכות קדימה, ונפ"מ
בהקדים ושחט הכבש דאם אפשר למרס בדמו עד
שיזרוק דם הפריס והאילים, דעבדין כן, וכן
מעבדין הקטרת אימוריו עד שיקטירו אימורי
הפריס והאילים, ואפשר דמפרי החג דכתיב זהו
כמשפט נילף לכל המועדים שיש בהן פריס ואיל
וכבשים, שיש ענין בסדרן כמו בקרבנות החג, (וכן
משמע קצת בזבחים שם דבזרייתא שנו סתם פריס
קודמים לאילים ואילים קודמין לכבשים כבשים
לשעירים, ומשמע קצת דרישא בכל המועדות נמי
קאמר, [אע"ג דכבשים לשעירים לא קאי אלא
אחא], ומשמע דדין קדימתם שוה לשל חג), וי"ע.

תוד"ה הסולת ותימא דהא לא כתיב שום קרא
כו', א"ה, עי' מש"כ לעיל כ"ז א' דלענין
עשרון לא זריך קרא בזמנחת נסכים דשפיר ילפינן
מכל המנחות, ורק בשמן אינטריך קרא משום
שנתרבה שמנה ג' לוגין לעשרון, גם י"ל דכנה
כולל גם זה, ומיהו א"כ יין נמי. (הערות).

מ"ה א' ומנין שמעבדין זה את זה כו', פרש"י
ותו' כשיש להם כל הנורף שזריך
להקריב כולם, וזריך פירוש דהא פשיטא שזריך
להקריב כדכתיב, ומה זריך לקרא דיהיו לזה,
ולפמ"ש"כ דאפשר דילפינן מקרבנות החג לכל
המועדים שיש ענין בסדרן בקרבנותיהם, יתכן
לפרש דהיינו דקאמר דמעבדין זה את זה שאין
להקריב האילים קודם הפריס, ולא את הכבשים
קודם האילים, ואפשר שזו כונת רש"י שכתב אם

מקריבין, ויש לעי' נסכים מהו שיעבדו, דכמשפט
וכמשפט לאחר ומנחתם ונסכיהם כתיב, ומיהו
כיון דאפשר להציאם מכאן ועד עשרה ימים, לית
לן לאוקמי כמשפט לחייב להציאם דוקא זו ציוס,
וכיון דאינם חובת היום, תו לית לן למימר שיעבדו,
וכש"כ לפרש"י דמהאי ומנחתם ונסכיהם ילפינן
דבאין לאחר זמן, ועי' תוספתא פ"ו. — נראה
דהחטאת דכתיב בחר כמשפט אינו מעבד את
העולות, וכ"כ בסוף ושם הכהן בשאלת הכהנים
תורה בסוגיין, אצל במאירי סוכה שם לא כ"כ.

בסוכה מ"ז א' תניא הפריס האילים והכבשים
מעבדין זה את זה רי"א פריס אין
מעבדין זה את זה שהרי מתמעטין והולכין,
לכאורה משמע דתרחי קאמר דהפריס מעבדין זה
את זה וכן האילים זא"ז וכן הכבשים זא"ז וכן
הפריס והאילים והכבשים זא"ז, וכן משמע בלשון
רש"י שכתב שחט אחד מן הראויין ליום אין
מקריבין, אצל לפי זה ק"ק למה הולך ר"י לומר
הפריס אין מעבדין זה את זה, הרי הו' סגי למימר
פריס אין מעבדין שהרי מתמעטים והולכים, וזה
מספק לן להתאים הך זרייתא עם מה דתני בספרי
דאין פריס מעבדין את האילים ואת הכבשים וכן
הכבשים והאילים את הפריס ולא הכבשים את
האילים והאילים את הכבשים, ואשר לפי זה
תתפרש הזרייתא הפריס מעבדין זה את זה
והאילים מעבדין זה את זה והכבשים מעבדין זה
את זה, ובא ר"י לומר דהפריס אין מעבדין זה
את זה, אצל הפריס והאילים והכבשים אין מעבדין
זה את זה לכו"ע, ובלקוטי הלכות קבע כן להלכה
כהספרי, אצל אין נראה כן דפשיטא דלישנא
דהפריס האילים והכבשים מעבדין זה את זה
מתפרש דשלת המינים כל אחד מעבד על חצירו,
ויש לדון אם גם כל מין לעצמו מנינו מעבד, אצל
עיכוב המינים זהו פשוטו של לשון, ולפי דקושטא
הוא דגם כל מין מעבד לעצמו כל מנינו, לפיכך
פירש ר"י דהפריס אף אין מעבדין זה את זה,
וכש"כ שאין מעבדין על האילים והכבשים, וכן
משמע בסוגיין דפרכין הני פריס וכבשים דהיכא
אילימא דחג כמשפט כמשפט כתיב זהו, ואם
איתא דאין הפריס מעבדים את הכבשים ולא
הכבשים את הפריס, הרי שפיר מיתוקמא מתני'
בשל חג וכל מין לעצמו מנינו מעבד, ומתני' קתני

הלחם, כיון דגם אם אין לחם מקריבים הכבשים, ובסתמא לעולם הלחם קיים, וע"כ דאחי קרא לומר שלא נתחייבו בכבשים קודם שנתחייבו בלחם, וגם למ"ד דשתי הלחם נאפים ציו"ט, ואיצטרך קרא שיהא הלחם קיים בשעה שמקריב הכבשים, מ"מ קושטא הוא נמי דשמעינן מהאי קרא שלא נתחייבו בכבשים קודם שנתחייבו בלחם.

הא דנקט התנא פר ואילים וכבשים ולא כסידרא דקרא, הוא משום דנקט כסדר הקרבתם, ופר קודם לאיל ואיל לכבשים כדאמר זכחים ז' א', ומ"מ שנה השעיר בסוף כמו שהוא בכתוב אע"ג דחטאת קודמת, דהשתא מוצא דבקרבת דתורת כהנים דעצרת איירי, וגם הפר והאילים והכבשים מעבדין זה את זה כדאמרינן לעיל א' לענין אילים דהויה כתיב בהו, וה"ה לפר ואילים נמי, [ומ"מ לענין סידרן לא דרשינן הויה, דרק כמשפט מתפרש גם על סדרן], והשעיר דכתיב בתר הויה מסתברא דלא מעבד להו.

שם הלחם מעבד את הכבשים ואין הכבשים מעבדין את הלחם דר"ע כו', בגמ' מוצא דאיצטרך קרא לעבד ומר מוקי לקרא דהויה על הלחם ומר מוקי לה על הכבשים, ויש לעי' ומ"מ מתודה ואיל נזיר דכלא שום קרא פשיטא דאין תודה בלא לחם ואין לחם בלא תודה, [ואינו ענין לנפסל הלחם או שעבר והקריבו בלא לחם דרחמנא קריה שלמים, דאין לענין לכתחלה דיינין דפשיטא שאי אפשר להביא תודה בלא לחם ולא לחם בלא תודה, וכן בשלמי נזיר], וי"ל דהתם פשטיה דקרא שהוא סוג קרבן עם לחם, משא"כ הכא כתיב תחלה ממושבותיכם תביאו לחם תנופה וגו', ולא הזכירו הכבשים כלל, ובתר הכי כתיב ועשיתם וגו' ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים, ג"כ כקרבן שלמים לעצמו, ואח"כ כתיב והניף הכהן אתם על לחם הזכרים תנופה וגו', והלכך אי לאו יהיו, הוי אמרינן דגם לחם בא בפני עצמו וגם הכבשים באים בפני עצמן, אלא שיש מצוה להניפם יחד, ומ"מ לבתר דאמרינן דשחיטת הכבשים מקדשת ללחם ומעבדי אהדדי, שפיר פרכינן לקמן מ"ו ב' דנימא דהעולות מקדשות ללחם, [אע"ג דלפינן דבאות בפני עצמן כמ"ס תו' שם], ומשנינן לה.

שם שכן מצינו כשהיו ישראל צמדבר ארבעים שנה קרבו כבשים בלא לחם אף כאן יקרבו כבשים

יש להם פרים שמים או כבשים שצעה דאין יכולים להקריב זה בלא זה, ר"ל לפי סידרן, [אבל לפי זה לשון או ט"ס], ולא מדין דעלמא שפרים קודמים לאילים ואילים לכבשים שהוא גם בקרבן יחיד כמבואר בזכחים ז' ב', דדין זה אינו אלא כשכולם לפניו, אבל אם כבשים לפניו ועדיין לא הגיעו הפרים שפיר מקריב הכבשים, אבל צחג חייב להמתין שיגיעו הפרים ולהקריב כסדרן, ואף אם הקדים ושחט הכבשים יהא ממרס צדמן עד שיזרוק דם האילים, וכן לא יקריבם עד שיקריב הפרים והאילים.

שם סד"א הואיל ואשתרי מליקה לגביהו כו', עי' יצמות ל"ב ב' דזר שאכל מליקה חייב משום נבלה, וא"כ מתפרש דרחמנא שרי להו נבלה.

תוד"ה בשצעה והא דלא כר"י דצעי פר לכל שצט, נראה דזהו סוף הדיבור, ומש"כ בתר הכי ונראה דאף לר"י ניחא דמיירי צמיעוט שצט, הוא גליון מתלמיד טועה שנשתרצב, דצמיעוט שצט ליכא למ"ד דמציאין פר, ועוד דהא שפיר היה אפשר לאוקמי שצט אחד שעשה בהוראת צית דינו, אלא דשצעה דקרא הוא דקשה דמשמע דצעי שצעה שצטים והיינו רוב כל שצט מהם, וא"כ מה שיך למרץ צמיעוט שצט. — ובעיקר דצריהם דמשמע דלא אחיא כר"י משום דצעי פר לכל שצט, ומשמע דכונתם דקרא משמע דמייתי רק פר אחד, לכאורה אי משום הא לא איריא דאפשר לפרש קרא דוכן תעשה לכל שצט ושצט, אבל מה שקשה הוא דלר"י לא מצאנו שום ענין בשצעה שצטים יותר משצט אחד, דגם שצט אחד שעשה מציא פר, וגם גורר כל השצטים בהוראת צ"ד הגדול, וא"כ מה"ט ע"כ לא מצי אחיא כר"י. (הערות).

מ"ה ב' מתני' הפר והאילים והכבשים והשעיר אין מעבדין את הלחם כו', אף לר"ט ולר"ש דלא קרבו צמדבר, מ"מ משבאו לארץ קרבו אף בלא לחם, ולכאורה נראה דמ"מ יש לקיים קרא דוהקרבתם על הלחם, למ"ד תנור מקדש ושתי הלחם נאפים ציו"ט, שיהא הלחם אפוי בשעה שמקריבים את הקרבנות הללו, והא דאמרינן בגמ' א"כ מה ת"ל על הלחם מלמד שלא נתחייבו בכבשים קודם שנתחייבו בלחם, י"ל דהיינו למ"ד דאין אפייתן דוחה יו"ט, ואין נפקותא בקרא דעל

כלל לחם, לשון זה מוכיח דבן ננס יליף מאיזה קרא או דקבלה היתה צידו שהקריבו במדבר כבשים כלל לחם, שהרי בא להוכיח מזה שאין הלחם מעבד את הכבשים, ולא נתפרש מנליה, דהא ר"ש ור"ט סברי דלא קרבו במדבר, אע"פ דר"ש סבר דהלחם אינו מעבד את הכבשים, והדבר תימא שלא פירשו בגמ' טעמיה דב"נ בזה, ורק פירשו טעמיה דדרשא דהויה.

גם לא נתפרש בגמ' קרא דוהקרבנות על הלחם מאי עביד ליה בן ננס, ולמש"כ לעיל אפשר דס"ל דאפייתן דוחה יו"ט ואתי קרא למימר שיקדים אפייתן להקרבנות העולות.

ואפשר דקרא דיליף מיניה ר"ט שזעת כבשים תמימים אע"פ שאין לחם, וכבר פירשנו בהערות (נדפס להלן) דמשמעותיה דקרא הוא, דהוה ליה למיכתב והקרבנות על הלחם שזעת כבשים וגו' ואילים שנים עולה לה', ומדכתיב יהיו עולה לה', משמע דראוי לפרש הפסוק כאילו לא היו כתיב והקרבנות על הלחם, אלא שזעת כבשים תמימים ופר וגו' ואילים שנים יהיו עולה לה', והיינו לומר דאע"פ שאין לחם, וס"ל לבן ננס דזה קאי על זמן המדבר דליכא לחם, והאי יהיו מושך עמו גם שני כבשים בני שנה לזבח שלמים, ומזה למד דקרבו במדבר, ואהני ליה האי טעמא למידרש קדש יהיו שיהיו הכבשים מעבדים את הלחם ולא הלחם את הכבשים לדורות, ומזה נמי יליף דכש"כ דהעולות קרבים אע"פ שאין לחם.

הרמב"ן בפירוש התורה צפ' אמור כתב שלא האריך הכתוב בתורת כהנים לזכר המוספים שלא רצה שינהגו להם במדבר, ואחר שמנה צאי הארץ בחומש הפקודים וכו' ביאר המוספים כולם צפ' פינחס שיעשו אותם בארץ מיד ולדורות, וכ"כ צפ' פינחס כי במדבר לא הקריבו המוספים וכו' וכן לא נתחייבו בנסכים במדבר כו' ועכשיו חייב צאי הארץ לעשות שם הכל התמידין והמוספין ומנחתם ונסכיהם ואע"פ שלא פירש כאן כי תצאו אל הארץ כבר הזכירו צפ' הנסכים כו', ולכאורה הדברים סותרים סוגיין דלכו"ע האמור בחומש הפקודים קרב במדבר, אבל נראה דכונת הרמב"ן שלא הקריבו המוספים במדבר כי לא נטעו בזה עד שנה האחרונה שבמדבר, והוא לפי שלא רצה הקצ"ה שינהגו להם במדבר, אבל בשנה

האחרונה שנטעו שפיר נהגו בזה גם במדבר, מדע שאם הציווי היה לנהוג רק בארץ הרי שפיר היה יכול לזכותם בתורת כהנים ולפרש שינהגו כשיצאו אל הארץ כמו הרבה מלכות שנתכחו בתורת כהנים, אלא משום שעם ציוויים יש לנהוג בזה מיד לפיכך לא נזהר אותם עד שנה אחרונה, וכן לשונו ז"ל לא הקריבו המוספים ולא נתחייבו בנסכים, כי נסכים גם אחרי נתינת המלצה לא נתחייבו במדבר משא"כ מוספים, ומיהו מה שסיים ואע"פ שלא פירש כאן כי תצאו אל הארץ, ק"ק לפי זה, וכבר נתקשה בזה הרשב"ש בתשובה סי' נ"ו.

שם וכל האמור בתורת כהנים לא קרב במדבר, נראה דלשון זה בא לכלול דגם כבש הצא עם העומר לא קרב במדבר, דמשמע דכלל הוא לכל האמור בתורת כהנים ולא רק לקרבנות עזרת, ואע"ג דלא מלאנו ילפותא אלא לעולות הצאים עם שתי הלחם מוהקרבנות על הלחם, מ"מ מסבירא יש לקיים דה"ה כבש הצא עם העומר, ואע"ג דאין העומר מעבד את הכבש ולא הכבש את העומר כדתיבא בתוספתא פ"ו, אח"כ ראיתי בתוספתא שם דקמני בהדיא דכשעברו את הירדן והגיע ט"ו בניסן נתחייבו בעומר ובקרב עמו, הרי מפורש שלא קרב במדבר.

שם משבחו לארץ קרבו אלו ואלו, לכאורה משנה שא"צ היא, ושמא אשמועינן דאף קודם שזע שביצאו ושזע שחילקו, עי' תוספתא סוף"ו.

שם שזעת כבשים תמימים אע"פ שאין לחם, נראה לפרש דיהיו דכתיב צסיפיה דקרא מיותר אם והקרבנות על הלחם דוקא, דכיון דכבר כתיב והקרבנות, על הקרבנות הללו, לא שייך לומר יהיו עולה, אלא והקרבנות על הלחם שזעת כבשים וגו' ואילים שנים עולה לה', ומדכתיב יהיו ע"כ לאורויי אחי דאפשר בלי לחם, ואז כאילו מתחיל הענין שזעת כבשים וגו' ושפיר יש לכתוב יהיו עולה וגו'.

גמ' ת"ר והקרבנות על הלחם חובה על הלחם שזעת כבשים תמימים אע"פ שאין לחם כו', כבר פירשנו דסיפא דהאי קרא דיהיו עולה מכריח דניתן לפרשו גם כלל והקרבנות על הלחם, דאם לא כן יהיו מיותר, והלכך על כרחך בא לומר דאין הלחם מעבד, והא דכתיב והקרבנות על הלחם לומר שלא נתחייבו בכבשים קודם שנתחייבו בלחם, והיינו

וראימי מוצא דהשגת הראצ"ד נשתרצבה מהשגה קודמת צה"צ ונכפלה בטעות.

בהוריות י"ג א' שתי הלחם קודמים לכבשים הצאים עמהם, לא יתכן לפרש על כבשי עזרת, דהכא צדין הקדמה איירינן וצדאיכא תרוייהו, וא"כ הם צאים ביחד עם הכבשים, (ולא משמע כלל לומר דאיירי צדליה ליה אלא לכדי אחד מהם, וגם לפי זה זה תלוי בפלוגמא דתנאי מנחות מ"ה ב'), וע"כ לפרש דר"ל שצעת הכבשים דכתיבי באמור והקרבתם על הלחם שצעת כבשים וגו', אלא דק"ק שהזכיר הכבשים ולא הזכיר הפר והאילים והשעיר כדמנן להו במנחות שם, וצ"ל דרישא דקרא נקט, וא"נ אגב דנקט כבש גבי עומר ניחא ליה נמי למינקט כבשים גבי שתי הלחם, ומרן זללה"ה במנחות סי' ל"ג ס"ק ט"ו כתב להגיה שתי הלחם וכבשים קודמין להבאין עמהם והיינו נמי לפר ואילים וז' כבשים ושעיר, ואפשר עוד לפרש דלענין אכילתן קאמר דמנא להקדים אכילת שתי הלחם לאכילת הכבשים [וכ"כ ז"ל שם], דכשם שמנא להקדימן בהקרבתן כך יש להקדימן באכילתן וכמו שכתב הרמב"ם בפ"ט מתמנו"מ הי"ב, אבל צ"ע שהרמב"ם שם ה"ט העתיק ושתי הלחם קודמין לשני כבשים ולענין הקרבה איירי התם, ושמא לענין הכנתם קאמר, שיש לקנות החטים או הסולת קודם ואח"כ הכבשים, וצ"ע.

עוד שם זה הכלל דבר הצא בגין ליום קודם לדבר הצא בגין לחם, לכאורה ר"ל דה"ט דשתי הלחם קודמים משום שהם צאין רק בגלל יום, משא"כ הכבשים שהם צאין גם בגלל לחם, וכן כבש הצא עם העומר, אבל לפי זה גם מוספי עזרת שצחומש הפקודים קודמים לפר ואילים וכבשים ושעיר הצאין בגלל לחם, ואילו צסוגיין אמרו רק שהלחם קודם להבאין עמו וכן העומר לכבש הצא עמו, וזוהי הרי איכא טעם פשוט לאחרון משום שכאילו הם טפלים ללחם ולמנחה, [ואף שאין מעכצין זא"ז], ואפשר דאה"נ והתנא פירש טעמא דבאין בגין ליום לאשמועינן דגם טעם זה מספיק להקדים, ונפ"מ באמת למוספי היום וכמש"כ. (הוריות י"ג).

תוד"ה קרבו והיו מקריצים מנחת העומר, תיבת העומר נראה ט"ס, וצ"ל והיו מקריצין מנחות, א"נ מנחת חציתין, כדכתיב זה קרבן אהרן, אבל עומר לא קרב במדבר, שהרי אינו צא אלא

שלא קרבו במדבר, ומדאינטריך קרא לומר שלא קרבו במדבר, מזה מוכח דהאמורים צחומש הפקודים קרבו במדבר.

ונראה דמ"מ אין מקרא יולא מידי פשוטו ויש לקיים והקרבתם על הלחם כפשוטו וכמש"כ לעיל, ולמ"ד דשתי הלחם נאפים ציו"ט מתפרש דלריך שיקדימו אפייתן להקרבת העולות, ולמ"ד דאין אפייתן דוחה יו"ט ונאפין מאתמול, יתפרש דלריך שיהיו בעזרה, ואפשר נמי דראוי להקדים תנופתן קודם הקרבת העולות, ומסתפקנא נמי דשמא אף הקרבת הכבשי עזרת יקדימו, אע"ג דבעלמא עולה קודמת, דהא תניא הוריות י"ג א' דשתי הלחם קודמים לכבשים הצאים עמהם דדבר הצא בגין יום קודם לדבר הצא בגין לחם, ושתי הלחם צאין בגין יום, והכבשים צאין בגין לחם, וא"כ גם העולות דכתיב צהו והקרבתם על הלחם יש לפרש דבאין בגלל לחם, וצדין הוא שהלחם יוקדם, ואף דקדימת הלחם לכבשים הצאים עמהם לכאורה לא משכחת לה אלא לענין אכילה, דהא צאין כאחד וניתרין צוריקת דם הכבשים, מ"מ קדימת הלחם לעולות הצאין עמהם שפיר יתפרש שיש לגמור כל מנחת הלחם קודם הקרבת העולות, וא"כ יוקדמו הכבשים ושתי הלחם לעולות הצאין עמהם, [וכן נקט מרן זללה"ה צסימן ל"ג ס"ק ט"ו עי"ש], ואפשר נמי דבאין בגלל לחם צא לומר גם דאם אין ידם משגת לשניהם דהלחם קודם, ואע"ג דלפי זה אינטריך קרא דוהקרבתם על הלחם לגופיה, לדינים שפירשנו, מ"מ שפיר ילפינן מיניה נמי שלא נתחייבו בעולות קודם שנתחייבו בלחם, ממה דכתיב רחמנא צהאי ליסנא דוהקרבתם על הלחם וגו' יהיו עולה וגו', דמשמע דוהקרבתם על הלחם צא למעט ממשמעותיה דיהיו עולה דמתפרש דקריבים גם צלא לחם, וצא והקרבתם לומר שלא יקרבו, והיינו במדבר.

לענין הלכה פסק הרמב"ם בפ"ח מתמנו"מ ה"טו כר"ע, וכבר כתב הכ"מ דברייתא מ"ו ב' כוותיה ורצה ור"י ורצא שקלו וטרו לפרושה, וכן צגמ' ע"ד ב' מפרשין לסתמא דמתני' כוותיה, והוה ליה מחלוקת ואח"כ סתם, ומרן זללה"ה הוסיף דגם סתמא דמתני' פסחים ע"ו ב' כר"ע וכדמפרשין שם ע"ז א', ודברי הראצ"ד ז"ע,

נאצדו הכבשים אצד הלחם, ואם נאצד הלחם אצדו הכבשים, [דלא נתחדש כאן כמו בתורה דרחמנא קרייה שלמים].

הא דמספקין דשמא ר' יוחנן מספקא ליה אי תנופה עושה זיקה, אע"ג דבעלמא אי הוי תניא דשחיטה עושה זיקה, הוי מדייקין מזה דתנופה אין עושה זיקה, ולא הוי אמרינן דשמא תנא גופא ספוקי מספקא ליה, אפשר דהוא מלישנא דר"י, דהוא ליה למימר הכל מודים שאם הוזקו זה לזה בשחיטה שמעכצין זה את זה, ומדקאמר סתם שאם הוזקו וזתר הכי קאמר ואיזה הוא זיקה שלהן שחיטה, משמע קנא דיתכן להיות הוזקו גם בלא שחיטה.

יעריין בתו' ד"ה ואיזו צמה שפירשו פלוגתא דאב"י ורבא לקמן מ"ז א', וצמה שפירשו דלכך לרבי אינו נפדה משום דתנור מקדש, ומ"מ תפיס פדיונו, והדברים קשים טובא וכבר נתקשה בהם מרן זללה"ה בסיומן ל"ב סק"ח ועי"ש עוד בסק"ה ו' ז'.

ולו"ד ז"ל נראה דכל שנתקדש בתנור למ"ד תנור מקדש אין ללחם פדיון ולא תפיס פדיונו, וכמו כל מנחה לאחר שנתקדשה בכלי שרת, והכא פלוגתא דרבי ורבא"ש בשלא נתקדשו בתנור והנידון בקדושה שהשחיטה גורמת, ואי קשיא והא סבר רבי לקמן ע"כ ב' דתנור מקדש, י"ל דגם אם אפאן בכלי חול כשרות וכדאמרינן לקמן מ"ח א' בשחט שני כבשים על ד' חלות דגם לרבי שנים נאכלות בפדיון וע"כ שלא נתקדשו בתנור, עי"ש בתוד"ה לעולם, [ומשה"ק מרן זללה"ה שם דא"כ אמאי דוחה אפייתן שבת ומ"ש מקצירת העומר שם דאמרינן דאם נקצר ביום כשר אינו דוחה שבת, יש לחלק דקצירת העומר כשכשר גם אם מלא קצור מעי"ט ומיקיימא מצות תמימות גם כזה, אין מצות הקצירה מלאכת היום, משא"כ אפייתן כשמנחה לקדשן בתנור וזה אי אפשר מע"ש שפיר חשיבא מצות היום, ולעולם גם מצות שלכתחלה דוחות את השבת, וכמו שחותה גחלים בריוח בשבת יותר מביום הכפורים וטובא כיו"צ], וגם נפ"מ בפלוגתתן לענין לחמי תודה ושלמי נזיר, ומרן ז"ל שם כתב גם דאפשר דהאי תנא ס"ל דאין התנור מקדש ושנה פלוגתתן דרבי ורבא"ש בתורה ושלמי נזיר לענין שתי הלחם וכבשי עזרת.

מן הארץ, ואף לר"ע דכי תצאו לאו דוקא, ולפי גירסתנו בגמ' קאמר ר"ע דכל האמור בתורת כהנים לא קרב במדבר, אבל נראה דגם לר"י דקרב קרבנות שבתורת כהנים במדבר, מ"מ העומר נראה דלא קרב.

תוד"ה הלכה תימה הילכתא למשיחא כו', נראה דלא פרכינן הילכתא למשיחא, אלא כשנאמרה מימרא לקצוע ההלכה, דאין מקום לזא לקצוע הלכה למשיחא, אבל בכאן עיקרו דר"ש לומר דגם הוא סובר כר"י אלא מטעם אחר, ובמקום לומר דהאמת כר"י אבל לא מטעמיה, שימש בלשון הלכה כר"י אבל לא מטעמיה, ולא שיך לשאול הילכתא למשיחא ככהאי גוונא, ולשון התוספתא אר"ש הלכה מדרש כדברי ר"י.

תוד"ה שבעת כבשים, לפמש"פ דמיהו קדריש ניחא שפיר.

תוד"ה גמר מיהו מסתבר ליה דלא ניקום אעיינו כבשים בלחם ותימה הוא, כונתם אמאי לא נימא דיהיו קאי אתרוייהו דהכבשים עם הלחם בעינן לעיכובא, ולא יצאו לא לחם בלא כבשים ולא כבשים בלא לחם, ולמש"כ לעיל דמדפלגיניהו רחמנא וכחז כל קרבן בקרבן לעצמו, מזה מוכח דאין מעכצין זה את זה, שפיר ניחא דלא מוקמינן לעיכובא אתרוייהו, וכן ניחא משה"ק בסמוך בד"ה ז'.

תוד"ה דנין, ז"ע דקארי להו מאי קארי להו. תוד"ה דאמר, עי' בדבריהם זבחים מ"ד ב' ד"ה ואפילו שהניחו בקושיא למאי הילכתא אמרינן בגזל הגר דמשולחן גבוה קא זכו, כיון דדרשינן שלך הוא אפילו לקדש צו את האשה, ואפשר דרק לאחר חלוקה אמרינן דנעשה שלו, אבל קודם חלוקה משולחן גבוה הוי, ונפ"מ שאם כל אנשי המשמר ירצו למכרו היה צדין שיוכלו, ועל זה אמרינן דמשולחן גבוה הוא, ואין צידם למכרו, ועי' מש"כ בתו"כ צ"ק ושם הבאנו שכבר כ"כ בשטמ"ק לקמן ע"ג א' עי"ש.

מ"ו א' אר"י הכל מודים שאם הוזקו זה לזה שמעכצין זה את זה ואיזה הוא זיקה שלהן שחיטה, אשמועינן דאף שנתחדש לר"ע דלחם צא בפני עצמו, ולר"י דכבשים צאים בפני עצמן, מ"מ כשבאין ביחד הרי הקרבן צדומה לתודה ולשלמי נזיר שהלחם והכבשים קרבן אחד, ואם

לא זריקה שלא לשמה, ויש מקום לדון דלפי זה גם רבא יפרש דפליגי אי מיפסלי ציזא, ולעולם גם לראב"ש לא תפס פדיונו.

ומשה"ק אי תנופה עושה זיקה אמאי אם אבדו הכזשים אבד הלחם, הלא יכול לפדותו, דקודם שחיטה לרבי לא גרע מקודם זריקה לראב"ש דמבואר פסחים שם דמהני פדיון, י"ל דמ"מ כיון דהזקקו ז"ל אינו יכול לשמש בלחם לכזשים אחרים, וכדאמרין בפסחים שם ולקמן פ' א' באמר זו תודה וזו לחמה דאבדה התודה אבד הלחם, ואף אם יפדה הלחם הרי המעות יכנסו תחת הלחם, ולא יהיה מה לעשות בהם, וכמ"ש תו' בפסחים שם, והא דפריך התם דנפרקינהו כבר פירשו תו' שם דהיינו שמא תמנא התודה אח"כ או דכיון דהלחם עומד לשריפה עם איסור חמץ יכול לפדותו בשה פרטה, אבל בכאן שאם יפדה יחזור הלחם להיות מותר, יש לפדותו בשויו והמעות ילכו לאיבוד, והיינו אבד הלחם.

ובשטמ"ק בהשמטות אות ל"ה כתב בשם תו"ח דכיון דשחיטה עושה זיקה אף לראב"ש כדקאמר דברי הכל, הרי לא מהני פדיון ללחם אף לראב"ש לאחר שחיטה, ורק בתודה אמרינן בפסחים שם דלראב"ש מהני פדיון אחר שחיטה משום דרחמנא קרייה שלמים ואין שחיטה עושה זיקה, ור"ל דכיון דבתודה אם אבד הלחם התודה כשירה, שפיר י"ל דמהני עדיין פדיון ללחם אחר שחיטה, כיון דהתודה תשאר בהכשרה, אבל בכזשים ולחם דאם יועיל פדיון ללחם יפסלו הכזשים, לא מהני פדיון ללחם, ובזה גם ניחא הא דפרכינן לאב"י מאי איכא בין רבי לראב"ש כיון דלראב"ש גם לא מהני פדיון, ולרבא ניחא דאיכא בינייהו אם תפס פדיונו וכמו שפירשנו, ולפי דברי התו"ח י"ל נמי דאי תנופה עושה זיקה שאם יאבדו הלחם יפסלו הכזשים, דלפי זה גם לאחר תנופה כבר אין מועיל פדיון ללחם, והלכך אבדו הכזשים אבד הלחם.

שם אמר עולא צעו צמערבא תנופה עושה זיקה כו', לקמן ב' מבואר דאי תנופה אינה עושה זיקה, אבדו הכזשים מציא כזשים אחרים, ואבד הלחם מציא לחם אחר, ומבואר דלא דמי לאמר זו תודה וזו לחמה דאם אבדה התודה אינו מציא תודה אחרת ללחם זה, וכ"כ שם בתו', ויש לדעת

עוד נראה דהא דמבואר פסחים י"ג ב' דלראב"ש מהני פדיון ללחם אחר שחיטה, דהיינו דוקא קודם זריקה, אבל לאחר זריקה אפילו נזרק הדם שלא לשמה שוב אין ללחם פדיון, דזריקה שלא לשמה לא גריעא מעומד לזרוק לר"ש דכבר אי אפשר לפדות כמבואר בגמ' שם, [ועי' בשטמ"ק מ"ח א' אות א' ט' בשם רש"י], ובזה ניחא מה שנתקשו בתו' דסוגיין ופסחים שם אמאי בזריקה שלא לשמה לא אמרינן מעיקרא כל העומד לזרוק כזרוק דמי, וחידשו דלענין הכשר אמרינן כל העומד לזרוק כזרוק גם בזריקה שלא לשמה ולא לגבי הלחם, ולמש"כ אמנם גם זריקה שלא לשמה גורמת שאי אפשר לפדות לראב"ש, ומיהו אכתי אנו נריכים לתירוצי התו' דהא משמע בסוגיין דבנזרק שלא לשמה לא מיפסל ציזא, אע"ג שהיה צדין כל העומד לזרוק כזרוק דמי, וע"כ דבנזרק שלא לשמה גרע, ועי' תו' מ"ז א' ד"ה עד.

וסוגיא דלקמן מ"ז א' הכי מתפרשא דאב"י פירש הא דאמר רבי דשחט לשמה וזרק שלא לשמה דהלחם קדוש ואינו קדוש, דר"ל שיש בו קדושת הגוף וקדושת דמים מעורבים, ולכן לא יועיל לו פדיון שיצא לחולין מחמת הקדושת הגוף, ומ"מ הדמים שחילל עליהם ג"כ נתקדשו והיינו דתפס פדיונו, [ול"ע אם זה מדאורייתא], וה"ה לאחר שחיטה קודם זריקה נמי קדוש ואינו קדוש, ורבא סבר דקדוש קדושת הגוף גמורה ולא נתפסים הדמים שמחלל עליהם כלל, רק שאין הזריקה שלא לשמה מתרת את הלחם כדין כשר ולא עלה, דסו"ס אינו גופא דויצחא, והנה פשיטא לגמ' דלראב"ש נמי אין ללחם פדיון לאחר הזריקה שלא לשמה, ופרכינן מאי איכא בין רבי לראב"ש צבונא דפליגי דהיינו צשחט לשמה וזרק דמן שלא לשמה, כיון דלתרווייהו לא נפיק לחולין בפדיון, ואמרינן בשלמא לרבא איכא למימר דראב"ש ס"ל כרבי אליצא דאב"י דתפס פדיונו ולרבי לא תפס כדרבא, והיינו פלוגתא וקאמר ראב"ש דלעולם אינו קדוש קדושת הגוף גמורה שלא יותפס פדיונו אלא צשחט לשמה וזרק לשמה, אלא לאב"י צמאי פליגי, כיון דגם לרבי תפס פדיונו, וגם לראב"ש לא נפיק לחולין, ומסקינן דאיכא בינייהו לאיפסולי ציזא דלרבי שחיטה מקדשת לאיפסולי ציזא, וגם לראב"ש שחיטה אינה מקדשת ליפסל ציזא, וגם

טעמא דמילתא מ"ש כבשים ולחם מתודה ולחמה, ואפשר משום כבשים לב"ג באים בפני עצמן ולחם לר"ע בא בפני עצמו, והלכך אף שזירפס במאמר פיו לא אגידו כולי האי, א"נ כיון שהכבשים והלחם חובת היום, וחובת יצור, הרי הפרשתם מקדישתם למזותן, וכבר הם ממון גבוה, ואין אמירתו לזרפס כלום.

לבאורה אין ענין זיקה אלא באצדו הכבשים לר"ע, שאי אפשר לשמש בלחם כלחם הבא בפני עצמו, ובאצד הלחם לב"ג, דאי אפשר לשמש בכבשים כבאין בפני עצמן, אבל אצד הלחם לר"ע הרי גם אם אין זיקה יש לפסול הכבשים כיון שאינם באים בפני עצמן, וכן אצדו הכבשים לב"ג הרי הלחם פסול אף אם אין זיקה דהא אינו בא בפני עצמו, ומיהו איכא נפקותא בזיקה באצד הלחם אצדו הכבשים ואינו יכול להציא להם לחם אחר, וכן אצדו הכבשים אצד הלחם ואינו יכול להציא ללחם זה כבשים אחרים, ומ"מ אם הציא כבשים עם לחם ושחטן שלא לשמן דלא קידש הלחם וכמו דתנן גבי תודה לקמן ע"ח ב', מ"מ הכבשים כשרים כדין שלא לשמן כדתיא לקמן מ"ח א', וחשיבי כבאו עם לחם, כיון דרק פסול שלא לשמה גרם שלא יתקדש הלחם.

שם עד שלא שחטה נפרס לחמה כו', פסול נפרס פרש"י דילפינן מלחם הפנים, ובשטמ"ק אות ד' בשם תו"ח כתב דמאחד שלא יטול פרום ילפינן דבעינן שיהיו כולם ראויים לתרומה, ובאמת כן משמע לקמן ע"ח ב' דס"ד למיפסל נא משום פרום ומייתנין האי קרא דאחד שלא יטול פרום. (הערות).

שם מששחטה נפרס לחמה הדם יזרק והבשר יאכל וידי נדרו לא יא' והלחם פסול כו', יש לעי' אמאי לא יא' ידי נדרו מי עדיפא תודה מלחם הפנים ומנחה דקיי"ל דמקטיר קומץ אף שאסורין באכילה, וה"נ נהי דהלחם אסור באכילה מ"מ יהא בכלל הקרבן ויא' ידי נדרו, ואפשר דשאני תודה כיון שאפשר לשנותה לשלמים לא אמרינן שאפשר להקריבה גם לשם תודה בלא לחם אלא כל שהלחם נפסל בטל שם תודה מינה והוא ליה שלמים, ואע"ג שפסול הלחם קל דמנחה כה"ג מקטיר קומץ עליה, מ"מ הכא שאפשר לקרבן להקרב בהכשר בלא לחם לא אמרינן

שחידשה כאן התורה שאפשר לחשבו גם כתודה ותועיל זריקתה ללחם, וכן לר"א דדס אע"פ שאין בשר לא אמרינן דאם באצד הלחם אחר שחיטה דיהא עדיין שם תודה עליה ויא' ידי נדרו וכמו באצד הבשר, אלא כיון שאצד הלחם פקע מיניה שם תודה והוא ליה שלמים, ועוד והוא העיקר דשאני לחם שאינו גוף הזבח אלא דמתאגד לזבח ע"י שחיטה וזריקה וכל שנחסר קודם זריקה אין הזריקה מקדשתו כלל, [עי' לקמן מ"ז ב' מתקיף לה ר"פ וזבחים ז' א'], שאינה מקדשת אלא מ' חלות ולא ל"ט, [וזה לרבי לקמן מ"ז א' וכש"כ לראב"ש, ומיהו הך ברייתא כרבי דהא קמני דלאחר שחיטה נפסלת זיוא], ולפיכך אין שייך כאן להכשיר כדין מנחה שחסרה קודם זריקה דהתם המנחה גוף הקרבן משא"כ הלחם כאן אינו גוף הקרבן ואין הזריקה מועלת לו לעשותו מכלל הקרבן בשעה שאינו שלם כולו כראוי, ולא חשיב כאילו היה לחם ונאצד אלא חשיב כלא היה לחם כלל, וכמו לר"א דדס אע"פ שאין בשר מ"מ נשרף הלחם לא יא' ידי נדרו, דהלחם אינו גופא דזיבחה וכל שלא היה בשעת זריקה חשיב כלא היה כלל.

והא דפריך דאי שחיטה עושה זיקה איפסל לחם תיפסל נמי תודה, ה"ק דאי שחיטה עושה זיקה אית לן למימר שאם היה לחם בשעת שחיטה כבר הוקבע להיות תודה ותו אינו יכול להיות שלמים, [ומיהו ידע דתודה איקרי שלמים אלא דיש לאוקמי קרא דוקא בלא היה לחם בשעת שחיטה אי שחיטה עושה זיקה], וממילא אם נפסל הלחם ואין הזריקה אוגדתו ומועלת לו כלל תיפסל נמי תודה. (י"ב א' סק"א, ועי"ש המשך הדברים).

דעת הרמב"ם בפ"ב מפה"מ הי"ד, נתבאר לעיל י"ב א' סק"ז עי"ש.

שם ואס"ד שחיטה עושה זיקה כיון דהזקקו זל"ז בשחיטה איפסיל ליה לחם תיפסל נמי תודה, נראה מוכח מכאן דתודה שהקריבה בלא לחם כשירה, והלכך אם אין זיקה ואצד הלחם שפיר נשאת התודה בכשרותה כאילו באה מתחלה בלא לחם, אבל כיון דשחיטה עושה זיקה קשיא ליה דתפסל התודה באצדת הלחם וכמו אצד הלחם שהכבשים פסולים לב"ג, דאם איתא דתודה פסולה בלא לחם, א"כ אף אם אין זיקה תקשה ליה דתפסל התודה כיון דאין לחם, וכמש"כ לעיל דאצד

הלחם לר"ע אצדו הכבשים אף אם אין זיקה, כיון דאינם באים בפני עצמן, ומיהו יש לדחות דלעולם אימא לך שאם שחט התודה בלא לחם דפסולה, אבל שחטה עם לחם ואצד הלחם כשרה, כדין שחטה בלא לשמה דאף שלא קידש הלחם מ"מ כשרה, והלכך אם אין זיקה ניחא ליה דהתודה כשרה כשנפסל הלחם, ורק משום דיש זיקה קשיא ליה.

וראף למסקנא דמשני שאני תודה דרחמנא קרייה שלמים מה שלמים קרבים בלא לחם אף תודה קרבה בלא לחם, יש לדון בזה אם ר"ל דלכך התודה כשרה באצד הלחם אחר שחיטה, אף אם שחיטה עושה זיקה בעלמא, אבל לכתחלה אם שחטה בלא לחם פסולה, או דאף לכתחלה אם קרבה בלא לחם כשרה.

ונראה עיקר דגם לכתחלה אם הקריבה בלא לחם כשרה, דאם איתא דלכתחלה אם הביאה בלא לחם פסולה, א"כ הא דס"ד דאם אין זיקה שפיר כשרה באצד הלחם, הרי ע"כ דאיכא קרא להכי, וא"כ הרי גלי קרא דאף לאחר שחיטה כשרה, וממילא אשמועינן דבתודה אין זיקה, ומאי פרכינן, אלא ודאי אם הקריבה בלא לחם כשרה, והוי ס"ד דהוא כדין כבשים לז"ג, ומ"מ אם הזקקו בשחיטה דין הוא שיפסלו, אם איתא דיש זיקה, והיינו דקשיא ליה דנפסל הלחם תפסל התודה, ומשני דגלי קרא בתודה דאין זיקה, וכן מוכח מהא דתנן לקמן ע"ח ב' דשחטה בפנים ולחמה חוץ לחומה או שלא קרמו בתנור לא קידש הלחם, ומבואר דרק הלחם לא קידש אבל התודה כשירה, והרי זה ממש כשחטה בלא לחם, דלחם שלא קרם או שהוא בחוץ לאו לחם הוא, וכ"ה בשטמ"ק מ"ז ב' אות ט'.

רש"י פירש הדם יזרק לשם שלמים, והיינו דאף לס"ד הוי מפרשין כן, וכמש"כ דפרכינן דאי יש זיקה תפסל אף שלא לשמה, ומקורו ז"ל מהא דפרכינן לקמן מ"ז ב' והרי תודה והיינו דנראה לשמו ונשחט לשמו ונדחה מלשמו ואינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו, אבל ק"ק דאם איתא דידעינן בס"ד דאם זרק הדם לשם תודה פסולה, א"כ מאי קשיא ליה אי יש זיקה, הרי אמנם הא דפסול לשמו הוא משום דיש זיקה, דהא אם שחטה לכתחלה בלא לחם כשרה לשמו, כמש"כ לעיל, וע"כ

הא דאצד הלחם פסולה לשמו הוא משום דהזקקו ז"ל, ומה דמתכשר בשלא לשמו ע"כ דין מיוחד הוא, וזריך לדחוק דמשמע לגמ' דכבשי עזרת שהזקקו עם הלחם בשחיטה, פסולים אף אם יזרוק הדם שלא לשמה, ועל זה הוא דפריך מתודה, ודוחק, ולו"ד רש"י ז"ל היה נראה דלס"ד הוי מפרשין דהדם יזרק לשם תודה, וכפשטא דברייתא, והיינו דקשיא ליה דאי יש זיקה תפסל התודה, ולמאי דמשני דשאני תודה דרחמנא קרייה שלמים מה שלמים קרבים בלא לחם אף תודה קרבה בלא לחם, מפרשין דהיינו אם יזרוק הדם לשם שלמים, כדמוכח מההיא דלקמן. — ואם היה מפורש דברייתא דיוזרוק לשם שלמים, הוי מסייעין מזה לסברא דיש זיקה, דהא אם שחט בלא לחם לשם תודה כשר, ואם היה לחם בשעת שחיטה ואצד פסול אם יזרוק לשם תודה, אלא דכיון דלא נתפרש דברייתא דיוזרוק לשם שלמים, הלכך ליכא לאוכוחי מינה.

עיקר הדבר דהא תודה קרויה שלמים מהני להכשירה באצד הלחם, רק בזרק לשם שלמים ולא בזרק לשם תודה, ז"ע מנין קים לחז"ל כן, כיון דתודה לשם שלמים אין זה שינוי קודש, כדאמר זבחים ז' א', וגם לא מנאנו עקירה בזריקה, והלכך אם באנו להכשיר באצד הלחם, יש להכשיר גם בזרק לשם תודה, וגם פשטא דגמ' מ"ו א' מתפרשא דתודה קרויה שלמים וכשירה בלא לחם, מהני להכשיר גם בזרק לשם תודה, וזה מספק לן לפרש דאע"ג דכד פריך מ"ז ב' והרי תודה, מתפרש דאינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו, מ"מ למאי דמסיק שאני תודה דרחמנא קרייה שלמים לפי זה הדרינן לומר דגם לשמו כשר, וכן הרמז"ס סתם, וכן בשטמ"ק בסוגיין אות ב' כתב א"נ אפילו לשמה, גם יתכן לפרש דהא דאמרין ואינו כשר לשמו, ר"ל שאינו יכול לשמש כתודה לזאת יד"ח, כיון שהלחם נפסל, אבל לא שיהא פסול באמת אם זרק לשם תודה, אבל בתו' מ"ז ב' לא נקטו כן, וכן רש"י בסוגיין, וז"ע. — ועי' מש"כ לקמן מ"ז ב' בדברי התו'.

שם אר"י את"ל תנופה עושה זיקה אצד הלחם אצדו הכבשים כו', אפשר דאם ישחטם שלא לשמה דיוכשרו, דעד כאן לא מיבעיא ליה לר"י לקמן מ"ז ב' אלא בנשחטו לשמן אי מהני זריקה

וחצירו שנזרק דמו נשאר בהכשרו, ואף דפסחא דלישנא דמתני' משמע שהראשון שנשחט היה זה שחשב לאכול ממנו למחר, מ"מ ג"ו בכלל דין המשנה, מיהו לא ידענא בכהאי גוונא מה יעשו להשלים מצות הכזשים, ולהציא עוד ב' כזשים עם לחם, לכאורה אי אפשר כיון שכבש אחד כבר נשחט ונזרק דמו בהכשר, ולהציא כבש אחד עם לחם אי אפשר דלא מצאנו לחם הניתר כבש אחד, ולהציא כבש בלא לחם לא מצאנו לר"ע, וז"ע.

ראמנב יש להסתפק בהציא שני כזשי עצרת ונפסל השני ולא הספיקו להציא אחר עד שחשיכה, אם הכבש האחד נאכל ומקטירין אימוריו, דלאחר זריקה לא שייך פסול, ואף שלא יצאו ציבור יד"ח מ"מ לא גרע משלל לשמה דכשר ולא עלה, (עי' זכאים כ"ט א' אחר שהוא כשר כו'), או כיון דשני כזשי עצרת מעכבין זה את זה כדמנן כ"ז א', הרי בכלל זה שאם הציאו רק אחד הרי הוא פסול, ואם נימא כן הרי לפי זה כשפיגל כזשי ואי אפשר לזווג לראשון עוד כבש משום דאצד הלחם צפיגול של השני, ואי אפשר להציא לחם אחר שיותר ע"י הכבש שיציאו, לפי זה י"ל דנפסל הראשון, דהחלט דינו ככבש אחד, וממילא ינטרבו להציא שני כזשים אחרים ולחם כדין.

ומסתברא דהא דשני כזשים מעכבין זה את זה, וכן צפרים ואילים אי מעכבין זה את זה לעיל מ"ה א' סוכה מ"ז א', דהיינו שאם אין כולם, אין מצוה להקריב מקצת, אבל אם הקריב מקצת שפיר הם כשרים, אף שלא קיים מצותו עד שיציא הכל, וכ"מ מהא דשחט אחד מן הכזשים לאכול ממנו למחר דהוא פיגול, ומשמע אף עד שלא הקריב חצירו, ואפילו לא יקריבנו, וכן בהקריב אחד מן הכזשים שפיר רשאי לאוכלו עד שלא הקריב את חצירו, דבהכשרן אין מעכבין זה את זה אלא במצותו, וז"ע.

ברמב"ם פ"ח מתמו"מ הי"ד כתב ושני הכזשים מעכבין זה את זה מצוה אחת משניהם או צרח או נעשה טריפה יקח זוג לשני, שחט אחד לשמו יקח לו זוג, [והוא מתוספתא רפ"ה, ושם איתא יקח זוג לשני והוגה בגליון דצ"ל שחט אחד שלא לשמו יקח זוג לשני, וכן נראין הדברים דבחר הכי קמני נשחטו שניהם שלא לשמן יציא שנים בתחלה ויניף הלחם עמהם, ודיינים אלו מבוארין

שלא לשמן להתיר בשר באכילה, ומסיק ר"ז דלא אשכחן דנשחט לשמו ונדחה מלשמו ואינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו, אבל קודם שחיטה י"ל דעדיף ושפיר מתכשר שלא לשמו, ועי' מ"ז ב' חוד"ה מהו ודבריהם לענין לכתחלה דלא שרינן קודם שחיטה, אבל בעצר ושחט שלא לשמה אין מדבריהם ראייה למסקנא דר"ז התם דאף דזיעבד לא מהני, ודבריהם מ"ח א' ד"ה חטא משמע דאף למאי דמסיק ר"ז דלאחר שנשחט לשמה לא מהני זריקה שלא לשמה להכשיר, מ"מ לאחר תנופה קודם שחיטה תועיל שחיטה שלא לשמה עי"ש, ובמש"כ שם.

הא דקאמר אצד הלחם אצדו הכזשים אצדו הכזשים אצד הלחם, יש בזה חידוש דהיה מקום לומר דהזיקה גורמת שאינם יכולים אח"כ לבא כדין צאים בפני עצמן, דאצדו הכזשים אי אפשר לשמש בלחם כבא בפני עצמו לר"ע, וכן באצד הלחם אי אפשר לשמש בכזשים כצאים בפני עצמן לב"ג, אבל אחי אפשר דיכול להציא אחרים תחת האצודים ולזווגם, קמ"ל דאי אפשר לזווג להם אחרים ואם אצד אחד אצד השני.

והנה אצד לחם אחד או כבש אחד נמי צדין הוא שהנשארם אצודים, דכשאצד לחם אחד הוא ליה אצד הלחם והרי הכזשים אצודים, וכשאצד כבש אחד, הרי צדין שהלחם יהא אצוד, דהיינו אצדו הכזשים אצד הלחם, וכיון שאצד הלחם הרי גם הכבש השני אצוד.

ויש לעי' לפי זה בהא דמנן לעיל ט"ז א' שחט אחד מן הכזשים לאכול ממנו למחר הוא פיגול וחצירו כשר, ואמאי חצירו כשר, הרי כיון שהכבש נתפגל הרי הוא כאצוד, וכיון שאצד הכבש אצד הלחם, וכיון שאצד הלחם אצד הכבש השני, וז"ל דאי תנופה עושה זיקה תיתוקם מתני' כשלא הניף דתנופה אינה מעכבת, א"נ כבן ננס ובכזשים הצאים בפני עצמן, ושחיטת הכבש שעושה זיקה, אם נימא דגם שחיטת כבש אחד כבר זוקק את הלחם, ואם יאצד הכבש יאצד הלחם, מ"מ הכבש השני שטרם נשחט לא הזוקק ללחם, ושפיר נשאר בכשרותו אף שהלחם אצד מחמת פיגול הכבש שנשחט, א"נ משכחת לה נמי כשהונפו והקדים ושחט וזרק דמו של אחד מן הכזשים, ואח"כ שחט את השני ע"מ לאכול ממנו למחר, דהוא פיגול

הו"ל למימר דהא עלה קמני נורק הדם תורם מן הטעור על הטמא הרי דזנטמא מקצתו איירי.

והנה רש"י גרים כגירסא דידן ידי נדרו יא' ופירש משום שהצץ מרצה, [ומה שכתוב לפנינו בגמרא שהצץ מרצה נראה שהוא גליון ובטעות נשתרצב לפנינו], וצ"ע למה הלחם פסול, ואולי אפשר לדחוק כמש"כ לעיל י"ב א' סק"ה דביחיד אין צץ מרצה על אכילות לכתחלה וגורו חכמים שלא לאכול, אבל אין נראה כן וכמש"כ שם, ואולי י"ל דלחם כיון דאינו גוף הזבח נהי דהצץ מרצה לענין שיא ידי נדרו אבל לענין לאכול הלחם אינו מרצה, אבל לא מסתבר כלל דהיכן מצינו חילוק כזה, וצ"ע. (י"ב א' סק"ו). — וע"ע מש"כ בדבריהם לעיל י"ב א' סק"ה - ו'.

תוד"ה דרחמנא לא דמי שהרי הם ק"ק כו', נראה דאע"ג דתודה לשם שלמים לא חשיב שלא לשמה כדאמר זכאים ז' א', מ"מ כבשי עזרת לשם שלמים דעלמא יחשב שלא לשמה, וכ"ה ברש"י מ"ז ב' ד"ה מהו, דתודה היא קרבן שלמים בצורה זו כדכתיב וזאת תורת זבח השלמים וגו' אם על תודה, וכמ"ש בשטמ"ק כאן, משא"כ כבשי עזרת אף שקראן הכתוב זבח שלמים היינו שינהגו בהן בהקרבנות ואכילתן כדרך שנהגין בשלמים, אבל אינם קרבן שלמים, ושפיר חשיב שלא לשמה מק"ק לקדשים קלים.

מ"ו ב' אותו הלחם טעון תנופה כו', נראה מכאן דאם הניף הכבשים לחודייהו כבשים שיש להם לחם ודאי דחוזר ומניפם עם הלחם לכו"ע כמזנות, [ולמ"ש הרמב"ם דאם הניף זה בפני עצמו וזה בפני עצמו יא', י"ל דאינו חוזר להניף אלא הלחם לחודיה], וכאן שאבדו הלחם כיון שכבר קיים מצות תנופה עם הלחם מיציעא ליה, אם אמרינן דהלחם החדש במקום הישן קאי (זכר לדבר כדאשכחן בחטאות הפנימיות דממקום שפסק הוא מתחיל בפר השני) וא"צ לחזור ולהניף, או לא. (הערות).

שם אותו הלחם טעון תנופה או אינו טעון תנופה כו', לכאורה נראה דאם היתה מצות התנופה לכבשים צפ"ע וללחם צפ"ע, דלא היה מקום להסתפק, דודאי הלחם טעון תנופה, ורק משום דמצות התנופה היא לכבשים ולחם ביחד, וכאן

דכיון דשלא לשמה לא קידש הלחם שפיר מציא אחר, ואיירי בלא הניף אי תנופה עושה זיקה], ופירש בכ"מ דר"ל דאחר ששחט האחד מת השני או ברח או נעשה טריפה, וצ"ע דהא הרמב"ם פסק דתנופה עושה זיקה, וא"כ כשמת השני הרי אצד הלחם ואצד הכבש, וצ"ל דאיירי שלא הניף, ושחיטת האחד אינה עושה זיקה לחצירו, והלכך כשמת שפיר מציא אחד במקומו. — לשון הרמב"ם ניתן גם לפרש דאיירי שלא הביא הכבש השני, וכבר שחט הראשון, וקמ"ל דיכול להביאו עתה, ומיהו יש לדון דא"כ בשעת שחיטת הראשון לא היה ראוי לתנופה כיון שעדיין לא היה הכבש השני, וראוי לתנופה לכאורה ראוי לדונו כראוי לבילה דמעכב, וכבר נסתפקו בזה בתו' מ"ז א' ד"ה שיהא, וצ"ע.

נראה דאי תנופה עושה זיקה, הרי גם בהניף הכבשים לעצמם והלחם לעצמו, [דכשר דדיעבד כמ"ש הרמב"ם פ"ח מתמו"מ הי"א], דנמי עושה זיקה, דמצות התנופה שבהן וזקקתן, וכן נראה דלמ"ד אין תנור מקדש, דהתנופה עושה בהן קדושת הגוף, דהא בשתי הלחם הבאין בפני עצמן למ"ד לאכילה אחת, לא יתכן שיאכלו כשהן קדושים רק קדושת דמים, וע"כ שהתנופה מקדשתן קדושת הגוף, וה"נ בצאים עם הזבח, וגם מצות תנופה לא מסתבר שיהא בקדושת דמים, אלא ודאי קדושת הגוף דידהו בזה כאחד עם תנופתן, וגם כיון דלמ"ד תנור מקדש הם קדושים קדושת הגוף, ה"נ למ"ד אין תנור מקדש נמי יש לפרש שהם קדושים קדושת הגוף, וזה אף אי תנופה אינה עושה זיקה.

תוד"ה נפרס וצ"ע שלא יקשה מכאן לרצא דאמר צפ"ק דלמ"ד אין (כ"נ דצ"ל) זריקה מועלת ליוצא דבחסרות מודה, כונתם ז"ל דהא הכא ס"ל אין זריקה מועלת ליוצא מדקתני דצ"ל לא יא' ידי נדרו והלחם פסול, וגם בנפרס ס"ל כן ואי זריקה מועלת לנפרס יש להחיר נשארות באכילה, וזה כחירוף בתרא שכתבו לעיל י"ב ב' וכמשנ"ת לעיל י"ב א' שלהי סק"ד עי"ש, ומיהו בלא"ה איתותב רבא מהא דצעי למימר דאף לר"א זריקה מועלת לחסר.

תוד"ה מששחטה דלשון פסול משמע דאפילו נטמא מקצתו פסול כולו, צ"ע דטפי

שצעת כבשים וגו', ואילו צאיל נזיר לא יוחסו שאר הקרבנות כלל לסל המנחות, אלא דרבא אהדר ליה דמ"מ חזינן דלחם שלמים הוא דמקדש ליה, וסברא לאוקמי והקרבנות על הלחם למנחה שיהא הלחם קיים בשעת הקרבנות, וגם לומר שלא נתחייבו כבשים עד שלא נתחייבו בלחם לר"ט דדריש הכי לעיל מ"ה ב', אבל לא לקדש הלחם. — ק"ק אמאי לא אמרינן דכיון דילפינן לר"ע דכבשים אין צאין בפני עצמן ולצ"נ דלחם אינו צא בפני עצמו, ואילו העולות ילפינן לכו"ע דצאין בלא לחם, הרי מזה מוכח דכבשים הוא דמקדשי ללחם.

שם מה נפשך אי לאכילה אחיין ליכלינהו אי לשריפה כו', נראה דהנידון הוא לפי דשתי הלחם לעולם לאכילה אחיין, וה"נ כשבצאין בפני עצמן נמי ראוי לומר דלאכילה אחיין, או"ד לעולם איכא דם הכבשים שמתירן, וכשבאים בפני עצמן ראוי לדונם כאילו באים כשאין מי שיתירם, ואע"פ שאם באו עם הכבשים ונשפך הדם צעו עיבור נורה, כדין פסולו בדם דטעון עיבור נורה כדאמר פסחים ל"ד ב', מ"מ השתא שמתחלת ביאתם על מנת שלא יהא מי שיתירם הרי דינם כפסולו בגופו שהרי לכך באים, ומש"ה פרכינן דישרפו מידי.

ולאחאמור הרי ראוי לדון מסברא מה כונת התורה בשתי הלחם הבאים בפני עצמן, וניחא בזה הא דאמרינן לקמן ע"ד ב' דמתני' דהתם דבזה יפה כח הכהנים בזה לאפוקי ממ"ד לשריפה אחיין, וקשה הא למ"ד לאכילה אחיין ליכא כלל מ"ד דלשריפה אחיין, אבל למש"כ ניחא דמ"מ שפיר אינטריך למתני' לאשמועינן לאפוקי מסברא דלשריפה אחיין. — ומ"מ נראה דאין הכרח מההיא מתני', דאם איתא אמאי לא קאמר רבה מנא אמינא לה מהך מתני', וגם לא הקשו בגמ' לרב יוסף מהך מתני'.

שם אמר רבה לעולם לאכילה אחיין כו', יש לעיין אם נודמנו להם כבשים לאחר מכאן אם אפשר לנרף אלו החלות, או"ד כבר חל עליהם שם לחם הבא בפני עצמו, ואף דלמ"ד לשריפה אחיין משמע לקמן דאם נודמנו להם כבשים חוזרין ומנטרפין, וכדאמרינן גזירה שמה יודמנו להם כבשים לאחר מכאן, מ"מ למ"ד לאכילה אחיין יש להסתפק, דכיון דכבר הותרו באכילה אינם חוזרים להאסר ולהנטרף לכבשים, וצ"ע. (הערות).

מנחת התנופה שצבכשים כזר נתקיימה, הלכך יש מקום להסתפק אם הלחם צפני עצמו מחייב תנופה. — ולשון הגמ' אותו הלחם טעון תנופה, משמע דאם טעון תנופה יניפו את הלחם צפני עצמו. — ונראה דאף אם אירע שבתחלה הניפו את הכבשים לעצמן ואת הלחם לעצמו, דצדיעבד כשר כמ"ס הרמב"ם פ"ח מתמו"מ הי"א, ואח"כ נאצד הלחם והביאו לחם אחר דנמי היינו צעיינן, אע"ג שהלחם צא תחת הלחם שהונף בפ"ע, ואם הייתה תחלת מנחתן בפ"ע נדדנו דהיה טעון תנופה, דמ"מ השתא שמנחת תנופתן ביחד שפיר היינו צעיינן, אבל אין הדבר ברור, דסו"ס יש לשאול מה הועיל ללחם הזה מה שהניפו לפניו לחם שאצד, הרי אם לא הניף הלחם שאצד פשיטא שהלחם שהביא תחתיו טעון תנופה, ובשלמא אם הונף עם הכבשים שפיר אמרינן שכזר נעשית המנחה כהלכתה, ועכשיו אין לחזור ולהניף הכבשים, וממילא גם לא הלחם, אבל כשמתחלה הניף הלחם לעצמו למה לא יחזור להניף הלחם שהביא עכשיו, וצ"ע בזה.

שם אצדו כבשים לא תיבעי לך דודאי צעי תנופה, רש"י פירש הכבשים השניים, אבל בתו' משמע דפירשו דאלחם קאמר דצעי תנופה שנית עם הכבשים השניים, ונראה דמר אמר חדא ומר אמר חדא ותרוייהו קושטא. (הערות).

שם אצדו כבשים לא תיבעי לך דודאי צעי תנופה, רש"י פירש שהכבשים טעונין תנופה, ותו' פירשו דאלחם קאי דחוזר ומניפו עם הכבשים, [ומיהו יש מקום להסתפק דתיבת ביהדי שבתו' ט"ס, וצ"ל הני, דאם כונתם על הלחם היה ראוי לפרש], ואפשר שיש ללמוד מזה דלעולם אם קדם והניף הלחם בפ"ע, דחוזר ומניפו עם הכבשים, דאין לחלק בין אם היו הכבשים בשעה שהניף הלחם לבין אם לא היו.

שם ואליבא דבן ננס לא תיבעי לך דאמר כבשים עיקר כו', ק"ק מה בכך דכבשים עיקר הא מ"מ איכא מנחת תנופה ללחם, ואם הניף הכבשים לצד צריך להניף גם את הלחם, וא"כ כי אצדו והביא אחרים נמי.

שם אלא כאיל נזיר כו', באמת עיקר שאלת אצ"י הייתה משום דכתיב והקרבנות על הלחם

אִיגְלָאֵי מִילְתָּא שְׁנִרְפוּ צִו"ט שֶׁלָּא כְּדִין עִי"ש, וְכַתֵּב ז"ל לְפָרֶשׁ צוֹה הֵא דְהוּי ס"ד דְּר"י דְּאִסְרוּה שְׁרִיפְתָּן מִשּׁוּם שְׁאִין שׁוֹרְפִין קִדְשֵׁי צִו"ט, דְּר"ל שְׁמָא יוֹדְמֵנוּ לְהֵם כְּבָשִׁים וְנִמְנָא שְׁהִיתָה שְׁרִיפְתָּן שֶׁלָּא כְּדִין עִי"ש, וְלִשּׁוֹן גּוֹזֵרָה מִשְׁמַע קָצֵת כֵּן.

שֶׁם אֵלֶּא לֹא צְבָאוֹת צִפְנִי עֲמָן וְקִתְנִי הַיָּאֵךְ הֵן נֶאֱכָלִין, נִרְאֶה דְּלֹא מִשְׁתִּי הִלָּחֵם הַצְּבָאוֹת צִפְנִי עֲמָן קִאֲמֵרִי, דְּלִשּׁוֹן הֵן נֶאֱכָלִין מִשְׁמַע צְהוּה, וְגַם שְׁפִיר י"ל דְּהַגְזִירָה מִעִיקְרָא אִיתָא וְלַעֲלוֹם לֹא הִיוּ נֶאֱכָלִין, אֵלֶּא כּוֹנֵחַם דְּכִיוֹן דְּצְבָאוֹת צִפְנִי עֲמָן נֶאֱכָלִין א"כ תּוֹרַת מִנְחָה עֲלֵיהֶן וְאֵם יֵשׁ לְכַהֲנִים חֶלֶק צֶהֶן דִּין הוּא דֹאף צְבָאוֹת עִם הַזֶּבַח לֹא יִהְיוּ נֶאֱכָלִין. (הַעֲרוֹת).

שֶׁם אֵלֶּא לֹא צְבָאוֹת צִפְנִי עֲמָן וְקִתְנִי הַיָּאֵךְ הֵן נֶאֱכָלִין, לְפִמְש"כ לְעִיל דְּהֵא דִידְעִין דְּנֶאֱכָלִין הוּא מִשּׁוּם דְּדִינִין לְהוּ צְבָאוֹת עִם הַזֶּבַח, א"כ לְפִי מַה שֶּׁסָּבְרוּ שֵׁשׁ לְחֶלֶק צִינִיָּהֶם, מִנָּה יִדְעִי צִאֲמַת דְּנֶאֱכָלִין, וְאִפְשָׁר דְּקִבְלָהּ הִיתָה צִידֵם, א"כ מִהִיקִישָׁא דְּרִבָּא לְצְבוֹרִים.

שֶׁם רַב יוֹסֵף אָמַר לַעֲלוֹם לְשִׁרְיָה אֲתִיין כּו', נִרְאֶה דְּאִין הַכּוֹנֵה שׁוֹה קִרְבָּן מִחֻדָּשׁ שְׁמִנְאוֹת צְרִיפָה כְּמוֹ פֶּר וְשַׁעִיר שֶׁל יוֹהֲכ"פ, דְּלֹא מִצִּינוּ מִצּוֹה זו, אֵלֶּא נִשְׂרָף לְפִי שְׁאִין לוֹ מִי שִׁתִּירֵנוּ, וְכִמְצוּרָא צִמְסִקְנָא דְּאֵם נּוֹדְמֵנוּ לְהֵם כְּבָשִׁים הִרִי הִלָּחֵם מִצְטָרֵף וְנֶאֱכָל, וְא"כ שְׁרִיפְתּוּ מִשּׁוּם דְּלִיכָא כְּבָשִׁים, אֵלֶּא דְּמ"מ ס"ל לְמִסְקָנָא דְּכֶהֱאִי גּוֹוִנָא חֲשִׁיבָא שְׁרִיפְתּוּ לְוֹרֵךְ הַיּוֹם וּמוֹתֵרָת, שְׁהִרִי אֲמֵרִין מִתּוֹךְ צְהַבְעֵרָה אֵלֶּא דְּבַעִי לְוֹרֵךְ הַיּוֹם, וְכֶהֱאִי גּוֹוִנָא חֲשִׁיב לְוֹרֵךְ הַיּוֹם, כִּיוֵּן שֶׁכֵּן הִיא הַמִּצְוָה, לְהַצִּיאֵם, וְלִשְׁרַפֵּם כְּשֶׁלֹּא יִהְיֶה מִי שִׁתִּירֵם. (הַעֲרוֹת).

שֶׁם רַב יוֹסֵף אָמַר לַעֲלוֹם לְשִׁרְיָה אֲתִיין וְה"ט דְּלֹא שְׁרִפִּין לְפִי שְׁאִין שׁוֹרְפִין קִדְשֵׁי צִו"ט כּו' הִכָּא דְּמִצְוֹתָן בְּכָךְ כּו', יֵשׁ לְהַצִּין מַה הוּי ס"ד דְּר"י, וְאִפְשָׁר דְּהֵא דְּנִשְׁרִפִּין הוּא מִשּׁוּם דְּדִינִין לְהוּ צְבָאוֹת עִם הַזֶּבַח וְנִשְׂרָף הַדָּם, כִּיוֵּן שְׁאִין מִי שִׁתִּירֵם וְכִמְש"כ לְעִיל, הִלֵּכֵךְ הוּי סָבֵר דְּנֶהֱי דְּלֹא צִבּוֹר לְוֹרֵה מִשּׁוּם דְּתַחֲלָתָן לְכָךְ צָאוּ, אֵבֶל מ"מ אִין דִּינֵם צְרִיפָה כְּמִצְוֹת הַיּוֹם שְׁתֵּהֵא נַעֲשִׂית צִו"ט, אֵבֶל צִלִּילָה שְׁפִיר יוֹכֵל לְשִׁרְפָן דְּאִין שְׁרִיפְתָּן כְּדִין קִדְשֵׁי פְסוּלִין, כְּמ"שׁ תּוֹד"ה לְפִי, וְנִיחָא קוֹשִׁית הַגֵּרָע"א ז"ל.

שֶׁם אָמַר רַבֵּה לַעֲלוֹם לְאֲכִילָה אֲתִיין גּוֹזֵרָה שְׁמָא יוֹדְמֵנוּ לְהֵם כְּבָשִׁים לְשָׁנָה הַצָּהָה כּו', לְכַאֲוֵרָה טַעֲמָא דְּר"י צִמְמוֹךְ דְּשְׁמָא יוֹדְמֵנוּ לְהֵם כְּבָשִׁים לְאַחַר מִכְאֵן, שְׁיִכָּא נְמִי אִי לְאֲכִילָה אֲתִיין, דְּנִרְאִין הַדְּבָרִים דְּאֵם כְּבֵר נִתְקַיְימָה מִצְוֹת שְׁתִּי הִלָּחֵם כְּבָאִין צִפְנִי עֲמָן, הִרִי גַם אֵם יוֹדְמֵנוּ לְהֵם כְּבָשִׁים לְאַחַר מִכְאֵן, כְּבֵר אִי אִפְשָׁר לְהַצִּיאֵם עִם לָחֶם כִּי כְּבֵר נִתְקַיְימָה מִצְוֹת שְׁתִּי הִלָּחֵם, וְכְבָשִׁים אִינֵם צָאִים צִפְנִי עֲמָן לְר"ע, וְכֵל עוֹד שֶׁלֹּא נֶאֱכָלוּ מִשְׁמַע שְׁאִפְשָׁר יִהְיֶה לְחֻזּוֹר וְלִנְרָפֶם עִם הַכְּבָשִׁים, וְכִמוּ לְמ"ד לְשִׁרְיָה אֲתִיין, וְאִע"ג דְּהוֹנְפוּ כְּבָאִים צִפְנִי עֲמָן, מִשְׁמַע דְּמ"מ יוֹכִילִים לְחֻזּוֹר וְלִשְׁמַשׁ כְּבָאִים עִם הַכְּבָשִׁים, וְאִפְשָׁר דְּתַחֲלָתָהּ הַנִּפְתָּח הוּא עַל מִנָּה כֵּן, וְאֵם כְּבֵר נֶאֱכָלוּ נִרְאֶה דְּכְבֵר נִגְמֵרָה מִצְוֹתָן כְּבָאִים צִפְנִי עֲמָן וְשׁוּב אִי אִפְשָׁר יִהְיֶה לְהַצִּיא כְּבָשִׁים, וְכֵן לְמ"ד לְשִׁרְיָה אֲתִיין, נְמִי הַטַּעַם מִשּׁוּם שְׁאֵם יִשְׁרְפוּ תְּגִמֵּר מִצְוֹתָן וְאִי אִפְשָׁר יִהְיֶה לְהַצִּיא כְּבָשִׁים, וְאִין הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּחִסּוּסִים עַל הִלָּחֵם שֶׁלֹּא יִשְׂרָף כִּי אִילִי יֶאֱכָל, דְּאֵם מִצְוֹתָן צְרִיפָה עֲכָשִׁיו מַה אִיכְפַּת לָן אֵם יִשְׂרָף, אֵלֶּא הַטַּעַם מִשּׁוּם הַפְסָד מִצְוֹת הַכְּבָשִׁים עִם הִלָּחֵם], וְלִפִּי זֶה הו"מ לְמִימֵר הֵאִי טַעֲמָא דְּשְׁמָא יוֹדְמֵנוּ לְהֵם כְּבָשִׁים לְאַחַר מִכְאֵן, אֵלֶּא דְּטַעַם זֶה לֹא סָגִי אֵלֶּא עַד שְׁקִיעַת הַחֲמָה אֵבֶל צֵתֵר הִכִּי לִיכְלִינָהוּ, שְׁהִרִי כְּבֵר אִי אִפְשָׁר לְנִרְפֶּם עִם כְּבָשִׁים, אֵבֶל קֶשֶׁה דְּגַם הֵאִי טַעֲמָא דְּאֲמִרִין שְׁמָא יוֹדְמֵנוּ לְהֵם כְּבָשִׁים לְשָׁנָה הַצָּהָה כּו', נְמִי לֹא סָגִי צִיָּה אֵלֶּא שֶׁלֹּא לְאֲכָלֵם עַד שְׁקִיעַת הַחֲמָה, אֵבֶל צֵתֵר הִכִּי הִרִי לַעֲלוֹם כְּבֵר נִזְרָק דֵם הַכְּבָשִׁים, וְשְׁפִיר יֵשׁ לְאֲכָלֵם, וְצ"ל דְּחִיִּישִׁין שְׁמָא יוֹדְמֵנוּ לְהֵם כְּבָשִׁים לְשָׁנָה הַצָּהָה וְיִשְׂרָף הַדָּם דְּלֹא הִלָּחֵם נִשְׂאֵר צְאִיִסוֹרוֹ, וְאִתִּי לְמִיכְלִינָהוּ, וְאִף שֶׁהַחֲשֵׁשׁ רְחוֹק לְחוּשׁ לְנִשְׂרָף הַדָּם מ"מ חֲשָׁשׁוֹ, א"כ אִי אִפְשָׁר לְתַקֵּן שֶׁלֹּא יֶאֱכָלוּ עַד שְׁקִיעַת הַחֲמָה דְּמִילְתָּא דְּתַמִּיָּה לְאִינְשֵׁי הוּא כִּיוֵּן דְּכָל שָׁנָה נֶאֱכָלִים מִצְעוֹד יוֹם עִם זְרִיקַת דֵם הַכְּבָשִׁים וְהַקְטֵרֵת הָאִיִמּוֹרִים, מִשְׁא"כ צְרִיפָה דְּכָל שָׁנָה אִינֵם נִשְׂרָפִים שְׁפִיר אִפְשָׁר לְאַחֵר זִמָּן שְׁרִיפְתָּם.

אֲחֵרִי כְּתִבִּי רִאֲשִׁית צִסְפֵּר מִרְן זִלְלָה"ה סֶל"צ ס"ק י"ט שְׁכַתֵּב דְּגַם אֵם נֶאֱכָלוּ אִו נִשְׂרְפוּ שְׁתִּי הִלָּחֵם הַצָּאִין צִפְנִי עֲמָן כְּדִינֵם, מ"מ אֵם אֲח"כ נּוֹדְמֵנוּ לְהֵם כְּבָשִׁים חֻזְרִים וּמִצִּיאִים כְּבָשִׁים עִם לָחֶם כְּדִינֵם, וְעִי"ש שְׁכַתֵּב דְּאֵם אִירַע כֵּן, כִּאִילוֹ

כאילו בא למעט שאינם מקדשים אותו בתנופה שקודם שחיטה, וכן פרש"י יצמות ק"ד ז', ואף אם נימא דלמ"ד אין תנור מקדש, תנופתו מקדשתו קדושת הגוף ליפסל בלינה ושלל יהא להם פדיון, ע"י מש"כ לעיל מ"ו א', מ"מ קדושה זו אין הכבשים גורמים ללחם דגם אם הונף לעצמו מתקדש קדושת הגוף, והקדושה שהכבשים גורמים ללחם היא רק ע"י שחיטתו, והיינו לענין להפסל ביואל, ומיהו לפי ענין הברייתא משמע דבא גם לומר דשחיטה מקדשת ולא זריקה ולאפוקי מראב"ש. — לשון הברייתא ע"ח ז' מלמד שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת הזבח, מתפרש דבא לומר דלחמי תודה אין קדושין קדושת הגוף אלא בשחיטת הזבח.

שם דאר"י הכל מודים שצריך שיהא לחם בשעת שחיטה, לכאורה מקרא דכל עשיותיו נמי ידעין דצריך שיהא לחם בשעת שחיטה, דהא שחיטה בכלל עשיותיו, ואכתי זבח מיותר, ולמש"כ תו' דר"ל דצריך שהלחם יהא בפנים, אע"ג דלראב"ש עדיין אינו נפסל ביואל בשחיטה, ניחא, ונראה דגם לרבי יש חידוש דבר' יוחנן, דהא קודם שחיטה אינו נפסל ביואל, והיה מקום לומר דהשחיטה תקדשו גם בחוץ ויוקדש ויפסל, קמ"ל דאינו מתקדש בחוץ.

שם לאבי תפיס פדיונו לרבא לא תפיס פדיונו [כג' רש"י ותו'] בשלמא לרבא היינו דאיכא בין רבי כו', יעוי' לעיל מ"ו א' בתוד"ה ואיזו ובמש"כ שם, ותוכן הדברים כפי מה שגדדנו שם דאי תנור מקדש אין לחלק בין שמי הלחם לכל המנחות דמשנתקדשו בכלי אין להם פדיון ולא תפיס פדיונו, וע"כ סוגיין בלא נתקדש בכלי, ואע"ג דלרבי תנור מקדש, מ"מ הכא בלא נתקדש איירי, ולרבי אליבא דאבי אע"ג דלא נפיק לחולין בפדיון מ"מ נתפס קדושה גם על המעות שמחלל עליהם, כאילו יש כאן גם קדושת דמים, ולרבא אליבא דרבי לא נתפס קדושה במעות, ולראב"ש אחר שחיטה יש להם פדיון, אבל אחר זריקה אפילו זריקה שלא לשמה כבר אין להם פדיון, דלא גריעא זריקה שלא לשמה מנתקבל בכוס ועומד לזרוק דלא מהני פדיון כמבואר פסחים י"ג ז', ואמרין דבשלמא לרבא איכא בין רבי לראב"ש דלרבי לא תפיס פדיונו ולראב"ש איכא למימר דאחר זריקה

שם אלא אר"י גזירה שמא יזדמנו להם כבשים לאחר מכאן, פרש"י שיונפו עמהם וישמשו כשמי הלחם הבאים עם הזבח, ומבואר דמה שתחלת ביאתו לשמש כבאין בפני עצמן אינו מונעם מלשמש אח"כ כבאין עם הזבח, ושמא לכתחלה דעתו על כך. — ומה שחזר ומניפס עם הלחם אף שכבר קיים בהם מנות תנופה, הוא משום דתנופה קמייחא היתה לשם באים בפני עצמן, אבל בבאים עם הזבח והניפס לעצמם י"ל דתו אין חוזר ומניפס עם הכבשים, שכבר קיים בהם מנות תנופה, כיון שינא בזה כמ"ש הרמב"ם דהניף זה לעצמו וזה לעצמו ינא, ומיהו באדדו כבשים מבואר בתוד"ה אדדו דחוזר ומניף הלחם עם הכבשים, וה"נ י"ל דחוזר ומניפס לקיים מנות תנופה דלכתחלה שהיא שניהם יחד, ול"ע בזה. — ע"י לעיל נדדנו לפרש שאם יזדמנו כבשים לאחר שריפת הלחם שאי אפשר יהיה להביאם, והיינו גזירה.

נראה דרב יוסף ס"ל דאם היו באים לאכילה דלא היה לחכמים לבטל מנות אכילתן משום החשש שמא לשנה הבאה יאכלום קודם זריקת הדם של הכבשים, [ובלשון הרמב"ם פ"ח מתמו"מ הט"ו שמא יביאום לעצמם], והלכך קים ליה דתנא דהאי ברייתא ס"ל דלשריפה אחיין, ומתני' דלקמן ע"ד ז' למאי דמפרשין לה התם אחיין לאפוקי מהאי חנא, ולתנא דמתני' דסביר לאכילה אחיין, ס"ל לרב יוסף דאמנם נאכלין, וניחא בזה טפי דבזו יפה כח הכהנים דבאמת אכלי להו, וכהנים דריצ"ז נמי ס"ל הכי דאמנם נאכלים, וכן מתני' דפסחים ע"ו ז' אי מתפרשא בבאים בפני עצמן עי"ש ע"ז א', נמי לרב יוסף נאכלים ממש.

שם רבא אמר לאכילה אחיין כו' ולאו מטעמיה, ר"ל דס"ל כדיחויא דאביי.

שם מה זכורים בפ"ע כו' ומינה מה זכורים לאכילה כו', אע"ג דבן ננס ע"כ לא ס"ל האי היקישא, דהא ס"ל שאינם באים בפני עצמן, מ"מ מסתבר ליה לרבא דלר"ע ראוי למידרשיה, ומשמע דס"ל לרבא דמסבירא אי אפשר להכריע אם לאכילה אחיין או לשריפה.

תוד"ה אדדו ול"ד לזו תודה וזו לחמה כו', ע"י לעיל א' נתבאר טעמא דמילתא.

מ"ז א' ת"ר כבשי עזרת אין מקדשין את הלחם אלא בשחיטה כו', לשון זה מתפרש

על שחטן לשמן חורק דמן שלא לשמן שהזכיר רבי וע"ז קאמר לעולם אינו קדוש עד שישחוט לשמן ויזרוק דמן לשמן, הרי דבזרק שלא לשמן לא קדוש אע"ג שכבר נתקבל בכלי, וז"ל דיתפרשו דברי ראב"ש כמימרא בפ"ע ולא על דברי רבי שצרישא, ודוחק.

תוד"ה שיהא ושמה אפילו ראוי לא בעינן, אפשר דכיון דאם הניף זה לעצמו וזה לעצמו יצא כמ"ס הרמב"ם פ"ח מתמור"מ הי"א, דסגי כשראויים לתנופה כל אחד לעצמו, אע"ג שלא היו ראויים לתנופה ביחד, והלכך אם א"צ לחם בשעת שחיטה, שפיר מציאו אחר שחיטה.

מ"ז ב' דתנן אימורי קדשים קלים כו', משה"ק תו' דהוה ליה לאתויי רישא דבשר ק"ק שיצא דהוי דומיא דשחי' הלחם, י"ל דאי הוי מייתי לה, היה צריך בשר הכי כד אמר לחומרא אמרינן לקולא לא אמרינן להאריך ולפרש דאע"ג דבבשר עצמו אף לקולא אמרינן בבשר ק"ק לאפוקיה מידי מעילה, אבל לחם דלאו גופיה דזיבחה הוא שמה לחומרא הוא דאמרינן ולא לקולא, ולכך אייתי רק סיפא דלחומרא.

שם מאי מדזריקת פיגול קצעה ללחם בפיגול צינא כבשר כו' או"ד לחומרא אמרינן לקולא לא אמרינן, יש לעי' והא בעלמא קי"ל למעוטי בפלוגתא עדיף, וכיון דרבי וראב"ש ס"ל דקדוש ואינו נותר, ור"א ור"ע נמי אפשר דסברי הכי מהיכי תיחי נסתפק דשמה פליגי, ונראה מזה דלרבי דאמר קדוש ואינו קדוש פשיטא לגמ' דאם יצא הלחם דאין זריקה מועלת לו, אף אי בעלמא זריקה מועלת ליוצא, דכיון דעדיין חסר בקדושת הלחם ויצא אין סבירא שהזריקה תועיל לו, והלכך ר"ע ודאי פליגי עליה דרבי, ומיבעיא ליה אם פליגי גם לומר דניתר בשלא לשמה או לא, וכן משמע לשון הגמ' לעיל דאמרינן אלא אליבא דהאי תנא, משמע דאיכא תנא דפליגי עליה דרבי, ואליבא דידיה מספקא ליה אם הלחם נותר בזריקה דשלא לשמו.

לענין הלכה ראוי לפסוק דשחט לשמה חורק שלא לשמה אין הלחם נותר, כיון דרבי וראב"ש הכי ס"ל וספק אם ר"ע פליגי ואין ספק מוציא מידי ודאי, ובשחי' הלחם שיצאו בין שחיטה לזריקה חורק הדם חוץ לזמנו ראוי לפסוק כר"ע דיש בלחם

שלא לשמה אע"ג דלא נפיק לחולין מ"מ תפוס פדיונו, אלא לאצ"י דלרבי תפוס פדיונו מאי איכא בין רבי לראב"ש, ומתרינן לאיפסולי צינא, דלרבי נפסל ולראב"ש לא נפסל, דאע"ג דזריקה שלא לשמה מהני דלא יועיל פדיון, אבל לא מהני לאיפסולי צינא, ובה מיושב מה שנתקשו בזה לעיל שם.

שם רא"א אין בלחם משום פיגול כו', יש לעי' דלא קתני אי מועלין בהם כדקתני בכל פלוגתייהו דר"א ור"ע בזריקה מועלת ליוצא במעילה ו' ב', ולכאורה מזה מוכח דלקולא לא אמרינן. (הערות).

שם רא"א אין בלחם משום פיגול, בשטמ"ק הקשה דמשמע דבכבשים יש פיגול ואמאי הא כיון דהזקקו זל"ז בשחיטה אבד הלחם אבדו הכבשים וכיון דהלחם נפסל צינא הר"ז כאבד הלחם, ומה שחירו בהשמות דאבד הלחם אבדו הכבשים היינו רק לאיסור אכילה ולא לפסול הקרבן, קשה מהיכי תיחי לומר כן, הרי בפשוטו הקרבן נפסל באבדת הלחם, וכן אמרינן לעיל מ"ו א' איפסיל לחם תיפסל נמי תודה, ואולי אפשר לומר דס"ל לסוגיא הכא דרק בנפרס דגרע אמרינן איפסל לחם תיפסיל נמי תודה ולא צינא אף למ"ד אין זריקה מועלת ליוצא, וקושיא הגמ' מ"ו א' מנפרס, עי' י"ב א' ב', ובתוד"ה ה"מ שם, ואפשר שזו כונת השטמ"ק בגליון בא"נ שכתבו, ושמה גם בהשמות כונתם לזה, וז"ע.

שם אר"ש הני תנאי כרבי ס"ל כו', ר"ע ע"כ כרבי דאי כראב"ש לא אמרינן זריקה מועלת ליוצא לקדש הלחם, כדחנן גבי תודה ע"ח ב', ור"א אמנם מצי סבר כראב"ש, אלא דלרבותא אמרינן דאף אי ס"ל כרבי אין בלחם משום פיגול דאין זריקה מועלת ליוצא, וז"ע מאי קשיא ליה להגרע"א ז"ל, ועי' שטמ"ק בהשמות.

תוד"ה עד יש לחלק דשלא לשמה עוקר הקרבן ועושהו קרבן אחר, ר"ל דיש לחלק דשלא לשמה גרע מחוץ לזמנו וכדמצינו לענין קידוש הלחם דחוץ לזמנו קידש ושלא לשמה לא קידש, אבל אין כאן ענין של קרבן אחר, ובפסחים י"ג ב' חילקו בין גופא דזיבחה ללחם.

בא"ד א"נ ה"נ צעי למימר ויהיה ראוי לזריקה, וז"ע אף אפשר לפרש כן הרי ראב"ש קאי

משום פיוגול, לא מיבעיא אם נפרש דלגד דלר"ע
 בשלל לשמה אין הלחם נותר, דלפי זה גם רבי מצי
 סבר דיש בלחם משום פיוגול, א"כ ודאי הלכה
 כר"ע לגבי ר"א, אלא אף לפי מה שצדדנו דלרבי
 אין בלחם משום פיוגול, נמי ראוי לפסוק כר"ע
 לגבי רבי, ואין לזקק כאן דעת ראב"ש דבזה כבר
 הוכרעה ההלכה כרבי, והוא ליה פלוגתא דרבי
 ור"ע והלכה כר"ע, וכן פסק הרמב"ם בפ"י
 מפסח"מ ה"ט וכן פסק בה"ח שם דהלחם אינו
 נותר. — דברי ר"פ לא נאמרו אלא בלשון קושא,
 ולכן ראוי למיפסק כרב ששת, כמ"ש הכ"מ שם,
 [ומיהו בזכרים ז' א' משמע דר"פ הכי ס"ל
 לקושטא דמילתא ע"ש], וגם רשב"י ורחב"א נקטו
 כרב ששת.

שם או"ד לחומרא אמרינן כו', א"ה, ע"י מש"כ
 לעיל י"ב א' סק"ז ד"ה ואפשר.

שם מתקיף לה ר"פ וממאי דכי איתנהו אבראי
 פליגי כו', יש לעי' א"ה מ"ש דפליגי לענין
 פיוגול, ואמאי לא פליגי בעשה בהכשר אם הלחם
 נאכל, ודוחק לומר דנקטו בפ"ג לדיוקי דאיתנהו
 אבראי אף לר"ע אין הזריקה מועלת לו כיון דלאו
 גופא דזיבחא הוא, דא"כ הוה ליה לפרושי בהדיא
 דבהדר עייליה פליגי, גם לא משמע דנקט לה
 לדיוקי לר"א דבלחם הוא דאין משום פיוגול הא
 הכבשים מפוגלים אע"ג דהוי כאבד הלחם, ע"י
 בשטמ"ק בהשמות בזה, ושם אתי לאשמועינן
 דחוץ לזמנו קידש הלחם.

שם והאר"ג אמר רב זריקת פיוגול אינה מביאה
 לידי מעילה כו', א"ה, ראיתי להעתיק כאן
 מש"כ בזה בחו"ב מעילה. ג' ב' אר"ג אמר רב
 זריקת פיוגול כו', נראה דבטאת שזרק דמה שלא
 לשמה פשיטא ליה שאינו מוציא מידי מעילה, דהא
 לא מצאנו בתורה שהזריקה מוציאה מידי מעילה,
 אלא דמהיתר אכילה הדבר מובן, וא"כ בקרבן
 פסול שאין בו היתר אכילה מנלן שהזריקה מוציאתו
 מידי מעילה, ואף דאשכחן זריקה מועלת ליוצא או
 לטמא, מ"מ כשהזריקה בפסול גרע, והרי צ"ל
 כולו נמי אין זריקה מועלת כדאמר מעילה ו' א',
 וכן צ"ל דם כדאמר מעילה ז' א', והכא הפסול
 בזריקה, והר"ז כיצא הדם והבשר כולו, וכן
 במתניתין תנן דזרקו פסולין מועלין, וכך לי זרקו
 בפסול כמו זרקו פסולין, וכן פסח שזרק דמו שלא

לשמו נראה דאין מועלין באימורין דלא שייך
 לקרותם קדשי ה' כיון דליכא מנחה להקטירן, והרי
 הזריקה גרעה את חשיבותן ולא הוסיפה, ואף דאם
 עלו לא ירדו, מ"מ לא עדיפי מאימורי קדשים
 קלים שהעלין לפני זריקת דמים שאין מועלין בהן
 כדאמר זכאים פ"ה ב', ואף שכבר עלו ומנחה
 להקטירן, דקדושת אס עלו לא ירדו אין בה כדי
 להציא לידי מעילה, ורק שלא להוציא מידי מעילה
 סגי בהכי כמבואר מעילה ב' ב', ודוקא בזריקת
 פיוגול היה מקום לומר דבכלל חידוש התורה
 דבהרצאת כשר כך הרצאת פסול, הוא גם שהזריקה
 פועלת בקרבן כל הדברים שהזריקה כשרה עושה,
 וכדאמרינן באמת מה"ט דקידש הלחם, וכן נמי
 מוכחין מזה דפקע פיוגולו של הדבר הנקטר כי
 היכי דליהוי הקטרה בהכשר, דגם להציא אחרים
 לידי פיוגול בעי מדה מסוימת של הכשר, ולכן אף
 שהבשר אסור, והאימורין של קדשים קלים אין
 מנחה להקטירן, מ"מ י"ל דהזריקה קבעה דינא
 לענין מעילה בזריקה כשרה, והיינו דאשמועינן רב
 גידל שאין הדבר כן, ולענין מעילה דין זריקת
 פיוגול בזריקת פסולין, ובזריקה פסולה, ובאמת
 דרהיטא דמתני' דשחטן חוץ לזמנו מועלין משמע
 נמי דהיינו גם לאחר זריקה, ולמ"ד היתר אכילה
 שנינו, הרי ע"כ מתני' לאחר זריקה, דהא היינו
 דקאמר דחוץ לזמנו לית ליה היתר אכילה ע"י
 הזריקה ולכן מועלין, ולכאורה מוכח מזה דרב לא
 ס"ל היתר אכילה שנינו, דא"כ היינו מתני', וכן
 כל הני אמוראי דשו"ט בהא דר"ג, ועי' תו'
 מעילה ו' א', וי"ע.

במנחות מ"ז ב' אמרינן דלראב"ש זריקה היא
 דמקדשה ללחם דאם זרק חוץ לזמנו לא
 קידש הלחם מדרב גידל, ולכאורה תמוה דהא
 בהדיא תנן דשחטה חוץ לזמנו קידש הלחם, ועכ"פ
 הרי ודאי דדין המשנה אמת אף לרב גידל, ונראה
 מזה דגמ' הוי ס"ל לקושטא כשינויא דר' אבא,
 ולפי זה בזריקה באמת לא קידש הלחם, והא
 דמסיק לאו איתותב דרב גידל, היינו כמסקנא
 דסוגיא דמעילה ג' ב' דלא מחלקינן בין שחיטה
 לזריקה, אלא מחלקינן בין קידוש הלחם לבין להוציא
 מידי מעילה וכמש"כ בשטמ"ק, וה"ק דאם לא
 נחלק הרי איתותב רב גידל, וכן פירש מרן זללה"ה
 במנחות סימן ל"ב ס"ק י"ד. (עד כאן).

לכתחלה כתבו בתו' כאן דפשיטא דאסור. — ע"ע
במש"כ לקמן מ"ח א'.

בחדושי הגרע"א ז"ל כתב ג"כ דמשמע דכצנשי
עצרת נשארה האיבעיא, [ולא נתפרש
היכי משמע], והקשה ז"ל דהא לעיל מ"ו א'
אמרינן דאס"ד שחיטה עושה זיקה איפסיל ליה
לחם תיפסל נמי תודה, ומתרינין רק משום
דרחמנא קרייה שלמים, וא"כ כצנשי עצרת צדין
הוא שיפסלו, וכוננו ז"ל לפמש"פ רש"י התם דגם
בס"ד מפרשינן לצרייתא דהתם דהדס יורק לשם
שלמים ואפילו הכי פרכינן דתפסל, וא"כ דכוותה
הכא כצנשי עצרת שלא לשמן, והנה לפמש"כ
דאמנם פשיט ליה ר"ז דלא מהני הרי ניחא שפיר,
אלא דגם בלא זה ניחא, דאף אי מפרשינן התם
דהדס יורק לשם שלמים לאו שלא לשמה הוא
דתודה לשם שלמים כשרה כדאמר זבחים ז' א',
ויש לפרש דגם בקושיא התם ידע הגמ' מזה,
והלכך אין כאן שלא לשמה, ואכתי איכא למיבעיא
בשלא לשמה ממש, וכש"כ לדעת הרמב"ם דהדס
יורק לשם תודה ע"י מש"כ בזה לעיל שם, ולהלן
נתבאר דברי התוד"ה והרי תודה ע"ש.

שם ולא והרי פסח כו', יש לעי' ולימא ליה ולא
והרי כצנשי עצרת גופייהו אס' שחטן בלא לחם
לשמן פסולים לר"ע, ואם שחטן שלא לשמן כשרים,
דהא אף עס לחם שחטן שלא לשמן לא קידש
הלחם, ושמה בלא לחם כלל גרע טפי ופסול אף
שלא לשמה, א"נ לא נשנה דין זה בהדיא אליבא
דר"ע, ועדיפא ליה למיפרכ' מפסח שהדין מפורש.

(הערות).

שם פסח קודם חלות כו' וכשר שלא לשמן,
הרמב"ם בפט"ו מפסח"מ הי"א פסק כבן
בתירא בזבחים י"א ז' דפסח ששחטו צ"ד שלא
לשמן פסול, משום דרבי התם קאי כוותיה וכן
טובא אמוראי התם שקלו וטרו אליביה, אבל דעת
הראב"ד שם דהלכה כר' יהושע, וצלקוטי הלכות
סייע דעתו מסוגיין, ואין מזה כ"כ ראייה דהכא
עיקרו צעי למימר פסח קודם זמנו, ונקט קודם
חלות שנתפרש במתני' דהתם בדברי ר' יהושע.

(זבחים י"א).

שם ת"ר שחט שני כבשים על ארבע חלות מושך
שחים מהן ומניפין והשאר נאכלות צפדין כו',
רהיטת לשון הגמ' דשינויא דר"ח דחולין ממילא

שם לאו איתותב דר"ג א"ר, יעוי' בשטמ"ק
שפירשו דזריקת פיגול שפיר מקדשא ללחם
כדתנן לקמן ע"ח ז' שחטה חוץ לזמנה קידש
הלחם, וכדמפרשינן במעילה ג' ז', ור"ל דאם נימא
דר"ג א"ר גם לענין קידוש אמר, הרי איתותב,
וכן פירש מרן זללה"ה בסל"צ ס"ק י"ד, וכמ"ש
בחו"צ מעילה שם.

שם מהו שזרוק כו', משמע דפשיטא ליה שאם
זרק הבשר מותר באכילה, ולא קמיבעיא ליה
אלא אם ראוי לעשות כן, וכ"מ בתו' ד"ה מהו,
ור"ז אהדר ליה דאף צדיעבד הבשר אסור,
והרמב"ם פסק דהוי ספק, ועיין כ"מ, וצ"ע.
(הערות).

שם צעא מיניה ר' ירמיה מר"ז כצנשי עצרת
ששחטן לשמן ואצד הלחם מהו שזרוק דמן
שלא לשמן כו' א"ל יש לך דבר שאינו כשר לשמו
כו', אפשר דר"י תרתי קבעי חדא אס' תועיל זריקה
שלא לשמה להחיר הבשר, שהוא עכשיו צדין אצד
הלחם אצדו הכבשים, ואח"ל דזריקה שלא לשמה
תועיל, מהו שיעשה כן לכתחלה, [ומיהו י"ל דהא
פשיטא ליה שאם הזריקה תועיל דראוי לעשות כן
לתקוני' וזבחה כדתניא לקמן מ"ח א' בשחט ד'
כבשים, ולא מיבעיא ליה אלא אם הזריקה שלא
לשמה תועיל, אבל אם ידע ההיא צרייתא לכאורה
לפי' קמא שברש"י שם מבואר ג"כ שלאחר שנשחט
לשמו ונדחה מלשמו לא תועיל זריקה שלא לשמה,
ואין נראה לחלק בין אם נדחו מלשמו ע"י אצדת
הלחם לבין אם נדחו מלשמו מחמת שנעשו כבשים
אחרים כמנותן, וע"כ דלא ידע הצרייתא, ומיהו
י"ל דכל קרבן שאינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו
אין מקום לאסור בו שלא לשמו, ולכן לא נסתפק
אלא אם הזריקה שלא לשמה תועיל, ור"ז אהדר
ליה דלא מצאנו קרבן שנשחט ונדחה שתועיל לו
זריקה שלא לשמו להכשירו, ולפי זה נפשטה הבעיא,
וצ"ע ברמב"ם פי"ז מפסח"מ ה"כ שפסק דספיקא
הוי, וכבר הקשה כן בצ"מ שם, ומ"ש שם בשם
הרי"ק דכיון דלאו בלשון פשיטות איתמר משמע
דלא נפשטה הבעיא, לא נתפרש, דכש"כ השתא
דאמר לה בלשון דלא אשכחן דכוותה, דודאי
נפשטה הבעיא, ומיהו קודם שחיטה אף אי תנופה
עושה זיקה נסתפקנו לעיל מ"ו סע"א דאפשר
בזה מהני אם זרק שלא לשמה, אלא דלענין

לרבי דשחיטה מקדשת קדושה גמורה ליפסל ציונא
אין מתקדשות אלא שמים.

ומיהו מהא דפרכין לימא תיהו תיובתא דר'
יוחנן מהא, ומוקמינן דאמר יקדשו שמים
מתוך ארבע, ולפרש"י נדחה הא דר"ח וברייתא
כראז"ש דוקא, מוכח דגם לראז"ש איירי כשאמר
יקדשו שמים מתוך ארבע, וגם למה שזדדנו דהא
דר"ח קאי למסקנא, ומיתוקמא ברייתא גס כרבי,
מ"מ לא יתכן למיפרך עליה דר' יוחנן מהא דמצינן
לפרושי ברייתא כרבי, אם איתא דאי מוקמינן לה
כראז"ש ל"ק ליה, דשפיר מוקי לה ר"י כראז"ש,
וע"כ דגם לראז"ש לא מיתוקמא אלא באמר קודם
שחיטה שיקדשו שמים מתוך ארבע, דאם נתכוין
שכולם יוקדשו במחלט להיותם משמשים יחד דדין
זיקה וצדין שיהיה לחם בשעת שחיטה, ליכא קרבן
כי האי ולא נתקדשו כלל, וכמו בתורה כשאמר לא
יוקדשו מ' אלא אם כן יוקדשו פ', ומבואר מזה
דלראז"ש גס כשאמר יוקדשו שמים מתוך ארבע
נעשו כולם ראיות במחלט להיות השמים, ויכול
לברור חיזה שמים שירצה קודם זריקה ולפדותן
ושהזריקה תקדש רק את האחרות, עי' תוד"ה הא
ובשטמ"ק אות א', [ואין לדון כאן מדין ברירה
אף למ"ד יש ברירה, דלא איירי באמר יוקדשו שמים
שאני עתיד לברור, ובחידושי צית מאיר לא כ"כ
ול"ע כעת], ואל תתמה היכן אשכחן דכוותה
שמתקדשות ארבע שיוכלו לשמש לקרבן שמלותו
שמים, דהרי אדם החייז חטאת יכול לשחוט כמה
חטאות וכולן ראיות להתכפר לו בהן וזורק דם
חיזה שירצה ומתכפר בה, כמבואר לקמן ס"ד א',
וה"נ שחיטת הכזשים קידשה את כל הארבע חלות
שיוכל לשמש בכל שמים מהן שירצה למנותו.

הרמב"ם בפ"ח מתמו"מ הי"ז כתב דמושך שמים
ומניפן והשאר פודין אותן בפנים
ונאכלין בחוץ כשאר החולין, וכבר תמה בלח"מ שם
דלמאי דקיי"ל כרבי יש לאכול כולן בפנים דהא לא
ידע הי מינייהו קדושים, ונראה דהרמב"ם נקט
גמ' כפשטה, [עי' תרומת הדשן פסקים וכתבים
סי' כ'], דמושך רק שמים ומניף ולא כל הארבע
כמו שפי' תו', ונמצא מפורש דצידו לברור חיזה
ישמשו למנותן ואיזו יפדו, וכתובא מזה הוכרח
לפרש דכמו דלראז"ש משמשים כל הארבע דדין
צריך שיהא לחם בשעת שחיטה, וצדין זיקה, ויכול

הויין קאי למסקנא, וברייתא דידן מצי איתא כרבי,
והא דתניא כשהוא פודין אין פודין אלא בחוץ
ברייתא אחריתי היא, וההיא איתא כראז"ש,
ולראז"ש כיון דאפשר בחוץ הכי עדיף ולא שרינן
לפדות בפנים אע"ג דחולין ממילא הויין, אבל
ברש"י משמע דלא מצי איתא כרבי, שכתב דהוי
מצי למיפרך אמאי סגי כשמושך שנים הא לא ידע
איזו מהן שנתקדשו, אלא דעדיפא פריך, ומשמע
דאיתותב למסקנא הא דר"ח, ויש לפרש או
דברייתא דידן מסיים כשהוא פודין אין פודין אלא
בחוץ, או דכיון דלראז"ש אין פודין אלא בחוץ ש"מ
דלא ק"ל הא דר"ח דחולין ממילא הויין, וא"כ לא
מצי איתא כרבי.

והנה מפרשין דאיירי שאמר יקדשו שמים מתוך
ארבע כדמשינן דמצי איתא כר' יוחנן,
וקדשו שנים ולא ידעינן חיזה, ופירשו בתו'
ובשטמ"ק דלפי זה לרבי מושך שמים ומניפן וחוזר
ומושך שמים ומניפן, ולפירוש תו' מניף כל אחת
עם שלש חברותיה, ואח"כ פודה שנים מהן אלו
שלא נתקדשו, וכולן נשארינן בפנים ונאכלין בפנים
לזכרי כהונה כדין ק"ק דעלמא, ולשון והשאר
נאכלות בפדיון היינו אלו שלא נתקדשו שאין ידוע
חיזה הם.

ואי לאו ברייתא דפודין בחוץ, היה ראוי לומר דגם
לראז"ש פודין בפנים, דהא הכל מודים דלריך
שיהא לחם בשעת שחיטה, וא"כ כשנתקדשו שמים
מתוך ארבע בשעת שחיטה, והזקקו לכזשים, הרי
הם חייבים להיות בפנים בשעת זריקה, דאי מפיק
שמים לבר דילמא הם אלו שהזקקו בשעת שחיטה,
והוא ליה אכד הלחם ואכדו הכזשים, ונהי שיש
פדיון לכולם, [ונצטרך לפרש דלית ליה דאבזה דכל
העומד לזרוק כזרוק דמי, או דפודין קודם קבלה
ודוחק], אבל זיקה לא הזקקו אלא שנים, אבל מהא
דתניא פודין בחוץ שמעינן דלראז"ש ניתן לברר
קודם זריקה שנים מן החלות ולזרוק הדם עליהן,
ומוכח מזה דהא דשחיטה עושה זיקה וצריך שיהא
הלחם בשעת שחיטה, ניתן לעשות כן גס על ארבע
חלות, ומתכשרות כולן להיותן ראיות שזרק הדם
עליהן, ושפיר צורר שנים שזרק הדם רק עליהן,
וכ"ז לראז"ש שאין מתקדשות קדושה גמורה
בשחיטה, וקדושה זו שייך שתחול על כולן, אבל

לברור אח"כ ב' מהן למנותו, ה"נ לרצי נתקדשו כל הארבעה בקדושה שיוכלו לשמש לשתי הלחם ואף נפסלין ביוצא, ומ"מ יכול לברור שנים מהם ולהניפן ולזרוק עליהם את הדם, וכמו לראצ"ש, ואח"כ כאילו הוצירו השנים האחרים ויכול לפדותן בפנים ולאכלן בחוץ, אבל קודם פדיון נפסלין ביוצא, והיינו דאמרו בגמ' דפודן פנים וחולין ממילא הויין, ואשכחן דכוותה בדוקין שבעין לר"ע דהשוחטין בחוץ חייב, ויש להם פדיון ולאחר פדיון נעשו חולין וכמבואר בכורות ט"ז א', הרי דאיכא קדושת הגוף שיש לה פדיון ולאחר פדיון נעשו חולין, ואף שהדברים מחודשים לומר דאף דנפסלים ביוצא קודם זריקה מ"מ מהני להו פדיון אח"כ, אבל אם באנו לפרש מושך שמים מהן ומניפן כפשוטו דרק שמים מניף והשנים האחרים פודין, והיינו שיוכל לברר איזה שמים ישמשו למנותן ואיזה יפדו, הרי הדברים כמפורשים בגמ', ומהו למד ז"ל דה"ה בלחמי תודה כשחטו שיוקדשו ארבעים מתוך שמונים דנמי יכול לברור ארבעים ולזרוק עליהם את הדם והארבעים השניים יפדו, וכמו שפסק בפ"ב מפסח"מ הט"ו, ואף שלא הזכיר ז"ל שם דלריך לברור הארבעים קודם זריקה מ"מ כך יש לפרש וסתם ז"ל כדרכו כשהדברים סתומים בגמ', וגם כאן בשתי הלחם לא הזכיר דהשנים נאכלים בחוץ רק לאחר זריקה, אבל כן נראה.

דמתרנין לעיל דאף לשם תודה כשירה כיון דרחמנא קרייה שלמים, ולפי הגירסא שלפנינו הלכך לכתחלה יכול לזרוק לשם שלמים כי אצד הלחם, נמי אפשר לפרש כן, דר"ל דגם כי זרק לשם שלמים אין כאן שלא לשמה דתודה קרייה שלמים, ומה"ט גם אם זרק לשם תודה כשרה דגם תודה כשרה בלא לחם, והמקשה היה יכול להקשות כמו שהקשה למעלה והא כיון דשחיטה עושה זיקה איפסיל לחם תיפסל נמי תודה, [ר"ל דהמקשה בלא ידע טעמא דתודה קרייה שלמים, היה יכול להקשות אצרייתא דלעיל אמאי הדם יזרק לשם תודה וכשרה דפסולא דצרייתא דלעיל מתפרש הדם יזרק לשם תודה הרי שחיטה עושה זיקה וכדפרכין לעיל], וקשה מאי שני שאני תודה דרחמנא קרייה שלמים הוה ליה למימר לאו מילתא היא דלשמו נמי כשר, [ר"ל דמה שפירשו דר"ז אהדר ליה דתודה רחמנא קרייה שלמים ולכך כשר גם כי זרק לשם תודה, קשה, דא"כ הרי סתם מה דהקשה לו ר"י והרי תודה דפסולה לשמה וכשירה שלא לשמה, דהא השתא אמרינן דכשרה גם לשמה, והוה ליה לפרש דמאי דפריך והרי תודה לאו מילתא היא, ולשון שאני תודה דרחמנא קרייה שלמים, משמע דכל מה דהוי ס"ל לר"י כד פריך והרי תודה קושטא הוא, אלא דהטעם משום דרחמנא קרייה שלמים], אלא נראה לפרש דודאי לשם תודה פסולה ופריך שפיר, [ר"ל אלא יש לפרש דגם למאי דמסיק שאני תודה דרחמנא קרייה שלמים, מ"מ פסולה אם זרק לשם תודה ופירכא דר"י והרי תודה אחיא שפיר], ומשני דלשם שלמים נמי לשמה מיקרי והלכך לא מיפסולא בזה כי אבל לשם תודה פסול בלא הוי בלא לחם, [ר"ל דר"ז אהדר ליה דמה דמכשרינן בזרק לשם שלמים לא חשיבא כשלא לשמה דתודה איקרי שלמים, והלכך אמנם לא אשכחן דפסול לשמה וכשר שלא לשמה, דגם לשם שלמים הוא לשמה], ואפי' דפסח לא צעי עקירה כו', [ר"ל דהא דפסלינן הכא בזרק לשם תודה הוא גם אם צפסח לא צעי עקירה, דשאני הכא דשחט לשמה והזקקו זל"ז].

לשון המו' ד"ה והרי תודה לריך תיקון ופירוש, וז"ל והרי תודה דאם נפרס הלחם או שאצד ונזרק הדם לשמה פסולה דהא אצד הלחם אצדה התודה דלית ליה סוגיא דלעיל כו', [ר"ל דלעיל מ"ו א' מפרשינן הדם יזרק שצצרייתא דהיינו לשם תודה ופרכינן דאי שחיטה עושה זיקה הרי אצד הלחם תיפסל נמי תודה ומתרנין דשאני תודה דרחמנא קרייה שלמים מה שלמים קרבים בלא לחם אף תודה קרבה בלא לחם, ור"ל דלכך כשרה אף כי זרק לשם תודה, ור' ירמיה דפריך והרי תודה לית ליה הך מסקנא וס"ל דאם זרק לשם תודה פסולה], אלא קסבר דשלא לשמן צעי למיזרק וכי זריק שלא לשמה כשר, [ר"ל דס"ל דאין להכשיר באצד הלחם אלא אם כן הדם יזרק לשם שלמים], ומשני שאני תודה דקרייה רחמנא שלמים הלכך לכתחלה יכול לזרוק לשם תודה [כ"נ דל"ל] כי אצד הלחם, [ר"ל דהשתא השיב לו ר"ז כי היכי

מ"ח א' הא מעייל חולין לעזרה כו' וחולין ממילא קא הוויין, בעיקר מה שחידשו תו' צ"צ פ"א ובשאר דוכתי דאין איסור חולין בעזרה אלא כשעושה בהן איזה מעשה, הדברים

כבר הקשה מרן זללה"ה וכתב ליישב, ומכ"ז ז"ע במש"כ רש"י דאוקימתא דר"ח אידחייתא. (הערות). שם תודה ששחטה על שמונים חלות כו', יתבאר לקמן ע"ח ב'.

שם תני ר"ח טירתא קמיה דר"י שחט ארבעה כבשים על ב' חלות מושך שנים מהן חורק דמן שלא לשמה כו', ע"י במו' ובשטמ"ק בהשמטות, ונראה דאירי שהפריש מתחלה את כל הארבעה כבשים, ובשחיטת הראשונה אמר שדעתו לשחוט עוד ג' שכולם יהיו ראויין לשמש לכבשי עצרת, והרי הדבר אפשרי כדאמרין לקמן ס"ד א' ולא עוד שאומרים לו הבא שמינה לכתחלה ושחוט, וכשם שיכול לעשות כן עם ארבע חלות דהיינו לשחוט שחיס על שתי חלות ולחזור ולשחוט שחיס על שתי חלות אחרות, ה"נ יכול לשחוט ארבעתן על שתי חלות והרי כולן ראויין למנות שתי הלחם, ואלו שיקדים לזרוק דמן הם שימשו למנות.

שם מושך שנים מהם חורק דמן שלא לשמה כו' הפסדת את האחרונים, פשטא דלישנא משמע כלשון ראשון שברש"י שאם יעשה קודם הלשמה יפסיד את האחרונים אפילו אם יעשה שלא לשמה, ולפי זה ז"ע דתקשה מכאן לר' ירמיה לעיל מ"ז ב' דפשיטא ליה דמהני זריקה שלא לשמה להתיר אפילו שנדחו מלשמו, ואפשר היה לחלק דשאני הכא שכבר נתקיימה מנות כבשי עצרת בראשונים, משא"כ התם שעדיין לא הוקרבו הכבשים כלל, אבל בסמוך מבואר דאף לאחר זמן כשרין שלא לשמן, וא"כ ע"כ הכא משום דנדחו מלשמן לאחר שחיטה ע"י זריקת האחרים, ודכוותה התם נדחו ע"י אבדן הלחם, וז"ל דר' ירמיה לא שמיע ליה הך ברייתא, ובלא"ה נמי ז"ל כן, דהא מבואר בהך ברייתא דשרי לזרוק שלא לשמה כדי להתיר בשר באכילה, ור' ירמיה קמיבעיא ליה ואדרבה הכא עדיף טפי דעדיין כשרים לשמה. (הערות).

שם שאם אי אתה אומר כך הפסדת את האחרונים, יעוי' ברש"י שני פירושים, ונראה דהא פשיטא דלישנא דברייתא מושך שנים מהן חורק דמן שלא לשמה, מתפרש דמקדים לזרוק את אלו של שלא לשמה, דכך מתפרש לשון מושך, אלא דשאם אי אתה אומר כך יכול להתפרש על הקדימה ויכול להתפרש על עיקר עשייתן שלא לשמה, ואפשר שרש"י נתכוין להזכיר פירוש השני כי היכי

מחודשים לחלק כן בדאורייתא, ובמו' לקמן פ' ב' כתבו דומיא דמה שלי בשלך אסור, אבל גם צוה לא מלאנו איסור להניף קדשים בחוץ, ועיקר הוכחתם מהא דנותנים לתוכה תבלי חולין י"ל דהיינו בלשכות הבגדיות בחול ופתוחות לקודש, שלא נתרבו אלא לאכילת קדשים ולא לעבודה כדאמר זבחים נ"ו א', ובהני י"ל דאין איסור להכניס חולין לתוכן, ואף שאין להם פתח אלא מן העזרה, אכתי אפשר להכניס לתוכן חולין דרך חלון או פשפש, [ברם יפה העיר בני יעקב נ"י דלפי זה אמאי דחקינן בסוגיין ובזבחים ע"ז א' לומר דחולין ממילא הויין, ולאו מילתא לכתחלה הוא כדחזינן בסוגיין דלראב"ש דאין נפסלין ביוצא אין פודן אלא בחוץ, הא הו"מ למימר דיפדס בלשכה הבגדית בחול ופתוחה לקודש, אלא ודאי אף שם אין להכניס חולין], וההיא דפסחים ס"ו ב' דמכניס עולמו חולין לעזרה ומקדישה י"ל דל"ד לעזרה וכמ"ש תו' בינה כ' ב' כה"ג, א"נ לנורף קרבן לא איכפת לן שמקדישה אחר כניסתה, ומה שאדם נכנס בצגדי חול לעזרה, בפשוטו י"ל דלא אסרינן אלא להכניס דברים של הדיוט בשל קודש, דסברא הוא שאין לאדם רשות להכניס חפציו בהיכל או בעזרה, אבל כשם שיש רשות לאדם להכניס לעזרה ולהיכל הרי רשות זו נמונה גם לצגדיו, ולפי זה אפשר לקיים דאסור להכניס חולין לעזרה אף בלא שום עבודה בהן, [ועיקר האיסור אינו פשוט דהא איכא למ"ד לקמן ק"ו א' דסברי רבנן דמותר להכניס חולין לעזרה], וז"ע. (בבב"ב ס"א סק"ג).

שם הא ודאי ראב"ש היא, מתוך הלשון מוכח דברייתא דידן קיימא כדאוקימתא דר"ח כרבי והיינו משום דקושטא הוא דלרבי יש לפדות בפנים ולא לחוש לחולין בעזרה, וגם פשטא דגמרא דדברי ר"ח נשאר, ואח"כ רב אשי ורבינא שקלו וטרו מאידך ברייתא, ולא שייך לומר דר"ח הדר ביה דהא לא אקשו עליה מברייתא זו, ואפשר נמי דאי ברייתא דידן כראב"ש הוה ליה למימר חורק עליהן את הדם וכמש"כ תוד"ה ומושך לעיל מ"ז ב', וע"כ דכרבי אחיא, וכן מהא דפריך אדר' יוחנן מוכח דכרבי אחיא, דאי כראב"ש הרי לענין שיהא לחם בשעת שחיטה ע"כ סגי בשחיס מן הארבע איזה שיהיו, שהרי מוציא שחיס לחוץ, וכמש"כ בשטמ"ק וא"כ אינו ענין לדר' יוחנן, [שו"ר שזה

ה"ג ואיחא התם כשם שאכילה זכזית כן שמייה זכזית, וזהגהות הגר"א הגיה כן שמייה זכזיעית, ובמחני' דתרומות פ"ח איחא גם גבי שמן זכזיעית, ולא מלאחי מצואר שיעורו זכמה לשמייה ולסיכה.

(הערות).

תוד"ה לעולם ואין התנור מקדש כו', ר"ל דכשהיה דעתו לקדש ד' חלות לא נתקדשו כלל, ואע"ג דנאפות אחת אחת כדמנן לקמן ז"ד א', י"ל דהכא איירי שאפאן כולן כאחד, א"נ כיון שבתחלה דעתו שיתקדשו כולן, ושלל מתקדש אחת חלה אם כן יוקדשו כולן, הלכך לא נתקדשו, א"נ כלי שרת אין מקדשין חלה מדעת, ודעתו שיתקדשו שמים מתוך ד' והלכך לא נתקדשו חלה שמים, ושמים מיהא נתקדשו.

תוד"ה הא ונראה שמקדשת הכל כו', כלומר דהא זעי שיהא הלחם בשעת שחיטה ושחיטה עושה זיקה, וכי"ל אפשר לזרור שמים שמה לאו חלו הם שהזקקו ושמשו זדין להיות בשעת שחיטה, לזה פירשו דשפיר נתקדשו כל הד' בקדושה זו, ומיהו איירי כשאמר יקדשו שנים מתוך ד' כדמסקינן ולעיל בגמ' פירשו הדברים, אבל לרבי דשחיטה מקדשת קדושה גמורה ליפסל זיוא לא נתקדשו חלה שמים ולא ידעינן איזה, ו[לשון זה בלא זה שכתבו קצת מעומעם לפי זה].

תוד"ה חטא כדאמרינן לעיל אצל הלחם אצדו הכזשים ולא שרינן לשוחטן שלא לשמן, משמע דאם היה שוחטן שלא לשמן היו מתכשרים, אף למאי דמסיק ר"ז לעיל מ"ז ז' דבאצל הלחם אחר שחיטה לא מהני זריקה שלא לשמה להכשיר, דמחיים שאני, וזה כמש"כ לעיל מ"ו א'.

תוד"ה או וי"ל דאפילו לשמן כשרין כו', דהא אין לך דבר שכשר שלא לשמן ופסול לשמן, ר"ל כדאמר זכאים קי"ד ז', ולכאורה הא אשכחן למ"ד דפסח שלא בזמנו זעי עקירה כדפרכינן התם, ושמה ה"נ כדמשנינן התם גבי פסח דבשאר ימות השנה שלמים נינהו.

תוד"ה חטא ואין לדמות למה שהתירו לרדותה קודם שיבא לידי חיוב שבת, נראה כונתם דנילף מהתם דאומרים לאדם חטא בשביל שזוכה, דשאני התם דמתקן את האיסור שעשה שלא יבא לידי חיוב חטאת, אבל אין לפרש דה"נ חייב חטאת על שחיטתו שלא לשמה ואם יזרוק הדם יתקן, שאין

דלא נפשוט מהכא זעיא דר' ירמיה לעיל מ"ז ז', דלפירוש קמא הרי קתני הכא שאם יקדים לזרוק לשמה לא יוכשרו האחרונים שיעשם שלא לשמה, אבל נראה דאם היה הדין דגם אם זרק דם האחרונים שלא לשמה דהם כשרים, דהיה ראוי לעשות כן לכתחלה, דלאחר שאינם ראויים לשמה אין סבירא לאסור לזרוק דמן שלא לשמה, ועכ"פ הכי ודאי עדיף מלהקדים לזרוק שלא לשמה בשעה שראויין לשמה, וע"כ דוקא קתני שזריך להקדים את השלל לשמה, ומסתברא דשני הפירושים קושטא דבבבא שאם אי אתה אומר כך, נכלל הכל, זין אם יעשה את חולן לשמה וזין אם יעשה את האחרונים שלא לשמה.

שם כבשי עזרת ששחטן שלא לשמן או ששחטן זין לפני זמנן זין לאחר זמנן הדם יזרק והזכר יאכל כו', נראה דהוא דין מיוחד זכזשי עזרת דתורת שלמים עליהם, שיהא מותרן שנתקדש קדושת הגוף לזכשי עזרת, מתכשר אם שחטוהו זדיעזד, כדין שלא לשמן, וכשם דביחיד מותר שלמים לשלמים כן זביבור, אע"ג דלא מצינו שלמים זנדזת זיבור, אבל אם הפרישו מעות לזכשי עזרת וניתותרו לא יוכל לקנות בהן זכשים לשם זכשי עזרת לאחר עזרת, דלא יתקדשו כלל, דא"א להקדיש לזכשי עזרת לאחר עזרת, ויש להסתפק מה יעשה זמותר אם לנדבה זמותר שאר קרזנות זיבור, או שילכו לים המלח, דשלמים לא מלאנו זיבור, ובספר מקדש דוד סי"ט נקט דמותר זכשי עזרת לשלמי נדבה, ועל פי זה כתב ליישב מש"פ הרמב"ם זפ"ה מפרש"מ ה"ח דמותר מנחת חוטא למנחת נדבה, דמפרש כן זמנחות ק"ח א' זמה שאמרו שם דמותר מנחת חוטא נדבה, ודומיא דזכשי עזרת, והדבר תימא דהתם זגמ' מצואר דלמ"ד מותר מנחת חוטא נדבה הרי אחד מן השופרות שכתוב עליו נדבה שימש למותר מנחת חוטא, וכבר נתקשינו זדברי הרמב"ם זסוגיא שם.

(שקלים ס"ג סק"ח).

שם הדם יזרק כו', א"ה, עי' מש"כ בזה לקמן ז' ד"ה ואם.

שם שאם יכול להציל ממנה זכזיעית זטהרה, ז"ע אם אין לדקדק מכאן דשיעור איסור אכילת תרומה זיין זכזיעית, וזרמב"ם פ"י מתרומות ה"ז לא כ"כ, ומקורו מתוספתא דתרומות פ"ו

זכולה מכילתין מי שיאמר דכשני עזרת פסולין שלא לשמה, וגם אם הוקשו לחטאת לא עדיפי מאשם שהוקש לחטאת ואפילו הכי כשר שלא לשמה, גם הא דבשני עיבור נורה קשה כמשה"ק תו' דשלא לשמה פסולו בגופו, ומשה"ק רש"י דאם ר"ל שהציאן בני שמים הוה ליה למיתני שהציאן שלא כמזותן, י"ל דעדיפא קמני דאפילו הציאן בזמן כשהן בני שנה שנתקדשו למזותן, אם שחטן לאחר שנעשו בני שמים [פלגס] פסולין, וכש"כ כשהציאן בני שמים, גם שלא כמזותן כולל גם לפני זמן ולאחר זמן כמש"כ תו' משו"ה קמני ששחטן, וגם בזה ניחא דנקט שלא כמזותן ולא נקט בני שמים, משום שהדבר כולל גם קודם זמנם ולאחר זמנם, (ואפשר דגם שחטן בדרום בכלל שלא כמזותן, דעיקרו לומר דאינו נעשה שלמים דעלמא ע"י שעשאו שלא כמזותו של שלמי ציבור, וכמו תודה, אלא נשאר בקדושתו ונפסל). — ע"י זכאים כ"ז א' דנוכר נמי לשון שלא כמזותן, ופרש"י התם דר"ל פסול מחשבה או צממאל, וגם שם קשה דאי פסול מחשבה מה שייך לדון אם יאספנו הרי הקרבן כבר נפסל.

ואפשר עוד דכשני עזרת שהציאן בני שמים והקדישן לשם כשני עזרת, דאף לתנא דבי ר' יצחק מתקדשין לשלמים דעלמא וכשרים, דבצרייתא דמיתנין צסוגיין למיפרך עליה דר"י קמני אשם בן שנה והציא בן שמים בן שמים והציא בן שנה פסולין כו' אצל עולת נזיר ועולת יולדת ועולת מזורע שהיו בני שמי שנים ושחטן כשרין כו', הנה לא קמני בעולות שהציאן בני שמים, אלא קמני שהיו בני שמים והיינו שהציאן בני שנה ונשתחו עד שהיו בני שמים, והטעם יש לפרש משום דאם הציאן בני שמים הרי תחלת הקדשן חל לסתם עולה, ואמירתו לעולת נזיר ויולדת ומזורע כפטומי מילי חשבינן לה, כיון דהם פסולים בני שמים, והלכך פשיטא דהם כשרים, ולא אינטריך לתנא לאשמועינן אלא כשהציאן בני שנה ונתקדשו למזותן לנזיר ויולדת ומזורע, ואח"כ נעשו בני שמי שנים ונפסלו למזותן, דמ"מ כשרים בעולה דעלמא, וא"כ דכוותה י"ל דכשני עזרת שהם שלמים דאם הציאן בני שמים, דתחלת הקדשן חל לשלמים דעלמא, ואפשר דגם יהיו נאכלים לשני ימים ושחטתן בדרום, והלכך לא מצי תנא דבי ר"י

הדבר כן דגם אם יזרוק הדם ישאר בחיוב החטאת על שחטתו שלא לשמה, כדתינא בתוספתא רפ"ה עולת צבור ששחטה בשבת שלא לשמה הר"ז חייב ויקטיר אימורין לערב, והוצאה ברמז"ס פ"ב משגגות הי"ג, הרי דאף שזרק הדם דהא מקטיר אימורין אפילו הכי חייב, [ובתו' הרשב"א הנדמ"ח לפסחים דף ע"א שם נסתפק בדין זה בשוחט קרבן ציבור שלא לשמה בשבת אם חייב ע"ש].

בתוספתא פ"ה איתא בשני כשני עזרת ששחטן שלא לשמן מהו לזרוק את הדם ביו"ט יזרק ומותר באכילה ובשבת לא יזרק ומותר בהנאה, והוא תימא דאיסור מעילה להיכן הלך, ואפשר דבהנאה ר"ל בטלטול דאף שאמרו לא יזרק לא עשאוהו מוקצה כיון דמדאורייתא יש לו ליזרק, ואידי דתנא רישא באכילה תנא סיפא לשון בהנאה, ולא חש לתקלה דפשיטא שלא בא להחיר איסור הקדש, ובשבת מ"ב חנן ואין ניאוחין והכוונה לטלטול, דהנאה בלא טלטול שרי באינו מן המוכן, ועיין רמז"ס פ"ב משגגות הי"ד ובכ"מ ור"י קורקוס שם.

מ"ח ב' כי אחי ר"י תני כשני עזרת ששחטן שלא כמזותן פסולין ותעובר נזרתן כו', מש"פ רש"י בלשון ראשון דשלא כמזותן היינו שלא לשמה, קשה דלמה זה שינה התנא לשונו ולא שנה שלא לשמה כמו זכולה מכילתין, ומה יתרון לקרא לשלא לשמה שלא כמזותן, ועוד דבתנא דבי לוי ששנה ושאר שלמי נזיר ששחטן שלא כמזותן נאכלים ליום ולילה ואין טעונין לחם ולא זרוע, דמיתנין לה דפליג אחנא דר"י, לא יתכן לפרש דשלא כמזותן היינו שלא לשמה, דא"כ הוה ליה למיתני לא קידש הלחם, ולא שייך למיתני ואין טעונין לחם, כיון דעד ששחטן היו ראויים למזותן וטעונין לחם, ובגמ' נזיר כ"ד ב' נמי פרכינן דליתנייה בזהדי אלים שאין טעונין לחם, ומבואר דבתחלת הבאתו אין טעון לחם דומיא דד' אילים דהתם, ועוד דלקמן ע"ח ב' חנן דכשני עזרת ששחטן שלא לשמן לא קידש הלחם, ומבואר דהקרבת כשר, וכן שנינו נמי לעיל מ"ו ב' ואת האיל יעשה זבח שלמים וגו' מלמד שהסל בא חובה לאיל כו' לפיכך שחטן שלא לשמן לא קידש הלחם, ומבואר שהקרבת כשר, וכן בפלוגתא דרבי ורשב"ש מ"ז א' א' נמי שנינו שלא קידש הלחם, ולא משתמיט

דשלא צומנן שלמי נדבה נינהו ואע"ג דלא אשכחן שלמים קדשי קדשים נדבה וגם אין ליצור מציאין שלמי נדבה, מ"מ כשהוקדשו למזבח ואינם ראויים שפיר נעשים שלמי נדבה, דשלמים נינהו אלא שניתוסף בהם קדושה כקדשי קדשים, ועדיין ז"ע שם. (זבחים ס"א סק"י).

שם אשם בן שנה והביא בן שנים כו', אפשר דחשבינן ליה כדבר עיקרי דלא בעי שנה עליו הכתוב לעכב. (ר"ה ה' ב' ממוה"ד).

שם אצל עולת מזיר ועולת יולדת ועולת מזורע שהיו בני שתי שנים ושחטן כשרים כו', ז"ע אמאי לא מחלק בין עולה לכבשי עצרת, דכבשי עצרת יש לדמות לאשם דהוא סוג קרבן שאינו בא בנדבה, משא"כ עולה, וכמ"ש בתוד"ה אשם דמה"ט לא פרכינן מרישא לסיפא, ולפמ"ש פ' רש"י דטעמא משום דאיתקש לחטאת ניחא.

שם אשם מזיר ואשם מזורע ששחטן שלא לשמן כשרים ולא עלו לזעלים לשם חובה, הא דלא קתני אלא שלא עלו, כתבו תו' זבחים ב' א' שלא חש לדקדק, אצל אפשר דהכא החדוש הוא דאע"ג שלא עלו לשם חובה אפילו הכי כשרים, ולאפוקי מדבר לעיל ד' ב' דס"ל דכיון שבאו להכשיר ולא הכשירו פסולין, ועל כונה זו נאות יותר לשנות ולא עלו, ועוד י"ל דלאחר שכבר נשנה דין כל הקרבנות שכשרים אלא שלא עלו, והבדלם בזה לפרש דגם אשם מזיר ומזורע בכלל כל הקרבנות שדינם כשרים ולא עלו, בכהאי גוונא ניחא טפי למינקט ולא עלו, שלא בא אלא לכללם בין כל הכשרים ולא עלו, ומה"ט נמי ניחא אידך דרייתא דלהלן דקתני גבי שלמי מזיר נמי כשרים ולא עלו שגם בזה דקדקו בתו' זבחים שם, ומיהו התם בלא"ה ניחא דהא קתני שאין טעוין לחם ולא זרוע, ואי הו' קתני אלא שלא עלו, היה מתפרש דבמילתיה קאי לכל מילי, ומה"ט יתכן נמי לומר דבאשם מזורע אינו מקדש השמן לר"מ לעיל ט"ו ב', דדין השמן כדן לחם שאינו מתקדש בשחיטה שלא לשמה, ולכך לא קתני אלא שלא עלה דהוי משמע דבמילתיה קאי אף לקדש הלוג שמן. (ס"א סק"ג).

מ"ט א' תני רב"ח קמיה דרב כבשי עצרת ששחטן לשום אילים כשרין כו', לר"ח מתפרש לשום אילים כמו משום אילים דהיינו

למיתני שהציאן שלא כמזבח, דהני כשרים נינהו, ולכך שנה ששחטן שלא כמזבח, והיינו שהוקדשו בני שנה וכששחטן היו בני שנים, וזה תני פסולין, א"נ י"ל דגם בעולת מזיר ויולדת ומזורע וכן כבשי עצרת אם הביא בני שנים לא קדשו כלל וכר"ש תמורה י"ט ב' ולכן לא מצי למיתני אלא כשהוצאו בכשרות ורק בשעת שחיטה כבר נפסלו.

שם שלמי מזיר ששחטן כו', א"ה, עי' מש"כ להלן ד"ה שם אשם.

שם מיתבי אשם בן שנה כו', יעוי' בתו' כאן ובזבחים קט"ו א' ובתמורה י"ט ב', ואם כונתם ז"ל בשלא לשמה דנעשה עולה, הדבר מובן כדין מותר אשם, ואע"ג דאין אדם יכול להקדיש אשם שאינו חייב בו, מ"מ ס"ל לת"ק דהחייב אשם יכול להקדיש מחוסר זמן או שעבר זמנו וקדוש כדין מותר לעולה, ולפי זה ל"ק דמצינו דבר דפסול לשמו וכשר שלא לשמו ותקשה לר"ה זבחים שם, דשאני הכא דהוא עולה, אם לא דגם לרחצ"ט כשר לעולה וגם ע"ז פליג ר"ה וכמ"כ בחו"ב זבחים קי"ד ב' בשם מרן זללה"ה, ומיהו לשון לא עלה לזעלים לשם חובה ק"ק לפירוש זה דכיון דהוא עולה פשיטא דלא עלה לשם אשם לזעלים, והוא ליה למימר כשר לעולה ותו לא.

ואם כונתם ז"ל להכשירו בתורת אשם כדין אשם שלא לשמו, הדבר קשה מאד, מנלן להכשיר מחוסר זמן בגופו או שעבר זמנו לאשם שלא לשמה, ול"ד לרחצ"ט דמכשיר מחוסר זמן בזעלים שלא לשמה, דכיון דהאשם כשר לשם אשם אלא שבעליו מחוסר זמן שפיר י"ל דבשלא לשמה לא איכפת לן שהזעלים מחוסר זמן, אצל בן שנה או בן שנים שאין הקרבן כשר כלל למזבח מהיכי מיתי יוכשר שלא לשמה, וכל שכן לדעת מרן זללה"ה דאף רחצ"ט לא הכשיר אלא לשם עולה, וכן לתירוץ קמא שכתבו דההיא דמנחות כר"ש, ומשמע דלפי זה איירי בלשמה וכשר בתורת אשם לרבנן, נמי קשה טובא היכן מצינו כשר ולא עלה בצן שנה ובן שנים, והא מבואר זבחים ה' א' דבכל קרא אין לחדש דאיכא כשר ולא עלה וכש"כ באשם, ואולי קרא אשכח ואנחנו לא נדע, ועי' בגמ' לעיל א' כבשי עצרת ששחטן בין לפני זמנן בין לאחר זמנן הדם יזרק והבשר יאכל ופירש רש"י הדם יזרק שלא לשמה ותו' פירשו לשמה, ויש לפרש

שם א"ל אבי לעולם דידע דחטאת היא כו' וזאומר מותר, פרש"י דאומר מותר לשנות, וכ"מ לשון הגמ' דידע דחטאת היא וקא מחשב צה לשלמים, ויש לדקדק אמאי לא מוקי לה צידע דחטאת היא וקסבר חטאת נאכלת לשני ימים, ושמא גם זה חשיב עקירה בטעות.

שם אלא תמידין דלמחר ומוספין דהאידינא כו', בהגהות הגר"מ הלוי ז"ל הורבין בסוכה כ"ה ב' הקשה צהא דמצואר התם דאע"ג דאע"ג דפסח יש צה כרת מ"מ כיון דמזות טומאה קדמה חייב להטמאות, ואילו במנחות מ"ט א' מיבעיא לן בתמידין דלמחר ומוספין דהאידינא הי קדים, ואי לאו דמוספין קדישי הוי פשיטא דתמיד קודם, ולא אמרינן כיון דמוספין מזות היום אינהו קדימי, ועי"ש מש"כ ז"ל ליישב, ונראה דל"ק דיש לחלק בין אם המזות בעצמותן נוגדות אחת לחצירתה כי הכא שיש לו מזוה להטמאות ולמחר יש לו מזוה להיות טהור, דכה"ג אמרינן דמזוה שקדמה יש לקיימה, וצאמת לא זכה לקיים מזוה הפסח ולכן נזדמנה לו מזוה הטומאה, אבל בזמן שאין המזות נוגדות אחת לחצירתה והוא מחויב בשניהם יחד אלא שאין לו אמצעים לקיים שניהם, צוה שפיר יש לשקול את החמור והקל כדי שיזכה יותר, ואף שמזוה אחת קדם חיצוה לא משגיחין בזהא.

עוד אפשר דטומא בפסח לא מיקרי אנוס, אלא שהוא פטור, (עי' בספר מרן זללה"ה לזכאים סי' ד' ס"ק ט"ו), ולכן ראוי להתטמאות אף שיגרום להפטר מפסח, ואף חייב לעשות כן, אבל אם יש לו כבש אחד ויקריבנו היום לא מיפטר מתמידין דלמחר אלא שהוא אנוס, וצוה יש לו לבחור את המזוה היותר חמורה, ולפי זה אם יש לו מזוה קטנה שאם יתחיל לעסוק צה ימשך עיסוקו עד שיגיע זמן מזוה אחרת גדולה ויפטר ממנה משום שעוסק במזוה, ראוי לעשות כן, א"נ חייב לעשות כן, דכיון דיהיה פטור מהמזוה השניה, שפיר אמרינן ליה השתא מזוה הבאה לידך אל תחמיצנה, ועי' ריטב"א בסוכה שם.

ואין להקשות במ"ק ט' א' דרמינן קראי אהדדי דכתיב פלס וכתיב פן תפלס, אמאי לא משנינן דכה"ג שקדמה מזוה הטומאה לפסח פן תפלס שאינו ראוי לא להתטמאות ולעשות פסח, אבל כשיש לו לבחור בין תמידין דלמחר ומוספין

כסבור שהם אילים, וכמו משום חולין זכאים מ"ו ב', והיינו שסבור שהם אילים לעולות של עצרת, ושחטן סתמא, ואשמועינן שהם כשרים ועלו לשם חובה, כיון שלא חשב שלא לשמה, שהרי שחטן סתמא, ומה שסבר שהם אילים לא מפסיד, ולפי זה נראה דרצ מגיה דצרייתא דל"ל ועלו לשם חובה, ולא שצא לחלוק, דאין סברא שיהא צוה חולק, ולרצה מתפרש שאמר ששחטן לשם אילים כמו שפרש"י, וה"ה אם אמר ששחטן לשם עולה משום שסבר שהם אילים, דעקירה בטעות לאו שמיה עקירה, ונקט לשם אילים לומר דמחמת טעות הוא, שסבור שהם אילים, וגם כשאומר לשם אילים הר"ז כאומר לשם עולה, דהא אילים דחג עולות נינהו.

שם מסתברא מילתיה דרצ בכסבור אילים ושחטן לשום כבשים כו', ומ"מ תנא דצרייתא למאי דתני רצ"ח ס"ל דאף בכהאי גוונא לא עלו, וטעמא משום דהוה ליה כשחטן לשום אילים שנשחטו לשם כבשים, דאף זה חשיב שלא לשמה, דסו"ס הקרבן נשאר מה שהוא ושלל לשמה אינו משנהו אלא שגורם לו פסול, ומיהו לפי זה כש"כ בכסבור אילים ושחטן סתם דלא עלו, וז"ע. (הערות).

שם עקירה בטעות היא עקירה, צה' זכאים ג' ב' ד"ה ה"נ כתבו בשוחט חטאת סתם וכסבור שהיא עולה דכשרה, ומשמע דאף למ"ד דעקירה בטעות שמה עקירה מ"מ בשוחט סתם חשיב סתמא לשמה אע"פ שסבור שהוא קרבן אחר, וז"ע. (זכאים ג' ב').

שם ומוחצין אשמעתין כו' אלמא עקירה בטעות היא עקירה, יש לעי' אמאי לא הדר ציה רצה מכח הך קושיא קודם שתירץ לו אביי, ואפשר שיש לחלק בין שלא לשמה למחשבת אכילה חוץ לזמנו בטעות, דבשינוי שם הקרבן אהני סתמא של הקרבן לשם מה שהוא, כנגד טעותו, אבל מחשבת אכילה אין זה נוגד את הסתמא של הקרבן, ולפי דרצה קיבל תירוץ דאביי לפיכך לא חילק חילוק זה למסקנא, א"נ אף לרצה דין עקירה בטעות במחלוקת שנוי דצרייתא דרצ"ח פליגא אם לא נגיה כדרב, [אם כונתו להגיה], ושפיר אפשר דגם צרייתא דפיגולן פיגול הכי סברה, ורצה כדרב ס"ל. (הערות).

ולא יעבד בדליתא], וממילא ע"כ אי אפשר לפרש
הך אין מעבדין כמו כל אין מעבדין דפירקין.

וע"כ לפרש בדלית ליה והתנא עסיק בצעיא דידן
מי קודם, וממילא בתמידין דיומיה הא לא
מיציעא לן דתמיד קודם דתדיר ומקודש, וה"ה
דהו"מ למימר דהעולה עולה ראשונה, אלא דנקט
הך טעמא דנקט בצעיא לעיל מקמי דאדכר טעמא
דהעולה עולה ראשונה, א"כ שמא לאחר שעבר זמן
התמיד תו ליכא משום העולה עולה ראשונה,
[ומ"מ לא בעי לאוקמי למתני' באית ליה ולקדם
ולאחר זמן התמיד, משום דסתומת המשנה ל"מ
כן], הלכך אם היה מוסף עדיף היו ממתינין עד
שיעבור זמן התמיד, וע"כ בתמידין דלמחר ומוספין
דהאידנא וה"ק התמידין כלומר הזורך להקצת
תמידין אינו מעבד למוספין, ויכול להקריב מוספין
היום ולא יקריב תמידין למחר, וגם זורך דמוספין
דהיום אינו מעבד תמידין דלמחר ויכול להשאירם
לתמידין דלמחר, והיינו דאשמועינן דכי הדדי נינהו,
ולא הוי דומיא דכל אין מעבדין, וגם לא דומיא
דסיפא דהמוספין אין מעבדין זה את זה דהיינו
נמי דומיא דכל אין מעבדין שיכול להקריב רק
אחד, ודחי דבאמת מתפרש ככל אין מעבדין והיינו
בדאית ליה שאין הנידון מי עדיף, וממילא הנידון
בלקדם וכמש"כ לעיל, והעולה עולה ראשונה הוא
רק למארה, והיינו דאשמועינן מתניתין דאם הקריב
מוספין קודם תמידין יא' צדיעצד, בין אם הקריב
תמידין אח"כ בין אם לא הקריב, וכמש"כ לעיל,
וצריך לדקדק אם אפשר לכיון פירוש זה בדברי
רש"י ז"ל.

וזו דעת הרמב"ם שהעתיק המשנה כלשונה צפ"ח
מתמו"מ ה"כ, וסתמו כפירוש דאם לא
הקריבו תמידין מקריבין מוספין, ואם לא הקריבו
מוספין מקריבין תמידין, וכן מתבאר בלשונו ז"ל
שם שכתב כי"ד כו'. (וצח"ס סי"א סק"ג).

שם אילימא דאית ליה ולקדם כו', סתם אין
מעבדין זה את זה מתפרש דגם אם אין
כולם, מקריבים אלו שיש, ומעבדין זה את זה
מתפרש שאין מקריבין כלום אלא אם כן יש כולם
כגון שני כבשי עזרת מעבדין זה את זה היינו שאם
יש רק כבש אחד אין מציאין אותו, ומתני' דקתני
המוספים אין מעבדין זה את זה היינו שאם יש
רק כבש אחד למוספי שבת, דמציאין אותו, וה"נ

דהאידנא וכיו"ב אז פלם, דבמנאות שחובתן נלמד
מקרא, כמו הכא שחייב להתטמאות, לא שייך לומר
פן חפלם, שאם לא נטמא הרי עבר על מ"ע, ואינו
ענין לשקול מנאות בפלם, כיון שחובתן עליו ברורה,
ורק במנאות המודמנות שרשאי לבחור ביניהן מחמת
ענס חיובן שייך לדון אם לפלם. (סוכה כ"ה ב').

שם אילימא דאית ליה ולקדם, כולי מתניתין דאין
מעבדין זה את זה, היינו שמקריב אחד
בהעדר השני, והכי נמי יש לפרש מתניתין
דהתמידין אין מעבדין את המוספים, דהיינו שאם
לא הקריבו תמידין והקריבו מוספין יא' יד"ח
מוספים, ומשכחת לה צהן שטעה והקריב
המוספין קודם התמיד ולא היה להם כבש אחר,
או צשכבר עבר זמן התמיד, או צמוסף פר ואיל
ולא היה להם כבשים, [ומיהו אפשר דסתם מוספים
היינו מוספי שבת], ונראה דהכי נמי יש לפרש
דאית ליה ולקדם, ולפי שאם למדנו שאם הקריבו
מוספים ולא תמידין יא', יש בזה חידוש טפי
שהקדמת המוספים לתמידין אינו מעבד מהחידוש
שמקריבים מוספים בדליכא תמידין, דאין לחדש
קשר בין התמידין והמוספין שיעבדו זא"ז שהם
שתי מנאות נפרדות, אבל הקדמת התמיד נלמד
מקרא, [דמלצד עולת הבוקר אף למאי דלא ידע
דרשא דהעולה עולה ראשונה], וס"ד שיהא בזה
עיכוב, הלכך אם למדנו שהקצת מוספים בלי
תמידין כשר יש לפרש דהחידוש הוא בלקדם ואין
נפקותא אם הקריבו אח"כ תמידין או לא, והכי
מתפרש אילימא בדאית ליה, כלומר שאין כאן נידון
בדלית ליה מי קודם, אלא כאן מתפרש דומיא דכל
אין מעבדין זה את זה דהיינו שהקריבו מוספין
בלי תמידין וממילא הנידון בלקדם ואף באית ליה
והקריבו התמיד אחר המוסף מצי איירי, [וסיפא
דהמוספין אין מעבדין את התמידין, מתפרש
דתמיד של בין הערבים כשר אף בלי מוספין, (עי'
שטמ"ק), ואין בזה שום חידוש אלא דנקטיה אגב
רישא, וגם יתכן דאשמועינן אגב אורחא דתמידין
דיומיה קודמין למוספין דיומיה, דאל"ה יציא מוסף
ואל יציא תמיד], ופרכינן והתניא וערך עליה
העולה וכו', וס"ד השתא דהוא לעיכובא וממילא
לא יתכן להכשיר מוספין קודם תמידין, ואף בדליכא
תמידין נמי מעבד, [דאין סברא שיעבד בדאיתא

מדין העולה עולה ראשונה כיון שכבר איננה ראשונה, ומשום תדיר גם ככה"ג איתא. — ועי' מש"כ בערכין י"א ז' דאחר חלות שכבר עבר זמן התמיד שרי.

תוד"ה עקירה ז"ע הא דתניא בתוספתא כו', פשטא דתוספתא לכאורה בכזשים ואילים דכולהו עולות קמיירי, ואשמועינן דאף ששחט כזשים דעולות לשם אילים דעולות, מ"מ כשרים, דסו"ס עולה לשם עולה נשחטה, וגם אשמועינן דאף שחלת הקדשן לשם כזשים מ"מ כיון שהם אילים קדשי לשם אילים, דהכי משמע ליטנא דכזשי ציבור ששחטן לשם כזשים, דמשמע שהם כזשי ציבור אף קודם ששחטן לשם כזשים, ומסתמא בהקדשה קאמר דצבור להקדישן לשם כזשים, ולפי זה לא נתפרש מה ענין זה לעקירה בטעות, דאף בעקירה צמוד מתכשר כהאי גוונא, וכנראה הוא מפרשי לצרייתא לענין כזשי עזרת וכן לשונם בחירוש משום שלמי נדבה, וז"ע מה הכריחם לכך, שו"ר באהל משה להגרא"מ ז"ל עי"ש. (הערות).

תוד"ה תדיר וק"ק דהתם לא מיייתי הא והכא לא מיייתי ההיא דהתם, הכא הנידון כשאין להם אלא אחד מי קודם, ובגמרא לא נסתפקו באופן כללי תדיר ומקודש מי קודם, רק נסתפקו במוספין דהאידינא ותמידין דלמחר אי מוספין קדמי דהו"ל מקודש או תמידין שכן תדיר, ובצבא נראה דבנידון זה אין להשוות כל המקודשים, ואם במוספין דהאידינא ותמידין דלמחר הדבר שקול, אכתי מסתבר דפר העלם דבר יקדם למוספין, שהוא כפרה על רוב ישראל דדבר שזדונו כרת, ודמו נכנס לפניו, הלכך לא שייך למיבעיא סתם תדיר ומקודש מי עדיף, ואריך לדון על כל קרבן וקרבן, אמנם בתמידין דלמחר ומוספין דהאידינא קבעו בגמרא דכאן הנידון רק בחשיבות תדיר ומקודש ולפי זה באמת הדבר בכלל צעין, אבל אחרי דלא איפשטא צעין, צעין שפיר למיפשט צעיא דכשאין להם אלא אחד ממתני' דהכא, ואה"נ דאי הוי פשטינן הכא הוי מייחין מזה גם התם אלא דגם הכא לא איפשטא, ולפי דפשיטותא דהכא הוא על נידון דהכא מי עדיף לפיכך חלקום בגמ' לשתי צעיות ופשיטות.

והנה הכא לא איפשטא צעין ופסק הרמב"ם בפ"ח מתמו"מ ה"כ שאיזה שירצה יקדים,

אי הוי קתני התמידין והמוספין אין מעבדין זה את זה היה מתפרש דגם אם אין כזשים למוספין מ"מ מקריבין את התמיד, וכן אם אין כזש לתמיד של בין הערבים מ"מ מקריבין את המוספים, אבל הדברים פשוטים ולא הוצרך התנא לשנותם דמהיכי תיתי לא נקריב תמידין בגלל שאין מוספים, ולכן לא שנה התנא התמידין והמוספין אין מעבדין זה את זה אלא שנה התמידין אין מעבדין את המוספים כו' ומתפרשא דהתמידין אין מעבדין את המוספים שאם הקדים והציא מוספים קודם התמיד דשפיר דמי שאין החיוב להקדים התמידים לעיכובא, וכן אין המוספים מעבדין את התמידים פירושו שאם לא הציאו מוספים והציא תמיד של בין הערבים [וכמ"ש בשטמ"ק] דשפיר דמי, והיינו דומיא דכל אין מעבדין שאם הציאו זה ולא הציאו השני, אלא דגם אם יציאו את השני אח"כ שייך לדון על ההקדמה, דחשיב כהציא זה בלא זה, והיינו אילימא דאית ליה ולקדם, ולשון רש"י כאילו לכתחלה מקדים איזה שירצה הוא לאו דוקא, ואין מעבדין קאי, דהא למסקנא דאמרינן דהעולה עולה ראשונה אינה אלא למצוה מקיימין פירושא דמתני' דאית ליה ולקדם, ועי' מש"כ לעיל, ולמאי דהוי ס"ל לר"ח דהעולה עולה ראשונה הוא לעיכובא, לא הוי מצי לפרושי למתני' כפשטא שאם הקדימו המוספין לתמידין כשרים, דהא נפסלים המוספים, ולכן דחק לפרושי למתני' צלית ליה וכדמפרשין.

שם והתניא מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר ת"ל וערך עליה העולה כו', לשון זה משמע שהאיסור הוא על הקרבות שלא להקריבם קודם לתמיד של שחר, ולא שהוא דין בתמיד של שחר שיהא הראשון, ונפ"מ בדליכא תמידים דג"כ אין מקריבין שום קרבן קודם שיעבור זמן תמיד של שחר, דמשעבר זמנו נראה דשפיר מקריבין, ובפירוש המיוחס לראב"ד בתמיד שלהי פ"ק כתב די"ל דבדליכא תמיד שפיר מקריבין שאר קרבות, וז"ע, גם לפי זה ק"ק דא"כ אמאי קתני בתוספתא והציאה ז"ל שם דאם הקריבו קודם תמיד של שחר פסולין, הלא אין הענין אלא בתמיד שיהיה ראשון. (פסחים נ"ח ב'). — א"ה, וע"ע מש"כ בזה בנצחיס פ"ט א', ועי"ש דאפשר שאם עבר והקריב קרבן אחד קודם תמיד של שחר תו ליכא איסור על השני

וצריך להמתין ד' ימים משיעבור המוס, ולפי זה י"ל דלכך הוצרך לצדוק כל יום, דשמא יש צו מוס עובר שאינו עתיד למלאו סמוך לשחיטתו.

אבל צרמצ"ס פ"א מתמו"מ ה"ט מצואר דדין ציקור ד' ימים אינו אלא שיהיה מוכן וצדוק ד' ימים לפני הקרבתו, ואין צודקין אותו אלא בלקיחתו וסמוך לשחיטתו, וכן מצואר בלשון רש"י ערכין י"ג ב', וקצת מסתבר כן, דמשנצדק ראוי לאוקמיה אחזקתו מדאורייתא, ולמה זה נחדש מזה לצודקו כל יום, ואף צדיקה דסמוך לשחיטה מסתברא לפי זה שאינה אלא מדרבנן, ולפי זה ז"ע מה ניתוסף במצוה דוהיה לכם למשמרת צפסח שנצטוו ליקחו מצעשור, הרי בשעת לקיחה ודאי צדקוהו כדי לקיים צו מצוה לקיחה מצעשור, ותו א"ש שום צדיקה נוספת, ואפשר היה לפרש דוהיה לכם למשמרת היינו כמו משמרת תרומות, דלריך לשמרו שלא יפסד ממלכותו, שלא יניחנו במקום התורפה, אבל לפי זה אינו אלא פרט במצוה דמקחו מצעשור, ולא שייך ללמוד מזה לתמיד, כי היכי דלא שייך למילף מקחו מצעשור, וי"ל דדין ציקור ד' ימים היינו שיהא הקרבן צדוק ומוכן להקרבתו ד' ימים קודם, והיינו קרא דוהיה לכם למשמרת וגו', וזה ילפינן גם לתמיד, וגם נתחדשה מצוה נוספת צפסח שכבר יקדישו או ייחדו מצעשור, וזה ליכא אלא צפסח מנרים, ואפשר גם דבמצוה ציקור אין צריך לייחד דוקא לקרבן זה, כדחזינן דהיו מייחדין לתמידין ולמוספין ביחד, ע"י ערכין שם, משא"כ צפסח צריך לייחדו לפסח ולזבחים שלו, וע"י צפסח מרן זללה"ה בהערות פסחים. — וע"י מש"כ לקמן ע"ט ב' אם סגי בציקור לפני שנתקדש קדושת הגוף.

בדין ציקור ד' ימים אם מעכב לא נתבאר בהדיא, ומהא דשאר קרבנות א"ש ציקור, היה נראה דגם בתמיד אינו לעיכובא, וגם לא אשכחן שנה עליו הכתוב לעכב, אלא שצתו' סוכה מ"ב א' פירשו הא דאמר התם ר"י השוחט את התמיד שאינו מצוקר כהלכתו בשבת חייב חטאת, דהיינו אף באין צו מוס, ומשום דטעון ציקור ד' ימים, ורהיטת הדברים משמע דר"ל דציקור מעכב, אבל קשה דא"כ מ"ש דנקט לה להאי דינא צפסח בשבת, ולא קתני סתם דציקור ד' ימים מעכב, ועוד דמסיק התם וצריך תמיד אחר, ומה הוצרך

ולו"ד ז"ל היה מקום לומר דכיון דלא איפשרא צעיין אין לו להמנע מחובות היום משום חשבון דלמחר, ומיהו אפשר דכיון דאם האמת דתדיר עדיף והוא יקריבם היום הרי הוא עובר עליו צקוס ועשה, ואם האמת דמוספין עדיפי והוא ישאירם למחר הרי עבר בשצ ואל תעשה, הלכך שקולין הם.

(וצחים ז"א א')

תוד"ה תלמוד תימה דצפ' כל התדיר כו', א"ה, ע"י מש"כ בזה בוצחים פ"ט א'.

מ"ט ב' מנין לתמיד שטעון ציקור ד' ימים קודם שחיטה ת"ל תשמרו להקריב לי צמועדו כו', צפסחים ז"ו א' אלא מעתה והיה לכם למשמרת כו' זה טעון ציקור ד' ימים קודם שחיטה כו', מצואר דמהא דמקחו מצעשור אכתי לא ידעינן דין ציקור ד' ימים קודם שחיטה, ורק מקרא דוהיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר ילפינן לה, ואע"ג דודאי צריך לצודקו ממוס כדי לקיים צו מקחו מצעשור, וולמש"כ דלריך להקדישו, גם צריך לצודקו שלא יקדיש בע"מ, אלא דאפשר שעדיין לא נצטוו באיסור זה], דהא צריך שיהא ראוי להקרבה, ולכאורה מוכח מזה דדין ציקור ד' ימים היינו דלריך לצודקו כל יום, וכלשון רש"י מצקריין אותו כל ארבעה, וכ"מ צפ"ג דתמיד דקתני אע"פ שהוא מצוקר מצערב כו', ולא נזכר שצודקין אותו מצערב, אבל אם מדין ציקור חייבין לצודקו כל יום ניחא, והא דקתני מצערב ולא קתני מאתמול, אגב אורחא אשמועינן דראוי לצודקו בין הערבים כדי שיהא יותר סמוך לשחיטתו, ואע"ג דלא נזכר צקרא אם צריך לצודקו כל יום או פעמים ביום או פעם ביומים, דהא לא קתני אלא והיה לכם למשמרת עד י"ד, מ"מ סברא הוא להצריך כל יום, וא"ת ומה ענין יש בצדיקות האמצעיות כיון דע"כ עתיד לצדוק סמוך לשחיטתו, וצשלמא צפסח דמצוה ליקחו מצעשור, אפשר לומר שאם יפול צו מוס צי"א דמצוה ליקח אחר צו ביום, דנהי דאין צידו להקדים לצעשור, אבל בכלל מצוה זו להקדים כמה שיכול, ולכך ראוי לצודקו כל יום, אבל בתמיד מה הרוחנו בצדיקה זו, ושמא יש ענין בהכנת טלאים מצוקרים אף שאינו מקדישם, דג"ז כבוד הקרבן, ומרן זללה"ה בהערות פסחים כתב שאם אירע צו מוס עובר בתוך הני ד' ימים, לא קיים צו מצוה ציקור,

בא"ד ולפי' זה ל"ק מידי מה שמציא ריב"א דתניא בתוספתא דפסחים כל הקדשים כו', א"ה, עי' מש"כ בזה לעיל בגמ' מנין שלא יהא דבר קודם כו'.

ג' א' אר"ש אימתי בזמן שהיו חנוסים כו' לא יקריבו הן כו', בתמיד אמרין דיומא כ"ו א' שלא היו מפיסין לתמיד של זין הערבים אלא כהן שזכה בו שחרית וזה גם בזין הערבים, וזה שפיר קנסינן להו כשלא הקריבו כמזיד שמפסידין גם זין הערבים, ויש להסתפק אם רק מפסידין זכות הפייס שלהם, אבל עכשיו כשחוזרין ומפיסין לתמיד של זין הערבים, הרי גם הם משתתפין בפייס, או דגם הפסידו זכותם להשתתף בפייס של זין הערבים, אבל בקטורת משמע לכאורה התם דחוזרין ומפיסין לקטורת של זין הערבים, וא"כ כשלא הקטירו צבקר, כיצד יקטירו זין הערבים, הרי כהנים אחרים זכו בקטורת של זין הערבים, אח"כ ראיתי בתו' הרא"ש שם וכ"מ בתו"י דלמסקנא גם בקטורת לא היו מפיסין זין הערבים, אלא בשבת, אבל כל יום מי שזכה שחרית וזה בו זין הערבים, ועי"ש בריב"א שרמזו דבסוגיין מבואר כן, וכמ"ש בהגה"ה שם, ועי' בשטמ"ק כאן, ולמ"ש"כ הרמב"ם בפ"ד מתמו"מ ה"ח שאם כל אנשי הצית אב כצר הקטירו קטורת מימיהם הרי כהן שזכה בו שחרית וזה בו זין הערבים, לפי זה שפיר משכחת לה בכהאי גוונא שזכה גם בשל זין הערבים ולא מפסדינן ליה אע"ג שפשע בשל שחרית, וימכאן סייעתא לעיקר דינו של הרמב"ם שהכ"מ שם לא הראה מקורו לפמ"ש"פ הרמב"ם שם דבכל יום חוזרין ומפיסין לקטורת של זין הערבים, כיון דלא שכיח דפשעי, וי"ע. — עיקר הדבר שקיבל ר"ש שנמנו ז"ד לקנוס אם יזדמנו כהנים שזכו בפייס להקריב התמיד ויזידו שלא להקריבו, ק"ק שחששו לדבר רחוק כזה ולתקן תקנה בזה, ושמא היה הדבר בזמן שהיו כהנים שאינם הגונים.

שם אמר אביי מסתברא כמ"ד בקטורת הסמים של זין הערבים כו', צקרא כתיב תחלה צבקר צבקר בהטיו את הנרות יקטירנה וצמר הכי כתיב ובהעלת אהרן את הנרות זין הערבים יקטירנה, ומשמע דבתחלה הקטיר צבקר, וש"מ דמתחנן

להוסיף הרי מדחייב חטאת מוכח דמעבד ופשיטא דצריך אחר, ואפשר דאף שאינו מעבד מ"מ לתקוני שדרתיך ולא לעוותי, ואין הכהן נעשה שליח הצבור להקריב התמיד כשאינו כשר לכתחלה מחמת טעותו, והיינו דאשמועינן דחייב חטאת משום שאינו שליח הצבור לכך, ולא חל עליו שם תמיד, ולכן צריך אחר, אף שרואים עכשיו שהוא תם, וציקור ד' ימים אינו מעבד, והיינו דקאמר שאינו מבוקר כהלכתו, ר"ל כהלכתו לכתחלה, וגם אפשר שיש מומים שאינם ניכרים לאחר שחיטה כדאמר בכורות כ"ח א', ואף אי אין צריך לחוש להם כדיעבד, מ"מ גם בזה אינו שליח הצבור לכך, וי"ע, אח"כ ראיתי בל"ז בפסחים שצידד דציקור ד' ימים אינו מעבד אלא שבסוף נתקשה מההיא דסוכה, [ושם הביא מן התוספתא דמסיים שם נמי שנאמר תמימים כו' כשאינם מבוקרים אינם תמידין, ולמ"ש"כ ז"ל דאסמכתא בעלמא הוא], וכן מנאמרי צ"ש ובראש"ד צתורת כהנים דפירשו זהא דר' יוסי דמשום דציקור מעבד קאמר, ועי"ש בהגהות אור שמח, וי"ע, ועי' בטו"א מגילה כ"ט ז' ובמלבי"ם פ' ויקרא. (פסחים ז"ז). — א"ה, ועי' מש"כ בתענית י"ז ז' דמהא דאמרין התם מהרה יבנה בית המקדש ובעינן כהן הראוי לעבודה, משמע דציקור ד' ימים לא מעבד.

תוד"ה תלמוד לכך נראה לפרש דמהכא לא נפקא לן אלא הקטרה, א"ה, עי' מש"כ בזה בפסחים נ"ח ז'.

בא"ד עולת תמיד ששחטה שלא לשמה כשירה ואמאי הא קודם תמיד אחתעבד, יש לעי' הא מסקינן התם דבמילתיה קאי, ולאביי צאמת אף טעון שני גזירין, ואף לרבא דנהפך לעולת נדבה היינו אי כשר לנדבה אבל אי מיפסל לנדבה י"ל דבמילתיה קאי דומיא דאשם, ואפשר דלא אמרין במילתיה קאי אלא אם יפסל מחמת עיקר סוג הקרבן כמו באשם ומנחת העומר וכיו"צ, אבל כאן עולת תמיד כשאר עולות ושפיר קרבה נדבה, ומה שנזדמן בעולה זו שהקריבוה לפני תמיד של שחר לא ישתנה דינה מחמת כך להכשיר, א"נ כיון דאיסור הקדימה הוא משום שהתמיד יוקדם י"ל דלא שייך בזה במילתיה קאי, כיון דסו"ס התמיד של חובה לא יהא ראשון. (זבחים ס"א סק"ה).

בקטורת שחרית, לזה קאמר אביי דמדכתיב בהטיו את הנרות מכלל שכבר הקדים להדליק את הנרות מצערב, וכיון דכתיב ובהעלת אהרן את הנרות וגו', הרי שהקטיר גם קטורת מאתמול, וש"מ שנתחנך המזבח בקטורת של זין הערבים, ומ"ד בקטורת של שחרית יפרש קרא דבהטיו את הנרות שהוא לקבוע זמנו בכל יום, אבל זיוס הראשון הקטיר עד שלא היו שם נרות. תוד"ה דיקא אע"ג דלעיל תניא כו', עי' מש"כ שם.

נ' ב' מתני' חזיתי כהן גדול לא היו באין חלפין כו', פשטא משמע דגם השמן והלבונה לא היו באין חלפין, דרק הקרבת החזיתין אמרה תורה לחלפין, אבל הבאת הקרבן צריך שיהא כולו שלם, וכן מבואר בתו' ח' א' ד"ה ולר"ח, ולקמן ז"ה ב' ד"ה ומאי, ולכאורה לר"ח שם דאין מנחה קדושה בלא שמן, אם ס"ל כר' יוחנן שם דחזיתין אין קדושתן לחלפין, וצריך שיתקדש כל העשרון קדושת הגוף קודם חלוקה, א"כ ע"כ להניח גם כל הג' לוגין שמן בכלי של הסולת, דאם לא כן לא יוקדש הסולת קדושת הגוף, דאם יתן לוג ומנחה, יתקדש רק חצי עשרון, ולר"י הרי צעי דכל העשרון יתקדש קדושת הגוף, וכן לשון רש"י נ"ב ב' דמציא ג' לוגין וחוצה לוג ומנחה לשחרית ולוג ומנחה לזין הערבים, וכן בשטמ"ק ח' ב' אות כ"ו בשם תו' הר"פ כתב דהיה בכלי שרת מקום לכל הסולת והשמן והלבונה שלא יתערבו עי"ש, ולדעת הרמב"ם דחולק החלות נמי ע"כ דמתקדש הכל בשחרית.

ויש לעי' בהא דאמר נ"ב ב' בטעמא דאע"ג דהוכפלה סלתו, כשצא משל יורשים או משל ציבור מ"מ לבנותו ושמו לא הוכפלו משום דמאי דגלי גלי ומאי דלא גלי לא גלי, ואמאי פשוט לגמ' דקרא דאותה קאי אסולת ולא אשמן ולבונה, וי"ל משום דעיקר המנחה הוא הסולת, והשמן והלבונה נטפלים אל הסולת לתקנו, וקרא דיציא שלימה ויחנה אסולת כתיב, אלא דממילא ידעין דה"ה כל הנטפלים, שהרי הם נטפלים אל כל הסולת, וכשחוצה הסולת ע"כ גם לחצותו, אבל קרא דאותה או דליל תקטר יש לפרש אעיקר המנחה, וגם יש להוסיף דהקטרת חצי עשרון לא מצינו בכל התורה, וסברא הוא דקרא דאותה או דליל תקטר בא

לומר דציורשים או ציבור ליתא לחידוש זה דחצי עשרון, אבל לוג ומנחה שמן לעשרון הוא יותר מכל המנחות, ושפיר דמי, וחצי קומץ לבונה לרבנן אף דנמי לא אשכחן לה, (עכ"פ לר"מ דגם במנחה ס"ל י"א ב' דקומץ בתחלה וקומץ בסוף), מ"מ לא דמי לחצי עשרון, דלבונה הרי מציא קומץ אלא דמתקטיר חציו בשחרית וחציו זין הערבים, וכהאי גוונא בכל קומץ כשר, אבל חצי עשרון שאינו בוללו אלא במחצית השמן, כהאי גוונא בכל המנחות פסול, שאינו יכול להציא חצי עשרון וחצי לוג בכלי זה וחצי עשרון וחצי לוג בכלי אחר, [אף אם נתקדשו קדושת הגוף כגון שהיה דעתו להוסיף או שמדדן תחלה בעשרון ובלוג], ואילו בחזיתין נמחדש הכשירה בכהאי גוונא, ושפיר איכא לאוקמי מיעוטא לחידוש זה.

ויש לתמוה דבמל"מ פ"ג ממעה"ק ה"ג פשוט ליה שלא היו מציאין בשחרית אלא עשרון שלם, אבל שמן לא היו מציאין אלא מחצה דהיינו לוג ומחצה, ונתקשה למה הוצרכו לר"ש פ"ו ב' למדה המחזקת לוג ומחצה הרי היה אפשר לקדש ברביעית לכל חלה, ונעלם ממנו דברי התו' ורש"י הנ"ל דפשוט להו דחזיתי כהן גדול לא היו באין חלפין היינו שצריך להציא כל המנחה כולה בשחרית עם שמנה ולבונה וחוצה הסולת בחצי העשרון והשמן במדה המחזקת לוג ומחצה לר"ש ולרבנן בלוג וחצי הלוג, וכנראה הגמ' הנ"ל דאמרינן מאי דגלי גלי הוי קשיא ליה, וכבר נתיישב לעיל, ובאמת אף אם היינו אומרים דהשמן היה סגי להציא רק מחצה, נמי דברי המל"מ תמוהים במה שהקשה דלתקדש ברביעית, דהא חצי עשרון בשאר מנחות לכו"ע לא קדוש, וה"נ רביעית כחצי עשרון דמאי, וע"כ לקדש יחד כל הלוג ומחצה שהוא שיעור השמן של המנחה הזו.

ולפי דברי המל"מ ז"ל לרבי חנינא דאין מנחה קדושה בלא שמן, אם ס"ל כר' יוחנן דחזיתין אין קדושה לחלפין, דנמחדשה הלכה בחזיתין דהסולת מתקדש קדושת הגוף בלא השמן, דהא צריך שכל העשרון יוקדש קדושת הגוף, ולוג ומחצה שמן אינו יכול לקדש אלא חצי עשרון, ודוחק לומר דכל חצי עשרון מתקדש קדושת הגוף לפי שהוא ראוי להקטר עם השמן, דכיון דתחלת הקידוש של העשרון הוא מחצה לשחרית ומחצה

ד"ה נראה, וצדין הערצים יציא אחר, וגם אשמועינן דאין צריך שיציא מיד את של צין הערצים, אלא יכול להציאו צין הערצים, דהא בכל יום היה מונח של צין הערצים מוכן משחרית, וס"ד דכך מצותו שיהא מוכן למצותו מן הצוקר, וכשנמא יש להציא מיד, קמ"ל דרק בערצית צריך להציא, שו"ר בספר מרן זללה"ה צדימן ל"ד סק"צ דנראה מדבריו דאם נמא של צין הערצים קודם שהקריבו של שחרית, דיכול להציא חצי עשרון ולוג ומחצה שמן ולצרפם לשל שחרית, ולפי זה נסתפק שלא יוכל להקריב את של שחרית קודם שישלים עליו את של צין הערצים, ועיין להלן דלכאורה משמע דבחלוקתן נקבעו ואינו יכול לשנותו, ולפי זה לא קרינן ציה מחצה משלם אם יצרף לשל שחרית, וז"ע. (ס"ה סק"ח).

שם או חצי עשרונו של ראשון ח"ל ומחציתה בערצ מחצה משלם הוא מציא כו', משמע דהא דאינו מציא חצי עשרונו של ראשון, הוא משום דצריך שיציא מחצה משלם, ולגבי ידיה לאו מחצה משלם הוא, דפלגא דשחרית דכהן אחר הוא, ונראה דקושטא קאמר וכייל ליה צהדי הא דלא יציא חצי עשרון מציתו, אבל בלאו הא טעמא נמי אינו יכול להציא חצי עשרונו של ראשון, דלאו ידיה הוא, ואפילו אם הוא יורשו נמי לא ירש אלא זכות כפרה מקופיא כדאמר זבחים ו' א', אבל אינו בעל הקרבן, וגם נראה דהא דהניח מנחה לשני בניו קריבה כדאמר התם ה' צ', היינו רק במנחת נדבה, אבל מציתין אינה צאה נדבה ואינה קריבה לאחר מיתה כלל, הלכך אף בלא מינו כהן אחר תחתיו, ולר"י דקריבה משל יורשים, נמי אין יכולים היורשים להקריבה לחובתם ויוסיפו עלה להשלימה שתקרב שלימה, אלא צריכים להציא מנחה אחרת, וזו תעובר צורתה ותצא לצית השריפה, ומיהו צפר יוהכ"פ אשכחן ציומא מ"ט צ' מאן דסבר צפר ואפילו צדמו של פר, חזינן דכיון דיש לאחיו הכהנים כפרה צו, שפיר חשיב הכה"ג השני כבעלים, וכדאמר שם נ"א צ' דרחמנא אפקריה לגבי אחיו הכהנים, ומציתין ופר יוהכ"פ חזינן להו גבי הדדי צמתיתין דתמורה דמיתין לה שם נ' א', וא"כ יתכן לומר דכיון דאף בדליכא כהן גדול איכא למצות מציתין, חזינן דגם לציבור יש ענין בקרבן מציתין, והכה"ג כשליח הציבור הוא, וא"כ

לצין הערצים, וצריך ג' לוגין, אין סברא דלוג ומחצה יועיל לשניהם, ויהא דפרכינן ח' צ' עשרון למה נמשח לר"ח ומשנינן למנחת חוטא ולא משנינן למציתין, משום דלא פסיקא לגמ' דר"ח כר' יוחנן ס"ל, דשמא כר"א ס"ל דלא צריך אלא להציאה שלם מציתין, ולפי זה לא נצטרך למה שחידשו התו' ח' א' ולקמן ז"ה צ' דהיו מניחים כל הסולת והשמן והלצונה בכלי אחד ומהרים שלא יתערבו, דהא במציתין הלכה מיוחדת היא גם לר"ח דקדושה בלא שמן. (ס"ה סק"ו).

שם ושני חציין אובדין, א"ה, עי' מש"כ לעיל ח' א' סק"א מ"ט לא אמרינן דליפרקינהו.

גמ' נמא מחצה של צין הערצים או שאבד כו', יש להסתפק נמא הסולת והשמן קיים, אם יכול להציא רק סולת ולזווגו לשמן הקיים, דבכל מנחה דעלמא כתב מרן זללה"ה צדימן כ"א ס"ק י"ד דנאבד הסולת מציא סולת אחר לשמן הקיים, דהא דאמרינן ע"ט צ' דשמן שהפרישו לשם מנחה זו פסול לשם מנחה אחרת, היינו למנחה שהוקדשה למנחה אחרת, אבל סולת חולין שמקדשו לזווגו עם שמן זה שפיר דמי, אבל הכא שצריך להציא עשרון שלם ולחצותו, יש מקום לומר דכמנחה אחרת דמי, ומסתברא דחד קרבן הוא, דהא אשכחן בלא מינו כהן אחר תחתיו דמציתין שלימה ושמן לא הוכפל, א"כ חזינן דצין שמציא עשרון וצין שמציא חצי עשרון מנחת מציתין חשיבא, ומיהו יש מקום לדון בצומן שכהן גדול קיים לא יתכן שיוקדש עשרון שלם מצלי שיהיו ג' לוגין שמן, אבל אין נראה כן, דצין הערצים בלא"ה לא שייך שיוקדש יותר מעשרון ויותר מלוג ומחצה אלא בקדושת לאחריות, או דמעיקרא לאיצוד אזיל וכך מצותו, ולזה לא מסתבר להצריך דוקא ג' לוגין, וז"ע, ואם נמא השמן והסולת קיים נראה דמציא ג' לוגין וחצוהו ומקריב מחצה ומחצה אבד, דגם אשמן אמרינן דמחצה משלם הוא מציא וכמש"כ לעיל צמתני', וכן בלצונה. (ס"ה סק"ח).

שם יכול יציא חצי עשרון מציתו ערצית כו', לשון ערצית נראה דבא לאשמועינן דאיידי גס כשנאבד של צין הערצים בשחרית, ואפילו קודם שהקריבו של שחרית, דאין צריך שיציא מיד עשרון אחר ויקריב ממנו שחרית וצין הערצים, אלא מקריבין את של שחרית וכמש"כ לעיל ח' א' סק"ג

מחנה שני שיועד מתחלה ללאיבוד אולם אחרי מקדשה בכלי שרת, אלא ודאי גם לר"א לכתחלה מזה לקדשה כולה בכלי שרת, והכי נמי מסתברא דמחנה משלם הוא מציא יש לפרש מקדושת הגוף, וזה ניחא קושיית תו' הנ"ל.

שם אלא שני ל"ל עיבור צורה כו', צ"ע לכאורה דהא שפיר קאמר רב אשי, ואטו המקדיש שתי מנחות חוטא לאחריות וקידש שניהן בכלי שרת אטו מי לא בעיא אידך עיבור צורה, ונראה דס"ל לר"נ דשאני הכא דלכתחלה מזה מן התורה להביאה לאיבוד, ולכתחלה יש כאן קדושה דחיה וגזירת הכתוב הוא שיכול לזרור איזה שירצה להקריבה. (הערות).

שם אלא שני ל"ל עיבור צורה מעיקרא לאיבוד קא אחי כו', משמע דהא פשיטא דמנחות בצריפה ואינו ראוי לאבדו בקצורה או מפזר וזורה לרות, ואף שלא נזכר כלום בקרא מה יעשה לו, דדינו ככל פסולים שבקודש, והיינו דמהני הא דפיגול טעון עיבור צורה להצריך גם לו עיבור צורה, ולא אמרינן מעיקרא לאיבוד קאמי.

שם כיון דבעידנא דפלגיהו אי בעי האי מקריב כו', לכאורה הוה ליה למימר סתם כיון דמעיקרא אי בעי האי מקריב, ואין צורך להזכיר בעידנא דפלגיהו, ונראה מזה דלאחר שכבר ייחד אחד מן החצאין לחציתין שוב אינו יכול להקריב השני, שכבר נדחה, ורק בעידנא דפלגיהו היה רשות צידו לזרור איזה שירצה, ואפשר דאם עד שעת הקרבה עדיין היה גם השני ראוי להקרבה, לא הוי סבירא ליה לר"נ דלא בעי עיבור צורה, ואפשר שיש ללמוד מזה דחציתין שצב יום נמי משקבען לשחרית ולבין הערבים שוב אינו יכול לשנותן, [ועי' בספר מרן זללה"ה סימן כ"ו סק"ו], ולפי זה מסתברא דבנטימא של בין הערבים קודם שהקריבו של שחרית אינו יכול להביא חצי עשרון ולוג ומחנה שמן ולזרפם לשל שחרית, וכמו שהבאנו לעיל מדברי מרן ז"ל, דכיון דשל שחרית כבר הוקבע, תו לא קרינן בשל בין הערבים מחנה משלם, וצ"ע. (ס"ה סק"ח).

שם אופה ואח"כ מטוגנה כו', א"ה, עי' מש"כ לק' ע"ד צ' אם היה מתן שמן בכלי בחציתין, ואם היה יציקה בחלות למ"ד מטוגנה ואח"כ אופה.

שפיר אפשר דבמת כהן גדול ומינו כהן אחר תחתיו שיקריב השני המחנה של בין הערבים שנשאר משל הראשון, ורק מקרא דומחציתה הוא דאימעט, אלא דלפי זה באמת יקשה מנלן לדרוש מו"ו דומחציתה דגם צנאצד של בין הערבים מציא שלם מציתו, וגם במינו כהן אחר שאינו יכול להביא חצי עשרון של ראשון, הלא סגי דנילק לנאצד, אבל במינו כהן אחר שפיר י"ל דמציא של ראשון וקרינא ציה מחנה משלם הוא מציא, דגם בשל שחרית יש ענין לכל ישראל.

שוב נראה דדרשא דאצד חציה של בין הערבים לאו מו"ו היא, אלא מעיקר קרא דמחציתה צערב, וכמו דדרשינן ממחציתה צבקר דמחנה משלם הוא מציא, ה"נ דרשינן ממחציתה צערב דמחנה משלם הוא מציא, ורק במינו כהן גדול אחר הקרבת של שחרית ומחנה של בין הערבים קיימת, אחתי הו"א דיכול להביא חצי עשרון מציתו ולזרפו להנשאר משל ראשון ואח"כ להקריבו וקורא אי עליו מחנה משלם, או שיוכל להביא חצי עשרון של ראשון וגם זה נקרא מחנה משלם דגם של שחרית משותף לכולם, והיינו דדרשינן מו"ו דומחציתה דאף שהמנחה של שחרית קיימת מ"מ צריך להביא שלימה, והיינו דפלגיהו התנא לתרתי צבי, וכן משמע בצפרש"י, וכן לקמן נ"א צ', וכן מנאמי בהגהות הגר"א הנדמ"ח לתורת כהנים, דבילפותא דנטמא או אצד מחק לו"ו דומחציתה, ולפי זה עיקר קרא אחי למימר דלא נימא דהשני יכול להקריב חציו של ראשון וכמו צפר ואפילו צדמו של פר, וידעינן נמי דלא שייך לזרפו לחצי עשרון אחר, וצריך להביא שלם מציתו, דכיון דאינו יכול להביא את הנשאר ה"ה דאינו יכול לזרפו. (ס"ה סק"ח).

שם תני תנא קמיה דר"נ מחנה ראשון ומחנה שני תעבור צורתן כו', [עי' מש"כ צוה לעיל ח' א' צסוגיא דחציתי כהן גדול סק"א - ג', וצדברי תו' ח' א' ד"ה ולר"ח], מבואר דהם קדושים קדושת הגוף מדנפסלין בלינה, וע"כ דאף לר"א ח' א' דקדושים לחאזים מ"מ מזה לקדשה כולה, דאם לא כן אלא דלמאי דמסיק שם לא נזכר אלא להביאה שלם מציתו, הדרינן מהא דאמרינן למנחה וכדמשמע בצסוגיין בתוד"ה ומחנה, ומפרשינן דאף למנחה א"צ אלא להביאה שלם מציתו, א"כ עכ"פ

שבת אימא דמתקדשת בכלי לטבול יום ומחוסר כפורים ולא ללינה, דשלא בזמנה הוא וכלי שרת אין מקדשין שלא בזמן, וי"ל דלא דמי חציתין לשתי הלחם ולחם הפנים, דחציתין הרי אימנהו בכל יום, וקרא דעל מחצת חציתין דכל יום קאי, ובכל יום החציתין מתקדשין במחצת קדושת הגוף גמור אף לענין פסול לינה, ולית לן מהיכן לחדש דחציתין של שבת סגי אם יהיו נאפין מערב שבת, ויוקדשו קדושת הגוף שאינה שלימה, שלא יפסלו בלינה, ואית לן למינקט דגם חציתין של שבת נריך שיוקדשו באפייתן קדושת הגוף שלימה אף לענין פסול לינה, וא"כ ע"כ דדוחה שבת, משא"כ בשתי הלחם ולחם הפנים דהנידון בעיקר מלותן, שפיר יתכן לקיים שמתקדשין באפייתן קדושת הגוף אבל עדיין אינם נפסלים בלינה ואינם דוחין את השבת. (נ"א ב' סק"ו).

שם בשמן להוסיף לה שמן ואיני יודע כמה כו', א"ה, עי' מש"כ לקמן ע"ד ב' צנידון אם היה במנחת חציתין ג' מתנות שמן, וזהו דמשמע ממש"פ רש"י נ' ב' ד"ה צפנים דלישה ועריכה דחציתין היה קודם מתן שמן, דס"ל שלא היה זה מתן שמן בכלי ולא בלינה בסולת, ועי"ש בדעת הרמב"ם בזה.

תוד"ה אפי ואפילו הכי צעי קרא, לא נתפרש מאי קשיא להו, דהתם שפיר צעי קרא לומר דדחי שבת, דאי לאו הכי הוה אמינא דכשחל עזרת בשבת אין מביאין שתי הלחם, כיון דמאתמול אי אפשר דצעי קידוש בתנור, משא"כ בחציתין דודאי קרב בשבת אי משום תעשה אי משום תמיד, שפיר אמרינן דכיון דצעי כלי, ש"מ דנאפה בשבת. (נ"א ב' סק"ד). — בתוד"ה אפי הרבה דברים שלא נתפרשו וכנראה נפלו צו שיבושים בהעתקות. (הערות).

בא"ד א"כ מאתמול נמי הוי זמן, עי' מש"כ בזה לקמן נ"א ב' סק"ד ד"ה ואין דוחות. תוד"ה תניא אע"ג דכאזי נמי תניא כו', עי' מש"כ לעיל נ' ב' ד"ה אבי.

נ"א ב' מתני' לא מינו כהן אחר תחתיו משל מי היתה קריבה כו', לכאורה הכי הוה ליה למיתני לא מינו כהן אחר תחתיו רש"א ציבור מביאין אותה רי"א יורשין מביאין אותה, שהרי

שם אבי אמר אמר קרא סולת מנחה תמיד כו', נראה דמסלת קדריש דמשמע ליה דתמיד אף אסולת קאי, א"נ דומיא דמנחת נסכים שזאה סולת בשבת, אבל על עיקר ההקדשה ודאי פשיטא לגמרא דמקריבין אפילו בשבת, דהא מתאפינה נאה אין ללמוד דזאה בשבת, אלא דאם זאה יש לאפותה צו ציום, וע"כ דהא פשיטא ליה דזאה בשבת מקרא דתמיד, ואזי חידש דאף אסולת קאי, לומר דאפייתה דוחה שבת, ולפי זה ל"ק קושית תו' לקמן נ"א א' ד"ה תניא, דמזרייתא לא מוכח כדאזי. (הערות).

במש"כ רש"י ד"ה צפנים דהאי תנא סבר מדת יבש לא נתקדשה, עי' מש"כ בזה לקמן נ"א ב' סק"י ד"ה ומיהו.

תוד"ה ומחלה, כנראה יש בדבריהם ט"ס, וצירושלמי שקלים סופ"ז מבואר דלמאן דאמר מדת יבש נתקדשה, הרי הכל נתקדש בקדושת הגוף, דאין מביאין מנחה בלי למדוד בעשרון דמקדש, ולמאן דאמר מדת יבש לא נתקדשה, קרי ליה אבד, לפי שגם אם יפדו את הסולת יטורח להוליך המעות לים המלח, דמותר עשירית האיפה ירקב. (ס"ה סק"ב).

בא"ד אמאי אבד כו', עי' מש"כ בדבריהם לעיל ח' א' סק"ב ג'.

נ"א א' הרי היא כמנחת תמידין, נראה דר"ל דגם לישתה דוחה שבת, דמהקטרה ליכא למילף, דהא לא פרכינן מנה"מ אלא דלישתן ועריכתן ואפייתן דוחה שבת, אבל הקטרתה פשיטא, ודכוותה יש לפרש במנחת תמידין, עי' תוד"ה אפי.

שם רבא אמר על מחצת מלמד שטעונה כלי ואי אפי לה מאתמול איפסיל ליה בלינה, יש לעי' הניחא לדעת תו' לקמן נ"א ב' דמפרשינן דמתני' תרי תנאי ומי ששנה זו לא שנה זו, ניחא שפיר דזאמת לא אשכחן דקדוש ולא מיפסיל בלינה, אבל לדעת רש"י והרמב"ם שנתבאר לקמן נ"א ב' סק"ד דאע"ג דקאמר רבא הקשה אדם קשה שהוא קשה כצדק, מ"מ קיימא מתני' דאפייתן צפנים ואין דוחות את השבת, דאע"ג דנתקדשו בתנור קדושת הגוף לענין טבול יום ומחוסר כפורים, מ"מ אין נפסלין בלינה, א"כ הכי נמי מנ"ל דדחי

לאו דכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל, אלא אם כן נימא דגו"ש דכליל כליל מתפרשא גם כשהיא באה בדליכא כהן גדול, וכן נראה, ועי' מש"כ להלן. (סי' י"ד).

שם לא מינו כהן אחר תחתיו משל מי היתה קריבה כו', מלשון המשנה משמע דזה שהיא קריבה אף בדליכא כהן גדול, הוא דבר ידוע לא הולך התנא להשמיעו, וכן נראה מלשון המשנה דאף אם בא משל יורשים מ"מ אין היורשים צעלים של הקרבן, דהא לא קמיני במתני' מי מביאה, אלא משל מי, משמע דרק זכות מקדיש יש ליורשים, אבל הקרבן אינו שלהם אלא של ציבור, וזה ניחא נמי מה שהקשה באור שמה דכ"ל מביאין צו ציוס הא הו"ל אוננים, ונראה מזה דקים לחז"ל דחציתין הוא מעין קרבן ציבור, עי' יומא נ' א', וכשם שכהן גדול מביא ציוס הכפורים פר לכל הכהנים ואף שחייב להביאו משלו מ"מ אפקריה רחמנא לכל אחיו הכהנים, ה"נ חציתין אפקריה רחמנא לכל ישראל, ומזה מובן לחז"ל דודאי אף בדליכא כהן גדול, מביאין חציתין, [ואפשר דאף פר יוהכ"פ היו מביאין אף בדליכא כהן גדול, אי לאו דעבודתו פסולה בכהן הדיוט], ומיהו בדאיכא כהן גדול נראה דחשיצי החציתין קרבן שלו, ונפ"מ דשייך ביה שינוי צעלים, ואפשר דציבור מקופיא הוא דאית להו ענין בחציתין, ואילו כהן גדול מקיבעא, וכמו דאמרו ציומא שם לגבי כהנים צפר, ואף לכפרת קופיא פשיטא לגמ' דיש להביא, ולכך שנה התנא רק הנידון משל מי היתה קריבה, אבל דקריבה פשיטא, ועי' מש"כ להלן בדברי תוד"ה שמהא.

ובראה דלר"י דבאה משל יורשים מדאורייתא, א"ל שימסרו לציבור, דרחמנא אפקריה לגבי ציבור, כיון שזו מצותו, אבל לר"ש צומן שתיקנו דלגבי מיורשים, היו צריכים למסור לציבור, אלא דאפשר דמתקנת חכמים הפקירו לגבי ציבור.

ולפי מה שפירשנו שאין ליורשים אלא זכות מקדיש, נראה דאם אין היורשים מצויים, דמביאין משל ציבור, ללא מסתבר שיהא לעיכובא מי המקדיש, [ומיהו גם אם הוא לעיכובא, היה אפשר שהציבור יקדישו בשביל היורשים מדין עבד כנעני, ואם צריך דוקא שיזכו צו היורשים היה אפשר לזכותם ע"י אחר מדין זכין, ולהביא מזה

תחלה צריך להשמיענו עיקר הדין דאף בליכא כהן גדול איכא חיוב להקריב חציתין והוא על הציבור או על היורשים, ואפשר דבאמת קרבן חציתין יש צו ענין גם לציבור, דכהן גדול הוא שליח ציבור בתפקידו, וקרבן שתפקידו מחייבו יש צו ענין לציבור שהוא הכה"ג שלהם, וכאילו חייבה תורה את הציבור שכהן גדול שלו יקריב קרבן חציתין, ולכן חידשה תורה שהקרבן קרב אף בדליכא כהן גדול, שיש צו ענין לציבור, ומ"מ מקופיא יש צו גם ענין ליורשים, והשתא התנא שונה הדין כאילו ידוע שהמנחה נקרבת אף בליכא כהן גדול והוא משמש גם לציבור וגם ליורשים, והנידון רק משל מי מביאין אותה, וזה נמי ניחא הא דבסמוך אמרינן לר"ש דמשל ציבור דכד חזו דמידחקא לשכה תקינו דלגבי מיורשים, ואם איתא שהוא קרבן ציבור מה מקום לחייב את היורשים של הכה"ג טפי מאחריני, אבל למש"כ שיש צו ענין להם שפיר חייבו אותם, ולפי זה י"ל דאף כשהיורשים נקבות ס"ל לר"י דהיורשים מביאין אותה, דהא לתקנתא קמייתא אליבא דר"ש ודאי כל יורשים בכלל, ולא משמע לחלק בין יורשים דר"י ליורשים דר"ש, אבל בתוד"ה שמהא משמע דבאמת יש חילוק בצעלות הקרבן דלר"י הוה ליה קרבן כהנים ולר"ש קרבן ציבור, ולפי זה מסתברא דדוקא יורשים גדולים וזכרים, ועי' בספר מרן זללה"ה סי' ל"ד ס"ק ג', וצ"ע, ועי' להלן. (הערות).

שם לא מינו כהן אחר תחתיו משל מי היתה קריבה כו', לכאורה היה ראוי להקדים ולשנות דגם אם לא מינו כהן אחר תחתיו היתה קריבה, ובתור הכי למיתני משל מי, ומשמע דגם עיקר הדין דבאה גם בדליכא כהן גדול ילפינן לה מהני קראי דאשמועינן משל מי באה, וע"כ בדליכא כהן גדול הוא, ומשמע דמקרא דכתיב סלת מנחה תמיד לא משמע דבאה תמיד אף בדליכא כהן גדול, דמתפרש שפיר תמיד בדאיכא כהן גדול ולרבות דדוחה שבת. (סי' י"ד).

לכאורה נראה דבדאיכא כהן גדול חשיבא קרבן יחיד וכדתנן תמורה י"ד א' ונפ"מ לענין שינוי צעלים דלימא בציבור, [אי משכחת לה מחוייב כפרה כמותו, כגון במנחת חינוך], אבל בדליכא כהן גדול מסתברא דחשיבא קרבן ציבור אף אי באה משל יורשין, וכן נפ"מ דלא יהיה צוה

החציתין כדין ממשכנין דעלמא], והכי נמי מסתברא, דנראין הדברים דיורשים היינו דוקא כהנים כשרים הראויים לכהונה גדולה, אבל אם אין לו בנים כ"א בנות, לא מסתבר שיצאו הבנות, וכ"כ מרן זללה"ה בס"י ל"ד ס"ק ג', וכן מוכח בתוד"ה שמהא שכתבו דלר"י א"צ קרא דכולה בהקטרה דהא מנחת כהנים היא, והרי מנחת כהנת נאכלת כדתנן בסוטה כ"ג א', [ומזה נמי משמע דהיורשים כבעלים ולא רק כמקדישים, עי' מש"כ להלן בדברי התוד"ה שמהא וז"ע], וא"כ אטו תהא המנחה בטילה, הא ודאי משמע דלעולם מביאין חציתין, ולר"י הרי לא מצאנו בקרא שצאה משל יצבור, אלא ודאי מסתברא ידעין לה דאין ליורשים אלא זכות מקדיש והקרצן של יצבור הוא, וממילא פשיטא דצדליכא יורשים מביאין הציבור, [ולא מסתבר לומר דביאין לו אלא בנות, יטרכו אחיו להביא, דכיון דאינם יורשין לית לן מהיכן לחייבם].

נראה דלר"י דיורשים מביאים היינו הראויים לרש, ואפילו לא ירשו כלום, ולפי זה נראה דהא דאמרינן בסוגיין לר"ש דכד חזו דמידחקא לשכה תקינו דלגבי מיורשים, היינו נמי אף בלא ירשו כלום, דראוי להשוות הך יורשים דר"ש, ליורשים דר"י, ויש לעי' מה ראוי חכמים על ככה לחייב היתומים להביא חובת הציבור, ואם היינו אומרים דרק בירשו, היה הדבר ניתן להבין שזה מחובת הכה"ג וכאילו נשתעצדו נכסיו, ובייחוד משום שהכהנים גדולים הללו נתמנו ע"י השתדלות שאינה הוגנת ולכך לא הוציאו שנתן וכמו שאמרו יומא ח' ב', וכמש"כ רש"י ותו' בסוגיין דרק לעת הזאת הוצרכו לתקנה זו, שפיר קנסינהו חכמים, אבל למש"כ דאף בלא ירשו קשה, ואפשר משום דלעולם רגילות הוא שירשין, דכהן גדול עשיר הוא דגדלו משל אחיו, א"נ אפשר דרגילות הוא שצנו של כהן גדול עומד תחתיו, לכך הקדימו לחייבו אף קודם שנתמנה, אבל ק"ק דהא משמע דע"י ממון היו מתמנים, ולא היו משגיחין במה דצנו קודם, [כדתניא בתורת כהנים לו בקרא דוהכהן המשיח תחתיו מבניו], אח"כ ראיתי בתו"ט סוף פ"ו דשקלים כתב בפשיטות דאם לא ירשו אינם חייבים להביא, וז"ע.

והרמב"ם צפ"ג מתמו"מ הכ"ז כתב שהיורשים מביאים עבור כפרתו, נראה דמפרש

דדיינין כאילו כל כהן גדול חייב להקריב חציתין עד שיהא כהן גדול אחר, ולכן גם כשמת אפשר להביא חציתין, כמו כל אדם שמת והניח מנחה דמקריבין אותה כדאמר זכאים ה' ב', וה"ה לא הניח אלא שהיה מחויב, וכדאמר קידושין י"ג ב' לגבי עולה דאע"ג דלא הפרישמה מחיים, ואף אי שעבדא לאו דאורייתא ולא מחייבין להו להביא בשלא הפרישה, מ"מ נראה דיש רשות ביד היורשים להביא כיון שנתחייבה, דלענין אפשרות להביא לא מסתבר לחלק בין השאירה נכסים ללא השאירה, וה"נ דדיינין לכהן גדול שמת כאילו נתחייב להקריב החציתין ושפיר מביאין היורשים, ואפשר דצאמת חיוב ממש ליכא על היורשים אלא אם כן ירשו, אבל רשות איכא אף בשלא ירשו, אבל טפי מסתבר דאף בשלא ירשו איכא מצוה עליהם להביא, ולפי זה נראה דאף אם לא הניח בנים אלא בנות נמי מצוה עליהם להביא, לא מייצגים אלא ירשו נכסים אלא אף בלא ירשו, דכיון דדיינין לאציהם כאילו נתחייב בקרבן זה שפיר רמיא תורה מצוה על היורשים לפרוע חוב זה, ולפי זה עיקר הקרבן של המת אלא דהיורשים מתכפרים מקופיא כדאמר זכאים ו' א', ולענין הציבור יש להם בקרבן הזה כמו בכל חציתין כשהכה"ג קיים. (ס"ה סק"ט).

מסתפקנא בכהן גדול שנעשה בעל מוס, אי מיד חל עליו דין כה"ג שעבר, או דלריך שסנהדרין והמלך יעצירוהו, ונפ"מ במנחת חציתין אי קריבה שלימה, דאי דינו כמשות שעבר, נהי שהמנחה עדיין צאה משלו, דלא גרע מיורשיו, דקיי"ל דאורייתא משל יורשים כר"י לקמן נ"א ב', [ובעודו קיים ולא מינו עדיין אחר תחתיו אפשר דליכא לתקנה דמשל יצבור], מ"מ שלימה היתה קריבה, אבל אם עדיין דינו ככהן גדול כדין הוא להקריבה חצאין. (הוריות י"ב ב').

שם ושלימה היתה קריבה, נראה דצאה י"צ חלות שחרית וי"ב חלות בין הערבים, דמלחם הפנים ילפינן ד"ב חלות לעשירית האיפה בין אם מקריבה כולה בין אם חוצה לשחרית ובין הערבים, [ואף דשמנה ולבונה לא הוכפלו], והרי לדעת הרמב"ם דמקריב חצאי חלות, ודאי מסתבר כן.

(ס"ה ס"ק ט"ו).

גמ' והתנן אר"ש שצעה דברים כו', וברש"י, ויתבאר להלן.

יש לעי' זהא דתנן פ"ז דשקלים דבראשונה היו ממשכנין את מוצאה עד שהוא מביא נסכיה חזרו להיות מניחין אותה וזורחין התקינו ז"ד שיהו נסכיה באין משל ציבור, וכי מה ראו בראשונה לחייב את המוצא, ולמה זה יתחייב הוא יותר מכל אדם אחר, וגרר את משום דהדבר ספק, ואם הזהמה לא היתה הקדש הרי הוא מקדישה עכשיו, שאל"כ אי אפשר יהיה להקריבה, והרי מייתי ומתני כדאמר קידושין נ"ה ז', ולכן מחייבים אותו שיביא מספק, והנה הוא מביא ג' בהמות עולה ותודה ושלמים כדאמר שם, ונסכי שני קרבנות הוא מביא בראונו כיון שהם שלו, ואילו השלישי שהוא רק מספק לא ראו להביא, ואין להקשות שהרי מביא לחמי תודה וגם הם בספק, ולמה זה דוקא נסכים לא היו חפצים להביא, דשאני לחמי תודה שהוא זכאי באכילתו, ועוד דהרי הנסכים הוא מוסף מלבד הלחמי תודה, ועוד דהספק של תודה הוא רחוק וקרוי יותר שזה קרבן של המוצא, דהא תודה מיעוטא.

הא דמניחין אותה וזורחין, אע"ג דכלא"ה אי אפשר לחייבו להביא שלש בהמות ולהתנות, משום שזה ציד ז"ד למצא אנשים שצאים להתנדב עולה או שלמים, והם יסכימו להתנות, ולכן רק הנסכים לא היה מי שיביא, דכל מתנדב אינו חפץ להביא עוד נסכים, וכיון שהמוצא חייב מספק להקדישה, ונמצא הקרבן ספק שלו, שפיר חייבוהו בנסכיו וכמש"כ לעיל, ולכן היו מביאין אותה ומניחין וזורחין, ולהמנע מליטלה כשמצאה לא היו רשאים משום לא חוכל להתעלם, וכל הנידון לאחר שהכריזו ולא נמצאו הצעלים, וק"ל למה היו צריכים לצרות, הרי היו יכולים למסור כל הזכות שיש להם במציאה לצ"ד, כך שהם לא יקדישו כלום, וממילא לא יהיה מקום לחייבם בנסכים, לפי מה שפירשנו שכל החיוב הוא רק מנד שהם ספק צעלים, ואין לומר דלא ראו לוותר על זכות זה שיהא הקרבן שלהם, אבל להוסיף נסכים לא ראו, דלא יתכן דאם ראו שיהא קרבן, ע"כ היו צריכים להיות בשעה שכל השלש בהמות לפנייהם ולהתנות שאם המעות עולה יחוללו על זו, ואם שלמים, על זו, ואם תודה, על זו, ואם הם חולין הרי הוא מקדיש אותן לכך, ולשון מניחין אותה וזורחין משמע שהביאו הזהמה לצדה וברחו, ואם זו הזהמה שקנו מדמי זו

שנמצאת, א"כ שוב אין לה תקנה, שכבר נתפסה בקדושה בלתי ידועה ושוב תרעה עד שיפול זה מוס, וז"ל שהזהמה הנמצאת עצמה היה מניח וזורח, אלא שהקדים לומר שאם אינה קרבן הרי הוא מקדישה לקרבן ופירש איזה, אם עולה או קרבן אחר, וכלא"ה ז"ד יחללו על כל הספיקות, ולא הפסיד כלום בהקדשו, ויש לו זכות קרבן בספק, א"נ י"ל שהביאה ולא הקדישה מספק, ובאמת היה הזוכה זה זוכה גם לזד שהיא חולין והמוצא היה פטור מן הדין מלהביא נסכים, אלא שלא היו מוצאין מי שיסכים לקחתה ולהקדישה מספק ולהביא נסכיה, ולכן היו אומרים למוצא דכיון שהיא ברשותו וצריך לתקנה חייב הוא לעשות כן, להקדישה מספק ולהביא נסכיה, ושמי בהמות שיוכל להתנות, זה בקל היו ז"ד מוצאים לו, ומשחזרו להניחה ולצרות, התקינו שיהו נסכיה באין משל ציבור. (ס"ה ס"ק י"א).

שם עכו"ם ששלח עולתו כו' ואם לאו קריבין משל ציבור, יש לעי' הא לא אשכחן קרבן בלא בעלים, דאף קרבנות הבאין לאחר מיתה יש להם ענין למת מאחר שכבר נתחייב, אבל המקדיש קרבן למת שלא נתחייב זו, נראה פשוט דאין מקריבין אותו, דלא אשכחן קרבן בלא בעלים, ובמת שנתחייב, מגזיה"כ למדנו דמקריבין (עי' חו"ב זבחים ה' א' ז'), וא"כ הני נסכים מי הצעלים שלהם, דהא מרבינן לקמן ע"ג ז' דקרבן עכו"ם טעון נסכים, וא"כ ראוי לומר דצריך שהנסכים יהיו של העכו"ם כמו כל נסכים דצריך שיהיו של בעל הקרבן, [ועי' לח"מ פ"ג ממעה"ק], וקשה דלא אשכחן זבייה לעכו"ם, דלאו צר שליחות הוא, ועוד דלמה זה יתקנו ז"ד לזכות לעכו"ם מתרומת הלשכה, (ואם נימא דהני נסכים נדבת ציבור נינהו, ויש ענין להקריב נסכים לזבח אף שהנסכים הם באים בנדבה בפ"ע, קשה דלא אשכחן מנחה בנדבת ציבור, ואף בעופות אין מקייצין את המוצא כדאמר שבעות י"א ז', וגם אין מנחה באה בשותפות כדאמר לקמן ק"ד ז', ואפשר לומר דמנחת נסכים שאני, דהא שנים שהביאו עולה בשותפות מסתברא דמביאין גם נסכיה בשותפות, וכיון דאשכחן מנחת נסכים חובה בשותפות, ה"ה דמתנדבין בשותפות, ואף דלכתחלה ודאי אין מקייצין את המוצא במנחת נסכים, אבל כאן שראו חכמים צורך להוסיף נסכים

מורישם, יהיה למי שמקדיש בשבילו, ואפשר
דיורשים עדיפי.

שם ותנאי ז"ד הוא כהן גדול שמת כו', ז"ע
למה הזכיר כאן ותנאי ז"ד, הא עד השתא
נמי בתקנת ז"ד איירינן, דהיינו תנאי ז"ד שיהא
רשות צמעות תרומת הלשכה להני צרכים, ואפשר
דעד השתא הם דברי ר"ש כיחידאה, ומתנאי ז"ד
ולהלן זו משנה קדומה השנויה לדברי הכל, אלא
שר"ש שנאה לפרש השצעה דברים כולן, ולפי זה
יש לקיים הך תנאי ז"ד אף לר"י, עי' להלן.

והנה מבואר מקושיית הגמ' דאי הוי סבר ר"ש
דאורייתא משל יורשים, הוי ניחא הא דתנאי
ז"ד שמהא קריצה משל ציבור, ואפשר לפרש משום
דחזו דהוי פשעי צה, ותיקנו דלכתחלה צה משל
ציבור, א"נ דה"ק דתנאי ז"ד הוא שיהא רשות
להציא משל ציבור, צאם היורשים לא יציאו, וצמתי
דשקלים קתני בתר הכי ר"א משל יורשים, ואפשר
לפרש דאעיקר הדין קאי, דר"ש הרי קאמר
דאוקמי אדאורייתא משל ציבור, וקאמר ר"י
דאורייתא משל יורשים, וכדפליגי צמתינן, ומיהו
מודה ר"י דהיתה תקנה שאם לא יציאו יורשים,
שמהא צה משל ציבור, וכנראה זו דעת תו' לקמן
נ"ב א' ד"ה דשמעינן שכתבו צפישטות דר"י נמי
חית ליה הך תנאי ז"ד, אבל מלשונם משמע דגם
לר"י תיקנו שמהא צה לכתחלה משל ציבור, דלא
רנו לסמוך איורשים משום דילמא פשעי, ואפשר
לפי זה דאין ז"ד נזקקין לבקש מהיורשים, אבל
אם היורשים מציאין ודאי מקבלין מהם שהרי זו
מלותן מדאורייתא, וכן ראוי להם לעשות, ואולי זו
דעת הרמב"ם שצ"ג מתמו"מ הכ"צ כתב
שהיורשים מציאים, וצ"ד מה' שקלים ה"ד כתב
שמציאים מתרומת הלשכה, דאמנם שניהם אמת,
ואם הציאו היורשים כמלותן, שפיר מציאין, אבל
אם לא הציאו מעלמן הרי ז"ד מציאין מתרומת
הלשכה, [אבל מה שצפיה"מ כתב בשקלים שאין
הלכה כר"י לא נתפרש לפי זה], ועכ"פ תנאי ז"ד
סיהא רשות להציא מתרומת הלשכה ודאי נראה
שהתנו אף לר' יהודה, דכיון דחציתין הוא מעין
קרצן ציבור ודוחה את השצת ואת הטומאה,
והציבור יכולים להציאו, דאין ליורשים אלא זכות
מקדיש, ודאי ראוי שמהא האפשרות ציד ז"ד
להציאו צאם היורשים לא יציאוהו, ומן הראוי להם

לקרצן העכו"ם, שפיר מציאין אותן בנדצת ציבור,
אבל אין נראה כלל שתועיל מנחת נסכים של ציבור
הצאה בנדצתה, לתקן ענין החיוב נסכים של צה,
דמה ענין זל"ז, והרי ילפינן דקרצן עכו"ם טעון
נסכים כמו כל הקרצנות, וצריך שיהיו נסכי קרצן
ולא נסכי נדצה, וגם אין נראה דמנחת נסכים תצא
בציבור או בשותפות דצחורת כהנים ויקרא פ"י
מרינן דגם יין אין צא בשותפות ומסתבר דה"ה
מנחת נסכים, וכן מוכח למש"כ צמתינן ע"ט א',
ונראה דנסכים נטפלים אל הזבח וכחלק ממנו
חשיב, והר"י כמי ששלח תודה ולא הציא לחם,
דשפיר מתקנים חכמים להציא לחם להשלמת הקרצן
שדינו בהקרבה, ואף שע"ז נמצא כאלו מוצים
לעכו"ם לא איכפת לן צהא, דתקוני צה עדיף דהא
כך מלותו שציאו נסכים לקרצנו, [כיון שהוא אינו
חייב להציאם לפי מש"פ הלח"מ ההיא דלקמן ע"ג
ז', וכ"פ בשטמ"ק, ואף לפרש"י דהמיעוט הוא
שאנו יכול להתנדב נסכים, נמי נראה דאף מחיוב
הצאה לקרצנו נתמעט, דכל המלות לישראל נאמרו,
וגם האי אורח דממעט עכו"ם גבי חיוב נסכים
כתב, והא דצמתינן קתני ששלח עולתו ממדינת
הים, הוא משום שאם היה לפנינו, היינו אומרים
לו שקרצן טעון נסכים, ואם היה מציא היו מקבלין
ממנו שלא להצטרך ללשכה, אבל חיוב אין עליו,
ובזה מיושב דברי הרמב"ם פ"ג ממעה"ק כפי
הלח"מ אף לפרש"י, ובגמ' משמע כפרש"י
מדפרכין אי ריה"ג הא אמר אפילו יין נמין, ואף
שאין זכייה לעכו"ם הכא עדיף דתקנת ז"ד הוא,
א"נ קרצן שאני שהרי אף לגר שמת מציאין ז"ד
נסכים אע"ג דודאי מת לאו צר זכייה הוא, ולפי
זה חשיב העכו"ם כבעלים גמור על הנסכים, ואי
איכא שינוי בעלים בקדשי עכו"ם, גם הני נסכים
שייך צהו שינוי בעלים, וצ"ע, ועי' מש"כ לקמן
ע"ג ז'.

שם וכן גר שמת כו', נראה דהני נסכים דינן
כמנחה הצאה לאחר מיתה, דכל קרצן שאדם
נתחייב צו, אפשר להציאו לאחר מיתה, ואפילו לא
השאיר נסכים יכולים להקדיש בשבילו וכמש"כ לעיל,
דלענין אפשרות להציא קרצן למת לא מסתבר לחלק
בין השאיר נסכים ללא השאיר, הלכך האי גר נמי
כיון שנתחייב להציא נסכים שפיר מציאין בשבילו,
ואפשר דהכפרה מקופיא דאיכא ליורשים בקרצן

קדושת צדק הצית, ולכך צאה נמי מתרומת הלשכה אף בלא תנאי צ"ד כיון דאית צה קדושה, ואפשר דהא דקרינן לה קדשי צדק הצית הוא נמי לענין דהמועל צה משלם לצדק הצית, ולא דוקא לפרה, דהא הנהנה מצדק הצית צריך לשלם דוקא לצדק הצית כדחניא מעילה ט' צ', והתם באמת קחני קרבנות צדק הצית לצדק הצית, ואפשר דנקט האי ליטנא לרבות פרה, ומיהו כל קדשי צדק הצית נקראים קרבן כדאמר זבחים קי"ג צ'. (כתובות ק"ו).

תוד"ה שמהא כיון דההוא מנחת כהנים פשיטא דכולה כליל, מבואר מדבריהם דיורשים היינו רק זכרים הראויים לכהונה, דאם לא כן אכתי איצטריך לכליל תקטר כשהיורשים צנות, וכן מבואר מדבריהם דהיורשים חשיבי בעלים על הקרבן, דאי אין ליורשים אלא זכות מקדיש וכמש"כ לעיל, אין ראוי שמהא המנחה נקטרת כולה, דאף בנשואה לכהן אמרינן סוטה כ"ג א' דאין מנחתה עולה כליל משום שיש לה חלק צה, ואינה נאכלת משום שיש לו חלק צה, וכש"כ הכא אם אין ליורשים אלא זכות מקדיש, ואפשר דס"ל דכל עוד שלא נתמנה כהן גדול אחר, הרי אמרה תורה דצניו יורשים זכות הכהונה גדולה לענין חיוב חציתין והרי הם במקום אציהם, ולפי זה הם בעלים גמורים, ויהא שייך צה שניו בעלים, כמו צחיי אציהם, וא"ת והא אין מנחה צאה בשותפות כדתנן ק"ד צ', וא"כ כשיש כמה יורשים היאך קריצה, וי"ל דמנחת חציתין שאני, ומנחתה צכך, והיא גם מעין קרבן ציבור, והרי בדליכא יורשים ציבור מציאין אותה, אבל אין נראה לומר דזכות הכהונה גדולה ירשו וזה לא שייך לחלק והרי היא רמיא קמיה חד מנהון, וגם המנחה שלו, נואף שאפשר שלא יתצרר לעולם מי הוא, שהרי יכולים גם למנות אחר, מ"מ לא מיקרי מנחת השותפים, דסתם משל יורשין משמע דכולם שוין בצבר ומשל כולם היא קריצה, ואף אם צבר חלקו, או שלא הורישו, גובין מכל אחד ואחד.

ולענין קושית האור שמח כיצד מקריבין צין הערבים כשמת צשחרית והא הו"ל אוננים ואונן אינו משלם קרבנותיו כדאמר זבחים צ"ט צ', י"ל דקרבן של כהן גדול לא שייך צו הך דינא דהא כהן גדול מקריב אונן, הלכך אף יורשין שירשו חיוב זה, במקום אציהם קיימי לענין הך חיוב,

להתנות על מעות תרומת הלשכה שיוכלו לשמש בהם לכך.

שם אר"א שני תקנות הוו כו', צירושלמי דשקלים תירצו דקודם תקנה היו מגבין לה בתחלה, ותיקנו שמהא צאה מתרומת הלשכה, והיה אפשר לומר דהדבר תלוי בתרתי הצריכות דמייחין לקמן נ"צ א' לענין פר העלם דבר ושעירי עכו"ם, דאי התם ס"ל לר"ש דבתחלה מגבין להן, י"ל דה"נ הוי סבר בחציתין, אבל אי התם צאין מתרומת הלשכה כש"כ חציתין, אבל יותר נראה דתלמודן ס"ל דאף אי פר העלם דבר ושעירי עכו"ם מגבין להן בתחלה, מ"מ חציתין ודאי צא מתרומת הלשכה, דפר העלם דבר אינו חוצה ציבור, דהחטא גרם, אלא לציבור שחטאו צהוראת צ"ד מציאין קרבן אחד בשותפות, ומהיכי תיתי שיציאוהו ממעות שהוקדשו למקדש וקרבנותיו, אבל חציתין אי ילפינן בדליכא כהן גדול צא משל ציבור, הרי הוא חוצה ציבור כתמידין ומוספין, ובדאי ראוי לצא מתרומת הלשכה, ולא ס"ד כלל שיצטרכו לגבות לו בתחלה. (פ"ה סק"י).

שם חטאת היא מלמד שמועלין צה, הא דתנן צפ"ד דשקלים ה"צ דפרה צאה מתרומת הלשכה הוא מעיקר הדין, דתרומת הלשכה היא לכל צרכי המקדש וכמש"כ תו' כתובות ק"ו צ' ד"ה ובי, וכש"כ פרה דאית צה קדושה שהרי מועלין צה, ובעלמא קרינן לה קדשי צדק הצית, אבל אינו אלא שם מושאל לאפוקי דאינה קדשי מוצת, אבל היא קדושה בקדושה מיוחדת של פרה, ואינה צאה מקדשי צדק הצית, אלא דלענין העמדה והערכה יש לדמותה לצדק הצית.

ובתו' הקשו דל"ל קרא דחטאת דמועלין צה ותיפ"ל דקדשי צדק הצית היא, ול"ע מאי קשיא להו וכי היכן מלאנו בקרא דקדשי צדק הצית היא, ואי משום דאחיא מתרומת הלשכה, ג"ז לא נתפרש בקרא, ומסתברא דאם אין מעות בלשכה דגובין לה בתחלה ונמי כשרה, דלא צעינן אלא שמהא משל ציבור, כדאיתא צילקוט חקת צס ספרי זוטא, וא"כ אף כשהיא צאה מתרומת הלשכה אפשר לפרש דמשום לצ צ"ד מתנה הוא, ואדרבה נראה דלא קרינן לה קדשי צדק הצית אלא משום דכתיב חטאת ודרשינן דמועלין צה, וכיון דאין צה קדושת מוצת לכך קרינן לה להאי קדושה

לעולם נראה דבא לרבות מחיים, דכל אינך דמתני' דהתם לא איירי במחיים, ונ"ע צלשון הרא"ש שם שכתב משעת שחיטה, ושםא צמועל אחר מועל קאמר עי' להלן], ולמש"כ תו' כאן דיש צה מועל אחר מועל יתכן לפרש דהיינו דקאמר לעולם דאפילו כבר מעל הראשון לא נפקא לחולין ועדיין יש צה מעילה, ויש להסתפק אם כונת תו' רק לאחר שחיטה, דמחיים הרי היא ככל קדשי דדק הבית, ואם לא היו בכלל העמדה והערכה אין צה מועל אחר מועל, והכי מסתברא דדרשא דחטאת היא לא קאי אמתחיים, ועי' בספר מרן זללה"ה ס"ג ס"ק י"ז]. (פרה ס"ב ס"ק ט"ז).

נ"ב א' כיון דחזו דקא פרשי מספק הזאות כו', אע"ג דאם אינו צריך הזאה הרי לא נהנה, ואם צריך הזאה הרי שרי, מ"מ כיון דהשתא מחמת ספק קא פריש מטהרות ומן המקדש, ולאחר הזאה אינו פורש, נמצא שנהנה מן ההזאה אף אם לא היה צריך לה.

שם והתניא איפכא הי מנייהו אחריתא, בעלמא כהאי גוונא אמרינן תנאי נינהו, ומשמע דהכא הוי קיס לגמ' דחד תנא תניניהו לתרויהו.

שם אור"ד שלימה שחרית וצטילה בין הערבים, ר"ל שזו מצות היום, ואי לא הקריצה שחרית מקריצה בין הערבים, ושחרית דנקט הוא רק משום זריזין, תדע דהא צמת כהן גדול לאחר שהקריב של שחרית הרי פשיטא דמציאין שלימה בין הערבים. (הערות).

שם אמר רבא ת"ש שמיני צחצחין ואם איתא כו', צריך להצין מאי ראיא היא זו הרי התנא סדר עבודות דכל יום נקיט, וכי יש לו לדלג צחצחין משום דצמת כהן גדול ולא מינו כהן אחר תחטיו היא צטילה בין הערבים, ועוד דהך משנה צחצחין איירי ולא מידכר התם בין הערבים כלל, ובין הערבים צאמת ניתוספו שני כהנים שצידס שני גזירי עלים כדאמר יומא כ"ו ב', ורש"י כתב דמני ל"ג כהנים העסוקים בתמיד צין צבוקר צין בערב, ונ"ע דלא נזכר צמסנה שהיו עסוקים בערב, ואדרבה י"ג כהנים שזכו בתמיד דתנן יומא כ"ה א' הם צשחרית דוקא, דדישון מוצח הפנימי והמנורה לא היה אלא צשחרית, ועו"ק הא דאמר רבא צתר הכי הני נמי טיבותין היא אמר קרא

והרי צחצחים שם מצרכין ריבוי לכל סוג קרבן, וגם י"ל דכיון דצליכא יורשים הרי הוא צא משל ציצור, דהא תמיד כתיב צה שאינה צטילה לעולם, ה"ה נמי דקריצה כשהיורשים אוננים, ואפשר דגם כהן גדול מציאה כשהוא אונן מקרא דתמיד, ואף צלא דינא דכהן גדול מקריב אונן. (ס"ה ס"ק י"ז).

תוד"ה יש שהפרישן צחיו כו', לכאורה הרי מסקינן קידושין י"ג ב' דהאשה שהציאה חטאתה ומתה יציאו יורשין עולתה אע"ג דלא הפרישתה מחיים דשעבודא דאורייתא, וא"כ ה"נ הכא נשתעבדו נכסיו לנכסים, אח"כ ראיתי שכבר הקשה כן הגרע"א ז"ל, ואפשר דחיוצ נכסים צנדצה הוא רק לאחר הקרבת הצח, דהא אם נפסל הצח אינו חייב צנכסים [עי' לעיל כ' א' כפרה ושמתה], וגם אם יפרישם עכשיו אכתי יהא חייב צאחריותו, וגם אינו יכול להקריבם קודם הצח כדתינא צתורת כהנים אמור צקרא דעולה ומנחה, שאם הקדים המנחה פסולה, ולפי זה נראה פשוט דהא דתנן לקמן צ"צ א' דהיורש מציא נכסים, היינו אפילו כשלא ירש כלום, דהא לענין נדצה אין נפקותא צין ירש צלא ירש, אף למ"ד שעבודא דאורייתא, וצלא"ה נמי ודאי יש לקיים מתני' גס למ"ד שעבודא לאו דאורייתא, וע"כ דלאו משום שירש נכסים הוא, אלא דכיון דאית ליה כפרת קופיא כדאמר צחיס ו' א', סגי צהכי לחייבו צנכסים, וראיתי צאור גדול לקמן פ"ט מ"ז שכבר חלק על התוי"ט שם שכתב דדוקא צירש חייב, ופירש דצרי התו' דכונתם לפרש המשנה אליצא דמ"ד שעבודא לאו דאורייתא, עי"ש, ומ"מ מסתימת דצריהם מה שלא הזכירו כלל סוגיא דקידושין, משמע דנכסים שאני ולא שייכי צההיא פלוגתא וכמו שפירשנו. — ולענין הנידון אם חיוצ נכסים הוא רק לאחר זריקה, או מיד עם הפרשת הקרבן [וכל הנידון צנדצה, דצנדר נתחייב עם נדרו גס צנכסים], לכאורה מהא דצ"ד מציאין צשציל גר שמת, משמע שכבר נתחייב, דהא לא מצאנו קרבנות למתים, אלא כשכבר נתחייבו צהם, וסתמא שנינו צגר שמת והניח צחיס, ומשמע אף נדבות.

תוד"ה חטאת דקדשי צדק הבית היא, נתבאר לעיל ד"ה וצתו'.

בא"ד דאיצטריך למועל אחר מועל כו', צפרה פ"ד מ"ד תנן לעולם מועלין צה, והאי

מיד אחר מנחת נסכים, וכדאמר יומא ל"ד א' שום מנחה, ואי נימא דמנחת נסכים של התמיד של צין הערבים קריצה גם אחר התמיד, ואין זה משום עליה השלם, אף כשלא נתקדשה בכלי קודם התמיד עי' תו' כ"ו ז' ד"ה אלא, כיון דלורך התמיד הוא, י"ל דה"ה חציתין נמי קריצין אחר התמיד, אפילו אם לא נתקדשו בצוקר, כגון שנאבד של צין הערבים, או שמת כהן גדול, ומנאחתי שכבר נסתפק בזה מרן זללה"ה בשלהי ס' ל"ג עי"ש. — ועי' בלשון הרמב"ם פ"ג מתו"מ ה"ח שכתב מחלה בצוקר עם תמיד של שחר ומחלה צין הערבים עם תמיד של צין הערבים, ונראה דמקורו מההיא דיומא כ"ו ז' תמיד קרב בתשעה. (ס"ה ס"ק י"ג).

שם מאי הוי עלה, ז"ע הא פשטה רבא, ורש"י פירש אי כרבא אי כר' ירמיה, וז"ע דלצחר דדרש רבא מקרא, לא אשכחן דר' ירמיה פליג עליה, ואפשר דכיון דר' יוחנן הוא דבעי לה, לא בעי גמ' למיפשט מדרשא דדריש רבא מסבא דנפשיה, דמסתברא דר"י נמי ידע לה ולא סבר לה, לכך בעינן למיפשט מזרייתא, א"נ הך מאי הוי עלה שנו בגמ' מקמי הא דהדר רבא ואמר דהני נמי טיבותין היא, אלא דלצחר דהדר רבא סידרו דבריו מיד אחר דבריו הראשונים, וסוגיא דגמרא לא זזה ממקומה. (ס).

שם בעי ר' יוחנן כהן גדול שמת ולא מינו אחר תחתיו לרצון הוכפלה לבנותו כו', הך בעיא נראה דלא שייך למיבעיא אלא אי שלימה שחרית ושלילה צין הערבים אכל אי בטילה צין הערבים, פשיטא דשחרית מביאין הכל כפול, דהמנחה שכהן גדול מקריצ שחרית וצין הערבים, אותה כולה מקריצין היורשים או הציבור בשחרית, ומוכח מזה דר' יוחנן נמי פשיט ליה בחר דמיבעיא ליה, דהא לא תלי הך בעיא באת"ל, ואפשר דרבא"א הוא דבעי לבעיא קמייחא משמיה דר"י, אכל סתמא דגמ' לא ס"ל שנסתפק ר"י בזה, ולכך מייחו הך בעיא דר"י סתמא, בלא את"ל בבעיא קמייחא, שוב מנאחתי צירושלמי שקלים סוף פ"ז דקאמר בהדיא בחר בעיא קמייחא, כד תהא פשיטא ליה דכתיב מנחת תמיד, ובחר הכי בעי אי הוכפל שמנה ולבנותה. (ס).

סלת מנחה תמיד הרי היא לך כמנחת תמידין, ומאי אהני הך דרשא למיעבד טיבותא הך ראיא דאייחתי ממתינתין, ואי משום דכיוון אל האמת דאמנא קריצה צין הערבים, הרי גם ר' ירמיה לא שלל דין זה, ורק דהראיא לאו ראיא היא, וזה נשאר במקומו, ונראה דעיקר ראיא דרבא היא ממתיני' דיומא כ"ו ז' דקתני תמיד קרב בתשעה כו' איל קרב באחד עשר כו' פר קרב בעשרים וארבעה כו', הנה כלל התנא את החציתין במעשה התמיד, לומר דהתמיד קרב בתשעה, דומיא דאיל ופר, ואם איתא דמשכחת לה גוונא דליכא חציתין, לא יתכן לשנות כן, דגם אם חציתין אינם בטילים לעולם, ראוי לדון אם יש לכלל במעשה התמיד, דסו"ס ענין אחר הוא, אלא דאם הוא ממש לעולם יחד, יתכן לכלול, אכל אי משכחת לה גוונא אפילו רחיק טובא דליכא חציתין, לא יתכן לשנותו בחשבון התמיד, ורבא אייתי מתני' דתמיד דשם נזכר דחציתין בכלל הך תשעה.

וקושיא דר' ירמיה מהא דאפשר לדחות הנסכים, ל"ק כל כך לפי זה, דמ"מ הנסכים הם חלק מן התמיד ושפיר חשיב להו, וגם צפר ואיל הם בחשבון, ועוד דמזותן הרי לעולם לכתחלה להציאן יחד, ומשום דזימנין דלית ליה השתא ומציאם למחר לא שייך להשמיט, דה"נ יתכן שיחסר לו התמיד כולו, או שיאבדו איברים, וכוליה חושבנא בדאיכא הוא, ואף דנסכים עדיפי דכשמציאם למחר נמי קיים המזוה, וקל יותר לדחותם, מ"מ משום זה אין להוציאם מחשבון התמיד, אלא דמ"מ הסכים רבא שאין זו ראיא מכרעת, ד"ל דהתנא לא חש להשמיט החציתין משום גוונא רחיקא דצין הערבים בשלא מינו כהן אחר, אכל בחר הכי דדריש רבא דהרי היא כמנחת תמיד, ולעולם קריצה גם צין הערבים, תו' ס"ל דבאמת מהאי טעמא הוא שכלל התנא לחציתין בהדי תמיד משום דהאי קרא הקישה לתמיד, וקם ליה רבא בסבא דידיה דמעיקרא דאי לאו דהקישה הכתוב לתמיד, ואינה בטילה לעולם, לא היה התנא שונה תמיד בתשעה, אלא היה מזכיר שזה עם החציתין, והיה שונה תמיד קרב בשמונה ועם החציתין בתשעה.

ואפשר דמהאי קרא דדריש רבא דמנחת חציתין כמנחת תמיד, איכא נמי למילף דזמנה

תור"ה דשמעינן דלא אשכחן דניפלוג כו', א"ה, עי' מש"כ בדצריהם לעיל נ"א ז' ד"ה והנה.

נ"ב ב' מאי דגלי גלי מאי דלא גלי לא גלי, יש לעי' אמאי פשוט לגמ' דקרא דאותה קאי אסולת ולא אשמן ולבונה, וי"ל משום דעיקר המנחה הוא הסולת, והשמן והלבונה נטפלים אל הסולת לתקנו, וקרא דיציא שלימה ויחנה אסולת כתיב, אלא דממילא ידעינן דה"ה כל הנטפלים, שהרי הם נטפלים אל כל הסולת, וכשחונה הסולת ע"כ גם לחצותו, אבל קרא דאותה או דכליל תקטר יש לפרש אעיקר המנחה, וגם יש להוסיף דהקטרת חצי עשרון לא מצינו בכל התורה, וסברא הוא דקרא דאותה או דכליל תקטר צא לומר דצורשים או ציצור ליתא לחידוש זה דחצי עשרון, אבל לוג ומחצה שמן לעשרון הוא יותר מכל המנחות, ושפיר דמי, וחצי קומץ לבונה לרבנן אף דנמי לא אשכחן לה, (עכ"פ לר"מ דגם במנחה ס"ל י"א ז' דקומץ בתחלה וקומץ בסוף), מ"מ לא דמי לחצי עשרון, דלבונה הרי מציא קומץ אלא דמקטיר חציו בשחרית וחציו בין הערבים, וכהאי גוונא בכל קומץ כשר, אבל חצי עשרון שאינו בולל אלא במחצית השמן, כהאי גוונא בכל המנחות פסול, שאינו יכול להציא חצי עשרון וחצי לוג בכלי זה וחצי עשרון וחצי לוג בכלי אחר, [אף אם נתקדשו קדושת הגוף כגון שהיה דעתו להוסיף או שמדדן תחלה בעשרון ובלוג], ואילו בחציתין נמחדש הכשירא כהאי גוונא, ושפיר איכא לאוקמי מיעוטא לחידוש זה. (י' ז', ועי"ש המשך הדברים).

לבאורה קשה דהא קרא סתמא כתיב אותה או כליל תקטר ואמאי מפרשינן לה רק אסולת ולא על כל המנחה, ואפשר דאצא יוסי ז"ד ורבנן פליגי בעיקר מנחת חציתין אם שחרית ובין הערבים הם קרבן אחד אלא שנתחדשה הלכה להקריבו לחצאין, [ואף מערבין השמן עם הסולת לחצאין לאחר שנתקדשו כל אחד כולו בפ"ע], או שנתחדשה הלכה שאפשר להציא קרבן של חצי עשרון ושני קרבנות הם, הלכך לרבנן אף דמציאין שלימה שחרית ושלימה בין הערבים מ"מ יש לחשבן כקרבן אחד, ולכך יש לן למעט בחידוש דאותה או דכליל תקטר ומפרשינן לה רק אמאי דכתיב בהדיא בקרא, ועי' בספר מרן זללה"ה סי' ל"ד סק"ו. (הערות).

שם לבונה ושמןה לרבנן נמי לא הוכפלו, יש להסתפק אם צריך שיציא כל הג' לוגין והקומץ לבונה בשחרית ולחצותו, מידי דהוי אכל מנחת חציתין, או"ד כיון דסולת לא מסתבר להצריך להציא צוקר שני עשרונים, דלא אשכחן כי האי, [והרי צמת כה"ג קודם שהקריבו של צין הערבים ולא מינו כהן אחר תחתיו, ודאי לא מסתבר לחייב להציא שני עשרונים אחד להקריבה ואחד לאיצוד, וא"כ דכותה כל יום בשחרית אין לחייב להציא שנים], ה"ה שמן אין להציא צלא סולת, והרי לר"ח דאין מנחה קדושה צלא שמן, אף לא יוקדש בשחרית השמן של צין הערבים כיון דחסר לו הסולת, וגם פשטא משמע דקרא דאותה או דכליל תקטר גלי לן דאין זה דין מחציתה כלל, ולפי זה גם הלבונה ראוי שיציא חצי קומץ בשחרית וחצי קומץ בין הערבים, אבל הדבר דוחק דלא אשכחן חצי קומץ דקריב, ושמא צאמת מה"ט אפשר לחלק ולומר דהשמן שמתו להביל עם הסולת, אין מקום להציאו בשחרית כיון שאינו מציא את הסולת, אבל הלבונה שפיר מציא כל הקומץ בשחרית וחצוהו כיון דלא אשכחן חצי קומץ דקריב, ומיהו לפי זה לאצא יוסי בן דוסתאי דמציא קומץ שחרית וקומץ בין הערבים, חו אפשר לומר דאין צריך שיציא שני הקומצין בשחרית, ולפי זה היה מקום לומר דהיינו טעמא דלאצא יוסי בן דוסתאי לא הוכפלה לבונה דשפיר גבי בקומץ מידי דהוי אכל המנחות, אבל לרבנן שם כשני קרבנות חסודים, וצריך שיהא קומץ שחרית וקומץ בין הערבים, ובגמ' הרי חזינן דפשטו מדאצא יוסי לרבנן, וי"ל דכיון דשמן אית לן למימר דלא הוכפל לרבנן כמו לאצא יוסי בן דוסתאי, חו חזינן דמאי דגלי גלי ומאי דלא גלי לא גלי, וממילא לית לן מהיכן לחדש לכפול לבונה, ומלשון הרמב"ם פ"ג מתמו"מ הכ"ז משמע קצת דמציאין כל השמן והלבונה בשחרית, וצ"ע.

ובהך גדול שהקריב מחצה שחרית ומת ולא מינו כהן אחר תחתיו, דמציאין שלימה בין הערבים למה שדדנו אין צריך שיציא בין הערבים אלא לוג ומחצה שמן, ובלבונה יש להסתפק אם מציא חצי קומץ, או דמציא קומץ וחצוהו ומקריב מחצה ומחצה אצד, או דמקריב הקומץ כולו, דיס מקום לומר דלא שייך כאן שום צירוף לשל שחרית כיון דמקריב שלימה ולא אשכחן חצי קומץ דקריב,

[ולא דמי למינו כהן אחר תחתיו, דהתם גם את העשרון חו"ה], ומסתברא דמציא שלם ומקריב מחלה, ועיין בלשון הרמב"ם הג"ל, וז"ע. (ס"ה סק"י).

כל המנחות באות מצה

מתני' ר"א אף היא אינה מן המובחר, יש לדקדק מאי לשון אף דקאמר, וגרסא דאם לש עיסה בלא שאור והמתין לה עד שהחמינה ואפאה נמי כשרין ללחמי תודה ושתי הלחם דחמץ יניחו אלא שאינה מן המובחר, ולכך דנו ר"מ ור"י כיצד יעשה מן המובחר ע"י שאור, והיינו שהשיב ר"י לר"מ דגם אם בודה להן שאור מתוכן אינה מן המובחר, וכן בסיפא נקטו אף היא היתה חסרה כו' לומר דאף תקנה זו של ר"י אינה תקנה דהו"ל חסירה או יתירה. — ובסנהדרין נ"ב א' תנן נמי אר"י אף הוא אם מת צידס לא היו מקיימין בו מצות שריפה כו', וגרסא דהיינו נמי משום דהא דנותן סודר קשה לתוך הרכה וזה מושך כו' עד שפותח את פיו, הוא נמי טנדיק שהמלאו שיהא גם פיו ולשונו קיים ולא ישרפו אלא בני מעיו, וע"ז קאמר ר"י דגם טנדיק זו אין זה כדי לתקן הכל דאף בזה יש חשש שמא ימות צידס, וכמו דמתפרש אף היא היתה חסרה כו'.

שם מציא את השאור ונותנו לתוך המדה כו' אף היא היתה חסרה או יתירה, א"ה. ראיתי להעתיק כאן מש"כ בזה בחלה. חלה פ"ב מ"ו חמשת רבעים קמח חייבין בחלה הם ושאורן וסובן ומורסנן חמשת רבעים חייבין כו', הא דנקט שאורן לכאורה היה נראה דהוא לרבותא בזמן שצלילתו רכה דנפחו גדול משל קמח כדתנן מנחות נ"ב ב', אפילו הכי עולה במדת חמשת רבעים כמות שהוא, ואף שאם בא למדוד הקמח עדיין אין כאן חמשת רבעים, וטעמא דמילתא דשיעורים למודד נאמרו, ואף בקמח עצמו אין כל המדידות שוות דלפעמים הוא רפוי יותר ולפעמים נפוף יותר, [ועי' ב"י או"ח סי' תנ"ו בשם הכלל] זו שנסתפק באיזה סוג קמח מודדין], ואין לך אלא לפי הענין של המודד, וכך נקבעה ההלכה, וכיון שנזכר שאור, הרי אפשר למדוד עם השאור, וכן במנחות אם מדד בשאור עבה הרי זו מדה, ואם ברכה הרי זו מדה, לפי מה שפסק הרמב"ם כר"י שם, ואם יחסר או יוסיף פסל, ואף במודד קמח אין כל המדידות שוות,

דלפעמים נדחק הקמח יותר, או שמוחק העשרון לא כ"כ בצמנא, [ועי' ב' מנחות י' ב' שכתבו שאין רגילות לצמנא העשרון שלא יהא בו מעט יותר, ואין כונתם שמוסיף בכונה, דאין רשאי להוסיף, אלא כונתם דאין רגילות שתאכל מדידתו כפי היותר פחות שיכול לחול עליו שם עשרון, והלכך אף בהעדר הצורך עדיין שם עשרון עליו, והרי אם עשרון לא נמשח יכול כל אדם להציא עשרון מצינו לתתו בכלי שרת מבלי למדדו, ויכול לקבוע מדתו על פי משקל, ובלבד שיחזיק למדידה איזו שהיא, כלומר דסגי אם יחזיק למדידה היותר פחותה, והלכך אם עלה צידו צרור, נמי חשיב עשרון אם הוא יכול להתחזק למדידה הפחותה, וגם כשנמשח העשרון מ"מ אין המדידה בו מעכבת, והרי למ"ד אין מנחה קדושה בלא שמן מנחות ח' א', לא נמשח אלא בשביל מנחת חוטא, וכן לענין מעשר ראשון ותרומת מעשר נמי חשיב עשירית כפי מה שמדד, אם בצמנא אם בריות, ואף שהיה מקום לומר דכ"ז בקמח כמות שהוא, אבל לעשותו עיסה ולמדדו עיסה, אין זו מדידה, אבל מההיא דמנחות נ"ב ב' למדנו דאף שאור ניתן למדדו בתורת קמח, ומיהו אפשר דאין זה אלא בצאין חמץ דאורתון בכה, אבל הצאין מזה אינו רשאי למדדו עיסה, וכן הצאין חמץ אינו יכול למדד עיסה אלא השאור כשיעור הרגיל, והכי מסתברא.

כללו של דבר עשרון למנחות ולחלה נחשב כפי השיעור היותר קטן העולה במדידה רגילה, ומ"מ אם הוסיף מעט כשיעור שעולה במדידה טפופה, נמי עדיין תורת עשרון עליו למנחות, ולא חשיב כהוסיף, וגרסא דאם הציא קמח הרי שיעורו בכמות הקמח כפי העולה במדידת קמח, ולא כפי העולה במדידת קמח עם שאור רכה, ורק במציא שאור משערינן השאור כמות שהוא, דחזינן לקמח שבשאור כאילו תפת, וכן בהוסיף בקמח נמי אין רשאי להוסיף אלא כפי העולה במדידת קמח טפופה, ולא כפי העולה במדידת קמח עם שאור עבה, דהתם חזינן לקמח שבשאור כאילו נטמק.

ברם מה שכתבנו דלענין חלה נמדד השאור הרכה, לא יתכן, דהא לענין חלה חמץ ומזה שוין ואין יתרון לשאור טפי מקמח עיסה, וכשם שאין מודדין שיעור העשרון בעיסה אלא בקמח, ה"נ אין למדדו בשאור, ולא דמי למנחות הצאין חמץ

לשיעור בלא דחיקת הקמת, כי בגודש אין שייך לדחוק, ולקמן פ"ו א' נתבאר לר"מ דגדוש היה מודד לכל המנחות, והביאו דגדושא תילתא לומר שבשיעור גדול כזה ודאי אין שייך לדחוק שעם דחיקתו בהכרח יתפזר חלק חוץ לכלי, וז"ע.

בב"י או"ח סי' תנ"ו הביא דברי הכלבו בהלכות פסח שיש לפקפק בזה השיעור אם נשער אותו בקמת רפוי שקורין שונו"ל או בעצור ומחובץ שקורין קלק"ט, וז"ע כונתו, דאם הם שני סוגי קמת, הרי ראוי למדוד כל קמת לפי מה שהוא, ואף המנחות אין סולת כולן שזה עי' מנחות ע"ו ב', וכולן נמדדות בעשרון, ואם באותו קמת אלא שיש רפוי ויש דחוק, הרי כתבו תו' דברפוי מודדין, ועי' בצהגר"א או"ח שם שהביא דברי התו' על דברי הכלבו, וכנראה כונתו כמש"כ. — מה שהזכירו בשם מהרי"ל שימדוד רפוי בפיוזר עי' מחה"ש שם, י"ל דהיינו לחומר לא לענין פסח, ואין מזה ראיה לענין צרכה בחלה, וכמו שנסתפקנו לעיל בדעת תו'.

הרא"ש בחלה פ"א מ"ד וכן בהלכותיו דן אי מודדין שיעור עשרון בחטים או בקמת, ומיייתי ממתני' דקתני קמת וסובין ומורסן עי"ש, וממה שלא הביא מהא דקתני ושארין, שזה מוכיח יותר מן הכל דהשיעור בקמת, דאם השיעור בחטים איך אפשר להכניס השאור צמדת חמשת הרבעים, הרי צריך לחשב מכמה חטים נעשה השאור, ומדת השאור אינה אומרת כלום, מוכח כמש"כ לעיל דמתני' לא מתפרשא שהשאור נמדד לפי מה שהוא.

בבר כתב הרמב"ם שאין שייך לקבוע שיעור חלה במשקל, דהמשקל משתנה לפי סוגי החטים, וכן לפי טחינתם ונפויים, והדבר צריך צירור בכל מקום וכל זמן וכל מין, ובהיום מדדנו קמת הנקרא לבן שנמכר ארוז בשקיות קטנות של קילו, [כאשר אחוז הקמת היה בערך מחצה מן הארץ ומחצה מחו"ל], ומאזנו שכלי שמכיל 4320 ס"מ מעוקצין, שהוא הכלי שמודדין בו שיעור חלה, מכיל מן הקמת הנ"ל כ- 2900 גרם בערך, צלי לדחוק הקמת אף בנענוע קצת שיצטיח מילוי כל החללים המתהווים, וקמת הנקרא שחור שממנו עושים מה שנקרא לחם סתם, שמעמי מפי נאמן שמדד ומאז בערך קרוב ל- 2500, ולכן לענין צרכה צריך למדוד מזמן לזמן כל סוג וסוג. (חלה ס"ה סק"ד).

דשפיר אפשר לפרש כונת התורה למדדן עם השאור, ועוד דהתם בין שאור עצה ובין רכה נמדדין לפי מה שהן, משא"כ לענין חלה דודאי עצה נמדדת לפי קמת עצה, וא"כ דכוותה רכה נמי, ולכן יש לפרש דהא דקתני מתני' הם ושארין וכו' הוא לפרש הדברים בזה, א"נ לרבותא דאף שאינו ראוי לאכילה כמות שהוא כדאמר ביצה ז' אפילו הכי משלים לשיעור חלה, אבל לעולם אינו משלים אלא לפי שיעור הקמת שבו, ותדע דאם איתא דמתני' מתפרשא שהשאור נמדד לפי מה שהוא, א"כ היה ראוי לשנות כאן דר"מ פליג כי היכי דפליג במנחות שם, דלא מסתבר לחלק, וכן מצואר מדברי הרא"ש וכמ"ש להלן.

תוד"ה חסרה מכאן פי' הרר"ח דכשמודדין צמדה בפסח או לצורך חלה אין להכביד על הסולת דא"כ נמצאת יתרה כו', ר"ל דכמו דחוינן הכא שאם עיסת השאור עצה חשיב יתרה אע"ג דבעשרון קא כייל, ה"נ כשידחוק הקמת נמי יחשב יתרה, דהא פשיטא דאף אם ימדוד בלא להכביד דחשיב עשרון, אלא דהיה מקום לומר דאף אם דחק מ"מ כיון דבעשרון קא כייל שפיר דמי, וזה מוכח מכאן דאינו כן דהא חשיב יתרה, אבל ז"ע דשם שאני שאור שהמים גורמים, ולא דמי לקמת, ועוד דהא לקושטא קיי"ל כר"י ולא חשבינן לה כיתרה, וכמו שפסק הרמב"ם, אלא די"ל דשאני הני שצריכים שאור, ברם עיקר דצריהם ז"ע דמה הוצרכו להוכחתם, והרי אף אם נימא דבמנחות לא חשיב יתרה כל דכייל ליה בעשרון, אבל לענין שיעור חלה או בפסח, הרי אין לו ענין בעשרון מכיון דמדידתם, ואין כאן אלא שיעור שלמדנו מכדי עריסותיכם דמדבר, ואם צמדידה רגילה כבר יש השיעור, פשיטא דחייב בחלה, וכן לענין פסח, והרי גם במנחות חשיב שפיר עשרון גם צמדידת קמת כמות שהוא, וז"ע. — אפשר שאין דברי התו' אלא לחומר לאין ללוש בפסח יותר משיעור זה, וכן אין לפטור מחלה כשיש עשרון ברפיון, אבל לענין לצרך על ההפרשה י"ל דצעי כדכיילי אינשי דהיינו לא רפוי ולא דחוק.

בא"ד ועוד אמרינן לקמן [לקמן ליתא, אבל איתא בשבת ל"ה ובעירובין י"ד] גודשא תילתא, לא זכינו לכונתם ז"ל בזה, ושם ר"ל שאם מודדין בכלי המחזיק שיעורו עם הגודש, ע"כ דהכונה

לגמ' דעיסה יש לדונה כסולת שתפח או שנצטמק, וכך לי נצטמק מחמת דחיקה לנצטמק ע"י המים, וכן בתפח, והיינו דפרכינן דסו"ס כי קא כייל לעשרון קא כייל, ושפיר קרינן ציה עשרון סולת, והכי ס"ל לר' יהודה לקושטא דמילתא, ומשינן רבה ור"י דאמרי תרוייהו דר"מ ס"ל לכמות שהן היו משערינן, ולא חשיב כסולת משנשתנה ע"י המים, ועשרון סולת אמר רחמנא ולא עשרון עיסה, והו"ל חסר או יתר.

ויעוי' בשטמ"ק שהוכיח דלר"י שרי לכתחלה למדוד עיסה, דהא מסקינן דמדאורייתא אפשר לעשות מן המוצחר ע"י שיחמץ מאצרא, ורק משום גזירה דילמא אחי לאתויי מעלמא לא עבדינן הכי, וא"כ אין כאן מקום להקל במידי דאורייתא, וע"כ דמדאורייתא אפשר להציא גם עיסה ולמדדה בעשרון, ואע"ג דלדחוק הקמח או לפזר נראה דאינו רשאי מדאורייתא, דכשאלמרה תורה עשרון הכונה כפי המדידה הרגילה, מ"מ עיסה שאני דכסוג סולת חשיבא, ולא אמרה תורה איזה סוג סולת להציא, וכן מהא דשרינן לגבול מנחת חוטא במים, נמי מוכח דשרי לעשות כן לכתחלה, דמשום עבודה קשה אין להקל בכלום, כיון שזו מצוה, וע"כ דשרי לכתחלה לגבול ולקמון ולא חשיב כקומץ חסר או יתר. — ונראה פשוט דדוקא במים אמרינן כן דמשנבלע בסולת חשיב כמאן דליחא, וכלחות שבאוויר חשבינן ליה, אבל אם עירב משקה אחר אפילו כל שהוא פסול, דחשיב כהוסף מין אחר למנחה.

שם סו"ס כי קא כייל לעשרון קא כייל, משמע דפשוט לגמרא דהמים אינם נחשבים כחוספת דבר אחר כמו צרור או גרגיר וכיו"ב, והטעם דהמים מתבטלים לקמח, ולפעמים שע"י המים נכנס יותר קמח בעשרון, ונמצא שאינם תופסין מקום, וכי היכי דלפעמים הקמח יותר צפוף או שנדחק ולפעמים נפיפותו קטנה ונפחו גדול, ונמצא שאין הכמות שזה תמיד, ומ"מ זהו מדת עשרון שאמרה תורה, ה"נ דחיקת הקמח שע"י המים כדחיקה דממילא חשיבא ולא איכפת לן מה שלפעמים יותר ולפעמים פחות, וזו נראה כונת חז"ל לקמן נ"ד א' ד"ה ת"ש שכתבו דר"י סבר דעשרון סולת קרינא ציה, ומה"ט נמי מגבילה במים למנחת חוטא ולא אמרינן דהו"ל קומץ חסר או יתר, (והרי

נ"ג א' מתקיף לה רבינא ואימא לא תאפה חמץ למיקס גברא בלאו בעלמא ואיפסולי לא מיפסל, א"ה, צהא דמצואר הכא דמלאו ליכא למילף למיפסל, ע"י מש"כ בפסחים ס"ג א' די"ל דרבינא אליבא דאביי פריך דס"ל אי עביד מהני, א"נ לא תאפה חמץ דכתיב אשירים הרי פשיטא דאינו לעיכובא, לאחר שכבר הוקטר הקומץ צהכשר לא יתכן למיפסל וכדאמר זבחים כ"ט א' מאחר שהוכשר יחזור ויפסל, וכיון דלא תאפה רק ללאו תו מסתברא דגם לא תעשה אינו אלא ללאו, וצוה יחא דמייתי קרא דלא תאפה חמץ חלקם דקאי אשירים ולא מייתי קרא דלא תעשה חמץ דקאי אקומץ כדאמר לקמן נ"ז א', ומיהו ר' אחי מעיקרא מייתי ליה להאי קרא למילף מיינה עיכובא ומשמע דאע"ג דכתיב גבי שיריים מ"מ מצי למילף מיינה עיכובא, וע"י בשטמ"ק אות א', ונ"ע.

שם ומשמרן שלא יחמינו, א"ה, ע"י מש"כ בפסחים ל"ח ב' דמשמע דשימור היינו לשם מנחה, דבלא"ה ודאי צריך לשמור כיון דחמץ פסול, ע"ש.

נ"ג ב' סו"ס כי קא כייל לעשרון קא כייל רבה ור"י דאמרי תרוייהו לכמות שהן כו', יש לעי' מאי פריך לעשרון קא כייל והא עשרון סולת אמר רחמנא, וה"ה שני עשרונים דכתיב גבי שתה"ל נמי אסולת מתפרש, וכן המדות לתורה דילפינן ע"ז ב' נמי כולן בסולת מתפרשי, ואיך אפשר שיציא עשרון עיסה בזמן שאין המדות שוות, ומה ענין זה לכמות שהיו או כמות שהן, התם הרי לא נמסרו השיעורים על צד חי או מבושל, ושפיר יש לדון במה משערינן, אבל כאן שאמרה תורה סולת מה מקום להכשיר למדוד עיסה, וע"י לק' נ"ד א' תוד"ה ת"ש שכתבו באמת דנידון דמתניתין לא תליא בפלוגתא דלקמן, אבל אחי לא נתפרש טעמא דפלוגתא הכא.

ונראה דכשאלמרה תורה מדת עשרון, אף דמתפרש כדרך המודדין שלא ידחוק ושלא יפזר, מ"מ אם דחק ונכנס יותר או שפזר ונתפשט ונתמלא בפחות מן הרגיל, נמי חשיב עשרון, דסו"ס בעשרון קא כייל, דגם כשמודד באופן הרגיל לא מזדמן תמיד אותו השיעור, וע"כ שהמדידה היא הקובעת את השיעור, ולכן גם כשדחק או פיזר בכונה נמי המדידה קובעת, וס"ל

כיון דהשתא לית ציה כציה מה מקום יש לטמאות, וי"ל דהרבה אוכלין ניתן לשנות גדלם ע"י כציה ציד, ומנן שם בעוקצין צרישא דפת ספוגנית משתערת כמות שהיא, וזקל כוצה אדם צידו ומטמקת הרבה, ושפיר יש מקום לומר דאף כשהיא כוצה צידו עדיין חסובה כפי מה שהיתה ולא נתבטלה חשיבותה ע"י כציה, [ויש מקום לומר שזה תלוי באם יכול להחזירה לקדמותה], וה"נ צר זקנה שנתמעך י"ל דחשבינן למיעוץ הזה כעין כציה ועדיין בחשיבותה קיימא, וגם יתכן שאפשר למתחה ולהחזירה לכמות שהיתה, וכן תפחת צר העגל בקל ניתן לזמקה ע"י כציה ציד, ושפיר אמרינן שאין להתחשב בחשיבותה ע"י ציול, ואין לה חשיבות אלא כפי שיעורה קודם התפחה.

ולפי זה נראה דאין פלוגתאם אלא בצר עגל וצר זקנה וצחינו שנעשה צה ע"י ציול, אבל אין מזה ראייה לנידון אוכלין וצר וחלב שהניחם בחמה ונצטמקו או בגשמים ותפחו, דחינו ע"י חמה וגשמים י"ל שהוא סוג אחר, והיינו דלא פרכינן עליהו השתא ממתני' דטהרות דמייחין לקמן לענין דיחוי צחיסורין, דהשתא אין פלוגתאם כללית אלא רק בעגל וזקנה שנשתנו ע"י ציול, וכ"מ קצת ממתני' דקחני עלי צללים וצני צללים ופת ספוגנית וצר עגל וזקנה, משמע דכל סוג הוא נידון בפ"ע, והיינו נמי דלא פרכינן מפת ספוגנית למ"ד לכמות שהיו, ומיהו צל"ה י"ל דפת שאני וכמש"כ לקמן.

נראה דלא פליגי בגירסת המשנה, ולכו"ע הגירסא במשנה היא לכמות שהן, אלא פליגי בפירושא דמ"ס דהכונה לכמות שהיו ומ"ס דהכונה כמות שהן.

שם טהור לשעצר וטמא מיכן ולהצא, יש לעי' למאי איצטריך לאשמועינן דטהור לשעצר, ודוחק לומר דאגב סיפא דזקנה תני לה, והתם אשמועינן דאף שנטמאה מ"מ כשנצטמקה נטהרה מלטמא אחרים, דגם התם אין צורך להשמיענו, והו"ל למיתני כי מתניתין דמשתערין כמות שהן וממילא ידענא הכל, ולמה שצידד צמל"מ בפ"א מטו"א ה"א לפרש המוספתא שהצא הר"ש בפ"ח דפרה מ"ז דתורמוסין טמאים שתפחו בקדרה מלאה משקין טהורין הר"ז אומר טמאני וטמאתי,

גם מנחת מחבת ומרחשת נלושות בפושרין קודם קמיצה והמים נחשצין בכלל הקומץ שזו מלותן), ונראה דלריך שתהא העיסה מגולגלת היטיב שלא יהא מים צעין כלל, דאל"ה הוא צדין צרור או גרגיר מלח. (הערות).

שם ולשקול פורתא מיניה וליחמניה מאצראי כו', לשון הגמ' מפורש כפי לשון קל והגון שצפרש"י, ולא נתפרש מה מקום לנטות מזה, וגם הפירוש השני קשה מאד לכיון שתהא עיסה כעיסה, וגם אין רמז בגמ' מזה, ושמה קים להו ז"ל דשאור צריך לשהות כמה ימים עד שיהא ראוי לחמץ, ואף כשיניחוהו סמוך לשאור, ולכך לא יתכן לקיים הגמ' כפשוטה וזה פשיטא דאין לומר שהמתנדב תודה צריך להמתין עד שהשאור שצודה מתוכה יהא ראוי לחמץ, דפשיטא משמע שהמתנדב תודה יכול להציאה מיד, ועוד דצחתי הלחם ע"כ כן, שהרי נמדד בעשרון של מקדש ונפסל בלינה, וצ"ע.

נ"ד א' מגבלה במים וכשרה, משמע דלכתחלה שרי לעשות כן, דאם לא כן אכתי היא הקשה לקמיצה, וצ"ע בלשון הרמב"ם פ"א מפיה"מ ה"ד. (הערות). — א"ה, ע"ע מש"כ לעיל נ"ג ב' ד"ה ויעוי' דדוקא מים.

שם חריצה מכל דבר, א"ה, ע"י מש"כ לעיל כ"ג א' ד"ה ונראה דאף למ"ד חריצה מכל דבר היינו דוקא קודם קמיצה, אבל לאחר קמיצה רשאי לגבולו במים, וצדין מנחת חוטא של כהנים, דדינו כקודם קמיצה, ועי' לקמן צ"ה ב' סק"א כיצד מולח מנחת חוטא למ"ד חריצה מכל דבר, ועי' לקמן נ"ט ב' דבנתן מים נפסל אותו הסולת שנתערב במים ובנתן שמן נפסלה כל המנחה, ועי"ש צדין נתן מים על פחות מכזית.

שם שמואל ורשב"ר ור"ל אמרי משתערין לכמות שהן, יש לעי' מה סברא היא זו, אטו תחלת צרייתו של האוכל חסובה טפי, והרי אוכלין שנעשו בידי אדם נמי חסובין לקצוע שיעורם, ועכשיו לפנינו אוכל שיש בו כציה ולמה לא יקבל טומאה, ומה בכך שקודם ציולו היה קטן, והרי דיינינן עליו צדינו מכאן ולהבא ללא שום קשר עם העצר, [ולא דמי לכית מן המת דהתם יש מקום לומר דבשעת פרישתו מן המת נקבע דינו לפי גדלו באותה שעה], וציתר קשה בצר זקנה שנתמעך,

דאף שנגעו התורמוסין בטומאה כשלא היה בהם כשיעור, נמי מטמאין כשתפחו, יתכן לפרש דה"ג ככה"ג קאמר שזכר העגל נגע בטומאה כשלא היה בו כשיעור, ומ"מ כשתפח טמא מכאן ולהבא, דכיון דלא נוסף עליו כלום מן החוץ, ועכשיו הוא כביצה, גזרו חכמים לטמאותו כאילו נגע בטומאה לאחר שתפח, [להסבירים דפחות מכביצה אף אינו מקבל טומאה], ושפיר איצטריך לאשמועינן דמ"מ לשעבר טהור, ולפי זה הא דטמא מכאן ולהבא אינו אלא מדרבנן, ומ"מ אם עיקר דין תפח משתער כמות שהוא מדאורייתא שפיר נקט וכן בפיגול וכן צנוטה, וכן בכלל הא דטמא מכאן ולהבא הוא גם לענין טומאה דאורייתא אם יחזור ויגע עכשיו. — מה שכתב במל"מ שם שאלם בתורמוסין איירי שנגעו בטומאה בעוד שלא היה בהם כשיעור, דלפי זה ה"ה אם צירף שני חלאי ביצה, אין נראה, אלא דוקא בתפח החמירו חכמים כיון דתורמוס זה נגע בטומאה ולא ניתוסף עליו כלום מן החוץ, ועיי"ש במל"מ לדידך לפרש הא דתורמוסין כשהיה בהם כשיעור ונלטמקו וחזרו ותפחו, ונגעו בטומאה קודם שלטמקו, וקצת משמע כן מלשון תורמוסין טמאים דקתני בתוספתא, וצ"ע.

שם מדרבנן, מצואר דמתני' דינא דאורייתא קתני, ולפי זה לרב ור"ח ור"י משערינן מדאורייתא כמות שהן, וכן פת ספוגנית דקתני ברישא דמתני' דמשתערת כמות שהיא היינו נמי מדאורייתא, דדומיא דבשר עגל וזקנה מתפרשא, וק"ק היכי סתים תנא דינא דאורייתא לקולא ולא מדכר דמדרבנן מקבל טומאה.

שם אמר רבה כל היכא דמעיקרא הוה ציה כו' וכל היכא דמעיקרא לא הוה ציה והשתא הוה ציה מדרבנן, בשטמ"ק בשם תו"ח פירש דהיינו לשמואל ורשב"ר ור"ל אצל לרב ור"ח ור"י הוא מדאורייתא, ור"ל דיתכן דסברי דהוא מדאורייתא, [והא דפליגי בלמק וחזר ותפח הוא לרבנא דשמואל דאף בזה משערינן כמות שהיו מדאורייתא], אצל אין לזה הכרע ושפיר אפשר דגם אינהו סברי דתפח רק מדרבנן, ורק בלמק וחזר ותפח הוי דאורייתא, וזה יתכן לפי מה שפירש להלן בשטמ"ק דלרבה פלוגתא לא קאי אמתני' אלא פלוגתא באפי נפשה היא בדין נלטמק וחזר ותפח, דלפי זה י"ל דרב ודעימיה דאמרי כמות שהן היינו

אפילו בלא היה בו כשיעור מעיקרא, ושמואל ודעימיה אף צהיה בו כשיעור מתחלה נמי אמרי דמדאורייתא לכמות שהיו דכיון שנגטמק באמצע תו לא חשיב, ופליגי צהכי לרבנא דשמואל, אצל לפי מה שפרש"י דפלוגתא אמתני' קיימא ומתפרשא מתני' בשר העגל שתפח לאחר שנגטמק ובשר זקנה שנתמעך וחזר ותפח, א"כ הרי מוכח ממתני' דדוקא צהיה בו כשיעור מעיקרא משתערינן כמות שהן ולא כשלא היה בהן כשיעור מתחלה, וא"כ אף לרב ע"כ דרק מדרבנן טמא מכאן ולהבא בשר עגל שתפח. — לפירוש השטמ"ק צ"ל דהא דאמרינן ומר סבר אין דיחוי באיסורין, דהיינו דעכ"פ זה מוכח, אצל יתכן דסבר דאף בלא היה בו כשיעור מעיקרא ותפח נמי משתער כמות שהוא, ולפי זה אינו ענין לדיחוי באיסורין, ומ"מ ק"ק למה לן לדחוקי צהכי, הלא טפי ראוי לומר דמדפליגי בלמק וחזר ותפח, ש"מ דרק צהכי פליגי, ובמתני' כו"ע מודו דאינו אלא מדרבנן, דלמעוטי בפלוגתא עדיף, ואחיא גמ' כפשה דסברי אין דיחוי באיסורין, ועו"ק דא"כ למה הוצרך רבה לחדש דפליגי בלמק וחזר, ולמה לא חוקי דפליגי אי מתני' מדאורייתא או מדרבנן לענין בשר עגל, וגם אם היה ידוע דנחלקו בלשון דמר אמר כמות ומר אמר לכמות, נמי היה אפשר לקיים כן ולפרש דקאי רק אבשר עגל, וצ"ע.

ויש לעי' פת ספוגנית דתנן התם בעוקצין דמשתערת כמות שהיא, והיינו מדאורייתא, דהא מתני' דינא דאורייתא קתני, שהרי מדרבנן מודה ר"ל דכמות שהן לחומרא ולפרש"י פלוגתא אמתני' קיימא, ואחיא הרי מתחלה לא היה בה כשיעור ורק תפחה ע"י אפייה ומלישנא דרבה דקאמר כל היכא דמעיקרא כו' משמע דכלל כ"ל לכל האוכלין ולאו דוקא בשר עגל וזקנה, וצ"ל דפת שאני דכיון שגשית אוכל ע"י האפייה, אין לנו ענין צמה שהיה קודם האפייה, וכל שיש בה כשיעור בשעת אפייה הר"ז כאילו יש בה כשיעור משעת קצירה, וכש"כ לענין דינים שנאמרו בפת כגון אכילת מזה ובסוכה וכיו"ב.

תוד"ה ת"ש וי"ל דלא דמי כו', נתבאר לעיל נ"ג ב', ועי' מש"כ לקמן ב' ד"ה עוד.

תוד"ה דמעיקרא תימה דבריש המלניע כו', א"ה, עי' מש"כ בזה לקמן ב' ד"ה תיובתא.

לרצ ודעימיה דכשתפח משתער כמות שהוא מדאורייתא, ולכך שנה התנא צלמקו וחזרו ותפחו משום כזית מן המת ואינך, אף דכציצה אוכלין אף בלא היה צו כשיעור מתחלה נמי מהני תפח, וכ"נ דעת הרמב"ם וכמ"ס להלן.

שם תיובתא למ"ד יש דיחוי באיסורין תיובתא, לכאורה השתא ראוי לן למיהדר למאי דהוי ס"ל מעיקרא דמתני' בלא היה צו כשיעור, ופליגי אי כמות שהן או לכמות שהיו, ולא שמיע להו ברייתא דמיייתין לעיל דבשר זקנה שצמק טהור מכאן ולהבא, א"נ ליטנא דמתני' דקתני לכמות משמע להו דכדמעיקרא קאמר ופליגי אברייתא, דזה ודאי עדיף מלמימר דאשתמיט להו מתניתין דטהרות, וכן ליטנא דגמ' ומי איכא למ"ד דיש דיחוי באיסורין והתנן כו' משמע בלא קאי הך אוקימתא, והא דאסקו בתיובתא היינו למימר דדברי רבה לא יתכנו, וכן משמע מהא דמוספין לאקשווי מהא דתורמין תאנים על הגרורות צמין, אא"כ לכמות שהן כו', משמע דאכתי פלוגתא דמקומה עומדת, וכן הר"ם והרא"ש צעוקין כתבו דצמנות פליגי אמוראי אי כמות שהן או לכמות שהיו, ומשמע שכן מסקנת הגמ', ואף דלפי זה הרי איתותב שמואל ודעימיה מצרייתא דבשר זקנה טהור מכאן ולהבא, י"ל דמשמע להו בלא איתותבו מהא, דאינהו ס"ל דמתני' פליגא, וכן סוגיא דגמרא שבת ז"א א' דכמות שהיא משערינן בתפח, והיינו כרצ ודעימיה למאי דמפרשין מעיקרא, דאילו לאוקימתא דרבה לפירוש רש"י אף לרצ כל היכא דמעיקרא לא הוה ציה והשתא אית ציה אינו אלא מדרבנן, ודוחק לאוקמי צלמק וחזר ותפח, [ומיהו לפי מה שפירש צשטמ"ק צסס תו', אף לאוקימתא דרבה, אפשר דלרצ ודעימיה בתפח משתער כמות שהוא מן התורה], ומה שצתו' לעיל א' ד"ה דמעיקרא הניחו צקושיא הדיא דשבת, אפשר דהוא משום דהוי גרסי התם נמי רבה, א"נ הכא הו גרסי נמי רבא, וכמבואר ברמב"ן ורשב"א וריטב"א בשבת שם שהקשו ידיה אדידיה, [ומבואר דהו מפרשי כפירוש רש"י דלאוקימתא דרבה אף רצ ודעימיה סברי דכל היכא דמעיקרא לא הוי ציה והשתא אית ציה מדרבנן, דאם לא כן מאי קשיא להו הרי שפיר איכא לאוקמי סוגיא דשבת אליבא

נ"ד ב' דמר סבר יש דיחוי באיסורא כו', ז"ע הרי צבשר עגל טהור עסקין והנידון רק לענין קבלת טומאה אם חשיב שיש צו כציצה וכמבואר בצרייתות דמיייתין לעיל, וא"כ מה שייך צוה דיחוי, הרי לעולם יכול להוסיף לכל אוכל עד שיהא צו כציצה, ולא אמרינן דנדחה כשלא היה צו כציצה, וה"נ כשתפח צמר העגל הר"י כהוסיף עליו, [ולא משמע דהשתא מתפרשא פלוגתא דבשר עגל נבלה דבזה שייך שפיר דיחוי כיון שכבר חל עליו איסור נבלה, ופקע ממנו כשנהיה פחות מכזית, והנידון שיחזור אליו האיסור מבלי שנוסף עליו דבר אסור], וז"ל דכיון דאין מיתוסף עליו דבר מן החוץ אלא הוא עצמו תפח, שפיר שייך גם צוה ענין דיחוי.

שם הניחן בגשמים ותפחו כו', יש לעי' אמאי לא פרכינן מהכא למאי דס"ל מעיקרא דפלוגתא בלא היה צו כשיעור ותפח, דס"ל לרצ ור"ח ור"י דכמות שהן משערינן, והא הכא משמע דדוקא משום שהיה צו כשיעור מעיקרא הוא דמהני חזר ותפח, אצל בלא היה צו כשיעור מתחלה לא, ולפי מה שפירש צשטמ"ק צסס תו' דגם השתא לאוקימתא דרבה קיימא מתני' דבשר עגל שתפח בלא היה צו כשיעור מעיקרא, ולכו"ע כמות שהן משערינן, אלא דלרצ ודעימיה אפשר שהוא מדאורייתא ולשמואל ודעימיה מדרבנן, ופלוגתא דצלמק וחזר ותפח היא לרבותא דשמואל דאף צוה טהור מדאורייתא, א"כ השתא נמי תיקשי ממתני' נמי לרצ, וי"ל דמתני' שפיר אפשר לפרש הא דהניחן בגשמים דדינא צאפי נפשיה הוא ולא קאי דוקא ארישא, ואף בלא היה צו כשיעור מעיקרא נמי איירי, [שו"ר כן צירושלמי תרומות פ"ב ה"ה ע"ש], וגם אפשר דתפיחה שע"י גשמים אינה מחזירה את הצימוק שנעשה ע"י החמה, אלא הוא כח מחודש של תפיחה, ולפי זה אין צוה ענין מה שהיה צו כשיעור מתחלה, וגמ' השתא לא נחית אלא דעכ"פ הא ודאי מוכח מכאן דציהיה צו כשיעור וצלמק ותפח דכמות שהוא משערינן מדאורייתא, א"נ שמא צכזית מן המת ואינך שכבר חלה ההלכה עליהן, צוה צאמת לא מהני תפח מדאורייתא כשלא היה צו כשיעור מעיקרא, דהנידון לעולם צלמפרע, משא"כ צבשר עגל שתפח שהנידון לענין קבלת טומאה מכאן ולהבא צוה הוא דס"ל

מדרבנן, וחמני הרי"ח שליט"א העיר לאפשר גם לפרש דתפח ואח"כ נעשה נותר או פיוגול, וזה לדעת הרמב"ם לפי מש"כ משתערין כמות שהן מדאורייתא, ומיהו פשטא מתפרש שתפח לאחר שכבר נעשה נותר.

והלום ראיתי צבהגר"א באו"ח סו"ס תפ"ו שכתב לפרש דלמאי דמסקינן בתיובתא למ"ד יש דיחוי באיסורין, תו הדרינן לאוקימתא קמייתא, ולפי זה בתפח, כמות שהוא עכשיו משערינן מדאורייתא ואף באיסורין כמו נותר ופיוגול, ואלא הזכיר ליישב מתני' דטהרות וכנראה דפשוט ליה ז"ל דאיכא לפרושי דסיפא דהניחן בגשמים ותפחו לאו ארישא קאי ומילתא באפי נפשי' הוא], אללא דסיים ז"ל שאין צידו להקל למעשה כיון שהר"ש בטהרות כתב דממתני' מוכחינן דאין דיחוי באיסורין, וממה שהרמב"ן והרשב"א צצצת נתקשו נמי בקושית תו' דלא מהני תפח, והנה כבר כתבנו דהרמב"ן והרשב"א לא הקשו אללא לרבה לשיטתיה, ואין מזה ראיה למסקנא דסוגיין, והר"ש בטהרות י"ל דשפיר כתב דלשמואל ודעימיה אכתי מוכח כן, ואדרבה ממה שהר"ש והרא"ש צעוקינן כתבו בסתמא דמנחות פליגי אי כמות שהן או לכמות שהיו משמע דס"ל דזו היא מסקנא דסוגיין, ובר מן דין הרי דעת תו' צצצמ"ק דגם אליבא דרבה אפשר דס"ל לרב ודעימיה דקיי"ל כוונתיהו, דתפח משתער כמות שהוא מדאורייתא, ולמס"כ לעיל גם דעת הרמב"ם צצצר עגל שתפח דמשתער כמות שהוא מדאורייתא, וירקות דמרור מסתבר שיש לדמותם לנידון צצצר עגל לגבי טומאת אוכלין, ומיהו כזית מנה דצעינן אפייה לשמה י"ל דדמי למידי דאיסור דצזה דעת הרמב"ם דלא מהני תפח צצצא היה צו כשיעור, אללא דתפח שע"י אפייה עדיף, דהא פת ספוגנית לכו"ע משתערת כמות שהיא מדאורייתא ואף לשמואל ודעימיה אליבא דרבה וכמס"כ לעיל, וכן צצצת שתפח ע"י מים הא קיי"ל כר' יהודה דלא חשיב חסר ויתר דכמות שהן משערינן וכמס"כ לעיל דעשרון סולת קרינא ציה. — צעיקר מה שקצב הגר"א ז"ל את דבריו על מש"כ הרמ"א דאזיר צצין עלי הירקות אינו עולה צצצון, צ"ע שזה אינו ענין לתפח שזה סתם אזיר צצין אוכל לאוכל וגרע מחלל צצצת סופגנית צצריך למערך, ויהתם נראה דאין ר"ל המשהו אזיר

דרב ודעימיה], ומשמע להו דהא דמסקינן בתיובתא הוא סתמא דגמ', אללא רבה לא אשכחן דהדר ציה.

ובן נראה דעת הרמב"ם שהעתיק מתני' דעוקלין צצצר העגל שתפח כלשונה צצ"ד מטו"א ה"ט וכתב משתערין כמות שהן, וסתמו כפירשו דמדאורייתא קאמר, ואללא היה צו כשיעור מתחלה, והיינו כרב ודעימיה למאי דהוי מפרשינן מעיקרא וולמ"ש צצצמ"ק אפשר נמי לומר דכאוקימתא דרבה קיי"ל אללא דאף לדידיה לרב ודעימיה אפשר דכמות שהן משערינן מדאורייתא, והכי מתפרשא מתניתין, אללא דאין לזה הכרח], ומיהו לענין איסורין כגון נבלה וחלב וכיו"צ כתב צצ"ד ממ"א ה"ד דדוקא צציה צו כשיעור וצמק וחזר ותפח חייצין עליו, אללא צלא היה צו כשיעור ותפח אין חייצין עליו, והוא משום דמפרש למתני' דטהרות כפשטה דהניחן בגשמים אהני דרישא קאי, ומשמע דדוקא צציה צהן כשיעור וצמק וחזרו ותפחו חייצין עליהם ולא כשלא היה צהם כשיעור מעיקרא, והוא משום דחלות האיסור חל עליהם מעיקרא והנידון צצמפרע, אללא לענין צציה לטומאת אוכלין שפיר מהני תפח אפילו כשלא היה צו כשיעור מעיקרא וכמס"כ לעיל לחלק צזה, וזהו שצצלכות טו"א שם ה"ה כתב רק דין צציה אוכלין טמאים שנתמעטו ולא כתב צהם דין הניחן בגשמים ותפחו, דצזה אף כשלא היה צהם כשיעור מעיקרא מהני תפיחה וכמו שהעתיק צה"ט מתני' צצצר העגל שנתפח, ורק לענין חלב ודם כתב שם צה"ו דין חזרו ותפחו, וכן צצ"ד מאה"ט הי"ג לענין כזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ חילק צין היה צהן כשיעור וצמק ותפחו ללא היה צהן כשיעור, ומס"כ שם דצלא היה צהן כשיעור מטמאין מדרבנן, למד כן מהא דסוגיין דאמרינן דאף אי מדאורייתא לכמות שהיו משערינן מ"מ טמאין מדרבנן, וה"ה לדידן דכזית מן המת וכעדשה מן השרץ צצצמת לכמות שהיו משערינן. — צרייתא דמייתין נ"ד א' וכן צפיוגול וכן צנותר, מתפרש לדעת הרמב"ם דמפרשינן לה למ"ד לכמות שהיו, דצטומאת נותר ופיוגול קאמר, ומדרבנן, דמדאורייתא הרי צפיוגול ונותר לא מהני תפח, ואשמועינן דאף צטומאת דרבנן אחמרו רבנן, וכדאמרינן בגמ', ואע"ג דרישא דצרייתא צצצר העגל שתפח מתפרש דטמא מכאן ולהצא מדאורייתא, מ"מ הא דוכן צפיוגול היינו

לחומר, הוא הדין בזמן הזה דהוי דרבנן, דמנות
מרור שהיא מדאורייתא בזמן הבית תיקנו חכמים
לקיימה בזמן הזה, אלא דלמש"כ דעת הרמב"ם
דלענין טומאת אוכלין משתערין כמות שהן
מדאורייתא, מסתבר דה"ה לענין מרור, וכן אנו
רגילין על פי מרן זללה"ה לשער הכזית תמכא
לאחר ריסוקו כמות שהוא, וריסוק לא עדיף מתפת,
ושמא גרע, וגם דעת הגר"א ז"ל נוטה לשער
כמות שהוא מדאורייתא בכל מילי, אלא דחשש לדעת
הרמב"ן והרשב"א, ולעיל כתבנו ליישב, וכ"נ
ממש"כ הר"ש והרא"ש אמתני' דבשר העגל שתפת
דפליגי אמוראי אי כמות שהן וכמש"כ לעיל, וכן
לענין ככותבת זיוס הכפורים יש לחשוב כמות שהוא
ואף בתפת, דדמי לטומאת אוכלין. — בכל
תערוכת של זינים וקמח כשטורפין הזינים עם
הסוכר ואח"כ מוסיפים קמח, אין התפוחות
מתיחסות לקמח לבד, כי גם הזינים עם הסוכר
כשלעצמם תופחים ונהפכים לגוש בצישול ואפייה,
אלא שלפעמים מנטרפים הכל לענין ברכת מזונות
ומעין ג' וכצ"ע סימן ר"ח ס"ב וס"ט, ומיהו
לענין שיעור ד' זינים לחייב צבהמ"ז והמוציא, לא
מסתבר דמנטרפים, ועי' מ"ב סימן קס"ח ס"ק
כ"ד דלפעמים גם שאר מאכלים מנטרפים.
— במ"ב סימן ר"י סק"א וכן בשע"ת שם כתבו
דפת סופגנין שנתפת עד שאין האוירים שבו
נרגשים האוכל כזית ממנו כמות שהוא אינו מזרז
כו', ואין ספר זרע אמת תח"י וי"ע מה בין זה
לפת סופגנין דתנן דמשתער כמות שהוא.

שם אלא הכא בתרומה גדולה עסקינן ורישא בעין
יפה וסיפא בעין יפה היא, יש לעי' אי
בתרומה גדולה הא תנן בפ"ח דתרומות מ"ז שאין
תורמין לא צמדה ולא צמשקל ולא צמנין, ושמא
י"ל דאה"נ אלא דעדיפא פריך, וזני שמואל נ"י
חירץ דגם באומד שייך מנין ומדה, דיכול לאמוד
את מנין ויכול לאמוד את מדתו, אבל פשטא
משמע דצמנין וצמדה ממש קאמר, ואפשר דכה"ג
שגם בתאנים צמנין וצגרוגרות צמדה יש עין יפה,
שפיר שרי להפריש צמדה וצמנין, דהא כל עיקר
הא דאין תורמין צמדה וצמנין הוא כדי שיתרום
בעין יפה, ולפי זה היינו חידושא דצרייתא למאי
דס"ד השתא דבתרומה גדולה איירי, וכן נראה
ברמב"ם שהעתיק הצרייתא כלשונה לענין תרומה

שנמנא בהכרח בכל פת סופגנית, אלא ר"ל אם
אירע שיש צה חלל מיוחד גדול קצת כמו שהוא
מנאי לפעמים באיזה מקומות בתוך הפת, וכן גרע
מחלל שבצנלים ושבצנלי דתנן בעוקצין שם
שצריך למעך.

עוד יש להוכיח דראוי לפסוק להלכה דכמות שהן
משערינן מהא דקיי"ל כר' יהודה דמציא
שאור ונותן לתוך המדה וממלא את המדה, ואף
שכתבו תו' בד"ה ת"ש דפלוגתא ר"מ ור"י לא
שייכא לפלוגתא דכמות שהן דהתם טעמא דר"מ
משום דעשרון סולת אמר רחמנא ולא עשרון עיסה
ור"י סבר דעשרון סולת קרינא ציה, היינו דאין
רציה מר"מ דלכמות שהיו, וכן לר"י צשהעיסה
עצה דנמנא יתירה בזה שפיר אמרינן דעשרון
סולת קרינא ציה, ומה שדחק ונכנס יותר מן הרגיל
אין בכך כלום, אבל כשעיסת השאור רכה דנמנא
חסרה, ועשרון סולת אמר רחמנא, אין מקום
להכשיר אלא משום דכמות שהן משערינן ועשרון
סולת קרינא ציה, והא דלא פרכינן מזה לשמואל
ודעימיה, י"ל דהוא משום שלא נזכר בדברי ר"י
דשרי לעשות גם עיסה רכה, דרק ר"מ פריך ליה,
למאי דלא ס"ל האי סברא, דנמנא חסרה או
יתרה, ואפשר לומר דר"י באמת לא התיר אלא
בעיסה עצה דנמנא יתירה, וזה שפיר דמי אף
אי לכמות שהיו, דהרי זה כדחק בעשרון דנמי
עשרון קרינא ציה כיון דציה קא כייל, אבל למאי
דפסק הרמב"ם כר"י והתיר גם רכה וגם עצה
הרי מוכח דכמות שהן משערינן מדאורייתא, עכ"פ
לענין כציה לטו"א דלהא דמיא, [לאפוקי כזית
יותר וכיו"צ וכמש"כ לעיל דעת הרמב"ם].

ולענין הלכה כזית מנה משערינן כמות שהוא
לאחר אפייה, וכדתנן בפת סופגנית,
וכש"כ הכא דתחלת המנא היא צפת, וכן לענין
אכילת כזית צסוכה, ומיהו בתפת לאחר אפייה יש
להחמיר לענין מנה וסוכה דהוא דאורייתא, דלא
מהני תפת, ולענין ברכה אחרונה בכל הדברים
נראה דכמות שהוא משערינן, ואף בתפת, דאף אם
רק מדרבנן משערינן כמות שהוא, נמי מסתבר דגם
לענין ברכה אחרונה יש להחמיר מדרבנן, כיון
דסו"ס הוא נראה כזית, וכן לענין צהמ"ז מדרבנן,
ולענין כזית מרור בתפת, מסתברא דבעין דאורייתא
תיקון, ואי מדאורייתא משתער לכמות שהיה

אבל צדיעצד הפירות מתוקנים, דמודו לסצרא דיכול לשולקן (ומ"ש הרמב"ם צפ"ה מה"ת הי"ח דצדיעצד תרומתו תרומה תס צת"ג איירי), וממה שהרמב"ן צצצת שס הזכיר הא דיכול לשולקן כדצר מוחלט, אין ראיה די"ל דקושטא קמפרש דאף אי ס"ל סצרא דיכול לשולקן מ"מ קודם ששלקן לא חשיב אף לענין הוצאה, [ולצתר ששלקן הרי כו"ע מודים], ומיהו מדברי הרשב"א שס שהקשה על הרמב"ן שאין לחלק בין שצת לתרומה, ולא תירץ דלרצנן לא מהני הא דיכול לשולקן, ולכן פטור קודם שתפת, ולאחר ששלקן הרי גם לרצנן משתערין כמות שהן, משמע דס"ל דמודו רצנן בסצרא דיכול לשלוקן.

ואם הפריש תאנים על הגרוגרות צמדה, נמי י"ל דבהא תליא, דאם לית לן סצרא דיכול לשולקן, אין כאן אלא משום עין רעה, וצדיעצד שפיר דמי, אבל אם אית לן סצרא דיכול לשולקן הר"ז ממעט צמעשרות, ועי' בחוספתא פ"ד דתרומות לצתר הך צרייתא קתני דרשב"ג ס"ל דסלי תאנים וסלי גרוגרות שוין ותורמין ומעשרין מזה על זה, והיינו דשרי תאנים על גרוגרות לפי מדה, ומצואר דלא ס"ל הא דיכול לשלוקן, וס"ל כמות שהן, ולא חשיב ליה אפילו כעין רעה, [ואפשר דאיירי כשדמיהן שוה], ולא נתצאר אם ת"ק פליג דאף צדיעצד חשיב כממעט צמעשרות, או דרק לכתחלה, וקצת משמע דכי היכי דרשב"ג לית ליה סצרא דיכול לשלוקן ה"נ דת"ק לית ליה וראצריי שדצריו נשנו לצתר הא דרשב"ג הוא דחידש הך סצרא, וצ"ע.

תוד"ה צמחצצה דקרי למחצצה דיבור, עי' מש"כ לעיל י"ז ב'.

תוד"ה כל והיא לאו צמקוס זריזין כו', א"ה, צהא דפשוט לכו דמנחה שאין צה שמן אין צה מעשה כלי צפנים, עי' מש"כ לקמן צ"ה צ' סק"י. בא"ד כיון דלא צעיא שמן עד לאחר אפייה כדאמר לקמן החלות צוללן כו', משמע דס"ל דלא היה מתן שמן צכלי צמנחת מאפה תנור, ודלא כדנקטו לקמן ע"ה א', וכן צ"ל צצצריהם צ"ה צ' ד"ה ומאי דנקטו דלמ"ד חלות צוללן לא היה שמן עד הצלילה, וע"כ כונתם צמאפה תנור, ומיהו אף לפי צצריהם לקמן ע"ה א' דהיה מתן שמן צכלי צמאפה תנור, מ"מ לפי מש"כ לקמן

גדולה צפ"ה מה' תרומות הי"ח, ומשמע דשרי צמנין וצמדה ממש, ומ"מ לו"ד הרמב"ם ז"ל היה נראה דאף כה"ג אין תורמין צמדה וצמנין, דהא ודאי אף צמוסיף על אחד מארבעים אינו רשאי לתרום צמדה וצמנין, וצ"ע.

שם א"ה אימא סיפא אר"א צר"י אצא היה נוטל עשר גרוגרות צצמקצוע כו', אע"ג דאף אי רישא צתרומה גדולה מ"מ שפיר יכול ראצריי להוסיף דאף צתרו"מ או צמעשר ראשון היה ר"י נוטל גרוגרות על תאנים, י"ל דס"ל לגמ' דלפי זה היה ראוי שצזכיר צצתרו"מ או צמעשר ראשון קאמר, ומדנקט סתמא ש"מ דרישא נמי צהכי איירי, ולכאורה אפשר אפשר לפרש דרישא איירי בין צתרומה גדולה ובין צתרו"מ, אלא דלמש"כ לעיל לצדד צצתרומה גדולה אינו רשאי לתרום צמנין וצמדה, א"כ ע"כ רק צתרו"מ איירי.

נ"ה א' כי אתא ר"ד אר"א שאני גרוגרות הואיל ויכול לשולקן ולהחזירן כו', נראה דרק לענין מעשר מהני הא סצרא, דכיון דכל כח הפרי נשאר אצור צגרוגרות ויכול לשלוקן ולהחזירן לכמות שהיו, שפיר חשיב עשירית, אבל צעוד שהם גרוגרות אם צא לשערן לענין טומאת אוכלין ומאכלות אסורות וכיו"צ כמות שהן משערינן, דסתמא אמר רצה לעיל כל היכא דמעיקרא הוה ציה והשתא לית ציה הא לית ציה, וכללא הוא דלא יתכן שלא לחשוב כמות שהוא, וכן מפורש צרמב"ן שצת צ"א א' דלענין הוצאת שצת כל שלא שלקה משתערת כמות שהיא, אף דלתרומה משתערת כמות שהיתה, והצברים ק"ו ומה לענין שצת דצחשיצות הדצר נקצע השיעור לגצי הוצאה, אמרינן דאין לה חשיצות אע"ג שיכול לשולקה [ולו"ד הרמב"ן ז"ל היה מקום גדול לומר דלענין חשיצות לגצי הוצאה סגי צמה שיכול לשולקה דצצר מצינעין כמות, שו"ר צרשב"א שס דחלק צאמת על הרמב"ן שאין לחלק בין שצת לתרומה, אבל נראה דלענין טו"א וכיו"צ גם הרשב"א מודה], כש"כ לענין טומאת אוכלין וכיו"צ.

והנה רצנן פליגי עליה דר"א צר"י ולא שרו גרוגרות על תאנים צמנין, ויש להסתפק אם גם צדיעצד ס"ל לחכמים דכממעט צמעשרות הוא דכמות שהן משערינן, ולית להו סצרא דיכול לשולקן, או"ד רק לכתחלה פליגי דכעין רעה הוא,

ולשחטו אסור, דלהטיל מוס כדי להחירו לא שרו רבנן בשום גוונא, ורק להטיל מוס להטילו הוא דשרו, דאף אם לא יותר ע"י מוס זה נמי יעשו כדי להטילו, דאם לא כן כל זכור שהזקין וקרוב הדבר שימות עד שלא יפול זו מוס, נחיר להטיל זו מוס בזמן הזה, דהא משמע בזמן הזה קיל טפי מצעל מוס כדאמר ע"ז י"ג ב', וברי"ט אלגזי נתקשה צהא דינא שנים צעשירי בזמן הזה צכורות ס"א א' דימותו, ואמאי לא שרינן להטיל צהם מוס להטיל מן ההפסד כמו צאחו דס, ולמש"כ להטיל מוס כדי להחיר לא החירו לעולם.

ועוד נראה דאע"ג דלענין איסור מטיל מוס דאורייתא, קיל בזמן הזה טפי ממטיל מוס צצעל מוס כמבואר בע"ז שס, מ"מ לענין איסור דרבנן להטיל מוס, חמיר זמן הזה מצעל מוס, דצעל מוס הוא מאורע ויתכן להקל בו, משא"כ זמן הזה, וכן משמע דר"מ אף בזמן הזה לא שרי להקין במקום שעושה זו מוס, דהא ר"מ לאחר חורבן הוי, אף דמודה בזמן הזה ליכא איסור מטיל מוס מדאורייתא אף צכור לפמש"כ לקמן ב'. (צכורות ס"ה ס"ק י"ב).

תוד"ה מחטאת חטאת גופה מהיקישא דעולה אחיא כו', צ"ע דלאו היקישא הוא דצהדיא כתיב במקום אשר תשחט העולה, ואולי ס"ל דכיון דתלייה קרא דומיא דעולה לית לן למילף מחטאת מה שא"ל ללמדו מעולה, ומטעם זה בכל הנלמד דהיקישא אמרינן דאינו חוזר ומלמד צבנין אצ, דמה שגילתה תורה ע"י היקש ש"מ שיש ענין שוה צהקשמו והוא הגורם להלכה זו, שו"ר צצבחים מ"ט מבואר דאף כה"ג חשיב היקש, והראוני שכיו"צ הקשה הגרע"א ז"ל צדו"ס צתו' יומא ס"ח א', ועי' לקמן פ"צ ב'. (הערות).

נ"ו ב' הכל מודים צמחמץ אחר מחמץ כו', לכאורה לא דמי מחמץ אחר מחמץ למסרס אחר מסרס ומטיל מוס צצע"מ, דהתם הוא עושה פעולה מגונה צמי שצבר נעשה צו פעולה זו, משא"כ צמחמץ דלאו צמוסיף לחמץ איירינן אלא צעורך ואופה, ואדרבה כל פעולה מונעת להוסיף חימוץ וכש"כ אפייה, אלא שאסרה תורה עיסוק צחמץ, ונראה דגם צמחמץ אחר מחמץ הענין הוא קיום המחמוץ, וכמו שצכלאים יס איסור צקיום וציניכוש והסקאה וכיו"ב, ה"נ

ע"ד ב' כ"ז דוקא צחלות, אבל צרקיקין לא היה כי אם משיחה וכמו שהוכיח המל"מ, וא"כ אכתי אנו צריכים לתירוץ לענין ריקין.

בא"ד וק"ק דלא מסיק האי טעמא צפ' כל שעה ושמא נקט ההוא טעמא דהוי בכל המנחות כגון מנחת סולת ומנחת ומרחשת כו', ר"ל מ"ט נקטו התם הא דצללה צחוך פסולה, ולא הציאו הא דמדת יבש נתקדשה, ותיירו דלכך נקטו טעמא דצללה צחוך פסולה, שזה טעם אף למ"ד מדת יבש לא נתקדשה, ואף שאין טעם זה מועיל למאפה תנור, וע"כ דהאי תנא סבר מדת יבש נתקדשה, מ"מ ניחא ליה למינקט טעמא דמהני לכו"ע צרוב המנחות.

והנה מבואר מדצריהם דטעמא דצללה צחוך פסולה מהני אף צמחצת ומרחשת למ"ד חלות צוללן, ולכאורה צ"ע דכיון דחלות צוללן א"כ הצלילה רק לאחר אפייה, ומנלן דנילושות צמקום וריזין, ויתכן דדעתם כמו שהציא צשטמ"ק ע"ד ב' דיש שנקטו צדעת רש"י דהא דחלות צוללן הוא רק צמאפה תנור, אבל צמחצת ומרחשת לכו"ע צוללן סולת, אבל הדצרים תמוהים וכמש"כ שס דהא צפלוגתא דרבי ורבנן מיייתין קרא דמחצת, וגם צרש"י שלפנינו מפורש דאף צמחצת ומרחשת פליגי, ולכן צ"ל דס"ל לתו' דכיון דאיכא מתן שמן צכלי ואח"כ לישה, הרי גם זה צכלל מלות הצלילה ופסול צחוך, ואף שעדיין עתיד לצללן חלות, דהא צע"כ מיקיימא צהכי מלות סולת צלולה, וצוה ניחא דבגמ' ע"ה א' לא הזכירו תשובת רבי לייצב קרא דסולת צלולה, ומיהו לפי זה יס מקום לומר דדוקא לרבי דחלות צוללן אמרינן דיש גם מלות נוספת דסולת צלולה צמתן שמן הראשון, אבל לרבנן דסולת צלולה אמנות צלילה קאי, תו י"ל דצילה צצמתן שמן הראשון לאו שס צלילה עלה ליפסל צחוך, וצ"ע. (צ"ה ב' ס"ק י"א).

נ"ו א' ת"ר צכור שאחזו דס כו' רש"א אף נשחט על אותו מוס, יעוי' צתו' דהיינו אף כשעושה מחחלה ויודע שיהיה מוס, ומשום דאחיזת הדס נמי כמוס חשיב, ואע"ג דלכתחלה לא שרינן להטיל מוס צצעל מוס וכש"כ צצעל מוס עובר, הכא משום פסידא שרי.

והנה לא שרינן אלא להקין דס שעוסק צהללה אף שידוע שעושה מוס, אבל להטיל זו מוס

מטיל מוס בצעל מוס, או דאפילו הכי אהני פסול נרבע ופטור, ויש מקום לומר דנרבע גרע מיואל ואף בצעל מוס מהני, דהא נרבע עד שלא הוקדש נמי מיפסיל, והכי מסתברא, והלכך אין צו משום הטלת מוס.

ולאמור יש מקום לומר דאף אם צבור צעל מוס אין צו יתרון על פני פסולי המוקדשין שנפדו, דמ"מ שפיר ניחא הא דצבור צעל מוס מיתסר הטלת מוס ובפסולי המוקדשין שנפדו שרי, דצבור צעל מוס הרי אי לאו מומו הרי הוא בקדושתו, וכיון דמוס אין צו כדי להקל על איסור הטלת מוס, שפיר נשאר באיסורו להטיל צו מוס, משא"כ פסולי המוקדשין שנפדו, דמלכד מומם הרי גם נפדו, ונמצא שיש בהם פסול נוסף מלכד המוס, ופסול זה גורם שלא יהא בהם איסור הטלת מוס.

ודאתאן עלה יתכן ליישב מה דנקטו תו' צבורות ל"ג צ' דצבור שנוולד צמומו שרי להטיל צו מוס אף לר"מ ונתקשינו צוה צח"צ צבורות (הועתק להלן) דהיכן מצאנו חילוק בצבור בין נולד צמומו לנפל צו מוס, אבל למש"כ י"ל דאע"ג דקדושתן שוה, מ"מ לענין איסור להטיל מוס יש לחלק ביניהם, דזה שכבר היה צו איסור להטיל צו מוס, ואנו באים להחיר מכח זה שכבר נפל צו מוס, שפיר אמרינן דאין צמום כדי להקל על איסור הטלת מוס, אבל זה שנוולד צמומו שמעולם לא היה עליו איסור הטלת מוס, אי אפשר לומר דל מומו והרי הוא באיסור הטלת מוס, דמלכד הסרת המוס נריך גם שיוולד בלא מוס שלידתו תקדשו, וכיון שנוולד צמומו הרי לא נתקדש.

וא"ת אם איתא דטעמא דמחייב ר"מ מטיל מוס בצעל מוס, הוא משום דאין צמום קמא כדי לגרום קולא, א"כ מאי פריכין בע"ז י"ג צ' ממטיל מוס בצעל מוס למטיל מוס צומן הזה, וי"ל דמק"ו פריך דהא צומן הזה אין שום ריעותא או קולא בקדושת הקרבן, אלא שאין בית, והיה ראוי לחייב מטיל מוס צומן הזה כמו מטיל מוס צומן הבית, אלא דאפשר לומר דבעינן שיהא אפשר להקריב למעשה, וע"ז פריך דהא חזינן דמחייבין מטיל מוס בצעל מוס אע"ג שאי אפשר להקריבו, כיון דהחסרון הוא רק מחמת מוס, וא"כ כש"כ צומן הזה דאין שום חסרון בקרבן דודאי ראוי

מנחה שנתחממה אם עושה צו פעולת קיום כמו עריכה ואפייה הרי הוא כמקיים את החימוץ וזהו שאסרה תורה, ולפי זה הוא מעין מסרם אחר מסרם אלא דהכא הוא כמקיים את הסירוס, ובסירוס לא שייך ענין זה, אלא צמוסיף סירוס, ולפי זה ז"ע צמשה"ק תו' צד"ה הכל מ"ש הקדש צוה"ז ממחמץ אחר מחמץ דנמי לא חזי לא לגופיה ולא לדמי, ומה ענין זל"ז החס כשעושה צו מוס הרי הוא כמקרב האיבוד וזו מנחתו לאיבוד, משא"כ צמחמץ אחר מחמץ שמנחתו לאיבוד והוא עוסק לקיימו, ובלקוטי הלכות כתב דאף צמוסיף שאור לעיסה מחוממת חייב משום מחמץ אחר מחמץ, משום שמוסיף חימוץ, ולפי זה צוה הוא ממש כמסרם אחר מסרם, ואתי שפיר קושית תו'. (הערות).

שם הכל מודים צמחמץ אחר מחמץ כו' לא נחלקו אלא צמטיל מוס בצעל מוס כו', מהא דכילל למחמץ ומסרם ומטיל מוס, נראה דכולם ענין אחד הם, [וכן מצוה צח"צ ד"ה הכל שהקשו צמחמץ אחר מחמץ מהא דאמרינן ע"ז י"ג צמטיל מוס בצעל מוס דחזי לדמי], וצמחמץ אמרינן לקמן נ"ו א' דמחמץ את הפסולה פטור, וא"כ חידשה תורה דפסול חימוץ לא חשיב פסול לענין איסור חימוץ, וכן צמסרם אע"ג דעיקר האיסור הוא גרימת הסירוס, מ"מ מה שכבר נסתרם אינו גורם היתר, והרי לענין איסור סירוס דיינינן כאילו לא נסתרם, ודכוותה צמטיל מוס נמי אע"ג דמטיל מוס בקרבן פסול לא נאסר, מ"מ מטיל מוס בצעל מוס ס"ל לר"מ דאסור, דלענין איסור מטיל מוס חשיבין כלא נפסל ע"י המוס הראשון, ולפי זה רובע ונרבע אין צו משום איסור הטלת מוס אף לר"מ, ואע"ג דפסולין קיל מצעל מוס דהא מתקדשין קדושת הגוף בפסולין כדאמר תמורה כ"ח צ' וצחוספתא שם פ"א דדינן כקדש הקדשן את מומן, מ"מ לענין איסור הטלת מוס, כשרים צעינן, והני פסולין יניחו, ופסול מוס שאני דלא חשיב כפסול לענין איסור הטלת מוס, ואם הטיל מוס ואח"כ נרבע וחזר והטיל צו מוס אם חייב על השני, יתכן דהיינו צעיא דר"פ לקמן נ"ו א' צחימנה ויאלת וחזר וחיממה, דשמא פסול יוצא לא אהני כיון שכבר נפסלה צחיממה, ודכוותה הכא י"ל דפסול נרבע לא אהני כיון שכבר נפסלה צמומה, והרי הוא צדין

רש"י, ובפ"י התורה כתב רש"י דנתוק היינו ציד וכרות היינו ככלי, אבל בעיקר החתך אין ציניהן ולא כלום דתרווייהו הם תלושים לגמרי ונתונים בתוך הכיס, ונראה דלפי זה מתפרש אם על כרות חייב על נתוק לכש"כ, דהיינו משום דנתיקה ציד מפסיד טפי מכריתה בסכין, [וזכר לדבר ע"י רש"י מו"ק כ"ב ב' ד"ה קורע], ודקאמר להציא נותק אחר כורת ר"ל דאחר שכרת הוסיף לנתק את החוטים שנשארו מחוברים א"כ בגיד שחתך מקצתו ואח"כ נתק מקצת מן הנשאר, ועיקרו דקרא לאשמועינן שיש איסור סירוס אף צמי שכבר נסתרס, דהפסד איברים אסרה תורה, ובאמת בפשוטו כרות דקרא מתפרש דכרות לגמרי ולא בכרות מקצת.

וזו גם דעת הרמב"ם פט"ז מה' א"צ הי"א שהעתיק דין הגמ' בכורת אחר נותק, הרי דמפרש דהיינו שצבא לחתוך מקצת מן הנשאר, ונותק אחר כורת לאו דוקא וה"ה כורת אחר נותק אלא דלפי הקושיא היתה נותק ל"ל הא הוי ק"ו מכורת לפיכך מסיק להציא נותק אחר כורת, וכל לשונו ז"ל שם מוכיח דכרות ונתוק שניהם לגמרי קאמר, ולא איירי כלל בחתך מקצת הגיד, וכן בפ"ז מב"מ ה"ח סתם נותק וכורת ובפשוטו תרווייהו לגמרי מתפרשין, וממילא מתפרש הכל כמש"כ דהא דפשיטא ליה נותק טפי מכורת הוא משום דמפסיד טפי בנתיקה, אבל תרווייהו מתפרשין בנתיקה ונתיקה גמורה שלא נשאר מחובר כלל.

ולפי פירוש זה לעולם האיסור הוא רק על פעולה שגורמת סירוס, וכלשון הגמרא מסרס אחר מסרס, ור' יוחנן אשמועינן דאף במסורס אסרה תורה לעשות פעולה שצבירה היתה גורמת סירוס, אבל פעולה שאין צבחה בפ"ע לעשות סירוס אין זה איסור, כגון שצא אחד וחתך רובו של גיד בעוציו עד למטה מן הגובתא, אבל לא כרתו לגמרי [ולחבר אי אפשר], הרי זה מותר להשלים ולגמור החתך ולהסיר את הנכרת כיון דפעולה זו בפ"ע אילו היה הגיד שלם אינה גורמת סירוס, נמצא שאין כאן איסור מסרס כלל, ואין לנו כל ענין במה דמינתק מקצת הגיד על ידי השני, דלא אסרה תורה אלא מסרס, ובין בטור אה"ע סימן ה' כתב כלשון הרמב"ם, וכן העתיק בשו"ע שם לשון הרמב"ם.

לחייב המטיל בו מוס, אע"ג שלמעשה אי אפשר להקריבו.

ולפי זה יש לפרש דהא דמשני התם שאני בעל מוס דחוי לדמי, דאין הכונה דקדושת הדמים גורמת איסור להטיל בו מוס, דמה ענין קדושת דמים לאיסור הטלת מוס, והמקדיש בעל מוס בתחלה לדמים פשיטא דאין בו משום הטלת מוס, והכא משום דמוס אין בו כדי לגרום היתר באיסור הטלת מוס, אלא הכונה דשאני התם דאיכא קרבנות, ובעל מוס זה גופיה דמיו יתחללו על קרבן ושפיר קאי בקדושה קמייחא לאיסור הטלת מוס, משא"כ בזמן הזה דלא שייך קרבן כלל, ונקטו הא דקדוש לדמיו לאפוקי פסולי המוקדשין שנפדו, ולפי זה ניחא קושית הגרע"א ז"ל דהא ר"מ צבור קאמר דאינו קדוש לדמיו, דלאו משום קדושת דמים קאמר, אלא הכונה דאיכא קרבנות. — ולפי זה אף צבור לר"מ בזמן הזה אין בו איסור הטלת מוס מדאורייתא, דלא עדיף מכל הקרבנות, ל"ש תם ל"ש בעל מוס.

ולאחזקו אס צעוף איכא נמי איסור הטלת מוס כשעשאו מחוסר אבר, [ע"י מש"כ לקמן פ"ה ב' בענין איסור להקדיש מחוסר אבר], הרי אף איסור מטיל מוס צעל מוס יהא בו לר"מ, אע"ג דעוף לאו צר פדיון הוא, דלאו קדושת דמים דפדיון קגרמה, וכמש"כ.

ובתוד"ה הכל הקשו דאמאי מחייבין במחמץ אחר מחמץ, הרי מחמץ קמא איפסילא ולא חזיא לדמי, ובסוגיא דע"ז אמרינן דה"ט דמטיל מוס צעל מוס דחייב משום דחזיא לדמי, ותיירא דזומן הזה יש לפטור יותר, והדברים סתומים, ונראה כונתם כמש"כ דהא דאמרו דחזיא לדמי לאו דוקא ועיקרו דאיכא קרבנות, משא"כ בזמן הזה, עוד תירא דמחמץ חמיר טפי דהא הכל מודים בו ואילו במטיל מוס נחלקו, וק"ק דהא דנחלקו הוא משום קרא דתמים, וכיון דמהאי קרא לא מיעטו אלא פסולי המוקדשין שנפדו, הרי לאינך אין לחלק בהן בין מחמץ למטיל מוס, וע"י בתו' ה"ר אלחנן לע"ז. (בכורות ס"ה ס"ק י"א). — וע"י מש"כ לעיל בהערות.

שם אם על כורת הוא חייב על נותק לא כש"כ אלא להציא נותק אחר כורת שהוא חייב, ע"י תו' כאן ובשבת קי"א ובכורות ל"ג ב' מש"כ בשם

שום חילוק בזכור בין חס ונעשה צעל מוס לנולד
במומו, וכדתנן בזכרות י"ד א' כל הקדשים שקדם
מוס קבוע להקדשן כו' חוץ מן הזכור והמעשר,
ועי' מש"כ שם, ואע"ג דבתמורת זכור ומעשר
מסקינן תמורה כ"א א' דאין חייבין עליהן משום
מטיל מוס, שאני הני דתחלת מנאמן שלא להקריבה,
אבל זכור דמנאמן להקריבה אלא שהמוס מעכבו,
אין לחלק בין נולד במומו לחס ונעשה צעל מוס,
אח"כ ראיתי ברי"ט אלגזי שכבר נתקשה בזה עי"ש,
ועי' לעיל ד"ה ודאמאן כחבנו ליישב.

ועיקר הדבר בזכור צעל מוס בקדושתו קאי,
כדחזינן לענין איסור להטיל בו מוס, ואינו
כפסולי המוקדשין לאחר פדיון, נראה דקים להו
לחז"ל מסבא ומקרא, מסבא דלא אשכחן קדושת
הגוף דפקעה בכדי, וכיון דזכור שנעשה צעל מוס
נאכל בלא פדיון דכתיב בקרא וכי יהיה בו מוס
וגו' בשעריך תאכלנו, ע"כ דעדיין במנאמן קאי ואין
אכילתו אכילת חולין, והרי לב"ש דאינו נאכל לזרים
ודאי דעדיין תורת קדושה עליו, וה"ל לב"ה דשרי
לזרים, וכיון דאכילתו במנאמן שפיר שרי בלא פדיון,
ומקרא דכתיב וכי יהיה בו מוס וגו' לא תזבחנו
וגו' בשעריך תאכלנו וגו', הרי דאף לאחר שכבר
ידענו דצעל מוס פסול לקרבן, אכתי אינטריך קרא
בזכור צעל מוס שלא יקריבנו, והיינו משום דזכור
גם במומו עדיין קדושתו עליו, וכדאמר בזכרות
י"ד ב' דסד"א כיון דקדוש במומו דליקרב נמי
במומו, וכן מהא דכתיב בשעריך תאכלנו בלא פדיון
נמי מוכח דאכילתו הוא במנאמן הקרבן, ובהאי קרא
נכלל אף צעל מוס מעיקרו שגם הוא במנאמן ז',
וכן מסתייע ענין זה מהא דאמרה תורה במנאמן
מעשר לעשר צעל מוס, וזכור ומעשר בני זיקתא
מינהו.

ומבואר בסוגיין דזכור צעל מוס דינו כפסולי
המוקדשין קודם פדיון, דהא פסולי
המוקדשין לאחר פדיון מסקינן דאין בהם איסור
להטיל מוס, והטעם כמש"כ דזכור צעל מוס
בקדושתו קאי, ואדרבה יתכן בו חומרא טפי
מפסולי המוקדשין קודם פדיון, דפסולי המוקדשין
בני פדיון נינהו, ואילו זכור לא שייך בו פדיון,
והגרע"א ז"ל בע"ז י"ג ב' נתקשה בזה דאמרו
החס בגמ' דה"ט דאסור להטיל מוס בצעל מוס
משום דחזי לדמי, והא בזכור נמי אסרינן להטיל

אבל לפי' תו' וכן לפרש"י שהציאו התו', דעתם
ז"ל להציא נותק אחר כורת מתפרש
שנאמרו שנכרת הוא מוסיף לנתק, וכמו שכתב
רש"י בזכרות ל"ט ב' והוצא בתו' שם ל"ג ב',
וכן הא דאמרינן כרות חייב נחוק לא כש"כ
מתפרש להו נמי דהיינו הכ' ונתוק מוסיף על כרות,
ולפיכך פירשו התו' דכרות היינו שנכרת אבל עדיין
מעורה קצת ונתוק היינו שניתק לגמרי, ולפי זה
חידשה תורה לחייב צנותק אחר כורת אע"ג
שצפועלתו שעושה עכשיו לא היה מסתמך אילו
היה צריא, מ"מ חידשה תורה לאו על השלמת
הכריתה, וכש"כ מסתמך אחר מסתמך דודאי חייב,
אף שלא ניתק כלום, [וכגון שניקב את הגיד לאחר
שנחתך], וכ"ז בין בגיד בין בציצים, ומש"פ רש"י
בציצים היינו לפי פירוש דכרות נמי לגמרי הוכרח
לפרש נותק אחר כורת ציצים, ונתוק היינו
שהוציאם מן הכיס, ואידי דרש"י פירש ציצים
מסקו נמי התו' לפירושם ציצים אבל ה"ה בגיד,
ואדרבה בגיד לכו"ע משמע קרא, [ודברי הגר"א
בציאורו לזה"ע סימן ה' ס"ק כ"ג שכתב דהך
דר' יוחנן ציצים מייירי, לא נתפרש מה מכריחנו
לכך, ולמה א"א לפרש הא דר"י בגיד].

וצ"ע לענין הלכה אם אפשר להקל לנתק לאחר
שנחתך רוצו והוא למטה מן הגזתא באופן
שצצריא לא היה מסתמך צנתיקה זו, דלדעת
הרמב"ם שרי וכמש"כ לעיל, וכ"נ לדעת רש"י
בחומש והטור, אבל לדעת תו' אסור וכן לפרש"י
שהציאו התו', וכן הסמ"ג פי' בתו'.

יש לעי' כמות ל"ל השתא מעוך חייב כמות לא
כש"כ, וי"ל להציא כותת אחר מועך, וצריכי
דאי תני נותק וכורת משום דמחסר מן הגוף אבל
כותת אימא לא, ואי תני כותת משום דלא אינתיק
מן הגוף ע"י כריתה, אבל כרות דנכרת רוצו אימא
כתלוש דמי, ולפי' הרמב"ם כל שנחסר ממנו אימא
תו ליכא משום מסתמך קמ"ל. (נרשם לפו"ר).

שם צעל מוס מעיקרא דיקלא צעלמא הוא, בתו'
בזכרות ל"ג ב' כתבו תימה לימא דלזכור
אינטריך שיש בו קדושת הגוף ואין לו פדיון וי"ל
דינחא לאשכוחי דאינטריך לכל הקדשים כו',
מלשונם מבואר דקיימא הכי דזכור שנולד במומו
מותר להטיל בו מוס, אף אי זכור חס ונעשה צעל
מוס אסור להטיל בו מוס, והדבר תימא דלא מנאנו

ושמא משום דאורחיה דפת וקדרה זהכי, משא"כ
 עלי באור ומנא אחד גחלים לאו היינו אורחיה,
 א"נ למאי דס"ד אמנס הו"מ למיפך מאי שנא
 בשר ע"ג גחלים מפת בתנור וקדרה ע"ג כירה.
 ומשני רבא דרב אמי כמעשה עלי גמור של שבת
 קאמר, ואפשר לפרש דר"ל דהא דר"י
 כדמפרשין בשר הכי דננלה כמאכל בן דרוסאי
 קאמר, ומשום דמאכל בן דרוסאי בנא אחד לאו
 כלום הוא, ורב אמי כמעשה עלי גמור שנעשה
 מנא אחד קאמר, וכדאמר רבא בשר הכי דננלה
 בגרוגרת במקום אחד עליה גמורה מודה ר"י
 דחייב, א"נ כמעשה עלי של שבת שהפך וננלה
 משני נדדים קאמר, דשאר מנא אחד מחמין
 העיסה, כמו גחלים נלליה משני נדדים, וכמו
 שפירש רש"י דשאר מנא אחד דמי לגחלים משני
 הנדדים.

(ב) אבל בתו' מיאנו לפרש דפרכין מדר' יוחנן
 מקמי דידעין מאי קאמר, ועוד דאי
 טעמיה דר"י משום דלא חשיב מעשה הנחת
 הבשר ע"ג הגחלים לנליה שנעשה אח"כ, א"כ
 מדביק פת בתנור נמי יש לשאול דלא יחשב
 מעשה, אע"ג דאפשר לחלק, ועוד דקשה לומר
 דבשינויא דרבא דכמעשה עלי של שבת קאמר,
 נכלל דהשתא הדרינן ומפרשין לדר"י משום
 דמאכל בן דרוסאי מנא אחד לאו כלום הוא,
 ועוד דלישנא דרבא מאי חייב נמי דקאמר משמע
 דבמילתא קמא קיימין.

לכך פירשו בתו' דכד פרכין מדר"י ידעין
 דטעמיה דר"י משום דאירי דמאכל בן
 דרוסאי, וכמאכל בן דרוסאי מנא אחד לאו כלום
 הוא, וס"ל לגמרא דה"נ שאר מנא אחד אינו
 מחמין אלא נד אחד וחמין נוקשה, ואינו דין
 שיתחייב על זה, ומשני רבא דרב אמי נמי דהיפך
 איירי דומיא דנליה דר"י, והיינו דקאמר מאי חייב
 נמי כמעשה שבת דקאמר רב אמי בדעבד כמעשה
 עלי של שבת דהיינו בהפך.

אבל הדבר דחוק דהא ודאי משכחת לה נלי
 נמי גוונא שכלא היפך גם ננלה כל נרכו
 עכ"פ נד אחד וחייב, וכדקאמר רבא בשר הכי,
 אלא דר' יוחנן איירי בגוונא שלא ננלה אלא כמאכל
 בן דרוסאי, ואם כן ה"נ בשאר על גבי עיסה
 נמי מסתבר דמשכחת לה גוונא שהשאר החמין

מוס בצעל מוס אע"ג דלא חזי לדמי, ולמש"כ
 אדרבה בכור דלא חזי לדמי הוא משום דקדושתו
 לא פקעה בפדיון, והרי הוא נשאר בקדושתו
 כפסולי המוקדשין קודם פדיון, אף שהוא נאכל
 לבעלים, וברי"ט אלגזי הביא פסקי תו' בתמורה
 פ"ה סט"ז דבכור בזמן הזה אסור להטיל בו מוס
 ובקדשים שרי, וכתב ז"ל לפרש דמדאורייתא קאמר
 עי"ש].

שם הניח שאור ע"ג עיסה כו', נראה דעיקרו
 קמ"ל דלא חשבינן ליה כגרמא אלא כעושה
 מעשה ממש. (הערות).

תוד"ה אלא הו"מ למימר למעוטי בזה"ל כו'
 ושמא ל"צ קרא להכי, בצבורות ל"ג ב'
 כתבו דה"נ מצי למימר דאיטריך לזמן הזה כו',
 ולכאורה אם בזמן הזה צריך קרא, א"כ מנלן באת
 השתא בזמן הזה שרי, כיון דקרא לפסולי
 המוקדשין שנפדו אחי, אבל כאן כתבו דשמא לא
 צריך קרא להכי, ולכאורה ע"כ כן, דאין סברא
 לומר בזמן הזה ילפינן מפסולי המוקדשין שנפדו.
 (בכורות ס"ה סק"ט).

ברין בישראל במאכל בן דרוסאי

(א) נ"ו ב' אמר ר"א הניח שאור על גבי עיסה
 והלך וישב לו ונתחמנה מאליה חייב
 עליה כמעשה שבת, הלשון מוכיח דחידושיה הוא
 דהנחת השאר חשיבא כמעשה על כל החימוץ
 שנגרם מזה, וכן מבואר ברמב"ם פ"ב מהלכות
 מעשה הקרבנות ה"ט"ז שהעתיק הא דר"א וסיים
 שהוא לוקה דהנחת השאר זו המעשה, ויכול
 להתפרש כמעשה שבת של הדבקה פת בתנור, או
 כנחינת קדירה ע"ג כירה, דבאלו נמי המעשה
 הראשון חשיב מעשה על כל המסתעף.

ופרכינן דכמעשה שבת כהאי גוונא מי מתייב
 והאמר רבנ"ח אר"י דהניח בשר על
 גבי גחלים ולא היפך פטור, וה"נ הנחת השאר
 דומה להנחת הבשר על גבי גחלים וחזינן דפטור,
 ואולי אפשר לפרש דגמ' אחי לא ידע דהא דר"י
 ננלה רק כמאכל בן דרוסאי, ומשום דמאכל בן
 דרוסאי בנא אחד לאו כלום הוא, וס"ד דר"י פטר
 משום דלא חשיבא ההנחה כמעשה על כל הנליה,
 והא דלא דמי למדביק פת בתנור ולנותן קדירה
 ע"ג כירה, נ"ל דגחלים באור מנא אחד גרע טפי,

משום דלא חיישינן שמא יחתה, ומיהו מהא דאמרין התם איתמר נמי אר"א אר"י כל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין זו משום ציטול נכרים, משמע דהטעם דשרי להשהות משנללה כמאכל בן דרוסאי הוא משום דכבר חשיב כמבושל, דהיינו טעמא דאין זו משום ציטול נכרים.

ונראה דשיעור כמאכל בן דרוסאי חשיב ראוי לאכילה על ידי הדחק, וקיס להו לחז"ל מסביר דסגי בהכי לכל דיני ציטול, וכן לענין מבשל בשר בחלב דתניא חולין ק"ח ב' באיזה ציטול אמרו בציטול שאחרים אוכלין אותו מחמת ציטול, ופרש"י שנתבשל כל צרכו, פירש שם הריטב"א דכונתו כמאכל בן דרוסאי, דנכרים אוכלים כן, ובתוספתא מכות פ"ג איתא כמה יתבשל ויהא חייב כדי שיהא נאכל משום ציטול, וכמאכל בן דרוסאי שפיר חשיב נאכל משום ציטול.

נראה דבשר שיש בו קדושת שביעית מותר לאכלו בנתבשל כמאכל בן דרוסאי ולא חשיב הפסד, עיין סוף פ"ד דשביעית דשרינן בפירות לאכלן קודם שהגיעו לחיוב מעשר.

(ה) יש להסתפק בהא דאמרין בסוגיין דכמאכל בן דרוסאי מנד אחד לאו כלום הוא, אם הטעם משום דהנז' השני בשר חי, או משום דלליה מנד אחד כבן דרוסאי לא סגי, ונפקא מינה כשהנז' השני היה מבושל מנד אחד מערב שבת, אם בזה יתחייב כשיללה בשבת כמאכל בן דרוסאי מנד אחד בליל השני.

ואם נימא דגם בכהאי גוונא כמאכל בן דרוסאי מנד אחד לאו כלום הוא, אפשר ליישב בזה מה שהקשה האור גדול בפ"א דשבת מ"י על הב"י בסימן רנ"ד שכתב דהא דאמרין דאין צולין בשר וכו' מערב שבת אלא אם כן יצולו כמאכל בן דרוסאי מבעוד יום, דהיינו כמאכל בן דרוסאי משני צדדים, דהא מסקינן בסוגיין דכמאכל בן דרוסאי מנד אחד לאו כלום הוא, והקשה האור גדול ותיפוק ליה דאסור להשהותו משום שהנז' השני לא נללה כמאכל בן דרוסאי, ואפילו נללה מנד אחד לליה גמורה נמי אסור, ולמשכ"כ י"ל דנפקא מינה כשהיה מבושל מנד אחד, ואלהו כמאכל בן דרוסאי מנד השני, דאסור להשהותו משום דכמאכל בן דרוסאי מנד אחד לאו כלום

חימוץ גמור עכ"פ נד אחד, ואם כן למה לן לאוקמי לדר' אמי בגוונא שהשאר לא החמיץ חימוץ גמור, הלא רב אמי לא בא אלא להשמיענו דנתינת השאר חשיבא מעשה על החימוץ, ושפיר יש לפרש דבריו בגוונא שהשאר חימוץ גמור, וחייב גם בלא היפך, גם עיקר הדבר לחדש דבשאר איכא ענין של נד אחד ודומה לכעין מאכל בן דרוסאי ללא רמז בגמרא דחוק טובא, ולכן צריך לפרש דלמסקנא דרבא מפרשינן אמנם כן לדר' אמי בשאר שחימוץ חימוץ גמור וחייב גם בלא היפך, ורבא הכי קאמר מאי חייב נמי דקאמר רב אמי בדומיא דמעשה עלי גמור של שבת.

שוב נראה עיקר דלית לן לפרושי דגמרא מעיקרא לא ידע מה דמפרשינן לדר' יוחנן בחר הכי, ועל כרחק לפרש כמ"ש תו' דס"ל לגמ' דחימוץ מנד אחד לאו חימוץ גמור הוא, והיינו דמדמינן לה ללליה כמאכל בן דרוסאי מנד אחד, ומתוך רבא דאירי בהחמיץ קלת חימוץ גמור, דומיא דנללה כגרוגרת על ידי הגחלים מנד אחד לליה גמורה לחייב גם בלא היפך, וזו גם כונת תו'.

(ג) נ"א א' וקמ"ל דכל מנד אחד כמאכל בן דרוסאי לא כלום הוא, וקמ"ל נמי דבבביל כמאכל בן דרוסאי חייב משום מבשל, וקמ"ל נמי דבהנחה לחוד חייב דחשיב כעבד מעשה, ובלא הפך דפטור הוא משום דכמאכל בן דרוסאי מנד אחד לא חשיב, ובשני צדדים דחייב נמי יכול להתפרש גם כשלא עשה אלא הנחה בעלמא תחלה מנד אחד ואחר כך מנד השני, ומיהו י"ל גם דהנחה על גבי גחלים פשיטא דחשיב מעשה ולא איצטריך לאשמועינן, ורק בשארור הוא דאיצטריך רב אמי לאשמועינן דהנחה חשיבא מעשה, דאין פעולת השארור אלא מעין ריחא, וס"ד דישבז כגרמא, והיינו דאשמועינן רב אמי דחייב כמעשה עלי של שבת.

(ד) מהא דאמרין שבת כ' א' דכדי שיצולו מבעוד יום היינו כמאכל בן דרוסאי, אין ראיה דחייבין משום ציטול כמאכל בן דרוסאי, ד"ל דאע"ג דעדיין לא חשיב מבושל, מ"מ כבר לא חיישינן שמא יחתה, והרי לדעת הרמב"ם ודעימיה אכתי יש זו משום ציטול מדאוריתא גם לאחר שנתבשל כמאכל בן דרוסאי, ואפ"ה שרינן להשהותו

דרוסאי או דגם הוא יחשב כמאכל בן דרוסאי מלך אחד, או דגם בנכטין מהי מה שיהפוך וילנה הלך השני כמאכל בן דרוסאי, ומיהו אם מחמת חליית הלך השני שהפך יגיע חוס יד סולדת לחצי הראשון, מסתבר דסגי בהכי, גם אם כבר נכטין מללייתו הקודמת.

נראה דאם בנבלות וטריפות האוכל חי פטור דלא חשיב דרך אכילה, עיין תו' פסחים כ"ד ב' ד"ה פטור, והאוכל מבוסל כמאכל בן דרוסאי חייב, דאם אכל מבוסל כמאכל בן דרוסאי מלך אחד דיהיה פטור כדין אוכל בשר חי, והיינו דאמרינן דכמאכל בן דרוסאי מלך אחד לא כלום הוא, ומיהו יותר משמע דאוכל בשר חי בנבלות וטריפות חייב כדתנן מנחות ז"ט ב' שהבצלים אוכלין אותו חי, משמע דחשיבא אכילה, וכ"מ פסחים ע"א א', ואמרינן נמי דבשר חי מותר לטלטלו בשבת, עי' סימן ש"ח במ"ב ס"ק קכ"ה דחזי לאומנא, וכחז הרשב"א שבת קכ"ח א' דכל בשר חזי לאומנא, והתו' בפסחים לפי מה שהקשו מאפור שפיר חירו דעוף שאני כדאמרינן בשבת שם, אבל לקושטא דמילתא י"ל דמודו להרשב"א, ועי' מש"כ בחו"ב עירובין ל' א' בשם ירושלמי דמערבין בבשר חי כדתנן שהבצליים אוכלין אותו.

(ו) נראה דהמבשל בשר בערב שבת עד קרוב למאכל בן דרוסאי, ובשבת הניחו על האש עד שנעשה כמאכל בן דרוסאי דחייב, דכך לי שנעשה מקלי הבישול מחמת מעשיו, לקלי הבישול בתחלת יצירתם, סוף סוף עכשיו מתבשל על ידי מעשיו.

ולפי זה יש מקום לומר דהמבשל בשבת עד מאכל בן דרוסאי ולא עד בכלל, שלא יהא בזה איסור מדאורייתא, דטעמא דאיסור חזי שיעור משום דחזי לאכטרופי ליכא הכא, דהא לעולם אין צריך לחימום שעד כמאכל בן דרוסאי בשביל להתחייב, שהרי גם אם נעשה מערב שבת יתחייב המשלים בישולו בשבת.

ומרן זללה"ה באו"ח סימן נ' סק"ט כתב דאסור לחמם פחות מכמאכל בן דרוסאי ואפשר דאסור מן התורה כעין חזי שיעור, הנה דקדק ז"ל לכתוב כעין חזי שיעור, משום דמדין חזי שיעור הרגיל ליכא כאן, וכמש"כ דלא חזי

הוא, דאילו מחמת הלך השני מותר להשהותו שהרי הוא מבוסל.

ובלאו הכי נמי נראה דלא קשה דשפיר הוזכר הב"י מה שמבואר בסוגיין דגם הלך שנללה כלל נללה חשוב, אף דליכא נפקותא דחיפוק ליה משום הלך השני, גם יתכן נפקא מינה כשהלך השני אינו ראוי לאכילה מאיזה סבה, דאין איסור שהייה מחמתו.

שם אמר רבא אם נללה בן כגורגרת מלך אחד במקום אחד חייב, נראה דאף בנללה חלייה גמורה בלד אחד, מ"מ חסר ליה באיכות כלפי בשר שנללה משני נדדים, והיינו דאחי רבא לאשמועינן דאפילו הכי בנלייה גמורה חייב, ועי' בחדושים שע"ש הרשב"א שנתקשה בזה דרבא, ולמש"כ ינחא.

הא דכמאכל בן דרוסאי מלך אחד לאו כלום הוא, בפשוטו מתפרש דכשהוא מלך אחד חסר באיכותו, ואין טעמו שיהא למאכל בן דרוסאי משני נדדים, והלכך גם בן דרוסאי לא יאכלנו, ואף אם יתחוך רק הלך שנללה גם לא יאכלנו, ומה שהגיע למאכל בן דרוסאי היינו במדת זמן בישולו וגם ברכותו אבל חסר באיכותו, וכן לענין איסור נא בפסח אם נימא דכמאכל בן דרוסאי כבר אין בו משום נא, מכל מקום כמאכל בן דרוסאי בלד אחד יהא בו משום נא, וכן הביא באור גדול שם בשם המנחת חינוך, ושם פירש טעמא דכמאכל בן דרוסאי מלך אחד צענין אחר ונתקשה על המנחת חינוך ועל הב"י.

ולפמש"כ יתכן דאם היה רק כגורגרת בשר ואלאו ראובן מלך אחד כמאכל בן דרוסאי, וזא שמעון והפכו ונלה כמאכל בן דרוסאי את הלך השני, דיתחייב שמעון כאילו נלה גורגרת שלם, כיון דללייתו הועילה גם ללך השני. יש להסתפק בזה דאמרינן דכמאכל בן דרוסאי מלך אחד לאו כלום הוא, וצריך שיהפוך ויללה גם הלך השני כמאכל בן דרוסאי, אם צריך שיהפוך בעוד הלך הראשון יד סולדת מחמת חלייתו, דבזה הוא דמהני חלייה מלך השני שגם הלך הראשון יהא צדין נללה כמאכל בן דרוסאי, אבל כשכבר נכטין הלך הראשון לא יועיל לו מה שיהפוך ויללה הלך השני כמאכל בן דרוסאי, ולפי זה גם יש להסתפק אם הלך השני יהא צדין מאכל בן

תנאי, ושמא נימא דאמנס לא אינטריך קרא אלא לפסולים דדינס אס עלה לא ירד, דכיון דאכתי מקצת קדושתיהו עלייהו היה מקום לומר דאסורים בשצירת עזם ובחימוץ, אבל פסולים שלא היתה להם שעת הכושר דדינן אס עלה ירד אמנס לא נריכי קרא. (פסחים ס"ג א' מתוה"ד).

שם בעי ר"פ חימנא ויאלת כו', יש לעי' אי בנטמא נמי היינו בעיין, או"ד נטמא לא שייך לומר דלא אהני ציה, שהרי הוא סו"ס טמא לכל מילי. — חימנן כוית ויאלת הקומץ וחזר וחמנן את הכוית, נראה דפטור, דהשתא ודאי פסול יואל אהני ציה שהמנחה נפסלה עם יציאת הקומץ, ומעיקרא היתה כשירה כדין שירים שחסרו צין קמינא להקטרה. (הערוה). — א"ה, עי' מש"כ לעיל נ"ז ב' ד"ה הכל מודים כעין צעיא דר"פ צמטיל מוס, כגון שהטיל צו מוס ונרצע וחזר והטיל צו מוס אס אהני ציה פסול נרצע.

שם מנחת נסכים מי פירות הן כו', א"ה, עי' מש"כ לעיל כ"ג א' צטעמא דמנחת חוטא מגבלה צמים ומנחת נסכים לא, ועי' מש"כ לקמן נ"ט ב' דאפי' פחות מכזית מים אסור לתת דהא מעט מים עם מי פירות מחמץ, ודכוותה אסור לתת מים על פחות מכזית סולת.

תוד"ה אשר או לכה"פ אחר שהוצת האור צרובו כו', צ"ע ל"ל הצתת האור צרובו, הא בגמרא לא קמיצעי' לן אלא משום דמחוסר הקטרה כמחוסר מעשה, וא"כ מצי אנהא אמערה תו לא הויא מחוסר מעשה. (הערוה).

נ"ז ב' ושמענא ליה לר"ע כו', א"ה, עי' מש"כ לקמן צ"ה ב' סק"ח ד"ה והנה דמהא דלא אמרינן דסצר דדוחה שבת ולישתו ועריכתו צעי כלי, ושפיר מתרצה לחימוץ, משמע דאי מדת יצא לא נתקדשה, הרי לישתו ועריכתו של לחם הפנים בחוץ, אף אי דוחה שבת וגאפה צומנו. שם מדת הלח נמשח צין מצפנים צין מבחוץ כו', עי' מש"כ לקמן צ"ה ב' סק"א.

שם חדע לך שהרי אין מקדשות כו', עי' מש"כ בסוגיא זו לק' צ"ה ב' סק"ג, ועי' מש"כ שם סק"ד ה' ו', ועיי"ש בסק"ד ד"ה ויש.

שם אימתי הן לה' לאחר שנאפו, לפי דחמץ תאפינה הוא כבר ממנוות הקרבן, וא"כ ע"כ

לאינטרופי, אבל מ"מ אפשר דאסור מן התורה כעין חצי שיעור, ומיהו התם לענין מחמם את המנחה, ויש מקום לחלק, [עיין בהשגות הרמב"ן לספר המצוות לא תעשה שני"ג שהזכיר דאפשר שיהא קריצה לעריות אסור מדאוריתא כעין חצי שיעור, ועיין מ"מ פ"ח מהלכות מאכלות אסורות הט"ז שלא כדרך הנאה צאיסורי הנאה יתכן שיהא אסור מדאוריתא כדין חצי שיעור].

ועיין צבית מאיר יו"ד סימן פ"ז שכתב לדון דפחות מכמאכל צן דרוסאי חשיב חצי מלאכה ולא חצי שיעור, וחצי מלאכה לא מיתסר מן התורה גבי שבת שהרי עקירה צלא הנחה לא מיתסר אלא מדרבנן, [ואשכחן נמי דגם מדרבנן שרינן לטלטל פחות מארבע אמות ברשות הרבים], אלא דאפשר דהיינו רק לענין שבת, עי"ש דמשמע דלענין צשר צחלב נימא על פחות מכמאכל צן דרוסאי דיהיה אסור משום דחזי לאינטרופי, וזה דלא כמש"כ דלא שייך צזה חזי לאינטרופי, וצ"ע שם מה מסקנתו ז"ל, וצראש יוסף שבת ל"ח ב' כתב דפחות מכמאכל צן דרוסאי אסור כדין חצי שיעור. — א"ה, וע"ע צמש"כ בשבת סימן מ"ג סק"ז צזה.

נ"ז א' כל המנחה אשר תקריבו לה' כשרה ולא פסולה כו', וה"נ אשכחן קרא להחיר שצירת עזם צפסח פסול כדדרשינן פסחים פ"ד א' צו צכשר ולא צפסול, ויש לעי' מהיכי תיתי נימא דאיסור שאמרה תורה צקרצן כשר, שיהא איסור זה קיים צקרצן פסול שדינו צשריפה, דאינטריך קרא להחיר, וצשלמא צקרצן שקרב צהכשר ונטמא הצשר או שיירי המנחה או שילאו, יש מקום לומר דאכתי צקדושתיהו קיימי לענין שצירת עזם ולענין להחמץ, דשיירי קרבן נינהו, אבל קרבן שנפסל צעשייתו כגון שנחפגל, או פסח שנשחט שלא לשמה דדינו צשריפה, מהיכי תיתי נימא שיש צו איסור שצירת עזם, וכן מנחה שנחפגלה או שנפסלה צמחשצה מהיכי תיתי נימא דאיסור להחמץ שאמרה תורה צקרצן כשר, קאי גם אקרצן פסול, וצהדיא אמרינן פסחים פ"ג א' פ"ד צ' דגם צפסח שלא היתה לו שעת הכושר אינטריך קרא דצו להחיר צו שצירת עזם לכמה

על חימוץ, אלא ודאי ר"פ ואזי על שתי הלחם דר' יונתן קיימי, וכן מפורש בפרש"י לפי מה שהגיה בשטמ"ק אות י"ו, ומש"כ רש"י דדר' יוחנן דלקמן פרכין הא מדת לח היא, היינו דקושיא דגמ' פריך אשתי הלחם, מתפרש נמי דקשיא אדר' יוחנן.

ובשטמ"ק כתב דלמש"כ תו' דמנחת נסכים כו"ע מודו דנתרבה, ופלוגמיהו רק בלחם הפנים משום דפליגי אי מדת יבש נתקדשה, ממילא ליכא לאוקמי בלשה צביסא, דא"כ במאי פליגי, ורש"י לטעמיה דפליגי במנחת נסכים, ופיר איכא לאוקמי הא בלחם הפנים בלשה צביסא ולא פליגי בלחם הפנים, [וצרמז"ס פי"ב ממעה"ק הי"ט משמע דפליגי אם מנחת נסכים מגבלה במים], ואפשר דאי באתם לחם הפנים ליכא איסור חימוץ, לא מסתבר לאוקמי ריבויא בלחם הפנים ולאוקמי בלשה צביסא, ועדיף טפי לאוקמי במנחת נסכים, הלכך מאן דמרבה לחם הפנים ע"כ סבר מדת יבש נתקדשה, ומ"מ גם מאן דסבר מדת יבש לא נתקדשה ומרבה מנחת נסכים, י"ל דמודה דגם בלחם הפנים אם קידשו צביסא איכא לאו בחימוץ, דכל המנחה אשר תקריבו מרבה הכל, אלא דהזכיר מנחת נסכים דבזה באופן הרגיל שייך איסור חימוץ, וזו מיושב משה"ק מרן זללה"ה צסימן כ"ד ס"ק י"ב על הלכותי הלכות.

הא דאמרינן כגון שלשה ע"ג קטבליא, ולא אמרינן שלשה בכלי חול, הוא לרבותא, דגם כלי לא בעי, ומיהו לקושטא דמילתא למ"ד מדת יבש לא נתקדשה דלישתן ועריכתן בחוץ, היינו צביסא דחול, ועי' לקמן ז"ה ב' סק"ח. (ז"ה ב' סק"ג).

שם והא איכא צביסא כו' כגון שלשה כו', עי' מש"כ בסוגיא זו לקמן ז"ה ב' סק"ו ד"ה ומיהו.

שם בשלמא צביסא לא כתב רחמנא דלעציד צביסא למילש ביה כי לש לה על גבי קטבליא לית לן בה, לשון זה מתפרש שלא הצריכה תורה כלי ללישה, ויכול ללוש ע"ג עור שאין עליו שם כלי, ומשמע מזה שאם לא היה יכול ללוש ע"ג קטבליא, אלא היה צריך ללוש בכלי, ודאי היה גם צריך שיהא הכלי כלי שרת והיו שתי הלחם מתקדשין בו, ואע"ג דעשרון אמר רחמנא דליעצד למדוד בו, ומ"מ ס"ל השתא דמדת יבש לא נתקדשה, שאני

שכבר הוקדש קודם אפייה, והיה ראוי להקדים ולכתוב ממושבותיכם תצילו זכורים לה' לחם תנופה וגו', וע"כ צא לומר דליכא קדושת הגוף עד אפייתו, ואז נעשים זכורים, והנה אפשר לפרש דקדושתן רק בשחיטת הכזשים, ולאחר אפייה ר"ל כשכבר נהיו לחם וראויין למנותן, ולאפוקי קודם אפייה, ולעולם יכול לאפותן בחוץ, אבל לפי זה לא אשמועינן האי קרא מידי, דהא דמדת יבש לא נתקדשה משמע דמסבירא ידעינן לה ולא דהאי קרא אחי הא לאשמועינן, ולכן נראה דקרא אשמועינן דצריך לאפותן בתנור המקודש כדי שיתקדשו באפייתן, והיינו דתאפינה זכורים, שאפייתן יעשה אותם זכורים לה', וכ"פ מרן זללה"ה צסימן כ"ו סק"ג, ומיהו לר"ש ז"ה ב' דכשרות אצית פאגי, ע"כ לפרש דה"ק קרא שהם מוכנים להיות זכורים בשחיטת הכזשים, וממילא אין הכרח כיצד לפרש דדר' יונתן.

כתב רש"י דר' יאשיה דריש זכורים לה' אקודם אפייה קאי, וז"ע דהא קרא משמע דלאחר אפייה קאמר, ועוד דאי אקודם אפייה מאי אחי לאשמועינן, דהא ודאי ליכא למימר דקרא אשמועינן דמדת יבש נתקדשה, דנהי דאפשר לפרושי קרא קודם אפייה אבל ודאי לא מוכח קרא דקודם אפייה קאמר דהא פשטיה לאחר אפייה, ואפשר דאף אי מדת יבש נתקדשה מ"מ אין זה אלא למנחה, וכלשון הגמ' צסימן שציק עשרון דקודש וכייל בעשרון דחול, אבל אפייתן בתנור כלי שרת, הוא לעיכובא, אי דרשינן קרא דיתקדשו באפייתן, ולפי זה גם ר' יאשיה מצי למידרש הכי.

שם א"ל ר"פ לאזי והא איכא צביסא כו' כגון שלש ע"ג קטבליא, לשון כגון שלש כו' מוכיח דאדר' יונתן קאי, דאי אדר' יוחנן קאי ולומר דמשכחת לה איסור חימוץ בלחם הפנים, הוה ליה למימר הרי מצי ללוש ע"ג קטבליא, כלומר ולכך לא מסתבר לרבוזי ולאוקמי דוקא כשלש צביסא, אבל לא שייך לשון כגון, דהא לא מוקמינן שום מילתא דהכי, גם עיקר הדבר ק"ק אמאי לא נוקמי באמת לקרא לרבוזי לחם הפנים כשלש צביסא, ואם נימא כמו שנקט מרן זללה"ה צסימן כ"ד ס"ק י"ב דכיון דמצי ללוש בקטבליא תו לא מסתבר לרבוזי ביה לאו לחימוץ אף כשלשו צביסא, נמי הוה ליה למימר כיון דליכא חיוב ללוש צביסא אין לחייבו

הקטרת הקומץ, אלא דכל שבזר הוחלטת כשרות המנחה עם נתינתו יש כאן משום כל שממנו לאישים.

ולפי זה יתכן לקיים דברי מרן זללה"ה צסי' כ"ז ס"ק י"ז דלענין שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה חשיבא הקטרה מעשה הנתינה על האש, וכדין לקלוט כ"ו ב', ואם נחסרו לאחר הנתינה, המנחה כשרה אף לר"ל, ואפשר דלכך נקטו בגמ' ט' א' שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה, ולא נקטו חסרו שירה וכלשון המשנה כ"ו א' והיינו לרמזו דבמעשה הקטרה סגי, (וכן לשון אין מקטיר קומץ עליהן, ולא נקט פסולה, נמי י"ל משום דכל שקדם והוקטר כשר, ומיהו כזה י"ל דאגב דנקט ר"י מקטיר קומץ עליהן, וזה משום דמיהא אסורין באכילה, לכך נקט ר"ל נמי אין מקטיר), ונלכאורה ה"ה דהשירים נאכלים לר"י, אצל מרן ז"ל שם חילק בדבר וצ"ע, ולפי זה יתכן לומר דגם כשנתן צבת אחת קומץ ושירים על המערכה נמי המנחה כשרה, דנתינתו חשיבא מעשה הקטרה אף קודם שנחסר עדיין כלום מחמת האש, ותו לא איכפת לן אפילו הקדימו השירים להשרף קודם הקומץ, וזוהי ניחא קושית הרש"ש ט' א' לר"ל ממתני' כ"ג א' דנתערב קומצה בשירה או בשירה של חצירתה לא יקטיר ואם הקטיר עולה לצעלים, ומשמע בין בשירה ובין בשירה של חצירתה, ואף שנשרפו מקצת השירים קודם שתלית האור ברובו, [ואיירי בהקטיר צבת אחת כל התערובת וסתמא הכי מתפרש], ולהאמור ניחא דמודה ר"ל צבת אחת, והא דציומא מ"ז ב' ולקמן ק"ו א' לא אוקמו דיקטיר צבת אחת, הוא משום דא"כ קעבר משום כל שממנו לאישים הרי הוא צבל תקטירו וכמש"כ, ועי' מש"כ לעיל י"ז א' סק"ג.

וב"ז לפי ראיית הגמ' לקמן ק"ו א' יומא מ"ז ב' דקודם הקטרת הקומץ ליכא משום כל שממנו לאישים, ואשר לכך דקדק רש"י לפרש שבזר עלה מהן למזבח, אצל בתו' זבחים ע"ו ב' נקטו בפשיטות דהמעלה מבשר חטאת קודם זריקת דמו נמי חייב, וכ"כ בשטמ"ק שם, ופירשו דהא דאמרינן שם אי קודם מתנות שבע כל שממנו לאישים כו', דלא בא למעט אחר מתנות שבע, אלא דלאחר מתנות שבע איכא נמי משום שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה, ולפי זה יתכן לפרש כן גם

מדידה שאינה ממעשה הקרבן, ואינו אלא לדעת מדתו, אצל כל פעולה ממנוות הקרבן שהצריכה לה תורה כלי, הרי זה כאלו הצריכה לה תורה כלי שרת, וה"נ אמרינן לעיל נ"א א' על מחצת מלמד שטעונה כלי ואי אפי' לה מאתמול איפסל ליה צלינה, ומבואר דאף שלא נזכר כלי שרת בקרא, מ"מ כיון דנריך כלי כמאן דכתב כלי שרת דמי, ועי' לקמן נ"ה ב' סק"י. (נ"ה ב' סק"ח).

שם ת"ר מנין למעלה מבשר חטאת כו' כל שהוא ממנו לאישים הרי הוא צבל תקטירו, לכאורה היה ראוי לפרש דממנו לאישים אחי לפרושי צאיה דברים הכתוב מדבר, דהיינו דברים שיש מזה לתת מהן לאישים, אצל אף אם הקטיר מהן קודם שנתן לאישים נמי חייב, דדברים אלו אסרה תורה הקרבתן, והרי לרבי עקיבא לקמן נ"ח א' דכל ששמו קרבן הרי הוא צבל תקטירו, אין מקום להנריך להקדים לאישים, דהא אף קרבן שאין מזהו בהקטרה, אם מקטירו הרי הוא עובר צבל תקטירו, וכמו לוג שמן של מזורע וחטאת העוף, והא דמבואר לקמן ק"ו א' ויומא מ"ז ב' דאי קדים מקטיר השירים קודם הקומץ ליכא משום כל שממנו לאישים, נראה דהיינו משום דהקטרת הקומץ מעכב, ועדיין אין שמו קרבן, אצל כשר חטאת שהקריב קודם הקטרת אימורין חייב כיון דאימורין לא מעכבי, ואפילו לר"א דסבר כל שממנו לאישים דוקא ופטר בחטאת העוף ולוג שמן של מזורע, דכל שממנו מזה לתת לאישים מתפרש, אלא דכל שעדיין לא הושלם הקרבן אי אפשר לחייב, והרי אם צאמת אח"כ לא הקטיר הקומץ ודאי מסתברא דפטור, דאיגלאי מילתא דלא הואי מנחה, וה"נ כשהקטיר אין לחייב למפרע, אצל לשון רש"י כל שעלה כבר ממנו למזבח ומבשר קרבנות כבר עלו חלב וכליות כו' משמע קצת דקודם הקטרת אימורים ליכא משום כל שממנו לאישים, [לר"א דפטר בחטאת העוף, ופירשה אליבא דכו"ע, דלרבי עקיבא לא מסתבר כלל דיגרע מחטאת העוף], ועי' להלן, וצ"ע.

ולזהאמור נראה דבנותן צבת אחת קומץ ושירים על המערכה, דהמנחה כשירה באופן זה עכ"פ למאי דקיי"ל כר"י ט' א' דשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה מקטיר קומץ עליהם, דיש כאן משום כל שממנו לאישים, דאין נריך דוקא שיקדים

אף שיאפה אותם מיד באופן שהשירים עצמם לא יתחממו כלל, דהא דומיא דשרי דבש אסור שאור, וטעמא י"ל משום שהשירים מקבלים טעם חמץ וטעם כעיקר וחשיב כאילו נתחממו השירים עצמם, ואפשר עוד דלאחר שלמדנו לקמן דלענין הקטרת שאור אף עירובי שאור אסור, דה"נ יש ללמוד מזה לאסור עירובי שאור בשירים. (הערות).

שם ר"ע אומר כל ששמו קרבן, עי' מש"כ לעיל נ"ז ב' ד"ה ת"ר.

שם רב אומר לוג שמן של מזורע א"ב, הא דאקדמיה לר"ח מקמי רב, י"ל משום דמעיקרא א"ל ר"ח לרמב"ח כל ששמו קרבן, א"נ משום דרב מודה לדר"ח ולאוסופי קאתי. (הערות).

שם ת"ר שאור כל תקטירו אין לי אלא כולו מקצתו מנין כו', בהקטרות דמנחה דפשיטא לן דאיכא הקטרה בכזית, אפשר דנפקא לן מהא דאפקיה רחמנא להקטרה בלשון אכילה כדאמרין לעיל י"ז ב' מה אכילה בכזית אף הקטרה בכזית, ומ"מ בהקטרות דאיסור כמו בחוץ או שאור ודבש יש מקום לומר דאינו חייב עד שיעלה כשיעור קרבן היותר קטן, ובזבחים ק"ח ב' דיינין לענין העלאת חוץ, ובתמורה ו' ב' ז' ב' לענין הקטרת בעלי מומין, והכא דיינין לענין שאור ודבש, והנה פשיטא שאם החמץ קומץ והעלהו דחייב, דהא במנחה איירי הך קרא דשאור כדכתיב ברישיה דקרא כל המנחה וגו' לא תעשה חמץ כי כל שאור וגו', ואם אין קומץ פחות משני זיתים, יש מקום לומר דה"נ אין חיוב שאור בפחות מב' זיתים, [ודבש אף דליכא קרבן ממנה כלל, מ"מ מסבירא היינו מדמין לה לשאור], דהא דאין קומץ פחות משני זיתים יש לפרש דהלכתא גמירי לה, דלא שייך לומר דפליגי אמוראי במידי דמציאות, וגם לא שייך לומר שיהא נחשב כבעל מוס מי שאין ידו מחזקת ב' זיתים [עי' מל"מ פ"ג מהלכות מעה"ק הי"ד מה שהביא מן הירושלמי], כיון דלאבי הוא דבר מנזי, ועוד דאם הנידון משום בעל מוס א"כ הדבר תלוי לפי הזמנים וכשיוקטנו הידים יהא לכו"ע כשר קומץ פחות משני זיתים, ולפי זה אין סברא לומר שהוא שיעור לענין שאור, אלא ודאי הלכה היא דאין קומץ פחות משני זיתים, ושפיר איכא למימר דגם לענין איסור אין נחשבת הקטרה בפחות מזה, והיינו דאמרין אין לי אלא כולו, אבל אם יש קומץ

בסוגיא דיומא מ"ז ב' ולקמן ק"ו א', ונמצא דהמעלה משירי מנחות קודם הקטרת הקומץ נמי חייב משום כל שממנו לאישים, אלא שיש לדון דשמא כונת התו' רק לרבי עקיבא דדריש כל ששמו קרבן, אבל לר"א דדריש כל שממנו לאישים באמת צ"ע שיקדים לתת לאישים, וסוגיות הנ"ל דנקטו דרשא דכל שממנו לאישים שפיר נקטו רק לאחר הקטרת הקומץ, ונקטו כל שממנו לאישים שזה אליבא דכו"ע, ולפי זה גם אין ראייה דרש"י פליג בזה, ד"ל דרש"י לפרושי כל שממנו לאישים, נקט שכבר עלה מהם למזבח, ואה"נ דלמאי דקיי"ל כרבי עקיבא דכל ששמו קרבן באמת אף קודם הקטרה חייב, ומיהו מהא דנקטו לה התו' מסבירא דמקטירי בשר חטאת קודם זריקה מסתמא חייב, משמע שיש לקיים דין זה אף לפי דרשא דכל שממנו לאישים, ולפי זה רש"י פליג, אלא דעדיין י"ל דרש"י פליג רק אליבא דר"א דדריש כל שממנו לאישים, אבל למאי דקיי"ל כרבי עקיבא דכל ששמו קרבן שמה אף קודם זריקה חייב, ונ"ע. (ס"ז סק"ו).

שם אר"ש אין מגופו לאשים, מבואר דשתי הלחם קרינן בזה כל שממנו לאישים ע"י הקטרת אימורי הכבשים, ולפי זה נראה דשתי הלחם אסורים באכילה עד שיקטירו אימורי הכבשים, וכדין הכשר דילפינן מקרא פסחים נ"ט ב'. (הערות). תוד"ה ושמעינן וא"ת דלמא ס"ל תנור מקדש דהיינו משקראו פניה כו', א"ה, יתבאר לקמן ז"ה ב' סק"ב מ"ט אינו מקדש קודם קרימת פנים.

בא"ד ונ"ע דמשמע הכא דאי מדת יבש נתקדשה קדשי לחם הפנים משנמדד כו' אלא או בתנור כו', יתבאר לקמן ז"ה ב' סק"ד.

בא"ד ונ"ע דמשמע הכא כו', ז"ע ברמב"ם שפסק בפ"א מכה"מ הי"ט דמדת יבש נתקדשה, ובפ"ב ממעה"ק הי"ט ריבה לחם הפנים לחימוץ, ובפ"א מהלכות אה"ט הי"ג פסק למתני' דמעילה ט' א', ומרן זללה"ה במנחות סי' כ"ד סק"י כתב ליישב עי"ש. (פסחים ס"ג א').

תוד"ה רבי דוימשחם גבי כלי המזבח כתיב כו', עי' מש"כ בדבריהם לקמן ז"ה ב' סק"א, ועי"ש סק"ד.

נ"ח א' שאור לא הותר בשירי מנחות, מבואר דאסור לערב שאור עם שירי מנחות

משכח"ל, דכהן שידיו קטנות עד כדי כך צעל מוס הוא, [ע"י ירושלמי פ"ג דיומא], מ"מ יש גם דין שיעור כזית בקומץ, ונפ"מ אם נתקטנו הדורות והידיים קטנות, ולפי זה יש ליישב משה"ק תו' היכי מוכח מכל לפחות מכזית, נהי דקומץ פחות משני זיתים, מ"מ כל י"ל דמרבזה רק פחות מקומץ ולא פחות מכזית, ותירוץ לא נתחוויר, אבל למש"כ י"ל דכל אית לן לפרושי שצא לרבות פחות משיעור קומץ הקטן, והיינו פחות מכזית. (הערות).

נ"ח ב' ואין הקטרה פחותה מכזית, ובתוד"ה אצ"י, ע"י מש"כ בזה לעיל ט"ז ב' כ"ו ב'.

נ"ט א' אר"פ כל היכא דתנן עשר תנן לאפוקי מדר"ש כו', ע"י מש"כ לקמן ס"ג א', ולהאמור שם נראה לפרש הא דאר"פ נ"ט א' ס' א' ע"צ ב' כל היכא דתנן עשר תנן לאפוקי מדר"ש דאמר מחצה חלות ומחצה ריקקין יציא קמ"ל דלא, דהכי קאמר דלר"ש לא שייך להזכיר אלא תשע, דחלות וריקקין אינם סוגי מנחות, שיש רק סוג מנחה אחת של מאפה תנור, והאורות של חלות וריקקין הם פרט במנחה זו, ולפרש"י קשה דגם לר"ש שפיר סגי כששנה התנא חלות וריקקין, דממילא מובן דגם מנחה של מחצה חלות ומחצה ריקקין בכלל, דהכל קרבן אחד, וגם לשון החלות והריקקין יכול להתפרש גם על מחצה חלות ומחצה ריקקין, ולפי מה שפירשנו מיושב מאד ליטנא דר"פ דאמר כל היכא דתנן עשר תנן, דאשמועינן בזה חידוש דלא נימא דחלות וריקקין דמתני' מתפרשים בחדא וכו"ש, ולפי זה לא יהיה אלא תשע, קמ"ל דכל היכא דתנן עשר תנן, דחלות וריקקין כונת התנא לשנותם בשנים ודלא כר"ש, ואילו לפרש"י הרי הוה ליה למימר כל היכא דתנן עשר לאפוקי מדר"ש, והיינו נמי דמיייתין לדר"פ בכולהו מתניתין, לומר דגם כונת משנה זו למנות חלות וריקקין בתרתי, דאילו לפרש"י כד אשמועינן בחדא משנה דמדלל נקט גם מחצה חלות ומחצה ריקקין, ש"מ לאפוקי מדר"ש, ממילא מובן דה"ה בכולהו מתניתין, [וקים ליה לר"פ הכי, מדקתני והריקקין בה"א הידיעה, דאי חדא נינהו הוה ליה למיכתב והחלות וריקקין, א"נ דהוה ליה למימר מאפה תנור וכלישנא דקרא ולא להזכיר חלות

פחות משני זיתים, אם כן אין שום הלכה בגודל הקומץ, ואף קומץ המחזיק כזית כשר, ושפיר אית לן למימר דאף לענין שאור שיעורו בכזית, [דפחות מכזית ודאי לאו קומץ הוא, דלית לן לחדש דסגי בפחות מכדי אכילה], וצ"ע במה שנדחקו בתו' ד"ה אצ"י דנימא גם לאצ"י דמקצתו היינו כזית, דאיך אפשר לומר כן, דאיזה שיעור נחשוב לכולו, כיון שאין שיעור לקומץ, ועל כרחק נחייבו בכזית נמי, וממילא מקצתו יש לפרש לפחות מכזית. (פסחים ס"ט ס"ק י"ז).

שם עירובו מנין כו', מש"כ תו' דלרבא אי אפשר לפרש עירובו מנין לומר שאינו בטל, דכיון דיש בו כזית פשיטא שאינו בטל, צ"ע מאי פשיטותא, ואי בכזית בכדי אכילת פרס או בכדי נתינת טעם, ולא גרע מאיסורי אכילה, א"כ לאצ"י בפחות מכזית נמי, ולו"ד ז"ל היה נראה דפשיטא דקרא מתפרש שצא לרבות דגם התערובת אסורה ולא רק דהשאור אינו בטל, דכל וכי כל ריבויא נינהו על הסוג, לומר דכל סוג שאור אסור, והיינו אפילו מי שאין בו אלא טעם שאור, וה"נ מרבינן בפסחים מ"ג א' תערובת חמץ מכל מחממת והיינו נמי להיתר מטטרף לאיסור לומר דגם התערובת אסורה, והלכך לרבא דלא מרבינן מכל אלא כזית, שפיר איכא לפרושי כי כל לעירובו להיתר מטטרף לאיסור להשלים לכזית, אבל לאצ"י דמרבינן גם פחות מכזית לדידיה לא שייך לאוקמי קרא להיתר מטטרף לאיסור, דהא אין צריך שיעור לאיסור, וע"כ למידרש עירובו לומר שאינו בטל בתערובת, ואפשר גם דרבא ס"ל דלומר שאינו בטל לא צריך קרא, דלא גרע מאיסורי אכילה שאינם בטלים בכזית בכדי אכילת פרס או בנותן טעם, ואצ"י ס"ל דהכא שאני דכיון דהשאור מועט ובתערובת, לא חשיב כמקטיר שאור, דההקטרה מתיחסת לרוב, וקרבן שאור וקרבן דבש הוא דאסר רחמנא, והאי לאו קרבן שאור ודבש הוא, והלכך אינטריך קרא לרבויה. (פסחים ס"ט ס"ק י"ז).

שם אצ"י סבר יש קומץ פחות משני זיתים, נראה דהנידון הוא לפי דסתם קומץ יש בו שני זיתים, וראוי לדון שמה באמת יש שיעור לקומץ למטה שלא יפחות מב' זיתים, ולפי זה אפשר דלמ"ד יש קומץ פחות משני זיתים מ"מ מודה דאין קומץ פחות מכזית, ואע"ג דבסתמא לא

כבר שרי, ונ"ע. (הערות). — ועי' מש"כ בכ"ז לקמן ס' א' ד"ה יכול לא יתן.

שם נתן שמן על שיריה כו', א"ה, עי' מש"כ לעיל כ"ג א' ד"ה ויש מ"ט קתני על שיריה לר"ל דסבר התם דלאחר קמיצה דאיכא שירים גם על הקומץ מותר.

שם אינו עובר בלא תעשה כו' לא פסלה, א"ה, עי' מש"כ להלן בגמ' ס' א' מ"ט קתני בנתן שמן אינו עובר, ובנתן כלי לא פסלה.

גמ' ת"ר לא ישים עליה שמן ואם שם פסל כו', האי ואם שם פסל מקרא דהיא נפקא וכדקתני בחר הכי, דמלאו ליכא למידרש פסול, וכדאמר נ"ג א' ואימא לא תאפה חמץ למיקס גברא בלאו בעלמא ואיפסולי לא מיפסלא, ולפי דהיא הוי מתפרש עיכובא גם אלצונה, לכך אינטריך כי חטאת להכשיר, ודרשא דכי חטאת אפשר דהיא משום דאם איתא דמיפסלא היה ראוי לומר כי לחטאת היא, והיה מתפרש משום שזריכה לשמש קרבן חטאת לפיכך אל תשים שמן ולצונה כי תפסל, ולשון כי חטאת יש צו משמעות שגם עכשיו הוא עדיין קרבן חטאת, וזו נראה כונת רש"י.

שם יכול לא יתן עליה לצונה ואם נתן פסל כו', אם היתה לצונה פוסלת, ודאי מסתבר דכל המנחה היתה נפסלת ולא רק מעט הסולת שנוגע בלצונה, דאין הנגיעה מוסיפה כלום, ודכוותה יש לפרש בשמן שפוסל, דכל המנחה נפסלת ולא רק הסולת שנחערב בשמן, וכ"ה פשטות הלשון שבמשנה דנתן עליה שמן פסלה והיינו כולה, ולר"ל ט' א' דמנחה שחסרה קודם קמיצה פסולה, ע"כ כן הוא, וכן מוכח מהא דקתני מתני' נתן כלי ע"ג כלי לא פסלה, ואם כשנתן על המנחה נמי לא נפסל אלא הסולת שנחערב בשמן, ומציא תחתיו סולת אחר והמנחה כשירה, א"כ מה שייך לדון בכלי ע"ג כלי, ועוד נראה דלמ"ד נ"ד א' חריצה מכל דבר, דאף פחות מכזית שנחערב במים פסול וצריך להוציאו ולהציא תחתיו סולת אחר, [דמשמע דמיפסל מדקתני התם קסבר מגבלה במים וכשרה, משמע דלאידך מ"ד פסולה, ולא מצאנו חילוק בכמה, ובמנחת נסכים למ"ד נ"ז ב' דאינו מגבלה במים מוכח דאף פחות מכזית מים אסור לתת, דהא מה"ט לא אינטריך לרצויי ציה איסור חימוץ

ורקיקין כלל, א"נ דקים ליה מרבותיו, דהכי הוא פירושא דמתני']. (ס"ז ס"ק י"ג).

תוד"ה פיגול ה"ה במחשבת פיגול כו', א"ה, עי' מש"כ לעיל ה' ב'.

נ"ט ב' מתני' נתן עליה שמן פסלה, מסתימת הלשון משמע שהמנחה נפסלת ולא מהני להוריד הסולת המשומן ולהציא סולת אחר מתוך ביתו למלאות, ועי' להלן ובספר מרן זללה"ה צוה. (הערות). — א"ה, עי' מש"כ לק' ד"ה ואריצ"י בשם הספרי, ובדין נתן השמן תחילה בכלי, ואח"כ נתן קוף את הסלת.

שם לצונה ילקטנה, משמע דהלכו עבר מיד בנתינה, וכ"מ בגמ' דאמרינן יכול לא יתן עליה לצונה ואם נתן פסל, משמע דמיד עבר על הלאו ורק לענין פסול דיינינן, ונ"ע ברמב"ם פ"ב ממעשה"ק ה"ח שכתב נתן והקריב. (הערות). — א"ה, עי' מש"כ לקמן ד"ה ואריצ"י דעיקר הדין דלוקה על נתינת לצונה אף שחזר ולקטה מצואר בספרי נשא, ועי' מש"כ לעיל כ"ג א' דדין נתן לצונה על הקומץ לאחר קמיצה.

יש לעיין במנחת חוטא ומנחת קנאות שקמנן לשם חולין דמסתבר דדינס כחטאת, [אם נימא דגם בקמיצה שייכא מחשבה לשם חולין כמו בשחיטה], אי אית צהו לאו דלא ישים עליה שמן, מי אמרינן לכל מיילי דצמילתיה קאי או לא. (צחים מ"ו ב' מסוה"ד).

שם נתן שמן על שיריה אינו עובר בל"ת, מלשון זה משמע קצת דלכתחלה אינו ראוי, ונראה דהיינו דוקא קודם אפייה, ואפשר דהוא גזירה אטו קודם קמיצה, א"נ אין להוסיף שמן הממהר להחמיץ בצירוף המים [דבסתמא לש במים], כיון שאין צו מצוה, א"נ אין להוסיף שמן דחולין ולאפות בכלי קודש, ומים שאני דאי אפשר בלא"ה, וגם מתבטל טפי לסולת שהרי לר' יהודה לעיל נ"ב ב' אף עולה מן המדה, אבל לאחר אפייה נראה דשרי לטבול הפת בשמן.

יש מקום להסתפק דהא דשרי על שיריה היינו רק לאחר הקטרת הקומץ, אבל לא לאחר קמיצה, אבל הרמב"ם בפ"א מפה"מ ה"א כתב נתן שמן על שיריה אחר שקמץ אינו לוקה ולא פסלה שהרי הקומץ כשר, ומשמע דלאחר קמיצה

לפסול כל המנחה, דכשם שהשמן נתאגד עם המנחה כיון שאי אפשר ללוקטו אלא אם כן יקח גם מן הסולת, ולכך פסולה כל המנחה, ה"נ בלבונה שחוקה, או"ד שמן גרע טפי כיון שנבלע, וצריך לומר דדרשא דכי חטאת לאכשורי לא מכרעא אם אחי לאכשורי רק לאחר ליקוט, או גם קודם ליקוט מכיון שאפשר ללקט, והיינו דהוי סבר רז"ה דבאפשר ללקט סגי.

ולמאי דגרסינן מאי הוי עלה משמע דמהא דתניא דלקיטת מעכבת ואם קמץ קודם לקיטת פסולה, איפשיטא בעיא דרז"ה ללבונה שחוקה ודאי פוסלת, ואע"ג דאכתי הוי אפשר לומר דטעמא דשמן משום דמיכלעא ולכך נפסל הכל ולא מהני שילקט הסולת המשומן ויציא תחתיו סולת אחר, משא"כ בלבונה דלא מיכלעא, שפיר מלקט הסולת המעורב עם הלבונה ומציא תחתיו סולת אחר, [ואשר מזה דקדק מרן ז"ל שם דגם בשמן לא נפסל אלא הסולת המשומן ומציא תחתיו סולת אחר וכשר, ולעיל כתבנו לנטות מזה], י"ל דקים לגמ' דכיון דלקיטת מעכבת, כל שאי אפשר ללקט בלי הסולת הרי הוא כשמן, וכי היכי דשמן פוסל הכל ה"נ לבונה שחוקה, דכל שאי אפשר להפרידו מן המנחה כבר נקבעה המנחה עם הלבונה ונפסלה.

והרמב"ם זפ"א מפה"מ ה"י כתב מנחת חוטא שנתן עליה שמן או על הקומץ שלה נפסלה נתן עליה לבונה ילקטנה היתה שחוקה ה"נ פסולה מספק שהרי אי אפשר ללקט, וכתב הכ"מ דלא גרס בגמ' מאי הוי עלה, ואכתי לא נתיישב דהא מ"מ דינא דצרייתא דכ"ז שלא ליקט פסולה פסק הרמב"ם שם בה"ג ובפ"ד ה"ג ובפ"ז ה"י, וא"כ כיון דאי אפשר ללקט ודאי פסולה, ומרן זללה"ה שם ס"ק י"ב כתב לפרש כונת הרמב"ם כשהסיר הסולת שנתערב עם הלבונה והציא אחר תחתיו, ומפרש דהיינו בעיא דרז"ה וזה לא נפשט מצרייתא דרנ"י, אבל הדברים ז"ע דהרמב"ם לא הזכיר כלל שהסיר המעורב והציא אחר תחתיו, וגם סתם וכתב שהרי אי אפשר ללקט, ועוד דהרמב"ם כ"ל ליה צהדי קומץ ומשמע דגם בקומץ הדין כן דפסול מספק, והתם הרי לא שייך להשלים, ולכן נראה דמוטב לן להגיה תיבה אחת ברמב"ם משלש תיבות בגמ' ותיבת מספק ט"ס

דלא משכחת לה וכמש"כ הרמב"ם זפ"ב ממעה"ק ה"ט, ומעט מים עם מ"פ הרי מחמץ, ודכוותה נמי אף על פחות מכזית נראה דאסור לתת מים], ואילו בשמן אמרינן לקמן בשמעתין דרק צנתן על כזית פסל, וע"כ דלענין לפסול כל המנחה איירי, אבל הסולת המשומן צריך להסיר, אף צנתן על פחות מכזית, ומצוה דצנתן על כזית נפסלה כל המנחה, [ומיהו י"ל דר"י סבר מגבלה צמים וכשרה ולדידיה י"ל דגם שמן שנותן על פחות מכזית א"צ להסיר], ועוד דלשון הברייתא ומה רצית לפסול בשמן ולהכשיר בלבונה פוסל אני בשמן כו', משמע שדינא חלוק בעיקר הדין, ולא שהם שוים שמלקטם וכשרה, אלא שבשמן דבהכרח נחסר מקצת הסולת צריך להשלים, [וכן בתו' ס' א' ד"ה יכול משמע דלא משכחת לה שיתן לבונה אחר שמן והמנחה לא תהא פסולה, ונדחקו לפרש קרא דוקא צ"א אם אפשר לזמאם, ואם איתא דרק הסולת המשומן נפסל, א"כ בפשוטו משכחת לה שהסיר הסולת המשומן והציא אחר תחתיו, אלא ודאי פשוט להו דכל המנחה נפסלת, ומיהו י"ל דמשמע להו דכלא שום מעשה צינתיים מתחייב על שניהם], וזה דלא כמו שצידד מרן זללה"ה בסי' כ"א ס"ק י"א דגם בשמן לא נפסל אלא הסולת שנבלל בשמן, ומוציאו ומציא תחתיו סולת אחר כדין מנחה שחסירה קודם קמיצה, ועי"ש דצדעת הרמב"ם משמע דכל המנחה נפסלת.

ומהא דבעינן לענין פסול שישים השמן על כזית מנחה, אפשר דיש ללמוד דהאיסור הוא הגורם את הפסול, ואם נתן קוף מוריד הסולת המשומן ומציא תחתיו סולת אחר וכשר. (ס"ז פק"ג).

שם בעא רז"ה מר"י נתן עליה לבונה שחוקה מהו כו', בפשוטו נראה דרז"ה הוי סבר דבלבונה שאפשר ללוקט, אפילו קמץ עד שלא ליקט נמי כשרה, דאם איתא דגם צה נסתפק וספיקו תלוי צהא וכמש"כ בשטמ"ק, הוה ליה למיבעיא בפשוטו קמץ עד שלא ליקט מהו, ולא למיבעיא בגוונא רחיקא בלבונה שחוקה, ועוד דקאמר משום דאפשר ללוקט וזה לא אפשר ללקטה, ואם איתא הוה ליה למימר לקיטת מעכבת והא לא אפשר ללקטה או"ד כו', אלא נראה דהא הוי פשיטא ליה דקמץ עד שלא ליקט נמי כשרה, ולא נסתפק אלא בלבונה שחוקה אם דינא כשמן

דנתן שמן אין מועיל ליטול הסולת המשומן ולהביא מתוך ביתו למלאותה, י"ל דה"נ מיבעיא ליה בלבונה שחוקה לענין למלאותה, אבל סמימת הרמב"ם ל"מ כן, וכ"ז אי לא גרסינן מאי הו"ע, וכמש"כ הר"מ, וכמדומה שר"כ מרן זללה"ה, ועי' לעיל. (הערות).

שם ואם עד שלא ליקט לבונה חישב עליה כו', הא דלא נקט אם עד שלא ליקט לבונה קמנא פסולה, נראה דהוא משום דאירי גס במנחת כהנים, ולר"י כ"ג א' איירי אף בקומץ, לפי מה דמשמע ברמב"ם דגם בלבונה פסל בקומץ וכמש"כ לעיל כ"ג א', וגם דהא דקמני חישב עליה כו' אשמועינן דפסולה מדאורייתא, מדליכא כרת, ואי הו"קמני רק פסולה היה מקום להסתפק דשמא מדרבנן קאמר, ועי' בתוספתא פ"ה דתני התם עוד הרבה פסולים וכולם שנה הא דחישב עליה כו' אין זו כרת. (ס"ז סק"ג).

שם דחוי הוא, יש לעי' אמאי לא פריך הכי לעיל ט' א' במנחה שחסרה קודם קמינא דמביא מתוך ביתו וממלאה, וכדד"קין התם ממנתי' דחסר הלוג עד שלא יצק ימלאנו, ואמאי לא הו"דחוי הלוג והמנחה, ואם נימא דכיון דקמינא קבעה לה, לא איכפת לן בדיחוי שקודם קמינא, א"כ ה"נ הרי ליקט בלבונה קודם קמינא, ודוחק לומר דלפי שלא נזכר קמינא בצרייתא ומתפרש נמי במנחת כהנים, ובקומץ לר"י, ואהא הוא דקשיא ליה דכיון דאינו מחוסר קמינא הוה ליה דחוי, [ולפי זה נימא דמנחת כהנים שחסרה משקידשה בכלי שזב אינו ממלאה, ומרן זללה"ה נסתפק בזה בכו"ס כ"א], ושמא יש לחלק בין חסרה לבין אם נתן עליה לבונה, דהכא כל המנחה נפסלה, משא"כ בחסר דמה שנשאר בהכשרו קאי, [ומשמע מזה דבעוד בלבונה עליה חשיבא כל המנחה כפסולה וכמש"כ לעיל], ואף דבעלמא ג"ז חשיב דיחוי, וכדחזינן במת המשתלח, ובנפגס המזבח, מ"מ קודם קמינא שמא דיחוי כי האי לא חשיב, ואולי אה"נ דגם אמנתי' דחסר הלוג איצטריך לשינויי דמשינין הכא, ובגמ' קבעה אמנתינן דמנחות בדוכתה.

משנה"ק חו' דהא מקרא דכי חטאת ילפינן לה, נראה דל"ק, דודאי קרא מתפרש שפיר נמי אם המנחה כשרה גם בעוד בלבונה עליה, וכדחזי ס"ל לרבר"ה וכמש"כ לעיל, והיינו דקשיא

ונשתרצצה מהי"ב, וכן מוכיח הלשון, דאם פסולה מספק, היה ראוי לומר היתה שחוקה שאי אפשר ללקט הר"ז פסולה מספק, ולשון היתה שחוקה כו' שהרי אי אפשר ללקט, מורה דזהו נתינת טעם על דין ברור. (ס"ז סק"ג).

שם ואם עד שלא ליקט לבונה חישב עליה כו' פסול ואין זו כרת, הך פסול הוא משום שנעשה זה בעודה בעוד בלבונה עליה ואיכא פסול, וכמו בשמן, ומיהו בשמן אף קודם שעשה זה בעודה איפסולא לה כיון דא"א ללקט, אבל בלבונה לא מיפסולא אלא משעבד זה בעודה בעוד בלבונה עליה דאז לענין בעודה זו דינה כא"א ללקטה, ואף בהולכה נראה דמיפסלה אף למ"ד זבחים ט"ו א' דאפשר לתקונה, דשאני התם שאין הפסול בגוף הקרבן אלא שהולך זר, אבל הכא הפסול בגוף המנחה בשעת הולכה, ועי' ברמב"ם פ"ד מפסלה"מ ה"ג. (זבחים ס"ז סק"ה).

שם ואם עד שלא ליקט לבונה חישב עליה כו', נ"ע אמאי לא נקט בפשוטו ואם עד שלא ליקט לבונה קמץ קמינא פסולה, שזהו שורש הדין ולכך גם אין זו כרת, ואם היינו אומרים דגם לאחר קמינא קודם הקטרת הקומץ אם נתן שמן על שיריה פסלה היה ניחא, דכולל בזה כל העבודות מקבלה ואילך, אבל ברמב"ם ל"מ כן וכמש"כ לעיל, ולר' יוחנן כ"ג א' דגם על הקומץ אסור לתת שמן ניחא נמי דלא נקט קמינא, שהרי גם לאחר קמינא איכא נפקותא לענין פסול מחשבה, אבל לר"ל שם דעל הקומץ ליכא איסורא בשמן, ומסתמא הוא הדין בלבונה קשה, ונ"ע, ועיי' להלן.

והנה משמע דבעיא בלבונה שחוקה איפשיטא משום דלית לן נפקותא זה, דכל זמן שלא ליקט היא ממילא פסולה, וללקט הרי אי אפשר, אבל הרמב"ם בפ"א מפה"מ ה"י כתב שבלבונה שחוקה היא פסולה מספק, וצריך ביאור מהו הספק, ואפשר דנתן לבונה על הקומץ לא מיפסל דכיון דלא קבען יחד בכלי הר"ז כאוחז בידו בשני דברים, ואפי' קודם שלקטן מהני זהו מחשבה, ודוקא כשהיו על המנחה בשעת קמינא, נפסלת, שזה הוקבעו יחד בכלי וכמו שהוא חובה בכל המנחות, ולענין זה קמיבעיא ליה בלבונה שחוקה שכן תפסל, וכמו נתן שמן על הקומץ, א"נ למש"כ

על כזית, ועוד קשה דגם כשנתן על פחות מכזית מ"מ אותו המשהו סולת שבו נבלע השמן יפסל, ויתכן גם כאן לפרש על הקומץ ולא על השירים, וזוה אמרינן דאם חלק מן הקומץ פחות מכזית ונתן עליו שמן לא פסל, ואף מעט הסולת שנבלע בו השמן קאי בכשרותו, [ולא דמי לקודם קמיצה דהתם ראוי שמעט הסולת שנבלע בו השמן יפסל דעדיין לא חל עליו שם קרבן וכיון שאינו כמאוחו ראוי שיפסל], ונ"ע בכ"ו. (הערות).

שם ואריצ"י אר"י נתן כזית לבונה ע"ג משהו מנחה פסל כו', יש לדקדק דהא בלבונה אפשר ללקט וכ"ז שלא קמץ בעוד הלבונה עליה לא נפסלה, וכשקמץ הרי צריך שכל הסולת יגע וצ"ז כדאמר כ"ד א', וזכהאי גוונא חשיבא הלבונה כמונחת על כל המנחה דכל הסולת כחד חשיב, [וכדחזינן בנתן משהו שמן על כזית מן המנחה, דאף שאין כזית תחת המשהו ממש, מ"מ חשיב שניתן על כזית], ודוחק לומר דקצר ר"י צירוף כלי דאורייתא וא"כ ליגע, ומ"מ לענין למיפסל בנתינת לבונה לא מהני צירוף כלי וצריך נגיעה ממש, ולמש"כ לעיל דצריך נתינה באיסור לענין פסול, ואם נתן קוף לא מיפסל, יתכן לומר שאם היה משהו סולת בכלי, וזא אחד ונתן עליו לבונה, וזא אחר ונתן את כל הסולת על הלבונה, שאין האחרון חייב ולא פוסל, דנתינת הסולת על הלבונה אי אפשר לחייב עליה, דלא חייב הכתוב אלא נתינת הלבונה על המנחה, ומה שע"ז נטרפה כל המנחה להיות אחת וחשיבא הלבונה כמונחת על המנחה ע"י המשהו שמונחת עליו, זה נחשב כנעשה מאליו, ואין לחייב ע"ז את הנותן הסולת, ולכך ע"כ אנו צריכים לפסול מחמת המשהו הראשון שהלבונה ניתנה עליו, ומיהו עיקר ד"ז צריך צירוף דאפשר דכל שנתן הלבונה יחד עם הסולת באופן שמתכשר בכל המנחות, סגי בהכי להתחייב ולפסול במנחת חוטא, ואף שהסולת על הלבונה, וכן בשמן אם הקדים מתן שמן בכלי וע"ז נתן הסולת, [וכ"מ כ"ג א' דאם משכשכו בשיירי הלוג פסול לר"י, ומיהו י"ל דהתם נמי נותן השמן על הקומץ], ונ"ע, ועוד נפ"מ כשנתן קוף את מותר הסולת על הלבונה, דלא שייך למיפסל מחמת זה, [והמנחה כבר נתקדשה כולה בכלי שרת דע"כ בהכי איירי דאם לא כן אין המשהו קדוש ואין

ליה דכיון דהוי דחוי, א"כ ראוי לפרש קרא דמכשר אף בעוד הלבונה עליה, ואצ"י סבר דכיון דסברא הוא דבעוד הלבונה עליה לא עדיפא לבונה משמן, א"כ ראוי לפרש דקרא לאשמועינן דלא מיפסל משום דחוי. (פ"ז סק"ד).

שם כוס היה ממלא מדם התערובות וזרקו זריקה אחת כנגד היסוד, אם ידוע שפסח אחד נשפך דמו, לא יוכשר על ידי זה זריקה זו, דבלא צילה לא אמרינן דנבלל, ואם ידוע פסח של מי הוא לא יאכל ויציא בעליו פסח אחר, ואם לא ידעין של מי, מסתבר דכל הפסחים יהיו נאכלים מכה רוב, וזוה אהני קצת כוס של התערובות, ואם נימא דזידוע שפסח אחד נשפך דמו לא יזל בשר רובא, ע"י פסחים פ"ח ב' בחמשה שנתערבו עורות פסחיהם ונמלא יבלת באחד מהן, וכל הפסחים המסופקים לא יאכלו, א"כ תקנתא דר"י לא מהני אלא בלא ידוע שנשפך, ונ"ע דאם בנשפך לא מהני, א"כ למה מספק יש תועלת בזה, ונ"ל דאולי יזדמן כראוי. (וצחים ל"ד ב').

שם ואריצ"י אר"י נתן משהו שמן ע"ג כזית מנחה פסל כו', היינו דכל המנחה נפסלה, אבל אם נתן על פחות מכזית לא נפסלה המנחה, ומעט הסולת שנבלל בשמן נסתפקנו לעיל אם נפסל וצריך להסירו ולהציא סולת אחר תחתיו, או דכשר כמות שהוא, ואפשר שזה תלוי בפלוגתא אי חרבה מכל דבר, ואע"ג דבשעת קמיצה ע"כ שיהיה כל הסולת נוגע וצ"ז כדאמר כ"ד א', וא"כ ממילא השמן הזה כבר יהיה על כל המנחה, ואף שמן הבלוע חשיב כשמן לענין זה כדמוכח לעיל כ"ג א' דמפרש ר"י חרב שנחערב בצלול דהיינו מנחת חוטא, י"ל דכשאין בו טופח להטפית לא חשיב כשמן, וכיון שתחלת נתינתו לא היה על כזית לא מיפסל, א"כ נפ"מ במנחת חוטא של כהנים ואי יש הקטרה בפחות מכזית, אין עתיד השמן להפגש עם כזית כלל, וכן בקומץ לר"י לשיטתיה לעיל כ"ג א'. — וגראה דהא דנקט לה לענין פסול ולא נקט לה לענין הלאו דלוקה על הנתינה, דלרבותא נקט לאשמועינן דכל המנחה נפסלת מיד עי"ז, ואף שהכזית מופרד ממנה והוא צפ"ע. (פ"ז סק"ד).

שם נתן משהו שמן ע"ג כזית מנחה, אם נימא דכלי מזרק קשה מה צריך שנתן על פחות מכזית מ"מ כשמערבם יחד לשם קמיצה הרי ניתן

שמן או לבונה אף בכלי אחר חייב ונפסלת, ונקט כלי ע"ג כלי לרבותא דלמאי דמסיק אף זה כשר, ת"ל עליה בגופה של מנחה דדוקא בנתן עליה ממש חייב, ואפשר דתרחי שמעינן מהאי עליה, דמדאפקה רחמנא בזהאי לישראל, ולא כתב לא יביא לה שמן או לא יתן לה שמן, משמע דתרחי אחי לאשמעינן, למידרש גם עליה ממש וגם עליה לזרכה, א"נ שמא מאידך עליה קדריש, דהו"מ למיכתב לא ישים עליה שמן ולא לבונה, ואייתר ליה אידך עליה למידרש עליה ממש, ומהא דחשבינן לה לעיל ריבוי אחר ריבוי משמע דמיתר, וא"כ מעליה קמא ממעטינן נמי כלי ע"ג כלי. — כולה הך ברייתא מיייתין הכא לפרושי הא דקתני מתני' נתן כלי ע"ג כלי לא פסלה. (ס"ו סק"ה).

שם יכול לא יתן כלי ע"ג כלי ואם נתן פסל כו', הא דנקט ואם נתן פסל, אע"ג דגם מלאו קממעט לה, נראה דהוא משום דאיסורא מיהא איכא אף אם קבע לה שמן בכלי צפ"ע, וכלשון הגמ' לעיל כ"ג א' שלא יקבע לה שמן כחצרותיה, שזהו שורש כונת הלוא, אלא דאינו לוקה עד שישים עליה ממש דהיינו בגופה של מנחה, ולכך הקדים ואם נתן פסל, למימרא דמיעוטא דעליה לענין פסול הוא אבל איסורא מיהא איכא, וכן לשון המשנה נתן כלי ע"ג כלי לא פסלה, משמע דאיסורא איכא, ונראה דאין האיסור אלא מדרבנן שהוא נוגד כונת התורה, דהא השמן נשאר חולין כדאמר י"א א', ולא מדי עבד, וכ"ה ברמב"ם פ"ב ממעלה"ק ה"ח דאינו עובר, והוא פשוט דמיעוטא דעליה אלאו קאי, והא דלא קתני במתני' אינו עובר בל"ת, הוא משום דמתני' בהלכות המנחות והכשרן איירי, אלא דנתן שמן על שיירה לא מצי למיתני לא פסלה, דהא אף נאצדו שיירה ר"א מכשיר לעיל כ"ו א', וגם דנתן שמן על שיירה כולל גם לאחר הקטרת הקומץ, ולאשמעינן שאין זה כחימוץ דאסור גם בשייריים, והתם פשיטא דלא שייך למיתני פסול לכך נקט אינו עובר בל"ת, אבל בכלי ע"ג כלי דמצי למינקט לא פסלה שפיר נקט ליה, ועוד נראה דניחא ליה למינקט בחדא אינו עובר בל"ת ובהדא לא פסלה, ויגיד עליו רעו, דה"ה דבזה שאינו עובר לא פסל ובה שלא פסל דאינו עובר, ועוד נראה דלשון אינו עובר בל"ת, הוא לשון שמשמש גם לדבר שמוחר לכתחלה,

לחייב את הנותן לבונה], וע"כ למיפסל מחמת הנתינה על המשהו, ועוד נפ"מ במנחת חוטא של כהנים אם יש הקטרה פחות מכזית, דהו אין צריך לזרף הכל, א"נ בקומץ לר"י לשיטתיה לעיל כ"ג א', אי אף בלבונה קאמר עי' מש"כ לעיל שם, ועוד נפ"מ לענין מלקות דלוקה מיד, והא דנקט פסל ולא נקט לוקה, י"ל דאגב מימרא דשמן נקטה, דבשמן יש חידוש דגם כל המנחה נפסלת, [עיקר הדין דלוקה על נתינת לבונה אף שחור ולקטה מצוחר בספרי נשא], ולמאי דמסקינן בלבונה שחוקה דפוסלת, יש נפ"מ דמיד נפסלה כל המנחה ע"י נתינה על המשהו, אם היתה לבונה שחוקה, וכמו בשמן, אח"כ ראיתי שכבר דן בזה מרן זללה"ה בס"י כ"א ס"ק י"א. (ס"ו סק"ד).

ס' א' יכול בשני כהנים ת"ל עליה בגופה של מנחה הכתוב מדבר ולא בכהן, לפרש"י ותו' קשה היכי דרשינן לה מעליה, וגם הא דמסיק בגופה של מנחה ולא בכהן קשה דמה זה ולא בכהן, ולר"ד ז"ל היה נראה לפרש דאי לאו עליה הוי אמרינן דרק משימה ונתינה מיעטה הכתוב, אבל המנחה עצמה טעונה שמן ולבונה והם נקריבים בפני עצמן, והיינו בשני כהנים, ואפשר דאף כהן אחד היה יכול להקריבם בזא"ז, ואפשר דדוקא שני כהנים, ת"ל עליה בגופה של מנחה הכתוב מדבר ולא בכהן, כלומר דעליה מתפרש על הקרבן מנחה שלא יביא לזרכה שמן ולבונה, ולא בכהן לאסור עליו רק נתינתו, ואין להקשות דאדרבה נימא עליה דוקא לא ישים הא בכלי אחר ישים, חדא דא"כ לא לכתוב עליה כלל, דממילא ידעינן דלא ישים היינו עליה, ועוד דכל חיוב השמן במנחות כתיב בקרא בזהאי לישראל ויזק עליה שמן ונתן עליה לבונה, חזינן דהאי לישראל מתפרש לקבוע שמן למנחה, ודכוותה יש לפרש לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה דבא לומר שאין המנחה טעונה שמן ולבונה, וכדאמר כ"ג א' שלא יקבע לה שמן כחצרותיה.

ובזה נמי מתפרש שפיר טפי הא דקתני בחר הכי יכול לא יתן כלי ע"ג כלי ואם נתן פסל ת"ל עליה בגופה של מנחה הכתוב מדבר, דהדברים הם המשך מדין הרישא דכיון דמפרשינן דעליה היינו בשבילה, א"כ נימא דגם אם נתן כלי ע"ג כלי עובר בלאו הזה, כלומר דכל שקבע לה

והרקיקין זה"א הידיעה, דאי חדא נינהו הוה ליה למיכתב והחלות ורקיקין, א"נ דהוה ליה למימר מאפה תנור וכלישנא דקרא ולא להזכיר חלות ורקיקין כלל, א"נ דקים ליה מרבותיו, דהכי הוא פירושא דמתני'. (ס"א ס"ק י"ג). — א"ה, עי' מש"כ לקמן ק"ה א' ד"ה וציקר דהא מסיפא דפליג ר"ש מוכח דרישא דלא כר"ש.

תוד"ה יכול ושמה אי אפשר לזמנא כו', עי' מש"כ בדבריהם לעיל נ"ט ב' ד"ה שם יכול.

ס"א א' מתני' והזכורים כדברי ראב"י, א"ה, עי' מש"כ בצכורים ס"ה סק"ד אי חכמים פליגי עליה דראב"י, ובדברי הרמב"ם צוה.

ס"א ב' כהן מניח ידיו תחת ידי הצעלים ומניף, יעוי' בתו' ובר"ש ורא"ש פ"ג דצכורים

מ"ו, ונראה דבעי שמהא התנופה מכח הצעלים והכהן, אבל אם כח הצעלים לא השתתף בהנפה, אף שהכהן הניף גם יד הצעלים עם הנפתו, אין זו תנופה בצעלים, ואפשר דמטעם זה אמרו שהכהן יניח ידו תחת יד הצעלים כדי שיצחין את הצעלים משתתפין בתנופה, שאם יניח ידיו במקום אחר בכלי לא יוכל להצחין צוה, ולפי זה ניחא דצכורים הצעלים אוחזין בשפתי הכלי כדתנן צכורים שם, והכהן נותן ידיו תחת הכלי, משום דצכורים סתמא הכלי מלא ויש בו כווד כדתנן שאוחזו על כתיפו ולעולם הצעלים משתתפין בהנפה, ועכ"פ הכהן מצחין את הצעלים מניפין או לא, ומיהו צסוגיין אמרו לענין צכורים דכהן מניח ידו תחת יד הצעלים ומניף, ולפי זה יתכן דכל תנופה בדבר שצכלי הרי הצעלים אוחזין בשפתי הכלי מלמעלה וכהן נותן ידיו תחת שולי הכלי, ורק צאימורים שיש גם חוה ושוק עליהם ולפעמים גם לחם ואי אפשר להניפם אלא בצחיזה מתחתם, צוה מניח כהן ידו תחת ידי הצעלים ומניף. — מש"כ רש"י לקמן נ"ד א' דלא איכפת לן בצחיצת יד הצעלים צין הכלי ליד הכהן משום דעיקר תנופה בצעלים, ונתקשו צוה בתו' כאן, נראה דכונת רש"י כמש"כ תו' קדושין ל"ו ב' דגזירת הכתוב הוא שיהיו שניהם מניפין, ועכ"כ דלא הקפיד הכתוב על החציצה, [דסתמא צאימורין כן דרך התנופה ידו של זה תחת ידו של זה כדי שכל האימורים יונפו

וכדתנן צ"מ קי"א א' לא תצטו אינו עובר עליו המחהו אכל חנוני אינו עובר עליו, וכן גם לדבר שאסור רק אינו עובר עליו וכדתנן חולין קי"ג א' המעלה את העוף עם הגצינה על השולחן אינו עובר בל"ת, ושם ק"ד ב' תנן דצה"א לא עולה ולא נאכל, [ובגמ' מפרשין אינו יכול לעצור עליו, אבל מ"מ אינו מותר לכתחלה], ושם ק"ט ב' אינו עובר עליו מיעצר הוא דלא עבר הא איסורא איכא, ובשירים נראה דצאמת דינס חלוק דלאחר הקטרת הקומץ נותן עליהם שמן לכתחלה, וכן הלשון צתורת כהנים אבל נותן על ש"יירה, וקודם הקטרת הקומץ נראה דאסור לתת שמן על השירים עכ"פ מדרבנן, ולכך שנה התנא לשון זה שמתפרש צתרי גווי, אבל צנתן כלי ע"ג כלי שנה לא פסלה דלכתחלה לעולם אסור, וצלח"מ שם נתקשה צשינוי הלשון ולמש"כ מצואר. (ס"א סק"ה).

שם אר"פ כל היכא דתנן עשר תנן לאפוקי מדר"ש כו', עי' מש"כ לקמן ס"ג א', ולהאמור שם נראה לפרש הא דאר"פ נ"ט א' ס' א' ע"ב ב' כל היכא דתנן עשר תנן לאפוקי מדר"ש דאמר מחצה חלות ומחצה רקיקין יציא קמ"ל דלא, דהכי קאמר דלר"ש לא שייך להזכיר אלא תשע, דחלות ורקיקין אינם סוגי מנחות, שיש רק סוג מנחה אחת של מאפה תנור, והנורות של חלות ורקיקין הם פרט צמנחה זו, ולפרש"י קשה דגם לר"ש שפיר סגי כששנה התנא חלות ורקיקין, דממילא מוצן דגם מנחה של מחצה חלות ומחצה רקיקין צכלל, דהכל קרבן אחד, וגם לשון החלות והרקיקין יכול להתפרש גם על מחצה חלות ומחצה רקיקין, ולפי מה שפירשנו מיושב מאד לישנא דר"פ דאמר כל היכא דתנן עשר תנן, דאשמועינן צוה חידוש דלא נימא דחלות ורקיקין דמתני' מתפרשים צחדא וכר"ש, ולפי זה לא יהיה אלא תשע, קמ"ל דכל היכא דתנן עשר תנן, דחלות ורקיקין כונת התנא לשנותם צשנים ודלא כר"ש, ואילו לפרש"י הרי הוה ליה למימר כל היכא דתנן עשר לאפוקי מדר"ש, והיינו נמי דמייחין לדר"פ צכולהו מתניחין, לומר דגם כונת משנה זו למנות חלות ורקיקין צתרחי, דאילו לפרש"י כד אשמועינן צחדא משנה דמדלא נקט גם מחצה חלות ומחצה רקיקין, ש"מ לאפוקי מדר"ש, ממילא מוצן דה"ה צכולהו מתניחין, [וקים ליה לר"פ הכי, מדקתני

שמיניף הלחם עם החזה ושוק, ובלקוטי הלכות תמה מנ"ל להרמב"ם שמיניפן, אבל נראה דמה שאמרו שם בגמ' בסדר התנופה דשלמים דכלל מקום שיש לחם הלחם מלמעלה [והוצא ברמב"ם פ"ט ממעשה"ק ה"ח], דכולל גם שמי הלחם, אבל לפי זה הלחם צריך להיות למעלה, והרמב"ם כתב שהוא מן הדל, וז"ע.

ס"ב ב' תוד"ה וכן או שהיה עובר עליהן בכל תאחר, א"ה, ראיתי להעתיק מש"כ בזה בחו"ב חגיגה. בחגיגה ד' ב' כתבו ואפשר שלא יתירפא לעולם כו', ז"ע מ"מ כ"ז שיש תקוה שיתרפא נימא ליה שימתיך, ובפשוטו הדבר תלוי בכל תאחר, שמשגיג זמן שעובר בכל תאחר ודאי יש לו להציא בלא סמיכה, וכ"ז שאינו בכל תאחר למה לא ימתיך שמא יתירפא, ומאחרי בחו' גיטין כ"ח ב' שכתבו אמנם כן דהדבר תלוי בכל תאחר, ואפשר דה"ל קאמרי דכשקרוצ הדבר שלא יתירפא עד שיעבור בכל תאחר, שרינן לו כבר מעכשיו להציא בלא סמיכה, ולא מחייבין לו להמתין עד ערב יו"ט ממש, ולכך גם בגיטין שם הזכירו טעמא דשמא לא יתירפא. — ומבואר מדבריהם דטמא איתא בכל תאחר אע"ג דלא קרינן ביה וצאת שמה, ואע"ג דכלל הפטורים מראייה נסתפקו בגמ' ר"ה ו' ב' אי איתנהו בכל תאחר וכמש"כ תו' שם, ז"ל דטמא שאני, דכאנוס דיינין ליה ולא כפטור וכמש"כ לעיל, וכ"כ מרן זללה"ה באו"ח סי' קכ"ד לתו' פסחים פ' א' ד"ה אהה, דטמא כאנוס.

עיקר דברי תו' בחגיגה ד' א' דאף שראוי לחייב לטומטום מספק בראייה מן התורה, מ"מ משום ביטול מצות סמיכה מספק פטרינן ליה, צריכים רב, דהא ודאי טומטום שאמר הרי עלי עולה, חייב להציא אף שמבטל מצות סמיכה מספק, וכן נראה דטומטום שמסופק אם נדר עולה, דנמי חייב להציא, ואף שיבטל סמיכה מספק, וכן ערל וטמא משלחין קרבנותיהם אף שמבטלים מצות סמיכה בודאי, וא"כ אם שורת הדין דכל ספק חייב מספק מן התורה, מה בין זה לנדר, ומה שדימו לזה ההיא דחמשה שנתערבו עורות פסחיהן ונמצא יצלת באחד מהן דלא שרינן להו להציא מותר הפסח ולהתנות כדאמר פסחים פ"ט א', לא דמי כלל לדעה, דהתם יש כאן ארבעה קרבנות של מותר הפסח שחייבין בסמיכה, ואין

מכה שניהם], וקיים לחכמים שמהא יד הצעלים מלמעלה ויד הכהן מלמטה, והיינו דחשביה רש"י ליד הצעלים לעיקר.

יש להסתפק הא דצבורים טעונין כלי אם הוא לעיכובא, שאם הניף והניח בלא כלי צריך להניחם בכלי ולחזור ולהניף ולהניח, או דאינו אלא מצוה לכתחלה, ויעוי' ברדב"ז סופ"ג דצבורים שכתב וכולהו לעיכובא, ומשמע דגם אכלי קאמר, אבל קשה דהא קריאה נמי קתני התם, וקריאה אינה מעכבת, ונראה דאף אם כלי אינו מעכב מ"מ הנחה דרך כבוד מעכב. (צבורים ס"ג סק"ו).

שם כשהוא אומר והניחו הרי הנחה אמור כו', א"ה, עי' מש"כ בחו"ב צבורים ס"ה סק"ד דמשמע דהיינו הנחה שקודם קריאה, וכ"כ בריטב"א מכות י"ט ב', אבל במשנה דצבורים לא משמע כן, עי"ש.

תוד"ה מצינו דשלוחו של אדם כמותו, עי' מש"כ בדבריהם לקמן ז"ג ב' ד"ה בחו'.

תוד"ה אין משמע דלא הו' בכלל בגי' כו' ושמא כו', אפשר דבאמת א"ל ריבוי לגרים, וביולדת י"ל דבנתעברה בעודה עכו"ם קאמר ולכך צעי קרא, וכן בסוגיין יתכן לומר דבקרצן שהפריש בגיותו ואח"כ נתגייר איירינן וצוה מרצין ליה לתנופה. (הערות).

ס"ב א' ת"ר והניף הכהן אותם כו' ת"ר וצחי שלמי ציבור טעונין תנופה שחוטין כו', ברמב"ם פ"ח מתמו"מ הי"א כתב כי"ד הנפת הלחם עם שני כזשי השלמים מציא שני הכזשים ומניף אותם כשהם חיים כו', ויש כאן חסרון הניכר דפתח בלחם עם הכזשים וקיים ככזשים לצד, ובתור הכי קתני ואם הניף זה צפ"ע וזה צפ"ע יאל, ובפשוטו קאי על הלחם והכזשים, וראיתי מוצא כת"י שבהם הגירסא מציא שני הכזשים ונותן עליהם הלחם ומניף, ונראה שזו הגירסא הנכונה, ופסק כחכמים דהלחם מלמעלה, דאף שפסק בלחם הפנים כרבי דעל צמון, מ"מ היכא דאפשר לפרושי על ממש שפיר מפרשין הכי והיינו רצון דברייתא.

ברם מש"כ שם הרמב"ם בתור הכי בתנופה שלאחר שחיטה שמיניח החזה ושוק בצד שמי הלחם ומניף הכל, ז"ע דבגמ' לא אשכחן כלל

זהם לפגום בקיום הנדר, וכל שהקרבן כשר
בדיעבד שפיר ילא ידי נדרו, חדע דבשלא לשמה
אינטריך קרא לומר שלא ילא ידי נדרו, וה"נ הכא
כשנדר מאפה תנור והציאה, מנחה לעשותה או
חלות או ריקין, וכששינו זה לעשות מקצת חלות
ומקצת ריקין, הרי זה ככל שינוי שנעשה בקרבן
שאינו פוסל בדיעבד, משא"כ התם בעשרון משני
עשרונים, שצריך שיהא הקדשו בתחלה בתנאי
שיטפרו אח"כ החלות והריקין כפי מה שנדר,
ונמצא דבתחלת הקדשו אינו מציא קרבן בהידור
הראוי. (ס"ו ס"ק י"ג). — א"ה, ע"י מש"כ לקמן ק"ה א'
ד"ה ובעיקר.

גמ' ומי אית ליה לר"ש כו', כלומר דאי אמרה
תורה לעשות תנור מקודש, יש להבין דכל
הנאפים בתנור יש לאפותם בתנור זה המקודש
ויתקדשו בו, [עיין בפירושו הרגמ"ה]. (נ"ה ב'
סק"ה מתוה"ד).

שם ומי אית ליה לר"ש כו', א"ה, ע"י מש"כ
לקמן נ"ה ב' סק"ה להקשות דכיון דמאפה
תנור בעי מתן שמן בכלי וכלילה כמס"כ תו' לקמן
ע"ה, א"כ ודאי נתקדשה קדושת הגוף קודם
אפייה, ובדין הוא לאפותה בכלי שרת, וכמו
שהוכיחו תו' נ"ה ב' דאי מדת יבש נתקדשה גנאי
הוא להוציא לחוץ וע"י דדבריהם ח' א' ט' א'
ובש"ד, ולא משמע דר"ש פליג בהא, ועוד דקדק
מין זללה"ה בסי' כ"ה סק"ד מלישנא דר"ש גופיה
דקאמר כשרות בעורה, משמע שיש בזה חידוש
דכשרות, והיינו ע"כ משום דתנור מקדש, וקמ"ל
דאפילו הכי כשרות ואינן נפסלות בלינה, ומשמע
דמודה ר"ש דתנור מקדש, ועוד יש לדקדק בלשון
הגמ' דפרכינן ומי אית ליה לר"ש האי סברא,
ולכאורה הו"ל למימר ומי אית ליה לר"ש תנור
מקדש, ומרן ז"ל שם כתב לפרש דהא דאר"ש
שיהא הקדשן בתנור קאי אשתי הלחם ולחם הפנים,
אבל הדברים מיוחדים, וגם כד משנינן שיהא
הקדשן לשום תנור ודאי קאי אמאפה תנור, ולא
משמע דהדרו בגמ' ממה דהוי ס"ל מעיקרא,
ונראה לפרש דכי היכי דכשאמרה תורה לעשות
עשרון דקדוש, הרי מנחה למדוד הכל בעשרון זה,
ואף דברים שאינם מתקדשים בו, וכמו לחמי תודה
או כל המנחות לר"ח ח' א', וכדקשיא ליה לרבי
פ"ח א' ב' רביעית וחצי לוג למה נמשחו, אף

להם שום ענין עם הפסח המסופק, ואנו צאים
לערבם עם המסופק ועי"ז לבטל מהם מנחה
סמיכה שהם ודאי חייבין בה, וזה ודאי לא עבדינן,
ואין לחייב כלל את המסופק אם קיים מנחה פסח,
לעשות טנדקי כי האי, וכמס"כ תו' שם שיעשו
רוצם שלא כהוגן, אבל הכא אין אנו צאים לערב
קרבן אחר שאין לו ענין בספק, אלא הקרבן הזה
שהאדם חייב בו מספק, אנו מורים לו להפרישו,
ובקרבן זה מספק לא יסמכו עליו, כי כך דינו,
ולא נתבטלה שום מנחה בודאי, ונ"ע. (עד כאן).

ס"ג א' מתני' מרחשת עמוקה ומעשיה רוחשין
מחצת לפה ומעשיה קשין, בתו' פסחים
ל"ז ב' ד"ה דכולי כתבו דמנחת מחצת ומרחשת
מטוגנת בשמן, והא דפשיטא להו דמטוגנין אותם
בשמן, לא ידעתי מקורו, דבפשוטו לא מלאנו בהו
אלא ג' מתנות שמן חד בכלי קודם לעשייתן וחד
לכלילה וחד ליניקה שאחר אפייה, וא"כ בשעת
אפייתן אין שמן בכלי כלל, רק המעט שנבלע
בסולת בשתי המתנות, וכן ברמב"ם פי"ג ממעשה"ק
ה"ו לא זכר שנותן שמן בכלי בשעת אפייתן, ועי'
בשבלי הלקט סי' קנ"ט שכתב דאין שם אלא שמן
שנבלע בסולת, ומיהו דרש"י כאן משמע שיש שמן
בכלי בשעת אפייתן. (פסחים ל"ז מתוה"ד). — ועי' מש"כ
לק' ע"ה ב'.

מתני' ר"ש מחיר מפני שהוא קרבן אחד, נראה
לפי זה שאם קמץ חלות לשם ריקין עלו
לשם חובה, [אף בלא טעמא דמעשיה מוכיחין עליה
לעיל ב' ב'], אבל לריב"ז לקמן ב' דדיעבד נמי
ליכא קרבן של חלות וריקין יחד, י"ל דמחצת
ומרחשת דמו, וכדיליף דומיא דכלולה וחריבה, ולר'
יהודה דרק לכתחלה לא יציא, מסתברא נמי דהו'
קרבן אחד, ואי קמץ חלות לשם ריקין או איפכא
עלו לשם חובה, ורהיטת הדברים משמע דלר"י
בדיעבד גם ילא ידי נדרו, דהא נשנית פלוגתתם
באמר הרי עלי מאפה תנור, ובזה אמרינן דלר"י
בדיעבד שפיר דמי, וקצ"ע כיון דנחמט מקרא
שלא יציא מחנה חלות ומחנה ריקין אמאי ילא
ידי נדרו, הרי נדר קרבן מהודר, והציא קרבן
שאסור להציאו לכתחלה, והרי אף בהציא עשרון
אחד משני עשרונים ס"ד דר"פ לקמן ק"ה ב' דלא
ילא ידי נדרו כיון שאין הקרבן מהודר כ"כ, וי"ל
דכל שינויים הנעשים בקרבן לאחר שהקדישו, אין

שלא לשמה מחלות לרקיקין וכמש"כ לעיל, וגם אפשר דאם נדר חלות והציא רקיקין דינא ידי נדרו אף לרבנן דנדר במחבת והציא במרחשת לא יא, וכן אם אמר זו להציא חלות והציא רקיקין י"ל דלא מיפסל אף לרבנן, [דלר"ש גם במחבת ומרחשת לא נפסל כדאמר לעיל ג' א'], אי הו"ל כ"ל זהא כר"ש דחלות ורקיקין קרבן אחד, אבל לר"י דלא יציא מחבת חלות ומחבת רקיקין, הרי שם הקרבן חלות ורקיקין, ומאפה תנור אינו חלות יד לקרבנות הללו, ולכן אם אמר זו להציא חלות והציא רקיקין י"ל דפסול, אף דדיעבד מחבת חלות ומחבת רקיקין כשר לר"י, וכן נדדנו לעיל דלא חשיב שלא לשמה דדיעבד, מ"מ קביעות הקרבן מילתא היא, ולא גרע מקצע בכלי אחד דלא יציא בשחים, ולר"י לכתחלה צריך שתהא הקדשה לשם חלות או רקיקין, ולא סגי בהקדשה לשום תנור, וכש"כ כ"ז לריב"ז דאף דדיעבד פסול מחבת חלות ומחבת רקיקין, דלדידיה גם חשיב שלא לשמה מחלות לרקיקין, והרי חלות ורקיקין כמחבת ומרחשת לכל מילי, ולפי זה ניחא שהשמיט הרמב"ם האי מימרא, כיון דלא אחיא אלא אליבא דר"ש.

ולאחאמור נראה לפרש הא דאר"פ נ"ט א' ס' א' ע"ב ד' כל היכא דתנן עשר תנן לאפוקי מדר"ש דאמר מחבת חלות ומחבת רקיקין יציא קמ"ל דלא, דהכי קאמר דלר"ש לא שייך להזכיר אלא תשע, דחלות ורקיקין אינם סוגי מנחות, שיש רק סוג מנחה אחת של מאפה תנור, והאורות של חלות ורקיקין הם פרט במנחה זו, ולפרש"י קשה דגם לר"ש שפיר סגי כשנה החנא חלות ורקיקין, דממילא מובן דגם מנחה של מחבת חלות ומחבת רקיקין בכלל, דהכל קרבן אחד, וגם לשון החלות והרקיקין יכול להתפרש גם על מחבת חלות ומחבת רקיקין, ולפי מה שפירשנו מיושב מאד לישנא דר"פ דאמר כל היכא דתנן עשר תנן, דאשמועינן בזה חידוש דלא נימא דחלות ורקיקין דמתני' מתפרשים בחדא ובר"ש, ולפי זה לא יהיה אלא תשע, קמ"ל דכל היכא דתנן עשר תנן, דחלות ורקיקין כונת התנא לשנותם בשנים ודלא כר"ש, ואילו לפרש"י הרי הוה ליה למימר כל היכא דתנן עשר לאפוקי מדר"ש, והיינו נמי דמיייתין לדר"פ בכולהו מתניתין, לומר דגם כונת משנה זו למנות

שמודד בהם רביעית מים למזורע ורביעית שמן לנזיר וחצי לוג שמן לתורה, חזינן דגם הני נמדדים במדות הקודש אף שהם דברים שאינם מתקדשים במדה, וכן בסבא דלא שציק עשרון דקודש וכייל בעשרון דחול כדאמר נ"ו ב', וש"כ סבא זו אף לדברים שאינם מתקדשים בעשרון, דודאי אף לר"ח ח' א' היה מודד בעשרון לכל המנחות וזו מצותו, ה"נ אם מצאנו בתורה שיהא תנור של קודש, יש בכלל זה דמזה לאפות בו כל הדברים שאפיינת בתנור, ואף אלו שלא יתקדשו בו קדושת הגוף, והיינו דפרכינן ומי אית ליה לר"ש האי סבא, כלומר דקרא מידריש שיהא הקדשן בתנור והיינו שיעשו תנור המקודש ויאפוהו בו, והא סבא ר"ש דשתי הלחם ולחם הפנים כשרות אצות פאגי, ואם איתא דאמרה תורה לעשות תנור המקודש, היכי שציק תנור קודש ואופה חוץ לעזרה בתנור חול, ואף דשתי הלחם ולחם הפנים שלא בזמנו הוא ולא יתקדשו בו, מ"מ מצוה לאפות בו, אלא ודאי ר"ש לא דריש הכי, אלא שיהא הקדשן לשום תנור, ואף דודאי קושטא הוא דתנור דמקדש נתקדש ואופין בו מאפה תנור בקדושה, דהא כבר נתקדש בכלי שרת קדושת הגוף קודם אפיינה, מ"מ כיון שלא צויה תורה לעשות תנור כלי שרת, אין לנו מהיכן לחייב לאפות שתי הלחם ולחם הפנים בתנור קדוש, כיון שעדיין לא נתקדשו, ולר"ש גם אינם עמידים להתקדש בו, כיון דהוי שלא בזמנו. (נ"ה ב' סק"ה משה"ד).

שם אמר רבא אימא שיהא הקדשן לשום תנור, פירש רש"י שכשמקדיש הסולת יאמר ע"מ לאפותה בתנור אני מקדישה, ונ"ע מה ענין בזה, ואטו אם יאמר שמקדישה למנחת חלות או רקיקין לא סגי בהכי, ובכלל הרי ודאי יש לו לפרש סוג המנחה שחפץ בה ואין בזה דינים מיוחדים, וכן בכל המנחות, גם ברמב"ם לא נזכר דין זה, ולכאורה כיון דלא קיי"ל כר"י לרבות מעשה כופת, א"כ ע"כ אית לן למידרש כר"ש, ואפשר דר"ש לטעמיה דהכל קרבן אחד, ואשמועינן קרא דסוג מנחה זו הוא מנחה שתאפה בתנור, והחלות והרקיקין הם צורות במנחה זו, ואין צורך להזכירם עם ההקדש, והיינו שלענין ההקדש קיים רק סוג אחד של מנחה והוא שתאפה בתנור, ומנחה זו אפשר לאפותה בצורות שונות, ונפ"מ דלא חשיב

רבי ישמעאל

מתני' וחכ"א אחד שבת ואחד חול משלש היה
בא, מהא דאמרין בגמ' ר' ישמעאל ור"י
בנו של ריב"ז אמרו דבר אחד, וכן ר"י ור"ח סגן
הכהנים אמרו דבר אחד, ור"י ור"י אמרו דבר
אחד, מצואר דחכמים פליגי עליה בעיקר דינו,
וגרסא מזה דחכמים סברי דעשרון מוצחר אחי
משלש סאין בלא טירחא והכי שביחא דמילתא,
ובטירחא מצי אחי עשרון מוצחר מפחות מג' סאין,
ואפילו הכי גם בשבת בא מג' סאין, דשבת הותרה
למנוות היום לעשות כמעשהו בחול גם להידורים
ושביחא דמילתא, וכדאמרין נמי אצל הכא דלא
איתעביד כהלכתו לורך גבזה אימא כרבנן ס"ל,
וכמ"ש שם בשטמ"ק אות א'.

ובטעמיה דר' ישמעאל אמרו בגמ' מוטב שירצה
במלאכה אחת בהרקה ואל ירצה
במלאכות הרבה, והוצרכו לזה בזמן שמספר
המלאכות האסורות לא יופחת ע"י מה שיבא משלש
סאין, כגון שצריך לרקד הרבה פעמים נוספות,
דאפילו הכי עדיף להרבות במלאכה אחת, וכש"כ
אם עי"ז יופחתו מספר המלאכות, וגרסא דאם עי"ז
ריבוי ההרקדות יתוספו מלאכות דבזה מודה ר"י
דיביאו שביחא דמילתא והיינו מחמש, דמדרבנן הוא
דס"ל דראוי למעט באיסורין וכן במלאכות, אצל
לא להוסיף באיסורין, וכדאמר לקמן ס"ד ז' דע"כ
לא קאמר ר"י כו' קא ממעט קצירה כו'.

וגרסא דגם לרבנן אם הביא מחמש דלא חשיב
כחילל שבת שלא לורך, דכל שעוסק
במנוות היום ועושה שביחא דמילתא, הרי זה בכלל
המנוה, ואפילו לא הוסיף בשביחא דמילתא והוסיף
במלאכות, כגון שעשה עקירה והנחה בכל ד' אמות
בטלטול הקופות, נמי אין כאן איסור מלאכה, דלא
גדרה תורה שום גדר בעסק המנוה שדוחה שבת,
חדע שטלטלו שלש קופות ושלש מגלות משום
פירסומא מילתא, ואם היה צוה איסור משום
מלאכות שבת לא היו מתירין לחלל שבת כדי להוציא
מלבן של הצייתוסים, וגדולה מזו מנאנו לחד תירוק
בתו' שבת קי"ז א', וכ"נ דעת הרמב"ם בפ"א
מק"פ הי"ד כמ"ש בלח"מ שם, דשריין להפשיט
כולו בע"פ שחל בשבת אף הפשט שהוא מלאכה

חלות ורקיקין בתרתי, דאילו לפרש"י כד אשמועין
בחדא משנה דמדלא נקט גם מחצה חלות ומחצה
רקיקין, ש"מ לאפוקי מדר"ש, ממילא מובן דה"ה
בכולהו מתניתין, [וקים ליה לר"פ הכי, מדקתני
והרקיקין בה"א הידיעה, דאי חדא נינהו הוה ליה
למיכתב והחלות ורקיקין, א"נ דהוה ליה למימר
מאפה תנור וכלישנא דקרא ולא להזכיר חלות
ורקיקין כלל, א"נ דקים ליה מרבותיו דהכי הוא
פירושא דמתני']. (פ"ז ס"ק י"ג).

ס"ג ב' והלא לא נאמר אלא קרבן אחד ונאמר
זו חלות ורקיקין מעתה רצה כו', לפי
זה משמע שלא נרצו בקרא כלל מספר החלות
והרקיקין, ורק שמנחה זו אפשר להביאה מחלות
ורקיקין, וממילא מתפרש דאפשר חלות לחוד
ורקיקין לחוד או שניהם יחד, וכולהו כי הדדי
נינהו, וצוה ניחא הא דפרכינן ק"ה א' דלר"ש
איכא לספוקי צי"ד מנחות, ואם איתא דחלות לחוד
ורקיקין לחוד מפורשים בקרא, הרי שפיר י"ל
דאיירי שלא נסתפק לו אלא צמפורשים, אצל
למש"כ דבקרא לא מזכר אלא שיש חלות ורקיקים
במנחה זו, ניחא שפיר דכיון דהזכיר התנא חלות
לחוד ורקיקין לחוד שהרי כתב חמשתן, ה"נ יש
לחשוב גם תערובת החלות והרקיקין, דממש כוליהו
כי הדדי שוין בפירושא דקרא. (פ"ז ס"ק י"ג).

שם ואם קמץ ועלה זידו מאחד על שניהם יא',
לשון על שניהם נראה מיותר, ואפשר דבא
לומר דגם אם קמץ בכוונה מאחד על שניהם נמי
יא', וכמצואר לקמן ק"ו א', גם לשון יא' יש
לדקדק בו, דלכאורה הוה ליה למימר כשר, ואפשר
דאי לא היה הדין דכשר, לא היה נקבע בפסול על
ידי קמיצה זו, אלא היה צריך להחזיר ולחזור
ולקמץ משניהם, ולכך שנה לשון יא', לומר שאינו
צריך לחזור ולקמץ, דינא יד"ח בקמיצה זו, ויש
נפקותא לענין אם קמץ שלא ממקום השמן בכל
המנחות, דתניא בתוספתא סוף פ"א דפסול, וכן
מסיק מרן זללה"ה בסימן כ"ה ס"ק י"ב, דלהאמור
יועיל אם יחזיר ויחזור ויקמץ ממקום השמן, דכל
שלא קמץ ממה שצריך לאו שם קמיצה עלה כלל,
ול"ע. (פ"ז ס"ק י"ג).

להוצאה לאמר שבת ע"ח ז' כדי לעשות קמיע, וכו"ה צרמז"ס פיי"א מהל' שבת ה"ה, וא"כ כל מעט שיסאיר חושך חיוצ חטאת, ונראה מזה דכל מידי שיש בו למענהו שרי רחמנא כי אורחיה, ולפי זה נראה דגם ציומא לאסתנא אס הפשיטו אינו חייב חטאת גם לרב יוסף, דנהי דמורין ליה שלא להפשיט, אבל מ"מ אס הפשיט פטור, דרחמנא שרי כי אורחיה, וכן לפעמים כת שלשית היא צקוף היום וכבר אין לחוש שיסריח בשעה מועטת, ואפילו הכי לא משמע דאסורין להפשיט לרב יוסף, וכן הא דאמרין בשבת שם שלא יוציא את האימורין קודם הפשט העור משום נימין, נמי צקל אפשר יהיה להדיח האימורין מן הנימין, ואפילו הכי שריין להפשיט, ומיהו לר"י צנו של ריב"ז אס הפשיט יותר מן החזה י"ל דחייב חטאת דכיון דאשתעבד ליה לורך גבוה לא שריין חו להפשיט. (שבת קט"ז ז').

ס"ד א' צין שנראה צעליל וצין שלא נראה צעליל מחללין עליו את השבת ר"י אומר אס נראה צעליל אין מחללין כו', מדאורייתא גם ר"י מודה דמחללין, אלא דס"ל דמדרבנן ראוי להחמיר, ולהלן אמרין דחולה שאמדהו לגרוגרת אחת ורצו עשרה צני אדם אפילו צוה אחר זה כולם פטורים ואפילו קדם והצריא צראשונה, ולבאורה היינו מתני' דנראה צעליל או דעברו ארבעים זוג, ושמא שאני קידוש החודש דהותרה, מה שאין כן פיקוח נפש דדחוייה, ומ"מ נראה דהתם נמי אף לכחילה, ולשון פטורים לאו דוקא, וכ"מ ברש"י שכתב דהזריז לחולה משוכח.

שם וניתנה שבת לדחות, ברש"ש יומא פ"ד ז' כתב לחדש דחולה שכבר חיללו בשצילו שבת מותר לחלל עוד אף שאפשר צודאי להמתין למוציא שבת, והדברים תמוהים מאד, וצודאי כל פעולה שאינה נפגשת עם פיקוח נפש אסורה, ומה שהציא מדאמרין דניתנה שבת לידחות יש לפרש דאמרה תורה שידחה שבת לעשותו כפי הלכתחלה שרגילין לעשותו בחול, דהכי שציחא מילתא, אבל חולה שאין בו פיקוח נפש אס ימתין, מה מקום להחיר לחלל שבת בשצילו משום שכבר חיללו. (יומא פ"ד ז' מחזה"ד). **שם** איתמר שחט שתי חטאות של ציבור וא"צ אלא אחת אמר רבה ואיתימא רבי אמי חייב על השניה ופטור על הראשונה ואפילו נתכפר לו בשניה, בפיקוח נפש כהאי גוונא כגון שאמדהו

גמורה, ואף שאין לו לורך צו עד הלילה, דכיון דעשיית הפסח דוחה שבת, הרי הוא עושהו כדרך שעושה בחול להנחתו שלא יהיה מוטל כנבלה, ובשבת קל"ג ז' מדמיין לה לציין שאין מעכצין עד שלא פירש.

גמ' י"ד שחל להיות בשבת מפשיט את הפסח עד החזה כו', בשבת קל"ג ז' פרש"י דכשמגיע צהפשט עד החזה, הרי הוא מוציא את האימורין והו"ל פירש מן ההפשט, ולכך ס"ל לר"י צנו של ריב"ז שאינו חוזר להפשיט, וחזין דפירש הוי הפסק, וצ"ע דהא כו"ע מודו דעדיף להפשיט כולו שלא יסריח ושלא יהיו קדשי שמים מוטלין כנבלה כדאמר שבת קט"ז ז', ואס איתא דבלא פירש ראוי להפשיט את כולו, הוי לן למימר שלא יפסיק להוציא האימורין עד שיגמור את ההפשט, גם מה שפרש"י דכשמגיע צהפשט עד החזה הוא מוציא את האימורין וזהו מה שפורש מן ההפשט, צ"ע דגבי תמיד צפ"ד דתמיד משמע שגומר את ההפשט ואח"כ מוציא את האימורים, וכ"ה צרמז"ס פ"ו ממעה"ק ה"ה, ורק חותך את הראש ואת הכרעים קודם גמר ההפשט וזה רק בעולה שהם נקטרים, וא"כ צפסח לעולם גומר את ההפשט ואח"כ מוציא האימורים ונמצא שלא פירש מן ההפשט, וסוגיא דגמ' בשבת שם דאמרין דלר"י צנו של ריב"ז פירש אינו חוזר יש לפרש כדאמרין צסוגיין דאלמא דסבר כל היכא דאפשר לא טרחין, והיה מקום לומר דלדידיה אף בלא פירש אינו חוזר, אלא דלא אשכחן מאן דסבר הכי, אבל צפירש דאינו חוזר שפיר ראוי לומר דלר"י צנו של ריב"ז כן הוא דכיון דאפשר לא טרחין.

שם וחכמים אומרים עד שיפשיט את כולו, בשבת קט"ז ז' מפרשינן טעמייהו דרבנן משום שנאמר כל פעל ה' למענהו והכא מאי למענהו איכא רב יוסף אמר שלא יסריח רבא אמר שלא יהו קדשי שמים מוטלין כנבלה מאי צינייהו איכא צינייהו דמנח אפתורא דדהצא א"נ יומא דאסתנא, ולשון חכמים עד שיפשיט את כולו משמע כולו ממש, אע"ג דמסתברא דלטעמא שלא יסריח סגי צרצו הניכר, וגם לאידך טעמא דשלא יהיו קדשי שמים מוטלים כנבלה, נמי אס ישאר מיעוט העור ועכ"פ מיעוט קטן לא יהיה צוה ציון, והרי שיעור הפשט להתחייב עליו מסתברא דהוא כשיעור העור

השניה, ויש בשניה תורת חטאת לכל מילי זבהא גוונא, ועי' מעילה ז' א' וזתו' שם, ובספר מרן זללה"ה זבחים סימן י"ט ס"ק מ"ח, ובמנחות סימן כ"א סק"י, וזתו"י יומא ס"ה א'.

שם ואפילו נתכפר לו בשניה, נראה דהיינו דוקא כשזשעה ששחט לא היה בדעתו להקדים לזרוק דם השניה קודם הראשונה, וזוה חשבינן ליה כנגמר חטאו עם שחיטתו, ואילו לא היה שבת היה יכול להביא חטאתו מיד, ואף שאח"כ אירע שזרק דם השניה אין בכך כדי להקל על חטאו, וכאילו ביטל בשבת ואח"כ נודמן לו פיקוח נפש, [ועי' מש"כ כריתות סימן ז' ס"ק ז' זבא דאשה מזירה שנטמאה מציאה חטאת העוף אף שהפר לה בעלה ומיעקר עקר, וכן צריך לפרש בסוגיא, ובסמוך בנמצאת כחושה צבני מעייס], אבל אם זשעת שחיטתו היה בדעתו להקדים לזרוק דמו קודם דם הראשון וכן עשה, פטור. (הערות).

שם ולא עוד אלא שאומרים לו הבא שמינה לכתחלה ושחוט, לכאורה קשה שמפסידין קרבן ומציאים אותו לבית הפסול, והא דאזי הראשון כשר דאם לא כן לא שייך לומר פטור ולא עוד וכו', ומש"כ רש"י הקריבהו נא לפתחך, ר"ל ענין כללי על הידורים, אבל ודאי אין כאן פסול משום זה, ונהי דמשום שחיטת שבת לא איכפת לן במה שיסתבצ שהראשון חילל שבת באונס גמור, אבל מ"מ שלא להביא קדשים לבית הפסול ראוי היה לחוש, ואפשר דלא אמרינן כן אלא בקרבנות ציבור, ומשום דהמקריצים כחושה כאילו לא עשו שליחות הציבור כהוגן, ולכן אין מתחשבים במה שקדמו ושחטו כחושה וחשבינן כאילו עשו כן מדעת עצמם נגד דעת המשלמים, אבל יחיד שהביא חטאת כחושה ונשחטה ומנא שמינה, אין אומרים לו שיציאנה אלא זורקים דם הראשונה, עיין תו' תמורה כ"ג א' ד"ה דרבי וזשטמ"ק שם. (הערות). — ועי' מש"כ עוד בתמורה כ"ג א' דבקרבת ציבור ראוי טפי להדר, וגם משום שאין עניות במקום עשירות.

שם ולא עוד אלא שאומרים לו הבא שמינה לכתחלה ושחוט, לכאורה אפשר לומר דממתניתין יליף לה דאף שכבר קצר שני סאין ויכול להביא מזה עשרון למנחה, אפילו הכי שרינן ליה להוסיף ולקצור כדי להביא עשרון מוצחר, וה"נ

לחולה לשתי גרוגרות והלך ראובן ותלש והביא לו, ואח"כ תלש ג"כ שמעון והביא, פשיטא דאפילו נתרפא בשל שמעון דחייב שמעון, דזשעה שתלש לא ניתנה שבת לידחות, והר"ז כאילו תלש עד שלא היה חולה ואח"כ חלה דלא מהני לפטרו למפרע, אבל בחטאות איכא תרתי לטיבותא, חדא דשבת הותרה אלל קרבנות ציבור, ועוד דכשנתכפר בשניה הרי גם שחיטת השניה מעשה מנזה ולא הכשר מנזה, והיינו דאשמועינן דגם בזה חייב על השניה אפילו נתכפר בזה, ומ"מ עדיין הדברים צריכים יישוב דסו"ס כשנתכפר בשניה הרי איגלאי מילתא דשחיטת השניה שחיטה דמנזה הואי וכיזא אפשר לחייב עולה, הרי זה נתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה, ואינו ענין לפיקוח נפש דגם השתא אמרינן דתלישה שניה תלישה דאיסור הואי, אף שגשמתם בזה לפיקוח נפש כיון שלא היה צורך בזה, וז"ל דה"נ אמרינן דזשעה ששחט שחיטה דאיסור הואי דהוה ליה להזות דם הראשונה, ומה שאח"כ הוה דם השניה אינו מועיל למפרע לעשות השחיטה דהיתר.

והנה רש"י פירש שנתכפר בשניה כגון שנשפך אח"כ דם הראשונה, ויש לדקדק למה לא פירש דהוה דם השניה צעוד דם הראשונה קיים, ואפשר דס"ל ז"ל דאם זשעה ששחט השניה היה דעתו להזות מדמה ולהתכפר בזה, דבאמת יהיה פטור גם על השניה, דכיון דדעתו להתכפר בזה הרי אין כאן שחיטת איסור, וכי קמחייבינן ליה אשניה כששחטה על דעת להתכפר בראשונה, דנמצא ששחט שחיטה דאיסורא, ואף שאח"כ אירע שנשפך דם הראשונה ונתכפר בשניה אין זה מועיל לפטרו, הא למה זה דומה לתלש מן המחזור לעצמו וגם חשב שאם יזדמן חולה שיחננו לו ואמנם אחר כך אירע שנודמן לו חולה, דאין לפוטרו משום כך, ולשון הגמ' ואפילו נתכפר לו בשניה נאות להתפרש שאחר כך אירע שנתכפר בשניה, ולהאמור אפשר דגם אם שחט את השניה במחשבה להחליט אח"כ אם להזות מדמה או מדם הראשונה דנמי יהיה פטור אם בסוף נתכפר בשניה, ולא מחייבינן ליה אלא כששחט השניה על דעת להתכפר בראשונה, וזוה הדברים מובנים. — ולמדנו מסוגיא דגם לאחר שחיטת החטאת אפשר להקדיש חטאת שניה ולשחטה על דעת שאם ישפך דם הראשונה יזה מן

שניה קאמר ונמנאלת כחושה צבני מעיים, אלא דקים לגמ' כאיכא דאמרי דגם צוה פטר רבה, או דידעו דנמנאלת דקאמר התם היינו קודם שחיטת השניה וכמו שפרש"י שם, ועי' שטמ"ק אות ז'.

שם אמר רבה חולה שאמדהו לגרוגרת אחת ורלו עשרה צני אדם כו' פטורין אפילו צוא"ז אפילו קדם והצריא צראשונה, לכאורה פשיטא, ולא זו בלבד שהם פטורים אלא שכן היו ראויים לעשות, וכמ"ס צשו"ע או"ח סי' שכ"ח סט"ו שיש לכולם שכר, ונראה דמי שסבור היה שיש חולה ורץ ותלש, ונתברר שלא היה חולה דחשיב שוגג, [ואפשר דאפילו הטעהו חזירו אע"פ שהוא כאנוס], וא"כ גם צכאן כשתלש האחרון לאחר שכבר הצריא, ראוי היה לדנו כסבור שיש חולה וטעה, קמ"ל דכיון דבשעה שנזדקק לתלוש היה אמת שקיים חולה, הרי הוא עוסק במצוה ופטור, ולפי זה יתכן שאם אחד מאלו לא תלש בעצמו אלא שאמר לחזירו לתלוש בצצל החולה, ונתברר שבשעה שאמר לו, כבר הצריא החולה, שיהא החולש חייב חטאת, כדין סבור היה שיש חולה ונתברר שטעה, ומיהו י"ל דכהאי גוונא חשיב החולש כאנוס, כיון שהמנוהו כדין עשה, והכי מסתברא.

שם צעי רבא חולה שאמדהו לשתי גרוגרות כו' שמים מייתנין דחזו ליה או"ד שלש מייתנין דקא ממעטא קצירה פשיטא שלש מייתנין כו', יש להבין מ"ט קמיבעיא ליה לרבא הא סברא פשוטה היא כדמסקינן דלמעוטי קצירה עדיף, וי"ל דהיי דריבוי בשיעורין איסור קיל טפי הוא, אבל כיון דהוא שלא לצורך, ואילו קצירת השמים הוא לצורך, יש מקום לומר דמה שהוא לצורך הותר אפילו דמפיש בקצירה, ומה שהוא שלא לצורך לא הותר אע"ג דאיסורו קיל. — עיין ר"ן פ"צ דציצה שהוכיח מסוגיין דריבוי בשיעורין מיתסר מדאורייתא.

שם צעי רבא חולה שאמדהו לשתי גרוגרות כו', צ"ע מה מקום הספק צוה, הא פשיטא שראוי למנוע חילול שבת ככל האפשר, וכיון שיכול למעט בקצירה למה לא יעשה כן, ואף אי ריבוי בשיעורא מיתסר מדאורייתא עי' ר"ן פ"צ דציצה, מ"מ קיל איסוריה מקצירה גמורה, ואפשר משום דהאיסור שנפגש בו קיל יותר להדחות, וכשקוצר שתי הגרוגרות עשה הפעולה של פיקוח נפש, אבל

דכוותה, אבל לא דמי דהתם עדיין לא עשה שום מעשה במנחה, משא"כ הכא שכבר שחט הראשונה וכבר התחיל לשמש צה בקרבן, ועוד דהתם גם קצירה ראשונה משמשת כסיוע להציא מן המזבח וגם היא משתתפת בקרבן, משא"כ הכא דכששחט השמינה הרי הכחושה לאיצוד אזלא, ואנו צריכים לטעמים אלו ללישנא דאמרין דר' אמי פליג צוה. ובעיקר הדין יש לעי' הרי משנשחטה הראשונה קיימת מצות זריקה על דמה, וגם יש איסור להפסיד הקרבן אם צא לשפוך דמה וכיו"ב, ולמה הותרו כל אלו כדי שיהא הקרבן מעט יותר מהודר בהקדשת שמינה, ושמה לא אמרו כן אלא בקרבן ציבור דזכות הציבור לקרבן מהודר, ולא כל כמיניה דהכהן לצרור כחוש, משא"כ בקרבן יחיד כל שנשחט שוב אין מפסידין אותו, ואמנם לאצ"ע"א הריא ר' אמי אמרה, הרי ר"א חולק צוה על רבה, וס"ל דלא שרינן ליה לשחוט השמינה, ואפשר דאף צחול ס"ל כן שלא להפסיד הקרבן, ומיהו הלכתא כרבה דהא רבינא ורב אשי משמע דכוותיה ס"ל דמיבעיא להו צנמאלת כחושה צבני מעיים.

בשטמ"ק אות ג' שהרי יצאו ציבור ידי חובתן בכחושה, היו"ד של יצאו צרי, ור"ל שהרי יכולים הציבור ללכת ידי חובתן בכחושה. (הערות).

שם א"ל רבינא לר"א נמנאלת הראשונה כחושה צבני מעיין כו', עיקר הנידון צוה הוא משום דגם כשנודע שהראשונה כחושה, אם זרק דמה שפיר יצא, ואין כאן חיוב להציא אחרת, ואינו אלא הידור מצוה, והלכך כל זמן שלא ידע שהראשונה כחושה, הרי לא ניתנה שבת לידחות בעשיית השניה, אבל אם נמנאלת הראשונה טריפה פשיטא דפטור אפילו אם אזלינן בחר מחשבתו, דהוה ליה ממש נתכוין לאכול בשר חזיר ועלה צידו בשר טלה, ולכן יש לתמוה על הרמב"ם צפ"צ משגגות הט"ו שהעתיק דינא דסוגיין צנמאלת הראשונה טריפה, וגם הציא לזה הא דהעלה דגים ותינוק, והא נמנאלת טריפה יש לדמות להעלה תינוק לחוד בלא דגים, אח"כ ראיתי שכבר תמה כן בקרן אורה, ועי' זבחים ק"ד א', וצ"ע.

שם וע"כ רבה לא קא פטר כו' אבל לא שמע לא, לפי זה הוה מצי לפרושי מימרא דרבה לעיל ואפילו נמנאלת ראשונה כחושה דלאחר שחיטת

מלאכה מיוחדת לזורך חול הוא דאסור, והרי אמרינן מתוך להחיר שלא לזורך אוכל נפש, והיינו נמי מטעמא דבעין יפה החירה תורה, כש"כ באוכל נפש גופא דודאי החירה בעין יפה ולא חייבה לדקדק. (צ"ה ט"ו ז').

יעריין בר"ן דהמרצה בשיעורים בשבת מיתסר מדאורייתא, ומ"מ התירו ביו"ט, דדוקא בפיקוח נפש דדחיה שבת אלל פיקוח נפש, אבל ביו"ט דמלאכה אוכל נפש הותרה הרי גם להרבות בשיעורא מותר דלא הצריכה תורה לשקול ולדקדק בצמצום עי"ש, והדברים ז"ע דהא הנחתום ממלא החצית לחול, והמצל מיו"ט לחול למאן דלית ליה הואיל לוקה, ולא פרכינן עליה מהך ברייתא, ואף למאן דאית ליה הואיל, מ"מ הביטול לחול הוא דבר האסור מן התורה, ובמידי דמיתסר היום גם לדידיה לוקה, וכי"ז התירו חכמים לכתחלה לבשל לזורך חול, ומה בכך שהוא בחד טירחא, ונראה דלא התירו חכמים אלל כשכל חתיכה וחתיכה ספק שהוא יאכלנה ביו"ט, דומיא דמים, [ועי' ריטב"א עירובין ס"ח בשם מורו], והחפץ לבשל כל סוגי בשר, כדי שיוכל לזרור בשעת סעודתו איזה מהן שיחפץ, הר"ז מותר לכתחלה דהיינו אוכל נפש שהחירה תורה, ואפילו כשמצטלם בקדרות נפרדות, ואף שאינו עתיד לאכול אלל חתיכה אחת, והכא כשכל הבשר סוג אחד וכן המים, לא התירו אלל בטירחא אחת דאינו אלל כמרצה בשיעורים, ולא מוסיף מלאכה, דהיינו ששופת הקדרה כולה ביחד על האש, או שמביא האור תחתיה, אבל אם יש בקדרה חתיכה בשר שדעתו שלא לאכלה ביו"ט אמנם חייב להוציאה מן הקדרה [אלא אם כן חפץ שתטעים את הקדרה], עד שלא יציא את האור. (צ"ה י"ז א').

בא"ד גבי ינוקא דאשפוך חמימיה כו', א"ה, עי' מש"כ בזה בחו"צ שבת סימן כ"ג.

ס"ד ב' דע"כ לא קאמר ר' ישמעאל כו', ז"ע מה ענין הך צעיא לדרי' ישמעאל, ואולי משום דקא מפיש בהרקדה, וחשבינן כאילו הקצירה היא הפעולה הרגילה, וההרקדה כטלדקי למנוע קצירה, אבל א"כ איכא מביעיא ליה דכי היכי דלר' ישמעאל ממעטינן קצירה ה"נ הכא, וגם התם אין צין ההרקדה וקצירה ולא כלום לענין מזה

קצירת השלישית אין זה משום פיקוח נפש, אלל שיש בזה למנוע קצירה אחרת וז"ע. (הערות).

תוד"ה ואפי' ול"ד נמי לטעה בדבר מצוה כו', ר"ל דהתם בשעת עשייתו עשה מצוה, ואילו כאן רק אח"כ נעשית פעולתו מצוה למפרע. (הערות).

תוד"ה להעלות דהתם הוא דאפייתו חזיא לזורך יו"ט אבל הכא צידת דגים לא חזיא בשבת, כונתם דאפייה הותרה ביו"ט ורק מחשבתו לחול גורמת איסור, וכל שאינה מוחלטת ואי מיקלעו ליה אורחים ישמש באפייתו ביו"ט, אין כאן איסור, אבל צידה בשבת אסורה ורק מחשבה לפיקוח נפש מתרת, וכל שלא נתכוין, הרי האיסור במקומו עומד. — עי' להלן צמה שהועתק מחו"צ צ"ה.

תוד"ה שמים לא מצי למיפשטה מהא דתניא בפ"צ דצ"ה ממלאה אשה קדרה בשר כו' ממלא נחתום חצית של מים כו', א"ה, ראיתי להעתיק כאן מש"כ בזה בחו"צ צ"ה.

איסור מלאכות מיו"ט לחול, נראה דקים לחז"ל מסבירא, דאף אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם מתפרש לזרכי יו"ט, ולכו"ע במידי דליכא הואיל הר"ז לוקה, וצריך ישוב א"כ מה ראו חכמים להחיר לחתום חצית מים כשאינו צריך אלל קיתון כדאמר צ"ה י"ז א', ואפילו בטירחא אחת, ואף אי בעלמא מרצה בשיעורין אינו חייב חטאת, עי' רשב"א צ"ה שם, מ"מ הרי הוא עושה נגד כונת התורה, שהרי הוא מצטל לחול, ואפשר דאף אי מרצה בשיעורין חייב חטאת, ואף לר"ח דלית ליה הואיל, מ"מ מי שיש לו חתיכה בשר גדולה מותר לו לבשלה כולה אף שאין צריך לכולה ביו"ט, [ואף בלא טעמא דמועיל לשמוניתא], דשפיר קרינא ביה יעשה לכם לזרכיכם, דבעין יפה החיר הכתוב ולא מחייבין ליה להשתדל למעט ככל האפשר, ואם אין לו סכין לחתכה לא יוכל לבשלה, וכן נראה דברייתא דממלא נחתום חצית של מים אע"פ שאינו צריך אלל לקיתון, אית לן לקיים אף לר"ח, אף אי הא דרצה ור"ח פלוגמא דר"א ור"י היא, וכן הפוסקים כר"ח נמי מקיימין ברייתא זו להלכה, ואף להסוברים דמרצה בשיעורין חייב, נמי אית לן לקיימה, וע"כ כמש"כ דלרכי יו"ט החיר הכתוב לעשות כדרך שעושה בחול, ורק לעשות

גמ' אבע"א משום כרמל ואבע"א משום דאין מעצירין על המנחות, נראה דלשון המנהג מוכיח כטעם ראשון דקתני לא זיכר הקרוב לירושלם מציאין אותו מ"מ, משמע שיש מנהג בקרוב ולא רק משום אין מעצירין דאל"ה הו"ל למינקט מציאין אותו מן הקרוב קרוב קודם.

(הערות).

שם וארור שילמד בנו חכמת יוונית, אפשר דדוקא מלמד בנו קאי בארור, והיינו שמלמדו חכמה חיונית לשם לימודיות, אבל זקן שהורך לכך לא קאי בארור, ולפי זה ניחא קושית תו' מנן דמה, ושל בית ר"ג אפשר שהתירו אף לבניהם, ואפשר נמי לאידך גיסא דלכך נקט בנו, דגדול אסור משום לא ימוש, ומשה"ק תו' מההיא דסוטה ע"י רש"י שם שפירש דהיינו הך עובדא דהכא והיה פולמוס טיטוס גם קודם החורבן, וכ"מ בגמרא שם דמייתנין הך עובדא אמתיני' דהתם. (הערות).

תוד"ה איבעית דלא שייך אין מעצירין כו', בצנחיס נ"א תירצו דכשהנידון לאיזה יסוד נחכונה תורה לא שייך להכריע דבר זה מאין מעצירין על המנחות, דאם יש יתרון ליסוד דרומי או צפוני אין כאן מעציר על המנחות כיון שיסוד מערבי אינו ראוי למנוה זו, ורק כשידעינן שיסוד מערבי ראוי למנוה זו שפיר יש להקדימו כיון שפוגע בו תחלה ואסור להעביר ממנו, ובאמת י"ל עוד דנפ"מ אם עבר כבר על פני יסוד מערבי ועומד ביסוד צפוני דלטעמא דאין מעצירין אין לו לחזור אליו שהרי עכשיו הוא מעביר על יסוד צפוני, אבל אי דרשינן מפתח אהל מועד ודאי חוזר, וזה בכלל תירוצו תו' במגילה ו' ב' דנפ"מ לענין דיעבד. (הלכות תפילין ס"ב סק"ד מהו"ד, ועיי"ש בכל הסימן).

ס"ה א' מריש ירחא דניסן ועד תמניא ביה איתוקס תמידא כו', בתענית י"ז א' פרכינן לימא מתרי בניסן ור"ח גופיה יו"ט הוא ואסור, הא קושטא הוא דתמידא איתוקס אחד בניסן, אלא דזה בעצמותו אינו אסור הספד, אלא דחכמים תיקנו לאסור, ופריך למה תיקנו חכמים לאסור הספד מחמת דאיתוקס תמידא, גם בר"ת, תיפ"ל דאסור משום ר"ת, והיה די לחכמים לתקן לאסור הספד מב' בניסן, ור"ת ישאר באיסורו רק מחמת ר"ת, ומשני דנפ"מ בתקנתן לענין לפניו, ויש לעי' כיון דטעמא דר"ת שרי לפניו, הוא משום

העומר ותרווייהו כי הדדי להדחות מפני המנוה. (הערות).

שם דעד כאן לא קאמר ר' ישמעאל התם אלא דכי ממעט באכילה קא ממעט קצירה כו', ז"ע דקארי לה מאי קארי לה, ומה אשכחן דדר' ישמעאל לנידון דבעיא דרצא.

מתני' מנחות העומר להציא מן הקרוב לא זיכר הקרוב לירושלים מציאין אותו מכל מקום מעשה שצא העומר מגגות צריפין כו', נראה דמתני' מוכחא לטעמא דכרמל, דאי רק משום אין מעצירין הוה ליה למיתני מנחות העומר לצא מן הקרוב קרוב קודם, וגם טעמא דכרמל הרי קושטא הוא לכו"ע דהא קרא כתיב, ומה שהזכירו בגמ' טעמא דאין מעצירין, הוא משום דקושטא הוא דגם טעם זה איתא, ומיהו אין טעם זה אלא במה שפוגש בדרכו, אבל אם זיכר דדרוס והוא הולך לנפון אין כאן משום אין מעצירין, אבל יש כאן משום כרמל.

שם מעשה שצא מגגות צריפין, לכאורה צא לומר דנקצר מעיו"ט כשר, דכיון שהוא רחוק מירושלים מאד כמש"כ רש"י אין סיפק להגיע משם לירושלים ביום אחד, וע"כ הקדימו לקצור מעיו"ט, וא"כ הו"ל סתם מתני' דנקצר ביום כשר, וגם מעשה רב, ולפרש"י מקובלים מעשה זו ממרדכי שזימי אחשורוש, וראוי שתהא כן הלכה, ונאע"ג דהא דשתי הלחם מבקעת עין סוכר אין זה שום חידוש, דהא אין זמן לקצירת שתי הלחם, י"ל דנקטיה אגב העומר, אבל אם בעומר נמי אין שום חידוש לא הוה ליה למיתני הך מעשה כלל, וממה ששנה התנא משנה זו בין הני תרי משניות דאיררו בקצירת העומר בשבת, משמע דלא פליגי אהדדי, ואף שנקצר ביום כשר מ"מ דוחה את השבת, וכמו שפסק הרמב"ם בפ"ו מתמו"מ ה"ו ז' אלא דסוגיית הגמ' לקמן ע"כ א' נריכה יישוב, וכבר כתבנו בזה לקמן ס"ו א' ע"כ א'.

שם ושתי הלחם מבקעת עין סוכר, יש לעי' אי גם בשתי הלחם איכא ענין כרמל, או רק משום אין מעצירין על המנחות, דלא אשכחן בשתי הלחם, וגם התבואה כבר בשלה, וגם לא אשכחן ענין בקצירה של שתי הלחם, וא"כ אף אין מעצירין ליכא דיכול להציא מן הקצור, והכי מסתברא, והכא י"ל דאגב עובדא דעומר מייתי לה. (הערות).

רק הכשר מצוה, וצעינן קצירה לשמה וכמש"כ רש"י ע"א א'.

והא דס"ל לראב"ש לקמן ע"כ א' דנקצר ביום פסול, צריך יישוב מהיכי ילפינן לה, דהא לא שנה עליו הכתוב לעכב, וגם לא נשנה בלשון ציוו, ונראה דהיינו דקאמר רבצ"ח אר"י לקמן שם דראב"ש בשיטת ר"ע רבו של אביו אמרה דמנן כלל אר"ע כל מלאכה שאפשר לעשותה מע"ש אינה דוחה את השבת וסבר לה כר' ישמעאל דאמר קצירת העומר מצוה כו' ואי ס"ד נקצר שלא כמנחתו כשר אמאי דחי שבת כו', כלומר דקרא דמה חריש רשות אף קציר רשות יא' קציר העומר שהוא מצוה ודוחה שבת, האי קרא אחי לאשמועינן דנקצר ביום פסול, ולכך דוחה שבת, ואי הוי ידעינן בלא האי קרא דנקצר ביום פסול, הוי ידעינן מזמנעו דדחי שבת, ולא הוי צריכין לדרשא דמה חריש רשות אף קציר רשות, אלא לפי דלא אשכחן דנקצר ביום פסול, לכך איצטריך קרא דדחי שבת, ומינה ילפינן דנקצר ביום פסול.

ואי לאו דר' יוחנן נראה דהוי אמרינן דלפי שנקצר ביום כשר, לכך איצטריך בחריש ובקציר לומר דאפילו הכי דחי שבת, דחציצה מצוה בשעתה אע"פ שלא דחתה עדיין שחיטה את השבת, ומיהו היכא דלא גלי קרא שפיר אית לן דר"ע דכל מלאכה שאפשר לעשותה מע"ש אינה דוחה את השבת.

שם דאמר אב"י מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי, בתו' חגיגה י"ז ב' ד"ה מצוה כתבו ותרוייהו איתנהו יומי לקדש עזרת שבועי לתשלומין והקשה הר"ר אלחנן ליגמר מיוזל דלא מקדשין ליה לענין שמיטין כו', אפשר דלא דמי ספירת השבועות דיוזל לספירת השבועות דעזרת, דביוזל הרי אינו מונה סתם מספרים של שבועה, אלא צריך דוקא שבועה שהשביעית מהן היא במצות שמיטה, ויוזל צריך שיהיה דוקא בשנה שלאחר שמיטה, וזוה מתפרש שכל המנינים הם ליוזל, אלא שצריך גם לספור השמיטות כדי שיצא היוזל בזמנו, ונתחדשה מצוה גם על מנין זה של השמיטות, ואין לחדש מזה שום ענין לשמיטה השמינית, וה"נ אילו היה כדברי הדוקין דשבועות לעולם אחר השבת נמי לא היינו למידין מזה שום ענין לשבוע השמינית, אבל השתא שאין שום ענין של שבועות, ורק

דדאורייתא לא בעי חיזוק, א"כ הדרה קושיין לדוכתה, למה הוצרכו לאסור בר"ח מחמת דאיתוקם תמידא, הלא יכלו להשאירו צדין ר"ח, ואמנם יהיה מותר לפניו דלא צריך חיזוק, ולא אתו להתיר בר"ח, וי"ל דכיון דמחמת דאיתוקם תמידא ראוי לאסור גם בר"ח כמו עד ח' זו, לא אפקוהו רבנן מתקנתם כיון דלמעשה איכא נפקותא בזה לענין לפניו, א"נ גם הא דמיתסר לפני ר"ח הוא חיזוק לכל התקנה דעד ח' זו.

תוד"ה ויודעים א"נ התם לדיני ממונות והכא לדיני נפשות ולא סגי בעשרים ושלשה כו', יעוי' בלח"מ פ"א מהלכות סנהדרין הלכה ה' מה שנתקשה בדבריהם, וחתני הרי"ח נ"י רצה לפרש דכונתם דאכתי תקשה נהי דלדיני נפשות צריך שידעו בשבועים לשון, אבל אכתי למה צריך שכל הע"א ידעו, דהכי משמע לשון אין מושיבין בסנהדרין, והא סגי בכ"ג מהן, לזה כתבו דיש דיני נפשות שצריכים ע"א, ולכך ע"כ צריך שכולם ידעו, אבל קשה לפי זה מה שהביאו זקן ממרא, דזקן ממרא א"צ צ"ד של ע"א לדונו במיתה, ורק צריך שימרה את פי הסנהדרי גדולה, ואז נידון בכ"ג, וכמש"כ תו' סוטה ז' ב'. (הערות).

ס"ה ב' אמרה תורה מנה ימים וקדש חודש, דרשא דימים אתה מונה לחדשים פירשה הרמב"ם בפ"ח מה' קדוש החדש ה"א דבא לומר שלא נמנה תמיד כ"ט י"ב תשצ"ג דזהו חדשה של לבנה, ויהא מקצת היום הנשאר ראש חדש ותו לא, אלא לעולם החודש מתחיל מתחלת היום ונגמר בסוף היום, ויש לפרש גם כונת תו' בחגיגה י"ז ב' על דרך זה, וזה נקרא אמרה תורה מנה ימים וקדש חדש, כיון שמצות החדש צימים שלמים.

ס"ו א' יכול יקצור ויספור ויציא ביום ת"ל שבע שבתות תמימות תהיינה אימתי אתה מוצא שבע שבתות תמימות בזמן שאתה מתחיל לימנות מצערב כו', הך ילפותא היא דלא נימא דמצות ספירה עדיין אינה צלילה ומתחלת רק ביום, דלפי זה ליכא שבע שבתות תמימות, וע"כ דמצות הספירה מתחלת מצערב, וכיון דכתיב מהחל חרמש בקמה, שמעינן נמי דמצות קצירה היא ג"כ מצערב, וכן ילפינן מהאי קרא דהקצירה מצוה ולא

למילף מעומר כמ"ש הכ"מ], וקמה דנקט לאו דוקא והוא הדין אם הקדישן קודם מירות, דעיקר הטעם דמירות הקדש פוטר, ואם הקדיש קמה ופדה קודם מירות ואחר כך מירת חייב, ויש להסתפק אם הקדיש קמה לדמי מנחות, או קמה שעורים לדמי מנחות, אם נמי נפטרינן ממעשר, וכן אם הקדיש קודם הצאת שליש למנחות והציאו שליש ואחר כך פדאן אם נפטרינן כדן הקדש, ומסתברא דכיון דחזינן דמקדיש למנחות כהקדש לענין מירות הוא הדין לשליש, וכן נמי לדמי מנחות. (מעשרות ס"א סק"ח).

גמ' קלוי באש מלמד שהיו ישראל נזרחה דתיבת ישראל ט"ס וכן בילקוט ליתא] מהבהצין אותו באש כדי לקיים צו מלות קלי, לשון זה ז"ע דהוי ליה למימר קלוי באש מלמד שזריכין לקלותו באש, ומאי האי דקאמר כדי לקיים צו מלות קלי, ונראה דבאמת סתם קלי היינו עד שיהא ראוי לאכילה וכדכתיב ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו וגו', אבל כאן במנחת העומר שהיא עתידה להאפות מזה, ע"כ דעדיין יכולה לבוא לידי חימוץ, וא"כ יש לפרש קלוי באש רק מעט, והיינו דקאמר שהיו רק מהבהצין אותו באש מעט כדי לקיים מלות קלי, ולא שיהא קלוי ממש. (הערות).

תוד"ה זכר ועוד אומר דאפילו ציום סמוך לחשיכה עדיף משום תמימות, לשון זה ז"ע דציום מה שיך לספור, ועי' ברא"ש פ' ע"פ דליתא לתיבת ציום עי"ש. (הערות).

בא"ד והיכא דשכח לספור צלילה פסק צה"ג שסופר ציום וכן היה נראה כו' ואם נקצר ציום כשר כו', פשוט להו ז"ל דנידון לספור ציום תלוי בדין נקצר ציום, והדברים ז"ע מנין פסיקא להו ז"ל דבר זה, דהא דילפינן מתמימות הוא שמלות הספירה מתחלת מצערב, ומהחל חרמש בקמה ידעינן דמלות הקצירה היא צלילה, ולנידון אם זמן הקצירה הוא למצוה או לעיכובא הדבר תלוי צילפותא דקצירה דוחה שבת, דאם היא דוחה, הרי יש לפרש דלר"ע הוא לעיכובא וכו' יוחנן לק' ע"כ א', ואם אינה דוחה, או לר' אליעזר דאף מכשירין דוחין, הרי אף אם דוחה שבת י"ל דנקצר ציום כשר, דלא מלאנו צוה עיכובא, ואם נקצר ציום כשר, בכלל זה דנקצר בכל זמן נמי כשר, וכמבואר בסוגיא שם דהיה ראוי לקצור מעיו"ט, איברא דאף

נתחדשה מצוה למנות הימים גם במנין של שביעיות, נוסף על המצוה לספרן יום יום, ודאי ראוי לדרוש מזה שיש ענין לקדש השבוע השמיני, דומיא דחדש למנויו, ה"נ השבועות למנינם.

ויתכן עוד דהנה אבי לא למד דמצוה למימני שבועי מדכתיב וספרתם לכם וגו' שבע שבתות תמימות וגו' תספרו חמשים יום וגו', אלא מקרא דפרשת ראה דכתיב שבעה שבועות תספר לך וגו', דלא נזכר שם כלל מצוה ספירת הימים, ואפשר דכל שנזכר גם מספר הימים במצוה זו, מתפרשא מצוה השבועות כפרט במנין הימים וכליל שחייב להוסיף בדקדוק במספרם ולמנותם גם במספר שבעה שבעה, וזה אינו מחייב שיתקדשו שבעה, וה"נ חיוז מנין השמיטות דכתיב צסיפא דקרא והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה, החזיר את הכל למצוה אחת צפרטיה, אבל קרא דשבעה שבועות תספר לך שלא הזכיר התם כלל חיוז מנין הימים, מתפרש כמצוה צפ"ע על מנין השבועות, ואפשר שיש נפ"מ צמי שאינו יכול לקיים מצוה מנין הימים או השנים אם חייב במצוה מנין השבועות, וצדית הלוי סי' ל"ט העלה דאף מי ששכח לספור יום מן הימים דשוב אינו סופר בצרכה משום תמימות, דמ"מ ציומא דמישלם שבוע יכול לזרך, ולמש"כ אי משכח"ל כה"ג בשמיטה לא יוכל לזרך, ול"ע בזה כעת.

(חגיגה י"ז ב').

שם אמימר מני יומי ולא מני שבועי אמר זכר למקדש הוא, פשטא משמע דליכא דפליג עליה בהא דאינו אלא זכר למקדש, אלא דרבנן דר"א החמירו גם בשבועות לעשות זכר למקדש, ולכן ז"ע מכאן להסוברים דגם בזמן הזה ספירה דאורייתא, וכן לא משמע מכאן כמ"ש רי"ו דספירת ימים גם בזמן הזה דאורייתא, ורק ספירת שבועות דרבנן, דהא אמימר לא מנה שבועות ואמר זכר למקדש הוא, וע"כ דאימס קאמר, שהרי שבועות לא מנה כלל, ועי' ברי"ו מש"כ בזה, ולא נתחווהו כונתו ז"ל.

מתני' ופטור מן המעשר, ברמז"ס פ"ג מהלכות מעשר כתב המקדיש קמה למנחות פטורה מן המעשרות, והוא בתוספתא פ"י, ונראה דאשמועינן דאע"ג שהקדישן למנחה שלו אפילו הכי פטורה, דמ"מ מיקרי מירות הקדש, וזה ליכא

ביום וכדאמרין החם, והא דמייתנין קרא מהחל לקצור תחל לספור, הוא משום דמספירה הוא ידיעין דקצירה כלילה, כדאמר מנחות ס"ו א'.

שם מעתה יא' לו חוץ לתחום כו', ר"ל דכיון דספירה צעין תמימות וידעין מזה דתחלת הלילה כבר צמנות ספירה וע"ז כתיב מהחל חרמש בקמה, א"כ יאמר לקצור מיד בתחלת הלילה, ויתחייב לצאת מצעו"י חוץ לתחום כדי שיהיה מוכן לקצור מיד עם תחלת הלילה, ומשני וכי אפשר לו לכוון, וע"כ כל הלילה כשר.

שם סבר ראב"ש שאין העומר צא מן העלייה, כלומר דצעי קצירה לשמה לעיכובא, ואף אם נקצר כלילה שלא לשמה פסול, והיינו מן העלייה, ולפי זה אינו צא מן העומרים, ומתני' מנחות ע"א א' ע"כ רבי היא.

שם א"ר אחי' דראב"ש צשיטת ר"ע כו', הוא מימרא דר"י מנחות ע"ב א' וכבר נתפרשה לעיל, ופרכין מהא דמותר לחלל שבת להעיד על החדש אף שאינו לעיכובא, וחזין דאף דבר שאינו מעכב דוחה שבת, כן פירש האו"ש והביא מירושלמי יומא פ"ד ה"ו דמוכח כן, ונראה דתלמודן לא חשיב לה פירכא, דהתם חשיב כביטול מנות קידוש החדש אם לא יקדשוהו בזמנו, משא"כ הכא שהוא פרט צמנות העומר.

שם מקצירת היום מה את עבד לה כקצירת הלילה כו', נראה דהנידון הוא דאף אם זמן הקצירה מעכב, מ"מ י"ל דזמנו הוא כל יום ט"ז בין כלילה ובין ביום, והיינו לרבי, דלראב"ש ודאי נקצר ביום פסול, דמה"ט קאמר דלעולם אמרינן ליה הוי פקח ושחוק, ומשמע דרבי מכשיר אף מן העלייה, דהא ראב"ש קאמר דנקצר שלא כמנחתו פסול, מכלל דלרבי כשר, וא"כ אם לרבי יום כלילה חשיב, ונפ"מ כשיש לו קצור מעיו"ט, וכבר צא יום, אם מחללין שבת לקצור ביום, וכצ"ל דרשב"ל להלן, דאם יום כלילה, יש לחלל שבת ולקצור, ומסיק דא"כ נמצא דרבנן [והיינו רבי] פליגי אראב"ש בתרתי חדא דגם ביום כשר כמו כלילה, ועוד דאף נקצר שלא בזמנו כשר, אצל אם יום אינו כלילה לא פליגי אלא בחדא אם נקצר שלא בזמנו כשר, ויש להגיה לפי זה דאם תאמר כקצירת הלילה בתרתי פליגי.

אם נימא דזמן הקצירה הוא לעיכובא מהא דדחי שבת, אכתי היה אפשר לומר דנקצר ביום ט"ז כשר, ולא ביום אחר, ולילה אינה לעיכובא [והוא צעיר צירושלמי סופ"צ דמגילה ע"י להלן], אצל חזין בסוגיא דאם הזמן הוא לעיכובא, הרי גם הלילה הוא לעיכובא ונקצר ביום ט"ז פסול, ולנידון אם ספירה כשרה ציממא, הרי אף אם נקצר ביום פסול, מ"מ מנות הספירה היא על ימים הכוללים לילה ויום, ושפיר י"ל דכשם שיכול לספור בסוף הלילה ה"נ יכול לספור ביום, דכל שהוא עדיין אותו היום שפיר סופרו ועולה לו, וכן בספירת צ"ד שנות השמיטה והיוצא נמי אפשר דאף אם איחרו לספור בסוף השנה שפיר דמי, ומנלן להמציא צוה ענין יום ולילה להבדיל ציניהם, ומה זה שייך למנות קצירה שקצעה תורה זמנה, ואטו אם נקצר ביום כשר דבכלל זה אף נקצר קודם החג, האם שייך לומר דאפשר להקדים הספירה ג"כ, וה"נ אם נקצר ביום פסול הרי זה דין בקצירה, אצל הספירה היא על הימים ומתחלת משעת הערב שהוא זמן הקצירה, ושפיר י"ל שנמשכת גם ביום, והרי הנידון על כל הימים שאין בהם קצירה, ושמא ס"ל דכיון דהתורה גילתה על זמן הקצירה ע"י שתלתה אותו בזמן הספירה, כדילפינן מתמימות דספירה מתחלת מצערב וכתיב שצעה שצעות תספר לך מהחל חרמש בקמה, אם אחת דספירה כשרה ציממא, היה ראוי לפרש הלעיכובא בזמן הקצירה ג"כ על כל יום ט"ז, ולא על הלילה, אצל ג"ז קשה, דהא שפיר גילתה התורה דזמן קצירה הוא כשמתחילה מנות הספירה, ולענין הספירה י"ל דיום ולילה כי הדדי נינהו, כיון שסופרים ימים, אצל בקצירה שפיר אפשר שיש ענין כלילה, ובתו' מגילה כ' ב' כתבו דאפי' נקצר ביום כשר מ"מ ספירה דוקא כלילה משום תמימות, וצ"ע דלענין תמימות מ"ל איחר כמה שעות כלילה או עד כמה שעות ביום, וצ"ע.

ירושלמי מגילה פ"ב ה"ז כל הלילה כשר לספירת העומר אר"י דראב"ש היא כו', אי לא גרסינן במתני' ספירת העומר, נראה דה"נ הכא צ"ל לקצירת העומר, דהדברים הם העתק מן המשנה, ומפרש ר"י דראב"ש היא וכדמפרשין בצבלי מנחות ע"ב א' דאיהו סבר נקצר ביום פסול, ומתני' נמי לעיכובא מתפרשא דומיא דדבר שמנחתו

אב וצמקוס בן קאי, לא יתכן לפוטרו, ודכוותה
בספירה נמי יש להמשיך חיובו מדרבנן. (עד כאן).
להסוברים דספירה בזמן הזה דרבנן, ונראה
טעמם משום שהכחוש תלואו בעומר,
וכדמזכירין נמי על ספירת העומר, מ"מ בזמן
הבית אם אירע שלא הקריבו עומר, נראה דהוי
חיוב הספירה דאורייתא, דהא לא כתיב מהציאכם
אלא מיום הציאכם, ויש להסתפק אם יצנה הבית
בין פסח לעצרת אם יחזור להיות דאורייתא לדעת
תו' דשכח לספור עדיין במזלות קאי, וכן יש
להסתפק אם היה חרצ הבית בין פסח לעצרת, אם
היה חיוב הספירה מדרבנן, אע"ג דסופרים מן
העומר ממשי, וי"ע.

משה"ק בעה"מ שלהי פסחים אמאי לא
מתחשבינן בספיקא דיומא לענין
ספירה, י"ל דזמנין כשיאמר היום ב' או ג' ימים,
יש בזה פגם בכל מלות הספירה, שעיקרו ליחד
המספר לעומר, אע"ג דע"כ דיעבד ילא גם
בכה"ג, דסוף סוף מנא, וכמו שהיו סופרים בזמן
הבית בכל מקום שלא היו גם שלוחי ניסן מגיעים,
מ"מ לכתחלה אין הדבר נאות.

שו"ע או"ח סי' תפ"ט ס"ו אם פתח ואמר כו',
כבר נתקשו אחרונים ז"ל דאם ספר בסקוף
כראוי, הרי צרכות אינם מעכבות, ואם לא ספר
כראוי, הרי לא ספר, ובאו"ז מצואר דבספר כראוי
בסקוף איירי, ושתי הצדות הם אם כסבור ד' והיה
ה' או כסבור ה' והיה ד', וצוה קשה דהא ספר
ולא צריך ילא, וע"כ צריך לפרש כמ"ש הט"ז
דהנידון לאחר הצרכה קודם הספירה, אבל לפי זה
קשה מה ענין לזה אם ספירה דאורייתא או דרבנן,
אבל הרי צרכה דרבנן, וספק צריך אינו חוזר
ומצרך, וצנהגר"א כתב דדעת אבי העזרי כדעת
ה"ר יונה דמזכירין על ספיקא דאורייתא, אבל ג"ז
קשה דהכא לפי' הט"ז לאו בספיקא דאורייתא
קיימין, שהרי ודאי לא ספר עדיין, אלא דספק
צריך, ושמא ס"ל דצרכה במזוה דאורייתא
כדאורייתא דיינין לה, וכשם שספק עשה המזוה
חוזר ועושה, ה"נ בספק צריך עליה חוזר ומצרך,
וכמו שהציא מספק אמר אמת ויציב, דחוזר גם
על הצרכה ולא רק על יציאת מצרים, וכן לדין
בספק קרא ק"ש דחוזר וקורא בצרכותיה, אבל
אכתי קשה הרי הצרכה היא כללית על מזוה

בא"ד עוד פסק בזה"ג שאם הפסיק יום אחד ולא
ספר שוב אינו סופר משום דבעיא תמימות
ותימה גדולה הוא ולא יתכן, נראה כונתם
דתמימות לא אחי אלא לאורוי דמזוה הספירה
מתחלת מתחלת ליל ט"ז, אבל המזוה היא על כל
יום ויום, ונראה דמזוה בזה"ג דטריפה שאינו
עמיד לחיות עד עצרת דסופר שפיר בצרכה, דאכתי
תמימות יינה, ורק בשכח קאמר, ולכאורה יש
להוכיח כדעת תו' מכל קטן שהגדיל בין פסח
לעצרת דממשיך לצרך על הספירה, דממעולס לא
שמענו שיפסיק לצרך, אע"ג דמה שספר בקטנותו
לא חשיבא ספירה, ושמא י"ל דחיוב חינוך דרבנן
שהיה בקטנותו אכתי לא פקע מיניה, ואף
להסוברים דחיוב חינוך אלא הוא דרמיא ולא עליה
דידיה, מ"מ בכה"ג שהגדיל שפיר מיחייב מדרבנן,
וי"ע.

— מתוך מכתב —

בנידון קטן שהגדיל באמצע ימי הספירה, אם
ממשיך לספור בצרכה, לכאורה מדאורייתא
ספירה שספר בעודו קטן לאו ספירה היא, ואם
בעיני תמימות והמדלג אינו סופר, ה"נ דינו כאילו
לא ספר, וממה שנהגו סופרים בצרכה יש ללמוד
דחיובא דרבנן דאיכא עליה בעודו קטן, עדיין איכא
עליה גם כשהגדיל, להסוברים דבעיני תמימות ולא
מיחייב מדאורייתא.

ומשבח"ל נמי נידון זה אליבא דכו"ע, בקטן
שאלו ולא הספיק לצרך עד שהגדיל,
דנראה דמדאורייתא פטור לצרך כיון דבשעת אכילה
לא היה צר חיובא, למה"ד לעכו"ם שאלו ונתגייר
חוך שיעור עיכול דפשיטא דפטור לצרך, וי"ע
בגליון הגרע"א ז"ל באו"ח סי' קפ"ו שנסתפק
בקטן שהגדיל חוך שיעור עיכול שיצטרך לחזור
ולצרך אפי' אם כבר צריך לפי שמתחייב מדאורייתא,
וי"ע מה מקום הספק בזה, איך יתכן לחייב על
אכילה בזמן פטור, ונמיהו פקח שאלו ונשתטה
וחזר ונשתפה ועדיין הוא בשיעור עיכול נראה
דחייב לצרך אף שהיה שעה אחת לאו צר חיובא],
והשתא יש לדון אם חייב לצרך מדרבנן מדין חינוך,
ובזה ודאי מסתברא דאין לחכמים לפוטרו מזהמ"ז,
ואפילו לדעת הרמב"ן דחיוב דחינוך על האב רמיא
ולא על הבן, מ"מ בכה"ג דאיהו השתא במקום

דבר הגורם חובתן וליכא נפקותא אם אמנם כבר נשלמה חובתן בפעולה זו או שחסר עדיין עוד, וכן כתב מרן זללה"ה בשביעית סימן א' סק"ח דמירוח לחוד פוטר אף בלא ראיית פני הבית. (דמאי ס"ז סק"ח).

שם ר"י ור"ש אומרים כו' ומשל עובדי כוכבים כו', עי' מש"כ לקמן ס"ז א' ד"ה ויש.

ס"ז א' הקדישה עד שלא גלגלה וגלגלה הגזר כו' שזשעת חובתה היתה פטורה, יש כאן חידוש דאזלינן בחר תחלת שעת החיוב, ואם היתה פטורה באותה שעה הרי היא פטורה, דקרא דעריסותיכם היה מתפרש שפיר דאמי למעוטי דמה שהיתה עריסותיכם ציד הקדש או ציד עכו"ם אינו מחייב, ונפ"מ כשלוקחה ישראל לאחר שנתחלקה, דליכא עריסותיכם ציד ישראל, אבל כשיש ציד ישראל שיעור עריסותיכם היה מקום לחייב אף שמעיקרא היתה העיסה ציד עכו"ם או הקדש, והיינו דאשמועינן התנא דאזלינן בחר תחלת שעת החיוב, ועי' חו"ב חלה ס"ז סק"ו. (חלה ס"ז סק"ו). **שם** שזשעת חובתה היתה פטורה, בכל מנזות שבתורה לא אשכחן יתרון לתחלת שעת החיוב, וגר שנתגייר קודם ג' שעות חייב בק"ש אף שבתחלת היום היה פטור, וכן אם נתגייר ערב פסח אחר חלות [אז לא דפורש מן הערלה כפורש מן הקצור] חייב בפסח, אלא הכא דאיכא קראי למיפטר הקדש, מפרשין דבהיה הקדש בתחלת חלות החיוב הוא דפטר רחמנא, וכן בעכו"ם ובהפקר, דנמי נפקי מקראי. (חלה ס"ז סק"ח, ועי' המשך הדברים). — [א"ה, עי' מש"כ בחו"ב פאה ס"ד סק"ז] דלא אמרינן שזשעת חובתה היתה פטורה אלא במעשה כמירוח עו"כ וגילגול עו"כ, שהיא פעולה שאין שייך לחזור ולעשותה].

שם או"ד ר"י ור"ש קתני לה דקא פטרי אבל ר"א ור"י גמרי ראשית ראשית מהתם, מבואר דקמיעיאל ליה דלר"מ ור"י יהא גר שנתגייר חייב אע"פ שהעיסה גדלה ונתגלגלה ברשותו, ולכאורה מוכח מכאן דאין קנין, [אז אף לענין חלה פליגי, עי' חו"ב חלה ס"ד סק"ג, ועי' מש"כ מרן זללה"ה בספר שביעית סי' ז' סק"ז] ובליקוטים לזרעים ס"ז סק"ד, ובתו' לעיל כתבו דר"מ סבר יש קנין, והיה אפשר לפרש דלאו דוקא בגר שנתגייר פליגי אלא בדין גלגול עכו"ם פליגי,

ספירת העומר, ומה בכך שלא ידע וטעה ביום בשעת הזרעה, ומה זה ענין לפתח בדחמרא דזרעה זו אינה פוטרת שכר, ודמי לפתח אדעתא דלזיית וסיים בתפילין, אבל הכא פתח אדעתא דספירה וסיים אדעתא דספירה, ושמא כיון דכל יום מנזה בפני עצמה, ה"ז דומה למי שצריך סמוך לשקיעת החמה ע"מ לספור ספירה דיממא, [להסוברים דגם ביום מצרך], וזכר שכבר ספר, וחפץ לשמש בזרעה זו לזרעה ספירה דלילא, דשפיר יש לדמותו לפתח בדחמרא, וה"נ בטעה במספר הימים, ודוחק, ונ"ע.

ס"ו ב' אלא אר"י תלמוד ערוך הוא צפוי של ר"ע שלא ניתנו מעות אלא לצורך להן, [לשון תלמוד ערוך נראה דהוא לומר שכך קבלה בידו, שאין לחדש כן מסברא], יש לעי' א"כ אחאן לדין ברירה, ושמא ר"ע ס"ל יש ברירה, (עי' תו' סוטה י"ח א'), ועי' בגיטין מ"ז ישראל ועכו"ם שלקחו שדה בשותפות. (הערות).

שם אמר רבא פשיטא לי דמירוח הקדש פוטר כו', רהיטת הש"ס דמירוח עצמו כשנעשה ציד הקדש פוטר ואף בלא ראיית פני הבית, ואע"ג דלא נתחייב במעשר מדאורייתא קודם ראיית פני הבית כדאמר ב"מ פ"ח א' מ"מ מירוח הוא דבר הגורם חיוב המעשר וכל שהיה בשעת המירוח ברשות הפוטר הרי הוא פטור, ומש"כ הר"ש פ"ק דפאה מ"ו דמיירי שנתמרח בבית אחר שכבר ראה פני הבית ארישא הוא דכתב כן דלא מסתבר ליה לחלק במה שהקילו חכמים להפקיר וליתן בתורת פאה או ליתן לזהמתו או לזרוע, בין קודם ראיית פני הבית לקודם מירוח כיון דבתרומתו מדאורייתא שרי אף באכילת קצב, ומדרבנן נמי שרי אכילת עראי, אבל בזה דתנן בסיפא המקדיש ופודה חייב במעשרות עד שימרח הגזר בזה מירוח לחוד קאמר אף קודם ראיית פני הבית, והא דתנן בפ"ד דפאה מ"ח ובפ"ג דחלה מ"ד כיוצא בו המקדיש פירותיו כו' שזשעת חובתן היו פטורין אין ר"ל בשעה שנתחייבו ממנו אלא ר"ל בשעה שנעשה בהן פעולה הגורמת חיובן אבל אמנם עדיין לא נתחייבו קודם ראיית פני הבית, וזה מוכח דבירושלמי מוקי למתני' דפאה לענין כשהיה ציד הקדש בשעת הבאת שליש והתם הרי פשיטא שעדיין לא נתחייבו, אלא ודאי בשעת חובתן ר"ל בשעה שנעשה בהן

הפרשת עכו"ם מתרת אף לישראל, ואין נראה לחלק דדוקא התרומה התירו בלא הפרשה עליה אבל הטבל אמנם אינו נותר ע"י הפרשת העכו"ם, דלית לן לחדש בן מדנפשי, [שור"ר שכ"כ מרן זללה"ה מעשרות סי' ז' ס"ק כ"ו והוכיח בן מירושלמי ע"ש], והנה למאי דמסיק דסבר נמי הך תנא דמירוח עכו"ם פוטר ואפילו הכי סבר דהפרשת עכו"ם חשיבא הפרשה ותרומתו בחולל אסורה לזרים, שכן משמע דדוקא אינה מדמעת, [שור"ר שכ"כ מרן זללה"ה בשביעית סי' א' ס"ק כ"ד ותמה על הרמב"ם בזה], ובארץ ישראל אף מדמעת מדרבנן, שמעינן דאף דמירוח עכו"ם פוטר אפילו הכי הפרשתו הפרשה מדאורייתא, דאל"ה לא היו חכמים מחדשין ענין הפרשת עכו"ם בדרבנן, להחזיר תרומתו לכהנים, ומבואר דלא כפרש"י בקדושין מ"א ז'. — הא דדייקין הא תרומתו אסורה היינו דכיון דנחית לפרושי ונקט פטר חמור וחלה, הוה ליה למינקט טפי תרומה אם איתא דאף בתרומה הדין כן, אבל במתני' דגר שנתגייר והיתה לו עיסה כו' ליכא לדיוקי הא תרומתו תרומה לעולם דשפיר תני לה לענין חלה דאיירי בהכי. (דמאי ס"ב סק"ד).

עכו"ם הממרח פירות של ישראל נראה מסביר דחשיב מירוח ישראל שהעיקר בצעלות התבואה בשעת מירוח דומיא דהקדש, ועי' חו"ב דמאי ס"ב סק"ב, וכן מפורש בשטמ"ק בכורות י"א ז' בשם הרא"ש, וכן מפורש בא"ח בשם הראב"ד שהביא בכ"מ פ"א מה"ת הי"א וכמ"כ חו"ב דמאי ס"ב סק"ו, וכן הוא בטור סי' של"א, וכן נראה דעת רש"י בסוגיין שפירש גזירה דבעלי כיסין שיקנו התבואה לנכרים וימריחום נכרי, ומשמע דבמירוח פועל נכרי לא סגי, אם הפירות של ישראל, [והא דנקט וימריחום נכרי, אע"ג דסגי בהקנאה לנכרי כמבואר דעת רש"י בכורות י"א ז' דמירוח ישראל פירות נכרי אינו מחייב, וכמ"כ בשטמ"ק שם בשם הרא"ש, אורחא דמילתא קתני שכשיקנס לו ימריחום הוא, אבל אם איתא דבמירוח הנכרי לחוד סגי לא היה לו להזכיר שיקנוהו לו, אלא שישכרו פועלים נכרים למירוח, שזה חשש קיל טפיל], וכן בתו' פסחים ט' א' נדה ט"ו ז' וברש"י ז"ל ברכות ל"א כתבו גזירת בעלי כיסין ע"י שיקנו הפירות לנכרים, ומשמע דשכירת פועל נכרי

אבל ל"מ בן דלשון הגמ' משמע דקמיבעיא ליה אי הך משנה דגר שנתגייר מצי איתא כר"מ ור"י, ומיהו י"ל דאי יש קנין א"כ פטור אף בנעשה משנתגייר, ולפיכך ע"כ מתני' דמשום גלגול עכו"ם קפירה, לא איתא כר"מ ור"י אי אינהו גמרי ראשית ראשית, אבל לשון הגמ' משמע דאמנם לר"מ ור"י חייב גר שנתגייר אף שגדלה ונתגלגלה ברשותו, וי"ל דפשיטא ליה גבי חלה דאף אי יש קנין מ"מ בגלגול ישראל חייבת מיהא מדרבנן, דלא גרע מחולל, ולפיכך אי אין גלגול עכו"ם פטור חייבת בחלה אף שגדלה ונתגלגלה ברשות עכו"ם, וניחא השתא דלא דייקין מהך מתני' דאין קנין דאי יש קנין אף נעשה משנתגייר לפטור, דהא פשיטא ליה דמדרבנן מיהא חייב. (דמאי ס"ב סק"ח).

שם עכו"ם שהפריש פטר חמור וחלה מודיעין אותו שהוא פטור כו', ע"כ בגלגול עכו"ם איירי מדשרי חלתו לזרים בלא הפרשת חלה, ונראה דהאי תנא סבר דעכו"ם שתרם תרומתו תרומה ורק משום דגלגול עכו"ם הוא לפיכך פטור, והיינו דנקט לה בעכו"ם שהפריש אף דעיקר כוונתו להשמיענו פטור גלגול עכו"ם, והיינו דקתני מודיעין אותו שהוא פטור ר"ל לפי דגלגול עכו"ם פטור ולכן חלתו נאכלת לזרים, הא אילו נתגלגלה ברשות ישראל ואח"כ לקחה העכו"ם הוה חשיב הפרשה והיתה אסורה לזרים ומותרת לכהנים, לפי דכיון דהעיסה חייבת, אף עכו"ם שהפריש חשיבא הפרשה, ומזה נמי משמע דלא כפרש"י קדושין מ"א ז' דמאן דסבר מירוח עכו"ם פטור סבר דעכו"ם שתרם אין תרומתו תרומה, דהא הכא דגלגול עכו"ם פטור ומ"מ משמע דעכו"ם שהפריש חלה מעיסה שנתגלגלה ברשות ישראל חשיבא חלה, ומיהו י"ל דכיון דמירוח עכו"ם אינו פטור וחשיבא הפרשתו בתרומה הפרשה תו ילפינן דאף לענין חלה כן, אבל אכתי למאי דמסיק דסבר האי תנא מירוח עכו"ם פטור הרי מבואר דאפילו הכי עכו"ם המפריש חשיבא הפרשה, ועי' להלן.

(דמאי ס"ב סק"ד).

שם הא תרומתו אסורה, משמע דר"ל אסורה לזרים ומותרת לכהנים, וביותר מבואר בסמוך דקאמר הא תרומתו בארץ אסורה ומדמעת, מבואר די"ש לה דין תרומה גמורה, ומותרת לכהנים, ונמצינו למידן דאי מירוח עכו"ם אינו פטור, הרי

מירח עכו"ס חשיב מירוח עכו"ס, וז"ע דודאי בפשוטו מתפרש דמעיכרא ס"ד דקנה לאחר מירוח כדמשמע פשטא דלישנא ולכך פריך אילימא דמרחינהו עכו"ס, כיון שהן זרשות, ולמאי דמשני כתבו בתו' לפרש דר"ל דקנה קודם מירוח, אבל מעיקרא ס"ד דקנה אחר מירוח, [ועוד דאם איתא דידע הש"ס דאיידי שקנה קודם מירוח למה זה נאמר אילימא דמרחינהו עכו"ס מהיכי תיתי לומר כן, כיון שהם זרשות ישראל, ומיהו י"ל דכיון דאמר שהן שלו מהדרינן אפטורא].

עוד הקשה בשטמ"ק דזבחה מעשים בכל יום שעכו"ס לש עיסה של ישראל ומפרישין חלה, ומירח דהתם לא כתיב דיגונך, ולכאורה בסוגיין מדמינן חלה לתרומה מגז"ש, וגם אחרי שלא נתפרש בגמ' חילוק זה מנ"ל לחדשו.

ולענין הלכה נראה דנקטינן כדעת הרא"ש ודעימיה דמירוח עכו"ס בשל ישראל חשיב מירוח ישראל. (דמאי ס"ז ס"ק ט"ו).

תוד"ה גזירה ותימא דאמרינן בריש פ"ב דקדושין כו', ז"ע מאי קשיא להו ז"ל אי איתא כו' יוסי, וגם שפיר איכא למימר דתנא אחרינא הוא דסבר מירוח עכו"ס פוטר וסבר דתרומתו תרומה.

בא"ד אלמא אי ודאי תלפינהו עכו"ס חייב לר"ש, בזאת התם כפירותיו דעכו"ס קאמר, ושפיר י"ל דאין כאן חיוב אלא אם כן יודע שיש זרשות העכו"ס פירות החייבין בתו"מ, וכגון דזבן מישראל, וכן בסמוך לא הוכיחו מכאן דאף בגדלו זרשות עכו"ס איכא גזירה דבעלי כיסין, ומשמע דהוא משום דאיכא לפרושי בגדלו זרשות ישראל ואח"כ קנינהו העכו"ס, ועי' חו"ב דמאי ס"ז סק"ט.

ויש לעי' למה לא הוכיחו מהך זרייתא גופא דקתני תורמין משל נכרים על של נכרים דש"מ דמירוח נכרי חייב מדרבנן, דאל"ה לא שייך ביה תרומה כלל, ודוחק לומר דאגב ר"י ור"מ נקטי נמי ר"י ור"ש לשון תורמין אע"ג שאין כאן תרומה כלל, [ולמש"כ תו' לפרושי הך זרייתא בגדלו נמי זרשות עכו"ס יהיה מוכח דאף בזה איכא גזירת בעלי כיסין, וז"ע].

בא"ד וי"ל דהנך דהכא משמע להו מדאורייתא כו', ר"ל דמשמע לר"פ ולרבינא דהנך

למרח לא סגי, וכן מצואר עוד ברש"י גיטין מ"ז א' ד"ה דיגונך, וכן מצואר בר"ש פ"ק דפאה מ"ו שכתב דאיטריך מירוח הנכרי פוטר אע"ג שמיפטר משום לקוח, בנכרי התורם, או במכר ישראל לנכרי קודם מירוח וחזר וקנה ממנו לאחר מירוח, ומצואר דעיקר מירוח הנכרי דפוטר היינו בשנמרחים בזעלות נכרי, וכן דנו בזה בתו' זכורות י"א ז', וכתבו ג"כ דנפ"מ לנכרי התורם, ושמה יש לדחות דהא פשיטא להו דגם זעלות נכרי בשעת מירוח פוטר דומיא דהקדש, ולפיכך דנו היכי משכחת לה, אבל אה"נ דאף מירוח פועל נכרי בפירות ישראל פוטר, אבל ל"מ כן אלא דעיקר מיעוטא דמירוח נכרי משמע דלא משכחת לה אלא לענין נכרי התורם, ומשמע דפועל נכרי הממרח פירות ישראל אינו כלל במיעוט דדגנך, וחשיב מירוח ישראל.

אבל דעת הרמב"ם בפ"א מה"ת הי"ג י"ד דאף פועל עכו"ס הממרח פירותיו של ישראל חשיב מירוח עכו"ס, ולא נתפרש מהיכן למד כן, אחרי דזעלות העכו"ס פוטר אף מירוח ישראל כמש"כ בחו"ב דמאי ס"ז סק"ו, וכן הכריח מרן זללה"ה בספר שביעית סי' א' ס"ק כ"א כ"ד, ומש"כ בז"מ בשם הר"ק מקוגיא דזכורות תמיה, דמה ריוח יש לאוקמי בלקחן ישראל קודם מירוח ומרחינהו עכו"ס ויהיה חייב רק מדרבנן והרי טפי ניחא לאוקמי דמרחינהו ישראל וחיובן מדאורייתא, וגם מוכח בגמ' דבעי לאשכוחי חיוב דאורייתא מדאמר קסבר אין קנין וכמש"כ תו', והא דמהדרינן מעיקרא לאוקמי דמרחינהו עכו"ס היינו משום דלשון הלוקח טבליס ממורחים מן העכו"ס משמע שלקחן אחר מירוח, אבל אי מוקמינן לה בלקחן ישראל קודם מירוח תו אין כל טעם לפרש טפי במירוחן עכו"ס מצמירוחן ישראל, ואדרבה סתמא דמילתא כשהפירות זרשות ישראל נעשה מירוחן ע"י ישראל.

ובשיטה מקוצנת בסוגיין כתב ג"כ בדברי הרמב"ם דמירוח עכו"ס פירות ישראל חשיב מירוח עכו"ס, וכתב להוכיח כן מהא דפריך זכורות י"א ז' אילימא דמרחינהו עכו"ס כו' ופירש ז"ל דמעיקרא נמי ידע הש"ס דאיידי דלקח קודם מירוח, אלא דפריך מי מירח כשהן זרשות הישראל, ומצואר דאף כשהן זרשות ישראל אם

היכן מסקינן כן, דהא דפרכינן א"ה חלה נמי יש לפרש דאזרייתא דר"פ ורבינא קפריך, ומתפרשא במירוח עכו"ם לחוד אס לחוד אס נימא דבגדלו בשרות עכו"ם ליכא גזירה דבעלי כסין, ונראה דאזרייתא דנכרי שהפריש פטור חמור וחלה משמע להו דנכרי שנתגייר קאמר וכן פרש"י, ואפשר דמלשון מודיעין אותו שהוא פטור משמע להו כן דמשמע שהוא צא לישאל על מה שהפריש בעודו עכו"ם ומודיעין אותו שהוא פטור, ולפי זה אף ברייתא דרבינא בעכו"ם שנתגייר איירי, וגם לשון גוזז ועוצד צו משמע שמורין לו שהוא רשאי לגוזז ולעבוד צו, ואם עדיין בגימטו הוא לא היה צא לישאל, דכיון שהפריש משמע דקים ליה שהוא קדוש, ומיהו רש"י פירש שהפריש כשנתגייר, ולפי זה ע"כ ברייתא דרבינא לאו צהכי איירי דא"כ לא הוו מקשו התו' מידי מהא דסבר ר"ש דתרומת נכרי אינה מדמעת, דהכא תרומת ישראל היא, ואפשר נמי דאף ברייתא קמייתא פירשו דהפריש קודם שנתגייר ונתגייר.

והנה לא הוכיחו תו' מהא דהמפקיד פירותיו אלל עכו"ם דאף בגדלו בשרותו גזרינן, וז"ל כמש"כ לעיל דאיכא לפרושי בשיועע שהעכו"ם לקח פירותיו מישראל, ומיהו לפי זה ליכא למישמע כלל דגזרו במירוח עכו"ם, ובתחלת דבריהם הקשו מזה לר"פ ולרבינא, ואפשר נמי לאוקמה בפירות קודם שנתמרחו והקדים והפריש מהן, [כן ראיתי בשם הגר"א ז"ל לפרש], אבל אכתי קשה דמשמע דאף אשביעית קאייירו רבנן [עי' ע"ז ל"א א' ור"ש, אע"ג דנקט לשון דמאי, עיקרו למימר שהוא ספק], ותקשה למ"ד יש קנין, אלל ע"כ כמש"כ דאיכא לפרושי בשיועע פירות העכו"ם מהיכן הם, ועי' מש"כ בחו"צ דמאי ס"ב סק"ט.

והנה לעיל ל"א א' מצואר דאי יש קנין נמי חייב לעשר מדרבנן וכמש"כ תו' בכורות י"א ב' ובשאר דוכתי, והנה אי מאן דסבר יש קנין סבר דמירוח עכו"ם אינו פטור, ודאי דאף בגדל ונתמרח בשרות עכו"ם חייב לעשר מדרבנן, שלא מצאנו כל ענין במירוח עכו"ם להוציאו מכלל הגזירה, והיינו דאמרין התם דאי יש קנין מעשר משל נכרי אע"ג דבסתמא גם נתמרח ציד נכרי, דאף זה חייב מדרבנן, ואי ס"ל יש קנין ומירוח עכו"ם פטור, נמי הא ודאי דבין בגדל שלש ציד

תנאי סברי דמירוח עכו"ם אינו פטור וגלגול עכו"ם פטור, ולא גזרו כלל משום בעלי כסין בחלה לחוד, ולכך חלתו מותרת, ותרומתו אסורה מן הדין, וכן נמי מתני' דנכרי שהיה לו עיסה ונתגייר נמי אחיא דוקא כמ"ד מירוח עכו"ם אינו פטור, דלדידיה ליכא גזירה משום בעלי כסין ולכך גלגולו פטור, אבל למ"ד מירוח עכו"ם פטור לדידיה איכא גזירה משום בעלי כסין ואף גלגולו אינו פטור דכיון דגזרו גזרו אף בחלה, אח"כ ראיתי שכ"כ הגרע"א ז"ל בגליון וסיים שזה דוחק. — ובאמת לפי זה הו"מ תיקף לשאל לרבא א"ה חלה נמי דהא רבא לא נסתפק לפרושי מתני' דחלה כר"י ור"מ ודלא כר"י ור"ש אלל מספקא ליה אי מצי אחיא אף כר"י ור"מ או דאחיא דוקא כר"י ור"ש, וא"כ ע"כ דמחלק בין חלה לתרומה דהא בתרומה ודאי לר"י ור"ש חייב מדרבנן וכמו שהוכיחו ממתני' דהמפקיד פירותיו אלל עכו"ם, אלל דניחא ליה לאקשויי דאשכחן בהדיא תנא דמתיר בחלה ואוסר בתרומה. (דמאי ס"ב סק"ד).

בא"ד וא"ת הא דאמרין בספ"ק דבכורות כו' ואין לומר כו', נראה דהא פשיטא לגמ' דהא דאמר מעשרן והן שלו מדאורייתא קאמר, דאי מדאורייתא לא אשכחן ענין זה בטבול ודאי, לא היו חכמים מחדשים אותו צמה שחייבו לעשר מדרבנן, ולפיכך פריך אי דמרחינהו עכו"ם דגנך אמר רחמנא ולא דגן עכו"ם כלומר דפטור מדאורייתא וא"כ לאו אהא קאמר דהן שלו, דאי מדאורייתא ליכא אופן דהן שלו לא היו חכמים מחדשים אותו, ומשני דמרחינהו ישראל, ואי יש קנין נמי לאו אהכי קאמר, אלל אי אין קנין דחייב מדאורייתא, ואהא קאמר דממנות נתינה פטור דמנות נתינה היא מנזה מיוחדת ויכול לומר אחינא מכח גברא דלא מצינא לאשתעויי דינא בהדיה, ולפי זה אמנם אחרי דמדאורייתא פטור הגדל אלל עכו"ם מנתינה, אף מדרבנן מיפטר מנתינה, דלא אשכחן דגזרו חכמים צזה, ולכך אף שגזרו על מירוח עכו"ם לא חייבו בנתינה בזמן שגדלו בשרותו, והיינו דפרכינן לר"א דאמר דאי ודאי חלפינהו חייב ליתן לכהן, והא אר"ש אר"ח דמעשרן והן שלו, וז"ע למה מייאנו ז"ל לפרש כן. (דמאי ס"ב סק"ו).

בא"ד דאפילו בגר מסקינן הך גזירה דלא מיפטר צמה שממרח קודם שנתגייר, לא נתפרש

דבתחלת דבריהם שם נקטו בפשיטות דמ"ד אין קנין סבר מירוח עכו"ם פוטר, ז"ל דהדרו מזה, [ובאמת מש"כ להכריח כן דאם לא כן דגנך ל"ל תמוה דהא אדרבה אינטריך למיעוט אחר מיעוט לרבות וכדאמר בסוגיין, וכבר תמה כן מרן זללה"ה בספר שזיעית סימן א' ס"ק ט"ז], ולפי זה אף אי יש קנין לא למדנו אי גזרו על הגדל ונתמרח עכו"ם.

הא דעכו"ם שהפריש פטר חמור וחלה יש לפרש שלא בגר שנתגייר, ומיירי אף בגלגול עכו"ם בעיסה שגדלה ביד ישראל ודומיא דהכי תרומתו אסורה, והא דתרומתו בחו"ל אינה מדמעת ומשמע לזורים מיהא אסורה וכמש"כ לעיל, היינו נמי דוקא בגדלה ביד ישראל, ודומיא דהכי בארץ אף מדמעת. (דמאי ס"ז סק"ד).

ויש להציא ראייה דגזירת צעלי כיסין היא אף בגדלו ביד הנכרי מהא דתמן בפ"ט דתרומות מ"ז המנכש עם הנכרי בחסיות אע"פ שפירותיו טבל אוכל מהן עראי, ור"ל דאע"ג דגדולי טבל אסורין בדבר שאין זרעו כלה וכדתנן התם במ"ו, מ"מ בגדל ביד עכו"ם שרינן אכילת עראי וכמש"כ תו' בסמוך, [ואיסור אכילת קצע י"ל שהוא מגידול דעכשיו, אבל מה שהיה טבל בגידול ראשון נחבטל ע"י זריעתו, ואם זרעו בחו"ל אמנם מותר אף אכילת קצע, ומיהו אפשר דאף מחמת גידול הראשון אסורים באכילת קצע], והנה מדמיקל בשל עכו"ם בדבר דאסור בשל ישראל ע"כ דמירוח עכו"ם פוטר ואפילו הכי לא שרי אלא משום שזרען אבל בלא זרען אסורין וכדקתני אע"פ שפירותיו טבל, [וכש"כ אכילת קצע דאסור קודם שזרען], הרי דגזרו במירוח עכו"ם אף בגדלו ברשותו, [דודאי מתפרשא מתני' בצינו יודע כלום מהיכן זרע החסיות הללו, ובסתמא מחזקינן שזרען ממה שהוא עצמו זרע וקנר], ומיהו אי יש קנין ניחא דאיכא למימר דסבר האי תנא מירוח עכו"ם פוטר ולפיכך כשגזרו על הגדל ברשות עכו"ם לחייבו גזרו אף בנתמרחו ברשותו וכמש"כ לעיל, [א"נ אי יש קנין אף אי מירוח עכו"ם פוטר נמי גזרו אף בגדלו ונתמרחו ברשות עכו"ם וכמו שזדדנו לעיל שם], אבל למ"ד אין קנין הרי מפורש דמדרבנן מיהא אסור אף בגדלו ונתמרחו ברשות עכו"ם אע"ג דמירוח עכו"ם פוטר, ואין נראה לומר

עכו"ם ונתמרח ביד ישראל וצין בהציא שליש ביד ישראל ונתמרח ברשות עכו"ם חייב צמעשר מדרבנן, [מירוח עכו"ם מבואר בסוגיין, וגידול ביד עכו"ם מבואר שם], אלא שיש להסתפק בהיו שניהם ברשות עכו"ם מהו, וגם כזה מסתבר טפי דחייב מדרבנן, דאחרי שציטלו חכמים הפקעת העכו"ם ע"י הבאת שליש ברשותו, וע"י מירוח ברשותו, לא מסתבר שיקילו בהטרפות שניהם, [ועי' חו"ב דמאי ס"ז ס"ק י"ב], אבל אי ס"ל אין קנין ומירוח עכו"ם פוטר כזה יש להסתפק אי אף בגדלו ברשות עכו"ם גזרו רבנן או דוקא בשרק נתמרחו ברשותו, ואע"ג דלא מצינו פטור עכו"ם בגידול, מ"מ מספקינן לפטור משום דגזירה דבעלי כיסין לא שייכא בגדלו ברשות העכו"ם, ואע"ג דלמ"ד יש קנין נדדנו דגזרו, שאני התם שהוצרכו לגזור על גידול לחוד ועל מירוח לחוד לפיכך אחמרו אף בתרומיהו, אבל למ"ד אין קנין שלא הוצרכו לגזור על גידול עכו"ם, תו' י"ל דהקילו כזה ולא גזרו בשמירוח עכו"ם, [ואפשר נמי דבעינן כל הגידול ברשות עכו"ם ולא סגי בהציא שליש ברשות עכו"ם], ודעת תו' כאן דאף כזה איכא גזירת צעלי כיסין, אבל לעיל ל"א א' לא הכריעו כזה וסיימו בספק, ואף דבגמ' שם מבואר דאי יש קנין חייב לעשר מדרבנן אף הגדל ונתמרח ברשות עכו"ם, [דסתמא בפירות שנתמרחו איירי וכמבואר בתו' שם ובצבורות י"ז א'], למ"ד יש קנין שאני וכמש"כ, וכש"כ אי מ"ד יש קנין סבר מירוח עכו"ם אינו פוטר דודאי אין טעם להקל בנתמרחו ברשות העכו"ם, ומיהו אכתי קשה דאמרינן התם דאי אין קנין הוה ליה מן החיוב על הפטור ואם איחא דאי אין קנין פטור מירוח עכו"ם אף מדרבנן בגדלו ברשותו, הרי פטור לגמרי, דהתם פירות ממורחין קאמר וכמבואר בתו' שם, ובצבורות י"ז א' הוכיחו כן מהא דאמר לו לך קח מן השוק, דקודם מירוח לא שייך רוב ע"ה מעשרין, ובתו' בסוגיין לא נתפרש איך יישבו זה לפי הנד דפטור, וע"כ ז"ל דלפי זה נפרש דהא דפריך ולימא ליה קח מן העכו"ם, פירות שלא נתמרחו קאמר ולא הוי דומיא דקח מן השוק, ואין בכך קושי דפריך מכל תקנתא דאית ליה, ושפיר פריך דיקנה פירות שלא נתמרחו וימרחם ויעשר מהם, א"נ סבר מירוח עכו"ם אינו פוטר, ואף

ס"ז ב' דעביד כדר"א, היינו שיכנים צמוץ וידוש ויזרה מעט ולא יעמיד ערימה, והא דאמר א"נ דמעיל ליה דרך גגות היינו נמי שיזרה צחוץ מעט מעט ולא יעמיד ערימה ויכנים דרך גגות, [שאם יכנים דרך שער חייב אף בלא העמיד ערימה וכמש"כ הרמב"ן והר"ן], וגמ' ה"ק דאפשר דדש וזרה מעט ומיפטר או משום שהכנים צמוץ או משום שיכנים דרך גגות, ומרן זללה"ה במעשרות ס' ג' סק"ט נתקשה בזה, ול"ע, וכן הא דאמר ברכות ל"ה ב' דורות הראשונים מכניסין דרך טרקסמון כו' היינו בהני דבשו דרשי ראיית פני הבית, ומתפרש בזיתים וענבים או בחטים ושעורים בלא זרה כשיעור ערימה. (מעשרות ס"ז סק"ג מחזה"ד).

שם דאר"א מערים אדם כו', מהא דמשמע דאף מגורה מלאה פירות אינה חייבת במעשר אי עביד לה כדר"א, יש ללמוד דאי זורה מעט מעט אף אם אספן אח"כ ונעשה ערימה פטור וכמש"כ הר"ן ב"מ פ"ח ב' הובא בחו"ב מעשרות ס"ז סק"ג שאין העמדת ערימה ומירוח אלא בסמוך לזרייה, אבל אח"כ אינן נחשבים בפעולות איסור התבואה. (מעשרות ס"ז סק"ו וע"ש).

מתני' בא לו לעשרון כו' הניף כו', הא דכתיב והניף את העמר לפני ה' לרנכם, אפשר דלרנכם בא לומר שהכהן צריך לכיין בתנופתו שהוא גם מניף בשליחות הציבור, דהא בעלמא כהן מניח ידו תחת יד הצעלים ומניף, דלריך שגם הצעלים יניפו, ול"ע.

גמ' ולא גזר ר"י דילמא אחי למיכל מיניה כו', אי כל טעם הצדיקה משום דילמא אחי למיכל מיניה, ואיירי בציטל, א"כ י"ל בפשוטו דמשום כך אין לחייבו בצדיקה צומן איסור כיון דגם בשעת הצדיקה יש לחוש שיאכל, אבל לא אסרו לצדוק משום כך, ודכוותה לא אסרו לקצור, וגם י"ל דאכילת חטים בשעת קצירה אינו דבר רגיל כ"כ וקל להזהר דסתם חטים לקמח ופת קיימי, [ועי' להלן בדרב אשי], משא"כ חמץ, וגם י"ל דחמץ ענוש כרת ולכך החמירו בו טפי, אבל נראה דעיקר הקושיא היא דהכא ר"י מיקל טפי מרבנן בהך חששא, ואילו התם איפכא, ועי' מש"כ להלן בזה דאמרין דדרבנן ארצבן נמי קשיא. (פסחים י' ב').

שם ר"א בודקין אור ארבעה עשר ובארבעה עשר שחרית ובשעת הציפור, מדלא קאמר בודקין

דנוקי מתני' כמ"ד יש קנין דכל כי האי לא הוו שחקי בגמ' מלמיפרך ולשנויי, וגם לא נתפרש בגמ' בהדיא דמודה רבה דאיכא תנא דסבר יש קנין, ואין לומר דאה"נ דקודם שזרען אמנם היו מותרים אף באכילת קצב ועכשיו שזרען אסורין באכילת קצב מחמת זריעתן הנוכחית דעדיין לא נתמרחו ברשות עכו"ם, דהא קתני אע"פ שפירותיו טבל וע"כ מעיקרא קאמר דמה שהן עכשיו טבולים אף בישראל אינם אסורים אכילת עראי ואין שייך להזכיר, וגם לשון טבל מתפרש שם בכוליה פרקין על מה שסבר נאסר אף באכילת עראי, וגם פשטא משמע דכל ההיתר משום שזרעו הוא. — ואפשר אולי דאף דאין קנין ומירוח עכו"ם אינו פטור מ"מ הקילו בשל נכרי לאכול עראי, דמעיקר הדין מכיון שזרעו בטיל טיבליה, ודוקא בשבולת ששתלה מיבעיא לן במנחות ע' א', משום שאין דרך זריעה בכך, ובישראל החמירו משום דלא ליחי לזרוע טבל אבל בעכו"ם לא החמירו, ומיהו בכו' בסמוך נקטו בפשיטות דאי אין קנין אין להקל בשל נכרי, וכן בירושלמי תרומות שם מוקי לה כר"ש דאמר יש קנין, ומיהו הרמב"ם בפיה"מ שם כתב דסבר אין קנין ואמנם השמיט למשנה זו מהלכה, גם לא נתפרש ברמב"ם דהא דגידולי טבל אסורין בדבר שאין זרעו כלה הוא לענין אכילת עראי, ועי' בספר מרן זללה"ה לשביעית סימן ח' ול"ע בזה בעת. — צרייתא דנדרים נ"ח א' היא בכותי וס"ל דגירי אמת הם, ומתפרשא כמש"כ הרא"ש והר"ן שם, ואינו ענין למתניתין. — [בר"ש תרומות שם כתב דהא דמיבעיא לן במנחות ע' א' בשבולת שמרחה ושתלה היינו משום דמירחה ישראל, ול"ע דלכאורה משמע בסוגיא שם דהגידון הוא משום שאין זריעתו בכך, אבל בחסיות דזריעתו בכך י"ל דפשיטא ליה דע"י זריעתו נפקע טבלן מדאורייתא, ולכך הקילו חכמים בשל עכו"ם, אבל בשבולת ששתלה אף בשל עכו"ם י"ל דהיינו צעיין, ול"ע בעת בזה ול"ע].

ובן רהיטת המשנה דמכשירין פ"ב מ"י דצפירות שנמתרחו איירי, ואפילו הכי דעכו"ם חייב, ועי' בספר מרן זללה"ה לשביעית ס"א ס"ק כ"ט.

ובן מתני' דדמאי פ"ו מ"א המקבל שדה כו' מן הנכרי כו' מוכחא דגדל ונתמרח ציד עכו"ם חייב, וכמש"כ בחו"ב דמאי ס"ז סק"ב.

(דמאי ס"ז סק"ה).

הצית, אבל לל"ז דחמים ושעורים בני גורן נינהו מתפרש הא דר"א בלא מירח, אבל כיון דלל"ז בהמתו דקאמר ר"א דוקא ללאדם אסור יש לפרש כן אף לל"ק, וגם יש להדר לפרש הא דפריך בסוגיא דאפשר דעציד כדר"א אף למ"ד חטין ושעורין בני גורן נינהו. (מעשרות ס"ז סק"ד).

בא"ד במידי דמאכל בהמה קשיא ליה מה הועילו כו', לכאורה לא נתפרש דהא ודאי כשגזרו על מירוח עכו"ם שאינו פטור, אף במידי דמאכל בהמה אינו פטור ולא שייך להוסיף מכלל הגזירה, ומה בכך שעדיין אין התקנה שלימה שיכול להערים כדר' אושעיא, ואי דפריך דנגזר אדר"א נמי משום בעלי כיסין, לא משמע כן בסוגיא דא"כ א"ה חלה נמי נגזר אף באופה פחות מחמשת רבעים, ודוחק לומר דהיה פשוט להש"ס שאין לגזור בזה ולא הזכירו טעם הדבר, אבל כונתם דהש"ס ידע דודאי גזרו אף באכילת עראי דאם לא כן במידי דמאכל בהמה אכתי יערים למוכרו לעכו"ם, ופריך אמאי גזרו בזה והא בלאו הכי יכול להערים כדר"א, ואה"נ דהו"מ לדחויי דילמא באמת מה"ט לא גזרו אמנם אעראי, אלא דקושטא קמשני דאמנם אף אעראי גזרו, וכדר"א לא עציד דכסיפא ליה מילתא, והש"ס ידע המסקנא אלא דנקיט לה בלשון קושיא ופירוקא, והיינו דפריך בפשיטות למה גזרו אמאכל בהמה [והיינו אכילת עראי] דידע קושטא דמילתא דגזרו. (דמאי ס"ז סק"ק י"א).

בא"ד דאי אכילת קצב מעיקרא נמי בלאו הכי לא אכיל כו' כי משוית ליה נמי כלל נתמרח כו', ק"ק אחרי דבהקדש פטור לגמרי ושרי אף אכילת קצב מנ"ל לומר דמירוח עכו"ם שאני, והתם משום פסידא דהקדש, וגם בסברא מסתבר כן דקודם מירוח אסרו אכילת קצב משום שלא יפקיענו ממעשר דודאי רזון התורה שלא יערים לפוטרו, אלא שקבעה תורה זמן הפרשתו בגמר, ולפיכך שקדו חכמים בזה ואסרו אכילת קצב אבל בשמירחו עכו"ם שנקצב בפטור ולא אחי חו לידי חיוצ לא שייך לאסור אכילת קצב, ואם אנו באין לגזור לחייב צמעשר וממילא לאסור אכילת קצב, זו גזירה אחרת, ואינה ענין כלל לגזירה שאסרו לאכול קצב בדבר שעומד להתחייב צמעשר, וכל שלא נתפרשה גזירה זו בגמ' לית לן לדחשה. (סס).

אור י"ד ואם לא צדק צודק והולך עד שעת הציפור, משמע דיש הפסק בין הזמנים ולאו חד זמן אריכא הוא, וכ"מ מדקרי ליה ג' פרקים, וז"ל דאם לא צדק עד עמוד השחר רשאי להמתין עד לאחר הנץ החמה, ואם לא צדק בשחרית, [וז"ע] אם שיעורו כתפלת השחר, או פחותה, רשאי להמתין עד שעת הציפור, והטעם שקבעו כן, ז"ל דכהאי גוונא עדיף דכשיש זמנים נוספים זהיר טפי, מאילו שכבר עבר זמנו והוא רק כמשלים, וז"ע, ולרבנן משמע דלא קבעו שום זמנים אלא דצודק והולך לעולם, ומה שהזכירו הזמנים הוא משום חילוקם צדינים, דצ"ד אכתי ליכא כל יראה, ובמועד איכא, וגם לאחר המועד משום חמץ שעבר עליו הפסח, וכמוצן דהצודק צ"ד עדיף מצתוך המועד, וכן בתוך המועד עדיף מלאחר המועד שעדיין ינצל קצת מצל יראה, ועי' בלשון הרמב"ם פ"ג מחו"מ ה"ה שהזכיר שחרית כלשון ר"י, ובטור סי' תל"ה כתב באיזה שעה שיזכור, וז"ע. (פסחים י' ב').

תוד"ה כדי ועו"ק אכתי יכול לבוא לידי חיוב למ"ד כו' דחטין ושעורין כו' בגורן תלינהו רחמנא כו', מדבריהם משמע דאי חטין ושעורין צעו ראית פני הצית מתפרש הא דר"א אף בשמירחו צבית, ואי חטין ושעורין לא צעו ראית פני הצית מתפרש הא דר"א בשלא מירחו, וז"ע דצ"מ פ"ח ב' מצואר בגמ' דצקישואין ודלועין אם גמר מלאכתן צבית נתחייבו, וכיון שכן אית לן למיגמר מינה דה"ה לכל אלו דצעו ראית פני הצית שאם גמר מלאכתן צבית נתחייבו, והך דר"א איכא לאוקמי בלא מירח שהרי ע"כ לפירושי כן אי חטין ושעורין בני גורן נינהו, ומנ"ל לחדש דאי חטין ושעורין צעו ראית פני הצית אין מועיל מירוח צבית לחייב, ועוד דע"כ הא דר"א אף בשמירח וכמש"כ תו' צ"מ שם, ומיהו י"ל כפי' הרמב"ן שנתבאר חו"צ מעשרות ס"ז סק"ג, ואפשר דאה"נ דאף אי חטין ושעורין צעו ראית פני הצית יש לפרש הא דר"א בשלא מירח, אלא דהתו' צעו להוכיח כן, וזה אי אפשר להוכיח אלא מהא דלמ"ד חטין ושעורין בני גורן נינהו ע"כ כן, א"נ מהא דפסחים אמנם משמע דהא דר"א אף במירח וכמש"כ צ"מ שם, אלא שיש לפרש דהיינו כל"ק דחמים ושעורים נמי צעו ראית פני

בא"ד דהא דקאמר לעיל חלת נכרי בארץ כו' היה תרומתו נאכלת לזרים כו' היינו התם דתבואה של נכרי כו', כונתם דהתם מוכחין דתרומתו אסורה ש"מ מירוח עכו"ם אינו פוטר ואם איתא דאכילת קציע מיתסרא אף אם מירוח עכו"ם אינו פוטר, א"כ הרי שייכא ציה תרומה ולכן תרומתו אסורה, והנה תירצו לחלק דהיה של עכו"ם מעיקרא לא גזרו לאסור אכילת קציע כיון שלא היה מחויב ועומד להתעשר מעולם, והנה כ"ו לפי מה שפירשו דצרייתא דעכו"ם שהפריש פטר חמור כו' בגר שנתגייר איירי, ולפי זה איירי בגדלו ונתמרחו ברשותו וכן אידך צרייתא, אבל לדעת הרמב"ם דאף למסקנא לא גזרו בגדל ונתמרח ברשות עכו"ם והנך צרייתא מיתוקמו בגדל ברשות ישראל ומירוח עכו"ם וכמס"כ בכ"מ פ"א מה"ת ה"א בשם ריב"א, [ועי' חו"צ דמאי ס"ז סק"י], א"כ אדרבה מוכח בגמ' דאי לאו גזירה דבעלי כיסין היה שרי אף אכילת קציע, דאי לאו הכי ל"ל להזכיר גזירת בעלי כיסין כלל הא אף בלא גזירת בעלי כיסין תרומתו אסורה, שהרי חייב בתרומה ואסור באכילת קציע, [ולפי זה משמע קצת דאף הרמב"ן והרשב"א ס"ל כמו' דאף בגדל ונתמרח ברשות עכו"ם גזרו משום בעלי כיסין, שהרמב"ן בע"מ מ"א ז' והרשב"א בצרכות ל"א הזכירו נידון התו' אי מירוח עכו"ם פוטר אף לאכילת קציע קודם גזירת בעלי כיסין, [וכמס"כ אם נפרש דאמנם אף קודם גזירת בעלי כיסין היה אסור אכילת קציע ולפי זה מוכרח בסוגיא דאף בגדל ונתמרח ברשות עכו"ם איכא משום גזירת בעלי כיסין, וכמבואר בתו'], ושם לא פסיקא להו וכמו שנסתפקו בתו' לעיל ל"א א'].

בא"ד ומיהו לא יתכן פי' זה דבמס' תרומות פ"ט כו' וכי גזר משום בעלי כיסין בקציע כו', ז"ע אם לעולם בשל נכרי מותר אכילת עראי למה שנה התנא היתר זה בגדולין, וכן לשון א"ע"פ שפירותיו טבל משמע יותר דר"ל אף שפירותיו אסורין אף באכילת עראי כדין טבל מ"מ הכא אוכל, ובאמת בזרען עדיף טובא דדדבר שדרך זריעתו בכך מתעשר לפי כולו כדאמר לקמן ע' א' ומשמע שמתבטל לגמרי ופקע טבלו, ודוקא בשבולת ששתלה מיבעיא לן שם משום שאין דרך זריעה בכך, וכמס"כ לעיל א' ד"ה ויש, וגם אף אי בכל זרעים מיבעיא לן וכדמשמע בר"ש תרומות שם, מ"מ בגזירת בעלי כיסין שייך לחלק דבחזר עכו"ם וזרען ליכא משום גזירת בעלי כיסין לאסור עראי מחמת טיבולן הקודם וכמס"כ בר"ש שם, וא"כ אחרי שלא מצאנו היתר אכילת עראי אלא בחזר וזרען מניין לנו לחדש דלעולם הדין כן, וכן ברמב"ם סתם דמירוח עכו"ם חייב במעשר מדרבנן וסתמו כפירוש דמדרבנן דינו כמירוחו ישראל ואסור אף אכילת עראי, ונראה דאחרי דהר"ש מספקא ליה והרמב"ם פשיטא ליה לחומרא, הכי אית לן למינקט, [ואף שבתו' שלנו לא הזכירו דחייב הר"ש], וגם לא מצאנו חילוק בין עראי לקציע דדבר שנגמר חיובו ואינו עמיד להתחייב יותר, ואחרי שממתי' אין הכרע וכמס"כ הר"ש לית לן מהיכן למילף להקל.

בא"ד וקצת יש דוחק לפי' זה כו', כונתם ז"ל דבגזירה דבעלי כיסין שייך טפי לחלק בין היה מתחלתו של עכו"ם להיכא שהיה של ישראל ומירוחו עכו"ם, דגזירת בעלי כיסין היא שםא ימכור הישראל לנכרי קודם מירוח, ובגדלו ציד נכרי לא שייכא הך גזירה, ואף שאפשר למכור לנכרי קודם הבאת שליש ולחזור ולקנות ממנו לאחר הבאת שליש וכן קודם מירוח ולחזור ולקנות אחר מירוח, מ"מ משמע להו דכולי האי לא חיישינן, (א"נ אולי כל שהיו של ישראל במחזור גזרינן, ודוקא בלא היו של ישראל כלל במחזור בזה הוא

שם אמר רבא דר"י אדר"י קשיא דרבנן אדרבנן ל"ק כו', לכאורה בלשון זה ראוי לשמש לחדש תירוצו אחר גם דר"י אדר"י, דאל"ה הוה ליה למימר התינוח דר"י אדר"י אלא דרבנן אדרבנן מאי איכא למימר אמר רבא הוא ענמו מחזר כו', ולמש"כ לעיל דעיקר מאי דקשיא ליה הוא הא דרבנן ור"י החליפו שיטתם, ניחא דלפי זה צמח שמתוך דרבנן אדרבנן דמשום שמחזר עליו לשורפו לא חיישינן, ניחא נמי דל"ק דר"י אדר"י, דשפיר יש לחלק בין חמץ לחדש מכמה טעמים, וכמש"כ לעיל, ונקט כדשינין משום דקושטא הוא דחשש דאחי למיכל נחמדש רק בחמץ משום דלא בדילי מיניה, ומיהו בתירוץ דר"י אדר"י דחדש בדילי אכתי לא נתיישב קושיא דרבנן אדרבנן, דאדרבה איכא למיפוך דבחמץ דלא בדילי לא חיישי וחדש בדילי חיישי, וצוה ניחא דכד משני רבא שאני חדש מתוך שלא הותר לו אלא ע"י קטוף זכור הוא לא פריך דאכתי קשיא דרבנן אדרבנן, דכיון דאיכא טעם מיוחד לר"י דמיקל התם טפי מרבנן, תו י"ל דרבנן החמירו בחמץ משום חומרא דכל יראה, או משום דמנחות צדיקה רמיא עליה, משא"כ חדש דהנידון במילי דרשות או שום טעם אחר, ומיהו ע"כ אין לדקדק בזה דגם בכתובות כ"ד א' ובסוטה ח' א' ועוד כמה דוכתי נקטו לשון זה אף דלא חידש תירוצו אחר דר"י אדר"י, אצל מ"מ עיקר הדברים יש לקיים בטעמיה דאב"י דלא חש לתרץ דרבנן אדרבנן, לא כאן ולא בכתובות שם, ולפי זה גם בשינוי דחדש בדילי מיתרצי תרתייהו לאב"י, וכן התם בתירוצו דצדמאי הקילו, והיינו דר"י סבר הכי ורבנן לא ס"ל, ותו לא קשיא דאיפכא שמעינן להו. (פסחים י"א א').

שם רב אשי אמר כו' קמח וקלי תנן כו', נראה דטעמיה דרב אשי משום דחטים ואינן סתמא אינם עומדים לאכילה כמות שהם, ואכילתם עראי וקל להזהר, ונקט קמח וקלי לדוגמא דהנך לא חזו כלל, וה"ה אינן שאינם עומדים לכתחלה לאכילה כמות שהם, משא"כ חמץ, וגמ' לא ניחא להו לחלק בהכי דמ"מ זימנין דכוסס חטה, והרי בקרא וקטפת מלילות, ועי' ברכות ל"ו ב' רש"י ד"ה כס ושם ל"ז א' הכוסס את החטה. (פסחים י"א א').

שם בזמן שאין ציהמ"ק קיים האיר מורח מתיר, יש לעי' בזמן שציהמ"ק קיים ולא הקריבו

והנה לא נתפרש בדצריהם איך תתישב סוגיין לפי מה שכתבו לדחות פי' הר"א ואמנם לא שרינן דדר' אושעיא אלא לבהמה, ואם איחא דמשום בעלי כיסין לא גזרו אלא באכילת קציע אצל אכילת עראי שרי א"כ מאי האי דפרכינן תרומה נמי, ואולי במידי דמאכל בהמה גזרו אף לבהמה משום בעלי כיסין אף דמאכל אדם מאכיל לבהמתו דחשיב עראי וכן לאדם נמי שרי עראי, והא פריך דאפשר כדר' אושעיא ואמאי גזרו במאכל בהמה לאסור לבהמה, ופשיטא לגמ' דהא דר' אושעיא אף במאכל בהמה שרי, ומשני לה שפיר, א"נ אפשר אמנם דכוונתם להכריע מכח מתני' זו כחירון הר' אפרים דאמנם אף לאדם שרי אף אכילת קציע, [ואף שדקדקו על זה לעיל ולא הוזכר בדצריהם יישוב, מ"מ אפשר ליישב, עי' רמב"ן ע"ז מ"א ב' ורשב"א ברכות ל"א], ולפי זה לפי תירוצו קמא דבמידי דמאכל בהמה קשיא ליה, ע"כ דגזרו אף באכילת עראי, ובפסחים ט' א' לא הזכירו אלא תירוצו זה. (שם).

תוד"ה כדי אצל בטבל טהור מדליקין כו', א"ה, עי' מש"כ בדעת רש"י ושאר ראשונים בזה בחו"צ דמאי סימן א'.

תוד"ה ינק ולש בפורים, צ"ע דקודם קמיאיה אין ללוש שאין להוסיף מים במדת הקומץ, עי' לעיל כ"ד א', וגם למה ללוש קודם הקטרה שהרי עלולה להחמיץ שאין לאפות קודם הקטרה, דהא צמנחת סולת איירינן דשאר המנחות גם נאפות קודם יציקה. (הערות).

תוד"ה ינק תימה דלא תני מלח, צ"ע דהכא לא עסיק בסדר המנחות, תדע שלא הזכיר מתן כלי והולכה, ורק משום דבעי למיתני תנופה הזכיר את העבודות שקודם תנופה ושאל"כ והזכיר הקמיא וההקטרה שהם עיקר הקרבן. (הערות).

ס"ח א' קוצרין בית השלחים שבעמקים כו', נראה דאף אם אירע שאין עומר אלא מבית השלחים דנמי מותר לקצור, ואע"ג דהוה ליה ממקום שאתה מביא, דקרא אית לן לפרושי כפי עיקר מלותו, וכיון דלפי עיקר מלותו הוא ממקום שאינו מביא, לא קאי על זה ראשית קצירכם. (פסחים י"א א').

והדברים כפשוטן דלא מן החדש לא קאי אלא אמנחות ומנחת נסכים ולא על נסכים, דשם חדש הוא ידוע שהכוונה לחמשת המינים כמש"כ בהלכות מ"א, ולא יתכן כלל לכלול כלשון זה יין ושאר פירות, וכ"כ בפ"ז מתמו"מ הי"ז כבר ביארנו שאין מביאין מנחות ולא מנחת נסכים ולא זכורים מן החדש קודם הבאת העומר כו', הנה הוסיף כאן לשון מנחת נסכים, לפי דאיירי רק בחדש, ובהלכות א"מ דאיירי גם בטבל ומדומע ועוד נקט סתם נסכים, ואיסור להביא יין נסכים מן החדש קודם לעומר ושתי הלחם ששינו לקמן פ"ד ז' לא הזכיר הרמב"ם לפי שאין הדבר צהוה כ"כ שאין העגבים מקדימין להתבשל כ"כ, והרי צריך גם שישהה היין ארבעים יום, ולענין זכורים הזכיר בפ"ז מזכורים ה"ו שאין מביאין זכורים קודם לעזרת, וז"ע בכ"מ בה' א"מ שם שכתב דלא מן החדש קאי לא אמנחות בלבד אלא גם על נסכים כמבואר בפרק כל קרבנות הציבור, וכי"ל יתכן לשמש כלשון חדש על יין, ובפרט שמסיים מפני שהוא מצוה הבאה בעצירה, הרי מפורש שהמדובר בזכרים אסורים, וכן בחו"ט במתניתין נמי נקט דהרמב"ם לא פסק כרב נחמן בר יצחק ואף נסכי יין אם הביא מן החדש קודם לעומר פסולין, והדבר תימא דלא מנאנו מאן דפליג ארב נחמן בר יצחק וכמש"כ לעיל, וגם סוגיא דלעיל ה' ז' כוותיה אלא, אח"כ ראייתא בזה"ו שכבר חלק על התוי"ט ע"ש.

הא דקתני מתני' אם הביא פסול אמנחות ומנחת צהמה קאי, אבל אזכורים אין סברא שיפסלו, ורק שלא נתקדשו, וכיו"צ פרש"י זצח"ס פ"ח א' דהא דאמרינן התם דקדשו ליפסל לא קאי אזכורים, ורק אם הביא לא קידש, והנה קריאת שם זכורים הוא במחזור מיד שזיכרו הפירות, וזה אף קודם העומר וחייל עלייהו שם זכורים, וז"ל דה"מ בפירות האילן שמותרים באכילה, אבל חטים ושעורים דרכיז עלייהו איסור חדש, אינם מתקדשים קודם העומר, ומיהו במנחות לא מסתבר שלא תחול עליהם קדושת פה קודם העומר, כיון דיכול להמתין ולהביאן אחר העומר, וגם אם הביא פסול היינו שקידשם בכלי וכמו שפרש"י בזבחים שם, אבל עד שלא קידשו בכלי לא למדנו בזה כלום, וממילא קדשי, וא"כ דכוותה גבי זכורים נראה דחלה עליהם קדושת זכורים, והא דאם הביא

עומר אם גם בזה אמרינן איגלאי מילתא דהאיר המזרח התיר, או דצוה רק עם עצור היום הותר, וז"ע. (הערות).

במש"פ רש"י האיר המזרח הנן החמה, ולא פירש עמוד השחר, א"ה, ע"י מש"כ לעיל מ"ג ז'.

שם עד הביאכם למנוה, צמו' לעיל ה' ז' כתבו דהיינו מנוה מן המוצחר, ונראה דקרא מתפרש כאילו הוי כתיב עד יום הביאכם העומר, דממילא מובן דהיום מתיר, אבל עיקרו משום שמביאין בו עומר וסברא הוא דראוי להמתין להקרבתו. (הערות).

ס"ח ב' בשיטת ר"י אמרה כו' התם ר"י הוא דקא טעי כו', ק"ק מנ"ל לרנצ"י לומר דר"י קא טעי, ולא משמע דקבלה היתה צידו, ושמא פשוט ליה דאין מקום לגזור מחלוקת היום משום חששא רחיקא דאיכני בלילה, ור"י לא נתחייב לדחוק בלישנא דהתקין ושפיר קאמר לפי מאי דס"ל, וע"י תוד"ה בשיטת, ובערוך לנר סוכה מ"א.

מתני' אין מביאין מנחות וזכורים ומנחת צהמה קודם לעומר אם הביא פסול קודם לשתי הלחם כו', הא דשנה התנא לזכורים בין מנחות למנחת צהמה הוא לאורויי דאיירי בחטים ושעורים ולא בשאר מינים דזכורים, והיינו כרב נחמן בר יצחק דאמר לדברי יהודה בר נחמיה נסכים זכורים שהקריבין קודם לעומר כשירין, ולא אשכחן בגמ' מאן דפליג אהא דיהודה בר נחמיה, ור"ט שתק לפי שקיבל דבריו, וכן ר"ע לא הוכיחו אלא על שזהב פניו שהשיב תשובה נכחת, וכן אמרינן לעיל ה' ז' דאר"ל דאם הביא בששה עשר קודם לעומר כשרין דהאיר המזרח מתיר, ואם גם ציין ושמן פסול קודם לעומר, א"כ אף בששה עשר יש לאסור, דציין ושמן אין ענין בהאיר המזרח.

והרמב"ם בפ"ה מא"מ ה"ט כתב לשון זה אין מביאין מנחות ונסכים לא מן הטבל ולא מן החדש קודם לעומר ולא מן המדומע ואז"ל מערלה וכלאי הכרם מפני שהיא מצוה הבאה בעצירה כו' ואם הביא לא נתקדשו כו' אבל נתקדשו להפסל כו', [ומקורו מן התוספתא שהביא בכ"מ ומסוגיא דגמ' זבחים פ"ח א' ע"ש],

פסול יש לפרש דלא קידש ולא קיים מצות זכורים, וינטרן לחזור ולהביאם לאחר העומר או עזרת, א"נ מדרבנן נפסלו ולא יועיל לחזור ולהביאם אח"כ, משא"כ קודם לשתי הלחם אם הביא כשר, ואין צריך לחזור ולהביא כדאמר בירושלמי סוף"ד דחלה דרק משום שמא יקבע הדבר חובה לא קיבלו מהם, והוצא צ"ש שם, ומיהו הרמב"ם בפ"ג מזכורים ה"ו פסק דכל המביא קודם עזרת אין מקבלין ממנו אלא יניחם שם עד שתבוא עזרת ויקרא עליהן, והוא מן התוספתא, ובפ"ז מתמו"מ ה"ז העתיק משנתנו כלשונה דקודם העומר אם הביא פסול וקודם לשתי הלחם אם הביא כשר, וצ"ל דזהו עיקר הדין, ובהלכות זכורים שנה דמ"מ גם קודם לשתי הלחם מוריין ליה להשאירם עד אחר עזרת, א"נ דמשום קריאה מוריין ליה לעכבם עד אחר עזרת, אבל ההבאה כשירה אף קודם עזרת, וכדין לא קרא דאין קריאה מעכבת, אבל בירושלמי חלה שם לא פירשו הא דלא קיבלו מהם דמשום קריאה הוא. (זכורים ס"ד סק"א).

שם אין מביאין מנחות וזכורים ומנחת זבחה קודם לעומר ואם הביא פסול, הך אם הביא היינו משקידשם בכלי שרת, וכדאמר זכחים פ"ח א' דקדשו ליפסל, אבל סיפא דקודם לשתי הלחם לא יביא ואם הביא כשר, יש להסתפק מה נקרא הביא, אם משקידשם בכלי שרת, או דרק אם הקריבם כשרים, אבל אם רק קידשם בכלי שרת תעובר נורתם וינאלו לבית השריפה, ועי' בספר מרן זללה"ה סי' מ"ג ס"ק כ"ז.

שם קודם לשתי הלחם לא יביא אם הביא כשר, חנן בזכורים פ"א מ"ג אנשי הר זבועים הביאו זכוריהם קודם לעזרת ולא קבלו מהם כו', ולשון זה מתפרש שהביאום לעזרה ולא קבלו הכהנים מהם לעשות בהם תנופה והנחה, דאם עדיין לא הביאום לעזרה היה ראוי לומר בקשו להביא זכוריהם קודם לעזרת, והיינו דפריך עלה בירושלמי שלהי חלה מהא דחנן במתני' דקודם לשתי הלחם אם הביא כשר, וכיון דאם הביא כשר הרי כשהביאום כבר לעזרה ראוי לעשות בהן כמזותן תנופה והנחה, ומשני שחששו שלא יקבע הדבר, לפי שאנשים גדולים היו ויש לחוש שיסמכו עליהם לעשות כן לכתחלה, או שהיה הדבר בפרסום, כ"כ הר"ש שלהי חלה.

ברמב"ם פ"ג מזכורים ה"ו אין מביאין זכורים קודם לעזרת כו' ואם הביא אין מקבלין ממנו אלא יניחם שם עד שתבוא עזרת ויקרא עליהן, צ"ע דהא בירושלמי שלהי חלה הקשו אמתני' דאין מקבלין מהא דחנן מנחות ס"ח ב' דקודם שתי הלחם אם הביא כשר, ומשני דשנייה היא שהדבר מסויים שמא יקבע הדבר חובה, ופי' הר"ש שהיו אנשים גדולים וילמדו מהם או שהיה הדבר בפרסום, ולפי זה נסתם אדם אם הביא קודם עזרת מקבלין הימנו, ובפ"ז מתמו"מ ה"ז הביא רבנו הא דקודם לשתי הלחם אם הביא כשר, ובאמת יש מקום עיון בעיקר קושית בירושלמי, דהא שפיר אפשר לכתחלה אין מקבלין מכל אדם, דלמה זה יפסיד מצות קריאה, א"נ אף במביאין ואין קורין כיון לכתחלה אין להביא קודם עזרת, למה זה נקבל לכתחלה בזמן שאפשר לומר לו להמתין, והא דאם הביא כשר יתפרש אם אירע שהביא וקיבלו ממנו, או באופן שאי אפשר לו להמתין, ואין לומר דכל שכבר הביא לעזרה כיון שכבר חייל עליהו דין זכורים לענין מיתה וחומש, כבר נקבעו בדין הביא קודם עזרת ואף אם ימתין עם ההנחה כבר לא יוכל לקרא, דבהדיא תניא בתוספתא כמ"כ רבנו שאם הביא ימתין עד שיבא עזרת ויקרא, וכן בירושלמי דלעיל לא דיינין אלא אם צריך הנחה פעם אחרת, אבל משמע דיכול לחזור ולהניח ולקרא, ונראה דרבנו מפרש הא דאמרו שנייה היא שהדבר מסויים כו', דר"ל דכל זכורים הוא דבר מסויים ר"ל מפורסם כמ"ש הר"ש, ולפיכך אע"ג דמן הדין אם הביא כשר אפילו הכי הנהיגו שלא לקבל, שלא יבאו לטעות דמביאין לכתחלה, ואפשר דקדק כן מן התוספתא דקמני סתמא ואם הביא ימתין עד שתבא עזרת ויקרא עליהן, ומשמע דלכל אדם מוריין להמתין ולאו דוקא לאנשים חשובים, ומשה"ק דתיפוק ליה משום מצות קריאה ומשום הלכתחלה שאין מביאין, ומאי אינטריך לטעמא דמסויים, י"ל דאף בגוונא שהרבה מן הפירות עלולים להפסד עד עזרת נמי אין מקבלין, ואע"ג שכבר נתקדשו בדין זכורים ע"י ההפרשה וההבאה, וזה אי לאו טעמא דפרסום היה ראוי לחשוב כדין דיעבד דאם הביא כשר, שלא להפסיד הזכורים, א"נ משמע לגמ' דמהא דקמני סתמא אנשי הר זבועים כו' ולא

דילפינן עיכוזא הוא רק בצירוף מה שנאסר להדיוט, והיינו דהזכיר הותר מכללו, ומיהו לכתר דילפינן עיכוזא אף לגבזה קודם לעומר, באמת איכא גס משום ממשקה ישראל על זה, והיינו דלעיל ה' א' מיייתין איסורא דממשקה ישראל על קודם לעומר. (הערות).

שם בעי רמז"ח שתי הלחם מהו שיתירו שלא כסדרן, א"ה, עי' מש"כ בזה לקמן פ"ד א' ד"ה ולפמש"פ.

תוד"ה בשיטת דבסוף לולב הגזול, אולי צ"ל בסוף. בא"ד ור"י ורש"ל דהכא לא מצי סברי כההוא שינויא, צ"ע למה, אם לא משום הך קושיא דמשום מנזה ליקום וליגזור, וצ"ע. (הערות).

תוד"ה לא תימה דנקט האי לישנא דהוה ליה למימר קודם לעומר אסור משום דבעין ממשקה ישראל כו' ויילף קודם לשתי הלחם מקודם לעומר כו', צ"ע בזכותם ז"ל דאם קודם לעומר הפסול הוא משום ממשקה ישראל, א"כ איך אפשר למילף קודם לשתי הלחם מקודם לעומר, ובעיקר קושיתם אפשר לומר דמדלל קתני מחני' אין מציאין מנחות מן החדש אלא קתני קודם לעומר, משמע דלאו משום איסור חדש הוא, דמתפרש דומיא דקודם לשתי הלחם, דאין פסול בגופו משום ממשקה ישראל, ורק משום קודם לעומר פסלינן, ואף מחו"ל למ"ד דאין נוהג חדש בחו"ל, נמי אם הביא קודם לעומר פסול, ואהא הוא דקשיא ליה לר"ט מאי שנא קודם לעומר מקודם לשתי הלחם, וע"ז משני יהודה בר נחמיה דקודם לעומר חמיר טפי דאית ביה נמי איסור להדיוט, משא"כ קודם לשתי הלחם, ומ"מ אפשר לקיים גם לפי זה הא דרב נחמן בר יצחק דזכורי יין לנסכים כשרים דדיעבד אף קודם לעומר, דכיון דמין זה לא נאסר להדיוט הרי הוא קיל טפי, אצל לפי זה ראוי שיהא קיים למסקנא דאף חדש דחו"ל למ"ד דמותר מן התורה דמ"מ יהא פסול דדיעבד קודם לעומר, וזה נסתר לכאורה מהא דס"ל לר"ל לעיל ה' ב' דכל המנחות כשירות דדיעבד בט"ז שחרית קודם הקרבת העומר, ואמאי כשירות קודם העומר, נהי דהאיר המזרח מתיר וליכא משום ממשקה ישראל, אצל מ"מ משום קודם העומר ראוי לפסול, אלא ודאי דכל דליכא איסור חדש ליכא פסול משום קודם לעומר, וי"ל דיש לחלק דבהאיר המזרח אם

קיבלו מהם, משמע דאף שהיו ציניהם שלא יכלו להמתין, אפילו הכי לא קיבלו.

ואפשר דגם אנשי הר נבועים ידעו שאין מציאין קודם לעזרת, דלא משמע דכל אנשי הר נבועים נשתנו מכל ישראל ולא ידעו זמן הזכורים, אלא שהיתה שעה נריכה לכך ומשום דאם הביא כשר לכך הכריעו להביא מחמת הדחק, ואפילו הכי לא קיבלו מהן משום שהיה הדבר מפורסם, אצל כל אדם שלא בשעת הדחק הדבר פשוט שאין לקבל ממנו, משום הלכתחלה ומשום קריאה, והיינו התוספתא ודברי רבנו, [אצל אין נראה לומר לאידך גיסא שאנשי הר נבועים חלקו על עיקר הדין דאין מציאין קודם עזרת, וכדמשמע קצת מהא דמסיים במתני' מפני הכתוב שבתורה, חדא דלא משמע שהיו חכמים שראויים לחלוק, ועוד דא"כ היה ראוי להם לחזור בהם כששמעו מסנהדרין שאין מציאין קודם עזרת, ולשון לא קיבלו מהם ל"מ שחזרו בהן].

ולשון רבנו יניחם שם, וכן לשון התוספתא ימתין עד שתבא עזרת ויקרא עליהן, משמע דמשאירם בעזרה, ואפשר דלא רצו שיוציאום ויחזרו ויציאו, דפעם אחת הוא מציא, ואחת למיטעי שיכולים להביא שתי פעמים, וצ"ע. (בכורים ס"ד סק"ה).

גמ' מה בין קודם לעומר לקודם שתי הלחם כו' לדברי יהודה בר נחמיה נסכים זכורים כו', משמע דלר"ט אף נסכים זכורים אם הביא קודם לעומר פסול, וא"כ שפיר הקשה ר"ט, מה בנסכים זכורים בין קודם לעומר לקודם לשתי הלחם, ומ"מ עדיין יש מקום לדקדק ליהודה בר נחמיה למה לא השיב לו ממשקה ישראל וכמשה"ק תו', ותיירצ' לא נתבאר, ואפשר דמשום ממשקה ישראל אין לפסול קודם לעומר, לפי דטעם ממשקה ישראל שייך על דבר מגונה הנאסר להדיוט דכש"כ שיש לאסרו לגבזה, אצל קודם לעומר דאיסורו להדיוט משום דראוי להקדים לגבזה, איסור זה לא שייך בשמקדים לגבזה, ולכן ע"כ דמזכורים או מראשית קצירכם ילפינן עיכוזא אף לגבזה קודם לעומר, ולא משום ממשקה ישראל, וממילא גם לענין זכורים משאר פירות, ושפיר פריך ר"ט מה בין קודם לעומר לקודם לשתי הלחם, וגם יהודה בן נחמיה מודה בזה דאיסורו מיוחד, אלא דסבר דהא

מסתבר שיעשה התנופה וההנחה בחולין בעזרה, אבל אכתי י"ל דבידו לפדות עדיף, ואהא קשיא ליה לר"ט מה בין קודם לעומר לקודם לשתי הלחם, ושמעתי שכבר כ"כ בשפ"א, אבל אהא נמי איכא לאקשווי אמאי לא משני דגם בצבורים צעי הבאה בשעה שהם ראויים.

ונראה דאף למ"ד חדש בחו"ל דאורייתא נמי איכא לאשכוחי נפקותא לאסור משום קודם לעומר דיעבד, כגון שנתערב מיעוט חדש ברוב יסן, דמשום ממשקה ישראל ליתא דהא מדאורייתא בטל ברובא, אבל משום איסור חדש קודם לעומר איכא, דסו"ס אין כאן עשרון יסן, וע"י הביטול לא נעשה החדש כישן, ול"ע. (בכורים ס"ד סק"ה).

ס"ט א' צבורים לפירא כו', עי' מש"כ בזה לקמן פ"ד א' ד"ה ולפמש"פ.

שם צעי רמז"ח שתי הלחם הנגה שריא או חנטה כו' אלא הנגה דעלה וחנטה דעלה מי הוי כי השרשה או לא תיקו, נראה דבגפנים קמיבעיא ליה שנושרים כל עליהן, אם סגי צמה שהעלין הנזו או חנטו קודם לשתי הלחם להחיר להביא מענניהם קודם שתי הלחם של שנה הבאה, או דהנצת וחנטת העלין לא הוי כהשרשה דעננים ואינם ניתנים עד שתהא הנצת האשכול, והרמז"ס צפ"ז מהלכות תמו"מ ה"כ העתיק הך בעיא לענין תבואה למנחות, ולא נתפרש דהא משנשרשה הותרה אף קודם הנצת עלין, דהנצת עלין ודאי לאחר השרשה הוא, ואין לומר דשתי הלחם לא שריין בהשרשה, דהא פרכינן השתא השרשה שריא הנגה וחנטה מיבעיא, וכן אמרינן לעיל מהנך דאשרוש קודם לשתי הלחם כו', אלמא דשתי הלחם נמי בהשרשה שריין. (בכורים ס"ד סק"ה).

שם לא צריכא דחצדינהו וזרעינהו כו', דוקא זרעינהו דביטולן לשם לעולם, אבל הטמינס בקרקע ודאי לאו כלום הוא, ועומר מתירן ונשבעין עליהם. (הערות).

שם והאמר רבא כל דבר שבמדה כו', נתבאר בחו"צ צ"מ נ"ו א'.

שם אלא למנחות פשיטא דלא הקריצוה נא לפחתך, מדלא פסיל אלא משום הקריצוה נא לפחתך, משמע דכל תורת חיטים עלייהו, כגון לענין חלה וברכת המזון וחמץ ומלה, [ומשמע נמי

הוא מתיר הרי הותר מכללו אלל הדיוט ודמי ממש לקודם לשתי הלחם, אבל קודם ט"ז שעדיין לא הותר מכללו אלל הדיוט שפיר פסלינן משום קודם לעומר אף בשל חו"ל דליכא משום ממשקה ישראל, ואם נימא דחדש בחו"ל למ"ד לאו דאורייתא יש לדמות לין ושמן דאמרינן דעדיף מהותר מכללו דלא נאסר מעולם, ויש להכשיר דיעבד קודם לעומר אכתי איכא נפקותא בזה דמתני' קפסלה משום קודם לעומר, בתערובת חדש וישן דליכא משום ממשקה ישראל כשהרוב ישן וכמ"ס להלן, ומ"מ מיפסל משום קודם לעומר.

ובפרש"י כת"י לקמן פ"ד צ' פירש דחדשה של שעורים דאמרינן התם היינו לאסור קודם העומר שהוא של שעורים, ולכאורה קשה אמאי אינטריך קרא להכי תיפוק ליה משום ממשקה ישראל, ולמש"כ דאף בשל חו"ל למ"ד דחדש בחו"ל לאו דאורייתא או בתערובת נמי אסור קודם העומר, ניחא דשפיר אינטריך קרא להכי, ומיהו אכתי קשה דתיפוק ליה משום קודם לשתי הלחם, דמשמע דאף של שעורים אסור קודם לשתי הלחם, [אף לפי פירוש זה של רש"י דקרא לאו לאסור של שעורים אתי], דסתמא שנינו העומר היה מתיר במדינה ושתי הלחם במקדש, משמע דכל מה שהתיר העומר במדינה מתירין שתי הלחם במקדש, ואין לומר דאחי לעיכובא, דא"כ מאי קשיא ליה לר"ט, [ושמא זו כונת חו' דקשיא ליה דנילף קודם לשתי הלחם דנפקא מחדשה מקודם לעומר דנמי נפק"ל מחדשה דמה קודם לעומר לעיכובא דאם לא כן א"צ קרא ה"נ קודם לשתי הלחם, ול"ע], וי"ל דרק לבתר דנפק"ל לאסור של שעורים קודם לעומר, אמרינן דגם קודם לשתי הלחם אף שעורים אסור, אבל אי לאו האי קרא לא הוי אסרינן של שעורים קודם לשתי הלחם, כיון שכבר הקריצו מן החדש של שעורים את העומר, וכמו שפרש"י לקמן שם.

גם י"ל דבצבורים לית לן למיפסל משום ממשקה ישראל בדבר שעמיד להיות מותר לאחר מכאן, [וכדחזינן בב"ב פ"א צ' דמקדישן ומציאן ואח"כ פודן, אלמא דלא איכפת לן צמה שהיו באיסור הקדש בזמן ההבאה, ומיהו י"ל דהתם לאחר פדיון חשיבא ההבאה, דפודן צפנים, משא"כ הכא הנידון כשיצאם מעזרה קודם הבאת העומר, ומיהו לא

אם נפסל מאכילה, או עד כמה שנשתנה לפנים חדשות, אבל לענין טומאה שפיר י"ל דר"ש ס"ל דבשינוי מסויים כבר נפיק מתורת בשר המת, וריב"ז צ"ע עיכול גמור, ומיהו שמא י"ל דלכו"ע על פי רוב מתעכל בשיעור שתפול לאור ותשרף, אלא דריב"ז חייש למיעוט דזימנין שוהה עד לעיכול, ור"ש לא חייש, אבל לפי זה ריב"ז מטמא מספק, ולכאורה ל"מ כן, ומיהו גם לאידך גיסא לא מסתבר לומר דשיעור מעט לעת וג' ימים בכלל נקצו בתורת ודאי כמדות חכמים, ובמשהו צ"ר מזה חשיב כודאי לא נתעכל, ועיין בתו' בכורות ז' ב' דאין זמן העיכול שוה לעולם, וי"ע.

(בכורות ס"ג סק"ט).

שם או"ד משום כחישותא, נראה דאין ר"ל משום שהחטים גרועים בעצמותן, דלא מלאנו פסול בכחושים אלא לכתחלה ע"י לעיל ס"ד א' וברש"י שם, ועוד דא"כ בעלמא הוה ליה למיבעיא בשיעור זה של כחישות, אלא כחישות הנעשה מחמת עיכול, כחישות מאוסה היא, ואיכא משום הקריבהו נא לפחתך אף בהלומחים מן המעוכלות, ויש להסתפק אם אף בחזר וזרע מן הלומחים בכלל צע"י.

(הערות).

שם כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה, בר"ש כלים פכ"ה מ"ט פירש כגון כופת שנחקק מאליו דאינו מטמא מושב עד שיחשוב עליו, וברש"י חולין י"ג א' כתב דמנא קליפת אגוז או רמון כמות שהוא וחישב לשמש בו ככלי, יורד לידי טומאה במחשבה, ובתוספתא פ"ה דפרה ופ"א ידידים תניא נמי בחוקק בלמת המים ונתלשה דנריך שיחשוב עליה, והנה כל אלו אין צורתם מוכחת על כלי, דיש ע"ז חקוקים שאין יושבים עליהם וכן אבנים חקוקים שאין משתמשים בהם כלל, וכש"כ קליפות, אבל אכתי לא שמענו בכלי גמור שעשאו קוף או שנעשה מאליו, אם נריך מחשבה, ומנאמי למרן זללה"ה צידים ס"ה סק"ה שכבר דן בזה עי"ש. (כלים ס"ג סק"א).

שם ואין עולין מטומאתם אלא בשינוי מעשה, לכאורה נריך ביאור איך מוכח מזה דלא הוי עיכול בכפיפה כמו בהויין, ונראה דכלי גללים אין תלוי בעיכול לחוד, שאין צורת החומר הסיבה להפלה גדולה כזו, כיון דהעיקר ראוי להיות תלוי

דהקריבהו נא לפחתך פוסל בדיעבד ומדאורייתא, דאי לא הכי אכתי חיצעי למנחות לענין דיעבד מדאורייתא], ולכאורה מזה מוכח דאין להמיר חטין שנמלאו בתרנגולת בפסח וכמ"כ בתוד"ה דכלע, דאיך יתכן שחטין שראויין למנחות שלא יהא בהן איסור חמץ, ועי' בר"ש ור"א שפ"א דאהלות שרמזו לזה, ואם נבא להשוות איסור וטומאה, ע"כ נריך לחלק בין חטין לבשר, או בין בליעה ואכילה, ונפרש בליעה דזאבים לאו דוקא וכמ"ש תו', או בין בהמה לבצלי חיים אחרים.

מש"כ תו' בשם רב האי לחלק בין איסור לטומאה, נקט בנודע ביהודה קמא יו"ד סכ"ו דמדברבנן קאמר דהחמירו לענין אכילה, ואין הדברים נראין דפשטא דמתניתין בכורות ז' ב' דדג טהור שכלע דג טמא אסור באכילה לפי שאינו גידולו מתפרש מדאורייתא, ובתורת כהנים מסמין לה אקרא כמו שהציאו תו' בכורות שם, וסברת החילוק בין איסור לטומאה נראה דהוא משום דלענין טומאה צ"ע חשיבות, וכדחזינן דפחות מכזית מן המת אינו מטמא, וה"נ בעיכול נתבטלה חשיבותו, ועי' נדה נ"ה לענין יבש, משא"כ איסורי אכילה כל שראוי לאכילה הרי הוא באיסורו, והנה כוית מן המת שנתנוהו בדבש ונהפך לדבש, [כדברי הראשונים ז"ל עי' רא"ש פ"ו דבכורות סל"ה ובתרא"י שם], פשיטא שאינו מטמא, וזכר לדבר נדה ע' ב' ג' דברי בורות כו' מת מטמא ואין נציב מלח מטמא, ואילו לענין היתר אכילה הדבר נריך ראה להמיר [כמ"ש הרא"ש שם], ועוד דלענין טומאה כל שפנים חדשות באו לכאן אינו דין שיטמא, משא"כ לענין איסור אכילה כל שיוצא מן הטמא הרי הוא אסור, אף שהוא פנים חדשות, וכן ביצה שנעמאה הרי פשיטא שהולד הנוצר ממנה טהור דלאו צר קבולי טומאה הוא, ואילו לענין היתר אכילה צע"י בתמורה ל"א א' לטעמא דאימת גדלה לבי מסרחה כו'.

ובן פלוגתא דר"ש וריב"ז בפ"א דאהלות מ"ז בעופות ובדגים אם צ"ע מעט לעת או כדי שתפול לאור ותשרף, לא מסתבר לפרש דפליגי במציאות במהירות העיכול, אלא יש לפרש דפליגי בשיעור העיכול, דהיינו באיזה שיעור חשיב כנשתנה, ולענין אכילה לא מסתבר שיהיו נחלקים בהפלה גדולה כזו, כיון דהעיקר ראוי להיות תלוי

למי שצא ללקחם ממנו, וכל שידיע אינם שוין אלא דמי עזים, וכי בשביל שאינהו ללוקח יתחייב לשלם לו יותר, ושמא לפירוש הר"ח כהן דטעמא דתרומה משום שנתחללה, מצי איירי אף בידוע שהקיאוא, ומ"מ תורת אוכל עליה כדמחייבין חולין ק"ג ב' משום הנחת גרונו, וס"ל לתו' דהנוטלן לאכלן ראוי שישלם דמי פירות, כיון שידוע ומ"מ צא לאכלן, אצל גם בזה י"ל דכיון דסתם צנ"א מאיס עלייהו האי אוכל, אינו שוה אלא דמי עזים, אף לזה שצא לאכלו, ואף דתורת אוכל עליה, וצ"ע, וצתו' הרא"ש שם הקשה דאף בהאכלים למי שידוע שהקיאן נמי ינטרך לשלם דמי פירות כיון שהיה יכול למכרן למי שאינו יודע שהקיאן, משמע דרשאי לעשות כן, ושמא ר"ל שימכרם לנכרי דאונאתו מותרת, ועי' נתה"מ סי' ר"ז סק"ח, והכא עדיף דמי שאינו יודע הרי באמת נהנה בכל שוין, וצ"ע. (חולין ע"א א').

בתו' חולין ע"ב א' ד"ה כי כתבו וי"ל דכולה מילתא דריש רבה מן האוכל את נבלתה כו' דטהור אפילו לאכול בתרומה ונוגעת בטומאה שבמעיה ואסור לטמאה, והקשה מרן זללה"ה ביו"ד סי' רי"ד הא אמרינן כריתות ז' א' דכהן שסך בשמן של תרומה בן צתו ישראל מתעגל בו ואינו חושש שכבר נתחללה, וה"ל כשצבעה איכא למימר שכבר נתחללה, ועי' בתו"י יומא פ"א א' ד"ה זר דמשמע דלא ס"ל שע"י בליעה כבר נתחללה התרומה, שהרי פירשו הא דזר שצבע שזיפין של תרומה בשנפסלו מאכילה, ואם איתא דצבליעה כבר נתחללה קדושת התרומה אף כשעדיין ראוי לאכילה, א"כ אמאי נקט לה בגוונא שנפסלה מאכילה, ולא נקט לה בגוונא שלא נפסלה עדיין וישלם השני דמי פירות לראשון, אלא ודאי דכל שראוי לאכילה לא פקע קדושת תרומה ממנה, ויש לפרש הטעם דלא דמי לכהן שסך בשמן של תרומה דבן צתו ישראל מתעגל בו, דהתם כבר נגמר שימוש השמן ע"י סיכתו ושפיר פקעה קדושת התרומה שבו וכמ"ס בתו"י כתובות ל' ב', משא"כ צבליע שזיפין הרי כל זמן שלא נתעכלו לא נגמר שימושן, ועי' בתו' הרא"ש יומא שם, ויש לפרש דהתו' בכאן אזלי לפי שיטתם שם דכל זמן שלא נתעכלה התרומה עדיין בקדושתה קיימא, ושפיר מוכח מהא דמותר לאכול תרומה אחר נבלה,

לגמרא דצכפיפה אין ענין המיאסותא דעיכול, וממילא אין עולין מידי טומאתן בלא שינוי מעשה. רש"י כאן פירש אין עולין מטומאתן אם נטמאו, ונראה דלפרושי רהיטת הלשון נקט כן, אצל ודאי גם אין עולין מתורת קבלת טומאה בכלל עיקר פירושא דמתני'. (הערות).

תוד"ה פיל מ"מ הוה ליה למידק עלה כדדייקין הכא מההיא דעולא, ר"ל דהוה ליה למישקל ולמיטרי בסברות הנידון אם הוצין דומין לבשר או לעצמות, ומתוך שתיקותו הו' סבר ראצ"א דלאו נורבא מרבנן הוא, אצל אין הכונה מהא דעולא דוקא, דאטו אי לא שמיע ליה דעולא לאו נורבא מרבנן הוא, (עי' גיטין ו' ב'). (הערות).

תוד"ה דבלע זר שבלע שזיפין של תרומה כו', א"ה. ראיתי להעתיק מש"כ בזה בחולין. ע"א א' נהי דלא חזיא בפניו שלא בפניו מייחזיא חזיא ליה, לכאורה נראה דר"ל דכיון דראוייה למי שלא יודע שבלעה, הרי תורת אוכל גמור עלי' וראוייה לגר, דמה שנמאסת לידוע אינו פוסלה מתורת אוכל, דאיסטיניסות היא, והאוכל תורת אוכל עליו, ולא פקעה טומאתו ממנו, ולכאורה ה"ל הו"מ למימר דמייחזיא חזיא לעצמו כדאמר חולין ק"ג ב' דאכל חצי זית והקיא וחזר ואכלו חייב שהרי נהנה גרונו בכזית, אלא דעדיפא קאמר דגם לאחרני חזי, ושמא מה דחזי לעצמו לא משוי ליה תורת אוכל.

אבל בתו"י יומא פ"א א' ד"ה זר צהא דאמרינן התם דזר שבלע שזיפין של תרומה והקיאן ואכלן אחר דשני אין משלם אלא דמי עזים לראשון, הקשו מההיא דנהנה גרונו בכזית, ותיירו דהתם מייירי שלא בפניו שלא ידע שהקיאן, ומשמע דאף לגבי ידידה נמי לא חשיב אוכל אם יודע שהקיאן, אף כשצא לאכלו, למאי דלא פירשו שם דתרומה שאני משום שנתחללה כפי' ר"ח כהן שם, וצ"ע.

עוד הקשו שם בתו"י וכן בתו' הרא"ש דאם איירי בשלא נתעכלו עדיין ולא נפסלו מאכילה, ורק משום שכבר נתחללה התרומה לכך אין משלם דמי תרומה אלא דמי עזים, דא"כ הו"ל לשלם דמי פירות ולא דמי עזים, וצ"ע דהא למי שידוע שכבר צלעם והקיאן אינם שוים אלא דמי עזים, ומה בכך שהאכלים למי שלא ידע, אצל הרי חייב הוא להודיע

שאין טהרה בלועה מקבלת טומאה מטומאה בלועה. (חולין ע"ב א').

בא"ד ומתוך הסברה היה נראה בין לענין איסור בין לענין טומאה דכל דבר שהוא שלם כו', עיקר הדין דעיכול עושה פירשא, הוא דבר הפשוט מסבא, דודאי נאות תרנגולים לא שייך לקראה בשר המת אף שלא אכלה אלא בשר המת, וכן נאות כלבים או שאר בע"ח, והמשנה באהלות לא דנה אלא מתי נעשה פירשא כשהוא עדיין בתוך הגוף, ולעומת זה מלאנו דעצמות המת אף שיצאו עם הגללים עדיין תורת מת עליהם, דלא נתעכלו, ובכפיפה מנרית מיציעא לן אי חשיב עיכול, וחטין שגללי בקר נמי מצוהר דלא נתבטלו מתורת חטין, וכמש"כ לעיל, וע"כ דאין כל הדברים שוין, ואם מלאנו דג טמא בתוך דג טהור, הרי חזינן שלא נתעכל להיות פירשא, וודאי כל דיני דג טמא עליו, ואי קשיא לן מהא דדג שאכל בשר המת דמחזקינן ליה כנתעכל בשיעור שחפול לאור ותשרף ע"כ לחלק בין בשר דגים לבשר המת, או בין דג שלם לחתיכת בשר, או בין בליעה ללעיסה, או דע"כ היה כאן סיבה שמנעה העיכול, ושמה הדג הטהור היה לקוי בעיכולו, או שאר סיבות, ושפיר י"ל דכהאי גוונא דחזינן ליה בשלימותו, דאף לענין טומאה לא חשיב עיכול, ותו אין לנו מקור לחלק בין איסור אכילה לטומאה, ולפי זה לעולם כשהבלוע עדיין ניכר בצורתו ועדיין ראוי הוא לשימוש הקודם, הרי חזינן שלא נתעכל, והרי הוא כחלתו בין לענין טומאה ובין לענין איסור, ובכפיפה מנרית נראה שחל שינוי בחזק ההוין ובאורך קיומן, ומיציעא לן אי סגי בהכי למיהב להו דין כלי גללים, והלכך חטים שזופק התרנגולת הרי הם באיסורם לענין חדש, וכן אם היו טמאים לא נטהרו, ול"ד לבשר המת שמתעכל בשיעור שיפול לאור וישרף, ולפי זה לעולם ראוי לקבוע דין עיכול בדבר שהוא קמן, לפי ראות עינינו, אם עדיין שמו עליו, ועי' בר"ש וברא"ש פ"א דאהלות, ובשטמ"ק כאן אות י"ד.

נראה דאם עשו כפיפה מנרית מדבר שהוא רך כבשר, ובלעה פיל והקיהא, דחשיב שינוי מעשה, כיון שהחומר נהפך מבשר לגללים ממש, ורק בהוין שהעיכול אינו עושה בהם אלא שינוי קל, בזה פשיטא לגמ' דלא חשיב שינוי מעשה, אף

אם מעכשיו דינו כגללים, ובה ניחא מש"כ תו' דטבעת כעצמות ולא הוי עיכול כלל, ולא כתבו משום שאין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה, כמשה"ק הגרע"א ז"ל, דודאי ראוי לפרש עיקר הדין שאין בטבעת עיכול כלל, ולא לתלות הדבר בשינוי מעשה, דיהא משמע דשייך עיכול בטבעת, ואם בלע נסבא ועצדה טבעת יהא תלוי בצעיא דבלע הוין ועצדינהו כפיפה, וכש"כ למש"כ דעיכול גמור מהני אף למיחשב כשינוי מעשה, דלפי זה ודאי יש להזכיר רק שאין בו עיכול, שהוא שורש הדין. (בכורות ס"ב סק"ט).

ס"ט ב' ובה מעשה לפני חכמים וטהרו את הבשר, יש להסתפק אם הוא הדין לענין איסור הנאה, או דלענין איסור הנאה לא גריעי מאפר הנקצרין דאסור, וז"ע. (בכורות ס"ב סק"ו ממה"ד).

שם חטין שירדו בעצים כו', לפרש"י נראה דהנידון אם עצים הוי כעיכול להפסיד חשיבות הארץ, וכנראה מיתוסף באיכות ואולי אף בכמות החטים בהיותם בעצים, ואילו קר חטים בארץ וחזר ושתלם בחו"ל והוסיפו י"ל דפסולין דלא קרינא בהו ממושבותיכם, וקמיציעא ליה כהאי גוונא בעצים מאי, ולמנחות פשיטא דכשרים, ולפירוש תו' נראה דיצירת החטים ע"י נס, הוא כיצירתם בטבע, ע"י אותם הסגולות שבארץ, אלא שהם נספגים שלא באמצעות הקרקע, ולכך יש לומר דקרינא בהו ממושבותיכם, וז"ע לפירוש תו' למאי איצטרך להזכיר עצים, ולמה לא קאמר חטים שע"י נס, ועוד דאי בעצים מנ"ל שנוצרו כשהיו העצים בארץ, ואם נוצרו בחו"ל בעצים פשיטא דלא קרינא בהו ממושבותיכם, וגם מאי פריך ומי איכא כהאי גוונא, אטו לא שייך למיציעא על נס טרם שאירע, ואפשר דקושטא קמפרש דבאמת אירע כן, ומה"ט נמי מזכיר עצים דמעשה שהיה כך היה. (הערות).

שם אי למנחות אמאי לא, א"ה, עי' מש"כ בחו"ב דמאי פ"ה מ"י דמסתבר דהגדל בענין שאינו נקוב כשר למנחות, מדאמרינן הכא אי למנחות אמאי לא, ולקמן פ"ד ב' סיפא אחאן למנחות.

שם צעי רש"פ שיכולת שהציאה שליש קודם לעומר ועקרה ושתלה לאחר העומר והוסיפה

תוד"ה דאמר וצירושלמי משמע כו' אבל אם קדמה קליטת השרשים כו', לפי פירושם ז"ל צירושלמי לכאורה ליכא מאן דפליג בעיקר הדין דילדה שסיפקה לזקנה, ולא פליגי אלא אם יש להוכיח כן ממחני', ועי' בר"ש פ"ק דערלה מ"ה, ולפי זה אית לן למינקט הכי, ונראה דאין ראייה אם אף בנשרו העלין שרינן כהאי גוונא דאפשר דבנשרשה הילדה קודם לא אמרינן בסתמא דכח ההרכבה יפה טפי, אלא איירי בשרואין בעלין שעיקר היניקה ע"י ההרכבה שהרכיבה בזקנה ואפילו הכי היה מקום לאסור דסו"ס יש לחשוב עיקר היניקה משרשיו שהרי השריש לעצמו כשאר אילנות, וקמ"ל דלא אמרינן הכי אלא הוא בטל לזקנה, דלא שייך כאן נידון בסברא להכריע דין ערלה לפי היניקה העיקרית, דשפיר יש לדון דאף מקצת יניקה חדשה אסרה תורה או לאידך גיסא דאף בשעיקר היניקה החדשה לא אסרה תורה כל שיש מקצת יניקה ישנה, והנידון הוא בזווגת התורה במנחה זו אם סוג זה של יניקה אסרה או לא]. — ובעיקר הדבר באמת לשון ילדה משמע דבנטועה קאמר וכפירוש הירושלמי, דאי לאו הכי הוה ליה למימר יחור, וכמו שדקדקו בתו' דמאי ילדה דקאמר.

וברמב"ן ר"ה י' כתב לפרש דהא דמקשה צירושלמי וחש לומר שמא השרישה הילדה עד שלא תתאחו בזקנה היא קושיא בפני עצמה, ואינה ענין להא דילדה שספקה, ואיירי ילדה שספקה בילדה תלושה, ומייתי ממחני' דאף אם הצריכה לאחר שספקה או מיד עם סיפוקה טהרה הילדה, וכש"כ בשרק הרכיבה, ומקשה אמתניתין נישא שמא השרישה קודם ופשוט ליה דבזה אין להחמיר דכיון שהוא אילן גמור אינו מתבטל ע"י הרכבתו לזקנה, ומשני דלעולם כשמרכיב ונוטע בסמוך זה לזה הרי ההרכבה נקלטת לפני ההשרשה, א"נ אף אם נשרש קודם מ"מ כיון שמיד בסמוך להשרשה הורכבה הרי ההרכבה מספקת עיקר היניקה ולא השרשים, אבל ילדה שהושרשה יפה ואח"כ הרכיבה בזקנה הרי היא באיסורה [ואפילו בשעיקר יניקתה מן הזקנה, כ"נ, דאל"ה ודאי אסורה דלא עדיפא מהצרכה].

ובן הר"ן נדריס נ"ז ב' פירש הא דילדה שסיככה בתלושה ומשמע דמחזרת אינה בטלה, [וכן

מהו כו', פרש"י דאי עקרה קודם שליש וקרב העומר בהיותה תלושה, לא הותרה ע"י העומר, ומבואר דפשוט ליה דתבואה שלא הביאה שליש אין בה איסור חדש, וכ"כ תו' פסחים כ"ג א', [וצפ"ת יו"ד סי' רנ"ג סק"ב הביא בשם בית אפרים דאף תבואה שלא הביאה שליש אסורה בחדש, ולקמן ע"א ב' כתבנו לסייע לדעת הב"א עי"ש], ומיהו מסוגיין אין ראייה לזה די"ל דלרבותא נקט דאפילו הביאה שליש מביעיה ליה שמהא התוספת אסורה, תדע דהא אף אי תבואה שלא הביאה שליש אין בה איסור חדש, מ"מ אכתי הוי מצי למיבעיה בתבואה שלא הביאה שליש שעקרה לאחר הבאת העומר וחור ושתלה, דהא בהיותה מחוברת ניתרת ע"י העומר אף קודם שליש דמשהשרישה מותרת כדתנן לקמן ע' א', [דמה שפרש"י דעקרה קודם העומר הוא לאו דוקא כמ"ש בשטמ"ק אות ג'], ואיכא למיבעיה מה דין התוספת, אלא דלרבותא נקט דאפילו הביא שליש וניתר ע"י העומר אכתי איכא למיבעיה שהתוספת תהיה אסורה.

מש"פ רש"י והוסיפה משהו הכונה דגם בהוסיפה רק משהו איכא למיבעיה, דאם המשהו אסור הרי הכל נאסר דהוא דבר שיש לו מתירין, אבל ה"ה דמיבעיה לן בהוסיף טובא, דהא האביעיה היא דשמא בחר עיקר אוליין ושרייה עומר, וא"כ אף בהוסיף טובא כבר שרייה עומר, והדבר תימא ששטמ"ק אות ד' כתב דבהוסיפה טובא לא קמיבעיה ליה. (מעשרות ס"א סק"ו).

שם אפילו הוסיף במאחיס אסור כו' היא גופה קמיבעיה ליה כו', יש לעי' דלכאורה י"ל דהא דהוסיף במאחיס אסור, היינו דהעיקר נשאר באיסורו, אבל אם יאכל כזית מן הפרי או מן הצלל לא יתחייב משום ערלה או כלאים, דהתוספת הגדל בהיתר אינו נהפך לאיסור, ודכוותה לקולא אם היה העיקר היתר והתוספת אסור, לא היה העיקר משלים לבזית, אבל מנלן לומר דכשהעיקר היתר, שהתוספת גם הוא יהיה היתר אף כשגדל באיסור, דהיינו בעיין, וי"ל דאם התוספת הגדל בהיתר אינו מועיל לבטל את העיקר האסור, מדאורייתא, ש"מ דהעיקר חשוב טובא, וא"כ צדין הוא שמהא התוספת נגררת אחריו להיות ניתרת בעומר שהחמיר את העיקר. (מעשרות ס"א סק"ו).

יניקתו מן האילן שבו
הוא גדל אם כן ירדו
הענפים למטה שהרי
יניקתו מלמעלה, כזה
ולפי זה אין שייך היכר
העלין אלא בהצריך קנה
הענף או בענף שהרכיבו,
אבל אם הצריך אמצע
הענף לעולם אין שייך

היכר בקנהו, וכן בהרכיב ענף מאילן אין ההיכר
אלא על ענף זה ולא על שאר הענפים שבאילן,
ועי' בספר מרן זללה"ה לערלה סימן ז' סק"ד
ובהלכות ערלה דין כ"ו שנסתפק אם מועיל הכרת
העלין בענף שהורכב או בחלק הענף שבין האילן
להצרכה להוכיח גם על שאר הענפים.

העולה לדינא ילדה נטועה שהורכבה בזקנה ואין
ידוע כח מי יפה הילדה אסורה והזקנה
מותרת, היה כח הזקנה יפה כח מרן זללה"ה
דהילדה מותרת, ועי' לעיל, היה כח הילדה יפה
הזקנה אסורה. (ערלה ס"ג סק"ה).

ע' א' אח"ל לא אזלינן בתר עיקר ותוספת צעי
עישורי כו', אין זה ענין לפלוגתא דר"ע
וחכמים חולין קל"ו א' בהביא שליש ביד עכו"ם
בסוריא אם התוספת חייבת צמעשר, וכן רבי
במחני' מעשרות פ"ה מ"ה, דהתם כשלא נפסק
גידולו, וזוהי צדש נותר התוספת לכו"ע דהא
משנשרש מותר, וכן צמעשר נראה דלכו"ע
מדאורייתא התוספת פטור, ומדרבנן הוא דפליגי,
אבל בכאן שהגידול נפסק ונשתל מחדש זוהי אפשר
דיש לחייב מדאורייתא הגידול המחודש, ואפשר גם
דשנת המעשר תחשב לתוספת כשנה שנשתלה בה,
ולא בתר שליש, ואילו דר"ע וחכמים אזלינן בתר
שנה שהביאה שליש כדאימת צירושלמי הוצא בחו"צ
מעשרות ס"א סק"ו, גם בכאן איבעיא לן דשמא
יש לחייב גם את העיקר ואילו בפלוגתא דר"ע
וחכמים פשיטא דהעיקר פטור ולא פליגי אלא
בחוספת, והיינו דלא הביאו כאן פלוגתא דר"ע
וחכמים, והרמב"ם צפ"ו מה' מעשר ה"ה כתב
בצעיין דהדבר ספק אם נחייב צמעשר מדרבנן,
וכלל התוספת והעיקר בחד צעיא, וכבר נתקשה
מרן זללה"ה בזה בשביעית ס"ח סק"י צ דהא
איכא גם ספק שמא התוספת חייב והעיקר פטור,

היו התו' מפרשים לולא דברי הירושלמי, והרי
לפי מש"פ הרמב"ן אין הכרע מן הירושלמי, וכן
מתניתין לא אשמועינן אלא בהצרכה ולא בנטוע
ממש שהרכיבו, וכ"נ דעת הרמב"ם שכתב צפ"י
מהלכות מעשר שני הי"ד בהרכיב ענף זקנה
צילדה שהזקנה פטורה, ומשמע דהילדה לא
נפטרה, וכן בהט"ז צילדה שסיבכה בזקנה וזה
פירות משמע דכל מה שגדל אחר הסיבוך הוא
מהזקנה משמע דאיידי שעקר הילדה משרשיה,
ומיהו מכל זה אין להוכיח אלא דבזה צסתמא
אסורה, דכפי הרגיל עיקר יניקתה של הילדה היא
מעצמה כיון שכבר הושרשה יפה קודם שהורכבה,
אבל אם רואין בעלין שעיקר היניקה מן הזקנה
שפיר י"ל דמותרת שהרי חזינן שלא נקלטה יפה
והוי דינא כאילו הרכיב מיד סמוך לנטיעה, אבל
בדברי הרמב"ן לא משמע כן אלא כל שכבר היתה
נטיעה ממש אינה מתבטלת על ידי הרכבה,
שנסתייע דכל שיכולה לחיות אינה חייבת בערלה,
ור"ל דהוא הדין דכל שיכולה לחיות מעצמה אינה
מתבטלת להרכבה, ומרן זללה"ה בהלכות ערלה
דין כ"ג כתב להקל בזמן שניכר בעלין שעיקר
היניקה מן הזקנה, ומיהו צנשרו העלין ואי אפשר
להכיר אסור בארץ, [וכן כתבנו לעיל דאף לפירוש
תו' והר"ש כן].

וזקנה מחוברת שהרכיבה צילדה וכן הילדה יפה
אפשר לדון להחיר לדעת הרמב"ן, דכי
היכי צילדה מחוברת אינה מתבטלת לזקנה שסיבכה
בה אף שכח הזקנה יפה, ה"נ איפכא, וכש"כ הוא
דלעולם שורש פטור פטור, אבל לדעת תו' והר"ש
יש לדון לאסור, ומסתמא דברי הרמב"ם צפ"י
ממעשר שני הי"ד משמע דלעולם הזקנה פטורה,
[אבל ז"ע דהרמב"ם לא הזכיר כלל ענין כח הזקנה
יפה או כח הילדה, וצירושלמי אמרו דלא פליגי
ר"מ וחכמים אלא צנשרו העלין, אבל כל שהעלין
קיימים העיקר כפי ההכרה בעלין], ומרן זללה"ה
בערלה סימן ז' סק"ו הביא בשם הגר"א ז"ל
לאיסור ונתקשה בטעם הדבר, ולענין הלכה [בדין
כ"ז] כתב להחמיר מספק.

ההכרה בעלין הוא לפי שלעולם בכל האילנות
העלין עולין כלפי מעלה והלכך צשהצריך
ענף בארץ, אם עיקר יניקתו מן ההצרכה בארץ
יעלו העלין כרגיל כלפי מעלה, אבל אם עיקר

והוא ליה לפרש, דלפי זה אי אפשר להפריש מינה וזיה, ומיהו בתו' גזי ענין כתבו דיש צילה זכהאי גוונא, ומה שלא פסק כח"ל כדרכו, כתב ז"ל משום דלעיל מסקינן בתיקו צעיא דרש"פ, [ועי' בזה להלן], וגם מש"כ דהספק מדרבנן נתקשה ז"ל בזה מג"ל שאינו אלא מדרבנן, ועכ"פ שמעינן מינה דפלוגתא דר"ע וחכמים בתוספת ודאי אינה אלא מדרבנן.

ויש לעי' דצירושלמי מעשרות פ"ה ה"ב איתא דזרע בחורבה והציא שליש ואח"כ סיכך על גבה והוסיף, הרי מאן דמחייב התוספת בהציא שליש ציד עכו"ם פטור הכא, ומאן דפטור התם מחייב הכא, ואם איתא דמאן דמחייב התוספת אינו אלא מדרבנן, א"כ מג"ל לומר דבסיכך יפטור, הרי שפיר י"ל דכל שהשליש גדל בחיוב חייב גם התוספת מדאורייתא, ולכאורה משמע מזה דס"ל להירושלמי דמאן דמחייב התוספת בהציא שליש ציד עכו"ם מחייב מדאורייתא.

ואמנם יש לעי' אמאי שבק הירושלמי גוונא דפליגי ביה דדין התוספת והיינו הציא שליש ציד עכו"ם, ודכוותה הוא ליה למינקט הציא שליש ציד ישראל דמאן דמחייב פטור ומאן דפטור מחייב, ואמאי אינטריך למינקט חורבה וסיכך על גבה, ואפשר לומר משום דהציא שליש ציד ישראל פשיטא דהתוספת חייב לכו"ע מיהא מדרבנן, וכדנתיבא באמת גיטין מ"ז א' בלא חולק, וזו נראה כונת הראב"ד בפ"א מה' מעשר ה"י דצירושלמי הנ"ל מבואר דבתוך הבית פטור אף מדרבנן, והיינו מדשביק הציא שליש ציד ישראל ונקט זרע בחורבה וסיכך, א"נ מדקתני סתמא פטור משמע ליה ז"ל דאף מדרבנן קאמר, ול"ד לדין בתוך הבית שנשנה לענין ערלה ומעשר ושביעית, ואפשר לפרש דמדאורייתא קאמר, אבל להרמב"ם שם בהלכות מעשר דגם בזרע צבית חייב מדרבנן, קשה אמאי שבק הציא שליש ציד ישראל, ושם אמנם גם מאן דפטור התוספת בגדל שליש ציד עכו"ם יחייב את התוספת בהציא שליש ציד ישראל ומכרו לעכו"ם, משום דחיוב התוספת בהציא שליש ציד עכו"ם אינו אלא מדרבנן ולכך לא מהני הך סברא לפטור בהציא שליש ציד ישראל, אבל גדל צבית ס"ל להירושלמי דדמי קצת לטומן לפת וצנונות דאף שצמחו בתלוש והוסיפו הרבה אפילו הכי פטור

התוספת כמ"ס תו' שבת נ' ב' ד"ה הטומן, וזוה ס"ל דמאן דמחייב התוספת בהציא שליש ציד עכו"ם יפטור התוספת בגדל צבית, דלא גריר בתר עיקר, אבל מאן דפטור לתוספת בהציא שליש ציד עכו"ם משום דס"ל דתוספת בתר עיקר גריר, לדידיה יש לחייב הציא שליש בחורבה וסיכך, ועדיין ז"ע צירושלמי שם בהציא שליש צבית ואח"כ הסיר הסיכוך דמדמה לה להציא שליש ציד עכו"ם, ואילו בענין שנקצו אחר הבאת שליש משמע דהתוספת והעיקר שוין, ונראה דצבית לאו כענין שאינו נקוב, ול"ע בכ"ז. (מעשרות ס"א סק"ו).

שם עיקר מאי כו', בשטמ"ק כתב דלפי זה גם גזי עומר איכא למיציעא דגם העיקר אסור, אלא דהתם שהכל בתערובת וממילא נאסר העיקר מחמת התוספת אם התוספת אסורה, משא"כ במעשר דאיכא נפ"מ כשבא לעשר ממקום אחר, ולו"ד ז"ל יש מקום לחלק בדחדש דניתר בהשרשה פשיטא דאין העיקר נאסר ורק גזי מעשר קמיציעא ליה, וכן לשון הרמב"ם בפ"י ממ"א ה"ה דהספק רק מחמת התוספת, ולפי זה יש מקום לפסוק כהך אח"ל, דגם לענין תוספת נימא דבמעשר יש מקום טפי לחייב, אבל הרמב"ם לא פסק כהך אח"ל וכמש"כ לעיל. (מעשרות ס"א סק"ו).

שם דאר"י אר"י ליטרא צלל שתיקנו וזרעו מתעשר לפי כולו כו', יש לעי' אם מיד משנשרש צריך לעשר לפי כולו, או דדוקא בשהוסיף יתר על העיקר, ול"ע. (מעשרות ס"א סק"ו).

שם ענין שאינו נקוב כו' חזר ונקצו כו', יתכן לפרש דהנידון משום דענין שאינו נקוב אפשר לדונו כעין תבואה שלא הציאה שליש, דה"נ חסר לו כח הקרקע, וכל שחזר ונקצו הר"ז מקבל עכשיו יתרון הארץ וחזר הכל כמחוייב, ולפרש"י משמע דמסקנא הכי קיימא. (הערות).

שם א"ל רחב"מ לאצ"י ענין שאינו נקוב מהו כו' הכא חדא זריעה היא איחצורי הוא דקא מיחצרה ועולה כו', נראה דקמיציעא ליה דנקיבה שאחר הבאת שליש תועיל לחייב מדאורייתא גם מה שגדל קודם נקיבה, דכשם דרגע של הבאת שליש מהני לחייב כל מה שגדל עד רגע זה, כדנתיבא גיטין מ"ז א' דבזמן שהבאת השליש בחיוב הרי הכל בחיוב, ה"נ נימא דענין שאינו נקוב דהוא כאילו קודם שליש עד שעת נקיבה וצנקיבתו יתחייב

שם ואי גחין ואכיל בטלה דעתו אלל כל אדם, אפשר לפרש דכלעיסתו נתלשת השבולת, וכשבלעה בולע שבולת תלושה, ומכל מקום פטור דעל ידי הלעיסה כבר פקע שם תרומה מינה, וכדאמרין כריתות ז' א' כהן שסך שמן של תרומה בן בתו ישראל מתעגל בו ואינו חושש, שכבר נתחללה התרומה, וכן ציומא פ"א א' צור שבלע שזיפין של תרומה, ולפי זה לא יהיה דין זה אלא בתרומה ולא בשאר איסורין, אבל בתו"י כתובות ל' ב' כתבו דעל ידי הלעיסה עדיין לא פקע שם תרומה, ולפי זה מצוה דאע"ג שהשבולת עדיין תרומה, מכל מקום לא מתחייב על בליעתה, ולפי זה הוא הדין בכל איסורין כגון ערלה.

ויש להסתפק בשבולת של כלאי הכרם מהו, מי אמרין הך דבטלה דעתו הוא מעין שלא בדרך הנחתו, ואם כן בכלאי הכרם חייב, או דלמא ענין אחר של פטור הוא מעין חסרון כלאחר יד וכיו"צ ואף בכלאי הכרם מיפטור, ושמא יש להסתפק דלא מהני בטלה דעתו בגחין ואכיל אלא באיסורי אכילה ולא באיסורי הנאה, ולפי זה גם בערלה יהיה חייב, [ועי' בספר מרן זללה"ה או"ח סימן קט"ז סק"ג ד"ה לר"מ].

הא דמיייתין מנבלת העוף הטהור, אינו אלא לענין בטלה דעתו.

שם אי אשמועינן לוקה מכת מרדות מדרבנן שפיר, משמע דלאו בכל דרבנן איכא מכת מרדות, וז"ע באיזה, ועיין פר"ח סימן תנ"ו. — לישנא דשמואל הזורע כו' אסור, הוא ק"ק דהוה ליה למימר אסור לזרוע, ואפשר דבאמת יש לדקדק מלשון זה דלוקה, דמשמע שיש ענין באיסור זה גם לאחר שכבר זרע, ואצ"י מתמה דהוה ליה למימר רק דלוקה ולשון איסור תנינא, וכן פסק הרמב"ם בפ"ה מהלכות כלאים הט"ז דלוקה, אלא שהעתיקו בכלאי הכרם, ופשטא דגמרא בכלאי זרעים, והיא היא, שו"ר בפ"א ה"ב שהעתיקו גם בכלאי זרעים. (הערות).

שם הזורע כלאים בענין שאינו נקוב אסור כו' מדרבנן, א"ה, עי' מש"כ בתו"צ דמאי ס"ח סק"ז דמסתברא דה"ה לענין חדש, ועי' תו' ר"ה י"ג א', ושם בסימן ט' סק"י דדין ענין שאינו נקוב לענין שביעית דנראה דזרע דודאי אסור מדרבנן וכדפרישין בסוגיין מאי קמ"ל דמדרבנן

הכל, [ומיהו מסתברא דהיינו רק כל זמן שלא גדל אלא מיעוט], והיינו דאמרין איחזורי הוא דקא מייחברא ועולה, כלומר דעדיין חסר חיבור עד שינקצו, ולפי זה יוכל לעשר מן העיקר על התוספת דהכל נתחייב, וכ"מ ברש"י ובשטמ"ק, או דמשהציא שליש כבר נגמר פריו ונקצע כפרי דענין שאינו נקוב ולא מהני ליה חיבור, ומשמע ברש"י דלפי זה יהא הגדל עד הנקיצה דדין ענין שאינו נקוב והתוספת שאחר הנקיצה דדין נקוב ולא יוכל לעשר מזה על זה, ועי' תו', אבל הרמב"ם בפ"ה מה' תרומות הט"ו כתב דענין שאינו נקוב שנקבו אחר הצאת שליש הרי הכל דדין אינו נקוב עד שינקצו קודם הצאת שליש, ומשמע דס"ל דלגד זה של האיבעיא אין חילוק בין העיקר לתוספת והכל דדין אינו נקוב, ולפי זה יתכן דלגד השני של האיבעיא לא יתחייב הכל דדין נקוב, אלא יהא אינו נקוב ונקוב מעורבין זה בזה, ותתפרש הבעיא אם אינו נקוב שנקבו דדין שבולת שמירחה ושתלה דלכו"ע התוספת חייב, או דאינו נקוב שנקבו כהציא שליש ביד עכו"ם דתליא בפלוגתא דר"ע וחכמים חולין קל"ו א' דדין התוספת דקיי"ל כחכמים שהתוספת פטור כמ"ש הרמב"ם פ"א מתרומות הט"ו, [ומה שפסק בפשיטות עי' בכ"מ שם שכתב שזה ע"פ הירושלמי דמעשרות פ"ה ה"ב דפשיטת התם דעכשיו נקב], (נרשם שלא בעיון מספיק). (מעשרות ס"א סק"י).

זרע בענין נקוב והציא שליש ואח"כ סתם הנקב, לכאורה יש לדמות להא דאמר בירושלמי שם דדין זרע בחורבה וסיכך על גבה, וז"ע בזה, ועי' לעיל. (מעשרות ס"א סק"י).

שם או"ד כיון דשתלה פקע ליה טיבלא מינה, לשון הרמב"ם בפ"א מה' תרומות הכ"ו והוה ליה כפירות שלא נגמרה מלאכתן ור"ל דכשיתלוש יתחייב מיד. (מעשרות ס"א סק"י).

בר"ש תרומות פ"ט כתב דהא דמיבעיא לן בשבולת שמירחה ושתלה היינו משום דמירחה ישראל, וז"ע דלכאורה משמע בסוגיא דהנידון הוא משום שאין זריעתו בכך, אבל בחסיות דזריעתו בכך י"ל דפשיטא ליה דע"י זריעתו נפקע טבול מלאכתו, ולכן הקילו חכמים בשל עכו"ם, אבל בשבולת ששתלה אף בשל עכו"ם י"ל דהיינו בעיין, ול"ע כעת בזה וז"ע. (דמאי ס"ב סק"ה מתוה"ד).

תוד"ה תנא ליקט מכולן כו', ע"י מש"כ
בזה לקמן ע"ה ב'.

ע' ב' תנא תבואה והקמחים והבציקות
מנטרפין זע"ז, ר"ל כל חמשת מיני
תבואה כמות שהם בגרעיניהן וכמו שפרש"י,
מנטרפין עם כל הקמחים והבציקות של חמשת
המינים, ובכלל זה דחמשת מיני תבואה מנטרפין
זע"ז בין כשהם בגרעיניהן או שהם קמחים או
בציקות, או שאחד גרעינים והשני קמחים, או חצי
זית גרעינים וחצי זית קמחים, כללל דמילתא כל
חמשת המינים מנטרפין זע"ז בכל מנצ שהם,
והדבר מבואר מאוקימתא דרבא דאירי בגרעיני
תבואה כמות שהם, [וכ"כ הרמב"ן בהלכות חלה
דף ל"ב ב' בנדפס, וכ"ה ברמב"ם פ"ד מטומאת
אוכלין ה"ג], ולא איירי בתערובת שאינם ניכרים.
— קמחים ובציקות איירי בתקנס לאכילה אם
בבישול או אפייה או קלי וכיו"ב. (חלה ס"א סק"ג).

שם ר"פ אמר לענין מעשר שני דאי אכיל ליה
חזן לחומה לקי, יש לעי' אמאי שביק טבל
ותרומה ונקט מעשר שני, ועו"ק דאי במעשר שני
מ"ש חמשה מיני דגן דנקט, הרי גם זיתים וענבים
בדין הוא שינטרפו דשם אחד נינהו, וכמ"ש
הרמב"ם בפ"ד ממ"א ה"ו לענין טבל, [ולדעת
הראב"ד שם ניחא, אבל לכאורה שלא בתערובת
אין להצריך שיהא טעמם שוה, ול"ע בזה כעת],
וי"ל דהדא קושיא מיתרצא בחצירתה, דאי הוי נקט
טבל ותרומה באמת הוי קשיא א"כ מאי איירא
חמשה מיני דגן הרי תירוש וינא נמי דין הוא
שינטרפו, אבל במעשר שני דלאוין חלוקין הן
כדאמר כריתות ד' ב' דאכל מעשר דגן תירוש
וינא לוקה שלש, א"כ אין מנטרפין אלא חמשה
מיני דגן, ולא תירוש וינא.

ברם אי אפשר לומר כן דהא גם בחדש אמרינן
כריתות ה' א' דחייב ג' על לחם וקלי
וכרמל, ואפילו הכי הרי לאוקימתא דר"כ מנטרפין
תבואה ובציקות לענין חדש, אע"ג דתבואה היינו
כרמל ובציקות היינו לחם, אלמא כיון דבחד לאו
נאמרו מנטרפין אף שהם חלוקים למלקות, וא"כ
דכוותה במעשר שני נמי דין הוא שינטרפו דגן
תירוש וינא, [וכן בפסח נא ומצולל], והדרה
קושיין לדוכתה מ"ש דנקט מעשר שני ולא נקט

הוא זריעה תנינא מן הנקוב כו', מבואר
דממעשרות שמעינן לכל דיני התורה דחשיבא
זריעה מדרבנן, ואף אם נימא שיש מקום לחלק
בין כלאים לשביעית, מ"מ רהיטת הסוגיא לכל
מילי זריעה היא מדרבנן, וכ"ז לענין איסור עבודות
ולענין קדושת שביעית, אבל לענין איסור ספיחין
יש להסתפק דאפשר כיון שאין רגילים לזרוע בזה
כ"כ לא גזרו רבנן, דלא עדיף משדה זור ואיך,
וז"ע, ועי' חו"ב ערלה ס"א סק"ו דנראה עיקר
דמדרבנן נהוג ערלה בענין שאינו נקוב.

שם תרס משאינו נקוב על הנקוב תרומה ויחזור
ויתרוס, ושניהם מותרים לכהן בלא תרו"מ,
הראשונה לפי שאינה חייבת אלא מדרבנן, ומדרבנן
שם תרומה עלה, וכמ"כ הר"ש דמאי פ"ה מ"י,
והשניה מפני שהיא תרומה מדאורייתא, ולענין
דימוע השניה מדמעת והראשונה נראה שאינה
מדמעת, וכן לענין חומש. (תרומות ס"ג סק"ב).

מתני' ומנטרפין זה עם זה, כבר כתב הרמב"ן
בהלכות חלה דראוי לפרש הך צירוף לענין
חלה, וסוגיא דלקמן ב' אצרייתא דתבואה וקמחים
דמייחין התם קאי, ומפרש לה כל מר כדאית ליה
לענין חדש או חמץ ומעשר שני וטומאת אוכלין,
אבל מתניתין לכו"ע לענין חלה מיתנייא, ברם נראה
דאפשר לפרש דמנטרפין לענין איסור טבל, שאם
היו חמש עיסות, אחת אחת מכל מין, והיה בכל
אחת שיעור חלה, וליקט מכולן ביחד כזית הר"ז
לוקה משום טבל הטבול לחלה, [דאיכא בזה מלקות
כמו בכל טבל וכדאיתא ברמב"ם פ"ט מה' סנהדרין ה"ב], וזה נאות יותר מלפרוש דמנטרפין
לשיעור חלה, חדא דאכתי לא אשמועינן תנא דיש
שיעור להתחייב בחלה, ועוד דמנטרפין משמע אף
שלא בצלול, וגם בצלול משמע דמסקנא דירושלמי
דאינם מנטרפים אלא מדרבנן ואין לוקין על חלתן
דבר תורה, ומתניתין ראוי לפרש דדינא דאורייתא
אחי לאשמועינן, ואפשר דא"נ, והא דמפרשין
צירושלמי מתניתין בצלול ולענין צירוף לחיוב חלה,
הוא משום דקיס לירושלמי דדינא הכי הוא, ולכך
ראוי לפרש כן בכלל מנטרפין דמתניתין, אבל הכרח
ממתניתין ליכא לזה, דשפיר אפשר לפרוש
דמנטרפין זע"ז לענין איסור טבל, ועי' רמב"ם
פ"ד ממ"א ה"ה ו'. (חלה ס"א סק"א).

וצניקות מצטרפות, וכנראה דהיינו הך צרייתא, ופליג אגמ' דידן ומוקי לה לענין חלה, וה"ק צין שכלל התבואה וטחן ועשה עיסה וצין שכלל הקמח או אפילו הצנף, וכמ"ש הרמב"ם בהלכות חלה שם. (חלה ס"א סק"ג).

בדברי השטמ"ק אות כ"ד, א"ה, ע"י מש"כ בחו"צ חלה ס"א סק"ה י' י"א.

שם רצא אמר לענין טומאת אוכלין כו', ע"י חו"צ עוקצין ס"א סק"א זהו דמבואר בסוגיין דחטים ושעורים שלמים, וקמחים שעדיין אין תורת צנף עליהם, אע"פ שאין מתטמא הכל בנגיעת אחת, אפילו הכי לענין כביצה לטומאת אוכלין מצטרפין, ע"ש.

שם רצא אמר לענין טומאת אוכלין והא קמ"ל דתבואה וקמחים דומיא דצנפות מה ההם אוכלא צעיניה אף ה"נ אוכלא צעיניה כו', לאוקימת דאמוראי קמאי איכא חידוש לכל חד, לר"כ דמוקי לה לענין חדש אשמועינן דאע"ג דבקרר כתיב לחם וקלי וכרמל אפילו הכי כולהו מצטרפי בהדדי, וכן לאוקימתא דר"י לענין חמץ בפסח נמי יש כאן חידוש דגם חטים מחמיצות וחייצין עליהם משום חמץ אע"ג דסתם שאור וחמץ בצנף, וכן לר"פ דמוקי לה לענין מעשר שני, יש כאן חידוש דכל סוגי דגן מצטרפים, וגם אע"ג דתמחויין אחריני נינהו, דצנף היינו לחם וקמח היינו קליות וחטים היינו הכוסס את החטה, אפילו הכי מצטרפין, וע"י כרייתות י"ב צ' דלענין קרבן אפרס דתמחויין מחלקין לקולא לפוטרו מקרבן, וגם אפשר דצא למעט דרך דגן מצטרף ולא דגן ותירוש וינאר ציחד, אבל לאוקימתא דרצא יש לשאול מאי אחי לאשמועינן, ונראה מזה דצרייתא לא איירי באיזה אופן נצטרפו לכביצה, דצרייתא בצירוף המינים איירי ולא באופן צירופם, וזוהי כל האוכלין מצטרפין כדתנן מעילה י"ז ב', ומ"ש ה"י דנקט, [ובאופן צירופם י"ל דנפ"מ בנוגע וחוזר ונוגע ואפילו הם נפרדים, א"נ כשנחצרו ע"י מים, א"נ בנתנם בתוך הכר דנעשו גוף אחד עם הככר], והיינו דמפרש רצא דצרייתא מתפרשא בהצנפות מצטרפות עם הקמח והתבואה שנעשה מהם, וצא לומר דיש בתבואה דברים שאינם בצנף ואינם מצטרפים, ומפרשין דצא למעט שיעורא שאינה קלופה, ואע"ג דלפי הך פירושא דצרייתא

טבל ותרומה, וגם מאי איריא חמשת מיני דגן הרי אף תירוש וינאר דין הוא שיצטרפו.

ולכן נראה דהני אמוראי לא פליגי אהדדי וכל חד אחי לאוסופי אדחצריה, וצרייתא דסתמה מתפרשא כאילו לכל איסורין דשייכי בהו קאמרה דמצטרפין, והני אמוראי אחו לאשמועינן להי דינא איצטריכא, [וכדחזינן דרצא דקאמר והא קמ"ל, הא לאינן אמוראי עיקר מילתא צריכא לאשמועינן], וקאמר ר"כ דלענין חדש יש בזה חידוש דאע"ג דחלוקין למלקות אפילו הכי מצטרפין, ואחא רב יוסף למימר דגם לענין חמץ בפסח איצטריך, ונראה משום דס"ד דלא מייחצ אחמץ אלא בלחם דומיא דמנא, ודומיא דשאור וסתם חמץ, לכך אשמועינן דגם בתבואה כמות שהיא חייצין משום חמץ, וגם מצטרפא בהדי לחם, דגם תבואה בכלל חמץ לכל הדינים, ואחא ר"פ למימר דגם לענין מעשר שני איצטריך לאשמועינן דמצטרפין, דס"ד א דכי היכי דדגן תירוש וינאר חלוקין למלקות ה"נ דגן עצמו שכולל כל החמשת מינים נמי יתחלקו דומיא דתירוש וינאר, וס"ד דלא יצטרפו קמ"ל דמצטרפין, דאף דחלוקין למלקות מצטרפין כדחזינן בחדש, [ומ"מ נראה לפי זה דגם אין חלוקין למלקות כיון דבחד שמה דדגן נאמרו בתורה], ובטבל ותרומה לא איצטריך לאשמועינן דפשיטא דמצטרפין, דהתם לא נזכר בתורה אלא ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו וגו' ובעתידין לתרום הכתוב מדבר כדאמר סנהדרין פ"ג א', וכיון דלא נזכר שום מין בהאי קרא וסתמא כתיב קדשי בני ישראל, פשיטא דכולם מצטרפין, וכן בתרומה דאחיא מקרא דוכל זר לא יאכל קדש כדאמר שם פ"ג ב' נמי כל קדש בכלל, [ומה"ט לא קאמר נמי דמצטרפין לענין כלאי הכרס, דהא נמי פשיטא דהתם נמי לא כתיב דגן בקרא], אבל במעשר שני דכתיב לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגן ותירשך וינארך, היה מקום לומר דדגן שכולל כל חמשת מיני דגן, הוה ליה כאילו נכתב כל חד לחודיה, לכך איצטריך לאשמועינן דמצטרפין, וכיון דתנא כ"ל נמי חדש וחמץ בפסח, לכך לא נקיט אלא חמשת המינים.

ובירושלמי פ"א דחלה ה"א בחר דאוקים מתני' דהתם דמצטרפין זה עם זה בצלול, איחא תני ר"ח כן וכולן שכללן תבואה קמחים

משמע דממעטא גם חטים שאינם קלופים, דגם קליפת חטים אינה ראויה לאכילה בפני עצמה ואינה בצנא, י"ל דכל דממעטא קליפת שעורים סגי בהכי ליישב הא דבא התנא לאשמועינן כמה דנקט הני, דשפיר נקט התנא דומיא דבצנא למעט שעורה שאינה קלופה, וממילא לית לן מהיכן למעט גם חטה שאינה קלופה, דממעטינן רק את היותר קרוב למעט ותו לא.

והנה מסקינן דהא דמרבינן מקרא שעורה בקליפתה דמטרפת איירי ברכה לפרש"י וביבשה לפי הרמב"ם פ"ה מטומאת אוכלין הי"ב, [וכבר רמז הכ"מ שם דכדרך שבני אדם מוציין לזריעה משמע ביבשים ודלא כפרש"י], אבל ביבשה לפרש"י וברכה לפי הרמב"ם אינה מטטרפת, ומתני' דפ"א דטבול יום מ"ה דשעורים שאינם קלופים טהורים לר"מ גם באב הטומאה ולרבנן רק בטבול יום, יש לפרש ביבשים לפרש"י וברכים לפי הרמב"ם, ולרבנן גזרו בשאר הטומאות חוץ מטבול יום אטו קליפתה שמטטרפת, והרמב"ם בפ"ו מטומאת אוכלין ה"ח סתם ולא פירש דבריו דוקא איירי, כיון דבגמ' סתמו, אבל ע"כ לפרש ברכין, וכבר נתקשו אחרונים ז"ל כמה שהר"ש והרא"ש בטבול יום שם לא הביאו סוגיא דמנחות, וז"ע.

(עוקיין ס"א סק"ו).

שם רבא אמר לענין טומאת אוכלין והא קמ"ל דתבואה וקמחין דומיא דבצנא מה התם אוכלא בעיניה אף ה"נ אוכלא בעיניה והתניא חטה בין קלופה כו' שאינה קלופה אין מטטרפת כו', לענין טומאת אוכלין הו"ל למיתני דכל האוכלין מטטרפין וכדתנן מעילה י"ז ב', וע"כ דנקט הני לרבותא, ומפרש רבא דבא לומר דתבואה שבצנא אינה מטטרפת אם יש הפסק בינה לבצק וכגון שעורה שאינה קלופה דקליפתה חוללת ואין השעורה מטטרפת, דתבואה דומיא דבצק, וניחא ליה לרבא לפרושי לענין טומאת אוכלין דלפי זה סיצת הנידון לענין הנידון מפורש בצרייתא דהוא בין תבואה לבצק, משא"כ לאינך אוקימתי דלא נזכר בצרייתא חדש וחמץ ומעשר שני.

והא דחטה שאינה קלופה מטטרפת פרש"י דדקה ורכה היא וראויה לאכול, והנה קליפת החטה היינו המון שסביבה, וכדדרשינן בדרך שבני אדם מוציין לזריעה חטה בקליפתה, והיינו כשנשאר כל

המון שסביבה ונתלשה רק מן הקנה, והדבר מצינו הרבה שאין הדישה חולשת את כל המון, [אבל רוב החטים נתלשים מהן המון ע"י הדישה, והיינו שנקצרת ערומה, וכיון שכשצא לזרוע נוטל גם אלו שנשארו עם המון הרי זה כדרך שבני אדם מוציין לזריעה, ויש לפרש כן כונת תו', וכ"ה בתו' הרא"ש חולין קי"ז ב'], אבל חטה שנתלשה מן המון ונשאר עליה רק הסובין והמורסן שאינו נפרד אלא ע"י כתישה, זו החטה עצמה ולא קליפתה וכמ"ש רש"י חולין קי"ז ב' ד"ה קליפה, והכל אוכל, ולפי זה צריך לפרש כונת רש"י שהמון נאכל, וכמדומה שבמציאות קשה לומר כן, וקרוב הדבר דקליפת השעורים תהא נאכלת יותר ממון החטה, וגם אם אוכל הוא הול"ל קליפת חטים אוכל, ומה ענין לומר שמטטרפת, וגם בתנא דבי ר"י משמע דגם חטה בקליפתה נלמד מהא דמוציין לזריעה, ואם אוכל היא מה צריך לרבות, וכמו שהקשה רש"י בקליפת שעורה ללשון ששמע דהוא אוכל.

ולך"ד ז"ל נראה דהיינו טעמא דחטה שאינה קלופה מטטרפת, משום דקליפת החטה מורכבת משלש מוצים נפרדים שאינם דבוקים בחטה, ולכן אם נתן חטה בקליפתה בצנא או באוכל אחר הרי בסתמא שהאוכל נוגע בחטה עצמה בפרטות שבין הקליפות, ואפילו אם אירע שלא נגע אינה חשובה לחנוך, משא"כ קליפת השעורה מקפת את השעורה מכל צדדיה ודבוקה בה, ואינה נופלת ע"י הדישה, ולכן שפיר חוללת, ומיהו למאי דמסקינן דקליפת החטה הוי שומר, וקליפת השעורה איירי בזמן שאינה שומר אם בלחה אם ביבשה כפי הפירושים, ניחא בפשיטות דשומר אינו חנוך, ושאינו שומר חנוך.

שם איני והא תנא דבי ר"י על כל זרע זרוע כו' שעורה בקליפתה כו', מהאי קרא ילפינן דין שומר כדאמר חולין שם, והיינו דאף שאינו אוכל מ"מ מטטרף, ופרכינן דא"כ דין הוא ששעורה שאינה קלופה מטטרף עם הבצק, ולכאורה קשה דנהי דהקליפה מטטרפת עם השעורה, אבל מאן לימא לן דהקליפה מטטרפת עם הבצק, והרי מספקא לן חולין קי"ט ב' דשומר שחלקו אינו מטטרף כיון דהאי לא מגין אהאי והאי לא מגין אהאי, וה"נ אין הקליפה מגינה על הבצק, וכיון שאינה מטטרפת עם הבצק, שוב תחזיק שגם

דזה מצוי רק ברכין שהשעורים נאכלים בעינן, מ"מ חזינן דסתם ברייתא ניתן לאוקמי ברכין, וה"נ מתניתין, וכבר נתקשו אחרונים ז"ל על שהראשונים שם לא הביאו סוגיא דמנחות.

ברם הדבר קשה לאוקמי סתם מתני' דשעורה ללא קאי אסתם שעורות אלא על זמן קצר של השעורה בעודה לכה, וכן ברייתא דסוגיין דנשנה סתמא דשעורה שאינה קלופה אינה מטטרפת דחוק לאוקמה דוקא בעודה לכה, ומש"כ הכ"מ דממה דילפינן בשעה שצני אדם מוציאין לזריעה משמע דמרצה יצות, אין בזה שום משמעות, דקרא רק אחי למימר דאירי בחיטין ושעורים שראויין לזרוע דהיינו אף כשהם בקליפתן, אבל באיזה זמן קליפתן חשיבא שומר לא איירי קרא כלל, וספיר י"ל דלא חשיבא שומר אלא בעודן לחין, ועוד נראה דקרא אחטים קאי שהם לאחר דישה ערומים, ואחי קרא למימר דאף אלו שנשארו בקליפתן כמו שהם ראויים לזריעה נמי מחטמאין, אבל שעורים שגם אלו שאינם לזריעה נשארים בקליפתן ליחנהו בהך דרשא, אלא דממילא מתרבו גם הם, והיינו דנקט ר"י גם שעורים בקליפתן, וחטים הרי לכו"ע גם יצאים מטטרפין, וגם קרוב הדבר לומר דאם כשהם יצות הם נריכים לקליפתן דיש לחושצו שומר מתחלת גדילתו.

וטעמא דמילתא דבעוד השעורים רכים משמשת קליפתן כשומר ניחא בצברא דצקל הם יתקלקלו בכל דחיקה ולחינה, משא"כ כשהם יצאים, והא דבחטים חשיבא הקליפה שומר גם ביצאים, י"ל דהכי קים להו לחכמים דהחטה כיון שחשובה ושוקלת יותר ועדינה יותר ומשמשת גם לעיקר מחיתו של האדם, ולכן ראוי שהשומר ימשיך לשמרה עד טחינתה, וגם אפשר לנרף הא דהחטה נפשטת בקל מלבושה וספיר ניחא להו לשמרה עד טחינתה, מה שאין כן שעורה דטורה הוא להסיר קליפתה וגם רובה למאכל בהמה כדאמר פסחים ג' ז' נא ובשר, ואין ענין לשמרה, וכל שאין לפרי תועלת מן השומר פקע ממנו דין שומר. (שבת ס"ו ב"ה).

שם ל"ק הא בלחות הא ביצות, פרש"י בלשון שני דרכות נאכלות, ועי' פ"א דתרומות מ"ה סובין של חדשות כו', ומיהו הכא לאו בסובין איירי אלא בקליפה של המון. (הערות).

השעורה לא מטטרף דבעינן אוכלא בעיניה דומיא דצנץ והכא הקליפה חולצת, תירץ מרן זללה"ה בעוקצין ס"א סק"ג דס"ל לגמ' דאם הקליפה מטטרפת עם השעורה דין הוא שלא תחזון לזירוף השעורה עם הצנץ, וברייתא קתני דומיא דצנץ דאוכלא בעיניה והיינו דגם השעורה אינה מטטרפת, ומיהו גם אם נימא דקושית הגמ' אולא לנזד שומר שחלקו מטטרף נמי אין בזה קושיא, ואין לפשוט מכאן את הספק דקושטא קמשי דאיכא דלא חשיב שומר.

שם ל"ק הא בלחות הא ביצות, מש"פ רש"י דיצות לא הוי שומר דמיפרכי ונפלי, ז"ע דקליפות החטים מיפרכי ונפלי הרבה יותר מקליפת השעורים שדבוקה וחזוקה ואינה נופלת, ואפילו הכי הוי שומר, גם קשה דכדרך שצני אדם מוציאין לזריעה היינו ביצות וכמ"ש בכ"מ פ"ה מטו"א הי"ז, גם מה שהביא רש"י לפרש בלחות ראיות לאכילה כבר הקשה רש"י על זה דא"כ היכי ילפינן מחטה ושעורה בקליפתן לשומר שאינו אוכל, ולכן משמעות הדברים כדעת הרמב"ם דיצות הוי שומר ולחות לא הוי שומר, ועי' להלן.

וטעמא בלחות לא הוי שומר, אפשר דהנקדרות בעודן לחות סתמן עומדים לאכילה כמות שהם, וזה בשעורים הקליפה להם לרועץ שזריך להשתדל לקלפה, ואין בה תועלת כי בזמן הקצר שמן הקצירה עד לאכילתן בעודן לחים אינם נריכים לשומר, וינא שכן בהפסדן בטורח הקילוף, אבל בחטים אפילו הנקדרים בעודן לחים לאכלם כמות שהם אין הקליפה להם לרועץ כי נקלפת במלילה שאין בה טורח, ולכן ראוי שהקליפה תשמור עליה עד לאכילה, ושמא גם מצוי טפי בשעורים לאכלן לחות מאשר חטים, דמקלפא כסי כסי מאנו בשעורים צציה י"ג ז'.

מתני' דפ"א דטבו"י מ"ה דלכו"ע שעורה שאינה קלופה אינה מיטמאה בטבול יום, ולר"מ אף לא בכל הטומאות, ע"כ מיתוקמא בלחות לדעת הרמב"ם, ואף דסתם שעורה יציה, ע"כ איהו דחיק ומוקי אנפשיה, וכדמפרשינן בסוגיין לברייתא דחטה בין קלופה בין שאינה קלופה מטטרפת, ושעורה קלופה מטטרפת ושאינה קלופה אינה מטטרפת, דאירי ברכין לפי' הרמב"ם, ואף דהתם איירינן בזירוף השעורה לצנץ וכיו"צ וספיר י"ל

עוד שם וחכ"א טהורין בטבול יום וטמאים בכל הטומאות, יש לעי' במנחות שם דתניא דשעורה שאינה קלופה אינה מטטרפת, ואמאי אינה מטטרפת מדרבנן כיון דמטמאה בכל הטומאות, ושמא ברייתא דהתם כר"מ, א"נ לענין להטטרף לצדקות שאני, ובהרי איירי התם מדקתני קלופה מטטרפת, ועי' להלן בדברי הרמב"ם.

רמב"ם פ"ה מטומאת אוכלין הי"צ השעורים בזמן שהם יבשין קליפתן מטטרפת עמהם וזמן שהן לחין אין מטטרפין, בגמ' מנחות איירי לענין שיטטרפו לצדקות וכמו שפרש"י שם, וכדמוכח מהא דקתני דקלופה מטטרפת, ואילו רבנו העתיק האי דינא לענין צירוף הקליפה לשעורים, והיינו משום דבגמ' שם מיייתין הא דתנא דבי ר' ישמעאל על כל זרע זרוע אשר יזרע כדרך שבגמ' מוציין לזריעה כו' ושעורה בקליפתה, ומוכחין מזה דמטטרפת אף בקליפתה, ודחינן הא בלחות הא ביבשות, וכיון דהאי קרא דר' ישמעאל מיינה ילפינן דשומר מטטרף, ממילא שמעינן נמי לענין צירוף הקליפה לשעורה דיבשין מטטרפין ולחין אין מטטרפין, ודין זה שפיר יש לקיים גם למאי דקיי"ל כרבנן בפ"ק דטבול יום מ"ה דשעורה שאינה קלופה מטמאה בכל הטומאות, דהיינו רק לענין קבלת טומאה ולא לענין צירוף. (טבול יום ס"א סק"ו).

ע"א א' מתני' קולרין בית השלמים שבצמקים כו', נראה דאף אם אירע שאין עומר אלא מצית השלמים דנמי מותר לקצור, ואע"ג דהוה ליה ממקום שאתה מציא, דקרא אית לן לפרושי כפי עיקר מלות, וכיון דלפי עיקר מלותו הוא ממקום שאינו מציא, לא קאי על זה ראשית קצירכם. (פסחים י"א א').

שם ומאכיל לבהמה, עי' מש"כ לקמן ב' ד"ה בחרת כהנים.

גמ' ופורצין פרדות כו' להאכיל נשר לעניים בשני צורות בשבחות וצימים טובים, מהא דאנשי יריחו אכלו מתחת הנשרים, היה משמע קצת דגזירה דפירות הנושרים היא גזירה מובנת בלא מושב צ"ד, [וכמו שהוכיח מרן זללה"ה בעלמא מהא דאמרינן מהו דתימא נגזור דדברים שראויים לגזור הרי הם כאילו נגזרו], דאם לא כן אמאי לא קיבלו עליהם אנשי יריחו תקנת חכמים, ומייהו

בטבול יום פ"א מ"ה השעורה והכוסמת בזמן שאינם קלופים כו', בתרומה איירינן מדדיינינן לענין טבול יום, ומבואר דחשיבי אוכל אדם וחייבין בתרו"מ, כדתנן בפ"ק דחלה, ואף דסתם שעורים לבהמה כדאמר פסחים ג' ב' לא וזר כו', מ"מ כשייחדם לאדם חשיבי מאכל אדם, ואיירי שזרעם לאדם, אם נימא דמאכל אדם שזרעו לבהמה פטור מתרו"מ עי' מש"כ מעשרות ס"א בזה, וכל החייב צמערות מטמא טומאת אוכלין כדתנן נדה נ' א', וא"כ השעורה והכוסמת גם כשהם בקליפתם חלה עליהם תרומה ודין הוא שיטמאו טומאת אוכלין, וע"כ הנידון משום שקליפתם אינה צדין שומר אם ביבשים לפרש"י או צרכין לדעת הרמב"ם כדאמר מנחות ע' ב', וכיון שאינה צדין שומר הרי גם אינה משמשת כדין יד, דכיון דלורתה לורת שומר וכל הפרי מכוסה ע"י הקליפה לא חשיבא הקליפה כיד, והלכך הנוגע בקליפה אינו מטמא את הפרי, ולפמ"פ רש"י במנחות שם הרי גם אם אפאה בתוך ככר נמי קליפתה חוללת בעדה מלהטטרף לככר, [ובאמת קליפת השעורים אינה דומה לאגוזים ורמונים וכיו"ב, דבהם הקליפה חלק מן הפרי, אבל בשעורים הקליפה הוא דבר הגדל בסמוך לשעורה ויניקתו מן הקש כיניקת השעורה, והר"ז כאילו כרכו לשעורה בסיב, ולכך אינו לא יד ולא שומר, וגם בחטים הקליפה על דרך זה, אלא שהיא הרבה יותר פתוחה ורפוי' ומתפוררת בקל, ולפמ"פ רש"י מנחות שם היא גם ראויה לאכילה].

והנה פשטא דמתניתין דטבול יום שנגע בשעורה או בכוסמין בקליפתן לא פסלן לכו"ע, ולר"מ גם אם הטומאה שנגע בהן לא פסלן, וכל מה דקשיא להו לרבנותו הר"ש והרא"ש ז"ל הוא מהא דמרבינן מכל זרע זרוע שעורין בקליפתן, ואמנם זו קושית הגמרא במנחות ומתרינן הא בלחות הא ביבשות, וא"כ מתני' מתפרשא שפיר ביבשות לפרש"י שם או בלחות כפי' הרמב"ם פ"ה מטומאת אוכלין הי"ב, [ומה דמתמאות בשאר טומאות לרבנן, הוא מדרבנן], והרמב"ם שסתם בפ"ו ה"ח כמתניתין דשעורה וכוסמת שאינם קלופים אינם מתמאים בטבול יום, ולא פירש דהיינו דוקא בלחות, ע"כ סמך על מש"כ בפ"ה שם וכדרכו כיון דבגמ' לא פירשו בכאן.

שם תנן התם ואלו מפסיקין לפאה כו', נראה דמסר הכתוב לחכמים לקבוע מה נקרא שדה אחת ומה חשוב להפסיק, והו' עיקר הדין מדאורייתא, וקיים להו' לחז"ל דלא כל המפסיק לענין כלאים חשוב להפסיק לענין פאה, דהתם אתערובת קפיד רחמנא ובהפסק מועט כזר אינו מעורב, אבל הכא לריך שיחשבו כשתי שדות. — ועי' מש"כ בחו"צ פאה ס"ג סק"ו לדורת הפתח אינו מפסיק לענין פאה, ועי"ש בדין עומד מרובה על הפרוץ אם מפסיק.

שם הנחל, פשטא דמילתא דנחל הוא מקום שצימיות הגשמים שוטפים שם מים וצימיות החמה הוא יבש, וכדאיתא בילקוט בלק בפסוק נחלים נטיו כנחל זה שמושך צימיות הגשמים ופוסק צימיות החמה, ולפי שיש מקומות שהמים נמשכים מעט ואין עליהם תורת נחל, ורק מקומות שהמים נמשכים בהם הרבה הם ראויים להקרא נחל, לכך אמרו פסחים נ"ג א' סימן לנחלים קנים נפ"מ לנחל איתן, כלומר דבאלו העמקים שגדלים קנים, סימן שהמים נמשכים בהם הרבה וראויים להקרא נחלים, וגם מזה משמע דאין המים תדיר בנחלים, דא"כ מה לריך סימן, הרי המים סימן. (סוטה מ"ה ב' מהו"ד).

שם זרע אחר, יש להסתפק אותו זרע של אדם אחר מהו, ולמאי דמחלק בירושלמי פאה בין זרע החייב בפאה לזרע הפטור, יש להסתפק גם בשל אחר באותו זרע אם נחלק בך. (פאה ס"ג סק"ט).

שם והקולר לשחת מפסיק דברי ר"מ, בפשטו מתפרש שע"י קצירת השחת נעשה מרחק בין הנותנים כשיעור שדה זור, [עי' בירושלמי פאה שנחלקו בשיעור], ואילו מתחלה זרע במרחק זה לכו"ע הו"ל שתי שדות, ואילו קצרו בזמנו ככל הקצירות לכו"ע אתחלתא דקצירה היא ולא חשיב הפסק אפילו נעשה מרחק רב ביניהם, וכשקצר לשחת פליגי דר"מ סבר דלאו קצירה היא וכדאמר בסוגיא, והוה ליה כזרע בתחלה במרחק זה, דחשיבי שתי שדות, ולחכמים חשיבא קצירה ואינה מפסקת אלא אם כן חרש, [ויש להסתפק בקצר בזמנו אי מהני חרישה להפסיק, עי' תו' ד"ה אלא].

לפירוש תו' בפסחים נ"ו לא אכלו אלא מן הנחלשים מערב יו"ט, וגם לפרש"י היו סוברים דבהני ליכא למיגזר שמא יעלה ויתלוש, אבל מהא דמסקינן בצ"ה ג' א' כולה חדא גזירה היא משמע שהיתה גזירה במושצ צ"ד, וכ"ה בפרש"י שם, דרחוק לומר דמסבירא ראוי לגזור בצ"ה משום פירות הנושרין.

ובמשמע דלכו"ע היתה גזירה בפירות הנושרין משום שמא יעלה ויתלוש, ואף למאן דאית ליה מוקצה, דאם לא כן לא היה רב יוסף מפרש למחנ"י דצ"ה בהכי, דלא משמע דמאן דאית ליה מוקצה ס"ל דלא נחלקו צ"ש וצ"ה בצ"ה, ונע"ק בתו' בצ"ה דמשמע דלא פסיקא להו' כן, דהא כתבו לתרץ בסוגיא דר"ש, ולר"י דאית ליה מוקצה באמת לא גזרו משום פירות הנושרין, וכן מובאר בסוגיא דפסחים דבחו' לעורבים ליכא משום מוקצה ומ"מ אסור משום שמא יעלה ויתלוש, וי"ל דעדיפא קמפרשי דאף לר"ש הו' מוקצה, וע"כ דאף למאן דאית ליה מוקצה גזרו משום פירות הנושרין. (צ"ה ג' א').

ע"א ב' מתירין גמזיות של הקדש כו', בירושלמי פ"ז דפאה ה"ז אמרין דהודו אנשי יריחו דגידולי הקדש אסורין, וטעמייהו משום שאבותיהם לא הקדישו הגמזיות, [וכנראה גמזיות הם ענפים קטנים שלעולם לא יהיו קורות], דהרי לא הקדישו אלא משום בעלי זרע שהיו נוטלים הקורות והלכך לא הקדישו אלא הקורות מה שהוצרכו משום הבעלי זרע, אבל לא את הגמזיות. — ובתלמודן בפסחים נמי הזכירו דאבותינו לא הקדישו אלא קורות, ולא נתפרש מה הכונה בזה דהא מסקינן דטעמייהו משום דאין מעילה בגידולין, ושמא אין זה אלא אמתלא, שלא היו באין ליטול גידולי הקדש שאחרים הקדישו, ורק מאלו שאבותיהם הקדישו הורו היתר לעצמם, משום שאבותיהם לא הקדישום אלא מחמת ההכרח של בעלי זרע שהיו נוטלים הקורות, ואם היו נוטנים אל לבם היו מתנין לשייר הגמזיות, שלא הוצרכו אלא להקדיש הקורות, והלכך בגידולים אלו הקילו לעצמם לנהוג בהן היתר. — וע"ע בחו"צ פאה ס"י סק"י צביאור המשך דברי בירושלמי שם. — ועי' בחו"צ מעילה י"ג א' למ"ד אין מעילה בגידולין אם איכא איסורא מדאורייתא או מדרבנן.

באמצע זריעה אחרת לשחת, ולא שקצר חלק מן השדה לשחת, והשתא מתפרש הקוצר קצירה שהיא לשחת, והיינו קודם שליש, דמתפרש קצירה שהיא סתמא לשחת ולא שהוא מכיון זה לשחת.

ונראה דקוצר לשחת מתפרש בגוונא דמעשיו מוכיחין עליו דלשחת קצעי לה, דאף כשהביא שליש אין שום אדם קוצרה לאכילת אדם, דעדיין הגרעינים כחלז ואינם ראויים לדישה ולטחינה ולאכילה, אלא אם כן ישהם בשדה או בתנור ליבשם הרבה, והרי קצירתו הפסק, והלכך מעשיו מוכיחים עליו שקוצר לשחת, ולא קצירה היא לענין איסור חדש, ואפשר נמי דלכתחילה אין מביאין עומר אלא שנתבשל כל זרעו [אלא שהוא עדיין לח], וכל שאין מביאין לכתחילה שרי לקצור, וכן לענין פאה, דאע"ג דחיוצ פאה תלוי בשליש כמבואר בירושלמי פאה פ"ג ה"ד, וכל שקוצר משהביא שליש נראה דאפילו קוצרו לשחת קרינא ביה ובקוצרכם לחייב כל השדה בפאה, [וכעת ראיתי בתורת כהנים אמור דקוצר להאכיל לבהמה פוטר ר"ש מפאה, וכן לר"י בהתחיל עד שלא הביא שליש, ועי' בזה לקמן], מ"מ לענין הפסק לא אמרינן דאסתמא דקצירה היא, אלא הר"ז כעוקר מקצת השדה עד שלא נגמר גידולו, ולכך חשיב הפסק, אבל הקוצר שדה שנתבשלה כל זרעה להאכילה לשחת נראה דבטלה דעתו, והר"ז כקוצר ע"מ לשרפה, דאין לנו ענין במחשבתו, והרי קצירתו ככל הקצירות ואסורה לפני העומר, ואינה מפסקת לפאה, ועי' בתוד"ה אלא, ובמש"כ לקמן בדרכין אליבא דר"ע.

ונראה דאף אי ר"מ אף בהביא שליש קאמר דמפסיק לפאה, מ"מ חכמים דפליגי עליה פליגי אף בלא הביא שליש, דמשמע דלחכמים ליכא שום קצירה דשחת שמפסקת לפאה בלא חרש, ואע"ג דלענין חדש לכו"ע שרי לקצור תבואה שלא הביאה שליש, שאני חדש דכל שאינו ראוי לעומר אפילו לכתחילה שרי לקצור כדשרינן בית השלחין, אבל לענין הפסק כל שהפסק בא מחמת קצירת התבואה לא חשיב כשדה צור להפסיק, והא דאמרינן דר"מ בשיטת ר"ש אמרה, הוא מכח ק"ו דאם לענין הפסק לא חשיב ליה קצירה לשחת אף משהביא שליש, כקצירה, כש"כ דלענין חדש לא חשיבא קצירה. (פאה ס"ג סק"ב).

ויש לעי' דלקמן מבואר דפלוגתא דר"ע וחכמים פאה פ"ג מ"ב צמנמר את שדהו היינו נמי אם הנימור חשיב כקצירה או לא, וא"כ מאי מסיק צמנני' התם ומודים חכמים לר"ע בזורע שבת או חרדל בג' מקומות שהוא נותן פאה לכל אחת ואחת, ומה ענין זורע בג' מקומות לפלוגתא, הרי כל הנידון כשיש ביניהם מרחק שחשוב להפסיק בתחלת הזריעה, ופליגי אם הנימור כקצירה ואין קצירה מפסקת או לא, והוא ליה למימר ומודים חכמים לר"ע צמנמר שדה שבת או חרדל כו', דזריעה לכתחילה בג' מקומות אף בכל דבר מודים חכמים, ועי' להלן צמנני' דהמנמר שדהו נתפרש. (פאה ס"ג סק"א).

נראה דאם קצר השחת כולו ואח"כ זרע משני נדדיו, דמודים חכמים דדינו כשדה צור ממש. (פאה ס"ג סק"ו).

שם וחכמים אומרים אינו מפסיק אלא אם כן חרש, בתוד"ה אלא לא החליטו בתבואה שנתבשלה כל זרעה שקצרה אם מהני חרישה להפסיק, וממה שנשנה דין זה כאן משמע קצת דדוקא בקצירה דשחת מהני, וכן מהא דבצרייתא נשנה דהכל מודים חרש מפסיק, ולא נשנה סתם דהכל מודים אכלה חגב כו' דאינו מפסיק, משמע נמי דחידוש הוא דבקצירה דלאו כי אורחה מהני חרישה, אבל הרמב"ם פ"ג ממ"ע ה"ד כתב או שקצר באמצעה אפילו קודם שתביא שליש וחרש מקום שקצר הר"ז נפסקת לשתי שדות, ואף שכונתו דאפילו קודם שתביא שליש לא סגי בלא חרש, מ"מ סתימת הלשון מתפרש דאף בקצר לאחר שליש מהני חרישה, וי"ע. (שם).

שם ארצב"ח אר"י ר"מ בשיטת ר"ש אמרה כו', לשון קוצר לשחת משמע שהוא קוצר דבר שאפשר לקצרו שלא לשחת אלא שהוא קוצרו לשחת, והיינו משהביא שליש, דאם לא כן היה ראוי לומר קוצר שחת, כדאמר צ"ב ל"ו א' אכלה שחת, וכן צמנני' קחני קוצר לשחת ועלה קאמר ר"י אימתי בזמן שהתחיל עד שלא הביא שליש, מכלל דקוצר לשחת מתפרש לאחר שהביא שליש, ולכך קאמר ר"י בפשיטות דר"מ כר"ש ס"ל, ולמאי דמסקינן דר"מ רק בלא הביא שליש קאמר, יש לפרש דלכך לא קחני הקוצר שחת, משום דהוי מתפרש שהיה

בסוגיין דדר"ע דאף קודם שהציאה שליש חזיא לקליות, ואף שזרש"י ותו' פסחים כ"ג א' נקטו דקודם שהציא שליש שרי אף לאדם, וכ"נ בתו' בסוגיין ד"ה אימור, מ"מ מנאנו בתו' הר"פ הנדמ"ח בפסחים שם דמסיק דהסוגיא דהתם כפשטה דאף מהא דשריין לזהמה קודם שליש מוכחין דשריא בהנאה, דאף קודם הבאת שליש איכא איסור חדש כמו בחלה ע"ש, ויפה העיר בני מאיר נ"י דמזה גופא דאמריין דלר"י אסור לקזור לאדם אף קודם הבאת שליש, מוכח דאסור באכילה. (סז).

שם אימר דשמעת ליה לר"י לזהמה לאדם מי שמעת ליה כו', מהא דקתני במתני' ומאכיל לזהמה קדיין דדוקא בקורר לשחת לזהמה הוא דשרי, אבל קורר לשחת לאדם לקליות אסור, ואע"ג דאיכא למימר דהא דקתני ומאכיל לזהמה, הוא לאשמועיין דאף קודם שליש אסור לאכילת אדם, מ"מ ס"ל לגמ' דממה שקבע התנא הך ומאכיל לזהמה בהדי הא דקורר לשחת, משמע דלא שרי לקזור לשחת אלא להאכיל לזהמה אבל להאכיל לאדם (לאחר העומר) הרי הקצירה אסורה. (סז).

שם דא"כ הו' להו תלתא תנאי, מש"פ רש"י דר"ש שרי אף לאדם אף משהציא שליש, הוא משום דלישגא דר"ש משמע דאחי להקל טפי מר"י, אבל מ"מ אין לזה הכרע ושפיר אפשר דלא הקיל טפי מר"י אלא לענין הציא שליש, ולא לענין לאדם ולישגא דיאכיל משמע לזהמה, וכ"מ בתוד"ה לאדם דדברי ר"ש מתפרשין לזהמה, ובתורת כהנים אמור אימא בהדיא דדר"ש שמאכיל לזהמה, ועי' להלן. — בכל מקום דמדכריין שריותא לאדם היינו שקורר לצורך אדם להאכילו לאחר העומר, דפשיטא דלאכול קודם העומר אסור, ולמש"כ לעיל אף בשלא הציא שליש.

ובראה עוד צעיקר סוגיין דבאמת קשה מאי הו' ס"ל לר' יוחנן דדר"ש, דלפרש"י דר"מ אף בקורר לאדם קאמר דמפסיק, מדקתני סתמא, א"כ ע"כ דר"ש נמי אף לאדם שרי, דאם לא כן ליכא למיתלי לדר"מ דדר"ש, כיון דדר"מ עדיפא מדר"ש, ובהדיא תניא בתורת כהנים אמור דדר"ש דמאכיל לזהמה חיה ועופות, וגם לשון יאכיל הכי מתפרש, דלא יתכן לשמש בלשון זה לאכילת אדם, דמאי יאכיל הרי יכול לאכול בעצמו, וירוש"י בתלמא

שם אלא ר"מ בשיטת ר"י אמרה דאמר אימתי כו', יש לעי' הא ר"י נמי שרי לקזור אף משהציא שליש, ולא בעי אלא שיתחיל עד שלא הציא שליש, וזה יש לפרש משום מראית העין שיהא ניכר דקורר לשחת, וא"כ לענין הפסק ראוי שיפסיק אף קורר לשחת משהציא שליש, ובכלל הרי גם ת"ק דמתני' מתפרש דקורר אף משהציא שליש, דהא אהא קאמר ר"י אימתי בזמן שהתחיל עד שלא הציא שליש, מכלל דאיירי בהציא שליש, וא"כ ליכא מאן דאסר אף משהציא שליש, וי"ל דהה"נ דשפיר הו' מצי ר"מ לומר דאף קורר לשחת משהציא שליש מפסיק גם לר"י, אלא דלפי מאי דקצר ר"מ דבקורר לשחת משהציא שליש אינו מפסיק, שפיר י"ל דלענין חדש אף דשרי גם משהציא שליש, דלענין חדש קיל טפי דכל שאינו דומה לקצירה דעומר שרי, מ"מ לכחלה לא נחיר אלא אם כן התחיל עד שלא הציא שליש, וכדס"ל לר"י, ודאמריין בשיטת ר"י אמרה, היינו לאפוקי דאין לנו לומר דקצר כר"ש, ועי' להלן נחישב בטוב.

והרמב"ם בפ"ו מתמו"מ הט"ו כתב דתבואה שלא הציאה שליש מותר לקזור ממנה להאכילה לזהמה, וכתב הכ"מ דפסק כר"י דמפרש מילתיה דת"ק, ויש לתמוה דא"כ הו' ליה לפרש דאם התחיל לקזור קודם שהציא שליש מותר לקזור לשחת גם משהציא שליש, וגם הרי לא אשכחן תנא דאסר בזהאי גוונא, דהא מדברי ר"י נלמד דת"ק שרי משהציא שליש, וגררר דמכח סוגיין דמשמע דר"מ דס"ל דדוקא קורר קודם הבאת שליש מפסיק, ס"ל כר"י, משמע ליה להרמב"ם דאף ר"י לא התיר אלא קודם הבאת שליש, ולשון שהתחיל לאו למימרא דמותר לגמור, אלא ר"ל אימתי בזמן שהתחיל לקזור את התבואה מוקדם דהיינו קודם שהציאה שליש, ודלא כפרש"י שפירש שאם התחיל קודם הבאת שליש ראוי להמשיך לאחר הבאת שליש, ולפי זה סוגיין כפשטה, דר"מ כר"י ס"ל.

ולפי פירוש זה במתני' יש לדקדק מהא דקתני ומאכיל לזהמה, דאף תבואה שלא הציאה שליש אסורה לאדם קודם העומר, וכן מתפרשין דברי הרמב"ם, וזה כמש"כ הבית אפרים ציו"ד ס' ס"ח, והציא כן מן הירושלמי פ"ק דחלה דאף לר"א דפוטרי תבואה שלא הציאה שליש מן החלה, דמ"מ אסורה בחדש כיון דכתיב קלי, וכמבואר

תנאי לא חש לזה דהא איירי רק לפרושי דליכא למימר הכי, וגם עיקר הדין קשה שיהא מותר לקצור לאדם משהביא שלישי, אף כשישמע צו לקליות וכיו"צ, דמ"מ קוצר תצואה הראויה כדרכה לאדם, גם עיקר הדיוק דמדקמני סתמא קוצר לשחת משמע אף לאדם הוא ק"ק דהא סתם לשחת פירושו לאכילת שחת לבהמה.

ולכן נראה דלמאי דהוי ס"ל לר"י דר"מ בהביא שלישי איירי, היה מתפרש קוצר לשחת קוצר לבהמה, דלא יתכן כונה אחרת בזה, אלא שהוא קוצר את התצואה ע"מ לשמש בה כשחת, ולפי זה לא מצאנו כלל בדר"מ דאף קוצר לאדם מפסיק, דהא ר"מ בקוצר לבהמה איירי, וממילא גם ר"ש כפשוטו דלא איירי בקוצר לאדם כלל, [וניחא משה"ק תו' דהוה ליה דמיפרך אימור דשמעת ליה לר"ש לבהמה לאדם מי שמעת ליה, דבאמת לפי זה גם ר"מ לא אמר בקוצר לאדם], אבל אי ר"מ איירי דוקא קודם שלישי, א"כ מתפרש קוצר לשחת שהוא קוצר קודם שלישי, ומתפרש לשחת כמו קוצר שחת, [אלא דלא מצי למיתני שחת כמש"כ לעיל], א"נ קוצר קצירה שסתמא היא לשחת, ולפי זה הוא דאמרינן דר"מ אף בקוצר לאדם קאמר, דר"מ לא איירי בכונת הקצירה כלל, ונקט סתמא הקוצר קודם שלישי, ולכך מתפרש אף בקוצר לאדם, ובעינן לפרושי דר"מ בשיטת ר' יהודה קאי, דס"ד דלכך בעי ר"י שיתחיל קודם הבאת שלישי משום דבעי שיהיו מעשיו מוכיחין על קצירה דהיתר, ולא נטרך להתיר מחמת מחשבתו לבהמה, וקודם שלישי שרי אף במחשבו לאדם, הלכך בעינן שיתחיל קודם שלישי, ובתור הכי שרינן גם לאחר שהביא שלישי כשמכוין לבהמה, ור"מ לענין הפסק בעי קצירה שמעשיה מוכיחין עליה דלאו קצירה היא, ולא סגי במה שמחשב לבהמה, ולכך לא קאמר דמפסיק אלא קצירה דקודם שלישי, אף דלענין קודם העומר שפיר י"ל דסבר כר"י דמדאוריתא שרי אף משהביא שלישי כשמכוין לבהמה, ודחינן דשמא ר"י תרתי בעי גם שיתחיל קודם שלישי וגם שיכוין לבהמה אף קודם שלישי, והשריותא רק משום דמכוין לבהמה, וממילא לענין הפסק דלא אזלינן בתר כונה כדחזינן בהביא שלישי לר"מ, ה"ה דאף קודם שלישי לא יפסיק, לר' יהודה. (ס).

שם איני והא כי אתי רבין אר"י מחייב היה ר"ע אף במנמר לאוצר כו', פרש"י שבישל כל זרכו, ולפי זה לכו"ע קצירה גמורה היא, וטעמיה דר"ע דאף קצירה גמורה ס"ל דמפסקת, ואפשר דדוקא בשייר קלחים לחים שעדיין לא הביאו שלישי, ועי' בזה להלן, ויש לתמוה דבפלוגתא דר"מ ורבנן בקוצר לשחת משמע דפשיטא לכו"ע דקצירה כי אורחה אינה גורמת להפסיק, וכן הדבר בסברא דלעולם רשאי אדם לקצור שדהו באיזה אופן שחפץ ולא תעשה עי"ז כשתי שדות, וכן עד השתא מיייתין לדר"ע בפשיטות דמשום דאין הקצירה קצירה, ולא הזכירו בגמ' כלל דהשתא הדרינן מכל זה, ועוד דאמרינן דר"מ סבר לה כוותיה בחדא והיינו דבפחות משליש לא חשיבא קצירה, והיכן מצאנו בדברי ר"ע דאיירי כלל בנידון אי חשיבא קצירה בפחות משליש, ולו"ד ז"ל היה אפשר דאף מנמר לאוצר אינו צבישל כל זרכו, אלא דהביא שלישי, וקוצרו לשחת לאוצר, וס"ל לר"ע כדהוי ס"ד לעיל בדר"מ דאף בהביא שלישי לא חשיבא קצירה בקוצר לשחת, ולכן לא הוצרכו בגמ' לפרש טעמיה דר"ע לפי רבין אר"י, דפשיטא דטעמיה משום דלאו קצירה היא וכדמעיקרא, אבל צבישל כל זרכו מודה ר"ע דלא חשיבא להפסיק, [ואפשר דכל נימור היינו רק בעוד השדה ירוקה דבזה ניכר שינוי הצבעים ודמי לנמר, אבל משנתצלה כל זרכה לא, ולכן לא הוצרך ר"ע לפרש דאיירי דוקא בקוצר לשחת], ובתוד"ה אלא בתירוצו בתרא משמע כפרש"י, וכן הר"ש בפאה פ"ג מ"צ העתיק פרש"י, ואפשר דטעמייהו דמנמר לאוצר לא משמע לשחת, דשחת אין רגילין לאוצרו שזריך לאוכלו בעודו לת, ומיהו בתוד"ה במנמר כתבו דמנמר לאוצר היינו הביא שלישי, ואפשר דכונתם לאפוקי מפרש"י שכתב דבישל כל זרכו, ועי' בקרן אורה שכבר העיר במקצת הדברים, וז"ע.

למסקנא דקוצר לשחת דר"מ היינו קודם הבאת שלישי, ובין בקוצר לבהמה ובין בקוצר לאדם, הדבר פשוט דחכמים דפליגי עליה פליגי אף בקוצר לבהמה, ואע"ג דלענין עומר שרי, ה"נ שרי בית השלחין, וה"נ שרי לכו"ע אף משהביא שלישי עכ"פ בהתחיל קודם שהביא שלישי, דודאי עומר שאני, דכל שאינו לכתחלה לעומר שרי לקצור, אבל לענין להפסיק כל הפסק שמחמת קצירה אינו

נראה ללא יתכן שדברי ר"ע וחכמים לא יתפרש
 דין התבואה שמנמר, אם היא חייבת תבואה
 דהיינו לרצין אר"י דאירי במנמר לאור, דע"כ
 לפרש דין כל השדה, וכן בר"ש פאה פ"ג מ"ז
 כתב שאם לא היו הקלחים לחים אלא שגדלו כל
 זרען דכו"ע פאה אחת על הכל, ומבואר דלשון
 פאה אחת על הכל מתפרש על כל השדה, וכ"כ
 רש"י בסוגיין, ולפי זה יש לפרש דלר"ע מתפרש
 פאה מכל אחד ואחד דהיינו מן היבש שמנמר
 לחוד ומכל אחד ואחד מן הלחים לחוד, א"נ אחד
 מן הלחים יפטור גם את כל היבש, דהא בשעה
 שנקצר היבש היו שדה אחת, ודברי חכמים נמי
 מתפרשים מאחד על הכל דהיינו מאחד מן הלחים
 על היבש ועל כל הלחים, ולפי זה מוכח דאירי
 שהלחים הביאו שליש בשעה שקוצר היבשים, דאם
 לא כן אינו יכול להפריש מן הלחים על היבשים
 כדאיתא בירושלמי פאה פ"ג ה"ד, וגם לשון ושייר
 קלחים לחים קשה לפרשו דהיינו דוקא קלחים שלא
 הביאו שליש, ואדרבה לשון ושייר משמע שהיה יכול
 שלא לשייר, ואם לא הביאו שליש הרי ע"כ הוצרך
 לשיירן, [ולשמואל דאירי במנמר לקליות, נחא
 שפיר לשון ושייר, דכי היכי שנימר לקליות אלו
 שלא הביאו שליש, ה"נ היה יכול לומר את
 הנשארים אלא ששיירן], וגם בשדה אחת כשחלק
 ניכר נחשבל כל זרעו, סתמא דמילתא כבר כל
 השדה הביאה שליש.

ולפי זה יש לפרש טעמיה דר"ע דאע"ג דודאי
 קצירה אינה מחלקת שדות, הני מילי כשכל
 השדה צמנז שוה, אבל כשחלק מן השדה הגיע
 זמנו ליקצר וחלק עדיין צריך לקרקע, בזה שפיר
 מתחלקין לשתי שדות, דהא העמיד גדר לאחר
 שהתחיל לקצור שפיר מהני לחלק את המחובר
 לחייבו בשתי פאות כמ"כ בחו"ז פאה ס"ז
 סק"ח, וה"נ כשהרחיק ציניהם שיעור הראוי
 להפסיק, בזמן שבהכרח לחלק את קצירתן בזמנים.
 (פאה ס"ג סק"ג).

בתורת כהנים אמור איתא דלר"י בהתחיל עד שלא
 הביא שליש ולר"ש אף בהתחיל משהביא
 שליש קוצר ומאכיל לבהמה ולחיה ולעופות ופטור
 מן הלוקט ומן השכחה ומן הפאה וחייב במעשרות,
 ונראה דהיינו דוקא כשלא הגיע זמנה ליקצר,
 וקצירתו מוכחת דלשחת קבעי לה ובזה מהני מה

מפסיק, והרי אף לר"מ קוצר לבהמה משהביא
 שליש אינו מפסיק, ומ"מ מסתברא דמודה דקודם
 העומר שרי עכ"פ בהתחיל מקודם, ללא אשכחן
 מאן דמחמיר טפי מר' יהודה במתניתין, וכן פשוט
 להגרע"א ז"ל המוצא בתפא"י רפ"ז דפאה, [ומה
 שנתקשה שם במש"כ הרע"ז ובפיה"מ דסתם שחת
 לבהמה, נראה דבאו לפרש עיקר שם שחת ושימוש,
 ולא נחתו לפרושי דר"מ אף בקוצר לאדם קאמר
 כיון דלא קיי"ל כוותיה], והדבר תימא שכלל"מ
 פ"ו מתמו"מ הט"ו נקט דלרבנן דר"מ קוצר קודם
 הבאת שליש לבהמה יפסיק כיון דשרי גבי עומר,
 וכן בלוקטי הלכות. (ס).

שם המנמר שדה ושייר בו קלחים לחים רבי
 עקיבא אומר פאה לכל אחד ואחד כו', נראה
 דמנומר הוא סוג בפני עצמו שראוי לדון בו אם
 לחשבו כשדה אחת או ככמה שדות, וזה בין
 כשהפסקות בין הנמורים הוא בשיעור שדה בור
 ובין כשהוא פחות מזה, דגם כשהפסק גדול אין
 שייך לקרא לעקמימות הזו כשדה בור שמפסקת,
 וגם כשהפסק קטן אין זו אורה של שדה, ואף
 בזרע מתחלה בנימור פליגי, כדמוכח מהא דקתני
 ומודים חכמים לר"ע בזרע שבת או חרדל בג'
 מקומות, מכלל דבזרע מינים אחרים בג' מקומות
 פליגי, אלא שאין הדבר בזה לזרע בנימור, דלאו
 בשופטני עסקינן שישאיר מקומות רבים פנוי,
 והלכך כל הנידון במנמר שדהו, אלא דמנמר נוסף
 נידון משום דקצירה אינה צדין שתגרום חילוק
 שדה, ובזה אמרינן דר"ע כר"מ ס"ל דקוצר לשחת
 מפסיק, כדאמר בסוגיין, ולרצין משמיה דר"י גם
 בקוצר תבואה שהביאה שליש ולפרש"י אף תבואה
 גמורה נמי מהני לחלק השדה, ויש לפרש דהיינו
 כשהנשאר עדיין לא הביא שליש, [ועי' בזה להלן],
 ודר"ע עדיפא מדר"מ כדאמר בסוגיין, ולרצין
 דפליגי עליה דר"מ יש כאן במנמר טעם נוסף
 דחשיבא שדה אחת משום דקצירה לא מפסקא,
 והלכך לא הוה מצי למיתני מודים חכמים לר"ע
 במנמר שדה שבת או חרדל דנותן פאה מכל אחד
 ואחד, דאין הדבר כן דמנמר גם בשבת וחרדל
 נותן פאה אחת לחכמים, דקצירה אינה מפסקת,
 ורק בזרע שבת או חרדל בתחלה בג' מקומות בזה
 מודים חכמים לר"ע.

אמאי הדר ואמר תקריב אפילו בשבת, וע"כ דדוחה את השבת אקצירה קאי והדר אמר תקריב אהקצרה, ולפי זה לר' יוחנן ע"כ הך ברייתא ר"א היא, ואינטריך קרא דדוחה את השבת אע"ג דכשר ביום, ומהא דלא פירשו בגמ' השתא דר"א היא, נראה דלא פסיקא לגמ' הא דר' יוחנן, ושפיר אפשר דאף לר"ע נקצר ביום כשר ומ"מ דוחה שבת, וכמש"כ להלן, וכן רבה דשני הא רבי והא ראב"ש, ל"ק ליה אי רבי אמאי דוחה את השבת, דשפיר ילפינן מצחריש ובקציר דקציר העומר דוחה שבת אע"ג דצדיעצד נקצר ביום כשר, וכל שקלא וטריא דסוגיין דרבי ע"כ ס"ל דקצירה אינה דוחה את השבת, ומתני' בהקצרה מתפרשא ולא בקצירה, הוא רק אליבא דר' יוחנן.

וזו נראה דעת הרמב"ם בפ"ו מתמו"מ ה"ו ו' שפסק דנקצר ביום כשר ודוחה את השבת, [ובצר תמה בזה בלח"מ שם], וטעמיה דהא דקצירה דוחה שבת ע"כ הילכתא היא כדחנן בריש פירקין בשבת משלש סאין כו' וחכ"א אחד שבת ואחד חול משלש כו' ר"ח סגן הכהנים אומר בשבת היה נקצר ביחיד כו' וחכ"א אחד שבת ואחד חול כו', וכן במתני' ס"ה א' בשבת אומר להן שבת זו כו', וכדפרכין בסוגיין מכל הני עליה דרבי, וכן סוגיא דריש מו"ק דקצירת העומר דוחה שבת וכמש"כ תו' ס"ו א', וכן פשטא דמתני' דנקצר ביום כשר ודוחה את השבת משמע דאקצירה קאי, וכמו דמתפרש בצרייתא דמייחתי לתרוייהו מתקריב, ודוחק לאוקמי מתני' כר"א ודלא כר"ע, וכן מהא דקתני לא מצא מן הקמה יציא מן העומרים, משמע נמי דהיינו עומרים שנקצרו שלא לעומר, ופשטא שאפילו לא נקצרו כליל ט"ו, ואף אם נקצרו כליל ט"ו מ"מ אם נקצר ביום פסול, מסתברא דכל שנקצר שלא לשמה נמי פסול, ולר' יוחנן ע"כ צריך לדחוק בזה דעומרים שנקצרו כליל ט"ו קאמר, וקצירה לשמה לא מעבדא, והלכך ס"ל להרמב"ם דכל שקלא וטריא דסוגיין הוא לפרושי לדר' יוחנן, אבל רבה וסתמא דגמ' מפרשין למתני' כפשטה ואף דנקצר ביום כשר מ"מ דוחה את השבת, וכרבי, והכי קי"ל.

ובאמת דגם עיקר דברי ר"י ק"ק דהא לא אשכחן הא דר"ע אלא צמידי דהכשר מצוה שאין להם זמן, ומנלן למילף מזה לקצירת העומר שהוא

שדעתו לזהמה דלא ליחשב כחולת קצירה, אבל הגיע זמנה לקצור אפילו קוצרה לזהמה חייבת בפאה, דהר"ז כקוצר לאצדה דחייבת בפאה כדמוכח בירושלמי כמש"כ בחו"צ פאה ס"ד סק"ג, וגם בטלה דעתו, וגם אמרינן דעתיד להמלך, וכ"מ במתני' לעיל א' דקתני קוצר לשחת ומאכיל לזהמה, ולא קתני סתם קוצר להאכיל לזהמה, ונמיהו י"ל דבא לרמוז שצריך להתחיל עד שלא הביא שליש, כדמפרש ר"י, ועי' לעיל, ולא דמי לעיסת הכלבים דמעיקר הדין סגי בדעתו לכלבים לחוד שלא יתחייב בחלה, דהתם עשיית עיסה לאדם ועשיית עיסה לכלבים הם עניינים שונים, דלאדם הכונה לענין עיסה על כל היתרונות שבה, ולכלבים צריך רק שיהיו המים והקמח ציחד, וכשעושה לכלבים חשיב כאינו עושה עיסה, עי' מש"כ חלה ס"ה סק"ט, אבל קצירה אין בה שום שינוי אם קוצר להאכיל לאדם או להאכיל לזהמה, והרי הקצירה ככל קצירה, ומה שחושב לעשות בה אחר קצירתה אין במחשבה זו ענין בשעת הקצירה, וכמש"כ בחלה שם. (פאה ס"ג סק"ה).

תוד"ה ונותנין ופאה דפטור לב"ה כדדרשינן בספרי וצא הלוי כו', גם הפקר מהאי קרא הוא דנפקא לן למיפטריה ממעשר, כדאיתא בירושלמי פ"א דמעשרות ה"א והוצא בר"ש שם ובפאה פ"א מ"ו, ושם אמרו צהדיא דהיא פאה היא הפקר, והא דפליגי ב"ש וב"ה דהפקר לעניים הוא משום דלב"ה לא הוי הפקר אפילו לעניים וכמ"ש הר"ש שם, ולכך חייב במעשר, אבל במתנות עניים שהוא הפקר לעניים לכו"ע פטור ממעשר כדין הפקר. (פאה ס"ג סק"ה).

ע"ב א' ולא קציר מצוה, לכאורה מקצירכם אפשר למעט כל קצירה שאינה צריכה לגופה, ואפשר דה"נ קאמר ונקט מצוה לפי דאיידי צמידי דמצוה, וה"ה מפני הנטיעות לפי קמא דרש"י, דנמי לאו קצירכם הוא כיון שאינו קוצר לשם קצירה, ועי' רש"י שלא כ"כ וצ"ע. (הערות). שם מנין שאם נקצר ביום כשר ודוחה את השבת ת"ל תקריב, יעוי' בתו' שכתבו לפרש דדוחה את השבת אהקצרה קאי, אבל קשה דא"כ אמאי כייליה צהדי הא דנקצר ביום כשר, ועוד דהא דתקריב כל שהוא תקריב מ"מ כו' פרש"י דלאו פירושא דרישא היא, אלא ריבויי אחריני, וא"כ

שם היינו מעלין לו שמן כו', א"ה, ע"י מש"כ
בזה בשבת קמ"ז ב'.

שם כמה חציצה מנזה בשעתה כו', הראיה היא
מעצם הדין שאמרה תורה להקריבן בשבת,
אף שאפשר להקריבן כלילה, והיינו דהותרה שבת
לזה. (פסחים ס"ח ב' ממו"ד).

ע"ב ב' שהרי דחתה שחיטה את השבת,
ברש"ש יומא פ"ד ב' כחז לחדש
דחולה שכבר חיללו בשבילו שבת מותר לחלל עוד
אף שאפשר בודאי להמתין למוצאי שבת, והדברים
תמוהים מאד, ובדאי כל פעולה שאינה נפגמת
עם פיקוח נפש אסורה, ומה שהציא מסוגיין שכבר
דחתה שחיטה את השבת, הכא הנידון בזונת
התורה אם כשאמרה תורה להקריב תמידין
ומוספין בשבת אם יש לנו להוציא הקטרת אימורין
מן הכלל כיון שאפשר במוצאי שבת, או שיש לנו
לפרש כונת התורה על כל פרטי הקרבן ואף
הקטרת אימורים, וזה אמרינן דכיון דאמרה תורה
לדחות שבת בשבילם מסתברא דהכל בכלל, אבל
כשאנו צאים לדון אם אמרה תורה שקצירת העומר
דוחה שבת או לא, שפיר יש לנו לומר דכיון דנקצר
ביום כשר סברא הוא שלא אמרה תורה שידחה
שבת, ויש לנו לפרש כונת התורה לקצור מערב
יו"ט כשחל בשבת. (יומא פ"ד ב' ממו"ד).

שם כבשי עזרת אין מקדשין כו', ע"י מש"כ בזה
לעיל מ"ז א'.

ואלו מנחות

גמ' אר"פ כל היכא דתנן עשר תנן לאפוקי
מדר"ש כו', ע"י מש"כ לעיל ס"ג א', וע"י
מש"כ לקמן ק"ה א' ד"ה ובעיקר.

שם מניין שאין חולקין מנחות כנגד זבחים כו',
נראה דדין זה כולל שלשה זמנים, א. קודם
הקרבנות הקרבן, דס"ד כשם שאמרה תורה חילוק
המשמרות כדלפינן מקרא דלכד ממכריו על
האבות, (ע"י בספר המנוחות עשה ל"ו ובהשגות
הרמב"ן שם), ה"נ יש רשות לכהנים לחלק את
הקרבנות בין הכהנים העוסקים בעבודה לזה זבחים
ולזה עופות וכיו"ב, לכך אחי קרא לומר דיד כל
העוסקים בעבודה שזה בכל הקרבנות, ואין רשות
לאבות למכור חלקי קרבנות בין העובדים, ב. לאחר

גוף המנחה וקביע ליה זמן מדאורייתא, והרי כלילת
מנחות הקריבין בשבת דוחה שבת אף שהוא איסור
לישה דאורייתא, ותנן לעיל י"ח א' לא כלל כשר,
ו"ע.

שם הא רבי והא ראב"ש כו', הא דס"ל לראב"ש
דנקצר ביום פסול, צריך יישוב מהיכי ילפינן
לה, דהא לא שנה עליו הכתוב לעכב, וגם לא נשנה
בלשון ניווי, ונראה דהיינו דקאמר רבנ"ח אר"י
דראב"ש בשיתת ר"ע רבו של אביו אמרה דתנן
כלל אר"ע כל מלאכה שאפשר לעשותה מע"ש אינה
דוחה את השבת וסבר לה כר' ישמעאל דאמר
קצירת העומר מנזה כו' ואי ס"ד נקצר שלא
כמנזתו כשר אמאי דחי שבת כו', כלומר דקרא
דמה חריש רשות אף קציר רשות ינא קציר העומר
שהוא מנזה ודוחה שבת, האי קרא אחי לאשמועינן
דנקצר ביום פסול, ולכך דוחה שבת, ואי הו' ידעינן
בלא האי קרא דנקצר ביום פסול, הו' ידעינן
מזמנעו דדחי שבת, ולא הו' צריכין לדרשא דמה
חריש רשות אף קציר רשות, אלא לפי דלא אשכחן
דנקצר ביום פסול, לכך איצטריך קרא דדחי שבת,
ומינה ילפינן דנקצר ביום פסול.

ואי לאו דר' יוחנן נראה דהו' אמרינן דלפי שנקצר
ביום כשר, לכך איצטריך בחריש ובקציר לומר
דאפילו הכי דחי שבת, דחציצה מנזה בשעתה
אע"פ שלא דחתה עדיין שחיטה את השבת, ומיהו
היכא דלא גלי קרא שפיר אית לן דר"ע דכל
מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה
את השבת.

שם אומר לו הבא אחרת תחתיה כו', משמע דאף
אי מנזה לכתחלה לקצור כלילה, מ"מ כיון
שאינו לעיכובא עדיף להציא אחרת שנקצרה ביום
ובטהרה, ממה שלהמשיך צטמאה שנקצרה כלילה.
(הערות).

שם דתנן כלל אמר ר"ע כל מלאכה שאפשר
לעשותה מערב שבת כו', נראה דאחי
לאשמועינן דגם מלאכות שהם עיקר המנזה כגון
אפיית שתי הלחם דלא שייך לקראם בשם מכשירין,
אפילו הכי אם אפשר לעשותן מערב שבת אינם
דוחין את השבת, ע"י לקמן ז"ה ב'. — ע"ע
במש"כ לעיל ס"ו א' בגמ', ובדברי הירושלמי
מגילה.

שצא לראש המשמר פטור כדין מזיק הקדש, ונראה גם דמה"ט אין כהני המשמר יכולים למחול, אף בלא טעמא דכפרה עי' תו' ב"ק ק"י ב' ד"ה כסף, ויש להסתפק אם הגולן יצא ידי חובתו במסירה לראש המשמר [כשנתן ביום ויש פרטה לכאור"א], אע"ג דנאצד אח"כ, או דחלוקה מעכצת ולא יצא ידי חובתו עד שיגיע לכל אחד ואחד חלקו, ואח"ל דינא, יתכן דג"ז בכלל הא דקנאו השם, ועי' חו"ב ב"ק ק"ט ב' דאפשר דגם נפ"מ צוה שהגולן עצמו אם הוא במשמרו, שיהא ראוי ליטול לפי חלקו וי"ע.

תוד"ה איש אצל מנחה אחת בפני עצמה מחלקין וכן זבח אחד, נראה דלתירוץ קמאי שצחו' לא מחלקין בין אותו קרבן לשני קרבנות, והרי בקדושין נ"ג א' דייקין מהא דאין חולקין, דהמקדש בחלקו אינה מקודשת, ומשמע דאף באותו קרבן אין חולקין, וכ"ה בהדיא בתו' הרא"ש שצת קמ"ט א' עי"ש, ומהא דמטילין חלשים אין ראי' דאין זו חלוקה זה כנגד זה, וע"כ להטיל גורל מפני דרכי שלום כמ"ש תו' וכן בתו' הרא"ש הנ"ל. (ב"ק ק"י ב' מהו"ד).

בא"ד וכיון דהוי כפול למאי חזי, א"ה. ראיתי להעתיק כאן מש"כ בזה צחו"ב פסחים. פסחים ג' ב' הנהו תלמא כהני חד אמר להו הגיעני כפול וחד אמר הגיעני כזית וחד אמר הגיעני כו', נראה דלמעשה קיבלו שלשתן בשוה, וכן ראוי לנהוג לחלק איש כאחיו, ועוד דאם לא קיבלו בשוה, א"כ מה מקום להזכיר אלו שאמרו כזית וכפול, הרי לא חזינן מיניהו מידי, דכל חד אמר מה שקיבל, ורק זה שאמר כונז הלטאה היה ראוי לו לומר משל אחר, ולא היה צריך להזכיר אלא אותו, אלא ודאי קיבלו כולן בשוה, וזה דימהו לכפול וזה דימהו לכזית קטן, והיינו דמייתי להו שמהרו בלשונם אף שקיבלו כחצירם השלישי, ובתו"י יומא ל"ט א' כתבו דלא היו יכולים לחלק בשוה, ונראה כונתם שלא היו מחלקים במדה ובמשקל אלא באומד, ולא היו יכולים לחלק בשוה ממש, ואירע לאחד משהו יותר, ולכך דימהו זה לכזית וזה לפול, ואף שלא היו ממש שוין, מ"מ היו יכולים כולם לומר כפול או משל אחר, דלכולם היה פחות מכזית, ולכך הזכירם יחד והקפידו על השלישי, ומיהו בלשון רש"י יומא שם משמע דגם צימי

הקרבת הקרבן קודם חלוקה, דאז כל כהני המשמר כעין אחים בתפוסת הבית, ג. לאחר חלוקה, ובגזל הגר דהוא ממון כהן לאחר חלוקה כדאמר לקמן ע"ג א', ומ"מ אין חולקין גזל הגר כנגד גזל הגר כדמסיק ב"ק ק"י ב', היינו רק קודם חלוקה וכמש"כ תו' ע"ג א' וכש"כ קודם הבאה.

והנה לכאורה נראה דלמעשה לא חלקו הקרבנות כל קרבן לכל אחד ואחד, דלא יתכן לחלק חטאת העוף כעדשה לכל כהן וכן מנחה וכיו"ב, ומהא דמתן שצת קמ"ח ב' מטילין חלשים על הקדשים, אין ראי' דיש לפרש בקרבן אחד שחולקים אותו בין כל הכהנים בחלקים שוים ומטילין חלשים מי דפקא או דאטמא וכמש"כ תו' ע"ג א' ובקדושין נ"ג א', אלא עשו מנות שוות בערך והטילו גורל בין הכהנים, ומאחר שלא יותר שום כהן על זכותו וגם לאחר חלוקה נשאר לכל אחד ואחד חלקו בכל קרבן וקרבן, אלא שלטובתם ומראונם סידרו חלוקה במנות שחלקום, כפי הנאות, אין בכך כלום, ומיהו אם היה כהן שלא הסכים לגורל ומבקש חלקו מכל קרבן וקרבן נותנין לו, ואף לאחר שהסכים להטיל חלשים והטילו, יכול לחזור בו, אלא דלאו בשופטני עסקינן וכיון שהדבר לטובת כולם היו מסכימים לכך, אצל לשון הרמב"ם בפ"י ממעה"ק הט"ו ט"ז משמע דבאמת חלקו כל מנחה וכל עוף בפ"ע, וי"ע. (זבחים ס"ב סק"ו).

ע"ג א' ואין קטן חולק, א"ה, עי' מש"כ להלן ד"ה עוד דמהא דקטן אוכל בקדשים משמע שאין צריך כונה לשם מנחה.

שם אשר ישיבו זה גזל הגר, ב"ק ק"ט ב' אמרינן קנאו השם ונתנו לכהן שצאותו משמר, ובתו' זבחים מ"ד ב' הניחו בקושיא למאי הלכתא, דהא מרבינן התם דמקדשין צו את האשה, ונראה דקודם חלוקה ממון גבוה הוא, והיינו דאשמועינן קרא דקנאו השם וכהנים משולחן גבוה קזכו, ורק לאחר שחלקו הוי ממון הדיוט אפי' לקדש צו את האשה, אח"כ ראיתי שכבר כ"כ בשטמ"ק מנחות ע"ג א' ועי"ש בתו', [ובמש"כ זבחים ס"ב סק"ו], ונפ"מ דאפילו כל אנשי המשמר חפצים ליתנו לאחר לא זכה, עד לאחר שיחלקו ויתן כל אחד את חלקו, וכן המזיקו לאחר

דמנחותן לכתחלה אף בקטנים, ואשכחן נמי בפסח למ"ד שה לבית אבות דאורייתא דאיכא מנזה באכילת הקטנים, וגם למ"ד שה לבית אבות לאו דאורייתא מ"מ אוכלין אף הקטנים כמבואר פסחים פ"ח א', ועי' מש"כ שם.

לשון הגמ' ציומא שם וכל כהן שמגיעו כזית יש אוכלו ושבע יש אוכלו ומותיר, נראה דר"ל דנשתלחה ברכה ולא היה מגיע לכל אחד ואחד פחות מכזית, ואף כשלא הגיע אלא כזית נמי יש אוכלו ושבע ויש אוכלו ומותיר, וכן פי' במהרש"א, ונראה דמותיר אין ר"ל שהותיר דא"כ חסר מנזה, אלא שהיה צו כדי להותיר, אבל לא היה בשיעור אכילה גסה, והיה אוכלו. (עד כאן).

תוד"ה ואפילו הא דדרשינן בסוף הגזול קמא כו', א"ה, עי' מש"כ בזה בצ"ק שם (והועתק לעיל בגמ').

בא"ד וי"ל דהנ"מ קודם חלוקה כו', יש לעי' הא מיד שקיבל אחד מאנשי משמר זכה לכולם וכלאחר חלוקה הוא, שהרי כבר מקריצין האשם, [ו"ע] אש מת אחד מן הכהנים קודם חלוקה (לאחר שכבר ניתן לאחד מן המשמר בשביל כולם) אש שייך ליורשיו, ולכאורה צ"ל חלוקה, שם כבר נעשה ממון כהן הרי יורשיו יורשים אותו, ואם הוא עדיין בשולחן גבוה מסתבר שאין צו ירושה], ומשום קושיהם הרי איכא לפרש שאין חולקין גזל הגר כנגד גזל הגר קודם שהוצא לאנשי משמר, שאינם רשאים להתנות בין אנשי המשמר שגזל גר ראשון יטלו אלו ושני יטלו אלו, וכמש"כ לעיל דג"ז בכלל אין חולקין זבחים כנגד זבחים, וי"ל דס"ל דקודם חלוקה הר"ז כתפוסת הבית ושייך לומר דעדיין ממון גבוה הוא, וגם סתם לשון אין חולקין כו' משמע כשהכל ציד המשמר והם מחלקים ביניהם, (ולפי זה אם עירצו מעות של שני גזל הגר וחלקום, צריך כל כהן לזכות במעותיו למי ששייכים ואח"כ לזכות לעצמו דאם לא כן הו"ל קודם חלוקה, שהרי אפשר שקיבל חלק חצירו, ומיהו י"ל דכיון דחילק הכתוב צין חלקו ללא חלקו כדילפינן מקרא דלאחר חלוקה הוא שלו, כל חלוקה במשמע, ואף שקיבל אחד כל חלקו ממועותיו של אחד מ"מ חשיבא חלוקה וכמו בתפוסת הבית [ו"ע], ועי' בשיטה לא נודע למי קדושין נ"ג א' שכתב דה"ט דגזל הגר לאחר חלוקה הוא ממונו

שמעון הצדיק היה שהגיע להם רק כפול, ומשמע שלא חילקו בשוה, ועי' ריטב"א שם ו"ע.

ומדחלקו לכל חד פחות מכזית הוכיחו בתו"י שם דאף בפחות מכזית מיקיימא מנחה אכילה, אלא דכזית עדיף, ולכך כשהיה כזית לכאור"א לא משכי הנועיס את ידיהם, רק כשהיה כפול, ונראה כונתם דאכילה פחות מכזית לא חשיבא שלא כדרך אכילה, דהא זהו סדר אכילה, והלכך קרינא בזה אכילה, אלא דכל חד וחד דאכל פחות מכזית לא חשיב שהיה קיים מנחה אכילה, דאין אכילה פחות מכזית, ואינו אלא כגורם וכשותף, ואינו מבדיל על אכילתו, אבל הזבח הגיע לתכלית מנחתו, ולכך היו הנועיס מושכים ידיהם כיון דאין אכילתן חשובה כמנחה בפני עצמה, אח"כ הראוי צבית הלוי ח"א ס"ז שכבר דן בזה. — [מה שהוצרכו בתו"י שם להזכיר דבסוגיין מבואר דסגי בפחות מכזית ולא הוכיחו כן מסוגיא דיומא גופא דאיתא התם נמי שהיה מגיע לכל אחד כפול, אפשר משום דאי מהתם יש מקום לומר דלאחר שהנועיס משכו את ידם כבר נשאר לכל גרגרן כזית, אבל בסוגיין מבואר שלא הגיע לחלקו אלא פחות מכזית].

ולו"ד וי"ל היה מקום לומר דאכילה כפול לא שמה אכילה, אבל שפיר מנטרפת עם אכילה דחולין או דקדשים אחרים למיחשז אכילה, והיו הגרגרים מנרפים הפול עם אכילה אחרת, ואפילו הכי היו הנועיס מושכים את ידיהם משום דגם עם צירוף אין כאן מנחה גמורה של אכילת קדשים, כיון דאינו אלא כפול, ומ"מ מסתברא דגם כשאין לו לצרף נמי יש מנחה באכילת הכפול, מלבד דמקיים בזה הלא תותירו, דסו"ס זה התכלית הנרצה.

עוד מנחנו אכילה דלאו דמנחה בקדשים במה שהותרו לקטנים, כדרשינן קדושין נ"ג א' איש חולק ואין קטן חולק, הא לאכול אוכל, ובכמה מתנות כתיב בקרא ב' קרח לבניך ולבנותיך, והיינו קטנים, ואף שאין יודעים לבין לשם מנחה, מ"מ אכילתן מנחה, ולכך ניתנו, והרי המאכל מקיים המנחה [ועי' חו"ב שביעית ס"ח סק"א דאפשר דאשכחן שריותא בתרומה לאכילת בהמה של כהן מדאורייתא], ואפשר דאף לכתחלה אין לצבר כהן גדול על פני כהן קטן באכילת קדשים, [אע"ג דלענין כפול מסתברא דיש להדר שיהא כזית], כיון

שהביא שלמים מקריבין אותן עולות שהעכו"ם לבו לשמים, ולעיל מיינה זה"כ כבר כתב שאין מקבלין מן העכו"ם אלא עולות ולא שלמים ולא מנחות. (ס"י סק"ב).

שם אמר רבא ה"ק ע"מ שיתכפר בהן ישראל כו', לכאורה היה נראה דרבא דחיק הכי לפום מאי דאכתי לא שמיע לן ברייתא דרבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא, אבל לבתר דשמעין לה, מוקמינן להך ברייתא כרבי יוסי הגלילי ושלמים של העכו"ם עצמו קאמר, אבל קשה דרבא בתרא הוא, ור' יוחנן הוא דקמשיני הא רבי יוסי הגלילי הא רבי עקיבא, וכן ליטנא דרבא ה"ק, משמע דלקושטא קאמר לה ולא לדיחויא בעלמא, גם לשון הברייתא עכו"ם שהתנדב להביא שלמים ק"ק דהוה ליה למימר שלמי עכו"ם, אם בשלמים של העכו"ם עצמו איירי, ועוד דנתנן לישראל כו' נתנן לכהן כו' לא מתפרש שפיר, דלשם מה נתנן להם, וע"כ שנתן להם זכות האכילה, וא"כ הכי איבעיא ליה למיתני שלמי עכו"ם נאכלין למי שהעכו"ם נותנן, ואילו נתן לישראל ישראל אוכלן משמע שנתנן למטרה אחרת לישראל, ולכן נראה דדברי רבא קיימין למסקנא בפירושא דברייתא, וכן הרמב"ם בפ"ג ממעה"ק ה"ג העתיק תירוץ דרבא, ומיהו אין מזה הכרע, דאף אם דברי רבא אינן אלא לס"ד, מ"מ קושטא נינהו אף למסקנא.

ונראה לישראל המקדיש קרבן לכפרת חבירו יכול להשאיר לעצמו זכות האכילה, ואפשר דבסתמא נמי כן הוא, והרי הוא זוכה באכילת הבשר משולחן גבוה, וחשיב כבעלים לענין זה, דגם למקדיש זכות מסוימת בקרבן, וכדמוכח ערכין י"ז וכמש"כ בחו"ב שם, ונראה דגם ערל וטמא המשלחין קרבנותיהם זוכים בבשר משולחן גבוה, ובידס לתתן לאכלן למי שירצו, ודכוותה עכו"ם אי מקריב שלמים וכדס"ל לרבי יוסי הגלילי, נמי יכול לתת אכילתן למי שירצה, עי' תו' לעיל ס"א ב' ד"ה בישראל, אבל לרבי עקיבא דאין עכו"ם מקריב שלמים, נראה דאף כשמקדיש לכפרת ישראל, אינו יכול להשאיר לעצמו זכות בבשר, דלא שייך זכות בבשר אלא משולחן גבוה אם למתכפר אם למקדיש, וזה לא שייך אלא צמי שישנו בקרבן הזה, אבל עכו"ם שנתמעט משלמים לא שייך שיזכה בו משולחן גבוה כלום, ונראה דהיינו דקמני בצרייתא

משום דתו אין בו ענין לכפרה, משא"כ קרבנות דהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, א"כ עדיין הוא קרבן, ומשולחן גבוה קא זכו. (זבחים ס"ב סק"ו).

ע"ג ב' שלמי העכו"ם עולות אבע"א קרא ואיצטית אימא סברא כו' עכו"ם לבו לשמים, לכאורה להך טעמא אם יודע ששלמים נאכלים והוא חפץ בשלמים, שפיר מביא שלמים, ורק בסתמא דיינינן דעתו דלבו לשמים ולעולות איכיון, אבל לטעמא דקרא אינו יכול להביא שלמים כלל, [ואשכחן כהאי גוונא דאמרינן אבע"א ואבע"א ואיכא נפקותא ביניהם בחולין ק"ל ב' עי"ש בתו']. ויש לעי' דהא משמע דר"ה לא שמיע ליה ברייתא דרבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא, דאי שמיע ליה לימא הלכה כרבי עקיבא ותו לא, וא"כ קשה איך תירץ למתני' דמנחת עכו"ם נאכלת, וי"ל דאי מסברא הרי משכחת לה כשיודע ומכוין למנחה הנאכלת, ואי מקרא נמי י"ל דקרא רק בזבחים דבהכי איירי פשטיה דקרא דלעולה, אבל במנחות י"ל דלא נתמעטו אף שהם נאכלים, ועוד דבמנחות לא אשכחן מנחה שאינה נאכלת, [פרט למנחת נסכים וזו סוג מנחה אחרת], ואם נמעטס מנאכלים, נמצא שנתמעטו ממנחה בכלל, וא"כ אין ללמוד ממה שנתמעטו משלמים, למעטס נמי ממנחה, והא דבגמ' לא תירצו כן בסמוך, הוא משום דכיון דידעינן דפליגי בזה רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא, שפיר מפרשין קושטא דמילתא דמתני' רבי יוסי הגלילי דלא ממעט להו משלמים, ורבי עקיבא ממעט להו נמי ממנחה, וגם ר"ה אי הוי שמיע ליה ברייתא לא הוי מחלק בין מנחה לשלמים והוי סבר כרבי עקיבא.

ויש מקום לומר דר"ה שמיע ליה ברייתא וסבר לה כרבי עקיבא, ועיקר חידושיה שאם העכו"ם לא ידע שאין מתנדבין שלמים, והביא שלמים, דרשאים להקריבן עולות, ולא אמרינן דלרין דעתו והקדשו, דכיון דלבו לשמים ממילא חשיב כאילו הקדיש לקרבן הראוי, וכן נמי מדרשא דקרא דרשינן דכל דמקריב עולה ליהוי, והיינו דאפילו שהקדיש לשלמים, וגמ' לסלקא דעתא הוי סבר דר"ה אחי לאשמועינן שאין מקריבין אלא עולות, ולכן פרכינן עליה מברייתא ומתניתין, אבל למסקנא מפרשין לדר"ה אדרבי עקיבא, וכן משמע בלשון הרמב"ם פ"ג ממעה"ק ה"ג שכתב לשון זה נכרי

וכדחזינן בשבועות שם דבעי למילף מיניה לשבועות דעלמא, ואם איתא דגמר בלבו אין עליו אלא סתם חיוב לקיים ולא דיני נדרים, א"כ איך אפשר למילף מיניה לסתם נדרים ושבועות, אלא ודאי קרא דכל נדיב לב גלי לן דהכא מתחייב בכל דיני נדר בגמר בלבו לחוד], מ"מ צמה שנתחייב יש להשוותו לישראל, ומ"מ נראה דלא מיחייב בכל תאחר, שזו מצוה נוספת וליתא דעכו"ם.

ונראה דהא דאמר פ"א ב' האומר הרי עלי תודה בלא לחם וזבח בלא נסכים כופין אותו ומציא תודה ולחמה זבח ונסכים, ומוקמינן לה באומר אילו הייתי יודע הייתי נודר כראוי, דאין הטעם בזה משום דגמר בלבו להציא קרבן כראוי, דהא לא גמר בלבו אלא מה שהוציא בשפתיו, אלא הטעם משום דכיון דהיה נודר כראוי, נמצא דמה שאמר בלא נסכים אינו סותר למה שאמר הרי עלי זבח, וכאלו אמר הרי עלי זבח בכל ענין, אלא שרצוני שלא להציא נסכים ושפיר נתחייב בזבח ונסכים.

ונראה דעכו"ם האומר הרי עלי זבח בלא נסכים, דחייב להציא, ואפילו אומר אילו הייתי יודע לא הייתי נודר, ואע"ג דבישראל כהאי גוונא פטור דנדר ופתחו עמו הוא כדאמרין התם, שאני ישראל דהוא במצות נסכים, ולא יתכן שיציא זבח ולא יתחייב בנסכים וכיון שלא רצה להתחייב בנסכים ממילא אין כאן נדר, משא"כ עכו"ם שאינו במצות נסכים, שפיר יכול להתחייב זבח בלא נסכים, ואפילו כשאומר אילו הייתי יודע שיש מצות נסכים בתורה אף שאני מצווה בה הייתי נודר גם נסכים, מ"מ לא נתחייב, דהא דמתחייבין לישראל הוא משום שנתחייב בזבח, וכיון שנתחייב בזבח ממילא נתחייב בנסכים מן הדין, או דנתחייב במנחה כדינה, כי ההיא דלקמן ק"ג א', אבל עכו"ם שאינו חייב בנסכים אף שראוי לו להציאם, מ"מ אין לחייבו בהם צמה שאמר הרי עלי זבח בלא נסכים, ואפילו באמר סתם הרי עלי זבח, ואומר אילו הייתי יודע הייתי אומר זבח ונסכים, נמי נראה דלא נתחייב. (ס"י סק"ד).

שם מנין לרבות העופות כו' והעצים, א"ה, ע"י מש"כ לק' ק"ו ב' ד"ה והנה דעלים למערכה אין מקבלין מהן דבעו מסירה לציבור, והכא דעלים שהם קרבן בפ"ע.

דעכו"ם שהקדיש קרבן לכפרת ישראל, הרי ישראל אוכלן אפילו בע"כ של העכו"ם, דכיון דלא שייך שהעכו"ם יזכה, ממילא זוכה המתכפר, ואין ציד העכו"ם לתת זכות האכילה למי שירצה. (ס"י סק"ב).

בדין המפריש קרבן לכפרת חצירו, יש לדון אי צעין למייתי עלה מדין עבד כנעני, דלמש"כ מרן זללה"ה בחו"מ סוס"ג דעכו"ם ליכא דין עבד כנעני, דעבד כנעני צעין דין שליחות, ואין שליחות לעכו"ם, א"כ מהא דאמרין בסוגיין דעכו"ם יכול להפריש קרבן לכפרת ישראל הרי מבוחר דלא צעין בזה לדין עבד כנעני, דהא ליתיה דעכו"ם, וע"י צמנחת ברוך סי"ט שהעלה דבקרבת של חובה שאין המפריש יכול להפרישו לעצמו, ע"כ למייתי מדין שליחות, ולפי זה צרייתא דעכו"ם שהפריש שלמים לישראל ע"כ אחיא אליבא דריה"ג דעכו"ם מציא שלמים]. (קדושין ז' ב' מחו"ד).

אפשר דהאומר הרי עלי עולה אינו יכול לזאת ידי חובתו בקרבן שאחר יפריש בשבילו, אם זכות המקדיש יהא לאותו אחר, דבכלל הרי עלי עולה גם שיהא הוא המקדיש, ולא רק המתכפר, [שוב הראוני בזה בתשובות עונג יו"ט סי' פ"ז], וע"י בסוגיין וברש"י זכאים ו' א' ד"ה המקדיש. (מיר י"א).

נראה דעכו"ם שנדר נסכים לקרבנו דחייב לקיים נדרו, דאף שנתמעט מחובת הבאת נסכים, אבל כיון שיכול להציאן, לא גריעי מסתם קרבן שאם נדרו חייב לקיים נדרו, ואע"ג דעכו"ם אינו מצווה על כל יחל, מ"מ צהא דאמרו שנודרים נדרים ונדבות כישראל, היינו שלכל נדריהם מרבה דשייך בהו ענין נדר, והוא חיוב לקיים ההצטחה, וכדפשוט להו לתו' ע"ז ה' ב', וצ"ע למה נתקשה בזה הגרע"א ז"ל שם בגליון, שו"ר בזה במל"מ פ"י מה' מלכים ה"ז ע"ש.

שם לרבות את העכו"ם שנודרים נדרים ונדבות כישראל, מלשון כישראל משמע דדינם שוה, ונראה מזה דאף בגמר בלבו מתחייב וכדאמרין בישראל שבועות כ"ו ב' מקרא דכל נדיב לב, ואע"ג דשאני ישראל שישנן במצות נדרים בכל יחל ובמוצא שפתין, משא"כ עכו"ם שלא נתרבה אלא שנודר והיינו שחייב לקיים וחייב באחריותו, ובישראל בנודר בלב חלין עליו כל דיני נדר,

קרא למעט נזירות, אפשר דמסבירא ס"ל דבני ישראל מיעטינהו גס מרשות, א"נ חטאת פשיטא דאינו מביא, ורק לשלמי נזיר אינטריך מיעוטא, וכיון דלרבי עקיבא נתמעטו גס משלמי נדבה, פשיטא דכש"כ דנתמעטו משלמי נזיר, ורק לרבי יוסי הגלילי אינטריך למעטינהו משלמי נזיר.

והרמב"ם זצ"ל ממעה"ק ה"ז כתב שאין מקבלין מן העכו"ם עולות שאין באות בנדר ונדבה כגון עולת יולדת וכיו"ב, וכנראה מקורו ממתני' דפ"ק דשקלים דאין מקבלין מהן קיני זבין וזבות ויולדות, זה הכלל כל שהוא נידר ונידב מקבלין מידן וכל שאינו לא נידר ולא נידב אין מקבלין מידן, ומפרש דקאי גס לעכו"ם ולא רק אכותים, ואשמועינן שאין מקבלין מהן אף לא העולות שבקן, וקרי להו שאינו נידר ונידב, דחטאות פשיטא כיון דלאו בני חיובא נינהו, וכן כל שאר קרבנות שאין באין בנדבה, ואע"ג שאין חילוק בין עולות היולדות ועולות הנדבה, מ"מ כשהעכו"ם מכין לענין חובת היולדת לא מקבלין מיניה, אף שהוא יודע שאינו חייב בכך ואינו אלא נדבה, ואע"ג דשלמי העכו"ם נקרבין לעולות משום דלבו לשמים ולא משגחינן במה שהוא נחווין לשלמים וכמש"כ לעיל, יש לחלק דהתם לדורון בעלמא איכוין וכך לי עולה כמו שלמים, אבל כשמכוין לענין שיטנו בתורה לישראל, לא מקבלין מיניה, ולפי זה אפשר גס לפרש דכשנהג העכו"ם נזירות בחורת נדבה אף שידע שאינו במצות נזירות, וחפץ להקריב עולת נזיר, וכן שלמי נזיר לרבי יוסי הגלילי, לכך אינטריך מיעוטא דלא מקבלין מיניה, ומיהו הרמב"ם הרי פסק כרבי עקיבא ולדידיה ליכא קרא למעט נזירות, דקרא דעולה למעט שלמים קאתי, וע"כ דמסבירא ידעינן למעט עולת חובה, וא"כ לרבי יוסי הגלילי נמי לא אינטריך קרא להכי, ולכן יש לפרש כמש"כ דאף שנתמעטו מחובה אכתי אינטריך למעטינהו גס מרשות.

ברמב"ם שם כתב דגס עולת העוף מביאין עכו"ם, וז"ע דהא חזינן דרבי יוסי הגלילי גס לבתר שנתרבו לשלמים אכתי קאמר מנין לרבות העופות, וא"כ לרבי עקיבא דאף שלמים לא מרבה, כש"כ שאין לרבות עופות, ונראה דהרמב"ם דייק ממתני' דשקלים הנ"ל דממעט קיני זבין

שם אי מהתם הו"א קרבן הוא דלא לייתי כו', רש"י פירש אי מהתם היינו מקרא דלעולה, אבל קשה דא"כ כיון דכתיב בני ישראל למעט שאין עכו"ם נזירין כלל, א"כ ל"ל למעטינהו מקרבן נזירות, אבל בגמ' נזיר ס"א ב' אמרינן דאי לאו קרא דלעולה הו' מוקמינן למיעוטא דבני ישראל שאין מביאין קרבן נזירות, ורק לבתר שנתמעטו מקרבן נזירות מקרא דלעולה, ידעינן למידרש מבני ישראל שאין נזירין כלל, ולפי זה יש לפרש אי מהתם כפשטיה דאקרא דבני ישראל קאמר, אלא דאכתי קשה דכיון דקושטא שנתמעטו מנזירות בכלל, א"כ לא משכחת לה שיהא נזיר למעטינהו מקרבן נזירות, וכעין דפרכינן קדושין ד' א' ביציאה דבגרות, דכהאי גוונא לא אמרינן בא זה ולימד על זה, ונראה דזו כונת תו' בנזיר שם, ולכך חידשו דקרא דלעולה אחי למעט שאין העכו"ם יכולים להקדיש קרבן לכפרת נזיר, דמקרבן נזיר אימעטו דאף זכות מקדיש אין להם, אבל קשה דהא לרבי עקיבא שנתמעטו משלמים מ"מ זכות מקדיש יש להם כדמוקי רבא לצרייתא לעיל דע"מ שיחפז ישראל קאמר, והיינו שיש לעכו"ם זכות מקדיש, וא"כ מהיכי תיתי לרבי יוסי הגלילי שנתמעט רק קרבן נזיר שיהא המיעוט גס מזכות מקדיש, ואע"ג דמכא ייתור אמרינן לה, דמנזירות כבר נתמעט, מ"מ אין סבירא לאוקמי קרא בזהכי, ואע"ג דאשכחן בתמורה י' א' דאי לאו קרא דמלמד אשר תשיג ידו היה הדין דגם ישראל אינו יכול להקדיש קרבן לכפרת נזיר חצירו, היינו משום דאז הו' דרשינן דנריך שיהא הקרבן משלו, ולא מחמת חסרון האחרים, וממילא לבתר דמרבינן אחרים, דהיינו שא"כ שיהא משלו, תו אין לחלק בין ישראל לעכו"ם.

ולכך נראה דמיעוטא דבני ישראל אחי דאף שקיבלו על עצמם נזירות אין הם חייבים לנהוג, דסד"א הר"ז כמו נדר ונדבה שנתרבו, קמ"ל, ואכתי היה מקום לומר דמ"מ אם נהגו רשות צידם להביא שלמי נזיר, לכך אינטריך מיעוטא דעולה פרט לנזירות, ואפשר דגס לחטאת נזיר אינטריך האי מיעוטא, דסד"א דרשות איכא לכל מצות נזירות, ומיהו עולת נזיר י"ל דשפיר מביא דכסתם עולת נדבה חשיבא, [אבל ברמב"ם ל"מ כן וכמ"ש בסמוך], ולרבי עקיבא דלא אייתר

דמנחתן כליל, ולכאורה קשה דאי מקרא דעולה, ראוי למעט שאינו מביא מנחה כלל, ואי מסבירא דלבו לשמים, נמי אין לנו לחדש שיש מנחה ששירה נשרפין, כיון דבישראל ליכא מנחה כזו, [ומנחת נסכים או מנחת כהנים לא דמו לסתם מנחה], וצ"ל דרש"י מפרש דהא דדרש ר"ה כל דמקריב עולה ליהוי, שזה דין שכל קרבנות הנאכלים אם הקדישן עכו"ם הרי כולן לגבזה, ולכך שלמים נעשים עולה, ודכוותה גם במנחה נתחדש דין דכולה לגבזה, ומ"מ לו"ד רש"י היה אפשר לפרש דלר"ה באמת אין מביאין אלא עולה, וגמ' דפריך מהא דאלו מנחות נקמנות ושירה נלכנים מנחת עכו"ם, ולא פריך סתם ממנחת עכו"ם שזכרו גם לעיל נ"ט ס', משום דעדיפא פריך דאשכחן גם שנאכלים שיירהם. (ס"י סק"ג).

שם אורח מביא נסכים ואין העכו"ם מביא נסכים, לקמן ק"ד א' תניא אורח מלמד שמתנדבין נסכים, ולכאורה לפי מה שפרש"י דאחי למעוטי שאין עכו"ם מתנדב נסכים, הוה ליה למיתני אורח מתנדב נסכים ואין עכו"ם מתנדב נסכים, וגם היה ראוי להקדים אורח מלמד שמתנדבין נסכים, ולכן נראה דהך דרייתא תרתי קאמר חדא שאין העכו"ם חייב להביא נסכים, דמנחת נסכים לישראל נאמרה, ואף שנתרצה העכו"ם לנדריס ונדבות כישראל, מ"מ לחיוב נסכים לא נתרצה, אבל אם רצה להביא נסכים לעולתו שפיר מביא, ואדרבה ראוי שיעשה כן שלא יטורכו לתת בשבילו משל ציבור, ועוד דאינו יכול להתנדב נסכים בלא קרבן כלל, דאורח מתנדב נסכים ואין עכו"ם מתנדב נסכים, ולכך שנה התנא לשון אינו מביא דמשמע שאינו יכול להביא, והיינו בנסכי נדבה, ומזה מוכחין דלא אחיא כרבי יוסי הגלילי, וגם משמע שאינו חייב להביא והיינו על נסכי עולתו, וזוה מיושב משה"ק תו' מספרים דגרסי בתמורה ואין מביאין עליהן נסכים, דשפיר מתפרש שאין העכו"ם חייב להביא נסכים לעולתו, אבל קרבנו טעון נסכים, וזו דעת הרמב"ם בפ"ג ממעלה"ק ה"ה וכמש"כ בלח"מ שם, ומה שלא הזכיר דאם רצה מביא, יש לפרש דסמך על מש"כ בה' שקלים כמתני' דשקלים שאם שילח עמה נסכים קרבין משלו, וכאן נקט לישנא דברייתא דתמורה, ועי' בשטמ"ק שהביא שני הפירושים לחוד. (סע).

ויולדות משום שאינו נידר ונידב, ומינה דסתם עולת העוף שנידב ונידב מביאין, ויש לפרש דלרבי עקיבא דלעולה אחי למימר דרק עולה, מתפרש נמי דכל סוגי עולה מיהא מביא, אלא דרבי יוסי הגלילי דריש לקראי דכתיבי מקמי לעולה, וכבר נתברר כל הקרבנות וגם עופות בכלל, והא"נ דאי לא היו מתרבים מקראי דלכל, דהווי מתרבי מלעולה, א"נ אם לעולה לאו דוקא וה"ה שאר קרבנות, לית לן למידרש מלעולה לריבוי, אבל אי לעולה דוקא, כשם דמתפרש למעוטי דלאו עולה, מתפרש נמי לרבי כל סוגי עולה. (ס"י סק"ג).

שם עכו"ם ששלח עולתו ממדינת הים ושלח עמה נסכיה קריבין משלו כו', משמע דאם העכו"ם לפנינו אמרינן ליה שיביא נסכים, ונראה דמהא דמרבין דנדרים נדרים ונדבות אין לחייבן בנסכים, דאין חיוב נסכים מחמת הנדר כמו לחמי תודה וכיו"ב, אלא זו מנחה מחודשת על בעל הקרבן וגם צורך הקרבן, ולישראל נאמרה ולא לעכו"ם, אלא דמ"מ אם הוא לפנינו אמרינן ליה שכן ראוי לעשות דכל קרבן טעון נסכים, אבל אם הוא לפנינו ואינו חפץ להביא, מביאין משל ציבור, דכיון שזו תקנת הקרבן מה לי אם הוא צמדינת הים או שהוא כאן, וכן מבואר ברמב"ם פ"ג ממעלה"ק ה"ה, ועי' להלן, ובמש"כ בזבחים מ"ה א'.

והנה אע"ג דאין זכייה לעכו"ם, מ"מ אפשר להקדיש קרבן לכפרתו, דאין נסכים בלא צעלים, וע"כ דכשמיאין משל ציבור חשיב העכו"ם כצעלים, וכמו שיכולים לזכות נסכים לגר שמת, ולא גרע העכו"ם ממת, ולפי זה אפשר שאין העכו"ם צעלים אלא כעין קרבן הבא לאחר מיתה, וכמו בגר שמת שמביאין נסכיו משל ציבור, ונפ"מ שאם נימא דיש שינוי צעלים בקרבן עכו"ם, דמ"מ בנסכים שבאו משל ציבור בשבילו, לא יהא בהם שינוי צעלים, כדין באין לאחר מיתה זבחים ד' א', וצ"ע. (ס"י סק"ג).

שם ואם לאו קריבין משל ציבור, נתבאר לעיל נ"א ב'.

שם אפילו תימא רבי עקיבא עולה וכל חזירתה, מבואר דאף מנחה שכולה כליל ראוי למעט מקרא דעולה, ורק משום שזה מפרטי מנחת העולה לכך לא נתמעט, ורש"י פירש בדרב הונא דה"ה

לתמידין דומיא דכל ישראל השוקל, אבל אין כונתם מסירה לציבור כי ההיא דכהנים, ואף דמסתבר שאין לקבל מעכו"ם גם אם ימסרנו לציבור ממש, מלבד דודאי אדעתא דנפשיה עזיד, ואינו מוסר יפה יפה, הרי כיון דריחקתם תורה יש למנעם מכל זכות זוה, אבל עיקר הלוא לית לן לפרושי במסירה לציבור, ומיהו לדעת הרע"ב בשקלים שם דהא דמקבלין מן הנשים והעצדים והקטנים היינו רק ע"י מסירה לציבור, איכא לדיוקי דמן העכו"ם דאין מקבלין היינו גם ע"י מסירה לציבור, ולפי זה יתפרש מסירה לציבור שבתו' וסמ"ג דומיא דמסירה לציבור דכהנים, אבל יותר נראה כמש"כ.

(שקלים ס"א סק"ב ממה"ד).

הרמב"ן בהשגות לסה"מ שלהי ל"ח מנה שם בל"ח ח' קבלת שקלים מן העכו"ם ולצרף אותם עמנו בקרבנות הציבור כגון התמידין והמוספין וחולתם, והוא מקרא דומיד בן נכר לא תקריבו את לחם וגו', ומהא דקיים הכתוב לא ירצו לכם נלמד שאלו נקבל מהם שקלים יפסלו התמידין ולא ירצו לנו מפני שחלקם פסל את הכל, והנה לעיל כ"א ב' אמרין דאי כהנים פטורים מן השקלים דאם שקלו חוטאים דקא מעייל חולין לעזרה, ואין לפרש דעל המעות קאי, דהמעות אין נכנסין לעזרה אלא בשופר, וגם אין איסור להכנס במעות חולין לעזרה, והבאים לקנות מנחות ונסכים נכנסים במעותיהם, וע"כ הכוונה דשקליהם נשארו חולין, וכשקונה במעות הללו תמידין הרי התמידין לא נתקדשו, והו"ל חולין בעזרה, מלבד דנמצא שלא הקריבו התמיד, וגם אם רק חלק מן הקרבן נשאר חולין יש לדון דנפסל כולו דלא מנאנו קרבן שמקנתו חולין ע"י מש"כ בכורות ס"א סק"א ד', והנה דכוותה בשקלי העכו"ם כיון שאינם חייבים נשארו חולין ואם לקחו תמידין בדמים הללו לא נתקדשו, והו"ל חולין בעזרה, וא"כ למאי אינטריך קרא דלכם לומר שנפסל הקרבן, ושמה נלמד מכאן דמקנת חולין לא פסל בעלמא, ובעכו"ם נמחדש גזירת הכתוב לפסול, ודוחק.

ונראה דיש לחלק בין כהנים לעכו"ם, דכהנים שיודעים מצות מחצית השקל, הרי כונתם לתת מחצית השקל כמצותה, ואף שלא נטוו, הרי דעתם לקיים המצוה כדין אינו מצווה ועושה, וזוה אמרין דכיון דלא נטוו לא נתקדשו שקליהם והו"ל

שם יכול לא תהא עולתו טעונה נסכים כו', למש"כ לקמן ז' ב' דחוצת נסכים אינה חוצת הזבח גרידא, אלא היא גם חוצת בעל הזבח דכמו שנתחייב בקרבן נתחייב גם בנסכי הקרבן, מיושב בפשיטות הא דס"ד דכיון דליכא חיוב על בעל הקרבן, ממילא גם לא יהיה חיוב על הקרבן, ומיהו גם בלא זה ניחא שפיר דס"ד דאזרח ממעט לקרבנותיהם מחיוב נסכים, אי לאו קרא דככה.

ונראה דעכו"ם ששלח תודתו ממדינת הים לרבי יוסי הגלילי דמביא תודה, ולא שלח עמה לחם, דאין מקריבין אותה, דכיון שזו חוצת העכו"ם אין לנו לסייעו בזה, ועוד דתודה בלא לחם אין להקריבה, אבל כששלח עולה בלי נסכים, גם אם היה חייב בנסכים והיינו יודעים שלא יביאם, היה ראוי לנו להקריבה, דנסכים אינם מעכבים את העולה, (עי' מ"ד ב'), וכיון שנקרבת שפיר ראוי להביא נסכיה, וכיון שהעכו"ם אינו חייב בזה, שפיר תיקנו ב"ד להביאם משל ציבור, כדי שיהא הקרבן כראוי. (שם).

שם אבע"א רבי יוסי הגלילי סמי מההיא יין, הא דמסמינן ברייתא ללא כל הכרח דהא שפיר י"ל דאחי כרבי עקיבא, נראה דהוא משום דהתם רבי יוסי הגלילי אחי לרבווי כל הקרבנות באופן כללי, וכל הני דנקט לדוגמא נקטינהו, ושפיר אפשר שלא דקדקו התלמידים להזכיר הדוגמאות בדיוק, ויתכן דרבי יוסי הגלילי לא הזכיר יין משום שיש מיעוט מיוחד דאזרח, ונשתרצב בלשון התלמידים בהדי אחריני. (שם).

תוד"ה איש דהכי תניא התם מניין שאין מקבלים שקלים מן העכו"ם כו' וקמ"ל קרא דאפילו בזה העכו"ם ומוסר לציבור כו', בשקלים פ"א ה"ד הנכרי והכותי ששקלו אין מקבלין מהן, היינו לאו שנתחדש בקבלת שקלים מן העכו"ם מקרא דומיד בן נכר, כמ"ש תו' כאן, והרמב"ן בהשטות ל"ח בספר המנוות, וכן בסמ"ג ל"ח ש"ד, ולאו זה לא מסתבר שיהא במסירה לציבור דומיא דכהנים, [עי' לעיל כ"א ב' ובמש"כ שם], דכיון דגם זכות מקדיש ליכא לעכו"ם, הרי"ז כונתן מחצית השקל לישראל במתנה שהישראל ישקלנו לעצמו, דאין העכו"ם אלא כנותן חולין לישראל והישראל מקדישו, ואף שכתבו תו' והסמ"ג דגם במוסר לציבור הוא, נראה דכונתם שמוסרו לציבור

דיתכן להציא מנחה שהשירים ילכו לאיצוד, והמנחה כשרה צהחלט, דאם כשרותה מספק לא יצדקוה המים, וגם אין כאן ספק שהרי ידענו המציאות שהיא אשת כהן ויש כאן חלק של כהן וחלק של ישראל, ועל כרחך שכן הלכה שמנחה זו מתכשרת בהקטרת הקומץ לחוד אף שיש כאן חלק כהונה, כיון שאין בכוחו של חלק זה לחייב הקטרת הכל מחמת החלק הישראלי שכאן, והשירים הולכין לשריפה, ולאחר שמלאנו ענין זה שפיר ס"ל לראצ"ש דגם מנחת חוטא של כהנים היא כמנחה הזו, והא דפרכינן וכי יש לך דבר שקרב לאיצוד, אע"ג דע"כ כן באשת כהן וכדאמר בסוטה שם דאף רבנן מודים, היינו משום דהכא לכתחלה כל סוג הקרבן הזה קרב לאיצוד, ול"ד לאשת כהן דהתם קרב לאיצוד משום שאירע שיתוף ע"י נישואיהם.

ויש להסתפק בספק כהן דנמי מנחתו נקמט והשירים נשרפין כדאמר יצמות ק', אם הקרבן נחשב קרבן ודאי כשר כמו באשת כהן, או דכשר רק מספק, שאם הוא כהן הרי מיעוטה מעכב את רובה, ונפקא מינה באשת ספק כהן שהיא סוטה, אם אפשר להציא מנחתה ולהשקותה, דאם המנחה כשרה רק מספק הרי המים לא יצדקוה.

ביבמות ק' א' דעביד לה כראצ"ש כו' ואפי' רבנן לא פליגי עליה דראצ"ש אלא במנחת חוטא של כהנים דבת הקרבה היא אבל הכא אפי' רבנן מודו, ז"ע טווא מה ענין כאן לרבנן דהא דראצ"ש, הלא לרבנן מנחת חוטא של כהן נקטרת כולה, ואם חסר משהו פסול, כדמתן מנחות כ"ז א' דהקומץ והעשרון מיעוטו מעכב את רובו, ובכלל זה הקטרת כל העשרון במנחת כהנים, וא"כ אם כהן הוא ועבדו כראצ"ש לא יא יד"ח, ואי דמ"מ ע"כ לעשות כן, כיון דאי אפשר להקטיר כולו משום ספק מנחת ישראל וכל שממנו לאשים, א"כ הול"ל הקומץ קרב לעצמו והשירים תעובר צורתן ויאלו לצית השריפה, וכן מבואר בתו' דע"י עיבור צורה מתפורין צבית הדשן, אבל אין כאן ענין דראצ"ש ולומר דרבנן מודו ליה דהא, ולראצ"ש לשיטתיה שפיר עבדינן לה כמנחת חוטא של כהנים דקומץ קרב לעצמו ושירים מתפורין על צית הדשן, וצדיעבד יא בזה

חולין, משא"כ עכו"ס כונתו להקדיש המעות הללו לצורך הקרבות הקדש עצמי, ללא ענין עם מצות השקלים, ושפיר נתקדשו המעות לכן, והרי התמיד הנקנה במעות הללו כולו קודש בקדושת התמיד, וכיון שיש לעכו"ס זכות מקדיש בו הרי נפסל כל הקרבן.

ויש לדון לפי זה מה יהא הדין בכהנים למ"ד דפטורין, אם שקלו שקליהן לא לשם מצות השקלים אלא שיהא להם דין מקדיש לקרבות האיצוד, וכדרך שפירשנו בעכו"ס, אם הקרבן נפסל כיון דמנחתו לצא משל ציבור, ואם גם רק חלק מן התמיד נקנה במעותיהם מהו, ושמא מדאיטריך קרא לפסול בעכו"ס, נלמד דבישראל כהאי גוונא כשר, ואפשר דגם אם אינו עולה לתמיד מ"מ כשר כדן קיץ המוצת, ולתמיד אמנם לא יעלה דמנחתו משל ציבור לעיכובא, ובעכו"ס הרי הוא פסול גם לקיץ המוצת, אבל לא משמע כן, דרק בתמיד ושאר חובות האיצוד נתחדש הלאו שלא לקבל מעכו"ס, אבל לקיץ המוצת לא מלאנו איסור בעכו"ס, ומחזורתא דמילתא לומר דחלק קטן מן התמיד שיש בו זכות מקדיש ליחיד אינו פוסלו כיון שכולו משל ציבור, וזה נתחדש בעכו"ס לפסול, וזוהי יש ליישב משה"ק תו' יומא ל"ה ב' דהא דלא חיישינן גבי כהנים במנחות כ"א ב' שמא לא ימסרו יפה יפה, דכיון דלא מעכב לא חששו, וי"ע.

יש לעיין מתי עובר בלאו הזה דקבלת שקלים מן העכו"ס, אם בשעה שקנה התמיד במעותיו, או דרק כשהקריבו בדכתיב לא תקריבו, ואע"ג שהקרבן פסול מכל מקום יש לאו בהקרבנות. (שקלים ס"א סק"ג).

ע"ד א' אי מההוא הו"א ה"מ בשוגג כו', וא"ת וליכתוב הך ולא צעי וכפר, וי"ל דאיטריך לה לקמן ק"ט א' דאע"פ שעבד ע"ז בשוגג מ"מ מותר לעבדו. (הערות).

שם אי דלמעלה היינו אצוה, ה"ה דהו"מ למיפרך א"כ מאי מתפורין על צית הדשן דקאמר, הא נקטרין הן. (הערות).

שם א"ל ר"א דילמא לאיצוד כו' וכי יש לך דבר דבר שקרב לאיצוד, מהא דקים להו לחז"ל בסוטה כ"ג דאף אשת כהן מתנדבת מנחה, ואם היא סוטה מקריבין מנחתה ומשקין אותה, מוכח

גם אם הוא ישראל, אבל לדידיה אין כאן אלא חומרי כהנים ולא חומרי ישראלים.

והנה בסוטה כ"ג א' נמי אמרו כן בגמ' על מנחת סוטה של אשת כהן, והתם אין כאן ספק, אלא מציאות מוחלטת שיש לה חלק ולבעלה חלק, ואינה נאכלת מפני החלק שלו ואינה כליל מפני החלק שלה, וכמו שאמרו שם בגמ', וגם התם ע"כ שהמנחה תהא כשרה, שאם כשרותה תשאר בספק, הרי המים לא יצדקוה, ואי קי"ל כר"א דלשם עזים ליכא משום כל שממנו לאשים, הרי מפרשין שכן היא עיקר ההלכה דמנחה של אשת כהן תהא נקממת ויקרב הקומץ לעצמו, ואח"כ יקריב השירים בזונה של תערובת לשם עזים ולשם הקטרה, [וכמ"ש תו' בסוטה שם דד"ה דמסיק שזו מציאות מוחלטת ולא שייך בה ספיקות], כפי הראוי, ולרבנן דפליגי עליה דר"א וסברי דלא מהני מחשבה לשם עזים לכל שממנו לאשים, הרי מפרשין דתחלת ההלכה למנחה של אשת כהן היא שיהא הקומץ קרב והשירים מתפורין על בית הדשן, וכדס"ל לראב"ש בכל מנחת חוטא של כהן, כלומר שהשירים אינם צדין אכילה ולא צדין הקטרה, ולאחר שמנחנו סוג מנחה כזו מדאורייתא גם לרבנן, הרי שפיר אמרינן דיש לנהוג כן במנחה של ספק כהן ספק ישראל, שיהא הקומץ נקטר והשירים מתפורים על בית הדשן, ואמנם אין המנחה כשרה אלא אם האמת שהוא ישראל, דהו"ל כאכדו שייריה, אבל אם הוא כהן מיעוטו מעכב את רובו, אלא דאירינן שכבר הפריש למנחת חוטא וע"כ לעשות כן, ומיהו יתכן שהשירים צריכים עיצור נורה וכדנקטו בתו' בסוגיין, שהרי בספק איירינן.

ולענין לכתחלה באמר הרי עלי מנחה, אין לו תקנה לרבנן אלא אם כן יציא שתי מנחות, ובאחת יתנה עם כהן שאם הוא אינו כהן תהא המנחה של הכהן, ויקריבנה כמנחת כהן, ובשניה יתנה עם ישראל שאם הוא כהן תהא המנחה של ישראל, ויקריבנה כמנחת ישראל, ובזה יצא ממ"נ, אבל במנחת חוטא אין לו תקנה, שאינו יכול להקטיר כולה, ואם הוא כהן לא יצא ידי חובתו, ובמנחת נדבה ואמר הרי זו ונתקדשה קדושת הגוף יקריבו הקומץ לעצמו והשירים תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה, והוא קרבן בספק. — ועי' מש"כ עוד להלן.

בסוטה כ"ג א' אין מנחתה נאכלת מפני שיש לו חלק בה ואינה עולה כליל מפני שיש לה חלק בה כו', בספק כהן כי הציא דיצמות ק' נראה דמורינן ליה לכתחלה שלא יתנדב מנחה לעולם, [אלא בתנאי עם חזירו כהן, ואומר אם אני כהן תהא המנחה שלי ואם אני ישראל תהא המנחה שלך, וקריבה כליל, וכן מתנה עם חזירו ישראל ואומר אם אני ישראל תהא המנחה שלי ואם אני כהן תהא שלך, ונאכלת], אבל כשאירע שהקדיש מנחה עצדינן כר"א ומקטירין הקומץ ואח"כ השירים בספק לשם עזים ויצא יד"ח, או אי לית לן דר"א מתפורין השירים על הדשן, והרי אם הוא כהן לא קיים נדרו אם נדר מנחה, שהרי נחסרה ולא הוקטר ממנה אלא קומץ, ואם הוא ישראל שפיר קיים נדרו והשירים כנאכדו, עי' שטמ"ק מנחות ע"ד א' אות ה', אבל בכלן שאין כאן ספיקות ע"כ שתהא הלכה מה לעשות במנחה זו, וגם לא יתכן שתהא המנחה ספק פסולה, דא"כ לא יצדקוה המים, ודין הוא שתשאר באיסור לבעלה, וע"כ דבתקנתא זו המנחה כשרה בודאי, ולפי זה צ"ל דאם מותר להקטיר לשם עזים, הרי זו המנחה כן מצוה שיקטירו הקומץ לשם קומץ, והשירים יקטירו לשם הקטרה ולשם עזים כל חלק כמותי או איכותי כדינו, ואי לית לן דר"א ועצדינן כראב"ש, יש לפרש דלראב"ש דאשכחן מנחה שכן דינה שיהא הקומץ קרב והשירים לאיצוד על בית הדשן, וילפינן לה מקרא מנחות שם, אמרינן דגם מנחה זו כך דינה להיות הקומץ קרב והשירים מתפורין על בית הדשן, אבל לפי זה כד אמרינן דהכא אפילו רבנן מודו, צריך לפרש דרבנן מוקמי לקרא דכליל תהיה לא תאכל, דקאי אמנחת סוטה שבעלה כהן ואתי למימר דאינה בכליל תקטר והיא רק בלא תאכל, וכדדריש לה ראב"ש אמנחת חוטא של כהנים, אבל לפי זה קשה מאי פרכינן במנחות שם ורבנן האי קרא מאי עצדי ליה, ואמאי לא מוקמינן ליה במנחת סוטה, גם לשון הגמ' ואפילו רבנן לא פליגי עליה דראב"ש כו', שנשנה בשוה בסוגיין וביצמות שם בספק, לא משמע דהכא מדאורייתא הוא ומקרא, והתם משום דליכא תקנתא אחריתא הוא, ואם הוא כהן באמת המנחה פסולה, וצ"ע. (ועי' מש"כ בזה לעיל).

מושחן וחוזר ומושחן או שהשמן נאכל לכהנים, דודאי אין זה שום מתן שמן מלכד המשיחה, וכדאמרין מביא לוג שמן כו' עד שיכלה כל שמן שבלוג, ובמל"מ פי"ג ממעה"ק ה"ה נקט מסבירא להשוות חלות ורקיקין לענין מתן שמן בכלי, ותמה לפי זה דעת רש"י ותו' מההיא דמושחן וחוזר ומושחן, דלמה לא יתן במתן שמן בכלי רוב השמן, ולמש"כ ליכא למ"ד דצריקין איכא מתן שמן בכלי, ולהאמור גם מדברי הרמב"ם אין ראיה דחולק על רש"י ותו', דממש"כ צריקין הרי אין ראיה לענין חלות, וגבי חלות לא הזכיר לא מתן שמן בכלי ולא מתן שמן לבליה, וכחצ סתם שם דה"ח דבולל הסולת בשמן, וכדרכו ז"ל שלא לפרש מה שלא נזכר בגמ', וכלשון הזה כתב ג"כ בפ"ז מתמו"מ הי"ג לענין עומר, אף דהתם ודאי צריך ג' מתנות וכמש"כ רש"י ותו' ס"ז ב', [ומיהו ז"ל דמש"כ שם בחר הכי כשאר המנחות קאי גם לענין מתנות השמן], וכן במנחת נסכים לא כתב בפ"ג ממעה"ק אלא סולת בלול בשמן, ובגמ' י"ח ב' כאן בשאינן נקמנות, מבואר דבעי גם יניקה, וממילא נראה נמי דבעי מתן שמן בכלי.

ובראיה דבכל המנחות אם נתן כל השמן במתן כלי קודם לעשייתו, ולא השאיר אלא כשיעור הנצרך ליניקה שהיא מעכבת, ולא השאיר לבליה, דמ"מ חייב במנות בליה לבולל הסולת בשמן שהקדים, דמנות בליה לחוד ומנות נתינת שמן לבליה לחוד, ויש להסתפק אם עשה בליה זו בחוץ אי פסולה, כדין כלל חוץ לחומת עזרה ט' א', ועי' להלן מש"כ בדברי התו' נ"ה א', דמשמע מדצריהם דאף למ"ד חלות בוללן, מ"מ גם הלישה שלאחר מתן שמן בכלי בכלל בליה ופסולה בחוץ.

לעיל נ"ה א' בתוד"ה כל כתבו כיון דלא בעיף שמן עד לאחר אפייה כדאמר לקמן החלות בוללן כו', משמע דס"ל דלא היה מתן שמן בכלי במנחת מאפה תנור, ודלא כדנקטו לקמן ע"ה א', וכן ז"ל בדצריהם ז"ה ב' ד"ה ומאי דנקטו דלמ"ד חלות בוללן לא היה שמן עד הבליה, וע"כ כונתם במאפה תנור, ומיהו אף לפי דצריהם לקמן ע"ה א' דהיה מתן שמן בכלי במאפה תנור, מ"מ למש"כ לעיל כ"ז דוקא בחלות, אבל צריקין לא היה כי אם משיחה וכמו שהוכיח המל"מ, וא"כ אכתי אנו צריכים למירוצם לענין רקיקין.

ע"ד ב' מתני' מנחת כהנים כו' ואין בהן לכהנים, א"ה, עי' מש"כ לעיל כ"א ב' צדין ישראל המקדיש מנחה שיתכפר זה כהן. ועי' לעיל נ"א ב' צדין מנחת חציתין של כהן גדול שמת כשהיא באה משל ציבור אם חשיבא מנחת כהנים.

גמ' לאפוקי מדשמואל, ושמואל י"ל דס"ל דאבז סיפא נקט רישא, וכן מ"ד שתי הלחם הבאות בפ"ע לשריפה אחיין, יסבור דסיפא משום רישא, ופליג אדשמואל. (הערות).

שם איכא מתנותיו, ר"ל ואי אפשר לומר בזה דלוג שמן של מזורע לכהנים כדאמרין בלחם הפנים ושתי הלחם, דהא יש מן הלוג להזאה, וכמו דאמרין לעיל בעולת העוף דאיכא מוראה ונואה, ולכן אי אפשר לומר דהיא כולה למזבח, וי"ע מה שנחקקה בשטמ"ק אות ב'. (הערות).

שם לאפוקי ממאן דאמר שתי הלחם הבאות בפני עומן לשריפה אחיין כו', עי' מש"כ בזה לעיל מ"ו ב' ד"ה ולהאמור, וד"ה נראה.

מתני' כל המנחות הנעשות בכלי כו', א"ה, עי' מש"כ להלן אם גם במנחת חציתין כן.

שם ומתן שמן בכלי קודם לעשייתו, א"ה, עי' מש"כ לעיל י"ח א' דאינו מעכב דלא עדיפא מבליה.

שם חלות בוללן, עי' מש"כ להלן ד"ה והנה בדברי השטמ"ק כאן.

גמ' אר"פ למעוטי מנחת מאפה, דעת רש"י ותו' דמיניקה הוא דנחמטתה אבל מתן שמן בכלי אית זה, ונראה דהיינו דוקא בחלות, דמנות בליה היא גם על השמן שניתן בכלי קודם לעשייתו, שגם בשמן זה המנחה נבללת, ורק נחמטתה הלכה לחלק נתינת השמן, ונראה שזה מפרטי מנות הבליה דצריך שיהיה שמן למטה ושמן למעלה, [ואף למ"ד חלות בוללן, מ"מ גם הבליה שבסולת ממנות הבליה], וכיון דהחלות מנותן בבליה שפיר מקיימין גם סדר נתינת השמן כבכל המנחות, ונחמטתה רק מיניקה, אבל רקיקין דדרשינן לקמן ע"ה א' חלות בלולות ולא רקיקין בלולין, ודאי בכלל זה גם שלא יתן שמן בכלי קודם לעשייתו, דאם יתן הרי יהיו רקיקין בלולין, והתורה אמרה ולא רקיקין בלולין, והיינו נמי דפליגי לקמן אי

זללה"ה צסי' כ"ו סק"ה מהא דאמר ק"ו צ' אפשר דמייתי שיתין צחד מנא וחד צחד מנא ומגע להו וקמין, מ"מ כיון שנשתנו צוה שמא לא נאמרה בהן ההלכה של ג' מחנות שמן, ומלשון רש"י נ' צ' ד"ה צפנים שכתב דלישה ועריכה דחציתין היה קודם מתן שמן, וכן צוזחים ז"א א' כתב דלכך נשאר שמן בחציתין לפי שהיה אפוייה תחלה ואין שמנה נבלע, מצוואר דס"ל שלא היה צה מתן שמן בכלי ולא כלילה בקולת, והרמב"ם צפ"ג ממעה"ק ה"צ כתב וכולל הסולת בשמן, ומצוואר דיש צה כלילה, אבל מתן שמן לא נכתב, [ועי' לעיל דלפעמים נשנה לשון זה גם בדאיכא ג' מחנות].

ולבאורה בגמרא נ"א א' אמרינן דכיון דכתיב צה על מחצת כמנחת מחצת דמי, והוי ילפינן מזה להצריכה שמן, וא"כ דכוותה נמי ג' מחנות, אלא דלענין יציקה יש מקום לומר דהטיגון בשמן הוא במקום יציקה, לא מיבעיא אם אופה ואח"כ מטגנה, אלא אף אי מטגנה ואח"כ אופה, מ"מ מתן שמן שהוא כבר לאחר השלמת הלישה, יתכן לחשבו כיציקה, וכן נראה ממתני' דזבחים שם דקתני דאם ראית שמן שהוא נתון ע"ג האשים אין אתה צריך לשאול מהו אלא מותר ריקני מנחת כהנים ומנחת כהן משית, ואם אינך דאית צה יציקה, הרי זה לאחר אפייה ופתיחה ומתערב השמן עם החלות ונקטרין ביחד, ולא שייך לקרוא לזה שמן שנתון ע"ג האשים, אף אם יש שם הרבה שמן, כיון שהוא ניתן ביחד עם החלות, והרי צה לומר שלא נטעה לומר שמתנדבין שמן, וע"כ שהשמן ניתן לצדו, אבל אם לית צה יציקה ניחא, דאף אם יש צה מתן שמן בכלי וכלילה, מ"מ על כרחך להשאיר שמן לטיגון, ולאחר הטיגון נשאר שמן במחצת, ושמן זה ניתן ע"ג האשים צפני עצמו, כי החלות הוצאו מן המחצת לכלי שרת לפתיחה ולהקטרה, וכן במלאכת שלמה צמשינות וצחים שם צס הר"פ כתב דהשמן הוא זה שמתפטף מן החלות בשעת הטיגון, נראה דעתו ז"ל שהיה נתון שמן גם בשעת לישה ובשעת הטיגון היה מנטף שמן מן החלות נוסף על השמן שנתן במחצת לשם טיגון, וצתו' ז"ה צ' נמי מצוואר דהיה כלילה בחציתין, וכלילה ומתן שמן בכלי נראה דיש להשוותם, דהא גם כלילה לא כתיב בחציתין, ואם מצינן כלילה ע"כ משום דכיון דכתיב צה על

עוד שם צתו' וק"ק דלא מסיק האי טעמא צפ' כל שעה ושמא נקט ההוא טעמא דהוי בכל המנחות כגון מנחת סולת ומחצת ומרחשת כו', ר"ל מ"ט נקטו התם הא דכללה בחוץ פסולה, ולא הביאו הא דמדת יבש נתקדשה, ותירצו דלכך נקטו טעמא דכללה בחוץ פסולה, שזה טעם אף למ"ד מדת יבש לא נתקדשה, ואף שאין טעם זה מועיל למאפה תנור, וע"כ דהאי תנא סבר מדת יבש נתקדשה, מ"מ ניחא ליה למינקט טעמא דמהני לכו"ע ברוב המנחות.

והנה מצוואר מדצריהם דטעמא דכללה בחוץ פסולה מהני אף במחצת ומרחשת למ"ד חלות בוללן, ולבאורה ז"ע דכיון דחלות בוללן א"כ הכלילה רק לאחר אפייה, ומנלן דנילושות במקום זריזין, ויתכן דדעתם כמו שהציג בשטמ"ק ע"ד צ' דיש שנקטו בדעת רש"י דהא דחלות בוללן הוא רק במאפה תנור, אבל מחצת ומרחשת לכו"ע בוללן סולת, אבל הדברים תמוהים וכמש"כ שם דהא בפלוגתא דרבי ורבנן מייחטין קרא דמחצת, וגם ברש"י שלפנינו מפורש דאף במחצת ומרחשת פליגי, ולכן ז"ל דס"ל לתו' דכיון דאיכא מתן שמן בכלי ואח"כ לישה, הרי גם זה בכלל מנחת הכלילה ופסול בחוץ, ואף שעדיין עתיד לבוללן חלות, דהא צע"כ מייקיימא צהכי מנחת סולת כלולה, וצוה ניחא דבגמ' ע"ה א' לא הזכירו תשובת רבי ליישב קרא דסולת כלולה, ומיהו לפי זה יש מקום לומר דדוקא לרבי דחלות בוללן אמרינן דיש גם מנחה נוספת דסולת כלולה במתן שמן הראשון, אבל לרבנן דסולת כלולה אמנות כלילה קאי, תו י"ל דכילה שבמתן שמן הראשון לאו שם כלילה עלה ליפסל בחוץ, וז"ע. (פ"ט ס"ק י"א).

במנחות חציתין לא נתפרש צהדיא אם היו צה ג' מחנות שמן, ומרן זללה"ה כבר נסתפק צוה צסי' כ"ו סק"ט, ואף דצמתני' תנן דכל המנחות הנעשות בכלי יש בהן ג' מחנות שמן, ולא הוציאו בגמ' אלא מנחת מאפה תנור, מ"מ יש מקום להסתפק בחציתין, לפי שנפרש צהם בקרא מנחה של טיגון בשמן דליכא בכל המנחות, ושמא זהו מתן שמן שלה, ועוד דהא חזינן שמודד רביעית שמן לכל חלה וחלה כדאמר פ"ח צ', ואף שאפשר גם לחלק השמן והסולת ולקיים מנחת מתן שמן בכל חלק וחלק ואח"כ לערבן וכמו שהוכיח מרן

בהרבה שמן באופן שכל השמן נשאר ע"ג הרקיקין, ממילא מפרשין דאין כונת התורה שישאר מותר שמן כמות שהוא, אלא דגם מנחת רקיקין ככל המנחות שהשמן מעורב בחלות או בסולת, וכיון דנתמעטו רקיקין מיניקה ובלילה, וע"כ עלינו להחזיר מותר השמן שיתערב עם הרקיקין, הלכך יש לחזור ולמשחן עד שיכלה השמן, והרי משיחות אלו לא מדין משיחה אלא הוא החזרת השמן למנחה שלא ע"י יניקה ובלילה, משא"כ למ"ד דמושחן כמין כי, דכיון דלעולם נשאר שמן, והתורה לא פירשה להחזירו לרקיקין, ע"כ אנו למדין מזה דהשמן נאכל לכהנים כמות שהוא, והרי הוא מחזירו לביסא צ"ד הרקיקין עד לאחר קמיצה, וחזר ומוציאו אח"כ לחלקו לכהנים, והשתא ניחא הא דמחזירו לחלות, דכיון דהכל מנחה אחת וקומץ משניהם, ואם קמץ מאחד ילא, וכל הצורך במשיחה נוספת הוא להחזיר השמן למנחה, שפיר מחזיר לחלות וע"ז יתערב במנחה המשותפת.

ברם הדברים נסתרים מהא דמצואר לקמן ק"ו א' דגם למ"ד ברקיקין הבאין בפני עצמן דמותר השמן נאכל לכהנים, מ"מ במנחה חלות ומנחה רקיקין מחזיר מותר השמן לחלות, ולפי זה צ"ל דמצבא ידעינן דכל שאפשר לנרף השמן בגוף המנחה, ראוי לעשות כן, ודומיא דכל המנחות, אלא דברקיקין דנתמעטו מיניקה ובלילה, ע"כ שיהא השמן נאכל לכהנים כמות שהוא, אבל כשיש גם חלות למנחה זו, ודאי עדיף להחזיר המותר לחלות, ולפי זה נראה אדרבה, דהא דקמץ ומושח הרקיק ע"פ כולו, היינו לרבותא דאע"ג דבעלמא אינו מושחו אלא כמין כי, היינו משום דבלאו הכי ישאר שמן לאכילת כהנים, ומ"ל מעט מ"ל הרבה, אבל כאן שמחזיר המותר לחלות, ולא ישאר שמן מחוץ למנחה, ודאי כל שיכול להוסיף ברקיקין עצמן שפיר טפי, ולכך מושחו ע"פ כולו, ואפשר דמלשון זה הוא דקים לגמ' דהך ברייתא סברה דמושח כמין כי והשאר נאכל לכהנים, דאי לעולם מושחו ע"פ כולו לא היה צורך להזכיר הדבר כאן, והרי כבר שנה דהחלות צוללן והרקיקין מושחן, והיינו כדינן, ויתכן עוד דקים לגמ' מסבירא דלמ"ד מושחן וחזר ומושחן עד שיכלה שמן שצלוג, דאף במנחה חלות ומנחה רקיקין עושה כן, ודוקא למ"ד דמותר השמן נאכל לכהנים לדידיה מחזירן לחלות, כדי

מנחת כמנחת דמיה, וא"כ ה"ה מתן שמן בכלי, אבל יניקה נראה דלית בה וכמש"כ, ובתו' פ"ז ב' נמי פשוט להו דהיה צלילה בחציתין בסולת, ורש"י שכתב שם דמחלק העיסה ניחא לשיטתיה שלא היה מתן שמן בחציתין עד לאחר אפייה, ומ"מ יתכן דרש"י נקט עיסה לאו דוקא וכונתו קמח לעיסה], וז"ע. (פ"ט ס"ק י"ד).

ע"ה א' מלמד שנבללת סולת, א"ה, ע"י מש"כ לעיל ע"ד ב' ד"ה והנה צמח שלא הזכירו בגמ' תשובת רבי ליישב קרא דסולת צלולה.

שם אמר רבא לא לשתמיט ולכתוב חלות משוחות ורקיקין צלולין, ר"ל דאם בא זה ולימד על זה א"כ למה בכל דוכתא ברקיקי נזיר ובלחמי תודה ובמנחת מאפה צוללו כתיב חלות צלולות ורקיקין משוחין, ולא אישתמיט צד דוכתא לכתוב איפכא.

(הערות).

שם ושאר השמן מחזירו לחלות, יש לעי' אחאי אינו מושחן וחזר ומושחן, כמו בסמוך ברקיקין גרידא, ואם משום שהכל מנחה אחת, א"כ למה צריך לחלות את הלוג מעיקרא חזיו לחלות וחזיו לרקיקין, ולא סגי שישאיר מעט לרקיקין. (ס).

שם ת"ר מנחה הבאה ממנחה חלות כו' תניא אידך רקיקין הבאין בפני עצמן כו', לכאורה פלוגתא אי מושחן וחזר ומושחן עד שיכלה שמן שצלוג, או דמושחן כמין כי והמותר נאכל לכהנים, הוא בפירוש מצות משיחה שאמרה תורה, דאי מפרשין משיחה זו כמשיחת הכהנים וכלי שרת, ממילא מתפרש דהמותר נאכל לכהנים כמות שהוא, אבל אי מפרשין דמשיחת רקיקין כעין צלילה, והיינו שיתערבו הרקיקין בשמן ע"י משיחתן, א"כ צריך שימשח ויחזור וימשח עד שיכלה השמן, אבל קשה לפי זה למה במנחה חלות ומנחה רקיקין מחזיר את מותר השמן לחלות, ולמה לא ימשח ויחזור וימשח, הרי מחצית השמן שייך לרקיקין, והרי למ"ד מותר השמן נאכל לכהנים, משאירים המותר לכהנים ולא מחזירן לחלות, ולכן נראה דאף למ"ד דמושח הרקיק ע"פ כולו ומושחן וחזר ומושחן, מ"מ אין מצוה אלא במשיחה ראשונה, אלא דכיון שאמרה תורה למשוח ע"פ כל הרקיק, וימנין דעושה רקיקין גדולים ודקים ומושחן

מתן השמן ואח"כ החלות, כדי שלא תחשב נתינת השמן כלייקה, או שיתן השמן בלד החלות, וי"ע. (פ"ט ס"ק י"ב).

תוד"ה מה ומנינו למימר דעיקר ג"ש למתן שמן בכלי כו', א"ה, ע"י מש"כ בדבריהם לעיל ע"ד ז' ד"ה לעיל זהא דמשמע בדברי התו' נ"ה א' דס"ל דלא היה מתן שמן בכלי במנחת מאפה תנור, ודלא דנקטו כאן.

ע"ה ב' אותה לפתיחים כו', יש לע"י הא אפיקתיה לעיל א' למעוטי לחם הפנים ושתי הלחם, ואפשר לומר דאי רק למעוטי שתי הלחם ולחם הפנים הוה ליה למיכתב פחות פתים אותה, שאין להכניס תיבת אותה צין מלכות הפתיה, אבל אכתי קשה אימא דאמי רק לדרשא דאותה לפתיחים ולא פתיה לפתיחים. (הערות).

שם אמר רב יוסף האי חציא כו', במנחת מחבת ומרששת לא היה טיגון בשמן, שהרי נותנים שמן בכלי קודם לעשייתו ואח"כ לבליה וזוללן ואין שום שמן צעין, ואח"כ נילושות צפושין וגאפות במחבת או במרששת, וכמש"כ הרמב"ם בפ"ג ממעה"ק, וכן הוא בפסקי הרי"ד הנדמ"ח כאן, [ולשון התו' כאן ובזכרות ל"ז ז' כאילו היה טיגון ז"ע, וע"י בשבלי הלקט סי' קנ"ט, ולקמן ק"ד ז' ובתו' שם ד"ה חמשה, ובמש"כ לעיל ס"ג א'], ואם כן יש לפרש דהנידון כאן בפירורין פחותין מכזית אפילו לא גבול כלל, והא דנקט חציא משום דהתם אורחא דמילתא הכי דאיכא פירורין, וכן מבואר מהא דליקט מכולן וכמש"כ תו', וס"ל לגמרא דהא דפותתן כזיתים ולא לפחות, משום דבעינן שיהא עליהם דין פת, והיינו דמיייתין דמצרכין עלייהו המוציא, וממילא איכא ראייה מזה לשני הדינים, דהיינו דכזית מצרכין, ושעל פחות מכזית לא, דלכך אין פותתין אותן לפחות מכזית, ולתנא דבי ר' ישמעאל ז"ל למסקנא דלא חייש שיהא עליהם שם פת, דמפרש קרא לפתיחה גמורה, אי נמי לסולתן לאו דוקא אלא לפירורין פחות מכזית דאיכא עלייהו עדיין תוריתא דנהמא. (הערות, וע"י מש"כ לקמן בדברי התו').

שם א"ר יוסף האי חציא דאית ציה פירורין כזית בתחלה מצרך עליו המוציא כו', נראה דבסתם אכילה אין אדם נותן כזית שלם לתוך פיו צ"א,

להשוותה לכל המנחות דהשמן והסולת חד, וממילא מעיקר הדין דמחזיר המותר לחלות מוכח דהך דרייתא סברה דמותר השמן לכהנים, וגם לפי זה ניחא מתני' דזבחים ז"א א' דאר"ש אס' ראית שמן שהוא מתחלק בעזרה כו' אלא מותר רקיקי מנחות ישראל כו', הנה מבואר דר"ש סבר דמותר רקיקין נאכל לכהנים, ואילו לפי מה שפירשנו תחלה הרי רק רשצ"י הוא דאמר כן משום ר"ש, אבל למש"כ דברייתא דקתני דמחזירין לחלות ע"כ סברה דמותר השמן נאכל לכהנים, א"כ מבואר דר"ש הכי סבר, דהא הך דרייתא ר"ש היא דסבר דיכול להציא מחנה חלות ומחנה רקיקין וכמש"כ תו' ק"ו א', [ברש"י בסוגיין כתב דברייתא דקתני ע"פ כולו פליגא אמתני' דכמין כי, ולפמש"כ נראה דלא פליגי].

ולא אמור יש להוסיף לתמוה צמה שפסק הרמב"ם בפ"ג מהלכות מעה"ק ה"ט דמושחן וחוזר ומושחן עד שיכלה השמן, דמלבד מה שהקשה הכ"מ דהיאך שצק סתמא דמתני' מקמי פלוגתא דברייתא, הרי למש"כ גם ת"ק דברייתא קמייחא סבר דהמותר נאכל לכהנים, וגם סתמא דסוגיא ק"ו א' דמותר רקיקין נאכל לכהנים, וי"ע.

הא דחוצה את השמן ואח"כ מחזיר המותר, ולא אמרינן דיטחין בתחלה רק כדי משיחה והמותר יתן הכל לחלות, נראה דהוא משום דכשטובל ציור שמן הרי המשיחה עדיפא, ולכך ראוי שלא לפחות ממחצית הלוג הראוי לרקיקין, כל עוד שלא משחן. — ולכאורה למאי דקיי"ל סולת זוללן, יש לעכז לישת החלות עד לאחר אפיית הרקיקין ומשיחתן, [דמשיחתן כתב הרמב"ם בפ"ג ממעה"ק ה"ח שהיא לאחר אפייתן, וטעמא נראה דכיון דברקיקין לא כתיב סולת, הרי ראוי לפרש קרא כפשטיה דרקיקין מושחן], כדי שיוכל להחזיר השמן לחלות, אבל לשון הגמ' והחלות זוללן ורקיקין מושחן ומושח את הרקיק כו', משמע דאינו מעכז עשיית החלות עד לאחר אפיית הרקיקין, ואפשר דיכול גם לערב מותר השמן בחלות לאחר אפייתן, דאף דמזאתן לכתחלה לזוללן סולת, אבל אם אירע שנשאר שמן, אפשר דיכול לערבצו עם החלות לאחר אפייתן, וה"נ יכול לערבצו מותר השמן של הרקיקין, [ואפשר דראוי להקדים

מזכר המוציא, ומאי קשיא ליה אה"נ דכיון דליכא כזית שפיר אינו מזכר המוציא, ולא הו"ל למיפרך אלא מהא דלקט מכולן כזית כדפריך בסוף, אבל למש"כ נחא דשפיר פריך דחזינן מתנא דזי ר"י או דמנאי לזכר המוציא גם על פירורין פחות מכזית, או דאין להקפיד אם על מנחות לא יזכר המוציא, ואזדא ליה מנא אמנא לה דר"י, דהא דפותחין כזית ע"כ לאו משום המוציא הוא, ולכאורה קיימא הך קושיא דאביי מר' ישמעאל למסקנא, דהא דמשני שצירסן או צבא מלחם גדול, תרוייהו ליחנהו במנחות, וז"ל דס"ל לרב יוסף דאע"ג דר' ישמעאל לא חייש שיצרכו המוציא, מ"מ לרבנן דקדקו על כזית משום המוציא, אבל פשטא דגמ' דלא איפרך ר"י, וע"כ דמוקי גם למנחות בעירסן, וה"נ מסתברא דאין נראה שאכלו הכהנים המנחות בסלתן, ועי' לקמן. (ברכות ל"ז ב').

שם והתניא לקט מכולן כזית ואכלן אם חמץ הוא ענוש כרת ואם מנא הוא אדם יואל בו ידי חוצתו צפסח כו', לענין חמץ נראה דשפיר חייב כרת גם בשלא ערסן וכשאינם באים מלחם גדול, דלחיוז חמץ לא בעי דוקא שיהא עליו שם לחם, ועיקרה דברייתא דחמשת המינים מנטרפין, אלא דלענין מצות מנא יש לאוקמי בשעירסן או צבא מלחם גדול, וענין צבא מלחם גדול כתבנו לעיל לפרש דהיינו ככל אכילה שאין אדם נותן בפיו צבת אחת כזית, וכל שיש לפניו כזית והוא פורס ממנו ואוכל, כך הוא עיקר סדר האכילה, ותורת לחם עליו.

ובאמת יש לעיין מגלן למימר דדאורייתא שיש לחלק בין צבא מלחם גדול להיכא שכל הפירורין פחותים מכזית, הרי אם איכא תורת לחם על פרוסה פחותה מכזית כשנטלה מלחם גדול, דין הוא שיהא עליה תורת לחם גם כשגמר לפרוס כל הככר, ולענין המוציא וצמ"מ דהנידון דדרבנן בנוסח הצרכה, צוה שייך לומר דכשהכל פירורין לא חשיבי כולי האי, ומזכר עליהן צמ"מ, אבל שיתצטל על ידי זה שם לחם לענין מנא, הדבר מחודש. (ברכות ל"ז ב').

שם והתניא ליקט מכולן כזית ואכלו אם חמץ הוא ענוש כרת אם מנא הוא כו', א"ה, ראיתי להעתיק מש"כ בחלה סי' א' צדין לירוף ה' מינים לכזית מנא וכזית מרור.

ויש לפרש דהיינו הא דאמרינן לקמן בסוגיין דצבא מלחם גדול לכו"ע מזכרין המוציא על פחות מכזית, ומתפרש ליקט מכולן כזית, דהיינו מכל ככר של אחד מחמשת המינים [כפי' תו'] לקט מעט ואכל עד שצהטרף מכולן היה כזית, וזו סתם אכילה לכו"ע מזכרין עליה המוציא ויוצאין יד"ח צפסח, וצוה נחא שלא הציאו הפוסקים דינא דצבא מלחם גדול, שאין צוה שום חידוש, ולפי זה כל הנידון בפירורין שאין בהן כזית היינו כשנחלשו מאכילתן ומתיחסים לעצמן, וכעין חצינא בין לפרש"י בין לפי' תו', וגם עד שלא נדבקו עדיין ע"י המרק, כל שנתפררו ועומדים לכך, הרי הם צדין פירורין פחות מכזית, וכדמוכח מהא דלקט מכולן כזית לפי' תו' דהתם לא איירי בנדבקי, ויתכן לפרש דגם רש"י מודה צוה דגם צאינס מצושלים ס"ל לרב יוסף דמזכרין צורא מיני מזונות, ורש"י קיבל דחצינא איירי צמתצלים, לכך פירש כן, ורב יוסף נקט חצינא שהוא צוה, אבל ה"ה בפירורין שלעצמן וכדמוכח מהא דלקט מכולן, והביטול או הדיבוק אינו הגורם לצטל שם לחם, כיון דכזית גם צמתצלו מזכר עליהם המוציא.

ומלישנא דרב יוסף דקאמר האי חצינא דאית ציה פירורין כזית, ולא קאמר האי חצינא על פירורין כזית שצו מזכר המוציא ועל פירורין שאין בהן כזית מזכר צורא מיני מזונות, משמע דאם איכא פירורין כזית בתוך החצינא, הרי גם על הפירורין שאין בהם כזית מזכר המוציא, ובסברא נמי ראוי לומר כן דהוי כעין צבא מלחם גדול.

והא דאמר ר"י מנא אמנא לה פרש"י דאפירורין כזית מזכרין המוציא, ויש לתמוה דוכי לכך אנו צריכין, ואם על כזית אין מזכרין המוציא, על מה יזכר המוציא, ואפשר לפרש דס"ל לרב יוסף דהיה ראוי להקטין את הפתיחים להקל על הקמיצה, ועדיין לא יחשב פתיחים לפתיחים גם אם יקטנו מעט מכזית, ומה שעשו כזיתים הוא שיהיו חסובים לחם לענין המוציא, ומזה יליף דפחות מכזית אין מזכר עליו המוציא, אבל שעל כזית מזכרין א"צ ראיה, [מש"כ הרע"ב שכופל הכזית וכן צפיה"מ, הוא תמוה וכמ"ש צמלא"ש].

ובזה אחי שפיר טפי הא דפרכין ולתנא דזי ר"י דאמר מפרכן עד שמחזירין לסלתן ה"נ דלא

שכולן מאטרפיים י"ל דמכל מין שיפריש שפיר דמי, וממילא לא איכפת לן הציטול, דבין שהפריש מן המצטל ובין שהפריש מן הצטל שפיר דמי, אבל אחתי כשיש בארבע מהן שיעור חלה כילד יעשה, ואם נימא דאז נריך להפריש משני מינין, הרי שוב אחינן דמפריש מן המצטל, אלא ש"ל דאם בצלול כולן מאטרפין מדאורייתא, הרי גם כל הפרשה מן הצלול תועיל למיפטר, ואף ממין שנמצטל, ואף ממין שאין ממנו כשיעור על מין שיש ממנו כשיעור, ועי' חלה ס"ג סק"ג וסי' ה' סק"ח.

ויש להסתפק המרכיב חמשה מיני דגן זה זב, מה דין היוצא מהן לענין טבל ומצה וחמץ וחלה, מי אמרינן הרי צא לידי חמץ ושפיר קרוי לחם, והרי הוא כדגן לכל דיניו, או"ד דיני התורה נאמרו על חמשת המינים, אלא שלמדנו כן מהא דבאין לידי חימוץ, וכל הרכבה הרי הוא מין אחר, וכיו"צ יש לדון לענין חמשת מיני מרור אם הרכיב זה זב מה דין היוצא מהן, והתם יש פנים נוספות לכאן או לכאן, דיש מקום לומר דאין זו המריכות שאמרה תורה, ויש לומר נמי לאידך גיסא דהכא אין ענין צמינים, אלא צבוג המריכות דשרף ופניו מכסיפין, ואם המורכב יש בו מדה זו, שפיר יש להכשירו.

ויתכן לומר דהיינו הנידון צירושלמי אם לוקין על חלתן דבר תורה, דבצלול יתכן לחשוב הכל כמין חדש, והיינו הציטול שהזכירו צירושלמי, דאע"ג דהמצטל והצטל דין אחד להם, מ"מ שייך ציטול לחשבו כמין אחר.

והנה צירושלמי משמע דמסקנא דמילתא דאין לוקין על חלתן דבר תורה, דהא ר"ל אמר הכי, ור"י מסיק דהכא אף ר' יוחנן מודה כיון שנמצטלו עד שלא נתחייבו בחלה, וכן לקמן בה"ב משמע נמי דמפרשין סיפא דאוכל כזית מזה מהם יצא ידי חובתו, דהיינו דאם אכל כזית מכל אחד מחמשת המינים יצא, ולא דמאטרפין, ולפי' הגר"א שם הא דאמר ר' יוסי ב"ר זון כיני מתני' אי כזית מזה כו', היינו דהכי קושטא דמילתא, ולא רק דיחוי.

ברם יש לדון אי תלמודן פליג, דיש לדקדק בהא דמוקמינן לקמן בה"ב הא דאוכל כזית מזה מהם יצא יד"ח באוכל כזית מזה וכזית מזה, ואמאי לא מוקמינן שאלל חצי זית מזה וחצי זית מזה,

ירושלמי חלה פ"א ה"א מהו שילקו על חלתן דבר תורה כו', מצואר צבוגיא דהנידון משום ציטול, ולקמן בהלכה ב' מצואר דהנידון הוא גם אם יוצאין בהם ידי מזה ואם חייבין על חמץ מדין תורה, ונריך לפרש הנידון דאע"ג דלענין דינא ואיסורן הם שוין ולא שייך בזה שאחד יצטל חצירו, מ"מ כיון שבעיקר מינא הם חלוקים, ויש כאן תערובת מין בשאינו מינו הרי המיעוט כמי שאינו, וממצטלין ממנו דיניו, שהרי מין זה כלייתה חשיב, ואם טעם כעיקר דאורייתא גם לענין חלה, יתפרש הנידון בזמן שמיין אחד מועט מכדי נתינת טעם, דסתמא תנן דמאטרפין זע"ז וכלל גווי מתפרשא, [וייעוי' בגליון הגרע"א ז"ל ציו"ד סו"ס צ"ח שכתב בשם התב"ש דאיסור אחד בחילוק טעמים אין אחד מצטל חצירו, ועי' בזה בספר מרן זללה"ה לערלה סי' ה' סק"ז, ומיהו י"ל דזה רק מדרבנן].

והנה בתלמודן זכרים ע"ח א' בהא דהפיגול והנוטר והטמא שצוללן אמרינן ש"מ איסורין מצטלין זה את זה וש"מ נו"ט צבוג לאו דאורייתא, ופרש"י דס"ד דאיידי אף צמין בשאינו מינו כגון צבוג ומנחה, ולכאורה מצואר דאף דאיידי צמין בשאינו מינו אפילו הכי צריכין להא דאיסורין מצטלין זא"ז, הא צבוג איסור ליכא ציטול, אף דהמין כמצטל, ומיהו י"ל דהא דאיסורין מצטלין זה את זה מוכחין ממין צמינו, דהא צכל גווי מיתוקמא, אבל ממין בשאינו מינו באמת ליכא ראייה דאיסורין מצטלין זא"ז, דשאני התם דהמין כמצטל.

ובאמת כשאנו באים לדון צדין הפרשה ממין, קשה לחייב להפריש ממין שהוא כמצטל מדאורייתא, אבל לפי זה כשעשה עיסה מחמשת המינים, מאיזה מהן יפריש, הרי כל מין מצטטל ע"י שאר המינים, ואם צאנו לומר דכיון דאין שיעור חלה אלא בצירוף חמשתן הרי מכל מין שיפריש שפיר דמי, וכמו דמצינו בחצי קב חטים וחצי קב שעורים וחצי קב כוסמין באמצע, דמפריש מן הכוסמין כמש"כ תו' מנחות ע' ב' מן החוספתא, וחזינן דלפעמים פוטר מין אחד שאר המינים, [ועי' חו"ב חלה סי' א' סק"ה וס"ק י"א], אלא דהתם רק הכוסמין גורמים הצירוף, ולכך נריך שיפריש דוקא מהן, אבל כאן בצלול

הרי הר"ן כתב דבמנה פשיטא דמטטרפין ובמרור הוא דאיטריך לאשמועינן, ומבואר דס"ל כאידך סברא שכתבנו לעיל דאדרבה במרור יש לחוש טפי לציטול, ומיהו י"ל דהר"ן קים ליה דלתלמודן לא חיישינן לציטול בחמשת המינים, ולכן פירש כן גם במרור דמטטרפין לכזית אף באוכלן ביחד, אבל לפי מאי דס"ל לירושלמי דאין לוקין על חלתן דבר תורה יתפרש הא דמטטרפין לכזית באוכל זוה אחר זה מכל מין, ולמה שנסתפקנו לעיל דאפשר דהא דאין לוקין על חלתן דבר תורה היינו רק בדאיכא ששים כנגד אחד המינים, תו ניחא דהא דמטטרפין למרור יש לפרש בדאיכא מכל מין בשיעור נ"ט דלא בטיל.

ובירושלמי פ"ד ה"א אמרינן דאיכא נפ"מ בין נשוך שחילקן לבין צלול שחילקן, כשהוסיף עליהן אח"כ, ומשמע נמי דצלול חיובה מדאורייתא, אלא דאם הנידון רק בדאיכא ששים, התם לאו צהכי איירי, וצ"ע. (חלה ס"א סק"ד).

— מכתב —

דברירך היקרים הגיעו לשמחת לבי, ויפה כתבת דלאוקימתא דעירסן מוכח דגם בתערובת יולאין בהן יד"ח צפסח וענוש כרת, וכמש"כ בצפר נמי דכלל אכילה יש תערובת שיכולים לצטל מין אחד, וזה מסייע לומר דלתלמודן ס"ל דלוקין על חלתן דבר תורה, דחמץ ומנה וחלה שוין זוה.

ומיהו לענין ברכת המזון דאורייתא י"ל דגם להירושלמי חשיב לחם ענין שביעה. (עד כאן).

שם הצ"ע בשעירסן, מהא דאמרינן בגמ' בשערסן, משמע דפשוט לגמ' דערסן מהני להחשיבו ככזית, וכן נקט המג"א בסימן קס"ח ס"ק כ"ח דגם למאי דקיי"ל כרב ששת וכרצא, נמי יש לקיים דין זה דבערסן דינו ככזית, וצ"ע במש"כ הכזית מאיר שם דלא אמרו כן אלא לרב יוסף ומשום דקשיא עליה, אבל לר"ש דל"ק ליה לית לן כן, דבגמ' לא אמרו כן כחידוש הנלמד מחמת הקושא, ואמנם בסברא הדבר מחודש דקיצון פירורין על ידי משקה יחשב כיש בהן כזית, והרי אדרבה לרב ששת חיבורן ע"י המשקה מיגרע גרע, דהא פירורין כשלעצמן מצרך עליהם המוציא אף שאין בהן כזית ולא תוריתא דנהמא, ואילו כשמדבקים במשקה דהיינו חצילא לדעת תו' בעינן תוריתא דנהמא, ונהי דאיירינן בשקיצון ביחד

אלא שלא עירבן בעיסה אחת, וליכא ציטול, ויתכן לומר דהנידון רק אם הכ סיפא דהאוכל כזית מנה מהן כו' קאי אמטטרפין וע"ז דרישא דהיינו בצלול, או קאי רק אמינים דרישא, וס"ד דקאי אמטטרפין ופרכינן דזאת אומרת דלוקין על חלתן דבר תורה, ודחי דלא קאי אלא אמינים, וכיון דלא קאי אלא אמינים, ממילא מתפרש שאם אכל כזית מזה או כזית מזה יצא יד"ח, דלא איירי בצירוף כלל, אבל אפשר לומר דלכך לא מוקמינן לה שאכל חצי זית מזה וחצי זית מזה, משום דגם בכהאי גוונא שייך ציטול כשהם מתערבים בפה, וכדמיייתין בסוגיין בתר הכי הא דהלל היה כורך שלשתן, ודיינינן שיצטטלו, וכההיא דזבחים ע"ח א' כמש"פ רש"י שם, ואף דיתכן לומר דמטטרפין כשאכל חצי זית מזה ואח"כ אכל חצי זית מזה, מ"מ סתמא לא מתפרש הכי אלא שאוכל הכזית כאחד, ולכך לא יתכן לומר דקאי אפחות מכזית מזה ופחות מכזית מזה, דאכתי אי אפשר שלא ירצה אחד על חצירו, והרי המיעוט מתצטל, ואכתי יהיה מוכח דלוקין על חלתן דבר תורה.

ראם אמנם כן, הרי יש להוכיח דלתלמודן פליג מהא דתניא ברכות ל"ז ב' מנחות ע"ה ב' ליקט מכולן כזית ואכלן אם חמץ הוא ענוש כרת אם מנה הוא אדם יולא בהן יד"ח צפסח, ואחמשת המינים קאי כמש"פ שם רש"י ותו', הרי בהדיא דמטטרפין מעט מזה ומעט מזה, ולא אמרינן שיצטטל המועט, וסתמא באוכל הכזית ביחד מתפרש, אלמא דאף שמתערבין בפה אפילו הכי אין המועט מתצטל.

והר"ן במתני' פסחים ל"ט א' דירקות שאדם יולא בהן יד"ח צפסח מטטרפין לכזית, כתב דה"ה במנה, אלא דבמרור איטריך דס"ד דכל טעם מצטל מרירות של חצירו, הנה פשוט ליה ז"ל מסברא דמטטרפין לכזית מתפרש שאוכלן ביחד באופן דשייך שאחד יצטטל בחצירו, ואשמועינן מתני' דלא חיישינן להכי, ולכאורה קשיא מזה על הא דאמרינן דאין לוקין על חלתן דבר תורה, וע"כ לומר דרק בנתערבו בעיסה אמרינן דמתצטלין, ולא בנתערבו בפה, וא"כ תו לית לן הוכחה דלתלמודן פליג אירושלמי, ואף שכתבנו לעיל דיש מקום לומר דבמרור לא קפדינן אציטול, משום דאף אם הוא כמין חדש נמי כשר למרור, משא"כ במנה, אבל

ב' תוד"ה חציאל אין הפרוסות קיימות לא יצרך עליהן המוציא אע"ג דאית ביה כו' נראה דחציאל לפירוש רש"י אף אם נפרש שמתצטלים הפירורים באלפס, מ"מ איירי דאיכא רק מעט דבש או שמן בשולי האלפס, באופן שהפירורין נשארין כמות שהם, ולעולם ישארו הפרוסות קיימות, ולפיכך ס"ל לגמ' דדינא שיהו לפירורין שלא נתצטלו, והיינו דפרכין ממנחות ומלקט מכולן כו' דלא איירו בנתצטלו, וכמו לפי' תו' דאיירו בנדבקים ע"י מרק או ע"י חלב, ומ"מ פרכין ממנחות ומליקט מכולן אע"ג דלא איירו בנדבקים אחר הפירור, והיינו משום דס"ל לגמ' דהדיבוק לא מעלה ולא מוריד, וצריכתא דלעיל דבישלה ודיינין אס' הפרוסות קיימות איירי שכל הפרוסות שרויות במים, ומתפוררות ע"י הבישול, וזהו כשאין הפרוסות קיימות והיינו שהבישול פירקן, הרי גם חתיכות שיש בהן כו' נמי הם צדין דייסא ומצרך עליהם במ"מ, וזהו ניחא נמי לרצ ששת דחציאל שאין בה פירורין כו' נמי מצרכין עליהן המוציא, ומ"מ צבישלה ואין הפרוסות קיימות מצרך במ"מ, אף ביש בהן כו', ובזמן שהפרוסות קיימות הם צדין פת עדיין, ולרצ יוסף מיתוקמא ביש בהן כו' דוקא, ולרצ ששת מיתוקמא אף באין בהן כו'. — ולהאמור אפשר להשוות לדינא לפרש"י ופי' תו'.

עוד כתבו ו"ל כיון שנטגנין בשמן כנתצטלו דמי, צ"ע דצמעה המנחות כפי מש"כ הרמב"ם פי"ג ממעה"ק ה"ו הרי השמן מתערב עם הפורשין שלשין בהן ומהם נעשים החלות, ואין בהן שום טיגון לאחר שנאפו, ורק יש שמן שניתן לאחר פתיחה לשם יציקה, והא דקרי לה מנחות ק"ד ב' חמשה מיני טיגון, הוא משום דאפייה בלישה בשמן קרי טיגון, ושמה היו מעשיה רוחשין ע"י צבון שמן בשעת אפייה, כיון שנאפה בכלי ושמן דרכו לפעפע, ולזה קוראין הראשונים ז"ל טיגון, אף דבצבא כאפייה חשיב, אבל עכ"פ לאחר פתיחה לא היה שום טיגון, וע"י לקמן בתוד"ה לחם וצר"ש פ"א דחלה מ"ה, ובספר מרן זללה"ה סו"ס כ"ו, וצרש"י קדושין נ"ג א' ובמנחות ס"ג א' וצרש"ש פ"ב דפסחים ס' ט"ו.

בתר"י נקט כדעת תו' דחציאל אינו מצושל אלא דבוק במרק וכיו"ב, ומדפרכין מהא

כו', מ"מ הדבר מחדש, ונראה דמשום כך פירש רש"י בצרכות ל"ו ב' דחור ואפאן, וזה ניחא שפיר דגם מסולת הנעשה מפירורי פת אפשר לעשות פת, וכשחור ואפאן ויש בהן כו' וצמחמא גם תוריתא דנהמא הרי זה פת גמור, [ואף דכאן לא הזכיר רש"י שאפאן, נראה דפירשו בצרכות עיקר].

ולפי זה נראה דאין לנו דין ערסן אלא בשאפה מהן פת כאופה מן הסולת, אבל אם גיבול הפירורין צביים וטיגון, אפילו גיבול כו' ויתר אין דינן אלא כפירורין שאין בהן כו' חציאל ובלא תוריתא דנהמא ומצרך עליהן במ"מ, וכמו שהציא במג"א שם בשם הרש"ך, וכמ"ש במ"צ שם ס"ק נ"ט בהסכמת אחרונים.

מה שרגילין כהיום שטובלין לחם צביים ואח"כ מטגנין אותן בשמן, בזמן שיש צרכות כו' פשיטא דצרכותן המוציא ובהמ"ז וכמ"ש המג"א שם, אבל גם בזמן שאין צרכות כו' הדעת נוטה דדינן כפת, דהא איכא עלייהו תוריתא דנהמא, ואע"ג דצבישול אמרינן דכל פחות מכזית כאלו ליכא עליה תוריתא דנהמא ומצרך במ"מ ומעין ג', מ"מ צטיגון אין נראה כן דבמילתיה קאי, וכש"כ בחתיכות מזה, וכ"כ במ"צ שם ס"ק נ"ו בשם המג"א, אבל מסיק לחוש לדעת החולקים שם, ומרן זללה"ה באו"ח סימן כ"ו סק"ט כתב כהמג"א, והרי לפרש"י בזמן שהפרוסות קיימות מצרך עליהן המוציא אפילו לית בהו כו', גם בנתצטלו.

מהא דאמרינן צבוגין דמנחות מצרך עליהן המוציא, ואף שנילושות גם בשמן וצמחמא ניכר טעם השמן צעיסה, דהא לוג לעשרון, ואף אי צרית הא דשייר ליציקה אכתי יש צו הרבה שמן, מצויר דלא חשיבי מחמת כך כפת הבאה בצבנין, וזה דלא כהצ"י בדעת הרמב"ם, וכבר כתבו אחרונים דהעיקר כהרמ"א ס' קס"ח ס"ז דחשיב פת גמור כהאי גוונא, ע"י מג"א שם והגר"א, ורק צנילוש צרוב מי פירות ומיעוט מים בזה חשבינן ליה כפת הבאה בצבנין, אח"כ ראיתי באבן העזר שכבר כתב דמן המנחות מוכח דלא כצ"י. (צרכות ל"ו ב').

תוד"ה חציאל, א"ה. ראיתי להעתיק מש"כ בזה בחו"צ צרכות ע"ד התו' שם. צרכות ל"ו

וכמו חציתין, ומתני' דכל המנחות באות עשר עשר חוץ מלחם הפנים וחציתי כהן גדול, בכלל חציתי כהן גדול נמי מנחת חינוך, ומיהו לא מסתברא שיהא לעיכוזא, דחקה יש לפרש רק אחציתין.

(ע"ה א' מתוה"ד).

שם והא צעי אפרושי תרומה כו' שלא יטול פרום, משמע דפרוס פסול דיעצד, ואם נפרסו כל הלחמים לאחר זריקה אינו יכול להפריש מהם תרומה, וצ"ע אם מותרים באכילה, ומשמע דפשיטא לגמרא דראוי למנות תרומה מעכב.

(הערות).

שם דאפרשינהו בלישה, פירוש ואפאינהו לחוד, ובאמת יש כאן שמונה חלות, אלא דכיון שהפרישם בלישה לכך לא הזכירם שמואל, ונקט סתם שאפאן ארבע חלות, כלומר דחלות הצעלים אפאן ד', ומשמע מכאן דלכתחלה אפשר להפריש בלישה, דאם לא כן לא הוה ליה לשמואל למיסתם שאפאן ד' חלות, כיון דלא משכחת לה אלא בשעשה שלא כהוגן וקדם להפריש בלישה, ועי' תו', וצ"ע.

(הערות).

שם כל המנחות שריצה במדת חלתן כו', לשון במדת חלתן, משמע קצת שבגודל כל חלה קאמר וכמו שנקטו תו' לקמן ב', ואפילו עשאן כמניין אלא שעשה אחת גדולה ואחת קטנה, וצ"ע, ועי' להלן. (הערות).

שם כל המנחות שריצה במדת חלתן או שמיעט במדת חלתן כשירות חוץ מלחם הפנים וחציתי כהן גדול כו', רש"י פירש שעשה פחות מעשר חלות או יותר מעשר, ולכאורה לפי זה תיבת במדת מיותרת, או דהוה ליה למימר שריצה במספר חלתן או שמיעט במספר חלתן, ונראה לפרש דבא להוסיף גם אם קיים מספר החלות אלא שעשה אחת גדולה ואחת קטנה, והיינו שריצה או מיעט במדתן, אבל לא במספרן, דג"ז פסול בלחם הפנים ואינך, והנה התנא כלל הכל בין שריצה מדת כל החלות וממילא מיעטן במספרן, ובין שמיעט מדת כולן והוסיף במספרן, ובין שריצה במדת מקצתן ומיעט במדת מקצתן ולא שינה מספרם, במנחות כשר ובלחם הפנים ואינך פסול.

ויש לעי' להאי תנא דגם בלחמי תודה פסול, אמאי מכשרינן בכל המנחות, והא כל המנחות ילפינן מלחמי תודה, ואין לומר דלפחותא דמה מצינו לא

דליקט מכולן כזית אע"ג דהתם איירי באינס דבוקים, משמע דלא ס"ל לגמ' לחלק בין דבוקים לאינס דבוקים, ובתור הכי מסיק לדינא לחלק בדבוקים צעי שיהא תואר לחם אם אין בפירורין כזית, משא"כ באינס דבוקים א"צ תואר לחם דאינו יוצא מתורת פת מחמת הפירור, וצ"ע דאם יש לחלק בכך, א"כ מאי פרכינן לרב יוסף מליקט מכולן כזית, נימא דעד כאן לא קאמר ר"י דצעי כזית בחצינא אלא משום שמדובקין, משא"כ בליקט מכולן כזית, וראיתי במעדני יו"ט שכתב דאליבא דרב ששת הוא דמחלק התר"י בין דבוק לאינו דבוק, ולא אליבא דרב יוסף, ואינו מובן, דהא ר"י לא אמר מידי ואנן אקשינן עליה, ומנלן לאקשויי דילמא מחלק נמי בין דבוק לאינו דבוק, ולפמ"ש"כ לעיל דהמנחות לא היו דבוקים, דאע"ג דנתן שמן לשם יציקה אחר פתיחה מ"מ לא נדבקו הפתיחים מחמת השמן, שהיה מועט והיו פתיחין מרובים, [אף אם נימא שחלק השמן בשוה לכל ג' מתנות ונמצא שהיה שליש לוג ביציקה, מ"מ היו פתיחין של עשרון וגם כזיתים בגודלן ולא נדבקו מחמת המעט שמן], ניחא דחזינן דרב יוסף לא מחלק בין דבוקים לאינס דבוקים שהרי הוכיח מן המנחות דצעי כזית, ושפיר פרכינן עליה מליקט מכולן כזית דחזינן דאף בפחות מכזית מצרך המוציא.

והנה צ"י ס' קס"ח כתב דהחילוק השלישי שכתבו התר"י דבאינו דבוק אף פחות מכזית ואין זו תוריתא דנהמא מצרך המוציא, קיימו התר"י מסבבא, דעד כאן לא הוזכר רבא תוריתא דנהמא אלא בחצינא שהם דבוקים, ולמ"ש"כ דרב יוסף אינו מחלק בין דבוקים לאינס דבוקים, יש לשאול א"כ מנלן דרב ששת ורבא מחלקים, דילמא גם באינס דבוקים צעי רבא תוריתא דנהמא, אבל נראה דהדין השלישי למדו התר"י מהא דליקט מכולן כזית, דמשמע דלרב ששת לא מיתוקמא בבא מלחם גדול, ומשמע דאף בדליכא עלייהו תוריתא דנהמא נמי יוצא בהן יד"ח בפסח וממילא נמי מצרך המוציא, דסתמא קתני ליקט מכולן כזית, וע"כ דמה דהזכיר רבא תוריתא דנהמא, אינו אלא בחצינא שהפירורין דבוקין. (עד כאן).

ע"ו א' מתני' כל המנחות באות עשר עשר חוץ מלחם הפנים וחציתי כהן גדול, נראה דמנחת חינוך נמי באה שמים עשרה חלות

ומיהו טעם זה לא יתכן ללד דאמרינן דלר"מ ילפינן מחציתין. (ס"ה ס"ק ט"ו).

ע"ו ב' אר"ה מנחת מאפה שאפאה חלה אחת יצא מ"ט מצת כתיב, יש לעי ריקין מאי דהתם מצות כתיב, ולכאורה לדידיה באמת ברקיקין יהיה פסול ריקן אחד. (הערות).

שם ההיא פליגא, בשפ"א הקשה דהא איכא מצות בזהדי התרומה, ונ"ל דס"ל לגמרא דאי מצות דוקא אית לן למיבעי מצות לבר מן התרומה. (הערות).

שם כל המנחות שריצה צמדת עשרון כו', לכאורה שריצה על עשרון הוה ליה למימר, ואפשר דלפי דגם עשרון אינו לעולם מדה שוה ממנו, שאי אפשר לזמנא, ולפעמים גדוש יותר או טפוף יותר, ועי' לעיל י' ב' תוד"ה קמץ, ונמצא דלפעמים אותה הכמות חשיבא ריבה, שאם מדד ועלה עשרון צמדתו, אינו ראוי להוסיף כלום וכל שהוסיף פסל, אף שלפעמים העשרון לכחלה טפוף יותר ועולה כמדה הזו, והיינו דקאמר שריצה צמדת עשרון שצמדית העשרון הוסיף. (הערות).

שם ת"ר סולת ואפית אותה מלמד שנקחת סולת ומנין שאפילו חטים ת"ל ולקחת מ"מ כו', מחני' דקתני צי"א נפה ע"כ מתפרש שלוקחין חטים, די"א נפה הוא מטחינת החטים, וכ"ה ברמב"ם פ"ה מתמו"מ ה"ו, וכן משמע בתורת כהנים וכמ"ס להלן, ולכאורה לשון הגמ' משמע דלכחלה יש ליקח סולת וצדיעצד אפילו חטים, ולכן נראה דגמ' הכי מתפרש אילו נאמר סולת ואפית אותה הייתי אומר מלמד שנקחת סולת, לכך כתיב ולקחת דמתפרש על קיחת הסולת לאפיית החלות, ולא איירי כלל איך הגיע אל הסולת, לומר דא"צ שיקח סולת אלא יכול ליקח חטים, וכיון דקרא דולקחת אחי לאפוקי שא"צ ליקח סולת, ממילא מתפרש דעדיף ליקח חטים, וכדמפרש טעמא מפני החסכון, דאם בא רק לומר שא"צ ליקח סולת ויכול ליקח לכחלה או סולת או חטים, לא הו"ל להזכיר הסולת בתחילה והו"ל לכחוד כמו בכל המנחות שני עשרונים סולת או חלות סולת, וקאמר יכול אף בשאר מנחות של יחיד יהא ראוי שיקח חטים ויעשה סולת, ת"ל אותה, [ובתורת כהנים מסיק זו נלקחת חטים ואין שאר מנחות

אלים להחשב כשנה עליו הכחוד, דהא ילפינן במה מצינו כי הכי דהתם לעיכובא ה"נ הכא, ושמה מנחת דמאפה תנור ילפינן לכל המנחות, וכ"כ תו' לקמן ב' ד"ה שריצה, א"נ דס"ל דהא דלחמי תודה מעכב מדת החלות הוא מחמת שיעור גדלן ולא מחמת מספרן, דלחם הפנים כתיב שמים עשרה חלות וכתיב שני עשרונים יהיה החלה האחת, וילפינן שפיר דגם מספר החלות הוא לעיכובא וגם גדלן, אבל צלחמי תודה לא נזכר מספר החלות, אלא דילפינן משתי הלחם דחלת חמץ היא עשרון, וכתיב אחד מכל קרבן תרומה וילפינן שזה כתרו"מ, וידעינן מזה שהם עשר חלות, וכנגד חמץ הבא מזה, וצמדה שלש חלות לתרומה, הרי שלשים חלות לעשר עשרונים דמנה, ומפרשינן דהקפידה תורה על גודל החלות לפי מדה זו, וממילא גם מספרם מעכב כיון דאי אפשר להוסיף צמדת עשרונים ואי אפשר לפחות בגודל החלות, אבל מספר החלות מצד עצמו אין צו עיכוב, ולכך צמדות שאפשר להביא מנחה של ששים עשרון וגם היא באה עשר, ע"כ לא הקפידה תורה על מדת גודל החלות, וממילא גם יכול לפחות בגדלן, וברמב"ם פ"ג ממע"ה ק"ה"י כתב אופין כל עשרון עשר חלות, משמע דאם הוסיף עשרונים מוסיפין גם צמדת החלות, [ואפשר דטעמו דלא מסתבר דצמדתה של ששים עשרון יעשה כל חלה מששה עשרונים], וגם לפי זה יש לקיים הדברים דחזינן דאין מספר החלות צמדות מעכב, וה"ה גודלן, ומיהו לפי זה לר"מ דיליף מלחם הפנים או מחציתו כהן גדול, נצטרך לומר דלדידיה גם כל המנחות שריצה או מיעט צמדת חלתן פסולות, דהא צלחם הפנים כתיב חוקה גם אומספר החלות וגם על גודלן, ול"מ כן, צרם י"ל דגם צלחם הפנים אמרינן דהא דמספרן מעכב הוא משום דמדת עשרונים וגודל החלות מעכב, אבל צמדות שיכול להוסיף עשרונים אין להקפיד על מספר החלות כשם שאין קפידא בגודלן, וגם י"ל דמנחות דמנחתן בפתיחה, ומספר החלות הוא רק קודם קמינה, אין סברא שיהא לעיכובא אי ילפינן במה מצינו מלחם הפנים או מלחמי תודה, ומיהו מנחת חציתין דילפינן בגו"ש מלחם הפנים, לא מחלקינן בזה לומר דשאיני חציתין דפותתן מקודם, דאין משיבין על גו"ש,

עשרונן דודאי יכול להוסיף קודם קמיצה, ומיהו ז"ע דזוה גס לאחר קמיצה דין הוא שיוכל להוסיף, דכיון דלא היה עשרון לא נתקדש קדושת הגוף דאין מקדשין אלא מלאים דהיינו שלמים כדאמר ח' א', וכל שלא נתקדש קדושת הגוף לא מסתבר שהקמיצה תקבע בפסול, ושמה כיון שהשמן נתקדש קדושת הגוף, כבר חשיבא הקמיצה לפסול, א"נ מיעט צמדת עשרונן כולל גם כשנחסר אחר קידוש ולא השלים.

ולעיל כ"ג ז' ברש"י ד"ה לימא [והוצא צמ' שם ד"ה ולא וכ"ז א' ד"ה והן] כתב דלכך אף אי מצטל טיבולא לשירים לא חשיב ריבה סולתה משום דצטל כמאן דלימא דמי, והדברים נריכים ביאור דהא ודאי שמן דחולין ודחצירתה פוסל משום ריבה שמנה כדאמר לעיל י"א א' ולא אמרינן כמאן דלימא דמי, דכיון דיש כאן יותר מכשיעור היינו ריבה דפסול, ודכוותה בסולת, אבל נראה דכוונתו דכיון שלא נתכוין לרבות ממנחה לחצירתה, אין כאן משום ריבה סולתה, ורק דקשיא לן דדין ציטול יעשה כאן ריבה סולתה, וע"ז כתב רש"י דדין ציטול לא שייך שיעשה ריבה סולתה, דדין ציטול הוא דכמאן דלימא דמי, וכיון דבלא דין ציטול אין כאן משום ריבה סולתה, לא שייך שהציטול יעשה ריבה סולתה.

ולפמשי"ב דכל שלא נתכוין לרבות ליכא משום ריבה סולתה או שמנה, נחא נמי משה"ק מרן זללה"ה צסי' כ"ט ס"ק י"ד בהא דאמרינן ק"ו א' דאי מותר להכניס חולין לעזרה דמייתי ששים עשרונים ומתנה דכמה שגדר יהא למנחה והמותר חולין ואמאי לא מיפסל משום ריבה סולתה ושמנה, וכתב ז"ל לתרץ דכל שכל חלק ראוי להיות המנחה, והקמיצה קובעת את הקומץ, ואת השירים בתערובת, בכהאי גוונא לא חשיב ריבה סולתה ושמנה, ואע"ג דהפריש לה שני לוגין אמרינן לעיל י"א א' דחשיב ריבה שמנה, שאני התם שקלקל צורת המנחה, וז"ע דלפירש"י ותו' שם אף אם הוסיף משהו על הלוג נמי פסולה וזה לא שייך לחשוב שינוי צורה, וגם בשמי מנחות שנתערבו עלול להתוסף משהו שמן ממנחה לחצירתה, אבל למש"כ דכל שאין דעתו לרבות לא חשיב ריבה, נחא בפשיטות, (ועי' ק"ה ז' הא קמייתי עשרון אחד משני עשרון כו'). — א"ה,

נלקחת חטים ולשון זה גם משמע דזו נלקחת חטים לכתחלה, דדדיעבד גם שאר מנחות יכול ליקח חטים], ומיהו בכל מנחות נסכים של הצבור יתכן שיש ענין ליקח חטים מפני החסכון, משא"כ בשל יחיד דלא שייך חסכון דכך לי אם ירויה המנדב את המנחה, או הטוחן את החטים, אבל רש"י פירש בצ"מ נ"ו ז' דהמקבל עליו לספק סלתות היינו למנחות של ציבור, והכי מסתברא דאין ראוי שהקדש יתעסק בקניית החטים וטחינתן ופדיון המותר כל השנה, ולא בא הכתוב אלא בלחם הפנים ללמד ענין החסכון, ועי' בראש"ד ובר"ש בתורת כהנים שכתבו יכול אף שאר מנחות של ציבור יהיו נקחים חטים ת"ל אותה.

תוד"ה שריבה אבל בשאר מנחות כתיב מנת ואפילו כתיב זהו מנות כו', ז"ע דבשום מנחה לא כתיב לא מנת ולא מנות, רק במנחת מאפה דכתיב אחד חסר ואחד מלא, וכן באכילת המנחות כולן צפ' זו כתיב מנות תאכל, והוא עשה על איסור חימוץ ולא על סדר עשייתו.

נראה דחציתי כהן גדול בזמן שהיא קריבה שלימה, כדחנן לעיל נ"א ז', דבאה י"ב חלות שחרית וי"ב חלות בין הערבים, דמלחם הפנים ילפינן דיי"ב חלות לעשרית האיפה בין אם מקריבה כולה בין אם חוצה לשחרית ובין הערבים, [ואף דשמנה ולבונה לא הוכפלו], והרי לדעת הרמב"ם דמקריב חצאי חלות, ודאי מסתבר כן. (ס"ה ס"ק ט"ו).

תוד"ה כל ונראה כלשון אחר שפירש דכתיב שלשה עשרונים כו' דגזירת הכתוב הוא ואסור לשנותו, נראה כונתם דלפי זה הדבר תלוי בדעת הצעלים דכל שנתכוין שהמנחה תהיה יותר מעשרון, בין אם נתכוין שהמותר יוקדש קדושת הגוף לאחריות, ובין אם לא נתכוין לכך ונשאר המותר חולין, ובין אם עירב סולת של מנחה אחרת, כיון שנתכוין שהכל ישמש מנחה אחת, הר"ז פסולה, אבל אם דעתו שהמנחה תהיה רק מעשרון, אין כאן פסול מחמת התערובת והרי דינה כשמי מנחות שנתערבו, ובהיא דמופרש ואבוד כ"ד ז', דכל שיכול לקמץ בהכשר, הרי המנחה כשרה, ואף כשנתכוין שהכל ישמש מנחה אחת, אם עדיין לא קמץ, יש לו תקנה להסיר המותר, והא דקמני פסולה היינו אם נקמנה כך, וכמו במיעט מדת

ולבנותם ואפייתם, וכמש"כ הרמב"ם בפ"ה מה' כה"מ הי"ז, דאם יש חילוק ביניהם במעשיהם אין מקום לכללם יחד במספר, וגם מלישנא דר"ח דלא אמר דכהן גדול המתקרב לעבודה צריך להביא מנחת חינוך, אלא דלר"ח שתי עשרונות, משמע דאחי לאשמועינן שאינו יוצא יד"ח חינוך במנחת החציתין, וכמש"כ, ומוכח דשזין הם, דאם לא כן פשיטא, [ואף שחלוקין בהקרבנות שהחציתין מחלה בבוקר ומחלה בין הערבים, ואילו מנחת חינוך קריבה שלימה, זה אינו מפסיד, דגם מנחת חינוך שהקריבה חצאין, יצא, כדין כל מנחה שהקטירה פעמיים כדתנן כ"ו א'], וכבר כתב המל"מ שם דלפרש"י בסוגיין נמי מבואר דמנחת חינוך בזה רבוכה דלהכי איתקש להמשחו, ומינה דה"ה לשמנה ולבנותה, ופליג תלמודן אחרת כהנים, ולהקריבה חצאין פשיטא דלא שייך למילף מהמשחו, דלאו חובת היום יינה, ואם מביאה בין הערבים מאי איכא למימר.

ונראה דמנחת חינוך נמי בזה שמים עשרה חלות וכמו חציתין, והא דתנן ע"ו א' כל המנחות בלות עשר עשר חוץ מלחם הפנים וחציתי כהן גדול, בכלל חציתי כהן גדול נמי מנחת חינוך, ומיניה לא מסתברא שיהא לעיכובא, דחקה יש לפרש רק אחציתין. (שם).

ע"ח ב' מתני' השוחט את התודה לפניו כו', יש לדקדק ל"ל למיתני לפניו, וכי ס"ד דבחון קאמר, ונראה דלר"י נקט לה לדיוקי דחוץ לחומת בית פאגי קאמר, דכיון דקתני לפניו, אם איתא דחוץ לעזרה קאמר, לא הו"ל למיתני אלא ולחמה בחוץ, דהוי מתפרש לאפוקי מצפנים, ומדנקט חוץ לחומה, ש"מ דחוץ לחומת בית פאגי קאמר, [אבל אי לא הוי קתני בפנים היה מקום להסתפק אי הוי קתני רק בחוץ, אם הכונה חוץ לחומת עזרה או חוץ לחומת בית פאגי], ולר"ל צ"ל דנקט בפנים לפרש דבחון היינו חוץ לעזרה, והא דנקט חוץ לחומה, י"ל דהיינו לאשמועינן דעובי החומה כלפנים, דלגבי עזרה לא תנינן לה במתניתין, ע"י פסחים פ"ה ב' זבחים נ"ו א'.

שם לא קדש הלחם, א"ה, ע"י מש"כ לעיל מ"ו א' בזה דמבואר במתני' דהתודה כשרה אף שאין לחם.

ע"י מש"כ לעיל י"א א' בגמ' ולוקמה כגון דעריב בזה שמן כו'. (ס"ז סק"ה).

התורה היתה באה

ע"ז א' אלא משום אונאה דלא ליהוי ציטול מקח והאמר רבא כל דבר שצמדה ושצמשקל כו', א"ה, ע"י מש"כ בחו"צ צ"מ נ"ו ב' דדין טעות בדבר שצמדה אם כל המקח בטל או שיכול להשלים, ובדין מקח שמקצתו בטל אם בטל כולו.

שם השקל עשרים גרה כו', ע"י מש"כ בצכורות נ' א'.

ע"ז ב' שלא יטול פרוס, א"ה, ע"י מש"כ לעיל ע"ו א' דמשמע דפרוס פסול דדיעבד, ובדין נפרסו כל החלות.

ע"ח א' אר"ח כהן גדול המתקרב לעבודה צריך שתי עשרונות האפיפה אחת להמשחו ואחת לחינוכו, נראה דאחי לאשמועינן דגם לחינוך כהן גדול יש חיוב להביא מנחת חינוך, דבקרר היה מקום לומר דזה קרבן אהרן קאי אמנחת חציתין, ואילו חיוב חינוך ליכא רק בכהן הדיוט, וגם לאשמועינן שאינו יכול ללכת יד"ח מנחת חינוך, בחציתין, דהיה מקום לומר שאם מת כהן גדול בשחרית ומינוהו במקומו ומתקרב לעבודה צריך שיביא מנחת חינוך, אבל אם אין דעתו לעבוד עד הקרבת חציתין שמה די בכך, ויעבוד החציתין בידו ויהא זה חינוכו, קמ"ל דלר"ח שתי עשרונות, והא דהקדים המשחו לחינוכו, משום דחיובא דהמשחו צמיחתו, וחיובא דחינוכו כשיתקרב לעבודה. — שתי עשרונות האפיפה הוא לישנא דקרא, דכתיב ביה עשירית האפיפה. (ס"ה ס"ק י"ד).

שם מר בר רב אשי אמר שלש כו', נראה דלאשמועינן דמנחת חינוך אחת אינו יכול לפטור חיובא דכהן הדיוט ודכהן גדול, ואף שמתקרב לעבודה ככהן גדול, מ"מ חייב להביא גם מנחת חינוך של תחלת עבודה של כהן, וע"י ירושלמי שקלים סוף"ז דמשמע לכאורה דסגי בלחת.

ונראה דמהא דאמרי שתי עשרונות ושלש יש לדקדק דמעשה כולם שוה בשמנה

בעי שיהא הלחם בעזרה, ואע"ג דקדשים קלים קודם זריקה מנותן שיהיו בעזרה דוקא כדאמר זבחים פ"ט ז', ולר"ל שם נפסלין צינורא, דעדיין לא הגיע זמנו לזאת, וכן אמרו שם כ"ו א' דרגלה בחוץ פסול דוהצינור לה' עד שתהא כולה בפנים, היינו דוקא בגוף הזבח, דציה כתיב והצינור ובהכרח לשחטו בפנים ושייך לומר מסבירא דלא הגיע זמנו לזאת עד לאחר זריקה, אבל לחם אי לאו על צמחון שפיר מתקדש בכל מקום שהוא, ולפי זה נראה דאף לר"ל רשאי לאחר שחיטה להוציא הלחם חוץ לעזרה, ואפילו קודם זריקה, דעל צמחון על זבח התודה כתיב, והיינו שחיטה, ומיהו י"ל דעל צמחון אשמועינן דכגופא דזיבחה דמי ולפי זה אין להוציאו עד לאחר זריקה, וז"ע, [וכעת ראיתי בדורו"ח פסחים ס"ג שנתקשה בזה ולמש"כ יחא, שוב הראוני צמח דוד שכבר כ"כ, והצינור דבירושלמי יומא פ"ו ה"ו מפרשין צמח טעמיה דר"ל משום פסול יוצא ולא כחלמודא דידן], ומיהו חוץ לירושלים לרבי י"ל דאינו מתקדש אף בלא קרא דעל, דכיון דנפסל צינורא אין ראוי שיתקדש, ויתכן דגם לראב"ש ידעין מסבירא להצריך שיהא בשעת שחיטה במקום אכילתו, ולא משום דעל צמחון כי האי בעי, ולפי זה צמח אין מקום לחדש גבול ירושלים לענין שוחט על החמץ, וכפשטא דמילתא. (ס"ח סק"א).

שם צעין על צמחון, משמע דמשום פסול יוצא לית כאן, ואע"ג דבבב"ר קק"ל ס"ל לר"ל זבחים פ"ט ז' דמיפסלי צינורא קודם זריקה, שאני בשר דגופיה דזיבחה הוא ועדיין לא הגיע זמנו לזאת. (הערות).

שם צעין על צמחון, היינו דבעי שיהא הלחם באותו מקום של הקרבן, אבל אין הדבר תלוי בקירוב מקום, דשפיר משכחת לה חוץ לעזרה ויותר קרוב מצחון העזרה, אלא בקדושת המקום הדבר תלוי, והענין דראוי לקרבם ככל האפשר. (ס"ח סק"א).

שם השוחט את הפסח על החמץ עובר בלא תעשה, נראה דלשון זה יש בו ללמד דהפסח כשר, דכוליה פירקין צפסחים בהכשר הפסח ובפסולו איירי, וכיון דקמני עובר בלא תעשה הר"ז כמפורש דרך עובר בלא תעשה ותו לא, וכדמסיים

גמ' רי"א חוץ לחומת בית פאגי, מה שנדפס ברש"י שלפנינו דהיינו חומת הר הצית, נראה דתלמיד טועה כתב כן, דבהדיא מבואר פסחים ז"א א' ב"מ ז' א' דהיינו חומת ירושלים וכן פרש"י שם ושם, וכ"ה בסוגיין ברש"י כת"י, ועי' סנהדרין י"ד ז', ואפשר שהיה המקום הזה קרוב להר הצית והיו נעשים שם זרכי המקדש שאינם זריכים פנים, והיינו דאמרינן לקמן ז"ה ז' כשרות בעזרה וכשרות צבית פאגי, וכן בהדיא דסנהדרין נקט שיצאו הסנהדרין למקום קרוב, ועי' צפיה"מ שכתב שאופין בו המנחות ור"ל לחמי תודה וכיו"ב שאין זריכין פנים, והיינו כמש"כ, אבל מודה הרמב"ם דמחיתו היתה חומת ירושלים, וז"ע מאי קשיא ליה להגרע"א ז"ל בדורו"ח פסחים שם, ועי' בערוך ערך בית פאגי.

וגרמא דאף לראב"ש לעיל מ"ז א' שאין הלחם נפסל צינורא עד הזריקה, מ"מ אינו מתקדש אלא אם כן היה בחוץ חומת ירושלים בשעת שחיטה, דעל צמחון כי האי ס"ל לכ"ע, א"נ מסבירא ראוי להצריך שיהא הלחם במקום אכילתו בשעת שחיטה, ולדידיה ודאי חידוש גדול אשמועינן מתני', ולרבי דנפסל צינורא משעת שחיטה, נמי איצטריך לאשמועינן דלא נימא דמתקדש ונפסל.

הר"ש והרא"ש צפ"ק דכלים מ"ח הזכירו דחומת בית פאגי משמשת גם לענין שוחט את הפסח על החמץ לר"י, והגרע"א ז"ל צפסחים ס"ג ז' הניחו צנע"ג וכן ברש"ש כלים שם, דבגמ' אמרו אע"פ שאין עמו בעזרה ולא הזכירו כלל חומת בית פאגי לזה, ואדרבה אמרו דכל היכא דאיתיה באיסורא קאי, ותודה שאני משום פסול יוצא, ולמש"כ דאף לראב"ש נמי לא נתקדש הלחם חוץ לבית פאגי אף שאינו נפסל צינורא, דעל צמחון כי האי אית ליה נמי לר"י, שוב אין הדבר רחוק כ"כ לומר דגם לענין חמץ צריך שיהא דוקא בירושלים, ואף דאכתי לא דמי דלחמי תודה הרי גם לאחר זריקה מיפסלו צינורא, מ"מ שפיר יש מקום לומר דגם לענין איסור חמץ לא הקפידה תורה אלא כשישנו במקום אכילת הפסח, וכ"ה הלשון בירושלמי פסחים שם אפילו נתון עמו בירושלים, וז"ע.

והנה מבואר בסוגיין דפלוגתתן היא אי צעין על צמחון, אבל מעיקר דין הקרבן פשיטא דלא

רחמנא ע"כ למידרשיה ומסתברא להנריך בעזרה
דהוא מקום השחיטה, אבל בתודה שפיר מקיימין
דרשא דעל להנריך לפניו מחומת בית פאג, ולא
מיציעא לראצ"ש דאכתי לא מיפסל צינא דלדידיה
ודאי י"ל דאי לאו דרשא דעל, לא הוי מנרינן
ליה שיהא צירושלים, אלא אף לרבי דמיפסל צינא
נמי י"ל דאי לאו על הוי אמרינן דמתקדש ומיפסל,
ואם נימא דקרא מנזה דלכתחלה מתפרש דאחי
לאשמועינן, וממילא לרבי לא אינטריך קרא להנריך
שיהא צירושלים, א"כ אפשר לומר דגם לענין תודה
לא איתותב ר"ל, דיפרש דהך ברייתא ראצ"ש היא
דלא מיפסל צינא דלדידיה, ושפיר אינטריך קרא
אף להנריך שיהא צירושלים, אבל איהו כרבי ס"ל
ולדידיה לא אינטריך קרא להנריך שיהא צירושלים,
וע"כ למידרש על בסמוך. (ס"ח סק"א).

שם מנה"מ דת"ר על חלות לחם חמץ כו' מלמד
שאין הלחם קדוש אלא אם כן קרמו פניה
בתנור, משמע דכלא האי קרא לא ידעין דבעי
לחם בשעת שחיטה, אע"ג דכתיב והקריב על זבח
התודה חלות וגו', ואפשר לומר דאף צנץ מיקרי
חלות, ורק לחם לא מיקרי אלא אפוי, אבל צפרש"י
כת"י כתב דלא מיקרי חלות אלא אפוי, ושמא אי
לאו האי קרא דעל חלות וגו' הוי מפרשין מנזה
החלות כמו מנזה נסכים דהתם נמי כתיב והקריב
על בן הבקר וגו', ומהאי קרא דעל חלות ילפינן
דנריך לחם בשעת שחיטה, וממילא מסבירא ידעין
דבקריתא תנור הדבר תלוי. (הערות).

שם זבח תודת מלמד שאם שחט שלא לשמן לא
קדש הלחם, לכאורה קרא אשמועינן דתודה
שלא לשמה אינה טעונה לחם, דאי לאו קרא הוה
אמינא דבמילתיה קאי ככל הקרבנות שכשרים שלא
לשמה, והא דלא קדש הלחם הוא ממילא, דכיון
דהקרבן כשר ואינו טעון לחם, איך יתקדש הלחם,
הר"ז כמציא לחם לשלמים, אבל קשה לפי זה הא
דאמרינן לקמן ע"ט א' לענין חוץ למקומו דנדונו
משלא לשמו דלא קדש הלחם, והא לא דמו אהדדי,
דחוץ למקומו הרי זו תודה פסולה ושפיר נתקדש
הלחם ונפסל עמה, אבל שלא לשמה שהתודה כשרה
ואינה טעונה לחם, שפיר אמרינן דלא קדש הלחם,
כיון שתודה זו כשרה ואינה טעונה לחם, ונראה
מזה דאדרבה הכל תוצאה ממה ששחיטה במחשבה
פגומה אינו צדין שתקדש הלחם, ולכן תודה

עלה בתוספתא שהציאו תו' שם. — ועי' מש"כ
בפסחים מ"ה ז' אם חייב זכיות או בככותבת.
הגרע"א ז"ל בפסחים דן בשוחט על החמץ
שמיצטל השליחות מדין אין שליח לדבר
עצירה זומן שהשוחט מזיד והחמץ של אחד מבני
החבורה, ויפסל הפסח, וכבר העלה בספר מנחת
כרוך סי"ג י"ד דשליחות בשחיטה אינה מעכבת,
וועי' באור שמח ריש ה' מקואות ס"ק י"א שהציא
שם מדברי האו"ז דכהן שהקריב קרבנו של ישראל
נגד רצונו דלא נתכפר, ונראה דהתם באומר אל
תכפר לי חטאתי ע"י כהן זה, עי' כריתות ז' א',
ולאו משום חסרון שליחות איירי, דבהקדמה קאמר
התם וכהנים שלוחי דרחמנא וינהו], והלכך אף
לדעת הנו"צ דשליח לדבר עצירה בטלה השליחות,
מ"מ הקרבן כשר.

שם ואמר ר"ל לעולם אינו חייב עד שיהא או
לשוחט כו', בפסחים ס"ג א' פרש"י דאחי
לאפוקי אחד בסוף העולם שיש לו חמץ בעזרה,
וכ"מ בגמ' ובצרייתא שם ז' א"ל א"ה אפילו לאחד
בסוף העולם נמי כו' היה לאחד בסוף העולם אין
זקוק לו, ונראה דאף לר"י דעל לאו בסמוך, מ"מ
אי הוי מפרשין לקרא דאזהר גם על אחד בסוף
העולם, ע"כ דהוי מפרשין דר"ל על בסמוך,
ו"מ"מ דוקא בחמץ דבר חיוצא אבל כשיש חמץ של
הפקר בעזרה לא ס"ד שיהא אסור לשחוט], אבל
השתא דמפרשין דקרא לא אזהר אלא לשוחט או
לזורק או לאחד מבני חבורה, תו ס"ל לר"י דלא
בעינן על בסמוך.

בתו' בפסחים ס"ג ז' כתבו דלא מיחייב אלא
השוחט והזורק דלא תשחט אמר רחמנא,
אבל רש"י שם א' כתב דכולם עוזרים, ובאמת
מסתברא דלבעלי הקרבן נמי אזהר רחמנא, אלא
דלדידהו הו"ל לאו שאין זו מעשה, וכמ"ש תו',
ואפשר דגם למ"ד לאו שאין זו מעשה לוקין עליו,
דמ"מ הכא דהשוחט או הזורק שעושין המעשה
לוקין, דתו לא יתחייבו בעלי הקרבן שאין עושין
מעשה. (פסחים ס"ג).

שם נריכא דאי איתמר בההיא כו' תניא כוותיה
דר"י כו', לכאורה איתותב ר"ל בתרתייהו,
אבל אפשר לומר דבחמץ אי לא מנרינן שיהא עמו
בעזרה, וכפי פשטא דמילתא היינו בכל מקום
שהוא, הרי לא דרשינן על כלל, וכיון דכתביה

ולעומת זה כונתו שיהא כפי הראוי בהלכה, אם יש לפרש שמקדיש הכל לקרבן גדול רק אם אפשר, ואם אי אפשר הרי דעתו שיוקדש רק כמה שאפשר להתקדש, וכן המותר יוקדש בקדושה שיכול להתקדש והיינו בקדושת לאחריות, וקדשי ארבעים מתוך שמונים, או דמה שחשז שאפשר להביא קרבן גדול הוא עיקר ואין דעתו שיוקדש חלק מהן, אלא כולן יחד בדוקא, וכאילו אמר אל יקדשו ארבעים אלא אם כן יקדשו שמונים, וממילא לא נתקדש כלום, (ול"ד למרבה במעשר ע"י קדושין נ"א א'), וזוהי ניחא מה שאמרו אל יקדשו ארבעים אלא אם כן יקדשו שמונים דבאמר סתם יקדשו שמונים אכתי יתכן לחשוב דלאחריות הוא, מכיון שדעתו שיהא כהלכה, ורק מחמת חוסר ידיעה בהלכה הקדיש שמונים, אבל כשאמר אל יקדשו ארבעים אלא אם כן יקדשו שמונים, הרי פירש שחפץ בדוקא בקרבן גדול, ואף שהוא מחמת טעותו שאפשר להביא קרבן גדול, מ"מ אין לנו אלא רצונו עכשיו, וכן ניחא נמי דלא שייך לשייליה, דהוא נתכוין שיהא קרבן גדול וכהלכה, ועל הדין לקבוע אם צהאי גוונא אפשר שיוקדשו רק ארבעים, וכן נמי לא איכפת לן בזה שמתקדשות ארבעים מתוך שמונים ומפסיד כולן, כיון שהוא לא נתכוין לאחריות ורק ההלכה קובעתן כלאחריות, מחמת חפצו להקדיש בקדושה האפשרית.

והלל ראינו צפרש"י קדושין נ"א א' דמבואר דכל הנידון בדלימיה קמן אבל דדאיתיה קמן צאמת דדקינן ליה למאי איכוין, ונראה דאין כונת רש"י דפלוגמתן היא כיצד יש לנו להחזיק בכוונת זה המקדיש, דזה דבר שאין שייך לקבוע בו, דהכל לפי מה שהוא אדם, ורובא דעלמא לא שייך שיכריע כאן, דכל אדם יש לשפוט עליו לפי ערכו הידוע למכירים אותו, אם יש להחזיקו כצקי בהלכה או כאינו צקי, ובכל מקרה שאין ידוע, יש להחליטו כספק, אלא גם כונת רש"י אפשר לפרש כמש"פ דהנידון במפריש סתם אם יש לחשוב כעיקר את מסירותו להלכה או שיש להתחשב בטעותו שגם אפשר להוסיף, וכפי מה שנקבע ההלכה בזה, כן גם יש לקבוע בזה שאנו מסופקים גם אם הוא צקי בהלכה או לא, דאי בסתמא נחשב כקרבן גדול הרי על הצד להכשיר להביא ראיה, וכן איפכא, ורש"י רק נתכוין לפרש קושטא דמילתא דבאיתיה

שנשחטה שלא לשמה אינה טעונה לחם, ואע"ג דחזון לומנו גרע וקידש הלחם, שאני חוץ לזמנו דכהנאח כשר כך הרנאח פסול, והוא כח של פסול שנתחדש. (ס"ח סק"ג).

שם איתמר תודה ששחטה על שמונים חלות כו', שאל בני שמואל נ"י אי דוקא נקט על שמונים דלא בטיילי ברוב, אבל אם שחטה על 5' או ק' לא, דמיד הם בטלות ברוב חולין וכהאי גוונא אי אפשר לקדשם, או"ד לאו דוקא, ומסתברא דלאו דוקא, ועי' ירושלמי פ"ג דחלה ה"ה דאין תרומה בטלה בטבל כיון שאפשר להטבל להעשות תרומה, וה"נ דכוותה, וכן בתרומה שמפריש י"א מכל מין כמש"כ תו' מיד התרומה בטלה ומ"מ חשיב הפרשה, ובכלל י"ל דכיון דאף כשהחלות מתבטלות אפשר לקיים בהן מנותן כשיאכל כולם לא שייך ביטול, וכמו כוית מנה לשמה שנתערב בשני זיתים מנה שלא נאפית לשמה דמסתבר דבאכילת שלשתן ודאי יוצא מנות אכילת מנה, וכ"כ הגרע"א ז"ל בתנינא ס"י קל"ב והוכיח כן מסוגיא דפסחים פ"ח. (הערות).

שם אר"י הכל מודים כו' אל יקדשו ארבעים אלא אם כן יקדשו שמונים כו' מ"ס לאחריות קמכוין כו', יש לעי' אמאי לא קאמר יקדשו שמונים לא קדשו, דהא היינו לקרבן גדול, ולמה נקיט ליטנא אל יקדשו ארבעים אלא אם כן יקדשו שמונים, ועו"ק דמאי פליגי אי לקרבן גדול איכוין או לאחריות איכוין ואמאי לא נישיליה למאי איכוין, ולא משמע דפלוגמתן רק בדלימיה קמן, ועו"ק דאף אי לאחריות קמכוין הרי יש לפרש שנתכוין למשוך ארבעים מן השמונים שהם יתקדשו בשחיטה, דהיינו ככל מפריש לאחריות שאינו מפסיד את הנותר, וא"כ למה יתקדשו כאן ארבעים מתוך שמונים שנמנא מפסיד את כולם וינטוך לתת מהם מ"ד לכהן וכמש"כ תו', ונראה דהנה כל הנידון יש לפרש רק במי שאינו צקי בהלכה וכסבור שאפשר גם להקדיש שמונים לקרבן גדול, דמי שצקי בהלכה ודאי לאו בשופטני עסקינן שיפריש שמונים כדי לקלקל, וע"כ דלאחריות איכוין, וזה שאינו צקי בהלכה יש בהקדשתו גם כונה שיהא כפי ההלכה, שהרי כל חפצו להביא הקרבן כמנותו לכתחלה, והיינו דפליגי אם זה שהביא שמונים כסבור שאפשר להביא קרבן גדול

קמן ראוי לצדקו למה נמכוין, ונאמן צוה, וכל הנידון בליתיא קמן, וה"ה בליתיא קמן ואינו בקי בהלכה ואומר שנתכוין לקרבן גדול ובהתאם להלכה, ואשר על פי זה נקבע דין סתמא גם לליתיא קמן, וכמו שנתבאר, וי"ע.

ומרן זללה"ה בהערות קדושין ובמנחות סי' ל"ב ס"ק י"א כתב דלמ"ד לאחריות אף אם יאמר שנתכוין לקרבן גדול אין בכך כלום והוא דברים שכלל, וכן למ"ד לקרבן גדול אם יאמר שנתכוין לאחריות לא קידש הלחם, דהוי דברים שכלל, וי"ע למה הפרשתי שמונים לצורך התודה מונועים ממנו מלכוין שיקדשו ארבעים, כשנתכוין להקדיש השמונים רק לאחריות, וכן כשנתכוין שלא יוקדשו ארבעים אלא אם כן יוקדשו שמונים איך קדשי ארבעים נגד רצונו, והרי אין כאן שום דיבור או מעשה הנוגדים את כוונתו. (ס"ח סק"ב).

שם ובכלי שרת מקדשין שלא מדעת קא מיפלגי כו', נראה דבאמר לא יוקדשו ארבעים אלא אם כן יקדשו שמונים פשיטא דלא שייך לקדש שלא מדעת, ורק בסתמא אמרינן דלא חשיב כונה לקדש ארבעים מתוך שמונים, אי לקרבן גדול קמכוין, דהשתא איירינן אי לכו"ע לקרבן גדול קמכוין וכמש"פ רש"י, וצוה יש מקום לדונו כלל נמכוין כלל, דמחשבתו לקרבן גדול מתבטלת מחמת רצונו שיהא כהלכה, ולקדש ארבעים מתוך שמונים הרי לא נמכוין, ודיינינן ליה כלל נמכוין כלל, ואי מקדש שלא מדעת שפיר קדשי ארבעים מתוך שמונים, ואפילו אי כלי שרת מקדשין שלא מדעת גם כשמפרש בהדיא שלא יקדש עי' לעיל ז' א', היינו דוקא בכלי שרת דאפשר לדונו כמזבח דקולט שאם עלו לא ירדו, וה"נ הכלי שרת קולט ומקדש, אבל שחיטה לא יתכן שתקדש לחם בלא רצון הצעלים, וכשאמר אל יקדשו ארבעים אלא אם כן קדשי שמונים, הרי התנה שלא יתקדשו.

יעויין בתו' סוכה נ' א' ד"ה חזקיה ולעיל ז' א' ד"ה אר"י ובשטמ"ק בסוגיין, ונראה תוכן הדברים שיש כאן ג' קושיות, חדא דבסוכה שם מבואר דאם יש שיעור למים כו"ע מודו דאין כ"ש מקדש שלא מדעת, וא"כ בתודה שיש כאן שמונים חלות ושיעור החלות ארבעים הר"ז כיש שיעור למים ואמאי אמרינן בסוגיין דמתקדשין שלא מדעת, ולזה תירצו דבתודה כאין שיעור למים דמי

שהרי יכול לקדש ארבעים מתוך שמונים, ואין התערבות מפסידה כלום, הלכך גם שלא מדעת אפשר להתקדש ארבעים מתוך שמונים, ואכתי קשה דחזקיה אית ליה בסוכה שם דאף אי אין שיעור למים מ"מ לא קדוש שלא מדעת, ואמאי אית ליה הכא דמתקדשין שלא מדעת, ועוד הקשו דלחד לישנא בסוגיין ס"ל נמי לר' יוחנן דמקדשין שלא מדעת ואילו לעיל ז' א' ס"ל לר"י דאין כ"ש מקדשין שלא מדעת, ולזה תירצו דקידוש פסולין דמי ליש שיעור במים, שהרי אין כאן קידוש הראוי להקדשה, ושפיר י"ל דס"ל לר"י דאי יש שיעור למים אין כ"ש מקדש שלא מדעת, ובסוגיין כאין שיעור למים דמי וכמש"כ דכמו שיכול לקדש ארבעים מתוך שמונים מדעת כך יכול לקדש שלא מדעת, אבל קושיא דחזקיה עדיין קשה דהא איהו ס"ל דאף אי אין שיעור למים מ"מ אין קדוש אלא מדעת, ובסוגיין ס"ל דמקדשין שלא מדעת, ולכאורה בפשוטו י"ל דבתודה הרי רצונו שהלחם יתקדש אלא שטעה ובסבור שאפשר להוסיף והוספתו גורמת שלא יתקדש, ושפיר אמרינן דרצונו שיתקדש כפי האפשר מתקיים ומתקדש שלא מדעתו, משא"כ הכא דמכוין בהדיא שהכלי לא יקדש את המים, וכן בהדיא דלעיל ז' א', ובכהאי גוונא שפיר י"ל שאין הכ"ש מקדש, ונראה דזו כונת השטמ"ק, וכן יש גם לפרש כונת תו', והזכירו שלא צומנו, לומר שיש כאן סיבה שבגללה חפץ שלא יתקדש שהרי הוא שלא צומנו, משא"כ בסוגיין שהוא צומנו וחפץ שיתקדש כהלכה, ולפי זה אף קושיא דר"י אדר"י מיתרצא, ומאי גם ר"י למיסבב כחזקיה בסוכה שם דאף אי אין שיעור למים לא מקדש כ"ש שלא מדעת]. (סז).

שם ומר סבר סכין כיון דלית ליה תוך כו', ר"ל כיון שקידוש הסכין אינו ע"י שהחלות בתוכו, הלכך לא אלים לקדש שלא מדעת. (סז).

שם מר סבר סכין אלימא מכלי שרת דאע"ג דלית ליה תוך מיקדשא כו', ר"ל דהלחם אגיד בזבח טפי מאיגוד הדברים הניתנים בכלי שרת לכלי שרת, שהרי השחיטה מקדשת הלחם בכל מקום שהוא, הלכך שפיר מתקדש גם שלא מדעת. (סז).

מתני' שחטה ונמצאת בעלת מוס ר"א אומר קידש כו', בגמ' מוקמינן לה בצעל מוס שאם עלה לא ירד וכו"ע, ויש לעי' הרי משפיל צו מוס

דרום, ללא אשכחן לה היתירא בשום דוכתא והפסול בשחיטה, הלכך לא שייך לדון זה שלא תרד אלא משום דאיתקש לחוץ לזמנו, ואם איתקש ה"ה נמי דקידש הלחם, הלכך ר' יהושע דסבר לא קידש הלחם ע"כ לא מקיש לה לחוץ לזמנו וא"כ ה"ה נמי דאם עלתה תרד. (זבחים ס"י סק"ה).

תוד"ה והדר תיממה הא תנן בהדיא כו' ואפילו לר' יהושע גופיה כו', נראה דלאיכא דאמרי לא קשה, דשפיר נחלקו רבה ורבא אליבא דר' יהושע דסבר לא קידש הלחם, אם גם ירדו או לא, וכו"ע מודו דלר"א לא ירדו, ומתני' דזבחים פ"ד א' כר"א, א"נ כר"מ ואליבא דכו"ע, [ומיהו התם משמע דר' יהודה מודה בזה ושפיר י"ל דכר"א ס"ל], וההיא דמעילה עיקר דין המעילה דמועלין קושטא הוא אף אם ירדו כמש"כ צמעילה ב' ב' דההיא מתני' אף כר' יהודה אחיא דס"ל נשחטה בלילה תרד, ומ"מ מועלין בזה, וגמרא דמפרש התם טעמא משום דמרצה לפיגולו, י"ל דאחיא כרבה דסבר דאף לר' יהושע לא תרד, אבל לל"ק קשה דצמאי נחלקו הא מתני' היא בזבחים דנשחט חוץ למקומו לא ירד, ולמה לא הזכירו כלל הך משנה, ומיהו גם לפי זה יתכן לפרש דעיקר מילתא אשמועינן רבא דלר' יהושע ירדו, ולא נימא כאיכא דאמרי, וכלפי זה השיב רבה דקיי"ל לא ירדו וכר"א, ולא הזכיר מתני' דזבחים לגודל הפשיטות.

ומה שחירצו בתו' לחלק בין ק"ק לקק"ל משום דעדיין האמורים לא נעשו קדשי ה' כיון שהזריקה בפסול, לכאורה נריך פירוש דהא הכא בשחיטה דיינין אם קידש הלחם או לא ומוה הוא דבעינן למילף לענין אם עלו לא ירדו, ובשחיטה לענין לחם מה שייך לחלק בין ק"ק לקק"ל, וא"כ מנ"ל למיתלי זה בפלוגתא דר"א ור"י, [גם יתכן דאף בק"ק פליגי ר"א ור"י כגון בכבשי עזרת ששחטן חוץ למקומו אם מקדשין הלחם], ויש לפרש דנידון קידוש הלחם ונידון קידוש האימורים אחד הוא, דדיינין אם עבודה במחשבת חוץ למקומו מקדשת דבר הטעון עדיין קידוש, ולר"א דשחיטה במחשבת חוץ למקומו מקדשת לחם ה"ה נמי דזריקה במחשבת חוץ למקומו אינה מקדשת לחם ה"ה דזריקה במחשבת חוץ למקומו אינה מקדשת אימורים של קק"ל, ולכך ירדו.

נפסל ושוב אינו טעון לחם, וכינז תקדש השחיטה את הלחם, והרי המפריש לחם לעולה או לשלמים פשיטא דלא קידש, ולא דמי לחוץ לזמנו וחוץ למקומו דהתם לא נפסל קודם שחיטה אלא עם השחיטה, ונראה מזה דכשם דאמרינן דאם עלה לא ירד, ואע"ג דפסולו קודם שחיטה וראוי לפדיון ועדיין לא נעשה בו שום מעשה קרבן, וע"כ דפסול זה קיל ליה לר"ע, הלכך נמי אליס למיקדש לחם, ומיהו נראה דדוקא בלחם שהפרישו קודם שהומם, דכבר הוזקק הלחם לקרבן, [עי' לקמן פ' א' דאבדה תודה אינו מביא תודה אחרת], אבל לאחר שהומם אי אפשר להפריש לחם עבורו, שהרי פסול הוא ואינו טעון לחם, ועי' מש"כ בזבחים נ"ט ב', (ועי' זבחים פ"ה ב' והוא שקדם הקדשן כו', ומיהו התם ע"כ כן שהרי אי אפשר למיחל עליה קדושת הגוף בע"א).

ונראה דאף למ"ד דבנמצא בעל מוס קידש הלחם, מ"מ אין מזה הכרח לומר דאף בנשחטה בלילה קידש הלחם, ואפילו לר"ש זבחים פ"ד א' דנשחטה בלילה אם עלה לא ירד דכיון דלאו זמן שחיטה הוא י"ל דגרע מחוץ למקומו, ולא חשיב כאילו השחיטה והפסול באין כאחד, אלא כקדם הפסול, ובעל מוס ע"כ שאני שהרי באמת קדם הפסול ואפילו הכי אם עלה לא ירד, ועי' מש"כ בזבחים שם, ול"ע. (ס"ח סק"ג).

שם שחטה שלא לשמה כו', א"ה, עי' מש"כ לעיל ד"ה זבח.

שם וכן שני כבשי עזרת כו', א"ה, עי' מש"כ לעיל מ"ו א' מ"ו ב' דהא דהכבשים כשרים אף לר"ע דהלחם מעכב את הכבשים.

ע"ט א' ועוד נדונו משלא לשמו כו', א"ה, עי' מש"כ בזה לעיל ע"ח ב' ד"ה שם זבח.

שם רבא כר' יהושע, יש לעי' מנ"ל לרבא הא, דילמא אע"ג דלא ירד מ"מ לא קידש הלחם, כדס"ל לר' יהושע אליבא דר"מ בדוקין שבעין, ובפשוטו לר' יהודה נמי ר"א ור"י סברי כר"ע דדוקין שבעין אם עלו לא ירדו ומ"מ לא קידש הלחם, וכדמסקינן באמת לאיכא דאמרי דר"א הודה לר"י ומ"מ סבר רבה דלא ירדו, וי"ל דס"ל לרבא דחוץ למקומו יש לדנו כנשחטה בלילה וכשחיטת

למיתני זבח בלא ה"א הידיעה, דכיון דלכ ז"ד מתנה איגלאי מילתא שלא הופרש כלל לזבח הזה, ובלשון נפסל ע"כ למיתני הזבח. (ס"ח סק"ה).

שם אם יש זבח אחר יקריבו עמו כו', לשון זה מוכיח דנכסי ציבור איירי, וכמו דנקטו תו' ט"ו ז' דלכ ז"ד מתנה היינו רק בשל ציבור, דאי בשל יחיד איירי הוה ליה למיתני אם יש לו זבח אחר, דהא אינו יכול למכור הנסכים לאחר, דהא אין לכ ז"ד מתנה שינאו לחולין, ומשנתקדשו בכלי שרת אין צידו למכרן, וכמו המוכר עולתו בפסחים פ"ט ז', ועוד דאי לכ ז"ד מתנה גם בשל יחיד, הרי היה להם להתנות דגם בדליכא זבח אחר יקריבו כנסים נדבה, דהא מתנדב אדם מנחת נסכים ונסכים, אלא ודאי בשל ציבור איירי, ואין ציבור מתנדבין מנחת נסכים דאין באין בשותפות כדתנן ק"ד ז', וכן נסכים נמי אין באין בשותפות כדאיתא בתורת כהנים ויקרא פ"י, [ומכאן נמי מוכח דגם מנחת נסכים אינה באה בנדבה ציבור, אע"ג דבאה בשותפות וציבור בחובה, ועי' מש"כ לעיל נ"א ז', ובשטמ"ק בסוגיא הזכיר שאפשר לשנות לנדבה, ולא הזכיר לחלק בין ציבור ליחיד, וי"ע]. (ס"ח סק"ה).

ב) גמ' אמר זעירי אין הנסכים מתקדשין אלא בשחיטת הזבח מ"ט אמר קרא זבח ונסכים, מה שפירשו בתו' דהיינו רק לענין לשנות לזבח אחר, קשה דלא הזכירו בגמ' רמז מזה, וכהאי ליגנא תניא נמי לעיל ע"ח ז' יקריב קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת הזבח והיינו לענין קדושת הגוף בכלל, דקודם שחיטה יש לו פדיון כדאמר פסחים י"ג ז', ודכוותה יש לפרש נמי ליגנא דזעירי, ועו"ק דלפירוש ע"כ קושית הגמ' ממתני' היינו לפי מאי דמסקינן דדוקא ביש זבח זכות באותה שעה ומשום לכ ז"ד מתנה, וכמש"פ לעיל ט"ו ז', וא"כ הו"ל לגמ' לאקדומי סוגיא דלקמן ולפרושי מתני' ובתרא הכי לאתויי הא דזעירי, [ועי' תמורה י"ד א' דהבאים עם הזבח אין קריבין אלא ביום, ויתכן דגם לענין זה אמרינן דאין מתקדשין אלא בשחיטת הזבח].

אבל לפרש"י מיושז הכל דבאמת בא לומר דאף אם נתן הנסכים בכלי שרת לא נתקדשו קדושת הגוף עד שחיטת הזבח, ואין נפסלים בלינה, ויש להם פדיון, ויכול לשנותם לזבח אחר, [ולעיל

עוד כתבו בתו' לפרש דדוקא תודה ומשום דלענין קידוש הלחם לא מקשינן חוץ למקומו לחוץ לזמנו, ה"ה נמי דלא מקשינן לענין אם עלו לא ירדו, וי"ע מה ענין זה לזה, ואטו קרא כתיב, הלא מסבירא אמרינן דלענין קידוש הלחם אין לדמות חוץ למקומו לחוץ לזמנו, ואילו לענין אם עלו לא ירדו מדמינן חוץ למקומו לחוץ לזמנו בכל הקרבנות, וה"נ בתודה, ואפשר לפרש דכיון דתודה בלא לחם אינה כשרה אלא לשם שלמים כמש"כ תו' לעיל מ"ז ז' ד"ה והרי תודה, א"כ הכא כיון דחוץ למקומו לא קידש הלחם הרי צריכה להעקר לשם שלמים, ובשחיטה דחוץ למקומו אינה נעקרת, הלכך תודה גרע משאר קרבנות ולכך תרד, וי"ע. (זבחים ס"י סק"ה).

בקידוש הנסכים

א) מתני' הנסכים שקדשו בכלי ונמנא זבח פסול כו', יש לדקדק דלכאורה הוה ליה למימר ונפסל הזבח, ולמש"כ תו' ט"ו ז' דמתני' ר"מ היא, אפשר לומר דבפסול מחשבה לא התנו ב"ד, דאין על ז"ד להשתדל להציל הנסכים, כיון דמן הדין הם מתפגלים עם הזבח, ורק בפסול שלילי כמו נשפך הדם או זרקו פסולין, [עי' תו' זבחים כ"ו ז' ד"ה הב"ע], צוה שקדו חכמים להתנות, שלא יופסדו הנסכים, והיינו דנקט התנא ונמנא זבח פסול, דלשון זה לא משמע פסול מחשבה, דבפסול מחשבה הוה ליה למימר ונפסל הזבח, וגם לפי תירוצם השני שם דגם לרבנן שחיטה כשרה קובעת את הנסכים, נמי י"ל דנהי דאינם מתפגלים עם הזבח אף כשפיגל בזריקה, וכמו שהניחו תו' שם בקושיא טעמא דמילתא, מ"מ י"ל דמדרבנן מיהא נפסלין עמו, ולא התנו ב"ד צוה, כיון דהשחיטה הכשרה קובעת לזבח, ובדין הוא שיפסלו עמו, ורק בפסול שלילי צוה התנו ב"ד שלא יוקצו ע"י השחיטה, וגם לפי מש"כ להלן בגמ' לפרש דלרבנן אין השחיטה קובעת כלום, ובתפירה בעלמא מיפסלו לזבח אחר, נמי י"ל דלא התנו ב"ד אלא בפסול שאירע ובשוגג, אבל לא בפסול מחשבה, דמאורע של פסול הוא דבר שבהוה וראוי להתנות עליו להציל הנסכים מיהא, אבל כהן שמכיון לפסול במחשבה אינו מצוי כלל, וצידו גם לפסול הנסכים במחשבתו, ואין ההתנאה צוה בגדר השתדלות למנוע הפסד, גם י"ל דניחא לתנא

ג) בזבחים פ"ג א' רש"א הזבח כשר ונסכים פסולין הנסכים כשרים והזבח פסול כו' והנסכים ירדו, כבר פירשו רש"י ותו' דהא דזבחים כשרים אמרינן דירדו, היינו משום שנפסלו מחמת שהזבח נפסל, ולר"מ מנחות ט"ו ז' דהזבח מפגל את הנסכים משקידשו בכלי נחל בפשיטות דשפיר נפסלו עם הזבח, אבל הרי הכא לר"ש קיימינן ואיהו בר פלוגתא דר"מ דהכי לעיל מ"ג א' וכמש"כ תו' שם, ולכאורה מוכח מכאן כחירון בתרא שבתו' במנחות שם דבשחיטה כשרה מודים חכמים לר"מ דהוקצעו כלחמי תודה וכשנפסל הזבח זריקה נפסלין עמו, וכ"כ מרן זללה"ה בסי' י"ט ס"ק כ"ה, אלא דבתו' שם נקטו דהזריקה הפסולה פוסלת גם לנסכים, ונתקשו דלפי זה ראוי גם שיתפגלו הנסכים ואנן סתמא חנן בזבחים שם דאין חייבין עליהם משום פיגול, אבל יתכן לומר דאין זריקה פועלת כלום על הנסכים, והא דהנסכים נפסלין הוא משום דהשחיטה הכשרה גרמה שאי אפשר לשנותם לזבח אחר, וכיון דזבח זה נפסל ואינו טעון נסכים, ממילא הנסכים פסולין, ועי' להלן דאפשר דבייחוד לחוד לזבח זה כבר נפסל לזבח אחר.

ד) בתו' לעיל ט"ו ז' ד"ה אפשר כתבו ונראה לפרש דסוגיא דהתם כר"מ כו', מאד הדבר דחוק לאוקמי סוגיא שלימה ומימרא דזעירי כר"מ מבלי שיהא בגמ' רמז לזה, ולמה לא הביאו בגמ' שם הך ברייתא דאירי דהדיא אס מותר לשנותו לזבח אחר, ועו"ק דלר"מ דהוקצעו בשחיטה כלחמי תודה, ראוי לומר דגם קודם שחיטה יהא אסור לשנותו לזבח אחר כשקבען לזבח זה, וכמו גבי תודה דאס אמר זו תודה וזו לחמה ואצדה התודה דאצד הלחם כדאמר לקמן פ' א', ואף דעדיין קדושת דמים הוא וכדאמר פסחים י"ג ז' דמהני זהו פדיון, וכן בשמן שהפרישו למנחה זו דפסול למנחה אחרת משמע דבהפרשה צעלמא מיפסיל, ובגמ' לקמן ע"ט ז' מדמינן להו אהדדי, ופרכינן מהא דשמן אנסכים, וגם לא מדכרינן התם כלל הך סברא דהוקצעו בשחיטה כלחמי תודה, וכן אמרינן התם שמא יאמרו נסכים שהופרשו לזבח זה כשרים לזבח אחר, אלמא דבהפרשה לחוד מיפסלי, ועו"ק דלר"מ דדין הנסכים כלחמי תודה אין סברא שיועיל צוה לב' ד"ד מתנה, דלא מצינו

מ"ד ז' הזכיר רש"י הא דאפשר לשנותן לזבח אחר, וכן אפשר להקריבם צלילה, דכיון שהפרישם לשם נסכי זבח, לא יתכן שיחול עליהם קדושת הגוף כל עוד דליכא זבח, והר"ז כמקדיש חטאת על חטא שעמיד לחטוא, ואף דהכא צידו להביא זבח, מ"מ כל עוד שלא הביא אין כאן תורת נסכים, והיה מקום לומר דכל זמן שלא נזרק דם הזבח לא יוקדשו הנסכים דחיוז הנסכים חל עם הזריקה, אלא דקים לחז"ל שמהתחיל עצודת הקרבן כבר ראוי שיוקדשו הנסכים, ואפשר נמי דג"ז נלמד מקרא דזבח ונסכים דמשמע שחיטה, ומ"מ נראה דלהקריב הנסכים אינו ראוי קודם זריקה, ומשה"ק תו' לעיל ט"ו ז' מהא דתנור מקדש לא קשה דהתם הנידון אס צעי קידוש בשעת אפייה וכמש"כ תו' נ"א א' וחשיב כזמנו אס אפייתו בחול, וכן דהביא דסוכה דאי מייתי במקודשת איפסלא צלינה נמי חשיב כזמנו כמש"כ תו' שם, אבל הכא חשיב כשלא בזמנו כיון דעדיין ליכא זבח, ומתני' דמעילה בפשוטו צנככים שבאים לאחר שחיטת הזבח.

ובתורת כהנים אמור בקרא דעולה ומנחה דרשינן נמי כהאי גוונא שאס קדמה מנחה לעולה פסולה, ונראה דהיינו לומר שאין חיוז מנחה אלא לאחר העולה, ואף בעולה של חיוז, דבהני איירי קרא, דצוה היה מקום לומר דגם חיוז הנסכים קיים אף קודם הקרבת העולה, וקמ"ל קרא דאין הדבר כן, וממילא אס הקדים המנחה פסולה שלא נתקדשה כלל קדושת הגוף, ואפילו ציחיד שיכול להתנדב מנחת נסכים נמי פסולה, דהא לאו לנדבה הקדישה, אלא לנסכי זבח, וקודם זבח לא שייך נסכי זבח, ונראה דהתם מימעט עד לאחר זריקת העולה, דאף שעס שחיטת העולה נתקדשה שפיר המנחה קדושת הגוף, מ"מ אי אפשר להקריבה קודם העולה, דחיוז מנחת הנסכים צא רק לאחר זריקת הדם, דנשפך דמה אינה טעונה נסכים, וכן נמי הקדים נסכים לזבח קודם זריקת דמו נמי פסולין, דמנחה ונסכים כי הדדי נינהו, וכש"כ אי מנחה קודמת לנסכים עי' מ"ד ז', וגם מקרא דזבח ונסכים יש לדרוש כמו מקרא דעולה ומנחה לפסול אס הקדים, אלא דמדאפקיה רחמנא בלשון זבח דהיינו זביחה דרשינן נמי שאינן מתקדשין אלא בשחיטה.

נפסל הקרבן צוריקה, הרי הנסכים פסולין, ללשנותם לזבח אחר אינו יכול, ודין מותר אין עליהם דהא איגלאי מילתא שלא נתחייב זה, וכיון דנתקדשו קדושת הגוף עם שחיטת הזבח הרי יפסלו בלינה, ולמה שזדדנו דאף בהפרשה בעלמא שזב אינו רשאי לשנותן לזבח אחר, אפשר דגם בנפסל הזבח בשחיטה אינו רשאי לשנותן, ואף דעדיין לא היה יכול להקדישן קדושת הגוף, דאין הנסכים מתקדשין קדושת הגוף אלא בשחיטת הזבח לפרש"י, ועדיין ליכא חיוב נסכים, מ"מ אפשר דכבר אנתקו להאי זבח ופסולים לזבח אחר.

ומיהו בריש שזועות אשכחן דשעירי הרגלים קרבין זה זבח, ולר"ש שם אף כשאין כפרתן שזה ממש, ואף דר"ש לית ליה לזב ז"ד מתנה כדאמרין שם י"ב, ומיהו ע"כ ז"ל דחובות ציבור שאני, דהא אחטא ללאחר הפרשה ודאי אין חטאת מכפרת וכדאמר זכאים ו' א', וא"כ על מה מכפר, הרי כל מה דקודם הפרשה כבר נתכפר בשעיר השני שהביאו בזמנו, וע"כ כמש"כ תו' שם ד"ה או דאמרין דאיגלאי מילתא דלא הוי הפרשה, ואף בלא לזב ז"ד מתנה, בריס גס ציחיד שהפריש חטאת על חלב שאלל אמש אס הביאו אח"כ על חלב שאלל היום פסק הרמב"ם לפי גירסא דידן בפ"ג מה' שגגות ה"ג דזדיעבד כיפר, עי"ש בכ"מ ולח"מ, ושמה יש לחלק בין קרבנות חובה דבהם אין ההפרשה לחטא המסויים חשונה להחליט את הקרבן לכה, לצין נדר, דבזה ההפרשה חלק מקיים הנדר ולא כהכשר מזה לחוד, ושפיר קובעת את הקרבן, א"נ שמה באמת גס צנדר יכול לשנות דדיעבד, אבל נסכים שהם כחלק מן הקרבן, בזה משקבע לקרבן מיוחד, אי אפשר לשנותם, ובאמת שהדבר מצוהר בגמ' ע"ט ב' שהקשו אמאי יכול לשנותם לזבח אחר והאר"ח שמן שהפרישו למנחה זו פסול למנחה אחרת, הרי שלא הקשו משום שנתקדשו בשחיטה והוקצעו, אלא משום שנתחידו לקרבן זה, וכמו בשמן שהופרש למנחה, הרי בהדיא דסגי בהפרשה לפסול לזבח אחר, וכן אמרין התם בחר הכי השתא נמי גזירה שמה יאמרו נסכים שהפרישן לשם זבח זה כשרים לזבח אחר, הרי בהדיא דבהפרשה לחוד כבר נפסלין לזבח אחר.

והא דאמרו לו חכמים לר"מ דאפשר לשנותן לזבח אחר, יש לפרש דהיינו מתני' ע"ט א', ואף

שיחנו ז"ד בשחי הלחם שאס יפסלו הכזשים שימשו הלחם לכזשים אחרים, דמילתא דפשיטא הוא דבעי לחם בשעת שחיטה וזהו מלכות ואין לז"ד להתנות בזה כלום, ואס יפסלו הכזשים דין הוא שגם הלחם יפסל, (וגם לפעמים הדבר שייך לצרירה אס יתנו שהלחם יתקדש רק בספק התלוי בזה שיארע בעתיד כמו בעל מנת שירצה אצא), ורק קודם מעשה הקרבן אשכחן תנאי ז"ד, ועו"ק לפי מה שפירשו דקושיית הגמ' אזעירי היא רק לאוקימתא דלזב ז"ד מתנה וזבח זבח באותה שעה, דא"כ הוה ליה לגמ' לקבוע הא דזעירי לצתר הא דמפרשין למתני', וגם תירוצם השני דשחיטה כשרה מודים חכמים לר"מ קשה דהא צברייתא חכמים משיבים לר"מ דאין סברא דשחיטת פיגול תפגל הנסכים כיון שאפשר לשנותם לזבח אחר ובדאי ראוי לפרש דשחיטה כשרה קאמרי, דאס בשחיטה כשרה אי אפשר לשנותם והוקצעו כלחמי תודה הרי שפיר קאמר ר"מ דגם שחיטת פיגול קדשתם וקבעתן בפיגול וכמו בלחמי תודה, ומה מקום להזכיר מה דלמאי דפליגי עליה וסברי דשחיטת פיגול אינה קובעת, אפשר נמי לשנותם לזבח אחר, וגם לשון הגמ' אמר רבא קסבר ר"מ הוקצעו בשחיטה כלחמי תודה, משמע דזה חידושיה דר"מ ולרבנן ליכא כלל ענין לנסכים בשחיטה, וגם כמה מן הקו' דלעיל קשים גם לפי תירוצן זה.

ולו"ד ז"ל נראה דאף לרבנן [ואף קודם שחיטה אי נימא דמתקדשין קדושת הגוף אף קודם שחיטה] אי אפשר לשנותן לזבח אחר, דנראין הדברים דמי שנדר שני קרבנות והפריש בהמה לנדר הראשון, אינו יכול לשנותה לנדר השני, דמשוהקדשה קדושת הגוף תו לאו צידו לשנות זה כלום, וכן אס חייב נסכים לשני קרבנות והפריש לאחד מהן וקידשה בכלי שרת אינו יכול לשנותה לשני, ואף בהפרשה בעלמא קודם קידוש כלי שרת נמי אפשר שכבר אינו יכול לשנות וכמו בלחמי תודה, ושמן למנחה, וכן צו להביא במחבת ק"ב ב', וכן אינו יכול לשנות מנסכי זבח לנסכי נדבה, ואס לאחר שהפריש נסכים לקרבן זה חוזר והפריש נסכים אחרים לאותו קרבן והקריבם, הרי הנסכים הראשונים קרבין כדין מותר מנחה למנחה כדתנן פ"ב דשקלים, אבל אינם משתנים לנסכי נדבה, ולכן כשהפריש נסכים לקרבן וקידשן בכלי שרת ואח"כ

שנשחטין לו ושיפסלו עמו, דכך הוא הדין דכחד חשיבי, וכמש"כ לעיל, דלפי זה היה לחכמים לומר והרי התנו ז"ד שיהא אפשר לשנות.

ועו"ק דמהא דקאמר ר"מ אף אני לא אמרתי אלא בצאין עם הזבח, משמע שזה דבר ידוע דבצאים עם הזבח דין אחר להם, ואף רבנן לא השיבו דגם בצאין עם הזבח לא נשתנה כלום, ומשמע דמודים בזה לר"מ דבצאים עם הזבח שאני, וכן הוא באמת לענין דהקרבתו דוקא ביום וכדאמר תמורה י"ד א', [ויתכן היה לומר דבאמת מהאי דרשא דלנסכים ולשלמיכם נפקא לן דבצא עם הזבח הוא מתאגד עמו, אבל רהיטת הדברים משמע דזה דבר ידוע דבצא עם הזבח שאני, ולכך מוקמינן דרשא דלנסכים ולשלמיכם לבאים עם הזבח דוקא, וכנראה דפרשת נסכים מתפרשא שזה כקרבתן אחד כדכתיב והקריב על בן הבקר מנחה סלת וגו', ודכוותה כתיב בתורה והקריב על זבח התודה וגו', אלא דמדנפקא לן דמנחתם ונסכיהם אפילו למחר למדנו שאינם זבח אחד ופליגי רבי מאיר ורבנן בצאין עם הזבח עד כמה נשארו אגודים זה בזה], וזה ודאי מסתבר דבשחיטה הנסכים מתאגדים להחשב צאים עם הזבח, ולא בקדושת כלי לחוד, וא"כ יש לפרש הא דאפשר לשנותו לזבח אחר, על מה שהשחיטה קצתו כבא עם הזבח, דמ"מ עדיין אפשר לשנותו לזבח אחר.

(ו) ואפשר לומר דנסכים הצאים עם הזבח וגורק דם הזבח בהכשר, דמודים רבנן דאי אפשר לשנותם לזבח אחר, דכיון דנתקדשו בשחיטה דדין המיוחד דבאים עם הזבח ונתחייבו להיות נקדשים דוקא ביום, אין סבירא שיהא אפשר להפקיע כח זה ולבטל מה שנתקדשו ולהעבירם לזבח אחר, [ואפילו בתנאי ז"ד, אלא אם כן התנאי הוא שלא יתקדשו בשחיטה אלא ע"מ כך וכך, דאז איגלאי מילתא שמעולם לא נתקדשו עם שחיטת הזבח, אבל תנאי על ההפרשה, ואילו קידוש השחיטה לעשותם כבאים עם הזבח ישאר, לא יועיל להחיר לשנותם], אבל כשהזבח נפסל דאיגלאי מילתא שלא הוזקק לנסכים, בזה ס"ל לרבנן דאפשר לשנותן לזבח אחר, ואין קידוש השחיטה מונע מלשנותם, אלא דאם הפרישם דוקא לזבח זה ולא התנה שיוכל לשנותם, כבר נפסלו לזבח אחר מחמת הפרשתו, וכיון שזבח זה נפסל, ממילא נפסלו גם

דמוקמינן לה משום לב ז"ד מתנה, מ"מ פשיטא לגמ' דאם היו נקבעין בשחיטה לא היה שייך להתנות, כיון שכבר משמשים מעשה קרבן בשעת שחיטה, וכמש"כ לעיל, וע"כ דאינם נקבעים עם הקרבן כלל ואין כאן אלא הפרשה ושפיר מהני תנאי ז"ד לשנותן לזבח אחר, וכיון שכן אין להם להתפגל עם הזבח, [וכן בלוג שמן של מזורע היינו נמי באופן שהתנה שאינו מפרישו דוקא לאשם הזה], ור"מ באמת פליג אהאי דינא וס"ל דנקבעין בשחיטה כלחמי תודה, ולא שייך בהו תנאי ז"ד, ואי אפשר לשנותן לזבח אחר, ל"ש בשחיטה כשרה ל"ש בשחיטת פיגול, [וזה ודאי דאין לב"ד להתנות שהצאין עם הזבח יהיו כצאין בפני עצמן, דכיון דנתחדשו הלכות בצאין עם הזבח, ודאי ראוי לכתחלה להשתדל שיהיו צאין עם הזבח], ומיהו צנפסלו בשחיטה שלא ע"י מחשבה, בזה שפיר אינטיריך לתנאי ז"ד אף לר"מ, דבזה מודה ר"מ שלא הוקצו ע"י שחיטה כזו, אלא דבזה גם אין נפסלין בלינה למאי דפרש"י בזה דאין הנסכים מתקדשין אלא בשחיטת הזבח.

(ה) ברם אין הדברים מיושבים, דהא התנאי ז"ד יש לפרש דחזרו הנסכים לדין נסכים הצאים בפ"ע, דהא אי לאו משום שמא יאמרו נסכים שהפרישן לזבח זה כשרים לזבח אחר, הוי מכשירין להו לזבחים של אמש נמי, והשתא נמי משמע שאם יש זבח זבוח באותה שעה, אף שזבח זה נשחט קודם שנתקדשו הנסכים הללו בכלי נמי שפיר דמי, וע"כ דנסכים הצאים בפ"ע דיינינן להו, וא"כ לא מנאנו דנסכים הצאים עם הזבח אפשר לשנותן לזבח אחר, ואף אם נימא דבעינן זבח זבוח באותה שעה שכבר היו הנסכים בכלי, ונימא נמי דאי לאו שמא יאמרו נסכים שהופרשו לזבח זה כשרים לזבח אחר, נמי לא היינו מכשירים אלא לזבח שישחט עכשיו ולא לזבח של אמש, מ"מ יש לפרש דהתנאי ז"ד היה שאחד מאלו הזבחים יקדש הנסכים, וכשה נפסל אמרינן דאיגלאי מילתא למפרע שנתקדשו עם הזבח השני, וא"כ אין כאן כלל שינוי מזבח לזבח אחר, ומהא דהשיבו אפשר לשנותו לזבח אחר, משמע שיש נסכים הצאים עם הזבח שאפשר לשנותן לזבח אחר, ולא משמע לפרש דהרריה היא ממה שהתנו ז"ד לכך, דאם היו נסכים כלחמי תודה היה ראוי לב"ד להחליטם לזבח

הם, והיינו ההיא דזבחים פ"ג א', אבל כשהתנה שיוכל לשנותם, דאז אין הפרשתו מחליטתם לזבח זה, אלא שכיון שקידשו בכלי בשעת שחיטת הזבח, נעשו צדין באים עם הזבח שהשחיטה קידשתם, והתנאי לא מנע קידוש זה, דרק על הקדשתו היה התנאי, אבל מה שמהלכות הזבח נתקדשו הנסכים בזה לא התנה כלום, וכיון שבשעת שחיטה היו מיוחדים לזבח זה, אף שהתנה שיוכל לשנות, מ"מ נתקדשו בשחיטה להיותם באים עם הזבח, בזה כל שנפסל הזבח קודם זריקה ס"ל לרבנן דאפשר לשנותם לזבח אחר, ומוזה מוכיחין שלא הוקצעו כלחמי תודה, ור"מ פליג וס"ל דהוקצעו כלחמי תודה ואי אפשר לשנותם לזבח אחר, ואפילו התנו על ההפרשה, וכשנפסל הזבח נפסלו גם הנסכים, ולפי זה מתני' ע"ט א' אשמועינן האי דינא דנסכים שנקצעו צדין באים עם הזבח, והיינו שקידשו בכלי דקתני, ודכוותה קאמר רבי מאיר בתוספתא כמו שהביאו תו', ובסוגיין קאמר בצאים עם הזבח, והיינו הך, אם נמלא זבח פסול ניתנים לשנותם לזבח אחר, [אבל אם הזבח כשר משמע דאי אפשר לשנותם וכמש"כ], וכ"ז מדין באים עם הזבח, ובגמ' הקשו תיפ"ל מחמת ההפרשה וכדכ"ת, וע"ז תירצו דלכ ז"ד מתנה, ומן הדין בכהאי גוונא יכול לשנותם גם לזבח של אמש, אלא משום שמא יאמרו צעינן זבח זכות באותה שעה, ולפי זה אף זבח שנשחט קודם שנתקדשו בכלי שפיר דמי, דמן הדין כשנפסל הזבח פקע ממנו דין בא עם הזבח, ונפקא מינה שאפשר יהיה להקריבו כלילה, וז"ע.

(ז) בגמ' ט"ו ב' אף אני לא אמרתי אלא בצאין עם הזבח כו' הוקצעו בשחיטה כלחמי תודה, ממה שקדם נחבא דבפרשת הנסכים מתפרש שהם כלחמי תודה כדכתיב צי' שלח והקריב על בן הבקר מנחה וגו', אלא דמהא דדרשינן תמורה י"ד א' מנחתם אפילו למחר, הרי מוכח דלא דמו ללחמי תודה, וסבר ר"מ דרק חידשה תורה דצאין נמי צי"ע, ואז כמוזן לא אגיד צזבח כלל, אבל הצאין עם הזבח קיימי בדוכתייהו כלחמי תודה, ורבנן נמי מודו שיש יתרון לצאים עם הזבח, שאם הזבח כשר אי אפשר לשנותם לזבח אחר, וגם נקרבין רק ציום כדדרשינן בתמורה שם, אבל אהני הא דצאין נמי למחר לומר

דאינן כלחמי תודה, ואם נפסל הזבח קודם זריקה אפשר לשנותם לזבח אחר, ואם הזבח האחר נשחט קודם שנתקדשו הנסכים בכלי, יהיה אפשר להקריבם גם כלילה כדין נסכים הצאין צפני עצמן. (ח) דברי הרמב"ם צי"צ מפה"מ ה"ו מתפרשין כפרש"י דקודם שחיטה אף אינם מתקדשין להפסל כלילה, דמרהיטת לשונו משמע דכשנפסל הקרבן בשחיטה, אין צורך לפרש מה יעשו בנסכים, ומשמע דאפשר להשהותן למחר לזבח אחר, ואף שצ"צ ממעשה הקרבנות העתיק מחני' דמעילה בסתמא דמשקידשו בכלי נפסלין כלילה, כך דרכו שלא לפרש מה שלא נתפרש בגמ', וע"כ יש לחלק צין באים עם הזבח לצאין צפני עצמן, וזו דעת הכ"מ ונתיישב משה"ק צתוי"ט, וכן מצואר דס"ל להרמב"ם דמתני' רבנן היא ולא ר"מ, ודלא כחירון קמא שצתו', ויתכן כחירון צתרא או כמו שפירשנו.

(ט) בתמורה י"ד א' אלא אמר ר"י סמי מנחת נסכים מהא מתניתא, וא"ת ולוקמה כר"מ דס"ל צמתני' מנחות ט"ו ב' דהנסכים נקצעים בשחיטה כלחמי תודה כשצאים עם הזבח, וא"כ ראוי שיוקצבו ציום, ומשמע מזה דאף לר"מ הוי סבר ר"י דנקצעים להחשב כאימורים דזמן כל הלילה, וכן נראה מזה דאדם שמתנדב מנחת נסכים כדאמר מנחות ק"ד ב' נמי כשרה כלילה, ומיהו י"ל דסתם מנחת נסכים לא מתפרשא צבא צנדבה, אבל צשטמ"ק צבחים ח' א' צהשטמות כתב לפרש הך צרייתא צבאה צנדבה, ולא הזכיר סוגיא דתמורה, וז"ע, ועי' בספר מרן זללה"ה או"ח סי' קכ"ו סק"כ דאפשר דמתנדבין מים צחג וכשרים כלילה.

עוד שם צגמ' מנין לנסכים הצאים עם הזבח שאין קריבין אלא ציום כו', יתכן דמהא דהקדים קרא נסכים לשלמיכם מוכח דצצאים עם הזבח איירי, ויתכן דמסבא מוקים לה לקרא לצאין עם הזבח, דלכו"ע יש יתרון לצאין עם הזבח וכמש"כ לעיל, וסבא הוא לאוקמי קרא צבהי, א"כ כיון דאיכא קרא דמנחתם ונסכיהם כלילה ממילא ע"כ האי קרא צצאין עם הזבח איירי, וע"ע לקמן ע"ט ב'. (ס"ח סק"ד).

ע"ט א' כמאן כרבי כו', אע"ג דיש לחלק דשאני נסכים דכיון דצאין נמי צפני

הנסכים לאותו הזבח, וי"ל דלא דמי, דשמן חלק מן המנחה היא, וכיון שהשמן קיים הרי הסולת כשמוזדווג עם השמן חשיבי כמנחה הראשונה, משא"כ נסכים דלאו חלק מן הזבח נינהו, כל שזא זבח אחר חשיב כקרבן חדש ואף שהוא משמש לאותו חיוצ. (ס"ח סק"ה).

שם א"ה שמן נמי, למש"כ תו' לעיל ט"ו ז' דלכ ז"ד מתנה לא שייך אלא בשל יציור, הו"מ למימר דהה"נ דגם בשמן של יציור לב ז"ד מתנה, והא דר"ח רק בשל יחיד, אלא דקושטא קמפרש דבשמן לא התנו אף בשל יציור.

בלקוטי הלכות כתב דהא דשמן שהפרישו למנחה זו פסול למנחה אחרת, היינו כשנתקדש בכלי שרת למנחה זו, ואין נראה כן דלשון שהפרישו לא משמע כלי שרת, וכ"מ בשטמ"ק לעיל א' אות ו' דבהפרשה לחוד מיפסל, וכן אשכחן נמי דקדושת דמים קובעת גבי תודה לקמן פ' א' דבאמר זו תודה וזו לחמה, ואצדה התודה דאצד הלחם, ואף דמהני ליה פדיון כדאמר פסחים י"ג ז', [וכשיפדו יכנסו המעות תחתיהן לאיצור, ע"י תו' פסחים סג], דגם קדושת דמים שיש לה פדיון חסובה לקבוע שם קרבן, וכן באמר זו להביא במחבת דאם הביאה במרחשת פסולה כדאמר ק"צ ז', היינו נמי בקדושת דמים לחוד, ואף למ"ד ק' ז' דאפילו טהורים נפדין. (שם).

שם וליתנו עליהן דניפקו לחולין גזירה שמא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול, פשטא משמע דמשום כך התנו רק שיהא אפשר לשנותן מוזבח לזבח, אבל קדושת הגוף הם קדושים במוחלט, ולא דבאמת התנו דניפקו לחולין, אלא דמשום גזירה שמא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול, מחייבין לנהוג בהו קודש. (שם).

שם כגון שהיה זבח זבח באותה שעה, ע"י מש"כ לקמן פ' א' ד"ה ונראה.

שם אבל אין זבח זבח באותה שעה נעשה כמי שנפסלו בלינה ופסולין, מלשון זה משמע שאינם טעונין עיצור צורה, וכ"מ ברמב"ם פי"ז מפה"מ ה"ו, וכ"מ בפיה"מ, אבל הדבר צריך טעם, דהא ודאי לאו פסולו בגופו הוא, ואין נראה לומר דבאמת התנו דניפקו לחולין, אלא דישרפו שלא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול, וכיון דאין עליהם קדושת הגוף שפיר אפשר לשורפן קודם

עצמן, שפיר סגי בשחיטה לקדשן ולאגדן לזבח, בין לפרש"י ובין לפירוש תו', ע"י לעיל, ולא דמי ללחמי תודה ושתי הלחם שאין להם מתירין בפ"ע, וי"ל דקים לגמ' מסבירא דגם זהא פליגי, ובאמת איכא נמי סבירא לאידך גיסא, דכל זמן שלא נזרק הדם אין עדיין חיוצ נסכים, ואין ראויין להתקדש.

(ס"ח סק"ה).

תוד"ה אין לענין לשנותן לזבח אחר כו', נתבאר לעיל בגמ'.

ע"ט ב' והאר"ח שמן שהפרישו כו', ע"י מש"כ בזה לקמן ק"ח א' ד"ה והא.

שם והאר"ח שמן שהפרישו לשום מנחה זו פסול לשום מנחה אחרת כו', יש לעי' דעדיפא היה ליה למיפרך ממתני' דזבחים פ"ג א' דהזבח פסול והנסכים כשרים הנסכים ירדו, וע"כ דכשנפסל הזבח נפסלו נמי הנסכים וכמו שפירשו רש"י ותו' שם, וי"ל דאי מהתם היה אפשר לומר דאירי התם כשנפסל הזבח בזריקה, דכיון דהשחיטה היתה בהכשר כבר נקבעו הנסכים לזבח ואי אפשר לשנותן לזבח אחר, ומתני' נוקמא בנפסל בשחיטה ודלא כועירי, אבל מהא דר"ח מוכח דבהפרשה בעלמא כבר נפסל לזבח אחר, וס"ל לגמ' דנסכים לזבח כשמן למנחה דמו.

רב"ז לפמש"כ לעיל א' לנטות מדברי תו' ט"ו ז', ואף לרבנן דר"מ נסכים שהופרישו לזבח זה אי אפשר לשנותן לזבח אחר, אבל לדעת תו' דקודם שחיטה לכו"ע אפשר לשנותן, קשה דא"כ ע"כ לא דמו נסכים לשמן, ומאי פרכינן, ובתו' שם העירו מזה, וכן בשטמ"ק לעיל א', אבל לא נתפרש מהו היישוב לזה, והא דשמן גופה דמנחה הוא לא הזכר בגמ' כלל אהך קושיא, אלא דלא התנו בזה ז"ד משום דהשמן מעורב בסולת וכשנפסלת המנחה סתמא דמילתא גס השמן נפסל וכמו שפרש"י כת"י, וכן לפרש"י שלפנינו נמי אלכ ז"ד מתנה הוא דמשנינן, וי"ע.

וא"ת כי ליכא זבח זבח באותה שעה מאי הוי, והא שמן שהפרישו למנחה זו ונאצד הסולת שפיר מביא סולת אחר ומוזווגו לשמן וכמש"כ מרן זללה"ה בסימן כ"א ס"ק י"ד, וא"כ הכא הרי בסתמא בחובות יציור איירינן, וכשנפסל הזבח ע"כ מביא זבח אחר במקומו, ושפיר ישמשו

למה הוצרכו להקדישן קדושת הגוף ולהתנות, הרי אפשר להשאירן בקדושת דמים, ולהקדיש רק אלו שממששין לתמידין בסמוך לשחיטתן, וממילא יהיה אפשר לפדותן, ולחזור וללקחן מתרומה חדשה, ואין לומר דלריך זיקור ד' ימים לאחר שקדושין בקדושת הגוף, דהא השתא נמי כשפודן איגלאי מילתא שלא היו קדושים קדושת הגוף, ואפילו הכי משמשינן בהו מתרומה חדשה כמזוקרין, הרי דסגי בזיקור שלא בקדושת הגוף, וכ"ה בתו' מנחות נ' א' ד"ה מכל, וכ"כ בטורי אבן מגילה כ"ט, וי"ל דכיון דהמתפס תמימים לבדק הבית אינם יוצאים מידי מוצא, וכן הקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף, הלכך אין ראוי שיהיו תמימים בקדושת זדק הבית, ולכך לא רצו חכמים לשנות הדבר, ולהחזיק תמימים בקדושת זדק הבית, וגם אם נדחה ההקדש סמוך לשחיטה יש לחשוש שמא ישכחו, וגם להקדיש נריך גזר, ולאו בכל שעה נמצא, הלכך העדיפו לקנות כל הטלאים לקרבנות ושיוקדשו מיד קדושת הגוף לקרבנות נזר, וזהו ה' קדושים קדושת הגוף אף שעדיין לא נזרר מי לתמיד של שחר ומי לתמיד של בין הערבים ומי למוספין, וכמו קנין שקדושים קדושת הגוף ומתפרשים בעשיית כהן, וכמ"ש חו' יומא מ"א א' וכן בתו' הרא"ש וריטב"א שם וכמ"כ בחו"כ שזעזעו ד' ז', והתנו שאם לא יוצרכו שיהיו לדמיה.

וא"ת ואכתי למה הוצרכו לתנאי ז"ד ולפדיון, הרי היו יכולים להשאיר ד' טלאים חולין ומזוקרים ולאחר התרומה יקנו אותם מן התרומה החדשה, ושמה לא רצו להכניס טלאי חולין שמא יחליפו ויקחו מהם לתמידין, א"נ התנאי ז"ד הוצרכו גם משום מאורעות אחרות שהיו תמידין שלא הוצרכו להם כגון שמנאו יפים מהן וכיו"ב, וכיון שכבר הוצרכו להתנות, שפיר סמכו על התנאי גם בפרוס התרומה החדשה, ובתו' הרא"ש שזעזעו ראיתי שהקשה שהיו יכולים ליקח זהקפה ויפרעו בניסן, ונראה דאין כונתו שיקחו ויקדישום ויפרעו בניסן, דאם כן על מה יתחללו המעות, כיון שהכזשים כבר נתקדשו, וגם ז"ע אי כהאי גוונא יחשבו כנלקחים מתרומה חדשה, כיון שאין התרומה אלא כפורעת חוב, אלא יש לפרש שישארו חולין ויוקדשו רק כשיפרעו, והיינו כמשה"ק, ותירץ וי"ל ופירש ר"ש מקוצי לפי שגבאי הלשכה כשהיו

שיפסלו בלינה, דפשטא משמע שלא התנו דניפוק לחולין וכמס"כ לעיל, ועוד דגם אם התנו שיהיו חולין אכתי ראוי לנהוג בהם כאילו נתקדשו בכלי שרת כדאמרינן שלא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול, וראוי להנריך עיבור נמי מה"ט, כיון שזנסינן עזמן לא אירע כל פסול, ולכן נראה דבאמת טעונין עיבור נורה, ולשון הגמ' נעשה כמי שנפסלו בלינה, היינו דדיינינן להו כפסולין, ושיעורא דמתני' כך הוא, אם יש זבח זבח באותה שעה יקרב עמו, ואם לאו, או שלנו, נפסלו, אבל בלשון הרמב"ם שם שזקרבן יחיד כתב מניח עד שיפסלו בלינה וישרפו, ובק"ז כתב נעשה כמי שנפסלו בלינה וישרפו, וזבגמ' איתא נעשה כמי שנפסלו בלינה ופסולין], משמע דישרפו מיד קאמר וא"ז עיבור נורה, וז"ע. (ס).

שם תמידין שלא הוצרכו לניצור לדברי ר"ש אין נפדין תמימים, בשזעזעו י"ב א' פרכינן לר"ש מאי עזדין להו, ויש לעי' והא כיון דלית ליה לב ז"ד מתנין עליהן, הרי ע"כ קנו כזשים מתרומה חדשה, ואף דאין כסף מתרומה חדשה עד א' ניסן, ובעינן גם זיקור ד' ימים, ע"כ שעשו הזיקור בעודו חולין וסגי בהכי, ובא' ניסן קנו אותם מתרומה חדשה והקריבום, וא"כ מאן יימר דהיו גם כזשים מתרומה ישנה שניתותרו, הרי שפיר י"ל שזמנאם רק כפי הזורק, והא דאין פוחתין משעה טלאים המזוקרים בלשכת הטלאים, מיקיימא שפיר בטלאים של חולין שמזוקרים ומוכנים להיות נקנים מן התרומה החדשה, וי"ל דקים לגמ' שלעולם היו טלאים שניתותרו משום שמנאו יפין מהן, א"נ שמה קים לגמ' שאין פוחתין משעה טלאים המזוקרין משל הקדש, א"נ קושטא קמפרש דדינן לקיץ המצח, ולכך לא הקפידו אם יתותרו, ואה"נ דהו"מ נמי לשנויי שדקדקו שלא יהיה מותר, תדע דהא בלאו הכי מאי קושיא מאי עזדין להו, הרי שפיר היה אפשר שדינן צרעייה, אלא דפירושא קמפרש קושטא דמילתא. (שזעזעו י"ב א').

שם לדברי חכמים נפדין תמימים, בשזעזעו י' ז' מסקינן משום דלכ ז"ד מתנה עליהן, ופרש"י שם דהוצרכו לכך כשנריך ליקח מתרומה חדשה, ואין פוחתין משעה טלאים המזוקרין, ונריך להחליפן מתרומה ישנה לתרומה חדשה, ויש לעי'

ובחור"ב תמורה ס"ד סק"ו, [ועי' ב"ק ק"י ב' דפרכינן בחטאת שמתו בעליה דנימא דלדעתא דהכי לא אקדשה ומשנינן דהתם הלכתא גמירי לה דלמיתה אזלא, והיינו דבכלל הלכות חטאת גם דין זה, ועי' מש"כ בזה בשבועות י"א ב'], והיינו דהוי ס"ד למימר דכשנמנאת האבדה הרי ראוי שההלכה תקבע איזו קדושה בקדושת חטאת ואיזו קדושה בדין מותר חטאת, ולא יהיה אפשר להתכפר אלא בזה שראוי לומר שהיא קדושה בקדושת החטאת, ואשמועינן קרא שאין הדבר כן ושניהם ראויים להתכפר בהן, ובזה נמי יש לפרש הא דס"ד שיקריב שתייהן, והיינו שיהא דין מותר חטאת להקריב כחטאת בדין מותר, וכדאשכחן דקריבה תמורה בקרבן הראשון דליכא הלכתא דתמות, ואמנם עיקר החטא יכופר בראשון, אלא שיהא גם השני צר הקרבה, כשם שקדושתו צמוחלט, וכן בתורה יהא טעון לחם, וילפינן מקרא שאין השני קרב, ואפשר דרק מקרא דיציא הוי ס"ד לרבות שיקריבו שניהם, ומיהו פשטא ל"מ כן.

ויתכן עוד דכל ענין זה שאפשר להקדיש לאחריות שנתקשו בזה צמ' בכמה דוכתי, ילפינן מהאי קרא דיציא, ואשמועינן קרא דאפשר להקדיש לאחריות קדושה מוחלטת, והיינו דאמרינן דאיזו שירצה יקריב, ולא אמרינן דקדושת השניה היה רק אם לא תמנא האבדה דאי אפשר להקדיש שנים, אלא גם השניה קדושה בהחלט, ומיהו פשטא נראה דמסבירא יש לקיים שאפשר להקדיש לאחריות וכמש"כ בחור"ב תמורה שם. (תמורה ס"ד סק"ה).

שם מנין שאיזה מהן שירצה יקריב ולחמה עמה כו', בעלמא לא מזכירין קרא להכי, דפשיטא דאיזה שירצה יקריב, והכא אסיפא קאי דממעטינן מיקריבנו אחד ולא שנים, והיה מקום לומר דהאי קרא ממעט שאינו יכול להקריב אלא הראשון, לכך מרבינן מיקריב שאיזה שירצה יקריב, ומיעוטא רק שאין השני טעון לחם. (ס"ה סק"ו).

שם ולחמה עמה, א"ה, עי' מש"כ לקמן פ' א' ד"ה ונראה דבדוקא נקט לחמה עמה שאינו יכול ליקח לחם של חצירתה.

שם אחר שריצה הכתוב ומיעט מנין לרבות ולדות וחליפות ותמורות להקריבה כו', לפי גירסא שלפנינו ומיעט צו"ו, מתפרש דבעלמא פשיטא לן ולדות וחליפות ותמורות קריבות, ורק בתורה

מונאים כבשים גדולים ופנים היו קונים הרבה ביחד לתמידין והנותרים צריכין ליקח מתרומה חדשה עכ"ל, ור"ל דא"נ אם היה הנידון רק שיהיו ד' כבשים מצוקרים צר"ח ניסן, שפיר היו עושין כך שהיו לוקחים על מנת לשלם אחר כך, אבל אין הנידון רק משום אלו אלא שצורך כלל היו הרבה טלאים בלשכה מוקדשים ומוכנים לקרבות, והיו נותרים הרבה שהיו צריכים ליקח מתרומה חדשה, ולא רצו לשנות שינמנמו מלקנות סמוך לתרומה חדשה, או שיקחו ולא יזכו בהם ולא יקדישום והשאירו הדבר כמו בכל השנה ורק התנו שיהיו נפדין. (שבועות י' ב').

שם מנין שאיזה מהן שירצה יקריב כו', א"ה, ראיתי להעתיק כאן מש"כ בזה בחור"ב תמורה. ט"ו א' מנין למקדיש חטאתו ואבדה כו' מנין שאיזה מהן שירצה יציא כו' יכול יציא שתייהן כו', ודכותה תניא לקמן י"ח ב' ובמנחות ע"ט ב' גבי תודה שאבדה והפריש אחרת תחתיה מנין שאיזה מהן שירצה יקריב ולחמה עמה כו' יכול תהא שניה טעונה לחם כו', ויש לדעת מה מקום היה לומר אי לאו קרא שיקריב איזו שירצה, הרי שתייהן קדושים בקדושת חטאת ולמה לא יוכל להתכפר באיזו שירצה, ואם משום דיש מקום לומר דמנא בראשון וכדס"ל לר"י יומא ס"ה א', א"נ דיש מקום לומר דמנא בשני כדאיכא מ"ד הכי בירושלמי פסחים פ"ט ה"ו, הרי ע"כ האי קרא לא אחי לאפוקי מזה, דהא לבתר ילפותא דהאי קרא אכתי ס"ל לר"י דמנא בראשון, וגם משמעות הדברים דעיקר הדין אחי לאשמועינן דיכול להתכפר באיזו שירצה, והא דמנא בראשון או בשני פשיטא שאינו ענין אלא לבתחלה, והאי קרא לא אחי לאורויי הלכות ההנהגה לבתחלה, ועו"ק הא דקאמר יכול יציא שתייהן, ומהיכי תיתי נימא דאדם יכול להקריב שתי חטאות על חטא אחד.

ונראה דאף דאפשר להתנות שאינו מפריש השניה אלא אם כן לא תמנא האבדה עד שיתכפר בשניה, ובזה אם נמנאת האבדה תנא השניה לחולין, אבל מ"מ כל שלא התנה, הרי השניה קדושה בזדאי, אף שלא יתכן לשמש בשתי חטאות, דמ"מ תקדוש אחת בדין מותר חטאת, וזה ידעינן בלא קרא, ואולי מהלכה, או ממדרשו של יהודע עי' תו' פסחים ל"ז ב' ד"ה הפריש,

ר"ה ו', וחייב נמי להביא לחמה, וכמו נסכיה, דודאי לא שייך שיפטר בהפרשה, ונראה דיש ללמוד מזה נמי למנחה שאם אמר זו מנחה וזה שמנה דאזד השמן חייב להביא שמן אחר, וואע"ג דשמן גופא דמנחה הוא, ואפשר לזווג לו כל סולת חולין, אבל אזדה המנחה אינו חייב להביא סולת אחר, ואפילו נאזד מקצת הסולת נמי נראה דאינו חייב להשלים, דזו נדבה שאינו חייב באחריותה, ומ"ל כולה מ"ל מקצתה.

ולפי פירוש זה יש מקום לומר דלא אייריין כלל בנידון כשחפץ מרצונו להביא תודה אחרת אם יכול לשמש לה בלחם הזה, וסוגיא דפסחים י"ג ב' נמי מתפרשא שפיר שאינו חייב להביא תודה אחרת, ואין ראייה שאינו יכול להביא, אבל מ"מ נראה דלשון הגמ' אינו מביא תודה אחרת מתפרש שאינו יכול להביא תודה אחרת וע"כ כפי' רש"י כת"י שאינו יכול לזווג תודה אחרת ללחם הזה, אלא דלפרש"י שלפנינו תרתי קאמר דאזד הלחם חייב להביא לחם אחר, ובאזדה התודה אינו יכול להביא תודה אחרת, ולפי זה הא דנקט לה בנדבה י"ל דהוא לאשמועינן חיובא דלהביא לחם אחר.

ונראה דלפרש"י כת"י אין לנו לכלול בה דמביא לחם אחר דחיובא קאמר, דשפיר מתפרש שיכול להביא לחם אחר, ויש לעי' לפי זה אם דוקא נקט לה בנדבה, דבזה אזדה תודה אינו מביא תודה אחרת, דהאחרת קרבן אחר לגמרי היא ואין לה שום יחוס לראשונה, אבל בנדר שהפריש לו תודה ולחמה, אפילו אזדה התודה יכול להביא תודה אחרת ולזווג ללחם, דהאחרת נמי במקום הראשונה קיימא לנדרו, ולכך לא נקט למילתיה באמר זו תודתי וזו לחמה דהיינו בנדר, או"ד דאין לחלק בין נדר לנדבה דכל שהלחם הוזהב לבהמה שוב אי אפשר לשנותו, ונקט זו תודה וזו לחמה כפי פשטות הלשון, ונראה דאף בנדר אינו יכול לשמש בלחם הזה לבהמה האחרת, וראיה מנסכים דאמריין לעיל ע"ט ב' דרק צ"ש זבח זבח באותה שעה יקרב עמו ומשום לב ב"ד מתנה, והתם בקרבנות ליצור איירי וכמ"כ תו' ט"ו ב', וסתם קרבנות ליצור דחובה נינהו, וכשנפסל הזבח מביא אחר במקומו, ואפילו הכי אינו יכול לשמש בנסכים הקודמים, ומסתברא דה"ה בלחמי תודה, ואע"ג

דאיכא מיעוטא דיקריבנו ראוי לדון שמא למעוטי אחי שאין הולדות והחליפות והתמורות קריבות כלל, והיינו דקאמר דאחר שמיעט הכתוב מנין שאלו קריבים ולאו עלייהו קאי מיעוטא, אבל לפי גירסת רש"י מיעט בלא וי"ו וכן ברגמ"ה, מתפרש דהיינו סיומא דרישא דאחר שריצה הכתוב שיקריב איזה מהן שירצה מיעט שאין השניה טעונה לחם, וגם לפי זה ז"ל דהא דצעי מנין לרבות ולדות כו' היינו נמי רק משום דאשכחן מיעוטא דיקריבנו, והיינו דבכל הקרבנות לא אשכחן דרשא להכי. (ס"ח סק"ו).

שם יכול יהו טעונות לחם ת"ל והקריב על זבח התודה תודה טעונה לחם כו', וחליפי תודה לא מימעט מהאי קרא, כיון שהיה ראוי לצא עם לחם משעת הפרשה, וגם שפיר מיקרי זבח התודה מחמת כך שהרי כשהופרש היה עליו שם זבח התודה, ולכך אינטריך יקריבנו, ומה דנקטו בגמ' ולא חילופה אגב גררא הוא וכמ"ש בשטמ"ק]. (ס"ח סק"ו).

פ' א' דקסבר ר"י אדם מתכפר בשבח הקדש, עי' מש"כ בזה בכריתות כ"ז א'.

שם אמר שמואל כל שצחטאת מתה בתודה אין טעונה לחם, יש לעי' אם גם במתו בעליה קאמר דאין טעונה לחם, דבשלמי נזיר תנן מעילה י"א א' דאין טעונין לחם, ופירשו רש"י ותו' משום דכתיב על כפי הנזיר, ולכאורה בתודה ליכא האי טעמא, וצירושלמי נזיר פ"ד ה"ד מייבעיא ליה בשלמים הבאין לאחר מיתה אם טעונין לחם, ופי' בפ"מ שם דבתודה מייבעיא ליה דבשלמי נזיר הא תנן במעילה שם דאין טעונין לחם, אבל מהא דמדמי לה צירושלמי שם להפר לה בעלה משמע דבנזיר קאמר, ועי' מש"כ בזה מרן זללה"ה במנחות ס' ל"ב ס"ק כ"ח, ובפסחים ז"ז א' איכא נמי כי האי מימרא דשמואל דכל שצחטאת מתה בפסח קרב שלמים, ונמי לא קאי אמתו בעלים כמ"כ בתו' וכן ברש"י שם ב'. (תמורה ס"ב סק"ד).

שם אר"א זו תודה וזו לחמה אזד הלחם מביא לחם אחר כו', ברש"י שלפנינו פירש דלענין חיוב קאמר, דכשאמר זו תודה נתחייב בלחמה ולא מיפטר בהפרשה, וכל זמן שהתודה קיימת הרי הוא חייב להקריבה, דגם בנדבה איכא בל תאחר כדאמר

אבל הדברים קשים דגם בסוגיא דתמורה לא דחו להא דרצא מסבא, אלא דמסתמא קים ליה לר"א דר"י ס"ל שיירו משוייר, ולקמן שם נמי פרכינן כדרכא, וא"כ מנ"ל לגמ' דשמואל פליג אדר"י, דילמא שמואל כרצא ס"ל וגם בחטאת מועיל הא דאדם מתכפר בשבח הקדש שיהא יכול להתכפר בולד, ורק בנתכפר באם הולד למיתה, וכמש"פ רש"י בתמורה, ושמואל נמי לא קאמר דאין הולד טעון לחם, אלא בנתכפר באם.

ולפמש"כ בתמורה ס"ז סק"ד דלרצא מחלקינן בין הקדישה מעוברת להקדישה ואחר כך נתעברה, מתיישבת הסוגיא שפיר, דלכו"ע בהקדישה ואח"כ נתעברה הולד למיתה, דהיינו ההלכה למשה מסיני, אבל בהקדישה מעוברת יש מקום לומר דאף אם שיירו אינו משוייר, מ"מ אין דינו למיתה ואפשר להתכפר בו אם אדם מתכפר בשבח הקדש, והיינו קושיא דרצא, והלכך שפיר דייקנן מדשמואל דאין אדם מתכפר בשבח הקדש, דהא קאמר דכל שבחטאת מתה בתודה אין טעונה לחם, ובבהקדישה ואח"כ נתעברה דלכו"ע הולד למיתה, ע"כ שאין טעון לחם אפילו אם בא להתכפר בו בתחלה, ולענין תודה אין מקום לחלק בין הקדישה מעוברת להקדישה ואח"כ נתעברה, ואם אדם מתכפר בשבח הקדש, יש להצריך לחם אף בהקדישה ואח"כ נתעברה, אם מתכפר בולד תחלה, וכיון דבהקדישה ואח"כ נתעברה אין הולד טעון לחם, ש"מ דאין אדם מתכפר בשבח הקדש, וה"ה בהקדישה מעוברת אם שיירו אינו משוייר.

(תמורה ס"ז סק"ד).

תוד"ה הפריש שמי חטאות לא בהפריש בזה אחר זו כו', בפסחים ז"ז ב' תוד"ה הפריש קשה לריצ"א ה"ד אי דאמר הר"ז חטאת וחזר ואמר הר"ז חטאת אין קדושה חלה על השניה כו', כבר תמה בזה מרן זללה"ה דכל זמן שלא נתכפר שפיר יכול להחליף ולהתכפר באחרת, וכדאמר מנחות ס"ד א' דאף לאחר שחיטה יכול להציא אחרת ולהתכפר בה, [ואל"כ אף באצדה צריך ראייה שיוכל להקדיש אחרת, כיון שהראשונה כל היכא דאיחא צי גזא דרחמנא איחא, ועכ"פ צנמנא הראשונה היה ראוי שתחשב הקדש השניה כטעות, כיון שאי אפשר להקדישה בזמן שהראשונה קיימת].

(פסחים ז"ז).

דבמנחה אפילו אמר זו סולת וזו שמנה נמי אצד הסולת מציא סולת אחר, וכן אצד השמן מציא שמן אחר, והיינו משום שזה גוף המנחה ולא חשיב כמשה מקרבן לקרבן עי' בספר מרן זללה"ה סי' כ"א ס"ק י"ד, וא"כ שמא תודה נמי דכוותה, ע"כ תודה לא דמי למנחה, דבמנחה אף צדצה יכול לשנות ולהציא שמן אחר, וא"כ מסתברא דלחמי תודה יש לדמותם טפי לנסכים, וכן מדוקדק לשון הגמ' לעיל ע"ט ב' מנין שאיזה מהן שירצה יקריב ולחמה עמה, דצדוקא נקט לחמה עמה שאינו יכול ליקח לחם של חבירתה. (פ"ח סק"ו).

תוד"ה מאי ותימה דבתמורה ב' כילד מערימין כו', ז"ע היכי משמע התם דסבר ר"י אין אדם מתכפר בשבח הקדש, הרי שפיר י"ל דס"ל אדם מתכפר בשבח הקדש, אלא דס"ל נמי דשיירו משוייר דעובר לאו ירך אמו, והו"ל כמפריש שמי חטאות לאחריות, ור' אלעזר הבין מדברי ר"י דהכי ס"ל, ולכך חקשי ליה ממתינתין דהיא שלמים וולדה עולה, אבל אה"נ דאף אי הו"ל ס"ל שיירו אינו משוייר נמי היה יכול להתכפר בשניהם משום דאדם מתכפר בשבח הקדש, אח"כ ראיתי שכבר הקשה כן מרן זללה"ה.

בא"ד נראה לפרש דדוקא בחטאת כו' ומתיישבת בכך שמעתא דבסמוך אמר שמואל כל שבחטאת מתה כו', נראה כונתו דסוגיין פליגא אדרצא דתמורה וס"ל דבחטאת לא יתכן להתכפר בולד אם שיירו אינו משוייר או אם נתעברה לאחר הקדש, אף אם צעלמא אדם מתכפר בשבח הקדש, דהכא נאמרה הלכה דולד חטאת למיתה, והלכך שמואל דקאמר כל שבחטאת מתה בתודה אין טעונה לחם ע"כ ס"ל דאין אדם מתכפר בשבח הקדש, דבחטאת לא יתכן להתכפר בולד דהא הלכה למשה מסיני הוא דולד למיתה אזיל, ודכוותה בתודה אין הולד טעון לחם, אף אם בא להקריבו ראשון, וע"כ דאין אדם מתכפר בשבח הקדש, אלא דק"ק דגם במכילתין לקמן פ"א א' מדכרינן סברא דרצא דדילמא ס"ל לר"י דשיירו אינו [כז"ל] וצדצריהם ט"ס] משוייר ובחטאת ה"ט דמתכפר בולד משום דאדם מתכפר בשבח הקדש, ולא השאירו הדבר בתימא אלא בק"ק, משום דאכתי איכא למימר דסוגיין לא ס"ל הך סברא דגם בחטאת מצי להועיל אם אדם מתכפר בשבח הקדש.

פ' ב' ללחמי תודה ונתתם לו מנחה בזה תודה, א"ה, ע"י מש"כ בזה לקמן ק"ח א' ד"ה ופרש"י.

רועה, ה"נ ס"ל לרצי באצודה ושלישית כיון שהשלישית לא הופרשה לאצודה, וי"ע. נראה דאם מתה שניה והפריש אחרת, דמודה ר"ז דראשונה תמות.

שם אר"ז וכן לענין חטאות הפריש חטאתו ואצדה כו' נתכפר בראשונה כו', מכאן מוכח דאיכא חטאת שנתכפרו בעליה ואינה לאחריות, ואפילו הכי רועה, וזה דלא כמו שזדדנו תמורה ס"ד סק"ח, והטעם דכיון דההלכה נאמרה כשפריש אחר במקום האצוד, וזוהי ההפרדה ציניהם מוחלטת ביותר שהרי מפריש זה שיהיה במקום האצוד, ולא שיהיו שניהם יחד, הלכך לית לן למילף מזה כשאין ההפרשה לאצוד, והשלישית ס"ל לר"ז דאינה במקום הראשונה, וימכן דה"ה כשלא ידע שנאצדה והפריש לאחריות, אע"ג דכשיודע שנאצדה מסתבר דאינו יכול לומר שפריש לאחריות, דההלכה קבעה דאצוד כמאן דליחא, ואפשר דגם כשא"י שנאצדה לא מהני, דחשיב כטעות, אבל כשהפריש שניה ונאצדה ומפריש בשצילה, אין זה מפריש לאצוד כלפי הראשונה, דההלכה דאצוד כמאן דליחא לא נאמרה אלא על זה שפריש במקום האצוד, אבל ז"ע לפי זה א"כ מאי קמייבעיא ליה תמורה כ"ז ב' בכוסות, הרי התם אין הכוס הנשאר במקום האצוד, ועו"ק התם דהא בהפריש לאחריות ונאצד כתבו תו' פסחים ז"ז ב' דרועה, וכוסות יש לדמות לזה, וז"ל דהתם הרי איכא למ"ד דגם באינו אצוד כוס עושה חצירו דחוי, והלכך כל שניתוסף אצוד סגי בהכי לספוקי שיהא דחוי, כיון דבחטאות המתות חזינן דהחשיבה תורה אצוד כמאן דליחא עכ"פ כלפי המופרש תחתיו, וי"ע.

ויש לעי' למה שנה ר"ז בשלשתן עומדות, דהו"ל אצודה בשעת הפרשה, ומיתוקמא כרבי לר"א א"ר תמורה כ"ג א', ואמאי לא נקט באצודה בשעת כפרה וככו"ע, וכגון שנתכפר בשלישית בעוד הראשונה והשניה אצודין, והדבר מספק לן לומר דשמא בזהו אצודין בשעת כפרה אמנם מחיס, ורק באצודין בשעת הפרשה, אמרינן דהשלישית או הראשונה נחשבין זה כלפי זה כלאחריות, דכיון דלא הופרשו בגינה, אין כאן הלכה למשה מסיני דאצודה, וכיון ששניהם קיימין שפיר מתאגדים להיות כאחד וכדין לאחריות, וכמו דס"ל לרבנן דרבי בכל אצודה דנתכפר באצודה שאינה אצודה

ויש לעי' הפריש אחת ונאצדה והפריש שניה וחזר והפריש שלישית לאחריות לשניה, ואח"כ נתכפר בזה, מה דין הראשונה, ומסתברא דמתה. איתא בתוספתא תמורה פ"ג עי"ש באור הגנוז וכו"ה בתוספתא נזיר פ"ב דאם אחר הפריש לו חטאת ואח"כ הפריש לעצמו ונתכפר, דדין הראשונה כחטאת שכיפרו הצעלים, ונראה דהיינו כשהאחר הפריש לו שלא מדעתו, רק מדין זכין, עי"ש בתוספתא, וז"ל דס"ל דבשעת כפרה צריך דעת, אבל לא בשעת הפרשה, וזה דלא כדאמר ערכין כ"א, א"נ במחוסרי כפרה דא"ל דעת, והלכך ה"ר"ז באצודה, כיון שהצעלים לא ידעו ממנה בשעה שהפרישו שלהם, וי"ע. (תמורה ס"ד סק"ט).

שם תני ר"ח תודה שנתעברה בתמורתה ומתה אחת מהן חצירתה אין לה תקנה כו' וכי מכניסין חולין לעזרה, בתו' חולין ק"ל ב' ד"ה אי כתבו מדקאמר ר"ח שאין לה תקנה ש"מ דאיסור להכניס חולין לעזרה הוי דאורייתא, ולכאורה משמע דר"ל דאם הוא מדרבנן לא היה לחכמים להעמיד דבריהם במקום תיקון הקרבן, אבל אין לדבר זה הכרע דשפיר י"ל דהעמידו חכמים דבריהם, והרשי"ח שליט"א העיר דמהא דאמרין בר"ה ה' ב' כיון דלאו בת הקרבה היא קרא למעוטי מבל תאחר ל"ל, מבואר דהוי מדאורייתא דאם לא כן שפיר אינטרין קרא למעט מבל תאחר, ומיהו אם נימא דמדאורייתא אי אפשר לחייבו בלחם מספק דשמא תודתו היא שמתה, א"כ שפיר פרישין דכיון דבלא לחם אי אפשר להקריבה ולחייבו בלחם אי אפשר מדאורייתא דשמא תמורה היא, תו א"ל קרא למעוטי מבל תאחר, אבל אה"נ שאם רצה להביא לחם ולהתנות דשפיר דמי מדאורייתא, וי"ע בזה.

וקצת משמע מלשון התו' וכן ברמב"ן דלאו מעיקר הדין דאין לה תקנה דייקו, אלא מלשון אין לה תקנה, ואפשר דלשון אין לה תקנה משמע שהאיסורים שבהצאה ידועים והידידוש שאין שום טעדיק, ואם איתא דאיסור הצאת חולין בעזרה אינו אלא מדרבנן, א"כ ראוי להסתפק דשמא כה"ג

שמונים, וכמש"כ בדמאי ס"י ס"ק י"ב, ולפי זה שפיר חשיבי כל השמונים לורך קרבן, וי"ע. (הערות).

שם ח"ל מאן לימא לן דאר"י אם שיירו משוייר כו', קצ"ע לשון זה דהוה ליה למימר ש"מ מהכא דטעמיה דר"י לאו משום דשיירו משוייר אלא משום דאדם מתכפר בשבח הקדש, דהא ברייתא היא הך דאין לה תקנה, ואפשר דנלאו הכי נמי ל"ק די"ל דלא רצו חכמים שיקדישו מעוצרת וינטרכו להמתין עד שתלד, דקרוצ הדבר לבוא לידי מעילה, והרי לכתחלה ראוי להקדיש כל קרבן רק סמוך להקרבנו כדאמר פסחים ס"ו ז', כש"כ שאין ראוי להקדיש בעודה מעוצרת ולהמתין עד שתלד ולטפל בולד עד שיהא ראוי להקדשה, אלא דקושטא קמשיני ליה דאין ראיה מדר' יוחנן דדילמא טעמיה משום דאדם מתכפר בשבח הקדש, ולפי זה אף אי קיי"ל שיירו משוייר נמי אפשר לקיים הברייתא דאין לה תקנה, עי' בקרן אורה שנתקשה בזה בדעת הרמב"ם, וכן ניחא בזה משה"ק בשטמ"ק אות ג' שמקדיש הולד תחלה, וכן משכחת לה נמי בהקדש על תנאי וכמש"כ בדבר שאל תמורה סמ"ט סק"ג דבאמת אין לתקן להקדיש מעוצרת. (הערות).

שם ח"ל מאן לימא לן דאר"י אם שיירו משוייר כו', נראה דשפיר הוו ידעי הא דא"ל רב המנונא לרבא בתמורה כ"ה ז', דודאי ידע ר"א דטעמיה דר' יוחנן משום דשיירו משוייר, אלא דאפילו הכי ליכא קושיא מהך ברייתא, דהא מסקינן התם דתנאי היא, ושפיר ס"ל להך ברייתא דשיירו אינו משוייר, אלא דלרובא דמילתא קאמר דדיניה דר' יוחנן לא איתותב מהך ברייתא, דהא אפשר לקיימו משום דאדם מתכפר בשבח הקדש.

וא"ת ואי נמי שיירו אינו משוייר נמי אכתי ליתי בהמה מעוצרת ולימא אי הך דקיימא תודה היא, הך נמי תודה, וולדה ולד תודה, ואם הך דקיימא תמורה היא, ליקדשו שניהם לאחר שתלד כל חד כתודה לעצמה, וי"ל דאסור להקדיש מחוסר זמן, ואף אם נימא ליה שיקדישו לאחר ח' ימים, יש לחוש דלא ניית, כיון דיודע שחייב להקדישו, וגם הוא כבר קדוש מספק, ולא מסיק אדעתיה לחלק צין עובר למחוסר זמן, עי' תו' תמורה י' ז' ד"ה ואזדא, וגם י"ל דלא רצו חכמים שתשהה

שהוא למיקון הקרבן וא"א בע"א דלא גזרו, ונמצא דחידושא דברייתא הוא דאף כה"ג אין מכניסין חולין לעזרה, והו"ל למימר אין מביא לחם ומתנה שאין מביאין חולין לעזרה, שזהו עיקר החידוש.

ולפי פירוש זה אין לדייק דס"ל לתו' דהא דאין מביאין קדשים לבית הפסול הוא מדאורייתא מהא דאמרין אין לה תקנה ולא אמרין דביא בהמה ויתנה בשלמים כדאמרין בסוגיין משום דאין מביאין קדשים לבית הפסול, דשפיר י"ל דאפשר לעשות כן מדאורייתא אלא דחכמים העמידו דבריהם, ולשון אין לה תקנה מיושב שפיר כיון דלהביא עם לחם ח"א, וטנדקי ע"י ציטול איסור דרבנן פשיטא דלא שרו חכמים כיון שאין האיסור דרבנן נפגש עם מצות הקרבן, אלא שאפשר לסבב כן, אבל אם איתא דאין איסור להביא חולין בעזרה מדאורייתא, ח"כ הרי מדאורייתא שפיר מביא לחם ומתנה, והוי עיקר החידוש שהעמידו חכמים דבריהם ככה"ג, וי"ע. (חולין ק"ל ז').

תוד"ה וכי מכניסין חולין לעזרה כו' היכא דאיכא כעין עבודה כו', ח"ה, עי' מש"כ בדבריהם לעיל מ"ח ח'.

פ"א א' אם איתא לדחוקיה דאמר קדשו ארבעים מתוך שמונים כו' משום דקא ממעט באכילה כו', לפי תו' דכל דלחחריות שרי להכניס, קשה למאי אינטריך לדחוקיה ואיכא משום ממעט באכילה, משום שזריך לאכול יותר מארבעים כדי שיהיו נאכלים הארבעים, ולמה לא יביא תודה ולחמה ויביא עוד ארבעים חלות ויאמר אם זו תודה הרי זה לחמה, ואם זו תמורה הרי הלחם הזה לאחריות התודה שהפרשתי עכשיו, ויאכל לחם זה בספק כדינו, והתודה ולחמה יאכלו כדינו, ואין כאן מיעוט באכילה, וי"ל דאף כהאי גוונא חשיב חולין בעזרה ולא שרינן להכניס חלות שהופרשו לאחריות לעזרה, אלא כשמתקדשות ארבעים מתוך שמונים שזזה כל השמונים משותפות וחשיבי לורך קרבן, ומזה משמע קצת דארבעים מתוך שמונים הוא סוג מיוחד של הקדשה, שבהנכרף השמונים יש כאן ודאי ארבעים מיוחדות, אבל אין כאן ארבעים מיוחדות שנתערבו, שהרי אין שום יתרון לאחת מהן על חבירתה וממילא אין לקבוע שהשחיטה קדשה ארבעים מיוחדות דלמה זה תבחר באלו, ונפ"מ דאין צילה בארבעים מתוך

ולמה שזדדנו תמורה ס"ז סק"ו דלמ"ד שיירו
אינו משוייר מודו כו"ע דאין קדושה חלה
על עוברין, ומתניתין דולדה עולה והיא שלמים
דבריו קיימין מיתוקמא בקדושת דמים, נחא, דהכא
בעינן דתיחול עלה קדושת הגוף ולא יתכן אלא אם
שיירו משוייר. (תמורה ס"ז סק"ה).

שם מאן לימא לן דאמר ר"י כו', בתמורה כ"ה
ז' מתקיף לה רבא ממאי דטעמיה דר"י אם
שיירו משוייר דילמא ה"ט דר"י דאדם מתכפר
בשבת הקדש, פרש"י וכי אמרינן וולד חטאת למיתה
היכא דלא רצה להתכפר בולד אלא באמה, ומשמע
דאף בהפרישה מעוברת אם שיירו אינו משוייר הרי
הולד למיתה, וקשה דא"כ אמאי קאמר ר"י רצה
זה מתכפר רצה בולדה מתכפר, הרי היה ראוי
לחייבו להתכפר בולד כדי שלא ילך למיתה וכדס"ל
לרבנן לעיל כ"ג א' דעשו תקנה בקדשים בכה"ג,
ועו"ק דא"כ למה נקט ר"י הפריש חטאת
מעוברת, ולא נקט סתם הפריש חטאת וילדה, דהא
אף בהקדישה ואח"כ נתעברה נמי כך דינו, ולו"ד
רש"י ז"ל היה אפשר לפרש דלפי האי טעמא נימא
דאין וולד חטאת למיתה אלא בנתעברה לאחר
הקדשה, [וכ"ה בשטמ"ק מנחות פ' א'], ואפשר
דהתם לכו"ע אינו מתכפר בולד, דהלכה למשה
מסיני הוא דלמיתה אזיל, ואח"ל דגם התם מתכפר
בולד, הרי באמת נחייבו להתכפר בולד, דעשו תקנה
בקדשים שלא לגרום שילך למיתה, ור' יוחנן דוקא
בהקדישה מעוברת קאמר, דבזה אף אם שיירו אינו
משוייר וטעמיה משום דאדם מתכפר בשבת הקדש,
נמי לא ילך הולד למיתה אף אם יתכפר באמו,
ולכך רצה זה מתכפר רצה בולדה מתכפר, ועי'
בתו' מנחות פ' א', וז"ע. (תמורה ס"ז סק"ד).

תוד"ה המורה תיקוני גברא שאני, ק"ק מאי
תקוני גברא הוא, הרי העדיפותא היא
רק שיגלח על כולם, והדבר דחוק דמשום ריוח
מועט זה של הלכתחלה נימא לחצריה חטא ונדור,
ושמא יש לדייק מכאן דאנזירות לא אמרינן טוב
אשר לא תדור, אבל ל"מ כן בנדריס ט', וז"ע.
(מור נ"ט ז').

פ"א ב' מתני' היא ולחמה מן המעשר יביא,
א"ה, ראייתו להעתיק כאן מש"כ בזה
בחו"ז שביעית. נראה דאי אפשר להביא לחמי

בהמה ספק תודה, דשמא מחמת ספיקה יזלו
בקדושתה, ואם יאמר שתקדוש סמוך ללידתה,
כש"כ שיש לחוש שישתמשו בה ותלד פתאם ואיגלאי
מילתא שעבד בקדשים.

ברם אכתי צריך ליישב משה"ק בשטמ"ק דאף אי
שיירו אינו משוייר, אכתי יקדים להקדיש
הולד לתודה אם הך דקיימא תמורה, ואח"כ יקדיש
האם, ואם הך דקיימא תודה יקדיש רק האם, ומרן
זללה"ה בתמורה סי' ל"ג סק"י כתב להוכיח מזה
דכשחזר ומקדיש האם פקע קדושת הולד כתודה
בפני עצמה והרי הוא חוזר להיות כולד תודה,
והדברים מחודשים שתפקע קדושת הולד שנתחייב
בלחם להיות כולד תודה, ועוד דאכתי יכול להתנות
דאם הך דקיימא תמורה היא הרי הוא מקדיש את
הולד עכשיו לתודה, ואם האם יקדיש לאחר שתלד,
וע"כ ז"ל דלא ראו חכמים שמהא בהמת חולין
ועוברת קודש, דיש לחוש שיעשו בה מלאכה ולא
יחשבו לכחש עובר, עי' תמורה י' ז', והשתא
דאיתת להכי תו י"ל דאף להקדיש תיכף בזה"ז לא
ראו חכמים, כיון דסו"ס מקדים קדושת העובר,
ואף למש"כ בחו"ז תמורה ס"ז סק"א דגם אם
יקדישם כאחד שפיר דמי כל שזכיר בפירוש
שמקדיש גם הולד לעצמו, אכתי י"ל דחשו חכמים
שמה לא ידקדק בלשונו ויקדים קדושת האם, ומיהו
מהא דמערימין על הזכור כדתנן תמורה כ"ד ז'
חזינן דלא חשו חכמים אם יהא הולד קדוש ואמו
חולין כש"כ הכא דמספק תהא האם קדושה מיד,
שהרי אם הך דקיימא תודה הרי הוא מקדיש האם
מיד, וכבר יפרשו מלעבוד עמה מספק, ומיהו
למש"כ לעיל דלא ראו חכמים שמהא בהמה ספק
קדושה, י"ל דה"נ אם לזד שזו תמורה לא יקדיש
האם עד לאחר הלידה, א"כ נמצא שמהא האם
ספק קדושה עד הלידה, ומיהו הכא עדיף דהא
בדאי מיתסרא האם בעבודה משום כחש עובר
דהוא ודאי קדוש ממ"נ או מחמת עצמו או מחמת
אמו, ומסתברא דלהקדים קדושת העובר חשיב
כטלדקי, וגם יש לחוש שיטעה ויקדים להקדיש
האם, וגם יש חשש שיעבדו באמו, ואף בזכור י"ל
דאינו לכתחלה אף שמעלו מזכור לעולה, והרי הוא
גם ספק קדוש דהא אם נקבה היא אינו מקדישה,
וז"ע.

מסיפרי, והיינו דס"ד דכל הקרבנות נתרבו, וכן אינטריך קרא למעט חטאת משום דבר שצחובה כדדרשין בגמ' פ"ג א', וכן ממעטין עולת העוף בחולין כ"ז, דס"ד לרבות מקרא כמש"פ תו' שם ולעיל ב' א', ומדרשא דדבר שצחובה ממעטין נמי דאף שלמים אינן עולין לחובתו אם הביא מדמי מעשר שני, אבל בשביעית שלא נתרבה שום קרבן להביאו מדמי שביעית, א"ל שום קרא למעט דממילא ידעין דאכילת קרבנות לאו בכלל לאכלה, ואפשר שזו כונת הרמב"ן צ"ל דזה שפרט ענין קדושת שביעית לסחורה ולקרבנות ולהפסד ולביעור, והיינו לומר דקדושת שביעית מונעת מלהביא לקרבן, [ולפי שצחורת כהנים נזכרה דרשא זו בלאכלה הזכירה ז"ל ג"כ], ומיהו יותר מסתבר דתיבת ולקרבנות ט"ס וז"ל ולהפקר, דלא יתכן להשמיט דין הפקר בפירוט המלוות שבקדושת שביעית, ולעומת זה להזכיר איסור קרבנות.

והא דאמרינן לקמן פ"ד א' לענין עומר לאכלה ולא לשריפה וכן בצבורות י"ב צ"ל לענין בהמת שביעית לפטורה מן הצבורה, קושטא ועדיפא קאמר דאיכא נמי חלק הקרב ע"ג המזבח, אבל אה"נ דאף עיקר הקרבן אינו בכלל לאכלה, ולמש"כ בחו"כ שביעית ס"י סק"ל דבאמת איכא למילף מחלה לחייב בצבורה וכן בעומר, אע"ג דקרבן לאו לאכלה הוא, ורק משום דעיקרו לשריפה לא ילפינן, א"כ ע"כ להזכיר משום לאכלה ולא לשריפה.

והא דמציאין שתי הלחם בשביעית, הוא משום דילפינן מעומר, וכדחזינן בצבורות שם דבעי למילף מחלה, וכמו שפירשו תו' לקמן פ"ד א', ואף שכתבו שם לענין שתי הלחם הבאות בפני עצמן למ"ד לשריפה אחיין, מ"מ למש"כ אף בכל שתי הלחם אינטריך להך ילפותא, ואפשר דהתו' לרבותא קאמרי, דאפילו אירע שצאות בפ"ע לשריפה נמי איכא למילף מעומר, ובלאו הכי אינטריך האי ילפותא לומר דמציאין לכתחלה אף שממעט באכילתו, ואיסור מיעוט באכילתו דאורייתא היא כמש"כ בחו"כ שביעית ס"י סק"ל כ"ד, וכן לר"ע להיתר ספיחין.

והא דפריך צירושלמי דמעשר שני פ"א ה"ב למה אין מציאין לחמי תודה מחיטי מעשר שני הלא כולו לאכילה ומשני הגע עצמך שנשפך הדם לא נפסל הלחם, משמע דרק משום שמה ישפך

תודה מחיטי שביעית, [בשאיין בהם משום ספיחין], ואף באמר הר"ז לתודה דליכא משום דבר שצחובה אינו בא אלא מן החולין, [אם גם שביעית נתמעט מזה ע"י תו"ט פ"ח דשביעית מ"ח], ולא משום שממעט באכילתה, דטעם זה נראה שאינו אלא לכתחלה וכמש"כ בחו"כ שביעית ס"י סק"ל כ"ד, ואף לר"ש דלית ליה האי טעמא, אלא משום דקרבן לאו בכלל לאכלה הוא, דבהקדשתו קדושת הגוף נפיק מרשות הדיוט לרשות גבוה, וכאילו נאבד מרשות הדיוט לגמרי, ומה שחזר לאכילה משולחן גבוה מילתא אחרייתא היא ופנים חדשות באו לכאן, וכ"ה בתוספתא פ"ח דמנחות ופ"א דמעילה דהביא לחמי תודה מפירות שביעית פסולין, [ונראה דלאו לאחר הביעור או באסורים משום ספיחין קאמר, אלא קדושת שביעית מונעת מלהיות קרבן וכמש"כ], וכעת ראיתי צחורת כהנים לאכלה ולא להביא ממנה מנחות כו', ונראה דלאו מנחות דוקא קאמר אלא אף לחמי תודה בכלל, וכמו שהביא הר"ש בפירושו שם הך תוספתא [דאיתא נמי בפ"א דשקלים], ואף צמנחות משכחת לה שהביא חזיה מפירות שביעית וקמץ שלא מפירות שביעית, ומ"מ ג"ו נתמעט מלאכלה, והיינו כמש"כ דכל מסירה לרשות גבוה לא קרינן ביה לאכלה. — והא דלא ילפינן לחמי תודה מחלה כדפריך בצבורות י"ב צ"ל ולגמר מינה י"ל דלא ילפינן אלא מזה חיוצית שנוצמנה בשביעית כמו חלה וצבור, דלא אמרה חורה לבטל המזוה צכה"ג, אבל תודה שאינה מזוה חיוצית בפירות השביעית, א"ל למילף שדחיה שביעית, ולפי זה שתי הלחם באמת אפשר למילף מחלה אלא שאין צורך דאפשר למילף מעומר וכמש"ת.

ואף במעשר שני היה ראוי להיות כן, אלא שנחתך מגזירת הכתוב שאפשר להביא שלמים מדמי מעשר שני, ואין הכתוב מחדש שגם זה בכלל אכילה באכילת הדיוט, אלא גזירת הכתוב הוא שיש ייעוד נוסף למעשר שני דכמו שאפשר לאכלו צירושלם כך גם אפשר להקריבו שלמים, ובהקדשתו לשלמים כבר פקע ממנו קדושת מעשר (כמש"ת לקמן פ"ב א' ד"ה הקונה) לפי שכבר בא לתכלית מלותו בהקדשתו, ולאחר חידוש זה אינטריך קרא דושמחת למעט שאין מציאין עולות מדמי מעשר שני כמו שהביאו תו' פ"ב א'.

דהא בשביעית אף דבר שזנדצה אינו זא מן השביעית, דלא נתחדשה אפשרות הצאת קרבן מדמי שביעית כלל, ומסבירא פשיטא דאינו בכלל לאכלה. (שביעית ס"י ס"ק כ"ה).

שם ולא יציא מחיטי מעשר שני אלא ממעות מעשר שני, יתבאר להלן בגמ'.

גמ' האומר הרי עלי תודה בלא לחם וזבח בלא נסכים כו', א"ה, ע"י מש"כ לעיל מ"ה ב' זהא דבכבשי עזרת צעין קרא דהלחם מעבדן, ובתודה לא צעי קרא.

שם כופין אותו ומציא תודה ולחמה זבח ונסכים כו' באומר אילו הייתי יודע כו', נראה דאין הטעם בזה משום דגמר בלבו להציא קרבן כראוי, דהא לא גמר בלבו אלא מה שהוציא בשפתיו, אלא הטעם משום דכיון דהיה נודר כראוי, נמצא דמה שאמר בלא נסכים אינו סותר למה שאמר הרי עלי זבח, וכאלו אמר הרי עלי זבח בכל ענין, אלא שרצוני שלא להציא נסכים ושפיר נחייב בזבח ונסכים.

ובראיה דעכו"ס האומר הרי עלי זבח בלא נסכים, דחייב להציא, ואפילו אומר אילו הייתי יודע לא הייתי נודר, ואע"ג דבישראל כהאי גוונא פטור דנדר ופתחו עמו הוא כדאמרין הכא, שאני ישראל דהוא במצות נסכים, ולא יתכן שיציא זבח ולא יתחייב בנסכים, וכיון שלא רצה להתחייב בנסכים ממילא אין כאן נדר, משא"כ עכו"ס שאינו במצות נסכים, שפיר יכול להתחייב זבח בלא נסכים, ואפילו כשאומר אילו הייתי יודע שיש מצות נסכים בתורה אף שאני מצווה זה הייתי נודר גם נסכים, מ"מ לא נתחייב, דהא דמתחייבין לישראל הוא משום שנתחייב בזבח, וכיון שנתחייב בזבח ממילא נתחייב בנסכים מן הדין, או דנתחייב במנחה כדינה, כי ההיא דלקמן ק"ג א', אבל עכו"ס שאינו חייב בנסכים אף שראוי לו להציא, מ"מ אין לחייבו בהם צמה שאמר הרי עלי זבח בלא נסכים, ואפילו באמר סתם הרי עלי זבח, ואומר אילו הייתי יודע הייתי אומר זבח ונסכים, נמי נראה דלא נתחייב. (ע"ג ב').

שם אפילו מחיטין הלקוחות במעות מעשר שני לא יציא כו' מה שלמים אין מין מעשר כו', מפרש"י כת"י מצואר דר"ז ס"ל דנריך ליקח לכחלה את החטים לשם תודה, ועי"ז נקרא כאלו

הדם קאמר, [א"י משום שאוסרו במוחלט באכילה עד שעת זריקה, אבל לשון הירושלמי ל"מ כן, אלא משום שמא ישפך הדם, והוא ענין ממעט באכילתו שמציאו לידי אפשרות פסול], י"ל דהיינו במעשר שני שכבר נתחדש מגזירת הכתוב שאפשר להציא ממנו שלמים ותודה, וזוהי ס"ל לירושלמי דמה שנתמעט מלהציא מחיטי מעשר שני, הוא מטעם דכיון שיש כאן מיעוט באכילתו, הקפידה תורה יותר על חיטי מעשר שני מעל מעות מעשר שני, הא לאו הכי אין לחלק בין חיטי מעשר שני למעות מעשר שני, [ועי' להלן בגמ' נחפרש טעם החילוק בין חיטי מעשר שני למעות מעשר שני], אבל בלא חידוש התורה דמציאין שלמים ממעות מעשר שני אמנם אף לחמי תודה לא היו מציאין גם בלא טעמא דשמא ישפך הדם, אלא משום דקרבן ענין אחר הוא, [ולפי זה אפשר דבדיעבד אם הציא מחיטי מעשר שני יצא כיון שאינו אלא משום מיעוט באכילה ע"י צח"צ שביעית ס"י ס"ק כ"ד, אבל רהיטת סוגיין משמע דהוא לעיכובא וכמש"כ לקמן, וכן משמע דאף לר"ש אין מציאין מחיטי מעשר שני אע"ג דלא חייש למיעוט באכילתו, ויש לפרש דעיקר חידוש התורה דאפשר להציא שלמים ממעשר שני לא נאמר על חיטי מעשר שני, דלחדש קדושה נוספת על המעשר שני חמור טפי מאשר להחליפו על דבר שיתקדש גם בקדושה נוספת].

ולהאמור הא דאין מציאין חטאת העוף מדמי שביעית כדתנן פ"ח דשביעית מ"ח אין מציאין קיני וזיס וקיני וזיס כו', [ואף אם לקח לא נתחללו המעות וכמו במעשר שני ובעולת העוף, ובאלו הכי לא אשכחן שיאכל כנגדן משום שגרם למעט באכילה וכמש"כ צח"צ שביעית ס"י ס"ק כ"ד], אע"ג דחטאת העוף אין למזבח אלא דמה, היינו משום דאי אפשר להציא שום קרבן מדמי שביעית דקרבן אינו בכלל לאכלה, [ואפילו ר"ש דאית ליה זכחים ע"ה ב' מציאין קדשים לבית הפסול, מודה בזה], ואין צריך לפרש משום דדבר שבחובה אינו זא אלא מן החולין וכמו שפי' צח"צ"ט, או משום שאינו נאכל אלא לכהנים כמו שהזכיר הרמב"ם בפיה"מ פ"א דמעשר שני מ"ז. — ולמש"כ לא שייך להזכיר דדבר שבחובה אינו זא אלא מן החולין לענין שביעית, [אע"ג דמילפותא דפסח אפשר שיש ללמוד גם שביעית],

מזות אכילתן ע"י שיקדישם לתודה, ור' ירמיה פליג דכל הנקנה מכסף מעשר אף שהוא מין מעשר אין צו אלא קדושת המעות וכשם שיכול לקנותו לכתחלה לשם תודה, כך גם יכול להקדישו עכשיו, [ועי' מש"כ לעיל במתני'].

ובראה דאין חילוק לר"ז בין אם קונה החטים ממעות חטים של מעשר שני או ממעות יין של מעשר שני, לעולם כל שחזרה קדושת מעשר שני למין החייב במעשרות, ס"ל לר"ז דלמילתא קמייתא הדר, ולאז כל כמיניה לזמנא באפשרות אכילתו.

ובראה לדקדק מסוגיין דהלוקח בהמה לזבחי שלמים ממעות מעשר שני, הרי זכייטו וקדושת הבהמה באין כאחד, דאם איתא דזכייטו קודמת, א"כ אף הלוקח חטים בתחלה לתודה לא ליהני לר"ז, דמה לי אם הוקדשו למעשר שני רגע קודם ומה לי אם הוקדשו שעה קודם, סו"ס כבר קדמה קדושת מעשר שני בהם ואי אפשר להקדישם עכשיו לתודה לר"ז, אלא ודאי כל שלוקח מתחלה לתודה הרי זכייטו והקדשתו באין כאחד, ובאמת בכל קנין הנעשה מדין עבד כנעני הדין כן, שאין הנותן זוכה כלום, וכמו בקידושי אשה. — ולענין הלכה ודאי קיי"ל כר"נ ור"ח ור' ירמיה, וסמיכת לשון הרמב"ם בסופט"ז ממעה"ק נמי הכי מתפרש, דאם היה צריך שתהא תחלת לקיחת החטים לתודה היה מן הראוי לפרש, וסמכו כפירושו דכל שנלקח ממעות מעשר שני שפיר דמי בכל ענין.

בירושלמי מעשר שני פ"א ה"ב א"ל וכי הלוקח צר בהמה לשלמים [כגירסת הגר"א] לא חל מעשר שני על אימוריה כו' בלקיחתה פקעה ממנה קדושת מעשר, נראה דר"ל כמש"פ לעיל דבלקיחתה לשלמים פקע קדושת מעשר מאימוריה, וכעין דינא העור לחולין, ולגירסת הגר"א דאיכא בינייהו הקדישה שלמים, נמצא דלר"ז אף בשלמים אינו יכול להקדיש אלא אם כן לוקחה מתחלה לשלמים, אבל אם לקחה לבשר תאווה אינו יכול להקדישה לשלמים, וזה דלא כחלמודין דאמרינן דשלמים לאו מין מעשר הלכך שפיר דמי אף בשלא לקחן מתחלה לשלמים, וכפי משמעות הירושלמי קיימא כן למסקנא, דמדחנן ולא יציא מחיטי מעשר שני ש"מ דבעינן לטעמא

הקדיש את המעות וחשיב שלא ממין מעשר, [אבל אינו מקדיש את המעות לדמי לחמי תודה, דהא פלוגתא היא לקמן בשמעתין אם יכול להקדיש, וגם בסתמא לא מתפרשא מתני' הכי דמקדיש המעות], ואין חילוק כלל בין לוקח חלות ללוקח חטים דתרוייהו מין מעשר נינהו, ודלא כדמשמע בשטמ"ק.

ומבואר בסוגיין דהלוקח בהמה לבשר תאווה, מתפיסה לשלמים, דכיון דלאו מין מעשר היא, אין צורך שתהא תחלת לקיחתה לשלמים, ורק בחטים דמין מעשר נינהו צריך שתהא תחלת לקיחתה לתודה, דהא היינו דמחלקינן דשלמים לאו מין מעשר משא"כ חטים, ויש לדעת טעמא מאי, ומה לי אם הוא מין מעשר או לא, ומה מועיל לקיחה בתחלה.

ובראה דהנה עיקר הא דאיטריך קרא למישרי שלמים הוא משום דממעט ומצמצם אכילת המעשר שני, שהרי מקריב האימורים והבשר אינו נאכל אלא לשני ימים ולילה אחד ויכול לבוא לידי פגול נותר וטמא, וכן בלחמי תודה, ובנידון זה קיל טובא אם נלקח ממעות מעשר שני בתחלה לשם זה, דהא אשכחן שלוקחין בקר אגב עורו אפילו העור מרובה על הבשר, וכן מותר להחליף מאוכל המתקיים לאוכל שאינו מתקיים וכיו"צ שינויים אחרים, והיינו שלא צמצמה תורה והתירה כל סוגי אכילה ושתייה, ומתחלה כשקונה במעות המעשר חלה קדושת המעשר על אפשרות האכילה שצדצר הנקנה, והשתא שחידשה תורה שאפשר לקנות מכסף מעשר שני תודה ושלמים, פשיטא לן שאי אפשר לקחת חיטי מעשר שני לעשותם לחמי תודה, שאין זה מחליף מאוכל לאוכל, אלא הוא צא לזמנא את אפשרות אכילת המעשר שני הזה, ולא נתנה תורה רשות לצמצמו בזמן שמזותו עליו לאכלו בלי שום צמצום, וזה דין המשנה לכו"ע, ובהמה הנקנית ממעות מעשר שני לבשר תאווה, כו"ע מודים שיכול להתפיסה לזבחי שלמים דכיון דבהמה לאו צת מזות מעשר בעצמותה, ממילא מתחלת קנייתה אינתיקה לכל האפשרויות המותרות ואף שלמים בכלל, שאין היא חמורה מן המעות, אבל הלוקח חטים ממעות מעשר שני כיון דחטים מין מעשר נינהו ס"ל לר"ז דחזרו למזותן הראשונה וכאילו מעולם לא היו מעות, ואינו רשאי לזמנא

עצמם הקרבן מ"מ כל כמה דלא קדשי קדושת הגוף לא אלימי מדמי מעשר שני. (סע).

שם לאו למימרא דקני שלמים כו', יתכן לפרש דדוקא בלוקח לאכילה יצא העור לחולין, דאז עיקר לקיחתו הצער למזות מעשר שני והעור טפל וקנייתו בהכרח, אבל הלוקח שלא לאכילה אין סברא להטפיל את העור והרי העור והצער שוין ושמיהם עיקר המקח, וגם כיון שאין קנייתו לקיום מזות אכילה של המעשר שני אין לנו להקל בעדו בזה לומר שיצא העור לחולין, הלכך אי קני שלמים הרי לקיחתו שלא לאכילה אלא למכירה לזרבי שלמים, ולכך לא יצא העור לחולין, כלומר שאין העור טפל, וממילא לא הותר לקנותו מדמי מעשר ולא יצא דמי העור לחולין, ואף דלוקח בכסף מעשר אינו נפדה וא"כ אף אם יחלל קדושת דמי שלמים שבחיה אכתי יסאר זה קדושת מעשר שני ויטרוך לאכלה בקדושת מעשר שני, מ"מ כיון שלקיחתו לדמי שלמים היא אין זו לקיחה לאכילה ואין העור טפל, אבל אי לא קני שלמים ס"ד דחשיבא לקיחה לאכילה ממש כיון שמחשבתו לשלמים לא נתקיימה כלל, והרי זה כלוקח חיה לצער תאזר דתנן בהדיא בפ"ק דמעשר שני דיצא העור לחולין, ומשני דאף דלא קני שלמים מ"מ כיון שלקיחתו לשלמים הרי אין זו לקיחה לאכילה, וכלוקח שור לחרישה דמי, דאף שיכול לשנותו לאכילה מ"מ לא יצא דמי העור לחולין, דבלקיחה שלא לאכילה לא חשיב העור טפל, ולא הותר לקנותו מדמי מעשר, אבל הראשונים ז"ל לא פירשו כן, ובאמת כלשון הגמ' ומאי לא יצא העור לחולין ה"ק אינו בתורת לצאת העור לחולין משמע דהשתא מפרשין טעמא אחרינא דהא דלא יצא העור לחולין, ואינו ענין למאי דס"ד אי קני שלמים, ואילו למש"כ צין לס"ד וצין למסקנא טעמא משום דבלקיחה שלא לאכילה אין העור טפל, אלא דלמסקנא אף באין מתקיימת מחשבתו כלל, ולס"ד במתקיימת במקצת להנריך פדיון.

ומפרש"י (כת"י) נראה דלס"ד נתפס העור לשלמים ולא יצא לחולין מחמת קדושת שלמים, ונריך לומר לפמש"כ בחו"צ שביעית ס"י סק"א דאין עור נתפס למעשר שני כלל, דיצא העור לחולין מקדושת מעשר שני והתפסו לשלמים, והצער יש בו גם קדושת מעשר שני וגם קדושת שלמים, ואף שאין קנייתו לאכילה מ"מ יצא העור

דבלקיחתה פקע ממנה קדושת מעשר, וסבירא ליה לירושלמי דאף מחיטים הלוקחות ממעות מעשר שני לא יצא. (שביעית ס"י ס"ק ט"ו).

פ"ב א' לאפוקי חטין הלוקחות ממעות מעשר שני דמין מעשר נינהו, נראה דילפותא גמורה היא, ומדאוריתא לא חייל ואפילו דדיעבד לא קדשו, וכן בחיטי מעשר שני לדידן נמי אף דדיעבד לא קדשו. (סע).

שם אר"א המתפס מעות מעשר שני לשלמים כו' דלא אלימא קדושת השלמים למיחל אקדושת מעשר שני, בהמת מעשר שני לכו"ע יכול להתפסה לשלמים, וכמש"כ לעיל, ואין הטעם משום דקדושת הגוף שאני, דהא אף חטים הלוקחות ממעות מעשר שני יכול להתפסן לתודה לר"נ ור"ח ור' ירמיה, אף דבהתפסתן אינם מתקדשים אלא קדושת דמים ויש להם פדיון כדאמר לקמן ק' ב', אלא הטעם דכיון דהם עצמם משמשים לקרבן, הרי בכלל מה שהתירה תורה להציאן מכסף מעשר, גם שאפשר להקדישן, ודוקא במעות שבעצמותן אינם יכולים לשמש לקרבן, ורואה להתפס בהן קדושת דמים שיתחייב לקנות בדמיהם לשלמים, קדושה זו לא נתנה תורה רשות להקדיש למ"ד מעשר שני ממון גבוה, ולשון דלא אלימא קדושת השלמים למיחל אקדושת מעשר שני, היינו משום דקדושת הגוף הרי חייל, לכך אמרינן דקדושת דמים לא אלימא לחול, ועיקר הטעם דלא נתנה תורה רשות להתפס במעשר שני קדושות נוספות, ורק מה שחידשה תורה דאפשר להציא שלמים ממעות מעשר שני, ובכלל זה גם שבהמת מעשר שני אפשר להקדישה לשלמים, דהקדשה חלק ממזוזה, משא"כ דמי שלמים.

בירושלמי פ"ג דמעשר שני ה"ב אמרינן דהלוקח שלמים ממעות מעשר שני פקע ממנו קדושת מעשר שני, וכן פסק הרמב"ם בפ"ז מה' מעשר שני ה"ח, ונראה דהיינו דוקא שלמים דקדושת הגוף נינהו, אבל הלוקח חטים לתודתו ממעות מעשר שני לא פקע מהם קדושת מעשר, דכיון דצני פדיון הם אין סברא שיפקיעו קדושת מעשר, ולא עדיפי מדמי מעשר שני לר"י שאם התפסן לשלמים מוסיף שני חומשין, אלמא דלא פקע מנייהו קדושת מעשר, ואף שהחטים הם

אבל צירושלמי פ"ק דמעשר שני משמע דלס"ד
הוי מפרשי דלא יאכל לחולין מקדושת שלמים
ואף צהמה לבשר תאווה הוי ס"ד דנחפסת לשלמים
מעצמה, [וכדין מתפס תמימים לצדק הבית, ה"נ
במתפס תמימים למעשר שני], ולא יאכל לחולין
מקדושת שלמים, ומסיק דלא קנה מעשר כלל
ויחזרו דמים למקומם, ולפי זה משמע דגם צחיה
לזבחי שלמים לא קנה מעשר כלל, והרי הדמים
קדושים ציד המוכר, וטעמא דכיון שקנה דבר
שאינו ראוי לא חל המקח כלל, ואפשר דר"א
לשיטתיה דאפשר להתפס מעשר שני לשלמים ולכן
קנייתו לצורך זבחי שלמים ראוייה לחול, אבל אין
הדבר כהוגן שאין ראוי לקנות ממעשר שני דבר
שלא יוכל להשתמש בו אלא לאחר שיחללו, ולכן
לא קנה מעשר, אבל אם אי אפשר להתפס מעשר
שני לשלמים הוי מחשבתו פטומי מילי בעלמא
וחשיב קניית חיה לבשר תאווה וקנה מעשר, ולפי
פירוש זה א"ש טובא לשון הגמ' אינו בתורת נזאת
העור לחולין, שהרי צאמת העור והחיה והצהמה
חולין, אלא דמתני' קאמרה שאין כאן תורת יציאת
עור לחולין כיון שלא קנה מעשר כלל, וכן בקוה
שור לחרישה לא קנה מעשר כלל, [ואף שיכול
לשוחטו מ"מ כיון דסתם צנ"א אין קונים אותו
אלא לחרישה דדמי שור הראוי לחרישה הם ציור
כדאמר צ"ק מ"ו א', הרי מחשבתו ניכרת צמעשו
ולכן לא קנה מעשר], וכן פירש הרע"ב כפירוש
הירושלמי.

ברם יש לעי' כיון דלא קנה מעשר א"כ החיה
חולין צידו וכי מקדישה לדמי שלמים
תיקדוש, ורהיטת הדברים דאי לא קנה מעשר הרי
הכל חולין צידו, ודומיא דצהמה לבשר תאווה, דהא
כהדדי מנינהו, ואין לומר דכיון דמעיקר הדין יחזרו
דמים למקומם אינו צעלים להתפס, דהא צלקת
והציא קיני זבים משמע דהקרצן כשר, והתם נמי
אינס נתפסים למעשר וכמש"כ בחו"ב שציעית ס"י
סק"ד, הרי דחל ההקדש, וי"ל דהכא לא ניחא ליה
ללוקח שיתקיים המקח כיון שיתחייב לכול כנגדו,
וכדאמרינן בקדושין נ"ו דקנס הוא ללוקח אם
יתקיים המקח וינטרף לכול כנגדו, ודוקא צקיני
זבים שאם לא יתקיים המקח ינטרף להציא אחר,
בזה ניחא ליה לקיים המקח, ולפי זה אם אמר
בהדיא שרואה לקיים המקח ויחלל כנגדן צאמת

לחולין מקדושת מעשר שני, ועוד שהרי ע"כ יאכל
הבשר בקדושת מעשר שני שהרי לקוח צכסף מעשר
אינו נפדה, ודחינן דלא קנה שלמים אבל מעשר
שני קנה ולא יאכל העור לחולין לפי שאין דרך מקח
צכך, ר"ל שלא עשה כהוגן שאין קונין חיה לזבחי
שלמים, ויש לפרש כעין סברא שכתבנו לעיל
דבלקחתה שלא לאכילה לא חשיב העור כטפל,
ולמש"כ בחו"ב שם היינו שלא יאכל דמי העור
לחולין, אבל לשון רש"י משמע דהעור עצמו נתפס
למעשר שני, וי"ע. — לשון הר"ש צ"ק דמעשר
שני כפרש"י.

הא דצהמה לבשר תאווה לא יאכל העור לחולין
משמע צפרש"י דאף לס"ד הוא משום שאין
דרך מקח צכך, ומשום קדושת מעשר שני קאמר,
ולפי זה למ"ד דאפשר להתפס מעשר שני לשלמים,
קיימא במסקנא דחיה לזבחי שלמים לא יאכל העור
לחולין מקדושת שלמים, והא דצהמה לבשר תאווה
לא יאכל לחולין היינו מקדושת מעשר שני, והא
דכללינהו תנא צריך לומר משום רישא דקחני דינא
דחיה לבשר תאווה וצהמה לזבחי שלמים, אבל אפשר
דלמאי דמסיק דחיה לזבחי שלמים אין דרך מקח
צכך ולא יאכל העור לחולין מחמת קדושת מעשר
שני, דאף למ"ד דאפשר להתפס מעשר שני
לשלמים קיים דין זה, וממילא לא יאכל העור לחולין
מחמת קדושת מעשר שני בין צחיה לזבחי שלמים
ובין צהמה לבשר תאווה, אלא דאף מקדושת
שלמים לא יאכל לחולין צחיה לזבחי שלמים, אבל
מתני' יש לפרש בהלכות מעשר שני, וכל שכן דניחא
למש"כ דלא יאכל העור לחולין היינו דמי העור
דלפי זה לא איירי מתני' כלל צדין שלמים, ורק
אשמועינן דלא יאכל דמי העור לחולין מקדושת
מעשר שני בין צחיה ובין צהמה.

לשון הגמ' אינו בתורת נזאת העור לחולין,
פרש"י ותו' דה"ק אינו בתורת שלמים
לנזאת העור לחולין, ור"ל שאין חיה קריבה שלמים,
והא דקאמר מ"ט היינו מ"ט לא יאכל לחולין
מקדושת מעשר שני, ולא נתפרש לפי זה מה
הוצרכו בכלל להזכיר הא דאינו בתורת שלמים, ולא
הו"ל לגמ' למימר אלא דלא קנה שלמים, ולא יאכל
לחולין מקדושת מעשר שני דהוי כלוקח שור
לחרישה, [ובתו' משמע דהוי גרסי בגמרא אינו
בתורת שלמים].

קדשו לדמי שלמים, א"נ לאו זרזונו תליא מילתא והתם משום תקנת המזבח יש לקיים המקח, א"נ התם בצרכי המוכר, וכמשנ"ת בחו"ב שם, ועי' שם סק"ו.

וברמב"ם פ"ו מה' מעשר שני הי"ח כתב לשון זה לקח חיה לזבחי שלמים ובהמה לבשר תאווה הר"ז כמי שקנה שור לחרישה ולא קנה שלמים, ואין לדברים פירוש דמהיכי תיתי שהלוקח בהמה לבשר תאווה יהיה שלמים, ואם משום הא דאמרינן בירושלמי דהוי ס"ד שיתפס לשלמים על כרחו, א"כ מה זה שקיים הר"ז כמי שקנה שור לחרישה, אטו בשור לחרישה הדין יותר פשוט, ועוד דעיקר דין המשנה דלא יאכל העור לחולין לא הזכירו רבנו, לכך מטין הדברים שיש כאן ט"ס וז"ל ולא קנה מעשר, וזוה מיושב הכל, ופסק רבנו כהירושלמי ומפרש כן גם כונת סוגיין במנחות, והוא ממש העתק המשנה דאינה בתורת לזאת העור לחולין כיון דלא קנה מעשר, וזוה בשור לחרישה הדין יותר פשוט מבהמה לבשר תאווה. — מש"כ הרמב"ם בפ"ה מה' בכורות דבהמת מעשר שני חייבת בצכורה, ורהיטת דבריו דבהמה קדושה בקדושת מעשר שני ודלא כמ"ש הפ"מ בירושלמי מעשר שני פ"א ה"ב, היינו קודם תקנה, וטעמו לא נתפרש וכמשה"ק ברי"ט אלגזי בשם הרי"ק. — זהו דפסק הרמב"ם דהמתפס מעשר שני לשלמים לא קנה שלמים טעמיה פשוט כיון דרצו ור' אלעזר ור' אמי פליגי אר' יוחנן במנחות שם, הלכה כוותיהו, דרבים נינהו, וזכ"ש סירילאו נתקשה בזה, ולא הזכיר דרצו נמי דאמר התם לא קנה שלמים סבר הכי. (שביעית ס"י סק"ב).

הקדמה בהמה לשלמים ממעות מעשר שני פקע ממנה קדושת מעשר שני, ואם הוממה וזא לפדותה אינו מוסיף חומש אלא אחד מדין שלמים ולא מדין מעשר שני, כן פסק הרמב"ם בפ"ו מהלכות מעשר שני הי"ח והסכים עמו הראב"ד, אצל המתפס דמי מעשר שני לשלמים לר' יהודה דחייל, מצואר בסוגיין דמוסיף שני חומשין אחד משום מעשר שני ואחד משום שלמים, ומצואר דלא פקע מעשר שני, ונראה דאף לר"מ למ"ד דאפשר להתפס דמי מעשר שני לשלמים מ"מ לא פקע מעשר, ודוקא קדושת הגוף אלימא לאפקועי קדושת מעשר, ואף ש"ל

דדוקא לר"מ פקע קדושת מעשר כשהוקדש לשלמים, ומשום דממון גבוה שנתנה תורה רשות להקדישו לקרבן, חשיבא הקדשתו גמר מלכותו, אצל ממון הדיוט אין הקדשתו מפקעת מלכות המעשר, ולפי זה אפשר דלר"מ אף דמי שלמים מפקיע קדושת מעשר, ודוקא לר"י מוסיף ז' חומשין, אין נראה כן, אלא אף לר"מ יש לחלק בין קדושת דמים לקדושת הגוף.

שאל בני י"ד נ"י זהו דתנן סוף"ק דמעשר שני אין מביאין קיני זצין כו' ואם הביא יאכל כנגדן, וכי"ז משכח"ל שהביא למ"ד לא קנה שלמים, ואין לומר דבאמת לא חלה הקדשתו והביא חולין בעזרה, דבכה"ג הו"ל מוסיף מעשר שני ולא מצינו יאכל כנגדן במאבד סתם ורק בנהנה אמרינן כן, וסברא פשוטה היא לחלק, דאיבוד לאו אורח ארעא וליכא למיחש ליה, ובאמת אף למ"ד קנה שלמים יש לשאול כן, דדוקא שלמים קנה כדאמרינן הכא משום שהרי חידשה תורה דמעשר שני קרב שלמים, אצל חטאת ועולה לכו"ע לר"מ לא קנה, וגם בלאו ה"ט א"א לומר שנתקדשו בקדושת מעשר ועלו לחובתן, דהא דכל דבר שצחוזה אינו בא אלא מן החולין נראה דלעיוכזא הוא, וכן לשון אינו בא אלא, הוא לשון לעיוכזא כמש"כ תו' לקמן פ"ג ז' ד"ה מתני', ונראה דל"ק דכה"ג שלקח מדמי מעשר בהמה לחטאת לא קנה מעשר, וקנה חטאת, לא מביעיא למש"כ לעיל בשם הירושלמי דבשור לחרישה נמי לא קנה מעשר, פשיטא דכש"כ בשור לחטאת דלא קנה מעשר, אלא אף לפרש"י שם דקנה מעשר, היינו דוקא בשור לחרישה שיכול לשנותו למזותו אלא שאין דעתו לכך, ואמרינן דתפס מעשר דבר הראוי למזותו, אצל הלוקח שור לחטאת שעם קנייתו יש לחול עליו שם חטאת, לא יתכן שיקנה מעשר, הלכך הו"ל צדין לקח עצדים וקרקעות דיאכל כנגדן, דהמעות קדושות ציד המוכר, ועי' לעיל. (שביעית ס"י סק"ד).

בירושלמי שקלים פ"ב ה"ז מתני' השוקל שקלו כו' ממעשר שני ומדמי שביעית יאכל כנגדן ובגמ' שם כל שהוא קודש אין קדושה חלה עליו כי"ז הוא עושה מציא סלע של חולין ואומר מעות מעשר שני בכל מקום שהן יהו מחוללין על סלע זו ואותו סלע נתפס למעשר שני והשאר נעשו שקלים, לרבי מאיר דמעשר שני ממון גבוה

ברמז"ס פ"ז ממעשר שני הי"ח, ועוד איך שורפין האימורים הרי מעשר שני לא ניתן אלא לאכילה, אלא שזה חידוש התורה, שיש למעשר שני גם ייעוד להיות נהפך לקרבן שלמים, וכ"ז כשהשלמים נדבה, שזהו ייעודן, והרי המעשר שני עצמו נעשה הקרבן, אבל בקרבן חובה אין לנו מניין לומר שהאדם שליט במעשר שני לעשות מהם כרצונו בקרבנות, וגם אין הקרבן מתיחס כולו לבעליו לחובתו כיון דכח של מעשר שני מעורב בו, וכאילו שהמעשר שני הקדישו. (חגיגה ח' א' מתוה"ד).

שם מה פסח דבר שצחובה ואין צא אלא מן החולין, הך דרשא לכאורה לא מתפרשא אלא לענין מעשר ולא לנדריים ונדבות, דנדריים ונדבות גם בפסח הוו שייכי דענין קרבנות היה קודם מתן תורה, אלא אם כן נימא דלא היה קדוש קודם הקרבה, והיה אפשר לשנותו, ועי' מש"כ בזה מרן זללה"ה באו"ח סי' קכ"ט, ומה"ט לא שייך לתרץ קושית תו' בחגיגה ח' א' ד"ה אמאי למאי צריך קרא בעולת העוף שאינה צאה אלא מן החולין דהא בלא"ה א"א להציא עולה מן המעשר, דאינטרין לומר שאינה צאה מנדריים ונדבות, דלהא נמי לא אינטרין קרא, דלא שייך כלל להוסיף בקרבן אף לא ייחוד לחובתו. (חגיגה ח' א' מתוה"ד).

שם אף כל דבר שצחובה אין צא אלא מן החולין, א"ה, עי' מש"כ בבינה י"ט ב' באמר הריני מזיר ע"מ שאגלה ממעות מעשר שני, ובאמר הריני מזיר ע"מ שאגלה על מאה שלמים אם יכול להציא הנוספים מן המעשר.

שם ונסכים בכל מקום לא יציאו אלא מן החולין, רש"י פירש צין באמר עלי ובין באמר זו, א"נ אף באמר מן המעשר, והעיקר נראה דהכונה שאפילו בלא טעמא דדבר שצחובה אינו צא אלא מן החולין, נמי לא יבואו אלא מן החולין, ואית דגרסי מכל מקום והיא היא, ונמצא מפורש במשנה דנסכים אינם באים מן המעשר משום דבעינן אכילה שיש בה שמחה וכמש"כ תו'.

ויש לעי' מ"ש נסכים דכולן כליל, הרי אף מנחה הנאכלת אין מציאין מן המעשר ואפילו מנחת נדבה וכדתיניא בתוספתא פ"א וכו"ה בתו' זבחים נ' א' ד"ה אם, [ורק נתקשו מנלן, ונראה דאף אם יציא מקצתה מן החולין ויקמוץ מן החולין נמי אין מציאין אע"פ שכולה לאכילה, והטעם נראה

י"ל דאמנם אין קדושת שקלים חלה עליו, עי' מנחות פ"ב א' דס"ל לר' אלעזר דאף לשלמים אינו יכול להתפיסו, אבל לר"י דמעשר שני ממון הדיוט הוא, שפיר י"ל דיכול להתפיסו לשקלים, וכן צמעות שביעית לכו"ע, ועיין ערכין כ"ט א' בהך דרשא דאך זכור וגו' לא יקדיש וגו', דמקדישו הקדש עליו ואינו מקדישו הקדש מוצת, ולפי זה שמא גם סלע של מעשר שני יכול להקדישו הקדש עליו, אף לר"מ, דגם זכור קיי"ל דקדשים קלים לאו ממון בעלים נינהו, ושמא מהא דקתני יאכל כנגדן, והיינו חילול כדמפרשין, ומתפרש דעל ידי החילול יא' ידי חובת שקלים, דעם החילול מתקדשים לשקלים, וכדקאמר דנעשו שקלים, לכאורה משמע דחלה עליו קדושת שקלים, דאם לא הוקדש כלל, לכאורה גם כשחיללו אינו דין שיתקדש עד שיחזור ויקדישו, דלא משמע דלר' אלעזר צמעות שם תחול קדושת שלמים על הדמים כשיחללם], ולפי זה יש לפרש הא דקאמר דכל שהוא קודש אין קדושה חלה עליו, דר"ל לבטל קדושתו הראשונה, וכעין דאמרינן בערכין שם דאינו מקדישו הקדש מוצת, אבל קדושת שקלים חלה עליו על קדושת מעשר שני, ודומיא דשביעית, ומיהו י"ל דגם דמי שביעית אינם נתפסים לשקלים, דכיון דכל זמן שלא חיללם אינם ראויים לשקלים, הרי אין קדושת שקלים נתפסת, וכל שכן מעשר שני אף לר' יהודה דממון הדיוט הוא, ואמנם כשיחללם צריך שיחזור ויקדישם, ואם הם תחת ידו הרי הוא נותנם לשופר וזה הקדשן, ואם כבר נתנם לשופר, [וסתמא הכי מתפרש דסתם יאכל כנגדן מתפרש על דבר שחון לרשותו, וכן מבואר בלשון הירושלמי מעות מעשר שני בכל מקום שהן], אמנם יחזור ויקדישם לאחר החילול, א"נ בלבו ובלב כל אדם שמחללן כדי שישימשו לשקלים, שהרי הם מעורבים צין השקלים, וסגי בהכי, וז"ע בכ"ז. (שקלים ס"ב סק"ה).

מתני' מניין לאומר הרי עלי תודה כו', טעמא דדבר שצחובה אינו צא אלא מן החולין הוא משום דעיקר הדבר דאפשר להציא קרבן ממעות מעשר שני, חידוש הוא, דהא מעשר שני ממון גבוה הוא, ואיך נעשה האדם בעלים על הקרבן, ועוד איך פקע קדושת מעשר שני, שהבהמה אינה נתפסת בקדושת מעשר שני כמבואר

ונתחדשה כאן הלכה דמין במינו אינו בטל בשיעור
שאלם היה אינו מינו היה נותן טעם.

שם מה חטאת אינה צאה אלא מן החולין כו'
משלו ולא משל מעשר, לכאורה מהא דילפינן
דמציאין שלמים ממעשר אין ללמוד מזה לחטאת,
דשאני שלמים שנאכלין לכל אדם בכל העיר משא"כ
חטאת, והרי הוא ממעט באכילת המעשר, וע"כ
נ"ל דהוי ס"ד למילף חטאת משלמים בהיקישא
דזאת התורה ואין משיצין על ההיקש, ולכך
איצטריך אשר לו, ודברשא דאשר לו נלמד גם
הטעם משום שצא חובה דמשמע שצריך שיצא
משלו ולא משל מעשר, ולא משום דמעשר אינו
רשאי לעשותו חטאת, וכיון שכן תו ילפינן מהיקישא
דזאת התורה דאף שלמים חובה אינם צאים אלא
מן החולין, והשתא יש לדון אם יילף מנחת נדבה
משלמים בהיקישא דזאת התורה, דמסבירא אין
למילף ק"ק משלמים כיון שאין נאכלים לכל אדם
בכל העיר, וכבר כתבו תו' זצח"ס נ' א' דמהיקישא
ליכא למילף אלא מידי דוהג בכל הנזכרים
בהיקישא, וכיון דבחטאת ואשם לא משכחת לה
נדבה תו גם למנחה ליכא למילף, וכיון דליכא
למילף קס דינא דאין מנחת נדבה צאה מן המעשר
וכדפשיטא להו לתו' שם. (הערות).

כל קרבנות הציבור

פ"ג ב' מתני' כל קרבנות הציבור והיחיד באין
מן הארץ כו', צפרה פ"צ מ"א ר"א
אומר אינה נלקחת מן העכו"ם וחכמים מכשירין
ולא זו בלבד אלא כל קרבנות הציבור והיחיד באין
מהארץ ומחו"ל כו', ע"כ לפרש דבכלל הא דבאין
מחו"ל היינו גם דנלקחין מן העכו"ם דאם לא כן
אינו ענין לרישא ומה שייך ולא זו בלבד, ולפי זה
יש לפרש דלא זו בלבד שהעכו"ם חושש להפסד
מרובה דפרה, אלא אפי' בשאר קרבנות שהפסדו
מועט נמי לא חיישינן לרביעה, ובתוספתא דמנחות
רפ"ט איתא כל קרבנות הציבור והיחיד באין מארץ
ומחו"ל אפי' מבין העכו"ם כו', ובע"ז כ"ג א' א'
איתא דקתני בסיפא דמתני' וכן היה ר"א פוסל
בכל הקרבנות כולן, והיינו דמהא דקתני בדברי
חכמים ולא זו בלבד כו' מצוה דלר"א גם אלו
אין נלקחין מן העכו"ם, ולפי זה יש קצת משמעות
במתני' דהעומר ושמי הלחם אינם באין משל

כמש"כ לעיל דכל קרבן אינו בכלל לאכלה, וכל הני
דממעטין הוא משום דס"ד לרבותן מקראי, אצל
לבתר שנתמעטו עולות וחטאת ודדמי להו, תו
הדרינן לסבירא דכל קרבן לאו לאכלה הוא, ורק
שלמים ותודה נתרצו שהם הייעוד של המעשר שני,
ולאו דחשיצי לאכלה, אלא דפקעה קדושת מעשר
שני כשהוקדשו לשלמים, עי"ש, וי"ל דנסכים
איצטריכא ליה דס"ד דהם בכלל מצות שלמים, וכיון
שהחיר הכתוב שלמים, ובכלל זה גם האימורים
דלגזוה סלקי, ה"ה נסכים שהם חובת הקרבן, ועוד
שהרי מעשר שני ממון גבוה, והוא נהפך לשלמים,
והר"ז שלמים של ממון גבוה, ואין לחייב את
ההדיוט להביא נסכיו, לכך אשמועינן דאפילו נסכי
שלמים אין באין מן המעשר. (ס"י סק"ה).

תוד"ה אינו ומיהו הא יש לדחות כו', א"ה, עי'
מש"כ בחו"צ שביעית ס"י סק"א אס
העור והקנקן היה זהם קדושת מעשר שני ויצאו
לחולין, או דמעיקרא לא נתפסו.

תוד"ה להקיש עופות ומנחות ולחמי תודה מנלן,
נ"ע דהא בלא קרא לית לן לחדש דאפשר
להביא קרבן ממעשר שני, ולאחר שלמדנו מקרא
דשלמים אפשר להביא ולמדנו דדוקא נדבה ולא
נדר, מהיכי תיתי נלמוד לקרבנות אחרים דאף נדר
אפשר להביא.

ובממה שהזכירו מנחות משמע דס"ל דמנחת נדבה
צאה ממעשר שני, ורק חובה קשיא להו,
וכן משמע ממש"כ בסמוך דנסכים ה"ט שאינם
צאים ממעשר שני משום דכולה כליל, משמע הא
מנחה הנאכלת מציאין, [ומן המשנה עצמה דקתני
והנסכים בכל מקום לא יציאו אלא מן החולין אין
לדייק דדוקא נסכים הא שאר מנחה צאה, די"ל
דנסכים איצטריכא ליה סד"א דכאימורין דשלמים
חשיצי כיון שהמציא שלמים חייב בנסכים, קמ"ל],
אצל בזבחים נ' א' בתוד"ה אס פשיטא להו דאף
מנחת נדבה אינה צאה מן המעשר, וכן הדברים
נראין וכמשי"ת לקמן פ"ג א', וכ"ה בתוספתא
פ"ח דמנחות ופ"א דמעילה, ועי' לעיל. (הערות).

פ"ג א' משום דרכיכא בלעה כו' אגב דשמן
קדיר כו', א"ה, עי' מש"כ בחו"צ
פסחים ס"ט ס"ק י"ט דפשיטא דקרא מיירי במין
במינו במנחה שנגעה במנחה ובשר שנגע בצפר,

לכחמלה אין מציאין מהן דהוי בית השלחין ושמה
 אף גריעי מצית השלחין ללאו זמן מטר הוא כלל,
 אבל בשביעית דגלי רחמנא לדורותיכם, נפרש דהיינו
 שזרע אחר העומר דששית ונשדל לגדלם ושיציאו
 שליש קודם ראש השנה שלא יהיו צקדושת שביעית,
 ונציא העומר מהם, ואע"ג דאינם משזחים, מ"מ
 כיון דלא אפשר שפיר יש להציא מהם, ועל זה
 הוא דבעינן לאשכחי טעמא למה לא נפרש כן הא
 לדורותיכם, ואמר ר"ח משום דבעינן כרמל
 תקריב, ויש לן לפרש דאף לדורותיכם יש להקריב
 כרמל, דאע"ג דאין כרמל מעבד כדחנן ע"א א'
 לא מנא לא יציא מן היבש, מ"מ לית לן לפרושי
 דקרא לדורותיכם מתפרש שלא להקריב כרמל,
 והלכך אי אפשר להציא מדאשתקד, וכן אר"י
 דכרמל תקריב, ומתפרשא הא דאיתמר פלוגתא
 דר"י ור"א כההיא דירושלמי דהשרישו לאחר
 העומר, [ושם פליגי אליבא דר"א], ור"א אמר דלא
 חשיב ראשית קצירכם, וג"ז אינו אלא לכחמלה,
 ומ"מ לא משמע לאוקמי לדורותיכם דלא יהא
 ראשית, [אע"ג דבית השלחין לא איכפת לן, היינו
 משום שלא נתפרש בקרא דהדיא, ושפיר י"ל
 דבשביעית לא מייחנן מוצחר, אבל ראשית וכרמל
 דכחיצי דהדיא, יש לפרש לדורותיכם נמי עלייהו
 קאין], וע"ז פרכין דחזינן דכל שכר הקריבו משנה
 זו חו לא חשיבי צכורים, ולענין צכורים אית לן
 למיזל כשנות עולם וכל שהציאו שליש קודם ר"ה
 הרי הם חד עם תצואה שנפרשה קודם העומר,
 ולא שייך לחשבן כצכורים לשנה הבאה, כיון שכר
 הקריבו הרבה משנתן, וצכורים מעבדין דיעבד,
 כמ"ש תו' דשנה עליהם הכתוב, והלכך הוי תיובתא
 דר"ח ור"י ור"א דכולהו לא פסלי להו דיעבד,
 אלא לכחמלה, [והא דלעיל פ"ג ב' לא פרכין לתנא
 דמכשיר מן הישן, והכתיב צכורים, משום דהא
 טעמיה דתקריב ותציאו ריבויא הוא, וצכורים שמה
 דמנחה הוא ולא מייתר לדרשא כמו ראשית
 וחדשה], ולפי זה נראה לגרוס צירושלמי חלה שם
 עבר והציא על דעתהון דחצרייא כשר ע"ד דר"ז
 פסול, דר"ז יליף מצכורים, והו"ל שנה עליו הכתוב
 ומעבד, אבל ע"ד דחצרייא דילפי מראשית אינו
 אלא למנחה וכדאמרין לעיל פ"ג ב'.

ולפמש"פ דסוגיין אזלא כהירושלמי דחלה, נריך
 לומר דהא דאמרין לעיל ס"ח ב' דאי

עכו"ם דהא התנא כייל של עכו"ם דהדי חו"ל
 וקתני דעומר ושתי הלחם אינם צאים אלא מן
 הארץ, וזה כפשטא דגמ' ר"ה י"ג א' דקצירכם
 אמר רחמנא ולא של נכרי, וכן נקט השאג"א דדיני
 חדש ס"ג, אבל מרן זללה"ה צורעים ליקוטים ס"י
 סק"ג פירש דלא צא למעט אלא של נכרים קודם
 ירושה ושיצה, וז"ע. (פרה ס"א סק"ה).

שם חוץ מן העומר כו' ומן הארץ, לפי מש"כ
 רש"י סנהדרין י"א ב' עומר צא מעבר
 הירדן, ועל כרחק דארץ אינו ממעט עבר הירדן.
 (צכורים ס"א סק"ח ממוה"ד).

גמ' והכתיב ראשית למנחה, ע"י מש"כ בזה לקמן
 פ"ד א' ד"ה והנה.

פ"ד א' לאכלה ולא לשריפה, ע"י מש"כ בזה
 לעיל פ"א ב' ד"ה והא.

שם א"ל ומי קאמינא חנא תיבטל ליתתי מדאשתקד
 צעינא כרמל כו' איתמר ר"א כרמל תקריב
 כו', איכא למידק טובא חדא דמאי פריך ליתתי
 מדאשתקד הא מתניחין תנן דאין צאין אלא מן
 החדש ולעיכובא כמש"כ תו' לעיל כדמוכחא סוגיא,
 ואין נראה לומר דפריך דנימא לדורותיכם גלי
 להכשיר בשביעית מן הישן, דטפי עדיף למידרש
 מלדורותיכם להחיר הקטרת הקומץ, מלחדש מנחה
 דפסולה בכל השנים, ועו"ק דמאי שנה דנקט
 אשתקד ולא נקט מן הישן וכדלעיל בסוגיין, ועו"ק
 דלעיל הוי פשוט לסוגיא דגמ' דמן הישן פסול
 משום ראשית ומשום חדשה, והכא מחדשין דרשא
 חדשה דכרמל, ועו"ק דצמאי פליגי ר"י ור"א הא
 דרשא דתרוייהו קושטא הוא, ועו"ק מאי מסקינן
 להו בתיובתא מדרשא דצכורים, הא ודאי דרשא
 דידהו נמי קושטא הוא, דראשית קצירך לאו סוף
 קצירך הוא, וכן כרמל תקריב נמי פשטיה דקרא
 הוא, ולא הו"ל אלא ותנא מיייתי ליה מהכא.

והנה צירושלמי חלה פ"א סוף ה"א אמרינן
 דתצואה שנפרשה לאחר העומר והציאה
 שליש קודם ראש השנה אין מציאין עומר ממנה
 אם משום דחשיב סוף קצירך אם משום דלא חשיב
 צכורים ופליגי התם אמוראי בזה, ולפי זה יתכן
 לפרש דהא דפריך דלייתי מדאשתקד היינו מהני
 דהשרישו לאחר העומר, דהני דהשרישו קודם
 לעומר היינו מתני' דפסול מן הישן, אבל הני
 דהשרישו לאחר העומר אינם צדין ישן, ונהי

אחא לדורותיכם לאורי דמני מייתי מן הארץ.
(צבורים ס"ד סק"ח).

תוד"ה רחמנא וניחא נמי שתי הלחם כו', עי' מש"כ בדצריהם לעיל פ"צ א' ד"ה והא.

פ"ד ב' חדשה של שעורים כו', צפרש"י כת"י
 פי' דחדשה של שעורים היינו לאסור
 קודם העומר שהוא של שעורים, ולכאורה קשה
 אמאי איצטרריך קרא להכי תיפ"ל משום ממשקה
 ישראל, ועי' מש"כ בזה לעיל ס"ח צ' ד"ה
 וצפרש"י.

שם מנין שמהא קודמת לנסכים כו', א"ה, עי'
מש"כ לעיל ס"ח ז' דדין נסכי יין ושמן מן
החדש לפני העומר, ואם שייך בהם דין האיר
המזרח מתיר.

שם ר"ל אמר אם הציא קדש נעשה ככחוש בקדשים, א"ה, ראיתי להעתיק כאן מש"כ צוה בחו"צ צכורים. יש לזרר אם חיוצ הצכורים הוא על כל הז' מינים, ומי שיש לו כולם חייב להציא מכל מין ומין, או דכל שהציא צכורים מאחד מן המינים כבר יצא חוצת צכורים, דצצכורים לא נתחדשה הלכה דאין מציאין ממין על שאינו מינו, דהא צטרומה אינצריך קרא להכי דאמר תמורה ה' א', וצצכורים דליכא קרא שפיר מציא ממין על שאינו מינו, ורק לכתחלה כהידור מזה יש ענין להציא מכל מין ומין, וואין לומר דלפמש"פ הרמז"ם דלריך להציא אחד מששים, מסתצרא דלריך להציא מכל מין, דכינר ישער אחד מששים ממין על שאינו מינו, דלאו קושיא היא דשפיר שייך לחכמים לקצוע שיעור אף צדצר שאפשר להפריש ממין על שאינו מינו, ומסתצרא דיצוער לפי דמים, שזהו הערך הנכון], אבל אם הציא ממין אחד ולא היה דעתו להציא יותר, הרי הוא פטור מלהציא משאר המינים.

ולכאורה יש להציא רחיה מהא דקתני במתני'
דאין מציאין בכורים מתמרים שזהרים
ומפירות שצעמקים, וס"ל לר"ל דאם הציא קידש
כמו כחוש בקדשים, ולפי זה אם אין לו תמרים
אלא אלו, אם חייב להציא מכל מין, ראוי לחייבו
להציא מהן, דאף שאינו מן המובחר מ"מ יקיים
מצוה, וגם אם לא יציא לא יוכל לאכלן דנמצא
מקדים תרומה לכורים, וא"כ היכי קתני מתני'

שמי הלחם מחירין שלא כקדרן דמני לאחוי עומר
מהני דהשרישו קודם שמי הלחם, דהיינו דוקא
בהציאו שליש לאחר ר"ה, ודחי מי סברת צבורים
נפירא כו', ור"ל דכיון דצין העומר וצין שמי הלחם
הציאו שליש אחר ר"ה, תו אין שמי הלחם צבורים,
אע"ג דהשמי הלחם הם מהני דאשרוש אחר שמי
הלחם, והעומר מהנך דאשרוש קודם שמי הלחם,
דסו"ס שניהם מחד שחא נינהו, א"נ שחא צאמת
איירי בהציאו שליש קודם ר"ה כמו שהוא צהיה
דהנשרש קודם שמי הלחם מציא שליש קודם ר"ה,
והוי ס"ד דכשר לעומר כיון דנשרש צתר עומר
דאשתקד, והיינו הא דדחי מי סברת צבורים לפירא
קא אמרינן למזבח קא אמרינן והא אכיל ליה מזבח
מפירי דהא שחא, כלומר דאי אפשר שיציא עומר
מהנך שהציאו שליש קודם ר"ה, דלאו צבורים הוא
דכבר אכיל מזבח מפירי דהאי שחא, דהנשרשים
קודם העומר והנשרשים אחריו מחד שחא נינהו
כל שהציאו שליש קודם ר"ה, והיינו כמ"ד
צירושלמי דאין אלו צבורים, וז"ע.

אבל מסתימת רש"י ותו' ומדבריהן משמע
דמפרשי דהא דפריך דלייתי מדאשתקד
היינו מן הישן ממש, ופלוגתא דר"י ור"א מחפשא
אמתני' דצעי מן החדש, ומפרשי מנלן, ואף לפי
זה יש לן לשאול אמאי לא מוקמינן לקרא
לדורותיכם שיצא מן הנשרש לאחר העומר ושחי
הלחם והציא שליש קודם ר"ה, למאי דמשמע בגמ'
לעיל ס"ח ב' צצעיא דשחי הלחם מהו שיתירו שלא
כסדרן דכהאי גוונא כשר לעומר ושחי הלחם, וע"כ
צ"ל נמי כמש"כ דהתם איירי בהציא שליש לאחר
ר"ה, אבל הציא שליש קודם ר"ה הו"ל ישן וכמו
שהוא בירושלמי חלה הנ"ל.

נראה דאף למ"ד דכשר מן הישן, מ"מ כיון
לכתחלה מצוה מן החדש, הרי אף
בשביעית מביא מן החדש, דקרא ללדורותיכם
אשמועין שאפשר אף בשביעית להביא כמזוה
לכתחלה, וכמש"כ לעיל דאף דרשא דכרמל
וראשית אינם לעיכובא, ומיהו לריב"ז דמתיר
להביא מחו"ל לכתחלה, לדידיה שפיר יש לדון
דבשביעית יהא חייב להביא דוקא מחו"ל וכמש"כ
בחוד"ה צענא, [ומש"כ שם דבריייתא ללא כוותיה
ר"ל מתני' דשומרי ספיחין], ושמא לדידיה נמי

במקום אחד ורובן התלעו, הרי גם המיעוט שלא התלעו, כבר קרוב להתלעה ופסול, וזה מיציעא לן אס בעי שרוב החטים יתלעו צרוב כל חטה וחטה או דסגי במיעוטן, [ומשום דחטיין שרירי וגם אינם מעורבין יחד כמו קמח הלכך מספקין בהכי], אצל החטה המתולעת עצמה ודאי כולה פסולה, אף החלק שלא שלטה בו התולעת, וכן הסולת המתולעת כולו פסול, דהא כל עץ שנמצא בו תולעת פסול, כש"כ חטה, ובאחרונים ז"ל למ' כן, וז"ע. (הערות).

שם אמר שמואל ז"ש אלא לח כו', לכאורה נראה דכלל חשיבא טפי תולעת במקום אחד ריעותא בכולו, דלהנחות מיכלכלא משא"כ ציבש דאין יחוס בין חלק לחלק, אצל רש"י לא פירש כן אלא דכלל אינו יכול לגרור, וז"ע למה מיפסל כל העץ, ואינו יכול לחתוך ממנו אף ברחוק ממקום התולעת, וז"ע. (הערות).

שם בעי רבא הקדישו מהו שילקה כו', צה"ו פירשו לרבי, אצל ממה שהרמב"ם העתיקה אף דלא פסק כרבי מצואר דאף בסתם עזים קמיציעא ליה, ומשום דכקרבן חשיבי, דהא דמתנדבין עזים מקרבן דגבי מנחה ילפינן לה לעיל כ' ז', ולפי זה שפיר אינטריך למיציעי הכא וליכא למישמע מאידך איציעא קמייתא דסולת וחטים שהתלעו, דשאני חטים שהם קרבן ממש, וכן הא דבעי ציין לקמן פ"ו א' י"ל דאינטריך משום שאינו קרב על המערכה. (הערות). — ועי' מש"כ לקמן ק"ו ז' ד"ה והנה דהמתנדב עזים למערכה ומסרן לציבור אינו עובר משום בע"מ, ורק צנודר עזים לקרבן שלו צפ"ע עובר.

בראיה דסולת שהתלעה וכן עזים שהתלעו וכן השמן והיין הפסולים דמספקין בכולהו בגמ' פ"ה פ"ו פ"ז שילקה משום בעל מוס, דדיין כמחוסר אבר וירדו אף לר"ע, דלא מסתבר להחמיר במנחות טפי מצעופות, ומוס שאינו פוסל בעופות לא מסתבר שיפסול במנחות, הלכך כל הי דפוסלים במנחה גריעי טובא וכמחוסר אבר דמו, [ואנו צריכים לזה בשתלעו לאחר קידוש כלי, דקודם קידוש כלי יש לדון כקדם מומן להקדש, למ"ד לקמן ק' ז' דאפילו טהורין נפדין דקדושת דמים נינהו, ואף למ"ד לקמן ק"א א' דטהורין אין נפדין ומשמע דהוא מדאורייתא מדאינטריך

סתמא אין מציאין מתמרים שבהרים, הרי אינו יכול ליקח מן השוק, ואם אין לו תמרים צעמקים דין הוא שיביא מן ההרים, דאטו מי שחייב חטאת ואין לו אלא כחוש מי לא יביא, אצל אס יכול להביא ממין אחד, ניחא, דסתמא דמילתא יש לאדם גם חטים ושעורים ויביא שפיר מהן, או משאר פירות הראויין ואינו חייב להביא מן התמרים כלל, [ואף שיש מקום לומר דאי הא דאין מציאין לכתחלה הוא מדאורייתא, וכדמשמע מהא דאף אס הביא אינו קורא כדמייטין צרייתא שם, דיתכן שאף כשאינו יכול לקיים המצוה כלל, לא יביא מהן, דכעין הקריבהו נא לפחתך הוא, מ"מ בכאן שדימוהו לכחוש בקדשים אין נראה כן]. — בגמ' לקמן מייטין צרייתא דשגג ושצחורה מביא ואינו קורא ואמרינן דלר"ל ניחא, ולכאורה הרי גם לר"ל לכתחלה אינו מביא, ולמש"כ י"ל דאירי צלית ליה אחרים. (צבורים ס"א סק"ד, ועי"ש המשך הדברים).

תוד"ה כאן ונראה לר"ת כו' אצל בשל עץ אפילו נקוב לא מהני מידי כו', א"ה, עי' מש"כ בצה"צ ערלה די"ל דהני מילי לענין זרעים אצל לענין אילן מהני, איצרא דעיקר הדברים דגם נקיבה לא מהני ז"ע דלעולם נקוב חשבינן ליה כארץ לכל מילי, ושמא אין דברי ר"ת אלא לענין צבורים דגם מתמרים שבהרים ופירות שצעמקים אין מציאין, וזה ס"ל דגם ענין נקוב של עץ לא עדיף מנייהו, אצל לכל דיני התורה מודה דנקוב כקרקע ממש דמי, וכדתנן פ"ה דדמאי מ"י ענין נקוב הרי הוא כארץ. (ערלה ס"א סק"ו מהו"ד).

פ"ה א' אמרי ליה יוחנא וממרא למשה כו', אפשר דמייתי הך עובדא לאשמועינן דבעפריים היה גם הרבה תצואה ולא רק שהיו משוחחים כדתנן שנייה לה עפריים. (הערות).

פ"ה ב' ת"ר סולת שהתלעה רובה פסולה כו', בפשוטו נראה דאשמועינן דאף המיעוט שלא שלטה בו רימה נמי נפסל, דכיון שהיה כל הסולת צמנצ שזה וצורבו שלטה התולעת, [וזה ניכר לעין החלק שבו שלטו התולעים, ואין צריך שכל משהו ומשהו יהיה מתולע, אלא כל השטח שבו שורצים תולעים הוא צדין מתולע], סתמא דמילתא גם המיעוט כבר פגום וקרוב להתלעה ולכך מיפסל, וכן בחטים שהיו כולם

תוד"ה ואם הביא פסול ור"ת גרים במתני' ואם הביא כשר, ע"י מש"כ לעיל פ"ה ב' במתני'.

תוד"ה שלשה פירש בקונטרס ג' פעמים בשנה מלקטין את הזיתים כו', הנה בכל אילן יש זכורים שמקדימין להתבשל, ומ"מ חשיב לקיטתן כאחד, ונראה דהעיקר תלוי בשעה שלפי הענין הגיע זמן הלקיטה, דאם באותה שעה אפשר ללקוט כל הפירות חשיב לקיטתו כאחת, ואם באותה שעה עדיין ישנן זאילן פירות שזריכים להתבשל, חשיב אין לקיטתו כאחת, וזמן הלקיטה הוא או בזמן שרוב הפירות כבר נגמרו כל זרען, או בזמן שהפירות שנגמרו כל זרען נפקדין בשהייתן, דאף שהם מיעוט מ"מ חשיב שהגיע זמןן ללקטן, ולפי זה אפשר ליישב מש"כ רש"י דזיתים נלקטים בג' פעמים, והקשו תו' דא"כ אין לקיטתם כאחת, ולפמ"ש פ' י"ל דלקיטה ראשונה היא לאחר שכבר נגמר ציטולם של כל הזיתים, אלא שמקדים ללקוט שבראש האילן, ובזהאי גוונא אף כשיש הפסק זמן מסוים בין לקיטה ללקיטה חשיב שפיר לקיטתו כאחת, וכמו ברובי תמרים, דדיינין ליה כשוהה בלקיטת פירות שלקיטתן כאחת, ומ"מ מסתבר טפי שהיו נלקטין שלשה סוגי הזיתים בזה אחר זה בלא הפסק זמן וכמש"כ תו' ושטמ"ק. (פאה ס"א סק"ו).

פ"ו ב' תוד"ה ממנה, לא קאימנא בעיון בתשו' הרשב"א ודעת הרמב"ם בזה, אבל יש מקום לומר דלאו אורח ארעא לדשן חמש נרות ולהשאיר ב' נרות שאינם מדושנים ולכן היה צריך שיהיו דולקים דכשהם דולקים עדיין כאילו לא הגיע זמנם להידשן, והיינו דתנן תמיד סופ"ג דאם מצאן שכבו מדליקן מן הדולקים, ואף שדישנס קודם שהדליקן מ"מ כיון שהדליקן ועי"ז יתחייב לחזור ולדשן ה"ז כאילו טרם דישנן ושפיר מקיים צהרי חלוקת הנרות לדישון, והא דמשמע שם שחמש הנרות אף אם היו דלוקים היה מכבה אותן ומדשנן ואילו בספרי תניא אי מערב עד בקר יכול יכבה ת"ל יאירו שבעת הנרות, וגירסא אחרת ת"ל לפני ה' תמיד, יתכן לפרש דיכול יכבה היינו שיטרוך להכנס עם עה"ש ולכבותם קמ"ל שאין צריך לכבותם ומותר שידלקו גם ביום אבל כשהגיע זמן ההטבה שפיר מכבה אותן ומטיבן, ואין צריך לומר דהך דספרי רק ארר מערבי קאי, ועפ"י מתפרש

מחטאתו על חטאתו במנחת חוטא, [נ"ב. ולקמן ק"א א' כתבנו דאינו אלא מדרבנן, וכ"כ מרן זללה"ה בפרה ס"ג סק"א, וזה דלא כמ"ש בלקוטי הלכות לקמן שם, ועי' תו' ה"ר אלחנן ע"ז י"ג]. מ"מ י"ל דעדיין לאו שם קרבן עליה קודם קידוש כלי, ומה"ט באמת במנחת חוטא מהני פדיון, אבל אם היה שם קרבן עליו לא היה משתנה דינו במנחת חוטא, וכיון דלאו שם קרבן עליה ירד, דכל שתחלתו בפסול לא מקדש לקרבן כלל, ואף למש"כ רש"י וזחים פ"ז א' דכלי שרת מקדש פסולין, ר"ל המנחות והנסכים שנטמאו עד שלא קידשו בכלי, ואין להם פדיון, היינו דוקא לענין פדיון אבל קדושת הקרבה לא חלה עליהם וירדו, ודוקא לאחר קמיצה או לאחר שחיטה שייך לדון דכלי שרת יקדש פסולים ליקרב, אבל קידוש ראשון של המנחה בפסול לא שייך לחול עליה שם קרבן וכמו מקדיש בעל מוס'.

מדלא נסתפקו בגמרא במקדיש עוף מחוסר אבר אם לוקה משום מקדיש בעל מוס', וכמו שנסתפקו במנחות ועזים ואינן, משמע דבעוף לקי, וי"ע. (זחים ס"י סק"ו).

מתני' אין מביאין אנפקטין ואם הביא כשר, ובגמ' מפרשין דהיינו שמן זית שלא הביא שליש, והדבר תימא דאם אינו מכשיר כדאיתא בירושלמי ורמב"ם פ"א מהלכות טומאת אוכלין, איך שייך להכשירם למנחות, והיה נראה מזה להכריח בגי' ואם הביא פסול, עי' תו' פ"ו א' ד"ה ואם, ופרכינן דהא תניא מפני שהוא שרף ואינו שמן כלל וכפרש"י, ועי' משנינן הא ר"ת הא ר"ש ברבי, אבל למנחות פסול לכו"ע, אבל הרמב"ם בפ"ו מאיסורי מזבח הי"ד פסק דאם הביא כשר, אלא שלא כתב שלא הביאו שליש, אלא שלא בשלו ועדיין הם פגים, והדבר נ"ע דהא בגמ' פירשו שלא הביא שליש, ושםא גרס באחד אנפקטין ובאחד אנפקטין כמו שהוא לפנינו, וס"ל דלאו היינו הך, וי"ע.

ויש להסתפק לרבנן דתבואה שלא הביאה שליש חייבת בחלה, אם כשרה למנחות, ואפשר דלאו סולת הוא. (חלה ס"ה סק"א).

פ"ו א' צעי רצה הקדישו מהו שילקה כו', עי' מש"כ לעיל פ"ה ב'.

להעביר מן הגדול לקטן וזה אין נוח מגדוש וכמו שפרש"י, ולשון התורה גדוש איפכא לא רזו לעשות כו', הוא לאו דוקא, דבכלל לא שייך לדון על איפכא, דאטו קבלנו להבדיל בין חציתין לשאר מנחות, דנימא או דזה בגדוש או דזה, אלא כונתם רק לפרש למה קבעו את המחוק לחציתין דהוא כדי שלא יתפזר, אבל לולא טעם זה היה ראוי למדוד גם חציתין בגדוש כמו כל המנחות, ולא היינו יודעים מחוק למה נעשה, או דהיינו אומרים דכל המנחות שוות ואפשר למדדס בין בגדוש בין במחוק.

ולו"ד הראשונים ז"ל היה נראה לומר דבאמת מדידת המחוק היא מכוונת טפי, וסתם מדידה במחוק הוא, וזהו טעמיה דהרמב"ם שלא הזכיר שהעשרון מחוק, משום דסתמא הכי הוא, ומה שנסתפקו בגמ' לרבנן הוא רק לכתר דאשכחן לר"מ שיש ענין מדאורייתא למדוד בגדוש, ולכן בכל דבר שעמיד להמדד שוב, מן הראוי לדקדק במדידתו ביותר, והיינו טעמא דחציתי כהן גדול במחוק, כיון שעמיד לחזור ולמדוד בחצי עשרון. (ס"ה ס"ק ט"ז).

הרמב"ם בפ"א מכה"מ הט"ז פסק כחכמים דלא היה אלא עשרון אחד, והגרע"א ז"ל הקשה דהא הוה ליה מחלוקת ואח"כ סתם כר"מ דמתני' דלקמן ז' א' דקתני כל מדות שבמקדש היו נגדשות מוקמינן כר"מ, ונראה דמתני' פ"ז א' דכתר פלוגתא דר"מ ורבנן מפרשא רק עשרון וחצי עשרון, חשיבא סתמא כרבנן, ומה גם דקתני עשרון שבו היה מודד לכל המנחות ולא מפיך חציתין, והר"ז כאלו אמר בהדיא דחציתין מודדין בעשרון של כל המנחות, ואפשר עוד דהא דס"ל לר"מ דהקפידה תורה על המדות שבהא גדושה ומחוקה, היינו רק אי מדת יבש נתקדשה, דבכלים קדושים ראוי להקפיד בכגון אלו ומסתברא למידרש קראי בהא, ואף לר"ח ח' א' דאין מנחה קדושה בלא שמן, וא"כ אין הסולת של החציתין מתקדש קדושת הגוף בעשרון, מ"מ כיון שהכלי קדוש קפדינן שלא יתפזר ממנו, אבל אי מדת יבש לא נתקדשה, ואינס אלא כלי מדידה, לא מסתבר למידרש קראי לשני עשרונים, ולפי זה מתני' ז' א' דקתני בחר הכי פלוגתא אי מדת יבש נתקדשה, הוי מחלוקת בחר סתם דכר"מ. (ט).

מתני' הכל בשחרית כשנכנס להטיב בראשונה אם שתי המזרחיות דולקות לא עשה בהן כלום ודישן רק החמש הנותרות בין אם היו דלוקין בין אם היו כבויין, ואם היו שני המזרחיות כבויין היה מדשנן קצת ומדליקן מן הדולקין, וכיון שנשארו דלוקין עדיין חוצת דישון עליהם ולאחר דם התמיד היה נכנס להטיב אלו השנים, ואם היו כבויין היה מטיב שניהם ואח"כ מדליק המערבי ממוצח העולה, ואם היו דלוקין היה מכבה את המזרחי ומטיבו, ומניח את המערבי דלוק עד לבין הערבים, וקרינא בהו שפיר נרות כיון שיש כאן שנים שזריכים הטובה. (תמיד ל"ג א').

פ"ז א' אי מה כבש בן שתי שנים פסול כו', משמע דכהאי גוונא לא בעי שנה עליו הכתוב לעכב. (הערות).

שם אל תרא יין כי יתאדם, ומ"מ מכשרין חדש שאינו אדום כ"כ ודחינן ישן שאדום יותר ממנו, דאם לא כן אין כאן מין חדש וישן אלא תלוי בשיעור האדמימות, וטעמא דאדמימות שדהתה מחמת יושן גריעא טפי. (שם). — ע"י עוד מש"כ בפסחים ק"ח.

שם בעי ר' יוחנן הקדישו מהו שילקה כו', ע"י מש"כ לעיל פ"ה ז'.

שם מ"ט דר"י דכתיב ירעה מקנך ציוס ההוא כר נרחב, נראה דבעי מ"ט דר"י דחשיב לה שבת הא דרחצים, וע"ז מיייתי קרא דמשתבח בהכי. (שם).

שתי מדות

גמ' אחד גדוש ואחד מחוק גדוש שבו היה מודד לכל המנחות כו', נראה דכיון דליף ר"מ מקרא שהיו שני עשרונים, וע"כ להבדיל ציניהם, דאם לא כן הר"ז עשרון אחד, דכל הכלים היו להם שניים כדתנן שלהי חגיגה, ויש לפרש דאחד גדוש ואחד מחוק, א"כ מן הראוי לדון מסבירא מי ראוי לשמש בגדוש ומי במחוק, ובהיות המחוק ראוי לכל המנחות וגם מדידתו יותר מכוונת, ע"כ לפרש דמה שאמרה תורה לעשות אחד גדוש הוא משום דראוי למדוד בגדוש דנראה כעין יפה, דאם לא כן גדוש ל"ל, וממילא אית לן למימר דהגדוש משמש לכל המנחות, פרט לחציתי כהן גדול שזריך

משמע, ולקמן פ"ח ז' קאמר ר"ח שזה היה מודד לחציתו כהן גדול רביעית שמן כו', ולא ס"ד שמציא מציתו, ולו"ד ז"ל היה נראה דמודד משמע שמודד שניהם גם של שחרית וגם של בין הערבים, ופריך דכבר הציא עשרון שלם, וסגי כשימדוד רק חצי עשרון, דממילא נשאר חצי עשרון, ומשני דא"נ דמודד רק אחד והיינו מחלק. — במשנה דבסמוך דקאמר ר"ש מדה יתירה של לוג ומחנה היתה שם שזה היה מודד למנחת כהן גדול לוג ומחנה כו', נמי יש לשאול ולתקן כי הכא, ומתרינן רישא וה"ה סיפא. (סז).

שם בעא מיניה רמב"ח מר"ח חצי עשרון לר"מ גדוש היה או מחוק היה, קמיבעיא ליה דכיון דטעמא דשלא יתפור ליכא בחצי עשרון, תו ראוי להשוותו לכל מדירות המנחות ולעשותו גדוש, וכן נמי טעמא שכתבנו לעיל משום שעתיד לחזור ולמודדו נמי ליכא, או"ד דכיון דהעשרון מחוק ראוי להיות החצי עשרון כיו"צ כיון ששניהם מודדין אותו הסולת, ואפשר נמי דסברא דגדוש שהוא כעין יפה לא שייך אלא במציא מחוק ביתו, אבל כאן שכבר נתקדש ורק מחלקו לא שייך ענין זה, ועוד אפשר דגם בחצי עשרון שייך טעמא שלא יתפור, דכיון דכבר נתקדש הכל ראוי טפי להזהר, וכשנריך למלאות גודש לכלי מתפור יותר, מאשר כשנריך למלאות כלי מחוק.

והנה בעיא דרמב"ח היא בין אי עשרון לרבנן גדוש היה ובין אי מחוק היה, דאי לרבנן היה גדוש וה"ה החצי עשרון, י"ל דלר"מ אחי ראוי למיבעיא כיון דהעשרון היה מחוק שמה יש להשוות אליו את החצי עשרון, ואם לרבנן מחוק היה, י"ל דלית להו כלל ענין של גדוש, אבל לר"מ דנפקא ליה מקרא דכל המנחות נמדדות בגדוש, שמה לדידיה אף חצי עשרון יש למדדו בגדוש כמו כל המנחות. (סז).

שם ומיבעי לך לרבנן, נראה דר"ל שאין לחדש מחלוקת בין ר"מ ורבנן בחצי עשרון, וממילא אי לרבנן פשיטא לך ה"ה לר"מ, ולמסקנא באמת נראה דמהאי טעמא הוא דפשיט ליה, ורמב"ח אהדר ליה דבאמת אף לרבנן מספקא ליה אלא לדלידהו אף בעשרון מספקא ליה. (סז).

שם א"ל מדר"מ נשמע לר"מ כו' מדאמר ר"מ עשרון מחוק כו', מלשון זה משמע כאילו

תוד"ה גדוש שלא ישפוך הסלת לארץ כשחולוהו, הק' הרי"מ שליט"א לפירוש תו' ח' א' דמנחת חציתין מתקדשת בציסא קודם חלוקה, א"כ למה הוצרכו לה עשרון מחוק לר"מ וכן לכו"ע כדמסקינן לקמן ז', ופירשו רש"י ותו' שלא יתפור הגודש, דטעם זה שייך אם נותן מן העשרון לחצי עשרון שהוא כלי קטן, אבל אם נותן לציסא גדולה, הר"ז ככל המנחות דלר"מ היו נגדשות, וי"ל דגם כשנותן לציסא היה צריך לדקדק שלא יגעו בשמן והיה צריך לזמנא מקומו לרוח אחת. (ס"ה סק"ג).

פ"ז ב' עשרון עשרון לרבות חצי עשרון ור"מ חצי עשרון מנא ליה כו', אע"ג דע"כ לחצות את החציתין, מ"מ אי לאו דאשכחן ריבוי לכלי היו אמרינן דמחלקו ביתו, ואע"ג דבחילוק החלות לא אמרו בסמוך דמחלקו ביתו אלא משום דטורטני סימן קללה, הא לאו הכי היה ראוי לחלק במדה כיון דמדתו מעכבת, י"ל דשמה גם חצי עשרון לאו סימן ברכה הוא. (ס"ה ס"ק ט"ו).

שם ההוא שלא ימדוד לא בשל שלשה לפר כו', ר"ל שלא נלמוד מקרא דשלשה עשרונים לפר, לעשות גם מדה של שלשה עשרונים ולמדוד זה, ואף אם עשה כלי כזה אסור למדוד בו, וכן למ"ד מדת יבש לא נתקדשה ומודד בשל חול, נמי מזה למדדן עשרון עשרון, והנה בכלי הלח אמרינן לקמן פ"ח א' דזה הכלל היה במקדש כלי שמשמש מדה זו אינו משמש מדה אחרת, ונראה הטעם משום דכלת אין חילוק אם ימדוד בשל לוג או בשל שלשה לוגין, הלכך עדיף שתהא מדה מיוחדת לכל צורך, אבל בקמח ככל שהכלי גדול יותר, יש לחוש יותר שלא נדחק הקמח כראוי ורבו חלליו, הלכך דינא הוא בחיזה כלי למדוד, שתהא מדה זו קובעת שיעורו, ולפי זה אפשר דאף צדיעצד פסול אם לא מדד בעשרון, שהרי פיחת משהו או הוסיף פסול כדתניא לעיל ע"ו ז' כל המנחות שריצה במדת עשרון או שמיעט במדת עשרון פסולות, ואי אפשר לזמנא, אלא דע"כ זו מצותה ולא ניתנה תורה למלאכי השרת, אבל כשמדד שלא כהלכה י"ל דחשבינן ליה כפיחת או הויתר, וי"ע. (סז).

שם למה נקוד וי"ו שבאמצע ועשרון של עשרון ראשון כו', כז"ל ועשרון צו"ו. (סז).

שם מודד ורמינהי חציתו כהן גדול כו', רש"י פירש דמשמע שמציא מציתו, וי"ע היכי

ליה דתוך המסגרת מקדש דלא גרע משאר כלי שרת, אבל בגודש קמיצעיא ליה שמא דוקא לחם מקדש. (הערוה).

שם שלחן מהו שיקדש קמנים בגודש שלו כו', א"ה, עי' מש"כ לעיל ז' א' ד"ה ונראה אם צריך להגביה את השלחן כדי שיקדש.

בהא דאמרינן דשולחן מקדש קמנים בגודש שלו ליפסל, פירשו תו' לענין דלא מהני חזרה, ולא פירשו דלענין אם עלה לא ירד קאמר, נראה דהוא משום דא"כ אמאי אמרו בגמ' ליפסל, ולא אמרו לענין אם עלה לא ירד, ולא דמי לההיא דזבחים ז"ג א' שנתפור על הרצפה וקידש זכ"ש גמור דאמרינן דאפשר דלא ירד, דהכא קידוש קלוש הוא, דשולחן אין לו תוך, משא"כ התם דקידוש גמור הוא, אלא שקדם ונתפור על הרצפה, ועי' זבחים פ"ז א'. (זבחים ס"ז סק"ד ממה"ד).

שם והאר"י לדברי האומר כו' שלחן מקדש ט"ו טפח כו', ולא הוי מצי לפרושי דלענין חלות גופייהו קאמר, דהא מסתברא דקפילות החלות אינו לעיכובא דשיעורו, אבל אם אין השולחן מקדש למעלה מט"ו טפחים, א"כ אם קפל יותר נמצא שהחלה מונחת במקום שאין השולחן מקדש ויש לפסול, דא"כ לא הול"ל נמצא שולחן מקדש כאילו הוא נידון כללי והו"ל למינקט לענין החלות שאין לקפלן יותר. (הערוה).

מתני' אלא מדה יתירה כו' שבה היה מודד למנחת כה"ג כו', א"ה, עי' מש"כ לעיל נ' ב' בקושית המל"מ שהיה אפשר לקדש ברביעית לכל חלה.

תוד"ה במה וקודם לשה צריך לבזול כו', עי' מש"כ בזה לעיל ע"ד ב' ד"ה ולכאורה.

פ"ח א' זה הכלל היה במקדש כלי שממש מדה זו אינו משמש מדה אחרת, עי' מש"כ בזה לעיל פ"ז ב' ד"ה ההוא.

מתני' רביעית מה היתה משמשת כו' חצי לוג כו', ולא נקט רביעית לחציתין וחצי לוג למנורה, משום דאלו לחילוק לאחר שכבר נתקדשו ונמדדו. (הערוה).

שם רביעית מה היתה משמשת רביעית מים למזורע ורביעית שמן למזיר כו' וחצי לוג שמן לתודה, מצוה דכל הני אף דמזורע הוא חוץ

חידש כאן איזו ראיה, ולכאורה הרי כל זה בכלל ספיקו דר' ירמיה, ולא הוה ליה למימר אלא מסתברא מדעשרון מחוק חצי עשרון נמי מחוק, ואפשר דר"ח ה"ק דחצי עשרון אין הכונה למדת חצי עשרון סתם, אלא הכונה מדה המחזקת חצי ממדת העשרון הנזכרת, וממילא בהכרח מתפרש דומיא דהעשרון, דאם לא כן אינו חצי, ונמצא דר"מ דאמר דהעשרון מחוק הר"ז כאילו אמר נמי שהחצי עשרון מחוק, ומדר"מ נשמע לרבנן דלא משמע דפליגי נמי בחצי עשרון, דרק חדא פלוגתא נזכרה במתני' ובברייתא וממילא לרבנן עשרון נמי מחוק.

שם בעא מיניה רמב"ח מר"ח חציתי כהן גדול במה מחלקן לחלות כו', בכל המנחות לא בעי, כיון דאין הדבר לעיכובא, כדחניא לעיל ע"ו א', ולחם הפנים ושתי הלחם הרי מודדן עשרונות, וכן חמץ תודה, ומנה תודה כיון דאפייתה בחוץ לא קפדינן בטורטני, כדאמרינן בסוגיין טורטני יכניס, משמע דבכניסה לעזרה קפדינן, א"כ שלש עשרון לאו סימן קללה הוא, משא"כ בחציתין שהוא אחד מי"ב בעשרון, וזה למ"ד דשיעור החלות בלחמי תודה הוא לעיכובא, דלמ"ד דלא מעכבא בלאו הכי ניחא וכמו במנחות, ומ"מ נראה דהיה מודדן דלכתחלה ראוי להקפיד וכיון דבחוץ הוא לא איכפת לן. (ס"ה ס"ק ט"ו).

שם דאי בכלי טורטני יכניס, טורטני הוא משקל, ולדעת הרמב"ם ניחא דכיון דמחלקן לאחר אפייה לא יתכן במדה וע"כ לחלק במשקל, אבל לפירוש רש"י ותו' דקמח מחלקן מה מקום להזכיר משקל, ועי' בתו', וי"ל דהא פשיטא לגמ' דרק שתי מדות של יבש היו במקדש וכדילפינן לעיל מקראי, ולא מספקא ליה לרמב"ח אלא דשמא היה שוקלן, ועי' אהדרו ליה.

ומבואר דהך סברא דטורטני יכניס היא סברא בדאורייתא, דהא חציתי כהן גדול מדת חלתן מעכבת שיהיו כולן שוין, כדחניא לעיל ע"ו א', ושריין לחלקן באומד, ועי' תו' לעיל ע"ו ב' ד"ה שריצה, ועי' ר"ש תרומות פ"א מ"ז לענין תרומת מעשר באומד. (שם).

שם בעא מיניה רמב"ח מר"ח שולחן מהו שיקדש קמנים בגודש שלו כו', עי' רש"י, ונראה דנקט גודש למ"ד מסגרתו למעלה היתה ופשיטא

בעשרון יותר מכל המנחות שמתקדשות צביסא לר"ח, וכן רוב הנמדדים היו ניתנים בכלי שרת לאחר מדידתן והיו יכולים להתקדש בכלי שרת, אלא דכל שהדבר הנמצא צמדה אינו מחוסר מעשה להתקדש קדושת הגוף, שפיר ראוי שיוקדש, וכל הכלים שעבודתן מחנכת הנה זו העבודה שראויה לקדש גם את הכלי בהיותו משמש לדבר הראוי להתקדש קדושת הגוף, וכמש"כ לקמן ז"ה ב' סק"א, וזהו שאמרו דכיון דהתאי לוג משמש לשמן למנוחה שכבר ראוי שיוקדש קדושת הגוף בהיותו צמדה, לכך קדשוהו לחאי הלוג, וכן לעשרון למנחת חוטא, וז"ע, שו"ר שכבר העיר בזה מרן זללה"ה בס"י ל' סק"ז, ושם הביא דברי התו' תמורה י"ד א' דמשמע דס"ל דלא צעי קידוש כלל עי"ש.

יש לדקדק דהכא קאמר שבו היה מחלק כו', ולעיל גבי רביעית קאמר ר"ח שבו היה מודד לחציתי כהן גדול כו', וי"ל דנקט הכא מחלק לאשמועינן שלא היה מכניס להיכל אלא שלשה לוגין ומחצה כפי האורך למנוחה, ושם מחלקו לגרות, והיינו נמי דקמני מחני' שלשה ומחצה למנוחה דלכאורה שלא לאורך הוא, דלא הוה ליה למיתני אלא חצי לוג לכל נר, אלא דאשמועינן שהיה מקדים למדוד שלשה לוגין ומחצה ואח"כ מכניסם ומחלק חצי לוג לכל נר, ואילו הוי קמני מודד היה מתפרש שמכניס כד מלא שמן ומודד ממנו ומחזיר המותר, משא"כ בחציתי כהן גדול שהדבר ידוע שהשמן מדוד שהרי הביא ג' לוגין וחלקן, שפיר קאמר מודד, ועוד י"ל דנקט מחלק ולא נקט מודד, לרמוז דשיעור חצי לוג אינו לעיכובא למדוד צממוס, ואין צריך לדקדק בו על משהו, דהכי מסתברא כיון שהשיעור נקבע ע"י פחילה צינונית ביום צינוני כמ"ש תו' פ"ט א', ובקיץ מגדיל הפחילה ובחורף עושה דקה, סברא הוא שלא קבעו כאן חכמים את השיעור ככל מדות חכמים לפסול בחסרון משהו, ועוד י"ל דלשון מחלק נופל כשהכל מוכן ומחלק זא"ו, משא"כ בחלות שנותן לחלה אחת ולשה ב', ואח"כ נותן לשניה, [וכש"כ אם היה צריך גם לחלק לכמה מתנות שמן, כמו שנסתפק מרן ז"ל אי יש בחציתין ג' מתנות שמן, אף שהדבר ז"ע כיצד יעשה דלא מסתבר שלכל חלה וחלה יעשה לחוד ג' מתנות שמן, ועי' רש"י נ' ב' ד"ה צפנים, ובמש"כ בזה לעיל ע"ד ב'], ועוד י"ל דחלה הוא שמה רק

ואינך נמי אינם אלא קדושת דמים עד שחיטה כדאמר בגמ', אפילו הכי מודדין להו צמדות לח שנמשחו לכו"ע, ולכאורה כיון שהמדה כלי שרת וקדושת קדושת הגוף, מנלן להחיר לשמש זה לדברים שאינם קדושים קדושת הגוף, ואינם צריכים לכלי שרת, וכש"כ מזרע דמנחה בעלמא היא, ואין זה ענין לקרבן, [פרט לזה שבגמ' טהרתו מתחייב בקרבנות], ובתורה ונזיר י"ל דכיון דאמרה תורה בזה מדה, והם לורך קרבן, ואמרה תורה לעשות מדות לצרכי הקרבנות, סברא הוא דגם הם בכלל, ומה שנמשחו המדות לפי שיש בהם שמתקדשות קדושת הגוף, אין בזה כדי לגרוע לאסור את שאר המדידות, שחללת עשיית המדות הוא גם לצרכן, אבל רביעית מים למזרע, שטהרתו גם בגבולין, ואין לו שום ענין למקדש, וגם צממוס השיעור אפשר שאינו אלא מדרבנן כמ"ש הרמב"ם בפ"א מה' טומאת זרע ה"א, [עי' בספר מרן ז"ל לגעים ס"א סק"ב], וגם אינו לורך קרבן מנלן להחיר, ואפשר דתנאי ב"ד הוא, א"נ מה שע"י טהרתו יוכל להביא קרבנותיו חשיב נמי לורך קרבן. ובגמ' דכל זה דוקא צמדות, שהם דברים הנריכים דקדוק, וגם לאחר הדקדוק אין כל המדידות שוות ממש, אלא שכן הלכה, בזה ראוי חכמים לנכון שיהא המדידה בשל קודש, צממוס זריזין, כדי לדקדק בדבר כפי האפשר, אבל ציטא ללישת לחמי התודה והנזירות, אסור לשמש בכלי שרת, כיון שאינם קדושים קדושת הגוף ואין לורך לכלי שרת, ואפשר דאף כלי הקדוש קדושת דמים נמי לא יהצינן ליה, דלחמי תודה ורקיקי נזיר על ההדיוט להציטא מתוך ביתו כדרך שמציטא את הבהמה, והרי אמרו פסחים ל"ח ב' דלחמי תודה שעשאן למכור בשוק יוצא בהן ידי חובת מזה, אלמא דאפייתן להדיוט היא. (ז"ה ב' סק"ו).

פ"ח ב' א"ל ר"ש צרבי שבו היה מחלק חצי לוג שמן לכל נר ונר, בתו' לקמן פ"ט א' ד"ה חצי [וש"יך לכאן] השאירו צתימה למה צריך לקדש השמן בכלי שרת, ור"ל למה לא סגי שיתקדש צמנוחה, [דעיקר הדבר שהשמן צריך שיהא קדוש קדושת הגוף הוא פשוט בצברא], וז"ע מאי קשיא להו ז"ל, הרי ה"נ יש להקשות בזה דאמרו ח' ב' דעשרון נמשח משום מנחת חוטא, וכי מה זכתה מנחת חוטא להיות מתקדשת

הלכות המדות, וראוי היה להקדים מתני' דלקמן
 ז' א' דכל מדות שצמקדש היו נגדשות כו', שזה
 מהלכות המדות דאירי זהו מעיקרא, ובתר הכי
 לשנות דיני הנסכים, ואפשר דאחי לאשמועינן
 רבותא דאע"ג שהקפידה תורה לתקן מדה מיוחדת
 לכל סוג נסכים ואינו מודד בלוג, לכולן, כדרך
 שמודד הסולת בעשרון, אפילו הכי לאחר שמדדן
 שרי לערבן, ואפשר דהיא הנומנת דדוקא לפי שכל
 סוג נסכים נמדדן במדה מיוחדת לכך שרי לערבן,
 דכבר נקבעו כנסכי פר בחצי ההין ולחיל בשלישית
 ההין, אבל אם היה מודד לכולן בלוג, לא הוי שרינן
 לערב, דלא מינכרא קביעותן ושיעורן שהרי יכול
 להוסיף ולהוסיף, ומיהו לאחר שנקבעה הלכה ששרי
 לערבן, אף אם אירע שמדדן בלוג [דאין נראה
 שמדידתן בשלימותן מעכבת] נמי מותר לערבן,
 ומחשבתו קובעתן למה שהן, וזריך שיהיו בכלי אחד
 לצדן כשיעורן, ורק אח"כ יכול לערבן, ואפשר עוד
 דהאי מערבין מתפרש שנוהגין כן, ולא רק שריותא
 אחי לאשמועינן, וא"כ הוא כאילו המשיך מסדר
 המדידה דלאחר שמדדן מערבן, ועי' להלן.

והנה מבואר בגמ' דבליכא חשש שמא יערב
 הסולת והשמן, שרי לערב היין לכתחלה,
 וגם משמע קצת שהוא דבר נאות, דהא לס"ד
 דאצ"י משמע דבהקטיר לא שרינן לערב, ורק
 בנתערב הסולת והשמן שרינן לערב, והדבר קשה
 מה צורך ראו חכמים להוציא מכלל האיסור לערב,
 מי שעשה שלא כהוגן ונתערב לו הסולת והשמן,
 ואמאי לא הניחוהו באיסורו אטו שמא יערב
 לכתחלה או משום לא פלוג, אבל אם נימא דיש
 ענין בעירוב דמיחזי כקרבן גדול או כעין יפה, עי'
 סוכה מ"ט ז' בזמן שמנסכין יין ע"ג מזבח פוקקין
 את השיתין לקיים מה שנאמר כו', ניחא דשפיר
 הוציאו חכמים מכלל האיסור כל גוונא דליכא
 למיחש בו, ואף שהוא גוונא שנעשה באיסור.

ובראיה מזה דעירוב זה אינו ענין לדין עולין אין
 מבטלין זה את זה או לדין מין במינו לא
 בטיל, דמכח דינים אלו ודאי אין להתיר לערב
 לכתחלה, אלא אף אי לא הוי ידעינן בעלמא דאין
 עולין מבטלין זה את זה ומין במינו לא בטיל, הכא
 הוי שרי לערב, דכך ניתנה מצות נסכים שיקבע
 לכל קרבן נסכיו במדה, ויכול לנסך כולם יחד,
 ובספרי שלח יליף לה מקרא מדכתיב ככה תעשו

לאחר שנגבלה עם השמן, ואם היה אומר מחלק
 היה צריך לומר שזה היה מחלק רביעית שמן לכל
 ששית הקמח, דלשון מחלק מתפרש גם הנמינה
 וכהיא דתנן פ"ט דשביעית מחלק מזון ג' סעודות
 לכל אחד ואחד, ובפסחים ק"ט א' אמרו עליו על
 רבי עקיבא שהיה מחלק קליות ואגוזין כו', אבל
 מודד מתפרש לצורך החלות. — הא דפרכינן לעיל
 פ"ז ז' מודד ורמינהו חציתי כהן גדול כו'
 ומתרינין מאי מודד נמי דקאמר מחלק, אינו ענין
 לכאן לפי מה שפירשנו שם. (שם).

שם כמדה ראשונה או כמו שחסרה כו' נפיש להו
 מדות, יש לעי' דילמא כמו שחסרה ונותן
 באומד מעט יותר, ואפשר דאי כמו שחסרה אסור
 להוסיף אפילו משהו, דכיון דאין צריך אלא להשלים,
 אין להוסיף. (הערות).

שם כמין טס של זהב כו', נראה שהיה מגוף
 המנורה מן הכבר שזה בכלל נרותיה, ולכך
 הוצרך לדחקה אילך ואילך, והיתה כעין של פרקים
 שהיה אפשר לדחקה, והיינו דמוכח מהא שלא היה
 מזיזה ממקומה. (שם).

תוד"ה אי וי"ל דה"מ דבדבר הקרב למזבח, נראה
 דלא באו למעט מנחות הנאכלות, אלא
 ר"ל דזה דוקא בקרבנות, ולא במי סוטה, וברש"ש
 העיר דבאלו הכי עתיד לתת המים לכלי חרס שאינו
 כלי שרת, ואם כי מצותו בכך שאני, מ"מ שפיר
 יש בזה כדי לאמת תירוצו דה"מ דסברא הוא שאין
 להקפיד כאן על ענין זה, דלא דמי לקרבנות,
 ובעיקר קושייתם י"ל עוד דהתם הנידון לגבי חצי
 עשרון שאין לו שום שימוש אלא למנחת חציתין
 לאחר שהיא כבר קדושה קדושת הגוף, ודאי ראוי
 שיהא גם החצי עשרון קדוש, כיון שהוא משמש
 לקודש, אף שאין צורך שהוא יקדשנו, אבל כאן
 שהחצי לוג עיקרו לשאר תשמישים שאינם צריכים
 משיחה, אין לנו למשחו משום שיעצירו בו למדוד
 מי סוטה המקודשים, דאין להקפיד אם המים
 ימדדו בכלי חול, כיון שאינם צריכים להתקדש
 במדה. (ז"ה ז' סק"ו).

פ"ט א' איכא דאמרי מלמעלה למטה כו', יעוי'
 צפי' רגמ"ה דאיכא נפ"מ לדינא בזה.

(הערות).

מתני' מערבין נסכי פרים בנסכי חילים כו', יש
 לדקדק למה שנה התנא משנה זו באמצע

לכל חד וחד, וכדמוכח ק"ו א' ב' דהוי שרינן
לכתחלה להציא ולהתנות, היינו דוקא צאלו שצלינתם
שזה, אבל כשזו צלינתה עצה וזו צלינתה רכה, לא
יתכן לקיים בהם מצות צלינה ביחד, והלכך גם
למאי דקיי"ל לא צלל כשר, מ"מ ראוי לצילה בעינן,
וכל זמן שעדיין לא נתערבו הסולת והשמן ע"י
מתנות שמן ומונחים כל אחד בנפרד, הרי המנחה
פסולה, אף אי צילה לא מעכבא, וכמש"כ לעיל
י"ח א', הלכך כל עוד שלא נתערבו הסולת והשמן
בעי עדיין שיהא ראוי לצילה, וכשנתערבו
הסולתות או השמנים ז"ו חשיב אינו ראוי לצילה,
שהרי אינו יכול לצלול אלא אם כן יתן כל השמן
המערב, ואז לא תחזיק הצילה למנוחה, שהרי
צלינה עצה וצלינה רכה מעורבין ולכך פסולין, ולפי
זה אם כבר נתן כל השמן על הסולת, אפילו אם
לא צלל, ואח"כ נתערבו, הרי הם כשרים, דכיון
דצלינה לא מעכבא, והמנחות כבר הוכשרו להקרב
על גבי המזבח אין תערובתן פוסלת, דעולין אין
מבטלין זה את זה, והשתא ניחא דאיטריך למיתני
אם עד שלא צלל פסול, דאי מרישא הו"א דכל
שלא צלל אלו צפני עצמן ואלו צפני עצמן, ונתערבו,
הרי הם פסולים, אף שכבר ניתן שמן כל אחד
צפני עצמו, וכבר הוכשרו להקרב, לכך קמני אם
עד שלא צלל פסול, דדוקא אם נתערבו כשעדיין
לא צלל, כלומר שעדיין לא הגיע למצות צלינה כפי
הרגיל, והיינו שעדיין גם לא נתן מתן שמן לצלינה,
והשמן והסולת עדיין כל אחד צפני עצמו, אז אם
נתערבו פסול, אבל אם נתערבו לאחר שכבר נתן
כל השמן אף שעדיין לא צלל כשרין.

ואין להקשות כשנתן שמן קודם לעשייתו, ואח"כ
נתערבו, למה פסלינן, נימא שכל מותר השמן
עמיד לתת לשם יניקה, ונמצא דהמנחה עכשיו כבר
כשירה כדין לא צלל, והא משמע שאם נתערבו
קודם יניקה כשרים, ורק עד שלא צלל פסולין, לאו
קושיא היא דכל שלא נתן רוב השמן בסולת לא
חשיב עדיין תערובת המכשרת מדין לא צלל, דהא
תערובת מעכבת וכמש"כ לעיל י"ח א', וצריך
תערובת של רוב השמן, ואפשר נמי דצריך שיתן
כמעט כל השמן דמקרא מלא דבר הכחוש צפ'
שלח צלול דרביעית ההין שמן, וכן בשלישית ההין
ובחצי ההין, וע"כ שאינו משייר ליניקה אלא מעט
כשיעור שעם נתינתו יחשב גם הוא כצלול, ויתקיים

לאחד כמספרם, והאי כמספרם מיותר, א"נ
כמספרו הוה ליה למיכתב, אלא דבא לומר שיכול
לערב כל הנסכים כמספרם של הקרבנות, ולאחר
שקבע לכל אחד כפי הראוי לו, ואפשר נמי דמהאי
קרא משמע שכן ראוי לעשות, ולא רק דשרי לערב.
(ס"ו פק"ח).

שם מערבין נסכי פרים כו', א"ה, עי' מש"כ
לקמן ב' במתני' דלקמן ק"ג ב' דאמר ר"ש
והלא אלו לפרים ואלו לכבשים ואינם נבללים זה
עם זה, ונדברי הרמב"ם פ"י מתמידין ומוספין
הט"ו - י"ט.

תוד"ה חצי תימה למה היה צריך לקדש השמן
בכלי שרת, אפשר שאין להכניס צהיכל
דבר שאינו קדוש קדושת הגוף. (הערות). — א"ה,
עי' מש"כ בדבריהם לעיל פ"ח ב' בגמ' שבו היה
מחלק חצי לוג כו'.

פ"ט ב' מתני' אם עד שלא צלל פסול, משמע
דכל עוד שראויים למנוחה צלינה, אם
עשה מעשה המונע הצלינה, הרי הוא צדין אינו
ראוי לצילה, ואף שמתחלה ראוי היה לצלינה, פסול,
אח"כ ראיתי שכבר העיר בזה מרן זללה"ה בסי'
כ"ט ס"ק ט"ו, ומש"כ שם מיניקה שאם נתן כל
השמן בצלינה לא מיפסל משום שאינו ראוי ליניקה,
לוי"ד ז"ל דהאי גוונא לא חשיב אינו ראוי,
כיון שאין כאן שינוי בצורת המנחה, אלא שלא יניק,
וגם י"ל דביניקה שאינו פרט בצורת המנחה לא
בעי ראוי ליניקה, ועי' להלן. (הערות).

שם אם עד שלא צלל פסול, יש לעי' דמשנה
שאנינה צריכה היא, דכיון דכבר קמני צללן
אלו צפני עצמן ואלו צפני עצמן ונתערבו כשרים,
ממילא ידענא דאם עד שלא צלל פסול, ונראה
דהנה צטעם הפסול כתבו בתו' וכן ברש"י כת"י
דהוא משום דבעי ראוי לצלינה, ונראה כונתם דאם
היתה צלינה מעכבת, ודאי היינו פוסלים מנחת
כבשים ומנחת פרים שנתערבו קודם צלינה, דכיון
דכל אחד צורת צלינתו אינה דומה לחצירו, לא יתכן
לקיים בהם מצות צלינה במשותף, ולא משום ריבה
שמנה או חסר שמנה, אלא משום שאין זו צלינה
שאמרה תורה, ואף דמנחות כבשים שנתערבו קודם
צלינה, היינו מכשירים, אף אם היתה צלינה
מעכבת, דגם צלינה בתערובת חשיבא צלינה דמנחה

מנחות שזלילתן שיה אפשר לקיים בהן מנחת זלילה
 בתערוכות, לא גזרו חכמים לאסור לערב יין, וי"ל
 דפשוטא דמתני' אסולת ושמן מתפרשא, מדסיים
 ואם זללן אלו בפ"ע כו', הרי דבסולת ושמן איירי,
 ומהאי טעמא נמי הקשו בפשיטות מוהקטירו שלא
 יערב חלצים בחלצים, דלא ס"ד לפרושי מתניתין
 זיין, הלכך אף השתא דמוקמינן לה זיין מ"מ
 בסולת ושמן נמי איירי, וקתני דבפרים ואילים אף
 אם נתערבו קודם זלילה כשר, אבל בכזשים ופרים
 רק אם זללן כל אחד בפני עצמו ואח"כ נתערבו
 כשר, ומדעירב התנא דין היין והסולת והשמן
 וכיילניהו בחדא, מוכח דהא זלילה ולא שרינן
 לערב היין אלא בנתערב הסולת והשמן.

ולפי פירוש רש"י כת"י, שיעורא דמתניתין הכי,
 מערבין יין נסכי פרים זיין נסכי אילים ויין
 נסכי כזשים זיין נסכי כזשים כו' אם נתערב סלתן
 ושמן, אבל אין מערבין יין נסכי כזשים זיין נסכי
 פרים ואילים ואפילו נתערב סלתן ושמן אלא אם
 כן זלל כל אחד בפני עצמו ואח"כ נתערבו, דאז
 כשרים, אבל אם נתערבו קודם זלילה פסולין, והנה
 מתניתין זיין מתפרשא, אלא דמדשנה התנא בסיפא
 ואם זללן אלו בפ"ע כו' מצואר דאיירי שגם
 המנחות מעורבין, והיה אפשר להבין מזה דכולה
 מתני' גם בסולת ושמן איירי, והיינו דפרכין
 מוהקטירו, ופירשה ר' יוחנן דמערבין לא קאי
 אסולת ושמן ורק אם נתערבו איירי מתניתין, ואזי
 השלים לפרש דמערבין דמתני' איין קאי, ולפי זה
 מוכח ממתניתין דאם נתערבו מנחת פרים במנחת
 אילים אפילו קודם זלילה נמי כשרים, ולכך הותר
 לערב יינם בכל גווני שנתערב סלתן ושמן, דהא
 זהו כל הטעם שנתחלק דינם במתניתין לענין יינם.

(ס"ז סק"ח).

שם מערבין יין לכתחלה כו', נראה דהיינו לאחר
 שקידש כל אחד בפ"ע לשם הקרבן, אבל אין
 ראוי לערב הכל ולומר שיקדש מזה חצי ההין לפר
 ושלישית לאיל, שזה כארצעים מתוך שמונים שאינו
 ראוי לכתחלה. (הערות).

שם אלא אמר אביי ה"ק היכא דהוקטר סלתן
 ושמן מערבין יין לכתחלה היכא דלא הוקטר
 אם נתערב כו' דילמא אחי לאיערובי סולת ושמן
 לכתחלה, הרבה יש לתמוה על כל האריכות, וגם
 על אלא דקאמר, והרי לא הדר ציה מקמייתא כלל

זלול ברביעית ההין, אבל אם ישייר הרבה שמן
 ליניקה באופן שהשמן לא יתערב להחשז כזלול,
 אין כאן זלול ברביעית ההין, ומרן זללה"ה בסי'
 כ"ה סק"א כתב שאינו ראוי לשייר ליניקה אלא
 כפי הנחון לקיים מנחת יניקה, [ושם כתב שהוא
 כזית].

ומרן זללה"ה בסי' כ"ט ס"ק ט"ו הקשה לפי'
 תו' אמאי לא הביאו בגמ' כאן הא דר"ז
 דראוי זלילה מעכבא, ונראה דל"ק דהו"מ למימר
 דגם תערובת הסולת והשמן המעכבת כמש"כ לעיל,
 נריכה להיות במתכונתה, ואף דלאו שם זלילה עלה,
 ורק השתא ידיעין לדר"ז, מפרשין דבתערובת זו
 לא איכפת לן השינוי במתכונתה, ורק משום דלא
 חשיב ראוי לזלילה פסלינן.

עוד הקשה ז"ל דאם איתא דלא סגי במה שהיתה
 שעה אחת ראוייה לזלילה, א"כ אמאי מכשר
 ר"ל ט' א' זללה חוץ לחומת עזרה, הרי השתא
 אינה ראוייה לזלילה, ולא משמע דלר"ל קיים מנחת
 זלילה בחוץ, ולמש"כ לעיל ניחא, דלא צעין ראוי
 לזלילה אלא בעוד שלא נתערב השמן עם הסולת,
 דעירוב זה מעכב ואינה יכולה להתכשר מדין לא
 זלל, אבל לאחר שנתערבו, חו לא צעין שתהא
 ראוייה לזלילה, שאם אי אפשר לזלול, הרי היא
 נקצעת צדין לא זלל דכשרה, ובזה גם ניחא
 משה"ק ז"ל שם עוד, ע"ש. (ס"ז סק"ב).

גמ' שלא יערב חלצים בחלצים, א"ה, עי' מש"כ
 לקמן בדברי הרמב"ם פ"י הט"ז שאם
 נתערבו מקטיר הכל כאחד, ועי' מש"כ לקמן ק"ו
 ב'.

שם אמר אביי ה"ק מערבין יין אם נתערב סלתן
 ושמן, יש לעי' כיון דמוקי למתני' זיין, ותו
 לא קשיא מוהקטירו שלא יערב, א"כ מאי דוחקיה
 לאוקמי בנתערב סלתן ושמן, הלא אפשר לפרושי
 מתני' כפשוטו בכל גווני, דלא גזרו חכמים לאסור
 לערב היין אלא בכזשים ופרים, דהתם אם עירב
 סלתן ושמן קודם זלילה פסול, ולכך גזרו גם שלא
 לערב היין, ואפשר דגם בנתערב סלתן ושמן אחר
 זלילה נמי לא שרינן לערב היין, אבל בפרים ואילים
 שאם עירב סלתן ושמן אפילו קודם זלילה כשר,
 [דהכי משמע מתניתין דדוקא בכזשים ופרים פסל
 עד שלא זלל, והרי לר' יוחנן ודאי הכי מתפרש,
 וכן הוכיח מרן זללה"ה מסוגיא דלקמן ק"ו דשתי

השתא טעמא משום דילמא אחי לאיערוצי סולת
ושמן, דעד השתא לא ס"ד כלל האי טעמא.

ולפי פירוש זה לל"ק דאזי ודאי יש לפרש
דהחילוק בין פרים ואילים, לכבשים ופרים,
הוא רק בנתערבו מנחותיהם קודם זלילה, דפרים
ואילים כשרים וממילא מותר לערב היין, אבל
כבשים ופרים נפסלו המנחות, והרי הן כלא
נתערבו שהרי צריך להציא אחרים, ואסור לערב
היין, אבל בנתערבו לאחר זלילה גם כבשים ופרים
מותר לערב היין, שהרי לא מצאנו שום גזירה
לפירוש זה, והאיסור לערב היין הוא מעין האיסור
לערב המנחות, וכשנתערבו המנחות תו לא קפדינן
אעירוב היין שהוא טפל למנחות, ולפי זה עיקר
חידושא דמתני' הוא דפרים ואילים שנתערבו
מנחותיהם קודם זלילה כשרים, וכבשים ופרים
פסולים, ואגב אשמועינן נמי דכשנתערבו המנחות
מותר לערב היין.

ולל"ב דנתחדש טעמא דגזירה, יש מקום לומר
דכבשים ופרים כיון דאיכא גוונא
דפסולים בתערובת, גזרינן טפי, ולא שרינן לערב
היין אף בנתערבו המנחות אחר זלילה, ולפי זה
גם בהוקטרו יש מקום לאסור לערב היין, אבל
מאחר ולא נרמז שום רמז בגמ' בפירושא דמתני'
זלישנא בתרא, ראוי לפרש דפירושא דמתניתין
קיימא כמו זלישנא קמא, וכן מוכח נמי מהא
דפליגניהו להקטיר ולנתערב, והקדים לומר היכא
דהקטיר סלתן ושמנן מערבין יין לכתחלה, כלומר
דזה אינו ענין למתניתין, וזה כולל גם כבשים
ופרים, והיכא דלא הוקטרו צוה איירי מתניתין ואם
נתערב סלתן ושמנן מערבין נמי יין, ואם לאו אין
מערבין, וצוה מפלגא מתניתין בין פרים ואילים
לכבשים ופרים לפי שדינן חלוק בתערובת המנחות,
וכמו לל"ק, ובנתערבו לאחר זלילה גם כבשים
ופרים שרי לערב היין.

ולפי פירוש זה ניחא נמי משה"ק לעיל מאי
דוחקיה דאזי לפרושי מתניתין בנתערבו
המנחות, ולמה לא פירש דיין שרי לערב בפרים
ואילים, ואפילו לא נתערבו המנחות, וכבשים
ופרים גזרו שלא לערב היין אטו שמא יערב
המנחות ויפסלו, משא"כ בפרים ואילים דאף אם
יערב המנחות לא יפסלו, והשתא ניחא דזלישנא
קמא הרי הו' סבר אזי דאף יין אין לערב מסברא

וכולה אוקימתא קמיימא במקומה, והוה ליה
למימר אמר אזי הצ"ע כשהוקטרו סלתן ושמנן,
ותו לא, וממילא ידעינן דבהוקטרו ליכא למיחש
דילמא אחי לאיערוצי, וזה עדיף מנתערבו, וצוה
קשה לפום פשטא דמילתא דמתניתין דמפלגא בין
נסכי פרים ואילים לנסכי כבשים ופרים, לא איירי
בהוקטרו, דצוה אין לחלק ביניהם, ואיירי רק
בנתערבו וכאוקימתא קמיימא ממש, דצוה הוא
דמחלקינן ביניהם, משום דדינן חלוק בנתערבו
קודם זלילה, דודאי לא הוה ליה למימר אלא התם
בהוקטרו, ואף לדעת הרמב"ם דמתניתין אף
בהוקטרו איירי וגם צוה מחלקינן בין פרים ואילים
לבין כבשים ופרים ואילים, נמי קשה דלא הוה ליה
למיפלגיניהו בתרתי, והיה ראוי לומר היכא
דהוקטרו או דאיערב סלתן ושמנן מערבין יין
והיכא דלא הוקטרו ולא איערבו אין מערבין, וגם
למה נטר לפרושי טעמא דילמא אחי לאיערוצי
סולת ושמנן לכתחלה, לאוקימתא בתרייתא, ולמה לא
פירשה באוקימתא קמיימא, ועוד קשה דמשמע
דלאוקימתא קמיימא לא הו' סבר אזי דבהוקטרו
סלתן ושמנן מערבין יין, ואמאי מי גרע מנתערבו,
הא ודאי עדיף מנתערבו דתו ליכא למיחש דילמא
אחי לאיערוצי סולת ושמנן, כיון שכבר הוקטרו.

ולכן נראה דלל"ק דאזי לא הו' טעמא דאין
מערבין יין משום גזירה דילמא אחי
לאיערוצי סולת ושמנן, אלא הטעם דכשם שבחלבים
הקפידה תורה והקטירו שלא יערב, ה"נ יש לנו
להבין דגם בנסכים אין לערב, דמ"ל הקטרה מ"ל
ניסוך, ואדרבה עירוב דניסוך גרע צדד דהוא
תערובת לח בלח, והא דשרינן בנתערבו הסולת
והשמן, הוא משום דהיין טפל אל המנחה, ואם
המנחה מעורבת שוב אין יתרון אם היין יהיה
לחוד, וכן מבואר בהדיא בלשון רש"י, ולפי זה
בהוקטרו הסולת והשמן שלא בתערובת, אין מקום
להחיר לערב היין, והיינו דפרכינן עליה דאזי
מברייתא דצד"א בסולת ושמנן אבל יין מערבין,
דעכ"פ מבואר דיש קולא בעירוב היין, והדר צוה
אזי דבאמת יש להחיר לערב היין, דניסוך לא דמי
להקטרה, ולכך לאחר הקטרת הסולת והשמן מותר
לערב היין, והא דאין מערבין יין קודם הקטרת
הסולת והשמן, אינו אלא גזירה שמא יערב גם
הסולת והשמן, ולכך בנתערבו שרי, והיינו דמפרש

כצשים נמי קאי כמ"ש בהי"ט, וי"ל דהרמז"ס
לישנא דמתניתין נקט אלו לפריס ואלו לכצשים ואין
נכללין זה עם זה, ושיגרא דלישנא הוא, ולעולם
אף פריס צפרים אין מערבין. — [צתוספתא
דמנחות רפ"ד ולא עוד אלא שני כהנים מביאין
אח מנחותיהן בכלי אחד כו', ונראה דלא מיתניא
צי ר"ח ור"א, דהא אסור לערב משום והקטירו].
(ס"ז סק"ט).

ברמב"ם פ"י מתמו"מ הט"ז ואם נתערבו
מקטיר הכל כאחד, ולא זכינו למקור
דין זה, ובפסחים ס"ד ז' מצואר שיש מזה
להקטיר כל אימורי הקרבן ביחד, וכן מצואר שם
דאם נתערבו ומקריב כל אחד בפ"ע, מיקיים שפיר
והקטירו שלא יערב חלצים של זה בזה, ולפי זה
אם נתערבו רק כליות של שני זבחים, ודאי אסור
להקריבם יחד, משום והקטירו שלא יערבו, [לא
מיבעיא אם יתר האימורים כבר הוקטרו, אלא אף
אם קיימים, נמי אין לנו לערב הכל משום
והקטירים, שאין לנו לערב זידים אלו שלא נתערבו,
אלא יקטיר אלו שלא נתערבו כל קרבן בפ"ע וכן
הכליות אחד אחד], אלא צנתערבו כל האימורים
של שני קרבנות, בזה יש לדון אם עדיף להקריב
הכל ביחד משום והקטירים, אף שע"ז אנו עוצרים
על והקטירו שלא יערב, או להקריב כל אבר ואבר
פ"ע ויתקיים והקטירו ולא יתקיים והקטירים,
וכנראה בכהאי גוונא נכחין רבינו לומר שמקטיר
הכל כאחד, ואפשר הטעם דכשהם כבר מעורבים
אם מקטירים כמות שהם חשיב מעין שז ואל
מעשה, אבל אם יבא להפרידם אבר אבר הרי הוא
כאילו עובר בקום ועשה על מצות והקטירים, וי"ע.

עוד שם ברמב"ם הי"ז מנחות של נסכים שנתערבו
זו בזו אחר שנכלל כל מין ומין בפ"ע כשירות,
מלשון כל מין ומין מצואר דלא איירי במין אחד,
דא"כ הוה ליה למימר אחר שנכללה כל מנחה
פ"ע, ואם היינו אומרים דמין אחד שרי לערב
לכחלה וברהיטת לשון רבנו לעיל הט"ו, היה
הדבר בדקדוק, אבל כבר כתבנו לעיל שאין נראה
כן אלא אף ממין אחד אסור לערב, ולפי זה יש
לפרש דמס"כ אחר שנכלל כל מין ומין בפ"ע, הוא
לרבותא דנבין מזה דאף בשני מינים קאמר, שאילו
כתב אחר שנכללה כל מנחה בפ"ע היה מקום לומר
דאיירי רק במין אחד.

דוהקטירו, ולל"צ כיון דצברייתא מוכח דאף
כצשים ופריס שרי לערב היין, דבהכי איירי
וכמס"כ רש"י מהתוספתא, וא"כ איסורא דכצשים
ופריס אינו אלא בלא הוקטרו ובלא נתערבו, ולפי
זה שפיר מתפרשא מתני' דשריא באילים ופריס
צנתערב סלתן ושמנן, משום דכשרים צנתערבו, אף
קודם צלילה שזה החילוק מצואר צמשה, ותו לית
לן לחדש דאף בלא נתערבו שרי.

וגמציא לדינא דליכא נפקותא בין פריס ואילים
לצין כצשים ופריס אלא צדין נתערבו
מנחותיהם קודם צלילה, דצפרים ואילים כשר
וצכצשים ופריס או כצשים ואילים פסול, וממילא
נפ"מ בזה גם לענין עירוב היין, דלעולם כל
שנתערבו המנחות והם כשרים מותר לערב היין,
וכן אם הוקטרו המנחות בהכשר. (ס"ז סק"ט).

במתני' ק"ג ב' אר"ש והלא אלו לפריס ואלו
לכצשים כו', לרבותא נקט
דהני ודאי לא יתכן לערבם שהרי אינם שוים
צבילתם, וכדאמר בגמ' שם צברייתא אלו צבילתן
עבה ואלו צבילתן רכה, ואם נתערבו קודם צלילה
פסולין כדתנן פ"ט ז', ולזה נכחין רש"י שכתב
ואי מערב להו מיפסלי, [ודברי הגרע"א ז"ל
צתוספותיו לא נתפרשו], אבל אף של פריס צפרים
ושל כצשים כצשים אין מערבין מקרא דוהקטירו
שלא יערב חלצים בחלצים, וה"ה מנחה צמשה,
כדפרכינן פ"ט ז' מהא אמתני' דמערבין נסכי
פריס צנסכי אילים נסכי כצשים צנסכי כצשים כו',
ואין מקום לחלק בין נסכי פריס ואילים לנסכי
פריס ופריס, דקרא דוהקטירו על אותו סוג קרבן
מידרש שלא יערב זה בזה, וכדאמר פסחים ס"ד
ז' לענין פסח, ויש לתמוה צלשון הרמב"ם צפ"י
מתמו"מ הט"ז שכתב ולעולם אין מערבין נסכים
אלא נסכי הפריס לצדס ונסכי האילים לצדס ונסכי
כצשים לצדס, דמשמע דפריס ענמם מותר לערב
וכן אילים וכצשים, וצאמת דמתני' פ"ט א' דכ"ל
נסכי כצשים צנסכי כצשים בהדי נסכי פריס צנסכי
אילים מצואר דדין אחד להם, ואין מערבין יין
אלא אם כן נתערב סלתן ושמנן, מוכח נמי דאסור
לערב מנחת נסכי כצשים צמנחת נסכי כצשים, דאי
מנחותיהן מותר כמ"כ דיש להחיר יין, וברמב"ם
ענמו שם צה"כ מצואר שאין מערבין יין אלא אם
כן נתערב סלתן ושמנן, ואנסכי כצשים צנסכי

כשרותן בדבריו, ועוד דגם כבשים ופרים איירי הכא, ולאשמועינן דאף נתערבו לא שרי לערב יין, וזה כתב בשאלת הכהנים תורה. (ס"ו סק"ט).

שם חשם מזורע ששחטו שלא לשמו טעון נסכים שאם אי אתה אומר כן פסלתו, היינו דממה שהכשירה תורה חשם מזורע שלא לשמה יש ללמוד דבמילתיה קאי וממילא טעון נסכים, שאם אי אתה אומר כן דבמילתיה קאי אין ראוי להכשירו, ולשון הרמב"ם בפט"ו מפה"מ הי"ז צריך לפרשו ג"כ על כונה זו, וכן לשון רש"י כת"י, (אבל לא שייך לומר שהנסכים מעכבים בהכשר הזבח).

שם שאם אי אתה אומר כן פסלתו, א"ה, עי' מש"כ לק' ז' ז' זהא דכל הזבחים שזבחו שלא לשמן טעונים נסכים, ובמש"כ תו' ז"א אי' שאם אי אתה אומר כן פסלתו.

שם ותמיד של שחר ששחטו שלא לשמו יהא טעון שני גזירין כו', א"ה, עי' מש"כ לעיל מ"ט ז' בתוד"ה תלמוד בקושית תו' דתמיד שנשחט שלא לשמה יפסל משום שהוא קודם לתמיד, והא מקינן הכא דבמילתיה קאי.

שם ותמיד של שחר כו' יהא טעון שני גזירין כו', א"ה, עי' מש"כ ציומא ל"ג אי' במש"כ מרן זללה"ה להוכיח מכאן דשני גזירין הם חובת התמיד ולא חובת המערכה, ועי' לק' ק"ו ז' זהא דמסדרין הגזירין לפני שחיטת התמיד, וצדין נאבדו האימורין של התמיד אם מציאין שני גזירין.

שם בשלמא הנך עולות נינהו כו', א"ה, עי' מש"כ לעיל ד' אי' במנחת העומר שקמנא שלא לשמה, ועי"ש בד"ה אפשר, דלמסקנא הוי כעולת חובה, אלא דכשרה אע"פ שלא עלתה לשם חובה.

תוד"ה שאם הא כיון דבעי לחם ולא קדש הלחם יפסל כו', ז"ע לשון זה, דאם בעי לחם דין הוא שיוקדש, ואם אינו קדוש הוא משום דלא בעי, והכי הו"ל לאקשו"י, אמאי לא בעי לחם כמו דבעי נסכים, ובאמת נראה דגזירת הכתוב הוא דתניא לעיל ע"ה ז' זבח תודת מלמד שאם שחטו שלא לשמו לא קידש הלחם, ומוה נראה דילפינן לכבשי עצרת, ותוכן דצריהם יש לקיים צאיפכא דאמאי לא נילף מכבשי עצרת ולחמי תודה, לנסכים דאשם מזורע, ועל זה צריכין לתירוץ. (הערות). — ועי' מש"כ לעיל ד' אי'.

והנה משמע מדברי רבנו דאף במנחת פרים ואילים לא מכשרין אלא נתערבו אחר זלילה, אבל הדבר תימא דאם איתא דאין חילוק בעירוב המנחות בין פרים ואילים לבין פרים וכבשים, א"כ מה ראו חכמים לחלק ביניהם צדין עירוב היין, וכמש"כ רבנו צה"ט שאין מערבין יין נסכי כבשים ציין נסכי פרים ואילים, ועו"ק דמלשון אחר שנכלל כל מין ומין צפ"ע משמע דאפילו שחי מנחות ממין אחד אם נכללו ביחד שפיר דמי, דאם לא כן הוה ליה למימר כל מנחה מכל מין, וא"כ ע"כ הא דואם נכלל אלו צפ"ע כו' דמתניתין פ"ט ז' לא קאי אנסכי כבשים ננסכי כבשים דרישא, ותו אית לן למימר נמי דלא קאי אנסכי פרים ואילים דרישא, דתרווייהו זלילתן שוה, ואית לן לפרושי מתני' כפשטה, דהא דואם נכלל קאי רק אסיפא דאין מערבין נסכי כבשים ננסכי פרים ואילים, ומשום דאין זלילתן שוה, וגם מסוגיא דק"ו א' ז' מצואר דמנחות שזלילתן שוה כשירות אף ננתערבו קודם זלילה וכמש"כ מרן זללה"ה, ולכן נראה דכל מין ומין שכתב רבנו מתפרש שאין זלילתן שוה, ואף שהלשון סתום, לא חש רבנו לפרש בהדיא דזלילתן שוה כשר אף ננתערבו קודם זלילה, כיון שגם במשנה אין הדבר מפורש, ומכללא הוא דמצואר.

עוד שם צרמב"ם הי"ח י"ט, רבנו מפרש מתני' פ"ט אי' כפשוטה דנסכי כבשים ופרים ואילים אין מערבין לעולם, דכיון דאם נתערבו קודם זלילה פסולין, החמירו חכמים על היין שלא לערב לעולם, אבל צפרים ואילים דלא משכח"ל פסול בתערובת מנחותיהם הקילו לערב יין לאחר שהוקטרו המנחות או לאחר שנתערבו, ואלא אמר אב"י זא לאוסופי צמתני' צשהוקטרו, וק"ק הא דפלגיניהו אב"י להוקטרו ונתערבו בתרתי כיון דדינן שוה ומתניתין נמי בתרווייהו מיתוקמא, והוה ליה למימר היכא דהוקטרו או נתערבו סלתן ושמן מערבין יין לכתחלה, והיכא דלא הוקטרו ולא נתערבו אין מערבין דילמא אחי לאיערובי סולת ושמן לכתחלה. — ומש"כ רבנו וכיון שנכללו המנחות ונתערב שמן וסלתן כו', אע"ג דלא שרי לערב היין אלא באלו שזלילתן שוה, ובהי אף ננתערבו קודם זלילה כשרים וכמש"כ לעיל, דכיון דלא הזכיר רבנו דין זה בהדיא, ניחא ליה למינקט בגוונא שנתפרש

נראה דלרצא כבש הבא עם העומר שנשחט לשמה ונזרק דמו שלא לשמה נמי אין מנחתו כפולה, וכן בתמיד שנשחט לשמה ונזרק דמו שלא לשמה נמי אין טעון שני גזירין, ואף שנשחט לשמה מ"מ נהפך לקרבן נדבה צוריקה שלא לשמה, דאף זריקה שלא לשמה בכלל קרא דמוצא שפתיך דאם לאו יהא נדבה.

יש להסתפק אם אשם מזורע שנשחט שלא לשמה טעון מתן זהונות דגם לענין זה אמרינן דבמילתיה קאי, או"ד כיון שאינו מעכב בהכשר הקרבן, ורק בהכשר המזורע הוא, י"ל דלענין זה לאו במילתיה קאי כיון שאינו עולה לשם חובה, ומלשון הברייתא דקחני אשם מזורע שנשחט שלא לשמו או שלא ניתן מדמו ע"ג זהונות, משמע דבנשחט שלא לשמו נותן ע"ג זהונות, דאל"ה הול"ל אשם מזורע שנשחט שלא לשמו אין נותן ממנו ע"ג זהונות וטעון נסכים, ומיהו י"ל דנקטיה לרבותא דנתינת זהונות מעכבת וטעון אשם אחר להכשירו אף שנשחט לשמה, אבל הרמב"ם בפט"ו מפה"מ הי"ז לא הביא דלריך אשם אחר [שזה כתב בפ"ה ממח"כ ה"צ] ומ"מ העתיק לשון הברייתא או שלא נתן מדמו ע"ג זהונות, ומשמע דבשחטו שלא לשמו נריך לתת ע"ג זהונות, שוב מלמדי כן מבואר לפרש"י יומא ס"א ז' ע"ש ברש"י ד"ה לר"מ, ובריטב"א. (זבחים ס"א סק"ה).

מתנבי' רע"א מדת הלח קדש כו' מדת היבש חול כו', יש לעי' מ"ט נשחטו מדות הלח להיות קדושים יותר ממדות היבש, ולת"ק דנשחטו לענין צירוף פירשו תו' לעיל כ"ז ז' דהוא מדרשא דקרא דוימשחם ויקדש אותם דסמיך לכלי המזבח וכלי המזבח לח נינהו, ודרשינן אותם צפנים ובחון משא"כ מדות יבש, וג"ז ק"ק דהא חזינן התם בגמ' דר' יונתן דריש מאותם למעוטי כלי הלח מבחון, חזינן דמיעוטא דאותם מתפרש שפיר גם אכלי הלח גופייהו, ובשבעות ט"ו א' נמי דרשינן אותם במשיחה ולדורות בעבודה, וא"כ כיון דאפשר למידרש אותם ולהשוות לח ויבש, מנלן לחלק ביניהם, ומיהו י"ל דלענין צירוף סברא הוא דלח נטפל יותר אל הכלי מאשר יבש, כיון דלח אי אפשר להחזיקו אלא בכלי, ולכך הלח שעל דופן הכלי חשיב כשוכן על הכלי, אבל יבש הנדבק לדופן הכלי

צ' א' אלא הכא אי לא מוקמית ליה במילתיה אשם נדבה מי איכא, לכאורה נראה דכיון דמוכחינן דאשם מזורע במילתיה קאי, תו לא מחדשינן דקרבנות עולה קרבי לשם עולת נדבה אלא במילתיהו קיימי, וכבש הבא עם העומר שנשחט שלא לשמה באמת מנחתו כפולה וכן תמיד טעון שני גזירין, אבל הרמב"ם בפט"ו מפה"מ הי"ח פסק דאין מנחתו כפולה ואין התמיד טעון שני גזירין ומבואר דמפרש דרצא פליג לדינא ארביי, וכבר כתב מרן זללה"ה בסימן ל"ב סק"ל דלשון הגמ' משמע כן דקושיית רב מנשיא בר גדא מתפרשת לדחות דברי ר' יוחנן משום דלא משמע דכבש הבא עם העומר מנחתו כפולה וכן דתמיד שלא לשמה טעון שני גזירין, ולכך גם באשם אין לחדש דטעון נסכים, וממילא ראוי לפרש דברי רבא שהם לקיים דברי רב מנשיא בר גדא אלא שיש לחלק בין עולה לאשם, [ושם כתב ז"ל דגם ממש"כ תו' דלרצא ניחא מוכח כן, אבל זה אפשר לדחות דה"ק דלרצא אפשר ליישב כמו שיישב רבא, אבל לא דלמסקנא כן הוא], אבל הדבר נריך ביאור דכיון דבאמת מוכחינן מאשם מזורע דבמילתיה קאי, מנלן לחדש דכבש הבא עם העומר ותמיד לאו במילתיהו קיימי, ועוד דהא דין לא עלה בגדר ונדבה כתיב ומהתם ילפינן לכולהו, ואם אינהו לאו במילתיהו קיימי מנלן לחדש דאשם מזורע במילתיה קאי, וי"ל דכיון דקרא קרי ליה נדבה, כדילפינן ממוצא שפתיך אם מלאנו חילוק בין נדר לנדבה יש לנו לקיים בנשחט שלא לשמו דין נדבה, ולכך תמיד שנשחט שלא לשמו אין טעון שני גזירין, וכן כבש הבא עם העומר אין מנחתו כפולה כדין עולת נדבה, אבל קרבן שלא בא בנדבה, ואנו מחדשים מקרא דאותה והיקישא לשלמים דכשר ולא עלה כדאמר זבחים ה' ז', לא שייך לחלק דינו מדין דמעיקרא, שהרי לא מלאנו בו שום דין בנדבה, ורק חידוש הוא בשלא לשמה שהוא בנדבה, ואם כן פשיטא דבמילתיה קאי, דאף שהוא נדבה מ"מ במילתיה קאי לכל דיניו, שהרי לא נתחדש בו שום הלכה בנדבה, ואביי סבר דכיון דבאשם חזינן דבמילתיה קאי, תו מפרשינן דהא דקרי ליה נדבה היינו רק לומר דלא עלה לשום חובה, אבל במילתיה קאי כעולת חובה ובתמיד טעון שני גזירין ובכבש הבא עם העומר מנחתו כפולה.

שיש יותר מתקדש כשיעורו א"כ שפיר קאמר שהרי יתכן שכבר היו כולן למטה ונתקדשו. (הערות).

שם סידר את הלחם ואת הבצויכין כו', וצחו', יתבאר לקמן ק' א'.

שם מותר נסכים לקיץ המזבח, א"ה, עי' מש"כ בחו"צ כתובות ק"ו ב' דראוי שיהיו הנסכים במקדש בהשגחת צ"ד לצורך כל יחיד ויחיד, משום דנריך דקדוק בזה צתמימותן וזכותן וטהרתן כמצואר בפירקין דלעיל, ועי"ש לענין הלכה בזה דקיי"ל כהך מתני'.

שם מאי מותר נסכים כו', אפשר דלא פליגי ומר אמר חדא ומר אמר חדא, ואת"ל פליגי נראה דכיון דצירויין קדשי מודה ר' יוחנן שגם הם בכלל מותר נסכים, אלא שרחצ"י י"ל דס"ל דריות של המספקין אילן לשאר נרכי בדק הבית, שהרי אינו קדוש כלל והוא סתם ריוח הקדש. (הערות).

שם המקבל עליו לספק סלמות מארבע כו', רש"י כאן ובצ"מ נ"ז ב' פירש שהגזבר נתן מעות לאדם שקיבל עליו לספק סלמות בכך וכך, וצחו' נתקשו דעל מה נתחללו מעות הגזבר, דאם לא נתחללו הרי לא קיבל המספק כלום, כיון שהמעות של הקדש ואין לו רשות להשתמש בהם עד שיחללם על הסלמות, ומירצו דאיירי דאדם אחר התנדב לתת סך מסויים להקדש, ונתן את מה שהתנדב עד שלא הקדישו למספק שהוא יספק להקדש את הסלמות, ונמצא שהמספק קיבל מעות חולין ונתחייב תמורתם לספק להקדש סלמות בכך וכך, ומיהו לאוקימתא דאבני צינן המסורות לגזבר צ"מ שם מוכח דשייך בעלות הקדש באבנים שהם חולין, וצרמז"ן ורש"א ור"ן צ"מ שם הזכירו לפרש כגון שהיה למספק מקצת סלמות וחיללו מעות ההקדש עליהם, ויתכן דלפי זה המספק זוכה בכל המעות תמורת מקצת הסולת, ובההיא הנאה מתחייב לספק עוד כך וכך סלמות לפי ערך המעות, ויתכן דמותר המעות מתחללים והם נשארים כחולין ציד הגזבר, וכמו אבני צינן המסורות לגזבר, ועל ידן הוא פוסק עם המספק מה שפוסק.

וברשב"א צ"מ שם וכן בשטמ"ק בשם הרא"ש הזכירו עוד דיתכן דלצ צ"ד מתנה עליהם שיהיו המעות חולין ציד המספק, ור"ל דבמעות תרומת הלשכה איירי וכשם שנותנין לגזרי גזירות, כך י"ל שנותנין למספקי סולת, ומיהו זה

חשבינן ליה כשני גושים שנדבקו זה לזה, אצל לענין עיקר הקידוש אם המדות קדשי או לא מה ראו לחלק צין לא ויבש, ואין לומר דמקרא דחמץ תאפינה בכורים לה' ילפינן לה כדאמרין התם אימתי הם לה' לאחר שנאפו, דלשון הגמ' שם מדות יבש לא נמשחו כל עיקר מדע לך שהרי אין מקדשות דכתיב ממושבותיכם תצאו כו', לא משמע דמהאי קרא הוא דילפינן לה, דלפי זה הוה ליה למימר מדות יבש לא נמשחו כל עיקר דכתיב ממושבותיכם כו', ולשון מדע לך שהרי אין מקדשות משמע דזה ראייה ולא שזה המקור.

וגראה דכל דבר שכבר ראוי למנותו בהיותו בכלי הרי הכלי מקדשו, ולדורות זהו עבודתו שמקדשמו לכלי, ומדות הלחם שמשמשין לנסכים הרי היין ראוי להתנסך מיד עם מדידתו, ולכן המדות מקדשות, ולוג נמי בלוג שמן של מזורע ראוי שיקדש שאין לו צורך בכלי נוסף, אצל מדות היבש צריך המנחות עדיין חסר שמן ולבונה, וגם צתנחת חוטא שצריך לקמוץ לא יוכל לקמוץ מן העשרון שכשיכניס ידו יפול הסולת, וע"כ להעבירו לכלי אחר, וגם מנחת חוטא של כהנים לא יוכל להקטירו מן העשרון כי צריך למלחה כולה ובהכרח להניחה בכלי גדול שיוכל למלוח מכל הצדדין, הלכך כל הדברים שנממדים במדת יבש עדיין אינם מוכנים לגמור מנותן מכלי זה, וממילא אין צורך שהכלי יקדש, ומיהו שפיר י"ל דאף שצריך להעביר לכלי אחר, מ"מ אפשר שכבר יוקדש קדושת הגוף מעתה, כיון שהכל כאן, ויגישו בעשרון, ויוליכו בעשרון, שגם הם ממנוות הקרבן, ואף בכל המנחות שעדיין חסר השמן והלבונה, מ"מ אם אפשר שתחול קדושת הגוף על הסולת, י"ל שראוי לעשות כן, והיינו דקמיפלגי, אם מדת יבש נתקדשה. (נ"ה ב' סק"א, ועי"ש המשך הדברים, ועי"ש בסק"י).

שם מדת הלחם צירוייהן קדש כו', א"ה, עי' מש"כ בצנח"ס כ"ה ב' בצע"א אי איר כלי מקדש.

גמ' אר"ח לעולם ר"מ כו', א"ה, עי' מש"כ לעיל פ"ז א' ד"ה הרמז"ס במש"פ הרמז"ס דלא היה אלא עשרון אחד.

שם וכי נעקר מאי הוי כו', נראה דר"ל דכיון שאין מתקדש אלא מדעת ממילא לא מתקדש עד שממלא המדה כשיעורה לא פחות ולא יותר, דסתמא כן דעתו, דאם לא נימא הכי אלא שאף

אלא דחשיב כפירש, ועי' ברמז"ס פ"ט ממלוה ה"ה דכל שליח חשיב כפירש שפוסק על שער הול, וגזר לעולם כשליח, ומשמע דיש יתרון להקדש שקנה מן הדין ואין הלוקח יכול לחזור גם אם יקבל עליו מי שפרע, וזוהי הו"א דכתב התו"ט שהו"א תנאי צ"ד, וי"ע.

ולפמש"פ דהא דזעמדו מארבע מספק מארבע הו"א משום דהו"ל כפסק בשער הגבוה, יש לתמוה במש"כ הראב"ד צ"ט ממכירה ה"ב ללמוד מזה להיכא שנתן הקדש כסף על פירות והולו שיוכל הגזר לחזור בו, ומה ענין זל"ז, וכבר נתקשה בזה הר"ן בקדושין כ"ט ושם חילק משום דהקדש לא קנה את הפירות כיון שאינם זעין, אבל למש"כ קשה טפי דהתם מדין פסיקה בשער הגבוה הו"א, ובלשון הראב"ד שם משמע דלא זו בלבד שיוכל הגזר לחזור בו, אלא שגם יכול לכופ את המוכר למכור לו הפירות בשער הול, וזו שקשה דדיני ממונות דבמה נחייב המוכר למכור לו את הפירות בפחות ממה שפסקו ביניהם, וקרוצ הדבר לומר שהראב"ד פירש דברי הרמז"ס בנתן הגזר מעות על פירות בחורג פסיקה שלא על פירות ידועים וזוהי נמאל דבריו בדברי הר"ן, אבל לפי זה לא הו"ל להרמז"ס לפרש הטעם משום שלא יחא כח הדיוט חמור מכח הקדש, אלא משום דמתפרש בסתמא כפסק בשער הגבוה, וי"ע.

עוד יש לשאל בדברי הרמז"ס שם דאירי בנתן דמים של הקדש דאם איירי בפירות ידועים הרי נתחללו המעות על הפירות, וכי"ז חוזר בו אם הולו, אטו יחזרו קדושת המעות מן הפירות אל המעות, ומי לא עסקינן שכבר יאלו המעות מרשות המוכר, וי"ל דהפירות ישארו בקדושתן, ואהני חזרת הגזר לחייב את המוכר להחזיר מעות להקדש, ואמנם יוכל לחלל קדושת הפירות על המעות, ותהיה החזרה מכאן ולהבא. (שקלים ס"ד סק"ח).

תוד"ה תמיד דסידור שני גזירין היה אפילו קודם תרומת הדשן כו', נראה דז"ל קודם דישון מזבח הפנימי. (הערות).

תוד"ה כי"ז אחר שהוקטרו הצויקין, עי' מש"כ בדבריהם לקמן ק' א'.

תוד"ה שאפילו דכלי שרת אין מקדשין כו', עי' מש"כ בדבריהם לקמן ק' א'.

יתכן אם פסקו על הסולת רק לקרצנות הניצור, אבל ממה שאמרו במנחות שם דמותר נסכים לקיץ המזבח היינו כשפסקו משלש והוא מספק מארבע, [כ"מ ברש"י שם, ולכאורה בכהאי גוונא אין הלוקחים נותנים אלא לפי השער של ארבע כיון שכן השער, ואפשר לפרש איפכא בזמן שפסקו מארבע ועמדו משלש, דכל הבא ליקח נותנים לו לפי שלש שכן השער, והקדש מקבל ארבע והיינו מותר הנסכים], משמע שהקדש מוכר את הנסכים והוא משתכר את הדלל השער, ומקייץ בהן את המזבח, ולכאורה לא מנאלו תנאי צ"ד שיאלו המעות לחולין בשביל להשתכר בהן, וכמו דלהשתכר רבית לא אמרינן שהוליאוס לחולין וכמ"ס תו' צ"מ שם.

הא דבקיבל עליו לספק משלש ועמדו מארבע דמספק מארבע, הו"א כדין פוסק על שער הגבוה צ"מ ע"ב ב', ובהקדש סתמא מתפרש כאילו התנה כן, וכ"מ בתו' מנחות ז' ב' שכתבו דלר' יהודה צ"מ ע"ב ב' דאע"פ שלא פסק עמו כשער הגבוה יכול לומר לו תן לי כזה או תן לי מעות, ליכא חידוש בזה דמשלש ועמדו מארבע דנותן ארבע, ומשמע דהיינו מדין פוסקין על שער הגבוה, אבל לכאורה כשפסק על שער הגבוה אינו יכול להחזיר לו מעותיו וחייב לתת לו לפי השער הגבוה, משא"כ לר"י דיכול להחזיר לו מעותיו, ובהקדש דקתני דמספק מארבע משמע שאינו יכול להחזיר לו מעותיו, ולפי זה אף לר' יהודה שם איצטריך.

בתוי"ט בשקלים הקשה נהי דזעמדו מד' יכול הקדש לחזור בו ולא להסכים לקבל שלש, עי' בתוספות הגרע"א ז"ל, אבל איך נתחייב המספק לתת ארבעה, ותירץ דהו"א תנאי צ"ד, וי"ע הרי זהו דין פוסקין על שער הגבוה, ושפיר אמרינן דבהקדש סתמא כאילו פירשו על שער הגבוה, ושמא משמע ליה ז"ל דהכא מחייבין ליה לספק מארבעה מעיקר הדין, ואפילו חפץ לקבל מי שפרע לא שבקינן ליה, וזוהי קשיא ליה במה נתחייב, אבל אין לדבר הכרע ושפיר י"ל דחייב לספק מד' אם אינו חפץ לקבל מי שפרע, ומיהו ממה שסיים התנא שיד ההקדש על העליונה, משמע שיש כאן יתרון להקדש, ואם איתא הרי גם בהדיוט כן דינו אם פירש שפוסק על שער הגבוה, ואין הימרון להקדש

בטל קרבנו, אבל אם חיוז הנסכים נמי חיוז היום הוא אלא שאגדי בקרבן, נחא דאע"ג דיש להם תשלומין, מ"מ כיון שהם חובת היום אין לדחותם.

ובזה נמי מובן הא דס"ד לקמן ז"א א' דאיתי נדר ונדבה או נדר ונדר תיסגי ליה בנסכים דחד, ואם הוא רק חיוז של הקרבן, מה מקום לשחק שני קרבנות, אבל למש"כ שהוא חיוז על הנודר שינדב קרבן יפה ויוסיף לו נסכים, נחא דשפיר ס"ד דסגי בחד נסכים לכל נדרו או נדבתו.

ובן יש ליישב בזה משה"ק תו' לקמן ז"א א' ל"ל קרא לכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן דטעונין נסכים, ותיפ"ל דאם לאו יהא נדבה, ונדבה פשיטא דבעיא נסכים, ולמש"כ נחא דהא דנדבה חייב בנסכים הוא חיוז על המנדב שינדב גם נסכים, ולא רק חיוז הקרבן, ולכן בשלא לשמה שהקרבן נהפך מעצמו לנדבה, שפיר ס"ד שאין לחייב לבעל הקרבן להביא נסכים, כיון שהוא לא נדבו, והיינו נמי דכ"ל להו בגמ' בהדי עולה הבאה מן המותרות ואשם שניתק לרעייה דהני נמי כאילו נעשו עולה מעצמן, ואולי זו כונתם במש"כ וכו' לגבי נסכים לא הוה מוקי ליה לקרא, ומשה"ק דאם אי אתה אומר כן פסלתו כדאמר פ"ט ז' לענין אשם מזורע, הרי למסקנא התם דחייב דבעולה אי לא חזי לעולת חובה חזי לעולת נדבה, וכמו שפסק הרמב"ם דכבש הבא עם העומר ששחטו שלא לשמה אין מנחתו כפולה וכמשנ"ת לעיל ז' א', וכנראה דהתו' ס"ל דלכתר דמסייעין לר"י דאשם במילתיה קאי, תו אמרינן גם בעולות כן וכמשה"ק שם.

ולפי זה באמת קשה מאי קאמר ר"י לעיל פ"ט ז' דאשם מזורע ששחטו שלא לשמו טעון נסכים שאם אי אתה אומר כן פסלתו, והיינו דע"כ במילתיה קאי דאם לא כן אי אפשר להכשירו שאין אשם בא נדבה וכמש"פ שם, ומאי ראיא דילמא לעולם במילתיה קאי ומ"מ אין טעון נסכים כיון שנהפך לנדבה מעצמו, וי"ל דכיון דהמזורע חייב באשם ונסכים, ואשמו מתכשר בשלא לשמו משום דבמילתיה קאי כאשם מזורע, תו ראוי גם לחייבו בנסכים אף שאינו עולה לשם חובה, ולא דמי לכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן שיש מקום לפוטרו מנסכים, דהתם הנדר הוא המחייב נסכים, וכשנהפך הקרבן מעצמו לנדבה

צ' ב' מתני' כל קרבנות הניצור והיחיד טעונין נסכים כו', לכאורה משמע שאין כאן אלא הלכה אחת דכל הקרבנות שהם גם יכולים לבא בנדבה חייבין בנסכים, אבל קשה לפי זה למה לן כל הני קראי, לרבות דכל הבא במזעדיכס טעון נסכים, ועולת מזורע, ועולת יולדת, ואילו של אהרן, ולאחר שנותרו כל הבא במזעדיכס שוב נכתב קרא למעט חטאת שצרגל, והרי ראוי היה לקרא לפרש דלפלא נדר או בנדבה, היינו סוג קרבן שבא בנדר ונדבה, ואף כשהוא בא בחובה, וכבר היה הכל בכלל, ונראה מזה דאע"ג דהנסכים אגדי בקרבן מ"מ הם חיוז בפני עצמו, ושפיר יתכן להביא עולה או שלמים בלא נסכים מחמת עצם הקרבן, ונפ"מ בקרבן של הוראת שעה שאין לחייבו בנסכים, אלא דבקרבנות נדבה חייבה תורה גם לנדב נסכים, וכן בקרבנות חובה בכל חיוז וחיוז שלמדנו זו חיוז נסכים, והוא חיוז פרטי בכל אחד לחוד, והא דאמרינן לקמן ז"א ב' באילו של אהרן ומ"ש מעולת יולדת, לאו למימר דאפשר ללמוד זו חיוז נסכים מעולת יולדת, דהא חזינן שזריך קרא לכל חד לחודיה, ולא ילפינן יולדת ממזורע או מזורע מיולדת, אלא פריך אמאי דמשני דה"ט דלא יליף לאילו של אהרן במזעדיכס משום דס"ד דדוקא של ניצור, אהא פריך שאין לחלק בכך דהא אשכחן דגם עולת יולדת חייבת בנסכים, וא"כ יש ללמוד גם לאילו של אהרן במזעדיכס.

בבבשי עזרת לא כתיב נסכים בקרא, ונראה דנפק"ל במזעדיכס, וכ"ה בתו' בסוגיין, ואפשר דאף אי הוה מפרשינן לקרא דלפלא נדר דכל שיכול לבא בנדר חייב בנסכים, דמ"מ לא הוה ידעינן כבשי עזרת שהם קדשי קדשים וטעונין לחם ואינם באים בנדבה, ושפיר אינטריך במזעדיכס להכי, ומיהו בלאו הכי משמע דלא ילפינן חד מחבירה וכמש"כ לעיל מדמזריכין קראי לכולהו, וכן צפר ע"ז כתיב נסכים בהדיא בקרא צפ' שלח.

ובמה שפירשנו דחיוז הנסכים אינו רק חיוז של הקרבן, אלא הוא חיוז נוסף על בעל הקרבן, אפשר להבין הא דס"ל לר"ש מ"ד ז' דאם אין לניצור כדי כל הפרים ונסכיהם מוטב שיביאו אחד ונסכיו ממה שיקריבו כולם בלא נסכים, ובפשוטו קשה הרי נסכים חיוז הקרבן הם ויש להם תשלומין, ואילו הפרים חובת היום ועצר יומו

שם והיורש סומך ומציא נסכים, א"ה, עי' מש"כ לעיל נ"א צ' בדברי החו' ד"ה יש אם אפילו כשלם ירש כלום מציא נסכים.

שם ומימר, דאע"ג דלית ליה אלא כפרה מקופיא, אפילו הכי חשיב כבעלים לענין תמורה, ונראה דה"ה גם אם אמר כל הרוצה להמיר ימיר, דנמי מהני, דבעלים חשיב לענין תמורה.

ויש להסתפק יורש שירש קרבן שותפים כגון שהיו אציו ואמו שותפים בקרבן, ומתו, אם הוא מימר, מי אמרינן כיון דעיקר הכפרה דמתים הוא הר"ז כקרבן שותפים, או"ד כיון דהשתא יחיד הוא דמצי להמיר הר"ז מימר, א"נ כי היכי דמספקינן תמורה צ' צ' בהקדש עכו"ם לכפרת ישראל דשמא צעי דתיקו מתחלה ועד סוף צרשות מאן דעביד תמורה, ה"נ הכא כיון דצשעת הקדשה לא היתה צרשות דעצדה תמורה, הרי גם השתא לא עצדה תמורה, וי"ע. (תמורה צ' א').

גמ' דתניא וכפר את מקדש הקדש כו', צירושלמי יומא פ"ה ה"ו מפורש כפי' תו', והובא בר"ש בתורת כהנים, וכן מהא דכתיב לעיל וכלה מכפר את הקדש ואת אהל מועד ואת המזבח והתם פשיטא דעל הזאות קאמר, משמע דלשון זה על הזאות קאי, והא דנקט יכפר אלו עזרות משום דניחא ליה למינקט מקומות כמו רישא דקרא דנקט קדש ואהל מועד ולא הזכיר כפורת, והא דאינטריך קרא בצבועות י"ג צ' למשוח ומרובה בגדים מתפרש יפה ע"פ מש"כ בסוף חכמת אדם צסס הגר"א ז"ל דכל הפרשה דצואת יצא אהרן וגו' נאמרה על כל השנה ולא רק ציוהכ"פ, וזה אהרן דוקא, עי"ש, ולכן הוטרך לפרש דציוהכ"פ גם משוח או מרובה בגדים יעשו כן. (שבועות י"ג ב').

תוד"ה וכפר דלא תימא ה"מ אהרן כו', לפמ"ש בסוף חכמת אדם צסס הגר"א דאהרן היה ראוי ליכנס לפני ולפנים תמיד אלא שהוטרך לכל אלו הקרבנות, א"כ אחי שפיר טפי הא דצעי ריבויי לשאר כהנים. (הערות).

צ"ב ב' אלא תריץ הכי הפר פר טעון סמיכה כו' רש"א החי כו', יש לעי' כיון דצרייתא קמייתא ע"כ משצטא היא, א"כ נסמייה מקמי צתרייתא, ולמה לן לשצושי גם לצתרייתא, ואף ש"ל דסברא הוא דעל ידי שהיו דברי ר'

לית לן מהיכן למילף לחייב נסכים, אצל הכא המצורע קאי בחיובו ושלם לשמו מכא לשמו קאחי ובמילתיה קאי. (פ"י סק"א).

שם כל קרבנות הציבור והיחיד טעונין נסכים, א"ה, עי' מש"כ לעיל נ"א צ' בדברי החו' ד"ה יש, אם חיוב הנסכים חל משעת זריקה או משעת הפרשת הקרבן.

תוד"ה משלם צהא ליבא קולא כו', אפשר דהכא הוא גם חייב לספק מארבע כאילו היתה הפסיקה מתחלה לכך. (הערות). — ועי' מש"כ לעיל ד"ה הא וד"ה צתוי"ט.

צ"א א' אייתי נדר ונדבה תיסגי צנסכים דחד קמ"ל, נתבאר לעיל ז' צ' ד"ה וצזה.

תוד"ה וכל תימא הא למה לי קרא כו', נתבאר לעיל ז' צ' ד"ה וכן.

צ"א ב' ומאי שנא מעולת יולדת, נתבאר לעיל ז' צ' ד"ה מתני'.

שם דתנן הקריבו מציא עליו נסכי איל ואינו עולה לו מוצחו, א"ה, עי' מש"כ בפרה ס"א סק"ב דבאשם שדינו בן שמים אם הציאו צחדש הי"ג דפסול, דלא אשכחן אשם שצא מתחלה שלם לשם חובה, ולא אמרינן דאם הקריבו מציא עליו נסכי איל אלא בקרבנות הצאים צנדבה כמו עולה ושלמי נזיר, שיש צהם נסכים, וצאלו אם הקדישן צני שנה י"ל דקדושים לנדבה.

שם אלא לבר פדא דאמר מייתי ומתני דספיקא הוא כו', א"ה, עי' מש"כ בפרה ס"א סק"א מ"ש דצבצשים ואילים אף משנפסל לכצש דעצרה שנתו אחתי אין עליו חורת איל עד שיהא בן י"ג ויום אחד, ולענין פרה ועגלה לא מצאנו דנריך י"ג חדש ויום אחד ושתהא קרויה פלגס צחדש הי"ג. שם יכול נחלק צין נסכי בן שמים לנסכי בן שלם, א"ה, עי' מש"כ בפרה ס"א סק"ב צדין איל בן שלם.

צ"ב א' מתני' כל קרבנות היחיד טעונין סמיכה, א"ה, עי' מש"כ צחגיגה ט"ז צ' אם אפשר לסמוך לפני שנתחייב צקרבן, כגון שלמי שמחה צערב יו"ט ובעולת ראהי לפני שנתראה צעורה.

אהרן וכדס"ל לר"ש, [וכ"כ במלצ"ס צפ' אחריו], ומיהו מה שלא פירשו לר"ש קרא דהפר מאי עבד ליה, ק"ק, ואין לומר דאחי למעוטי שער נחשון, ואע"ג דשעה מדורות לא ילפינן, הכא לאו מילף הוא דכיון דכתיב חטאת ממילא כל דיני חטאת עליו, דלעיל נ"ו א' אמרינן דאפילו נפון לא בעי, וכן סמיכה, משום דשעה מדורות לא ילפינן, ואפילו לר"ש, ושם למעוטי זבחי שלמי ציבור, ואע"ג דמהילכתא נחמעטו כדאמרינן בסמוך, שם אפילו הכי מיעטינהו קרא, וכדחזינן לר"י, כדאמרינן גירסא בעלמא, ע"י להלן מש"כ לפרש בזה, (ועי' בשטמ"ק לעיל ס"ז ב'). (ס"י סק"ו).

שם גירסא בעלמא, רש"י פירש שני פירושים, ולכאורה מהא דלעיל א' בצרייתא קאמר ר"י ואת מי אביא תחתייהם שער המשלח הרי מוכח דאית ליה הילכתא, וכדמפרשין לה בגמ' דלא סגי דלא מעייל משום דגמירי שתי סמיכות בציבור, וע"כ כהן פירושא דקרא אסמכתא בעלמא. — ובעיקר הפירוש לולא פרש"י ז"ל היה נראה דאע"ג דאמרינן בסוגיין וכן בצכורות ט"ז א' אינטריין הילכתא ואינטריין קרא, היינו דמפרשין קושטא דמילתא דלא סגי חד בלא אידך, אבל אין נראה שמהא קושיא כיון דאיכא הלכתא ל"ל קרא, דשפיר נתפרשו ההלכות בתורה, ורק איפכא שייך לשאל כיון דאיכא קראי הילכתא ל"ל, ולפי זה אפשר לפרש גירסא בעלמא דדרשא גמורה קאמר ולא אסמכתא, וגירסא בעלמא היינו דאף בלא הנך קראי הוי ידע לה מההלכתא, אלא דניחא ליה למיגרס מה דאפשר למילף מקראי, והילכתא אינטריין שלא נרצה עוד סמיכות בציבור אם בשער הנעשה בפנים או בזבחי שלמי ציבור, ואולי אף בחטאות החינוכות, וכן בעולות, דקראי דמרצי כל עולות יחיד דהיינו קרא דוסמך ידו על ראש העולה, וכן קרא דמרצה כל חטאות יחיד דהיינו ראש החטאת, לא מפלגי בין יחיד לציבור, והוי ס"ד לרבות נמי של ציבור, [ואע"ג דשאני ציבור שהרי אין כל הציבור סומך, אפילו הכי כיון דאשכחן סמיכת זקנים בשל ציבור שפיר הוי ס"ד לרצוינהו], והא דאמרינן ולרצינא כו' קראי ל"ל, לאו למימרא דמיתרי קראי, אלא היינו נמי כדפרכינן לר' יהודה מעיקרא דל"ל למעטינהו מקרא, ה"נ פרכינן דל"ל לר"ש לרצוינהו מקרא

יהודה בקרא דהפר נשתצשו לומר דגם ר"ש מקרא דהפר קדריש, וע"י שנשנו דברי ר"ש בקרא דהסי נשתצשו גם לשנות דברי ר"י בהאי קרא, אבל זה דוחק דכיון דצרייתא צתרייתא אין עליה קושיא אלא מצרייתא דע"כ משצטתא היא, אין לנו לשצשה מחמת זה, ועו"ק שלא פירשו בגמ' מאי דריש ר"י בקרא דהסי ומאי דריש ר"ש בקרא דהפר, ועו"ק דמהיכי תיתי היינו מחדשים סמיכה בזהרן בשעירי ע"ז דאינטריין לר"ש קרא למעוטינהו, הא כיון דסמיכה דידהו איתרבו מוסמך ידו על ראש השעיר דכתיב גבי נשיא, א"כ מה התם בצעלים אף הכא נמי בצעלים, (ועו"ק דפלוגתא ר"י ור"ש להך אוקימתא אינה צענין אחד, דר"י ממעט לשעירי ע"ז מסמיכה מקרא דהפר, והוא ליה לר"ש לאהדורי ליה דקרא דהשעיר דנשיא מרצה להו לסמיכה, או דדרשא דהפר אינטריין למילתא אחרייתא, אבל מה מקום לאהדורי ליה דרשא דהסי דלאו אהרן קסמך, כיון דסמיכה דידהו לאו מהאי קרא איתרבי, ומיהו בזה י"ל כדמפרשין דקא"ל לר"י אי שמייע לך דאימעט מסמיכת אהרן הוא דאימעט), וי"ל דהא דאינטריין לר"ש למעט שעירי עכו"ס שא"ל סמיכה בזהרן, הוא משום דס"ד לרצוינהו מקרא דהשעיר החי, דהשעיר רצוי הוא, וכמו השעיר דנשיא, [וה"נ הפר רצוי הוא לפר, אלא דכיון דלא אשכחן שום פר דצעי רצוי, לכך מפרשין דאחי למעוטי כל דלאו פר, ודכותה השעיר נמי יכול להתפרש למעוטי שאר מינים, אלא דכל דאפשר לומר דאחי לרצוי שער עדיף טפיל], ואי הוי מרצינן מיניה שעירי עכו"ס, היו צריכים סמיכה בזהרן, דהא מקרא דוסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר, הוא דהוי מרצינן להו, והיינו דאחי הוי למעוטי דלא נרצה להו מהשעיר לסמיכת אהרן, וקיס לגמ' דהכי הוא קושטא דמילתא, ואף ר' יהודה לא מצי למילף מהאי קרא דהסי אלא למעוטינהו מסמיכת אהרן, ולא מסמיכת זקנים, וכיון דאחי לאפלוגי אדר"ש ע"כ היינו דלא צריך סמיכה כלל, וכדפליג עליה בצרייתא דהשעיר מרצה שעיר נחשון ולא שעירי עכו"ס, וא"כ ע"כ לקיים צרייתא קמיתא דקממעט להו מסמיכת זקנים דגבי פר העלם דבר, והיינו מקרא דהפר, ולא פירשו בגמ' לר"י מאי עבד בקרא דהסי, דשפיר י"ל דאיהו נמי צעי ליה למעוטי שעירי עכו"ס מסמיכת

שם קרבנו ולא קרבן עכו"ם, היינו שאין ישראל סומך על קרבנו של עכו"ם וכמש"פ רש"י ערכין צ' צ', דעכו"ם נתמעט מסמיכה מדכתיב צנ"י וכמש"כ תו' לעיל ס"א צ' ד"ה מזניו.

שם ור' יהודה לרבות כל צעלי קרבן לסמיכה לית ליה, אבל לא צעי למימר דלית ליה ולא קרבן חזירו או עכו"ם, דבתורת כהנים תניא הכי [לגירסת הגר"א שם גרסינן עכו"ם, ובלא זה נמי כיון דנתמעט חזירו סברא הוא למעט נמי עכו"ם] וסתם ספרא ר"י, ועוד דבהדיא מסיק התם ולא קרבן אציו שר"י כו' הרי בהדיא דר"י היא, ועוד דאם לא נמעט חזירו אייתר ליה נמי ידו דממעט שלוחו, ועוד דכל כמה דאית לן לאוקמי קרבנו למעוטי אית לן לאוקמי, וכמש"כ בשטמ"ק ערכין צ' א' בשם תו' הרא"ש. (ערכין צ').

שם עכו"ם וחזירו מחד קרא נפקא, כלומר דלא ס"ל לחלק משום דעכו"ם לאו צר סמיכה, וכמש"כ תו' ס"א צ' ד"ה מזניו בטעמא דרבנן, ולפי זה מסתברא דאשה ועכו"ם ודאי אף לרבנן סגי בחד קרא, דכיון שכבר ידענו דאף כשאי אפשר לצעלים לסמוך, אין אחרים סומכים, כך שוין עכו"ם ואשה בזה, וכמש"כ תו' שם. (ס"י סק"ו).

שם לרבות את האשה, נראה דאיטריך רבותא לאשה צין כשהקרבן שלה, וצין כשהיא ממירה בקרבן אחרים שאמר כל הרוצה להמיר יבא וימיר, דאם הפרשה לא קאי לאשה, יש למעטה אף מקרבן אחרים. (תמורה צ' א' מתוה"ד).

רש"י ד"ה קרבנו דששה קרבנו כתיבי כו', נראה דוהקריב ממנו קרבנו דכתיב גבי עז לא חשיב, לפי שאינו על עיקר הקרבן אלא על הקרבתו. (ערכין צ').

תוד"ה לרבות כל צעלי קרבן כו', א"ה, ראיתי להעתיק כאן מש"כ בזה בחו"צ ערכין ע"ד התו' שם. ערכין צ' א' תוד"ה לית והכי משמע פ' שתי מדות כו', בתמורה צ' א' גרסינן צעלי חוזרין לסמיכה לית ליה מ"ט דהא לא מיחד קרבן דידהו, וכן פירש רש"י שם דלא צעי סמיכה כלל, ובמנחות נ"ג א' הביאו גירסא דידן בתמורה והקשו מהא דצעין למילף מתנופה, ונראה דאפשר לקיים גי' דידן בתמורה, דהא דצעין למילף מתנופה אינו דלריך סמיכה בקרבן שותפות אלא דסגי בסמיכת אחד, והיינו דמסברא היינו מצריכין

והא הו"מ לרצוינהו מהלכה, ואה"נ דהו"מ לשנויי כמו לר"י גירסא בעלמא, אלא דקושטא קמפרש דליכא למילף מהילכתא לחוד. (ס).

שם ל"ל למימרא שהיה כו', נראה דקשיא ליה שאין לשמש בלשון זה אלא כשצא לרבות, אבל הכא פר העלם דבר כתיב בהדיא, ולא איטריך לרבות אלא שעירי ע"ז דרצוינהו, וא"כ מאי כללא, וגם אין זה כללא דהא שעיר הנעשה בפנים א"צ סמיכה, ומשני סימנא בעלמא, דאע"פ שלא צא לרבות, אפילו הכי יהיב סימנא דסמיכות שציינור הם צאלו שמכפרים על עזירת מצוה ידועה ושנכנס דמן לפנים, ונלחפוקי מר"י דחד סמיכה היא צשעיר המשתלח, ואפשר נמי דהך שהיה, משמש גם לטעמא, לומר דלכך מסתבר ליה לר"ש לרצוי שעירי עכו"ם, שהם דומים לסמיכה דאשכחן ציינור שהיא צפר העלם דבר, דשניהם נכנס דמן לפנים, ועל עזירת מצוה ידועה, ובאמת שזה טעמא רבא, דהא הוקשו גם לכל מעשיהם לפר העלם דבר, וכמש"כ תו' לעיל נ"ו א' ד"ה לרבות, ולמאי דאית ליה לר"י נמי דגמירי שתי סמיכות ציינור, [וכמו שציידנו כהך פירושא שצ"י], נראה דליכא מאן דפליג אר"ש בהאי סברא, דאי הו' לן קרא לרצוי שעיר דהו' מרצין שעירי עכו"ם ולא שעיר נחשון, מהני טעמי שכתבנו, אלא דכיון דר"י גמיר שתי סמיכות ציינור, ולדידיה היינו פר העלם דבר ושעיר המשתלח תו' ע"כ לרבות שעיר נחשון. (ס).

תוד"ה הא כיון דעל ידיהן נעשה החטא כו', ובירושלמי הוריות פ"א ה"ח איתא דלמ"ד ציינור מיייתי סומכין שלשה מכל שבט וראש צ"ד על גציהן. (ס).

תוד"ה איכא, י"ל דמדכתיב בעולה ושלמים וחטאת ש"מ דלא צעי רחמנא דנילף בהיקשא דזאת התורה. (הערות).

צ"ג א' קרבנו ולא קרבן חזירו, היינו אפילו בלא שליחות דס"ד שזו מצוה כללית ואף אחרים אם סמכו מקיימים מצוה, ואע"ג דאימעטו אפילו שלוחים לקמן צ', מ"מ אי לאו קרבנו לא הו' ממעטינן אשתו דהו' מוקמינן חד ידו למעוטי חזירו וחד למעוטי עבד וחד למעוטי שליח, וזו כונת תו' לעיל ס"א צ' ד"ה מזניו. (הערות).

הרי זהדיא דלא צעי צעלים לעיכוזא, אלא אף למ"ד התם דשחיטת פרו צור פסולה דאהרן וחוקה כתיב, מ"מ י"ל דאהא דצעי צעלים לא קאי חוקה ולכך כשנטמא הכה"ג כיון דלא אפשר לא קפדינן בהכי, [נ"ב. שוב הערוני דמהא דאמרינן יצמות ל"ג ז' דזר חייב עליו משום שבת ומשום זרות מוכח דמעבד דיעבד], ומה שחירצו תו' דכיון דזכי ליה רחמנא חשיב צעלים, כוונתם דכל הכהנים חשיבי צעלים לענין שחיטת הפר, כיון שהם שותפים בכפרה, לו"ד ז"ל היה אפשר דגם הכהנים נתמעטו דאשר לו כתיב, וה"נ הסגן, ומיהו מהא דדייקין מזה לעיל שם דבעלמא לא צעי שחיטה בצעלים משמע כחו', דאם איחא דכל הכהנים נתמעטו, א"כ נימא דהיינו דגלי רחמנא דדוקא הכא צעינן אהרן אצל בעלמא כל אחד מהשותפים יכול לשחוט, אצל אינש דעלמא לעולם אימא לך דבכל הקרבנות נמי פסול דשחיטה בצעלים צעינן. (ס"י סק"ו).

שם אצל אשתו דכגופיה דמי, כדיליף מקרא סנהדרין כ"ח ז'. (הערות).

שם ת"ר וסמך ונרצה כו', נראה דהכי דרשינן דונרצה לו לכפר עליו כוליה מייחר, דאי לומר דסמיכה מעכבת אף בלא זה הוי ידעינן דשנה עליו הכתוב כמ"ש בתו' יומא ה' א', ואי דהוא טעמא דעיכוזא משום שהסמיכה עיקר הכפרה הא ליחא דהא כתיב כי הדם הוא צנפס יכפר, וע"כ דסמיכה אינה מעכבת ואחי קרא למימר דאעפ"כ חמורה מלות סמיכה שאם לא סמך מעלין עליו כאילו לא כיפר, וכן יש לפרש בתנופה דכיון דכתיבא מלות תנופה ושנה עליו לתנופה ממילא הוי מעבד ול"ל לכפר, ולומר שהוא עיקר הכפרה הרי אי אפשר. (הערות).

שם צעי ר' ירמיה מטלית מה שתחוך כו', וא"ת ומ"ש דלגבי תנופה פשיטא לגמ' לקמן ז"ד א' דחציצה פוסלת ואילו הכא קמיבעיא ליה, וי"ל דה"נ לא קמיבעיא ליה אלא במטלית, אצל ידי חצירו ודאי חייצי, א"נ סמיכה עיקרה שיהא סמוך על הבהמה, ושפיר ס"ד דגם בהפסקת מטלית חשיבא סמיכתו על הבהמה, אצל תנופה מעין עבודה היא וחציצה פוסלת בה, א"נ סוגיא דהתם לבתר דידעינן הך ברייתא דגם בסמיכה חציצה פוסלת.

סמיכה לכל חד וחד אלא שאפשר ללמוד מתנופה דסגי בלאחד, וא"כ יש לפרש דה"ק דר' יהודה סבר מסבא שאין לחייב קרבן שותפות כלל בסמיכה דלא חשיב קרבנו, דלא מיחד קרבן ידיהו וקרבן חצירו הרי נתמעט, ולכך לא דריש קרבנו לרבות לסמיכה קרבן שותפות, ואף רבנן מודו דאין לחדש סמיכה מקרבנו, אלא דסברי מסבא דאף קרבן שותפות חייב סמיכה, ולכך דרשי מקרבנו שיהיו כולם סומכין, ולא ניליף מתנופה.

תוד"ה מיעבי, י"ל דצעצירה אין ראוי למיכפל שהוא לשון חוזק, ולא דמי לאם גנוב יגנב ואם יצא יצא דהכא רישא דקרא ולא ימיר. (הערות).

צ"ג ב' ת"ר ידו ולא יד עצדו, דמלשון המשנה שלא שנינו קרבן נשים וקרבן עצדים, מוכח דאין אשה ועצד בני סמיכה כלל אף לא בשליחות בעל הקרבן, ולכך מייחין הא דת"ר שנתמעטו, אצל קרבן נשים נתמעט מבני ישראל בקדושין ל"ו א', ועצדים דאיתקש לנשים. (הערות).

שם ת"ר ידו ולא יד עצדו ידו ולא יד שלוחו ידו ולא יד אשתו כו', ז"ע דבכל דוכתי דממעטינן שלוחו ומנאס הגרע"א ז"ל בגה"ש יצמות ק"א ז' בתוד"ה וקראו, לא אשכחן אלא חד קרא לשליח, ומ"ש הכא דצעינן תלתא קראי גם לעצד וגם לאשתו, ועי' צ"מ ז"ו א', וצירושלמי קידושין ריש פרק ז' דריש וסמך ידו ולא יד בנו וכהאי גוונא דריש התם נמי לגבי רציעה, וז"ע.

בתו' לעיל ס"א ז' כתבו דאע"ג דדרשינן קרבנו ולא קרבן חצירו דסמיכה בצעלים, מ"מ אינטריך ידו ולא יד שלוחו דס"ד דשלוחו כצעלים חשיב, ולפי זה אפשר דאע"ג דגלי רחמנא בפר יוהכ"פ ושחט את פר החטאת אשר לו דצעי שחיטה בצעלים כדאמר לעיל י"ט א', והיינו מדכתב רחמנא האי אשר לו גבי שחיטה, ולא כתביה מעיקרא גבי לקיחה, מ"מ שלוחו שפיר דמי, דהא לא אשכחן מיעוט נוסף למעט שלוחו, ויש ליישב בזה משה"ק תו"י יומא י"ב ז' ובמגילה ט' ז' בהא דמשמע דגם כשהסגן משמש מ"מ הפר משל ראשון, דהא צעי שחיטה בצעלים, ולמש"כ י"ל דלא צא למעט אלא סתם כהן אצל שלוחו שפיר דמי, ועוי"ל דלא צעי שחיטה בצעלים אלא למנא, דחוקה לא קאי אדין צעלים שצשחיטה, לא מצעיא למ"ד יומא מ"ב דשחיטת פרו צור כשירה,

מניפין, וע"כ דלא הקפיד הכתוב על החליצה, [דסתמא באימורין כן דרך התנופה ידו של זה תחת ידו של זה כדי שכל האימורים יונפו מכה שניהם], וקיס לחכמים שתהא יד הצעלים מלמעלה ויד הכהן מלמטה, והיינו דחשביה רש"י ליד הצעלים לעיקר. (פסטה י"ט).

שתי הלחם

מתני' ונאפות שתיים שתיים, יש לעי' מאי עדיפותא בזה, הניחא נילושות אחת אחת שתהא הלישה טובה יותר וגם המדה תהא מכוונת, אבל באפייה מה ענין בזה, והרי הפת נאפת יפה בזמן שהתנור מלא, ומשמע שאין להוסיף על שתיים, ואפשר דכשעוסקים במעט עוסקים יותר בדקדוק, ולפי זה מותר אחת אחת, אלא דאף שתיים שרי, וי"ע. (הערות).

שם שלשה דפוסין הם כו', ברמז"ס פ"ה מתו"מ הלכה ח' כתב ששלשתן של זהב, וכנראה מפרש דכולן בכלל קערותיו דקרא, ועי' ברש"י לקמן ז"ל א' ד"ה דפוסין, ולו"ד ז"ל היה נראה דקערותיו היינו רק אלו שמשמשין לאחר אפייה, שהם המשמשים לשולחן שבהן מביאין את החלות אל השולחן, אבל כלי העריכה והאפייה לא שייך ליחסם ככלי השולחן, וכ"מ בתוד"ה וכשהוא, שכתבו דקערותיו היינו שנותן בהם על שולחנות שצפתח האולם, ואין כונתם שיש מזה בנתינה על השולחנות הללו, שאינו אלא הפסקה להקל על עבודת ההולכה, אלא כונתם על הקערות שלאחר האפייה שמוליכים בהם את החלות לשולחן, ולמ"ד אין תנור מקדש לא הכניסו החלות לדפוסין אלו עד לשבת, ואפשר שמהשולחנות הללו היו מוליכין את החלות בידם ולא בדפוסין, שבשעת העריכה על השולחן שבהיכל לא הוזכרו דפוסין, ולכן הזכירו בתו' השולחנות הללו, ואפשר שלכך קידשו הקערות הללו שאין להכניס בהיכל דבר שאינו קדוש קדושת הגוף, וכמו שזכרנו לעיל פ"ט א', ועי' לעיל נ"א א' תוד"ה אפי'. (הערות).

צ"ה ב' ר"א אומר יכול דחקו זצין ומזורעין ונכנסו לעזרה בפסח הבא בטומאה יכול יהו חייבין כו', יש להסתפק אם היינו דוקא כל עוד שעוסקים בהקדשת הפסח, וכדנקט

ונראה דאין צריך שיסמוך בכל שטח היד, ואם יש חליצה על מיעוט ידו, סומך בכל שאר שטח היד, ויש מקום לדון דאף אם סומך במיעוט שטח היד כג', ושמה אף כשיש חליצה במותר ידו, וי"ע. (פ"י סק"ו).

תוד"ה אחת נמעט סומא כו', אפשר דלא שייך למילף אלא מידי שיש לו ענין בסברא, (אבל לא למעט מסמיכה מי שאין לו בנים וכיו"ב שאינם ראויים לסנהדרין), וסומא סמיכתו פגומה דהרבייה היא חלק במעשה הסמיכה, (ואף דלא מיפסלא כשע"ס עיניו), ולכן ממעטינן ליה. (הערות).

תוד"ה ידו תיפוק לי דמנאות עשה שהזמן גרמא כו', לכאורה בפשוטו י"ל דכי היכי דאשה חייבת להציא כל הקרבנות שמתחייבת בהם אע"פ שאין נעשים אלא ביום, ה"נ כל פרטי הקרבן בכלל חיוצ הקרבן הוא ושפיר חייבת בהן אף אם אין נעשים אלא ביום, והלכך אינטריך למעוטינהו.

רמז"כ עוד דסמיכה חשיבה זמן גרמא משום דתיכף לסמיכה שחיטה ושחיטה ביום, ואם הקדים לסמוך בסוף הלילה באופן שהשחיטה כבר תהא ביום, אחתי יש בזה משום קודם לתמיד של שחר, הדברים צ"ע שיחשב מחמת זה זמן גרמא, שהרי סיבה לדדיית היא המונעת, [שוב הראוני שכבר הקשה כן הגרע"א ז"ל], גם מסתבר דאין ראוי שתהא הסמיכה פסולה בדיעבד אם נתאחרה השחיטה במשהו כשיעור שחיטת התמיד ע"י כהן אחר, גם אין איסור שחיטה קודם לשחיטת התמיד, עי' מש"כ תו' זבחים פ"ט א', ובמש"כ בחו"ב שם, ומיהו במגילה כ' ב' ילפינן דסמיכה ביום דכתיב וסמך ושחט מה שחיטה ביום אף סמיכה ביום וכמו שהביאו תו' שם, ואפשר שע"ז סמכו בעיקר.

צ"ד א' לינפו כולהו צהדי הדדי קא הויא חליצה, א"ה, עי' מש"כ לעיל צ"ג ב' מהיכא פשיטא לן דחליצה פוסלת.

רש"י ד"ה נתמעטה, מש"כ רש"י דלא איכפת לן בחליצת יד הצעלים צין הכלי ליד הכהן משום דעיקר תנופה בצעלים, ונתקשו בזה בתו' לעיל ס"א ב', נראה דכונת רש"י כמש"כ תו' קדושין ל"ו ב' דגזירת הכתוב הוא שיהיו שניהם

למעוטי כלי הלח מבחוץ, חזינן דמיעוטא דאותם מתפרש שפיר גם אכלי הלח גופייהו, וצדעות ט"ו א' נמי דרשינן אותם במשיחה ולדורות בעבודה, וא"כ כיון דאפשר למידרש אותם ולהשוות לח ויבש, מנלן לחלק ביניהם, ומיהו י"ל דלענין צירוףין סברא הוא דלח נטפל יותר אל הכלי מאשר יבש, כיון דלח אי אפשר להחזיקו אלא בכלי, ולכך הלח שעל דופן הכלי חשיב כשוכן על הכלי, אבל יבש הנדבק לדופן הכלי חשבינן ליה כשני גושים שנדבקו זה לזה, אבל לענין עיקר הקידוש אם המדות קדשי או לא מה ראו לחלק בין לח ויבש, ואין לומר דמקרא דחמץ תאפינה בכורים לה' ילפינן לה כדאמרין התם אימתי הם לה' לאחר שנאפו, דלשון הגמ' שם מדות יבש לא נמשחו כל עיקר מדע לך שהרי אין מקדשות דכתיב ממושבותיכם תביאו כו', לא משמע דמהאי קרא הוא דילפינן לה, דלפי זה הוה ליה למימר מדות יבש לא נמשחו כל עיקר דכתיב ממושבותיכם כו', ולשון מדע לך שהרי אין מקדשות משמע דזה ראה ולא שזה המקור.

ונראה דכל דבר שכבר ראוי למאמרו בהיותו בכלי הרי הכלי מקדשו, ולדורות זהו עבודתו שמקדשתו לכלי, ומדות הלח שמשמשין לנסכים הרי היין ראוי להתנסך מיד עם מדידתו, ולכן המדות מקדשות, ולוג נמי בלוג שמן של מזורע ראוי שיקדש שאין לו צורך בכלי נוסף, אבל מדות היבש צריב המנחות עדיין חסר שמן ולבונה, וגם במנחת חוטא שצריך לקמוץ לא יוכל לקמוץ מן העשרון שכשיכניס ידו יפול הסולת, וע"כ להעבירו לכלי אחר, וגם מנחת חוטא של כהנים לא יוכל להקטירו מן העשרון כי צריך למלחה כולה ובהכרח להניחה בכלי גדול שיוכל למלוח מכל הצדין, הלכך כל הדברים שנמדדים במדת יבש עדיין אינם מוכנים לגמור מלותן מכלי זה, וממילא אין צורך שהכלי יקדשם, ומיהו שפיר י"ל דאף שצריך להעביר לכלי אחר, מ"מ אפשר שכבר יוקדש קדושת הגוף מעתה, כיון שהכל כאן, ויגישו בעשרון, ויוליכו בעשרון, שגם הם ממוזות הקרבן, ואף בכל המנחות שעדיין חסר השמן והלבונה, מ"מ אם אפשר שתחול קדושת הגוף על הסולת, י"ל שראוי לעשות כן, והיינו דקמפלגי, אם מדת יבש נתקדשה.

בצרייתא לשון דחקו זבין כו', והיינו בשעת עשיית הפסח, (ומיהו גם באכילת אימורים נקטו לשון זה בפסחים ז"ה ב'), או דכל זמן הראוי לפסח פטורין, ואפילו לאחר שכבר גמרו כולן להקריב, וכן בטמאי מתים נמי יש להסתפק אם פטורין לאחר שכבר כלו להקריב פסחן, דהא זהא תליא כדנפקא לן בגמ' בזמן שטמאי מתים משתלחין כו', ומסתברא לקולא, דכל שללורך פסח ראין שוב אין איסור. (פסחים ז"ה ב').

מתני' אחת שתי הלחם ואחת לחם הפנים לישתן ועריכתן בחוץ כו', יתבאר להלן סק"ו. שם רבי יהודה אומר כל מעשיהם בפנים, א"ה, ע"י מש"כ לקמן סק"ד ה' ח' אי טעמיה דרבי יהודה משום דסבר מדת יבש נתקדשה. שם כשרות בעזרה וכשרות צבית פאג, יתבאר להלן סק"ו. — א"ה, ע"י מש"כ לעיל ע"ח ב' היכן היה בית פאג.

גמ' הא גופא קשיא כו', כל הסוגיא, מתבאר להלן סק"ד ה' ועי"ש בסק"ז י'. תוד"ה לישתו דאי נתקדשה מייגייא מילתא כו', ע"י מש"כ להלן סק"ד.

תוד"ה ומאי צריך להניח צביסא או בכלי שרת אחד עשרון שלם כו', ע"י מש"כ בדצריהם לעיל נ' ב' במתני'.

בא"ד ונראה לפרש דלישה ועריכה כו', יתבאר להלן סק"י.

בא"ד למ"ד בוללן חלות כו', א"ה, זהא דנקטו דלמ"ד חלות בוללן לא היה שמן עד הצליה, וע"כ כונתם במאפה תנור, ע"י מש"כ לעיל נ"ה א' בחוד"ה כל.

תוד"ה אלא, יתבאר להלן סק"ד ד"ה שם. תוד"ה דרך, ע"י מש"כ להלן סק"ד ד"ה שם.

במדות הלח והיבש ותנור

א' צ' א' מתני' רע"א מדת הלח קדש כו' מדת היבש חול כו', יש לעי' מ"ט נשתנו מדות הלח להיות קדושים יותר ממדות היבש, ולת"ק דנשתנו לענין צירוףין פירשו תו' לעיל נ"ז ב' דהוא מדרשא דקרא דוימשחם ויקדש אותם דסמיך לכלי המזבח וכלי המזבח לח נינהו, ודרשינן אותם בפנים ובחוץ משא"כ מדות יבש, וג"ז ק"ק דהא חזינן התם בגמ' דר' יונתן דריש מאותם

ממש, [ועי' בעולת שלמה דהוא ענין צפ"ע, עי' בדצריהם שבעות י"א א'], ומיהו עיקר הדבר ראוי לומר דהאי תנא סבר חולין שנעשו על טהרת הקודש לאו כקודש דמו, דאם לא כן כבר נפסלים בטבול יום קודם אפייה, שו"ר בח"י שכבר העיר בזה וכתב להגיה בדצריהם עי"ש].

(ג) נ"ז ב' תדע לך שהרי אין מקדשות כו', יש לעי' התינה לרצ לעיל ח' א' דמנחה קדושה בלא שמן שכן מצינו במנחת חוטא, הי"נ איכא למימר דאף מנחה שמונחת שני עשרונים, מ"מ מתקדש עשרון אחד שכן מצינו בשאר מנחות, [ועי' רש"י וזחים פ"ח א' ד"ה ואין], וא"כ כיון דחזינן דשתי הלחם לא נתקדשו עד אפייה ש"מ דמדת יבש לא נתקדשה, אבל לר"ח שם דאין מנחה קדושה אלא אם כן יהיה הכל בכלי אחד, א"כ נימא דהיינו טעמא שלא נתקדשו שתי הלחם כיון שאינם בכלי אחד, והם מעבדין זה את זה כדתנן כ"ז א', וי"ל דלא אמר ר"ח אלא במידי דמזנותן שיהיו יחד, ולכן כל עוד שלא היו יחד אינם קדושים, אבל שתי הלחם דנילושות אחת אחת ונאפות אחת אחת כדתנן ז"ד א' ואינם עתידים להיות בכלי אחד, בזה מודה ר"ח דמתקדשות אחת אחת, וכמש"כ פ"ח צ' לענין שמן דמנורה, [אלא דאפשר דלר"ח שכבר יהיה גם השני קדוש מיהא בקדושת פה, ואפשר נמי דלר"ח דוקא שגם השני כבר יהיה בכלי שרת], ולכן אם איתא דמדת יבש נתקדשה, הרי הוקדשו קודם אפייה, ואף את"ל שמיציא את השניה רק לאחר אפיית הראשונה, אכתי נתקדשה השניה מיהא מיד משמדה בעשרון, ברם עיקר נראה דמיציא שניהם יחד ומקדישם בקדושת פה, ואח"כ מודדן בעשרון ונותן כל אחד צביסא מיוחדת, ואח"כ לשאן אחת אחת ואופאן אחת אחת.

ואבתי יש לשאול בלחם הפנים דמזנותן להיותן יחד על השולחן, דלפי זה ראוי לומר דלר' חנינא לא יוקדשו קדושת הגוף עד שיהיו יחד, וא"כ היכי משכחת לה לרבות לחם הפנים לחימוץ אף אי מדת יבש נתקדשה, הרי אינם יחד דנילושות אחת אחת ונאפות שתיים שמים, וי"ל דכיון דמזנותן אפייתן נאמר בקרא, וגם נאמר דיינים דנאפות שמים שמים, [ומהא דנילושות אחת אחת אין ראייה ד"ל שזה משום מדתן], וגם מהאי קרא דלוחם נתמעטו שתי הלחם לקמן ז"ד א', ומשמע

ובגמ' לעיל ח' ב' דפרכינן לר"ח עשרון למה נמשח, ומבואר דלרצ ל"ק ליה, ולדידיה א"ל לומר משום מנחת חוטא, ואף שאין העשרון ראוי למזנותו בלא השמן והלבושה, מ"מ י"ל דכל חלק שכבר אפשר לקדשו קדושת הגוף, ראוי לעשות כן, והיינו טעמא דמ"ד מדת יבש נתקדשה, ומיהו למ"ד מדת יבש לא נתקדשה, ע"כ לחלק כמש"כ, ולר"ח שם דעשרון נמשח רק משום מנחת חוטא, יתכן לומר דרק משום שכבר ראוי למזנותו כמות שהוא, לכך קדשוהו, [דהא יש לתת טעם למה באמת נשתנתה מנחת חוטא מכל המנחות להתקדש במחלתה והרי יכלו לא לקדש העשרון, והיתה מנחת חוטא ככל המנחות], אבל כשחסר שמן ולבושה לא היו מתקנים לקדשו אף אם היה יכול להתקדש.

(ז) נ"ז ב' תוד"ה ושמעין וא"ת דלמא ס"ל תנור מקדש דהיינו משקרמו פניה כו', יש לעי' אי תנור מקדש אמאי לא מקדש קודם קרימת פנים, והא מבואר בסוגיין דאי נתנו צביסא נתקדש, ודכוותה בתנור, ובאמת ממתני' דמעילה ט' א' נמי מוכח דלא נתקדש קודם קרימה דהא קתני התם קרמו בתנור הוכשרו ליפסל בטבול יום כו', הרי דנאפיין בתנור של מקדש ואינם מתקדשים עד קרימת פנים, ונראה מזה דתנור לאו ככלי קיבול הוא, ואינו מקדש מה שבתוכו אלא ע"י אפייה, שזהו שימוש של תנור, [זכר לדבר סכין דאמרין לעיל ט"ז צ' דם סכין מקדש ליה, והיינו ע"י שחיטה, ועי' ע"ח צ' וכתו' וזחים מ"ז א', ולענין עזים לקמן ק"א א'], ואף את"ל שאם נתן לתוך התנור חלות אפויית, שהתנור מקדשן, מ"מ צ"ק שאין התנור מקומו אלא להכשר אפייה, אין השהייה בתנור אלא מעין הכשר ואינו מקדש עד שיאפה, ואי קרא דחמץ תאפינה אחי לאשמעינן שצריך לאפותן בתנור קדוש, עי' לקמן סק"ג, א"כ מוכח מקרא שלא יתקדשו בו עד אחר אפייה, [ואין לומר דגזירת הכתוב הוא בשתי הלחם שאין חלה עליהן קדושת הגוף קודם אפייה, דהא מוכחינן מהא דמדת יבש לא נתקדשה], שו"ר כתו' מעילה ח' א' ד"ה קרמו שהקשו ותירצו כן, וכן ברש"י שם ט' א' ד"ה קרמו הזכיר לדמות הקרימה לשחיטה עי"ש, [ומש"כ תו' שם משום טבול יום דחולין שנעשו על טהרת הקודש לאו כקודש דמו, אינו מובן, דאם התנור קידשן הרי הם קדשים

מוכנים להיות זכורים בשחיטת הכזשים, וממילא אין הכרח כיצד לפרש דבר' יונתן.

כתב רש"י דר' יאשיה דריש זכורים לה' אקודם אפייה קאי, וז"ע דהא קרא משמע דלאחר אפייה קאמר, ועוד דאי אקודם אפייה מאי אחי לאשמועינן, דהא ודאי ליכא למימר דקרא אשמועינן דמדת יבש נתקדשה, דנהי דאפשר לפרושי קרא קודם אפייה אצל ודאי לא מוכח קרא דקודם אפייה קאמר דהא פשטיה לאחר אפייה, ואפשר דאף אי מדת יבש נתקדשה מ"מ אין זה אלא למנוה, וכלשון הגמ' בסמוך שציק עשרון דקודש וכ"ל בעשרון דחול, אצל אפייתן בתנור כלי שרת, הוא לעיכובא, אי דרשינן קרא דיתקדשו באפייתן, ולפי זה גם ר' יאשיה מצי למידרש הכי.

שם ח"ל ר"פ לאציי והא איכא ציסא כו', כגון שלש ע"ג קטבליא, לשון כגון שלש כו' מוכיח דאדר' יונתן קאי, דאי אדר' יונתן קאי ולומר דמשכחת לה איסור חימוץ בלחם הפנים, הוה ליה למימר הרי מצי ללוש ע"ג קטבליא, כלומר ולכן לא מסתבר לרצויי ולאוקמי דוקא כשלש ציסא, אצל לא שייך לשון כגון, דהא לא מוקמינן שום מילתא בהכי, גם עיקר הדבר ק"ק אמאי לא נוקמי באמת לקרא לרצויי לחם הפנים כשלש ציסא, ואם נימא כמו שנקט מרן זללה"ה צסימן כ"ד ס"ק י"ב דכיון דמצי ללוש בקטבליא תו לא מסתבר לרצויי ביה לאו לחימוץ אף כשלשו ציסא, נמי הוה ליה למימר כיון דליכא חיוב ללוש ציסא אין לחייבו על חימוץ, אלא ודאי ר"פ ואציי על שתי הלחם דר' יונתן קיימי, וכן מפורש בפרש"י לפי מה שהגיה בשטמ"ק אות י"ז, ומש"כ רש"י דר' יונתן דלקמן פרכינן הא מדת לח היא, היינו דקושיא דגמ' פריך אשתי הלחם, מתפרש נמי דקשיא אדר' יונתן.

ובשטמ"ק כתב דלמש"כ חו' דמנחת נסכים כו"ע מודו דנתרצתה, ופלוגתייהו רק בלחם הפנים משום דפליגי אי מדת יבש נתקדשה, ממילא ליכא לאוקמי בלשה ציסא, דא"כ צמאי פליגי, ורש"י לטעמיה דפליגי במנחת נסכים, ושפיר איכא לאוקמי הא דלחם הפנים בלשה ציסא ולא פליגי בלחם הפנים, [וברמז"ס פ"ב ממעה"ק הי"ט משמע דפליגי אס מנחת נסכים מגבלה צמיס], ואפשר דאי צסמם לחם הפנים ליכא איסור

דזכותה ממעט, ושתי הלחם אינם עתידים להיות יחד והרי הם קדושים באפייה, סברא הוא דגם לחם הפנים עכ"פ מתקדשות קדושת הגוף באפייתן, וחזינן דאין צריך שיהיו כולן יחד, ותו אמרינן דאף ח"ל שיהיו שנים יחד, דאין סברא לזה, ואפשר לקדשן אחת אחת קדושת הגוף בכלי שרת אף קודם אפייה, הלכך אי מדת יבש נתקדשה, אף דכאן עשרון ודאי לא מקדש קדושת הגוף לר"ת, דהא כל חלה היא של שני עשרונים, מ"מ כיון דחזינן דראוי להקדים קדושת הגוף מיד כשאפשר, שהרי זהו הטעם דמדת יבש נתקדשה וכמש"כ סק"א, ה"נ ראוי ללוש הלחם הפנים צביסא שמקדשת, ח"נ דכיון דהסלת היה בעשרון שהוא כלי שרת, גנאי הוא להוציאו ממנו לכלי חול, ואף שהוא עדיין לא נתקדש, וכמש"כ בשטמ"ק ח' א' בשם תו"ת, וזו סברא בדאורייתא, (ואף שהוכיחו תו" פ"ח ב' שאין זה אלא דבר הקרב למזבח, כבר כתבנו שם דה"ה קרבנות הנאכלים, גם י"ל דהיינו שאין למשוח משום זה כלי שרת נוסף, אצל כשהנידון אס להוציא מן הכלי שרת לכלי שרת או לכלי חול, ודאי עדיף להוציא לכלי שרת), וממילא שייך שפיר איסור חימוץ בלחם הפנים, אצל אי מדת יבש לא נתקדשה, אין ענין ללוש ציסא, ומתקדש רק בקרימת פנים בתנור, ולא שייך זו חימוץ.

שם אימתי הן לה' לאחר שנאפו, לפי דחמץ תאפינה הוא כבר ממנוות הקרבן, וא"כ על כרחך שכבר הוקדש קודם אפייה, והיה ראוי להקדים ולכתוב ממושבותיכם תביאו זכורים לה' לחם תנופה וגו', ועל כרחך צא לומר דליכא קדושת הגוף עד אפייתן, ואז נעשים זכורים, והנה אפשר לפרש דקדושתן רק בשחיטת הכזשים, ולאחר אפייה ר"ל כשכבר נהיו לחם וראויין למנוחתן, ולאפוקי קודם אפייה, ולעולם יכול לאפותן בחוץ, אצל לפי זה לא אשמועינן האי קרא מידי, דהא דמדת יבש לא נתקדשה משמע דמסברא ידעינן לה ולא דהאי קרא אחי הא לאשמועינן, ולכן נראה דקרא אשמועינן דצריך לאפותן בתנור המקודש כדי שיתקדשו באפייתן, והיינו דתאפינה זכורים, שאפייתן יעשה אותם זכורים לה', וכ"פ מרן זללה"ה צסימן כ"ו סק"ג, ומיהו לר"ש ז"ה ב' דכשרות אצית פאגי, ע"כ לפרש דה"ק קרא שהם

ד"ה ולר"ת, (ולעיל פ"ח צ' הוכיחו שאין זה אלא בדבר הקרב למזבח), משא"כ שתי הלחם ולחם הפנים דדרשין שצריך לאפותם בכלי שרת שיוקדשו עם אפייתן, דמחמתן הוא חיוצ גמור שיהא התנור כלי שרת, ואף למ"ד מדת יבש נתקדשה מ"מ אין זה לעיכוזא וכדאמר נ"ו צ' שציק עשרון דקודש וכ"ל בעשרון דחול, משמע דרק אין ראוי לעשות כן, אבל האפייה בקדושה היא לעיכוזא, ושפיר אפשר דאף כשנתקדש קודם אפייה בכלי שרת, מ"מ חיוצ האפייה בכלי שרת במקומו עומד, וכמו שדדנו לעיל סק"ג דגם ר' יאשיה דריש דרשא דר' יונתן דחמץ תאפינה בכורים לה', לומר שצריך לאפותם בתנור כלי שרת, ולכן דוקא הזכירו בגמ' שתי הלחם ולחם הפנים דקדושתן בתנור.

שם ואין דוחות את השבת איפסלה בלינה, בתו' לעיל נ"א א' הקשו אמאי מיפסלו בלינה, הא כלי שרת אין מקדשין שלא בזמנן כדאמר לקמן ק' א', ותיירו דכיון דאין דוחות את השבת א"כ מאתמול זמנן הוא, ונ"ע דענין זמנן הוא הזמן הראוי למנות הקרבן, אבל אף אם יש מנזה להקדים לאפות לחם הפנים קודם שבת, מ"מ אינו דין שיוקדש כיון שעדיין אינו ראוי לשמש במנזה לחם הפנים, וחשיב כשלא בזמנן, ולו"ד ז"ל נראה לפרש דעל עיקר קביעת ההלכה פרכין, דכ"ל אפשר לקיים שניהם, הרי ממ"נ אם אין דוחות את השבת הרי נאפות שלא בזמנן ואינם ראויים להתקדש למנזה, וא"כ ל"ל לאפותם בתנור המקודש, ואי ילפינן דיש לאפותם בתנור כלי שרת, ראוי ללמוד מזה שדוחין את השבת, דכיון שצריך לאפותם בקדושה לא שייך אלא בזמנן, ומיהו תנא דמתני' דיליף תרוייהו, ע"כ ס"ל דגלי רחמנא דבעי קידוש בשעת אפייה לקדושת הגוף, ומ"מ אינו נפסל בלינה ע"י קידוש זה, אלא דכיון דאין הדינים דאינו דוחה את השבת ודבעי אפייה בפנים מפורשים בקרא, שפיר קשיא ליה לרב ששם דאין ללמוד הני תרתי דבעלמא סתרי אהדדי, ובתו' כחצו דאית לן למימר תברא ומי ששנה זו לא שנה זו, ונ"ע דכל כי האי לא הוו שתקי בגמ' מלפרש, וגם הקשה אדם קשה שהוא קשה כבדול, לא משמע אלא על מילתא דתליא בסברא, אבל סמירות במשניות שאין להם יישוב אלא דמי ששנה זו לא שנה זו, טובא אשכחן כי האי גוונא, ולפי מה

חימוץ, לא מסתבר לאוקמי ריבויא בלחם הפנים ולאוקמי בלשה צדיקא, ועדיף טפי לאוקמי במנחת נסכים, הלכך מאן דמרבה לחם הפנים ע"כ סבר מדת יבש נתקדשה, ומ"מ גם מאן דסבר מדת יבש לא נתקדשה ומרבה מנחת נסכים, י"ל דמודה דגם בלחם הפנים אם קידשו צדיקא איכא לאו בחימוץ, דכל המנחה אשר תקריבו מרבה הכל, אלא דהזכיר מנחת נסכים דבזה באופן הרגיל שייך איסור חימוץ, ובזה מיושב משה"ק מרן זללה"ה בסימן כ"ד ס"ק י"ב על הלקוטי הלכות.

הא דאמרינן כגון שלשה ע"ג קטבליא, ולא אמרינן שלשה בכלי חול, הוא לרבותא, דגם כלי לא בעי, ומיהו לקושטא דמילתא למ"ד מדת יבש לא נתקדשה דלישתן ועריכתן בחוץ, היינו צדיקא דחול, ועי' לקמן סק"ת.

ד) צ"ה ב' ואפייתן בפנים אלמא מדת יבש נתקדשה כו' דלמא עשרון לא מקדש תנור מקדש, לכאורה הקושיא היתה דאי מדת יבש לא נתקדשה למה חייב לאפותה בפנים הרי יכול לאפותה בחוץ, ולפי זה יש לפרש דהא דמשני תנור מקדש, ר"ל שיש חיוצ לאפות בתנור המקדש, דאל"ה אכתי הקושיא במקומה עומדת למה לא יוכל לאפות בחוץ בתנור חול כיון דעשרון לא מקדש, ואפשר דזה נלמד מדרשא דר"י לעיל נ"ו צ' חמץ תאפינה בכורים לה' אימתי הן לה' לאחר שנאפו, ומתפרש דצריך לאפותם באופן שעם אפייתן יוקדשו עי' לעיל סק"ג, וילפינן לחם הפנים משתי הלחם.

ובזה יש ליישב קושית תו' זכאים נ"ו א' זהא דאמרינן התם דכיון דאיכא שתי הלחם ולחם הפנים דאפייתן בתנור וקדושתן בתנור הוה ליה כלי שרת וכלי שרת דחרס לא עצדינן, והקשו שם בתו' אמאי נקט שתי הלחם ולחם הפנים דלא כתיב זהו תנור בקרא, ושציק מאפה תנור דכתיב ציה תנור בהדיא, ולמש"כ י"ל דמאפה תנור שכבר נתקדשה המנחה מקודם בכלי שרת כדתנן לקמן נ"ו א' כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים, ומתן שמן ובלילה בעי כלי שרת, אין חיוצ מדאורייתא לאפותה דוקא בכלי שרת, והוא רק הנהגה הראויה שאין מו"איין דבר הקדוש קדושת הגוף לכלי חול וכמש"כ תו' בסוגיין ולעיל ח' א'

שפירשנו ניחא דאין כאן אלא קושיא בסברה למה ראה התנא לקיים שני הדינים הללו.

וזו דעת רש"י שכתב במתני' דמעילה ט' א' דגבי שמי הלחם ולחם הפנים לא גרסינן וזלינה דהא נאכלות לשנים ולשלושה, ולתשעה ולאחד עשר, כדלקמן ק' ז', הנה פשוט ליה דאף דקרימתן בתנור מקדשתן לענין טבול יום ומחוסר כפורים כדמנן התם, והיינו שזריך לאפותן בפנים, מ"מ אינן נפסלות זלינה, והיינו כי תנא דמתניתין, וכן הרמז"ס פסק במתני' בפ"ה ובפ"ח מתמו"מ.

ואפשר דאי הוי קמני מתני' דלישתן ועריכתן נמי בפנים, דלא הוי קשיא ליה לרז שסת, דהיה מתפרש דטעמא משום דמדת יבש נתקדשה, ובאמת אינם מתקדשים קדושת הגוף כיון שהוא קודם זמנם, אלא דאפילו הכי נעשה הכל בפנים דגנאי להוציא מכלי שרת לכלי חול, וכמ"ש בשטמ"ק ח' א', דאף בדבר שאינו מתקדש בעשרון, מ"מ אין מוציאין ממנו לכלי חול, (ומש"כ בתו' פ"ח ז' דאף בנתקדש בכלי לא חיישין להכי אלא בדבר הקרב למוצא, ר"ל קרבן, ולאפוקי מי סוטה, אבל לא לאפוקי נאכלין וכמ"ש"כ שם), ושפיר ניחא דאינו דוחה את השבת, דאינו נפסל זלינה שהרי לא נתקדש, אלא דכיון דקמני דלישתן ועריכתן בחוץ אלמא דמדת יבש לא נתקדשה, ואפילו הכי קמני דאפייתן בפנים, הרי דנאמרה הלכה מיוחדת בשמי הלחם ולחם הפנים דזריך לאפותן בקדושה, וקשיא כיצד אפשר לקיים ד"ו בהדי הא דאינן דוחות את השבת, ומיהו אף ר' יהודה דסבר כל מעשיהן בפנים מודה דנאמרה הלכה מיוחדת באפייתן, דלא משמע דפליג את"ק במאי דקאמר דאפייתן בפנים, אלא רק אתי לאוסופי דמדת יבש נתקדשה, וממילא זריך גם שמהא לישתן ועריכתן בפנים, והיינו דאמרינן בגמ' דר"י סבר דבחול אשכחינהו דקא אפו ליה וקאמר להו דיפסל זלינה, כלומר דהא זריך לאפותו בקדושה וכיצד אפשר מערב שבת הרי אם יתקדש ראוי שיפסל זלינה, אבל אין ר"ל דבאמת מתקדש ונפסל זלינה, דהא שלא בזמנו הוא, וכמו שזדדנו לעיל למרח קושית תו' נ"א א' ובסוגיין ד"ה דרך.

ויש להסתפק לתנא דמתניתין דאפייתן בתנור מקדשתן ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים, ואף שהוא שלא בזמנו, אם קידוש זה אי אפשר

שיחול אלא בקרימת פנים בתנור, או דכיון דגלי רחמנא דקדושה זו ראוייה לחול שלא בזמנה, ה"ה אם קידש הסולת בכלי שרת מערב שבת נמי נתקדש קדושת הגוף הלו לענין טבול יום ומחוסר כפורים, וכן לענין פדיון, ומהא דתנן מעילה ט' א' קרמו בתנור הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים, ולא קמני קדשו בכלי, אין ראיה ד"ל דמתני' כמ"ד מדת יבש לא נתקדשה, א"נ מילתא דפסיקתא נקט אליבא דכו"ע, א"נ קידוש התנור חובה, וקידושן במדות מצוה בעלמא, ונראה דמהא דר' יונתן נ"ז ז' מוכיח דמדת יבש לא נתקדשה מהא דשמי הלחם קדושים רק באפייה, מוכח דלמ"ד מדת יבש נתקדשה, מתקדשים שמי הלחם בעשרון כקדושתן בתנור, דאם לא כן מאי ראייה מייתי, הרי מערב יו"ט הוי שלא בזמנו ודין הוא שלא יוקדשו כלל, ורק מהא דחמץ תאפינה בכורים לה' ילפינן דמתקדשין בתנור, וממילא רק בתנור, אלא ודאי פשיטא ליה דאי מתקדשין בתנור, ראוי שקדושה זו תחול גם בעשרון אי מדת יבש נתקדשה, ומיהו אפשר דר' יונתן סבר כרבי ע"ז ז' דשמי הלחם דוחין את השבת, וכל שכן דנאפין זיו"ט, וא"כ זמנם הוא, ולכך בודאי היו מתקדשין בעשרון כל קדושתן אי מדת יבש נתקדשה, וכן משמע דרהיטת הלשון דאי לאו קרא דאין מתקדשות אלא באפייה היו מתקדשות מקודם, ואם נאפות מערב יו"ט הרי הוה ליה שלא בזמנו ולא היו מתקדשות כלל אי לאו קרא, אבל למאי דקיי"ל דנאפות מערב יו"ט שפיר י"ל דכיון דהוי שלא בזמנו, אין מתקדשין בעשרון, ורק בתנור נחדש גזירת הכתוב דמתקדשין, ולפי זה יתכן לומר דר' יאשיה נמי דריש לה כר' יונתן אלא דסבר דאינן דוחין את השבת ונאפות מערב יו"ט.

נ"ז ב' תוד"ה ושמעין ונ"ע דמשמע הכא דאי מדת יבש נתקדשה קדשי לחם הפנים משנמדד כו' אלא או בתנור כו', לפמ"ש"כ נראה דל"ק, לא מיבעיא למה שזדדנו דסבר ר' יונתן כרבי ע"ז ז' דנאפות זיו"ט, דלפי זה שפיר י"ל דלדין שנאפות מערב יו"ט באמת רק הקרימה בתנור מקדש ולא המדידה בעשרון, כיון דשלא בזמנו הוא, אלא אף אי נימא דגם בנאפות מערב יו"ט קאמר ר' יונתן דאי מדת יבש נתקדשה קדשי מיד במדידתן, מ"מ שפיר י"ל דמשנה דמעילה

דסבר מדת יבש נתקדשה מוכרח לסבור דלישתן ועריכתן צפנים, לא הוי סתים לן תנא דלישתן ועריכתן בחוץ, כיון דלעיל ז' א' סתים לן דמדת יבש נתקדשה, וגם מתני' דמעילה ט' א' אית לן לאוקמי כהילכתא דקיי"ל מדת יבש נתקדשה, ואפילו הכי קמני דקרמו בתנור הוכשרו להפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים, משמע דמקמי הכי לית זהו קדושת הגוף, והא דר"י נ"ז ב' דייק מהא דמתקדשות בתנור, דמדת יבש לא נתקדשה, היינו משום דסבר דאפייתן דוחה שבת ונמלא דנאפין צומנס, ושפיר היו מתקדשים כבר קדושת הגוף בעשרון אם מדת יבש נתקדשה, וכמש"כ לעיל סק"ד.

ברם יש להקשות דלעיל ס"ג א' אמרינן דר"ש לא מצי סבר תנור מקדש מדסבר דכשרות אצית פאג, כלומר דאי אמרה תורה לעשות תנור מקדש, יש להבין דכל הנאפים בתנור יש לאפותם בתנור זה המקדש ויתקדשו בו, [עיי"ש בפירוש הרגמ"ה הנדמ"ח], ואם איתא דאף למ"ד מדת יבש נתקדשה מ"מ אין שתי הלחם ולחם הפנים מתקדשות בעשרון משום דהוי שלא צומנו, א"כ מאי קושיא, נימא דה"נ בתנור אינן מתקדשות מהאי טעמא, ור"ש לית ליה דרשא דחמץ תאפינה בכורים לה' שיתקדשו באפייתן, דהא שרי להו אצית פאג, ולעולם אימא לך דתנור כלי שרת ומקדש, ושמא י"ל דקים לגמ' דאי תנור מקדש בעלמא, ראוי למידרש חמץ תאפינה בכורים לה' שמתקדשות בתנור, ואף שהוא שלא צומנו למאי דס"ל שאינן דוחות שבת ויו"ט.

אבל הדברים דחוקים, ועו"ק דכיון דמאפה תנור צעי מתן שמן ככלי וכלילה כמש"כ תו' לקמן ע"ה, א"כ ודאי נתקדשה קדושת הגוף קודם אפייה, ובדין הוא לאפותה בכלי שרת, וכמו שהוכיחו תו' ז"ה ב' דאי מדת יבש נתקדשה גנאי הוא להוציא לחוץ ועי' דצריהס ח' א' ט' א' ובש"ד, ולא משמע דר"ש פליג בהא, ועוד דקדק מרן זללה"ה צסי' כ"ה סק"ד מלישנא דר"ש גופיה דקאמר כשרות בעורה, משמע שיש בזה חידוש דכשרות, והיינו ע"כ משום דתנור מקדש, וקמ"ל דאפילו הכי כשרות ואינן נפסלות בלינה, ומשמע דמודה ר"ש דתנור מקדש, ועוד יש לקדק בלשון הגמ' דפרכינן ומי אית ליה לר"ש האי סברה,

נקטה מילתא דפסיקא לכו"ע, ולא צעי תנא למיעל נפשיה בפלוגתא, ולכך לא הזכיר קדושת כלי, א"נ קידוש התנור חובה אבל קידוש לחם הפנים בעשרון לאו חובה הוא, ולא דמי למנחות דגם הקידוש בכלי חובה ומעכב, ולכך נקט התנא קרימת התנור שהוא חובה לכו"ע.

ג"א א' תוד"ה אפי ואפילו הכי צעי קרא, לא נתפרש מאי קשיא להו, דהתם שפיר צעי קרא לומר דדחי שבת, דאי לאו הכי הוה אמינא דכשחל עזרת בשבת אין מציאין שתי הלחם, כיון דמאתמול אי אפשר דצעי קידוש בתנור, משא"כ בחציתין דודאי קרב בשבת אי משום תעשה אי משום תמיד, שפיר אמרינן דכיון דצעי כלי, ש"מ דנאפה בשבת.

ה) צ"ה ב' דלמא עשרון לא מקדש תנור מקדש, בפשוטו לפי זה למאי דקיי"ל מדת יבש נתקדשה, וכסתמא דמתני' ז' א' וצחים פ"ח א', וכדפרכינן בפשיטות ח' ב' עשרון למה נמשה, וכמו שפסק הרמב"ם בפ"א מכה"מ הי"ט, ראוי לן לפסוק דלישתן ועריכתן נמי צפנים, אבל הרמב"ם בפ"ה מתו"מ ה"ז ובפ"ח ה"ז פסק דלישתן ועריכתן בחוץ, וכבר נתקשה בזה בלח"מ, ואפשר דהרמב"ם מפרש דהא דאמרינן דלמא עשרון לא מקדש, אין הכונה דמדת יבש לא נתקדשה, דא"ה הו"ל למימר דלמא מדת יבש לא נתקדשה, וכדפרכינן אלמא מדת יבש לא נתקדשה, אלמא מדת יבש נתקדשה, אלא ר"ל דלמא עשרון לא מקדש ללחם הפנים ותנור מקדשו, והטעם משום דהוא נאפה שלא צומנו, וקידוש התנור חידוש הוא מגזירת הכתוב וכיון שאינו דוחה שבת, הרי בכלל חידוש זה דמקדש אף שלא צומנו, וכמש"כ לעיל סק"ד, ולעולם מדת יבש נתקדשה, וס"ל להרמב"ם דכל שהסלת לא נתקדש שפיר מוציאין אותו לחוץ אף שנמדד בעשרון שנתקדש, וכדמשמע דעת תו' לעיל ח' א', ודלא כמש"כ שם בשטמ"ק, ולכך לישתן ועריכתן בחוץ אף שנמדדו בעשרון שנתקדש, ולפי זה נתיישבה קושית תו' מסיפא דקמני דחציתי כהן גדול לישתן ועריכתן צפנים, דאלמא מדת יבש נתקדשה, וכן משמע מהא דר' יהודה הוא דקסבר לישתן ועריכתן צפנים, ואילו בפלוגתא אי מדת יבש נתקדשה לעיל ז' א' לא אשכחן דאירי זה ר"י כלל, ואם איתא דמאן

ולכאורה הו"ל למימר ומי אית ליה לר"ש תנור מקדש, ומרן ז"ל שם כתב לפרש דהא דלר"ש שיהא הקדשן בתנור קאי אשתי הלחם ולחם הפנים, אבל הדברים מחודשים, וגם כד משינן שיהא הקדשן לשום תנור ודאי קאי אמאפה תנור, ולא משמע דהדרו בגמ' ממה דהוי ס"ל מעיקרא.

וגראה לפרש דכי היכי דכשאמרה תורה לעשות עשרון דקודש, הרי מנזה למדוד הכל בעשרון זה, ואף דברים שאינם מתקדשים בו, וכמו לחמי תודה או כל המנחות לר"ח ח' א', וכדקשיא ליה לרבי פ"ח א' ב' רביעית וחצי לוג למה נמשחו, אף שמודד בהם רביעית מים למזרע ורביעית שמן לזרזר וחצי לוג שמן לתודה, חזינן דגם הני נמדדים במדות הקודש אף שהם דברים שאינם מתקדשים במדה, וכן בסבא דלא שציק עשרון דקודש וכ"ל בעשרון דחול כדאמר נ"ז ב', ושייכא סבא זו אף לדברים שאינם מתקדשים בעשרון, דודאי אף לר"ח ח' א' היה מודד בעשרון לכל המנחות וזו מנחתו, ה"נ אם מנחנו בתורה שיהא תנור של קודש, יש בכלל זה דמנזה לאפות בו כל הדברים שאפייתן בתנור, ואף אלו שלא יתקדשו בו קדושת הגוף, והיינו דפרכינן ומי אית ליה לר"ש הא קדש, יש כלומר דקרא מידריש שיהא הקדשן בתנור והיינו שיעשו תנור המקודש ויאפוהו בו, והא סבר ר"ש דשתי הלחם ולחם הפנים כשרות אצית פאג, ואם איתא דאמרה תורה לעשות תנור המקודש, היכי שציק תנור קודש ואופה חוץ לעזרה בתנור חול, ואף דשתי הלחם ולחם הפנים שלא בזמנו הוא ולא יתקדשו בו, מ"מ מנזה לאפות בו, אלא ודאי ר"ש לא דריש הכי, אלא שיהא הקדשן לשום תנור, ואף דודאי קושטא הוא דתנור דמקדש נחמד ואופין בו מאפה תנור בקדושה, דהא כבר נתקדש בכלי שרת קדושת הגוף קודם אפייה, מ"מ כיון שלא זייתה תורה לעשות תנור כלי שרת, אין לנו מהיכן לחייב לאפות שתי הלחם ולחם הפנים בתנור קדוש, כיון שעדיין לא נתקדשו, ולר"ש גם אינם עתידים להתקדש בו, כיון דהוי שלא בזמנו.

ובאמת לפי כללי הפסק הדברים נוטים לדעת הרמב"ם, דהא דאפייתן בפנים, מלכד שהוא נשנה במתני' בלשון רבנן, וכן גם סתמא דגמ' זכחים ז"ו א' דמתקדשין בתנור ולכך עשאוהו

של מתכת, הנה גם צמעילה ט' א' סתם מתניתין דקרמו בתנור הוכשרו להפסל בטבול יום ומחוסר כפורים צין בשתי הלחם וצין בלחם הפנים, ושם נשנו כל הדברים כהילכתא פסיקתא, ובכלל זה נמי הא דלישתן ועריכתן בחוץ, דכיון דאינם קדושים אלא מקרימת פנים, ממילא אין לנו להצריך לישתן ועריכתן בפנים, וכן הא דלינן דוחות את השבת נשנה נמי בסתם מתני' לקמן ק' ב' וכן בגמ' שם ובצ"ה כ' ב' ובפרכין ח' ב', וכל מה שיש לדון הוא דשמא המשניות הללו דלישתן ועריכתן בחוץ מכריעות לפסוק דמדת יבש לא נתקדשה, וגם זה אין נראה דבמתני' ז' א' רבנן ור' יוסי סברי דנתקדשו, ורבי עקיבא יחיד, וכן סתם מתני' זכחים פ"ח א' דמדות היבש מקדשות, וכן סוגיא דלעיל ח' ב' עשרון למה נמשח משמע דדינא הכי, ולא דפריך רק ממאן דסבר הכי.

ומ"מ לו"ד הרמב"ם ז"ל היה נראה לקיים גמ' דידן כפשטה, דעשרון לא מקדש היינו מדת יבש לא נתקדשה, אבל אי מדת יבש נתקדשה, באמת לישתן ועריכתן בפנים, וגם מתקדשות ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים משעת מדידתן, וכפשטה דגמ' נ"ז ב', ומתני' דמעילה ט' א' דקמני קרמו בתנור הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים, יש לפרש דמילתא פסיקתא נקט דקידוש בתנור הוא חובה לכו"ע, וכמש"כ לעיל סק"ד דע"כ הא דאמרין בסוגיין תנור מקדש היינו דיש חובה לקדש בתנור, וכסוגיא דזכחים ז"ו א', משא"כ קידוש ע"י מדידה בעשרון של מקדש, תליא בפלוגתא אם מדת יבש נתקדשה, וה"נ במנחות קמני קדשו בכלי ומתפרש למ"ד מדת יבש נתקדשה, דהיינו בעשרון, ולמ"ד לא נתקדשה, דהיינו צביסא, דמנחות ודאי נתקדשו צביסא קודם קמיצה, משא"כ לחם הפנים דשפיר אפשר שלא נתקדש כלל עד התנור, דמדידה בעשרון של מקדש אינו חובה אף למ"ד מדת יבש נתקדשה, אלא דלא שציק עשרון דקודש וכ"ל בעשרון דחול כדאמר נ"ז ב', משא"כ אפייה בתנור דהוא חובה, הלכך נקט קרמו בתנור דאז ודאי נתקדשו לכו"ע, ולפי זה למאי דקיי"ל מדת יבש נתקדשה, אית לן למינקט דלישתן ועריכתן בפנים, ומתקדשות משעת מדידה להפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים.

הזהמה, והרי אמרו פסחים ל"ח ז' דלחמי תודה שעשאן למכור בשוק יוצא בהן ידי חובת מזה, אלמא דאפייתן להדיטו היא.

שם ב' א"ל ר"ש ברבי שזו היה מחלק חצי לוג שמן לכל נר ונר, בתו' לקמן פ"ט א' ד"ה חצי [ושייך לכאן] השאירו צתימה למה נריך לקדש השמן בכלי שרת, ור"ל למה לא סגי שיתקדש במנורה, [דעיקר הדבר שהשמן נריך שיהא קדוש קדושת הגוף הוא פשוט בצבצורא], וז"ע מאי קשיא להו ז"ל, הרי ה"נ יש להקשות בזה דאמרו ח' ב' דעשרון נמשח משום מנחת חוטא, וכי מה זכתה מנחת חוטא להיות מתקדשת בעשרון יותר מכל המנחות שמתקדשות צביסא לר"ת, וכן רוב הנמנדים היו ניתנים בכלי שרת לאחר מדידתן והיו יכולים להתקדש בכלי שרת, אלא דכל שהדבר הנמצא במדה אינו מחוסר מעשה להתקדש קדושת הגוף, שפיר ראוי שיוקדש, וכל הכלים שעבודתן מחנכתן הנה זו העבודה שראויה לקדש גם את הכלי בהיותו משמש לדבר הראוי להתקדש קדושת הגוף, וכמש"כ לעיל סק"א, והו' שאמרו דכיון דהחצי לוג משמש לשמן למנורה שכבר ראוי שיוקדש קדושת הגוף בהיותו במדה, לכך קדשוהו לחצי הלוג, וכן לעשרון למנחת חוטא, וז"ע, שו"ר שכבר העיר בזה מרן זללה"ה בסי' ל' סק"ז, ושם הביא דברי החו' תמורה י"ד א' דמשמע דס"ל דלא צעי קידוש כלל עי"ש.

יש לדקדק דהכא קאמר שזו היה מחלק כו', ולעיל גבי רביעית קאמר ר"ח שזו היה מודד לחציתי כהן גדול כו', וי"ל דנקט הכא מחלק לאשמועינן שלא היה מכניס להיכל אלא שלשה לוגין ומחצה כפי הצורך למנורה, ושם מחלקו לנרות, והיינו נמי דקמני מתני' שלשה ומחצה למנורה דלכאורה שלא לצורך הוא, דלא הוה ליה למיתני אלא חצי לוג לכל נר, אלא דאשמועינן שהיה מקדים למדוד שלשה לוגין ומחצה ואח"כ מכניסם ומחלק חצי לוג לכל נר, ואילו הו' קמני מודד היה מתפרש שמכניס כד מלא שמן ומודד ממנו ומחזיר המותר, משא"כ בחציתי כהן גדול שהדבר ידוע שהשמן מדוד שהרי הביא ג' לוגין וחלקן, שפיר קאמר מודד, ועוד י"ל דנקט מחלק ולא נקט מודד, לרמוז דשיעור חצי לוג אינו לעיכובא למדוד צמאוס, ואין צריך לדקדק בו על משהו, דהכי מסתברא כיון שהשיעור נקבע

שם גמ' אלא אי קשיא הא קשיא כו', אפשר דרצ שעת הקשה דהא דאפייתן צפנים סותר לרישא וסיפא, ואף דרישא אפשר ליישב לא טרח רצ שעת בזה, דכיון דסיפא קשיא הרי יתכן לומר דהא דאפייתן צפנים משצטתא, או כדרב אשי, וממילא גם רישא ניחא, ואה"נ דרישא אפשר ליישב אף אי קושטא דאפייתן צפנים וכדמפרשין דעשרון לא מקדש ותנור מקדש.

(ו) פ"ח א' מתני' רביעית מה היתה משמשת רביעית מים למזרע ורביעית שמן לנזיר כו' וחצי לוג שמן לתודה, מבואר דכל הני אף דמזרע הוא חוץ ואינך נמי אינס אלא קדושת דמים עד שחיטה כדאמר בגמ', אפילו הכי מודדין להו צמדות לח שנמשחו לכו"ע, ולכאורה כיון שהמדה כלי שרת וקדושה קדושת הגוף, מנלן להחיר לשמש בזה לדברים שאינם קדושים קדושת הגוף, ואינס צריכים לכלי שרת, וכש"כ מזרע דמנזה בעלמא היא, ואין בזה ענין לקרבן, [פרט לזה שבגמ' טהרתו מתחייב בקרבנות], ובתורה ונויר י"ל דכיון דאמרה תורה בהן מדה, והם נורף קרבן, ואמרה תורה לעשות מדות לנרתי הקרבנות, סבירא הוא דגם הם בכלל, ומה שנמשחו המדות לפי שיש בזה שמתקדשות קדושת הגוף, אין בזה כדי לגרוע לאסור את שאר המדידות, שמתחלת עשיית המדות הוא גם לנרכן, אבל רביעית מים למזרע, שטהרתו גם בגבולין, ואין לו שום ענין למקדש, וגם צמאוס השיעור אפשר שאינו אלא מדרבנן כמ"ש הרמב"ם בפ"א מה' טומאת נרעת ה"א, [עי' בספר מרן ז"ל לנגעים סי"א סק"ב], וגם אינו נורף קרבן מנלן להחיר, ואפשר דתנאי צ"ד הוא, א"נ מה שע"י טהרתו יוכל להציא קרבנותיו חשיב נמי נורף קרבן.

ונראה דכל זה דוקא צמדות, שהם דברים הנריכים דקדוק, וגם לאחר הדקדוק אין כל המדידות שוות ממש, אלא שכן הלכה, בזה ראו חכמים לנכון שמהא המדידה בשל קודש, צמקום זריזין, כדי לדקדק בדבר כפי האפשר, אבל ציסא ללישת לחמי התודה והנוירות, אסור לשמש בכלי שרת, כיון שאינם קדושים קדושת הגוף ואין נורף לכלי שרת, ואפשר דאף כלי הקדוש קדושת דמים נמי לא יהצין ליה, דלחמי תודה ורקיקי נזיר על ההדיט להציאם מתוך ביתו כדרך שמציא את

ע"י פחילה צינונית ציום צינוני כמ"ש תו' פ"ט א', ובקין מגדיל הפחילה ובחורף עושה דקה, סברא הוא שלא קבעו כאן חכמים את השיעור ככל מדות חכמים לפסול בחסרון משהו, ועוד י"ל דלשון מחלק נופל כשהכל מוכן ומחלק זא"ז, משא"כ בחלות שנותן לחלה אחת ולשה צו, ואח"כ נותן לשה, [וכש"כ אם היה צריך גם לחלק לכמה מתנות שמן, כמו שנסתפק מרן ז"ל אי יש בחציתין ג' מתנות שמן, אף שהדבר צ"ע כיצד יעשה דלא מסתבר שלכל חלה וחלה יעשה לחוד ג' מתנות שמן, ועי' רש"י נ' ב' ד"ה צפנים וצמש"כ צוה לעיל ע"ד צ'], ועוד י"ל דחלה הוא שמה רק לאחר שנגבלה עם השמן, ואם היה אומר מחלק היה צריך לומר שזה היה מחלק רביעית שמן לכל שטית הקמח, דלשון מחלק מתפרש גם הנחינה וכה"ה דתנן פ"ט דשביעית מחלק מזון ג' סעודות לכל אחד ואחד, ובפסחים ק"ט א' אמרו עליו על רבי עקיבא שהיה מחלק קליות ואגוזין כו', אבל מודד מתפרש לצורך החלות. — הא דפרכין לעיל פ"ז ב' מודד ורמינהו חציתי כהן גדול כו' ומתרינין מאי מודד נמי דקאמר מחלק, אינו ענין לכאן לפי מה שפירשנו שם.

תוד"ה אי וי"ל דה"מ בדבר הקרב למזבח, נראה דלא צאו למעט מנחות הנאכלות, אלא ר"ל דזה דוקא בקרבנות, ולא צמי סוטה, וצ"ע העיר דבלאו הכי עתיד לתת המים לכלי חרס שאינו כלי שרת, ואם כי מנחתו בכך שאני, מ"מ שפיר יש צוה כדי לאמת תירוצו התו' דסברא הוא שאין להקפיד כאן על ענין זה, דלא דמי לקרבנות, ובעיקר קושייתם י"ל עוד דהתם הנידון לגבי חצי עשרון שאין לו שום שימוש אלא למנחת חציתין לאחר שהיא כבר קדושה קדושת הגוף, וודאי ראוי שיהא גם החצי עשרון קדוש, כיון שהוא משמש לקודש, אף שאין צורך שהוא יקדשנו, אבל כאן שהחצי לוג עיקרו לשאר תשמישים שאינם צריכים משיחה, אין לנו למשחו משום שיעצירו צו למדוד מי סוטה המקודשים, דאין להקפיד אם המים ימדדו בכלי חול, כיון שאינם צריכים להתקדש במדה.

בש"מ ק' ח' א' אות מ"ב צ"ע תו"ח כתב דלכך נמשח החצי עשרון לר"ת, משום שהקמח היה קודם בעשרון שהוא נמשח משום

מנחת חוטא, ואף שלא נתקדש בעשרון לר"ת, מ"מ גנאי הוא להניחו אח"כ בכלי חול, וסיים דצוה ניחא למה נמשח החצי לוג משום שהיה קודם לכן בלוג שנמשח לר"ח משום לוג שמן של מזרע, ולכאורה הרי בסוגיין פרכין חצי לוג למה נמשח, ולא משינין הכי, ואפשר דקושטא ועדיפא משינין בסוגיין, אבל גם משום מנחת חציתין ניחא דהיו צריכים לקדש החצי לוג, ומיהו יש לחלק כמש"כ לעיל דשאני חצי עשרון שלא נעשה ואינו משמש אלא לחציתין, ושפיר יש לקדשו כשמשמש לקודש, משא"כ חצי לוג שמשמש גם לתודה שאינה מקודשת, ושם ס"ל להתו"ח דלר' חנינא לא היה מתקדש חצי לוג שמן לנר, דכל הנרות מנחה אחת, וצריך שיהא ביחד שלשה לוגין ומנחה כדי שיתקדשו, וצוה לית לן למימר דרב פליג, דהא ליכא מהיכן למילף, דלא אשכחן חצי לוג שמן שמתקדש במקום אחר, וא"כ גם צהא דחצי לוג לכל נר, יש לפרש דכיון שכבר נתקדשו מקודם בכלי שרת גנאי הוא להוסיאם לכלי חול, וא"כ דכוותה הו"מ למימר משום מנחת חציתין, אלא דאכתי לא דמי, דבמנורה כבר נתקדש השמן, משא"כ בשמן של חציתין שלא נתקדש לר"ח בלא הסולת, וגם י"ל דניחא ליה למימר משום מנורה, דהאי טעמא אחי שפיר אף לר"ש דס"ל פ"ז ב' דמדה יתירה של לוג ומנחה היתה שם שזה היה מודד לחציתי כהן גדול, אבל לא משמע כן דרשיטת הגמ' משמע דהחצי לוג מקדש לשמן, ולא שמחלק שמן קדוש כמו מי כיור דסוטה, וגם התו' לא הקשו בסוגיין אלא מדבריהם לעיל לענין חצי עשרון, אבל לא מהא דחצי לוג לכל נר, וטעמא נראה דכיון דהשמן במנורה נמי עומד כל חצי לוג לחוד, שפיר מתקדשים כל חצי לוג בפ"ע, דומיא דשתי הלחם דמתקדשות כל חלה לחוד בתנור וכמש"כ לעיל סק"ג, ואף ש"ל דכל המנורה חשיבא כלי אחד.

צ"ה ב' מתני' אחת שתי הלחם ואחת לחם הפנים לישתן ועריכתן בחוץ, לשון זה משמע דכן הוא סדר עשייתן, וכאילו יש טעם לעשות לישתן ועריכתן דוקא בחוץ, ואפשר דכיון דהאי תנא סבר מדת יבש לא נתקדשה כדאמרינן בגמ', א"כ כי היכי דדייקין מקרא דחמץ תאפינה בכורים לה' שאינם מתקדשים בעשרון כדאמר לעיל נ"ז ב',

צבית פאג, אצל למש"כ נחא דכיון דמכשר אפייה אצית פאג ע"כ לא דריש תאפינה צבורים לה' שיתקדשו באפייה, וכיון שכן אף יכול לקדשן קודם לישא, וכדפרכינן בפשיטות והאיכא ביסא, ומיהו כשירות נמי אצית פאג, כיון דשלא בזמנו הוא, ואפשר דגם כשעשאן כלי שרת אין מתקדשין כלל לר"ש וכמ"ש להלן.

שם כשרות בעזרה וכשרות צבית פאג, נראה דכשרות בעזרה מתפרש שהם כשרות אם נעשו בקדושה, ואף אם תנור אינו מקדש שאינו כלי שרת, אכתי בכלל זה שהם כשרות אם לישתן ועריכתן נעשה כלי שרת, מיהו אין הכרע אם הטעם משום דגם כשעשאן בקדושה אין מתקדשות דהוי שלא בזמנה, וכרהיטת לשון הגמ' מידי תנור מקדש שלחן הוא דמקדש, דמשמע דרק השלחן יקדשן, ולא שום כלי שרת שקודם העריכה על השלחן, או דאף שמתקדשות מ"מ אין נפסלים בלינה, וכדעת רש"י והרמב"ם דלא אמרינן תצרא שנתצאר לעיל סק"ד, דרק לענין טבול יום ומחוסר כפורים מתקדשות, ומתפרש כשרות בעזרה שאינם נפסלין בלינה, אם משום שאינם מתקדשין כלל דהוי שלא בזמנה, אם משום שאין הקידוש מועיל אלא לענין טבול יום ומחוסר כפורים ולא לענין לינה, וכמו שדקדק מרן זללה"ה צסי' כ"ה סק"ד דלשון כשרות בעזרה משמע שיש כאן חידוש דכשרות עיי"ש, ומיהו ק"ק דקושיא דפסול לינה אמוראי הוא דאיירי בה, ולא אשכחן תנא דאיירי בה, ומתני' קתני צין בת"ק וצין בר"י דאפייתן צפנים ולא דנו לומר דכשרה, ואולי משום דלדידהו חובה בכך ופשיטא דכשר דהא כך מנחה, משא"כ לר"ש דאינו אלא רשות הונרך לומר דכשרות, אצל אפשר לפרש לשון כשרות דמותר לעשות כן, ולפי דת"ק קאמר לישתן ועריכתן בחוץ ומתפרש שיש לעשותן בחוץ ולא צפנים, קאמר ר"ש דאפשר גם לעשותן בעזרה, וכמ"ש לעיל טעמא דמילתא משום דלא דריש תאפינה צבורים דמתקדשות באפייה, וממילא ליכא משמעותא שאין מתקדשין קודם, ונקט לשון כשרות משום צית פאג, ובתוספתא קתני רש"א כל מעשיהן בחוץ שהיה רש"א כו' כדרך שכשרות בעזרה כך כשרות צבית פאג, וכדרך שנפסלות בעזרה כך נפסלות צבית פאג, ומשמע דר"ל שאין מתוספת להם שום קדושה ע"י אפייה בעזרה,

ה"נ מוכח מהאי קרא שאינם מתקדשים עד אפייתן, והיינו שגם בלישה ועריכה אין מתקדשין, ואף שיש לפרש דקרא אשמועינן שאין חיוצ לקדשם עד אפייה, מ"מ פשיטא דקרא משמע דכן הוא למעשה שמתקדשין באפייתן, ואפשר בלישה ועריכה שהן שימוש שהכלים נפחמים על ידו, אין ראוי לעשות כלי שרת, אלא בדבר שכבר נתקדש קדושת הגוף, או שמנחה לקדשו עתה, אצל דבר שראוי לכתחלה לעכב הקדשו בקדושת הגוף עד אפייה, אין לשמש עצורו כלי שרת עד אפייה, א"נ משום קדושת עזרה אין להכנס ולעסוק בה בדברים שאפשר לעשותן בחוץ, אצל אין נראה כן, דכל דבר שיכול להתקדש קדושת הגוף כלי אין למנוע מלקדשו, ואז יהא ראוי לשימוש כלי שרת, אלא נראה הטעם משום דהוי שלא בזמנו, ולכך אין לקדשו אלא מחי שחובה לקדשו.

ומיהו קשה דלעיל נ"ו צ' פרכינן בפשיטות והא איכא ביסא דלח היא, והיינו דאף אי מדת יבש לא נתקדשה, מ"מ ראוי ללוש ולערוך שתי הלחם כלי שרת, ומשמע דה"ט דכל שכבר אפשר לקדש הקרבן קדושת הגוף ראוי לעשות כן, וגם למאי דמשנינן דלש על גבי קטבליא, היינו דכיון שאין חיוצ ללוש כלי שרת, שפיר אינטידין קרא למימר דאפייה בעי בקדושה, אצל לכתחלה משמע דבעי בקדושה גם הלישה, וכדאמרינן התם דכיון דלא אמר רחמנא דליעבד ביסא למילש ביה כי לש לה על גבי קטבליא לית לן בה, משמע דרק לית לן בה, ולפי זה צריך לפרש לישתן ועריכתן בחוץ דכשר גם בחוץ, ול"מ כן, ולכן דהא דלישתן ועריכתן בחוץ הוא רק מחמת משמעותיה דקרא, דמשמעותיה דקרא הוא דסדר עבודתו דאפייה מתקדש, ולא מקודם, וכמ"ש, ולכן למאי דפרכינן דלא נדרוש מהאי קרא דמתקדש באפייה דהא איכא ביסא, שפיר פרכינן, דאי לאו קרא באמת היה ראוי לקדשן צביסא ללישה, אצל למאי דמסקינן דקרא מתפרש שמתקדשין באפייה, תו דייקין מזה נמי דרק באפייה מתקדשין ולא בלישה ועריכה, ואפשר הטעם משום דנאפין שלא בזמנו, ולכך אין להקדים לקדשן כל עוד שאין הקידוש חובה, וכמ"ש, וזה נחא טעמיה דר"ש דקסבר דכשרות בעזרה, ומשמע אף לכתחלה, ואמאי פליג אח"ק דסבר לישתן ועריכתן בחוץ, והא איהו אף אפייה מכשר

והיינו שאין מתקדשות כלל אלא על השולחן. — סוגיא דגמ' ס"ג א' ע"כ מתפרש דאי דרשינן שיהא הקדשן בתנור, יש ללמוד מזה חובה לאפות גם שתי הלחם ולחם הפנים בתנור המְקַדֵּש וּכְמִשְׁנֵי לַעֲלֵל סָק"ה, ואף אם לא יתקדשו בו מחמת דהוי שלא בזמנו.

(ז) נ"א א' רבא אמר על מחצת מלמד שטעונה כלי ואי אפי לה מאתמול איפסיל ליה בלינה, יש לעי' הניחא לדעת תו' לקמן ז"ה ב' דמפרשינן דמתני' תרי תנאי ומי ששנה זו לא שנה זו, ניחא שפיר דבאמת לא אשכחן דקדוש ולא מיפסיל בלינה, אבל לדעת רש"י והרמב"ם שנתבאר לעיל סק"ד דאע"ג דקאמר רבא הקשה אדם קשה שהוא קשה כבדול, מ"מ קיימא מתני' דאפייתן צפנים ואין דוחות את השבת, דאע"ג דנתקדשו בתנור קדושת הגוף לענין טבול יום ומחוסר כפורים, מ"מ אין נפסלין בלינה, א"כ הכי נמי מנ"ל דדחי שבת אימא דמתקדשת בכלי לטבול יום ומחוסר כפורים ולא ללינה, דשלא בזמנה הוא וכלי שרת אין מקדשין שלא בזמנו, וי"ל דלא דמי חציתין לשתי הלחם ולחם הפנים, דחציתין הרי איתנהו בכל יום, וקרא דעל מחצת אחציתין דכל יום קאי, ובכל יום החציתין מתקדשין במחצת קדושת הגוף גמור אף לענין פסול לינה, ולית לן מהיכן לחדש דחציתין של שבת סגי אם יהיו נאפין מערב שבת, ויוקדשו קדושת הגוף שאינה שלימה, שלא יפסלו בלינה, ואית לן למינקט דגם חציתין של שבת צריך שיוקדשו באפייתן קדושת הגוף שלימה אף לענין פסול לינה, וא"כ ע"כ דדוחה שבת, משא"כ בשתי הלחם ולחם הפנים דהנידון בעיקר מלותן, שפיר יתכן לקיים שמתקדשין באפייתן קדושת הגוף אבל עדיין אינם נפסלים בלינה ואינם דוחין את השבת.

(ח) נ"ז ב' בשלמא ביסא לא כתב רחמנא דלעבד ביסא למילש ציה כי לש לה על גבי קטבליא לית לן צה, לשון זה מתפרש שלא הצריכה תורה כלי ללישה, ויכול ללוש ע"ג עור שאין עליו שם כלי, ומשמע מזה שאם לא היה יכול ללוש ע"ג קטבליא, אלא היה צריך ללוש בכלי, ודאי היה גם צריך שיהא הכלי כלי שרת והיו שתי הלחם מתקדשין בו, ואע"ג דעשרון אמר רחמנא דליעבד למדוד בו, ומ"מ ס"ל השתא דמדת יבש לא נתקדשה, שאני מדידה שאינה ממעשה הקרבן,

צ"ו א' כל המנחות יש בהן מעשה כלי צפנים ואין בהן מעשה כלי בחוץ, לשון זה נראה דה"ק דכל המנחות טעונות כלי צמעשיהם שבפנים, ואין טעונות כלי צמעשיהם שבחוץ, ושצפנים ר"ל המעשים הרגילים להעשות צפנים, דהא עד השתא לא שמענו אם לישתן ועריכתן צפנים או בחוץ, אלא דבסתמא מציאים מנחה ומודדים השמן בלוג שנתקדש צפנים, וממילא כבר הכל צפנים, וקמ"ל דהמעשים הללו טעונים כלי, וכמש"כ בשטמ"ק לאפוקי ע"ג טבלא, ובכלל זה שהם טעונים כלי שרת דכל מעשה הקרבנות שטעון כלי ממילא מובן דהיינו כלי שרת וכמש"כ מההיא דנ"ז ב' נ"א א', וממילא הם גם חייבים מן הדין להיות צפנים, והנה התנא בא לפרש מעשה המנחות אם היו צפנים או בחוץ, דומיא דשתי הלחם ולחם הפנים וחציתי כהן גדול, ולא יכול לשנות לישתן ועריכתן, דבמנחות איכא עבודות גם קודם ללישה, והוא מתנות שמן, וגם לא יכול לשנות כל מעשיהם צפנים, דלשון זה מתפרש גם אמדידה, והאי תנא סבר מדת יבש לא נתקדשה, לכך שנה שורש ההלכה דלמדנו שמעשיהם שבפנים טעונות כלי, וממילא זה מחייב להיותם צפנים ובכלי שרת, ואין צהם מעשה כלי בחוץ ר"ל כמש"כ תו' דטחינתן והרקדתן בחוץ, אלא דנקט לישנא דומיא דרישא.

שם בגמ' שאלו את רבי זו מנין כו' מה אשם וחטאת טעונין כלי אף מנחה נמי טעונה כלי, אשם וחטאת נראה דאסור לבשלם בכלי שרת, דצורך כהנים הוא ולא צורך קרבן, והרי על עצים הוצרכו לתנאי צ"ד כדחנן בשקלים ומייתי לה לעיל כ"א ב', ועל כלי שרת לא מהני תנאי, דכיון דהוא קדוש קדושת הגוף איך אפשר להשתמש בו לצורך הדיוט, ורק על עצים ומלח שהם עדיין קדושת דמים שייך תנאי, וה"נ משמע מדכתיב צחטאת וכלי חרס אשר תבשל בו ישבר, וכלי שרת דחרס לא עבדינן

והנה שתי הלחם ולחם הפנים לא ילפינן מהך
היקישא דניצבו כלי ללישתן ועריכתן,
וכדאמר נ"ז ב' דלא אמר רחמנא דליעבד ציסא,

בכלי, א"נ ילפינן ממנחת חוטא, דאמרה תורה מחטאתו על חטאתו כדאמר ק"א א', אלמא דיש לה פדיון, ומ"מ רהיטת הדברים נראה דקידוש בתחלה בכלי שרת מסביר ידעינן לה, והא דרבי אחי להצריך כלי ליישה ועריכה ומתנות השמן, ואפשר דס"ל לרש"י דאי כבר נתקדשה בכלי שרת פשיטא מסביר דבעי כל מעשיה בכלי שרת דגנאי הוא להוסיף וכמש"כ תו' ח' א', ולא איצטריך היקישא דרבי להכי, וע"כ לפרש היקישא דרבי לקדושת כלי בתחלה, אבל לו"ד ז"ל הא דרבי דינא הוא וחמיר טפי מגנאי, והרי מנחת מאפה תנור נאפית בתנור גם לר"ש, ולמש"כ רש"י ז"ו א' ס"ל דלא נתקדש, ולא היה אלא תנור אחד כמש"כ תו' ס"ג א', ועוד דאכתי יכול לערוך וללוש ע"ג קטבליא דלא הוא כלי כלל וצוה לא הוי נמי גנאי.

רמב"ם פי"ג ממעשה"ק ה"ה ואח"כ נותנה בכלי שרת וזקן לתוכה שמן כו', וכן זה"י ונותנה בכלי שרת ויוזק עליה כו', מלשון רבנו משמע דבליילה א"צ כלי שרת, וכמ"ש בכ"מ, ומיהו קידוש בכלי שרת לקדושת הגוף ודאי צעיא אף קודם מתן שמן בכלי, אלא דלמאי דקיי"ל דמדת יבש נתקדשה, הרי ממילא כבר נתקדש הסולת בעשרון, והשמן בלוג, ומ"ש בה"צ ואם היתה מנחת הסולת נותנה לכלי שרת ומקדשה בכלי שרת לשון הברייתא בסוטה נקט, והכוונה שצריכה להיות בכלי שרת ליציקה וקמיצה, ומ"ש שם ואם היתה מן המנחות הנאפות, ר"ל אז צריך גם לאפותה ולפותתה ואח"כ נותן הפתיתין לכלי שרת ליציקה וקמיצה, אבל למתן שמן בכלי ולבליילה סגי בקידוש שבעשרון ושבלוג, ומשה"ק בכ"מ מהא דאמר ט' א' דעשייתו בכלי, יש לפרש דר"ל שכבר הוא בקדושת כלי שרת וכמש"כ לעיל, ואפשר נמי דגרס כגירסת השטמ"ק כיון דקדושת כלי הוא, ואדרבה נראה דחיליה דהרמב"ם מהך סוגיא דמפרש מה דאמר ר"ל דמדכונה לא צעיא פנים נמי לא צעיא כפשוטו, דלא צעיא פנים, [ועי' זבחים ק"ז ב' דמשמע דגם זר אינו לכתחלה וז"ע], וא"כ כש"כ דלא צעיא כלי שרת, ואף ר"י לא פליג אלא דבחון פסול, וכן ברייתא דתניא כוותיה היינו רק בחון, אבל בפנים בכלי חול לית לן בה, וכיון דיציקה חמירא מבליילה דהא מעכבא כדאמר י"ח א', אין לנו ללמוד יציקה מבליילה, ואית לן למינקט דיציקה

ואינה פסולה אלא בנעשית בחון, וה"נ מסתברא דילפותא דרבי להצריך כלי לקמן ז"ו א' אין זה רמז לעיכובא, גם אם איתא דפלוגתתם אי מעשה כלי מעבב, היה ראוי לשנות פלוגתתם אמתי' דכל המנחות יש בהן מעשה כלי, ולומר דאם לא עשאן בכלי ר"ל אמר כשרה ור"א פסולה, אלא משמע דשלא בכלי שרת מודה ר"י דכשרה, [אח"כ ראייתי בספר מרן זללה"ה סי' כ"ה סק"ג שנתחפק בזה, אבל נראה דמהא דקתני צברייתא חון לחומת עורה משמע דבכלי חול כשרה וכמש"כ], ולפי זה אפשר לפרש הא דאמרינן כיון דעשייתה בכלי הוא, דלאו דינא דיש בהן מעשה כלי קאמר, אלא דכיון דיש לעשות את הבליילה לאחר שכבר נתקדשה קדושת הגוף בכלי, וזה לכו"ע לעיכובא, סבירא הוא נמי דצעיא פנים לעיכובא, ובשטמ"ק גריס כיון דקדושת כלי היא, וכ"ה בתו' חולין ז"ו א', וזה ודאי מתפרש על קדושת הגוף, [ובתו' חולין שם דקדקו מסוגיין דבליילה בכלי שרת, והוא משום דכיון דנתקדשה סבירא הוא דכל מעשיה בכלי שרת, וכדבעי פנים].

ולפי זה נראה דהא דכל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים, הוא מהלכות הסדר הראוי, וכמו הא דכ"ל בעשרון דקדוש למ"ד מדת יבש נתקדשה, והוא מדאורייתא, כדמוכח נ"ז ב', אבל אינו דין בהלכות המנחה, וצוה יחא הא דאמר ר"ל ומדכונה לא צעיא פנים נמי לא צעיא, ולכאורה קשה הרי כהונה אף למצוה לא צעיא מדאורייתא, ופנים ודאי צעיא מיהא למצוה דהא צעיא כלי ואין כלי שרת מקדשין אלא בפנים, אבל למש"כ דהא דבעי כלי הוא רק מהלכות הסדר וההנהגה הראויה, יחא, דהכא בהלכות המנחה איירינן, [ומסדר ההנהגה הראויה צעיא גם כהונה כדמשמע זבחים ק"ז ב' ז',] וז"ע לפי זה במש"כ רש"י כ"ו א' במתני' דשלא בכלי שרת דאקידוש קומץ קאי, דבתחלת המנחה ודאי צעיא כלי כדאמרינן צפ' שחי הלחם שאלו את רבי זו מנין כו', דמשמע דאי לאו הא דרבי לא היה צריך לקדש המנחה בכלי שרת, וזה תימא דאטו ס"ד דאפשר לקמוץ ממנחה הקדושה רק קדושת דמים, ושמא אי לאו הא דרבי הוי ס"ל דמנחה מתקדשת קדושת הגוף בפה וכמו בהמה, ומהא דרבי ילפינן דצעיא כלי, ותו אמרינן מסבירא דלא נחית לה קדושת הגוף עד דמתקדשא

דרכ אִמְנָחוֹת שָׁאֵלוּ לְרֹצִי זֶה מִנֵּי, אֲבָל טַעֲמָא דְחֻצִיתִין הִיא פְּשׁוּטָא לְהוּ, וְלֹא פִירְשׁוּ דַּע"כ אִיכָא טַעֲמָא דְחֻצִיתִין לְבַר מֵהִיקִישָׁא דְמִנְחָה לְאִשָּׁם וְחֻטָּאת, וְאִע"ג דְּהִיא טַעֲמָא דְמִדַּת הַלֵּחַ נִתְקַדְּשָׁה שִׁיךְ נִמְי דְּמִנְחָת, מ"מ שָׁאֵלוּ זֶה מִנֵּי, דְּמִתְנִי' מִשְׁמַע דְּמִנְחָת טַעֲמָא אֲחֵרִינָא הוּא, דְּהִיא כּוֹלָל גַּם מִנְחַת חוּטָא וּמִנְחַת קִנְאוֹת דְּאִין בְּהֵן שְׁמֹן, וְאִף דְּאִין בְּהֵן אֲפִייה קוֹדֵם קִמְיָא, מ"מ נִרְאָה דְּגַם הֵם נִלְמַדִּים מֵהִיקִישָׁא דְאִשָּׁם וְחֻטָּאת, וְאִף דְּכַתִּיב הֵם אֲפִייה, וְגַם מִשְׁמַע דְּמִתְנִי' דְּכָל מַעֲשִׂיהֶם בְּכָל, וְאִף קוֹדֵם שְׁעֲרֵבְזוּ הַסּוֹלֶת עִם הַשְּׁמֹן כְּבַר קִדְּשׁוּ לְסוֹלֶת בְּכָל קְדוּשַׁת הַגּוֹף, וְהַחֲוִי פִירְשׁוּ קוּשְׁטָא דְּמִלְתָּא דְּטַעֲמָא דְּחֻצִיתִין שִׁיךְ נִמְי בְּכָל הַמִּנְחָת שִׁישׁ בְּהֵם שְׁמֹן, וּמ"מ ק"ק שְׁלֹא הִזְכִּירוּ כָּל לְפָרֶשׁ הָא דְרָצִי, וְשִׁמָּא ס"ל דְּהִיא דְרָצִי לֹא הוּי טַעֲמָא אֲלֵא אֲפִייה, וְעִי' דְּדִבְרֵיהֶם לְקַמֵּן צ"ו א'. — [טַעֲמָא דְּמִדַּת הַלֵּחַ בְּכָל הַמִּנְחָת לְכַאוּרָה לֹא שִׁיכָא אֲלֵא לְרֹצִי ח' א' דְּשִׁמֹן קְדוֹשׁ בְּפָנִי עֲצָמוֹ, אֲבָל לְר"ח שֶׁ שָׁאִין שְׁמֹן קְדוֹשׁ בְּפָנִי עֲצָמוֹ, א"כ הִיא אֲפִשָׁר לְלוֹשׁ וּלְעֵרוֹךְ וּלְאִפּוֹת כָּל הַמִּנְחָת בְּחוּץ, דִּינִיקָה הִיא לְאַחַר אֲפִייה, וְגַם בְּמִנְחַת סוֹלֶת עַד הִינִיקָה הִיא אֲפִשָׁר בְּכָל חוּל, דְּכָל שְׁלֹא יֵאָךְ כָּל הַשְּׁמֹן עַדִּין לֹא נִתְקַדֵּשׁ הַשְּׁמֹן, וּלְדִידֵיהּ בְּאִמָּת אִינְטֵרִיךְ לְטַעֲמָא דְרָצִי, וּמִיָּהוּ לְמַש"כ בְּשִׁטְמ"ק ח' א' דְּגַם דְּבַר שְׁלֹא נִתְקַדֵּשׁ בְּכָל שְׁרַת, אִין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִכְּלִי שְׁרַת לְכָל חוּל, א"כ יִחָא אִף לְר"ח].

אֲבָל קֶשֶׁה דְּבַח' לְעִיל נ"ה א' ד"ה כָּל הַקָּשׁוּ בְּמִנְחַת מֵאִפֶּה תָּנוּר דְּאִין בְּה נִתִּינָת שְׁמֹן עַד לְאַחַר אֲפִייה, [כ"נ דַּס"ל הֵם וְלֹא כְּמַש"כ ע"ה א'], א"כ לִישְׁתָּה וְעִירִכְתָּה בְּחוּץ, וְאִמָּא נִילוּשַׁת בְּפוֹשְׁרִין הִיא לִיתָא בְּמִקּוֹם זִרְזִין, וְחִירָזוּ דְּמִתְנִי' דְּכָל הַמִּנְחָת נִילוּשׁוֹת בְּפוֹשְׁרִין, אִתִּיא כְּמ"ד מִדַּת יֵשׁ נִתְקַדְּשָׁה, הִנֵּה פְּשׁוּטָא לְהוּ דְּמִנְחָה שָׁאִין בְּה שְׁמֹן אִין בְּה מַעֲשִׂה כְּלִי בְּפָנִים, וְהוּא תִּימָא דְּסַתְמָא קִתְּנִי מִתְנִי' צ"ו א' כָּל הַמִּנְחָת יֵשׁ בְּהֵן מַעֲשִׂה כְּלִי בְּפָנִים, וְאִף מֵאִפֶּה תָּנוּר בְּכָל, וְאִף דְּסַבֵּר מִדַּת יֵשׁ לֹא נִתְקַדְּשָׁה כְּדִמּוּכָא מִרִּישָׁא דְּשִׁמִּי הַלֵּחַם וְלֵחַם הַפָּנִים לִישְׁתָּה וְעִירִכְתָּה בְּחוּץ, וְגַם יִלְפּוֹתָא דְרָצִי הֵם לְכָל הַמִּנְחָת הִיא, וְאִף אִי מִדַּת יֵשׁ לֹא נִתְקַדְּשָׁה, דְּדִין מִדַּת יֵשׁ נִתְקַדְּשָׁה אוֹ לֹא, לֹא שִׁיכָא בְּהִיקִישָׁא דְרָצִי.

בְּעִי כְּלִי שְׁרַת, [וְכֵן אֲפִשָׁר דְּמוּדָה בְּה ר"ל דְּפִסּוּלָה בְּחוּץ, וְשִׁמָּא אִף בְּכָל חוּל פִּסּוּלָה, בְּרַם יִפֶּה הַעִיר בְּנִי נָחוּם נ"י דְּמֵהִיא דְּאִמֵּר ט' א' לִימַד עַל יִנִּיקָה וּבְלִילָה שְׁכִסְרִין בְּזֹר וּמִדְּכֵהוּנָה לֹא בְּעִי פָּנִים נִמְי לֹא בְּעִי, מִשְׁמַע דְּר"ל מְכַשִּׁיר יִנִּיקָה בְּחוּץ, וְל"ע], וְהִיא דְּתֵן צ"ו א' כָּל הַמִּנְחָת יֵשׁ בְּהֵן מַעֲשִׂה כְּלִי בְּפָנִים, י"ל דְּמִפְּרָשׁ רָצִינוּ דְּרַק פָּנִים בְּעִי אֲבָל לֹא כְּלִי שְׁרַת, [עִי' לְקַמֵּן סַק"י], וְכֵן הַעֲתִיק בְּפִי"צ הַכ"ג דְּלִישְׁתָּה וְעִירִכְתָּה וְאֲפִייתָה בְּפָנִים, וְלֹא הִזְכִּיר דְּלִישְׁתָּה וְעִירִכְתָּה בְּכָל שְׁרַת וְרַק הַמִּנְחָת וְהַמִּרְחַשׁת כְּתִב שְׁהִיו כְּלִי שְׁרַת, וְכֵן שֶׁ בְּהכ"צ הַעֲתִיק הִיקִישָׁא דְרָצִי לְעִין דְּבְּעִי פָּנִים, [וְעִי"ש בְּכ"מ, דְּמִפְּקֶפֶק דְּשִׁמָּא רָצִינוּ לֹא גִרַם כָּלָּל הִיא דְּאִמֵּרִין מֵהֵא שֶׁ וְחֻטָּאת טַעוּיָן כְּלִי], וּבְאִמָּת זֶהוּ פְּשָׁטִיה דְּקִרָא דְּכַתִּיב זֶה הַמִּקּוֹם וְגו' לְבִלְתִּי הוֹיָא וְגו', וּבְאִמָּת יִלְפּוֹתָא דְרָצִי שֶׁ מְצִיבֹל אִשָּׁם וְחֻטָּאת אִינוּ אֲלֵא עַל כְּלִי וּבְפָנִים, וְלֹא עַל כְּלִי שְׁרַת, וְכַמֶּש"כ לְעִיל סַק"ח דְּאִשָּׁם וְחֻטָּאת לֹא נִתְבַּשְׁלוּ בְּכָל שְׁרַת, וּמ"מ נִרְאָה דְּמוּדָה רָצִינוּ דְּלִכְתַּחֲלָה כָּל מַעֲשִׂיה בְּכָל שְׁרַת, וְכִרְהִיטָה הַבְּרִייתָא בְּסוּטָה י"ד ב', דְּבַתְּחִלָּתָהּ הַבְּאִחוּ נִתְנָה בְּכָל שְׁרַת וְשֶׁ נִתֵּן הַשְּׁמֹן כְּדִינוּ וְאִינָה יוֹצֵאָה מִן הַכְּלִי שְׁרַת לְעוֹלָם, אֲלֵא שְׁלֹא פִירַשׁ רָצִינוּ הַדְּבַר כִּיּוֹן שְׁלֹא נִתְפַּרֵּשׁ בְּהִיא בְּגַמ', אֲבָל בְּיִנִּיקָה שְׁזָה מַעֲכָב דִּיעַבַּד פִּירַשׁ, וְל"ע.

(י) צ"ה ב' תוּד"ה וּמֵאִי וְנִרְאָה לְפָרֶשׁ דְּלִישָׁה וְעִירִכָּה דְּלֵחַם הַפָּנִים וְשִׁמִּי הַלֵּחַם מִדַּת יֵשׁ הוּא כו' הִיא בְּכָל חוּל דִּישׁ בְּה שְׁמֹן כו' דְּה"ה שֶׁ אִשָּׁר מִנְחָת הַטַּעוּנוֹת שְׁמֹן כו', צ"ע דַּס"כ מֵה זֶה שֶׁ שָׁאֵלוּ לְרֹצִי לְקַמֵּן צ"ו א' זֶה מִנֵּי וְהִיא הִיקִישָׁא דְּמִנְחָה לְאִשָּׁם וְחֻטָּאת, וּמִזֶּה נִמְי יִלְפִין דְּבְּעִי כְּלִי שְׁרַת וְכַמֶּש"כ לְעִיל סַק"ח, וְחִיפ"ל מִשׁוֹם דְּמִדַּת לֹחַ נִתְקַדְּשָׁה, וְאִי דְּמֵהִיא דְּמִדַּת לֹחַ נִתְקַדְּשָׁה לֹא יִדְעִין אֲלֵא שׁוֹ הִנְהִיגָה נְכוּנָה, דְּמֵה שְׁנִתְקַדֵּשׁ בְּכָל שְׁרַת אִין מִן הָרָאִי לְתַתּוֹ בְּכָל חוּל, וְאִילוּ מֵהֵא דְרָצִי דִּינָא יִלְפִין, א"כ מֵאִי קָשִׁיָא לְהוּ, נִימָא דְּחֻצִיתִין בְּכָלָּל כָּל הַמִּנְחָת שְׁהוֹקְשׁוּ לְאִשָּׁם וְחֻטָּאת דְּבְּעוּ כְּלִי וּבְפָנִים, וְאִע"ג דְּשִׁמִּי הַלֵּחַם וְלֵחַם הַפָּנִים לֹא יִלְפִין בְּהִיא הִיקִישָׁא, הִיִּינוּ מִשׁוֹם שְׁאִינֵם מִנְחָה מִמֶּשׁ, א"נ מִשׁוֹם דְּגִלִּי קִרָא חֲמֵן תִּאֲפִינָה בְּכוּרִים לֵה' דְּאִינֵם קְדוּשִׁים עַד אֲפִייתָה, א"נ מִשׁוֹם שָׁאִין בְּהֵם הַלְכוֹת בְּלִישְׁתָּה וְכַמֶּש"כ לְעִיל סַק"ח, מִשִּׁא"כ חֻצִיתִין, וְאֲפִשָׁר דְּהִיא"ג, אֲלֵא דְּמִשְׁמַע בְּגַמ'

והא דבפסחים ל"ו א' הביאו ברייתא דצללה זר כשירה בחוץ פסולה, ולא הביאו מתני' ז"ו א' דכל המנחות יש בהן מעשה כלי צפנים, הוא משום דניחא ליה להביא ברייתא דקתני בהדיא דליחא בזריזין ואיתא במקום זריזין, וכדאמר התם, ועוד דניחא ליה לאתויי דאף פסולה דיעצד אס צללה בחוץ, וממתני' לא שמעינן אלא לכתחלה, אבל ודאי אמתני' סמך, דהא לר"ל דצללה בחוץ כשירה נמי אית לן לפרושי מתני' דנילושות בפושרין, משום דאיתא במקום זריזין, והיינו מכא דניחא דמתני' דכל המנחות יש בהן מעשה כלי צפנים, ואף למ"ד מדת יבש לא נתקדשה, דלא אשכחן חנא דפליג אמתני' דכל המנחות נילושות בפושרין.

ולבן נראה דהתו' מפרשים דהא דכל המנחות יש בהן מעשה כלי צפנים, מתפרש רק דלריך כלי ולאפוקי ע"ג טבלא, וכמש"כ בשטמ"ק, [וכנראה גרים כן ברש"י], וכן פירש הרע"ב, ולא איירי כלל אי צעי כלי שרת או לא, וניחא השתא ילפותא דרבי דלא יליף אלא דצעי כלי ולא דצעי כלי שרת, וכמש"כ לעיל סק"ח דאשם וחטאת אין מתבטלין בכלי שרת, ומש"כ תו' ועוד נראה דמתני' נמי קתני שאר מנחות דקתני סיפא כל המנחות יש בהן מעשה כלי צפנים ופי' שם בקונטרס לישא ועריכה הכל בכלי שרת צפנים, כונתם דלמאי דמפרשין השתא דכל הטעונים שמן טעונים כלי שרת, ממילא ג"ז נכלל בהא דיש בהן מעשה כלי צפנים, ומתפרש דכלי שרת קאמר, ולא חשיב כאילו השמיט התנא דין שאר מנחות, ומיהו מנחות שאין בהן שמן באמת א"צ כלי שרת, אבל צריכין כלי, ומש"כ לקמן ז"ו א' דה"ה שאלו אף אפייה דמנחה טעונין כלי שרת, קושטא נקטו, אבל אין כונתם דהילפותא היא לכלי שרת, אלא הילפותא היא רק דצעי כלי, והקדימו לפרש דקמינה מתוך כלי שרת וקידוש קומץ כלי שרת הם דברים הנלמדים ממקום אחר דצעי כלי וגם שיהא כלי שרת, והכא לענין לישא ועריכה ואפייה קאמר דצעי כלי, וזוהי ניחא משה"ק דחיפוק ליה מדכתיב מחצת ומרחשת והקשה מרן זללה"ה בסי' כ"ה סק"ו דהא כתבו לעיל ס"ג א' דצעי קרא בלשון ציווי עשה במחצת וכדכתיב בחציתין, ולמש"כ ניחא דלענין שיהא צריך כלי שרת באמת צעי דליכתוב עשה במחצת, אבל לענין דצעי כלי סגי כל שנזכר שם כלי בקרא, הלכך

שפיר קשיא להו דבמחצת ומרחשת ומאפה תנור פשיטא דצעי כלי באפייתן, וילפותא דרבי לאפייה היא דבהכי איירי קרא, ולא שייך לאוקמי אמנחת סולת, וא"כ ל"ל היקישא דרבי, ומיהו נראה דל"ק דהא כתבו דה"ה לישא ועריכה, ומתני' מוכחא כן דקתני יש בהן מעשה כלי צפנים ואין בהם מעשה כלי בחוץ, ומשמע דכל שבפנים טעון כלי, ולא רק אפייה, וממילא יש לפרש דהיקישא דרבי אהני להנריך גם לישתן ועריכתן בכלי, וטעמא נראה דאשר יאפו את המנחה כולל מתחלת הגיבול, ולא רק מעשה האפייה, ולהכי איצטרך היקישא, דמקרא דמחצת ומרחשת ומאפה תנור לא ידעין אלא דנאפין בכלי, והא דמשמע נ"ז ב' דאי אמרה תורה דליעצד ציסא והיה פסול ע"ג קטבליא, היה מתפרש דהציסא כלי שרת, וכמש"כ לעיל סק"ח, יש לפרש דר"ל אי הוי כתב רחמנא עשה ציסא, דומיא דעל מחצת דחציתין דמתפרש כלי שרת כדאמר נ"א א', אבל אס היה נזכר ציסא סתם לא היינו למידין אלא דצעי כלי ולא דצעי כלי שרת, ועי' ברש"י ותו' נ"ט א'.

ומיהו דצריהם דלעיל נ"ה א' אכתי לא נתיישבו צוה, דאף אי מהיקישא דרבי לא ידעין דצעי כלי שרת, אבל הרי ידעין דלריך פנים, כמש"כ תו' ז"ו א' דהא אשם וחטאת נפסלין ציווא, וגם בהדיא כתיב בהאי קרא זה המקום וגו' את המנחה לצלתי הוציא אל החצר החיצונה, וא"כ אכתי אף מנחת מאפה תנור הוי במקום זריזין לכו"ע ואף אי מדת יבש לא נתקדשה, וכפשטה דמתני' דכל המנחות יש בהן מעשה כלי צפנים, ולמה הוצרכו לדחוק דהא דכל המנחות נילושות בפושרין איתא רק כמ"ד מדת יבש נתקדשה, [ועי' לעיל סק"ט שכתבו דברמב"ם משמע דעיקר היקישא דרבי אחי רק להנריך פנים, וכדכתיב בקרא גופיה זה המקום], וז"ל דס"ל דכי היכי דלא מקשינן לחם הפנים לאשם וחטאת בהיקישא דיחזקאל, ה"ג מאפה תנור נמי לית לן לאקושי, דס"ל דטעמא דלא מקשינן לחם הפנים הוא משום דמדת יבש לא נתקדשה, וממילא ה"ה מאפה תנור עד לאחר אפייה למאי דס"ל דלית ציה שמן עד יציקה, וז"ל דאיצטרך היקישא דיחזקאל לכל המנחות, ולא סגי בטעמא דהשמן נתקדש וגנאי להוציאו לכלי חול, ד"ל דאין זו סברא פשוטה,

(יז) ע"ה א' ת"ר מנחה הבאה מחלה חלות כו' תניא אידך ריקין הבאין צפני עזמן כו', נדפס לעיל במקומו.

(יג) ק"ה א' שמעין ליה לר"ש דאמר מייתי ומתני כו', נדפס לקמן במקומו.

(יד) במנחת חזיתין אם היו זה ג' מנחות שמן, נדפס לעיל ע"ד ב'. (סימן ט').

צ"ו א' מתני' כלל אמר ר"ע כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת כו',

נראה דאחי לאשמועין דגם מלאכות שהם עיקר המנוה כגון אפיית שתי הלחם דלא שייך לקראם בשם מכשירין, אפילו הכי אם אפשר לעשותן מערב שבת אינם דוחין את השבת, עי' לעיל צ"ה ב'.

שם כל המנחות יש בהן מעשה כלי צפנים כו', לפי הנראה בשטמ"ק אות ו' גרים צרש"י

דבכלי למעוטי ע"ג טבלא קאחי, ולעיל כ"ו א' במשנה משמע דלאשמועין דמנחה נריכה קידוש

כלי מתחלתה קודם קמיצה, [דקמיצה דבעי מכ"ש כחצו צמו' בסוגיין דילפיין מעולה], וק"ק דמהא

דילפיין לה מביטול חטאת ואשם לכאורה ליכא למישמע דבעי כ"ש, דבשר חטאת ואשם לאכילת

כהנים לאחר הקרבת הקרבן, לא אשכחן שביטולם בכ"ש, ואפשר עוד דמתני' ה"ק כל המנחות

משבחות צפנים דהיינו כשהן סולת מוכן, טעוין כלי, משא"כ קודם בואם לעזרה דהיינו קודם

שנעשו סולת אין בהן מעשה כלי, שאין צריך טחינה והרקדה וכיוצא בהן לעשות צפנים, וכמו שפירשו

תו' לעיל צ"ה ב' ד"ה ומאי ע"פ התוספתא, וצמו' משמע דעיקר ילפותא לאפייה אחי, וצ"ע. (הערות).

שם כל המנחות יש בהן מעשה כלי צפנים כו', נחבאר לעיל צ"ה ב' סק"ח ט' י'.

שם לחם פנים שיהיו לו פנים, כאן פרש"י דפנות או קרנות, ובפסחים ל"ז א' פירש דהיינו

שיהא עוביו טפח שאין פנים פחותים מטפח. (הערות).

שם אבא שאול אומר שם היו נותנין שני צידי לבונה כו', במה שפסק הרמב"ם כאבא שאול,

א"ה, עי' מש"כ בכלילא דוורדא פ"ג הט"ו.

שם לא סידור קנים ולא נטילתם דוחה את השבת, א"ה, עי' מש"כ בשבת סי' י"ב סק"ז לענין

טלטול כלי שמלאכתו לאיסור דמקנים דלחם הפנים

ועוד דהוא נטפל אל הסולת, ועוד דאכתי אפשר לעשותו בחוץ ככלי שרת דשמה לאו גנאי הוא, ועוד דטעמא דגנאי אינו אלא הידור, ומהיקישא ילפיין דדינא הוא, ועוד דאפשר דאם בא לעשותו ע"ג טבלא שלא בכלי, דאין כאן משום גנאי, ומהיקישא ילפיין דבעי כלי, ושמא י"ל דהתו' מפרשים דיש בהן מעשה כלי צפנים, מתפרש בעבודות שכרגיל נעשים צפנים, והיינו משהציאו את הסולת והשמן למקדש, ואשמועין דצריכים כלי, אבל אין בכלל המשנה דצריך שיהיו בעזרה, וכ"מ צרש"י נ' ב' ד"ה צפנים שכתב דתנא דמתני' סבר מדה יבש לא נתקדשה מדלא מצריך לישה שאר מנחות צפנים, ומבאר דס"ל דמתני' לא קמיני דמנחות צפנים ללישה, [ומיהו צמח"י צ"ו א' לא פירש כן], וכן מקרא דחזקאל נמי לא ילפיין לה, ומפרשיין דלכלמי הוציא לא קאי אלא אחטאת ואשם, תדע דאם לא כן היה לן ללמוד דמנחה נפסלת ביצוא קודם קמיצה דומיא דאשם וחטאת, וצמו' ט' א' הוכיחו דאינה נפסלת עד לאחר קמיצה, והלכך לית לן להצריך פנים אלא אי מדה יבש נתקדשה, או במנחות שכבר ניתן בהן שמן שכבר נתקדש בכלי הלח.

וא"ת אם איתא דמהיקישא דרבי אפשר למילף דבעי כלי ופנים, ולא דבעי כלי שרת, א"כ

מאי פריך צ"ה ב' ואפייתן צפנים אלמא מדה יבש נתקדשה, אלמא תנור מקדש, והלא אפשר לומר

דבעי פנים מהיקישא דרבי, ולעולם לא בעי כלי שרת, ומדה יבש ותנור לא נתקדשו, וי"ל דאי

מהיקישא דרבי דין הוא דגם לישתן ועריכתן בעי פנים, וכדקמיני בסיפא דכל המנחות יש בהן מעשה

כלי צפנים, והיינו גם לישה ועריכה וכמש"כ תו', ומהיקישא דרבי יליף לה, ואף דבקרר כתיב אשר

יאפו את המנחה, גם הלישה והעריכה בכלל האפייה, וכיון דלישתן ועריכתן בחוץ, ע"כ דלא

יליף להו דהיקישא דרבי, וממילא יש לפרש הא דאפייתן צפנים דמשום קידוש דמדה יבש או דתנור

הוא. (א) ע"ד ב' אר"פ למעוטי מנחת מאפה, נדפס לעיל במקומו.

ג"ה א' תוד"ה כל כיון דלא בעיא שמן עד לאחר אפייה כו' וק"ק דלא מסיק האי טעמא

כו', נדפס לעיל במקומו.

קולם משום שאינו משמש משמשי אדם, ואי מדאורייתא קאמר תיפ"ל שאינו מייטלטל מלא וריקן, והך דרשא ודאי דרשא גמורה מדאורייתא היא כדמוכח בשלהי חגיגה וצא"ר דוכתי, וכל הבאים במדה מהך דרשא הוא דנתמעטו, וכן ממה שלא הזכירו בסוגיין בהך דר' יוחנן היא דתורת כהנים צין למ"ד מסגרתו למעלה צין למ"ד מסגרתו למטה נמי מוכח דאינו אלא אסמכתא וכמש"כ תו' שם וכן ברמב"ן צ"ב שם.

והא דמטמאין הכא טבלא המתהפכת מדאורייתא למ"ד מסגרתו למטה היתה, [וכן נראה דאית לן למנקט דהא משמע דרבנן פליגי אר' יוסי וקאמרי דמסגרתו למטה היתה, וכ"כ בלקוטי הלכות], ואילו בתורת כהנים חשבינן לטבלא ושולחן בהדי הנך דאיתרצו משום שמשמשי אדם ומשמשי וזה אינו אלא מדרבנן, כתבו בתו' שם ושם צ"ב רש"י משום דמשמשת מב' דדין חשיבא, ולפנינו ברש"י לא מצאנו כן, וגם בספרא הדבר קשה דהיכן מצינו יתרון במה שהוא פשוט מב' דדין, ולכאורה אדרבה כל שני דדיו שוין לא חשיב תואר כלי אלא כדף פשוט, ועוד דהא אף למ"ד מסגרתו למעלה היתה ספוקי מספקא ליה לר"י דין טבלא המתהפכת, וא"כ צריך לומר דמספרא ראוי להסתפק לחדש טומאה במשמש משני דדיו יתיר מבמשמש צד אחד, וזה ודאי קשה, ועו"ק דהא ע"כ דטבלא חשיבא מייטלטל מלא וריקן, [ורגילות הוא לטלטל על גבה, וכדחנן מו"ק כ"ז אין מוליכין לבית האבל לא בטבלא כו'], דאם לא כן ודאי אין לה טומאה מדאורייתא, דדרשא דמייטלטל מלא וריקן דרשא גמורה היא, וכיון דחשיבא מייטלטל מלא וריקן דין הוא שתקבל טומאה אף בשאינה מתהפכת ועשו' לטלטל עליה רק מצד אחד, [וכמדומה דהרגיל כן הוא כדחנן פכ"ה דכלים מ"א דטבלא שאין לה לצבזא אין לה אחרים ותו', משמע דבמציאות משונה צד אחד מחזירו ועשו' לשמש מצד אחד עי' ר"ש שם].

ולו"ד תו' היה נראה כפרש"י שלפנינו דהנידון הוא אם רחצה חשיב כבית קיבול, וזה נלמד למ"ד מסגרתו למטה היתה מקרא, ולמ"ד מסגרתו למעלה היתה מספקין בהך ספרא אם הרוחצ מחשיב את הטבלא כמייטלטל מלאה, ויש שיעור לרוחצ זה, דברוחצ מועט עדיין לא חשיבא

מוכח דהיכא דאפשר יש להמנע, שהרי הוסיפו שתי ביאות נוספות להיכל, וציטלו סדר העריכה שבתורה, כדי למנוע טלטול הקנים, ועי"ש בסק"ח דצדרי תו' סוכה מ"ב צ' צענין לורך מלוה.

שם ונותן לארכו של שולחן, היינו לכל מר כדאית ליה אי צפון ודרום או מזרח ומערב, ובתור הכי סתים דכל הכלים אורכן לארכו של בית. (הערות).

גמ' שאלו את רבי זו מנין כו', א"ה, נתבאר לעיל צ"ה צ' סק"ח י', ועי' מש"כ שם בסק"ט דקידוש בכלי שרת בתחלה ידעינן מספרא והא דרבי אחא ללישה ועריכה ומתנות השמן, ועי"ש דצדרי הרמב"ם.

שם והאיכא קנים קנים שקועי משקע להו, עי' מש"כ בזה צ"ד פ"ג הט"ו.

שם והאיכא צויכין, יעוי' ברש"י ותו', ולכאורה י"ל דהא דלחם הפנים אינו נפסל בלינה משבת לשבת הוא משום שהוא על השולחן, ולכך אף בשהיה יותר משבת נמי אינו נפסל וכדילפינן מקרא צירושלמי שקלים פ"ו ה"ג נתבאר בחו"ב זבחים פ"ז א' (הועתק לקמן ק' א'), וא"כ ע"כ דאף הצויכין קדושים מחמת השולחן, דאם לא כן היו נפסלים בלינה, ואילו הורידה מן השולחן בשעת עה"ש מסתברא דנפסלין. (הערות).

תוד"ה שאלו, עי' מש"כ דצדריהם לעיל צ"ה צ' סק"ח י'.

צ"ו ב' אר"י לדברי האומר מסגרתו למטה היתה טבלא המתהפכת טמאה כו', בתו' צ"ב ס"ו א' וכן בעירובין ל"א א' נקטו לעיקר דהך דתורת כהנים דמחלק צין משמש אדם ומשמשי למשמש אחד מהם אינו אלא אסמכתא, ובאמת כן נראין הדברים דקשה לחלק צדאורייתא בכגון דא, והרי כל הכלים המקבלים וכן כלי מתכות לא אשכחן בהו חילוק בכגון דא, וכל שיש עליו צורת כלי שפיר חשיב כלי, אבל אם אינו אלא מדרבנן ניחא, דכיון דפשוטי כלי עץ הראויים למדרס טמאים מדאורייתא כדאמר בכורות ל"ח א', וכל הראוי למדרס הרי הוא משמש אדם ומשמשי, הלכך גזרו רבנן בכל המשמש אדם ומשמשי שיקבל טומאה אף שאינו ראוי למדרס, אטו הראוי למדרס, וכן משמע נמי מהא דממעט התם בתורת כהנים

היה הכל מחובר, ואף שהמסגרת העמידה כבר את רגליו, מ"מ היה הדף מחובר גם הוא למסגרתו ולרגליו, [ומסוגיא דסוכה כבר כתבנו לעיל דאין הכרח], ועי' פסחים ק"ט ז' וכתו' שם, וצריכ"ש סי' רצ"ו, וצ"ע.

מן האמור נמצינו למידין, דטבלא ושולחן הרחבים מקבלין טומאה מדאורייתא, אף שאינם ראויים למדרס, דרחצן בבית קיבול וחשיבי מיטלטל מלא וריקן, דהא קיי"ל מסגרתו למטה היתה, וכשאינם רחבים אס משמשין אדם ומשמשיו גזרו זהו רבנן טומאה אטו הראויים למדרס, ושיעור הרוחב לא למדנו, דנראה דאף בפחות משיעור שולחן שצמקדש כבר חשיב מיטלטל מלא וריקן, ועי' חו"צ כלים ס"ז ס"ק י"ט כ', וצפי' הראצ"ד לעדיות פ"ג מ"ט.

וצ"ע דעת הרמב"ם שלא חילק כלום, וצפ"א מה"כ ה"י וצפ"ד ה"א כלל כל הפשוטין בטומאה דרבנן, וצפ"ח ה"ג כתב צהדיא בשולחן וטבלא שאין מקבלין טומאה מן התורה, והרי אית לן למינקט דרבנן דמסגרתו למטה היתה וממילא טבלא טמאה מדאורייתא, ואפשר דהרמב"ם ס"ל דדף וטבלא כי הדדי נינהו, וכיון דאמרין צ"צ ס"ו בפשיטות דדף פשוטי כלי עץ הוא וטומאתו מדרבנן, ש"מ דליחא להא דאמר ר"י דטבלא המתהפכת טמאה, וכן סוגיא דזכורות ל"ח משמע נמי דליכא טומאה בכלי שטף צאין לו תוך וכמש"כ תו' צסויין, ואו דס"ל סתמא דגמ' כמ"ד מסגרתו למעלה היתה, וכמו שהזכירו תו' לפרש כן סוגיא דזכורות, ופשיטא לגמ' דאליביה טבלא המתהפכת טהורה, ודלא כר"י דמסקא ליה, א"נ ס"ל לגמ' דאף למ"ד מסגרתו למטה היתה מ"מ אס קבע הזר בקצה המסגרת באופן שעולה משהו מעל השולחן והוי ליה גיפופי נמי כשר, [ואפשר נמי דאף לכתחלה יש לעשות הזר שיהיה זולט קצת למעלה מן המסגרת עי' לקמן], וכהאי גוונא י"ל דמקבל טומאה כדין כלי קיבול, אף שהטבלא אינה מחוברת לשולחן, א"נ שמא מחוברת היתה עי' לעיל, אצל טבלא פשוטה צאמת אינה מקבלת טומאה מדאורייתא, [וכן מחגי' דסרוד פט"ו דכלים מ"צ משמע דטבלא שאין לה דפנות טהורה מה"ט עי"ש צפיה"מ, ומיהו מזה ע"כ אין ראיה דהא

מיטלטל מלא, והיינו טעמא דדף של נחתומין אינו מקבל טומאה מדאורייתא, אף שמטלטלו עם הפת, וכן אנוחתא דממעטין צתורת כהנים אף מטומאה דרבנן, אף שרגילין להניח עליה צלק כמש"כ רש"י נדה ז' א', [ועי' צפיה"מ כלים פט"ז מ"ז], דכיון שאינם רחבים הרבה לא חשיבי כעשוין לקבל ולהטלטל מלאין, והיינו נמי דמרבינן שולחן וטבלא ודולבקי משום שמשמשין אדם ומשמשיו והיינו טומאה מדרבנן, ולא מרבין להו מדאורייתא, משום דאף שולחן קטן בכלל וכן טבלא ודולבקי קטנים, והני לא חשיבי מיטלטלי מלאין ואין טומאתן אלא מדרבנן.

והא דנקט ר"י טבלא המתהפכת ולא נקט טבלא שאין לה לצוזו וכלשון המשנה, אפשר דאחי לאשמועינן שהטבלא של השולחן לא היתה קבועה, אלא היתה מתהפכת, דאל"ה הו"א כפי' ר"ת דה"ט דשולחן מקבל טומאה משום שאס הופכו יש לו בית קיבול, [אף שסברא זו צ"ע דהא לא נעשה לכך, עי' כלים פט"ז מ"ו צפיה"מ וצרא"ש דאף כלי שיש לו תוך טהור אס לא נעשה לקבלה, וצפ"ו מ"ו צנצלי צני לוי עי"ש צרע"ב, ומיהו משה"ק תו' מסוכה ה' א', אפשר ליישב דאף שהכל מחובר מ"מ כיון שהמסגרת יש לה שימוש עצמי להעמיד השולחן אינה נטפלת, וחשובה למילף מינה שיעור כלי, ורק כשאינה אלא לצוזו לשולחן אז אינה חשובה אלא הכשר כלי], א"נ הו"א דוקא שולחן מקבל טומאה שיש עליו צורת כלי משא"כ סתם טבלא, לכך נקט ר"י טבלא המתהפכת למימר דאף סתם טבלא חשיבא כלי, וצאמת אף אס נימא כפי' ר"ת דהטבלא היתה קבועה בשולחן, נמי אפשר לקיים כפי' רש"י ותו' דאף טבלא פשוטה מקבלת טומאה, וס"ל לר"י מסברא דהרגלים אינם מוסיפים כלום, ושפיר קאמר דלמ"ד מסגרתו למטה היתה אף טבלא המתהפכת שאינה קבועה מקבלת טומאה, דכיון דלמדנו דרוחב השולחן מחשיבו כמיטלטל מלא וריקן, ה"ה נמי סתם טבלא, וצאמת לא מנאנו הכרח לומר דלמ"ד מסגרתו למטה היתה היה השולחן תלוש מרגליו, ושפיר י"ל דלא פליגי צעיקר מעשה השולחן וכשם דלמ"ד מסגרתו למעלה היתה היה הדף מחובר לרגלים שהרי הוא העיקר המחבר, והיה כל השולחן גוף אחד, ה"נ למ"ד מסגרתו למטה היתה

כעשוי לנחת, ואפילו חשב עליו לנחת, שו"ר שכ"ה
בראש"ד פ"ג מה' כלים ה"א.

שם אלא מלמד שמגביהין אותו לעולי רגלים
ומראים להם לחם הפנים כו', לשון מגביהין
מוכיח שלא היו מוציאין אותו לחוץ, שא"כ אין שייך
להזכיר הגבהה כלל, והול"ל מלמד שמוציאין אותו,
וכן גם ראוי ממנו תמיד, שאם מוציאין אותו חוץ
להיכל לא קרינן ביה לפני תמיד, ונהגבהה אינה
מפסקת כלום עי' לעיל ז' דמספקין דלעולם יהא
נריך להגביה בשעת סילוק בזיכרון, וחשיב שפיר
נסי דבראי ציורא כ"א שהכל רואים, הכהנים
שנכנסים, ושאוכלים, ושרואים חלוקתו בעזרה,
משא"כ דגוואי, וגם כשמגביהים הפוכות אין
רואים אם מקום ארון מן המדה או שהכרובים
עומדים בנס, ועי' במל"מ פ"א ממו"מ הי"א.
— ונראה דקרא דהטור אחי לאשמועינן שאין
קפידא מנז מנות תמיד דשולחן, שינוח תמיד, ואם
יש צורך, אפשר להגביהו, וממילא לא חשיב עשוי
לנחת, כיון שאין המנוחה מחייבת שיהא לנחת תמיד,
ושפיר ראו חכמים ענין להגביהו ולהראותו לעולי
רגלים.

שם ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום כו'
סילוקו כסידורו כו', ואע"ג שמרחוק לא היו
יכולים להרגיש שסילוקו כסידורו, מ"מ אלו
שמגביהים אותו ומרגישים שסילוקו כסידורו שפיר
היו אומרים כן, ובטבע הדברים דכה"ג כולם
מאמינים ורואים חיבתו יתברך, ובריטצ"א יומא
כ"א צ' חידש לומר שהיה חם והיו רואים אד עולה
ממנו, וזה מחודש, וכש"כ למאי דקיי"ל דנאפה
מע"ש.

תוד"ה כלי אין זה טלטול כיון דמקומו קבוע,
בחגיגה כ"ו צ' כתבו דלא מהני טלטולה
כיון דלא היתה מטולטלת לצדה כי אם צהדי שאר
כלים, ור"ל דמה שמטלטלים את השולחן
כשמפרקים המשכן אינו מבטל ממנו שם עשוי
לנחת, כיון שהטלטול הוא מחמת פיגוי הבית, וכאן
כתבו דלא חשיב טלטול כיון שמקומו קבוע, והיא
היא.

תוד"ה סילוקו דלמ"ד אין אפייתו דוחה שבת לא
היה חם בשעת סידור, בחגיגה כ"ו צ'
כתבו אם לא שנאמר לדבריו נשאר צמור לשמור
חמומו עד השבת צוקר, ועשו כן משום שידעו

ר' יוחנן אף למ"ד מסגרתו למעלה היתה מספקא
ליה בטבולא, וע"כ דממתני' אין הכרע.

דעת הרמב"ם דאף פשוטי כלי עץ הראויים
למדרס אינם מתטמאים במת מה"ת, ודלא
כדעת תו' בסוגיין ובצ"ק כ"ה צ' ובש"ד, וכמש"כ
בפ"א מה"כ ה"י בכסא וכן בשאר הפשוטין, וכ"כ
במפץ פכ"ג ה"א, וכלל דכל המתטמא מדרס
מתטמא במת דתנן גדה מ"ט א' ס"ל דאינו אלא
לענין טומאה דרבנן, וזו כונתו גם בפכ"ז ה"ט, ו
ועי' חו"כ כלים ס"ב סק"ח, ובתו"ט פכ"ד מ"ד,
ובספר מרן זללה"ה סי' כ"ה ס"ק ט"ז.

טעמא דפלוגמא אי מסגרתו למטה היתה או
למעלה לא נתפרש בגמ', ואפשר דטעמיה
דמ"ד מסגרתו למעלה היתה היא מדכתיב ועשית
לו זר זהב סביב, וכתיב ועשית זר זהב למסגרתו
סביב, ופרש"י דחד זר הוא, והניחא אם מסגרתו
למעלה היתה שפיר מתקיימים שני מקראות הללו
דהזר על המסגרת וממילא הוא על השולחן, אבל
אי למטה היתה א"כ אם הזר על המסגרת הרי
אינו על השולחן, ואפשר דלמ"ד למטה היתה מ"מ
היתה בולטת קצת למעלה מן המסגרת והיתה סביב
לשולחן נמי, והיינו דכתיב ועשית לו זר זהב סביב,
וכן בעשייה כתיב ויעש לו זר זהב סביב וכתיב
ויעש זר זהב למסגרתו סביב, ואדרבה זה ניחא
טפי למ"ד למטה היתה דאינטריך קרא לאשמועינן
שנתנה על המסגרת ושהיתה בולטת למעלה מן
המסגרת כנגד השולחן, אלא למ"ד למעלה היתה
הרי סגי בקרא דויעש זר זהב למסגרתו סביב.
— יש להסתפק אם מסגרת מעכבת, ואח"ל
דאינה מעכבת נראה דמ"מ איכא מנות זר אף
כשלא עשה מסגרת, והיינו דכתיב ועשית לו זר
זהב סביב, ומיהו כשעושה מסגרת מתקיים הך
קרא בזר שעל המסגרת, והיינו דמנות זר היא על
השולחן אלא שקבע לו הכתוב מקומו במסגרת.
— הא דכתיב לעומת המסגרת תהיינה הטבעות
היינו לומר שיעשם בצד החיצון של הרגלים ולא
בצד הפנימי, וזה צין למ"ד מסגרתו למעלה צין
למ"ד למטה. (כלים סימן ה').

שם כלי עץ העשוי לנחת הוא, נראה דמנותו
קובעתו להחשב עשוי לנחת, אבל שאר שולחן
אע"פ שאדם קובע לו מקום לא חשיב מחמת זה

זמה שהם של עץ שהם נוחים בטלטולם והם עשויים להטלטל, וכן קולם ערב בסמפוניה וחליל, הלכך העץ חשוב ואינו מתבטל לציפוי, ופי' הר"ש והרא"ש שם דחוק טובא דצמ"ו כבר לא איירי כלל בחזרה לטומאה ישנה, וגם לא נזכר שנעשו ממחכת מכלי ישן, ודיותר קשה ספא דקתני אם יש זה בית קיבול כנפים בין כך ובין כך טמאה, וכבר הקשה בן מרן זללה"ה, וצריך לדחוק דכלי קיבול גזרו טומאה ישנה אף כשרק הציפוי מכלי טמא, והיינו דחשיב תנא כל הני ולא קתני סתמא דלעולם מצופה טהורה], ודוקא בשולחן וכיו"צ דעדיף טפי אם היה כולו ממין הציפוי וזה מתבטל אל הציפוי, וזו נראה דעת הראב"ד בפ"ד ה"ד שכתב דמקנא מקומות הכלי בטל לגבי הציפוי, דקדק דדוקא במקנא מקומות, ולפי זה ניחא מה שהוצרך התנא לחשוב כל הני דטהורין צמופין, דלאו כלל הוא, והוא נידון פרטי בכל כלי וכלי.

ובן הגר"א בא"ר הסכים לפי' הרמב"ם וכן צביאורו ליו"ד סי' ק"כ ס"ק ט"ז, אלא דפירש ז"ל דלמסקנא סברי רבנן דלעולם לא אזלינן בחר הציפוי, והיינו מתניתין דקלוסטרטא ופיקה ואינך, וצריך לפרש דידע הש"ס דאיכא פלוגתא אי אזלינן בחר ציפוי, דהיינו מתני' דהשולחן והדולפקי שנפחתו, דסברה דאזלינן בחר ציפוי, ומתני' דקלוסטרטא ופיקה ואינך דסברה דלא אזלינן בחר ציפוי, ומעיקרא פרכינן ותיפ"ל משום ציפוי, למיפדך לתנא דשולחן ודולפקי ל"ל קרא דהשולחן הטהור תיפ"ל משום ציפוי, ולמסקנא מפרשינן דחכמים דמתני' סברי כמתני' דקלוסטרטא דלא אזלינן בחר ציפוי, אבל הגר"א שם כתב וחזר בו ממ"ש ותיפ"ל משום ציפוי כו', משמע דס"ל דלמסקנא אף מתני' דשולחן ודולפקי שנפחתו לא סברה דאזלינן בחר ציפוי, ונ"ל דנפחתו שאני כיון שאינם ראויים בלא ציפוי, א"נ שיש שאני, דכבדו קובעו, ונ"ע דלא פירשו בגמ' בזה כלום למסקנא ליישב הא דשולחן ודולפקי, ואין זה דרך הש"ס, ונ"ע. (כלים ס"ד סק"ח).

שם קערוותיו אלו דפוסין, עי' מש"כ לעיל צ"ד א' ד"ה שלשה.

שם הדר אמר רבא לאו מילתא היא דאמרי כו', צריך טעם דבעלמא אין שבות במקדש אפילו בדברים נדדיים, וכאן עקרו מזה דלכתחלה

שסילוקו כסידורו והיה נשאר רק, ולכך השתדלו גם שיהא חס, א"נ כבוד הוא לסדר לחס חס.

צ"ז א' אלא לר' יוחנן דאמר כלי מסמס נמי בטלי מאי איכא למימר, ר"ל א"כ מאי אחי קרא דהטהור לאשמועינן, ומשמע דאי כלי מסמס בטלי ה"ה עני שטים שמלותן בכך נמי ראוי שיצטלו.

שם אלא שאני שולחן דרחמנא קרייה עץ, לכאורה קשה מה בכך דרחמנא קרייה עץ, ונראה דאם היה הציפוי רשות ועני שטים מצוה, דהיה מודה ר"י דחשיבי ולא בטלי שזה עדיף מכלי מסמס, אלא דכיון דגם הציפוי מצוה תו הדרינן לנידון דעלמא אם הכלי בטל לציפוי, והיינו דאשמועינן קרא דכאן העץ עיקר המצוה, וממילא יש לדון כאילו הציפוי אינו מצוה, ואין העץ בטל לציפוי.

שם אלא שאני שולחן דרחמנא קרייה עץ כו', יש לעי' ואי מדאורייתא אזלינן בחר ציפוי כי קרייה רחמנא עץ מאי הוי, ואין לומר דגזירת הכתוב הוא דשולחן טהור, דהא קושטא הוא דאף דקרייה עץ מ"מ מקבל טומאה כדדרשינן מהשולחן הטהור, ועוד דאי גלי רחמנא דשולחן לא בטל לגבי ציפוי, א"כ נילף מיניה בעלמא דכל שולחן אינו בטל לציפוי, ונראה מזה דלאו כלל הוא דהכלי בטל לגבי הציפוי, והדבר תלוי לפי הענין, דיש כלים דניחא ליה שיהיו כולם מן הציפוי, ואינו עושה העץ אלא משום שהציפוי ציור, וכה"ג הכלי בטל לגבי הציפוי, אבל כלים שאין רצונו לעשותם ממין הציפוי, שיש לו תועלת בהיותם של עץ, בכה"ג אין העץ בטל אגב הציפוי, אלא אדרבה העץ עיקר והציפוי נוי הוא לעץ, וכדמצינא לן בכלי מסמס דאגב חשיבותם אינם מתבטלים לציפוי, והיינו דאמרינן דכיון דרחמנא קרייה עץ הרי יש ענין בכונת המצוה להיותו מעץ, ועדיף מכלי מסמס, ואינו מתבטל לציפוי, אלא אדרבה העץ עיקר והציפוי אינו אלא לנאותו.

ולאחמור נראה לפרש מתני' דפי"א דכלים מ"ד ומו"ו כפי' הרמב"ם דקלוסטרטא טמאה היינו אם כולה ממחכת, ומצופה טהורה אם היא של עץ ומצופה מחכת, וכן בפיקה וכוש ואימא ומקל וסמפוניה וחליל, דכל הני כלים יש תועלת

היה ארכו לרחצו של בית, וצדין ארכו של בית לכאורה תלוי בכל מקום ומקום, דאי לאו הכי הו"ל ארכן ממזרח למערב, מ"מ היכל וקדש הקדשים כחד חשיבי, וכדאמרינן לקמן צ' מר קא חשיב בית קדש הקדשים צהדי היכל, וכן בקרא במלכים ו' ששים אמה ארכו ועשרים רחבו וגו'. (הערות).

צ"ח ב' מורח ומערב היו מונחין דברי רבי כו', הרמב"ם צפ"ג מבית הבחירה הי"ב כתב וכן נרות המנורה כנגד רוחב הבית צין הצפון וצין הדרום, פסק כראצ"ש אף דקיי"ל הלכה כרבי מחצירו, והכי תנן סתמא בתמיד שלהי פ"ג וכמס"כ הראצ"ד ז"ל, משום דברייתא שהיה מנדד פניהם דלא כרבי, כן מבואר בפיה"מ דלמ"ד מורח ומערב מונחים היו פני כל הנרות למערב, [אמנם זה תמוה, דשפיר י"ל שאף לרבי היו הנרות מצודדין כלפי האמצעי, אלא דלא מסתבר ליה שיקבע על נר האמצעי שם מערבי מחמת פי הפחילה, וכן מבואר בהדיא בספרי בהעלותך דקחני שלשה כלפי מורח ושלשה כלפי מערב, הרי דאף למ"ד מורח ומערב מונחים היה מנדד פניהם, וצ"ג], וברייתא זו הוצאה נמי בסתמא דגמרא מגילה כ"א צ' ושם הגירסא מלמד שהיה מנדד פניהם כלפי נר מערבי, וזה ודאי כראצ"ש, וכן כתב בר"ן שם דכמ"ד נפון ודרום מונחין אחיא, ולפיכך פסק כן הרמב"ם, וכן גם דעת הרי"ב שם בתשובה ת"י, ובצ"י או"ח סי' תרע"א הביא שכן גם דעת הקמ"ג.

וזו ששולחן פסק הרמב"ם כרבי וצמנורה כראצ"ש, ותמה בזה בלח"מ פ"ה מתו"מ ה"ד וצנוצ"י שם, נראה דהרמב"ם מפרש דלא פליגי אלא בעשר שולחנות שעשה שלמה, אבל שולחן של משה תרוייהו מודים שהיה עומד מורח ומערב, והכי דייקא כולה סוגיין, דצדין כל הכלים שהיו במקדש אורכן לארכו של בית, לא נמצא חולק, ואי ס"ד דאף שולחן של משה פליגי א"כ ראצ"ש דליף מארון לשולחן ומנורה, ע"כ לית ליה האי דינא, אלא אדרבה כל הכלים שהיו במקדש אורכן לרוחבו של בית, ולמה שנה מחלקותן בנידון שולחנות ולא קמני למחלקותם בצרייתא דכל הכלים, גם לבתר ששנה לנו ששלמה עשה עשר שולחנות והיו מונחים מחצית הבית

דאורייתא בסדר הקרבן, ואף דלא דמי לצונה וסותר כמ"ש תו'. (הערות).

תוד"ה כלי שם מקום, בחגיגה כ"ו צ' כתבו וחשובים כלים הצאים משם, ולכאורה הכא מייחין להו לומר שאינם חשובים, אלא דמשמע להו שאין נזכרים על שם מקומם לגנאי, וגם משתדלים להציאם ממדה"י, לכך כתבו שהם חשובים, אבל לא כמו כלי מסמים.

תוד"ה שאני וחכמים מטמאין מפני שהן מנופין, יש לעי' לר"ל דאמר דכלי מסמים לא בטלי, ומשמע לעיל דה"ה עזי שטים, א"כ מ"ט חכמים מטמאין, ושמא י"ל דזהב שאני דחשיב טובא, ואע"ג דלעיל אמרינן דלר"ל ניחא דהציפוי לא מבטל לשולחן, י"ל דלא קאי הכי, ולמאי דמסקינן שאני שולחן דרחמנא קרייה עץ, אמרינן כן גם לר"ל, א"נ שמא מוצח שאני שאינו ראוי לשמושו בלי הציפוי, שמיד ישרף, הלכך הציפוי חשיב ולא בטיל, משא"כ שולחן שראוי לשמוש בלא הציפוי, ואפשר דהא דמייחין בחגיגה הא דר"ל דמה שלא נשרף מוצח הזהב היה בנס, לומר דמה"ט אף מוצח של עץ היה אפשר לשמש בו, ולכך מצינו סברי רבנן דהציפוי בטל כדאמרינן באידך לישנא, כיון שאף בלא הציפוי ראוי למצותו.

ולפי מה שפירשנו יש ליישב קושית תו' מאי אינטריך השולחן הטהור לומר דמגביהין אותו, ותיפ"ל משום ציפוי לל"ק לרבנן בחגיגה שם ולל"ב לר"א, אי גם מוצח איקרי עץ, ומה שחירצו תו' דמהאי קרא הוא דילפינן דאזלינן בתר ציפוי קשה דא"כ מנ"ל דמגביהין אותו, אבל למס"כ י"ל דנהי דבמוצח אזלינן בתר ציפוי היינו משום דאינו ראוי לתשמישו בלא הציפוי, אבל שולחן שראוי לתשמישו בלא הציפוי, לכו"ע הציפוי בטל לגבי העץ. (חגיגה כ"ו).

תוד"ה המוצח, עי' מש"כ בזה בכלילא דוורדא פ"ג הי"ג.

צ"ז ב' מקרנות ועד סובב כמה הוא כו', עי' מש"כ בזה בכ"ד פ"ב ה"ה.

צ"ח א' ת"ר כל הכלים שבמקדש ארכן לארכו של בית חוץ מארון שארכו לרחבו של בית כו', אע"ג דקדש הקדשים מרובע היה, ואי אמה טרקסין גורעת מן הקדש הקדשים אם כן

אפשר דרש"י ניחא ליה לפרש אף אליבא דר' ישמעאל מנחות ז"ט ז', אע"ג דרבא דקאמר הך מימרא קאמר התם במנחות דמנזרה לאומרו צפני ע"ה ומשמע דסבר הכי, ולדינא אפשר דקיי"ל כרבא וכו' יוחנן שם, וכמש"כ ביו"ד סימן רמ"ו בהגה"ה שצ"ן לזה המ"א, וכ"נ דעת תו' והרא"ש נדרים ח' א' ודלא כהר"נ שם, ועי' בזהגרי"א יו"ד שם, ומיהו משמע במנחות שם דהיינו דוקא לאחר שלמד כל התורה וכדאמר בן דמה שם, ומשום דמנזות ידיעת התורה קודמת, ואפשר דהיינו מקרא דושננתם שהביא הר"ן שם, א"נ מקרא דולמדתם אותם ושמרתם לעשותם, [ואע"ג דאין חקר לידיעת התורה, מ"מ כל שיועד את כל ההלכות חשיב יודע כל התורה, ואף שיש לו הלכות מסופקות כמו שנסתפק בן דמה זזו, וז"ע בזה], ועוד הרבה פסוקים מורים על החיוב ללמוד לדעת לשמור, ולפי זה לית לן נפקותא בדין זה דלעולם חייבין ללמוד מדין ידיעת התורה.

ק' א' מתני' סידר את הלחם בשבת ואת הצויכין לאחר השבת והקטיר את הצויכין בשבת פסולה, נראה דה"ק אפילו הקטיר את הצויכין בשבת פסולה, אבל באמת כבר נפסלה בלינה מיד למחרת השבת, דהלחם נתקדש בשבת שהרי נסדר בזמנו, [ואף שלא הונחו הצויכין מ"מ הא מנחה קדושה בלא בצונה לרצ לעיל ח' א', ואף לר"ח דס"ל שם דאין קדושה, י"ל דלחם הפנים עדיף שהרי אין צויכין עמו בכלי, וכמש"כ רש"י שם לענין דילפינן דלצונה קדושה בלא סלת מלחם הפנים], וכיון שלא הונחו הצויכין ממילא נפסל הלחם בלינה דכל שאינו מסודר כמנזתו אין השולחן מקדשו שלא יפסל בלינה, דכל שאין בשהייתו מנזרה נפסל בלינה וכמש"כ זכאים פ"ז א' (הועתק להלן), והצויכין מעבדין את הלחם כדמנן כ"ז א', ולשון רש"י כאן ז"ע ועי' מש"כ להגיה מרן זללה"ה בסימן כ"ד סק"ד.

שם סידר את הלחם ואת הצויכין בשבת והקטיר את הצויכין לאחר השבת פסולה כו', בזה הפסול פשוט שהרי נסדר בשבת כהלכתו ונתקדשו הצויכין והלחם, ועכשיו ליכא צויכין, וממילא יפסל הלחם בלינה, ולא שייך להביא צויכין אחרים, שהרי לא יתקדשו עד השבת, וגם אפשר שכבר הוקדעו הצויכין, עי' להלן, [גם אפשר דהקטרת הצויכין

ולפנים, שנה לנו פלוגמא דראב"ש ורבי אס מורח ומערב מונחים או כפון ודרוס, וכ"כ בהדיא במאירי יומא נ"א ב' דלא פליגי אלא בעשר השולחנות אבל שולחן של משה לכו"ע מורח ומערב היה מונח, אבל ז"ע לפירוש זה א"כ למה הוצרך רבי ללמוד ממנורה ולא למד משולחן, וזה זע"ג. (כלילא דוורדא).

צ"ט א' על כולם היו מסדרים, א"ה, עי' מש"כ בחגיגה כ"ו ב' באס הוצרכו להחליף השולחן או המנורה כיצד היו עושין.

צ"ט ב' ואמר ר"ל כל המשכה דבר אחד מתלמודו עובר בלאו כו', א"ה, ראיתי להעתיק כאן מש"כ בזה בחו"צ אבות. אבות פ"ג מ"ח ר' דוסתאי בר ינאי משום ר' מאיר אומר כל השוכח דבר אחד ממשנתו מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו שנאמר כו', בכתר ראש כתב שאין זה אלא בזמנם שהיו לומדים בעל פה, ולכאורה קרא דמיייתי פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך, לא משמע דקאי דוקא על תורה שבעל פה, וגם אי קאי לתורה שבעל פה אכתי יש לדון אם מהני מה שהותר לכחוב, ומיהו אי מהני מה שהותר לכחוב, נראה דגם דין מחודש שהשיג בעיונו ולא כתבו, נמי אינו באיסור השכחה, דעדיין יכול להשיגו בעיונו. (עד כאן).

שם אלא מה אני מקיים לפני תמיד כו', עי' מש"כ לקמן ק' א' ד"ה הא.

שם ורבא אמר מנזרה לאומרו צפני ע"ה, יעוי' ברש"י שנדחק בטעמו, ולו"ד ז"ל היה נראה דהיינו שלא יהיו בכלל נתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה דג"ז חטא כדילפינן מקרא דוה' יסלח לה, ור"י סבר כיון דכשאינם יודעים לומדים טפי, עדיף יותר שלא להודיעם.

שם כגון אני שלמדתי כל התורה כולה כו' והגית בו יומם ולילה, במג"א או"ח סי' קנ"ו סק"ב בשבת דף ל"א אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין כו' קבעת עמים לתורה כו' ופרש"י לפי שאדם צריך להתעסק בדרך ארץ כו' הוצרך לקבוע עמים לתורה בדבר קצוב שלא ימשך כל היום לדרך ארץ עכ"ל משמע דמי שאינו צריך לכך חייב לקיים והגית בו יומם ולילה עי' ביו"ד סימן רמ"ו, נ"ב,

לפני זמנן פוסל את הלחם מיד ואין טעון עיצור
זורה, וצ"ע זזה, ועי' בספר מרן זללה"ה סימן
כ"ד].

שם סידר את הלחם ואת הזיכין לאחר השבת
והקטיר את הזיכין בשבת פסולה כיצד יעשה
כו', אם אף לאחר הקטרת הזיכין אפשר להניח
הלחם לשבת הבאה, עי' תו' לעיל ז' א' ד"ה כיצד,
למדנו שהזיכין עדיין לא הוקצו עם הלחם בשבת
ואפשר להחליפם באחרים, ועי' לעיל י"א ז'
דמשמע דעם סילוק הזיכין נקבעים ללחם, והכא
סילוקם שלא בזמנו י"ל דאין הסילוק קובעם,
[ועי' לעיל ע"ט ז' שמן שהפרישו כו' ובספר מרן
זללה"ה סי' י"ט ס"ק כ"ד], א"נ אם נימא דנריך
לחזור ולסדר בשבת דכמי שסידרו הקוף דמי ואינו
מתקדש צלי סידור מחודש, א"כ מתפרשא מתני'
שהקטיר הזיכין מצלי שסדר הלחם בשבת, ולכך
לא הוקצו זה לזה, ויחזור ויניח הלחם בשבת לשם
קידוש עם זיכין אחרים.

שם שאפילו היא על השולחן ימים רבים אין צריך
כלום, כבר תמיהו בתו' לעיל ז' א' דמה טעם
הוא זה, הא טעמא משום שאין כ"ש מקדש שלא
בזמנו, ודין זה שכשנתקדש בזמנו אפילו הוא על
השולחן ימים רבים אינו נפסל הוא ענין אחר,
ונראה דהכי קאמר יניחנו לשבת הבאה לפי שאין
פסול לינה על השולחן אפילו בדבר שנתקדש
שאפילו הוא על השולחן ימים רבים אין צריך כלום,
[והיינו אפילו כמה שבתות וכדנפקא לן מקרא
בירושלמי שקלים פ"ו ה"ג הוצא בחו"ב זבחים פ"ז
א' (הועתק להלן)], דכל שנתקדש הרי הוא כמנחתו
ואינו נפסל על השולחן, וכש"כ בשלא נתקדש דלא
שייך כלל פסול לינה, והכא אין השולחן מקדש שלא
בזמנו והוי חול, ואף לרבא דנריך להסירו צלילי
דבי שימשי, מ"מ התנא נקט דאין פסול לינה גבי
לחם ממ"נ, שאם מנחתו בסידור אינו נפסל, ואם
אין מנחתו בסידור אינו מתקדש, ולא נחית להזכיר
שיש לילה שאינה מחוסרת זמן ויתכן להתקדש
ולפסול, דהתנא לאו בסידור צלילה איירי, (ויתכן
היה עוד לפרש דהתנא בעיקר הנידון אם יש מנחה
לסדר לחם ביום חול, אם לא סידרו בשבת קאי,
וה"ק יניחנו לשבת הבאה לפי שאין מנחה לסדר
צימות החול ולא נתקדש, א"כ למה נאמר ונתת
על השולחן לחם פנים לפני תמיד, (קושיא זו לא

נזכרה במשנה ונריך לפרש כעין חסורי מיחסרה),
שאפילו הוא על השולחן ימים רבים אין צריך כלום,
כלומר דהך קרא לאו למימר שיתן לחם אפילו
צימות החול אם לא נתן בשבת, אלא שאם אין לו
להחליף שישאיר את הישנים לשבת הבאה שאפילו
הוא על השולחן ימים רבים אין צריך כלום וכדדריש
בירושלמי שקלים שם מהך קרא, אבל אין לנו רשות
לחדש מעצמנו כל כי האי פירושא מצלי שיהא לו
רמז בגמרא). (זבחים ס"י ס"ק י"ז).

הא דשולחן לא פסלה לינה בלחם שנסדר כהלכתו
שאפילו שהיה כמה שבתות הוא בהכשרו, נראה
דנפקא לן מקרא דונתת על השולחן לחם פנים
לפני תמיד, דילפינן מיניה בירושלמי שקלים פ"ו
ה"ג שאם אין לחם הפנים להחליף משאירים את
הישן על השולחן, [ובאמת לר' יוסי דתמיד היינו
שלא ילין שולחן בלא לחם, לא אינטריך האי קרא
דכבר כתיב ביום השבת ביום השבת יערכנו וגו'
תמיד, וממילא מובן דמנחתו להשאר כל השבת,
וע"כ קרא אחי למימר שאם אין לו לערוך שישאיר
את הערוך, ואף לרבנן דרשינן הכין], וכגירסת
הגר"א שם, ומהו למדנו דאינו נפסל צלינה.

ויש לעי' היכי צעי למילף בזבחים פ"ז א' משולחן
דאין לינה מועלת בראשו של מזבח, הא התם
מנחתו צריך, וזה מעשה לחם הפנים שיהא ערוך
על השולחן כל השבת, ואם אין להחליף, שיהא
ערוך לעולם עד שימצאו להחליף, ומהלכות לחם
הפנים הוא ולא עדיפותא דשולחן, ומהיכי תיתי
ללמוד מזה דלא תועיל לינה על המזבח.

ונראה דעיקר פסול לינה הוא משום דהשארת
המנחה למחר הוא זלוזל, וכדקרו ליה
בגמרא עיצור זורה והיינו דקרבן של אכילת עברה
זורתו, ויש להקריב הקרבן ביום שחיטתו,
וכשמשאירו למחר פוגמו ועברה חשיבותו, וכ"ז
בקרבן שאין בשהייתו קיום מנחה אלא שיהיו מנחה,
אבל לחם הפנים ששהייתו על השולחן מנחה, אין
כאן כלל ענין של זלוזל בהשארתו למחר, שלא
השאירוהו כלל אלא משמשים בו למנחה כל זמנו,
ולכך לא מיפסל צלינה, והיינו דבעינן למילף דשמא
גם שהיית הנקטרים על המזבח בכלל המנחה שזה
כאילו חלק מן ההקטרה, וכדמביעא לן לעיל כ"ז
א' בחימנא בראשו של מזבח מהו מי אמרינן לא
תקריבו אמר רחמנא והא אקריבה או"ד מחוסר

אחרת וכמש"כ בזבחים ס"ה סק"י], ולשון זה הכלל היה במקדש כל המיסקר כו' משמע שזו הנהגה שקבעו חכמים במקדש, ולא שזה מעיקר הדין, וטבילה ודאי נראה שאינה מדאורייתא, דלא אשכחן לה שום רמז בקרא, [וגם לא משמע שהיתה הלל"מ דהא במטיל מים שקלינן וטרינן בגמרא בטעמא דמילתא, וכי הדדי תנינא], וציומא ל' צ' אמרינן דאדם טהור שאין נכנס לעזרה לעבודה עד שיטבול אינו מחלל עבודה אם לא טבל, ולכאורה היינו אף שלא טבל זמן מרובה וכבר הסיק רגליו בתוך הזמן, מיהו אין זה מוכרע, ושפיר יש לפרש דכל הנידון בשטבל לאחר הסכת רגליו, ועכשיו צא לעבוד ונריך לחזור ולטבול, וצירושלמי יומא פ"ג ה"ב אמרינן ומסיכה לאו לפי שעה היא ומשנינן עשאוה כהפליג, משמע נמי דאינו אלא מדרבנן, ובפשוטו הטבילה והקידוש כי הדדי נינהו ואי טבילה דרבנן קידוש נמי דרבנן דבחדא מחתא מחמינהו תנא, ולפי זה הדבר נריך ראייה לפסול עבודתו צדיעבד, ונ"ע.

(זבחים ס"ה סק"י).

שם כל המיסקר את רגליו טעון טבילה וכל המטיל מים טעון קידוש ידים ורגלים, לשון זה משמע שהוא הנהגת סלסול ולא מעיקר הדין, וה"נ אמרינן ציומא ל' צ' דטהור שנכנס לעזרה בלא טבילה ועבד אינו מחלל עבודה, וסתמא מתפרש גם בהסיק רגליו צינתיס, ומיהו לענין קידוש ידים ורגלים אמרינן ציומא כ"ט צ' בשלמא רגלים משום ניצולות, ומשמע דפשוט לגמ' דניצולות מחייבין לחזור ולקדש, וגם בסברא כן דאם סתם ידים ורגלים הנריכה תורה קידוש כש"כ הנוגעים בניצולות, ולפי זה יש לפרש הא דאמרינן דכל המטיל מים טעון קידוש ידים ורגלים, היינו גם בדליכא ניצולות כגון מאיגרא לארעא או בעפר תיחות, וזוהי הוה דהוי הנהגת סלסול, אבל דדאיכא ניצולות טעון קידוש ידים ורגלים מן הדין ומחלל עבודה, וקרוז הדבר דגם בהסיק רגליו יש להנריך קידוש ידים ורגלים מן הדין, דלא עדיף מסתם ידים ורגלים דלריכיס קידוש.

ובזה יש ליישב מש"כ הרמב"ם בפ"ה מז"מ ה"ה וכל המסיק את רגליו טעון טבילה וכל המטיל מים טעון קידוש ידים ורגלים יצא חוץ לחומת העזרה אם לשהות כו' טעון טבילה כו' ואם לחזור מיד כו' טעון קידוש ידים ורגלים כו'

הקטרה כמחוסר מעשה, הרי מספקינן דמחוסר הקטרה לאו כלום הוא כל שהמנחה צראשו של מוצח דכהוקטרה חשיב, וה"נ הכא מספקא לן דשמא כנקטרים חשיבי ותו לא פסלה זהו לינה. (זבחים פ"ז א', ועיי"ש המשך הדברים).

שם שאפילו היא על השלחן ימים רבים אין צריך כלום, א"ה, עי' מש"כ בזבחים פ"ז א' דאם סילק הצויכין לשם הקטרה תו אינו יכול להחזירן ולהשהותן לשבת הבאה. — ועי' מש"כ לעיל צ"ו א' בגמ' והאיכא צויכין.

רמב"ם פ"ה מתמו"מ הי"ב וכן אם סידר הלחם והצויכין בחד בשבת והקטיר הצויכין לאחר שבת הבאה הלחם אינו קדוש כו' בשבת לא נפסל הלחם, דינים אלו מוסכמים לפי גירסא דידן, דאם סידרם קודם שבת והקטירם לאחר שבת כיון שעבר שבת עליהם נתקדשו וממילא כשהקטיר הצויכין שלא בשבת נפסל הלחם, אבל אם הקטיר בשבת עדיין יכול לזווג לבונה אחרת ללחם ויתכשר, ורצונו לא פירש שזווג לבונה אחרת כיון שלא נתפרש בגמ', וכתב סתם לא נפסל הלחם והיינו דלא גרס צמתי צבא זו פסולה וכמש"כ רש"י יומא כ"ט, ובהי"ד יש לגרוס שאין חייבין עליהם משום פיגול נותר וטמא, וכמש"כ מרן זללה"ה צמית כ"ד סק"ו, אלא דמה שהזכיר רצו דין סידר קודם השבת והקטיר לאחר השבת מה שלא נזכר בגמרא מספק לן לומר שהיתה לו ז"ל גירסא אחרת צמתינה וכ"מ בפיה"מ, ואפשר שהיתה גירסתו סידר את הלחם ואת הצויכין אחר השבת והקטיר הצויכין לאחר השבת פסולה כיצד יעשה כו', ולפי זה העתיק דין המשנה, אלא שהוסיף לפרש דאם הקטיר בשבת לא נפסל, וזה נלמד ממה דקמני לאחר השבת, וגם מעיקר הדין דאינו מתקדש אלא בשבת וממילא לא נפסל עדיין, והזכירו רצו אף שלא נתפרש בהדיא בגמרא לפי שהזכיר כל האופנים ואין ראוי לדלג אופן זה, ונ"ע. (זבחים ס"י סק"י).

גמ' כל המיסקר את רגליו כו', יש לעיין אם הוא מדאורייתא, וצרמב"ם פ"ה מהלכות ביאת מקדש ה"ה מצוה דאם הסיק רגליו ולא טבל או הטיל מים ולא קידש ידיו ורגליו עבודתו פסולה, ואפשר דאף שהוא מדרבנן מ"מ עבודתו פסולה, [צר מוריקה דחטאת לענין שאינו חייב להציא

קצא

שם לילה אין מחוסר זמן, יתכן היה לפרש דה"ק דפסול לילה אינו פסול שעדיין לא הגיע זמן הקרבן, אלא הוא פסול מיוחד של לילה, ופסול זה קיל ולכך מקדש ליפסל, אבל אין נראה כן, דלפי זה נמצא שלא הזכירו בגמרא טעם למה לילה מקדש ליפסל, ורק הזכירו שלילה אין צו החסרון שיש במחוסר זמן, ולא זו הדרך, שהרי צריך להסביר למה לילה מקדש ליפסל, ועוד דלפי זה

שם אמר רבינא לדברי האומר נדרים ונדבות אין קריבין ביו"ט לא תימא מדאורייתא מיחזא חזו ורבנן הוא דגזרו שלא ישהא כו', ק"ק מה יועיל איסור ההקרבה ביו"ט למנוע השהייה, הרי עיקר השהייה הוא מחמת שלא יעלה להקריב עד זמן שעולה לרגל, ואכתי ישהא שיקריבם בחול המועד או בעיו"ט, דכלאו הכי שוהה שם משום דבעי לינה, וגם משום עולות דלא קרבי ביו"ט, ומיהו בעצרת אס כשעבר רגל אחד עובר בעשה, הרי לא יוכל להשהות להקריב בעצרת כיון שאסרו ביו"ט. — בפשוטו מה שבקשו למנוע השהייה הוא משום כל תאחר, וכן פרש"י, [ומ"ש עוד טעם דמכיון מלאכתו במועד, ז"ע דאין זו מלאכה האסורה במועד עי' חו"צ בינה כ' ז' מש"כ בשם הגר"א], ובשטמ"ק כתב עוד טעם משום שיהיו הקרבנות מרובים ויבאו לידי פסול ונותר, ולפי טעם זה י"ל דסגי כשאסרו ביו"ט דביום זה הקרבנות מרובים ביותר בשלמי חגיגה ושמחה, ומה שישהו לחול המועד לא איכפת לן. (בינה כ').

המנחות והנסכים

מתני' העופות והעצים והלבונה וכלי שרת כו', א"ה, עי' מש"כ בחו"צ מעילה י"ח א' סק"ה דדעת הראב"ד במורת כהנים פ' בחוקותי דכלי שרת אין לו פדיון מן התורה, והא דמפרשין בגמ' ק"א א' טעמא דכלי שרת אין לו פדיון משום דלא שכיח הוא בכלי שרת שלא נמשח ולא נתחנך עדיין לעבודתו דעדיין אין עליו קדושת הגוף, ומצוה דלאחר שנתחנך יש בו קדושת הגוף ואינו נפדה מן התורה, וכ"כ במנחת כרוך סי' פ"ז עי"ש. — ועי' מש"כ במעילה שם סק"ו זהא דלרבנן אין מועל אחר מועל בעצים.

גמ' פשיטא קדושת הגוף נינהו, הא דקדושת הגוף אין לו פדיון נראה דקים לחז"ל מסבבא, וא"כ קרא להכי, דכי היכי דלא שייך לפדות קדושת תפילין וס"ת וכיו"ב, ה"נ אין שייך לפדות קדושת הגוף של קרבן, והיינו דפרכינן בפשיטות פשיטא קדושת הגוף נינהו. (מעילה י"ח א' סק"ד מחו"ד).

ק"א א' דמכלי שרת לא אשכחן דמיפריק, יש לעי' בלא האי טעמא נמי תיפוק ליה דלא נאמר פדיון אלא בזהמה וכדממעטינן עופות,

וי"ל דמה שחידשה תורה פדיון בזהמה בעלת מוס חידוש הוא שקדושת הגוף נשארת אף בדבר שאינו ראוי למנוח, ונתחדש שהוא ראוי לפדיון, דכלא חידוש זה היה דין הצעל מוס כדין קדשים שמתו, [וכן הוא לקושטא דמילתא דין עוף שנעשה מחוסר אבר שאין בו מעילה כדין קדשים שמתו], וחידוש זה אינו אלא בפסול מוס דקליש, ועדיין ראוי להיות בו קדושת הגוף, וללאחר שנתחדש דין זה דקדושת הגוף לפדיון בצעל מוס, תו אף שנעשה מחוסר אבר, קאי במילתיה, דבקדוש לפדיון אין מחוסר אבר פוגמו מזה, (ואפשר גם דבזהמה אף מחוסר אבר פסולו בצעל מוס, ולא כדין מחוסר אבר בעוף שהוא פסול מיוחד), אכל עוף שפסולו במחוסר אבר לא מחדשינן שהוא נשאר בקדושת הגוף לפדיון, דפסול מחוסר אבר מגונה טפי, ולכך אין לעוף פדיון, אכל מנחה שנטמאה ס"ל לגמרא דמי לפסול צעל מוס ואי לאו דמכלי שרת לא אשכחן דמיפריק היה מועיל פדיון, [ועי' מעילה י"ז א', דאף לענין קדושת מחוסר זמן דילפינן בזהמה מקרא דהעברה העברה מזכור דקדוש, לא מדמינן עוף לזה, משום דשאיני בהמה דאשכחן בה קדושת הגוף בצעל מוס עי"ש בתו' ובשטמ"ק, וזה ק"ק דנהי דמוס לא משכחת לה בעוף, אכל מחוסר זמן דמשכחת לה בעוף כמו בזהמה, למה יגרע כח עוף בזה שלא יוכל להתקדש, [נ"ב. ועי' מש"כ במעילה שם, ומיושב שפיר], ואפשר דשאיני מחוסר זמן שבתחלת הקדשו הוא מחוסר זמן, ואין לנו לחדש כח קדושה זו שהיא קדושת הגוף לפדיון שיוכל אדם להקדישה, הלכך בזהמה דאשכחן לה קדושה זו בגוונא שנעשית ממילא כגון שהוממה, מקיימין קדושה זו גם כשהקדיש מחוסר זמן, אכל בעוף דלא משכחת לה אלא בתחלת הקדש לא מחדשינן אפשרות זו של קדושה בעוף]. (הערות).

שם בצעלי מומין שנפדין הכתוב מדבר, יש לעי' אימא דבצעל מוס מעיקרו דוקא, ומנלן דתם ונעשה צעל מוס יש לו פדיון, ושמא מדכתיב כל בהמה טמאה משמע דכולן בכלל ואף כשקדם הקדשה את מומה, א"נ מדכתיב אשר לא יקריבו משמע דבהוקדשה להקרבה איירי, א"נ צעל מוס מעיקרו לא נריך קרא, אכל הרי גם בהמה טמאה ממש כתיב בה פדייה, ושמא קדושת דמים למזבח פשיטא טפי, ורש"י בחומש

ולא קאמר שלקחן מעל המזבח משמע דבעינן קידוש כלי, וי"ע.

בא"ד והא קורדוס אינו כלי שרת כו' אבל כלי שרת היה להם מיוחד לעצם כו', ק"ק דהיכן מצינו כלי שרת שאין לו תוך שמקדש, ואף לסכין לא דמי דהתם שחיטה עצודה היא, משא"כ הכא שאם מצא משופין אינו צריך לשפץ, ועיקר הקרדוס היאך מתקדש הלא אין כאן עצודתו מחנכתו כיון שאין עצודה הטעונה קרדוס כלי שרת. (מעילה י"ח א' סק"ו).

ק"א ב' בשלמא פרה עומדת לפדות היא שאם מצא אחרת נאה הימנה מנאה לפדותה, יש לעי' למה לפדותה לאחר שכבר נשחטה, יעשו אותה כמשפטה, ואח"כ יעשו את הנאה הימנה, דמה שאין שוחטין שתי פרות כאחת כדחנן פרה פ"ג מ"ז ופ"ד מ"ב, אינו אלא ביחד, אבל אחרי שגמרו אחת שפיר יכולין לעשות השניה, וכמ"ש בר"ש שם דבזו אחר זו כשירה, וכש"כ דלמחר יכול לעשות השניה, ומשמע מזה דאין לעשות פרה אלא כשרואין שהאפר הולך ונחסר, א"נ שמא אין שחיטתה נחשבת כהתחלת עצודתה, וכדחזינן דמהני עדיין פדיון, וכשם דקודם שנשחטה ודאי מנאה לפדותה ולקחת את הנאה הימנה, ה"נ לאחר שחיטה, וי"ע.

ק"ב א' המציא אשם תלוי וגודע שלא חטא כו', חטאת ואשם ודאי שנודע לו שלא חטא שהם תולין לכו"ע, הוא צין מצד טעות וצין משום שאין אדם יכול להקדיש חטאת ואשם אם אינו מחויב בהם כדאמר נדרים ו' א', אבל אשם תלוי אין כאן טעות דבשעה שאינו יודע הרי הוא חייב בהחלט אשם תלוי, ואף כשנודע לו לא נתבטל חיובו למפרע רק מכאן ולהבא, ולכך המפריש אשם תלוי נעשה בקדושת קרבן בהחלט, וכשנודע לו אח"כ הר"ז כאשם שנתכפרו בעליה באחר דרועה, והיינו טעמייהו דרבנן, וז"ש בגמרא כריתות כ"ג דלבו נוקפו ר"ל דעל מצב זה של ספק הוא חפץ בהחלט להפריש הקרבן שנתחייב בו, והיינו נמי דחשיב קדשים פסולים כשנודע לאחר שחיטה כדאמר כריתות כ"ד ב' ודינו בשריפה, ור"מ נמי מודה שאם רצה להפריש בהחלט, דחל עליו קדושת קרבן, אלא דס"ל דבסתמא כיון שעל ספק הוא

פירש דמהאי קרא שמעינן דתמימין אינם נפדין, [דכלא קרא הו"א דבהמה כמנחה דעד שלא קידשה בכלי אינה אלא קדושת דמים ויש לה פדיון], ולפי זה פשוט ללא שמעינן אלא דבעודן תמימים אינם נפדין. (תמורה ס"ו סק"א).

שם אר"פ אי שמייעא ליה לשמואל הא דתניא המתפס תמימים כו', הקשה השעה"מ בפ"ה מה' ערכין ה"ה הא מתני' היא בשקלים פ"ד המקדיש נכסיו והיה בהן בהמה ראויה על גבי מזבח זכרים ונקבות ר"א אומר זכרים ימכרו לזרכי עולות ונקבות לזרכי זבחי שלמים, והיינו משום שאין יוצאין מידי מזבח, ומתני' ודאי שמייע ליה, ולמש"כ בחו"ב שקלים ס"ד סק"ז יחא, דמתתני' איכא למימר דהיינו משום דדעת המקדיש כל נכסיו לכך שיעשה בהם היותר ראוי להקדש, וליכא למישמע מינה לסתם מתפס תמימים לצדה"ב, ודכוותה מקדיש מנחות ונכסים, [ועדיין נ"ע אם שייך לכלול בהקדשו מה שהלוקח יעשה בהן, וי"ע]. (שקלים ס"ד סק"ז, וע"ש).

שם שהרי אמרה תורה מחטאתו על חטאתו, האי קרא איכא לאוקמי בדמים, וכ"ה לשון הברייתא זכריות כ"ז ב', וא"כ אין לפרש דדרשא גמורה היא, לומר דמנחת חוטא טהורה נפדיה, וגם אם איתא דמנחת חוטא טהורה יש לה פדיון, ראוי שיהא כן הדין בכל המנחות מדאורייתא, ולכן משמע מזה דהא דיש מקום לומר דטהורין אינן נפדין, הוא מדרבנן, ובמנחת חוטא לא גזרו כיון ששקדה תורה להחיר לו להחליף הדמים מקרבן לקרבן, וגם כיון שנשתנה דינו בקרבנו והוא מחליפו לצורך אותו קרבן, וכן רהיטת הדברים דהוא נידון מדרבנן וכדאמרין משום דלא שכיחא, ודכוותה למ"ד טהורין אין נפדין, [וכ"כ מרן זללה"ה בפרה ס"ג סק"א, וזה דלא כמ"ש בלקוטי הלכות, ועי' תו' ה"ר אלחנן ע"ז י"ג], ומהא דאמרין דאין מטמא טו"א אין ראיה דהוא דאורייתא, דהא אף בשנפדין אלא דלא פריק אמרינן דאינו מטמא כש"כ אי מדרבנן אינו נפדה, וזה דלא כמ"ש פ"ה ב'. (הערות).

תוד"ה אע"ג ובקונטרס פי' התם דמיירי בעצם שחתה במחתת כלי שרת מעל המזבח כו', ק"ק מי גרע המזבח מכלי שרת ומה צריך שתהא מחמת כלי שרת ולשון הגמרא שם שקדשו בכלי

ברמז"ס, ובספר מרן זללה"ה טבול יום ס"ד ס"ק י"ז]. (עד כאן).

מתני' זו להביא במחצת והביא במחצת כו', א"ה, ע"י מש"כ לעיל ע"ט ז' ד"ה בלקוטי אס גם בקדושת דמים לחוד כן.

גמ' ר"ש אומר אף ידי נדרו נמי יא, ע"י מש"כ לקמן ק"ה א' ד"ה שם דלא.

שם אצל קידושם ליפסל, משמע דהכי קאמר שם הקדיש סולת קדושת פה למחצת וקידשה בכלי שרת לשם מרחשת נפסלה, אפילו עדיין לא אפאה כלל, ואף אי טהורין נפדין כדס"ל לשמואל לעיל ק' ז', מ"מ קדושת דמים אית בה וכששינה בה בקדושת הגוף נפסלה.

ויש לעי' מה אחי לאשמועינן תנא דברייתא בזה דנקט לה בלישנא דלא קידושם כלי שרת, ולא נקט לשון פסולה דנקטינן בעלמא וכדנקט תנא דמתניתין, ואפשר שלא קידושם כלי שרת צ"ע עיבור זורה, שאינו פסול חיובי אלא שלא נתקדש כהוגן, [ע"י רש"י לעיל פ"ז ז' וברמז"ס פ"א מפסלה"מ הכ"ד שפירשו דקדוש ליפסל דהתם ר"ל שצריך עדיין קידוש, אצל כאן אי אפשר לפרש כן שהרי במתני' קמני פסול], ולשון פסול משמע פסולו בגופו דישרף מיד, ולכך מתני' כ"ל נמי כשקידשה בכלי שרת לשם מחצת ואח"כ אפאה במרחשת, וכה"ג פסולו בגופו וישרף מיד, ולכך קמני פסולה, אצל ברייתא איירי כשעדיין לא אפאה, [ואפשר דאף בשאפאה, אלא שקידשה בכלי שרת קודם אפייה לשם זו שאפאה, ורק בקדושת פה הקדישה לשם אחרת וכה"ג לא חשיב פסולו בגופו, ול"ע בזה], ובה רק לא קידשו כלי שרת, ול"ע בזה כעת כלל. (הערות).

ק"ג א' ומ"ט הדר ביה כו' לדבריו דחזקיה כו', יעוי' ברמז"ס פ"ז ממעה"ק ה"ט שלא חילק בין שעורים לעדשים, וכבר נתקשה בזה בכ"מ, ובאמת לשון הגמרא ור"י אמר אפילו מן העדשים משמע שהוא דבר קיים להלכה, ולא שהוא הערה לקיים ס"ד דחזקיה, ואפשר דמסבירא אין להכריע דבעדשים לא טעי שהרי באומר שטעה איירינן וכדאמרין אילו הייתי יודע שאין נודרין כך לא הייתי נודר כך אלא כך, וא"כ מ"ל שעורים ומ"ל עדשים, אלא דמ"מ י"ל דכיון דרובא דעלמא

מפרישו פתיכי בדעתו שאם יודע לו שלא חטא או שחטא דעל אופן זה אינו חפץ להקדישו, והוי כהפריש בתנאי, ולאחר שחיטה כתבו תו' כ"ד ז' דמודה ר"מ דאז גמר בדעתו שיהא ההקדש החלטני, ור"ל דהקדיש לכתחלה באופן שאם יודע לו קודם שחיטה דליהוי חולין, וכל שנשחט ולא נודע לו הוא ממילא קדוש בהחלט, ובשעת השחיטה כבר חסוב קרבן בהחלט, [דלאחר שחיטה אין נראה שיעיל הקדשו לאשוויי כקדשים פסולין אס בשעת שחיטה היה חולין]. (כרימות ס"ו סק"א).

ק"ב ב' נותר ופרה אחמי מטמאין כו', ע"י חו"צ פרה ס"ד סק"ט ד"ה לכאורה.

שם חפשוט דצעי ר"ל צריד של מנחות כו', א"ה, ראיתי להעתיק כאן מש"כ בזה בחו"צ זבחים ל"ד א' ועי"ש עוד. בחולין ל"ו א' צעי ר"ל צריד של מנחות אס מהני חיבת הקודש למימני ביה ראשון ושני, או דלא מהני אלא לאיפסולי גופיה, ויש להסתפק בפירושא דהך צעי, אס הנידון הוא דהנטמא בחבת הקודש אף שהוא ראשון כשנגע באז מ"מ אינו מטמא אחרים, דחבת הקודש לא מהני לטמא אחרים, או דהנדון הוא דלעולם אינו נעשה אלא כרביעי בקודש גם כשנגע באז, והעיר נכדי ישראל נ"י [דאפשר] דנפקא מינה כשנפל עליו מים אחר כך דאס הוא ראשון הרי עכשיו יטמא אחרים, אצל אס אינו אלא רביעי לא יטמא אחרים, והעיר דלפי זה איכא למיפשט הך ספיקא מהא דפרכינן בחולין שם ז' מהא דס"ל לר"ש דשחיטה מכשרת, ומאי נפקא מינה בחולין שהשחיטה מכשרת, ועל כרחק דמוינן זו ראשון ושני לטמא אחרים, אע"ג דהוכשר שלא במים ודכוותה חבת הקודש, ואס איתא דכשנפל עליו מים אח"כ הרי הוא מטמא אחרים, אס כן שפיר איכא נפקותא בזה שהוכשר בשחיטה ונגע בשרץ דעכשיו אס יפול עליו מים יטמא אחרים, אלא ודאי אס אין מוין זו ראשון ושני היינו שהוא כדין רביעי בקודש וגם כשיפול עליו מים לא יטמא אחרים, ויפה העיר, גם לשון הגמרא כי מהני חבת הקודש לאיפסולי גופיה למימני ביה ראשון ושני לא, משמע דר"ל דאין עליו חורת ראשון, כדאמרין דלמימני ביה ראשון ושני לא, ולא הזכירו כלל נידון לטמא אחרים, [ועיין זבחים ק"ה ז' צעי א' מוין ראשון ושני, ועי"ש

לא טעי בעדשים אין כאן לשון נדר כלל כיון שמתפרש כדברי הבאי, ואף שהוא טעה מ"מ אין כאן לשון נדר, אבל גם חזקיה וגם ר"י לא ס"ל להכריע כן מסבירא, אלא מדוקיא דמתני', והנה חזקיה נקט דמלישנא דמתני' דקתני שעורים אית לן לדיוקי למעוטי עדשים, וטעמיה משום דס"ל דאי הוי קתני מתני' עדשים הוי מפרשין לה משום תפוס לשון ראשון ולכך נקט התנא שעורים לאשמועינן דמשום דטעי הוא, ואם איתא דבעדשים נמי טעי, א"כ אכתי הדרא קושיא לדוכתא ליתני עדשים, ואי לא דוקא או דדומיא דאינך דקמח ולבונה צעי למינקט דאשכחן קרבן כוותייהו, א"כ תו הו"ל לחזקיה למיקם במילתיה דמשום תפוס לשון ראשון הוא ומ"ט נקט שעורים, אלא ודאי חזקיה ס"ל דלית לן למימר דנקט שעורים וה"ה עדשים, ומדייק ממתני' דבעדשים לא אמרינן דטעי, אבל ר"י ס"ל דהתנא לא נקט שעורים לאשמועינן דמשום דטעי הוא, דאף בשעורים איכא לפרושי דמשום תפוס לשון ראשון הוא ולא מיבעיא עדשים אלא אפילו שעורים, אלא דממילא פשיטא לן כיון דלא אדכרו הכא פלוגתא דב"ש וב"ה ע"כ לא שייכי בפלוגתייהו, ומשום דטעי הוא, ואפילו הוי קתני עדשים הוי מפרשין לה משום דטעי דאף בעדשים טעי, אלא דטפי ניחא למינקט שעורים דנדע דמשום דטעי הוא טפי מאילו הוי נקט עדשים, ולעולם אף בעדשים איכא למימר דטעי, ועי' בספר מרן זללה"ה, וי"ע. (הערות).

ק"ג ב' מתני' הרי עלי ס"א מביא ששים בכלי אחד ואחד בכלי אחד, א"ה, עי' מש"כ לק' ק"ד ז' ד"ה ומיהו דדוקא קתני ולא דרשאי להביא בכלי אחד, ועי"ש דגם אם אמר הרי עלי ס"א בכלי אחד מביא ששים בכלי אחד ואחד בכלי אחד ולא חשבינן ליה כמתנדב שלא כדרך המתנדבים.

שם אר"ש והלא אלו לפרים ואלו לכזבים כו', לרבותא נקט דהני ודאי לא יתכן לערבם שהרי אינם שוים בצלילתם, וכדאמר בגמ' צברייתא אלו צלילתן עזה ואלו צלילתן רכה, ואם נתערבו קודם צלילה פסולין כדתנן פ"ט ז', ולזה נתכוין רש"י שכתב ואי מערב להו מיפסלי, [ודברי הגרע"א ז"ל בתוספותיו לא נתפרשו], אבל אף של פרים צריכים ושל כזבים כזבים אין מערבין

מקרא דוהקטירו שלא יערב חלצים בחלצים, וה"ה מנחה במנחה, כדפרכין לעיל שם מהא אמתני' דמערבין נסכי פרים צנכסי אילים נסכי כזבים צנכסי כזבים כו', ואין מקום לחלק בין נסכי פרים ואילים לנסכי פרים ופרים, דקרא דוהקטירו על אותו סוג קרבן מידריש שלא יערב זה בזה, וכדאמר פסחים ס"ד ז' לענין פסח, ויש לתמוה בלשון הרמב"ם צפ"י מתו"מ הט"ו שכתב ולעולם אין מערבין נסכים אלא נסכי הפרים לצדם ונסכי האילים לצדם ונסכי כזבים לצדם, דמשמע דפרים עצמם מותר לערב וכן אילים וכזבים, ובאמת דמתני' פ"ט א' דייל נסכי כזבים צנכסי כזבים בהדי נסכי פרים צנכסי אילים מצוה דדין אחד להם, ואין מערבין יין אלא אם כן נתערב סלתן ושמן, מוכח נמי דאסור לערב מנחת נסכי כזבים במנחת נסכי כזבים, דאי מנחותיהן מותר כש"כ די' להתיר יין, וברמב"ם עצמו שם בה"כ מצוה שאין מערבין יין אלא אם כן נתערב סלתן ושמן, ואנסכי כזבים צנכסי כזבים נמי קאי כמ"ש בהי"ט, וז"ל דהרמב"ם ליטנא דמתניתין נקט אלו לפרים ואלו לכזבים ואין צללין זה עם זה, ושיגרא דלישנא הוא, ולעולם אף פרים צריכים אין מערבין. — [בתוספתא דמנחות רפ"ד ולא עוד אלא שני כהנים מביאין את מנחותיהן בכלי אחד כו', ונראה דלא מיתניא צי ר"ח ור"א, דהא אסור לערב משום והקטירו]. (ס"ו סק"ט).

גמ' אר"ז כל הראוי לצילה אין צילה מעכבת זו וכל שאינו ראוי לצילה צילה מעכבת זו, לכאורה הול"ל נהי דצילה לא מעכבא אבל ראוי לצילה מעכבא, ונראה מזה דמסבירא לא היינו מחדשים ענין זה, וכדפרכין בפשיטות וכי אין צללין מאי הוי והתנן אם לא צלל כשר, אלא דמגזירת הכתוב דצלולה ילפינן לה, דאין לומר דצלילה מעכבא, כיון דלא כתיב וצללת וכמש"כ תו' י"ח ז' ד"ה ואמר, וגם אין נראה לחכמים לפרש דצריך שתהא צלולה לעיכובא, וקרא דלא כתב וצללת, אחי למימר דגם צלל מאליו כשר, או דאף שלא נתן מתן שמן לצילה, וצלל בשמן של מתן כלי כשר, וכמש"כ לעיל י"ח א' טעמא דמילתא, אלא פירשו חכמים דקרא דצלולה שנשנה פעמים רבות אחי לאשמועינן דצריך לעיכובא שתהא ראויה לצילה, והיינו דקאמר ר"ז דר"ש דקאמר מקרא

וינטרף בהדי אחריני, אם גם אחר ינדב לוג או שנים, או בהדי מותר דאחריני אם אין קצע לנסכים, וז"ל דכל שאינו ראוי כמות שהוא, אין דעת זנ"א להקדישו, ונדר ופתחו עמו הוא, דאי הוי ידע לא היה נודר, או נודב, ומיהו לפי זה אית לן למימר שאם יודע שאין מנסכין פחות מג"ל, והוא הקדיש לוג על מנת שינטרף עם של אחרים, דהוי קדוש, וק"ק דלפי זה הו"ל לגמ' למימר ומנין שאם הוסיף קדוש, ולא שאם רצה להוסיף מוסיף דהא גם לוג אם רצה להקדיש מקדיש, וז"ע. (סי"א סק"ט).

גמ' איבעיא להו יש קצע לנסכים כו' כגון דאייתי חמשה כו', פרש"י מי הוי קצע דאין יכול להקריבם אלא הכל ביחד דהוי קרבי בקרבן אחד כו', משמע מזה דהטעם הוא שהוקצעו לקרבן גדול ואינו יכול לחלקם לקטן, ולפי זה גם אם קדם והקדיש ד' ואח"כ הוסיף חמישי, נמי הוקצעו אי יש קצע, אבל יתכן לפרש דהנידון אם הוקצעו לנדבה של חמשה וממילא אי אפשר להקריב כלום מהם, דהא אין מתנדבין חמשה, וכולם הוקצעו לחלק מהחמשה, או אין קצע ולא הוקצעו לקרבן של חמשה ויכול למשוך ג' או ד' מהם ולנסכן, ולפי זה אם קדם והקדיש ד' ואח"כ הוסיף חמישי, יכול לנסך את הד', דכבר הוכשרו לקרבן, [אלא משום תערובת הה' לא יוכל, אבל אם עבר וניסך יא' ידי חובת הד' אלא אם כן נימא דאם ניסך חמשה ביחד הפסיד את הכל], וז"ע. — לכאורה בכלל צעין גם אם הביא ששה, דאי יש קצע הוקצעו לנסכי פר ואינו יכול להוסיף שציעי, אבל אי אין קצע שפיר מוסיף ויהיו כאלו וכש, אבל יתכן דצראוין פשיטא דהוקצעו, ועי' במש"פ לקמן בצעיא דאצ"י, ולקמן ב' ד"ה והיה.

ויש לעי' אמאי לא אמרינן היכי דמי כגון דאייתי שלש ומחאה, דאי הוקצעו לא קרבי עד דממלא להו, אבל אי לא הוקצעו משיך ג' ומנסכן, ואידך פלגא הוי מותר, ונראה מזה דבכה"ג פשיטא דלא הוקצעו, דחצי לוג כיון שאינו ראוי בשום מקום אינו חשוב לקצוע, וחשיב הג' עיקר והמחאה טפל, ולכו"ע משיך ג' ומקריבן, ודוקא בלוג דמשעה ולמעלה אפשר להוסיף לוג, וכן מג' לד', חשיב הוא להשתתף ולקצוע את כולם יחד, ומה"ט ניחא דלא מיבעיא לן הכי במנחות אי יש להן קצע,

דכלולה דנריך שמהא יכולה להכלל, מפרש דקרא אחי לאשמועינן דכשאנו ראוי לצילה פסול משום דכלילה מעכבת זו, כלומר דזה אחי קרא דכלילה למיפסל, ומהכא הוא דילפינן שיש סברא כזאת דאף שאין הדבר מעכב אבל ראוי לדבר מעכב, והיינו דבכל דוכתא דבעינן למימר כי האי סברא כגון במקרא בכורים ובניסוי הדם ובחליצה מייחין להא דר"ז, דמהכא הוא דילפינן סברא זו. (ס"ז סק"י).

ק"ד א' מחני' אין מתנדבין לוג שנים כו', הרמב"ם בפ"ז ממעה"ק הי"ד כתב שאם נדר לוג או שנים פטור, והכ"מ כתב דהכי משמע בגמ' דאמרינן יכול יפחות ת"ל ככה, וז"ע מאי משמע, הרי פשיטא שאין מנסכין פחות משלשה, והיינו דילפינן מככה, אבל מג"ל לפטור, וכבר הק' בן צמל"מ, וכתו' בסוגיין נקטו דנדר באמת מחייבין ליה להשלים וכמו דנדר חצי עשרון, איברא דלדעת הרמב"ם דגם בחצי עשרון אינו חייב אלא באמר מנחה, א"כ הכא דלא אמר נסכים אין לחייבו, וכמש"כ הלח"מ שם דלדעת הרמב"ם ל"ק קושית תו', ובאמת מוכח בגמ' דהמתנדב לוג אינו קדוש, [בזמנ"ס מצואר דפטור, אבל אין מפורש שאם הקדיש לא חייל], מדפרכין אי אין קצע לנסכים דליחקין שופר כנגד מותר נסכים, ואם איתא אף אי יש קצע לנסכים אכתי ליחקין שופר למתנדבין לוג או שנים, ועוד מוכח בן צברייתא דאזרח מלמד שמתנדבין נסכים וכמה שלשת לוגין ומנין שאם רצה להוסיף מוסיף ת"ל יהיה כו', ומאי נריך קרא שאם רצה להוסיף מוסיף, וכי מהיכי תיתי לא יוכל אדם להתנדב מה שירצה, ואין לומר דבא לאשמועינן דאין קצע לנסכים ואם הוסיף לא גרע, ומנסכין את הראוי לניסוך דהיינו ארבעה, דא"כ הכי הו"ל למימר ומנין שאם הוסיף לא קצע, וגם בגמ' לא משמע דצרייתא זו אחאי למילף מקרא דאין קצע לנסכים, אבל אי המתנדב לוג או שנים לא קדוש, ניחא דשפיר אינטוריך למילף דאם מוסיף על ארבעה קדוש, ומשום דכל חד ראוי להיות מן הארבעה, וכמו שדקדק שם הרמב"ם שטעם הפטור בלוג או שנים הוא משום שאין ראויין לא הן ולא מקנתן.

איברא דאכתי טעמא צע, דהא מצואר בגמ' דאי אין קצע לנסכים אפשר לנרף המותר דמר ודמר ולנסכן, וא"כ המתנדב לוג למה לא יציאו

כה"ג שותפות, דאף קרבנות שזאין בשותפות היינו ששניהם משותפים בכל הקרבן אבל כשיש לכל חד חלק מסויים לא אשכחן כי האי, וכיון שאין מתנדבין אלא שלשה דין הוא להצריך שיהא לכל חד שלשה, ואם זה נדבט ליצור קשה דעד השתא הו"ס"ד לנדבט ליצור היינו עולות קיץ המזבח, ולמה נשתנה דינם ע"י שאפשר לזרף, ואולי לשיטתו, וז"ל דהכי עדיף טפי כיון שאפשר לעשות בזה עיקר מצותו, דאף ליצור מתנדבין יין, אבל קשה דאם כן אף אם אי אפשר לזרף למה לא נקנה ממותר זה יין, ואפשר דאה"נ דלמאי דמסקינן השתא אף אם הו"ו אולי לנדבט היינו לקנות בזה יין לנדבט ליצור, א"נ אפשר דהא דאין מתנדבין לוג אינו משום שזהו פחות מכשיעור קרבן וכמו חזי עשרון במנחה, אלא ענין של כבוד הוא שלא יפחות משלשה לוגין, ואף חמשה, שנחמטו מדאורייתא כדמשמע בסוגיין, י"ל דכיון דסתם נסכים חובה, וליכא חמשה בחובה, מינכרא מילתא שנדבט שנים ואין זה דרך כבוד, וכיון שאינו אלא משום כבוד לא איכפת לן אם שלשה אנשים מצטרפים, וכן מתנדב אחד ומצטרפו עם שלשה של כבש ושפיר דמי כמש"כ תו' ז"א ב', ולפי זה מתפרש אף אם נפרש דנדבט יחיד הוא, וזוהי יש ליישב קושית תו' למה לא מחייבין ליה להביא שלשה כשנדבט לוג כמו בחצי עשרון, דשאני הכא שאינו חזי קרבן, ועם שלשה של כבש מצטרף, וז"ע. (הערות).

שם הני שכיחי אפשר דמצטרפי דמר ודמר בזהדי הדדי וקרבני, פרש"י שהרי רוב קרבנות טעונין נסכים, ומשמע דאפשר לזרף את המותר עם נסכי חובה, אבל הדבר קשה בצבא שאם הביא נסכי פר איך נוסף לו לוג ויחשבו כנסכי איל וכבש, והרי הוא חייב נסכי פר, וכן בכבש אם נוסף יהיה נסכי איל, וגם עיקר הדבר דשייך לזרף נדבט יחיד לחובת אחר לעשותם קרבן אחד הוא קשה, ורש"י עצמו תבירה לגזיזה דפירש שאפשר דמצטרפי עם מותר אחרים, ומשמע דעם נסכי אחרים באמת לא מצטרפי, אבל לפי זה ק"ק מאי שכיחותיה כולי האי, ואפשר דבאמת שכיחי לאו דוקא, ועיקר התירוק דכיון דלא אולי לנדבט ליצור אלא מצטרפי דמר ודמר כשישנם ומתנסין כקרבן שותפות, אין

וכגון דאיייתי עשרון ומנחה אם יכול למשוך עשרון ולהקריבו, ולמ"ש תו' בד"ה אין הרי נדבט עשרון ומנחה אינו חייב להוסיף, וע"כ דמשיך עשרון ומקריבו, וכן נדבר ולא אמר מנחה לפוס רהיטת הסוגיא לעיל ק"ג ב', וכן רהיטת הדברים דכל המנחות שריצה במדת עשרון קודם קמינא, דנוטל את המותר, והמנחה כשירה, וזה דלא כדנקט המל"מ פ"ז ממעה"ק הי"ב דגם במנחות שייכא הך צעירא אי יש להן קבע.

בלקוטי הלכות נקט צדעת רש"י ד"ה עד עשרה, בדבר לוג או שנים חייב להשלים אי יש קבע, והקשה לפי זה למה לא נקטו בגמ' הנפ"מ בהביא לוג או שנים, וז"ע דנידון יש קבע או אין קבע לא שייך כלל לענין החיוב להשלים, ושפיר י"ל דגם בהביא חמש אי יש קבע שלא יתחייב להשלים, דנהי שאי אפשר להקריב, אבל אי אפשר לחייבו אלא מה שנדבט, וכן י"ל דאף אי אין קבע, מ"מ חייב להשלים שיהא אפשר להקריב את החמישי שהביא, ונידון יש קבע או אין קבע, הוא רק אם נקבעו יחד כקרבן אחד כל מה שהביא, וממילא בהביא לוג או שנים לא שייך למיבעיא כלל צעירא דיש קבע, ולענין אם מחייבין ליה להשלים נדבר לוג או שנים, אין מלשון רש"י הכרע, דרש"י נקט רק דלא קרבו עד דממלא להו, אבל לא שהוא חייב למלאות, ואף דכיל להו בזהדי חמש, וגם בחמש אין מצוה בגמ' חיוב להשלים, דעד דממלא להו י"ל דהיינו רשות, אלא דברמז"ם מצוה דחייב להשלים. (סי"א ס"ק י"א).

שם ואידך הו"ו נדבט, יש לעי' אמאי הו"ו נדבט, ולמה לא ישנהו עד שינדבט עוד נסכים ויצרפנו, ולמש"כ תו' ז"א ב' ד"ה דמייתי, אפשר שיכול לזרפו לנסכי כבש דכיון דביחד הו"ל כנסכי איל שפיר דמי, ולא דמי למותר חטאת ואיך דלא חזו למילתיהו כלל, וז"ל דכיון דהשתא לא חזי למילתיה אידחי ליה לדין מותר, ולפי זה אפשר דאף אם ירצה לנדבט עוד שני לוגין ולצרפם יחד כנדבט יחיד, דלאו כל כמיניה, דהך כבר אידחי לנדבט ליצור כדין מותר, וז"ע. (הערות).

שם ששה לנדבט כו' כנגד מי כו', יתבאר לקמן ק"ז ב'.

שם הני שכיחי אפשר דמצטרפי דמר ודמר כו', אם דינן כנדבט יחיד, הדבר תימא היכן מצינו

דפשטא דמתני' משמע דחמש דומיא דשנים, וכבר כתב כן במל"מ, וגם אצ"י בחר פשיטותיה דרבא קאמר את"ל יש קבע לנסכים, משמע דלא קים ליה פשיטותא דרבא, וכן גמ' מסיק בתיקו בספיקיה דאצ"י, דהוא רק אי יש קבע, הלכך ס"ל להרמז"ס דבעיין לא איפשיטא כיון דמתני' ובריייתא סתרי אהדדי, ופסק לחומרא שאין מקריבין עד שישלים, וזו כונת הכ"מ, ובמל"מ כתב דהרמז"ס פסק בספיקיה דאצ"י לקולא משום דמספק אי אפשר לחייבו להשלים, וזה ז"ע דמ"מ אחתי מספק אי אפשר לנסכים כמות שהם, גם מש"כ שם לחלק דבספיקיה דאצ"י אי נקטינן לקולא ליבא מותר, משא"כ בצעיא דיש קבע, אינו מובן, שהרי הגידון בשורש ההלכה אי מספיקא יש לנסך או לא, ומה שייכות למותר להכריע בגידון זה. (סי"א סק"י).

תוד"ה הואיל שיש שום ריבוי דמרבין ביה דם נבילות כו', לו"ד ז"ל היה נראה דאף ב"ה אינם מטמאין אלא מדרבנן ולכך לא טימאו אלא ברביעית משום שיכול לקרוש ולעמוד על כזית וגורו עליו אטו בשר, וכן מלאכי בראש"ד רפ"ה דעדות, אבל בדאורייתא לא מהני סברא דיכול לקרוש ולעמוד על כזית למיחז ליה דין בשר, ולכך שפיר אינטריך קרא בדם מן המת, וצוה גמי ניחא דבשרץ מטמא הדם בכעדשה אף שכשיקרא לא יהא צו כעדשה, וכ"מ בתורת כהנים דסתם ספרא ר"י ובפ' שמיני בפסוק וזה לכם הטמא קאמר דאינטריך לרבות דמו דלא ניליף ק"ו מזהמה דדמה טהור, אלמא דאף לב"ה דם נבילות טהור מדאורייתא. (מעילה י"ז א').

תוד"ה אין תימה כי היכי כו' ה"נ נימא כי אמר לוג או שנים יציא שלשה כו', אי בזמנה לא מחייבין ליה אלא אי אמר מנחה, א"כ אין כאן קושיא כלל, וכבר כ"כ הלח"מ בפ"י ממעה"ק, אלא אף אי בזמנה מחייבין ליה אף בלא אמר מנחה, מ"מ נראה דל"ק ממ"נ דאם אין הלוג קדוש, א"כ לא דמי למנחה דהתם מתקדש החזי עשרון עכ"פ בקדושת דמים ודין הוא שיוסיף כדי להקריבו, משא"כ הכא דהלוג לא נתקדש כלל, [ומיהו היא גופא יש לשאול מאי שנא דהכא נתקדש והכא לא], ואם הלוג נתקדש נמי לא דמי, דמנחה אינה באה בשותפות, וע"כ שהוא

לחקן שופר בשביל כך, ועי' תו' לעיל ז"א ב' ד"ה דמיייתי. (סי"א סק"י).

שם אזרח מלמד שמתנדבין נסכים, עי' מש"כ לעיל ע"ג ב' ד"ה שם אזרח.

שם ומנין שאם רצה להוסיף יוסיף כו', נתבאר לעיל במתני'.

שם אמר אצ"י את"ל אין קבע לנסכים כו' אחד עשר מיבעיא לי כו', לכאורה קשה היכן מצינו ענין בקבע של נסכים לחייב יותר ממה שנדר, הרי עד כאן לא איבעיא לן אלא אם אלו שנדר הוקבעו לקרבן אחד, או שאפשר לחלקו, אבל שיטתו להוסיף מהיכי תיתי, וי"ל דה"נ הגידון דששה מן ה"א נקבעו לפר וממילא נותרו חמשה, והענין דנסכי פר חשופים מנסכי איל, וראוי בכל נדבה שמששה ולמעלה, לחשוב דהששה הם ננסכי פר והוקבעו, אלא דכשאי אפשר להקריב המותר עי"ז כגון שנדב ז' או ח', ע"כ דלא נחזיון לנסכי פר, אבל כשאנו צריכים גם לומר דנקט תרי מחד מינא וחד מחד מינא שהוא דבר קצת מחודש, תו מספקין דראוי טפי לומר דנחזיון לנסכי פר, ואריך להשלים, והנה כ"ז בסתמא, אבל היודע את הענין ומתנדב י"א ודאי כונתו לשני אילים וכבש, ושפיר מנסכין להו, והיינו מתני' דמששה ולמעלה מתנדבין.

הרמב"ם בפ"י ממעה"ק הי"ב י"ג סתם כלשון המשנה דמתנדבין מששה ולמעלה ולא הביא ספיקא דאצ"י ב"ה, ואפשר הטעם משום דגם דינא דיש קבע אינו מוחלט, וכמ"ש בכ"מ, והו"ל כעין ספק ספיקא, ובלקוטי הלכות כתב דטעמיה דהרמז"ס משום דפשטא דמתני' משמע דמששה ולמעלה מתנדבין, ואף י"א בכלל, והדברים תמוהים לדחות ספיקא דאצ"י ומסקנא דגמ' דתיקו, מסברא דנפשין במתני' דעלה קאי הסוגיא, וכבר נתבאר דממתניתין אין שום ראייה דודאי אינטריך לאשמועינן עיקר הדין דמתנדבין מששה ולמעלה, והיינו כשמכוין לשני אילים וכבש.

הא דפסק הרמז"ס שם הי"ד דיש קבע לנסכים, אע"ג דבגמ' איפשיטא בעיין דאין קבע לנסכים, נראה דכיון דלכתר פשיטותיה דרבא, פריך רב אשי בפשיטות והא אגן לא תנן הכי, משמע דהכי ס"ל לר"א, ומה דדחינן מידי איריא הא כדאיתא, הרי זהו מה דלא רצה רב אשי וס"ל

עדיף שלא לערב, ולרב אשי דמפרש לרבנן קטן והציא גדול יצא, וה"ה עשרון והציא שנים, נמי י"ל דמ"מ לכתחלה עדיף טפי שיציא כפי שגדר, וכן לשון המשנה ק"ז ב' קטן והציא גדול יצא, משמע לשון דיעבד, (עי' ק"ז א' תוד"ה ודילמא), ועי' מש"כ לקמן ק"ז ב' במתני' ובגמ' ד"ה שם אמאי.

וביין נראה דרשאי לכתחלה להוסיף, דכיון דכולו לשיטתו ואין בו קמיצה וזלילה, אין ההוספה מפסידה לזרת הקרבן, והיינו דתנן לקמן ק"ז א' לא יפחות משלשה לוגין, אבל קשה בשמן דקיי"ל קומצו ושייריו נאכלין כדשמואל זצח"ס ז"א ב', א"כ הר"ז ממש כמנחה, ואמאי קתני התם לא יפחות מלוג, הרי גם להוסיף אסור, וכמו במנחה, ואפשר לומר אגב יין, ודוחק, ונראה דהתם עיקר הדין אשמועינן שאין מתנדבין שמן פחות מלוג, ולא יין פחות מג' לוגין, ואפילו אם פירש, וכאילו היו קתני המתנדב שמן לא יפחות מלוג, והה"נ דהמתנדב שמן סתם גם אינו רשאי לכתחלה להוסיף על לוג וכמו במנחה. — ואפשר לדקדק במתני' ק"ז א' דקתני שמן לא יפחות מלוג, רבי אומר שלשה לוגין, ולכאורה הוה ליה למימר משלשה לוגין, או לא יפחות משלשה לוגין, ויתכן דבדוקא נקט הכי, לרבנן הרי דיעבד אם הוסיף יצא, ושפיר נקטו לשון לא יפחות לאשמועינן שיעור נדבת שמן, ולא חשו למאי דמשמע דאפשר להוסיף, כיון דאף אם יוסיף דיעבד שפיר דמי, אם משום דמותר לערב חוצה בנדבה או דקטן והציא גדול יצא, אבל רבי דסבר דלא יצא, לא רצה לשנות לשון לא יפחות, משום דגם להוסיף אסור ואף דיעבד, לכך נקט שלשה לוגין כלומר שלא יגרע ושלל יוסיף. (סי"א סק"ב).

שם פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יציא ששים עשרון, יש לעי' במאי עסקינן אי בתלמיד חכם ידע שאין מציאין יותר מששים בכלי אחד, וגם יודע שנתכוין למנחה שאפשר להציאה בכלי אחד, [אף לר"י דלא קבעה בכלי אחד], א"כ תיפוק ליה שהרי הוא אומר לא ליותר מזה נתכוונתי, ואין כאן שום יתרון לששים עשרון, דה"נ אם יודע שלא נתכוין ליותר מחמשים, סגי בחמשים, ואי בע"ה דלא ידע שאין מציאין יותר מששים בכלי אחד, או שאינו יודע אם קבעה בכלי אחד או שנתכוין גם

ישלים, אבל בנכסים הרי אמרינן דאפשר דמטרפי דמר ודמר, וא"כ למה נחייב אותו להוסיף, הרי ינטרף שפיר משל אחרים. (סי"א סק"י).

ק"ד ב' מתני' אין שנים מתנדבין עשרון אחד, א"ה, עי' מש"כ לעיל נ"א ב' דשנים שהציאו עולה בשותפות מציאין גם נסכים בשותפות.

שם אבל מתנדבין עולה ושלמים, א"ה, עי' מש"כ בתמורה י"א ב' אם מתנדבין בשותפות כשיש לאחד מהם חלק מסוים.

גמ' מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום, א"ה, עי' מש"כ לעיל נ"א ב' ד"ה שם עכו"ם, ע"ט א' סק"א, דמנחת נסכים ויין אין באין בשותפות, ועי' מש"כ לעיל ע"ט א' סק"ט בנידון אי מנחת נסכים קריצה כלילה כדין נסכים הבאין ממנחת הזבח.

רש"י ד"ה מדברי מנחת נסכים סלת ושמן ויין כו', משמע דהאומר הרי עלי מנחת נסכים מציא גם יין, ומיהו היינו רק בסתמא, אבל אם פירש מנחה לבד אינו מציא יין, וכדמוכח ק"ז א', וכמ"ש במל"מ פט"ז ממעה"ק הי"א. (מ"ד ב').

תוד"ה חמשה לא היה מטגן כו' אלא מנחת מחבת ומרחשת לחודייהו כו', הא דפשיטא להו דמנחת מחבת ומרחשת מטוגנת בשמן, לא ידעתי מקורו, דבפשוטו לא מלאנו בהו אלא ג' מתנות שמן חד בכלי קודם לעשייתן וחד לזלילה וחד ליניקה שאחר אפייה, וא"כ בשעת אפייתן אין שמן בכלי כלל, רק המעט שנבלע בסולת בשתי המתנות, וכן ברמב"ם פי"ג ממעה"ק ה"ו לא נזכר שנותן שמן בכלי בשעת אפייתן, ועי' בשבלי הלקט סי' קנ"ט שכתב דאין שם אלא שמן שנבלע בסולת, ומיהו ברש"י ס"ג א' משמע שיש שמן בכלי בשעת אפייתן. (פסחים ל"ז מתוה"ד). — ועי' מש"כ לעיל ע"ה ב'.

הרי עלי עשרון

מתני' עשרונות יציא ששים, הא דלא קתני לא יפחות מששים, וכדקתני במתני' דלקמן ק"ו ב' ק"ז א', ללישנא דאמרינן דאסור לערב חוצה בנדבה ניחא, דבאמת אינו רשאי להוסיף, ואף לרבנן דמותר לערב חוצה בנדבה, מ"מ לכתחלה

שמתכוין לקרבן אחד, אפילו הכי מתחייב כמנין עשרונים שנדר, והדירה קושיין לדוכתה אמאי לא חיישין שמא נדר יותר מששים, [ואין נראה לאוקמי דוקא צמי שידוע שאין מנחה יותר מששים, דכיון שכן ראוי לחייב מנין עשרונים שנדר, כיון שאין כאן טעות, דסתמא משמע בכל גווני], וכן ציין שמא נדר יותר מיום המרובה, ואפילו נתכוין לקרבן אחד מ"מ חייב כפי נדרו, וח"א העיר די"ל דהיה הדבר מפורסם בזמן הבית שהנדבה הגדולה לנסכים היא ק"מ לוג, ורוב הנודרים לוגין לא היו נודרין יותר מזה, וכן בעשרונים רוב הנודרים לא היו מוסיפים על האפשר בכלי אחד דהיינו ששים, ואשמועינן התנא דאע"פ שאינו אומר צודאי שלא נתכוין ליותר מזה, מ"מ כיון דע"פ רוב אין נודרין יותר מזה, סמכין ארוצא ולא מחייבין ליה להביא יותר מזה, וי"ע.

ולדאמור הא דאמר ר"י אפילו תימא רבי צאומר פירשתי עשרונות אבל לא קבעתים בכלי דמייתי שיתין עשרונות בשיתין מאני, היינו דיכול גם להציאן בשיתין מאני, אבל לא חייבי בשנתחייב להציאן בשיתין מאני, דכח"ג שהם מנחות חלוקות אין שייך שיעור של ששים לא לרבנן ולא לרבי, וי"ע בלשון רש"י שכתב הלכך יציא ששים עשרונות בששים כלים, דמשמע דלא סגי בלאו הכי, וי"ל דבאמת לרבי לא סגי בלאו הכי דכשנדר הרי עלי עשר עשרונות להביאם בכלי אחד או בעשרה כלים, אם יציא עשרים בכלי אחד לא יצא לרבי ובספיא דמתני', אם משום דקטן והביא גדול לא יצא אי משום דאסור לערב חובה בנדבה, שו"ר בח"ג שכבר העיר בזה, וכתב לתרץ דלאוקימתא דלקמן דס"ל לרבי דאסור לערב חובה בנדבה, ע"כ להביא בשיתין מאני, ובאמת אף לאוקימתא דקטן והביא גדול נמי לא יצא וכמס"כ, ומס"כ שם בדברי הרמב"ם בפ"י ממעה"ק ה"ז שכתב פירש נדרו ושכח כמה עשרון פירש יציא ששים עשרון בכלי אחד, דהיינו דאפשר גם בכלי אחד, ותמה על הכ"מ שם, אין נראה, דהרמב"ם כ"ל בהלכה זו צין כשקבען בכלי אחד, והיינו ספיא דמתני' פלוגתא דרבי ורבנן ופסק כרבנן, ובאוקימתא דרבי אשי שא"צ להתנות כלום אלא דקטן והביא גדול יצא, וצין כשלא קבען דוקא בכלי אחד והיינו רישא דמתני' כאוקימתא דר' יוחנן, ובתרייהו כשהביא

למספר עשרונות שאי אפשר להביאם בכלי אחד, א"כ למה באמת סגי בששים, דילמא אמר ס"א או יותר וינטרך להביא ששים בכלי אחד והמותר בכלי שני כדתנן ק"ג ז', ויתחייב להביא עד שיאמר לא לכך נתכוונתי וכההיא דתנן ק"ו ז'.

ובן קשה במתני' דלקמן ק"ז א' דתנן האומר הרי עלי יין לא יפחות משלושה לוגין כו' פירשתי ואני יודע מה פירשתי יציא כיום מרובה, ומה שיעור הוא זה, הרי אם הנודר מסופק שמא אמר יותר מק"מ לוג שהוא כיום מרובה, למה יפטור בק"מ, ואם אינו מסופק ביותר מזה, א"כ ה"נ ציוס מועט אם אינו מסופק ביותר מזה סגי בזה, דהיינו עד שיאמר לא לכך נתכוונתי.

והיה נראה דהני מתניתין איירי בידוע שלא נתכוין הנודר אלא לקרבן אחד ולא לקרבנות רבים, דלא אמר הרי עלי מנחות אלא הרי עלי עשרונות, ואף לר"י דמוקי לה כרבי ובשלא קבען בכלי אחד, היינו שלא נתכוין להתחייב להציאן דוקא בכלי אחד, אבל לא נתכוין ליותר ממה שאפשר בקרבן אחד, והיינו דאשמועינן מתני' דכהאי גוונא לא נתחייב ליותר מששים, וכן ציין לא נתחייב ביותר מיום המרובה, דשיעור יום המרובה מילתא היא, וכדחזינן לעיל ק"ג ז' דילפי רבנן מינה לשיעור ששים עשרון בכלי אחד, וכיון דהאי גברא לחד נדבה גדולה איכיון אמרינן שלא נתכוין ליותר מיום המרובה, ואפילו אם לא ידע שיעור יום המרובה וטעה ואמר יותר מק"מ נמי לא נתחייב ביותר מזה, כיון שלא היה בדעתו אלא לקרבן אחד גדול, [ואפשר דנריך לקדש כל הק"מ לוג בכלי אחד ולנסכן כאחד, ואף אי אין קבע לנסכים, מ"מ זו המצוה לכתחלה, א"נ רק בחמשה לוג אמרינן אין קבע כיון שאין החמישי ראוי, אבל כשכולן ראויין י"ל דלכו"ע יש קבע, והוקבעו כאחד, ואם נחסר לוג אין מנסכין עד שיוסיף, אבל ביותר מק"מ חולקן לכתחלה, ועי' מס"כ לעיל א' בצעיה דאבי, וי"ע בזה], אבל האומר הרי עלי מנחות ופירש ואינו יודע מה פירש הר"ז מביא עד שיאמר לא לכך נתכוונתי, דכיון שנתחייב במנחות חלוקות אין שום ענין לשיעור של ששים עשרון, [אבל אי אפשר לומר כן דבהדיא תניא בתוספתא פ"ב דאם אמר הרי עלי מאה עשרונין בכלי אחד דיציא ששים בכלי אחד וארבעים בכלי שני, הרי דאפילו אמר בהדיא

עשרונות שמים דמתחייב דוקא שמים ואינו יכול להציא שלש אם אסור לערב חוצה בנדבה, או אי קטן והציא גדול לא יא, דהתם לשון עשרונות בלא מספר מתפרש שמים משום מיעוט רבים, ואי חשב שלש הוה ליה רק נדיב לב ולא נדיב פה, משא"כ הכא דשפיר יש לפרש נדרו על שתי עשרונות שיקריבם איך שירצה אם צב' כלים או בכלי אחד, ואם כי לשון ר' יוחנן באומר פירשתי עשרונות כו' משמע דלריך שיאמר ולא סגי בסתמא, מ"מ איפכא נמי איכא למידק מהא דקאמר אצל לא קבעתים בכלי אחד, משמע דכל שלא קבעם בפירוש בכלי אחד, רשאי להציאם בכמה כלים, הלכך מהא ליכא למישמע מינה.

ואם נימא דהנודר סתמא רשאי להציא גם בשני כלים, א"כ הא דאמר חזקיה דלא כרבי, היינו משום דלישנא דמתני' דקתני יציא ששים עשרון משמע ליה דחד מנחה של ששים עשרון קאמר, דאל"ה הוה ליה למימר ששים מנחות של עשרון, ומזה מוכח דלא כרבי, דלרבי בהכרח שיציא בששים כלים, דאם נדר שלשים עשרון והתנה שיוכל להציאם או בחד כלי או בשלשים כלים, לא יא ידי חוצתו אם יציא מנחה של ששים עשרון, דקטן והציא גדול לא יא, או דאסור לערב חוצה בנדבה, והשתא אם היה התנא שונה פלוגתא דרבי ברישא, הוה ליה למימר דיציאם בששים כלים, ואכתי לא הוי ידענא אי טעמיה דרבי משום דסתמא בששים כלים קאמר, ולפי זה בפירש בחד כלי לא פליג ארבנן, או דטעמיה משום דקטן והציא גדול לא יא, או דאסור לערב חוצה בנדבה, ובפירש בחד כלי חייב להציא עשרונות מאחד עד ששים, הלכך שפיר אינטריך למיתני פלוגתא דרבי בסיפא.

ומיהו רהיטת הסוגיא דלחזקיה לרבי לא סגי ברישא בשיתין עשרונין בשיתין מאני, וכדקאמר דאי רבי האמר יציא מנחות של עשרונים מאחד ועד ששים, והיינו משום דסתמא כאילו פירש בכלי אחד דמי, וחזקיה לא בעי לאוקמי כשפירש שיהא רשאי להציאם בכלים נפרדים, ונ"ל דרישא דמתני' שנאמר רבנן ופירשו כל הני גווני לפוס מאי דס"ל, ובתר הכי שנה התנא פלוגתא דרבי ורבנן, ולפי זה נמצינו למידן דהאומר הרי עלי כך וכך עשרונים, דחייב להציאם בכלי אחד, ומתני' דלעיל ק"ג ב' אמר הרי עלי ס"א מציא ששים

ששים בכלי אחד יא, אצל כשקבען בכלי אחד בהכרח להציאן בכלי אחד ובלא זה לא יא, וזו כונת הכ"מ שכתב דכן פרש"י ומוכרח הוא ור"ל בסיפא דמתני', דג"ז בכלל דברי רבינו.

ברמב"ם שם צה"ח כתב קבע נדרו ושכח כמה עשרונות נדר ובכמה כלים נדר הר"ז מציא מאחד ועד ששים בששים כלים, ועי"ש בלח"מ דכיון דמסופק שמא נדר בכמה כלים, מודים בזה רבנן לרבי, דהא הנודר בשני כלים והציא בכלי אחד לא יא, ונ"ע דכהאי גוונא הוה ליה ספק של כמה נדרים, דהא אם נדר בשני כלים הר"ז שני נדרים וא"כ אין כאן ענין של ששים, דאם הוא מסופק בשצעים כלים לריך להציא בשצעים, ואם בחמשים יציא בחמשים וכמש"כ לעיל, ועוד דבפשוטו לא איירי שמסופק אם נדר בששים כלים דהיינו ששים נדרים, אלא שמסופק רק באחדים, וא"כ יציא מנחות של ששים עשרונים כמספר הכלים שמסופק בהם, ולא ינטרך להציא ששים מנחות מאחד עד ששים, דקטן והציא גדול יא, ונ"ל דאיירי בידוע שלא נדר יותר ממה שאפשר בכלי אחד, אלא שאינו זוכר אם קבען בכלי אחד או שקבען בהרבה כלים ואף בששים, ודוחק, וגם כהאי גוונא שאין הספק אלא על ששים עשרון, וקטן והציא גדול יא, משכחת לה לנאת ידי כל הספיקות בהרבה פחות מחלף, ונ"ע. (סי"א סק"ה).

שם ר"י אומר יציא מנחת הקולת כו', נראה דבעשרון מודה ר"י דיציא איזה שירצה, וכן במין המנחה, וכן במנחות, וזה לפי מאי דמסקינן דטעמיה משום שאין לה שם לווי, ונ"ע. (סי"א סק"ה).

גמ' מאן תנא אמר חזקיה דלא כרבי כו', יש לעי' א"ה סיפא דמתני' ל"ל, הוה ליה לתנא למיתני פלוגתא דרבי ברישא, ותו לא אינטריך לסיפא כלל, ולכאורה יש לדון באומר סתם הרי עלי שני עשרונים, אם מתחייב להציאם דוקא בכלי אחד או דרשאי להציאם איך שירצה, דהא דאינו מתחייב להציאם דוקא בשני כלים, נראה דהוא משום דתפשת מרובה לא תפשת, וקולא הוא להציאם בכלי אחד דסגי ליה בחד קומץ לבונה, ולראצ"י סגי ליה גם בחד לוג שמן, וא"כ יש מקום לומר דדיינו אם נקל שיכול להציאם גם בכלי אחד אצל לא שיתחייב דוקא בכלי אחד, ולא דמי למיעוט

בכלי אחד ואחד בכלי אחד, דוקא קתני דחייב להביא ששים בכלי אחד, ולא דרשאי להביא בכלי אחד, דסתמא כמפרש בכלי אחד דמי, ולפי זה יש לדקדק דגם אם אמר צהדיא הרי עלי ס"א בכלי אחד, דנמי מביא ששים בכלי אחד ואחד בכלי אחד, דהא סתמא נמי כמפרש בכלי אחד דמי, ולא חשבינן ליה כמתנדב שלא כדרך המתנדבים. — לשון רש"י במתני' רבי אומר כיון דאמר מנחה משמע חדא אלמא בכלי אחד קבעה כו', משמע דכלא אמר מנחה, רק עשרונים, לא חשיב כאלו קבע בכלי אחד, ושמא ס"ל דחזקיה ור"י פליגי דדין סתמא, ופירש כדר"י, דפשטא דמתני' משמע דרבי לא פליג ברישא, ולפי זה ז"ע לענין הלכה נגד עשרונים ולא הזכיר מנחה, אם חייב להביא בכלי אחד, דחזקיה ור"י אין הדבר ברור הלכה כדברי מי, עי' רמב"ם פ"ב מפה"מ הט"ו ובכ"מ ומל"מ שם, ועי' ב"ב קמ"ג ב' דמצואר דלקרבן גדול קמכוין, ומ"מ משמע התם דצדיעבד ילא, וז"ע. (סי"א סק"ג).

שם אפילו תימא רבי באומר פירשתי עשרונות כו', נמצא לעיל ד"ה ולהאמור.

שם אלא מעתה האומר הרי עלי עולה יביא בן בקר כו' מן האלף יביא כבש כו' מן העוף כו' אלמא תנן כו', יש לדקדק מאי פריך מן האלף יביא כבש, אימא אה"נ, והרי ממתני' דמייתי לא מוכח איפכא, ואדרבה בסתם עולה נמי תנן דיביא כבש, וכן קשה אהא דפריך מן העוף כו' דנמי אין לזה סתירה, ואימא אה"נ, ועו"ק דמסיק סימנא בעלמא, ומאי עדיף סימנא דפתח בו הכתוב, טפי מסימנא דאין לו שם לווי, שהוא פשוט לכל, וגם הוא עיקר הטעם, [ומיהו י"ל דאין לו שם לווי אינו דבר פשוט כ"כ, דהא מיקרייא מנחת הסולת כדתנן לעיל נ"ט א' ובש"ד], ועוד דצברייתא קתני הואיל ופתח בו הכתוב תחלה, ומשמע דיהיב טעמא ולא סימנא בעלמא, ועו"ק דלא דמו אהדי הא דעולה להא דמנחה, דעולה כולהו חד קרבן נינהו, דהשוחט עולת בן בקר לשם עולת כבש, עלתה לבעלים, ואין להצדיל ביניהם אלא במושג של יותר מוצחר, ושפיר אמרינן דהנודר עולה סתם אין לנו לחייבו להביא דוקא את המוצחר או שפתח בו הכתוב תחלה, דסתמא דעתו שאיזה שירצה יקריב, אבל במנחות שהם קרבנות חלוקים

שהקומץ מנחת לשם מרחשת לא עלתה לבעלים, ראוי טפי לפרש נגדו את הקרבן ולא להשאיר הצריכה צידו לכל סוגי הקרבנות, ושפיר אפשר לחכמים לקצוע דהנודר סתם יתפרש לזה שפתח בו הכתוב תחלה, [דקציעות החכמים נכונות לשון הנודר הוא לפי הראוי ממדת החכמה לפרש נכונות החכם, וכל סתם צ"א מקורים לפי מה שחכמים יפרשו לשון נדרם, וכמש"כ תו' ערכין ה' א'], ולכן נראה דקושית הגמ' אלא מעתה האומר הרי עלי עולה כו' היא קושיא מסבירה, דכי היכי דהתם מובן שאין ראוי לפרש כונת הנודר לעולה מסוימת ביתרון, ה"נ במנחות יש לפרש כונתו שיוכל לברור איזה מנחה שיחפץ, והיינו דפריך מן האלף כו' ומן העוף כו' להפלות הדבר בסבירה שאין ראוי לפרש שנתכוין לעולה מסוימת והיינו זו שפתח בה הכתוב, ולרווחא דמילתא הוא דמייתי דמפורש במשנה דהנודר עולה סתם אינו מביא בן בקר, אבל אף בלא המשנה פשיטא ליה דאף התנא דצרייתא לא יחייב בעולה להביא זו שפתח בה הכתוב, אלא שיש לפרש דס"ל דמנחה שאני, וכמש"כ, וע"ז הוא דפרכינן שאין סבירא לחלק ביניהם, ומסקינן דאה"נ דגם התנא דצרייתא מודה דמשום כך טעמא בלחוד לית לן למימר שנתכוין למנחת הסולת דוקא, אלא טעמיה דר"י משום שאין לה שם לווי, ותנא דצרייתא הזכיר עוד טעם דפתח בו הכתוב תחלה, ואף שאין טעם זה לחוד מספיק, מ"מ הזכירו התנא לסימנא בעלמא, כיון שיש בו קצת טעם, [ואי הוי משכחת לה גוונא דידעינן שלא רצה להשאיר הצריכה צידו, אלא חפץ שיוקצע נדרו במנחה מסוימת, באמת הוי משמשינן בסבירה דפתח בו הכתוב תחלה לחייבו במנחת סולת]. (סי"א סק"ג).

ק"ה א' הרי עלי עולה יביא כבש, עי' מש"כ בזה לקמן ק"ז א'.

שם צעי ר"פ מיני מנחה מהו כו', נראה דעיקר חידושא דמתניתין בהזכיר מין, הוא בזמין מנחות, דזמין המנחה פשיטא דמביא אחת, אבל בזמין מנחות יש כאן תרתי דסתרי דמין הוא לשון יחיד, ואילו מנחות לשון רבים, ואשמועינן התנא דאזלינן בתר מנחות וחייב ששים, ומה שאמר מין ולא אמר מיני לשון קצר הוא, [ועי' להלן במה דמשמע מפרש"י דמפרשינן דר"ל מנחות ממין

לא חיישינן דשמא מתפרש מנחה אכולהו מנחות, אע"ג דסתם נדרים להחמיר. (שם).

שם דלא כר"ש כו' אפילו תימא ר"ש כו', בתו' לעיל ג' א' ד"ה אלמא הקשו דהיכי אחיא מתני' כר"ש, והא ר"ש ס"ל במתני' ק"צ ב' דהאומר הרי עלי במחצת והציא במחצת יאל, ואמאי קתני מתני' דמציא חמשתן, ותירצו וז"ל ושמא התם צבא ללאת ידי שמים וא"נ כגון דאיכא [נראה דז"ל דאכל] חדא דמיימי וקאמר [נראה דז"ל קאמר] אם זו נדרתי תהא לנדרי ואם לאו תהא נדבה עכ"ל, ולכאורה גם ללאת ידי שמים לא מייחב, שהרי בקצב מנחה זו לנדרי איירי, וא"כ יאל ידי נדרו, ותו אין כאן נדר כלל אף לא ללאת ידי שמים, ושמא אפילו הכי שייך ענין לנדב כפי מה שחפץ היה בנדרי, אבל קשה דמאי חידוש הוא, הניחא אי מתני' אשמועינן דבאמת חייב להציא חמשתן, יש כאן חידוש דספק נדר לחומרא, אבל ללאת ידי שמים באופן זה דחויב ליכא כלל אף לא ללאת ידי שמים, ורק ענין הגון, מה חידוש יש בזה, וז"ל אגב רישא, ורישא אינטריין לאשמועינן חיובא בספק נדר, דהתם אף לר"ש לא יאל אם לא יציא מספר עשרונים שנדר, וגם לאפוקי מדרבי אליצא דחזקיה, ותירוצם השני היינו דבאמת אם יציא לנדרי בכל ענין, יאל ידי חובתו במנחה אחת, אלא דהכא בכל מנחה שמציא הוא מתנה שאם אינה כפי שנדר שיהא נדבה, וממילא באמת חייב מן הדין להציא חמשתן, ללאת ידי חובת נדרו, שו"ר בספר מרן זללה"ה בקמא סכ"ז סק"צ שכחב להגיה בתו' שהכל תירוצו אחד, דללאת ידי שמים נריך להציא חמשתן ולהתנות.

ובעיקר קושייתם נראה דעיקר דיוקא דגמ' הוא אי מתני' מוכחא דאי אפשר להציא מחצה חלות ומחצה ריקין כדר"ש, ולא איכפת לן אי איכא דוקיא במתני' במילי אחריני דלא כר"ש, ודכוותה קאמר ר"פ ס' א' ע"ב ב' דכל היכא דתנן עשר תנן לאפוקי מר"ש, אע"ג דבזל"ה צהני תרתי מתניתין פליג ר"ש בסיפא צהדיא, וממילא מוכח דרישא לאו ר"ש היא, והיינו נמי משום דצהאי דינא דר"ש קדייק, ולא אי אחיא כר"ש בכל מילי, ומיהו למש"כ לעיל ס"ג א' דאי מציא מחצה חלות ומחצה ריקין, נקטינן דכולהו חד קרבן נינהו, וא"כ צדין הוא דנדר חלות והציא ריקין

אחד, ולפי זה אין זה ענין לצעיא דר"פ, דהא לא אשכחן במשנה דין בתרתי דסתרי, וקמייצעיא ליה לר"פ מה הדין איכא שהזכיר מיני בלשון רבים ומנחה בלשון יחיד, ומשמע דאי מנחה היא מתפרש בהחלט לשון יחיד, דאז הוא פשיטא ליה לר"פ דמיימי אחת, אלא דכיון דמנחה יכול להתפרש נמי שם על סוג הקרבן הכולל גם מנחות הרבה, כדמיימי מקרא דוחאת תורת המנחה, לכך קמייצעיא ליה, ואפשר הטעם דאזלינן בתר לשונו במנחה ולא במיינים, משום דמנחה הוא שם העצם.

ונראה דאם אמר מיני עולה עלי פשיטא לר"פ דמיימי שנים, דעולה הוא שם לקרבן, ואין בו משמעות ללשון יחיד, וממילא אזלינן בתר לשון מיני דמשמע שנים, ורק מנחה שיש בה משמעות לשון יחיד, דאף בלא ענין הקרבנות יש ענין מנחה וכדכתיב ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו כו', וזוה הוא משמע בלשון יחיד, ואילו בקרבנות משמע לשון מנחה גם בלשון עולה וכדמייטין מואת תורת המנחה, וכדכתיב נמי זאת התורה לעולה ולמנחה כו', והיינו שם כולל לכל המנחות, ומספקא ליה אם יש לפרש לשון מנחה כקרבן וממילא אזלינן בתר לשון מיני דהיינו שנים, או דמפרשינן מנחה לשון יחיד, וה"ק ממייני מנחה עלי מנחה. (סי"א סק"ד).

שם מין מנחות עלי יציא שתי מנחות ממין אחד, פרש"י דמוקים לתרויהו לישני, משמע דר"ל דמפרשינן כאילו אמר מנחות ממין אחד עלי, ולפי זה חייב להציא דוקא ממין אחד, וכן משמע בלשון רש"י במשנה, ולו"ד ז"ל היה נראה דר"ל אף ממין אחד, דמין המנחה ומין מנחות בתרויהו לשון מין מתפרש על אותה כונה, וכמו במין המנחה אין הכוונה על איזה סוג מן המנחות אלא על ענין מנחות בכלל, ה"נ במין מנחות, [וכ"מ בצעיא דר"פ דהוא דומיא דתרתי דסתרי דמתני' וכמש"כ לעיל], וכ"מ במשנה דכילל מנחות ומין מנחות צהדי הדדי, ובמנחות אין כלל סברא להנריך ממין אחד וכמ"ש בכ"מ פ"ז ממעה"ק ה"ה, וא"כ דכוותה נמי במין מנחות, [ובלשון הרמב"ם שם אין הכרע, די"ל דהעתיק לשון הגמ' כדרכו]. (שם).

שם דילמא הא מני ר"ש כו' ומאי מיני מנחה כו', משמע דפשטא דלישנא מתפרש הכי, ותו

לא חשיב כמוסיף על החלות, דסתמא דמילתא אין במותר כוית, שהרי משתדל באומד להשוותם, ולא חשיב אלא כפירורין שנפרסו מן החלה או מן הרקיקין, וי"ע. (ס"ט ס"ק י"ג).

שם שמעינן ליה לר"ש דאמר מייתי ומתני כו', צ"ע מה הוצרך לזה, הרי בכה"ג שאין שום הפסד שפיר מצי להתנות לכו"ע, והרי גם לרבנן ורבי מייתי ומתני לקמן ק"ו א', ומיהו למאי דאמרינן לקמן הא קא מייתי עשרון משני עשרונים כו' ומפרקינן שמעינן ליה לר"ש דאמר אם הביא עשרון אחד משני עשרונות ולוג אחד משני לוגין יא, משמע דיש כאן חידוש ור"ש הוא דסבר דיא, ועי' לקמן מ"ש בזה. (ס"ח ס"ק ד').

ק"ה ב' הא קא מייתי עשרון אחד משני עשרון ולוג אחד משני לוגין כו', צריך ביאור מה בכך, הרי שתי מנחות שנתערבו ויכול לקמוץ מוז צפ"ע ומוז צפ"ע כשירות כדתנן כ"ג א', ואין לומר דבתחלת הקידוש צריך שיהא העשרון מזורה, ואילו הכא הוא מקדש עשרון לחלות ועשרון לרקיקין, והמנחה היא מקצת מעשרון זה ומקצת מעשרון זה, דהא לקמן ק"ו א' אמרינן דאי מותר לערב חובה בנדבה חלי ליה לקומץ דעתא כהן דאמר כל היכא דמטיא ידא דכהן השתא חובה ולבסוף נדבה, אע"ג דיתכן דהקומץ נקמץ משני עשרונים שנתקדשו לחוד, וע"כ שיושלם עשרון של המנחה מקצת מעשרון זה ומקצת מעשרון זה, ולא קפדינן בזה, אף דהתם לאו אליבא דר"ש קיימינן, וגם בסבא הדבר נראה להיתירא, דהא אף במקדש ארבעים מחוץ שמונים אמרינן ע"ח ב' דשפיר דמי, כש"כ הכא שיכול לפרש בזהדיא איזה חלות ואיזה רקיקין יטפרו לנדרו לפי כל החששות של נדרו. ומלשון הגמ' נראה לדקדק דהכא לאו בכשרות המנחה דיינינן, אלא אם יא יד נדרו, וכדאמרינן שמעינן ליה לר"ש דאמר אם הביא כו' יא, משמע דהנידון אם יא יד נדרו בזהבא זו, וכ"מ גם בלשון רש"י, וי"ל דאף דבמנחות שוות לא איכפת לן בעירובן כ"כ, מ"מ בחלות ורקיקין שחידשה תורה סוגי המנחות על ידן, אם הביא בתערובת ואין ידוע אם המנחה מחלות או מרקיקין או מתערובתן ובאיזה מדה עירובן, חשיב פגם בצורת המנחה, וכן בשמן השייך למנחות המעורבות בצורה זו, והיה מקום לומר שלא יא יד נדרו

יא, אף אי נדר מנחת והביא מרחשת לא יא, ולפי זה אי מתני' כר"ש דמביא גם מחנה חלות ומחנה רקיקין, ע"כ דמייתי ומתני דלא יהא לנדרו אם אינו כמו שנדר וכתירון התו', דאם לא כן הרי יא משהביא או חלות או רקיקין, אלא אם כן נימא דכיון דחלות ורקיקין חד קרבן נינהו, ואיזה פירש בנדרו כיצד להביא אם חלות או רקיקין או שניהם בחלקים מסוימים, הרי קבע נדרו שלא יא יד"ח בצורה אחרת, ולא דמי לאמר מנחת, דהתם אמרינן דהזכיר אחת מן המנחות ואין קפידא מנדר נדרו אם יביא מרחשת, דקביעותא דמנא לאו כלום הוא, אבל כשנינה ולא נדר סתם מאפה תנור, אלא נחית לפרטה, אמרינן דצדוקא נדר, וי"ע. (סח).

שם איכא לספוקה בארבע עשרה מנחות, עי' מש"כ בזה לעיל ס"ג ב'.

שם שמעינן ליה לר"ש דאמר מייתי ומתני כו', יש לעי' והא חלוקת החלות והרקיקין היא ציד כדאמר פ"ז ב' וכי טורטני יכניס, וא"כ איך אפשר לזרף החלות והרקיקין, והא אי אפשר לזמנא ונמנא מוסיף במנחה אחת וגורע בחצירתה, דאי אפשר לכיון שיהיה הרקיק הנכנס תחת החלה בדיוק בגודל של החלה, ואע"ג דגם בחציתין מדת החלות מעכבת ומ"מ מחלקן ציד וכמש"כ תו' ע"ו ב', שאני התם דכך מנחות ולא ניתנה תורה למלאכי השרת, אבל כאן שאינו עושה כן אלא לטובת עצמו לחסוך במנחות, אין לנו לנהוג באומד אלא בצמנא, ובשמן לא קשה דכיון דמסקינן דס"ל דמותר השמן נאכל לכהנים, הרי שפיר זוקקת כל מנחה לעצמה החלק החסר לה להשלמת הלוג, אבל בסולת קשה, ואין נראה לומר דמודד בתוך ביתו עשירות של עשרונים ומביאם ומקדשן בציסה גדולה כל אחד בפני עצמו שלא יתערבו זה בזה, ואינו מודדן בעשרון דקודש, דהא אמרינן נ"ז ב' דמנחה למדוד בעשרון של קודש, ואע"ג דהכא אם יטפרו החלות והרקיקין, נמנא שמדידת העשרון לא עשה כלום, שהרי העשרון נתחלק לשתי מנחות בחלקים שונים, מ"מ אעפ"כ לא מסתבר שיהא נמדד בשל חול, וי"ל דמתנה שלא יטטרף מן הרקיק המטטרף אלא כמה שחסר להשלמת העשרון, והמותר יסאר לרקיקין הנותרים, וכן מן החלות, ואף שנמנא שתי מנחות משותפות בחלה אחת, לא איכפת לן, וגם

מתפרש שיש חמש מנחות, ולא דאיכא ארבע ומייתי
חמש כדי להתנות בספיקות של מאפה תנור, וכמו
שהוא לר"ש, וכמש"כ לעיל ס"ג א' ב'. (סי"א סק"ד).
תוד"ה שמעיין ויש לדקדק מדקסבר מדת יבש לא
נתקדשה כו', נריך ביאור מה בכך, הא מכל
מקום נריך העשרון קידוש בכלי שרת, וכשהמנחות
מעורבות יש פגם בחשיבותן. (סי"א סק"ד).

ק"ו א' מותר השמן מחזירו לחלות, א"ה, עי'
מש"כ לעיל ע"ה א' ד"ה ברס.

שם אר"ח צמותר להכניס חולין לעזרה קמפלגי,
כתבו צמ' דכרצן אחיא דלוג שמן לכל
עשרון, ואכתי יש כאן מקום לשאל דהא מ"מ
איערב שמן דחולין צהדי מנחה וליפסל משום ריבה
שמנה כדאמר לעיל י"א א', ומה בכך שהתערובת
שזה בכל עשרון, וי"ל דכלאו הכי הרי ע"כ דחלי
לה צדעמיה דכהן, וכמש"פ רש"י, כדי שיקמוץ מן
הקודש, וממילא יכול נמי הכהן לקבוע את מקום
העשרון או העשרונות, כפי מה שנדר, כגון שיחשוב
שהקודש יהיה בסמוך למקום קמיצתו אם עשרון
או עשרונות, וכיון שמקום העשרון קבוע, שוב אין
הסולת הבלול צשמן הסמוך לו פוסלו משום ריבה
שמנה, כיון שאינו מעורב עם המנחה רק נוגע
בה, וואילו היה לוג לכל העשרונות, לא היה מועיל
שיקבע מקום הקודש, דהשמן בלוע ביותר מעשרון
סולת ואי אפשר לנרף את השמן הבלוע בסולת
חולין, אל המנחה, ואף אם אינו בלוע ביותר
מעשרון, מ"מ מקומו מפוזר בכל העשרונות וחולין
מפסיק בין הקודש, אבל כשלוג שמן לכל עשרון
שפיר מחזיקין דשייך לנמצא עשרון ולוג שמן
שסביב מקום הקמיצה, שזה יחשב המנחה].

והנה לא הזכירו כאן צמ' דין צרירה לא
באוקימתא דצמותר להכניס חולין לעזרה
קמפלגי, ולא באוקימתא דצמותר לערב חוצה
בנדבה קמפלגי, ואע"ג דקומץ צדעמיה דכהן
תליא מילתא, אם שיהיה קודש אם שיהיה חוצה
או נדבה, ונריך גם שהמתן שמן והצלילה שקודם
הקמיצה יהיו בקודש, וגם נריך לכיון מה שיהיה
שירים ע"י קמיצתו הראשונה, ומה שישאר למנחת
נדבה שיוכל לקמוץ, וכ"ז בפשוטו תלוי דדין
צרירה.

ונראה דהיינו משום דגם אי אין צרירה שפיר
משכחת לה כדאמרינן לקמן בסוגיין

בזה, דזה גרע מאמר במחצת והציא במרחשת דינא
לר"ש, דהתם המנחה כתיקונה, ואמרינן דאין
עדיפות במחצת על מרחשת וקביעותא דמנא לאו
כלום הוא, אבל הכא הרי צאמת הציא מנחה שיש
בה חסרון שאין חלקיה מצוררין, ויותר נראה
דצאמת גם בכל מנחה המעורבת יש חסרון, ואפילו
בששתיהן שוות, וגמ' דלקמן ק"ו א' נמי אהא
דאמרינן הכא דר"ש סבר דינא קסמין, ולא פליגי
רבנן עליה, ולא אדכרו לה בגמ' התם כיון דכבר
הזכירו זה בסוגיין, וצאמת שהוא דבר שראוי לדון
בו מסבא, דהאומר הרי עלי מנחה צחמש מאות
שיפה וצאלף צעיטה מסתבר דחייב להציא כאשר
אמר, ואם יציא ככל המנחות דהיינו ג' מאות שיפה
וחמש מאות צעיטה לא ינא ידי נדרו, וה"נ כל
שינוי הממעט צמוצחר של הקרבן ראוי לדון בו,
והיינו דאינאטריך לר"ש לאשמועינן דקרבן שאינו
מצורר, שהוא עשרון משני עשרונים ולוג משני
לוגין, דמ"מ ינא צו יד"ח.

ודע דצכהאי גוונא דמייתי ומתני ינטרך לדקדק
מאד צמדות החלות והרקיקין שיהיו כולן
שוין, כדי שיושלם העשרון ע"י כל חלה או ריקק
שינטרך, דהא מדת עשרון מעכב כדתינא ע"ו ב',
והשמן ינטרך להתנות שמהמותר ינטרך לכל מנחה
כמה שחסר לה להשלמת הלוג, דהא בחלות נותן
כל הלוג, ונמצא לכל חלה עשירית לוג, ואם נריך
להשלים ריקק צמקום חלה, נריך שגם לריקק יהא
עשירית לוג כדי שצחוד יהיה לוג, ועי' לעיל א'
ד"ה שם שמעינן נחפרש.

הא דר' ירמיה לא רצה לאוקמי נמי כאציי, י"ל
דלא רצה לאוקמי כר"ש בן יהודה דוקא, א"נ
י"ל כיון דגם אי מייתי ומתני אינו אלא דיעבד,
וכדאמרינן שמעינן ליה לר"ש דאם הציא עשרון
אחד מצ' עשרונות ולוג אחד משני לוגין ינא, א"כ
ל"ל כולי האי יציא איזו מנחה שירצה לנדרו וינא
ידי חובתו, דהא לר"ש אמר צמחצת והציא
צמרחשת ינא, אלא ודאי מהדרינן אלכחלה וא"כ
אף לא יציא ויתנה, ואציי ס"ל דלא דמו אהדדי,
דהאומר הרי עלי צמחצת חייב להציא צמחצת,
דמודה ר"ש צמתני' ס"ג א' דהאומר הרי עלי
צמחצת לא יציא צמרחשת, משא"כ להציא מנחה
שנדר אלא שנריך להתנות, שפיר מציא, ולא
מחייבנין ליה להציא טובא, ועוד י"ל דסתם חמשתן

נדבה, דהא הצעלים צריך שיאמרו כן, ולא תלי מידי דעת כהן, ואפשר דה"נ קאמר, והכי מתפרש דתלי לה במקום שיחפון הכהן לקמון דאמר כל היכא כו', ודעת כהן היינו מקום שירצה לקמון ממנו בתחלה ובסוף, אבל ההקדשה לחובה ולנדבה היא ע"י הצעלים, ופירשו בגמ' אי יש צריכה, ולא חשו לפרש, כיון דגם למ"ד אין צריכה מצי אחיא שפיר וכמש"פ לעיל, אבל בלשון רש"י ד"ה רבנן וכן בתוד"ה דתלי משמע דבאמת דעת כהן הדבר תלוי לקבוע החובה והחולין או החובה והנדבה, ונראה דסתמא דמילתא הצעלים אומרים לכהן את ספק נדרם והוא מורה להם כמה יציאו, והצעלים תלי לה בדעתא דכהן כיצד להקדישם וכיצד להקריבם, וכן יש לכיון איזה סולת יוחלט לשיריים ע"י קמינתו, ואיזה ישארו לנדבה, אם יש כאן נדבה, אלא דכל שהצעלים כבר החליטו על חלק מסוים שיהא לנדבה, ממילא אין קמינת החובה מתיחסת לסולת זה, אבל גם לפי זה הדבר ציד הצעלים והכהן כשליח ידיהו דמי, ואין זה ענין למה שאמרו לעיל כ"ד ב' קומץ דעתא דכהן תליא מילתא, ושמא גם התם רשות ציד הצעלים להחליט איזה חצי עשרון ישמש למנחתם אם המופרש או האבוד, אלא דתלי לה בדעת כהן, ולפי זה באמת דמו אהדדי. (פי"א סק"ה).

שם ליקטר חובה צרישא כו', א"ה, ע"י מש"כ לעיל נ"ז ב' בלאו דכל שממנו לאישים אם עובר גם לפני הקטרת האימורין, ובהקטיר שניהם צבת אחת.

תוד"ה דתלי לה ואע"ג דבהקומץ רצה לית ליה לאציי כו', בספר ח"נ וכן מרן זללה"ה צסי' ל"א סק"ג הקשו דהא אדרבה תירוצא דרב אשי שם דקומץ דעמיה דכהן תלי הוא אליבא דאציי, ונראה דסברא דרבא דהמופרש והאבוד אינו צדין שיטורפו היא סברא אלימתא, ונהי דאציי לא סבר לה לענין טומאה כיון דסו"ס כולן ראויין להטורף, אבל לענין קמינה דדעמיה דכהן תליא מילתא, ראוי לקיים סברא דרבא דקמץ מן המופרש או מן האבוד דיהיו שירי ראשון נאכלין, ומוכח מזה דאציי לית ליה סברא דדעמיה דכהן תליא מילתא, ורק לענין שאין דעתו על עשרון ומחצה בזה מודה אציי, דאין דעתו דכהן לפסול הקומץ, וא"כ הכא שהנידון שיהא דעתו דכהן מחלט מי

במיייתי שיתין בחד מנא וחד בחד מנא ומגע להו וקמין, דחוינן מזה דאפשר לצלול כל עשרון לחוד אף במנחה אחת של כמה עשרונים, ואח"כ ליתנס בכלי אחד ושיגעו זה בזה, ולקמון, וא"כ ה"נ יכול לעשות בתערובת החולין, שיחלק כל עשרון צפ"ע, ויקדיש עשרון אחד במוחלט והמותר בספק, ולאחר צלילה יניחם בכלי אחד ויגעו זב"ז, ויקמון מזה שהקדישו במוחלט, וא"כ לצריכה, לכך סתמו בגמ' ויתפרש או ע"י צריכה אי יש צריכה, או ע"י שיקדיש עשרון אחד במוחלט, ויקמון ממנו, ובחובה ונדבה נמי יקבע אחד לחובה ואחד לספק נדבה ויקמון משניהם, וזה מיושב משה"ק מרן זללה"ה צסי' כ"ט ס"ק י"ד דהא רבי לית ליה צריכה בגיטין מ"ז, ובחובה ונדבה יש גם מקום לדון שיכל אדם להקדיש כמה מנחות לחובה ולנדבה ולהתנות שלאחר צלילה ויזיקה קודם קמינה יצורר איזה יהיו לחובתו ואיזה לנדבה, וממילא אין זה ענין להלכות צריכה הא דתלי לה בדעמיה דכהן, וז"ע בזה. (פי"א סק"ה).

הקשה מרן זללה"ה צסי' כ"ט ס"ק י"ד בזה דאמרין בסוגיין דאי מותר להכניס חולין לעזרה דמיייתי ששים עשרונים ומתנה דכמה שגדר יהא למנחה והמותר חולין ואמאי לא מיפסל משום ריבה סולתה ושמנה, וכתב ז"ל לתרץ דכל שכל חלק ראוי להיות המנחה, והקמינה קובעת את הקומץ, ואת השירים בתערובת, בכהאי גוונא לא חשיב ריבה סולתה ושמנה, ואע"ג דהפריש לה שני לוגין אמרינן לעיל י"א א' דחשיב ריבה שמנה, שאני התם שקלקל צורת המנחה, וז"ע דלפירש"י ותו' שם אף אם הוסיף משהו על הלוג נמי פסולה וזה לא שייך לחשוב שינוי צורה, וגם צמתי מנחות שנתערבו עלול להתוסף משהו שמן ממנחה לחצירתה, ולמש"כ לעיל ע"ז ב' דכל שלא נתכוין לרבות ליכא משום ריבה סולתה או שמנה, ניחא צפשיטות. (ע"ז ב' ממוה"ד).

שם והא קא קמין מחובה אנדבה כו' דתלי לה בדעת כהן כו', א"ה, ע"י מש"כ לעיל ק"ה ב' דאע"ג דיתכן שהקומץ מקצתו מעשרון זה ומקצתו מעשרון אחר לא קפדינן בהכי.

שם דתלי לה בדעת כהן כו', לכאורה תיבות אלו מיותרים, דלא הוה ליה למימר אלא דאמר כל היכא דמטיא ידא דכהן השתא חובה ולבסוף

החובה ומי הנדבה או מי החולין, הרי זה לא ס"ל אצ"י דדעתיה דכהן תליא מילתא, לזה כתבו דהתם בסתמא לא אמרינן דדעתיה דכהן תליא לעשות כפי היותר ראוי, אבל הכא דעסקינן למזוא תקנה לנדרו שפיר תלינן בדעתו שעליו לקבוע החובה והנדבה כי היכי דינא ידי חובתו, ומשה"ק עוד דהכא הרי אצ"י לית ליה דעתא דכהן כדפריך דקמין מחובה אנדבה, י"ל דפשוט להו דאצ"י קיבל תירוצא דרבא, דאם לא כן הוה ליה לפרש פלוגתא דרבי ורבנן בגוונא אחרינא, דכלא זה הרי מוכח תירוצא דרבא מפלוגתתן. (פי"א סק"ה).

ק"ו ב' אפשר דמיייתי שיתין בחד מנא וחד בחד מנא ומגע להו כו', משמע דהשתא לפום מאי דס"ל כר"א לא עדינן הכי, וכן מוכח בצרייתא דקתני מציא מנחה של ששים עשרון משמע דבהכי סגי ולא בעי לאתויי עוד מנחה של עשרון, וי"ע למה, הרי ודאי יש מזוא באכילת כל שיירי המנחה, ולא גרע זה מאיסור לערב חובה בנדבה, ואיך נקטיר חלק שאפשר שהוא במזוא אכילה, אף דליכא לאו דכל שממנו לאשים במקטיר לשם עזים, בזמן דאיכא תקנה ע"י שיצא עוד מנחה של עשרון, וי"ע, ועי' להלן. (הערות).

שם אפשר דמיייתי שיתין בחד מנא וחד בחד מנא ומגע להו וקמין, מבואר מזה דאם אסור לערב חובה בנדבה, אסור נמי להציא בכה"ג שכל עשרון יהיה בפ"ע ורק יגעו זה בזה, שהרי אפשר לעשות כל העשרונים בצורה זו דחד בחד מנא, ואין לומר דמתערבין בנגיעתן, דהא שפיר אפשר לסדר שלא יתערבו במקום נגיעתן ויהיה ניכר כל עשרון לעצמו], ואריך טעם למה אסור בכה"ג, הרי מותר להציא מנחה ספק חובה ספק נדבה, וה"נ כל עשרון כך הוא, ואם היינו מפרשים דטעם האיסור לערב הוא משום דכבוד הקרבן הוא שיהא לעצמו, ונפקא לן ענין זה מקרא דוהקטירו לעיל פ"ט ז' שלא יערב חלצים בחלצים, ואע"ג דהתם בהקטרה כתיב מ"מ קיימו חכמים דין זה בכל עבודות הקרבן, אם מדאורייתא אם מדרבנן, היה ניחא, דלענין כבוד הקרבן להיותו בפ"ע, יש ענין גם שלא יגעו זה בזה, דעירוב החלצים נמי אינו אלא בנגיעה, וה"נ בשעת קמיצה ראוי שתהיה המנחה בפ"ע ולא תגע בחצירתה, אבל לפי זה אין לחלק בין עירוב חובה בנדבה לעירוב שתי חובות,

ואילו בתוד"ה אפשר פשוט להו דמלשון הגמ' דאמרינן במותר לערב חובה בנדבה קמיפלגי, ולא אמרינן במותר לערב שתי מנחות קמיפלגי, מוכח דחובה בחובה שרי לערב, ואמרן זללה"ה בס"י כ"ט ס"ק כ"א באמת נתקשה מנ"ל לחלק בזה, אימא דלשון הגמ' חובה בנדבה לאו דוקא הוא אלא משום דבהכי איירינן, ושמא אף בענין זה שייך לחלק דבשוין עדיף מבשאינן שוין, וי"ע, (ואפשר עוד דהא מבואר לעיל ק"ה ז' דעשרון אחד משני עשרונים מנחה גרועה היא, אלא דשמעינן ליה לר"ש דדיעבד ינא, [ועי' מש"כ שם], וא"כ יתכן דכל חובה ונדבה שנתערבו חשיב כל חד מינייהו כמנחה של עשרון אחד משני עשרונים, ולכך אסרינן לערב, אבל כששניהם חובה, חשיבי כשתי מנחות שנתערבו, ולא חשבינן להו כעשרון אחד משני עשרונים כיון ששניהם שוין, וי"ע).

בראיה דאף לרבי אם עבר והקדיש בתערובת חובה ונדבה דמקריבין להו וינא יד"ח, דסתמא שנינו כ"ג א' שתי מנחות שלא נקמאו ונתערבו אם יכול לקמוץ מזו בפ"ע ומזו בפ"ע כשירות, ואף חובה בנדבה בכלל, ורק לכתחלה לא שרינן ליה להקדיש בתערובת כיון דאסור לערב חובה בנדבה.

והנה מבואר בקוגיין דאי אית לן דר"א לא מחייבין ליה להציא שיתין וחד, אלא סגי בשיתין, וכדקתני בצרייתא דמציא ששים עשרון, וכבר נתקשינו לעיל אמאי שרינן ליה להקדיש לכתחילה בגוונא שיש ספק שמקצת מן השיריים לא תתקיים בהם מזוא אכילה, שהרי אם נדר ששים הכל שיריים ואנן שרפינן קומץ מהם לשם עזים, ומ"ש איסור זה מאיסור לערב חובה בנדבה, ונראה דכיון דמותר לערב חובה בנדבה, הרי אין בהקדשו בתערובת שום איסור, ומה שיהיה קומץ שלא יאכל, אינו אלא גרמא בזה, ואי אפשר לחייבו למנוע גרמא זו, אלא מנא מדת חסידות, אבל לא חיוב גמור, משא"כ אם אסור לערב חובה בנדבה, הרי הקדשו בתערובת, איסור הוא, שמערב חובה בנדבה. — ונמצינו למידין דהנודר מנחה והציא מנחה שלא יהיו נאכלים מקצת משיריה, דמ"מ ינא ידי נדרו, [כשהציא באופן שיהיו נאכלין ואח"כ אירע שאינם נאכלין פשיטא דינא, דלא מנאנו קרבן שהוא כשר ולא עלה לשם חובה, חוץ משלא לשמה, אבל כשתחלת הבאתו באופן שאינו נאכל היה מקום

שם משום דאידי ואידי קומן הוא כו', לפי זה הו"א דזמנחת כהנים מודים חכמים לרבי, ומיהו אפשר לאידך גיסא דאדרבה זמנחת כהנים מודה רבי לרבנן לכולהו ליטני דכיון דלא כתיב ציה ממנו א"צ ליגע, ויכול להניח כל העשרונות בחד כלי ולהקטירם אחד אחד, ולא חשיב עירוב חובה בנדבה, א"נ אף אם נוגעים או שצריכים ליגע, מ"מ י"ל דלא חשיב עירוב כל שאינו צריך לעשות בהם מעשה בעודם מעורבים, והרי מפרידם מיד מבלי שיתערבו, [והא דאמרין פ"ט ב' דאין מערבין מנחות נסכים, היינו עירוב ממש וגם בשעת הקטרה], הלכך אף לקושטא דמילתא לרבנן דאף זמנחת כהנים אם נדר עשרון והציא שנים דינא, דהא אף במרוצין אימורים ס"ל דינא [עי' להלן], מ"מ זמנחת כהנים מציא ומתנה, דכיון דלא חשיב עירוב חובה בנדבה, עדיף הכי טפי, דרק בדיעבד קטן והציא גדול ינא, וכשמציא ומתנה נמנא שהציא כאשר נדר, ומיהו הדבר צריך הכרע דסו"ס אף בכה"ג אין ראוי לערב, ואפשר להציא גדול עדיף, והכי מסתברא. (שס).

שם אבל התם דקא נפיש אימורין כו', אע"ג דהקטרת אימורין לא מעכב, מ"מ שפיר מיייתין לה שיש שינוי בין הקרבנות, וזמנחת כהנים יש מקום לומר דגם לרבנן לא ינא דהא איכא שינוי בהקטרה המעכבת דהכא עשרון והכא שני עשרונות, ולעומת זה יש מקום לומר דזמנחת כהנים שכולה כליל, לא חשיב כ"כ שינוי בין עשרון לשני עשרונות, שאין השני אלא כמוסיף, והרי יכול להקטיר עשרון עשרון לאחר שנתקדשו יחד בכלי, ואין צו לשנות את פני הקרבן, [ואף דקומץ הלבושה עולה לשני העשרונות], ולא דמי למנחה הנקמטת שהקומץ קובע את השיריים, ולכן נראה דגם בזה פליגי. — בעיקר הנריכותא לכאורה היה מקום לחלק בין בעלי חיים לסולת, דבבע"ח יש ענין בחיות הבעל חי, ובזה שייך לחלק בין שחור ללבן כדמחלקין בהו ק"ו ב' וכמש"כ תו' שם, וכן בין זקן לזעיר, וכן בין גדול לקטן, דכל אחד סוג בפ"ע הוא, ויש בכל אחד מעליותא וגריעותא שאין בחצירו, משא"כ זמנחת שאין כאן אלא הוספה של עשרון נוסף, ואינו גורע מן הראשון, ואפשר דאה"נ וגמ' חדא מתרי ותלת טעמי נקט. (שס).

לומר דגרע וכדדיינין ק"ה ב' בעשרון אחד משני עשרונים]. (פי"א סק"ו).

שם ר"א אמר בקטן והציא גדול קמיפלגי כו', לכאורה היה נראה דהני אמוראי קמאי שלא פירשו הכי, ס"ל דשני עשרונים לאו כגדול חשיב אלא כסוג קרבן אחר, שהרי אי אפשר להציא עשרון ומתנה, והרי העשרון דבר חשוב בפ"ע ושני עשרונים כשני דברים ולא כגדול, אבל אי אפשר לומר כן דא"כ כד פרכין והא איפלגו בה חדא זימנא אמאי לא מצרכין להו מהאי טעמא, אלא משמע דלכו"ע שני עשרונים כגדול חשיב, והא דלא מוקמו פלוגתייהו בזה, י"ל משום דא"כ לא היה ליה לתנא למיתני בפירשתי ואיני יודע מה פירשתי, וסתמא היה ליה למיתני עשרון והציא שנים ינא רבי אומר לא ינא, ומדנקט לה בהאי גוונא משמע להו דתרווייהו כרבי ס"ל דקטן והציא גדול לא ינא ובמילתא אחריתי פליגי וכדמוקמי להו לעיל, וה"נ לקמן ק"ו ב' מבואר דמתני' דפירשתי ואיני יודע מה פירשתי אתיא אי קטן והציא גדול לא ינא, ואע"ג דבסיפא נקט לפלוגתא דרבי ורבנן, וכדמפרשין לה בגמ', וה"נ יש לפרש פירשתי ואיני יודע מה פירשתי דמתניתין.

ורב חשי סבר שיש כאן חידוש, דבעלמא לא שרינן לכתחלה להציא גדול, ורק בדיעבד ינא, ואשמועינן מתני' דהכא שיש כאן ספק שמא בזמנא נדר גדול, וגם יש כאן הפסד מרובה להציא מאחד עד ששים, שרינן ליה לכתחלה להציא גדול, ולפי זה היה מקום לומר דאינך אמוראי בזה פליגי דסברי דעדיף טפי שיציא כפי נדרו ולערב חובה בנדבה, אבל לא מסתבר כן, [אלא כמש"כ דמשמע להו דפליגי לנא דקטן והציא גדול לא ינא], דאין סברא לומר דקטן והציא גדול גרע מעירוב חובה בנדבה או מהכנסת חולין בעזרה, וכן לקמן ק"ו ב' פרכין בפשיטות וליתי פר ממ"נ כו', הרי דפשיטא לגמ' שיש לעשות כן לכתחלה, בפירש ואינו יודע מה פירש.

וגראה דלראצ"י זמנחת של ששים עשרון אין לה אלא לוגה, אית לן לומר דאמר עשרון והציא שנים לא ינא, אף אי קטן והציא גדול ינא, דהכא סוג אחר הוא, שזה חרב וזה כלול. (שס).

שם קטן והציא גדול ינא רבי אומר לא ינא, עי' מש"כ בזה לקמן ק"ו ב'.

וצ"ע היכי יליף רבי מהאי קרא דקרבן דטעונין קמינא, הא לא רמיזי עזים זבאי קרא אלא דמרבין כל הבאין חובה דבאין נדבה, וא"כ בדין הוא שיבואו דומיא דחובה, והניחא שמן לר"ט דקומא דדאמר זבחים ז"א ב', י"ל דדומיא דשמן הבא עם המנחה דקומץ מסלתה ומשמנה, אבל עזים מנ"ל, וז"ל דס"ל לרבי דכיון דרבינהו קרא גבי מנחה, ראוי למיתב להו דיני מנחה בכל מאי דאפשר.

ונראה דעזים הנזכרים להגדלת אש המערכה אינם באין אלא משל יציור, וכדחניא לעיל כ"ב א' מה מוזבא משל יציור אף עזים ואש משל יציור, ואע"ג דמייחין לה לענין שאין ההדיוט חייב להביא עזים, מ"מ בכלל זה גם דאסור להביאו משל יחיד, ודומיא דמוזבא, אלא אם כן מסרן לציבור, וכן מצוה צירושלמי שקלים רפ"ד דבעי מסירה לציבור, וכמש"כ לעיל כ"ב א' ע"ש, והא דילפינן דמתנדבין עזים, והיינו שגם היחיד רשאי להביא עזים, ומבלי שימסרם לציבור, זה נלמד מדין שני גזירין, דחזינן שיש ענין בהקטרת העזים כשלעצמן, וילפינן דגם יחיד יכול לנדב כן, [ואף שכל הנקטרין נהנין מאש של העזים הללו והן של יחיד, לא איכפת לן בהכי, מידי דהוי אכל הנקטרין שמגדלין האש והן קרבנות יחיד], ולפי זה נראה דהא דאמרין וכמה שני גזירין, הוא לעיכובא, דלא אשכחן קרבן עזים בפחות מזה, ודומיא דלא יפחות מקומץ לבונה, ומלוג שמן, וג' לוגין יין, נשנו בתורת כהנים, דכולהו לעיכובא, וכן לשון הברייתא מוכיח דקתני מלמד שמתנדבין עזים וכמה שני גזירין, ומשמע דזהו השיעור להתנדב, ולא דסתם האומר עזים, צריך להביא שנים, והא דאמרין צירושלמי דשקלים סופ"ו דהאומר הרי עלי עץ מביא גזיר אחד, היה נראה דלא אחיא כחלמודא, אבל בתו' בסוגיין הביאו דברי הירושלמי, ומשמע דס"ל דלא פליגא, ונראה מזה דגם במנות שני גזירין של התמיד, אם אין לו אלא אחד חייב להביאו, וכדאמר צירושלמי התם דכל אחד קרבן בפ"ע הוא, ונפיק לה מהא דבתמיד של בין הערבים הוא בשני כהנים, ולכך נמי המתנדב, לכחלה מנחתו להתנדב שני גזירין, אבל אם נדר גזיר אחד, נמי מביא, ומ"מ למדנו מן הירושלמי דנדבת העזים משני גזירין הוא נלמד, ואם נדר

שם ת"ר קרבן מלמד שנתנדבין עזים וכמה שני גזירין כו', בתורת כהנים יליף מהאי קרא נמי דמתנדבין לבונה ויין ושמן, ובשמן חניא נמי הכי לקמן ק"ז א', אבל ציין חניא לעיל ק"ד א' דמאזרח מרבין לה, ונראה דהיינו משום דלספלים אולא כדאמר זבחים ז"א ב', ואינו דומיא דמנחה, וצריך ציבור היכי משמע מהאי קרא דקרבן שמתנדבין כל הני, ואפשר דקרא מתפרש הכי, ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה', ולא פירש מה, [דמנחה הוא לשון מתנה וכדכתיב אל הבל ואל מנחתו, מנחה לעשו אחיו], ואם סולת יהיה קרבנו וילך וגו', ונמצא דמצוה צקרא שאפשר לנדב קרבנות שלא נתפרש עדיין שבאין בנדבה, ומפרשין דאחי לאחוי קרבנות שבאין חובה דבאין נמי נדבה, וגם דברים אלו איתנהו נמי במנחה, דשמן ולבונה הם חלק מן המנחה, וגם עזים באין חובה לה כדאמר כ' א'.

ובמבואר מזה דפשיטא לגמ' דשני גזירי עזים, אינם הכשר מנחה שיהא אש להקטרה, אלא הם עצמם מעין קרבן הם, [עי' יומא ל"ט א' כדי לקיים מנחת עזים], ולכך שייך לרבות שבאים בנדבה, [ומיהו קושטא הוא דגם כח של מכשיר יש בהם וכדאמר יומא ל"ג א'], וה"נ חזינן דאע"ג דשני גזירין הוא דין בתמיד, וכמו שהוכיח מרן זללה"ה בסי' ל"ג סק"כ מהא דלעיל פ"ט ב' אלא מעתה תמיד של שחר ששחטו שלא לשמו יהא טעון שני גזירין כו', מ"מ מקדמינן לגזירין קודם שחטת התמיד ואף שכבר לא יהיו קיימין כלל בשעת הקטרת איברי התמיד, וכמש"כ תו' לעיל ז' א' ד"ה תמיד בשם הירושלמי דהקטרת הגזירין הוא מנחה לכבודו של התמיד, [ויש להסתפק אם איחרו מלהביא שני גזירין עד לאחר שחטת התמיד, ונאצדו האימורין, אי מביאין אותן, דכיון דהם לכבודו של תמיד, י"ל דכל שאין איברי תמיד להקטרה תו אין ענין בגזירין, [וכן בתמיד של בין הערבים, אי מסדר לגזירין לאחר שחיטה, שלא מנאחי מצוה צבדיא מתי מסדרן, ונאצדו האימורין, אי עדיין איכא חיוב בגזירין], וז"ע בזה], והיינו גם שנאמרו בזה דינים בכהן אחד ובשני כהנים כדאמר יומא כ"ו ב', וכן בגדל הגזירין כדאמר זבחים ס"ב ב'.

דרכי לית ליה אלא מנחה של עמים, ולכאורה לפי מה שפירשנו לעיל דקרא דקרנן לא מוכח מידי במאי קמיירי, אלא דאמי לרצויי קרבנות חובה שבאין בנדבה, ומסבירא הוא דקיימו חכמים דעמים יש בהן מעין ענין של קרבן צפ"ע, וממילא כללוהו בריצויי דקרנן דבאין בנדבה, א"כ האי סברא יש לקיים נמי לרבי, וכ"מ בתוספתא פ"ג דשקלים הוצאה בתו' מנחות כ' ב' וכו' שיתבאר בסמוך.

מזה דמיינתין אמתני' דקחני סתמא הרי עלי עמים, הא דת"ר קרבן מלמד שמתנדבין עמים, יש לדקדק דהאומר סתמא הרי עלי עמים מתחייב בקרבן עמים, ולא בעלי מערכה למסרם לציבור, [אבל מרן זללה"ה בסי' כ"ג סק"ו לא כ"כ, וצ"ע], וכן נראה דהא דתנן סופ"ו דשקלים דהיה שופר לעמים, היינו נמי לקרבן עמים, ודומיא ללבושה, וכן כל השופרות היו על חובות או נדבות היחיד, ולא על מי שחפץ לסייע לציבור בחובות הציבור ומקדיש למסור לציבור, וכן משמע מהא דאמרין שם בירושלמי דאם אמר הרי עלי עץ מביא גזיר אחד, ומיימי ראה מהא דבתמיד של בין הערבים היו שני כהנים לשני הגזירין, ואם הנידון במסירה לציבור, מה צריך ראה, ולמה לא יוכל למסור להם חלק ממנו, ומש"כ הרמב"ם בפ"ג מה' שקלים דהיינו לקנות עמים למערכה, נקט המעשה אשר יעשו, אבל הוא מעין קרבן צפ"ע ואינו מוסר לציבור, ועי' ב"מ קי"ח א' דלחד אוקימתא חיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה, ומיהו שמא יש לחלק בין מעות לגוף הקרבן, אבל בתו' יומא ל"ה ב' מבואר דלא מחלקי בזה.

וזו לשון התוספתא פ"ג דשקלים הוצאה בתו' לעיל כ' ב' עמים האומר הרי עלי עמים מביא דמי שני גזירי עמים ונותן לשופר כהנים מקבלין אותן ולוקחין בהם עמים ומקריבין אותן לגבי מזבח ניאותין בהן ואין מועלין בהן, ואם הקריבין בחוץ פטור, אבל אם אמר הרי עלי שני גזירי עמים אלו למזבח (עי' בתוספתא) כהן מקבלן הימנו ומקריבין לגבי מזבח ואין ניאותין בהם אבל מועלין בהם ואם הקריבין בחוץ חייב דברי רבי וחכ"א אם הקריבין בחוץ פטור ואלו ואלו נופלין בלשכת דיר העמים, עכ"ל, ונראה דרישא היינו במתנדב עמים סתם, ומתפרש לקרבן עמים, וכדקחני ומקריבין אותן לגבי מזבח, ואם בעלי המערכה ומוסרין לציבור איירי,

חצי גזיר, אין מקריבין אותו, אלא מוסרו לציבור, למנות עמים של הציבור, דהא גזיר אחד לא למדוהו אלא מדאשכחן כן בתמיד של בין הערבים, הא לא"ה לא, וא"כ חצי גזיר לית לן מהיכא למילף, [ומיהו זה דוקא אם מדת הגזירין מעכב, ולפוי"ר לא מנאמי מבואר].

והנה כמה חילוקים יש בין נדבת עמים למערכה לנדבת עמים בקרבן צפ"ע, שהנודר עמים למערכה, צריך למוסרם לציבור, ומשמסרם לציבור נראה דינא ידי חובתו, ואפילו נאצדו אח"כ, ומקריבין אותן ואפילו המקדישם טמא או אונן, וכן נראה דאף אם יש בו תולעת אינו עובר משום צעל מוס, אף אי נימא דבעמים דקרנן עובר משום צעל מוס אף לרבנן, עי' לעיל פ"ה ב', ובתו' שם, וכן הכהנים ניאותין מהן מתנאי צ"ד, דכלל עמי המערכה נינהו, אבל הנודר עמים לקרבן, צריך שיהיו שלו עד שעת הקרבתו ואם נאצדו חייב באחריותו ואם נעשה אונן אין מקריבין אותן כדאמר זכאים ז"ט ב', ונראה דה"ה אם נטמא, ואם יש בו תולעת והקדישו י"ל דגם לרבנן עובר משום צעל מוס וכו' שפסק הרמב"ם לבעיא זו בפ"ו מה"מ ה"ג, ואף דפסק לרבנן, וכן אין הכהנים ניאותין מהן, דלא שייך ע"ז תנאי צ"ד, ועי' עוד מ"ש בזה בסמוך בההיא דתוספתא שהביאו תו' כ' ב', וכעת ראיתי בספר מקדש דוד שהביא ספרי פ' ראה דהמתנדב עמים טעון לינה וג"ז רק בעמים שהם קרבן ולא בעמים שהם מסירה לציבור, וכן הביא שם תורת כהנים דאין מתנדבין עמים בשותפות כדין מנחה, וג"ז לא שייך בעמים שהם מסירה לציבור, ועי"ש עוד שהוכיח ג"כ מהא דתניא מנחות ע"ג ב' דעכו"ם מתנדבין עמים, ובדאי דמידי דבעי מסירה לציבור אין מקבלין מהן, ומיהו מש"כ שם דאף כשהם על המערכה אין בהם אלא קדושת דמים, הוא דבר שלא יתכן, דליכא קרבן בלא קדושת הגוף, וכבר כתב מרן זללה"ה במנחות סי' כ"ג סק"ה שיש בהם קדושת הגוף כשעלו למזבח עי"ש, ועי' בתו' זכאים מ"ג א' ד"ה והלבושה שדנו אי חייבין עליהם משום פיגול.

ויש להסתפק לרבי אי איכא נמי סוג קרבן עמים כמו שהוא לרבנן, ורבי רק אוספי הוא דקא מוסף דאיכא נמי קרבן מנחה של עמים, או"ד

לפני זה באמת אין חילוק בין אם אמר עמים אלו למזבח לבין אם אמר הרי עלי עמים, וס"ל דרבנן דתוספתא פליגי בסיפא גם זהא דמועלין, ונמצא דלרבנן דין הרישא והסיפא שוין, [והא דניאחותין סמך רבינו על מש"כ בפ"ח מה' מעילה, ולכך לא פירשו כאן וז"ע], ולכך לא חילק רבנו, והא דאם רצה יציא דמיהן הוא נלמד ממה שתיקנו שופר לכך, ועי"ש בכ"מ ובמל"מ ובדברי מרן ז"ל שם.

נראה דאין מתנדבין אלא גזירין שלימין, ואף שמציא שני גזירין אינו יכול להוסיף עליהן עוד חצי גזיר, לא שנא לרבי ולא שנא לחכמים, ותדע דבנכסים צעין קרא דאפשר להוסיף, כדתיא ק"ד א'. (סי"א סק"ו).

שם מקיש לבונה להרמה דמנחה כו', צירושלמי שקלים פ"ו ה"ד לבונה לא יפחות מקומץ נאמר כאן אזכרה ונאמר להלן אזכרה מה אזכרה האמור להלן מלא קומץ אף אזכרה האמור כאן מלא קומץ, אי מה אזכרה האמורה להלן שני קומצין אף אזכרה האמורה כאן שני קומצין א"ר אילא כלום למדו לקומץ אלא ממנחת חוטא מה להלן קומץ החסר פסול אף כאן קומץ החסר פסול, אר"י מילתיה דר"א אמרה המתנדב לבונה מביאה בקומצו של כהן ר"ח צסם ר"י ואפילו בקומץ הצעלים, ע"כ, נראה לפרש דיליף לבונה דלחם הפנים היא קומץ מאזכרה דכתיב גבי מנחה ומתפרש אקומץ של הסולת, ופריך דאזכרה דמנחה כולל גם הקומץ וגם הלבונה, דאכל הנקטרין קאי קרא דוהקטיר הכהן את אזכרתה, וכדכתיב נמי במנחת העומר והקטיר הכהן את אזכרתה מגרשה ומשמנה על כל לבונה, וא"כ יליף מזה דבעי שני קומצין בלחם הפנים, ומשני ר' אילא דילפינן מאזכרה דמנחת חוטא דהתם ליכא לבונה, וליכא אלא קומץ אחד, ומסיק עוד דילפינן נמי דדין קומץ לבונה הבאה בצזיכין, כדין הקומץ דמנחת חוטא, ומה קומץ דמנחת חוטא אם חסר כל שהוא פסול, אף קומץ לבונה הבאה בצזיכין אם חסר כל שהוא פסול, [וה"נ מסקינן לעיל י"א ב' דאף אי לבונה דמנחה כשרה בחסרה אכל לבונה הבאה בצזיכין פסולה, אלא דהתם לא מצרכין קרא להכי], וקאמר ר' יוסה דכיון דר"א יליף לה דומיא דקומץ המנחה, א"כ צדין הוא דלא יוכל לנדב לבונה פחות מקומצו של כהן, כלומר דאין לכהן

הול"ל דנותנין אותן בדיר העצים, ביחד עם כל העצים, ומתי שזדמנו יטלו, [דהא חזינן בתענית כ"ח א' דרק אלו שנשנו שם זכו שיקריבו משלהם אפילו שיש עמים בלשכה, אכל אינש דעלמא לא], אלא ודאי לקרבן עמים קאמר, ומשמע דרבי נמי מודה בזה ורק בסיפא פליג, ומצואר דאף לרבי איכא קרבן עמים כמו לרבנן, מיהו הא דקתני ניאחותין בהן ואין מועלין בהן, ז"ע למה, ומ"ש מכל המנחות דמועלין בהן משהוקדשו, ואף אי אין בהן קדושת הגוף עד עלייתן למזבח, וכדמשמע מעילה י"ט ב' דאין בהן מועל אחר מועל לרבנן, [ועי' מש"כ בזה לעיל כ"ב א'], אכל אף בקדושת דמים דין הוא שימעלו, וז"ל דכיון דעל עמי המערכה הוצרכו צ"ד להתנות שיהיו ניאחותין בהן וכדנתן בשקלים ומייתי לה לעיל כ"א ב', תו לא פלוג חכמים, דאין הכהנים מצדילין בין עמים לעמים, וזימנין שניאחותין מאלו, הלכך התנו גם על עמים הנקנים לקרבן עמים שיהיו ניאחותין מהן עד שיעלו למזבח, ואפשר דתנאי צ"ד הוא על המקדיש שיקדיש בתנאי זה, א"נ התנו שלא תתחלל קדושת המעות על הגזירין אלא משיעלו למזבח, ולפי זה באמת אין מועלין אף אם השתמש בהן לצורך חולין, ויחא משה"ק מרן ז"ל בסי' כ"ג סק"ו.

וסיפא דתוספתא ז"ל דכיון דאמר אלו למזבח, אית לן למימר דנתכוין לקרבן היותר חשוב, הלכך לרבי אמרינן דלקרבן מנחה דעמים איכיון, אכל לרבנן ג"ז רק קרבן עמים ולכך אם הקריבן בחוץ פטור, וכן ניאחותין בהן, והיינו דקתני אלו ואלו נופלין ללשכת דיר העצים, כלומר דדינן שוה כמו ברישא, ולמה שנדדנו לעיל דהא דברישא אין מועלין הוא משום שאין המעות מתחללין עד שהגזירין יעלו למזבח, א"כ הכא שהקדיש הגזירין עצמן, דין הוא שימעלו בהן, ולפי זה י"ל דבאמת לא פליגי רבנן אלא בהא שאם הקריבן בחוץ פטור, אכל מודים שמועלין בהם, ומ"ש אלו ואלו נופלין ללשכת דיר העצים, היינו לומר דהקטרתן שוה כמו כל העצים, ולאפוקי מרבי דלדידיה מקדשן בעורה בכ"ש ככל המנחות, ולא בדיר העצים.

הרמב"ם בפט"ו ממעה"ק הי"ג הביא רק דין אמר הרי עלי עמים דמציא שני גזירין, ואם רצה יציא דמיהן, ולמש"כ דגם בזה אין מוסר העצים לציבור, אלא הוא מעין קרבן יחיד, יחא

כשר בדיעבד בשיעור קומץ פחות מצינוני, ומה
הוא דילפינן למתנדב, או דהא דנקט המנדב לבונה
לאו דוקא וה"ה לבונה דבזיכין ודמנחה, אלא לפי
דאמתני' דקיימינן קמני צה המנדב לבונה לא
יפחות מקומץ, לכך נקט לה במנדב, וז"ע.

בירושלמי לא נתפרש מנלן שיעור קומץ לבונה
הבאה עם המנחה, ואין לומר
כדילפינן במנחות בהיקשא, דא"כ ל"ל למילף לבונה
הבאה דבזיכין מקומץ הסולת, לילף מלבונה הבאה
עם המנחה, ומיהו י"ל דס"ל דדבר הלמד בהיקש
אינו חוזר ולמד בגז"ש, ואפשר דלכתר דידעינן
שיעור קומץ לבונה הבאה דבזיכין, מסבירא אמרינן
דזהו נמי שיעור לבונה הבאה עם המנחה.

ובראה דאין מביאין אלא קומצין שלימין, וכמו
עשרונים ולוגין, ואינו יכול להביא קומץ

ומחלה. (סי"א פק"ח).

שם ת"ר הרי עלי למזבח יביא לבונה כו',
הרמב"ם בפ"ג מהלכות איסורי מזבח ה"י
כתב המקדיש טומטום ואנדורוגינוס כו' ה"ז
כמקדיש עזים ואבנים כו' וימכרו ויביא דמיהם
כל קרבן שירצה, ויש לעי' דהכא תניא הרי עלי
למזבח יביא לבונה שאין לך דבר שקרב לגבי מזבח
אלא לבונה, ופסקה רבנו בפט"ז ממעה"ק הי"א,
וז"ל דהכא כשאמר סתם הרי עלי למזבח, אכל
כשאמר על זהמות פסולי הקרבה הרי אלו למזבח,
אמרינן דסתמא לקרבנות זהמה קאמר, ולפי זה
אפשר שלא יוכל להביא דמיהן לבונה או מנחה,
וז"ע. (תמורה ס"ג פק"ג).

תוד"ה אפשר אכל חוצה בחוצה משמע דשרי,
נתבאר לעיל ד"ה אפשר דמייתי.

תוד"ה לא יפחות מן הקומץ במסכת שקלים כו'
פליגי אי לשיעור יד בעלים כו', נתבאר
לעיל בגמ' ד"ה ויש לדקדק.

תוד"ה המעלה דרבנן מחייבי בזית כו', עי'
מש"כ בדבריהם לעיל י"ב ב'.

ק"ז א' כיון דאיכא מנחה דאכלי כהנים מינה
לא פסיקא ליה, יש לעי' הרי הגודר
לא הזכיר מנחה כלל, רק נדר למזבח, וא"כ למה
לא נסתפק במנחת נסכים, ומה בכך דאיכא מנחות
אחרות דאכלי להו כהנים, ואפשר שיש ענין משותף
בכל המנחות, זכר לדבר לר"ש אליבא דרבא לעיל

להקטיר פחות ממלא קומצו, דומיא דקומץ
המנחה, ומנחא שעל המנדב לדקדק שלא יפחות
מקומצו של כהן, ואפשר דדוקא שלא יפחות אכל
אם הוסיף על קומצו של הכהן המקטיר, והוא
עדיין בשיעור קומץ של אחר, דשפיר דמי, דלא
משוינן ליה ממש כקומץ דמנחה, ור"ח בשם ר"י
פליג דאף לר' אילא שפיר יכול להביא בקומץ
הבעלים, דלענין זה לא משוינן ליה כקומץ, דהא
הכא ליכא קמינא, וקומץ הבעלים לאו דוקא אלא
ר"ל כל קומץ שהוא, ונראה דאף לא בעי קומץ
צינוני, ויכול להביא קומץ קטן, ובלבד שיחזיק שני
זיתים כדאמר כ"ו ב', ועי' מל"מ פי"ג ממעה"ק
הי"ד בשם ירושלמי דכהן שאין ידו מחזקת ב'
זיתים פסול, וכן יכול להביא קומץ גדול כפי שמצוי
בזמנו באגשים גדולים.

ויש לדקדק צהא דקאמר ר' יוסה דהמנדב לבונה
מביאה בקומצו של כהן, ואמאי לא קאמר כן
בלבונה הבאה דבזיכין, דצהא איירינן וצהא ילפינן
מגז"ש, א"נ בלבונה הבאה עם המנחה דזהו ההוא
ורגיל, וכן בתו' בסוגיין הביאו הך פלוגתא
דירושלמי, ולא בסוגיא דשיעור קומץ לבונה הבאה
עם המנחה לעיל י"א, ומשמע נמי דרק במתנדב
לבונה פליגי, ואריך טעם מ"ש, ונראה דכל לבונה
הבאה חוצה ע"כ לקבוע שיעור אחד לכולם, דלא
מסתבר לתת הדבר לשיעורים, והלכך בקומץ צינוני
משמער, ולא איכפת לן בגודל קומצו של הכהן
המקטיר, אכל במתנדב לבונה דאמרינן דלא יפחות
מן השיעור היותר קטן שאפשר לנדב, ואינו חייב
להביא כצינוני, צה פליגי דר"י סבר שאינו יכול
להביא פחות מקומצו של הכהן המקטיר, ור"ח
בשם ר"י פליג וסבר דיכול להביא הקומץ היותר
קטן, ולפי זה נראה דכל הנידון במביא קומץ פחות
מצינוני, אכל אם מביא צינוני ודאי סגי, דלא
מסתבר שיוגרע כוחו מלבונה הבאה עם המנחה
או דבזיכין, ברם ז"ע דהנה כל הילפותא היא לבונה
הבאה דבזיכין ממנחת חוטא, והתם שיעורו דצינוני,
וא"כ איך אפשר למילף מזה למתנדב לבונה
דשיעורו בקומצו של כהן, והרי כל השיעור למתנדב
מלבונה הבאה דבזיכין נפקא לן, דהא אהכי הוא
דמייתי לה צירושלמי, ועו"ק דבמתני' תנן חמשה
קמצינן הן, ומשמע דכולן שוין, ואיך נחלק בייניהם,
ואפשר שיש לדקדק מזה דאף לבונה הבאה דבזיכין

דאע"ג דרגילות הוא ברוב המקומות שיש מטבעות של כסף פחותות מדינר, מ"מ אם נדר באתרא דלא סגי מטבעות של כסף פחות מדינר, חייב לתת דינר.

ובנחושת נראה דלא איירי מתני' באמר מטבע, דבאמר מטבע של נחושת, אין לחייבו לתת מעה כסף, דלאו זה נדר, ונותן פרוטה ודין, וגם אין כאן מקום לחידוש אי הוי תני לא יפחות מפרוטה דפשיטא דבאמר מטבע נחושת ע"כ למיתב מטבע של נחושת עכ"פ היותר קטנה, ודוקא בזה וכסף הוצרך התנא להשמיענו שאינו יכול להטביע מטבע יותר קטנה מן הרגילה במקומו, אבל בנחושת שהמטבע הקטנה היא פרוטה אין שום חידוש, [ובתו' שבת ז' א' השאירו בחימה למה לא קתני נמי בנחושת לא יפחות מפרוטה, וז"ע מאי קשיא להו, שו"מ שכבר כתב כן בספר מגיני שלמה בשבת שם], ואשמועינן מתני' דצריך לתת נחושת בשווי מעה כסף, ואפשר דהיינו שיעורא דצינורא דראב"ז, והיינו שהצינורא בגמ' ופירשו אב"י, דלא צא לחלוק אמנתיתין, ומיהו ק"ק למה קבעו חכמים כאן שיעור בשווי דהיינו במעה כסף, ולמה לא השאירו הדבר לשיעור צינורא, וכמו בזה צירושלמי דאמרו צינורא, והוא השיעור לכל מתנדב נכבא וכמו שפירשו לעיל, ואפשר דנדבת נחושת שכיחא, וכדי להקל על המתנדבים נחתו חכמים לשער בערך מטבע דצינורא לאו דבר מוגדר הוא, שאפשר צו להוסיף ולגרוע.

וברמב"ם פ"ג מה' ערכין ה"ט העתיק מטבע נחושת לא יפחות ממעה כסף, ופירש למתני' דגם נחושת איירי באמר מטבע, אבל ז"ע דאדם הנודר מטבע נחושת יתחייב לתת מטבע כסף, ואולי י"ל דר"ל שיתן מטבע נחושת השוה כמו מעה כסף, וכשאין במקומו מטבע נחושת בערך של מעה כסף, יתן כמה מטבעות נחושת, גם מש"כ שם בה"י שאם לא הזכיר מטבע צריך להציא לשון של זהב או כסף שיהא משקלו עד שיאמר לא לכך נתכוונתי, קשה, דמ"ש מצדו דלא מחייבין ליה כן, וכן בנחושת לא אשכחן מאן דפליג אראב"ז דמציא צינורא, [דהא מתני' במטבע איירי לפירשו ז"ל], וכן אמרו צירושלמי בזהב דמציא אפילו צינורא, וכמו שהאריכו בתו' בסוגיין דאי

ג' צ' דתורה אחת לכל המנחות דלא חשיב שלא לשמה ממנחה למנחה, הלכך כיון דקרבן מנחה יש בו לכהנים, הרי כל המנחות לא חשיבי מיוחדים למזבח, ואף אלו שכולן למזבח כמו מנחת נסכים, וראוי טפי לפרש נדר למזבח סתם על לבונה, שאין ממנה לכהנים כלל. — ונראה דאף כהן שנדר למזבח מציא לבונה, ואף שכל מנחותיו למזבח. (סי"א ס"ק י"ב).

שם ודילמא נכבא כו' פריטי דדהבא כו' פריטי דכסף כו' מצינורא קטנה כו', עי' תו', ונראה דהנודר זהב או כסף או נחושת ולא מטבע, אין שיעורו כל שהוא, אלא שיעורו בכדי איזה שימוש נאות להקדש, וכדאמרין בצדוק דשיעורו אמה על אמה, ופרכינן למאי חזיא, וכן בנחושת לא יפחות מצינורא קטנה של נחושת פרכינן למאי חזיא, וכן צירושלמי שקלים שהציאו בתו' אמרינן דבזהב בלא הזכיר צורה מציא אפילו צינורא, והיינו צינורא של זהב דחזיא נמי לחיטוט פתילות וקינוח נרות, ולפי זה הא דפרכינן ואימא נכבא לא נחית בזה אי שיעורו יותר מדינר או פחות, אלא עיקרו שאין כאן שיעור במטבע, ולפי דאין רגילות לנדר או להתחייב מטבע ולא לפרש מטבע, לכך כל שנדר או כתב סתם זהב או כסף או נחושת הרי זה מתפרש נכבא, ובה ניחא נמי הא דפרכינן בכתובות ק"י צ' ואימא נכבא, אע"ג דהתם קתני מגבהו כל מה שירצה, דמ"מ מתפרש מטבע, ופריך דסתמא מתפרש נכבא, [ושיעור נכבא התם ז"ע במה לשערו, ואפשר דשיעורו במדה היותר קטנה שנמכר, או לפי הרגיל בסתם], ועי' בתו' כתובות שם ובצ"ב קס"ה צ'.

והא דפרכינן ודילמא פריטי, ר"ל דילמא מטבע יותר קטנה מדינר, ולאו דוקא פרוטות וכמש"כ בתו' שם, ומשני פריטי דדהבא לא עבדי אינשי, כלומר דליכא מטבע של זהב פחותה מדינר, ובכסף משנינן דאיירי באתרא דלא סגי מטבע כסף פחות מדינר.

והנה חידוש המשנה הוא דבאמר מטבע זהב, חייב לתת המטבע היותר קטנה של זהב היוצאת, ואף שרשות ציד כל אדם לעשות מטבע יותר קטנה של זהב, וכשטובע זה מטבע המלך היא יוצאת בהוצאה, מ"מ אינו יכול לפטור נפשו בזה, אלא חייב לתת מטבע היוצא כרגיל, ובשל כסף אשמועינן

בזמן הרמז"ס, ומה שזכרנו מלכות מלוה ולוה הי"ז הזכיר מטבע זהב לא יפחות מדינר, הוא כהקדמה למה שמעתיק אח"כ סוגיית הגמ', ומיהו ממה שאמרו כתובות ק"י ז' פריטי דכספא לא עבדי אינשי, ואילו בסוגיין ובז"ב קס"ה ז' אמרינן באתרא דלא סגו פריטי דכספא, משמע כפי' תו' דהכא הנידון לא רק על פרוטות אלא על כל מטבעות כסף הפחותות מדינר, משא"כ בכתובות שם דהנידון על פרוטות ממש, דהא מגבהו כל מה שירצה דהיינו המטבע הפחותה של כסף, וכמש"כ תו' בסוגיין והרמ"ה בז"ב שם דיוק זה.

(ס"א ס"ק י"ב).

מתני' הרי עלי יין לא יפחות משלשה לוגין שמן לא יפחות מלוג, צ"ן נראה דרשאי לכתחלה להוסיף, דכיון דכולו לשיטתין ואין צו קמיצה וציללה, אין ההוספה מפסידה לורת הקרבן, והיינו דתנן לא יפחות משלשה לוגין, אבל קשה בשמן דקיי"ל קומצו ושייריו נאכלין כדשמואל זבחים ז"א ז', א"כ הרי"ז ממש כמנחה, ואמאי קתני לא יפחות מלוג, הרי גם להוסיף אסור, וכמו במנחה, ואפשר לומר אגב יין, ודוחק, ונראה דהכא עיקר הדין אשמועינן שאין מתנדבין שמן פחות מלוג, ולא יין פחות מג' לוגין, ואפילו אם פירש, וכאילו הוי קתני המתנדב שמן לא יפחות מלוג, ואה"נ דהמתנדב שמן סתם גם אינו רשאי לכתחלה להוסיף על לוג וכמו במנחה. (ק"ד ז' מתוה"ד).

שם רבי אומר שלשה לוגין, לכאורה הוה ליה למימר משלשה לוגין, או לא יפחות משלשה לוגין, ויתכן דדוקא נקט הכי, דלרבנן הרי דדיעבד אם הוסיף י"א, ושפיר נקטו לשון לא יפחות לאשמועינן שיעור נדבט שמן, ולא חשו למאי דמשמע דאפשר להוסיף, כיון דאף אם יוסיף דדיעבד שפיר דמי, אם משום דמותר לערב חובה בנדבה או דקטן והציא גדול י"א, אבל רבי דסבר דלא י"א, לא רצה לשנות לשון לא יפחות, משום דגם להוסיף אסור ואף דדיעבד, לכך נקט שלשה לוגין כלומר שלא יגרע ושללא יוסיף. (ק"ד ז' מתוה"ד). — ועי' זבחים ז"א ז' דלרבי דמדמי לה למנחת נסכים, אין צה קמיצה, ודלא כר"ט. (הערות).

שם פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יציא כיום מרובה, א"ה, עי' מש"כ לעיל ק"ד ז' מה שיעור הוא זה, הרי אם הנודר מוספק שמא אמר

אפשר לחייבו אלא הפחות, גם לא הזכיר הרמז"ס דהא דכסף איירי באתרי דלא סגי פריטי דכספא וכן לא הזכיר דין מטבע של זהב, וכבר תמה צה בכ"מ שם.

ואפשר דהרמז"ס מפרש דהא דפרכינן ודילמא פריטי, היינו פרוטות ממש, ואיירי דאיכא מטבעות כסף פחותות מדינר, ורק פרוטות דכספא לא סגו, ולפי דלשון מטבע זהב או מטבע כסף אינו לשון רגיל, דסתמא דמילתא אדם רגיל לפרש דינר או פונדיון וכיו"ב, לכך ראוי לפרש סתימת הלשון על כונה מסוימת, ויתכן לפרשו על נדבה חשובה וזכירת הכסף והזהב הוא להגדיל את הנדר, ויתכן לפרש כאומר איזו מטבע שהיא מכסף, דמצי פטר נפשיה בכל דהו של כסף, והיינו דפרכינן ודילמא פריטי, ומשינן דלא עבדי אינשי פרוטה דדהבא, או דלא סגו פריטי דכספא, וע"כ לחייבו מהמטבעות הקיימות מזהב ומכסף, וא"כ היה לו לפרש איזה, ומדלא פירש יש לפרש כונתו על חשיבות כנודר מטבע חשובה, ולכך יש לחייבו בדינר כסף, ואף דאיכא מטבעות פחותות של כסף כמו מעה דזכר בהך מתני' גופא, דלמחנה חשובה איכיון, ומיהו בדינר זהב ליכא לחייבו יותר מדינר, דגם דינר הוא מטבע חשוב, [ואף אי איכא מטבעות יותר גדולות מדינר וליכא יותר קטנות], וחידושא דמתני' בזהב הוא דפרוטה דדהבא לא עבדי אינשי, אבל בכסף יש גם החידוש דלא סגי ליה במטבעות כסף הפחותות מדינר, ודכוותה אשמועינן במטבע נחושת דלא סגי בפרוטה, אלא צריך מטבע נחושת צערך של מעה כסף, דגם כאן מפרשינן מה שסתם ולא פירש, דהוא לכונת מתנה חשובה.

ולא הזכיר הרמז"ס דאיירי באתרא דלא סגו פריטי דכספא, דבזמנו כבר היו המטבעות חקוקות מנז המלך, ולא היה ציד אדם רשות לחדש מטבעות טבועות, וממילא דלא שייך לפרש כונתו אלא על מטבעות הקיימות, וגם לא הזכיר הרמז"ס דין מטבע זהב, משום דדינר הוא המטבע היותר קטן של זהב, ופשיטא דלא יפחות ממנו, ורק בכסף נחושת דאיכא מטבעות יותר קטנות אינטריך לאשמועינן דלא סגי בהו, ומתני' אשמועינן דפרוטה דדהבא לא עבדי אינשי, וכמו שפירשנו לעיל, וזה פשיטא לפי ענין המטבעות

יותר מק"מ לוג שהוא כיום מרובה, למה יפטר בק"מ, ואם אינו מסופק ביותר מזה, א"כ ה"נ ביום מועט אם אינו מסופק ביותר מזה סגי בהכי, דהיינו עד שיאמר לא לכך נתכוונתי.

גמ' ומנין שאם רצה להוסיף כו', א"ה, עי' מש"כ לעיל ק"ד א' במתני' מה צריך קרא שאם רצה להוסיף מוסיף, הא מהיכי תיתי שלא יוכל להתנדב מה שירצה.

מתני' הרי עלי עולה יציא כבש, יש לעי' מהו שיציא שור, מי אמרינן כיון דאי אפשר לחייבו אלא כבש, הרי זה כאילו פירש כבש, וכבש והציא שור לא יא' אף לרבנן, ק"ו משחור והציא לבן, או"ד ה"ז כאילו אמר הרי עלי עולה מאיזה מין שארצה, ואפילו כבש, ומלשון המשנה דקתני יציא כבש ולא קתני יציא אפילו כבש משמע לכאורה דדוקא כבש, [ועי' מש"כ לעיל ק"ד ב' במש"כ בהא דתנן התם הרי עלי עשרונות יציא שחיס], וכן מבואר בתו' בסוגיין שכתבו דאע"ג דהקרבתה נקנין צירושלם מ"מ דעת הנודר לפי מה שרואה בעיר, ואם נימא דיכול להציא כל מין שירצה, א"כ מה לנו ענין במה שרואה בעיר, מ"מ יציא את היותר זול צירושלם, אבל אם חיוצו נקבע בהחלט כפי הזול יותר, א"כ אם בעירו כבש זול הר"ז כאילו נדר כבש ואינו יכול להחליפו בעוף, אף אי צירושלם עופות יותר זול, וכן איפכא, ולפי זה צריך לפרש הא דקאמר ראב"ע או תור או בן יונה, ולא קאמר את היותר זול שבשניהם, שהרי דיינינן ליה כאילו פירש את היותר זול, משום דלא פסיקא ליה דזימנין תור יותר זול וזימנין בן יונה יותר זול, ומתפרש או תור או בן יונה כלומר את היותר זול בשעת נדרו, א"נ שמא דמי שניהם שזה בערך, ולכך רשאי להציא איזה מהן שירצה.

אבל אין כל זה אמת דבהדיא מבואר בצ"ק ע"ח ב' דהאומר הרי עלי עולה והפריש שור קעבד מלוא מן המובחר, ולפי זה צריך ביאור בכונת תו' דדעת הנודר לפי מה שרואה בעיר, וכי מה ענין לנו בדעת הנודר, הרי הוא נדר שיפטר גם עם הפחות שכולל, ואיזה שהוא הפחות צירושלם שפיר יכול להציאו, [ואין לומר דדעת תו' כהרמב"ם דתלוי אם קורין לעולת העוף עולה סתם, דא"כ אין התחלה לקשייתם, וגם מה לנו ענין במקום קניית הקרבנות, וגם לשון לפי מה

שרואה בעיר אין מתפרש על לשון], בין אם הוא הפחות שבעירו בין אם לאו, ואפשר דבאמת כבש חשוב טפי מעוף וכדחזינן בקרא דעשיר מציא כבש, וכן זבח קודם לעוף כדתנן זבחים פ"ט ב', הלכך הנודר עולה סתם במקום דכבש זול יותר, אינו רשאי להציא עוף דסתמא יש לפרש נדרו על המובחר אם אין בזה חסרון כס, [וכמבואר גם ברש"י כריתות כ"ח א' ד"ה יכול], ואף שצירושלים עופות זילי טפי, מ"מ דעתו לפי מה שרואה בעיר, וחשיב כאילו נדר כבש, וכן מבואר בתמורה כ' א' דלרבנן דראב"ע הנודר עולה סתם אינו יכול לפטור עצמו בעולת העוף, דהא מוקמינן לר"ש דסבר כראב"ע דוקא, וע"כ ז"ל כמש"כ, וכן משמע לשון הגמ' בצ"ק שם מי מצי פטר גנב נפשיה בכבש לרבנן בעולת העוף לראב"ע, ובפשוטו לא הו"ל להזכיר לא רבנן ולא ראב"ע אלא לומר מי מצי פטר גנב נפשיה בכבש או בעולת העוף, אבל אי לרבנן לא מיפטר בעולת העוף ניחא, [וכמו שהוא באמת לפי הרמב"ם]. — [וח"א שיחי' העיר דאפשר לפרש כונת תו' לאו לענין הלכה, אלא דלפי דעיקר הנידון הוא בכונת הנודר, וסתם דעת הנודר לפי מה שרואה בעירו, לכך שנו ת"ק וראב"ע לפי מה שהוא בעירם, אבל רהיטת לשונם ל"מ כן, דלפי זה לא הו"ל להזכיר דעת הנודר כלל, והו"ל רק למימר דמ"מ שפיר שנו לפי מה שהוא במקומותם].

ובזה ניחא מה שיש לתמוה לפרש"י ותו' דראב"ע ורבנן לא פליגי אלא הדבר תלוי בשער הכבשים והעופות, דא"כ למה שנה התנא בכלל פלוגתתם, לא הו"ל למיתני אלא האומר הרי עלי עולה מציא הפחות, ותו לא, דאטו יוקרא חולא דכבשים ועופות איצטריך לאשמועינן, אבל למש"כ יש בזה חידוש דלרבנן אינו רשאי להציא עוף. — ומ"מ פירושא דהרמב"ם מחזור טפי, דהא בקרא עוף דללות הוא דמיימנין ליה, ודוחק גדול הוא לומר דבאתרא דרבנן עוף יהא יותר ציורק מכבש, ועי' כריתות י' ב' דללות חד מל"ב בעשירות. (סי"א ס"ק י"ג).

ק"ז ב' מתני' הרי עלי שור יציא הוא ונסכו במנה, פרש"י כך נחפרש דינו בתורה שבע"פ, משמע דר"ל שזה הלכה למשה מסיני, ולפי זה ראוי להיות לעיכובא, ול"מ כן, ועו"ק

עגל והציא פר נמי יא, ולרבי אף שור צמנה והציא צמאחיים לא יא, כדחניא צמוספתא, ונראה דאף למאי דמסקינן לעיל ק"ו ב' דאף בעשרון והציא שנים ס"ל לרבי דלא יא, מ"מ אית לן לפרושי דטעמיה דרבי משום דס"ל דיש יתרונות מסוימים לקטן על פני הגדול, ולכך קרבן קטן אינו נכלל בגדול, אלא הם כשני סוגים, אבל בלא זה אין טעם לומר דכל שאינו כמו שנדר ממנו לא יא יד"ח, וכן משמע לקמן בסוגיא באוקימתא דזעירי וכמש"כ שם. (סז).

גמ' ת"ר הרי עלי עולה [בכריתות י' ב' ל"ג עולה, וכן ברמב"ם ליתא, וכ"ג] בסלע למזבח יציא כבש שאין לך דבר כו', יש לעי' ה"ד, אי דכבש בסלע ואיך או ציוקר או צפחות, א"כ פשיטא, ול"ל טעמא שאין לך דבר כו', ועוד דהא בהדיא קחני פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יציא מכל דבר שקרב בסלע, אלמא דאיכא מידי טובא דקריבין בסלע, ואי דשור או איל בסלע וכבש בשקל, למה לא יציא שור או איל, וכינא מיפטר בשה שאינו שוה סלע, ואם הכבש יפה שני סלעים, למה נחייבו בכבש, הרי לא נדר אלא בסלע, ואפשר לפרש דאיכא נמי איל כחוש בסלע, א"נ תור או בן יונה שמן בסלע, ואשמועינן דלא יציא, אלא יציא כבש בסלע, אבל נראה דאף כשכבש יפה שני סלעים נמי לא מיפטר עד שיציא כבש, דכיון דמנאנו בחורה שיעור סלע לכבש, הרי נקבע דכל סתם נדר בסלע יתפרש על כבש, והרי זה כאילו נדר כבש, ומיהו אם השער שני כבשים בסלע, ז"ע אם יא יד יחובתו בכבש, דהא סו"ס הזכיר סלע. (סז).

שם אמאי וליתי פר ממ"נ כו', יש לעי' הא חנן לעיל ק"ד ב' פירשתי ואיני יודע איזה מהן פירשתי יציא חמשתן, ומוקמינן לה ק"ה א' כר"ש, ופירשו תו' לעיל ג' א' דאע"ג דסבר ר"ש במחצת והציא במחצת יא, מ"מ מחני' צבא לצאת ידי שמים וקמפרש דאם במחצת נדר הר"י לנדרו ואם לאו יהא נדבה, וא"כ דכוותה הכא יש לפרש נמי במחני' צבא לצאת ידי שמים וקמפרש שאם נדר עגל שיהא הפר נדבה, ומשמע מזה דלרבנן רשאי לכתחלה להציא גדול, וכמו שנדר סתם דאמרינן ב"ק ע"ח ב' דאם הציא שור קעביד מנזה מן המזבח, והא דקתני לשון

דהא כבש בסלע מצואר בכריתות י' ב' דאינו הלכה למשה מסיני, ואית לן לפרושי כולהו דמתני' בחד מקור, והרמב"ם צפי' המשנה כתב שזה שיעור הצינוני בזמן המשנה, וכ"נ מדבריו בפט"ז ממעה"ק ה"ד שכתב דיציא הצינוני, אבל הדבר תימא לקצוע שיעור צדמים, שהשערים משתנים מיום ליום וממקום למקום, ולא לשנות עיקר ההלכה שיציא צינוני, ועו"ק דא"כ מה מקום להזכיר הנסקים בזה, ולו"ד ז"ל היה נראה דכל הלכות אלו נלמדים משיעור שני סלעים לאיל האשם שנאמר בחורה, וכמצואר בכריתות שם דשיעור כבש נלמד מערך האיל, ולפי דשיעור הכסף אינו קובע בגודל האיל שיעור קצוע, שהרי שער האילים משתנה מזמן לזמן, וע"כ דעיקרו שיעור בגודל הנדבה, ולכך המתנדב איל לעולה דחייב בנסכים, יש לחייבו בשני סלעים יחד עם הנסקים, דעיקר השיעור הוא בחשיבות הנדבה, ואע"ג דלא שייך ללמוד נדבה מחובה, דהתם החטא גורם, ונדחתו לכפרה, מ"מ כיון דהכתוב קבע חוב זה בשיעור שיווי האיל, שפיר למדו מזה חכמים לקצוע שיעור לענין לכתחלה בנדבת איל, וכן שיערו כבש לפי ערכו כלפי איל, וכן עגל לפי ערך יוקרו מאיל, [ועי' קידושין ח' א' עגל זה בחמש סלעים לפדיון בני, משמע דזהו קרוב לערכו במציאות], וכן שור, ונקצו כל השיעורים הללו לענין לכתחלה במתנדב סתם. (סי"א ס"ק י"ד).

שם שחור והציא לבן כו', עי' תו', ויש לעי' אם גם בעופות הדין כן, ומרהיטת לשון הרמב"ם בפט"ז ממעה"ק ה"ב משמע דגם בעופות כן, ונראה דגם זכר והציא נקבה לא יא אף בעופות, ואף דאין תמות וזכרות בעופות, דלא עדיף משחור והציא לבן, והא דלא קתני צרישא דמתני' דמוסיף תור וכן יונה, דיוסיף גם זכר וגם נקבה, משום דאין דרך כלל לנדור בעופות להזכיר זכר ונקבה ולא מספקינן בהא. (סז).

שם גדול והציא קטן לא יא, יש לעי' הא כבר תני דאפילו הציא שני קטנים זה צמנה חסר דינר וזה צמנה חסר דינר לא יא, וי"ל דהכא אפילו נדר גדול צמנה והציא קטן צמנה נמי לא יא. (סז).

שם קטן והציא גדול יא, יש בזה חידוש דלא מיעביא צמנה והציא צמאחיים דינא, אלא אף

שהיו יותר מזה בתי אב, ועי' צביאור הגר"א ריש תמיד זהה דתנן לא היו ישנים צבגדי קודש כו'.
(וזכרם ס"ז סק"ח).

שם אמר חזקיה כנגד ששה בתי אבות כו' ר"י אמר מתוך שהנדבה מרובה כו', בתמורה כ"ג ב' תניא דששה לנדבה היינו לעולה הבאה מן המותרות, ומתניתין גופא נמי הכי מוכחא דמיתני עלה מדרשו של יהודה, וא"כ לחזקיה ולר"י איירי מתני' במותר חטאת ואשם, ולפי זה לא נחבאר אם אדם הרוצה להתנדב לקיץ המזבח יכול נמי ליתן לאותן שופרות או לא, ואף לשמאל ור"א לקמן ק"ח א' דחילקו בין המותרות ותיקנו לכל סוג מותר שופר בפני עצמו, מ"מ י"ל דנדבה שפיר מצי לאיטרופי לכל סוג מותר, ומיהו יש גם מקום לומר איפכא דנדבה לא שייכא כלל למותרות, שהן כאילו המשך הקרבן הראשון, ולפרש"י צוערי דלענין המתנדבין קאמר, נראה מוכח דאפשר לערבן, דמסתברא דגם מותרות היו ניתנין להן שופרות, כפשטא דמתני' דכל שהוא צא משום חטא ומשום אשמה כו', והיינו מותרות, ומבואר דמערבין נדבות לקיץ המזבח בזהדי מותרות, והכי מסתברא נמי מלישנא דר' יוחנן דקאמר מתוך שהנדבה מרובה כו', ואם רק ממותר נותנין לשופרות אלו, אין סבירא שיהיו כ"כ מרובין, וגם לשון נדבה לא אחי שפיר. (סי"א סק"ח).

שם שיהא שלום זה עם זה, פרש"י שאם בית אחד היה עסוק בנדריים ונדבות ולא הקריב נדבות הנזכר, אחי לאיננוי עם בית אב אחר שהיה לו מעט נדריים ונדבות והקריב נדבות ליצור, ואע"פ שגם מנדריים ונדבות העור לכהנים, פרש"י דיאמרו מזלנו גרם, וזה דוחק, ואפשר דהנדריים ונדבות הם שלמים שהעור לבעלים, וזהו ושוק לא עדיף כמו העור, וכ"ה בשטמ"ק, ואכתי קשה מה מהני הששה שופרות, הא סו"ס בית אב שלא הקריב נדבות שצופרו, הרי הנדבות שצופרו ילכו לבית אב של יום זה במשמר הבא, וא"כ מה הרווח בזה שיש לו שופר, ואכתי אחי לאיננוי, וכבר היה מוטב שופר אחד דאז יקח חבירו במשמרו ולא משמר אחר, ואין נראה לומר דהנדבות שצופרן ציומן, שלהן, והיו מוציאין המעות ולוקחים עולות ונותנין להקריב לבית אב שלמחר, והעורות נשארו שלהן, דל"מ כן, ואפשר דכיון דהנידון בין שנים

ינא, אבז רישא ואבז רבי, וזה דלא כמו שגדדנו לעיל ק"ד ב'. (סי"א סק"ט).

שם אי רבי אימא סיפא שור במנה והביא שנים במנה כו', יש לדקדק דלא הו"ל להביא אלא סיפא דמתני' קטן והביא גדול ינא רבי אומר לא ינא, וי"ל דלרבי דשור במנה והביא במאתיים לא ינא, אין מקום לשנות שור במנה והביא שנים במנה, דזה ק"ו מקטן והביא גדול דלא ינא, וע"כ רישא זו נמי רבנן היא ולא רבי. (שם).

שם אמר חזקיה כנגד ששה בתי אבות כו', פרש"י שלא היו אלא ששה בתי אבות, ובשבת כולן שוין, ואע"ג דמהא דאמרין כנגד ששה בתי אבות אין ראיה, דהא נדבות אין קריבין בשבת, וממילא אין לחלק הנדבות אלא לששה, מ"מ קים ליה לרש"י כן, וכן פירש ביצמות ק"א א', ובפסחים נ"ז א', והכי מסתברא דמי זה יסכים להיות הבית אב של שבת, ולא יזכה בשום מידי דאכילה ולא בעורות דנדרים ונדבות, אלא אחדים של ליצור, וולחם הפנים משמע בשלהי סוכה שהיה מתחלק לכל המשמר, אבל בתענית ט"ו ב' כתב רש"י שהיו שבעה בתי אבות, וכ"מ קנ"ט שם י"ז א' דאמרין דהמכיר משמרתו ובית אב שלו אסור לשמות יין באותו היום, ומשמע דרק באותו היום אבל בשבת שרי, ואף בשבת יש לחוש שיבנה המקדש כמס"כ רש"י סוכה מ"א א', והרמב"ם בפ"ג מכה"מ ה"ט ובפ"ד הי"א סתם, וצירושלמי תענית פ"ד ה"ב משמע בהדיא שגם בשבת היה בית אב דקתני התם שיש משמר שהיה צו ה' ו' ז' ח' ט' בתי אבות וקתני משמר שהיה צו ששה חמשה מקריבין חמשה ימים ואחד מקריב שני ימים, משמר שהיה צו שבעה כל אחד ואחד מקריב את יומו, הרי בהדיא דאף בשבת הקריב בית אב. — עיקר דברי הירושלמי שיש משמרות שהיו יותר מזה בתי אבות ויש פחות, הוא כפי רצון בעלי המשמרות, ואלו שפיתחו הדבר מוצן שהיו כאלו שהעדיפו לעבוד ביחד בשני ימים, וכאלו המתאחדו ב' בתי אבות, ואלו שהותירו נראה לפי שחפצו לעבוד יום אחד לבדם, וכשהיו יותר בתי אבות חלקו מספר בתי אבות ביחד ציוס אחד, ומספר בתי אבות בכל יום לחוד, ואח"כ חוזרין חלילה אלו שעבדו ביחד היו אח"כ לחוד, ולפי שרצו להיות פעם בפעם לפיכך חלקום לבית אב בפ"ע, ונמצא

ליחיד החפץ להתנדב גדול לבקש יותר מזה, וממילא אפשר לעשות שופר אחד לפר ועגל והמתנדב יתן לשופר זה על דעת ב"ד, וכן באינך, אבל לרבי שיש ענין מיוחד גם בקטנים, ע"כ לתת ציד המתנדב להודיע חפצו אם גדולים או קטנים.

ובתמורה כ"ג ב' מיייתן צרייתא דששה לנדבה דתנן היינו לעולה הבאה מן המותרות, ופירשו שם בתו' ובשטמ"ק דאף לויערי צמותות איירי, וממותר פר י' להביא פר וממותר כבש י' להביא כבש, ולפי זה י"ל דמשום המתנדבין לא היו חכמים שוקדים להכין שופרות לכל מין, לא לרבי ולא לרבנן, והיה על המתנדב למסור נדבתו על דעת ב"ד כפי שיזדמן להם, וטפי מזה מצינו דכשתיקנו שופר לרבנן לגזולי עולה לנדבת יחיד נמי לא תיקנו אחד למורים ואחד לבני יונה, אלא על המתנדב להסכים למה שיזדמן לב"ד, ועי' בתו' יומא נ"ה שנתקשו בזה, ורק משום המותרות הוצרכו להתקין השופרות לכל מין, וזה דוקא לרבי דקטן והביא גדול לא יא, אבל לרבנן היה אפשר לתקן רק ג' שופרות לגדולים, והיו מביאין מכל המותרות רק גדולים, דקטן והביא גדול יא, אלא דלכאורה מותר מעגל וגדי לא משכחת לה, דליכא צוה לא חטאת ולא אשם, ורק מותרות דהני אזלי לנדבת ציבור, כדתנן בשקלים בסיפא דמתניתין זה הכלל כל שהוא צא משום חטאת ומשום אשמה כו', ואילו מותר עולה לעולה ושלמים לשלמים כדתנן בפ"צ דשקלים, אלא ד"ל דכיון דכבר הוצרכו לתקן לכל יתר הארבע מינים, כבר תיקנו גם לעגל וגדי, ויהיה בשביל המתנדבים, ונראה דגם רש"י על כרחך מודה דשופרות אלו היו משמשים גם למותר כדתיא צרייתא דתמורה וכפשטא דמתניתין, ומה שפירש משום המתנדבין י"ל דהוא משום עגל וגדי, וכיון דמשום המתנדבין הוצרכו לתקן השופרות, שוב אין הכרע בדעת רש"י אם ממותר פר ראוי להביא דוקא פר, וגם משום זה הוצרכו לתקן כל השופרות, ומיהו לצטרך דכבר תיקנו השופרות, ודאי מסתברא דראוי לכתחלה להביא מותר פר לשופר פר וכן אינך.

(פי"א ס"ק י"ח).

ק"ח א' להיכן קלצון זה הולך לשקלים דברי ר"מ ר"א אומר לנדבה, אפשר דר"מ לטעמיה דכל יחיד מביא קלצון ושפיר ראוי לצרפו

הקצועין ביום זה לא אמו לאינצוי דחושבין כשם שהמנו להם, כך לפעמים יניחו הם לנו, והרי הם כשותפים שנשתתפו בתנאים אלו, אבל כשהכל מעורב ליחא לסברא זו, ודוחק, א"נ ב' משמרות לא אמו לאינצוי וגם כבר הלכו הראשונים כשצאים השניים.

ולו"ד רש"י ז"ל היה אפשר לפרש דאם לא היה סיפק בידי צית אב להקריב נדבות ציבור, לא אמו לאינצוי דהא מולס גרם, וגם בסתמא הקריבו נדרים ונדבות הרבה וציניהם עולות, וכמו שפרש"י בהא דאמרינן כל חד וחד יומיה קעביד, אבל אדרבה אם לא יהיו מעות הרבה בשופר וכל הצתי אב יהיו פנויים, אז אחי לאינצוי כי הצית אב הראשון ירצה להשתמש בכל המעות ששופר כדי שיזכה בעורות, ובתי אב שלאחריו יבקשו לחלוק ולהשאיר בשבילם ג"כ, ולכן חילקום לששה צתי אב, והא דאמר ק"ח א' כחוקיה לא אמרי כל חד וחד יומיה קעביד, יש לפרש דלעולם היה מעות די והותר לעבודת כל יום ויום, וכל חד וחד עביד ציומיה כמה שיכול ואינו יושב בטל.

(נחלים ס"ב סק"ח).

שם וזעירי אמר כנגד פר ועגל חיל וכבש גדי ושעיר ורבי היא כו', פרש"י דהמתנדב פר לנדבת ציבור לקיץ המזבח מביא מנה ונותנו לשופר פר וכן המתנדב עגל מביא חמש ונותנו לשופר עגל, וכן אינך, [ברש"י לא נזכר בפירוש דמתנדב לנדבת ציבור קאמר, אבל ע"כ זו כונתו, דעולת יחיד טעונה סמיכה בצעלים, וכן נסכים, וגם בעולת יחיד אף לרבנן דרבי המתנדב עגל והביא פר בשותפות לא יא, וא"כ ע"כ לעשות שופר גם לקטנים, וגם במשנה דשקלים מצוה לנדבת ציבור קאמר דמיייתי עלה דרשא דיהודע, וכדאמרינן נמי לעיל ק"ד א', ומיהו התם לאוקימתא דשמואל ור"א איירינן, ולכאורה ק"ק הא דתלינן לה דוקא אליבא דרבי, דאף לרבנן ראוי שיהא אפשר להביא גם קטנים לקיץ המזבח והרי אף בעולת העוף דיינין בשבועות י"ב ב' אי מקייצין בהן, ואם יעשו שופרות רק לגדולים לא יהא אפשר להביא מהן קטנים, דגדול והביא קטן אף לרבנן לא יא, ואפשר דלרבנן ראוי למתנדב למסור הדבר לב"ד אם יביאו גדולים או קטנים, דכלא"ה ב"ד משתדלין להביא גדולים כמה שאפשר דמזוה בגדולים, ואין

הוא, אלא דרשא גמורה, וכן לעיל שם אמרינן דכי גמר גזירה שזה למותר נדבה הוא דגמרי, הרי מבואר דמדאוריתא הוא, ועוד דאם תנאי ז"ד הוא, והיינו דמן הדין היה שילכו לים המלח, וכמו מותר לחמי תודה או עשירית האיפה של כהן גדול למאן דאית ליה ירקב, אלא דחכמים התנו שתעקר הקדשתו למפרע וכאילו הקדישו בתנאי, אם כן למה לא תיקנו כן גם צמותר עשירית האיפה של כהן גדול, ולחמי תודה, ועוד דאם כל הקדשן לכתחלה לנדבה ציבור מתנאי ז"ד, א"כ מה מקום יש לחלק שופרות מיוחדים לכל מותר ומותר, הרי כל המותרות שוין כאחד ממש שכולן הוקדשו לנדבה ציבור בתנאי ז"ד. (סי"א ס"ק י"ז).

שם ומותר מנחת חוטא, פרש"י אצל מותר שאר מנחות כו' הוא יוסיף משלו ומציא מנחה אחרת, ונראה דאינו חייב לעשות כן, דלא נדר עוד מנחה, אלא ר"ל דהמעות עומדין לכן, שיכולים להצטרף אם יוסיף ויציא מנחה אחרת, וראוי לעשות כן כדי לתקן את המותר. (סי"א ס"ק י"ט). — מפרש"י מבואר דאף שהפריש הדמים למנחה זו יכול לשמש בהן למנחה אחרת, ומיהו מסתברא דרק לאותה מנחה כגון ממחצת למחצת וממחצת למחצת, אצל לא ממחצת למחצת, ויש לעי' הרי שמת בעל המותר אם יכולים יורשיו לשמש צמעות המותר ולהוסיף עליהם ולהציא מנחה, וכשם שיוורשים מנחתו לכפרת קופיא כדאמר זבחים ה' ז', או"ד התם מנחת המת חשיבא, והכא כיון שהחי מוסיף ומציא חשיבא מנחת החי, ואת"ל דאין היורשים יכולים לצרף המותר למנחתם, א"כ צכה"ג מה דין המותר אם ירקב, או שילך לנדבה, וכן יש להסתפק בגר שמת והניח מותר עולה או מנחה, ועי' מש"כ לעיל. (שקלים ס"ג סק"ו).

שם ומותר עשירית האיפה של כהן גדול, צפשוטו ז"ע מה שתיקנו שופר מיוחד לכן, דסתמא דמילתא לא משכח"ל מותר צעשירית האיפה של כהן גדול, שהרי מצוה בכל יום, והנותר מהיום ישתמש בו למחר, ורש"י פירש שאם הפריש מעות לעשירית האיפה של היום וניתתרו אינו יכול לשמש בהם לעשירית האיפה של מחר, וגם לפי זה עדיין קשה דלמה זה יפריש מעות דוקא לשל היום כדי להפסיד את המותר, ואף אם אירע לפעמים כן, אצל למה לתקן שופר לכן, ול"ע. (שקלים ס"ג סק"ו).

לשקלים שהרי לכן הם ניתנים, אצל לרצונן דרק צמאורע ששוקלים ציחד נותנים קלצון, אין ראוי שילך לשקלים, דעי"ז נמצא שלא תהא יד כולן שזה בשקלים. (שקלים ס"א סק"ח).

שם ושמאל אמר כנגד מותר חטאת ומותר אשם כו', יש לדקדק אמאי לא כיילניהו לדשמואל ור' אושעיא נמי בהדי אינך אמוראי וליסיים בהו כולהו כשמואל לא אמרי כולהו כר' אושעיא לא אמרי, וואע"ג דטעמא דאמרינן דר"א לא אמר כשמואל משום דסבר דמותר עשירית האיפה של כהן גדול ירקב, ליכא למימר אליבא דר' יוחנן דהא איהו סבר דהוי נדבה, מ"מ הרי קושטא הוא דאית ליה לר' יוחנן טעמא דלא אמר כשמואל, וא"כ למה לא פירשוהו בגמ'?, ואפשר דאינך טעמי כולהו דחיקי נינהו מטעמי דאמרינן דכולהו לא אמרי להו, לכן פירשום בגמ' לדחותם מהלכה, אצל דשמואל ור' אושעיא קושטא נינהו, לכן שנאום צפני עצמם, ולעיל ק"ד א' נמי מייחנין אוקימתא דידהו צסתמא, כאילו שכן היא מסקנא דשמעתא.

ונראה דכל הני מותרות דאזלי לנדבה ציבור ממדרשו של יהודע, הוא דין צעס הקרבנות שהם משתנים לנדבה ציבור, וכמו פסח שמשחנה לשלמים, שהרי אשם שניתק לרעיה ושחטו סתם כשר לעולה והיינו לנדבה ציבור וכמש"כ רש"י פסחים ע"ג א', הרי דגוף הקרבן משתנה, ולדעת תו' הוא הלכה למשה מסיני, וכמש"כ לעיל ד' ז' ד"ה אשם, ובה מוזן מה שתיקנו שופרות לכל מותר ומותר, דצאמת חלוקים הם צענינם, דלא הרי סתם אשם שנשתנה לעולה, כהרי אשם מצורע שנשתנה לעולה, דצתרווייהו גם תחלת הקדשן משמש בהם ענין, והרי הם כשני סוגי קרבנות, ויש לתמוה צרמז"ס פ"צ מה' שקלים ה"ג שכתב ותנאי ז"ד הוא על כל המותרות שיקרצו עולת צהמה, דלא אשכחן בגמ' שאמרו תנאי ז"ד אלא בקרבנות ציבור וכמש"כ תו' לעיל ט"ו ז' ד"ה אפשר, וצרמז"ס פי"צ מפה"מ ה"ו, ובההיא דצבועות י"ז א', והוצא צרמז"ס פ"ד מה' שקלים ה"א, והיינו נמי ההיא דירושלמי פ"ד דשקלים ה"ג שצ"ן הכ"מ, אצל צשל יחיד צמותר חטאת ואשם הילכתא גמירי לה וכמש"כ תו' צצבועות שם, וקרא דהוא לעיל ד' א' קאי אהילכתא וכמש"כ תו' שם, וכן מדרשו של יהודע לאו תנאי ז"ד

גם מש"כ בפ"ג מה' שקלים ה"ב שהשופר הי"ג היה למי שהתנדב מעות לעולת זבחה, ור"ל לנדבת ציבור לקיץ המזבח, ותמה בזה הלח"מ זה' פה"מ שם שזה דלא כמאן, ע"כ הוא לשיטתו דמותר מנחת חוטא הוי מנחת נדבה, וא"כ צ"ל ליה חד מהני שיתא דשמואל ור' אושעיא, דהא גם מותר מנחת כה"ג פסק דירקב, ולכך עי"ל המתנדב מעות לנדבה, ואף דלא מצינו מאן דאמר הכי בגמ', י"ל דסמך אחזקיה ור' יוחנן, דלדידהו היו כל השופרות גם למתנדבין וגם למותרות, וא"כ אם נשאר שופר שאין צו צורך למותרות, ממילא הוא משמש לנדבה, אלא דעיקר הדבר שפסק דמותר מנחת חוטא לא אזיל לנדבת ציבור לית ליה פתח, ולע"ג. (ס"א ס"ק י"ט).

שם מותר עשירית האפיפה של כהן גדול ירקב, נראה דכל מותר שאינו צדבר הבא בנדבה, דין הוא שירקב, דהמותר ג"כ נתקדש בקדושת הקרבן שהרי היה ראוי לצוא מן המותר, וכיון שאי אפשר לשמש צו, ממילא דין הוא שירקב, ורק במותר חטאת ואשם נתחדשה הלכה דירקב עולה, ודיינין אם גם מותר עשירית האפיפה של כהן גדול דאיכרי חטאת כמש"כ רש"י, בכלל הלכה זו או לא, והיינו דמסיק רנצ"י דכיון דטעונה לצונה וילפינן לה מחטאת היא דמנחת חוטא, דאמי למעוטי עשירית האפיפה של כהן גדול, תו לית לן לכללה בחידוש ההלכה דמותר חטאת.

והא דתנן בפ"ג דשקלים ה"ד דמותר עולה לעולה מותר מנחה למנחה כו', נראה דקיס לחז"ל כן מסבירא, דכיון דאפשר לשמש במותר לאותה קדושה שהוקדש, שפיר קאי בקדושתו, ואע"ג דשמן שהוקדש למנחה זו אסור לשנותה למנחה אחרת כדאמר לעיל ע"ט ב', וא"כ ה"נ מעות שהוקדשו למנחה זו לא יהא רשאי להציא מהם מנחה אחרת, י"ל דדוקא בשמן שהוא גוף הקדושה אמרינן כן, אבל הפריש מעות לשמן למנחה זו י"ל דיכול לשנות, א"נ כשהמנחה עדיין איננה, שמא יכול לשנות, כגון שאמר הרי עלי מחצת והפריש שמן לחובתו זו, ועדיין לא הפריש סולת, א"נ יש לחלק בין שמן למנחה, לגוף המנחה, דהמנחה עצמה אף שהופרשה לחובתו שפיר יכולה להמתנות לנדבה, אם כבר קיים חובתו באחרת, שאין כאן חילוק ממנחה למנחה, אלא מנחה זו עצמה מחובה לנדבה, והו

שם קינין תני ליה רישא, יש לתמוה מה צ"כ הא ודאי קינין לחוד ומותר קינין לחוד וכדמסקינן, וי"ל דכל מתנדב היה צורך מעותיו ונותן לשופר וכמש"כ בתו' יומא נ"ה א', ומצלי שידע שער הקנים באותו יום, וסתמא דמילתא כל המעות שהפריש נותן לשופר, ועכ"פ צידו לעשות כן, ואין צורך להתקין שופר מיוחד למותר הקינין, ואם ישאר מותר הרי ישאר ציד צ"ד, והם כבר יתנוהו לנדבה, [ומסתברא שיתנוהו לאחד מן השופרות של נדבה, דכיון דלכתחלה אין מקייצין את המזבח בעולת העוף כדאמר שבועות י"ב ב', ע"כ לנרפס לאחר, ואפשר שהיו נותנים אותו לשופר של מנחת חוטא דגם צו אין מקייצין, אבל אין נראה שהיו משמירין אותו בפ"ע, דא"כ אכתי ראוי לתקן לו שופר, דגם צ"ד צריכין שופר לשמור המעות עד שיקריבו מהם, ומיהו אין נראה כן דאם נותנין לאחד מן השופרות, א"כ אף אם לא היה שופר לקינין, אין צריך לתקן שופר למותר קינין, דיכול ליתן לשאר השופרות, אלא נראה דכל השופרות לציבור, אבל צ"ד אין להם ענין בשופרות אלו], ולמסקנא דחקינן אליבא דר' אושעיא דתיקנו שופר משום חשש רחוק, שהמפריש יודע שהפריש יותר מדאי ונותן לשופר הקנים רק כפי הצורך, ומשאר המותר צידו, או שקנה בעצמו את הקנים ונשאר צידו מותר. (ס"א ס"ק י"ט).

שם ור"א תני ולא תני קינין, יש לעי' א"כ צרי' להו שופרות, ואפשר דר"ל דתני לה כר' יהודה ותרוייהו לנדבה וחד לתורין וחד לצני יונה.

הרמב"ם בפ"ה מפה"מ ה"ח כתב דמותר מנחת חוטא יציא מנחת נדבה, והדברים תמוהים מאד דכולהו אמוראי במנחות ק"ח א' וכן מתני' דפ"ג דשקלים דמייטין, כולהו ס"ל דיפלו לנדבה, והיינו לעולה לקיץ המזבח, וכעין מותר חטאת, וכן צדין דלא מצינו מותר חטאת שיהא לנדבת יחיד, דרק בקרבנות הבאים בנדבה שנינו דמותרן כמותן בפ"ג דשקלים ה"ד וכמו שפרש"י בסוגיין במותר מנחת נדבה שמוסיף ומציא עוד מנחה, אבל בקרבנות חובה לא שייך לשנותן לנדבה, ומה"ט מותר עשירית האפיפה של כהן גדול ירקב, ואין לומר שהוא ט"ס דבה"ט העתיק מתניתין דשקלים הנ"ל והשמיט מותר עשירית האפיפה.

דין מותר, [שו"ר מש"פ מרן זללה"ה צסי' כ"א ס"ק י"ד] דהא דשמן שהפרישו למנחה זו פסול למנחה אחרת, דהיינו למנחה שכבר הוקדשה, אבל שפיר יכול להציא סולת חולין ולזווגו לשמן, ולפי זה לא שייך כלל לנד"ד]. (סי"א ס"ק י"ט). — (ע"ע במש"כ לעיל ז' ב' סק"א ובמש"כ בתמורה כ"ג ב').

בירושלמי שקלים פ"ב ה"ד מותר עשירית האפיפה כו', מפרשין בגמ' דהיינו מותר מנחת חוטא, ונראה דאף למ"ד מותר עשירית האפיפה של כהן גדול לנדבה, דמ"מ מחגי' במותר מנחת חוטא מתפרשא, מדקתני עלה זה הכלל כל שהוא צא לשם חטאת כו', ומשמע דכולהו דרישא דכוותה נינהו, ואע"ג דמתחלה ס"ד בגמ' וכן במנחות ק"ח א' לפרושי דמותר עשירית האפיפה של כהן גדול קאמר, מ"מ למסקנא נראה דלכו"ע במנחת חוטא מיתוקמא, ויש לעי' מ"ש מנחת חוטא דנקט ולא קתני סתם מותר קרבן עולה ויורד, וי"ל דאם הוא עשיר והפריש מעות לחטאת הרי הוא צדין מותר חטאת, ואם הוא עני והפריש מעות לקינו, הרי הוא צדין מותר קנים, ואם הם מפורשים הרי מותר חטאת לנדבה ומותר עולה יקרב עולה, עי' יומא מ"א ב', אבל מותר מנחת חוטא צריך לפרש מה יעשה בה, ואפשר עוד דאינטריך לאשמועינן אע"ג דאינה מיני דמים, אפילו הכי מותרה לנדבה, ואי הוי קתני סתם עולה ויורד הו"א דוקא בזמן דגם מיני דמים בכלל, א"נ גם מותר מנחת חוטא של כהנים בכלל, אע"ג דאין ממנה לכהנים כלום, אפילו הכי במותרה העור לכהנים, א"נ כיון דבקרצן עולה ויורד אם הפריש מעות לבהמה והעני יציא עוף וישתמש במותר וכן בהפריש לעוף והעני כמבואר ברמב"ם פ"ה מפאה"מ ה"ט, הלכך שפיר ס"ד דגם במותר מנחת חוטא שמא יוכל ליהנות, קמ"ל, עי' מש"כ כריתות ס"י סק"ו, ובזה נמי ניחא דלא הו"מ למיתני סתם דמותר עולה ויורד לנדבה, דהא בהעני מותרו חולין. (שקלים ס"ג סק"ו).

שם אלא מותר לחמי תודה ירקב, יש לעי' אמאי ירקב, ומ"ש ממותר שלמים דתנן פ"ב דשקלים מ"ד לשלמים, וה"נ נהי דאינו יכול להציא תודה ממעות אלו כדאמר לעיל פ' ב', אבל הרי יכול להציא לחמי תודה לתודה שיעד, ואפשר דאיירי באמר זו תודה וזה לחמה, דאינו יכול

לשנות לתודה אחרת כדאמר לעיל פ' א', ובירושלמי שקלים שם ר"ח אמר מותר לחמו של נזיר ירקב אר"י ויאות להקריבו צפ"ע אין את יכול שאין לך לחם קרב לעצמו להקריבו עם נזירות אחרת אין את יכול שאין לך נזירות צאה בלא לחם, ומשמע דאינו יכול לקבל נזירות ע"מ שהלחם יצא ממעות אלו, ולכך אפילו בלא ייחדן לאיל זה, ירקבו, אבל בתודה הרי יכול לנדב תודה שהלחם יצא ממותר זה, וכמו שיכול להוסיף למותר שלמים להציא שלמים, וע"כ דהא דאמרין דירקב היינו בייחוד לתודה זו, וצ"ע, ועי' להלן נתבאר יותר. (ס"ח סק"ח).

שם אלא מותר לחמי תודה ירקב, וקרי ליה התנא מנחה, וכדתנן נמי נ"ב ב' כל המנחות צאות מזה חוץ מחמץ שבתודה, ועי"ש בתו', ואע"ג דבלישנא דקרא לא איקרי מנחה כדאמר מ"ו ב'.

ופרש"י דה"ט דירקב, דאי אפשר להקריבו צפ"ע, שלא מצינו לחם קרב צפ"ע, ועם תודה אחרת אי אפשר להקריבו שהרי אין תודה קריבה בלא לחמה, ואינו מוצן דאכתי למה לא יוכל ליקח ממותר זה לחם לתודה שיקדיש עכשיו ע"מ לשמש לה בלחם זה, ונהי שאינו מחויב להקדיש, אבל אכתי יש תקנה למותר זה אם יקדיש ובמותר עולה ומנחה ושלמים נמי לא מנאנו שחייב להוסיף וכמש"כ לעיל, ומ"מ קדוש משום שיכול להוסיף, וה"נ מותר הלחם, ולדעת תו' פסחים י"ג ב' י"ל דכיון דהוקדשו מעות אלו או לחם זה לתודה זו, שוב אי אפשר לשנותם לתודה אחרת, וכמבואר שם בגמ' דאף אם ירצה להציא תודה אחרת ולזווגם אינו רשאי וכמו שפרש"י שם דהוקדשו לזו ופסולים לאחרת, ואיירי הכא כשקבע הלחם והמותר לתודה זו, ולפרש"י בפסחים שם דמעו' יש להם תקנה, יש לפרש דהכא דוקא בלחם עצמו שניתותר, והא דאמר רבא לעיל פ' ב' דהפריש מעות ללחמי תודה וניתותרו אין מציא בהם תודה, דוקא תודה, אבל לחם לתודה אחרת מציא, ומרן זללה"ה צסי' מ"ב ס"ק כ"ג כתב דאף לפרש"י ניחא דהכא לאחר כפרה ואיקליש קדושתו, וצ"ל דאע"ג דכל מותר הקרצנות נדבה לא איקליש קדושתו ומשמעין בהם לקרבן אחר, אבל לחם שאני שאינו גוף הקרבן, וגם אינו יכול לשמש לגוף הקרבן דאין מציא בהם תודה, הלכך נדחה, וצ"ע.

תוד"ה ושמואל דבשלמא אמוראי דלעיל סברי דמותר מנחה לאו לנדבה אולי כו', לא נתפרשו דבריהם דהרי מתניתין היא דמותר עשירית האיפה נדבה, ולכה"פ מיתוקמא במנחת חוטא, וגם לא נתפרש מש"כ דכש"כ מותר עשירית האיפה של כהן גדול, דמאי כש"כ הוא, הא קושטא דמילתא דבמנחת חוטא כו"ע מודו דהוי נדבה ובשל כהן גדול פליגי, גם עיקר דבריהם ז"ע למה לא פירשו דבר' אושעיא נמי דה"ה כל הני אמוראי דלעיל, ואולי כונתם ליישב הא דלא ערבינאו לדשמואל ור"א בהדי אמוראי דלעיל וז"ע.

שוב נראה דכונתם דמסבירא אית לן טפי למימר דמותר עשירית האיפה של כהן גדול נדבה מאשר מותר מנחת חוטא, חדא דבמנחת אשכחן טפי דמותרת תמות מבשאר קרבנות, ועוד דהרי עשירית האיפה של כהן גדול מנחתו בכל יום, וראוי היה לומר שהמותר ישמש ליום מחר, ונהי דלא אמרינן כן אצל עכ"פ אין לו להיות דחוי לגמרי ועכ"פ יהא לנדבה, הלכך מתניתין דקתני מותר עשירית האיפה נדבה אית לן לפרושה במותר חוטא יקבר או ירקב, וממילא אי אפשר לפרושי למתני' כדשמואל, ולכך לא הקשו בגמ' למה כולהו לא אמרי כשמואל, די"ל דהכי סבירא להו, ורק אדר' אושעיא הקשו דכיון דמודה דמותר מנחת חוטא נדבה א"כ כש"כ מותר עשירית האיפה של כהן גדול, ודחינן דאין זה כש"כ, וס"ל לר' אושעיא דמותר עשירית האיפה של כהן גדול ירקב, וכדס"ל לר"ח הכי בפירושא דברייטא, וטעמא דמילתא דמנחת חוטא הוא בכלל ההלכה דחטאת, אצל מותר עשירית האיפה של כהן גדול לא נאמרה הלכה, והשתא ודאי דכולהו אמוראי דלעיל נמי הכי ס"ל דמנחת חוטא נדבה, אלא דסברי דמותר עשירית האיפה של כהן גדול ירקב ולא מוקמי כדשמואל, דלית לן למשוי פלוגתא ללא כל סמך, וכיון דרב חסדא ורבה ור' אלעזר ורנ"ז כולהו ס"ל דמותר מנחת חוטא אית לן טפי למימר דהוי נדבה ממותר עשירית האיפה של כהן גדול, דהא ר"ח ור"א ורנ"ז ס"ל דמותר עשירית האיפה של כהן גדול ירקב, וא"כ מתני' דקתני מותר עשירית האיפה נדבה ע"כ במותר מנחת חוטא איירי, וכן רבה קאמר אפילו מותר עשירית האיפה של כהן

אח"כ ראיתי בירושלמי שקלים פ"ג ה"ד שהביאו רש"י, ושם לענין לחמי נזיר הדברים אמורים וקתני שאין לך נזירות בזה בלא לחם, נראה מזה דר"ל דאין יכול לפטור עצמו במותר זה, דכיון דנתחייב לחם לנזירותו חייב להביא מן החולין ומותר זה לאו חולין הוא, ונראה מזה שאינו יכול לומר הריני נזיר ע"מ שאפטר בלחם זה, דכשאמר הריני נזיר כבר נתחייב בלחם חולין, וכמו באמר תודה מן החולין ולחמה מן המעשר דנתחייב להביא גם לחמה מן החולין כדחנן לעיל פ"א ב', וכנראה כונת רש"י דגם בתודה אם יקדיש תודה אחרת יתחייב להביא לחמה מן החולין, ואינו יכול להקדיש תודה ע"מ לשמש בלחם זה, וכמו בלחם ממע"ש, ולא דמי לגוף הקרבן שיכול להשלים על המותר, דהתם מעולם לא נתחייב קרבן מן החולין, שלא נדב אלא להשלים על המותר, והר"ז כאמר תודה מן המעשר, ונמ"מ דברי רש"י בפסחים שם עדיין לא נתיישבו, וז"ע. (סי"א ס"ק י"ט).

מתני' ר"ה יביא בדמיהן אחד ורבי אוסר, נראה דאם הוולו דמיהן ע"י שנסתאבו ואי אפשר לקנות אלא אחד, דמודה רבי דמביא אחד, דלחייבו להביא מביתו לא שייך דהא נדבה הוי, מיהו בסיפא באיל זה עולה ונסתאב דקאסר רבי להביא כבש, יש מקום לדון אם אין בדמיו אלא כדי כבש מהו, דהתם הרי הוא משנה לסוג אחר, ואלא דמי לשני שוורים דהתם גם כשהם שנים הרי מקריבם אחד אחד, ומסתברא דכשאי אפשר מודה רבי, דהוי כדיעבד, ואפילו ממינא למינא.

נראה דמנחה לעופות מודים חכמים דאסור, וז"ע כשאין בדמיו אלא כדי עוף מהו, דאפשר דדמי עולת בהמה אי אפשר לשנותם לעולת העוף, ויהיו המעות מונחים עד שירצה להוסיף עליהם ולהביא בהמה, וז"ע.

וא"ת אמאי שרינן לו להביא משני שוורים אחד, הרי כשנדב שני השוורים נתחייב בשתי מנחות נסכים, ועכשיו לא יביא אלא אחת, ולאו קושיא היא דהו מתנאי הנדבה, והרי אילו מתו השוורים ואין הנבלה יפה כלום, אינו חייב להביא נסכים, וה"נ כשנסתאבו אולי ליה חיובו, וחזרו לדין דמי עולה, דיכול לקנות אחד או שנים כפי שירצה. (סי"א ס"ק כ"ה).

דקו"ס יש יתרון לשני אילים על פני שור אחד, ואם צא להמלך תחלה מה לנדור, היינו מורים לו שני אילים, ורק לגבי נודר ע"כ שיצא כפי נדרו, דיש יתרון מסויים בשור, וכך נדר. (סי"א סק"כ).

שם ורבי אומר לפי שאין צילה, בפשטו נראה דר"ל דמנחת נסכים של פר גדולה משל איל, ונמצא מפסידה, ולכך שתי המנחות של שני האילים אי אפשר, לפי שאין לצללם לכתחלה, כדאמר לעיל פ"ט ז', הלכך קאמר רבי. (הערות).

שם ורבי אומר לפי שאין צילה, מאד קשה להבין פרש"י דמשום מנחת נסכים קאמר, דאם מה שמציא שני אילים תחת שור אחד לא נראה כמשנה מנדרו, א"כ למה שני מנחות נראים כמשנה, ועוד דמה איכפת לן אם נראה כמשנה, הרי צנדצה איירינן, ואם מתה פטור לגמרי, וכן מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום, ואין ניכר שינוי כלל, ועוד דמה שייך להזכיר האיסור לערב שני מנחות כאן, לא הול"ל אלא משום שמציא שני מנחות, וגם הול"ל לפי שאסור לצלול, ולו"ד הראשונים ז"ל היה אפשר לפרש שהוא לשון מושאל, והכוונה דלא שייך לצלול חשיבות השנים לעומת הגריעותא דאיל כלפי שור ולומר דבקטן והציא גדול דמי, דשרי בנסתאב להאי תנא אליבא דרבי, אלא לא מערבינן להו, והי שיש כאן יתרון של שנים אצל יש כאן גריעותא שאין כאן שור, ולכך קאמר, ובתוספתא גרסינן שאינה היא חצילה, [ושם נשנה לשון זה כמה פעמים], ולפי מה שפירשנו יש לפרש דה"ל קאמר הך טעמא שאין זו אותה חצילה שגדר, ואף שיש בה יתרונות, וכל תנא נקט לשון אחרת על אותה כונה, אצל לפי פרש"י ז"ל דט"ס בתוספתא. — ולעיל כתבנו לפרש דהקפידא במנחות משום דשל פר גדולה משל איל, ונמצא דמנחת נסכים של פר תהא נעדרת ע"י החליפין לאיל, וזה ניכר טפי מהחלפת השור לאילים, ואילו היה אפשר לצלול שתי המנחות של האילים היה נתקן הדבר, אצל הרי אין לצללם והיינו אין צילה דקאמר רבי, ורבנן לא חיישי להכי כלל שהרי שרו גם להציא משני שוורים אחד אף שיפסיד גם מנחת נסכים של אחד. (סי"א סק"כ).

שם סתמא כרבנן, דאע"ג דבנסתאב שרי רבי להציא גדול להאי תנא, מ"מ צלא נסתאב מודה דרבי אומר והך סתמא כרבנן. (שם).

גדול נמי נדבה, מכלל דמותר מנחת חוטא פשיטא דהוי נדבה, תו ודאי אית לן למימר דכולהו אמוראי דלעיל נמי הכי ס"ל. (סי"א ס"ק י"ט).

תוד"ה ומדאינה לא דמי למותר מנחת דלא תירקב ואינה קרויה חטאת כו', כנראה כונתם להא דתנן בפ"צ דשקלים מותר מנחת למנחה, והטעם משום דצא צנדצה וכמש"כ לעיל, וקשיא להו דנילף מחטאת היא דתירקב כיון דאינה קרויה חטאת, לזה כתבו דרק הקרוי חטאת מימעט מחטאת היא, דלענין מותר לאו חטאת הוא, ור"ל דמותר שאנו צריכים למילף מחטאת להכשירו, והיינו מותר מנחת חוטא, דמן הדין היה שירקב, ורק אי נכללו צהלה דחטאת יהא לנדבה, זה נתמעט מחטאת היא, דאין למילפו מחטאת, אבל מותר דמנחת נדבה דהוי נדבה מסבא וא"כ למילף מחטאת, לא שייך למעטו ממה שאינו נקרא חטאת. (שם).

ק"ח ב' ולפלוג נמי ברישא, פרש"י דהא לא שני ליה לרבי צין קטן והציא גדול לגדול והציא קטן, וז"ע מה הוצרך לכך הרי שור צמנה והציא שנים אפילו זה צמנה חסר דינר זה צמנה חסר דינר לא יצא אפילו לרבנן, דגרע מקטן והציא גדול, וא"כ שפיר פריך אפילו אי הוי ס"ל לרבי כרבנן, דכיון דלא שני ליה לרבי צין נסתאב ללא נסתאב, ממילא נפלוג נמי ברישא. (סי"א סק"כ).

שם תדע דקתני איל זה עולה כו', פרש"י הרי חזינן דאף בקטן והציא גדול פליג רבי, ויש להוסיף דמזה מוכח נמי דרבי פליג גם ארישא דמילתא, דכיון דאסר להציא איל בדמי כבש, כש"כ דאסר להציא כבש מדמי איל, וחזינן דהא דקתני רבי אומר קאי אתרוייהו, וה"ה ברישא, והנה התנא נקט ברישא לא זו אף זו לרבנן ובסיפא נקט זו ואז"ל זו לרבנן, ולא זו אף זו לרבי, ומזה מובן דרבי אכולהו פליג. (שם).

שם איבעיא להו ממניא למינא מאי, א"ה, עי' מש"כ בכריתות כ"ז ב' דהא דלא פשטו ממתי' דהתם מציאין מהקדש כשצה כו'.

שם אצל מציא בדמיו ב' אילים כו', אע"ג דהאומר הרי עלי שור ודאי לא יצא אפילו הציא שני אילים, ואפילו דמי כל אחד מהם מרובה מדמי שור, ולא דיינינן ליה צדין קטן והציא גדול, מ"מ בנסתאב ס"ל להני רבנן דיציא שני אילים,

דבסיפא דקתני שהוא מסופק איזה מהן הקדיש מילתא דפשיטא היא שכולן זריכין פדיון, ואין כאן ספק אלא עד כמה הוא זריך לתת בערך הנדר, דבמקח וממכר כהאי גוונא יד בעל השטר על התחתונה, והיה אפשר לומר דה"ה בהקדש ויחלל גם את הגדול על הקטן, דהקדש שזה מנה שחיללו על ש"פ מחולל, והכא שאין כאן אלא ספק, אף לכתחלה היה אפשר לומר שיעשה כן, לכך אשמועינן התנא דהגדול שבהן הקדש, כלומר ערך הגדול, וכדחני נמי האי ליסנא בצרייתא בנתערב שור של הקדש באחרים, אח"כ ראיתי ברמב"ם פט"ז ממעה"ק ה"ט שכתב וז"ל פירש אחד מהן ושכח או שאמר לו אביו אחד מהן הקדש הר"ז מקדיש גדול שבהן ואח"כ יא"ד עכ"ל, וכוננו מבוארת כמש"כ שכל הנידון הוא איזה שור הוא זריך להקדיש כדי לזאת ידי נדרו, אם גדול או קטן, אבל שכל השוורים הם ספק הקדש וזריכים פדיון זה דבר פשוט לא הוצרך להזכירו. (פי"א ס"ק כ"ג).

גמ' היכי עביד ארצב"ר ממחין לו עד שיומם ומחיל ליה לקדושתיה בגדול, יש לעי' מאי קמ"ל פשיטא, אטו לא ידעינן דבעל מוס נפדה, ועו"ק דהול"ל ימכר לזורך אותו המין, וכדחנן בזבחים ע"א ז' נתערבו בחולין תמימים ימכרו החולין לזריכין אותו המין, והכי עדיף טפי שא"ל להמתין עד שיומם, ובסמוך נמי מיייתין צרייתא דקתני זה וכולם ימכרו לזריכין עולות, ואע"ג דבקרצן שטעון סמיכה ליחא להך תקנתא וכמ"ש הרמב"ם זפ"ו מפה"מ ה"ד, מ"מ כיון דמתני' וצרייתא לא חיישי להכי ונקטו להך תקנתא, אמאי שביק לה רחב"ר, ושמא י"ל דצרייתא ומתני' מתפרשי שנתערבו בהרבה חולין ואין זו תקנה טובה שימתין לכולם עד שיומם, אבל הכא שהם רק שנים שפיר ימתין עד שיומם אחד, ודוחק, ואפשר דחידוש גדול אשמועינן רחב"ר דאין כאן משום כל תאחר, דמדקאמר ימתין עד שיומם ע"כ דלא חייש לבז תאחר, וטעמא דמילתא דכיון דתחלת הקדשו הוא בכח של ארבעים מתוך שמונים, ואף כלפי שמיא לא גליא אם הוקדש הגדול או הבינוני, שהרי אין לדבר הכרע, ונמצא דמתחלת הקדשו אין אפשרות להקריב שום אחד בלא הקדש נוסף, הלכך אין צוה משום כל תאחר, אבל צמחני' וצרייתא שיש אחד שהוקדש במחלט והיה ראוי להקריב

שם ודילמא עלי להציאו קאמר כו' אבל אמר שור זה ודמיו עלי עולה הוקבע, עי' ערכין כ' ז' דבהדיא אמר חייא בר רב דבאמר שור זה עלי עולה דלהציאו קאמר, ובאמר דמי שור זה עלי עולה חייב באחריותו. (הערות).

מתני' הגדול שבהן הקדש, א"ה, עי' מש"כ בערכין י"ט א' דלא דמי להאומר משקלי עלי דכל מה שרוצה לשקול ישקול, דשאני הכא שהשוורים ברשותו וכשאומר אחד משוורי הרי כולם נכנסים פדיון, וכיון שלא פירש אמרינן דבעין יפה הקדיש, ודכוותה התם אילו אמר משקלי עלי מאחד מדברים הנשקלים שבציתי נותן החשוב שבהן, אבל כשאמר משקלי עלי ולא פירש שום דבר מיוחד, מתפרשא כוננו שיפטור נפשיה בכל דבר שיתן.

שם פירשתי ואני יודע מה פירשתי כו' הגדול שבהן הקדש, נראה דר"ל דחייב לתת הגדול, אבל אף הקטנים אינם מותרים עד שיומם ויחללם על הגדול, וכדחניא בשור של הקדש שנתערב באחרים דהגדול שבהם הקדש וכולם ימכרו לזריכין עולות ודמיהם חולין, דהא לא שייך להחליט שמסתמא פירש את הגדול משום מבחר נדריכם כשהוא בעצמו מסתפק בדבר, וכן משמע בלשון הרמב"ם שכתב מקדיש הגדול שבהן. (הערות).

שם פירשתי ואני יודע מה שפירשתי כו' הגדול שבהן הקדש, פרש"י דמסתמא מוטב שבהן הקדיש דכתיב מבחר נדריכם, וכן פירש בגמ' דהא דאמרינן דחוששין אף לבינוני אבל היכא דאמר פירשתי ליכא לספוקי דודאי גדול פירש, (ואע"ג דמחוקקין בהכי דפירש הגדול, מ"מ כשלא פירש ואמר סתם אחד משוורי, לא אמרינן דנתכוין לגדול), והדברים תמוהים, דקאי גברא ואמר שמסופק שמא הקדיש את הקטן, וניקו אנו ונימא ליה דאין כאן ספק דודאי הקדיש הגדול, והרי הוא מכיר בעצמו ויודע דעתו טפי מינן, ובפשוטו ודאי כולן בספק וימתין עד שיומם ויחול קדושתן בגדול, א"נ ימכרו לזריכין עולות ודמיהן חולין וכדקתני בצרייתא בנתערב, [ובקרצן שאין צו סמיכה כמ"ש הר"מ זפ"ו מפה"מ ה"ד], ועי' להלן דבאמת אינו רשאי להמתין עד שיומם בפירש, והא דנקט תנא לשון הגדול שבהן הקדש, היינו לומר דלזאת ידי נדרו זריך שיתן את הגדול, ואע"ג דצרישא מתפרש לשון זה שאין לחוש אלא לגדול, לא חש התנא לכך,

בכ"מ צדעת הרמז"ס שהקדושה מתחללת מאליה
תמוה, היכן מצינו כיו"צ. (סי"א ס"ק כ"ג).

שם אצל אמר שור בשוורי הקדש הגדול שבהן
הקדש כו', ומסקינן דדוקא בהקדש אצל
במכר יד בעל השטר על התחתונה, ויש לעי' אמר
שור שבשוורי מהו, מי אמרינן דודאי תורא
שבתוראי קאמר אף לענין מכר או לא, וברמז"ס
בפט"ז מה' מעה"ק ה"ח העתיק דינא דסוגיין
באמר שור שבשוורי, ומשמע דהוי גרים הכי בגמ',
ולפי זה גם בה' מכירה היה לו לכתוב לשון זה,
דהא מבואר בגמ' דשאני מכר מהקדש בהך דינא,
ובפכ"א מה' מכירה הי"ט כתב שור משורי,
ובאמת בלשון זה אף בהקדש היה מקום לדון בו
אף לפי גירסא דידן בגמ' שור בשורי, לומר דשור
משורי דמי לאחד משוורי, ורק כשאמר שור בשורי
אמרינן דתורא בתוראי קאמר, שו"ר ברמז"ס דפוס
רומי הגירסא גם בה' מכירה שור שבשוורי, וכן
העתיק בב"י סי' רי"ד, אצל בשו"ע העתיק שור
בשורי בלשון הגמ'. (סי"א ס"ק כ"ג).

שם בית בביתא אני מוכר לך ונפל מראהו נפול
כו', יש לדון אם אמרינן דאילגלי מילתא
למפרע שזה הבית או הדקל הוא שנמכר לו, או
דהמכירה הוי צדין ארבעים מתוך שמונים שאינו
ניתן לזיור כלל, וגם אין בזה חסרון משום שאין
צריכה כמש"כ תו' ע"ח ב', אלא דנותן לו איזה
שירצה משום דהמוציא מחזירו עליו הראיה ולכן
יד בעל השטר על התחתונה, וממה שהרשב"א
בתשובה ח"צ סי' פ"ב דן בזה משום צריכה וכן
צריטצ"א נדריס נ"ו א' נמי הזכיר בזה צריכה,
וח"ל אע"פ שאין בזה דין צריכה כו' הוצרך הדבר
שזהו שמכר לו ועליו חל המכר מתחלה וכאילו נפל
אחר שירד זה לתוכו כו' עכ"ל, משמע דס"ל
דאמרינן הוצרך הדבר למפרע שזה מכר לו, [ועי'
בספר מרן זללה"ה בדמאי סי' ט"ז ס"ק י"ג
שנסתפק לומר דתנאי שבממון קיים אף שיש בו
משום צריכה], אצל בלשון הגמ' ק"ט א' ואמאי
ליחזי היידן נפל היידן מת לוקח קאמר שאתי לוקח
דיד בעל השטר על התחתונה, משמע דרק מכח
ספק מראהו נפול דיד בעל השטר על התחתונה,
ולא משום דנתכוין מתחלה לזה שיתן לו אח"כ,
ואף דהתם שימשו בלשון זה לומר דלא אמרינן
דתורא בתוראי קאמר, אצל ע"כ הכונה גם לפרש

עם הקדשו, אלא שנתערב, באמת אינו ראוי
להמתין עד שיומם, דקעבר צל תאחר, ולכך קתני
רק ימכר לזרכי אותו המין, ולפי זה אין דברי
רמב"ר אלא באחד משוורי הקדש, אצל לא בפירשתי
ואיני יודע מה פירשתי, דהתם כיון שהוקדש אחד
במוחלט והיה ראוי להקריבה עם הקדשו יש כאן
משום כל תאחר, ואינו ראוי להמתין עד שיומם
אלא ימכר לזרכי אותו המין.

ועוד י"ל דהיה מקום לומר דכיון דאית להו תקנה
ע"י הקדש דהיינו שיקדיש את השני, אין
לנו להחיר להשהותו, דילמא אתי בזה לידי תקלה,
ויש לנו לחייבו להקדיש גם את השני או למכרו
לזרכי אותו המין ולהקריבם, ואשמועינן רמב"ר
דלא אמרינן כן וראוי להשהותם, ואפשר דג"ז רק
מטעם דמתחלת ההקדש לא היו ראויין להקריבה,
אצל בנתערב או בפירש לא שרינן ליה להשהותם
משום חשש תקלה, ומ"מ אף לפי תירוצו זה נראה
דיש לדקדק גם דליכא כל תאחר, דהא מ"מ שרי
רמב"ר להשהותם עד שיפול בו מום, וסתמא
דמילתא זמן מרובה הוא ובתוך כך כבר יעבור
הרגל, ומשמע מזה דליכא משום כל תאחר, ועי'
בשטמ"ק תמורה ח' א' שכתב לפרש דבספק בכור
ליכא כל תאחר [שם איירי בספק כהן והבכור הוא
ודאי בכור, אלא שצריך לומר דכונתו דבכור איכא
כל תאחר על מנחת נתינה [עי' תו' ר"ה ז' א'
ד"ה הא], וזה על הצעלים, ובספק ליכא, דהמוציא
מחזירו עליו הראיה, ועוד איכא כל תאחר לכהן
שנמנע מלהקריבו, וכשהוא ספק כהן י"ל דכל
תאחר דהקריבה נמי ליכא עליה, דאם הוא ישראל
הרי אין עליו חיוב הקריבה אלא חיוב נתינה, וצ"ע
אם ממתינ שיפול בו מום שיוכל לאכלו הוא עצמו,
ועי' תמורה כ"ד ב' צילדה שני זכרים דהשני ימכר
לחייבי עולה, וצ"ע אם קדוש רק אחד א"כ אפשר
להמתין עד שיפול בו מום, ועי"ש ברש"י
ובשטמ"ק.

בראיה דאם קדם ונפל מום בגדול, דנמי מחללו
על הקטן, והמותר יחלל על מעות ויהיה
צדין מותר עולה, דהא בנסתאבו שרינן מאחד
לקנות שנים.

לשון הגמ' ומחיל ליה לקדושתיה בגדול, פשוט
דהיינו שמחללו, וכן גם כונת הרמז"ס
בפט"ז ממעה"ק ה"ח, ונקט לשון קצר, ומש"כ

ק"ט א' ואמאי ליחזי היידן נפל היידן מת כו', נחבאר לעיל ק"ח ב' ד"ה שם בית.

מתני' הרי עלי עולה יקריבנה במקדש ואם הקריבה בבית חונו לא יאכל, הך משנה שאין צריכה היא דפשיטא דאם הקריבה בחוץ ענוש כרת ולא יאכל, אלא משום דקבעי למיתני סיפא שאקריבנה בבית חונו, נקט הך רישא, ונראה עוד דמתני' מתפרשא צמי שטועה וחושב דגם בבית חונו מזה קעבד, וכ"ה צמו' כתובות נ"ו א', דאל"ה לא הוי מחייבין ליה להקריב במקדש כשנתכוין להקריב בחוץ, והיינו נמי דקתני רישא דאם הקריבה בבית חונו לא יאכל, מכלל דהמקריב שם סבר דמזה קעבד.

ונראה דגם בזמן היתר הצמות ואמר הרי עלי עולה להקריבה במשכן והקריבה בצמה ולא יאכל, דהא דינה להקריב במשכן כדתנן זבחים קי"ב ב', ולמה יפטר כשלא עשה כפי נדרו, ובמתני' התם תנן דאם הקריבה בצמה פטור, ולא קתני יאכל. (נזיר י"א א').

שם הרי עלי עולה שאקריבנה בבית חונו יקריבנה במקדש כו', נראה דאירי דהאי גבאר לשמים נתכוין, וכסבור מזה קעבד, ויש לדנו כהקדש עולה להקריבה בצמה בזמן שסבור שהצמות מותרות, ואיגלוי מילתא שהם אסורות, דלכתחלה ראוי לו להקריבה במקדש, ומיהו כיון שלא נתחייב לטרוח להציאה למקדש הלכך אין כאן חיוב גמור ואם הקריבה בבית חונו יאכל, ולרצא מסתברא דאף אם לא הקדישה יאכל, דהקריבה בבית חונו לא עדיפא מלא הקריבה כלל, כיון שאינה קדושה לרצא, וכמו בגזירות דאין מזירות מזירות בזמן שחושב לגלח בבית חונו, וה"נ כשהקדישה להקריבה בבית חונו אינה קדושה לרצא, ולכך אין חייבין עליה בחוץ, ואפילו הכי יאכל, וא"כ ה"נ כשלא הקדישה, אלא דכל זמן שלא הקדישה מחייבין ליה מדרבנן להציאה ולהקדישה שיקריבנה בפנים, וכדקתני יקריבנה במקדש, יגלח במקדש, כיון דכשאמר הרי עלי היה לבו לשמים, אכל אין כאן חיוב מעיקר הדין, אכל לרב המנוגא אפשר דלא יאכל כל זמן שלא הקדישה, דמסתבר דהאומר הרי עלי להקדיש עולה שלא אחייב באחריותה ובטורח הקרבתה, דנמי חשיב נדר, וה"נ דכוותה כיון דלרב המנוגא גם כשמקדישה להקריבה בבית

בזה מה שיכול להראותו זה שנפל, דלענין דלא אמרינן תורה בתוראי היה ראוי טפי לומר טעמא דבעין רעה מוכר, וגם השתא יש לפרש כן כונת הדברים, אלא שהזכירו לשון יד בעל השטר על התחתונה שזו מתפרש טעמא דכולה ברייתא, וכ"מ ברמב"ם פכ"א מה' מכירה ובש"ע חו"מ סי' רי"ד. (הערות). — א"ה, ועיין מש"כ במעילה כ"א ב' דיתכן דאינו מכת ספק, אלא דכיון דלעולם יד בעל השטר על התחתונה הרי תחילת מכירתו בתנאי זה, ורשאי לכתחלה להראותו הנפול, ועי"ש צדין מקדיש פרוטה בכוס זה באופן שיהא לו הזכות לזרור איו.

תוד"ה לפי ומן הדם לא חיישינן אם נתערב, ז"ע דודאי אין לערב הדמים, וגם מה צ"ע שנערבם הרי כל מעשיהם לחוד ולא מיחזי כי ההוא דנדר, אלא שיש לפרש דלא איכפת לן בהא, ורק צמחה משום דמנחת נסכים של פר תהא נעדרת קפדינן וכמש"כ לעיל, וכן מה שסיימו ולכה"פ אם נתערב סולתן כו', לא נתפרשה כונתם. (הערות).

בא"ד ומן הדם לא חיישינן אם נתערב כו', שיעור דצריהם דלא חיישינן אם נתערב הדם של שני האילים, כדחזינן ציין לעיל פ"ט ב' שאפשר לערב לכה"פ אם נתערב סולתן ושמן, [ולשונם צריך תיקון וז"ל ומן הדם לא חיישינן אם נתערב כדאמרן לעיל גבי יין דלכל הפחות אם נתערב הרי דכל שאינו לאישים אף שהוא על המוצא לא איכפת לן בעירובן, וה"נ בדם, ומשמע מדצריהם דלולא המנחות היה מודה רבי דאפשר להציא שני אילים והיו מערבים דמם, ואף דבשחיטה וקבלה והקטרה ניכר שהם שנים ודלא כמו שנדב, מ"מ העיקר הזריקה, ולפ"ז היה אפשר לפרש דאין צילה דקאמר רבי דעל הדם קאמר, וכדאמרין הכי אליבא דר"א בזבחים פ' א', ולכך אי אפשר לערב הדמים, וממילא לא הוי כמו שנדר, ואין צורך כלל לומר דעל המנחות קאמר, וגם לשון אין צילה הוא נאות לפירוש זה דהכונה שאין מתערבין ולא שאסור לערב, וז"ע למה לא פירשו ז"ל כן, [שז"ר בזבחים ע"ה א' מבואר דרבי סבר יש צילה], ברם עיקר הדבר שיערבו הדמים לכתחלה, הוא דבר חימה, וגם הא דסגי בהכי אע"ג דככל שאר העבודות ניכר שהם שנים קשה, וז"ע. (סי"א ס"ק כ"ב).

מסתבר דלא סגי במה שיחליט בזמן הבאת קרבנותיו, ולריך שבשעת הנהגת הנזירות כבר יהיה מוחלט בדעתו אם יגלה במקדש, וי"ע. (סז).

גמ' אלא אמר רבא אדם זה לדורון נתכוין כו', לכאורה לרבא כיון דלא סגי בבית חונו לא נדר כלל, וי"ע א"כ מאי קמני יקריבנה במקדש, ובמאי פליג ר"ש הרי גם לרבנן אין זה עולה, וכן בסיפא בזיר, ועי' בפיה"מ משמע דבזיר יש חיוב לער עצמו מן היין כדין שבעה ולא כדין נזירות, וכן בפיה"מ ממעה"ק ה"ו, ועי' בתו' נזיר י"א א', ואפשר דלמ"ק אמרינן ליה לכתחלה שיקריבנה במקדש דכיון דלדורון נתכוין ראוי להציאו כמזבח, ולר"ש לא אמרינן ליה ולא כלום, וק"ע ברמב"ם שם שלא הציא בזיר דאמרינן ליה שיגלה במקדש, וכיון שנשנה במשנה ור"ש פליג ש"מ דדינא קאמרינן ולא רק ענה טובה, ואין ראוי להשמיט. (הערות).

שם ורב המנונא אמר לך נזיר דקאמרת עולה ע"מ שלא אחייב באחריותה קאמר, יש לעי' מ"ש עולה מזיר, וגם מנין פסיקא ליה לרב המנונא בזכות המשנה כן, וי"ל דודאי כונת הנודר שיהיה נזיר ובעולה ובתרווייהו נתכוין רק לבית חונו דסבר דגם זה מנא, אלא דס"ל לרב המנונא דאיסור שחוטא חוץ שאמרה תורה כולל גם קרבן שהוקדש להקרב חוץ למקדש, כדכתיב השמר לך פן תעלה עולותיך וגו', והיינו עולות שהוקדשו סתם, והרי קדשי עכו"ם חייבין עליהם בחוץ כדתנן זבחים מ"ה א', אע"ג דהעכו"ם עצמם רשאים להקריב קרבנותיהם בחוץ כדאמר שם קט"ז ב', הלכך אף שהנודר נתכוין רק אם אפשר להקריב בבית חונו, אבל נתחייב להציאו למקדש מגזירת הכתוב, דכיון דהוקדש לשמים חל עליו איסור שחוטא חוץ, אלא דלענין חיוב אחריות זוה"ל כהתנה שלא יתחייב באחריותה שהרי התנה להקריבה בחוץ ולהפטר, משא"כ בזיר שהנידון בנזירות ורק כתולאה מזה קרבנות, לכך לא שייך כאן איסור זה, וקם ליה אעיקר הדין שאין כאן חיוב נזירות, ורק לכתחלה אמרינן ליה שיגלה במקדש.

וא"ת ואכתי מנ"ל לרב המנונא האי סברא, הא קמן דר"ש לא ס"ל הכי ומנ"ל דרבנן פליגי עליה בזה, והרי מהא דאמרו יקריבנה במקדש אין ראיה, דהא ה"נ אמרו יגלה במקדש, ואפשר דר"ש לשיטתיה דפטר קדשי עכו"ם בחוץ בזבחים מ"ה

חונו קדושה למקדש וחייבין עליה משום שחוטא חוץ, וי"ע בזה, אבל אם האדם יודע דבית חונו יש בו משום שחוטא חוץ ואמר הרי עלי עולה שאקריבנה בבית חונו לאו כלום ואינו חייב מאומה, דנדר עזירה אסור לקיימם, וה"נ תניא בתוספתא סופ"ז דחולין והוצאה בתו' שם מ"א ב' אר"ש ומה אם אמר הרי עלי עולה לשוחטה בעצר הירדן שמה עולה היא, ואף דר"ש קאמר לה, מ"מ בזה ליכא מאן דפליג עליה. (סז).

שם רש"א אין זו עולה, פירשו בתו' חולין מ"א ב' דר"ש לטעמיה לעיל ק"ג א' דפטר בלא התנדב בדרך המתנדבין, וה"נ אף דלבו לשמים מ"מ פטור מכלום, ולא מחייבין ליה להקדיש עולה, וכן בזיר לא מחייבין ליה לנהוג נזירות.

שם הריני נזיר כו' שאגלה בבית חונו יגלה במקדש ואם גלה בבית חונו י"א כו', גם בכאן יש לפרש כמ"כ לעיל דאירי בשסבור דמנא קעביד, וזומן היתר הצמות אם קרבנות נזיר קריבין בבמה עי' זבחים קי"ז א' ב' תמורה י"ד ב' היה הדין דאם אמר שיגלה במקדש, אם גילה בבמה לא י"א, ובאמר שיגלה בבמה י"א בין בבמה בין במקדש, ויגלה במקדש היינו שיחזור ויקבל נזירות ע"מ לגלה במקדש, אבל קבלה קמייתא לאו קבלה היא, ואם גלה בבית חונו בטעותו דמנא עביד, שוב לא חייבוהו לקבל נזירות ולגלה במקדש, וכ"כ תו' כתובות נ"ו א' דאירי בסבור שיש מנא בבית חונו. (סז).

בזיר י"א א' תוד"ה דהוי וא"ת הא אמרינן הריני נזיר לגלה בבית חונו כו' ואמאי הא הוי מתנה על מה שכתוב בתורה והל"ל בחונו לא י"א וי"ל דמשמעות לשונו הרי הוא שנים משמע מקדש ואז גילה בחונו לא י"א ומשמע נמי שאינו מכוין כי אם לנעורי ואז גילה בחונו י"א ובמקדש הוי חולין בעזרה ונזירות מתלה תליא וקאי כו', עיקר תירוץ דלא נתכוין כלל שיהא נזיר ויגלה בבית חונו, דלכך שיגלה בבית חונו אינו מקבל עליו נזירות כלל אלא לנעורי בעלמא, אבל מש"כ דמתלה תלי צריך ביאור, וכנראה משמע להו דהא דאמרינן התם יגלה במקדש היינו מבלי שיחזור ויקבל עליו נזירות ע"מ לגלה במקדש, ולכך פירשו דהא דאמר שאגלה בבית חונו, היינו שיוכל גם לגלה בבית חונו, ומתפרש שהנזירות תהיה תלויה ועומדת, אבל

הוא דאסרינן, דהא האי קרא דאך לא יעלו כהני
הבמות אל מזבח ה' צירושלים, ככהנים ששמשו
בבמות איירי, אבל כהן ששימש לד"א בזה קרא
דיחזקאל דלא יגשו אלי לכהן לי כתיב, והתם לא
נזכר ירושלם כלל, [ואף דגם בזההוא דמלכים לא
שייך להזכיר נוצ וגזעון דהא משבחו לירושלם
נאסרו הבמות ולא היה להן עוד היתר, וא"כ
כשקנסן יאשיהו לעולם קנסן, מ"מ י"ל דנקט
ירושלים למימר דאילו היו במות מותרות לא היו
נאסרין בהן, ונפקא מינה לענין נשיאת כפים
וכיו"ב].

ויתכן דקרא דחזקאל גלי לן דמה שנבחרו הלויים
תחת הזכורים משום חטא העגל, כדכתיב
בדברים צ"ב עקב צעת ההיא הבדיל ה' את שבט
הלוי, והיינו צעת ההיא לאחר העגל, [ואף שנתאחר
מעט עד הקמת המשכן, דהא עד שלא הוקם
המשכן עבודה בזכורות, מ"מ משום חטא העגל
בטלה העבודה מן הזכורים, ואפשר דמן העגל
ועד המשכן שהותרו הזכורים לעבוד, דהוא כדין
זר, וגם מי שאינו זכור היתה עבודתו כשרה,
ובזכורות רק למזוה, ועי' בספר מרן זללה"ה קמא
סמ"א ס"ק י"ב], דדינא הוא לעולם דהעובד ע"ז
פסול לשירות, ובלא גילוי דיחזקאל ליכא למילף
מהתם, שהרי התם אף הדורות הבאים נקנסו,
שהרי בטלו הזכורים לעולם, ואילו כהן שעבד ע"ז
ודאי בנו כשר לשירות, אבל לבתר דגלי יחזקאל,
אמנם ילפינן מעובדא דעגל דהעובד ע"ז פסול
לשירות, ואף אם הוא כהן, וכן במדרש רבה פרשת
נשא פי"ב איתא דלפי שעבדו לעגל הפסידו
הזכורים וכן אתה מואז שכל הכהנים שעבדו ע"ז
בזנין הראשון פסלן הקצ"ה במקדש שני שנאמר
והכהנים הלויים בני לדוק, וזו גם כונת הדעת זקנים
מבעלי התו' בדברים שם שכתבו דהיינו הא
דיחזקאל דהכהנים הלויים בני לדוק, ומבואר דחד
דינא הוא, דכשם שנסתלקו הזכורות משום שעבדו,
כן גם נסתלקו הכהנים שביחזקאל.

ודאיתאן עלה יתכן גם למיתלי פלוגתא דר"נ
ור"ש בשחיטה והשתחויה והודאה,
בעובדא דעגל, דזמנשה העגל כתיב ויעלו עולות,
ואילו בזמנה שאמר הקצ"ה למשה לך רד כי שחת
עמך כתיב וישתחוו לו ויזבחו לו ויאמרו אלה אלהיך
ישראל וגו', וס"ל לרז שחת שיש לתלות סילוק

א', אלא דלא משמע לתלות הא בזה, ואפשר דרז
המנוגא קשיא ליה מתני' דאי אין כאן חיוב נזירות
כלל אמאי תנן דיגלח במקדש, ומוזה הוכיח דבעולה
הוא דינא דאוריתא דיקריבנה במקדש וכמש"כ,
ולכך גם בזמיר כיון שתלה הדבר בקרצנות ראוי
לומר לו לכתחלה שיקבל נזירות לגלח במקדש,
[דכ"נ דהא דקאמר יגלח במקדש היינו שיתחיל
נזירותו ע"מ לגלח במקדש, וכ"מ בתו' כתובות נ"ו
א', דלאחר שנהג נזירות אדעתא לגלח בבית חונו
לא מסתבר שיוכל על נזירות כזו לגלח במקדש,
דלאו נזיר הוא כלל, וז"ע בלשון התו' נזיר י"א
א' דמשמע כאילו אמרינן איגלאי מילתא למפרע
שחם צא לגלח במקדש היה נזיר מעיקרא], אטו
עולה דחייב מדאוריתא להקריבה במקדש, אבל אם
גם בעולה לא מייחייב מדאוריתא, אין מקום לומר
לו שיגלח במקדש, וגם בעולה אין כ"כ סברא לומר
לו שיקריבנה במקדש.

ובאמת לרצא ז"ע במאי פליגי ר"ש ורזנן, וז"ל
דבסברא בעלמא פליגי אם כה"ג איכא
משום מיגדר מילתא דנדרים למימר ליה לכתחלה
שיקריב ויגלח במקדש או לא. (ס"א ס"ק כ"ד).

מתני' הכהנים ששמשו בבית חונו לא ישמשו
במקדש שבירושלם ואז"ל לד"א כו', ק"ק
דתנא כייל להו, ולא דמו אהדדי דהא דשמשו
בבית חונו לא ישמשו במקדש אינו אלא קנסא
דרבנן כמבואר ע"ז נ"ב, ואילו הא דהמשמשים
לד"א לא ישמשו במקדש, משמע דהוא דאוריתא
וגמרא גמיר עד דאתא יחזקאל ואסמכה אקרא,
וכדרשנין נמי מבחטאה בשגגה ומשמע דדרשא
גמורה היא, דאסמכתא אין שייך לשאול אילימא
בשחיטה מאי איריא שוגג, דשפיר מיייתי התנא
אסמכתא למאי דאשכח, ואה"נ דהוא הדין מויד,
וכן לעיל ע"ד א' משמע דדרשא גמורה היא,
ואשכחן קרא דקאי אהילכתא וכמש"כ תו' לעיל ד'
ב' ד"ה אשם, וכן נראה מהא דאף צדיעצד עבודתו
פסולה וכמש"כ הרמב"ם בסופ"ט מצ"מ, ואילו
בשמשו בבית חונו עבודתו כשרה צדיעצד וכמש"כ
שם, ועיין במ"א סימן קכ"ח ס"ק נ"ד ובמחה"ש
שם.

רמה"ט יש לתמוה במש"כ תו' בשם רש"י דכהן
שהמיר מותר לישא כפיו, דגם עבודה
רשאי לעבוד בנוצ וגזעון, דהא במקדש צירושלים

ולפי זה י"ל דכולהו פלוגתא דר"נ ור"ש בסוגיין תלוים רק בנידון אי מכשול דקרא היינו שוגג, ומזה מסתעף הכל, ולפי זה בהשתחואה והודאה דפוסלו ר"ש היינו רק צמוד, אבל בשוגג לא גרע משחיטה, וכמבואר בצריכותא דשחיטה חמירא טפי, וכבר תמה בח"ל סימן י"ג על הרמב"ם שהשוה שוגג למזיד בהשתחואה והודאה.

ור"ב סבירא ליה דקרא רק צמוד איירי, ועל זה קאמר דוקא שירות, וממילא שחיטה והשתחואה והודאה לא פסלי. — צרייתא דכהן שעבד עכו"ם וש, לא מצי ר"נ לאוקמי בהשתחואה או בהודאה, דעבד קתני, והשתחואה והודאה לא מיאירי עבד כמבואר בצריכותא. (סי"א ס"ק כ"ו).

ק"י א' תוד"ה הלומד תורה צטירה נושא אשה ואחר כך לומד תורה צפ"ק דקדושין איכא למאן דאמר איפכא ואמרין לא פליגי הא לן והא להו, א"ה, ראייתא להעתיק כאן מש"כ בזה בקדושין. כ"ט ב' ת"ר ללמוד תורה ולישא אשה ילמוד תורה ואח"כ ישא אשה כו', הנידון כשיכול לקיים שניהם ולענין להקדים, והנה מצוה שאי אפשר להעשות על ידי אחרים מבואר צפ"ק ט' ב' דדוחה תלמוד תורה, ופריה ורביה אף שאפשר לקיימה אחר כך, מ"מ כיון דאיכא נמי שבת, וגם לערב אל תנח ידך, וגם אח"כ יצטרך לדחות תלמוד תורה בגללה, מן הראוי לדונה כמצוה שאי אפשר על ידי אחרים, ולכן יש לפרש דרק משום דריחיים צלוארו ויעסוק בתורה אמרינן דיקדים ללמוד, גם נראין הדברים דהא דתלמוד תורה נדחה מפני מצוה שאי אפשר על ידי אחרים, דהיינו רק מצוה תלמוד תורה, אבל אם על ידי זה ימנע מלהיות ת"ת, הרי מצוה תלמוד תורה עדיף, וה"נ אם תחלת לימודו יהא צריחיים על צווארו, בהכרח יוקטן ערכו בתורה והלכך תלמוד תורה קודם, ולמאי דמסקינן דלא פליגי, הרי כו"ע שוין שאם הללמוד תורה לא יופרע על ידי הנישואין דיט להקדים הנשואין, וכמדומה שכן הוא צומננו דהמקבלים עול תורה אין צריחיים צלוארן, מלכד דהיום קרוב להיות בכל אדם הא דאם אי אפשר לו בלא אשה כו'.

הצבורים והבדלת הלויים, בחטא שהזכיר הקצ"ה למשה, ונמצא דמשום השתחואה ושחיטה והודאה נסתלקו, וכחותה לכהנים לעמיד, ואילו ר"נ ס"ל דמשום ויעלו עולות הוא, דצקרא דיחזקאל משמע דרק מי ששירת נפסל, והני לאו שירות נינהו, והא דר"ש קאסר אף בשוגג צוריקה מיהא, אף דצעגל לא אשכחן עונש בשוגגים, היינו מקרא דיחזקאל דמכשול. (סי"א ס"ק כ"ה).

גמ' וצמוד לא נעשה משרת לעכו"ם, [תיבת לא, נראית מיותרת, וצילקוט ליתא, ובשטמ"ק גרס צמוד לא דנעשה משרת], יש לעי' ל"ל הא טעמא והא רב ששם גם בהשתחואה והודאה קאסר, אף דלא נעשה משרת, ואפשר דה"נ אלא דס"ל לרב ששם לקושטא דמילתא דצמוד חשיב גם שחיטה שירות, דהא דשחיטה לאו עבודה היא בקדשים, אין ללמוד מזה דלא חשיב שירות גבי עכו"ם, ורק בשוגג שלא נתכוין לשרתה, הדר דינא אי בעלמא חשיב שירות, וכיון דצקדשים שחיטה לאו שירות הוא ה"נ לאו שירות הוא, אבל צמוד שמכוין לעבדה בכך שפיר חשיב שירות, ואף אי אומר מותר גם בכלל שוגג, י"ל דכל שלא פרק מעליו עול מלכות שמים אינו נעשה משרת בשחיטה. (סי"א ס"ק כ"ה).

שם מאי איירא שוגג אפילו מזיד נמי, משמע דדאורייתא הוא הא דאין קרבנן ריח ניחוח, ורק צבית חוניו אמרינן צע"ז נ"ב ב' דקנסא דרבנן הוא, ועי' זבחים כ"ב ב'. (הערות).

ק"ט ב' השתחואה לעכו"ם רב נחמן אמר קרבנו ריח ניחוח כו', בפשוטו נראה דרב ששם ס"ל דהא דלא אסר הכתוב אלא אי עבד שירות אף דצקיקר החטא לא מצאנו חילוק בין עבודה של שירות לשאר עבודה, היינו רק לענין שוגג, דמצד החטא לא היה ראוי לפוסלו, אלא כיון ששירת לעכו"ם אין ראוי שישרת לגבוה, אבל לא עבד שירות, שפיר ראוי לשמש במקדש, אבל צמוד, הרי העוון עצמו פוסלו מלשרת, ובעוון אין לחלק בין שירות ללא שירות, וכל שעבד עבירה דעכו"ם שחייב עליה מיתה, נפסל מלשרת לגבוה,

ברוך רחמנא דסייענן

חדושים ובאורים

מנחות

סימן א

(א) ב' א' מתני' או לשמן ושלל לשמן כו', בפשוטו אשמועינן דאע"ג דבשלל לאוכליו בפסק קיי"ל דמקצת אוכלין לא פסלה, וכדנפקא לן מקרא פסחים ס"א ז', אצל בשלל לשמה אף מקצת שלא לשמה נמי פסלה, וכן מבואר פסחים ס"ז ז' דפריך מה צין לשמו ושלל לשמו לאוכליו ושלל לאוכליו, אלמא דחד דינא נינהו, ולר' יוסי דאף בגמר דצריז אדם נתפס דלדידיה מתפרשא מתני' בעבודה אחת כדאמר פסחים נ"ט ז', ע"כ כן הוא, דבעבודה אחת לא שייך נידון אחר.

ברם לר"מ דתפוס לשון ראשון, דלדידיה מפרשינן למתני' בפסחים שם בשתי עבודות והיינו ששחט לשמה לזרוק דמה שלא לשמה וקמ"ל דמחשצין מעבודה לעבודה, יש לדון מהו עיקר חידושא דמתני', דלכאורה זכא"ג לא דמי למקצת אוכלין, שהרי חשב לעשות הזריקה רק שלא לשמה, ואף שהפסול הוא בשחיטה דשחיטה במחשבה כזו פסלה רחמנא, וכדחזינן דאף דליכא מחשבת ערלים בזריקה, אפילו הכי שחטו למולין ע"מ שיתכפרו צו ערלים בזריקה ס"ל לר"ח בפסחים ס"א ז' דפסול וכמו שפירשו תו' שם א', אלמא דהפסול הוא בשחיטה, ולפי זה הרי זה דומה למקצת שלא לשמה שהרי השחיטה עצמה עושה לשמה, מ"מ לא דמי דכיון דמחשבתו על הזריקה היא כולה שלא לשמה, הרי"ו כמחשבה שלימה שלא לשמה, וכדחזינן דשחטו למולין ע"מ שיתכפרו ערלים בזריקה דס"ל לר"ח דפסול, ולא חשיב כנשחט למולין ולערלים, וכמו שפירשו תו' שם כיון דלא פתיכי מולין

בזריקה, ולכאורה גם מכל שינוי בעלים משמע כן, דהא שינוי בעלים היינו שחטו לבעלים ע"מ שיתכפר צו אחר, ומבואר דכהאי גוונא חשיב שלא לשמה, ולא כלשמה ושלל לשמה, אלא שיש לדחות דכיון דליכא שינוי בעלים בשחיטה, ה"נ אין הלשם בעלים שבשחיטה כלום, ומיהו אכתי בפסק ששחטו למנויי ע"מ לזרוק שלא למנויי דהיינו שינוי בעלים, ולא משמע דחשיב כלשמה ושלל לשמה, ובפסק הרי איכא פסול שלא למנויי בשחיטה, אלא דאכתי י"ל דשינוי בעלים פסול אחר הוא דליתיה בשחיטה.

ולשון הגמ' בפסחים וקמ"ל דמחשצין מעבודה לעבודה והיינו צעיא דר"פ, היה מתפרש שפיר דבכלל לא איירי מתני' צדין מקצת שלא לשמה, ורק מחשצין מעבודה לעבודה אחי לאשמועינן, וכמו שפירשו תו' שם דצעיא דר"פ היינו אי בשתי עבודות תנן, אצל צלשון הצעיא דר"פ משמע דפירושא דמתני' ידוע וכל הספק הוא אם איירי בעבודה אחת וכו"י או דאיירי בשתי עבודות ואף לר"מ, אצל לא דלר"מ משתנה כל פירוש המשנה לענין אחר, וכן מהא דשאל ר' שמלאי לר' יוחנן מה צין לשמו ושלל לשמו לאוכליו ושלל לאוכליו בפסחים ס"ז ז' הרי מוכח דחד דינא נינהו, והוא ליה לר"פ למיפשט מינייהו דבעבודה אחת תנן, אם איתא דבשתי עבודות הוא נידון מחשצין מעבודה לעבודה, ולא איירי כלל צדין מקצת שלא לשמה, ואע"ג דצללא הכי הוה מצי למיפשט מר"ל דלית ליה מחשצין מעבודה לעבודה כלל צוהים ט' ז', וא"כ ע"כ דבעבודה אחת תנן,

מ"מ אם איתא דגם מר' יוחנן איפשיטא צעיא קשה טפי.

ועו"ק דהא לקושטא דמילתא אף לר"מ משכחת לה שפיר מקצת שלא לשמה, כגון שעמדו לפניו מנחת מחצת ומרחשת, וקמץ מנחת מחצת ואמר הריני קומץ לשם אלו, דכזהאי גוונא ליכא משום תפוס לשון ראשון, וכמו שכתבו תו' פסחים ס' א' דכזהאי גוונא משכחת לה דלטמאים ולטהורים כשר אף לר"מ, [איצרא דדבריהם ז"ע דלכא' בלטמאים ולטהורים לא שייך לדון תפוס לשון ראשון כיון שאפשר לשחוט בשביל כולן, ואטו השוחט קרבן שותפות ואומר הריני שוחט להתכפר ראובן ושמעון מי שייך כאן תפוס לשון ראשון, וה"נ דכוותה, ואף דלטמאים לחוד פסול מ"מ שפיר מוסיף גם לטהורים ויוכשר, אח"כ מנאמי שכר כ"כ בהגהות הגרא"מ ז"ל הורביץ, אבל בגמ' פסחים ס"ג א' מבואר דגם צמולים וערלים שייך תפוס לשון ראשון, וכתו' הרשב"א תמך דבריו על זה, ועי' מש"כ בזה בפסחים ס' א'], וכיון דמשכחת לה ע"כ ראוי לכלול דין זה בלשמן ושלם לשמן, דהא קושטא הוא דמקצת שלא לשמה פסול אף לר"מ, וכן בשינוי צעלים משכחת לה מקצת כששחט שיתכפרו שניהם, וגם בזה פוסל מדין לשמן ושלם לשמן, [וכמש"כ בלקוטי הלכות פסחים שם בשם ספר הישר, ועי' תו' פסחים ס"ז ב' ד"ה פסולין], דשינוי צעלים כשינוי קודש דמי לכל מילי, ואף דליכא לכמה טעמים שאמרו בגמ' פסחים שם, וג"ו בכלל דין המשנה, ובזה גם לר"מ משכחת לה אף בעבודה אחת וכמש"כ דכזהאי גוונא לא שייך תפוס לשון ראשון.

ורבן נראה דשחט לשמה לזרוק דמה שלא לשמה הוא סוג ממונע צין שלא לשמה לצין מקצת שלא לשמה דומיא דמקצת אוכלין, דאע"ג דלא חשיב במקצת אוכלין כדמוכח מהא דר"ח פוסל שחטו למולים ע"מ שיתכפרו צו ערלים, מ"מ לא חשיב נמי כשלא לשמה גמור, דסו"ס השחיטה יש בה גם כח של לשמה, ומתניתין דלשמן ושלם לשמן כולל כולהו גוויי דמא' לאשתכוחי אליצא דר"מ, כגון בשינוי צעלים שזרק לשם ראובן ושמעון, וכן בשינוי קודש משכחת לה כשכתב על הנייר או על החרס פסח ושלמים ואמר הריני שוחט לאלו, אלא דמתני' נקטה בשינוי קודש באופן הרגיל דהיינו

שאמר לשם פסח ולשם שלמים, ובזה לר"מ לא מתפרש אלא ששחט לשם פסח לזרוק לשם שלמים, ומקצת כגון זה פוסל אף בשלא לאוכליו, ומ"מ נקטיה לאשמועינן דמחשצין מעבודה לעבודה, אבל כל סוגי מקצת שלא לשמה בכלל, ואף גוויי דכשרים בשלא לאוכליו.

ושלא לשמו ולשמו אי בשחי עבודות מתפרש, נראה דהיינו ממש שלא לשמה דעלמא, ששחט שלא לשמו, ולשמו היינו שלא חשב על הזריקה כלום, וכן משמע לשון רש"י ותו' בפסחים שם, והיינו דפרכינן שם בגמ' דל"ל למיתני שלא לשמו ולשמו, ולא פרכינן כן אי בעבודה אחת איירי, וכפר"י שכתו' שם, דבעבודה אחת הרי שניהם מקצת שלא לשמה, אבל אי בשחי עבודות, הרי שלא לשמו ולשמו הוא ממש שלא לשמו בעבודה אחת, ולא יתכן לפרש שלא לשמו ולשמו, ששחט ע"מ לזרוק שלא לשמו, והשחיטה ענמה תהיה לשמו, דכזהאי גוונא חשיב לעולם לשמו ושלם לשמו, דכשחשב שהזריקה תהיה שלא לשמו כבר נכלל בזה שהשחיטה היא בסתמא לשמה, ואין צורך למה שחשב אח"כ בזהדיא שהשחיטה תהיה לשמו.

אי מתני' בשחי עבודות, נמא' דזריקה או בהקטרה לא משכחת לה לשמו ושלם לשמו, ואף דרהיטת המשנה משמע דאכל ד' עבודות קאמר, מ"מ דחקינן לאוקמי סתם משנה כותיה דר"מ.

ב) שם במשנה כיצד לשמן ושלם לשמן לשם מנחת חוטא כו', נראה דהא דהור"ך התנא לפרש, וכן בצחים ובפסחים, הוא משום דלא מתפרש מהו שלא לשמה, והוצח נוצח לשם ששה דברים כדתנן וצחים מ"ו ב', לכך פירש דשלא לשמה היינו שינוי שם הזבח.

שם ולשם מנחת נדבה, לשון זה כולל צין שאמר סתם לשם מנחת נדבה ולא פירש איזו, וצין שאמר לשם מחצת או מרחשת וכיו"ב, וה"ה מנחת חוטא לשם מנחת קנאות נמי פסול, אלא דנקט הרגיל טפי, ובעלמא מחוצה לנדבה כגון ששחט עולת יולדת לשם עולת נדבה נראה דחשיב לשמה ועלה לצעלים, והכא משום שהם מנחות אחרות ולאז נדבה קגרמה, והא דבפסח קחני בצחים י"ג א' ובפסחים נ"ט ב' לשם פסח ולשם שלמים, ולא קאמר לשם פסח ולשם נדבה, לרבותא נקט שלמים

דאף דהפסח משתנה לשלמים אפילו הכי בזמנו חשיב שלא לשמה.

(ג) שם גמ' הא מנחה גופה כשרה ואסור לשנויי כו' אסור לזרוק דמה שלא לשמה כו', נראה דבשחט שלא לשם אשים או ריח פשיטא דאסור לשנויי זהו ולא איצטרריך לרצא לאשמועינן, דכיון דהקרבן בקדושתו קאי כדמעיקרא פשיטא דגם לענין דיני מחשבות בקדושתו קאי, ורק בשלא לשמה שהמחשבה הועילה לקבוע את הקרבן דדיון שלא לשמה שאינו עולה לבעלים, בזה יש מקום לדון שאין כבר הפסד במחשבה נוספת שלא לשמה, דבקרבתן שלא לשמה לא אמרה תורה איסור מחשבה שלא לשמה, וכ"מ בלשון הגמ' הא מנחה גופה כשרה ואסור לשנויי כו', משמע דהטעם שהיה מקום להחיר הוא משום דחסר בכשרות המנחה, וכן בזבחים ז' א' אמרינן אצל בקדושתיהו קיימי ואסור לשנויי זהו, אלמא דהנידון להחיר הוא משום דלאו בקדושתיהו קיימי, וכן נראה דאין הנידון אלא במחשבה נוספת שלא לשמה וכלשון הגמ' לשנויי, ואין נפקותא אם המחשבה הראשונה היתה לשם מחבת והשנייה לשם מרחשת, דתרווייהו שלא לשמה נינהו, ואפשר דגם שינוי בעלים בכלל, דבקרבתן שאינו עולה לשם חובה אין פסול בדברים הגורמים שלא יעלה לשם חובה, אצל שלא לשם אשים או ריח פשיטא דאסור אף בקרבן שלא לשמה, דאף דקילי משלא לשמה, אצל הם ענין אחר, ואין סברא לומר דבקרבתן כשר יהא רשאי לחשוב שלא לשם אשים וכו', ואף שהוא קרבן שאינו עולה לשם חובה, ומיהו אין הכרע לזה ויש מקום לומר דכיון דס"ד להחיר שלא לשמה ממש כש"כ שלא לשם אשים ואינך, דכל פסולי מחשבה בני ציקתא נינהו.

ויש לעי' לפי זה צהא דקאמר אצ"א סברא משום דמשני זה כל הני לישני זה וניזיל, ומה טענה היא זו הרי כל מקום הספק הוא דשמא בקרבן שלא לשמה אין מפסיד שלא לשמה, וצ"ל דה"ק דנהי שהוא קרבן שאינו עולה לבעלים דהוא שלא לשמה, אצל הרי פשיטא דבמילתיה קאי והרי הוא קרבן שהיה, אם עולה, אם מחבת, וכן שם הבעלים עליו שהוא קרבן שלהם, וא"כ אין סברא שהיא רשאי לחשוב לשם קרבן או בעלים אחרים, ואף אם אין בזה הפסד כ"כ כמו בקרבן לשמה,

ולפי זה איכא נפקותא בין טעמא דקרא לטעמא דסברא, דלטעמא דקרא הרי דינו כנדבה ממש, ואם יש לאו דלא יחשב או לא תזבח וגו' כל דבר רע בשלא לשמה דעלמא, ה"נ יהא לאו זה בהך זריקה שלא לשמה, דלא נמצא אס במחשבה שאינה פוסלת איכא לאו, עי' רמב"ם ריש פי"ח מפה"מ, וברמב"ן בהוספת לאוין לסה"מ, אצל לטעמא דסברא אפשר שאין כאן לאו אלא איסורא בעלמא, ואשכחן כהאי גוונא דאמרינן אצ"א סברא ואצ"א קרא ואיכא נפקותא ציייהו כמש"כ תו' חולין ק"ל ז' ד"ה ואצ"א, ולפי זה הא דאמרינן וכדברא היינו לטעמא דקרא, דלהך טעמא במילתא קמיימא קאי אף לענין שלא לשמה והיינו דקתני אלא, אצל לטעמא דסברא הרי קיל מקרבן דלשמה, אלא דאפילו הכי אין לחשוב מחשבה שאינה נכונה, וגם אי הוי קתני ולא עלו, הוי ידעינן הך סברא דלא לשנויי זה, ואין בזה מן הקוש, דהא רבא תרי הטעמי קאמר לקושטא דמילתא, דתרווייהו איתנהו, ושפיר מייחין סייעתא לדידיה לטעמא דקרא, ה"נ אף לטעמא דסברא כיון דלדינא אסור לשנויי והרי הוא בקרבן כשר לכל הדינים שפיר כתב התנא לשון אלא לפרש הדבר, שאין ציו לקרבן כשר ולא כלום.

בההיא דתניא תמורה י"ט ז' אשם בן שנה והציאו בן שנים בן שמים והציאו בן שנה כשירה ולא עלו לבעלים לשם חובה, לא מצי למימני אלא שלא עלה, דהא לאו במילתיה קאי דהוא כשר לשם עולה כמו שפירשו תו' שם, אם צניק לרעייה או בשחטו שלא לשמה.

ובברייתא דלקמן מ"ח ז' דקתני אשם נזיר ואשם מזורע ששחטן שלא לשמן כשרים ולא עלו לבעלים לשם חובה, ולא קתני אלא שלא עלו, כתבו תו' זבחים ז' א' שלא חש לדקדק, אצל אפשר דהתם החידוש הוא דאע"ג שלא עלו לשם חובה אפילו הכי כשרים, ולאפוקי מדרב לקמן ד' ז' דס"ל דכיון שצאו להכשיר ולא הכשירו פסולין, ועל כונה זו נאות יותר לשנות ולא עלו, ועוד י"ל דלאחר שכבר נשנה דין כל הקרבנות שכשרים אלא שלא עלו, והצרייתא צאה לפרש דגם אשם נזיר ומזורע בכלל כל הקרבנות שדינם כשרים ולא עלו, ככהאי גוונא ניחא טפי למינקט ולא עלו, שלא צא אלא לכללם בין כל הכשרים ולא עלו, ומה"ט נמי

(ד' ד' א' אמר רב מנחת העומר שקמנה שלא לשמה פסולה הואיל וזאת להחיר כו', בזבחים ה' א' מסקינן דאשם כשר שלא לשמה אע"פ שאינו זב לאחר מיתה מקרא דושחט אותה לחטאת אותה לשמה כשירה שלא לשמה פסולה הא שאר קרבנות אפי' שלא לשמה כשרים, וא"כ מהאי קרא איכא למישמע אף אשם נזיר ומזורע, ונהי דמפקינן פסח מהאי כללא, היינו משום דמפרש ביה קרא זהדיא, וז"ל דסבר רב דדרשא דאותה מתפרש נמי שפיר אס' זב לרבות הכשר רק לזבח אחד, ומוקמינן ליה באשם של מכפרין דאשכחן מכפרים לאחר מיתה ולא מוקמינן ליה במכשירים, ולמסקנא דאיתותב רב נראה דהיינו באמת מהאי טעמא דאית לן למילף מאותה דרק חטאת פסולה אבל כל שאר הקרבנות כשרים (לכד מפסח דמפרש ביה קרא זהדיא), ואף מכשירים בכלל.

ונראה דלרב ילפינן אשם נזיר ומזורע ומנחת העומר מחטאת למיפסל שלא לשמה, דהא גם חטאת איכא בקרא דזאת התורה, וכדפרינן זבחים ה' ב' אשם מאי חזית דאקשת לשלמים אקיש לחטאת ומתרינין הא מיעט רחמנא אותה, והשתא הא לרב אותה לא ממעט אשם נזיר ומזורע וא"כ שפיר איכא לאקושי לחטאת, [ויש מקום לדון אם לא הוא ילפינן מחטאת, ורק מסבירא דלא שייך זהו לא עלה משום שאינם באים אלא להכשר, הוא פסלינן להו, אם היה דינם כפסולו בצעלים דבעי עיצור צורה, דהא ע"י שניתקו מן הצעלים הם נפסלים, [ויותר מסתבר דאף זה חשיב פסולו בגופו כמו שלא לשמה (פסחים ע"ג ב') דכיון דפסולו נגרם ע"י מחשבה שלא כהוגן חשיב פסולו בגופו אף שלענין הדין נחשב כקרבן זבא צעלים, אבל הסיבה לכך היא בגופו], ולפי זה מהא דפרינן דליתני צמתי' חוץ ממנחת העומר וחז' מאשם נזיר ומזורע מוכח דדינם שוה למנחת חוטא וחטאת, ועל כרחק הטעם משום דמקשינן לחטאת, ועי' בספר מרן זללה"ה למנחות סימן כ"א סק"א דנראה שלא פירש כן], ומיהו כ"ז יתכן בשלא לשמה ששחט לשם קרבן אחר, אבל בשחט או קמץ לשם חולין ליכא למילף מחטאת, דהא בחטאת כשר לשם חולין אלא דלא עלה לשם חובה, לפי מה שפסק הרמב"ם ע"פ הגמרא זבחים מ"ו ב', באשם נזיר ומזורע ומנחת העומר יש לפסול לרב

ניחא אידך צרייתא דלקמן מ"ח ב' דקתני גבי שלמי נזיר נמי כשרים ולא עלו שגם בזה דקדקו בזה זבחים שם, ומיהו התם בלא"ה ניחא דהא קתני שאין טעונין לחם ולא זרוע, ואי הוא קתני אלא שלא עלו, היה מתפרש דצמילתיה קאי לכל מילי, ומה"ט יתכן נמי לומר דבאשם מזורע אינו מקדש השמן לר"מ לקמן ט"ו ב', דדין השמן כדין לחם שאינו מתקדש בשחיטה שלא לשמה, ולכך לא קתני אלא שלא עלה דהוי משמע דצמילתיה קאי אף לקדש הלוג שמן.

בחדושים הנדפסים ע"ש רש"א דקדק מדברי רש"י שפירש אסור לשנויי זה שאם קמץ שלא לשמה אסור לעשות מתן כלי שלא לשמה, דדוקא בעבודה אחרת אסור לשנויי אבל באותה עבודה שעשהא שלא לשמה אין אסור לשנויי זה, והדברים תמוהים דצמילתיה וצמתן כלי לא שייך לחלק העבודה, וקמץ שלא לשמה היינו שעשה כל מעשה הקמילתיה שלא לשמה ולא שייך להוסיף זה, וכן צמתן כלי, ולא היה אפשר לרש"י לפרש בע"א, ועוד אדדייקת מרש"י דייק מגמ' דרבא נמי הכי אמר עולה ששחטא שלא לשמה אסור לזרוק דמה שלא לשמה, ולא נקט ששחט סימן אחד, ובעיקר הדין נראה דמלשון אלא יש לדייק דאף באותה עבודה אסור להמשיך בשלא לשמה, וכגון בהולכה שפסע פסיעה ראשונה שלא לשמה חייב לחזור צו ולהוליך מכאן ולהבא לשמה, וכאילו היתה המנחה כשרה לגמרי, וכשם שאפשר לפגל ולפסול בכל פסיעה ופסיעה כך ראוי לעשות לשמה כל פסיעה ופסיעה, [ורבא לא נקט סימן אחד משום דאז הוא ס"ד דאסור לשנויי משום שלא חשב אלא בחצי מתיר, ועוד דמילתא דפשיטא שאין לחלק בין עבודה אחת לשתי עבודות ולכך נקט כפי שהדבר צהוה].

ברש"י ריש זבחים דקדק דאי הוא קתני ולא עלו לא הוא ידעינן אי הא דקתני חוץ מן הפסח והחטאת קאי אכשרות או אהא דלא עלו, ואין זה דקדוק דמסבירא הוא פשיטא לן דלאחמורי אחי דאין להקל בחטאת טפי מזשאר קרבנות, וגם זהדיא קתני התם בסיפא צמתינין י"ג א' דפסולות, וכן צמתינין קתני זהדיא בסיפא צמנחת חוטא ומנחת קנאות דפסולות.

בשחטו שלא לשמה י"ל דנהפך להיות כדורון בעלמא, ועי' להלן ד"ה שם וכן.

מנחת חינוך של כהן נראה דאם הקריבה שלא לשמה לא עלתה לשם חובה כדין כל המנחות, ויש לדון לרצו אי אמרינן דה שחטת כיון שצאת לחנוך ולא חניכה, והנה למ"ש במל"מ פ"ה מכה"מ הי"ז בשם התורת כהנים דאין מרבין לה שמן ואינה צאה רבוכה א"כ הרי היא ככל המנחות, ואף שצאה לחנוך ולא חניכה מ"מ אפשר דיש להכשיר, וכמש"כ בעולת מצורע, אבל למש"כ הרמב"ם שם שהיא צאה בג' לוגין שמן ורבוכה כמנחת חציתין א"כ נשתנתה מכל המנחות ושפיר יש לדון שחטת כיון שצאת לחנוך ולא חניכה. — חציתי כהן גדול נראה דכשרין שלא לשמה אף לרצו, דלא צאו להכשיר ולא להחיר, ואף שלא מצאו קרבן כיו"צ, מ"מ לא עדיפא ממכפרין הבאין חובה דמ"מ כשרים שלא לשמה, אבל מנחת חינוך לא דמי לה דהא נקרבת כולה כאחד, והיא צאה לחנוך ומסתברא דצאה לחנוך לאו ענין מיוחד הוא בקוג הקרבן כצא להכשיר ולהחיר, אלא דאמרה תורה שמהא תחלת עבודת הכהן במנחה מסוג הזה, וממילא לא עדיפא ממנחת חציתין של כהן גדול דנראה דכשרה שלא לשמה, וי"ע.

בשטמ"ק אות י"א בשם תו"ם הקשה דהיכי קתני מתני' כל המנחות שנקמנו שלא לשמן כשירות, הא יש מהן שצאו להחיר ולא החירו ויפסלו, ותירץ דדוקא מנחת העומר שצא להחיר דבר גדול, ולא נתפרשה כונתם ז"ל איזו מנחה יש שצאה להחיר, ואולי כונתם למנחת חינוך וכבר נתבאר לעיל, אבל הרי אינה נקמנת ואינה בכלל כל המנחות שנקמנו.

שם גמ' וכן אתה אומר באשם נזיר ואשם מצורע כו', תימא הא אשם נזיר אינו מכשיר לרבנן נזיר י"ח ז', דלענין התחלת נזירות טהרה רק בחטאת הדבר תלוי, ואפילו מכשיר שאינו קצוב לא הוי כיון שאף אם הביא אשמו אינו מתחיל נזירות טהרה עד שיביא חטאתו, וי"ל דה"ק וכן אתה אומר באשם נזיר לר"י צנו של ריב"ז דס"ל דצא להכשיר, ואף דלא קיי"ל כוותיה מ"מ נקט רב גס אליציה, שו"מ בשטמ"ק כריתות כ"ז א' אות כ"ה צאה דאמרינן שם בגמרא דאשם נזיר צא לצטלה, הקשה מסוגיין דקרי ליה מכשיר ומשני דסוגיין

דכיון דלא עלו לשם חובה הרי צאו להחיר ולא החירו, וע"כ דקרי בפרש"י לפסול אף צא ילפותא מחטאת, דכיון דלמדנו דלא עלה ממילא ידעין מקצרה דמכשירין אי אפשר להכשירו, ועי' להלן ד"ה נראה.

אפשר דדוקא בקרבן שאין כיו"צ אלא להכשיר, קאמר רב דפסול שלא לשמה כיון שלא הכשיר, אבל קרבן השוה בעבודתו לקרבן הנידר ונידב, או המכפר, כגון עולת מצורע לר"י צנו של ריב"ז פסחים נ"ט א' דקבר דמעכבא בהכשר, כשרה שלא לשמה אע"פ שצאת להכשיר ולא הכשירה, דכיון דאין צינה לשאר עולות ולא כלום שפיר אמרינן דכשלא הכשירה חזרה לדין עולה דעלמא, (עי' ז' א' אי לא חזו לעולת חובה קרבי לעולת נדבה, ולמסקנא שם נראה דהוי כעולת חובה אלא דכשירה אע"פ שלא עלתה לשם חובה), וכן אפשר שהיא צאה לאחר מיתה, ודוקא אשם נזיר ומצורע שנשנתו משאר אשמות שהם כבשים צני שנה כדאמר זכחים ז' ז', ע"ז א' אימרי צדיכרי מחלפי לך, צוה קבר רב דלא אשכחן סוג קרבן כזה כשאינו מכשיר, וכן מנחת העומר ליכא דכוותה כדאמר ה' ז', והא דאמרינן לקמן ז' והא עולה ושלמים דנזיר דמכשירין נינהו, עיקר קושיא משלמים דשלמי נזיר אין דוגמתן בשאר שלמים, אבל מעולה לא קשיא ליה דאפילו הוי הכשר קצוב יש להכשירו לאחר מיתה כיון שלא נשתנה משאר עולות, וטעמא דמילתא משום דכי היכי דמכפרין דלא אתו לאחר מיתה מתכשרי כיון דאיכא מכפרין דאתו לאחר מיתה, ה"נ עולה זו מתכשרא כיון דאיכא עולה הצאה לאחר מיתה, ועוד דעולה המכשרת י"ל דאין צה חידוש משאר עולות אלא דאמרה תורה הצא דורון עולה ותכשר, וממילא אין צינה לשאר עולות ולא כלום, וכן משמע נזיר י"ח ז' דאמרינן עולה לא נריכא קרא דורון בעלמא היא, ומיהו למ"ד דמעכבא ודאי לאו דורון בעלמא הוא, דהא אמרינן נזיר י"ט א' דלר"י צנו של ריב"ז לאו דורון הוא צנו, כיון דאינטריך קרא למעוטי שאינו מעכב, [ואפשר דר"י צנו של ריב"ז לשיטתיה דמצינו עולה המכשרת במצורע, ולכך שפיר אינטריך קרא צנויר שאינה מעכבת, ורבנן לטעמייהו דלא מצינו עולה מכשרת וממילא דורון הוא], א"כ כש"כ במצורע דמעכב, אבל מ"מ

דכשאינו מכשיר הרי הוא דדין שלמים דעלמא, אף שנשתנה דינו בלחם, עי' תו' לקמן פ"ט ז' ד"ה שאם, והרי באמת כששחטו שלא לשמה אינו טעון לחם, כדאמר מ"ח ז', אבל אשם דלא מצינו שצא בנדבה אין לנו לחדש שאפשר להביאו שלא במזכות.

שם ב' מכפרין אית זהו דאחר מיתה מכשירין לית זהו דאחר מיתה דתנן האשה שהביאה כו', נראה דלא מיייתי אלף דאשכחן מכפרין דאחר מיתה, אבל דמכשירין לא אחר ליכא ראייה מהכא, דהא אף חטאות המכפרין לא אחר מיתה, ועולה אינה מכשרת דאינה מעכבת וכדמצינא בתורת כהנים ופסקה הרמב"ם זצ"ל מהלכות מחו"כ ה"ה, ועי' בתו' ובשטמ"ק.

ה' א' תיובתא דרב, לקמן מ"ח ז' תניא נמי דאשם נזיר ומזורע כשרין שלא לשמה, ולקמן כ"ח א' אמרינן דהזה שמן של מזורע שלא לשמה כשר ולא עלה, ולכאורה לרב יש לפסול כיון שצא להחיר ולא החיר, ולפי זה נראה דרב מפרש לאידך צרייתא דמיייתין התם דפסלה דהיינו פסול ממש, ולא רק לא עלה כדמפרשין לה התם, ומפרש טעמא משום דצא להחיר ואיך סבר לה כהאי תנא, ומאן דמכשיר סבר כהאי תנא דמכשיר אשם מזורע, דלית ליה טעמא דצא להחיר, א"נ שמה סבר דלא ילפינן כלל פסול מחשבה בשמן דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש, [עי' מש"כ לקמן כ"ח א'], ומיהו כיון דצדין צא להחיר ע"כ אשכחן פלוגתא בצרייתא דסוגיין תו למעוטי בפלוגתא עדיף, ואין לנו לחדש פלוגתא חדשה אי איכא בכלל פסול מחשבה בשמן.

(ה) **ה' א'** ורשב"ל אמר מנחת העומר שקמנה שלא לשמה כשירה ושייריה אינן נאכלים עד שתביא מנחת העומר כו', יש לעי' הא כל קרבן שלא לשמו במילתיה קאי כדמסקינן לקמן ז' א' דמהאי טעמא אשם מזורע שנשחט שלא לשמו טעון נסכים, וא"כ ה"נ תהא מותרת דדין מנחת העומר, ואפילו לרבא דמסיק התם דהבאים בנדבה חזרו לדין נדבה, מ"מ מנחת העומר הרי אינה באה נדבה שאין מנחת שעורים בתורה בנדבה, וגם ליצור אין מביאין מנחת נדבה, וי"ל דכיון דסבר ר"ל האיר המזרח מחיר ורק למנוה מן המזבח צעי עומר, אם כן הרי אין

כמ"ד דאשם מעכב, ולמש"כ לעיל לנדד דקרבן שישנו שלא בהכשר כשר שלא לשמו אף צא להכשיר, א"כ אפשר דלרבנן דאשם נזיר אינו מכשיר, דאף אשם מזורע כשר שלא לשמו, כיון שאינו חלוק מדין אשם נזיר בהקרבתו, ושפיר צא שלא לשם חובה, כמו אשם נזיר דהוי מכפר, ודינו ככל המכפרים אף שהוא ענינו צא לאחר מיתה, וא"כ אף אשם מזורע דוקא לר' ישמעאל צנו של ריב"ז הוא דמיפסל, אבל לא יתכן לומר כן דא"כ איך איתותב רב מצרייתא דמכשרא אשם מזורע שלא לשמו הא שפיר מיתוקמא כרבנן, אלא ודאי אשם מזורע אף לרבנן פסול שלא לשמה אע"ג דאיכא כיו"צ אשם נזיר דכשר שלא לשמה, ומ"מ אפשר לקיים מש"כ לעיל לענין עולת מזורע, ונחלק בין קרבן שצא בנדבה לאשם שאינו צא בנדבה, ולכך אין ללמוד להכשיר אשם מזורע שלא לשמה משום שימש כאשם נזיר, א"נ י"ל דאשם מזורע חלוק מאשם נזיר שהרי טעון תנופה עם הלוג שמן ויש בדמו מתן בהונות וטעון נסכים ולכך חשיב כקרבן בפני עצמו שאין כיו"צ שלא להכשיר, ומ"מ אע"ק כיון דצמעה הקרבתו אין צינו לאשם נזיר ולא כלום, וכששחטו שלא לשמו לדידן אפשר דכבר א"צ ליתן ממנו ע"ג בהונות כיון שיטורך אשם אחר, עי' מש"כ לקמן ז' א'], מנ"ל לרב להוציאו מכלל אשמות, ומדרשא דאותה דמכשרא שאר זבחים, ולדמותו לחטאת, ואפשר דאשם נזיר חידוש הוא שצא לבטלה ולא גמרינן מיניה.

ויותר נראה דרב גם אליבא דרבנן קאמר דאשם נזיר פסול שלא לשמה, ואע"ג שהוא צא לבטלה, דעיקר הדבר דס"ל לרב דקרבן שיש לו תפקיד מיוחד אין לנו להכשירו כשלא עלה לשם חובה, ורק מכפרים דאשכחן כפרה לאחר מיתה מכשירין משום דשייך לומר שהקרבן מכפר אף שאינו עולה לשם חובה, אבל קרבן שאינו מכפר, בין אם הוא מכשירו או מחיר או שצא לבטלה מגזירת הכתוב, כל שלא עלה לשם חובה לא שייך להכשירו שאין לו מה לפעול, ובזה רהטא שמעתתא דרב ככו"ע וכדפרכינן נמי דליתני צמתני חוץ מאשם נזיר ומשמע דלכו"ע כן, והא דמכשירין שלמי נזיר כיון שאינו מכשיר קצוע, אע"ג שהוא קרבן מיוחד דלא אשכחן כוותיה בלחם, יש לפרש

פסול מחשבה, שאין סוג קרבן שלא לשמה או פיגול, חייל על קרבן פסול, והלכך מנחת העומר שקמצה שלא לשמה אי אפשר שיחול עליה שם קרבן פסול של שלא לשמה, כיון שאי אפשר להביא קרבן מן החדש, וגם מנחת העומר שלא לשמה פסולה מן החדש, דרך מנחת העומר כשרה הותרה מן החדש, וכיון שאין נתפס זה הסוג הזה של הקרבן שלא לשמה הרי מחשבתו פטומי מילי בעלמא והרי היא בהכשירה.

ואפשר דקרבן נצור הבא בטומאה נמי אין פוסלת בו מחשבה לרצא, דלענין קרבן פסול חשיב הכהן אינו ראוי לעבודה, שלא הותר אלא לקרבן נצור הבא בהכשר.

מז האמור למדנו דאין פסול שלא לשמה משום דחסר לשמה, אלא הוא סוג מיוחד של קרבן פסול, כמו במחשבת חוץ לזמנו.

ויש להסתפק אם במנחת העומר לרצא שייך לדון בדין סתמא כדדיינינן ריש זכחים לענין כל הקרבנות, דאפשר דכיון דמנחת העומר כשרה שלא לשמה לא שייך לפסלה בסתמא, דהא לא גריעא משלא לשמה, אבל יתכן דאי הוי פסלינן כל הקרבנות בסתמא היינו דלא סגי בהקדשתן לשם קרבן זה אלא נריך גם שיהא עבודתם לשם הקרבן, וענין זה שייך להנריך אף במנחת העומר דנהי דאין זה ענין שלא לשמה אבל כשם שנריך להקדישה לשם מנחת העומר ה"נ י"ל דנריך לעשות כל עבודתה לשם מנחת העומר.

רב ור"ל דפליגי ארצא היינו דוקא במנחת העומר, משום דסברי דכל שראוי לשמה חשיב נמי ראוי לענין שלא לשמה, ואף למנחת העומר שלא לשמה אין פסול חדש, אבל באינך מילי דרצא דמי שראוי לעבודה ומקום הראוי, וכן דבר הראוי לאפוקי דבר פסול כמו מנחת חוטא עם לבונה עי' רמב"ם פי"ד מפסח"מ ה"ג, וכיו"ב, כו"ע מודו לרצא, וכ"כ תו' זכחים כ"ז א'.

(ז) ר' א' מחני' אחד מנחת חוטא כו' קמץ בשמאל כו', נדפס בהערות ע"ס המסכת.

(ח) ר' ב' כי פליגי דחסר קומץ כו', בסוגיא, נדפס בהערות ע"ס המסכת.

(ט) ר' א' מחני' קמץ ועלה בידו נצור כו' הקומץ היתר והחסר פסול כו', נדפס בהערות ע"ס המסכת.

התרתו באכילה קודם העומר נוגעת להכשר הקרבן כלל, ולכך חשבינן איסור אכילה קודם העומר כאיסור נדדי שעדיין לא הקריבו ישראל את העומר, ושפיר חייל איסור זה אף על מנחת העומר שנקמצה שלא לשמה, ולא אמרינן דמילתיה קאי למידי שאינו נוגע להכשר הקרבן, וזה ניחא דרב לעיל ד' א' פסיל לעומר שלא לשמה משום שצא להחיר, ותיפוק ליה משום ממשקה ישראל כיון דסבר רב עומר מתיר וכמשה"ק בשטמ"ק, ותיירו דרב סבר דמילתיה קאי שלא לשמה כלשמה, ולכאורה קשה מנלן לחדש מחלוקת חדשה בין רב לר"ל, אבל למש"כ ניחא דכיון דרב סבר עומר מתיר א"כ אי לאו דמילתיה קאי הרי הוא נפסל משום ממשקה ישראל, וכל שנוגע להכשר הקרבן לכו"ע דמילתיה קאי, שהרי גם אשם אינו בא בנדבה ומ"מ מתכשר משום דמילתיה קאי, וה"נ מנחת העומר, ולכך אינטריך לרב טעמא משום דבאת להחיר, הא לאו הכי היתה כשירה וגם נאכלת קודם לעומר כיון דמילתיה קאי, ולא חשיב הותר מכלל איסורו בקודש כיון דמנחת העומר מתרת לכל, ואף שמנחה זו לא הותרה מ"מ דמילתיה קמייחא דמנחת העומר קיימא].

(ו) שם ב' ורצא אמר מנחת העומר שקמצה שלא לשמה כשירה כו' וצדבר הראוי לעבודה לאפוקי מנחת העומר דלא חזיא דחדש הוא כו', בתו' לקמן נ"ט א' כתבו דה"ה דפיגול אינו פוסל במנחת העומר, וכן משמע מדכיל להו בהדי מי שראוי לעבודה ומקום הראוי לעבודה, והתם לא שייך לחלק בין שלא לשמה לשאר מחשבות.

ופירשו בתו' דמנחת העומר אינה דבר הראוי לעבודה משום דחדש הוא, נראה כונתם דכל פסולי מחשבה שבקרבנות הוא סוג מיוחד של קרבנות פסולים, והיינו דלא מהני אם יש דם הנפש לחזור ולעשות בהכשר, כדאמר זכחים ל"ד ב' דחוץ לזמנו וחוץ למקומו עושים שיריים הואיל ומרצה לפיגולו, ומהם נלמד לכל פסולי מחשבה, דהא ודאי שלא לשמה נמי עושה שיריים, וכיון שהם סוג מיוחד של קרבנות הרי הם טעונים הכשר, שלא יהא בהם פסול אחר, דאז שייך למיתפס בהם סוג הקרבן הפסול במחשבה, אבל אם יש בהם פסול אחר תו לא שייך למיתפס ביה

שם כתבו דצניצור לכו"ע מרצה, דקדקו לפרש דאף לכתחלה איך מרצה ולרווחא דמילתא כתבו כן, דאף אי מדרבנן אינו מרצה פריך שפיר, [ומדבריהם מבואר דקומץ אינו כדס' אלא כאימורין, והוא בכלל הנידון אי איך מרצה על העולין, וצ"ע דהא ודאי לרב דאמר לעיל ט"ו א' דכן ממש, ודאי אי איך איך מרצה על העולין מ"מ בקומץ מרצה דאל"ה אמאי מרצה, וה"נ אי טומאת עמנו יש להם נמי מ"מ קומץ כדס', דהא מחיר, ועי' בספר מרן (שליט"א) זללה"ה קמא סימן כ"ו ס"ק ט"ו], ושם כ"ה ב' פרש"י דלכו"ע איך מרצה על העולין והציא דבתורת כהנים נפיק לה מקרא, ור"ל דמדאורייתא ודאי כן הוא, וגם לשון הגמרא התם איך מרצה על אכילות מי שמעת ליה משמע דמעיקר הדין פריך, [ועי' תו' שם ד"ה ורצ], ולכך כתב רש"י דעל העולין לכו"ע מרצה, וצחו' שם הקשו לפירוש רש"י וצ"ע.

שם אלא נטמא למאן קמני, יש לעי' לוקמה צנשצר הניץ, וכש"כ אי ס"ל עודהו על מנחו דוקא ולפרש"י היינו בשעת טומאה, [ואפשר דר"ל אף בשעת טומאה, (וכ"מ קמא לכאורה מהא דכהן גדול ציוה"כ יוכיח ול"ע צוה כעת), ויעוי' ברמ"ה סנהדרין י"ב שחולק על רש"י צוה], דשפיר י"ל שלא היה על מנחו בשעת טומאה, וי"ל דכל עיקר נטמאו דקמני ודאי הוא לאורויי דצין איך, דאל"ה הא קמני אצוד ושרוף, ונטמא נמי בלא איך כוונתיהו דמי, ואף אח"ל דס"ד דנטמא אף בלא איך עדיף מנאצד מ"מ לא הוי סתים תנא נטמאו פסולה בזמן שצדך הרגיל כשרה.

שם כאן לכתחלה כאן דיעבד, מבואר דאין חילוק בין נטמא בשוגג לנטמא במזיד ולעולם אינו זורק לכתחלה, ואפשר דאף לרב שילא מנחות כ"ה ב' כן, ודוקא אם זרק קאמר דהוראה אף בזרק במזיד אם נטמא בשוגג אצל לכתחלה לא יזרוק, א"נ שמא יש לחלק בין טומאת בשר לטומאת דם, לא מיבעיא אי טומאת דם דרבנן, אלא אף אי טומאת דם מדאורייתא נמי יש לחלק דבדס מיזהר זהירי טפי ולא גזרו רבנן.

שם ומנא תימרא כו', למאי דס"ד השתא דאף באצוד ושרוף קאמר ר"י אם זרק הוראה, א"כ לא שמעינן מהכא דס"ל איך מרצה על אכילות, ועדיין קשה שתי הלחם היאך באין בטומאה, אלא

(י' ר' ב' קמץ ואפילו קידש כו', נדפס בהערות ע"ס המסכת.

ז' א' וכי מהדר ליה לקומץ כו', בסוגיא, נדפס בהערות ע"ס המסכת.

ז' ב' צעי רבא קידוש קומץ מאי כו', נדפס בהערות ע"ס המסכת.

סימן ב

(א) פסחים ע"ז א' סצרוה דלכו"ע טומאה דחויא כו' ודכו"ע אין הניץ מרצה על אכילות כו', נראה דלא צעי למימר דמתניתין הכי סצרה, דא"כ הוה ליה למיפרך אי הכי שתי הלחם היאך באין בטומאה, אלא ידע דמתניתין ע"כ או דס"ל טומאה הותרה או דס"ל איך מרצה על אכילות, אלא דסצרוה דר' יהושע מסתמא ס"ל טומאה דחויא ואין איך מרצה על אכילות וא"כ נימא דמתניתין דלא כוותיה, [והא סיפא ודאי כוותיה אחיא וכמש"כ תו'].

שם תוד"ה נימא מתני' ותימא דאפילו ס"ל נמי יש דס' כו', צאמת פרכינן הכי לקמן ע"ח א' לר"י, ואמרינן התם וכ"ת לקרב עמהן, וא"כ ה"נ היה צריך למימר הכי, ושפיר פריך עדיפא מינה דכולה מתניתין לא מצי אחיא כוותיה, וגם בלא"ה שפיר צעי לפרושי קושטא דמילתא אי ר"י פליג אכולה מתניתין או רק בשתי הלחם, [וגם בהך ברייתא דדייק מינה לקמן דס"ל לר' יהושע אין איך מרצה על אכילות התם נמי מפורש דס"ל אין איך מרצה על העולין ואם אין בשר אין דס', וי"ל דהשתא נמי ידעו הך ברייתא ועלה סמכי].

ע"ז ב' אלא קסצר ר"י הניץ מרצה על העולין, למסקנא לא אשכחן מאן דס"ל אין הניץ מרצה על העולין, רק דס"ל לר"י דביחיד לכתחלה לא יזרוק מדרבנן, והא דקאמר אלא קסצר ר"י הניץ מרצה על העולין ומשמע כאילו יש צוה חולק, היינו משום דצחר הכי פרכינן אלמא קסצר ר"י אין הניץ מרצה על העולין, א"נ ה"ק קסצר ר"י הניץ מרצה עה"ע אף מדרבנן, אצל למאי דמסיק כו"ע מודו דאיך מרצה על העולין והא דאמר מנחות ט"ו א' והא עולין דאיך מרצה על העולין היינו דמדאורייתא הא כו"ע מודו דאיך מרצה על העולין וא"כ אמאי שניהם יעשו בטומאה, וצחו'

משמע כתבו בתו' ללא חש' לה ומפרש פסולה לכתחלה, וז"ע שאין זה דרך הש"ס להקשות ולא לפרש כלל, וז"ע שלא פירשו כמש"כ לעיל דאמסקנא סמיך ונקט פסולה משום אצוד ושרוף, ואפשר דאמנס גם התו' ס"ל דלמסקנא הכי מתפרש דפסולה דנקט משום אצוד ושרוף הוא, אלא דדקדקו לפרש דהא ללא הקשו עכשיו והא פסולה קמני משום שאין זו קושיא כ"כ דיש לפרש נמי פסולה לכתחלה.

שם ח"ה למאי הילכתא אין הניץ מרצה על אכילות, הקשו בתו' הא נפ"מ לשתי הלחם, וי"ל דח"ה אית לן למימר דתרווייהו ס"ל טומאה דחוויה ולא ניחא לגמרא למימר הכי, וגם הרי בתר הכי ס"ד בגמרא דר"י ס"ל טומאה הותרה, אכל אכתי הוה מצי למימר נפקא מינה לענין לחמי תודה, דאי הניץ מרצה על אכילות ינא ידי נדרו וכדתינא מנחות מ"ו א', ואי אין הניץ מרצה על אכילות הוה ליה שלמים ולא ינא, ומיהו י"ל דלראצ"ש דהלחם בזריקה הוא דקדוש כדאמר מנחות מ"ז א' לא מרצה ניץ אלחם, דקודם זריקה כיון דלא מיפסל ציוצא ועדיין קדושתו קלה לא קרינא ציה עוון הקדשים, וכמו דם קודם קבלה דאמר בירושלמי פסחים פ"ו ה"ז שאין הניץ מרצה, ולכך לא בעי לאוקמי פלוגתא דוקא אליצא דרבי, [ועי' לקמן סק"ז דאף לרבי אפשר דאף אי ניץ מרצה על אכילות מ"מ בלחמי תודה אינו מרצה כיון דעדיין חסר איגוד ללחם, ומיהו אין כן דעת תו' שם], ומיהו אכתי קשה דהא נפ"מ לענין שתי הלחם ולחם הפנים למישרייא לטהור באכילה, דמשום טומאה הותרה לא מישתרייא טהור באכילה ואילו משום ריזוי ניץ משתרייא טהור באכילה וכמבואר מנחות ט"ו א' וכתו' שם ד"ה ור"י, [ומיהו מרן (שליט"א) זללה"ה בקמא סימן כ"ו סק"ק ב' נידד לומר דלמסקנא לא קיימא הכי עיי"ש], וי"ל דעדיפא מינה משני דבכל הקרצנות איכא נפקותא בדין ניץ מרצה על אכילות, וכן כד פריך דר' יוסי מסתמא ס"ל כר' יהושע היינו נמי משום דניחא ליה טפי לפרושי דבכל הקרצנות איכא נפקותא בדין ניץ מרצה על אכילות, [והתו' ס"ל דעיקר הס"ד דר"י כר"י ס"ל הוא משום דמשמע ליה דפלוגתא דניץ מרצה על אכילות לענין הכשר הקרבן היא ולא לענין מעילה ופיגול, ולכך הקשו

דכיון דזרייתא דמוכחא דנטמא חלב ובשר אינו זורק את הדם לא איירי אלא לכתחלה, תו אמרינן מסבא די"ל דס"ל לר"י ניץ מרצה על אכילות צדיעצד.

ע"ח א' אלא ל"ק כאן ביחיד כאן בצבור, לפרש"י היה אפשר לפרש דהא דהקשה דפסולה צדיעצד משמע, היינו לומר דתנאי נינהו אליצא דר"י ונהי דתנא דזרייתא ס"ל דמודה צדיעצד, תנא דמתניתין דמנחות פליג וס"ל דאף צדיעצד לא הוראה, ומשני השתא דאף אי ס"ל לר"י דפסולה אף צדיעצד מ"מ צביצור שפיר דמי דטומאה הותרה צביצור, וכש"כ אי מכשר צדיעצד דודאי צביצור זורק לכתחלה, אכל צפרש"י משמע דכו"ע מודו דביחיד לכתחלה הוא דאינו זורק אכל צדיעצד שפיר דמי, ולפי זה ז"ע דא"כ קושיא דפסולה צדיעצד משמע לא נמנא לה תירוק, ואי דס"ל לתרין דלאו דוקא ויש לפרש פסולה לכתחלה, נמי היה לו לפרש, ונראה דסמכו בגמרא אמסקנא דבאצוד ושרוף פסיל ר"י אף צדיעצד ונקט פסולה משום אצוד ושרוף, ולפרש"י מתפרש דהשתא מפרשין דלית ליה לר"י ניץ מרצה על אכילות והא דהוראה צדיעצד משום דאם אין צפר אין דם אינו אלא לכתחלה, והיינו דקאמר אלא, משום דהדר ציה ממאי דהו סבר מעיקרא דס"ל לר"י ניץ מרצה על אכילות, ומיהו למאי דמסיק דבאצוד ושרוף אף צדיעצד לא הוראה לר"י יש לפרש לפרש"י נמי דהא דבנטמא אם זרק הוראה דמשום דניץ מרצה על אכילות הוא, אכל בלא ניץ גרע נטמא מיוצא, וחשיב כאצוד ושרוף דאף צדיעצד לא הוראה, ולפי זה אף לפרש"י למסקנא סבר ר"י דניץ מרצה על אכילות, וכדאמר בהדיא ל"ד ב', וצ"ע שם, ואפשר דלפי זה למסקנא אין צריך לומר דס"ל לר"י טומאה הותרה ושפיר י"ל דצביצור מודה ר"י דניץ מרצה על אכילות לכתחלה, וכמו לפי תו', ונמנא לפי זה דלמסקנא רש"י ותו' שוין, [ומיהו בסוף הסוגיא פרש"י דנטמא ה"ט משום דאיתיה צעינא וז"ע].

ולפירוש תו' הא דקאמר אלא היינו משום דהשתא מוקי למתניתין דבאין לכתחלה, ומעיקרא הו ס"ד דאף צביצור דוקא צדיעצד ומתניתין צדיעצד, וקושיא דפסולה צדיעצד

בשר, אבל מהא דמיבעיא לן מנחות י"ג א' בשיריים שחסרו בין קמינה להקטרה לר"י דמקטיר קומץ עליהם אי מהני להו הקטרה למיקצעינהו צפיגול ולאפוקינהו מידי מעילה, שמעינן דאע"ג דחשיב כאיתנהו לשיריים לענין דמקטיר הקומץ מ"מ עדיין אפשר דלא מהני להו הקטרה, וא"כ יוצא דמהני ליה הקטרה כש"כ דחשיב כש בשר לענין זריקה, וכ"כ אמנם במנחות שם ד"ה ה"מ ראה זו.

והא דבשיריים שחסרו מקטיר קומץ לכתחלה ואילו יצאו השיריים כולן אינו מקטיר לכתחלה, אע"ג דלר"ה מנחות שם יוצא עדיף דמהני ליה הקטרה ולחסרו לא מהני, ה"ט משום דצינאו כולן יש לגזור אטו נשרפו כולן ולכך אמרו חכמים לא יקטיר, [שו"ר בתו' זבחים ק"ד א' שכתבו כן דמה"ט הוא דגור ר"י], אבל במקצת ליכא למיגזר מידי דכל פסול שאירע במקצת כשר, ומקצת אטו כולו לא גזרינן.

(ב) דינים העולים [למאי דקיי"ל כר' יהושע, ונראה נמי דקיי"ל צ"ן מרצה על אכילות וכסתם מתני' דה' דברים צאין בטומאה, [לפי תו', וכן מצאנו ל"ד ב' דס"ל לר"י צ"ן מרצה על אכילות], וע"כ לפרש כן מתני' למאי דקיי"ל טו"ד וה"נ סברי חכמים מנחות י"ד ב']. א. נשרף הבשר והאימורין [וכן במנחה שנשרפו כל שייריה] לא יזרוק ואם זרק לא הורצה ואם נשאר כזית [או בשר או אימורין, ועולה אפילו צ"ן שניהם כזית שפיר דמי], זורק לכתחלה, ומהני הזריקה לכזית לכל מילי, [ובמנחה היינו צעיא דמנחות י"ג א' ופסק הרמב"ם דהדבר ספק]. ב. יצא הבשר והאימורין כולן לא יזרוק ואם זרק הורצה, [ונראה דאף בציצור אינו זורק לכתחלה ודוקא בטומאה אמרו דציצור מציא לכתחלה], אבל אין הזריקה מועלת לא להוציא מידי מעילה ולא לחייב משום פיגול נותר וטמא, [כתירוץ שני בתו' מנחות י"ג א' ד"ה ה"מ, שכ"כ גם בפסחים ל"ד ב', וגם אחרי שאפשר לומר דר"י ור"ע לא פליגי מנין לחדש דפליגי, וגם ר' יוחנן דאמר דצינא כולה לא אמר ר"ע מנ"ל הא אי נימא דר"י ס"ל דאף צינא כולה זריקה מועלת ליוצא], וכן במנחה, ואם יצא מקצת הבשר זורק לכתחלה, והזריקה מועלת ליוצא לענין מעילה ולחייב עליו משום פנו"ט, וכן במנחה [יצא הבשר כולו והאימורין קיימין יש

דהא נפקא מינה לשתי הלחם], ולפי זה ניחא גם קושית תו'.

שם וכי תימא לקרב עמהן, נראה דר"ל שהכבשים טמאים ושתי הלחם טהורין, דאי שתי הלחם טמאין הרי הם כאילו אינם למאי דס"ל טומאה דחוויה ואין צ"ן מרצה על אכילות, ובעי לפרושי דמתניתין ה"ק שתי הלחם וכבשי עזרת והוא שם הקרבן, [ואף דבמתני' הפסיק ציניהם בלחם הפנים, אפשר דלא חש לה, אי נמי יש לפרש שתי הלחם צבאין עם הזבח, וזבחי שלמי ציבור היינו צבאין בפ"ע וכצ"נ מנחות מ"ה ב'], אבל לא איירי בנטמא הלחם אלא בנטמא הבשר, ופריך א"כ היינו זבחי שלמי ציבור שאין צורך להזכיר שתי הלחם כלל, ועוד דא"כ ארבעה הוא דהויין, ולשון רש"י בזה צ"ע שפירש דשתי הלחם דמתניתין מפרשינן עד השתא צבאין בפני עצמן, ולא נתפרש למה ליכא לפרושי צבאין עם הזבח וקמ"ל דין נטמא הלחם ודין נטמא הבשר, ואולי לאו דוקא ולרווחא דמילתא קאמר לה דמשכחת לה לחם לחוד, ובסוף דבריו סיים דצ"ן מרצה ומשמע דבנטמא בשר לחוד קאמר, וצ"ע, אח"כ ראיתי בספר מרן (שליט"א) זללה"ה מנחות סימן ל"ב ס"ק ל"ד שפירש כן, ע"ש.

ולעיל ע"ז ב' הקשו תו' מה שייך בשתי הלחם צאין בטומאה ותירצו משום תנופה דאית בהו, וצ"ע מאי קשיא להו הא שפיר קמ"ל מתניתין דשתי הלחם שנטמאו אין צריך להציא אחרים, והן כשרות, ולר"ע דהלחם מעבד את הכבשים הכבשים כשרים, וגם אם אי אפשר אלא להציא שתי הלחם טמאין נמי מציאין דמתקיימת על ידיהן מצות שתי הלחם, וצ"ע.

ע"ח ב' אלא רואה אני דברי ר"א דדיעבד, נראה דכר"א ס"ל אלא דס"ל דרבנן החמירו לענין לכתחלה, [וכן לר' יהושע בנטמא ויצא הא דאינו זורק לכתחלה נראה דאינו אלא מדרבנן], ולפי זה אפשר דלא חשיב כמכריע, וצ"ע.

ל"ד ב' תוד"ה שאם וכש"כ להרצאה דהא ר"א דאמר הכא יזרוק כו', לכאורה אין זו ראיה דהא אף בנשרף הבשר ס"ל לר"א דזירוק ושפיר י"ל דס"ל לר"א דיוצא כשרוף, ור"ע ס"ל דיוצא לאו כשרוף ומהני ליה זריקה אבל לענין הכשר הזבח דבעינן בשר י"ל דיוצא לא חשיב יש

בקרר המנחה שהיתה כבר אלא דטפי משמע ליה לדרוש דבעינן המנחה בשעת הקטרה, ולכך אי בזבחים קי"ל דם אע"פ שאין צד מסתבר נמי דה"ה במנחה, [ואדרבה בפסחים שם צעו למימר דמודה ר"י במנחות], ומפרשין לקרא דהמנחה שהיתה כבר, אע"ג דטפי משמע לפרושי דבעינן המנחה בשעת הקטרה, אבל לר"י דאם אין צד מסתפקים בחסר אי חשיב כנאצדו כולן צוה אהני קרא דמתפרש שפיר טפי דבעינן המנחה בשעת הקטרה, לומר דחסר דינו כנאצד כולן, [ולענין זה ל"ק מהא דבזבחים כשר, דלענין חסרון מקצת שפיר יש לחלק דבמנחה כל מהותה הוא מדתה וכשנחסר משהו אין זו נורת המנחה, ושפיר נפסלת כולה, משא"כ בזבחים], ואחי שפיר נמי אף לר"ל הא דאמר התם דעיקר קראי בזבחים כתיבי דאמננס לענין אם אין צד אין דם עיקר קראי בזבחים כתיבי.

שם ב' ואידך מן המנחה מנחה שהיתה כבר, פרש"י שהיתה שלימה בשעת קמיצה, ור"ל דוהרים מן המנחה קאמר, אבל אם נחסר אח"כ לית לן בה, וקשה דלשון שהיתה כבר ל"מ כן והכי הוה ליה למימר המנחה אוהרים קאי ולא אוהקטיר, אבל השתא משמע דאף במאי דכתיב המנחה לאו דוקא הוא אלא שהיתה כבר קאמר, ועוד דא"כ שמעינן מהאי קרא דחסרה קודם קמיצה פסולה ול"ל מסלחה ומשמנה, ולו"ד רש"י היה נראה דה"ק המנחה שהיתה כבר שלימה בשעת הבאה, וס"ד דאפילו בשעת קמיצה א"ל שתהא שלימה דוהרים מן המנחה שהיתה שלימה בשעת הבאה [היינו בשעת קידוש כל] קאמר קרא, ואף שנחסרה קודם קמיצה שפיר דמי, והשתא ניחא דאיטריך קרא דמסלחה ומשמנה.

שם א"ל הא מני ר"א היא כו' אי ר"א מאי איריא נפרס כו', יש לעי' לישיני ליה הא מני ר' יוסי היא דאמר בפסחים ע"ח הלכה כדברי ר' יהושע לכתחלה וכדברי ר"א בדיעבד, ולדידיה מנחה שחסרה מקטיר קומץ לכתחלה דהא כיון דס"ל בדיעבד כר"א לא מצי דריש קרא דוהרים אהקטרה, [עי' לעיל סק"א דכר"א ס"ל אלא דרצון החמירו לכתחלה], וא"כ נחסרה המנחה כנחסר הזבח ומקטיר לכתחלה כל שנשאר כוית, ואילו

להסתפק אי מועלת הזריקה לבשר לענין מעילה דאפשר דדוקא בנשאר מקצת בשר כיון דמועלת לענין מעילה למקצת הנשאר מועלת נמי למקצת שינא, אבל בנשאר רק אימורין נמא שאין הזריקה מועלת לענין מעילה כלל, א"כ ליוצא לחוד אינה מועלת, ול"ע צוה כעת]. ג. נטמא הבשר והאימורין כולן בקרבן יחיד לא יזרוק ואם זרק הורגה, והזריקה מועלת לבשר ולאימורין לכל מילי, ובקרבן ציבור זורק לכתחלה, בד"א בשיש ריזוי ניך אבל אם נשבר הניך או שאינו על מנחו [לפ"מ שפסק הרמב"ם דבעינן עודהו על מנחו דוקא], בין ביחיד בין בציבור אפילו אם זרק לא הורגה, וכן במנחה, נטמא מקצת הבשר אף ביחיד זורק לכתחלה, והזריקה מועלת גם לטמא לכל מילי, בד"א שמועלת לטמא ביש שם ניך אבל אם אין ניך אין הזריקה מועלת לטמא, [זה מבואר ל"ד ב' דבנטמא טעמא משום ריזוי ניך ומבואר דבלא"ה לא הורגה אע"ג דציוצא הורגה, הרי דנטמא גרע טובא מיוצא, דאף לענין הרגה דקיל אינה מרצה כש"כ לענין שמועיל לה הזריקה], וכן במנחה. ד. בנשרף מקצת או צינא מקצת או בנטמא מקצת, בזבחים לעולם הנשאר בכשרותו נאכל, אבל במנחות אינו כן אלא יש חילוק בדבר שאם נשרף מקצת או נאצד מקצת כל המנחה אסורה, אבל אם נטמא מקצת ויש שם ניך, או שינא מקצת, הרי הנשאר נאכל, [וזה מבואר מנחות י"ב ב' דצינא ונטמא מקצת השאר נאכל, ובחסר אמרו בהדיא שם י"ב א' דאינו נאכל], ועי' לקמן סק"ה, כל מקום שאמרנו מקצת צריך שישאר כזית וכדתניא פסחים ע"ט א' כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהן כזית כו'.

ג) מנחות ט' א' איתמר שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה כו' אליבא דר"א כו"ע לא פליגי כו', יש לעי' והא מאחר דר"א לא דריש המנחה שתהא שלימה בשעת הקטרה מנ"ל לר"ל לחדש דר"י דריש, ועוד דלשון כמדת ר"א משמע שלא נשנו בהדיא דבריו במנחות, וא"כ מנ"ל אמננס לתנא דמתניתין דר"א מכשיר במנחה כיון דאיכא קרא דוהרים מן המנחה, אלא ודאי לא משמע ליה הך דרשא כלל, וכן בסוגיא דפסחים ע"ז ב' ע"ח א' פשוט להו דעיקר קראי בזבחים כתיבי, וצריך לפרש דלא אחי כר"ל וכמש"כ תו', לכך נראה דגם ר"ל מודה דאפשר לפרש

[ומיהו נראה דלא שמיע להו הנך ברייתות דאל"ה לא הוי קמיציעא להו, אבל מדלא הקשו בגמרא אחד מיניהו ש"מ דברייתא מציא שפיר אחיא כתרוייהו].

הקשה הרש"ש ז"ל לר"ל תיקשי ליה מתניתין כ"ג א' נתערב קומצה בשיירה או בשיירה של חצירתה לא יקטיר ואם הקטיר עלתה לבעלים, ואמאי והא אי אפשר שלא נחסר מקצת מן השירים קודם שתצית האור ברובו, [וכ"מ יומא מ"ז ב' לקמן ק"ו א' דבצת אחת נמי איכא משום שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה], ולר"ל משמע דאף ידי נדרו לא ינא שהמנחה פסולה לגמרי, וצריך לומר דר"ל הוי מפרש לה אסיפא דנתערב בשיירה של חצירתה, אבל אה"י דנתערב בשיירה אמנם לא עלתה לבעלים, ומיהו לא הוי מצי למימר דר"א היא דלר"א נראה דמקטיר לכתחלה וכדאית ליה באיברי חטאת שנתערבו באיברי עולה וזחים ע"ז א', ומיהו הוה מצי לאוקמי כר' יוסי דסבר לה כר"א פסחים ע"ח דדין דדס אע"פ שאין צוה, ואילו דין להקטיר לשום ענין מסתמא כרבנן ס"ל, וז"ע.

(ד) י"ב א' איציעא להו לדברי האומר שירים שחסרו כו', נראה דקמיציעא ליה בין צפיגל בקמיצה ובין צפיגל בהקטרה בין בחישב להקטיר בין בחישב על השירים, בחישב להקטיר עיקר המנחה ודאי נתפגלה ולא קמיציעא ליה אלא אי חייבין על השירים משום פיגול, והיינו אי חשיב קרב המחר כמזונו לגבייהו, וכן צפיגל בקמיצה אף אי חשיב על השירים נמי עיקר המנחה ודאי נתפגלה ואין הספק אלא אי חייבין על השירים משום פיגול, אבל בחישב על השירים לאחר שנחסרו בזה בכלל הספק אי יש כאן כלל משום פיגול שכיון שאין הקומץ מתירן אפשר דלא אגידי ביה כלל, ואין מחשבה פוסלת בהן, ומיהו איסור אכילה שבהן אינו מפסיד שלא תועיל בהן מחשבה, אע"ג דבעינן דבר שיש לו מתירין או לאדם או למזבח כדתנן זכחים מ"ג א' הכא חשיב יש לו מתירין לאדם, ואיסור האכילה כאיסור נדדי חשיבין ליה, ולכך קמיציעא ליה אי אגידי שירים בקומץ ומוציאין מידי מעילה וקוצעין צפיגול או"ד לא אגידי, וזו נראה דעת רש"י שפירש דקמיציעא ליה אי חשיב דבר שאין דרכו לאכול, ונראה דר"ל

נאצדו או נשרפו כל שיירה אינו מקטיר לכתחלה, ולכך נקט דוקא נפרסה, ונראה ללמוד מכאן דמודה ר"י דצנזור מקטיר לכתחלה כר"א.

שם ותניא אידך והנותרת מן המנחה כו', ואע"ג דהאי קרא באכילה משמע מ"מ ס"ד למידרש מיניה שאין מקטיר קומץ עליהן, משום דיש לפרש פרט לשחורה דפסולה ולכך אין הקטרתה מועלת להחיר השירים, וכן למסקנא נראה דנלמד מהאי קרא דחסר קומצה פסול ולא ינא ידי נדרו, ואע"ג דלענין חסרון שירים לא למדנו מהאי קרא אלא איסור אכילה, דעיקרו דקרא דכל שאין הנשאר הנותרת מן המנחה מלצד מה שהוקטר הרי זה אסור באכילה, ויש לן לפרש שהוא משום שההקטרה לא הועילה כלל, או שזה רק איסור אכילה, ובשירים כיון דקיי"ל שאם נשאר כזית זורק את הדם מסתבר דה"ה במנחה ולא ילפינן מקרא אלא איסור אכילה, אבל בחסר הקומץ אין מקום לאסור השירים ולהכשיר המנחה ולכך ילפינן לפסול לגמרי, ומיהו נראה דשחור קומצה אגב גררא נקטה, אבל לא נלמד מהאי קרא, דבהדיא אמרו לקמן כ"ז א' דחסר קמץ פסול מדכתיב מלא קומצו חרי זמני ומשמע דמוהנותרת ליכא למילף, אלא עיקר קרא לחסרה המנחה, רק דמאחר דקושטא הוא דחסר קומצה פסול אמנם אף זה בכלל האי קרא, דוהנותרת מן המנחה משמע שנתקיימו זה כל פרטי המנחה בדקדוק, וממילא גם חסר קומצה בכלל זה, וכ"ה בפרש"י.

ויש לעי' לר"ל תיקשי ליה הך ברייתא דהא איהו יליף מוהרים וא"כ חרי קראי ל"ל, וי"ל דמוקי לה כר"א ולענין איסור אכילה, וע"כ שכן הוא דר"א יליף מהך קרא איסור אכילה, דהא ברייתא דמשפרקה נפרס לחמה מוקי לה כר"א והתם קתני הלחם פסול ומנ"ל לר"א הא אי לא יליף לה מוהנותרת.

שם ורבי ינאי אמר מן המנחה מנחה שהיתה כבר, פרש"י בלשון שני דס"ל נמי דשירים אסורין באכילה אלא דיליף לה מהמנחה, [ולשון ראשון ז"ע דא"כ לא הוו שתי צגמ' מלהציא ברייתא דוהנותרת מן המנחה, וכן ברייתא דמשפרקה נפרס לחמה הלחם פסול ולאסוקי צמיוצתא], ונראה דפליגי נמי בפירושא דברייתא דמר סבר דברייתא מוהנותרת קא דרשה ומר סבר ממנ המנחה,

ללא מישתמיט לומר דר"ע פליג בזה, [ועוד דר"י דאמר שיריים שחפרו צין קמינא להקטרה איהו קאמר מעילה ו' צ' דצינא כולו מודה ר"ע ומשמע דס"ל כוותיה], אלא ודאי סבר ר"ה דר"ע אף צינא כולו סבר דזריקה מועלת ליוצא, ושפיר י"ל דחסרון גרע מיוצא ונהי דבתריוויהו מקטיר קומץ אצל לענין זריקה אי מועלת יוצא עדיף מחסרון ולחסר אינה מועלת, ומיהו לפי תירוצא השני תו אין הכרע כינא ס"ל לר"ה ושפיר י"ל דר"ה קושטא דמילתא נקט דס"ל דחסרון גרע ואה"נ דאף אי כהדדי נינהו אין הקטרה מועלת.

ובאמת תירוצא השני מוכרח מסוגיין וכמש"כ, שו"ר שאין הכרח כלל, דבפסול חסרון אנו דנין אם צמה שאסרה התורה השיריים באכילה בטלה זיקתם לקומץ לכל מילי, ושפיר אין זה נוגע לדין הקטרה, אצל מה שמקילין ציוצא הוא משום דמסבירא קים להו לחז"ל דפסול יוצא קיל, ובזה לא מסתבר להו לחלק צין לענין הקטרה לענין אי מועלת הזריקה למעילה ופיגול, ונראה דאף לחירוף קמא ס"ל דיש לחלק צין הרצאה לענין זריקה מועלת לפיגול ומעילה, אלא שכתבו דאפשר דר' יהושע ס"ל דאף צינא כולו אף זריקה מועלת, אצל אמנם אין הכרע לזה וכמש"כ בתירוצא השני, ונמצא לפי זה דהעיקר בתירוצא השני, וכמש"כ לעיל סק"ב.

שם גמ' אמר רבא מנא אמינא לה כו', אע"ג דמהתם לא שמעינן דאף ר"א הכי ס"ל, מ"מ כיון דלר"ע כן תו קאמר רבא מסבירא דאף ר"א מודה.

שם וכיון דצמתן כלי צהילוך ובהקטרה כו', יעוי' פרש"י ותו', ולו"ד היה אולי אפשר לומר דבצרייתא דר"ח הוי תני צסיפא וכן הנותן צכלי והמוליך והמקטיר לאכול שיריה למחר או להקטיר קומצה כו', ולפי זה ניחא צפשיטות הא דקאמר דצמתן כלי וכו' לא מיתני ליה או כזית, והיינו דצסיפא אי הוי תני או כזית היה מתפרש לענין שיריים אף בשלא נשאר רק כזית, ולענין קומץ היה מתפרש דוקא צכלו קיים, ולכך לא ניחא ליה למיתנייה ולפיכך לא תני גס צרישא, והא דמסיק וקתני סיפא פיגול וחייצין עליו כרת, היינו דבצרייתא דר"ח קתני צסיפא פיגול וחייצין עליו כרת, [ולא תני או כזית משום שאין פירושו שזה בשיריים ובקומץ], הרי דבשיריים אפילו לא נשאר

כמש"כ דקמיציעא ליה אי עדיין אגדי בקומץ והוא מתירן, או"ד כיון שאסורין באכילה אין מחשבה מועלת בהן שכבר אין להם ענין עם הקומץ, ומיהו מודה רש"י שאף צחיש צ להקטיר קמיציעא לן אי חייצין אשיריים משום פיגול והכל חדא צעיא היא, ואף שלשון רש"י ז"ל קשה לפי זה דלא הזכיר כלל דאף צחיש צ על הקומץ או על הלצונה להקטיר חוץ לזמנו קמיציעא ליה, וגם לשון דבר שאין דרכו לאכול אינו מכוון לפי מש"כ, אצל מ"מ נראה דכונתו כמש"כ דלא יתכן לפרש דצעיא דפיגול וצעיא דמעילה שני ענינים הם, ואי צעיא דפיגול היא אמנם רק מחמת איסור האכילה א"כ אין לזה שייכות עם צעיא דהוצאה מידי מעילה, וכן לענין זריקה מועלת ליוצא פלוגתא ר"א ור"ע היא בכל האופנים הנזכרים.

שם תוד"ה ה"מ הוה מצי למימר ה"מ יוצא מקצתו אצל יוצא כולו לא כו', ר"ל דאף אי פסול יוצא וחסרון שווין הם נמי אין מועיל הקטרה דהא ציוצא כולו אין זריקה מועלת, [והיינו שלא חידשה תורה שמועיל הזריקה לפסול לחוד אצל כל שיש שם כשר הרי הזריקה פועלת כתיקנה ומועלת גם לפסול, כן פירשו רש"י ותו' מעילה שם], אלא דמפרש קושטא דמילתא דמסתבר ליה דאדרבה חסרון גרע מיוצא, וגם פלוגתא היא התם ושפיר קאמר דחסרון גרע דאף למ"ד זריקה מועלת אף ליצא כולו מ"מ לחסר אינה מועלת, ולפי זה אין ראייה אי ר"ה סבר זריקה מועלת ליצא כולו או לא, והנה אין דצריהם אלא לר"ה דאמר דחסרון גרע לזה כתבו דלא הוי צריך לזה ואף אי חסרון כיוצא שפיר דמי, אצל לרבא דאמר דחסרון עדיף היינו ודאי דאף אי אין זריקה מועלת ליוצא כולו לכו"ע, מ"מ צחסר מועלת, שהרי אף לר"א דאין זריקה מועלת ליוצא כלל קאמר רבא דבחסרון מודה.

בא"ד ושמא דר' יהושע עדיפא מדר"ע, לפי זה נראה דע"כ לומר דר"ה סבר דאף צינא כולו סבר ר"ע דזריקה מועלת ליוצא, [ורק למ"ד דצינא כולו מודה ר"ע דאינה מועלת לדידיה כתבו דפליגי ר"י ור"ע], דאי ס"ל לר"ע דצינא כולו אין זריקה מועלת ליוצא הרי ע"כ דחסרון עדיף מיוצא דהא צינא כולו אם זרק לא הורצה לר"ע, ואילו שיריים שחפרו מקטיר קומץ לכתחלה אף לר"ע,

אלא כזית מ"מ הוי פיגול וחייבין עליו כרת, ולפי זה לא חשש ר"ח לדייק בלישניה טפי מרבי, ואף ר"ח אי הוי תני מתניתין הוי תני או כזית דבלשון זה הכלל לחוד אין לחוש אי תני צרישא או כזית.

י"ב ב' הדר אמר רבא לאו מילתא היא דאמרי דתניא קדש קדשים הוא שאם נפרסה אחת מהן חלותיה כולן פסולות כו', אם נימא דנפרסה הוא פסול מיוחד ואפילו לא נחסר, דפרוסה לאו שמה חלה ונימא דדין הפרוסה כדין נשרף או נאצד ניחא סוגיין בפשיטות, דמקרא דקדש קדשים הוא לא שמעינן פסול דנפרס אלא דמהך קרא דקרי ל"צ חלות הוא שמעינן דדינן כחלה אחת, וממילא קאמר התנא שאם נפרסה אחת כולן פסולות כאילו נפרסו כולן, וודאי משמע דדינן ודין הפרוסה שווין, ודין הפרוסה היה פשוט לצעלי הגמ' שאין הקטרה מועלת לה כלל שאינה בכלל חלה, וא"כ הרי למדנו דנחסר אין הקטרה מועלת לנשאר, [דשאר מנחות ודאי כולהו כחד חלה חשיבי דהא פותמן ועיקרן העשרון], ומאחר דעיקרא דצרייתא לאשמועינן דכולן כחלה אחת שפיר הוי מצי לאשמועינן דין זה גם בפסול יוצא אי הוי סבר כר"א דאין זריקה מועלת ליוצא שגמלא החלה שיצאת כאילו אינה וממילא נפסלו כולן, וודאי איכא חידוש טפי ביצאת מצנפרסה דהא זו שנפרסה ודאי גרעה מזו שיצאת, דביצאת פליגי ר"ע ור"א אי זריקה מועלת, ואילו לחלה הפרוסה לכו"ע אין זריקה מועלת, [ונידון סוגיין אי החלות השלמות הנשחרות גרועות או עדיפות מזו שיצאת, אבל הפרוסה ודאי גרועה], ומדלא אשמועינן דיצאת ש"מ דר"ע היא דזריקה מועלת ליוצא, ולכך ביצאת חשיבא לגבי האחרות כאילו היא קיימת וממילא הן כשרות, וש"מ דאף לר"ע חסרון לא מהני ליה הקטרה, [ולפי זה ניחא שפיר דמצרייתא דלעיל ט' ב' דמשפרקה נפרס לחמה לא הוי מצי למידק מידי דהתם מתפרש שפיר הלחם פסול לענין שאינו נאכל, [ומיירי התם נמי דנפרסה רק חלה אחת], וגם ליכא לדיוקא מהתם מהא דלא קתני יצאה דר"ע היא, [וצהדיא מוקי לה ר"ל שם כר"א], דהתם עיקר פסולא דנפרסה אחי לאשמועינן, ודוקא הכא דעיקר החידוש שכולן כחלה אחת שפיר הוי מצי לאשמועינן זה צין ביצאה צין דנפרסה, אבל התם צעי לאשמועינן פסול נפרס, וליכא

למידק מידי], ודחי אצ"י דצעי לאשמועינן פסול נפרס דאע"ג דאיתיה צפנים אפילו הכי פסול ולא מהני ליה הקטרה, [ואע"ג דלא קתני צהדיא בצרייתא דלא מהני לה הקטרה ויש לפרש דרק נפסל לענין אכילה אלא דאין פשיטא לן הכי, י"ל דלצטר דנקטה צרייתא דנפרס פסול ש"מ שאינה בכלל חלה תו ידעינן מסבירא דאף אין הקטרה מועלת לה ונמנא כאילו נתפרש בצרייתא שאין מועלת לה הקטרה, א"נ לשון הצרייתא חלותיה כולן פסולות לשון פסולות הוא ולא רק איסור אכילה ונמנא נתפרש צהדיא בצרייתא שאין הקטרה מועלת לנפרס], ולעולם ר"א היא וה"ה ליוצא, אבל לר"ע שפיר י"ל ששאר החלות הקטרה מועלת להן, והא דקאמר הא נטמאת לריוחא דמילתא נקטיה אבל לא הוצרך לזה לעיקר התירוץ, ולפי פירוש זה נמצינו למידק דנפרסה חלה אחת אפילו לא נחסר כלום פסולה, ואפילו לר"ע דזריקה מועלת ליוצא לחלה זו הפרוסה אין זריקה מועלת, [ולשאר החלות היינו ספיקא שצגמרא], ואם נפרסו כולן אין מקטיר את הצויכין דנפרס דינו כנשרף.

אבל צחו' מפרשי דגם החלה הפרוסה בכלל שיריים שחסרו, ואי מהני הקטרה לשיריים שחסרו מהני נמי לחלה הפרוסה, [ומ"מ אין הכרע מזה לומר דפסול נפרס רק משום שנחסר, [ונקט נפרסה משום שכשנפרסת צסתמא נאצד משהו], ואפשר דאף דנפרס ולא נחסר נמי פסול, אלא שהפרוסות אינן גרועין משיריים שחסרו ולפיכך מדמינן להו בצוגיין], ולפי זה פירשו בתחלת דצריהם דמלשון פסול קדייק דלשון פסול משמע יותר מאיסור אכילה וש"מ שאין הקטרה מועלת להן, והקשו אם כן לידוק נמי הכי מצרייתא דלעיל ט' ב' דקתני הלחם פסול, ומירצו דהתם ליכא למידק הא יצאת דר"ע היא, וכונתם נראה דהתם דנפרסו כל הי"צ חלות מתפרשא וממילא אף לר"א אף ביצאו הם פסולים, וע"כ דהוה מצי נמי למינקט יצאו, וחזרו והקשו דאכתי כיון דלשון פסול מתפרש פסול גמור שאין הקטרה מועלת, א"כ אכתי איכא למידק הא יצאת אינו פסול גמור ורק איסור אכילה הוא דאיכא והיינו כר"ע, וא"כ הרי הוי מצי לאקשווי מההיא צרייתא, [והא לא הקשו ר"ל היכי מוקי לה התם כר"א, דודאי כדדחי הכא איכא נמי למידחי התם, ועיקר דצריהם למאי דס"ד

דפרוסה אינה פסולה כלל דהא איתא בפנים, ואי נימא שאין פסול נפרס אלא נחסר ח"כ נחסר ודאי גרע מיואל, שהרי זה קיים וזה אינו קיים, ולא דנו בגמרא אלא להשוות זה שנשאר נחסר, לזה שינא ציואל אצל זה שנחסר ודאי גרע.

ולפי זה ז"ע הא דקאמר דנפרסה איתא בפנים הא אנו דנין בזה שנאצד וזה גרע מיואל, ואילו הנשאר בין ציואל בין נחסר איתיה בפנים, ואפשר אולי דנפרסה ונחסרה ע"י זה כיון דודאי החסרון נשאר בפנים אלא שהוא אצד ס"ד דלא מיפסיל בהכי שהרי הוא קיים אלא שאין אנו יודעים מקומו, והיינו דקמ"ל דמ"מ הוא בכלל נחסר כיון שהוא אצד וממילא אין הקטרה מועלת לנשאר, ודוחק, וז"ע.

העולה לדינא לפירוש תו' הנזכר, נפרסו כל הי"צ חלות מקטיר הצויקין והלחם אסור, ולענין אי מועלת ההקטרה לפיגול ומעילה הדבר ספק, וכן נפרסה חלה אחת, [הך נפרס לא נחפרש אם הוא דוקא בשנחסר משהו או אף בשלא נחסר], ינאה חלה אחת מקטיר הצויקין והחלות הכשירות מותרות באכילה, ינאו כולן לא יקטיר ואם הקטיר הוראה, [כדין וצח פסחים ע"ז צ'], ודין נטמא [בדאיכא צ"ח] כדין ינא, ושיריים שחסרו בין קמינא להקטרה מקטיר קומץ והן אסורין באכילה, והדבר ספק אי מועלת ההקטרה להוציא מידי מעילה ולמקצעינהו בפיגול.

עוד כתבו בתו' דדייק מדאחמור כולי האי שאם נפרסה אחת כולן פסולות ש"מ שאין הקטרה מועלת, ואי פסול נפרס אף בשלא נחסר, [וגמרא משוי ליה מסבא לפסול נפרס ופסול נחסר], נחא דאי זריקה מועלת לפרוסה יש להכשיר השלימות אף באכילה וכדאמר ציואל וטמא, ואף שאפשר לחלק וכמש"כ לעיל מ"מ שפיר י"ל דלא ס"ל לגמרא לחלק בכך, אצל אי נפרס פסולו משום חסרון (ורק בשנחסר), ז"ע מה שי"ך כאן חומרא הא כיון שכללן הכחוצ לכל הי"צ חלות בלשון יחיד שפיר יש לנו לחשבן כמנחה אחת של כ"ד עשרונים וכשנחסר משהו כולן פסולין וכדין מנחה, ואולי ס"ל לתו' מסבא דכיון שלא אמרה תורה מדה אלא לכל חלה וחלה אף שכללן בלשון הוא לית לן לעשותם כחלה אחת לגמרי, ודי אם נפסול בשנאצדה חלה שלימה, אצל נפרסה שרק נחסר

הכא אמאי לא פריך מההיא צרייתא], ותירצו דבאמת מלשון הלחם פסול דקתני התם ליכא למידק שאין הקטרה מועלת בלשון זה מתפרש נמי גם באיסור אכילה לחוד, אצל הכא דקתני חלותיה כולן פסולות מתפרש שיש כאן הפלגת פסול בכולן ולא רק איסור אכילה לחוד, ולפי זה ודאי לא מצי לאקשויי מהתם מידי, וגם ליכא למידק התם הא ינאת דודאי גם צינאו הדין כן לכו"ע, [בזלשונם נזכר רק דליכא למידק הא ינאו, אצל ודאי לפי זה בכלל ליכא לאקשויי מהתם אחרי שאין משם כלל ראייה לנידון אי מועיל הקטרה, ואף דאדרבה זה עיקר תירוץ והוא ליה לפרש, אין לדקדק בכך אחרי שכונתם מבוארת], עוד תירצו דדייק שאין הקטרה מועלת מקרא דקדש קדשים הוא דמשמע ליה דליכא כוליה הוא אינו קדש קדשים כלל ואין הקטרה מועלת לו. — והנה לא פירשו דדייקין שאין הקטרה מועלת לחסר משום דאי מועלת לחסר היה מן הדין להכשיר את החלות השלימות כי היכי דמכשירין צינאת אחת, ואם נימא דפסול נפרס משום חסרון הוא (דסתמא כשנפרסת נאצד משהו) נחא, דודאי כולן אסורות באכילה דהא נחסר מקנא, משא"כ ציואל שלא נחסר כלום וכיון שזריקה מועלת ליואל חשיב לגבי הנשארים כאילו הוא קיים בכשרותו, אצל אי פסול נפרס אף בשלא נחסר כלום, וגם דין הפרוס כדין שיריים שחסרו ומועלת לו הקטרה, קשה דודאי יש להכשיר הנשארים באכילה אי זריקה מועלת לחסר וכמו דשרינן צינאת אחת, ולמה הוצרכו לדחוק מהיכא משמע לסוגיין שאין הקטרה מועלת, ומזה משמע אמנם דהתו' מפרשי דפסול נפרס היינו דוקא משום שנחסר, אצל מרן (שליט"א) זללה"ה בקמא סימן כ"ו סק"ט כתב לחלק בין נפרס לינא לומר דנפרס הוי כאילו הפרוסה נפרסה מכל החלות שעשאן הכחוצ לכולן כחלה אחת והרי כל החלות פרוסות, משא"כ ינאת, שאף אם נחשוב כינא מקנא מכל חלה נמי הנשאר מותר ע"ש, וז"ע.

והא דקאמר דאיבעיא ליה למיתני ינא אלא דנקט נפרס לאשמועינן דאע"ג דאיתיה בפנים לא מהני ליה הקטרה, אי פסול נפרס אף בשלא נחסר כלום נחא צפשיטות דבעי לאשמועינן עיקר פסול נפרס, וגם דאין הקטרה מועלת לפרוסה וממילא אינה מועלת גם לנשאר, דשפיר יש מקום לומר

חכמים אצל כשהקרבן כבר כשר לא ציטלו חכמים מנות אכילה, ואף דאשכחן כה"ג דם שנטמא וזרקו במזיד דלא הורגה להחיר בשר באכילה כדאמר יצמות ז' א' מ"מ אין לדמות גזרות חז"ל, וכן אמרו זכאים ק"ד א' שלא גזרו לאסור העור לכהנים וכמש"כ תו' שם.

ולמש"כ לעיל שם דין ז' דינא הבשר כולו אף בקרבן ציבור אינו זורק לכתחלה, א"כ מדאמרו מנחות י"ג ז' הא ינאח הנך דאיכא גוואי כשירות למדנו שהשאר נאכלות ואף שאנו צריכים לתועלת ההקטרה על היוצא לית לן זה כיון שלענין עיקר ההקטרה אין צריך ליוצא דהא אף שיריים שחסרו מקטיר קמץ, וה"נ לענין טמא נמי השאר נאכלות ואף שאין הניץ מרצה על אכילות לכתחלה בקרבן יחיד הכא כדיעבד חשיב, וכן מוכח עוד מנחות מ"ו א' דקמתי התם בלחמי תודה שאם נטמאת חלה אחת כל הלחם פסול וידי נדרו ינא, ותמחו במו' ממ"נ אס הניץ מרצה על אכילות א"כ השאר נאכל ואמאי קמתי הלחם פסול, וגם הוה ליה למיתני תורם מן הטעור על הטמא, ואי אין ניץ מרצה על אכילות אף ידי נדרו לא ינא, והסמינו להגיה ידי נדרו לא ינא, הרי כתבו בהדיא דאי ניץ מרצה על אכילות הרי הטעור נאכל, וגם מכל עיקר תמיהתם מוכח כן דאם אינא דכשאו צריכים לריצוי ניץ על אכילות לענין אכילות הקרבן אמרינן שאין ניץ מרצה על אכילות לכתחלה ביחיד ואסורין באכילה, א"כ הרי ניחא מה דהלחם פסול והיינו שאינו נאכל לפי שלא סמכו להקל על ריצוי ניץ על אכילות לכתחלה ביחיד אצל ידי נדרו ינא דהא זרק הדם ואמנם אהני אף ללחם, ונלא ציו חכמים לזרוק לשם שלמים אלא אף לשם תודה ראוי לזרוק אלא שאין הלחם נאכל, ודוחק לומר דלשון הלחם פסול משמע להו שאינו נזקק לקרבן כלל ולא רק איסור אכילה, אלא ודאי משמע דפשוט להו לתו' דאי ניץ מרצה על אכילות הרי הלחם הנשאר נאכל, דלא גזרו חכמים בזה כיון דצלאו הכי זורק את הדם לא גזרו חכמים לענין איסור אכילה לחוד.

ויש להסתפק לר"ל דשיריים שחסרו צין קמינא להקטרה אין מקטיר קומץ עליהן, בנטמא מקצת או ינא אי מקטיר קומץ, מי אמרינן הרי זה כינא או נטמא כל הבשר דלא יזרוק וה"נ מקצת

מעט לית לן לפסול כל החלות מכיון שהפרוסה מועלת לה ההקטרה, וי"ע, ולפי חירוק זה נמנא דאי הקטרה מועלת לחסר אס נפרסה חלה אחת הרי הנשארות מותרות באכילה, ואף דבמנחה שחסרה אמרינן דאסורה באכילה, שאני מנחה שהיא כחלה אחת לגמרי שכל מדתה עשרון, ומנחת סולת אינה באה חלות כלל, ואף שאר מנחות הרי פותחין, ולפיכך התם אס נחסר הרי דין כל המנחה כדין החלה הפרוסה משא"כ בלחם הפנים שאר החלות נשארות בכשרותן, כ"כ בתו'.

ובראיה דלדינא נקטינן כחירוץ קמאי דלחומרא ינהו, ונפרסה חלה אחת כולן אסורות באכילה מן הדין ולא מספק.

גמ' אצל לר"ע דאמר זריקה מועלת ליוצא אפילו חסרון נמי מהניא ליה ההקטרה, נראה דאע"ג דהשתא ידעינן דלר"א דאין זריקה מועלת ליוצא גם לחסר אינה מועלת, מ"מ עדיין יש מקום לומר דחסר עדיף מינא וכדאמר רבא, אלא דר"א פליג אף בחסר, ולפיכך אע"ג דחסר כינא כולו דמי וכמש"כ תו' לעיל, וקיי"ל כר"י מעילה ו' ז' דצינא כולו אין זריקה מועלת, וכמש"פ הרמב"ם, אפילו הכי מספקינן דאפשר דהקטרה מועלת לחסר, דאפשר דחסר עדיף מיוצא, ולכך פסק הרמב"ם צעיר דהכא בספק אע"ג דפסק כר"י דלינא כולו אין זריקה מועלת.

ה) לעיל סק"ז דין ד' כתבנו דמנחה שנטמאה מקצתה או ינא הנשאר נאכל, וכמבואר מנחות י"ג ז', אצל לכאורה אין הדבר מוכרע דהא אמרו פסחים ע"ח א' דביחיד אס נטמא כולו או ינא אינו זורק את הדם לכתחלה ורק כדיעבד אס זרק הורגה, חזינן שלא הקילו חכמים לסמוך על ריצוי ניץ אכילות ביחיד לכתחלה, וה"נ הכא לענין אכילות הנשאר הרי אנו צריכין לריצוי ניץ אכילות ואפשר שלא אמרו חכמים לסמוך ע"ז לכתחלה ביחיד, וכן צינא אף שזריקה מועלת אסרו חכמים לזרוק לכתחלה וה"נ הכא אנו צריכים לתועלת ההקטרה על היוצא בשביל לאכול הנשאר, ושפיר י"ל שלא אמרו חכמים לסמוך על זה לכתחלה, [וכן למש"כ לעיל סוף סק"א דטעם האיסור צינא כולו משום דגזרינן אטו נאכד או נשרף, ה"נ הכא יש לגזור אטו נאכד או נשרף מקצת דאז הנשאר אסור באכילה], אצל י"ל דלא דמי דלענין זריקה החמירו

הקרצן ואין הזריקה מועלת לו לעשותו מכלל הקרצן בשעה שאינו שלם כולו כראוי, ולא חשיב כאילו היה לחם ונאצד אלא חשיב כלא היה לחם כלל, וכמו לר"א דדס אע"פ שאין צד מ"מ נשרף הלחם לא יא' ידי נדרו, דהלחם אינו גופא דזיבחה וכל שלא היה בשעת זריקה חשיב כלא היה כלל.

והא דפריך דאי שחיטה עושה זיקה איפסל לחם תיפסל נמי תודה, ה"ק דאי שחיטה עושה זיקה אית לן למימר שאם היה לחם בשעת שחיטה כבר הוקבע להיות תודה ותו אינו יכול להיות שלמים, [ומיהו ידע דתודה איקרי שלמים אלא דיש לאוקמי קרא דוקא בלא היה לחם בשעת שחיטה אי שחיטה עושה זיקה], וממילא אם נפסל הלחם ואין הזריקה אוגדתו ומועלת לו כלל תיפסל נמי תודה.

והנה צמ' כאן נקטו בפשיטות דאי זריקה מועלת ליוצא לניץ מרצה על אכילות יא' ידי נדרו ביצא ונטמא, והחלות הכשירות נאכלות, וכדין לחם הפנים כמבואר י"ב ב', ולו"ד אין הדבר מוכרע שהרי ע"כ חלוק דין תודה מדין לחם הפנים שהרי בנפרס בלחם הפנים מקטיר הזיכין ואילו בתודה לא יא' ידי נדרו, וע"כ כמש"כ לעיל דשאני תודה דעדיין חסר איגוד הלחם לזבח ואינו מתאגד בזמן שאינו שלם בשעת זריקה, וה"נ י"ל דאף דלעולם זריקה מועלת ליוצא וניץ מרצה על אכילות, מ"מ הכא דעדיין חסר איגוד הלחם י"ל שאינו מתאגד כל שאינו כולו בכשרותו, וגם אין הניץ מרצה בזמן שעדיין אינו גוף הקרצן, ולפי זה היה ניחא מה שהניחו צמימא מהא דלעיל כ"ה ב', אבל מדבריהם למדנו דלא ס"ל כן אלא כיון דחזינן שהחלות הכשירות נאכלות הרי חשבינן כאילו כולן קיימות דבלא"ה אינן נאכלות, [וכדחניא י"ב ב' גבי לחם הפנים], וכיון דחשבינן כאילו כולן קיימות הרי הזריקה אוגדתן לזבח שהרי זה כאילו היו כולן בכשרותן, וגם הניץ מרצה, ולכאורה לענין יוצא נראה שהוא פלוגתא ר"ש ור"פ לקמן מ"ז דר"ש סבר דאי זריקה מועלת ליוצא מועלת אף לשתי הלחם, [עי' לקמן סק"ז שאין זה מוכרח וי"ל דאף לר"ש הכא חשיב לקולא, דאף לנחת ידי נדרו חשיב לקולא (ולא דוקא להחיר באכילה), והוי ככלל צעיא דלקמן שם אי אמרינן לקולא שכבר נשלם איגוד הלחם בשחיטה, והרמז"ס פסק דלקולא לא

המנחה ככל הבשר דמי דהא מעכצא, או"ד דוקא בכולו גזרו אצל לא במקצת, ואף שמעכצ, וגם מילתא דאיתיה בכל הזבחים חששו צו טפי, אצל מקצת שאינו אלא במנחות י"ל שלא גזרו צו חכמים, ומהא דלא אשכח כ"ו א' לפרושי מילתיה דרב דאמר והוא שנטמאו כל שייריה אנטמא לחוד ולא אצבד ושרוף, וקאמר אי שירא לאו מילתא ונטמא כו' שמעינן דאף לר"ל אין חילוק בין נטמא לאצבד ושרוף לענין מקצת, דאל"ה לימא דרב כר"ל ס"ל ולכך אצבד ושרוף אפילו מקצת פסולה, אצל בנטמא מקצת מקטיר דניץ מרצה, ומ"מ נטמא כולו לא דגזרו חכמים וכדס"ל לר"י גבי זבחים פסחים ע"ז ב', אלא ודאי לר"ל אף בנטמא מקצת אינו מקטיר, [וגם בסברא נראה כן], ולכך ע"כ דרב אכילה מתניתין קאי וס"ל כר"י.

(ו) מ"ו א' מששחטה נפרס לחמה הדס יזרק והבשר יאכל וידי נדרו לא יא' והלחם פסול כו', יש לעי' אמאי לא יא' ידי נדרו מי עדיפא תודה מלחם הפנים ומנחה דקיי"ל דמקטיר קומץ אף שאסורין באכילה, וה"נ נהי דהלחם אסור באכילה מ"מ יהא בכלל הקרצן ויא' ידי נדרו, ואפשר דשאני תודה כיון שאפשר לשנותה לשלמים לא אמרינן שאפשר להקריבה גם לשם תודה בלא לחם אלא כל שהלחם נפסל בטל שם תודה מינה והוא ליה שלמים, ואע"ג שפסול הלחם קל דבמנחה כה"ג מקטיר קומץ עליה, מ"מ הכא שאפשר לקרצן להקרב בהכשר בלא לחם לא אמרינן שחידשה כאן התורה שאפשר לחשבו גם כתודה ותועיל זריקתה ללחם, וכן לר"א דדס אע"פ שאין צד לא אמרינן דאם נאצד הלחם אחר שחיטה דיהא עדיין שם תודה עליה ויא' ידי נדרו וכמו באצד הבשר אלא כיון שאצד הלחם פקע מיניה שם תודה והוא ליה שלמים, ועוד והוא העיקר דשאני לחם שאינו גוף הזבח אלא דמתאגד לזבח ע"י שחיטה וזריקה וכל שנחסר קודם זריקה אין הזריקה מקדשתו כלל, [עי' לקמן מ"ז ב' מתקיף לה ר"פ וזבחים ז' א'], שאינה מקדשת אלא מ' חלות ולא ל"ט, [וזה לרבי לקמן מ"ז א' וכש"כ לראצ"ש], ומיהו הך צרייתא כרבי דהא קתני דלאחר שחיטה נפסלת ציזא], ולפיכך אין שייך כאן להכשיר כדין מנחה שחסרה קודם זריקה דהתם המנחה גוף הקרצן משא"כ הלחם כאן אינו גוף

בין שחיטה לזריקה הלחם פסול ולא יאכל ידי נדרו כונתו בנטמא או יאכל כל הלחם, ודין הרישא בנטמא או יאכל מקצת הלחם, ולכך הקדים דין שנפרסה אחת כנפרס הכל ונטמאת אחת או יאכל השאר כשירות כדי שגבין לפרש שמה שכתב נפרס או נטמא או יאכל אחר שחיטה הכונה לזדדין בנפרס אף בחלה אחת ואילו בנטמא או יאכל דוקא כולו, ובסיפא דלאחר זריקה דהתם בכולו איירי בשאירע הפסול רק במקצת פירש רבנו צהדיא במקצת [ופירש צרישא בנפרס וה"ה לסופא], והנה נמאלי הדינים לפי"ז, דנפרס מקצת הלחם בין שחיטה לזריקה כל הלחם פסול ולא יאכל ידי נדרו, ואילו נטמא מקצת או יאכל שאר הלחם כשר ויאכל ידי נדרו ותורם מן הטעור וממה שבפנים, וכ"כ עוד רבינו צהדיא דדין נטמא לקמן בפי"ז הי"ג.

ואפשר שלמד רבנו דינים אלו מהא דאמרינן מ"ז ב' לחומר אמרינן לקולא לא אמרינן ופסקו כן רבינו לקמן סוף פי"ז מהלכות אלו, וס"ל לרבנו דלענין לזאת ידי נדרו חשיב לקולא וכמו לענין להחיר הלחם באכילה בזריקה שלא לשמן, ולא אמרינן לענין זה שכבר נשלמה אגידת הלחם לזבח ובגוף אחד דמיין, ואע"ג דלעולם לענין הרצאה קיל מלאקצוטי צפיגול דהא יאכל כולו אין זריקה מועלת ומ"מ אם זרק הורצה, וכמש"כ מו' פסחים ל"ד ב' מנחות י"ז א', שאני התם שאין חסר איגוד לזבח ושפיר אמרינן דבשר שיאכל לא חשיב אין בשר לגבי זריקה, אבל הכא דמיחסר איגוד הלחם לזבח שפיר מחלקינן בין אם הלחם צריך להתאגד להכשיר הקרבן דבזה כיון שיאכל תו לא מתאגיד, לבין אם צריך איגוד לקצוע פיגול דבזה אין יאכל מפסיד, ושפיר מתאגיד לאיקצועי צפיגול, ולפי"ז מצאנו מבואר דשמי הלחם שיאכל בין שחיטה לזריקה נפסל הקרבן ואם זרק הדם לא יאכל ידי חובת הקרבן, וה"ל בתודה חשיב שלמים כה"ג ולא יאכל ידי נדרו, [ולא חשיב כיצא בשר אלא חשיב כלא הציא לחם כלל, דהא עדיין לא נתאגד הלחם לזבח שיהא חשיב כגופא דזיבחה וכמש"כ לעיל סק"ו], וס"ל לרבנו דזה דוקא ציאל כל הלחם אבל אם נשאר מקצת הלחם בכשרותו כיון שהנשאר בכשרותו נאכל בלחם הפנים, ה"ל הכא חשיב כיש לחם והזבח מתכשר, ומועלת הזריקה אף למקצת שיאכל וכמו בלחם הפנים, וצרייתא דמ"ו א' או תתפרש כדברי האומר

אמרינן], ואילו ר"פ סבר דלשמי הלחם כיון דעדיין חסר איגוד לזבח אין זריקה מועלת ליוצא, וכדאמר זבחים ז' א', ולפי זה לר"פ אין ראיה דהאי תנא סבר אין זריקה מועלת ליוצא ושפיר י"ל דסבר כר"ע דזריקה מועלת ליוצא ואפילו הכי לא יאכל ידי נדרו דלחם אינו גופא דזיבחה, ולפי זה ניחא משה"ק מהא דלעיל כ"ה ב', והא דלא הקשו לר"ש מהך צרייתא דהא ע"כ לאו ר"א היא דהא סבר אין הניץ מרצה על אכילות ואפילו הכי סבר דציאל לא יאכל ידי נדרו, דהוה מצי לשנויי דהך תנא סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא, ואע"ג דלעיל כ"ה ב' לא בעי למימר כן, מ"מ לא היה יכול לעשות מזה קושיא.

תוד"ה נפרס וי"ע שלא יקשה מכאן לרצא דאמר צפ"ק דלמ"ד אין (כ"נ דצ"ל) זריקה מועלת ליוצא דבחסרות מודה, כונתם ז"ל דהא הכא ס"ל אין זריקה מועלת ליוצא מדקתני דציאל לא יאכל ידי נדרו והלחם פסול, וגם בנפרס ס"ל כן ואי זריקה מועלת לנפרס יש להחיר נשארות באכילה, וזה כחירון בתרא שכתבו לעיל י"ז ב' וכמשנ"ת לעיל שלהי סק"ד ע"ש, ומיהו בלא"ה אימתו רצא מהא דבעי למימר דאף לר"א זריקה מועלת לחסר.

תוד"ה משחטה דלשון פסול משמע דאפילו נטמא מקצתו פסול כולו, צ"ע דטפי הוה ליה למימר דהא עלה קתני נזרק הדם תורם מן הטעור על הטמא הרי דבנטמא מקצתו איירי.

והנה רש"י גריס כגירסא דידן ידי נדרו יאכל ופירש משום שהניץ מרצה, [ומה שכתוב לפנינו בגמרא שהניץ מרצה נראה שהוא גליון ובטעות נשתרצב לפניו], וי"ע למה הלחם פסול, ואולי אפשר לדחוק כמש"כ לעיל סק"ה דציחיד אין ציץ מרצה על אכילות לכתחלה וגזרו חכמים שלא לאכול, אבל אין נראה כן וכמש"כ שם, ואולי י"ל דלחם כיון דאינו גוף הזבח נהי דהניץ מרצה לענין שיאכל ידי נדרו אבל לענין לאכול הלחם אינו מרצה, אבל לא מסתבר כלל דהיכן מצינו חילוק כזה, וי"ע.

(ז) רמב"ם פי"ז מהלכות פסח"מ הי"ד תודה שנפרסה חלה מחלותיה כולן פסולות יאכל החלה או נטמאת שאר החלות כשרות כו' ואם אחר שנשחט נפרס או נטמא או יאכל כו', נראה דעת רבנו דהא דכתב שאם נטמא או יאכל

כל קרבנות ציבור באין בטומאה ומשמע אף הנאכלים וכן פסק בהדיא בלחם הפנים בפ"ה מתמו"מ הט"ז, וזה דוקא אי ניז מרצה על אכילות וכמבואר פסחים ע"ז ע"ח מנחות ט"ו א', ואין לומר דציבור ניז מרצה על אכילות וביחיד אינו מרצה מן התורה, [וכדס"ל לרצו בטומאת הגוף שציבור מרצה], חדא דא"כ היכן אשכחן מאן דסבר דציבור אין ניז מרצה על אכילות ובגמרא מנחות שם מבואר שהדבר במחלוקת, וגם בפסחים ע"ח א' אמרינן דמתניתין דלא כר' יוסי דסבר אין הניז מרצה על אכילות, ואם אימא שיש חילוק בין ציבור ליחיד דילמא מודה בציבור וכמו שחילקו לר' יהושע שם, ומש"כ בלח"מ ספ"א מפסח"מ דלשון אין הניז מרצה על אכילות משמע אף בציבור, ז"ע היכי משמע כן, וגם הרי תנן פסחים פ' ב' שאין הניז מרצה על טומאת הגוף, ומ"מ כתב כאן רצו שציבור מרצה, וגם היכן מנינו חד תנא שמחלק בין ציבור ליחיד דנימא דרבינו פסק כוותיה, ועוד דאף בלחמי תודה כתב רצו בפי"ב מפסח"מ הי"ד ובפי"ז הי"ג שאם נטמא מקצת החלות הרי הנשארם בכשרותם, וזה לא יתכן אלא אי ניז מרצה דאל"ה היינו נפרס, וכמש"כ תו' מ"ו א', וכמבואר י"ב ב' לענין לחם הפנים, וכן בפ"ג מהלכות מעילה ה"ט כתב רצו דשירי מנחה שנטמאו והקטיר הקומץ יצאו מידי מעילה ואי אין ניז מרצה על אכילות ודאי אין הקטרה מועלת לה, וכש"כ אי בנטמאו כולם איירי שאין ההקטרה מועלת כלום שלא היה דינו להקטיר כלל, וכן בפ"ד מהלכות ק"פ ה"ב מבואר בדברי רצו שהניז מרצה על אכילות וכמש"כ הלח"מ שם.

ומש"כ כאן שאינו מרצה על טומאת הנאכלין נראה דהיינו לכתחלה ומדרבנן וביחיד, כדמסיים, והיינו מה שאמרו פסחים ע"ח א' כאן ביחיד כאן בציבור וכמש"כ תו' שם, ולפי זה מבואר בדברי רצו דעל העולין הניז מרצה שיקרבו לכתחלה אף ביחיד, ואע"ג דדם שנטמא חילקו בגמרא מנחות כ"ה ב' בין שוגג למזיד, (ועי' לעיל סק"א), באימורין שאינן גוף הקרבן לא ראו חכמים תועלת לגזור שלא להקריב דלא יוסיפו לזוהר מחמת כך, ומיהו נאבד הבשר והאימורין טמאים אינו זורק את הדם דכיון דאנו נריכים לריצוי ניז כדי לזרוק שוב גזרו חכמים שלא לסמוך

אין זריקה מועלת ליוצא ואין ניז מרצה על אכילות ולפי זה דין נפרס ויוצא וטמא שוין, או תתפרש לזדדין בנפרס אפילו מקצת וציוצא וטמא דוקא כולו, ויותר מסתבר כלשון ראשון.

ורדין טמא מסתבר ליה לרצו מסביר להשוותו לדין יוצא, ואע"ג דבטמא ענין אחר הוא משום ריטוי ניז ושפיר י"ל דאף בנטמא כולו מתאגד הלחם דניז משוי ליה כטהור, לא מסתבר ליה כן לרצו אלא כל שאין לחם הראוי לאכילה בשעת זריקה לא מתאגיד הלחם כלל, ולזה אין מועיל ריטוי ניז כיון דעדיין לא נעשה הלחם כזבח. והא דפסק רצו דנפרסה אחת כולן פסולות אינו ענין לבעיא דלעיל י"ב א' אי מועלת הקטרה לשיריים שחסרו, דזה הדין קיים אף אי מועלת ההקטרה דמ"מ החלות הנשארות אסורות באכילה כדין שיריים שחסרו וכמש"כ לעיל סק"ד שכ"ה לשני התירושים הראשונים שבתו', וגמרא מלישנא דברייתא הוא דדייק, וכן פסק רצו בהדיא גבי לחם הפנים בפ"ה מתמו"מ הט"ו דכולן פסולות אע"ג דבשיריים שחסרו פסק בפט"ז מפסח"מ הי"א דהדבר ספק אם נקצבו בפיגול.

ודעת הראב"ד שאין חילוק בין יצא כולו ליצא מקצתו וכיון דלקולא לא אמרינן, [וכש"כ לר"פ דלחומרא נמי לא אמרינן], אין זריקה מועלת ליוצא בשתי הלחם וה"ה בלחמי תודה כיון דעדיין חסר איגוד ללחם, וממילא דין יצא ונפרס שוין דאפילו יצאה חלה אחת נפסל הכל ולא יצא ידי נדרו, אף למאי דקיי"ל דזריקה מועלת ליוצא, וסבר הראב"ד דה"ה נטמא דכל שחסר עדיין איגוד לא אמרינן הניז מרצה, וניחא לפי זה מה שהקשו התו' מ"ו א' לרצא, וכן מה שהקשו מהא דכ"ה ב'.

מש"כ כאן בכ"מ דקיי"ל כרצא וגם דברי אביי הם דחייה בעלמא, ז"ע דודאי קיי"ל כאביי וכדפסק רצו בפט"ז הי"א דהדבר ספק אי מועלת הקטרה לשיריים שחסרו, ועוד שאין דברי אביי ורצא אלא אי צרייתא כר"א או כר"ע, אבל בדין יצאת ונטמאת אחת שהשאר כשרות לר"ע בזה לא נחלקו כלל.

(ח) רמב"ם פ"ד מהלכות ביאת מקדש ה"ז אבל אינו מרצה על טומאת הנאכלין, נראה דדעת רצו דניז מרצה על אכילות, וזה מוכרח שהרי סיים דציבור מרצה וכן פסק בסמוך

(י) רמב"ם פ"א מפסח"מ הל"א נפסל הצפר קודם זריקה כו', האי פסול הוא או בטבול יום או בהיסח הדעת, [דנראה דקיי"ל כר"י דפסול טומאה הוא, ולא מלאכת מצואר ד"ו דברי רבנו], כדאמר פסחים ל"ד ב', ומיירי שנאכדו האימורין או שגם הם נטמאו, דאל"ה הא זורק משום האימורין, ורבנו נקט לשון הגמ' בפסחים שם דקתני נטמא צפר או שנפסל כו'. — והנה דעת רבנו כתיורן שני שבתו מנחות י"ב א' דלענין הרגאה מודה ר"ע דאף יצא כולו מרצה.

שם הל"ד שהיץ מרצה על הטומאה, אין הכרע אם על טומאת הצפר קאמר או על טומאת האימורין, ובלח"מ נקט לדבר פשוט שיש כאן ריזוי יצ' על אכילות, ועי' לעיל סק"ח.

שם וכן אימורין או איברי עולה שנטמאו והקטירין היץ מרצה, עי' לעיל סק"ח כתבנו דנראה דעת רבנו דאף לכתחלה מקטירין.

(יא) רמב"ם פ"א מפסח"מ ה"כ קמץ את המנחה ואח"כ נטמאו שייריה כולן כו', דברי רבנו ז"ל תמוהין שכלל אצוד ושרוף צהדי נטמא ויצא ודין חלוק כדאמר פסחים ע"ח ב' דדוקא צינא ונטמא צדיעצד הורגה אצל אצוד ושרוף אף דיעצד לא הורגה, וכן פסק רבנו לעיל בפ"א הל"א, [ומש"כ בלח"מ שם דחוק טובא וכמש"כ מרן (שליט"א) זללה"ה צקמא סימן כ"ו ס"ק י"ד].

גם מה שסיים שם נשארו מעט שיירים [והיינו כזית וכדאמר פסחים ע"ו ב' גבי זבחים וכמש"כ רבנו לעיל שם] מקטיר לכתחלה והשיירים אסורין באכילה, ומשמע דקאי גם אנטמא ויצא תמוה דהא צהדיא אמרו מנחות י"ב ב' דנטמאת אחת או יצאת אינך כשירות, וכן פסק רבנו בפ"ה מתמו"מ ה"ז, וכן לקמן בפ"ב הי"ד לענין תודה, [וכן בפ"ז הי"ג], ודין מנחה ולחם הפנים שזה.

שם הב"ט אם יכול לקמוץ מזו צפני עזמה ומזו צפ"ע כשירות ואם לאו פסולות, כתב הלוקמי הלכות ז"ל שם אינו יכול לקמוץ אלא מאחת שתיהן פסולות, ומרן (שליט"א) זללה"ה בספר קדשים סימן כ"ט ס"ק כ"ג השיג עליו דא"כ נתערב קומצה צשיירה ליפסל דהא הוה ליה כאכדו שיירה, ויעויין בתוספתא ריש פ"ד דתניא

בזה לכתחלה, וכמצואר פסחים ע"ו ב' דנטמאו תרוייהו אינו זורק אע"ג דצריזוי יצ' על האימורין לחוד סגי כדי להחיר הזריקה, וע"כ כמש"כ דכל שצריך ריזוי יצ' לעיקר הקרבן גזרו חכמים שלא לסמוך בזה לכתחלה אף צריזוי אעולין, ומשמע שאין חילוק בין נטמא צשוגג לנטמא צמיד, [ועי' לעיל סק"א], ולעולם אינו זורק לכתחלה, וכן סתם רבנו בפ"א מפסח"מ הל"ד.

ואפשר עוד לפרש דכונת רבנו שאין היץ מרצה על הנאכלין שיאכלו, אצל מרצה הוא עליהם שיחשבו כאיתנהו לענין זריקה ושאר דברים, ולפי זה נצטרך לומר דמה שסיים דצציצור מרצה לא קאי אלא אטומאת הגוף ולא אטומאת הנאכלין, ורהיטת דברי רבנו אחי שפיר טפי כפירוש הראשון.

(ט) רמב"ם פ"ה מתמו"מ ה"ו אס' אחר שהסיר הלחם נפרסה הלחם פסול כו', מצואר דנפרסה חלה אחת כולן פסולות והיינו צריחא דמנחות י"ב ב', ומצואר דרבנו מפרש כתיורין קמאי צחו' שם דמלישגא צעלמא קא דייק, אצל הדין קיים אף אי מועלת הקטרה לשיריים שחסרו דמ"מ כל החלות פסולות וכמש"כ לעיל סק"ד, ולכן סתם דנפרסה אחת כולן פסולות אע"ג דצשייריים שחסרו פסק צפט"ו מה' פסח"מ הי"א שהדבר ספק אי מועלת להן הקטרה.

שם ה"ז ואם נפרס הלחם מקטיר הצזיכים, שם הלחם הוא כולל כל החלות וכמו שמתצאר בהלכות הקודמות, ומשמע מלשון זה דאפילו נפרסו כל החלות מקטיר הצזיכין וכמש"כ לעיל סק"ד שכן דעת תו'.

שם נטמא אחד מן הסדרין צין לפני הקטרה כו' הנטמא צטומאתו והטהור צטהרתו, זו מתניתין מנחות י"ד ב', והנה הדבר פשוט דמקטיר הצזיכין לכתחלה דהא יצ' מרצה לכתחלה צציצור, ואפילו נטמאו שניהם, [וכן אם נטמאו גם הסדרים וגם הצזיכין], ונראה דאף אם נטמאו קודם שהגיע זמנן לפרק נמי היץ מרצה צציצור דהא תנן פסחים ע"ו ב' דצאין צטומאה, ומשמע דאף אם תחלת ציאתם צטומאה נמי שפיר דמי, וכן שתי הלחם לעולם נראה דדמו ללחם הפנים קודם סילוק צזיכין ואפילו הכי צאין צטומאה, [ושתי הלחם דהתם היינו הצאין צפני עזמן כמש"כ רש"י].

לזה שחישב עליו אין לו שום ענין בפסול הקרבן, וכמו בשלל לשמה כגון חטאת ששחטה לשם עולה, שאין לעולה שום ענין בזה, כך גם השוחט חטאת ע"מ לאכול מבשרה למחר או להקטיר מאימוריה למחר, אין לבשר ואימורין ענין בפסול, אלא דשחיטה במחשבה זו מפגלת, [ור"ה י"ג ב' דאמר דלר"י פיגל בדרך ימין לא נתפגל ירך שמאל, איתותב, ועי' לקמן סק"ח], וא"כ מנלן להמציא פיגול בלחם שחשב עליו כשכל הקרבן אינו מפוגל, ונראה מזה דבאמת כל הקרבן נפסל מדאורייתא, והבשר יאכל לבית השריפה, ואם חשב קודם זריקה, אין זורקין את דמו, וכן מצוהר י"ד א' דקתני השוחט את הכבש לאכול חצי זית מחלה זו וכן חזירו לאכול חצי זית מחלה זו רבי אומר אומר אני שזה כשר, ולשון כשר מתפרש על גוף הקרבן ולא על הלחם וכמו שפרש"י שם להקטיר אימוריו ולאכול בשר, ומצוהר דאם אמר כזית משתיהן הזבח פסול, ואין מקטירין אימוריו והבשר יוצא לבית השריפה, דאף דלא חישב אלא על הלחם מ"מ מיפסל כל הקרבן, ורק לענין חיוב כרת, בזה אמרינן דכיון דלא חישב בגופא דזיבחה, אין חיוב כרת על הזבח, אבל על הלחם חייל שפיר שם פיגול גמור מחמת הקרבן, וכן מדוקדק לשון המשנה דקתני והתודה אינה מפוגלת ולא קתני כשרה, דהתודה פסולה ורק חיוב כרת ליכא, וכמו שדקדק רש"י לפרש שהאוכלה אין ענוש כרת, שו"ר שכ"כ מרן זללה"ה בקמא סי' כ"ח ס"ק י"א ע"ש, ועי' לקמן סק"ח ראה לזה, [ועי' בתוספתא פ"ה דמשמע דמשכח"ל גוונא דהם כשרים והלחם מפוגל, וכנראה הוא ט"ס, ועי' צפיה"מ].

— הוספה —

ברם בזבח ונסכים לר"מ דתנן ט"ו ב' נמי כה"ג דהזבח מפגל את הנסכים והנסכים אינם מפגלים את הזבח, בזה כיון דהנסכים הם קרבן בפני עצמו, יכול להתפרש שפיר דעבודות הקרבן שנחשבים כמתירים גם לזבח וגם לנסכים, דאם חשב בעבודות הזבח להקריב הנסכים חוץ לזמן דהנסכים יהיו מפוגלים והזבח ישאר בכשרותו, דעבודות הקרבן חשודים לקבוע את קרבן הנסכים צפיגול, ואילו הזבח עצמו נשאר בכשרותו, שהרי אין הנסכים מעכזין בו, וא"כ יתכן דכוותה לפרש גם בתודה ולחמה וכששים ושתי הלחם, ובני אי"ש נ"י

התם שאם נתערב מנחה שלא נקמנה במנחה שנקמנה ואינו יכול לקמוץ מזו שלא נקמנה, הרי זה מקטיר קומנה של ראשונה, ואין נראה לחלק בין נתערב קודם קמינה לנתערב לאחר קמינה, וכש"כ לענין דיעבד.

שם פט"ז הי"א שיריים שחפרו כו' והקטיר הקומץ במחשבת הזמן הר"ז ספק אם נקבעו לפיגול והרי הן פיגול או לא נקבעו ואין [כ"נ ד"ל ובספר שלפני כתוב ואינו] פיגול, נראה דאירי בחשב על הלכונה או על הקומץ גופא ולפיכך הספק אינו אלא אם השיריים נקבעו צפיגול, אבל המנחה ודאי נתפגלה וכדמשמע לשון רבנו, אבל אם חשב על השיריים הר"ז ספק אם בכלל נתפגלה המנחה, ועי' לעיל סק"ד נתפרשו כל האופנים שכלל הספק.

שם פ"ג מהלכות מעילה ה"ט יא' השיריים או נטמאו כו', צ"ע שהשווה דין יוצא וטמא ודינן חלוק דצינא כולו אין זריקה מועלת וכמו בזבחים וכמש"כ רבנו לעיל ה"א, ואין מקום לחלק בין זבחים למנחות, וכן נקטו התו' בפשיטות מנחות י"ב א', ואילו נטמא אף בנטמא כולו יא' מידי מעילה, כיון שהציץ מרצה וכדאמר פסחים ע"ח א' שהציץ מרצה לאפוקי מידי מעילה, ורהיטת דברי רבנו דאירי צינאו כל השיריים, אבל בכ"מ בשם הר"ק כתב דאירי צינאו מקצת, [ולפי"ז מה שסיים שאסורין באכילה הכונה למקצת שנטמא יוצא, דאילו הנשאר מותר באכילה וכמש"כ לעיל], ולפי"ז קשה בנטמא דמאי איריא מקצת, ואפשר דרבנו רצה לשנות הדין באופן המותר להקטיר לכתחלה, ולפיכך שנאו במקצת, ואה"נ דבנטמא אף בנטמא כולו יא' מידי מעילה, ואחרי שלא נתפרש זה בהדיא בגמרא לא שנאו רבנו, וצ"ע, [ומה שתמה בכ"מ מהא דלעיל פ"ב ה"ז צ"ע דודאי שאני יא' ונטמא, מחסר, ומש"כ שם נפסלו כבר דקדק בזה מרן (שליט"א) זללה"ה בקדשים סימן ל"ב ס"ק ל"ט].

סימן ג

(א) ט"ו א' מתני' התודה מפגלת את הלחם כו' הלחם מפוגל והתודה אינה מפוגלת, יש לעי' הרי ענין פיגול הוא שעבודה במחשבה פסולה קובעת את הקרבן בפסול, וכן צפיגול, אבל

דרכי, והיה אפשר לומר דרבנן ק"ל דפסול אצל אינו פיגול, לא משמע ליה כן להרמז"ס, דהא מסקינן ט"ז ז' דהקטיר שומשום לאכול שומשום הוי פיגול אי דרך הקטרה ואכילה זכך, אע"ג דחשז בהקטרת כל שומשום על אכילת שומשום אחר, הרי דלא חשבינן כה"ג לחצי מתיר, ומיהו התם ע"כ עדיף כיון דמלייה מאותה עבודה דהא אמרינן התם דאף כרבי מצי אחיא ועי' לקמן סק"ט], הרי חזינן דסגי במחשבת חצי מתיר לקבוע את גורל הניתר לענין פסול פיגול, אלא טעמא דאין מפגלין בחצי מתיר הוא משום דכחצי עבודה דמי, וכדאמרינן פסחים ס"ג א' דסימן אחד כחצי מתיר דמי, וה"נ חצי מתיר כסימן אחד דמי, וכ"מ מהא דאמר ט"ז ז' דכל עבודה שאינה מתרת עבודה חשובה היא לפגל עליה זכ"ע, ואם הטעם משום שאין חצי מתיר בעלים לחשוב על הניתר, א"כ כש"כ בעבודה שאינה מתרת של החצי מתיר, שאין לה כח לקבוע גורל הניתר, אצל אם הטעם משום דכחצי עבודה, דמי, ניחא, דעבודה שאינה מתרת לא שייך לחשבה כחצי עבודה, וכ"מ נמי מהא דקמינא ומתן כלי לא חשיבי חצי מתיר, כיון דליכא דכוותה בלבונה, וכמו שפירשו רש"י ותו', ואם הטעם שאין חצי מתיר בעלים, א"כ מה זכך דבמתיר השני אין עבודה זו, מ"מ ראוי לחייב שיחשוב מחשבת פיגול גם במתיר השני בעבודה דשייכת בו, אצל אם הטעם משום דכחצי עבודה דמי ניחא דלא חשיב חצי עבודה כיון דליכא עבודה זו במתיר השני.

ולפי זה טעמא זעי הא דאמרינן הכא דחישב בלבונה כמה דחישב בכוליה מתיר דמי, דהא סוף סוף הקטרת הקומץ לחוד כחצי עבודה דמי, ואפשר דכשאלו באים לדון אם פסלה תורה הקטרת הקומץ במחשבה להקטיר הלבונה למחר אין סברא להצריך מחשבה זו גם בלבונה משום חצי מתיר, שהרי מחשבתו הפסולה היא שלא תהא כאן הקטרת לבונה בהכשר, ואף דאין מחשבתו כלום, ואף הפיגול לא יחול עד שתוקטיר הלבונה שיקרב המתיר כמלותו, מ"מ כשאלו באים לומר דפסלה תורה מחשבה זו, סברא הוא לומר דסגי במחשבת בקומץ לחוד, והרי כל הא דאין מפגלין בחצי מתיר מסברא אמרינן לה, ושפיר אמרינן דבמחשבת על המתיר השני סגי בהכי.

העיר דלפי מש"פ הרמז"ס זפי"ז מפה"מ הט"ו דשחט אחד מן הכזשים לאכול חצי זית מחלה זו וכן חזירו לאכול חצי זית מהחלה האחרת דמטרפין לפיגול בזה ודאי יש להכשיר את הכזשים, שהרי הכזש הראשון לא שייך בו שום פסול שכבר נגמרה זריקתו בכשרות כיון שלא חשב אלא על חצי זית, ודכוותה נמי הכזש השני, ונמצא דע"כ מלאנו שהכזשים כשרים והלחם פיגול, וז"ע.

ז' י"ז א' הקטרה מפגלת הקטרה, הנידון הוא בדין מתיר מפגל מתיר, אלא דאף אי בקמינא מתיר מפגל מתיר וכדס"ל לרבנן לעיל י"ג א', היינו משום דקמינא מכשרת הלבונה ליקרב, אצל הקטרת הקומץ אין לה ענין עם הלבונה, דאי זעי מקטיר ללבונה ברישא כדאמר י"ג ז', ואע"ג דלר' יוסי דאף בקמינא אין מתיר מפגל מתיר כש"כ שאין הקטרה מפגלת הקטרה, ולמעוטי בפלוגתא עדיף, ומנ"ל דרבנן פליגי עליה וסברי דאף הקטרה מפגלת הקטרה, י"ל דס"ל לחריפי דפומצדיחא דאין לחלק בין קמינא להקטרה, וכי היכי דבקמינא מתיר מפגל מתיר לרבנן ה"ה בהקטרה.

שם אצל הכא דחישב לה בלבונה כמה דחישב בכוליה מתיר דמי, אם היינו מפרשים טעמא דאין מפגלין בחצי מתיר משום שאין צידו לקבוע את גורל הניתר, כיון שיש עוד מתיר, וממילא מחשבתו על אכילת או הקטרת הניתר למחר אינה מוחלטת עד שיחשוב כן גם במתיר השני, היה ניחא בפשיטות הא דאמרינן הכא דחישב בכוליה מתיר דמי, דאי מתיר מפגל מתיר, לא שייך כאן חסרון של חצי מתיר, שהרי אין מחשבתו על הניתר כלל, אצל אין טעם זה נכון, דהא אין צריך שיחשוב אותה מחשבה בשני המתירין, רק צריך שיחשוב בשניהן מחשבת פיגול, ואם חשב בראשון לאכול למחר וחשב בשני להקטיר למחר [אי הקטרה מפגלת הקטרה] חשיב כמפגל בכוליה מתיר, וכן אם חשב בראשון על כזית זה ובשני על כזית אחר נמי חשיב פיגול בכוליה מתיר, וגדולה מזו פסק הרמז"ס זפי"ז מפה"מ הט"ו דאם שחט כזש אחד במחשבה לאכול חצי זית מחלה זו למחר וחזירו לאכול חצי זית מחלה השניה למחר דנמי מטרפין לפיגול למאי דקיי"ל כרבנן דרבי לעיל י"ד א', [ואף דלא נתפרש בהדיא בגמ' מאי דס"ל לרבנן

(ג) י"ג ב' וכן אתה אומר בשני צידי לבונה של לחם הפנים כו', פרש"י שאם הקטיר האחד ע"מ להקטיר האחר למחר אינו פיגול, ומשמע דלרבנן כה"ג הוי פיגול, ולכאורה מוכח מזה דר"ל סבר כחריפי דפומצדיתא לקמן י"ז א' דהקטרה מפגלת הקטרה, ובשטמ"ק בשם תו' הקשה אמנם מהא דקיי"ל אין הקטרה מפגלת הקטרה, ותיכף דמייירי דחישב בשעת הסילוק צידין, ואפשר דרש"י מיאן בזה משום דכל הטעם דאין הקטרה מפגלת הקטרה אף דמתיר מפגל מתיר, הוא משום דכשהמתיר כבר ראוי להקטרה ואינו חלוי כלל במתיר השני גרע טפי ואין המתיר בעלים עליו לחשוב מחשבות, וכמש"כ לעיל סק"ב, ובצידי לבונה משהגיע זמנה לפרק לכאורה יכול לסלק כל צוך לחוד ולהקטירו ואין חצירו מעכב עליו וא"כ אף מחשבה בשעת סילוק צידין יש לדון כמו הקטרה מפגלת הקטרה, ולדעת השטמ"ק בשם תו' נצטרך לומר דאי אפשר להקטיר צוך כל עוד שלא סילק את חצירו, או דיש טעם אחר בזה דאין הקטרה מפגלת הקטרה.

ואפשר דגם לפרש"י מצי סבר ר"ל דאין הקטרה מפגלת הקטרה, וצידי לבונה שאני דמינה דהדדי נינהו, וכדס"ד בגמ' דאף ר' יוסי מודה בזה, ולפי זה כש"כ כשחישב בחצי קומץ על חציו השני דמהני, וכמו שצדדנו לעיל סק"ב, [ועיי"ש דבתו' ל"מ כן], וכן בחישב בהזאה על חצירתה בהזאות המעכבות, וי"ע.

י"ז א' אמר רב המנונא הא מילתא אצלע לי ר"ח ותקילא לי ככוליה תלמודאי הקטיר קומץ להקטיר לבונה לאכול שירים למחר פיגול כו' אין הקטרה מפגלת כו' ושאני הכא דפשטה ליה מחשבה בכולה מנחה, בעניותנו האי מילתא קשיא לן טובא דכיון דאין הקטרה מפגלת הקטרה מה מוסיף מה שחשב גם על השירים, וגם ממילא חצי מתיר הוא, ולפי מש"כ דבחד מינא הקטרה מפגלת הקטרה, יתכן אולי קצת להבין דלגבי מחשבתו על השירים לא דיינין לקומץ ולבונה כשני מינים, דכיון דשניהם מתירים את השירים הרי הם כחד מינא, ונמצא דלגבי מחשבתו על השירים דיינין כאילו מחשבתו על הלבונה מחשבה היא, וממילא אין כאן חסרון חצי מתיר, כדאמרינן לעיל דכשחישב בלבונה

והנה לא אשכחן מאן דפליג בהאי סברא דכמאן דחישב בכוליה מתיר דמי, דכל הני אמוראי דפליגי, מטעמא דאין הקטרה מפגלת הקטרה הוא דפליגי, דכמחשב מכבש על חצירו דמי, ואע"ג דאיכצעו בחד מנא, אצל בהך סברא דכהאי גוונא חשיב ככוליה מתיר לא פליגי, ונפ"מ במקטיר חצי קומץ ע"מ להקטיר חציו השני למחר, וכן בלבונה, דמשום אין הקטרה מפגלת הקטרה לכאורה אין כאן דהא חישב מן הקומץ על הקומץ ומן הלבונה על הלבונה, ומשום אין מפגלין בחצי מתיר [כדאמרינן בהקטיר שומשום לעיל ט"ז ב' דכחצי מתיר דמין] ליכא דכיון דחשיב על המתיר השני כמאן דחשיב בכוליה מתיר דמי, ושמא י"ל דג"ז בכלל אין הקטרה מפגלת הקטרה, דכיון דאיכצעו בחד מנא לאו כלום הוא, הרי כל שומשום מן הקומץ כמתיר בפ"ע הוא, וכן מבואר בתו' זבחים מ"ג א' ד"ה והלבונה דגם בחישב בעצים על עצים תליא בפלוגתא דהקטרה מפגלת הקטרה, ועי' לקמן סק"ג, וי"ע.

ויש לעי' לר"ל לעיל ט"ז ב' דהולכה נמי חצי מתיר הוא, הולך הקומץ במחשבה להקטיר הלבונה למחר מהו, מי אמרינן כיון דחשיב בלבונה כמאן דחשיב בכוליה מתיר דמי, או"ד לא אמרינן כן אלא בהקטרה דהא דהקטרת הקומץ חשיב חצי מתיר הוא משום דאיכא הקטרת הלבונה, והרי על זה חישב לעשותה למחר, אצל בהולכה דחשיב חצי מתיר משום דאיכא הולכה ללבונה, לא מהני מחשבתו להקטיר הלבונה למחר, כיון דבהולכה הלבונה לא חשיב מידי, ומלשון הגמ' ולבונה במילתא קיימא כו' דחישב לה בלבונה כו' משמע דגם כה"ג לא חשיב חצי מתיר, דכל שמחשבתו על המתיר השני אין כאן חסרון חצי מתיר, והכי מסתברא, והא דאמרינן לעיל י"ג א' מ"ד טעמיה דרבי יוסי משום דקסבר אין מפגלין בחצי מתיר, אע"ג דהתם הרי קמץ ע"מ להקטיר לבונה למחר, י"ל דאח"כ, דהא בלא"ה קמינא לא חשיב חצי מתיר וכמש"כ רש"י ותו' וכפשטא דסוגיא ט"ז ב', וע"כ דהכי קאמר דס"ד דגם קמינא חשיב חצי מתיר, וה"נ יש לפרש דס"ד דגם כשחישב על הלבונה אחתי חשיב חצי מתיר, אצל לקושטא דמילתא קמינא לא חשיב חצי מתיר, וגם כל שחישב על הלבונה לא חשיב חצי מתיר.

אינה מן המנחה, ר"ל שאינו נותר ע"י המנחה אלא הוא מתיר, ופירוש זה דחוק לומר ששימשו בגמ' בלשון אין מפגלין בחצי מתיר על כונה אחרת, ועוד דגם אם לא היה קמני מודה ר"י בזה נמי היינו יודעים דמודה, אם היה קמני רישא סתמא וצסיפא פלוגתא, [ועי' להלן דזה ל"ק], ועכ"פ היינו יודעים לפרש דטעמא דר"י משום אין מתיר מפגל מתיר שזה טעם יותר פשוט מלחדש דלא סגי במחשז על חצי מתיר, ולדחוק עי"ז דפליג נמי ברישא.

ובתוד"ה קמ"ל אפשר לומר דמפרשי דהאי אין מפגלין בחצי מתיר היינו פלוגתא דר"מ ורבנן וכבכוליה פירקין, אלא דהוי ס"ד דר"י סבר דגם קמינא חשיב חצי מתיר, [ומיהו אין בלשונם הכרע ושפיר אפשר דמפרשי כפרש"י], וגם לפירוש זה קשה דגם אם לא הוי קמני מודה ר"י בזה, היינו יודעים דמודה, מדקמני רישא סתמא וצסיפא פלוגתא, [שו"ר דל"ק דכיון דכל הרישא לא נשנית אלא לומר דמודה זה ר"י דהא הדינים כבר נשנו לעיל י"א ב' שפיר נכון לפרש בהדיא דמודה זה ר"י], ועו"ק דאם טעמיה דר"י משום אין מפגלין בחצי מתיר, א"כ הו"ל לתנא למיתני פיגל בקמינא ולא בלבונה, כדקמני לקמן ט"ז א' בפלוגתא דר"מ ורבנן, והוי ידענא נמי דר"י חשיב אף לקמינא כחצי מתיר, ועו"ק דהיכי הוי ס"ד דטעמיה דר"י משום אין מפגלין בחצי מתיר, הרי בהדיא קמני צסיפא טעמיה משום דלבונה אינה מן המנחה, וכבר הקשה כן בתו"ט.

ולפי מש"כ לעיל סק"ד דסברא דאין מפגלין בחצי מתיר שייכא בנידון הקטרה מפגלת הקטרה, דהיינו מתיר מפגל מתיר, יתכן אולי לפרש דהא ודאי הוי ידעינן דטעמיה דר"י משום דאין מתיר מפגל מתיר וכדקמני צסיפא דלבונה אינה מן המנחה, אלא דהוי מפרשינן דסבר ר"י דגם קמינא חשיב חצי מתיר ואין מפגלין בחצי מתיר, ולכך ס"ל דאין קמינא מפגלת המתיר השני דהיינו הלבונה מדין אין מתיר מפגל את המתיר, אבל אם היה קמינא מתיר שלם או אם מפגלין בחצי מתיר, ה"ה נמי דמתיר מפגל מתיר, והיה שפיר מפגל את המתיר השני, ולפי זה פליג ר"י נמי ברישא דאינו פיגול עד שיחשוב גם בלבונה, והוי מפרשינן דלכך שנה התנא רישא בסתמא, משום שאם חישב גם

כמאן דחישב בכוליה מתיר דמי, והיינו פשטה מחשבה בכולה מנחה, ועדיין ז"ע.

ד) י"ז א' אין הקטרה מפגלת הקטרה ואפילו לר"מ דאמר מפגלין בחצי מתיר כו', יש להבין למאי הוצרך לומר אפילו לר"מ, והא ודאי לא נטעה לומר דהא דאין הקטרה מפגלת הקטרה הוא משום דאין מפגלין בחצי מתיר, דא"כ אין צורך כלל להזכיר הקטרה מפגלת הקטרה, וגם פלוגתא דתנאי היא ולימא הלכה כרבנן, וגם פשיטא דהלכה כרבנן, וגם אין נראה לומר דהוי ס"ד דצא לאפוקי מסברא דחריפי דפומצדיחא דכשחישב בלבונה כמאן דחישב בכוליה מתיר דמי, ולזה אמר דאין הקטרה מפגלת הקטרה כלומר דלא חשיב ככוליה מתיר, אבל צאמת הקטרה מפגלת הקטרה אלא דחשיב חצי מתיר, דגם זה אין מתפרש בלשון אין הקטרה מפגלת הקטרה, דמתפרש בפשוטו שאין מתיר מפגל מתיר בהקטרה, ונראה מזה דנידון אי מפגלין בחצי מתיר יש לו משקל בנידון אי הקטרה מפגלת הקטרה, דאי מפגלין בחצי מתיר ולא חשבינן ליה כחצי עבודה, הדבר קרוב יותר לומר שגם יוכל לפגל את המתיר, והיינו דאשמועינן דאפילו לר"מ דמפגלין בחצי מתיר, מ"מ אין הקטרה מפגלת הקטרה, כיון דלאו מתיר ידידה הוא.

ה) י"ג א' מהו דתימא טעמא דר"י משום דקסבר אין מפגלין בחצי מתיר ואפילו רישא נמי כו', רש"י כאן ולקמן י"ד א' ד"ה ולאפוקי פירש דהאי אין מפגלין בחצי מתיר אינו ענין לפלוגתא דר' מאיר ורבנן לקמן ט"ז א', דהא בקמינא לכולי עלמא לא חשיב חצי מתיר, דרק בהולכה איפלגו ר' יוחנן ור"ל ט"ז ב', אלא ר"ל שאין מפגלין אם חישב רק על חצי מתיר לעשותו למחר, ואע"ג דבחישוב על שירים או על אימורים ודאי סגי בחישב על כזית כדתנן בכולה מכליתין ולא פליג ר"י, י"ל דשאני ניתרים שאין מיעוטן מעכב את רובן, ושפיר סגי בכזית למיחשב אכילה והקטרה, אבל במתירין דמיעוטן מעכב את רובן והקומץ והלבונה מעכבין זה את זה, אם לא חישב על שניהם הרי לא חישב על הקטרה כשרה, ולפי זה הוי פליג ר"י גם אמתני' דלעיל י"א ב' דקמני או כזית קומנא, וכן אמתני' דזבחים כ"ז ב' דקמני או מקנת דמו, והא דקאמר ר"י ולבונה

לקמן י"ז א' דמייתי אצ"י ראה דאין הקטרה מפגלת הקטרה מהא דחשז לאכול מחזירו שניהם כשרים, ונראה דלא היה הנידון אלא לאיפגולי לחם דס"ל לאצ"י דאי הקטרה מפגלת הקטרה היה ראוי שיהא הלחם מפוגל, אבל הכזשים ודאי לא נתפגלו, ואפשר דפסולים מיהא היו נפסלים וכעין מש"כ לעיל סק"א בתורה], דלענין הכזשים ענאם ודאי כשני קרבנות הם חשובים.

(ו) י"ג ב' מי דמי התם ממילא הכא קא שקיל ורמי, בוצח חשיב המקבל זה שאוחז את הכלי בשעה שהדס מקלח לתוכו, אבל זה שאוחז את נאור הבהמה באותה שעה אינו פוסל במחשבה, דלאו כלום קעביד, ולפי זה צריך לפרש הכא דפריך דזה שמגביה את הכלי בשעה שהכהן נותן את הקומץ לתוכו, לא יפסול במחשבה, כיון דלא דמי לקבלה שהדס בא מאליו ולכך כל הקבלה מתיחסת לאוחז את הכלי, אבל הכא שיש כהן הנותן את הקומץ, אין לחשוב את המגביה כמקבל, אבל קשה לפי זה דאימא ה"נ דרק הנותן בכלי פוסל במחשבה ולא המגביה, דהא פשטא דמתני' על הנותן מתפרש ולא על המגביה וכדאמר לעיל ז' א' ואילו מגביה לא קתני, ואין לפרש דבאמת ה"ק התם ממילא ואין האוחז את הנאור פוסל במחשבה, והכא מחדשנין שהנותן פוסל, ומה גופא קדייק, דכיון דלא סגי דלא עבד לה עבודה חשובה היא, דלשון מי דמי התם ממילא כו' ל"מ כן, וכן מהא דמסיק תרוייהו קדושת כלי הוא מ"ל ממילא מ"ל קא שקיל ורמי, מצואר דבאמת בזהאיא דממילא פוסל במחשבה, ובזכאים י"ג ז' כחצו לפרש דה"ק מי דמי התם ממילא נופל הדס לכלי וחשיב המקבל זה שאוחז את הכלי, והכא קא שקיל ורמי וחשיב המקבל גם זה שנותן בכלי, אבל לשון הגמ' דחוק לפי זה.

ולבן נראה דהא דאמר לעיל ז' א' תנא סדר עבודות נקט דאין ר"ל כמו שפרש"י שם דנקט אותן עבודות שבהן אחד עושה זו אחר זו, דמשמע דלפי זה באמת נותן בכלי היינו רק הקומץ שנותן בכלי ולא המגביה, דלמה באמת ישמית התנא את המגביה שהוא דומיא דקבלה דעלמא, והרי התנא סדר עבודות הפוסלות במחשבה בא ללמדנו ולא סדר העבודות לכהן אחד, אלא ר"ל דנותן בכלי הכונה כל מעשה הקבלה, וכולל גם את

בלבונה מחשבת פיגול הוי פיגול אף לר"י, משא"כ בקיפא אף אם יחשוב גם בלבונה מחשבת פיגול לא יועיל לר"י, דמה שחשב בקמיצה לאו כלום הוא, שאין מתיר מפגל את המתיר, ושפיר שנה התנא ברישא עיקר הדין שזו מחשבת פיגול, ולא נחית צדין חצי מתיר, ויתפרש שפיר שחשב גם בלבונה, א"נ במנחת חוטא וקנאות, ועכ"פ כיון דבהני גווני מודה ר"י, שפיר שנאו התנא בסתמא, אף דפשטא דמתני' במנחת נדבה וכשלא חשב בלבונה, והיינו דאמרינן דלכך שנה התנא דמודה ר"י בזה, לומר דמודה דקמיצה לא חשיב חצי מתיר, ומ"מ ס"ל דאינו מפגל את המתיר, משום דאין מתיר מפגל מתיר, [ומיהו למש"כ לעיל כל הרישא לא נשנית אלא לומר דמודה זה ר"י, ולפי זה גם אם היה נשנית סתמא היינו מדקדקים דמודה זה ר"י, דאם לא כן למה נשנית כלל, הרי כבר תנן לה לעיל י"א ז', אלא דכיון דבאמת עיקר כונת התנא לאשמועינן דר"י מודה בזה, שפיר פירשו בזהאיא, ואין אנו צריכים למש"כ אלא ליישב משא"כ דבהדיא קתני בקיפא טעמיה דר"י משום בלבונה אינה מן המנחה, ועוד משא"כ לעיל].

ולפי מה שפירשנו ניחא מה שיש להקשות למה הוצרך התנא לשנות כל הרישא, שאינה אלא לומר דמודה זה ר"י, דהא עיקר הדין כבר שנינו במתני' לעיל י"א ז', והרי היה יכול לשנות טעמיה דר"י בהדיא לפי שאין מתיר מפגל את המתיר, אבל למש"כ ניחא דאכתי הוי מצינן לפרושי דטעמיה משום דסבר אין מפגלין בחצי מתיר, ולכך אין מתיר מפגל את המתיר, ונמצא דהתנא שנה דסבר ר"י דאין מתיר מפגל את המתיר אפילו בקמיצה דלא חשיב חצי מתיר, וכן אפילו לר"מ, וניחא נמי דנקטו אמוראי נמי האי ליטנא לקמן י"ז א' דאין הקטרה מפגלת הקטרה אפילו לר"מ, דומיא דמתני', [וכמו שפירשנו לעיל סק"ד], דהקטרה מפגלת הקטרה ומתיר מפגל מתיר חד סברא הוא.

י"ג ב' ורבנן כי אמרינן אין מתיר מפגל את המתיר ה"מ היכא דלא איקבעו בחד מנא כו', פרש"י כגון בכזשי עזרת, והוא מוכרח דלא מצינו שני מתירין דלא איקבעו בחד מנא בר מהני, ומצואר דהיה מקום למידן דין מתיר מפגל את המתיר בחשב מכזש על חזירו, וכן מצואר

וכש"כ אי נותן בכלי היינו הנותן ממש דודאי מוכח
כן דלגמרי נחמדה קבלה חדשה דליכא דדס.

שם ה"נ כיון דלא סגי' ליה דלא עבד לה עבודה
חשובה היא ע"כ משוי' לה כי הולכה, לפי זה
תפסול מחשבה בשעת ליקוט לבונה, ומ"מ לא חשיב
עיי' קמי' כחזי מחיר, דליקוט לבונה כהולכה
דלאחר קידוש קומץ היא, ומכלל הולכה דאיפלגו
בה ר"י ור"ל לקמן ט"ז ב'.

(ז) ט"ז ב' בשלמא לר"ל איכא נמי הולכה לבונה,
מכאן נראה דדייק רש"י דטעמא
דקמי' לא חשיב חזי מחיר הוא משום דליכא
קמי' לבונה, וכמו שפירש כאן ולעיל י"ד א',
ולפי זה צזיכי לבונה דלחם הפנים, גם סילוק
צזיכי חשיב חזי מחיר דהא איכא צוך חצירו,
[וסילוק צזיכי נראה דמחשבה פוסלת בהן כקמי',
דהא לעיל ז' ב' מוכחינן מהא דקומצין מכלי שע"ג
קרקע, ומוכח דסילוק צזיכי כקמי'], ויש לעי'
לפי זה אמאי נקט צמתני' לעיל א' הקטיר אחד
מן הצזיכי ולא קמני סילוק אחד מן הצזיכי,
וכדקמני שחיטה גבי צבשים, ולר' יוחנן דכל עבודה
שאינה מתרת עבודה חשובה היא לפגל עליה
בפ"ע, אולי אפשר לומר דסילוק צזיכי עבודה
שאינה מתרת היא, [עי' בשטמ"ק מש"כ לפרש הא
דעבודה שאינה מתרת דפרש"י קשה משחיטה
וכמשה"ק שם], ואף אי קמי' דעלמא חשיב
עבודה מתרת, דהכא משהגיע זמנה לפרק כמאן
דפירקה דמי כיון דצריך קומץ דידה וכדאמר לעיל
ח' א', אצל לר"ל קשה, ואפשר דהא דקמי' לא
חשיב חזי מחיר אינו משום דליכא קמי' לבונה,
דאכתי שייך להצריך שיחשוב גם לבונה בעבודה
דאית בה, אלא הטעם משום דהקמי' מכשרת
הלבונה ליקרב, דקודם קמי' ודאי אי אפשר
להקטיר הלבונה, וכיון דהקמי' פועלת גם על
הלבונה לכך לא חשיב חזי מחיר, דבעבודה שצני
המתירים דמיא, ולפי זה אם נימא דאי אפשר
להקטיר שום צוך קודם שסילק שחיהו, [וכמו
שנסתפקנו צזה לעיל סק"ג עיי"ש], א"כ נמצא דכל
סילוק צוך פועל גם על הצוך השני, וחשיב ככוליה
מחיר, ולכך נקט התנא דוקא הקטרה צזיכי, ואף
דהו"מ למינקט הולכה לר"ל, ניחא ליה טפי
למינקט הקטרה שהיא עבודה חשובה.

המגביה, דתנא סדר עבודות נקט וכאילו הוי קמני
קמי' מתן כלי הולכה הקטרה, אלא דנקט לה
צלשון הוה, ואולי אפשר לפרש כן גם צכונת רש"י,
[ומש"כ שם בשטמ"ק צשם רגמ"ה דבאמת
המגביה אינו פוסל, הוא תמוה דהא צגמרא
צקושיא פשיטא ליה דמגביה פוסל, וכדפריך ואילו
מגביה לא קמני, וצשינויא דתנא סדר עבודות נקט
אין שום רמז לחזור מזה, ואדרבה משמע דקושטא
הוא אלא דהתנא לא הזכירו משום דנקט רק סדר
עבודות], ולפי זה למסקנא נותן בכלי כולל גם את
האוחז הכלי בשעת מתן הקומץ, וע"ז הוא דפרכינן
בסוגיין מי דמי התם ממילא הכא קא שקיל ורמי,
ונמצא שגם הנותן שותף צמעשה הקבלה, ומשנינן
דאין לחלק בכך.

וא"ת אמאי צאמת לא הוכיח רצ מרי מהא
דהנותן בכלי פוסל צמחשבה דלא אשכחן
דכוותיה צקבלה כלל, דהאוחז את האור אינו פוסל
צמחשבה, וגם זה דמי טפי לליקוט לבונה, שזו
עבודה מחודשת, מה שאין כן האוחז את הכלי
דכמעשהו דדס מעשהו צקומץ, והיה נראה מזה
קצת דלמאי דמסיק דתנא סדר עבודות נקט יתכן
לפרש דנותן בכלי היינו רק המגביה, ואילו הנותן
צאמת אינו פוסל צמחשבה, ותנא סדר עבודות נקט
והכוונה לזה שעושה עיקר הקבלה, וכן רהיטת
הדברים שהמנחה נפסלת צארצע עבודות ולא
צחמש, ואף דהני תרתי קבלה מיקרו, מ"מ צסדר
עבודות כחמש נינהו, אצל מרהיטת הסוגיא דלעיל
דפרכינן ואילו מגביה לא קמני משמע דהו"מ
למינקט גם נותן בכלי וגם מגביה, ומשמע
דתרויהו פוסלין צמחשבת, וכמו צהולכה של צ'
כהנים זה אחר זה, ה"נ האי קבלה מעשה אריכתא
היא, [ואשכחן נמי צחולין מ"א שנים אוחזין צסכין
ושוחטין דכל אחד פוסל צמחשבה, [ומיהו ז"ע
התם אם לא דיינינן לכל אחד כחזי מחיר, וכסימן
אחד, וסגי צהכי לענין ע"ז], והכא עדיף דעבודתן
צזה אחר זה וכמו צהולכה], וכן משמע לקמן ט"ז
ב' דקאמר הילוך דמתן כלי, והיינו הכהן שנותן
לכלי, וכמו שנכתוב שם, אצל מ"מ י"ל דכיון שאין
הדבר מפורש צהדיא צמשנה, לכך ניחא ליה
למיפרך מהאוחז את הכלי דזה פשיטא ליה דדמי
לקבלה דדס, א"נ לרצותא נקטיה דגם לפי זה מוכח
דכיון דלא סגי' דלא עבד לה עבודה חשובה היא,

מתיר, וגם הו"ל להציא מתני' י"ג א' דהקומץ ע"מ להקטיר לבונה למחר פיגול, ובפשוטו זה אף אי אין מפגלין בחצי מתיר, ואף אי קמינא חשיבא חצי מתיר, דכיון דחישב לבונה כמאן דחישב בכוליה מתיר דמי כדאמר י"ז א' למ"ד הקטרה מפגלת הקטרה, אלא אם כן נימא דרצ חסדא גם אהא פליג וכמו שדקדק מרן ז"ל שם מהא דקאמר ואפילו לר"מ, [אף שזה קשה דהא נידון אי הקטרה מפגלת הקטרה, הוא אם זו בכלל מחשבה המועלת, וכיון דקאמר שאין הקטרה מפגלת הקטרה, מה מקום להזכיר דיש כאן גם משום חצי מתיר לרבנן, הלא אין זו מחשבה כלל, וגם דברי ר"ח משמיה דרצ לא קיימי אחריו דפומצדיתא דנימא דאחי לאפוקי מסצרא דידהו לטעמייהו, ועי' לעיל סק"ד כחצו לפרש הא דאמרינן ואפילו לר"מ]. — לשון רש"י י"ד א' ד"ה ולאפוקי, וכן לשון התו' י"ג א' ד"ה קמ"ל, יש לדקדק בהן אמאי לא כתבו כדאמרינן בהדיא בד"א בקמינא כו', ור"י ור"ל נחלקו אי הולכה כקמינא או כהקטרה, ומלשונם משמע כאילו אין הדבר מפורש אלא שהוא מוכח, [בלשון רש"י שם חדע דהא בהקטרת קומץ כו', ואינו מובן דבמתני' דפיגול בקומץ ולא בלבונה לא נזכרה הקטרה, וגם מאי חדע הוא, הרי ע"ז אנו דינן אם גם קמינא בכלל מתני' דפיגול בקומץ ולא בלבונה או לא].

(ח) י"ג ב' מתני' ר"א אוחו החלה ואוחו הסדר כו', למאי דמסקינן דטעמיה דר"מ משום דהכתוב עשאן גוף אחד ועשאן שני גופים, נראה דהענין הוא כמו בלחם וכבשים, דכשם דהלחם אינו מפגל את הכבשים כדתנן לקמן ט"ז א', ה"נ אין חלה אחת מפגלת חצירתה, דהכתוב עשאן שני גופים, והקרצן כולו פסול מדאורייתא וכמש"כ לעיל סק"א, [ועי"ש בהוספה], דרק לענין חיוב כרת דיינינן ללחם כדבר בפ"ע, וכן לר"י לכל חלה ולכל סדר, ולפי זה אין שום ענין בזה שחשב עליו יותר מכל הקרצן, דאין שום ענין בנחש, דפיגול נקבע ע"י עצודה במחשבה פסולה, והעבודה הזו היא שעושה את הפיגול, ורק חלק מן הקרצן שאין איגודו לקרצן מוחלט, הרי אם חישב על חלק זה לאכלו למחר, הרי הוא מינתק מן הקרצן ע"ז, ואין כל הקרצן מתפגל אלא הוא לבדו.

ומדקדוק לשון הרמב"ם בפ"ז מפה"מ הי"ד נראה שאין מחשבה מועלת בסילוק בזיכין, דכבשים שינה מלשון המשנה ולא הזכיר שחיטה אלא כתב קתם עבודת אחד מן הכבשים ובזיכין כתב בהקטרת אחד מן הזיכין, וכן בסוף דבריו כתב עד שיחשוב בכל המתיר שהוא עבודת שני הכבשים והקטרת שני הזיכין, ואע"ג דבהולכה בזיכין לאחר סילוקן מפורש בזבחים י"ד א' דמחשבה מועלת בהן י"ל דכיון דהולכה נזרץ הקטרה היא לא חש להזכיר, אצל אם איתא דגם בסילוק בזיכין מחשבה מועלת, הו"ל לכתוב בעבודת אחד מן הזיכין, וכמו שכתב בכבשים, ובאמת בגמ' לא מצאנו דמהני מחשבה בסילוק בזיכין, וממה שלמדו מזה דקומצין מכלי שע"ג קרקע לעיל ז' ב', אין הכרח דגם יפסול במחשבה, ומיהו בשטמ"ק בשם תו' לעיל י"ג ב' פשוט להו דמהני מחשבה בסילוק בזיכין וכמש"כ לעיל סק"ג, וצ"ע.

שם כל עבודה שאינה מתרת עבודה חשובה היא לפגל עליה בפני עצמה, לכאורה ר"ל דעבודה שצאה להחיר ואינה מתרת אלא עם המתיר השני, הרי היא כחצי עבודה ואינה מפגלת, אצל עבודה שאינה צאה להחיר אף שהיא רק בחצי מתיר, מ"מ עבודה שלימה חשיבא, ולא גריעא מחצי הולכה דמפגלת בכל הזבחים אף דאיכא עוד הולכה, וכנראה זו כונת השטמ"ק, אלא דלפי זה אין הכרח דקבלה תחשב חצי מתיר, דאפשר דקבלה כהולכה.

שם לא הילוך דמתן כלי, נראה דר"ל הכהן הנותן את הקומץ לתוך הכלי, ומתן כלי היינו הכהן המגביה את הכלי באותה שעה, ולפי זה מבואר דתרווייהו פסלי במחשבתן, וכפשטא דגמ' לעיל ז' א'.

דברי הרמב"ם בפט"ז מפה"מ ה"ז דגם קמינא ומתן כלי והולכה חשיבי חצי מתיר, לא הגענו אליהם, גם מש"כ מרן זללה"ה בסי' כ"ב ס"ק י"ב לתרץ דס"ל דסוגיא דלעיל י"ג א' דאמרינן מ"ד טעמיה דר"י משום דאין מפגלין בחצי מתיר, פליגא, דחוק טובא לדחות סוגיא ערוכה ור"ל ורצא ואצ"י וצרייתא, משום האי ליטנא דמהו דתימא טעמיה דר"י כו', וגם אכתי בהולכה דטעמיה דר"י משום דהוי עבודה שאינה מתרת, אין רמז דסוגיא דלעיל פליגא, והו"ל למיפסק כר"י נגד ר"ל דהולכה לא חשיבא חצי

לא יראה, ולאו בחישב על כל הזבח איירי, דהא בקרא כחיו ואם האכל יאכל מצטרף זבח שלמיו וגו' ומתפרש מצטרף ולא כל צטרף, ורק לענין חיוז כרת דריש ר"ה לקרא דממנו דליכא כרת אלא על זה שחישב, או דמסבירא נפקא ליה, וגררר דלענין עיקר הפסול גם לר"ה העבודה צמחשבה פסולה היא הגורמת את הפסול, ואין לנחשב ענין צוה, וכמו כל פסולי מחשבה, ורק לענין חיוז כרת שנחחדש צפיגול, צוה ס"ל לר"ה דאין לנו לפרשו אלא על הנחשב, ומדרב הוגא נשמע לדידן דכי היכי דלר"ה פסול ואין צו כרת דמתני' היינו מדאורייתא, ה"נ לדידן לאוקימתא דר' יוחנן, ומדר' יוסי נשמע לרבנן צוה דהלחם אינו מפגל את התודה והחלות את הכבשים כדמתן לקמן ט"ו א', והוא מאותו הטעם דר' יוסי אליצא דר' יוחנן וכמש"כ לעיל, דנמי התודה והכבשים פסולים מדאורייתא, וכמש"כ לעיל סק"א.

שם חילו איטמי חד אבר מי איטמי ליה כוליה, אע"ג דע"כ לא דמי לטומאה, דהכא הרי נפסל כל הקרבן, מ"מ לענין חיוז כרת ס"ל לר"ה דלא סגי בפסול העבודה, ורק על הנחשב חייבה תורה, והנחשב אינו גורר את השאר וכמו בטומאה.

שם אי אמרת בשלמא חד גופא הוא כו', יעוי' צרש"י ותו' ולכאורה פירוש שניהם שוה, דאם טעמיה דר"י משום דהכתוב עשאן שני גופין, שפיר מהני מה שעשאן גוף אחד לענין דאי ערביניהו מתערבין וכדקאמר לקמן י"ד צ', אבל אם מה שהם נפרדים צמחשבות עושה אותן כשני גופים וכדאמר ר"פ ציריכים, א"כ מה מהני הא דערביניהו צמחשבות, וכנראה דהתו' היתה להם גירסא אחרת צרש"י. — לכאורה היה נראה דהא דפרכינן מי מצטרפי היינו לענין שיהיו כל החלות פיגול, אבל החזי זית שצזו ושצזו שחישב עליהן הוי פיגול, דאין לנו להצריך שיהא הכזית גוש אחד, דאטו צמחשבות קולת אי אפשר לחשוב חוץ לזמנו על השיריים שלא נתגבלו בשמן, ורק לענין לעשות כל החלות פיגול, דצריך לשמש גם בכח פיגול של החלה השניה, צוה אמרינן דלר"ה לא מצטרפי, אבל קשה דמאי קושיא, כיון דסו"ס נתפס החזי זית צפיגול שפיר מושך אליו את כל החלה, דהענין הוא כל שיש צו פיגול נתפגל כולו, ושיעור כזית אינו אלא לענין חיוז אכילה, וגם לשון הגמ' מי

והא דערביניהו מתערבין היינו דוקא בשתי הלחם ולחם הפנים דהכתוב עשאן גוף אחד, אבל לחם וכבשים או תודה ולחמה פשיטא דאפילו ערביניהו אין מתערבין, וכדאמר ט"ו א' השתא כולו מלחמה לא מיפגלא ממנה ומלחמה מיציעא, והיינו דכיון דפשיטא לגמ' דלא שייך לערביניהו, ממילא כולו מלחמה עדיף, ועי"ש צשטמ"ק.

גמ' אמר ר"ה אומר היה ר"י פיגל צירך של ימין לא נתפגל הירך של שמאל כו', לכאורה נראה דהיינו צשהפריד היריכים זה מזה קודם שחישב, וכ"מ צחוד"ה אי צסו"ד, וכדמדמי לה לטומאה דחילו איטמי חד אבר לא נטמא כולו, והיינו דוקא צמפורדין וכמו שפירש צש"י, ואע"ג דלא דמי דצטומאה אם לא הפרידן הרי נטמא הכל צוה שאין יתרון למקום הנגיעה משא"כ הכא דשייך לדון פיגול רק על מה שחשב אף כשהוא מחובר, וכ"מ קצת ממה צרש"י הזכיר שהן מפורדין רק לענין טומאה, ומשמע דעד השתא לאו צמפורדין איירי, אין נראה כן, דאף שיש לחלק מטומאה, אבל ראה מטומאה ודאי ליכא, והיכי יליף לה מצטרף מטומאה, ועוד דא"כ לא הו"ל להזכיר ירך, והוה ליה למימר אומר היה ר"י שאין פיגול אלא על הכזית שחשב עליו, גם דרשא דממנו מתפרש על כל האבר ולא רק על החלק שחשב עליו, ועוד דצסמוך פרכינן מהא דלעולם אין צו כרת עד שיפגל צשתיהן צכזית, והיינו דאין כרת על כל החלות כולן אלא אם כן פיגל צשתיהן צכזית, וצגמ' לא פרכינן אלא דלמה מצטרפינן, הא אם פיגל צכל אחד צכזית ניחא דכל החלות פיגול, ולא רק הכזית שחשב עליו, אלא אם כן נדחוק דהחלות כיון דמיעוטן מעכצ את רובן חשיצי כאחת טפי מוצת, וכדמשמע צחוד"ה לאכול דחלה אחת חשיצא טפי כחד עם כל הסדר, מאשר ירך ימין עם ירך שמאל, צרם עדיין הדבר צריך הכרע, דסתם פיגל צירך ימין מתפרש צעודם מחוברים, דצשעת העבודות הפוסלות צמחשבה עדיין לא נותח הקרבן, וגם משמע קצת דאכבשים דמתניתין קאי, והתם צשחיטה איירי, וגם מלשון צרש"י הכי משמע וכמש"כ דרק בחילו איטמי פירש שהופרשו זמ"ז, ולכן הדבר צ"ע.

והנה לר"ה פשיטא דכל הקרבן פסול מדאורייתא, דהא זהו פיגול האמור צתורה דכתיב ציה

זה לא נתפגלו אלא החלות של אותו סדר, ואף לאוקימתא דר' יוחנן י"ל כן, ושפיר יש כאן חידוש במה שלמדנו דכל סדר חשוב כגוף צפני עצמו, אבל הדבר צריך ראייה דהא משמע דשני הצויכין מתירין שני הסדרים, וכל צוך חשיב רק חצי מתיר לגבי שני הסדרים וכדמנן ט"ז א', וא"כ אין לנו ליחס את הצוך לסדר אחד בלבד, וראוי לומר דנתפגלו שני הסדרים כה"ג, ושוב הדרה ראיתנו לדוכתה.

ומשה"ק תו' דא"כ הו"ל לתנא למיתני לאכול חלה אחת מאחד מן הסדרים, ותיירו דלרבותא דר"י נקטה דאף שחשב על כל הסדר מ"מ לא נתפגל הסדר השני, הוא דחוק, דה"נ אי הוי נקט בחלה אחת דנתפגל כל אותו הסדר ולא הסדר השני, הוי נמי ידעינן דה"ה בחישוב על כל הסדר, דלגבי הסדר השני אין טעם לחלק אם חשב על כל הסדר או על חלה אחת ממנו כיון דכל הסדר נתפגל, אבל י"ל דהשתא נמי דהתנא שנה דינו דר"י בחילוק הסדרים ממילא משמע מזה דבסדר עצמו אין לדינו דר"י, ואם נטמאת חלה אחת נטמא כל הסדר, ולא רצה התנא להאריך ולשנות לאכול חלה אחת מאחד מן הסדרים, כדי לפרש הדין בהדיא, דלישנא דאחד מן הסדרים נוח טפי ודומיא דאחת מן החלות, ואדרבה אם איתא דבחישוב על חלה אחת לא נתפגל כל הסדר, באמת קשה דלא הו"ל לתנא להזכיר סדרים כלל, והו"ל למיתני סתם אחת מן החלות וכדנקט בשתי הלחם.

בא"ד והא דקאמרינן בגמ' אילו איטמא חד אבר כו', יש לעי' הא כל ראייתם היא מהא דבצי ר"י פ"ג בלחמי תודה כו', וא"כ כ"ז אליבא דנפשיה דמפרש טעמיה דר' יוסי משום דהכתוב עשאן גוף אחד ועשאן שני גופין, ושפיר אמרינן דכל הסדר גוף אחד ולא שני גופין, אבל לר"ה דפיגל צריך ימין לא נתפגל ירך שמאל, מנלן לומר דכל הסדר עדיף וחשיבי כל החלות כגוף אחד ממש, ומיהו לפמ"ש"כ לעיל יש לדקדק כן ממתני', דאם לא כן אין מקום להזכיר הסדרים כלל, והו"ל למיתני חלה אחת מן החלות וכמו בשתי הלחם, אבל התו' לא הזכירו ראייה זו, וגראה כונתם לברייתא דרב תחליפא לקמן י"ד ב' דתני וכן אתה אומר בלחמי תודה וכן אתה אומר במנחת מאפה, וע"כ ליישב ברייתא זו אף אליבא דר"ה, [דהא

מנטרפי משמע דלא מנטרפי כלל, וכן רהיטת לשון רש"י, וי"ל דהא"נ דר"נ סבר דלסצריה דר"ה ראוי לומר שאין נתפסת מחשבת פיגול אלא אם כן חשב על כזית שהוא גוש אחד, וימדלח מסקינן לדר"ה בתיוצתא, משמע דלא איתותב מהך ברייתא, ואפשר דמה"ט הוא, דר"ה סבר דאף דפיגל צריך ימין לא נתפגל ירך שמאל, אבל אם חשב על חצי זית שצריך ימין וחצי זית שצריך שמאל, מנטרפין].

תוד"ה לאכול ה"ה חלה אחת מן הסדרים כו', לכאורה אע"ג דמוכח בגמ' דאותו המין נתפגל, אבל אכתי בלחם הפנים הרי גם אותו המין שבסדר השני לא נתפגל, וא"כ אין כאן נידון אלא אם רק שני הסדרים של לחם הפנים עשאן הכתוב כשני גופין מדכתיב שמים מערכות, או דכל חלה עשאה הכתוב כגוף אחד מדכתיב שני עשרונים יהיה החלה האחת, א"נ מדכתיב שמים עשרה חלות, וכמו בשתי הלחם דאמרינן דעשאן הכתוב שני גופין מדכתיב שמים וכמו שפרש"י לקמן, ולזה אין לנו ראייה, ובחדושים הנדפסים ע"ש הרשב"א הביא בשם תו' דה"ה בחלה אחת דלא נתפגלו יתר החלות לר"י מדכתיב שמים עשרה חלות, וכ"מ בשטמ"ק אות כ"ה.

ומיהו נראה להוכיח כמ"ש"כ תו' דכל הסדר נתפגל, דאם איתא דכל חלה גוף צפ"ע, א"כ אין לנו כלל ענין בחילוק הסדרים לשני גופין, דגם כשחשב על כל הסדר, לא נתפגל הסדר השני משום שהן חלות נפרדות, ואין שום צורך לחילוק הסדרים, ומתניתין דקתני לדינא דר"י בחילוק הסדרים ודאי משמע דהסדרים הם הגופין המוחלקים, ומיהו י"ל דאיכא נפקותא בחילוק הסדרים לגופין, כגון אם חשב בשעת סילוק שני הצויכין להקטיר צוך אחד למחר, דלא נתפגל אלא אותו סדר של אותו הצוך, דנראין הדברים דבשם על המתיר נפגלים הניתרים אף לר"ה אליבא דר"י, וכדמוכחינן מברייתא דפיגל בדבר הנעשה בחוץ כו' ומהא דמודה ר"י דהקומץ את המנחה להקטיר קומצה למחר שפיגל וחייבין עליו כרת, ואף דבגמ' נאדו מכא הך קושיא מהא דר"ה, אבל ע"כ ליישב אף לר"ה דלא יתכן לאותציה ממתניתין, וי"ל דאף דבניתרין מחלקינן צין ירך ימין לשמאל, אבל כשחשב על המתירין נתפגלו הניתרין, וא"כ י"ל דכל סדר הוא גוף אחד וכשחשב על צוך שבסדר

שם פיגל דדבר הנעשה בחוץ פיגל דדבר הנעשה
בפנים לא פיגל כו', אם הך לא פיגל היינו
שהקרבן כשר, א"כ אפשר לפרש פיגל דהיינו
שהקרבן פסול בפסול פיגול, אבל אמנם אין חיוב
כרת כיון שחשב על הדם, דהא מודה ר"ה דכל
הקרבן מיפסל מדאורייתא, דזהו פסול פיגול האמור
במורה דכתיב ציה לא יראה וכמש"כ לעיל, ומשמע
מזה דגם דפיגל דדבר הנעשה בפנים הקרבן פסול,
והכי מסתברא, וכן מבואר בתוד"ה פיגל.

עבודות מטטרפות לפיגול, ולכך גם חזי מתיר אין מטטרפות מדרבנן, והוי כשר, ואף אי מפגלין בחזי מתיר, נמי כשר, דאין שתי עבודות מטטרפין, ולמאי דדחינן להא דרבא, אמרינן דגם רבי מצי סבר דעבודות מטטרפין לפיגול, ומ"מ בחזי מתיר וחזי אכילה למאי דסבר אין מפגלין בחזי מתיר, לא ראה לגזור, ורבנן דפליגי עליה או דסברי מפגלין בחזי מתיר, וממילא הוי פיגול מדאוריתא דהא עבודות מטטרפין, וחזי מתיר כמתיר למ"ד מפגלין בחזי מתיר, או דסברי שיש לגזור שחיטה ושחיטה אטו שחיטה וזריקה, ופסול מדרבנן.

ולדאמור לא מנאנו כסוגיין סמך לדעת הרמב"ם דרבנן דרבי סבירא להו דהוי פיגול מדאוריתא, אף אי אין מפגלין בחזי מתיר, אלא אם כן נימא דכיון דמסקינן בגמ' אליבא דרבי דליכא למיגזר בחזי מתיר וחזי אכילה, יש לקיים כן אף לרבנן דרבי, ועל כרחך דמן הדין פליגי ולאו משום גזירה, וא"כ ע"כ דס"ל דהוי פיגול, וכיון דלא נזכר דסברי מפגלין בחזי מתיר, יש לפרש דמצי סברי אף כרבנן דאין מפגלין בחזי מתיר, ואפילו הכי מטטרפין לפיגול, אצל כזר כתבנו לעיל דבגמ' ט"ז ב' ל"מ כן, וגם בסברא הדבר קשה לומר דחזי מתיר וחזי אכילה מטטרפין מדאוריתא.

נראה דברייתא דלעולם אין זו כרת עד שיפגל בשתייהן בזות דמוקמינן לה לעיל א' כר' יוסי, מצי סברה כרבנן דרבי, למש"כ דלדידהו הוי רק פסול אי אין מפגלין בחזי מתיר, ואשמועינן דלענין שיהא פיגול נריך שיפגל בשתייהן ובשניהן, ומיהו לדעת הרמב"ם דלדידהו הוי פיגול דאוריתא, ואם באלו לומר דהך ברייתא כרבנן דרבי ס"ל, נאטרך לומר דאם לא ערביניהו וחשיב בשחיטת כזש אחד על חזי זית וזו ובשחיטת השני על חזי זית וזו נהי דהחלאי זיתים הוו פיגול, אצל כל החלות לא נתפגלו לר' יוסי, דכיון דאין חלה מפגלת חזירתה, א"כ נמא דלענין לפגל כל החלה אין כאן אלא חזי זית פיגול ולא סגי בהכי, ולעולם אין זו פיגול היינו בכל החלות, וכן הזכרנו לזדד לעיל סק"ח בזה דפרקינן התם לר"ה דאי תרי גופי ניהו מי מטטרפי, דהיינו נמי דאף שהכזית נהיה פיגול מ"מ כל החלות לא נתפגלו כיון דאין בכל חלה אלא חזי זית פיגול, אצל אין

דאי רבנן דר"מ, שאני התם דהוי חזי מתיר וכוליה אכילה, הנה פשוט להו דרבנן דפליגי ארבי סברי רק דהוי פסול, אצל לא נתפרש לפירושם הא דאמרינן וע"כ לא קא אמרי רבנן התם אלא דלא חישב ביה זכוליה מתיר כו', דהא בעובדא דרבי חישב זכוליה מתיר דהיינו בשחיטת שני הכזשים, ורק החילוק דלא דדר מלייה מאותה עבודה וכדאמרינן לרבי, גם מאי דקשיא להו דאי רבנן דר"מ שאני התם דהוי שיעור אכילה, נמי אינו מובן דא"נ, וגמ' לאידך גיסא בעי לאשכוחי ולומר דיכול להיות דמודו דהוי פיגול, ואי דקשיא להו מאי ס"ד לומר דלרבנן פסול, ג"ז ל"ק דשפיר י"ל דבכהאי גוונא דפשטה מחשבה זכוליה קומץ ובשיעור אכילה, לא גרע מחזי מתיר וכוליה אכילה, דה"נ איכא למיגזר אטו אם יחשוב הכל צבת אחת דהיינו הקטרה שלמה ואכילה שלמה, וז"ע.

שם אצל הכא דהדר מלייה מאותה עבודה ה"נ דפסיל, נראה דלרווחא דמילתא נקט פסיל, כלומר דעכ"פ יכול להיות דמודה רבי דפסול, אצל באמת הך סברא אלימא היא נמי למימר דמודה רבי דהוי פיגול, וכדאמרינן באמת לקושטא דמילתא דמ"ד פיגול דרבי הכל.

י"ד ב' אמר רבא ל"ק הא רבי הא רבנן כו', נראה דרבא סבר דמדרבנן דיינינן לחזי מתיר כמתיר, ולכך סברי רבנן דפסול ואין זו כרת, וזו גזירה כללית על כל חזי מתיר אטו מתיר שלם, וולית ליה לרבא הא דאמרינן פסחים ס"ג א' דהקדים ערלים למוליס כשר לרבנן משום דאין מפגלין בחזי מתיר, דלדידהו פסול מיהא הוי, ולגירסת רש"ל בפסחים שם בהדיא אוקי רבא טעמייהו בע"א, א"נ שמא סימן אחד שאני דמינכרא דחזי עבודה היא, ולא גזרו בה, שו"ר שכזר כ"כ תו' זכחים מ"א ב', והשתא קמפרש דרבי ורבנן פליגי אי שתי עבודות מטטרפות לפיגול, ואי רבנן דרבי אמרי דהוי פיגול, היינו משום דסברי מפגלין בחזי מתיר, והוי דין חזי מתיר כמתיר לדידן, וכי היכי דשחיטה וזריקה מטטרפין, ה"נ שחיטת שני הכזשים מטטרפין, ואי רבנן דרבי אמרי רק דהוי פסול, סברי דאין מפגלין בחזי מתיר, ומיהו מדרבנן דיינינן לחזי מתיר כמתיר, וכיון דמתירין מטטרפין מדאוריתא, ה"נ חזי מתיר מטטרפין מדרבנן, ולכך פסול, ורבי סבר דאין שתי

והשני לא ידע ממחשבת הראשון מהו, ואף אי לא בעי צדדי אכילת פרס יש מקום לדון בזה, כיון דהשני לא נתכוין כלל לעשות את הקרבן פיגול.

ט"ז ב' אלא מ"ד פיגול כו' דרך הקטרה צדדי כו', ומשמע דהכי הוא מסקנא, ולפי זה הקטיר כזית ע"מ לאכול חצי זית וחזר והקטיר כזית ע"מ לאכול חצי זית עד שכלה קומץ כולו הוי פיגול לד"ה, דהא דרך הקטרה צדדי ודרך אכילה צדדי, וכיון דמלייה מאותה עצודה מנטרפין, וכן בשחיטה אם שחט סימן ע"מ לאכול חצי זית ושחט סימן שני ע"מ לאכול חצי זית נמי מנטרפין, דה"נ מלייה מאותה עצודה.

שם דרך הקטרה צדדי ואין דרך אכילה צדדי, יש להסתפק אם צדדי איסורין נמי הכי ס"ל דאע"ג דקיי"ל דכזית צדדי אכילת פרס מנטרף מ"מ היינו דוקא צדדי חתיכות גדולות קצת כדרך האוכלין, אבל שומשומין לא, או"ד הכא שאני דכלל הקטרה לא חשב אלא על שומשום, ושומשום צדדי לאו דרך אכילה הוא, ופשטא משמע דהוא הדין צדדי איסורין פליגי, ולפי זה צ"ל דשומשום דוקא כגודל שומשום, דהא משמע דכריתות י"ב צ' דכקליות אורחיה.

ולענין הלכה פסק הרמב"ם בפט"ו מפה"מ ה"ט כמ"ד פסול דדרך אכילה צדדי ואין דרך הקטרה צדדי והו"ל כמנחה שלא הוקטר קומצה, וכתב צ"ח הטעם משום דמאן דסבר כשר פליגי עליה תרי דפסלי, דלמאן דסבר פיגול הוי נמי פסול, וכן מ"ד פיגול פליגי עליה תרי, אבל אין בזה כדי יישוב, דהא הרמב"ם פסק דאין דרך הקטרה צדדי וא"כ גם אם הקטיר כך בלא מחשבה פסול, ובהו גם מאן דמכשיר וגם מאן דסבר פיגול פליגי עליה ומכשרי, [ולמ"ש"כ תו' כ"ו צ' כולהו הני אמוראי סברי כר' יוחנן התם דיש הקטרה פחותה מכזית, ולא סגי בטעמא דהלכה כריב"ל לגבי ר"י], אבל נראה דטעמיה דהרמב"ם משום דרצא לקמן נ"ח צ' סבר אין הקטרה פחותה מכזית, וקיי"ל כוותיה דצתרא הוא וכמו שפסק בפ"א מפה"מ ה"ט, [ועי"ש בתו' שז"ד דשמא יש לחלק בין היכא שהקטיר הכל לבין אם הקטיר רק פחות מכזית, ולפי זה יתכן דרצא מודה בסוגיין, אבל הרמב"ם לא ס"ל לחלק צדדי], ומאן דפסל הכא, נמי מצי סבר כוותיה, אף שיש לומר

נראה כן וכמ"כ שם דכל שחלק מן החלה נתפס בפיגול ראוי שתהא כל החלה פיגול, ואף שהיא פחות מכזית, דשיעור כזית אינו אלא לענין אכילה, הלכך מחזורתא דמילתא דלדעת הרמב"ם הך צרייתא כרבי ס"ל, וכ"כ בלקוטי הלכות.

(י' ד' ב' והא תני לוי ארבע עבודות אין מנטרפות לפיגול שחיטה וזריקה קבלה והולכה, הא דפרטיניהו הוא לאפוקי מתרי הסבירות שהזכרו או דמתירין עדיפי או דמקרבין עדיפי, אבל לכאורה אף אם הוי תני סתם ד' עבודות אין מנטרפין נמי הוי ידעין דקבלה והולכה אין מנטרפין וגם שחיטה וזריקה, דסתמא משמע כולהו, ונראה דאחי לאשמועינן דאף בחטאת העוף ועולת העוף דהמתירין נמי מקרבין אפילו הכי אין מנטרפין, ונקט שחיטה וזריקה ובכלל זה מליקה והזאה.

ולבאוריה משמע דהולכה גופא לכו"ע מנטרפי, ואם חישב בפסיעה ראשונה על חצי זית ובפסיעה שניה על חצי זית מנטרפין, [וכל פסיעה חשיבא עצודה שלימה לפגל בה דהא אף טבילת אצבע מפגלת אחד מ"ד מדין הולכה בזבחים י"ג צ', ובהדיא אמר שם ל' א' פליגי בפסיעות], דהא רק צ' עבודות נחלקו, וגדולה מזו אמרינן לקמן ט"ז צ' דאף בהקטיר שומשום לאכול שומשום אי דרך הקטרה ואכילה צדדי חשיב פיגול כיון דהדר מלייה מאותה עצודה, ואף דהקטרת שומשום לחוד אינה עצודה לפגל בה, כמ"כ הכא דכל פסיעה דהולכה חשיבא עצודה לפגל בה.

וא"ת למאי דמסקא ליה לרצא בזבחים ל"א צ' דנריך שיחשוב לאכול הכזית צדדי אכילת פרס, א"כ הכא כשחישב בשחיטה על חצי זית ובזריקה על חצי זית הרי לא חשב לאכלן צדדי אכילת פרס והיכי מנטרפי למ"ד דמנטרפי, ויש לומר דחשב בזריקה שיאכל את החצי זית צדדי אכילת פרס מן החצי זית שחשב עליו בשעת שחיטה, ולא חשיב עי"ז כאילו חשב בזריקה על כזית, דנריך שתהא הזריקה על מנת לאכול כזית, וכאן חשב בזריקה על מנת לאכול חצי זית, [ועי' מש"כ בזבחים ל"ו א' ד"ה ואפשר], ואפשר דסתם מחשבה צדדי אכילת פרס מתפרשא, ואף שחשבן בשחי עבודות, וכן צ"ל לקמן ט"ז צ' בהקטיר שומשום לאכול שומשום, ויש לעי' בשני בני אדם

דשומשום גרע וכמש"כ תו' כ"ו ז', ועי' מש"כ שם.

ומיהו מה שפסק הרמב"ם דדרך אכילה בכך אכתי יש לשאול מנ"ל, וזוהי י"ל כהר"מ דכיון דמאן דסבר פיגול נמי סבר דדרך אכילה בכך הו"ל תרי לגבי חד, ויש להוסיף דבאמת מאן דסבר פסול אין שום ראייה אם סבר דרך אכילה בכך או לא, ובגמ' (לפי גירסא דידן) אמרו דסבר דרך אכילה בכך, ומשמע דמסבירא קים לגמ' דאית לן למימר דדרך אכילה בכך, כל שאין ראייה דסבר אין דרך אכילה בכך, הלכך שפיר אית לן למיפסק הכי, ולמש"כ לעיל יש בזה נפקותא לענין כל איסורין שבתורה.

(יא) זבחים מ"א ב' ארשצ"ל לא תימא טעמיה דר"מ כו' הא אחת שלא כתיקנה וכולן כתיקנן פיגול מני אילימא רבנן הא אמרי רבנן אין מפגלין כו', יש לעי' מאי דיוקא הא שפיר נקט כה"ג דבחילונות כשר כדקתני רישא, ואשמועינן תרתי דבפנימיות פסול, וגם דאפ"ה אין זו כרת, ומשום דאין מפגלין בחצי מתיר, ואי הו' תני אחת שלא כתיקנה וכולן כתיקנן לא הו' חידוש בפסול דגם בחילונות פסול, ועו"ק דאי הו' קתני אחת שלא כתיקנה וכולן כתיקנן, הו"א דסבר מפגלין בחצי מתיר ואפ"ה אין זו כרת לפי דכיון דחשיב צננים כי הדר אדי מיא בעלמא הוא דקא מדי וכדאמרינן לקמן מ"ז ז', ולרבה קיימא מסקנא הכי, ואף לרצא דמרזי לפיגולו, אבל אכתי היה מקום להסתפק בזה ולומר דאינו מרצה ומשום הכי הוא דאין זו כרת, ועו"ק מנ"ל דר"מ הכי סבר, דילמא רבנן הוא דסברי על דעת ראשונה הוא עושה, וכדס"ל לרצא במנחות ט"ז א', ומתני' רבנן היא, ורש"י כתב מדקתני עד שיפגל בכל המתיר ואפילו ראשונה במחשבה ושניה בשתיקה משמע, וז"ע היכי משמע, והרי בהדיא רצ לא ס"ל להאי דיוקא, ועוד דא"כ הו"ל לגמ' למימר הא אמרי רבנן עד שיפגל בכל המתיר, דמזה הוא דמשמע ליה לר"ל דלא ס"ל על דעת ראשונה הוא עושה, ובגמ' אמרו הא אמרי רבנן אין מפגלין בחצי מתיר, ועו"ק דאמאי לא סייעוהו לרצא במנחות שם מהאי מתני' דלדידיה מתפרשא שפיר כרבנן.

ובראיה לפרש דעיקר דיוקא דגמ' הוא דהו"ל לתנא למיתני לפיכך אם נתן אחת מהן

שלא כתיקנה פסול ואין זו כרת, ולא הו"ל כלל להזכיר מה שנתן כתיקנה, וממילא הו' ידעינן דבין אם זו ראשונה בין אם זו אחרונה, והו' ידעינן דאין מפגלין בחצי מתיר מהא דאחרונה, דהתם ליכא למימר דמיא בעלמא הוא דקא מדי, וגם לא הו' דייקנין אם עושה על דעת ראשונה, דנתן אחת מהן שלא כתיקנה יכול להתפרש שהאחרות היו כתיקנן בהדיא, ומדנחית התנא למיתני שנתן כולן כתיקנן ואחת שלא כתיקנה, ע"כ לדיוקא שנא, דאם נתן הראשונה שלא כתיקנה הו' פיגול, והנה פשיטא לגמ' דהתנא בא לשנות כאן פלוגתא דר"מ ורבנן בחצי מתיר, דנחלקו בזה במנחות דכולן יש להן שני מתירין, ואתי התנא למיסתם כחד מינייהו בחטאות הפנימיות שיש בהן נמי שני מתירין בהזאות, ולכן אם צפלוגתייהו דר"מ ורבנן לא נזכר דין על דעת ראשונה, פשיטא דלא שייך לומר שהתנא כאן בא להשמיענו דין זה, דאין זה מקומו ולא בזהכי איירי, ואם בא להשמיע דין זה היה לו לשנות במנחות צפלוגתייהו דר"מ ורבנן, ולא כאן דרך דרך אגב ששנה ההזאות המעכבות הזכיר דין פיגול בחצי מתיר, ולכן לרצא דרבנן דר"מ סברי על דעת ראשונה הוא עושה, אי אפשר לפרש משנתנו בכך, דהא לא נזכר כלל צפלוגתא דר"מ ורבנן דין על דעת ראשונה, ורק רצא מסבירא קאמר דכו"ע ס"ל על דעת ראשונה, ולית לן למימר דהתנא דידן אחי לאשמועינן האי דינא, והיינו דקאמר ר"ל דאי רבנן הא אמרי אין מפגלין בחצי מתיר כלומר ותו לא, ולא איירו דדין על דעת ראשונה, אלא לאו ר"מ ויש לפרש דטעמיה דר"מ משום על דעת ראשונה, ונמצא ששנה התנא כאן דינו דר"מ במנחות.

שם מכלל דכי לא עבד לה חוץ למקומו ושלא לשמו מחייב, אין בזה קושיא, דשפיר אפשר לומר כן ואחיא מתני' כר"מ, ואין ראייה לר"ל, אלא דקושטא קמפרש דאיכא למימר אידי דקתני רישא ראשונה חוץ לזמנו ושניה חוץ למקומו, תני נמי הכי בקיפא, [ולשון הגמ' אידי דתני רישא פיגול כו' ק"ק דלא הו"ל להזכיר פיגול ופסול אלא רישא דמילתא דראשונה חוץ לזמנו ושניה חוץ למקומו], ולפ"ז לא אשמועינן מתני' דדין חצי מתיר כלום, ומ"מ נראה דרצא דסבר במנחות ט"ז א' דלכו"ע אמרינן על דעת ראשונה הוא עושה,

של כל השנה, והקדושה אינה מתיחסת דוקא לקרבן של היום, הדבר מובן דשפיר חייבה תורה להביאה שלם מציתו, שיהא הכל זרשות הקדש מתחילה, וזרשות הקדש יחלו לשחרית וערבית, אבל בקדושת הגוף דלא יתכן להקדיש קדושת הגוף אלא בהתיחסות לקרבן, ונמצא דאף כשנותן כל העשרון בכלי שרת, מ"מ אין להם שום שיתוף בקידושן וכל חלק מתקדש לעצמו זה מחמת שחרית וזה מחמת צ"ן הערבים וכפי שעתידין להתחלק, וכש"כ צכה"ן גדול שמת דמציא זה שנתמנה תחתיו עשרון שלם דמחצה להקרבה ומחצה לאיצוד, והקדשת הכל בקדושת הגוף הוא רק בקדושת לאחריות, אבל קדושה לקרבן אין כאן אלא חצי עשרון, צכל כי האי אין סביר להצריך שיתקדשו יחד, דגם כשמונחים יחד צכלי שרת אין להם שום קשר, וכאילו נתן שתי מנחות צכלי אחד, והיינו דקשיא לגמ' מ"ט דר"י, ומשני ר"א דגזירת הכתוב הוא הבא מנחה ואח"כ חוזהו, דחידוש הכתוב שיש צשיתופן ענין מעין מנחה ומתקדשין יחד כמנחה ואח"כ חולקן, [ועי' לקמן סק"ה דחורנו מזה].

ולדאמור נראה דאיכא נפקותא צין ר"א לר"י, צכה"ן גדול שנתמנה, או צאצד חצי של צין הערבים, ומפרישין שלימה חזיה להקרבה וחזיה לאיצוד, דאם קידשן צכלי שרת, נתקדשו לר"י כקדושת כל מנחת חציתין קודם חלוקה, אלא דכאן מעיקרא חזיה לאיצוד, אבל לר"א נתקדשו רק מכח קדושה של מקדיש לאחריות, דלא שייך קדושת הגוף אלא על חצי, ונפקא מינה דיש לפרש הא דפריך ר"נ לקמן נ' צ' שני ל"ל עיצור צורה מעיקרא לאיצוד קא אחי, דכר"י ס"ל, דלפי זה נתחדש מגזירת הכתוב קדושת הגוף צאזיל לאיצוד, אבל לר"א דקדוש רק לאחריות לדידיה ודאי צעי עיצור צורה.

ונראה דמזה ראיה למה שפירשנו דלר"י נתחדשה קדושה מיוחדת למנחת חציתין קודם חלוקה, דאם איתא דקדושתן רק כל מחצה למזותו אלא שנתחדשה הלכה דלריך שיהיו יחד צשעת קידושן, א"כ אין מקום לחייב כן צשעה שמחצה הולך לאיצוד, והיה ראוי לומר דצוה סגי צמציאה שלם מציתו, ואף אם יש מקום לחייבם להיות יחד צכלי שרת, אבל קדושת הגוף ודאי לא שייך שחול אלא מדין מקדיש לאחריות, וא"כ צעי עיצור צורה,

מצי לפרושי דדוקא קמני חוץ למקומו ושלל לשמה, דבלא"ה מייחצ אף לרבנן דעל דעת ראשונה הוא עושה, אלא דלאו זהו מה דאחי התנא להשמיענו, ורק ממילא שמעת מינה, ומיהו אי הכי הו"מ למינקט ואחת לשמה או ואחת צהכשר, דמזה הוא מוכח טפי דטעמא דאל"ה הוא פיגול הוא משום על דעת ראשונה, וגם היה שונה צהדיא דאין מפגלין צחצי מתיר.

סימן ד

ליקוט בהלכות תפילין

נדפס צספר הלכות תפילין

סימן ה

א) ח' א' גופא חציתי כהן גדול ר' יוחנן אמר אינה קדושה לחצאין כו', נראה דר"י לטעמיה דס"ל לקמן ק"ח א' דמותר עשירית האיפה של כהן גדול נדצה, ע"כ מוכח ממתני' דאינה קדושה לחצאין, דתנן לקמן נ' צ' צכה"ן גדול שמת ומינו כהן אחר תחתיו דמציא עשרון שלם וחזיהו ונמצאו שני חצאין קריצין ושני חצאין אצדין, ואמאי אצדין לפרקיניהו, וצשלמא של שחרית איכא למימר דרגילין לקדשו צכלי שרת, אבל העשרון שמציא הכה"ג השני למה יקדשו צכלי שרת, אם איתא דסגי צקדושת פה, ור"א לטעמיה דסבר התם דמותר עשירית האיפה של כהן גדול ירקב, ושפיר קמני דשני חצאין אצדין, דאף דיכול לפדותו אבל הרי המעות ילכו לים המלח, וכדמפרש צירושלמי שקלים סופ"ו, ועי' תו' לקמן נ' צ' ד"ה ומחצה וצמש"כ צדצריהם לקמן סק"צ, ולכך אינו פודהו, אבל לר"י דהמעות נדצה, יפרקיניה וילכו המעות לנדצה, אלא ע"כ דאינו קדוש לחצאין, וצאמת צירושלמי שקלים שם איתא דר' יוחנן סבר דקדושה לחצאין, ואיתא נמי התם דר' יוחנן סבר דמותר עשירית האיפה ילכו לים המלח, ולמש"כ הדבר נאות דהא צהא תליא.

שם א"ר אחא מ"ט דר"י אמר קרא מנחה מחציתה הבא מנחה ואח"כ חוזהו, נראה דטעמיה דר"א פשוט לגמ' דמתוך שקריצה לחצאין קדושה לחצאין וקרא דמחציתה להביאה שלם מציתו, צבקדושת דמים שאדם יכול להקדיש סולת לחציתין

וכמש"כ סק"א, דמ"מ יש צוה סייג לחיוב הדאורייתא להביאה שלם מציתו, וגם אפשר שיש צוה משום איגוד נוסף להם, והוא דבר ראוי כוונת התורה, ועי' לקמן סק"ה חזרנו מזה ואף לר"א חדא מנחה היא.

ונראה להוכיח דגם לר"א מתקדשים יחד בכלי שרת, מהא דתניא לקמן ג' ב' מחנה ראשון ומחנה שני תעובר לזרתם ויאלו לבית השריפה, ואם איתא דלא נתקדשו בכלי שרת מאי עיבור לזרה שייך בהם, הרי אינם נפסלים בלינה, וגם למה יאלו לבית השריפה, הרי דינם כמותר עשירית האיפה דירקב כדאמר לקמן ק"ח א', אלא ודאי סתמא נתקדשו בכלי שרת, ומוכח דתירון דלמנוה קיים למסקנא, וצירושלמי שקלים סופ"ז גרים הסם רי"א חוזה אותה ואח"כ מקדשה, ומשמע דלכתחלה עושה כן, ופריך מצרייתא דתעובר לזרתם ויאלו לבית השריפה, [וכנראה דאר"י פריך וכן הגיהו בצגהגר"א ובק"ע שם], ומשני פתר לה כר"י דאמר עשרון מקדש, ונראה דה"ק דר"י דאמר חוזה ואח"כ מקדש היינו רק למ"ד מדת יבש לא נתקדשה, דלכו"ע מודדין בעשרון של קודש כדאמר נ"ו ב' שציק עשרון דקודש כו', [וכן חוזה בחצי עשרון של קודש עי' תו' ז"ה ב'], ואם מדת יבש נתקדשה, כבר נתקדשו בעשרון, [וסבר מנחה קדושה בלא שמן], ורק למ"ד מדת יבש לא נתקדשה קאמר ר"י דחוזה ואח"כ מקדש, ואח"כ הך ברייתא דתעובר לזרתם כמ"ד מדת יבש נתקדשה.

ודאמתאן עלה נתיישב שפיר טפי למה חייבו חכמים לקדש קדושת הגוף את העשרון שחציו ילך לאיצוד, נהי דאין כאן הפסד דבלא"ה ירקב וכמש"כ לעיל, אבל מ"מ למה להוסיף קדשים פסולים שמהא מצותן בשריפה, ולפי דברי הירושלמי ניחא, דאין להביא שום מנחה מצלי למדדה בעשרון דמקדש וכדאמר לקמן שם, ומקרא ילפינן לקמן פ"ז ב' מדות הקודש, וכש"כ מנחת חציתין שנתיחד לה מדה מיוחדת ולר"מ שתי מדות, הלכך כיון דנמדדת בעשרון דמקדש ממילא מתקדשת קדושת הגוף, ומ"מ למ"ד מותר עשירית האיפה נדבה נראה דלא מצי סבר כר"א דקדושה לחצאין, דמשום הפסד הקדש היה ראוי למדדה בעשרון דחול, או

אלא ודאי הלכה מיוחדת היא דאיכא קדושת הגוף במנחת חציתין קודם חלוקה, כמנחה אחת, ואל תתמה על זה דהא מנחה זו פעמים רבות קריבה שלימה כגון בכהן גדול שמת והיורשים או הציבור מציאין אותה, או במנחת חינוך של כהן הדיוט או של כהן גדול, ושפיר חייבה תורה להקדים לקדשה בקדושה מעין זו ואח"כ לחלקה, ועי' לקמן סק"ה דהדרי צי ואף לר"א חדא מנחה היא.

ב) שם גמ' למנוה כו' א"ל לא נזכר אלא להביאה שלם מציתו, לכאורה ז"ל דהשתא הדינן משינויא דלמנוה, דהא כל מאי דכתיב למנוה ראוי לעכב מדכתיב חוקה, והא דלא אמרינן אלא, הוא משום דלא נזכר אמורא מעיקרא, וגם משום דאמר ליה כן לרב גביהא, וכן משמע בתו' לקמן ג' ב' ד"ה ומנחה שהקשו דלר"א אמאי מנחה אבד, ומשמע דאף אמנחה ראשון קשיא להו, אלמא דבסתמא לא נתקדש בכלי שרת, ואף אי קושיתם אמנחה שני, נמי מוכח כן, דאם איתא דמדאורייתא איכא מנוה לכתחלה לקדשה שלימה בכלי שרת, ראוי לעשות כן אף בזו שמביאה הכה"ג החדש, אף ידיעין דמנחה לאיצוד אזיל, ושפיר המנחה אבד, אלא ודאי משמע דס"ל דלר"א אף לכתחלה אין צריך לקדשה כולה בכלי שרת, אבל בסוגיין בתוד"ה ולר"ח כתבו בפשיטות דעשרון מחוק נתקדש לר"מ לחציתין גם אליבא דר"א, משום דלכתחלה מנוה לקדש שלימה, ולאו מקרא דמחציתה דהיהא אוקימנא לעיל להביאה שלם מציתו ולעכב, הנה מבואר דפשוט להו דשינויא דלמנוה קיים, אלא דמשמע דהוא מדרבנן, דאי מדאורייתא, היה ראוי לומר דמעכב דחוקה אכולה פרשה קאי, ואף שהוא מדרבנן מ"מ י"ל דמקיימין ליה אף במנחה שחציה מעיקרא לאיצוד אזיל, כיון דקדושת פה צריך להיות מדאורייתא, ובקדושת פה לחוד נמי לאיצוד אזיל, וגמא שאין הקידוש בכלי שרת מפסיד כלום, ודאמתאן עלה יתכן לפרש כונת התו' דלקמן ג' ב' נמי כדצריהם בכהן, אלא דקשיא להו דאם איתא דאם לא נקדשו בכלי שרת לא ילך לאיצוד, אין ראוי לקדשו, דכהאי גוונא לא אמרו חכמים, אבל למאי דמסקו דאף בלא קידוש אזיל לאיצוד, תו שפיר אפשר דמקדשו. — ומה שראו חכמים לתקן לקדשם יחד בכלי שרת, אף דאין להם שיטתו בקדושת הגוף, דכל חד מתקדש למנוהו,

נגדשות, וי"ל דגם כשנותן לביסא היה צריך לדקדק שלא יגעו בשמן והיה צריך לזמנא מקומו לרוח אחת.

בא"ד ולכ"ע נמי ז"ל כן דצמתינן דשמי מדות מוכח שהיו מחלקין כו', נראה כונתם דז"ל שהחזי עשרון נתקדש לפי שהמנחה כבר נתקדשה מקודם בעשרון וגנאי להוציאה לכלי חול, ור"ל דאף לר"א דקדושה לחצאין, מ"מ למעשה היו מקדשין אותה שלימה וכדחזוין התם לר"מ דעבדו עשרון מחוק שלא יתפזר, וכן לרבנן מה"ט מחוק היו, ודכוותה שמן נמי היה מחלק ולא מודד כדאמרינן התם, ואם כן למה נתקדש החזי עשרון והלוג ומחאה, הרי אינם צריכים לקדש, וע"כ משום דכיון שכבר נתקדשו גנאי הוא להוציא מכלי שרת לחול, ומשמע דפשוט להו דאף לר"א היו מקדשין את החציתין בעשרון קדוש למזבח, וכמש"כ לעיל, ועי' לעיל סק"ב, שו"ר צח"נ שנדחק וכתב להגיה, ולמש"כ מיושב.

ד' ח' א' ומי אר"י הכי והא איתמר הפריש חזי עשרון ודעתו להוסיף כו', כבר תמה בשטמ"ק דקארי לה מאי קארי לה, הא בהדיא קאמר ודעתו להוסיף, ומה שחירץ דחוק טובא, ונראה דהשתא ס"ד דהא דקאמר ודעתו להוסיף לאו דהאי כלי קאמר, אלא לאפוקי דלאו צמי שחפץ להציא מנחה של חזי עשרון איירי, דאז ודאי לא קדוש דליכא מנחה פחותה מעשרון, אלא בדעתו להוסיף ולהציא עשרון שלם איירי, והפריש כעת חזי עשרון, ואין דעתו להוסיף בכלי הזה, והנידון אם קדוש קדושת הגוף, והיינו ממש כנידון דחציתין, וכ"מ בפירש"י שהציא כאן מתני' דחזי עשרון מציא עשרון, ולמסקנא אמרינן דבדעתו להוסיף דהאי כלי איירי וראשון ראשון קדוש, וכד' יוסי.

שם ואם איתא לילף מחציתין, ק"ק האי לישנא, דהכי הוה ליה למיפריך ואם איתא מ"ט בחציתין לא קדוש לחצאין, דהא לא מאלנו ילפותא בחציתין אלא להשוותה בתחלת הקדשה לכל המנחות, שיוקדש עשרון שלם בקדושת הגוף, אבל אם בכל המנחות קדושה לחצאין ה"ה בחציתין, ומה דאר"י אינה קדושה לחצאין יתכן גם לפרש, דלא סגי דהכי עד שיהיה עשרון שלם בכלי אחד, ורק אח"כ יחלקם, אבל לעולם שפיר נתקדש חזי עשרון

להתנות שהעשרון לא יקדש אי מהני עי' תו' ו' אי ד"ה א"ר, וכמש"כ סק"א.

ג' ב' תוד"ה ומחאה, כנראה יש בדבריהם ט"ס, ובירושלמי שקלים סופ"ז מצואר דלמאן דאמר מדת יבש נתקדשה, הרי הכל נתקדש בקדושת הגוף, דאין מציאין מנחה צלי למדוד בעשרון דמקדש, ולמאן דאמר מדת יבש לא נתקדשה, קרי ליה אבד, לפי שגם אם יפדו את הסולת יצטרך להוליך המעות לים המלח, דמותר עשירית האיפה ירקב.

ג' ח' א' תוד"ה ולר"ח וי"ל משום דמתחלה היו מקדשין המנחה של חציתין צביסא עס השמן כו', כבר כתב בשטמ"ק בשם תו' ד"ל דכיון דהסולת נמדד בעשרון קדוש גנאי הוא להוציאו לכלי חול, ואף שלא נתקדש עדיין קדושת הגוף לר"ח דאין מנחה קדושה בלא שמן, ולפי זה אין צורך לחדש שהיו מניחין הסולת עס השמן בכלי אחד קודם חלוקתו, ולכאורה אפשר לומר דאף לר"ח אין ראייה שעשו כן, דשמא ס"ל כר"א דמנחת חציתין קדושה לחצאין, ורק צריך להציאה שלם מציאו, ולר' יוחנן דצריך שיוקדשו קדושת הגוף קודם חלוקתו, אפשר דס"ל כרב דמנחה קדושה בלא שמן, ושפיר נתקדש הסולת בעשרון, ברם למש"כ לעיל סק"ב דצרייתא דלקמן נ' צ' דקתני מחאה ראשון ומחאה שני תעובר צורתן וינאו לצית השריפה, ע"כ בנתקדשו קדושת הגוף איירי, וכמצואר בירושלמי, וכיון דלר' חנינא אין מנחה קדושה בלא שמן, א"כ ע"כ ז"ל שנתקדש הסולת יחד עס השמן קודם חלוקתו, ובלא"ה גם בכל המנחות ע"כ היו צריכים להניח הכל ביחד לר"ח, דכל המנחות יש בהן מעשה כלי צפנים כדתנן ז"ו א', והיינו כלי שרת וכמש"כ רש"י כ"ו א', וכמש"ל לקמן סימן ט' סק"ח, וא"כ צריך שכל המנחות שמן יהיו בקדושת הגוף, וא"כ ע"כ שיוקדש הכל קודם מתן שמן בכלי.

הקשה הרי"מ שליט"א לפירוש תו' דמנחת חציתין מתקדשת צביסא קודם חלוקה, א"כ למה הוצרכו לה עשרון מחוק לר"מ וכן לכו"ע כדמסקינן לקמן פ"ז צ', ופירשו רש"י ותו' שם שלא יתפזר הגודש, דטעם זה שייך אם נותן מן העשרון לחזי עשרון שהוא כלי קטן, אבל אם נותן לביסא גדולה, הרי"ז ככל המנחות דלר"מ היו

בתחלה, וז"ל דלישנא דר"י דאינה קדושה לחנאין משמע לגמ' דאינה קדושה כלל, ולהאי ס"ד נטרך לומר דהיה לר"י שום דרשא דחזיתין גרע ואינה קדושה לחנאין כלל.

שם והאר"י שלמים ששחטן בהיכל כשרים כו' שלא יהא טפל חמור מן העיקר, ז"ע מה ענין זה למילתא ממילתא הרי זו דרשא דלא יהא טפל חמור מן העיקר, וכנראה מפרש"י דלאו מקרא דפתח אהל מועד קדריש, אלא מסבא יליף היכל מעזרה, ועי' תוד"ה מנחה, וז"ע.

שם ואר"י אימתי בזמן שאין דעתו להוסיף כו', ונראה דר' יוחנן סבר דר' יוסי לפרושי קאחי ולא פליגי רבנן עליה, וכ"מ בזבחים פ"ח א', ורז י"ל דסבר דרבנן פליגי ואיבו כותייהו ס"ל, [שו"ר בשטמ"ק שלא כ"כ], אע"ג דבכל קבלת דם אין מתקבל שיעור הזאה צבת אחת ולכו"ע ראשון ראשון קדוש, [דלא מסתבר לומר דמתקדש רק כשנתקבל שיעור הזאה, אלא דאעפ"כ לא חשבינן ליה כנשפך על הרגפה למה שנתקבל ראשון ראשון, אלא נראה דראשון ראשון קדוש], יש לחלק דהתם עדיף מדעתו להוסיף שהרי מוסיף והולך כפי האפשר, ללא הפסק.

(ה) ח' א' ואם איתא לילף מדם, יעוי' בתו', ואכתי לא נתיישב, דהא לר"א אין כלל ענין מן התורה לקדש הכל ביחד, ורק להציאה שלם מציתו אחי קרא, וא"כ הר"ז מנחה של חצי עשרון שחידשה תורה, ומה ענין זה לנידון קיבל פחות מכדי הזאה, הרי כאן קידש כל השיעור שאמרה תורה, ואין בהוספת המנחה של צין הערבים בכלי שום ענין, ולישנא דר"א מתוך שקרבה לחנאין קדושה לחנאין, מתפרש דמהא דקריבה לחנאין יש להצין שלא חייבה תורה לקדשה כולה בכלי, וסגי במציאה שלם מציתו, וממילא כשמקדש מחצה בכלי שפיר דמי שזהו שיעור כל המנחה הזו.

ונראה מוכח מכאן דגם לר"א מנחת חזיתין של שחרית ושל צין הערבים חדא מנחה היא, אלא שחידשה תורה שאפשר גם לקדשה לחנאין, דאף שלא היו יחד בכלי מ"מ מנטרפין להיות קרבן אחד, ונפ"מ שאם נתן יחד בכלי דינן כמנחה אחת לענין צירוף דחשיצי צריך לכלי, עי' כ"ד א', וכן צהן גדול שמינוהו דמפריש עשרון שלם ומחצה

לאיצוד אזיל, נמי קדושת הכל כמנחה אחת ולא כמקדש לאחריות, ונפ"מ דלר"י לקמן נ' צ' לא צעי עיצוד צורה, ודלא כמו שנקטנו לעיל סק"א צ', וכן לענין טבול יום לצירוף כלי יחשב הכל כמנחה אחת, ואף דמחצה לאיצוד אזיל, דבשעת קידוש כחדא מנחה חשיב, דמנחת חזיתין כמנחת חינוך היא והכל חדא מנחה, אלא שחידש הכתוב להקריבה לחנאין.

ולפי זה נראה לפרש דקרא לא מוכח מיניה אי צעי לקדשה כולה או דסגי במציאה שלימה מציתו, ומסבא הוא דדייני צזה ר"י ור"א, וסבר ר"י דאע"ג דקריבה לחנאין מ"מ כיון דחד קרבן הוא צריך לקדשה כולה, ור"א סבר דכיון דקריבה לחנאין חזינן דמנטרפין להיות קרבן אחד אף שהם צנפרד, וה"נ קדושה לחנאין, והיינו דפרכינן עליה דר"א דלילף מדם דאע"ג דההואות חלוקות, מ"מ צריך שיהיו כולם ביחד בשעת קבלה, וה"נ צחצחיתין.

ולפי מה שהוכחנו דגם לר"א חזיתין דשחרית וצין הערבים חד קרבן הוא, יתכן לומר דהא דתינא נ' צ' מחצה ראשון ומחצה שני תעובר צורתן וינאו לצית השריפה, ונתקשינו צזה לעיל סק"א צ' דבשלמא מחצה ראשון נתקדש בכלי שרת דמדרבנן מנחה לקדשן יחד בכלי שרת אף לר"א וכמש"כ תו', אבל מחצה שני למה לן לקדשו בכלי שרת ולעשותו קדשים פסולים, דהיינו טעמא דהא דסגי בעלמא במציא שלם מציתו היינו משום דעתיד לקדש המותר צין הערבים, וכך דינה דמנחת חזיתין דמתקדשת לחנאין וקריבה לחנאין, ומנטרפין להיות מנחה אחת גם ע"י קידוש חנאין, אבל בשעהמחצה השני אזיל לאיצוד, אם לא יקדשו בכלי שרת נמצא שאין כאן מנחה של עשרון כלל, הלכך צבהאי גוונא אף לר"א ע"כ לקדש את כל העשרון בכלי שרת, וממילא נתקדש הכל קדושת הגוף ככל מנחת חזיתין, ותעובר צורתו וינא לצית השריפה, ומיהו צירושלמי שקלים שהצאנו שם משמע דרק משום העשרון נתקדש, וז"ע.

נראה דאף דנחשב הכל כמנחה אחת, מ"מ אם נאצד של צין הערבים קודם שהקריבו של שחרית, דמקריבין של שחרית, ולא אמרינן דכנאצד חצי מנחה דמי, ואף לר"י דמנחתו להתקדש יחד בכלי שרת, דמשנתחלקו שוב אין נפסל אחד מחמת חזירו, ועי' מש"כ לקמן נ' צ' ד"ה יכול, ומיהו

והלבושה לא היו באין תלפין, דרך הקרבת החציתין אמרה תורה לתלפין, אבל הצאת הקרבן צריך שיהא כולו שלם, וכן מצוה צה"ל כאן ד"ה ולר"ת, ולקמן ז"ה ב' ד"ה ומאי, ולכאורה לר"ת באין מנחה קדושה בלא שמן, אם ס"ל כר' יוחנן דחציתין אין קדושין לתלפין, וצריך שיתקדש כל העשרון קדושת הגוף קודם חלוקה, א"כ ע"כ להניח גם כל הג' לוגין שמן בכלי של הסולת, דאם לא כן לא יוקדש הסולת קדושת הגוף, דאם יתן לוג ומחנה, יתקדש רק חצי עשרון, ולר"י הרי בעי דכל העשרון יתקדש קדושת הגוף, וכן לשון רש"י נ"ב ב' דמצא ג' לוגין וחמה לוג ומחנה לשחרית ולוג ומחנה לבין הערבים, וכן בשטמ"ק לקמן ב' אות כ"ו בשם חו"הר"פ כתב דהיה בכלי שרת מקום לכל הסולת והשמן והלבושה שלא יתערבו ע"ש, ולדעת הרמב"ם דחולק החלות נמי ע"כ דמקדש הכל בשחרית.

ויש לעי' בזה דאמר נ"ב ב' בטעמא דאע"ג דהוכפלה סלתו, כשצא משל יורשים או משל ציבור מ"מ לצונתו ושמונו לא הוכפלו משום דמאי דגלי גלי ומאי דלא גלי לא גלי, ואמאי פשוט לגמ' דקרא דאותה קאי אסולת ולא אשמן ולבושה, וי"ל משום דעיקר המנחה הוא הסולת, והשמן והלבושה נטפלים אל הסולת לתקנו, וקרא דיציא שלימה ויחנה אסולת כתיב, אלא דממילא ידעינן דה"ה כל הנטפלים, שהרי הם נטפלים אל כל הסולת, וכשחנה הסולת ע"כ גם לחנות, אבל קרא דאותה או דכליל תקטר יש לפרש אעיקר המנחה, וגם יש להוסיף דהקטרת חצי עשרון לא מצינו בכל התורה, וסברא הוא דקרא דאותה או דכליל תקטר בא לומר דציורשים או ציבור ליתא לחידוש זה דחצי עשרון, אבל לוג ומחנה שמן לעשרון הוא יותר מכל המנחות, ושפיר דמי, וחצי קומץ לבונה לרבנן אף דנמי לא אשכחן לה, (עכ"פ לר"מ דגם במנחה ס"ל י"א ב' דקומץ בתחלה וקומץ בסוף), מ"מ לא דמי לחצי עשרון, דלבושה הרי מציא קומץ אלא דמקטיר חציו בשחרית וחציו צין הערבים, וכהאי גוונא בכל קומץ כשר, אבל חצי עשרון שאינו בוללו אלא במחצית השמן, כהאי גוונא בכל המנחות פסול, שאינו יכול להציא חצי עשרון וחצי לוג בכלי זה וחצי עשרון וחצי לוג בכלי אחר, [אף אם נתקדשו קדושת הגוף כגון שהיה דעתו להוסיף או

קודם שחילקו אם נאצד מעט נראה דאינו יכול לקחת חצי עשרון ולהקריב, דכיון דאין שם עשרון שלם אינו ראוי לחנות.

ז' ב' תוד"ה ואם א"נ הא דנקט ר"א טעמא דמתוך משום דר"י נקטיה דאפילו פלגיתו בשאר מנחות כו', זה תירוצ' אקושיא קמייטא שהקשו מאי פריך לילף מדם הא בחציתין איתא לטעמא דמתוך, לזה כתבו דר"א גם בשאר מנחות סבר דקדושים לתלפין ואהא הוא דפרכינן לילף מדם, אבל בזה דפרכינן אדרב דאי כר"א ס"ל לילף מחציתין, היינו ע"כ אי רק בחציתין קדוש לתלפין, אבל דבריהם ז"ע דאיך אפשר לומר דסבר ר"א דכל המנחות קדושין לתלפין, הא בהדיא תניא ח' אין מלאים אלא שלימים ורק בדעתו להוסיף קאמר ר"י דראשון ראשון קדוש, ולא משמע לומר דכונתם דדוקא בחצי עשרון קאמר ר"א ומשום דאשכחן בחציתין, ולטעמיה דר"י קאמר היינו נהי דלא ילפת לכל המנחות מחציתין אבל אודי לי מיהת בחציתין, דהייטא לשונם משמע דכלא חציתין ס"ל לר"א דקדוש לתלפין, וז"ע, שו"מ שכבר הקשה כן בקרן אורה.

ח' א' תוד"ה מ"ט וא"ת לימא משום דיליף מדם כו', בפשוטו אכתי לא ידע גמ' דקרצן אחד הוא, א"כ ראיתי בשטמ"ק וכנראה נתכוין לזה, אבל לפי זה היה לגמ' להציא ברייתא דמיייתין בסמוך אילו נאמר מנחה מחצית כו', ורהיטת הגמ' משמע דר"א חידש הך דרשא אליבא דר"י, וכאילו אין לזה סמך במשנה וברייתא, ואפשר דבא להוסיף דמשמעוטיה דקרא דתהא בקדושת מנחה ואח"כ יחנה.

שם גמ' ור"א אמר מתוך שקרבה לתלפין קדושה לתלפין, היה פשוט לגמ' דהכונה שא"ל כלל שיהיו ביחד שני התלפין, וכדפרכינן עליה ממתני', ואע"ג דיתכן שיוקדש חצי עשרון מכל המנחות כדאמרין בסמוך אי רב כר"א ס"ל, אף דאח"כ בהכרח שישלים עליו לעשרון, וא"כ ה"נ היה אפשר לפרש דמנחת חציתין קדושה לתלפין אבל צריך להשלים, לא נראה לגמ' כן, דסברא דמתוך שקרבה לתלפין לא מהני אם איתא דצריך שתהא כולה ביחד קודם הקרבה.

(ו) ב' ב' מתני' חציתין כהן גדול לא היו באין לתלפין כו', פשטא משמע דגם השמן

שמדדן תחלה בעשרון ובלוג], ואילו בחציתין נתחדש הכשירא ככהי גוונא, ושפיר איכא לאוקמי מיטוטא לחידוש זה.

ויש לתמוה דמל"מ פ"ג ממעה"ק ה"ג פשוט ליה שלא היו מציאין בשחרית אלא עשרון שלם, אבל שמן לא היו מציאין אלא מחצה דהיינו לוג ומחצה, ונתקשה למה הוצרכו לר"ש פ"ז ב' למדה המחזקת לוג ומחצה הרי היה אפשר לקדש ברביעית לכל חלה, ונעלם ממנו דברי התו' ורש"י הנ"ל דפשוט להו דחציתין כהן גדול לא היו באין חצאין דהיינו שצריך להביא כל המנחה כולה בשחרית עם שמנה ולבונה וחוצה הסולת בחצי העשרון והשמן במדה המחזקת לוג ומחצה לר"ש ולרבנן בלוג וחצי הלוג, וכנראה הגמ' הנ"ל דאמרינן מאי דגלי גלי הוי קשיא ליה, וכבר נתיישב לעיל, ובאמת אף אם היינו אומרים דהשמן היה סגי להביא רק מחצה, נמי דברי המל"מ תמוהים כמה שהקשה דלתקדש ברביעית, דהא חצי עשרון בשאר מנחות לכו"ע לא קדוש, וה"נ רביעית כחצי עשרון דמלא, וע"כ לקדש יחד כל הלוג ומחצה שהוא שיעור השמן של המנחה הזו.

ולפי דברי המל"מ ז"ל לרבי חנינא דאין מנחה קדושה בלא שמן, אם ס"ל כר' יוחנן דחציתין אין קדושה לחצאין, דנתחדשה הלכה בחציתין דהסולת מתקדש קדושת הגוף בלא השמן, דהא צריך שכל העשרון יוקדש קדושת הגוף, ולוג ומחצה שמן אינו יכול לקדש אלא חצי עשרון, ודוחק לומר דכל חצי עשרון מתקדש קדושת הגוף לפי שהוא ראוי להצטרף עם השמן, דכיון דתחלת הקידוש של העשרון הוא מחצה לשחרית ומחצה לבין הערבים, וצריך ג' לוגין, אין סברא דלוג ומחצה יועיל לשניהם, ויהא דפרכין ח' ב' עשרון למה נמשח לר"ח ומשנינן למנחת חוטא ולא משנינן לחציתין, משום דלא פסיקא לגמ' דר"ח כר' יוחנן ס"ל, דשמא כר"א ס"ל דלא צריך אלא להביאה שלם מציאתו, ולפי זה לא נצטרך למה שחידשו התו' ח' א' ולקמן ז"ה ב' דהיו מניחים כל הסולת והשמן והלבונה בכלי אחד וזוהרים שלא יתערבו, דהא בחציתין הלכה מיוחדת היא גם לר"ח דקדושה בלא שמן.

(ז) נ"ב ב' לבונה ושמנה לרבנן נמי לא הוכפלו, יש להסתפק אם צריך שיביא כל הג'

לוגין והקומץ לבונה בשחרית ולחצותו, מידי דהוי אכל מנחת חציתין, או"ד כיון דסולת לא מסתבר להצריך להביא בצוקר שני עשרונים, דלא אשכחן כי האי, ויהי צמת כהן גדול קודם שהקריבו של בין הערבים ולא מינו כהן אחר תחתיו, ודאי לא מסתבר לחייב להביא שני עשרונים אחד להקריבה ואחד לאיצוד, וא"כ דכוותה כל יום בשחרית אין לחייב להביא שנים], ה"ה שמן אין להביא בלא סולת, והרי לר"ח דאין מנחה קדושה בלא שמן, אף לא יוקדש בשחרית השמן של בין הערבים כיון דחסר לו הסולת, וגם פשטא משמע דקרא דאזתה או דכליל תקטר גלי לן דאין צה דין מחציתה כלל, ולפי זה גם הלבונה ראוי שיביא חצי קומץ בשחרית וחצי קומץ בין הערבים, אבל הדבר דוחק דלא אשכחן חצי קומץ דקריב, ושמא באמת מה"ט אפשר לחלק ולומר דהשמן שמנחות להכלל עם הסולת, אין מקום להביאו בשחרית כיון שאינו מביא את הסולת, אבל הלבונה שפיר מביא כל הקומץ בשחרית וחוצהו כיון דלא אשכחן חצי קומץ דקריב, ומיהו לפי זה לאבא יוסי בן דוסתאי דמביא קומץ שחרית וקומץ בין הערבים, תו אפשר לומר דאין צריך שיביא שני הקומצין בשחרית, ולפי זה היה מקום לומר דהיינו טעמא דלאבא יוסי בן דוסתאי לא הוכפלה לבונה דשפיר סגי בקומץ מידי דהוי אכל המנחות, אבל לרבנן שמא כשני קרבנות חשובים, וצריך שיהא קומץ שחרית וקומץ בין הערבים, ובגמ' הרי חזינן דפשטו מדאבא יוסי לרבנן, וי"ל דכיון דשמן אית לן למימר דלא הוכפל לרבנן כמו לאבא יוסי בן דוסתאי, תו חזינן דמאי דגלי גלי ומאי דלא גלי לא גלי, וממילא לית לן מהיכן לחדש לכפול לבונה, ומלשון הרמב"ם פ"ג מתמו"מ הכ"ז משמע קצת דמציאין כל השמן והלבונה בשחרית, וי"ע.

ובהזן גדול שהקריב מחצה שחרית ומת ולא מינו כהן אחר תחתיו, דמציאין שלימה בין הערבים למה שצדדנו אין צריך שיביא בין הערבים אלא לוג ומחצה שמן, ובלבונה יש להסתפק אם מביא חצי קומץ, או דמביא קומץ וחוצהו ומקריב מחצה ומחצה אבד, או דמקריב הקומץ כולו, דיס מקום לומר דלא שייך כאן שום צירוף לשל שחרית כיון דמקריב שלימה ולא אשכחן חצי קומץ דקריב, ולא דמי למינו כהן אחר תחתיו, דהתם גם את

שחרית, ולפי זה נסתפק שלא יוכל להקריב את של שחרית קודם שישלים עליו את של זין הערבים, ועיין להלן דלכאורה משמע דבחלוקתן נקבעו ואינו יכול לשנותו, ולפי זה לא קרינן ביה מחנה משלם אם ינרף לשל שחרית, ונ"ע.

שם או חצי עשרונו של ראשון ת"ל ומחציתה בערב מחנה משלם הוא מביא כו', משמע דהא דאינו מביא חצי עשרונו של ראשון, הוא משום דלר"ך שיביא מחנה משלם, ולגבי ידיה לאו מחנה משלם הוא, דפלגא דשחרית דכהן אחר הוא, ונראה דקושטא קאמר וכייל ליה בהדי הא דלא יביא חצי עשרונו מביאו, אבל בלאו האי טעמא נמי אינו יכול להביא חצי עשרונו של ראשון, דלאו ידיה הוא, ואפילו אם הוא יורשו נמי לא ירש אלא זכות כפרה מקופיא כדאמר זבחים ו' א', אבל אינו צעל הקרבן, וגם נראה דהא דהניח מחנה לשני בניו קריבה כדאמר התם ה' ב', היינו רק במנחת נדבה, אבל חציתין אינה צאה נדבה ואינה קריבה לאחר מיתה כלל, הלכך אף בלא מינו כהן אחר תחתיו, ולר"י דקריבה משל יורשים, נמי אין יכולים היורשים להקריבה לחובתם ויוסיפו עלה להשלימה שתקרב שלימה, אלא נריכים להביא מחנה אחרת, וזו תעובר זורתה ותאל לזית השריפה, ומייהו צפר יוהכ"פ אשכחן ציומא מ"ט ב' מאן דסבר צפר ואפילו צדמו של פר, חזינן דכיון דיט לאחיו הכהנים כפרה צו, שפיר חשיב הכה"ג השני כבעלים, וכדאמר שם נ"א ב' דרחמנא אפקריה לגבי אחיו הכהנים, וחציתין ופר יום הכפורים תנינן להו גבי הדדי צמחיתין דתמורה דמייתין לה שם נ' א', וא"כ יתכן לומר דכיון דאף בדליכא כהן גדול איכא למזות חציתין, חזינן דגם לציבור יש ענין בקרבן חציתין, והכה"ג כשליח הציבור הוא, וא"כ שפיר אפשר דצמת כהן גדול ומינו כהן אחר תחתיו שיקריב השני המחנה של זין הערבים שנשאר משל הראשון, ורק מקרא דומחציתה הוא דאימעט, אלא דלפי זה באמת יקשה מנלן לדרוש מו"ו דומחציתה דגם בנאצד של זין הערבים מביא שלם מביאו, וגם צמינו כהן אחר שאינו יכול להביא חצי עשרונו של ראשון, הלא סגי דנילק לנאצד, אבל צמינו כהן אחר שפיר י"ל דמביא של ראשון וקרינא ביה מחנה משלם הוא מביא, דגם בשל שחרית יש ענין לכל ישראל.

העשרון חוזה], ומסתברא דמביא שלם ומקריב מחנה, ועיין בלשון הרמב"ם הנ"ל, ונ"ע.

(ח) נ' ב' נטמא מחנה של זין הערבים או שאצד כו', יש להסתפק נטמא הסולת והשמן קיים, אם יכול להביא רק סולת ולזווגו לשמן הקיים, דבכל מחנה דעלמא כתב מרן זללה"ה בסמנן כ"א ס"ק י"ד דנאצד הסולת מביא סולת אחר לשמן הקיים, דהא דאמרינן ע"ט ב' דשמן שהפרישו לשם מחנה זו פסול לשם מחנה אחרת, היינו למנחה שהוקדשה למנחה אחרת, אבל סולת חולין שמקדישו לזווגו עם שמן זה שפיר דמי, אבל הכא שרריך להביא עשרון שלם ולחצותו, יש מקום לומר דכמנחה אחרת דמי, ומסתברא דחד קרבן הוא, דהא אשכחן בלא מינו כהן אחר תחתיו דמביאין שלימה ושמן לא הוכפל, א"כ חזינן דזין שמביא עשרון וזין שמביא חצי עשרון מנחת חציתין חשיבא, ומייהו יש מקום לדון דצומן שכהן גדול קיים לא יתכן שיוקדש עשרון שלם מצלי שיהיו ג' לוגין שמן, אבל אין נראה כן, דזין הערבים בלא"ה לא שייך שיוקדש יותר מעשרון ויותר מלוג ומחנה אלא בקדושת לאחריות, או דמעיקרא לאיצוד אזיל וכך מזותו, ולזה לא מסתבר להנריך דוקא ג' לוגין, ונ"ע, ואם נטמא השמן והסולת קיים נראה דמביא ג' לוגין וחוצהו ומקריב מחנה ומחנה אצד, דגם אשמן אמרינן דמחנה משלם הוא מביא וכמש"כ לעיל צמחני, וכן בלבונה.

שם יכול יביא חצי עשרון מביאו ערבית כו', לשון ערבית נראה דצא לאשמועינן דאירי גם כשנאצד של זין הערבים בשחרית, ואפילו קודם שהקריבו של שחרית, דאין נריך שיביא מיד עשרון אחר ויקריב ממנו שחרית וזין הערבים, אלא מקריבין את של שחרית וכמש"כ לעיל סק"ה, וצדין הערבים יביא אחר, וגם אשמועינן דאין נריך שיביא מיד את של זין הערבים, אלא יכול להביאו זין הערבים, דהא בכל יום היה מונח של זין הערבים מוכן משחרית, וס"ד דכך מזותו שיהא מוכן למזותו מן הצוקר, וכשנטמא יש להביא מיד, קמ"ל דרך צערבית נריך להביא, שו"ר בסקר מרן זללה"ה בסמנן ל"ד סק"ב דנראה מדבריו דאם נטמא של זין הערבים קודם שהקריבו של שחרית, דיכול להביא חצי עשרון ולוג ומחנה שמן ולנרפס לשל

הוא דבר ידוע לא הוצרך התנא להשמיעו, וכן נראה מלשון המשנה דאף אם בא משל יורשים מ"מ אין היורשים בעלים של הקרבן, דהא לא קמינא במתני' מי מציאה, אלא משל מי, משמע דרק זכות מקדיש יש ליורשים, אבל הקרבן אינו שלהם אלא של ליצור, וזוהי נחמה נמי מה שהקשה צאור שמח דכ"ד מציאין צו ציוס הא הו"ל אוננים, ונראה מזה דקים לחז"ל דחזיתין הוא מעין קרבן ליצור, עי' יומא נ' א', וכשם שכהן גדול מציא ציוס הכפורים פר לכל הכהנים ואף שחייב להציאו משלו מ"מ אפקריה רחמנא לכל אחיו הכהנים, ה"נ חזיתין אפקריה רחמנא לכל ישראל, ומזה מובן לחז"ל דודאי אף בדליכא כהן גדול, מציאין חזיתין, [ואפשר דאף פר יוהכ"פ היו מציאין אף בדליכא כהן גדול, אי לאו דעבודתו פסולה צכהן הדייט], ומיהו בדאיכא כהן גדול נראה דחשיבי החזיתין קרבן שלו, ונפ"מ דשייך ציה שינוי בעלים, ואפשר דליצור מקופיא הוא דאית לכו ענין בחזיתין, ואילו כהן גדול מקיבעא, וכמו דאמרו ציומא שם לגבי כהנים צפר, ואף לכפרת קופיא פשיטא לגמ' דיש להציא, ולכך שנה התנא רק הנידון משל מי היתה קריבה, אבל דקריבה פשיטא, ועי' מש"כ להלן בדברי תוד"ה שמהא.

ונראה דלר"י דבאה משל יורשים מדאורייתא, א"צ שימסרו לליצור, דרחמנא אפקריה לגבי ליצור, כיון שזו מצותו, אבל לר"ש צומן שתיקנו דלגבי מיורשים, היו צריכים למסור לליצור, אלא דאפשר דמתקנת חכמים הפקירו לגבי ליצור.

ולפי מה שפירשנו שאין ליורשים אלא זכות מקדיש, נראה דאם אין היורשים מצויים, דמציאין משל ליצור, דלא מסתבר שיהא לעיכובא מי המקדיש, [ומיהו גם אם הוא לעיכובא, היה אפשר שהליצור יקדישו צשציל היורשים מדין עבד כנעני, ואם צריך דוקא שזכו צו היורשים היה אפשר לזכותם ע"י אחר מדין זכין, ולהציא מזה החזיתין כדן ממשכנין דעלמא], והכי נמי מסתברא, דנראין הדברים דיוורשים היינו דוקא כהנים כשרים הראויים לכהונה גדולה, אבל אם אין לו צנים כי אם צנות, לא מסתבר שיציאו הצנות, וכ"כ מרן זללה"ה צסי' ל"ד ס"ק ג', וכן מוכח בתוד"ה שמהא שכתבו דלר"י א"צ קרא דכולה בהקטרה דהא מנחת כהנים היא, והרי מנחת כהנת

שוב נראה דדרשא דאבד חציה של צין הערצים לאו מו"ו היא, אלא מעיקר קרא דמחציתה צערב, וכמו דדרשינן ממחציתה צבקר דמחציה משלם הוא מציא, ה"נ דרשינן ממחציתה צערב דמחציה משלם הוא מציא, ורק צמינו כהן גדול אחר הקרבת של שחרית ומחציה של צין הערצים קיימת, אכתי הו"א דיכול להציא חצי עשרון מציתו ולצרפו להנשאר משל ראשון ואח"כ להקריבו וקורא אני עליו מחציה משלם, או שיוכל להציא חצי עשרונו של ראשון וגם זה נקרא מחציה משלם דגם של שחרית משותף לכולם, והיינו דדרשינן מו"ו דומחציתה דאף שהמנחה של שחרית קיימת מ"מ צריך להציא שלימה, והיינו דפלגינהו התנא לתרתי צבי, וכן משמע צפרש"י, וכן לקמן נ"א צ', וכן מצאתי צהגהות הגר"א הנדמ"ח לתורת כהנים, דצילפותא דנטמא או אבד מחק לוי"ו דומחציתה, ולפי זה עיקר קרא אחי למימר דלא נימא דהשני יכול להקריב חציו של ראשון וכמו צפר ואפילו צדמו של פר, וידעינן נמי דלא שייך לצרפו לחצי עשרון אחר, וצריך להציא שלם מציתו, דכיון דאינו יכול להציא את הנשאר ה"ה דאינו יכול לצרפו.

שם כיון דצעידנא דפלגינהו אי צעי האי מקריב כו', לכאורה הוה ליה למימר סתם כיון דמעיקרא אי צעי האי מקריב, ואין צורך להזכיר צעידנא דפלגינהו, ונראה מזה דלאחר שכבר ייחד אחד מן החזאין לחזיתין שוב אינו יכול להקריב השני, שכבר נדחה, ורק צעידנא דפלגינהו היה רשות צידו לצרור איזה שירצה, ואפשר דאם עד שעת הקרבה עדיין היה גם השני ראוי להקרבה, לא הוי סבירא ליה לר"נ דלא צעי עיצור צורה, ואפשר שיש ללמוד מזה דחזיתין שצכל יוס נמי משקצען לשחרית ולצין הערצים שוב אינו יכול לשנותן, [ועי' צספר מרן זללה"ה סימן כ"ו סק"ו], ולפי זה מסתברא דצנטמא של צין הערצים קודם שהקריבו של שחרית אינו יכול להציא חצי עשרון ולוג ומחציה שמן ולצרפם לשל שחרית, וכמו שהצאנו לעיל מדברי מרן ז"ל, דכיון דשל שחרית צבר הוקצע, תו לא קרינן צשל צין הערצים מחציה משלם, ונ"ע.

(ט) נ"א ב' מתני' לא מינו כהן אחר תחתיו משל מי היתה קריבה כו', מלשון המשנה משמע דזה שהיא קריבה אף בדליכא כהן גדול,

בשלא הפרישה, מ"מ נראה דיש רשות ציד היורשים להציא כיון שנתחייבה, דלענין אפשרות להציא לא מסתבר לחלק בין השאירה נכסים ללא השאירה, וה"נ דיינין לכהן גדול שמת כאילו נתחייב להקריב החציתין ושפיר מציאין היורשים, ואפשר דבאמת חיוב ממש ליכא על היורשים אלא אם כן ירשו, אבל רשות איכא אף בשלא ירשו, אבל טפי מסתבר דאף בשלא ירשו איכא מנזה עליהם להציא, ולפי זה נראה דאף אם לא הניח בנים אלא בנות נמי מנזה עליהם להציא, לא מייבציא אם ירשו נכסים אלא אף בלא ירשו, דכיון דדיינין לאביהם כאילו נתחייב בקרבן זה שפיר רמיא תורה מנזה על היורשים לפרוע חוב זה, ולפי זה עיקר הקרבן של המת אלא דהיורשים מתכפרים מקופיא כדאמר זבחים ו' א', ולענין הציבור יש להם בקרבן הזה כמו בכל חציתין כשהכהן גדול קיים.

(י) שם גמ' עכו"ם ששלח עולתו כו' ואם לאו קריבין משל ציבור, יש לעי' הא לא אשכחן קרבן בלא בעלים, דאף קרבנות הצאין לאחר מיתה יש להם ענין למת מאחר שכבר נתחייב, אבל המקדיש קרבן למת שלא נתחייב בו, נראה פשוט דאין מקריבין אותו, דלא אשכחן קרבן בלא בעלים, ובמת שנתחייב, מגזירת הכחוש למדנו דמקריבין (עי' חו"צ זבחים ס"א סק"א), וא"כ הני נכסים מי הצעלים שלהם, דהא מרבינן לקמן ע"ג צ' דקרבן עכו"ם טעון נכסים, וא"כ ראוי לומר דזריך שהנכסים יהיו של העכו"ם כמו כל נכסים דזריך שיהיו של בעל הקרבן, [ועי' לח"מ פ"ג ממעה"ק], וקשה דלא אשכחן זכייה לעכו"ם, דלאו בר שליחות הוא, ועוד דלמה זה יתקנו צ"ד לזכות לעכו"ם מתרומת הלשכה, (ואם נימא דהני נכסים נדצת ציבור נינהו, ויש ענין להקריב נכסים לזבח אף שהנכסים הם צאים בנדצת צפ"ע, קשה דלא אשכחן מנחה בנדצת ציבור, ואף בעופות אין מקייצין את המזבח כדאמר שבעות י"א ב', וגם אין מנחה באה בשותפות כדאמר לקמן ק"ד ב', ואפשר לומר דמנחת נכסים שאני, דהא שנים שהציאו עולה בשותפות מסתברא דמציאין גם נסכיה בשותפות, וכיון דאשכחן מנחת נכסים חובה בשותפות, ה"ה דמתנדבין בשותפות, ואף דלכתחלה ודאי אין מקייצין את המזבח במנחת נכסים, אבל כאן שראו חכמים צורך להוסיף נכסים לקרבן העכו"ם, שפיר

נאכלת כדתנן בסוטה כ"ג א', [ומזה נמי משמע דהיורשים כבעלים ולא רק כמקדישים, עי' מש"כ להלן ס"ק י"ב וצ"ע], וא"כ אטו תהא המנחה בטילה, הא ודאי משמע דלעולם מציאין חציתין, ולר"י הרי לא מצאנו בקרא שצאה משל ציבור, אלא ודאי מסבירא ידעינן לה דאין ליורשים אלא זכות מקדיש והקרבן של ציבור הוא, וממילא פשיטא דבדליכא יורשים מציאין הציבור, [ולא מסתבר לומר דבאין לו אלא בנות, ינטרכו אחיו להציא, דכיון דאינם יורשין לית לן מהיכן לחייבם].

נראה דלר"י דיורשים מציאים היינו הראויים לרש, ואפילו לא ירשו כלום, ולפי זה נראה דהא דאמרין בסוגיין לר"ש דכד חזו דמידחקא לשכה תקינו דלגבי מיורשים, היינו נמי אף בלא ירשו כלום, דראוי להשוות הך יורשים דר"ש, ליורשים דר"י, ויש לעי' מה ראוי חכמים על ככה לחייב היתומים להציא חובת הציבור, ואם היינו אומרים דרק צירשו, היה הדבר ניתן להצין שזה מחובת הכה"ג וכאילו נשתעבדו נכסיו, וצייחוד משום שהכהנים גדולים הללו נתמנו ע"י השתדלות שאינה הוגנת ולכך לא הוציאו שנתן וכמו שאמרו יומא ח' ב', וכמש"כ רש"י ותו' בסוגיין דרק לעת הזאת הוצרכו לתקנה זו, שפיר קנסינהו חכמים, אבל למש"כ דאף בלא ירשו קשה, ואפשר משום דלעולם רגילות הוא שירשין, דכהן גדול עשיר הוא דגדלוהו משל אחיו, א"נ אפשר דרגילות הוא שבנו של כהן גדול עומד תחתיו, לכך הקדימו לחייבו אף קודם שנתמנה, אבל ק"ק דהא משמע דע"י ממון היו מתמנים, ולא היו משגיחין במה דבנו קודם, [כדתניא בתורת כהנים לו בקרא דוהכהן המשיח תחתיו מצנין], אח"כ ראיתי בתו"ט סוף פ"ו דשקלים כתב בפשיטות דאם לא ירשו אינם חייבים להציא, וצ"ע.

והרמב"ם בפ"ג מתמו"מ הכ"צ כתב שהיורשים מציאים עבור כפרתו, נראה דמפרש דדיינין כאילו כל כהן גדול חייב להקריב חציתין עד שיהא כהן גדול אחר, ולכן גם כשמת אפשר להציא חציתין, כמו כל אדם שמת והניח מנחה דמקריבין אותה כדאמר זבחים ה' ב', וה"ה לא הניח אלא שהיה מחויב, וכדאמר קידושין י"ג ב' לגבי עולה דאע"ג דלא הפרישה מחיים, ואף אי שעבדא לאו דאורייתא ולא מחייבין להו להציא

מורישם, יהיה למי שמקדיש בשבילו, ואפשר דיורשים עדיפי.

שם ותנאי ז"ד הוא כהן גדול שמת כו', ז"ע למה הזכיר כאן ותנאי ז"ד, הא עד השתא נמי בתקנת ז"ד איירינן, דהיינו תנאי ז"ד שיהא רשות צמעות תרומת הלשכה להני נרכים, ואפשר דעד השתא הם דברי ר"ש כיחידאה, ומתנאי ז"ד ולהלן זו משנה קדומה השנויה לדברי הכל, אלא שר"ש שנאה לפרש השצעה דברים כולן, ולפי זה יש לקיים הך תנאי ז"ד אף לר"י, עי' להלן.

והנה מבואר מקושיית הגמ' דאי הוי סבר ר"ש דאורייתא משל יורשים, הוי ניחא הא דתנאי ז"ד שמהא קריצה משל יצור, ואפשר לפרש משום דחזו דהוי פשעי צה, ותיקנו דלכתחלה צה משל יצור, א"נ דה"ק דתנאי ז"ד הוא שיהא רשות להציא משל יצור, צאם היורשים לא יציאו, וצמתי' דשקלים קמני צתר הכי רי"א משל יורשים, ואפשר לפרש דאעיקר הדין קאי, דר"ש הרי קאמר דאוקמי אדאורייתא משל יצור, וקאמר ר"י דאורייתא משל יורשים, וכדפליגי צמתינן, ומיהו מודה ר"י דהיתה תקנה שאם לא יציאו יורשים, שמהא צה משל יצור, וכנראה זו דעת תו' לקמן נ"צ א' ד"ה דשמעינן שכתבו צפישות דר"י נמי אית ליה הך תנאי ז"ד, אצל מלשונם משמע דגם לר"י תיקנו שמהא צה לכתחלה משל יצור, דלא רצו לסמוך איורשים משום דילמא פשעי, ואפשר לפי זה דאין ז"ד נזקקין לצקש מהיורשים, אצל אם היורשים מציאין ודאי מקצלין מהם שהרי זו מלותן מדאורייתא, וכן ראוי להם לעשות, ואולי זו דעת הרמב"ם שצ"ג מתמו"מ הכ"צ כתב שהיורשים מציאים, וצ"ד מה' שקלים ה"ד כתב שמציאים מתרומת הלשכה, דאמנם שניהם אמת, ואם הציאו היורשים כמלותן, שפיר מציאין, אצל אם לא הציאו מעלמן הרי ז"ד מציאין מתרומת הלשכה, [אצל מה שצפיה"מ כתב צשקלים שאין הלכה כר"י לא נתפרש לפי זה], ועכ"פ תנאי ז"ד שיהא רשות להציא מתרומת הלשכה ודאי נראה שהתנו אף לר' יהודה, דכיון דצמתינן הוא מעין קרבן יצור ודוחה את השצת ואת הטומאה, והיצור יכולים להציאו, דאין ליורשים אלא זכות מקדיש, ודאי ראוי שמהא האפשרות ציד ז"ד להציאו צאם היורשים לא יציאוהו, ומן הראוי להם

מציאין אותן צנדצת יצור, אצל אין נראה כלל שתועיל מנחת נסכים של יצור הצאה צנדצת, לתקן ענין החיוב נסכים של צת, דמה ענין זל"ז, והרי ילפינן דקרבן עכו"ם טעון נסכים כמו כל הקרבנות, ונריך שיהיו נסכי קרבן ולא נסכי נדבה, וגם אין נראה דמנחת נסכים תצא ציצור או צשותפות צצתורת כהנים ויקרא פ"י מרבינן דגם יין אין צא צשותפות ומסתבר דה"ה מנחת נסכים, וכן מוכח למש"כ לקמן סימן ח' סק"ה צמתינן ע"ט א'), ונראה דנסכים נטפלים אל הצה וכחלק ממנו חשיבי, והר"ז כמי ששלח תודה ולא הציא להם, דשפיר מתקנים חכמים להציא להם להשלמת הקרבן שדינו בהקרבה, ואף שעי"ז נמצא כאילו מוכים לעכו"ם לא איכפת לן צהא, דתקוני צת עדיף דהא כך מלותו שציאו נסכים לקרבנו, [כיון שהוא אינו חייב להציאם לפי מש"פ הלח"מ ההיא דלקמן ע"ג ב', וכ"פ צשטמ"ק, ואף לפרש"י דהמיעוט הוא שאינו יכול להתנדב נסכים, נמי נראה דאף מחיוב הצאה לקרבנו נתמעט, דכל המלות לישראל נאמרו, וגם האי אורח דממעט עכו"ם גצי חיוב נסכים כתיב, והא דצמתינן קמני ששלח עולתו ממדינת הים, הוא משום שאם היה לפנינו, היינו אומרים לו שקרבן טעון נסכים, ואם היה מציא היו מקצלין ממנו שלא להצטרך ללשכה, אצל חיוב אין עליו, וצוה מיושב דברי הרמב"ם פ"ג ממעה"ק כפירוש הלח"מ אף לפרש"י, וצמתינן משמע כפרש"י מדפרכינן אי ריה"ג הא אמר אפילו יין נמין, ואף שאין זכיה לעכו"ם הכא עדיף דתקנת ז"ד הוא, א"נ קרבן שאני שהרי אף לגר שמת מציאין ז"ד נסכים אע"ג דודאי מת לאו צר זכיה הוא, ולפי זה חשיב העכו"ם צבעלים גמור על הנסכים, ואי איכא שינוי צעלים צקדשי עכו"ם, גם הני נסכים שייך צהו שינוי צעלים, וז"ע, ועי' מש"כ לקמן ס"י סק"ג.

שם וכן גר שמת כו', נראה דהני נסכים דינן כמנחה הצאה לאחר מיתה, דכל קרבן שאדם נתחייב צו, אפשר להציאו לאחר מיתה, ואפילו לא השאיר נסכים יכולים להקדיש צשבילו וכמש"כ לעיל, דלענין אפשרות להציא קרבן למת לא מסתבר לחלק צין השאיר נסכים ללא השאיר, הלכך האי גר נמי כיון שנתחייב להציא נסכים שפיר מציאין צשבילו, ואפשר דהכפרה מקופיא דאיכא ליורשים צקרבן

דמ"ד שעבודא לאו דאורייתא, עי"ש, ומ"מ מסתימת דבריהם מה שלא הזכירו כלל סוגיא דקידושין, משמע דנכסים שאני ולא שייכי בההיא פלוגתא וכמו שפירשנו. — ולענין הנידון אם חיוז נכסים הוא רק לאחר זריקה, או מיד עם הפרשת הקרבן [וכל הנידון בנדבה, דבגדר נחתייב עם נדרו גם בנכסים], לכאורה מהא דב"ד מציאין בשביל גר שמת, משמע שכבר נחתייב, דהא לא מנאנו קרצנות למתים, אלא כשכבר נחתייבו בהם, וסתמא שנינו בגר שמת והניח זבחים, ומשמע אף נדבות.

יש לעי' בהא דתנן פ"ו דשקלים דבראשונה היו ממשכנין את מוצאה עד שהוא מציא נכסיה חזרו להיות מניחין אותה וזורחין התקינו ב"ד שיהו נכסיה באין משל ציבור, וכי מה ראו בראשונה לחייב את המוצא, ולמה זה יתחייב הוא יותר מכל אדם אחר, ונראה משום דהדבר ספק, ואם הבהמה לא היתה הקדש הרי הוא מקדישה עכשיו, שאל"כ אי אפשר יהיה להקריבה, והרי מייתי ומתני כדאמר קידושין נ"ה ז', ולכן מחייבים אותו שיציא מספק, והנה הוא מציא ג' בהמות עולה ותודה ושלמים כדאמר שם, ונכסי שני קרצנות הוא מציא בראשונה כיון שהם שלו, ואילו השלישי שהוא רק מספק לא ראו להציא, ואין להקשות שהרי מציא לחמי תודה וגם הם בספק, ולמה זה דוקא נכסים לא היו חפצים להציא, דשאני לחמי תודה שהוא זכאי באכילתן, ועוד דהרי הנכסים הוא מוסף מלבד הלחמי תודה, ועוד דהספק של תודה הוא רחוק וקרוי יותר שזה קרבן של המוצא, דהא תודה מיעוטא.

הא דמניחין אותה וזורחין, אע"ג דבלאו הכי אי אפשר לחייבו להציא שלש בהמות ולהתנות, משום שזה ציד ב"ד למאן אנשים שבאים להתנדב עולה או שלמים, והם יסכימו להתנות, ולכן רק הנכסים לא היה מי שיציא, דכל מתנדב אינו חפץ להציא עוד נכסים, וכיון שהמוצא חייב מספק להקדישה, ונמאן הקרבן ספק שלו, שפיר חייבוהו בנכסיו וכמש"כ לעיל, ולכן היו מציאין אותה ומניחין וזורחין, ולהמנע מליטלה כשמנאזה לא היו רשאים משום לא תוכל להתעלם, וכל הנידון לאחר שהכריזו ולא נמאן הצעלים, וק"ל למה היו צריכים לצרות, הרי היו יכולים למסור כל הזכות שיש להם במנאזה לב"ד, כך שהם לא יקדישו כלום, וממילא

להתנות על מעות תרומת הלשכה שיוכלו לשמש בהם לכך.

שם אר"א שני תקנות הוו כו', צירושלמי דשקלים תירלו דקודם תקנה היו מגבין לה בתחלה, ותיקנו שמהא צאה מתרומת הלשכה, והיה אפשר לומר דהדבר תלוי בתרתי הצריכות דמייחין לקמן נ"ז א' לענין פר העלם דבר ושעירי עכו"ם, דאי התם ס"ל לר"ש דבתחלה מגבין להן, י"ל דה"נ הוי סבר בחזיתין, אבל אי התם באין מתרומת הלשכה כש"כ בחזיתין, אבל יותר נראה דתלמודן ס"ל דאף אי פר העלם דבר ושעירי עכו"ם מגבין להן בתחלה, מ"מ בחזיתין ודאי צא מתרומת הלשכה, דפר העלם דבר אינו חוצה ציבור, דהחטא גרם, אלא לציבור שחטאו בהוראת ב"ד מציאין קרבן אחד בשותפות, ומהיכי תיתי שיציאוהו ממעות שהוקדשו למקדש וקרצנותיו, אבל בחזיתין אי ילפינן דדליכא כהן גדול צא משל ציבור, הרי הוא חוצה ציבור כתמידין ומוספין, וזודאי ראוי לצא מתרומת הלשכה, ולא ס"ד כלל שיטרכו לגבות לו בתחלה.

(א) שם תוד"ה יש שהפרישן בחייו כו', לכאורה הרי מסקינן קידושין י"ג ב' דהאשה שהציאה חטאתה ומתה יציאו יורשין עולתה אע"ג דלא הפרישה מחיים דשעבודא דאורייתא, וא"כ ה"נ הכא נשתעבדו נכסיו לנכסים, אח"כ ראיתי שכבר הקשה כן הגרע"א ז"ל, ואפשר דחיוז נכסים בנדבה הוא רק לאחר הקרבת הזבח, דהא אם נפסל הזבח אינו חייב בנכסים [עי' לעיל כ' א' כפרה ושמחה], וגם אם יפרישם עכשיו אכתי יהא חייב באחריותן, וגם אינו יכול להקריבם קודם הזבח כדתניא בתורת כהנים אמור בקרא דעולה ומנחה, שאם הקדים המנחה פסולה, ולפי זה נראה פשוט דהא דתנן לקמן נ"ז א' דהיורש מציא נכסים, היינו אפילו כשללא ירש כלום, דהא לענין נדבה אין נפקותא בין ירש ללא ירש, אף למ"ד שעבודא דאורייתא, ובלא"ה נמי ודאי יש לקיים מתני' גם למ"ד שעבודא לאו דאורייתא, וע"כ דלאו משום שירש נכסים הוא, אלא דכיון דאית ליה כפרת קופיא כדאמר זבחים ו' א', סגי בהכי לחייבו בנכסים, וראיתי באור גדול לקמן פ"ט מ"ז שכבר חלק על התוי"ט שם שכתב דדוקא צירש חייב, ופירש דצרי התו' דכונתם לפרש המשנה אליבא

כמו בחיי אביהם, וא"ת והא אין מנחה בזה בשותפות כדתנן ק"ד ב', וא"כ כשיש כמה יורשים היאך קריבה, וי"ל דמנחת חציתין שאני, ומנחתה בכך, והיא גם מעין קרבן ניצור, והרי דליתא יורשים ניצור מציאין אותה, אבל אין נראה לומר דזכות הכהונה גדולה ירשו וזה לא שייך לחלק והרי היא רמיא קמיה חד מנהון, וגם המנחה שלו, [ואף שאפשר שלא יתברר לעולם מי הוא, שהרי יכולים גם למנות אחר, מ"מ לא מיקרי מנחת השותפים], דסתם משל יורשין משמע דכולם שוין דבזבז ומשל כולם היא קריבה, ואף אם כבר חלקו, או שלא הורישו, גובין מכל אחד ואחד.

ולענין קושית האור שמה כיצד מקריבין בין הערבים כשמת בשחרית והא הו"ל אוננים ואונן אינו משלח קרבנותיו כדאמר זכאים ז"ט ב', י"ל דקרבן של כהן גדול לא שייך בו הך דינא דהא כהן גדול מקריב אונן, הלכך אף יורשין שירשו חיוז זה, במקום אבהון קיימי לענין הך חיוז, והרי בזכאים שם מזכירין ריבוי לכל סוג קרבן, וגם י"ל דכיון דבליכא יורשים הרי הוא בא משל ניצור, דהא תמיד כתיב זה שאינה בטילה לעולם, ה"ה נמי דקריבה כשהיורשים אוננים, ואפשר דגם כהן גדול מציאה כשהוא אונן מקרא דתמיד, ואף בלא דינא דכהן גדול מקריב אונן.

(יג) ב"ב א' אמר רבא ת"ש שמיני בחציתין ואם איתא כו', צריך להבין מאי ראייה היא זו הרי התנא סדר עבודות דכל יום נקיט, וכי יש לו לדלג חציתין משום דבמת כהן גדול ולא מינו כהן אחר תחתיו היא בטילה בין הערבים, ועוד דהך משנה בשחרית איירי ולא מידבר התם בין הערבים כלל, ובין הערבים באמת ניתוספו שני כהנים שצידם שני גזירי עזים כדאמר יומא כ"ו ב', ורש"י כתב דמני לי"ג כהנים העסוקים בתמיד בין בצוקר בין בערב, וי"ע דלא נזכר במשנה שהיו עסוקים בערב, ואדרבה י"ג כהנים שזכו בתמיד כדתנן יומא כ"ה א' הם בשחרית דוקא, דדישון מזבח הפנימי והמנורה לא היה אלא בשחרית, ועו"ק הא דאמר רבא בטר הכי הני נמי טיבותין היא אמר קרא סלת מנחה תמיד הרי היא לך כמנחת תמידין, ומאי אהני הך דרשא למיעבד טיבותא הך ראייה דאיתי ממתינתין, ואי משום דכיוון אל האמת דאמנם קריבה בין הערבים, הרי

לא יהיה מקום לחייבם בנסכים, לפי מה שפירשנו שכל החיוז הוא רק מנח שהם ספק בעלים, ואין לומר דלא ראו לוותר על זכות זה שיהא הקרבן שלהם, אבל להוסיף נסכים לא ראו, דלא יתכן דאם ראו שיהא קרבן, ע"כ היו צריכים להיות בשעה שכל השלש בהמות לפנייהם ולהתנות שאם המעות עולה יחוללו על זו, ואם שלמים, על זו, ואם תודה, על זו, ואם הם חולין הרי הוא מקדיש אותן לכך, ולשון מניחין אותה וצורחין משמע שהציאו הבהמה לבדה וברחו, ואם זו הבהמה שקנו מדמי זו שנמנאת, א"כ שוב אין לה תקנה, שכבר נתפסה בקדושה בלתי ידועה ושוב תרעה עד שיפול בה מום, וי"ל שהבהמה הנמנאת ענמה היה מניח וצורת, אלא שהקדים לומר שאם אינה קרבן הרי הוא מקדישה לקרבן ופירש איזה, אם עולה או קרבן אחר, ובא"ה ב"ד יחוללו על כל הספיקות, ולא הפסיד כלום בהקדשו, ויש לו זכות קרבן בספק, א"נ י"ל שהציאה ולא הקדישה מספק, ובאמת היה הזוכה בה זוכה גם לצד שהיא חולין והמונא היה פטור מן הדין מלהציא נסכים, אלא שלא היו מוצאין מי שיסכים לקחתה ולהקדישה מספק ולהציא נסכיה, ולכן היו אומרים למונא דכיון שהיא ברשותו וצריך לתקנה חייב הוא לעשות כן, להקדישה מספק ולהציא נסכיה, ושתי בהמות שיוכל להתנות, זה בקל היו ב"ד מוצאים לו, ומשחזרו להניחה ולברוח, התקינו שיהו נסכיה באין משל ניצור.

(יז) ב"א ב' תוד"ה שמהא כיון דההוא מנחת כהנים פשיטא דכולה כלי, מצואר מדצריהם דיורשים היינו רק זכרים הראויים לכהונה, דאם לא כן אכתי איצטריך לכליל תקטר כשהיורשים צנות, וכן מצואר מדצריהם דהיורשים חשיבי בעלים על הקרבן, דאי אין ליורשים אלא זכות מקדיש וכמש"כ לעיל, אין ראוי שמהא המנחה נקטרת כולה, דאף בנשואה לכהן אמרינן סוטה כ"ג א' דאין מנחתה עולה כליל משום שיש לה חלק בה, ואינה נאכלת משום שיש לו חלק בה, וכש"כ הכא אם אין ליורשים אלא זכות מקדיש, ואפשר דס"ל דכל עוד שלא נתמנה כהן גדול אחר, הרי אמרה תורה דבני יורשים זכות הכהונה גדולה לענין חיוז חציתין והרי הם במקום אביהם, ולפי זה הם בעלים גמורים, ויהא שייך בה שינוי בעלים,

ע"י תו' כ"ו ז' ד"ה אלא, כיון דלורך התמיד הוא, י"ל דה"ה חציתין נמי קריבין אחר התמיד, אפילו אם לא נתקדשו בצוקר, כגון שנאבד של זין הערבים, או שמת כהן גדול, ומנאמי שכבר נסתפק בזה מרן זללה"ה בשלהי סי' ל"ג ע"ש. — ועי' בלשון הרמב"ם פ"ג מתו"מ הי"ח שכתב מחלה בצוקר עם תמיד של שחר ומחלה זין הערבים עם תמיד של זין הערבים, ונראה דמקורו מההיא דיומא כ"ו ז' תמיד קרב בתשעה.

שם מאי הוי עלה, ז"ע הא פשטה רבא, ורש"י פירש אי כרבא אי כר' ירמיה, וז"ע דלצתר דדרש רבא מקרא, לא אשכחן דר' ירמיה פליג עליה, ואפשר דכיון דר' יוחנן הוא דבעי לה, לא בעי גמ' למיפשט מדרשא דדריש רבא מסצרא דנפשיה, דמסתצרא דר"י נמי ידע לה ולא סבר לה, לכך בעינן למיפשט מצרייתא, א"נ הך מאי הוי עלה שנו בגמ' מקמי הא דהדר רבא ואמר דהני נמי טיבותין היא, אלא דלצתר דהדר רבא סידרו דצרי מיד אחר דצרי הרשאים, וסוגיא דגמרא לא זזה ממקומה.

שם בעי ר' יוחנן כהן גדול שמת ולא מינו אחר תחתיו לרבנן הוכפלה לצונתו כו', הך בעיא נראה דלא שייך למיבעיא אלא אי שלימה שחרית ושלימה זין הערבים אכל אי צטילה זין הערבים, פשיטא דבשחרית מציאין הכל כפול, דהמנחה שכהן גדול מקריב שחרית וזין הערבים, אותה כולה מקריבין היורשים או הציבור בשחרית, ומוכח מזה דר' יוחנן נמי פשיט ליה בחר דמיבעיא ליה, דהא לא תלי הך בעיא באת"ל, ואפשר דרבנן הוא דבעי לבעיא קמייטא משמיה דר"י, אכל סתמא דגמ' לא ס"ל שנתתפק ר"י זהא, ולכך מייטו הך בעיא דר"י סתמא, בלא את"ל צבעיא קמייטא, שוב מנאמי צירושלמי שקלים סוף פ"ו דקאמר צהדיא בחר צעיא קמייטא, כד תהא פשיטא ליה דכתיב מנחת תמיד, וצחר הכי צעי אי הוכפל שמנה ולצונתה.

(יד) ע"ח א' אר"ח כהן גדול המתקרב לעבודה צריך שתי עשרונות האיפה אחת להמשחו ואחת לחינוכו, נראה דאחי לאשמועינן דגם לחינוך כהן גדול יש חיוב להציא מנחת חינוך, דצקרא היה מקום לומר דזה קרבן אהרן קאי אמנחת חציתין, ואילו חיוב חינוך ליכא רק צכהן

גם ר' ירמיה לא שלל דין זה, ורק דהרמיה לאו רמיה היא, וזה נשאר במקומו, ונראה דעיקר רמיה דרבא היא ממחני' דיומא כ"ו ז' דקתני תמיד קרב בתשעה כו' איל קרב צאחד עשר כו' פר קרב צעריס וארבעה כו', הנה כלל התנא את החציתין צמעשה התמיד, לומר דהתמיד קרב צמעשה, דומיא דאיל ופר, ואם איתא דמשכחת לה גוונא דליכא חציתין, לא יתכן לשנות כן, דגם אם חציתין אינם צטילים לעולם, ראוי לדון אם יש לכלל צמעשה התמיד, דסו"ס ענין אחר הוא, אלא דאם הוא ממש לעולם יחד, יתכן לכלל, אכל אי משכחת לה גוונא אפילו רחיק טובא דליכא חציתין, לא יתכן לשנותו צחצון התמיד, ורבא אייתי מחני' דתמיד דשם נזכר דחציתין צכלל הך תשעה.

וקושיא דר' ירמיה מהא דאפשר לדחות הנסכים, ל"ק כל כך לפי זה, דמ"מ הנסכים הם חלק מן התמיד ושפיר חשיב להו, וגם צפר ואיל הם צחצון, ועוד דמזותן הרי לעולם לכתחלה להציאן יחד, ומשום דזימנין דלית ליה השתא ומציאם למחר לא שייך להשמיט, דה"נ יתכן שיחסר לו התמיד כולו, או שיאבדו איברים, וכוליה חושבנא צדאיכא הוא, ואף דנסכים עדיפי דכשמציאם למחר נמי קיים המנחה, וקל יותר לדחותם, מ"מ משום זה אין להוציאם מחצון התמיד, אלא דמ"מ הסכים רבא שאין זו רמיה מכרעת, ד"ל דהתנא לא חש להשמיט החציתין משום גוונא רחיקא דזין הערבים צשלא מינו כהן אחר, אכל בחר הכי דדריש רבא דהרי היא כמנחת תמיד, ולעולם קריבה גם זין הערבים, תו ס"ל דצאמת מהאי טעמא הוא שכלל התנא לחציתין צהדי תמיד משום דהאי קרא הקישה לתמיד, וקם ליה רבא צצצרא דידיה דמעיקרא דאי לאו דהקשה הכחוצ לתמיד, ואינה צטילה לעולם, לא היה התנא שונה תמיד צתשעה, אלא היה מוזכר שזה עם החציתין, והיה שונה תמיד קרב צשמונה ועם החציתין צתשעה.

ואפשר דמהאי קרא דדריש רבא דמנחת חציתין כמנחת תמיד, איכא נמי למילף דזמנה מיד אחר מנחת נסכים, וכדאמר יומא ל"ד א' שום מנחה, ואי נימא דמנחת נסכים של התמיד של זין הערבים קריבה גם אחר התמיד, ואין צה משום עליה השלם, אף כשלא נתקדשה צכלי קודם התמיד

ומיהו לא מסתברא שיהא לעיכובא, דחקה יש לפרש רק אחציתין.

(טו) ע"ר א' כל המנחות שריצה במדת חלתן או שמיעט במדת חלתן כשירות חוץ מלחם הפנים וחציתי כהן גדול כו', רש"י פירש שעשה פחות מעשר חלות או יותר מעשר, ולכאורה לפי זה תיצת במדת מיותרת, או דהוה ליה למימר שריצה במספר חלתן או שמיעט במספר חלתן, ונראה לפרש דבא להוסיף גם אם קיים מספר החלות אלא שעשה אחת גדולה ואחת קטנה, והיינו שריצה או מיעט במדתו, אבל לא במספרו, דג"ז פסול בלחם הפנים ואינך, והנה התנא כלל הכל בין שריצה מדת כל החלות וממילא מיעטן במספרו, ובין שמיעט מדת כולן והוסיף במספרו, ובין שריצה במדת מקצתן ומיעט במדת מקצתן ולא שינה מספרם, במנחות כשר ובלחם הפנים ואינך פסול.

ויש לעי' להאי תנא דגם בלחמי תודה פסול, אמאי מכשרין בכל המנחות, והא כל המנחות ילפינן מלחמי תודה, ואין לומר דילפותא דמה מצינו לא אלים להחשב כשנה עליו הכתוב, דהא ילפינן כמה מצינו כי היכי דהתם לעיכובא ה"נ הכא, ושמא ממנא דמאפה תנור ילפינן לכל המנחות, וכ"כ תו' לקמן ב' ד"ה שריצה, א"נ דס"ל דהא דבלחמי תודה מעכב מדת החלות הוא מחמת שיעור גדלן ולא מחמת מספרן, דבלחם הפנים כתיב שמים עשרה חלות וכתיב שני עשרונים יהיה החלה האחת, וילפינן שפיר דגם מספר החלות הוא לעיכובא וגם גדלן, אבל בלחמי תודה לא נזכר מספר החלות, אלא דילפינן משתי הלחם דחלת חמץ היא עשרון, וכתיב אחד מכל קרבן תרומה וילפינן שזה כתרומה, וידעינן מזה שהם עשר חלות, וכנגד חמץ הבא מזה, ובמנא שלש חלות לתרומה, הרי שלשים חלות לעשר עשרונים דמנא, ומפרשין דהקפידה תורה על גודל החלות לפי מדה זו, וממילא גם מספרם מעכב כיון דאי אפשר להוסיף במדת עשרונם ואי אפשר לפחות בגודל החלות, אבל מספר החלות מנד עזמו אין צו עיכוב, ולכך במנחות שאפשר להציא מנחה של ששים עשרון וגם היא צאה עשר, ע"כ לא הקפידה תורה על מדת גודל החלות, וממילא גם יכול לפחות בגדלן, וברמב"ם פ"ג ממעשה"ק ה"י כתב אופין כל עשרון עשר חלות,

הדיוט, וגם אשמועינן שאינו יכול לצאת יד"ח מנחת חינוך, בחציתין, דהיה מקום לומר שאם מת כהן גדול בשחרית ומינוהו במקומו ומתקרב לעבודה נריך שיציא מנחת חינוך, אבל אם אין דעתו לעבוד עד הקרבת חציתין שמא די בכך, ויעבוד החציתין צידו ויהא זה חינוכו, קמ"ל דנריך שתי עשרונות, והא דהקדים המשחו לחינוכו, משום דחיוצא דהמשחו במשיחתו, וחיוצא דחינוכו כשיתקרב לעבודה. — שתי עשרונות האיפה הוא לישנא דקרא, דכתיב ציה עשירית האיפה.

שם מר בר רב אשי אמר שלש כו', נראה דאשמועינן דבמנחת חינוך אחת אינו יכול לפטור חיוצא דכהן הדיוט ודכהן גדול, ואף שמתקרב לעבודה ככהן גדול, מ"מ חייב להציא גם מנחת חינוך של תחלת עבודה של כהן, ועי' ירושלמי שקלים סוף פ"ז דמשמע לכאורה דסגי בצאחת.

ונראה דמהא דאמרי שתי עשרונות ושלש יש לדקדק דמעשה כולם שוה בשמנס ולצונתם ואפייטם, וכמש"כ הרמב"ם בפ"ה מה' כה"מ ה"י, דאם יש חילוק ציניהם צמעשיהם אין מקום לכללם יחד במספר, וגם מלישנא דר"ח דלא אמר דכהן גדול המתקרב לעבודה נריך להציא מנחת חינוך, אלא דנריך שתי עשרונות, משמע דאחי לאשמועינן שאינו יוצא יד"ח חינוך במנחת החציתין, וכמש"כ, ומוכח דשוין הם, דאם לא כן פשיטא, [ואף שחלוקין בהקרבנות שהחציתין מחצה בצוקר ומחצה צין הערבים, ואילו מנחת חינוך קריצה שלימה, זה אינו מפסיד, דגם מנחת חינוך שהקריצה חצאין, יצא, כדין כל מנחה שהקטירה פעמיים כדתנן כ"ו א'], וכבר כתב המל"מ שם דלפרש"י בסוגיין נמי מצואר דמנחת חינוך צאה רבוכה דלהכי איתקש להמשחו, ומינה דה"ה לשמנה ולצונתה, ופליג תלמודן אחרת כהנים, ולהקריצה חצאין פשיטא דלא שייך למילף מהמשחו, דלאו חוצת היום נינהו, ואם מציאה צין הערבים מאי איכא למימר.

ונראה דמנחת חינוך נמי צאה שמים עשרה חלות וכמו חציתין, והא דתנן ע"ו א' כל המנחות צאות עשר חוץ מלחם הפנים וחציתי כהן גדול, בכלל חציתי כהן גדול נמי מנחת חינוך,

משא"כ בחציתין שהוא אחד מי"ב בעשרון, וזה למ"ד דשיעור החלות בלחמי תודה הוא לעיכובא, דלמ"ד דלא מעכבא בלאו הכי ניחא וכמו במנחות, ומ"מ נראה דהיה מודדן דלכתחלה ראוי להקפיד וכיון דבחזק הוא לא איכפת לן.

שם דאי בכלי טורטני יכניס, טורטני הוא משקל, ולדעת הרמב"ם ניחא דכיון דמחלקן לאחר אפייה לא יתכן במדה וע"כ לחלק במשקל, אבל לפירוש רש"י ותו' דקמח מחלקן מה מקום להזכיר משקל, ועי' בתו', וי"ל דהא פשיטא לגמ' דרק שתי מדות של יבש היו במקדש וכדילפינן לעיל מקראי, ולא מספקא ליה לרמב"ם אלא דשמה היה שוקלן, וע"ז אהדרו ליה.

ומבואר דהך סברא דטורטני יכניס היא סברא בדאורייתא, דהא חציתי כהן גדול מדת חלתן מעכבא שיהיו כולן שוין, כדחניא לעיל ע"ז א', ושרינן לחלקן באומד, ועי' תו' לעיל ע"ז ב' ד"ה שריצה, ועי' ר"ש תרומות פ"א מ"ז לענין תרומת מעשר באומד.

(טז) פ"ז א' אחד גדוש ואחד מחוק גדוש שבו היה מודד לכל המנחות כו', נראה דכיון דיליף ר"מ מקרא שהיו שני עשרונים, וע"כ להצדיל ציניהם, דאם לא כן הר"ז עשרון אחד, דכל הכלים היו להם שניים כדחנן שלחי חגיגה, ויש לפרש דאחד גדוש ואחד מחוק, א"כ מן הראוי לדון מסברא מי ראוי לשמש בגדוש ומי במחוק, ובהיות המחוק ראוי לכל המנחות וגם מדידתו יותר מכוונת, ע"כ לפרש דמה שאמרה תורה לעשות אחד גדוש הוא משום דראוי למדוד בגדוש דנראה כעין יפה, דאם לא כן גדוש ל"ל, וממילא אית לן למימר דהגדוש משמש לכל המנחות, פרט לחציתי כהן גדול שצריך להעביר מן הגדול לקטן וזה אין נוח מגדוש וכמו שפרש"י, ולשון התוד"ה גדוש איפכא לא רצו לעשות כו', הוא לאו דוקא, דבכלל לא שייך לדון על איפכא, דאטו קבלנו להצדיל בין חציתין לשאר מנחות, דנימא או דזה בגדוש או דזה, אלא כונתם רק לפרש למה קבעו את המחוק לחציתין שהוא כדי שלא יתפזר, אבל לולא טעם זה היה ראוי למדוד גם חציתין בגדוש כמו כל המנחות, ולא היינו יודעים מחוק למה נעשה, או דהיינו אומרים דכל המנחות שוות ואפשר למדדס בין בגדוש בין במחוק.

משמע דאם הוסיף עשרונים מוסיפין גם במספר החלות, ואפשר דטעמו דלא מסתבר דבמנחה של ששים עשרון יעשה כל חלה מששה עשרונים, וגם לפי זה יש לקיים הדברים דחזינן דאין מספר החלות במנחות מעכב, וה"ה גודלן, ומיהו לפי זה לר"מ דיליף מלחם הפנים או מחציתי כהן גדול, נטריך לומר דלדידיה גם כל המנחות שריצה או מיעט במדת חלתן פסולות, דהא בלחם הפנים כתיב חוקה גם אמספר החלות וגם על גודלן, ול"מ כן, צרם י"ל דגם בלחם הפנים אמרינן דהא דמספרן מעכב הוא משום דמדת עשרונם וגודל החלות מעכב, אבל במנחות שיכול להוסיף עשרונים אין להקפיד על מספר החלות כשם שאין קפידא בגודלן, וגם י"ל דמנחות דמלותן בפתיחה, ומספר החלות הוא רק קודם קמייה, אין סברא שיהא לעיכובא אי ילפינן כמה מצינו מלחם הפנים או מלחמי תודה, ומיהו מנחת חציתין דילפינן בגז"ש מלחם הפנים, לא מחלקינן בהכי לומר דשאני חציתין דפותתן מקודם, דאין משיבין על גז"ש, ומיהו טעם זה לא יתכן לצד דאמרינן דלר"מ ילפינן מחציתין.

שם ב' תוד"ה שריצה אבל בשאר מנחות כתיב מנח ואפילו כתיב זהו מנח כו', נ"ע דבשום מנחה לא כתיב לא מנח ולא מנח, רק במנחת מאפה דכתיב אחד חסר ואחד מלא, וכן באכילת המנחות כולן צפ' לו כתיב מנח תאכל, והוא עשה על איסור חימוץ ולא על סדר עשייתן. נראה דחציתי כהן גדול בזמן שהיא קריצה שלימה, כדחנן לעיל נ"א ב', דבאה י"ב חלות שחרית וי"ב חלות בין הערבים, דמלחם הפנים ילפינן די"ב חלות לעשרית האיפה בין אם מקריצה כולה בין אם חוצה לשחרית ובין הערבים, [ואף דשמנה ולבנותה לא הוכפלו], והרי לדעת הרמב"ם דמקריב חללי חלות, ודאי מסתבר כן.

פ"ז ב' צעא מיניה רמב"ם מר"ם חציתי כהן גדול כמה מחלקן לחלות כו', בכל המנחות לא צעי, כיון דאין הדבר לעיכובא, כדחניא לעיל ע"ז א', ולחם הפנים ושתי הלחם הרי מודדן עשרונות, וכן חמץ דתודה, ומנח דתודה כיון דאפייתה בחזק לא קפדינן בטורטני, כדאמרינן בסוגיין טורטני יכניס, משמע דבכניסה לעורה קפדינן, א"נ שליש עשרון לאו סימן קללה הוא,

לחציתי כהן גדול רביעית שמן כו', ולא ס"ד שמצא מציתו, ולו"ד ז"ל היה נראה דמודד משמע שמודד שניהם גם של שחרית וגם של צין הערבים, ופריך דכבר הביא עשרון שלם, וסגי כשימדוד רק חצי עשרון, דממילא נשאר חצי עשרון, ומשני דה"נ דמודד רק אחד והיינו מחלק. — במשנה דבסמוך דקאמר ר"ש מדה יתירה של לוג ומחצה היתה שם שבה היה מודד למנחת כהן גדול לוג ומחצה כו', נמי יש לשאול ולתרוץ כי הכא, ומתרינין רישא וה"ה ספא.

שם בעא מיניה רמב"ם מר"ם חצי עשרון לר"ם גדוש היה או מחוק היה, קמיעיף ליה דכיון דטעמא דשלא יתפור ליכא בחצי עשרון, תו ראוי להשוותו לכל מדידות המנחות ולעשותו גדוש, וכן נמי טעמא שכתבנו לעיל משום שעמיד לחזור ולמודדו נמי ליכא, או"ד דכיון דהעשרון מחוק ראוי להיות החצי עשרון כיו"צ כיון ששניהם מודדין אותו הסולת, ואפשר נמי דסברא דגדוש שהוא כעין יפה לא שייך אלא במצא מחוק ביתו, אבל כאן שכבר נתקדש ורק מחלקו לא שייך ענין זה, ועוד אפשר דגם בחצי עשרון שייך טעמא שלא יתפור, דכיון דכבר נתקדש הכל ראוי טפי להזהר, וכשצריך למלאות גודש לכלי מתפור יותר, מאשר כשצריך למלאות כלי מחוק.

והנה בעיא דרמב"ם היא צין אי עשרון לרבנן גדוש היה וצין אי מחוק היה, דאי לרבנן היה גדוש וה"ה החצי עשרון, י"ל דלר"ם אכתי ראוי למיעיף כיון דהעשרון היה מחוק שמה יש להשוות אליו את החצי עשרון, ואם לרבנן מחוק היה, י"ל דלית להו כלל ענין של גדוש, אבל לר"ם דנפקא ליה מקרא דכל המנחות נמדדות בגדוש, שמה לדידיה אף חצי עשרון יש למדדו בגדוש כמו כל המנחות.

שם ותיבעי לך לרבנן, נראה דר"ל שאין לחדש מחלוקת צין ר"ם ורבנן בחצי עשרון, וממילא אי לרבנן פשיטא לך ה"ה לר"ם, ולמסקנא באמת נראה דמהאי טעמא הוא דפשיט ליה, ורמב"ם אהדר ליה דבאמת אף לרבנן מספקא ליה אלא דלדידהו אף בעשרון מספקא ליה.

שם אל"ל מדר"ם נשמע לר"ם כו' מדאמר ר"ם עשרון מחוק כו', מלשון זה משמע כאילו חידש כאן איזו ראיה, ולכאורה הרי כל זה בכלל

ולו"ד הראשונים ז"ל היה נראה לומר דבאמת מדידת המחוק היא מכוונת טפי, וסתם מדידה במחוק הוא, וזהו טעמיה דהרמב"ם שלא הזכיר שהעשרון מחוק, משום דסתמא הכי הוא, ומה שנסתפקו בגמ' לרבנן הוא רק לכתר דאשכחן לר"ם שיש ענין מדאורייתא למדוד בגדוש, ולכן בכל דבר שעמיד להמדד שוב, מן הראוי לדקדק במדידתו ביותר, והיינו טעמא דחציתי כהן גדול במחוק, כיון שעמיד לחזור ולמדוד בחצי עשרון.

שם ב' עשרון עשרון לרבנות חצי עשרון ור"ם חצי עשרון מנא ליה כו', אע"ג דע"כ לחצות את החציתין, מ"מ אי לאו דאשכחן ריבוי לכלי הוי אמרינן דמחלקו ציד, ואע"ג דבחילוק החלות לא אמרו בסמוך דמחלקו ציד אלא משום דטורטני סימן קללה, הא לאו הכי היה ראוי לחלק במדה כיון דמדתן מעכבת, י"ל דשמה גם חצי עשרון לאו סימן ברכה הוא.

שם ההוא שלא ימדוד לא בשל שלשה לפר כו', ר"ל שלא נלמוד מקרא דשלשה עשרונים לפר, לעשות גם מדה של שלשה עשרונים ולמדוד בה, ואף אם עשה כלי כזה אסור למדוד בו, וכן למ"ד מדת יבש לא נתקדשה ומודד בשל חול, נמי מזה למדדן עשרון עשרון, והנה בכלי הלח אמרינן לקמן פ"ח א' דזה הכלל היה במקדש כלי שמשמש מדה זו אינו משמש מדה אחרת, ונראה הטעם משום דבגלל צין חילוק אם ימדוד בשל לוג או בשל שלשה לוגין, הלכך עדיף שתהא מדה מיוחדת לכל צורך, אבל בקמח ככל שהכלי גדול יותר, יש לחוש יותר שלא נדחק הקמח כראוי ורבו חלליו, הלכך דינא הוא באיזה כלי למדוד, שתהא מדה זו קובעת שיעורו, ולפי זה אפשר דאף צדיעצד פסול אם לא מדד בעשרון, שהרי פיחת משהו או הוסיף פסול כדתינא לעיל ע"ו ב' כל המנחות שריצה במדת עשרון או שמיעט במדת עשרון פסולות, ואי אפשר לנמס, אלא דע"כ זו מנחה ולא ניתנה תורה למלאכי השרת, אבל כשמדד שלא כהלכה י"ל דחשבינן ליה כפיחת או הויתר, וי"ע.

שם למה נקוד וי"ו שבאמצע ועשרון של עשרון ראשון כו', כנ"ל ועשרון צו"ו.

שם מודד ורמינהי חציתי כהן גדול כו', רש"י פירש דמשמע שמצא מציתו, וי"ע היכי משמע, ולקמן פ"ח ב' קאמר ר"ם שבה היה מודד

שאר מתוכן אינה מן המוצחר, וכן בסיפא נקטו אף היא היתה חסרה כו' לומר דאף תקנה זו של ר"י אינה תקנה דהו"ל חסירה או יתירה. — ובסנהדרין נ"ב א' תנן נמי אר"י אף הוא אם מת צידס לא היו מקיימין צו מצות שריפה כו', ונראה דהיינו נמי משום דהא דנותן קודר קשה לתוך הרכה וזה מושך כו' עד שפותח את פיו, הוא נמי טעדיק שהמציאו שיהא גם פיו ולשונו קיים ולא ישרפו אלא בני מעיו, וע"ז קאמר ר"י דגם טעדיק זו אין צה כדי לתקן הכל דאף בזה יש חשש שמא ימות צידס, וכמו דמתפרש אף היא היתה חסרה כו'.

נ"ג ב' סו"ס כי קא כייל לעשרון קא כייל רבה ור"י דאמרי תרוייהו לכמות שהן כו', יש לעי' מאי פריך לעשרון קא כייל והא עשרון סולת אמר רחמנא, וה"ה שני עשרונים דכתיב גבי שתי"ל נמי אסולת מתפרש, וכן המדות לתודה דילפינן ע"ז ב' נמי כולן בסולת מתפרש, ואיך אפשר שיציא עשרון עיסה בזמן שאין המדות שוות, ומה ענין זה לכמות שהיו או כמות שהן, התם הרי לא נמסרו השיעורים על צטר חי או מצושל, ושפיר יש לדון במה משערינן, אבל כאן שאמרה תורה סולת מה מקום להכשיר למדוד עיסה, ועי' לק' נ"ד א' תוד"ה ת"ש שכתבו באמת דנידון דמתניתין לא תליא בפלוגתא דלקמן, אבל אכתי לא נתפרש טעמא דפלוגתא דהכא.

ונראה דכשאמרה תורה מדת עשרון, אף דמתפרש בדרך המודדין שלא ידחוק ושלא יפזר, מ"מ אם דחק ונכנס יותר או שפזר ונתפשט ונתמלא בפחות מן הרגיל, נמי חשיב עשרון, דסו"ס בעשרון קא כייל, דגם כשמודד באופן הרגיל לא מזדמן תמיד אותו השיעור, וע"כ שהמדידה היא הקובעת את השיעור, ולכן גם כשדחק או פיזר בכונה נמי המדידה קובעת, וס"ל לגמ' דעיסה יש לדונה כסולת שתפח או שנצטמק, וכך לי נצטמק מחמת דחיקה לנצטמק ע"י המים, וכן בתפת, והיינו דפרכינן דסו"ס כי קא כייל לעשרון קא כייל, ושפיר קרינן ציה עשרון סולת, והכי ס"ל לר' יהודה לקושטא דמילתא, ומשנינן רבה ור"י דאמרי תרוייהו דר"מ ס"ל לכמות שהן היו משערינן, ולא חשיב כסולת משנשתנה ע"י המים, ועשרון סולת אמר רחמנא ולא עשרון עיסה, והו"ל חסר או יתר.

ספיקו דר' ירמיה, ולא הוה ליה למימר אלא מסתברא מדעשרון מחוק חצי עשרון נמי מחוק, ואפשר דר"ח ה"ק דחצי עשרון אין הכונה למדת חצי עשרון סתם, אלא הכונה מדה המחזקת חצי ממדת העשרון הנזכרת, וממילא בהכרח מתפרש דומיא דהעשרון, דאם לא כן אינו חזיו, ונמצא דר"מ דאמר דהעשרון מחוק הר"ז כאילו אמר נמי שהחצי עשרון מחוק, ומדר"מ נשמע לרבנן דלא משמע דפליגי נמי בחצי עשרון, דרך חדא פלוגתא נזכרה במתני' ובצרייתא וממילא לרבנן עשרון נמי מחוק.

הרמב"ם בפ"א מכה"מ הט"ז פסק כחכמים דלא היה אלא עשרון אחד, והגרע"א ז"ל הקשה דהא הוה ליה מחלוקת ואח"כ סתם כר"מ דמתני' דלקמן ז' א' דקתני כל מדות שבמקדש היו נגדשות מוקמינן כר"מ, ונראה דמתני' פ"ז א' דבתר פלוגתא דר"מ ורבנן מפרש רק עשרון וחצי עשרון, חשיבא סתמא כרבנן, ומה גם דקתני עשרון שבו היה מודד לכל המנחות ולא מפיק חציתין, והר"ז כאילו אמר בהדיא דחציתין מודדין בעשרון של כל המנחות, ואפשר עוד דהא דס"ל לר"מ דהקפידה תורה על המדות שבהא גדושה ומחוקה, היינו רק אי מדת יבש נתקדשה, דבכלים קדושים ראוי להקפיד בכגון אלו ומסתברא למידרש קראי בהא, ואף לר"ח ח' א' דאין מנחה קדושה בלא שמן, וא"כ אין הסולת של החציתין מתקדש קדושת הגוף בעשרון, מ"מ כיון שהכלי קדוש קפדינן שלא יתפזר ממנו, אבל אי מדת יבש לא נתקדשה, ואינם אלא כלי מדידה, לא מסתבר למידרש קראי לשני עשרונים, ולפי זה מתני' ז' א' דקתני בתר הכי פלוגתא אי מדת יבש נתקדשה, הוי מחלוקת בתר סתם דכר"מ.

סימן ו

א) נ"ב ב' מתני' רי"א אף היא אינה מן המוצחר, יש לדקדק מאי לשון אף דקאמר, ונראה דאם לש עיסה בלא שאור והמתין לה עד שהחמיצה ואפאה נמי כשרין ללחמי תודה ושתי הלחם דחמץ נינהו אלא שאינה מן המוצחר, ולכך דנו ר"מ ור"י כיצד יעשה מן המוצחר ע"י שאור, והיינו שהשיב ר"י לר"מ דגם אם צודה להן

מה מקום יש למאמרו, וי"ל דהרבה אוכלין ניתן לשנות גדלם ע"י כבישה ציד, ותנן שם בעוקצין ברישא דפת ספוגנית משתערת כמות שהיא, וזקל כובשה אדם צידו ומאמקת הרבה, ושפיר יש מקום לומר דאף כשהיא כובשה צידו עדיין חסובה כפי מה שהיתה ולא נתצטלה חשיבותה ע"י כבישתו, ויש מקום לומר שזה תלוי בזה יוכל להחזירה לקדמותה, וה"ל צד זקנה שנתמעך י"ל דחשנין למיעוך הזה כעין כבישה ועדיין בחשיבותה קיימא, וגם יתכן שאפשר למתחה ולהחזירה לכמות שהיתה, וכן תפחת צד העגל זקל ניתן לזמקה ע"י כבישה ציד, ושפיר אמרינן שאין להתחשב בחפיחתה שע"י ציול, ואין לה חשיבות אלא כפי שיעורה קודם החפיחה.

ולפי זה נראה דאין פלוגתא אלא בצד עגל וצד זקנה וצנינו שנעשה בהם ע"י ציול, אבל אין מזה ראייה לנידון אוכלין וצד וחלב שהניחם בחמה ונצטמקו או בגשמים ותפחו, דשינוי שע"י חמה וגשמים י"ל שהוא סוג אחר, והיינו דלא פריקין עליהו השתא ממתני' דטהרות דמייטין לקמן לענין דיחוי צאיסורין, דהשתא אין פלוגתא כללית אלא רק בעגל וזקנה שנשתנו ע"י ציול, וכ"מ קצת ממתני' דקתני עלי צללים וצני צללים ופת ספוגנית וצד עגל וזקנה, משמע דכל סוג הוא נידון בפ"ע, והיינו נמי דלא פריקין מפת ספוגנית למ"ד לכמות שהיו, ומיהו בלא"ה י"ל דפת שאני וכמש"כ לקמן.

נראה דלא פליגי בגירסת המשנה, ולכו"ע הגירסא במשנה היא לכמות שהן, אלא פליגי בפירושא דמ"ס דהכונה לכמות שהיו ומ"ס דהכונה כמות שהן.

שם מדרבנן, מצואר דמתני' דינא דאורייתא קתני, ולפי זה לרצ ור"ח ור"י משערינן מדאורייתא כמות שהן, וכן פת ספוגנית דקתני ברישא דמתני' דמשתערת כמות שהיא היינו נמי מדאורייתא, דדומיא דצד עגל וזקנה מתפרשא, וק"ק היכי סתים תנא דינא דאורייתא לקולא ולא מדכר דמדרבנן מקבל טומאה.

ג) שם אמר רבה כל היכא דמעיקרא הוא ציה כו' וכל היכא דמעיקרא לא הוא ציה והשתא הוא ציה מדרבנן, צשטמ"ק צשם תו"ח פירש דהיינו לשמואל ורשב"ר ור"ל אבל לרצ ור"ח

ויעזיין צשטמ"ק שהוכיח דלר"י שרי לכתחלה למדוד עיסה, דהא מסקינן דמדאורייתא אפשר לעשות מן המוצר ע"י שיחמך מאצראי, ורק משום גזירה דילמא אחי לאתויי מעלמא לא עצדינן הכי, וא"כ אין כאן מקום להקל במידי דאורייתא, וע"כ דמדאורייתא אפשר להציא גם עיסה ולמדדה בעשרון, ואע"ג דלדחוק הקמה או לפור נראה דאינו ראוי מדאורייתא, דכשארמה תורה עשרון הכונה כפי המדידה הרגילה, מ"מ עיסה שאני דכסוג סולת חשיבא, ולא אמרה תורה איזה סוג סולת להציא, וכן מהא דשרינן לגבל מנחת חוטא צמים, נמי מוכח דשרי לעשות כן לכתחלה, דמשום עצודה קשה אין להקל בכלום, כיון שזו מצומה, וע"כ דשרי לכתחלה לגבל ולקמץ ולא חשיב כקמץ חסר או יתר. — ונראה פשוט דדוקא צמים אמרינן כן דמשנבלע בסולת חשיב כמאן דליתא, וכלחות שבאחיר חשנין ליה, אבל אם עירב משקה אחר אפילו כל שהוא פסול, דחשיב כהוסיף מין אחר למנחה.

שם ולשקול פורתא מיניה וליחמניה מאצראי כו', לשון הגמ' מפורש כפי לשון קל והגון צפרש"י, ולא נתפרש מה מקום לנטות מזה, וגם הפירוש השני קשה מאד לכיון שמהא עיסה כעיסה, וגם אין רמז צמ' מזה, ושמה קים להו ז"ל דשאור צריך לשהות כמה ימים עד שיהא ראוי לחמך, ואף כשיניחוהו סמוך לשאור, ולכך לא יתכן לקיים הגמ' כפשוטה וזה פשיטא דאין לומר שהמתנדב תודה צריך להמתין עד שהשאור שצודה מתוכה יהא ראוי לחמך, דפשיטא משמע שהמתנדב תודה יכול להציאה מיד, ועוד דצשתי הלחם ע"כ כן, שהרי נמדד בעשרון של מקדש ונפסל צלינה, וז"ע.

צ) נ"ד א' שמואל ורשב"ר ור"ל אמרי משתערינן לכמות שהן, יש לעי' מה סברא היא זו, אטו תחלת צרייתו של האוכל חסובה טפי, והרי אוכלין שנעשו צידי אדם נמי חשובין לקצוה שיעורם, ועכשיו לפנינו אוכל שיש בו כבישה ולמה לא יקבל טומאה, ומה צד שקודם ציולו היה קטן, והרי דיינינן עליו צדינו מכאן ולהבא ללא שום קשר עם העבר, ולא דמי לכזית מן המת דהתם יש מקום לומר דצשעת פרישתו מן המת נקבע דינו לפי גדלו באותה שעה, וציתור קשה בצד זקנה שנתמעך, כיון דהשתא לית ציה כבישה

דפת שאני דכיון שנעשית אוכל ע"י האפייה, אין לנו ענין צמה שהיה קודם האפייה, וכל שיש צה כשיעור צשעת אפייה הר"ז כאילו יש צה שיעור משעת קצירה, וכש"כ לענין דינים שנאמרו צפת כגון אכילת מנה וצסוכה וכיו"צ.

שם ב' דמר סבר יש דיחוי צאיסורא כו', ז"ע הרי צצשר עגל טהור עסקינן והנידון רק לענין קבלת טומאה אם חשיצ שיש צו כצינה וכמבואר צצרייתות דמיייתין לעיל, וא"כ מה שיך צזה דיחוי, הרי לעולם יכול להוסיף לכל אוכל עד שיהא צו כצינה, ולא אמרינן דנדחה כשלא היה צו כצינה, וה"נ כשתפח צשר העגל הר"ז כהוסיף עליו, [ולא משמע דהשתא מתפרשא פלוגתא צצשר עגל נצלה דצזה שיך שפיר דיחוי כיון שכצר חל עליו צאיסור נצלה, ופקע ממנו כשנהיה פחות מכזית, והנידון שיחזור אליו הצאיסור מצלי שנוסף עליו דצר אסור], וז"ל דכיון דאין מיתוסף עליו דצר מן החוץ אלא הוא עצמו תפח, שפיר שיך גם צזה ענין דיחוי.

שם הניחן צגשמים ותפחו כו', יש לעי' אמאי לא פרכינן מהכא למאי דס"ל מעיקרא דפלוגתא צלא היה צו כשיעור ותפח, דס"ל לרצ ור"ח ור"י דכמות שהן משערינן, והא הכא משמע דדוקא משום שהיה צו כשיעור מעיקרא הוא דמהני חזר ותפח, אצל צלא היה צו כשיעור מתחלה לא, ולפי מה שפירש צשטמ"ק צשם תו' דגם השתא לאוקימתא דרצה קיימא מתני' דצשר עגל שתפח צלא היה צו כשיעור מעיקרא, ולכו"ע כמות שהן משערינן, אלא דלרצ ודעימיה אפשר שהוא מדאורייתא ולשמואל ודעימיה מדרבנן, ופלוגתא צצמק וחזר ותפח היא לרבותא דשמואל דאף צזה טהור מדאורייתא, א"כ השתא נמי תיקשי ממתני' נמי לרצ, וי"ל דמתני' שפיר אפשר לפרש הא דהניחן צגשמים דדינא צאפי נפשיה הוא ולא קאי דוקא ארישא, ואף צלא היה צו כשיעור מעיקרא נמי איירי, [שו"ר כן צירושלמי תרומות פ"צ ה"ה עי"ש], וגם אפשר דתפיחה שעי' גשמים אינה מחזירה את הצימוק שנעשה ע"י החמה, אלא הוא כח מחודש של תפיחה, ולפי זה אין צזה ענין מה שהיה צו כשיעור מתחלה, וגמ' השתא לא נחית אלא דעכ"פ הא ודאי מוכח מכאן דצהיה צו כשיעור וצמק ותפח דכמות שהוא משערינן

ור"י הוא מדאורייתא, ור"ל דיתכן דסברי דהוא מדאורייתא, [והא דפליגי צצמק וחזר ותפח הוא לרבותא דשמואל דאף צזה משערינן כמות שהיו מדאורייתא], אצל אין לזה הכרע ושפיר אפשר דגם אינהו סברי דתפח רק מדרבנן, ורק צצמק וחזר ותפח הוי דאורייתא, וזה יתכן לפי מה שפירש להלן צשטמ"ק דלרצה פלוגתא לא קאי אמתני' אלא פלוגתא צאפי נפשה היא צדין נצטמק וחזר ותפח, דלפי זה י"ל דרצ ודעימיה דאמרי כמות שהן היינו אפילו צלא היה צו כשיעור מעיקרא, ושמואל ודעימיה אף צהיה צו כשיעור מתחלה נמי אמרי דמדאורייתא לכמות שהיו דכיון שנצטמק צאמצע תו לא חשיצ, ופליגי צהכי לרבותא דשמואל, אצל לפי מה שפרש"י דפלוגתא אמתני' קיימא ומתפרשא מתני' צשר העגל שתפח לאחר שנצטמק וצשר וקנה שנתמעך וחזר ותפח, א"כ הרי מוכח ממתני' דדוקא צהיה צו כשיעור מעיקרא משתערינן כמות שהן ולא כשלא היה צהן כשיעור מתחלה, וא"כ אף לרצ ע"כ דרק מדרבנן טמא מכאן ולהצא צשר עגל שתפח. — לפירוש השטמ"ק ז"ל דהא דאמרינן ומר סבר אין דיחוי צאיסורין, דהיינו דעכ"פ זה מוכח, אצל יתכן דסבר דאף צלא היה צו כשיעור מעיקרא ותפח נמי משתער כמות שהוא, ולפי זה אינו ענין לדיחוי צאיסורין, ומ"מ ק"ק למה לן לדחוקי צהכי, הלא טפי ראוי לומר דמדפליגי צצמק וחזר ותפח, ש"מ דרק צהכי פליגי, וצמתני' כו"ע מודו דאינו אלא מדרבנן, דלמעוטי צפלוגתא עדיף, ואחיא גמ' כפשטה דסברי אין דיחוי צאיסורין, ועו"ק דא"כ למה הוצרך רצה לחדש דפליגי צצמק וחזר, ולמה לא אוקי דפליגי אי מתני' מדאורייתא או מדרבנן לענין צשר עגל, וגם אם היה ידוע דנחלקו צלשון דמר אמר כמות ומר אמר לכמות, נמי היה אפשר לקיים כן ולפרש דקאי רק אצשר עגל, וז"ע.

ויש לעי' פת ספוגנית דתנן התם צעוקצין דמשתערת כמות שהיא, והיינו מדאורייתא, דהא מתני' דינא דאורייתא קתני, שהרי מדרבנן מודה ר"ל דכמות שהן לחומרא ולפרש"י פלוגתא אמתני' קיימא, ואמאי הרי מתחלה לא היה צה כשיעור ורק תפחה ע"י אפייה ומלישנא דרצה דקאמר כל היכא דמעיקרא כו' משמע דכלל כ"ל לכל האוכלין ולאו דוקא צצשר עגל וקנה, וז"ל

כפירוש רש"י ללאוקימתא דרצה אף רב ודעימיה קצרי דכל היכא דמעיקרא לא הוי ציה והשתא אית ציה מדרבנן, דאם לא כן מאי קשיא להו הרי שפיר איכא לאוקמי סוגיא דשבת אליבא דרב ודעימיה, ומשמע להו דהא דמסקינן בתיוצתא הוא סתמא דגמ', אבל רצה לא אשכחן דהדר ציה.

ובין נראה דעת הרמב"ם שהעתיק מתני' דעוקצין דבשר העגל שתפח כלשונה בפ"ד מטו"א ה"ט וכתב משתערין כמות שהן, וסתמו כפירוש דמדאורייתא קאמר, וכלא היה צו כשיעור מתחלה, והיינו כרב ודעימיה למאי דהוי מפרשין מעיקרא וולמ"ש בשטמ"ק אפשר נמי לומר דכאוקימתא דרצה קיי"ל אלא דאף לדידיה לרב ודעימיה אפשר דכמות שהן משערינן מדאורייתא, והכי מתפרשא מתניתין, אלא דאין לזה הכרח, ומיהו לענין איסורין כגון נבלה וחלב וכיו"צ כתב בפ"ד ממ"א ה"ד דדוקא ציה צו כשיעור ולמק וחזר ותפח חייבין עליו, אבל כלא היה צו כשיעור ותפח אין חייבין עליו, והוא משום דמפרש למתני' דטהרות כפשטה דהניחן בגשמים אהני דרישא קאי, ומשמע דדוקא ציה צהן כשיעור ולמק וחזר ותפחו חייבין עליהם ולא כשלא היה צהם כשיעור מעיקרא, והוא משום דחלות האיסור חל עליהם מעיקרא והנידון בלמפרע, אבל לענין כביצה לטומאת אוכלין שפיר מהני תפח אפילו כשלא היה צו כשיעור מעיקרא וכמש"כ לעיל לחלק ציה, והוה צהלכות טו"א שם ה"ה כתב רק דין כביצה אוכלין טמאים שנתמעטו ולא כתב צהם דין הניחן בגשמים ותפחו, דציה אף כשלא היה צהם כשיעור מעיקרא מהני תפיחה וכמו שהעתיק בה"ט מתני' דבשר העגל שנתפח, ורק לענין חלב ודם כתב שם צה"ו דין חזרו ותפחו, וכן בפ"ד מאה"ט הי"ג לענין כזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ חילק בין היה צהן כשיעור ולמק ותפחו ללא היה צהן כשיעור, ומש"כ שם דכלא היה צהן כשיעור מטמאין מדרבנן, למד כן מהא דסוגיין דאמרין דאף אי מדאורייתא לכמות שהיו משערינן מ"מ טמאין מדרבנן, וה"ה לדידן דכזית מן המה וכעדשה מן השרץ דכאמת לכמות שהיו משערינן. — ברייתא דמיייתין נ"ד א' וכן צפיגול וכן צנותר, מתפרש לדעת הרמב"ם כדמפרשין לה למ"ד לכמות שהיו, דבטומאת נותר ופיגול קאמר, ומדרבנן, דמדאורייתא הרי צפיגול ונותר לא מהני

מדאורייתא, א"נ שמה כזית מן המה ואינך שכבר חלה ההלכה עליהן, ציה באמת לא מהני תפח מדאורייתא כשלא היה צו כשיעור מעיקרא, דהנידון לעולם בלמפרע, משא"כ בבשר עגל שתפח שהנידון לענין קבלת טומאה מכאן ולהצא ציה הוא דס"ל לרב ודעימיה דכשתפח משתער כמות שהוא מדאורייתא, ולכך שנה התנא בלמקו וחזרו ותפחו משום כזית מן המה ואינך, אף דבכביצה אוכלין אף כלא היה צו כשיעור מתחלה נמי מהני תפח, וכ"נ דעת הרמב"ם וכמ"ש להלן.

שם תיוצתא למ"ד יש דיחוי באיסורין תיוצתא, לכאורה השתא ראוי לן למיהדר למאי דהוי ס"ל מעיקרא דמתני' כלא היה צו כשיעור, ופליגי אי כמות שהן או לכמות שהיו, ולא שמיע להו ברייתא דמיייתין לעיל דבשר זקנה שצמק טהור מכאן ולהצא, א"נ ליטנא דמתני' דקתני לכמות משמע להו דכדמעיקרא קאמר ופליגי אברייתא, דזה ודאי עדיף מלמימר דאשתמיט להו מתניתין דטהרות, וכן ליטנא דגמ' ומי איכא למ"ד דיש דיחוי באיסורין והתנן כו' משמע דלא קאי הך אוקימתא, והא דאסקו בתיוצתא היינו למימר דדברי רבה לא יתכנו, וכן משמע מהא דמוספינן לאקשווי מהא דתורמין תאנים על הגרוגרות צמנין, אלא"כ לכמות שהן כו', משמע דאכתי פלוגתתם צמקומה עומדת, וכן הר"ש והרא"ש בעוקצין כתבו דצמנות פליגי אמוראי אי כמות שהן או לכמות שהיו, ומשמע שכן מסקנת הגמ', ואף דלפי זה הרי איתותב שמואל ודעימיה מצרייתא דבשר זקנה טהור מכאן ולהצא, י"ל דמשמע להו דלא איתותבו מהא, דאינהו ס"ל דמתני' פליגא, וכן סוגיא דגמרא שבת ז"א א' דכמות שהיא משערינן בתפח, והיינו כרב ודעימיה למאי דמפרשין מעיקרא, דאילו לאוקימתא דרצה לפירוש רש"י אף לרב כל היכא דמעיקרא לא הוה ציה והשתא אית ציה אינו אלא מדרבנן, ודוחק לאוקמי בלמק וחזר ותפח, וומיהו לפי מה שפירש בשטמ"ק צהם טו", אף לאוקימתא דרצה, אפשר לרב ודעימיה בתפח משתער כמות שהוא מן התורה, ומה שצתו' לעיל א' ד"ה דמעיקרא הניחו בקושיא ההיא דשבת, אפשר דהוא משום דהוי גרסי התם נמי רצה, א"נ הכא הוו גרסי נמי רבא, וכמזואר צרמז"ן ורש"א וריטב"א בשבת שם שהקשו ידיה אדידיה, ונמצואר דהו מפרשי

על מש"כ הרמ"א דאזיר שצין עלי הירקות אינו עולה בחשבון, ז"ע שזה אינו ענין לתפח שזה קתם אזיר שצין אוכל לאוכל וגרע מחלל שצפת סופגנית שצריך למעך, [והתם נראה דאין ר"ל המשהו אזיר שנמצא בהכרח בכל פת סופגנית, אלא ר"ל אם אירע שיש בה חלל מיוחד גדול קצת כמו שהוא מצוי לפעמים באיזה מקומות בתוך הפת], וכן גרע מחלל שבצלים ושבעלי צללים דתנן בעוקצין שם שצריך למעך.

עוד יש להוכיח דראוי לפסוק להלכה דכמות שהן משערינן מהא דקיי"ל כר' יהודה דמציא שאור ונותן לתוך המדה וממלא את המדה, ואף שכתבו תו' בד"ה ת"ש דפלוגתא ר"מ ור"י לא שייכא לפלוגתא דכמות שהן דהתם טעמא דר"מ משום דעשרון סולת אמר רחמנא ולא עשרון עיסה ור"י סבר דעשרון סולת קרינא ציה, היינו דאין ראה מר"מ דלכמות שהיו, וכן לר"י בשעיסה עצה דנמצאת יתירה ציה שפיר אמרינן דעשרון סולת קרינא ציה, ומה שדחק ונכנס יותר מן הרגיל אין בכך כלום, אבל כשעיסת השאור רכה דנמצאת חסרה, ועשרון סולת אמר רחמנא, אין מקום להכשיר אלא משום דכמות שהן משערינן ועשרון סולת קרינא ציה, והא דלא פרכינן מזה לשמואל ודעימיה, י"ל דהוא משום שלא נזכר בדברי ר"י דשרי לעשות גם עיסה רכה, דרק ר"מ פריך ליה, למאי דלא ס"ל האי סברא, דנמצאת חסרה או יתרה, ואפשר לומר דר"י צאמת לא התיר אלא בעיסה עצה דנמצאת יתירה, וזה שפיר דמי אף אי לכמות שהיו, דהרי זה כדחק בעשרון דנמי עשרון קרינא ציה כיון דציה קא כייל, אבל למאי דפסק הרמב"ם כר"י והתיר גם רכה וגם עצה הרי מוכח דכמות שהן משערינן מדאורייתא, עכ"פ לענין כצילה לטו"א דלהא דמיה, [לאפוקי כזית נותר וכיו"צ וכמש"כ לעיל בדעת הרמב"ם].

(ד) ולענין הלכה כזית מנה משערינן כמות שהוא לאחר אפייה, וכדתנן צפת סופגנית, וכש"כ הכא דתחלת המנחה היא צפת, וכן לענין אכילת כזית בסוכה, ומיהו בתפח לאחר אפייה יש להחמיר לענין מנה וסוכה דהוא דאורייתא, דלא מהני תפח, ולענין צרכה אחרונה בכל הדברים נראה דכמות שהוא משערינן, ואף בתפח, דאף אם רק מדרבנן משערינן כמות שהוא, נמי מסתבר

תפח, ואשמועינן דאף בטומאה דרבנן אחמרו רבנן, וכדאמרינן בגמ', ואע"ג דרישא דברייתא דבשר העגל שתפח מתפרש דטמא מכאן ולהבא מדאורייתא, מ"מ הא דוכן צפיגול היינו מדרבנן, וחסני הרי"ח שליט"א העיר דאפשר גם לפרש דתפח ואח"כ נעשה נותר או פיגול, וצוה לדעת הרמב"ם לפי מש"כ משתערין כמות שהן מדאורייתא, ומיהו פשטא מתפרש שתפח לאחר שכבר נעשה נותר.

והללום ראיתי צצהגר"א צאו"ח סו"ס תפ"ו שכתב לפרש דלמאי דמסקינן בתיוצתא למ"ד יש דיחוי באיסורין, תו הדרינן לאוקימתא קמייתא, ולפי זה בתפח, כמות שהוא עכשיו משערינן מדאורייתא ואף באיסורין כמו נותר ופיגול, וולא הזכיר ליישב מחני' דטהרות וכנראה דפשוט ליה ז"ל דאיכא לפרושי דסיפא דהניחן בגשמים ותפחו לאו ארישא קאי ומילתא צאפי נפשי' הוא], אלא דסיים ז"ל שאין צידו להקל למעשה כיון שהר"ש בטהרות כתב דממחני' מוכיחין דאין דיחוי באיסורין, וממה שהרמב"ן והרשב"א בשצת נתקשו נמי בקושית תו' דלא מהני תפח, והנה כבר כתבנו דהרמב"ן והרשב"א לא הקשו אלא לרצה לשיטתיה, ואין מזה ראה למסקנא דסוגיין, והר"ש בטהרות י"ל דשפיר כתב דלשמואל ודעימיה אכתי מוכח כן, ואדרבה ממה שהר"ש והרא"ש בעוקצין כתבו בסתמא דמנחות פליגי אי כמות שהן או לכמות שהיו משמע דס"ל דזו היא מסקנא דסוגיין, ובר מן דין הרי דעת תו' בשטמ"ק דגם אליבא דרבה אפשר דס"ל לרב ודעימיה דקיי"ל כוותיהו, דתפח משתער כמות שהוא מדאורייתא, ולמש"כ לעיל גם דעת הרמב"ם בצשר עגל שתפח דמשתער כמות שהוא מדאורייתא, וירקות דמרור מסתבר שיש לדמותם לנידון צשר עגל לגבי טומאת אוכלין, ומיהו כזית מנה דבעינן אפייה לשמה י"ל דדמי למידי דאיסור דצוה דעת הרמב"ם דלא מהני תפח בשלא היה צו כשיעור, אלא דתפח שע"י אפייה עדיף, דהא פת סופגנית לכו"ע משתערת כמות שהיא מדאורייתא ואף לשמואל ודעימיה אליבא דרבה וכמש"כ לעיל, וכן בסלת שתפח ע"י מים הא קיי"ל כר' יהודה דלא חשיב חסר ויתר דכמות שהן משערינן וכמש"כ לעיל דעשרון סולת קרינא ציה. — בעיקר מה שקבע הגר"א ז"ל את דבריו

סימן ז

(א) ס' א' יכול בשני כהנים ת"ל עליה בגופה של מנחה הכתוב מדבר ולא בכהן, לפרש"י ותו' קשה היכי דרשינן לה מעליה, וגם הא דמסיק בגופה של מנחה ולא בכהן קשה דמה זה ולא בכהן, ולו"ד ז"ל היה נראה לפרש דאי לאו עליה הוי אמרינן דרך משימה ונתינה מיעטה הכתוב, אבל המנחה עצמה טעונה שמן ולבונה והם נקריבין בפני עצמן, והיינו בשני כהנים, ואפשר דאף כהן אחד היה יכול להקריבם בזא"ז, ואפשר דדוקא שני כהנים, ת"ל עליה בגופה של מנחה הכתוב מדבר ולא בכהן, כלומר דעליה מתפרש על הקרבן מנחה שלא יביא לזרחה שמן ולבונה, ולא בכהן לאסור עליו רק נתינתו, ואין להקשות דאדרבה נימא עליה דוקא לא ישים הא בכלי אחר ישים, חדא דא"כ לא לכתוב עליה כלל, דממילא ידעינן דלא ישים היינו עליה, ועוד דכל חיוב השמן במנחות כתיב בקרא בהאי לישנא ויטק עליה שמן ונתן עליה לבונה, חזינן דהאי לישנא מתפרש לקצוע שמן למנחה, וכדכתיב יטק לפרש לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה דבא לומר שאין המנחה טעונה שמן ולבונה, וכדאמר כ"ג א' שלא יקבע לה שמן כחצרותיה.

ובזה נמי מתפרש שפיר טפי הא דקתני בחר הכי יכול לא יתן כלי ע"ג כלי ואם נתן פסל ת"ל עליה בגופה של מנחה הכתוב מדבר, דהדברים הם המשך מדין הרישא דכיון דמפרשינן דעליה היינו בשצילה, א"כ נימא דגם אם נתן כלי ע"ג כלי עובר בלאו הזה, כלומר דכל שקבע לה שמן או לבונה אף בכלי אחר חייב ונפסלת, ונקט כלי ע"ג כלי לרבותא דלמאי דמסיק אף זה כשר, ת"ל עליה בגופה של מנחה דדוקא בנתן עליה ממש חייב, ואפשר דתירתי שמעינן מהאי עליה, דמדאפקה רחמנא בהאי לישנא, ולא כתב לא יביא לה שמן או לא יתן לה שמן, משמע דתירתי אחי לאשמועינן, למידרש גם עליה ממש וגם עליה לזרחה, א"כ שמא מאידך עליה קדריש, דהו"מ למיכתב לא ישים עליה שמן ולא לבונה, ואייתר ליה אידך עליה למידרש עליה ממש, ומהא דחשבינן לה לעיל ריבוי אחר ריבוי משמע דמייתר, וא"כ מעליה קמא ממעטינן נמי כלי ע"ג כלי. — כולה הך

דגם לענין ברכה אחרונה יש להחמיר מדרבנן, כיון דסוף סוף הוא נראה ככזית, וכן לענין ברכת המזון מדרבנן, ולענין כזית מרור בתפת, מסתברא דכעין דאורייתא תיקון, ואי מדאורייתא משתער לכמות שהיה לחומרא, הוא הדין בזמן הזה דהוי דרבנן, דמנחת מרור שהיא מדאורייתא בזמן הבית תיקנו חכמים לקיימה בזמן הזה, אלא דלמש"כ בדעת הרמב"ם דלענין טומאת אוכלין משתערין כמות שהן מדאורייתא, מסתבר דהוא הדין לענין מרור, וכן אנו רגילין על פי מרן זללה"ה לשער הכזית תמכא לאחר ריסוקו כמות שהוא, וריסוק לא עדיף מתפת, ושמא גרע, וגם דעת הגר"א ז"ל נוטה לשער כמות שהוא מדאורייתא בכל מילי, אלא דחשש לדעת הרמב"ן והרשב"א, ולעיל כתבנו ליישב, וכ"כ ממש"כ הר"ש והרא"ש אמתני' דבשר העגל שתפת דפליגי אמוראי אי כמות שהן וכמש"כ לעיל, וכן לענין ככותבת ביום הכפורים יש לחשוב כמות שהוא ואף בתפת, דדמי לטומאת אוכלין. — בכל תערובת של ציצים וקמח כשטורפין הציצים עם הסוכר ואח"כ מוסיפים קמח, אין התפיחות מתיחסת לקמח לבד, כי גם הציצים עם הסוכר כשלעצמם תופחים ונהפכים לגוש צבישול ואפייה, אלא שלפעמים מטטרפים הכל לענין ברכת מזונות ומעין ג' וכצ"ע סימן ר"ח ס"ב וס"ט, ומיהו לענין שיעור ד' ציצים לחייב בברכת המזון והמוציא, לא מסתבר דמטטרפים, ועי' מ"ב סימן קס"ח ס"ק כ"ד דלפעמים גם שאר מאכלים מטטרפים. — במ"ב סימן ר"י סק"א וכן בשע"ת שם כתבו דפת סופגנין שנתפת עד שאין האוירים שבו נרגשים האוכל כזית ממנו כמות שהוא אינו מצרך כו', ואין ספר זרע אמת תח"י ונ"ע מה בין זה לפת סופגנין דתנן דמשתער כמות שהוא.

(ה) נ"ד א' טהור לשעצר וטמא מיכן ולהצא, נדפס בהערות ע"ס המסכת.

(ו) נ"ד ב' אלא הכא בתרומה גדולה עסקינן כו' אבא היה נוטל עשר גרוגרות שצמקצוע כו', נדפס בהערות ע"ס המסכת.

נ"ה א' כי אתא ר"ד אר"א שאני גרוגרות הואיל ויכול לשולקן ולהחזירן כו', נדפס בהערות ע"ס המסכת.

ולכך שנה התנא לשון זה שמתפרש בתרי גווני,
אבל בנתן כלי ע"ג כלי שנה לא פסקה דלכתחלה
לעולם אסור, ובלח"מ שם נתקשה בשינוי הלשון
ולמש"כ מבואר.

(ב) ב"ג א' איחמר קומץ דמנחת חוטא ששמו
רי"א פסול כו', אפשר דאם נתן
עליו לבונה אפילו הקטירו עמו דמודה ר"י דכשר,
דלקצוע לה שמן ולבונה כחצרותיה באמת לא שייך
לאחר קמיצה, אלא דכששמו ע"כ נעשה הקומץ
משומן וס"ל לר"י דג"ו בכלל האזהרה דסו"ס
הקומץ משומן ואין זו חריצה, [ומיהו לא נחבאר
בגמ' בהדיא דלר"י לקי על זה, ויתכן לומר דפסולו
משום קרא דחריצה, דגם ציה סגי למיפסל כדמוכח
לקמן נ"ד א' דאם גיצלה צמים פסולה לצד דחריצה
מכל דבר, אבל לאו אולי ליכא דמודה לר"ל דהוא
שלא יקבע לה שמן כחצרותיה, ומיהו מדר"ל לא
פסל משום קרא דחריצה, ע"כ מוכח דכל דלימיה
בלא ישים לימיה בחריצה, ודכוותה לר"י נמי, וא"כ
יש לפרש דלר"י נמי לקי, אבל כשנתן לבונה אפשר
לן לחשוב כאילו הלבונה דבר צפ"ע הוא, ואף
שמונח על הקומץ אינו מתיחס אליו, ומיהו
הרמב"ם צפ"א מפה"מ ה"י כלל המנחה והקומץ,
ומשמע דשזין הם עי"ש וי"ע.

ונראה דיש ללמוד מכאן דאף למ"ד חריצה מכל
דבר דהיינו דוקא קודם קמיצה אבל לאחר
קמיצה רשאי לגבול צמים, כי היכי דשרי בשמן
לר"ל, וצמים לא פליג ר"י עליה, ונראה דהשמן
לר"ל מתקדש קדושת הגוף בנתינתו על הקומץ
דהוא נטפל אליו, [דהא כשנשתייר בלוג פקע
קדושתו וכדין תרומה צפ"א דתרומות מ"ח
וכדאמר בירושלמי שם, דאל"ה היה אסור להקטיר
השמן מדין כל שממנו לאשים הרי הוא צב
תקטירו כדאמר נ"ו צ'], וכמו מלח שמתקדש
קדושת הגוף על האצר כמש"כ מרן זללה"ה צסי'
כ"ה ס"ק ט"ו, והיתר נתינת השמן לר"ל הוא כמו
היתר נתינת המים, דכיון דאיסור דלא ישים עליה
שמן לימיה לאחר קמיצה ממילא הר"י כמים, והיתר
נתינת מים הוא מסבירא, דסתם קמח ללישה קאי
והרי אף קודם קמיצה איכא למ"ד דמגבלה צמים,
וכיון דאין איסור ליתן שמן תו ס"ל לר"ל שהוא
ענין נאות לשכשכו בשיירי הלוג.

צריכתא מייחיתין הכא לפרושי הא דקתני מתני' נתן
כלי ע"ג כלי לא פסקה.

שם יכול לא יתן כלי ע"ג כלי ואם נתן פסל כו',
הא דנקט ואם נתן פסל, אע"ג דגם מלאו
קממעט לה, נראה דהוא משום דאיסורא מיהא
איכא אף אם קבע לה שמן בכלי צפ"ע, וכלשון
הגמ' לעיל כ"ג א' שלא יקבע לה שמן כחצרותיה,
שזהו שורש כונת הלוא, אלא דאינו לוקה עד ששים
עליה ממש דהיינו בגופה של מנחה, ולכך הקדים
ואם נתן פסל, למימרא דמיעוטא דעליה לענין
פסול הוא אבל איסורא מיהא איכא, וכן לשון
המשנה נתן כלי ע"ג כלי לא פסקה, משמע
דאיסורא איכא, ונראה דאין האיסור אלא מדרבנן
שהוא נוגד כונת התורה, דהא השמן נשאר חולין
כדאמר י"א א', ולא מידי עבד, וכ"ה ברמב"ם
פי"ב ממעשה"ק ה"ח דאינו עובר, והוא פשוט
דמיעוטא דעליה אלאו קאי, והא דלא קתני במתני'
אינו עובר בל"ת, הוא משום דמתני' בהלכות
המנחות והכשרן איירי, אלא דבנתן שמן על שיירה
לא מצי למיחית לא פסקה, דהא אף נאבדו שיירה
ר"א מכשיר לעיל כ"ו א', וגם דנתן שמן על
שיירה כולל גם לאחר הקטרת הקומץ, ולאשמועינן
שאין זה כחימוץ דאסור גם בשייריים, והתם פשיטא
דלא שייך למיחית פסול לכך נקט אינו עובר בל"ת,
אבל בכלי ע"ג כלי דמצי למינקט לא פסקה שפיר
נקט ליה, ועוד נראה דניחא ליה למינקט בחדא
אינו עובר בל"ת ובחדא לא פסקה, ויגיד עליו רעו,
דה"ה דבזה שאינו עובר לא פסל ובהו שלא פסל
דאינו עובר, ועוד נראה דלשון אינו עובר בל"ת,
הוא לשון שמשמש גם לדבר שמוחר לכתחלה,
וכדתנן ב"מ קי"א א' לא תבדו אינו עובר עליו
המחהו אלא חנוני אינו עובר עליו, וכן גם לדבר
שאסור רק אינו עובר עליו וכדתנן חולין קי"ג א'
המעלה את העוף עם הגבינה על השולחן אינו
עובר בל"ת, ושם ק"ד ב' תנן דבה"א לא עולה
ולא נאכל, [ובגמ' מפרשין אינו יכול לעבור עליו,
אבל מ"מ אינו מותר לכתחלה], ושם ק"ט ב' אינו
עובר עליו מיעבר הוא דלא עבר הא איסורא איכא,
ובשירים נראה דבאמת דינס חלוק דלאחר הקטרת
הקומץ נותן עליהם שמן לכתחלה, וכן הלשון בתורת
כהנים אבל נותן על שיירה, וקודם הקטרת הקומץ
נראה דאסור לתת שמן על השירים עכ"פ מדרבנן,

ונראה דזמנחת חוטא של כהנים מודה ר"ל דאסור לשמנה אף לאחר קידוש, דכיון דלית זה קמינא, הרי לעולם דינה כקודם קמינא, [ולכאורה אם לא כן לא משכחת לה לאו דלא ישים עליה שמן זמנחת חוטא של כהנים], ומה"ט נמי איכא למ"ד נ"ז ד' דמנחת נסכים אסור לגבלה במים וכמו שפסק הרמב"ם בפ"ג מה' מעה"ק הי"ט, דכקודם קמינא חשיב, ואף למ"ד דמנחת חוטא מגבלה במים היינו משום שאין זה שמן והיא לאכילה וע"כ עתיד לגבול השירים במים, משא"כ מנחת נסכים שיש לה שמן וכולה נקטרת, וגם שמנה מרובה, ולפי זה הו"מ ר"ל לאוקמי הא דחרב שנתערב בצלול זמנחת חוטא של כהנים, ונ"ע אמאי דחיק לאוקמי דפירושי קמפרש, ונ"ע.

ויש לעי' דתקשה לר"ל ממתני' נ"ט ד' דקמני נתן שמן על שייריה אינו עובר בל"ת, ומאי איריא על שייריה, הרי לאחר קמינא דאיכא שירים, גם על הקומץ מותר, והכי הו"ל למיתני נתן עליה שמן לאחר קמינא אינו עובר בל"ת, ושם לא שרי ר"ל לתת שמן על הקומץ אלא לאחר שנתקדש בכלי שכבר הוא ראוי להקטרה, אבל קודם קידוש לא, ואילו על שייריה, אף קודם קידוש קומץ, אינו עובר בל"ת, א"נ כיון דהקומץ ראוי לכתחלה לשכשכו בשיירי הלוג לא נכון לכללו בזהדי שירים בלשון אינו עובר בל"ת, דלשון זה אינו נופל על דבר שראוי לכתחלה לעשותו.

ג) נ"ט ב' ת"ר לא ישים עליה שמן ואם שם פסל כו', האי ואם שם פסל מקרא דהיא נפקא וכדקמני בחר הכי, דמלאו ליכא למידרש פסול, וכדאמר נ"ג א' ואימא לא תאפה חמץ למיקס גברא בלאו בעלמא ואיפסולי לא מיפסלא, ולפי דהיא הוי מתפרש עיכובא גם אלבונה, לכך אינטריך כי חטאת להכשיר, ודרשא דכי חטאת אפשר דהיא משום דאם איתא דמיפסלא היה ראוי לומר כי לחטאת היא, והיה מתפרש משום שזריכה לשמש קרבן חטאת לפיכך אל תשים שמן ולבונה כי תפסל, ולשון כי חטאת יש בו משמעות שגם עכשיו הוא עדיין קרבן חטאת, וזו נראה כונת רש"י.

שם יכול לא יתן עליה לבונה ואם נתן פסל כו', אם היתה לבונה פוסלת, ודאי מסתבר דכל

המנחה היתה נפסלת ולא רק מעט הסולת שנוגע בלבונה, דאין הנגיעה מוסיפה כלום, ודכוותה יש לפרש בשמן שפוסל, דכל המנחה נפסלת ולא רק הסולת שנתערב בשמן, וכ"ה פטות הלשון שזמנחה דנתן עליה שמן פסלה והיינו כולה, ולר"ל ט' א' דמנחה שחסרה קודם קמינא פסולה, ע"כ כן הוא, וכן מוכח מהא דקמני מתני' נתן כלי ע"ג כלי לא פסלה, ואם כשנתן על המנחה נמי לא נפסל אלא הסולת שנתערב בשמן, ומציא תחתיו סולת אחר והמנחה כשירה, א"כ מה שייך לדון בכלי ע"ג כלי, ועוד נראה דלמ"ד נ"ד א' חריצה מכל דבר, דאף פחות מכזית שנתערב במים פסול וצריך להוציאו ולהציא תחתיו סולת אחר, [דמשמע דמיפסל מדקמני התם קסבר מגבלה במים וכשרה, משמע דלאידך מ"ד פסולה, ולא מנאנו חילוק בזמנה, וזמנחת נסכים למ"ד נ"ז ד' דאינו מגבלה במים מוכח דאף פחות מכזית מים אסור לתת, דהא מה"ט לא אינטריך לרצויי ביה אסור חימוץ דלא משכחת לה וכמס"כ הרמב"ם בפ"ג ממעה"ק הי"ט, ומעט מים עם מ"פ הרי מחמץ, ודכוותה נמי אף על פחות מכזית נראה דאסור לתת מים], ואילו בשמן אמרינן לקמן בשמעתין דרק צנתן על כזית פסל, וע"כ דלענין לפסול כל המנחה איירי, אבל הסולת המשומן צריך להסיר, אף צנתן על פחות מכזית, ומבואר דצנתן על כזית נפסלה כל המנחה, [ומיהו י"ל דר"י סבר מגבלה במים וכשרה ולדידיה י"ל דגם שמן שנותן על פחות מכזית א"נ להסיר], ועוד דלשון הצרייתא ומה ראית לפסול בשמן ולהכשיר בלבונה פוסל אני בשמן כו', משמע שדינא חלוק בעיקר הדיון, ולא שהם שוים שמלקטם וכשרה, אלא שצמנן דבהכרח נחסר מקצת הסולת צריך להשלים, [וכן בתו' ס' א' ד"ה יכול משמע דלא משכחת לה שיתן לבונה אחר שמן והמנחה לא תהא פסולה, ונדחקו לפרש קרא דוקא בצ"א אם אפשר לזמנא, ואם איתא דרק הסולת המשומן נפסל, א"כ בפשטו משכחת לה שהסיר הסולת המשומן והציא אחר תחתיו, אלא ודאי פשוט להו דכל המנחה נפסלת, ומיהו י"ל דמשמע להו דכל שום מעשה צינתיים מתחייב על שניהם], וזה דלא כמו שצידד מרן זללה"ה צקי' כ"א ס"ק י"א דגם בשמן לא נפסל אלא הסולת שנבלל בשמן, ומוציאו ומציא תחתיו סולת אחר כדין מנחה שחסרה קודם

קמינא, ועי"ש דדעת הרמב"ם משמע דכל המנחה נפסלת.

ומהא דזעינ לענין פסול שישים השמן על כזית מנחה, אפשר דיש ללמוד דהאיסור הוא הגורם את הפסול, ואם נתן קוף מוריד הסולת המשומן ומציא תחתיו סולת אחר וכשר.

שם צ"ע דר"ר מר"י נתן עליה לבונה שחוקה מהו כו', בפשוטו נראה דר"ר ה"ו סבר דבלבונה שאפשר ללוקטה, אפילו קמץ עד שלא ליקט נמי כשרה, דאם איחא דגם צוה נסתפק וספיקו תלוי בזה וכמש"כ בשטמ"ק, הוה ליה למיזעיא בפשוטו קמץ עד שלא ליקט מהו, ולא למיזעיא בגוונא רחיקא ללבונה שחוקה, ועוד דקאמר משום דאפשר ללוקטה והא לא אפשר ללקטה, ואם איחא הוה ליה למימר לקיטה מעכצת והא לא אפשר ללקטה או"ד כו', אלא נראה דהא הוה פשיטא ליה דקמץ עד שלא ליקט נמי כשרה, ולא נסתפק אלא בלבונה שחוקה אם דינה כשמן לפסול כל המנחה, דכשם שהשמן נתאגד עם המנחה כיון שאי אפשר ללוקטו אלא אם כן יקח גם מן הסולת, ולכך פסולה כל המנחה, ה"נ בלבונה שחוקה, או"ד שמן גרע טפי כיון שנבלע, וצריך לומר דדרשא דכי חטאת לאכשורי לא מכרעא אם אחי לאכשורי רק לאחר ליקוט, או גם קודם ליקוט מכיון שאפשר ללקט, והיינו דהוי סבר דר"ר דאפשר ללקט סגי.

ולמאי דגרסינ מאי הוה עלה משמע דמהא דתניא דלקיטה מעכצת ואם קמץ קודם לקיטה פסולה, איפשיטא צ"ע דר"ר ה"ו דלבונה שחוקה ודאי פוסלת, ואע"ג דאכתי הוה אפשר לומר דטעמא דשמן משום דמיזלעא ולכך נפסל הכל ולא מהני שילקט הסולת המשומן ויציא תחתיו סולת אחר, משא"כ בלבונה דלא מיזלעא, שפיר מלקט הסולת המעורב עם הלבונה ומציא תחתיו סולת אחר, [ואשר מזה דקדק מרן ז"ל שם דגם בשמן לא נפסל אלא הסולת המשומן ומציא תחתיו סולת אחר וכשר, ולעיל כתבנו לנטות מזה], י"ל דקים לגמ' דכיון דלקיטה מעכצת, כל שאי אפשר ללקט בלי הסולת הרי הוא כשמן, וכי היכי דשמן פוסל הכל ה"נ לבונה שחוקה, דכל שאי אפשר להפרידו מן המנחה כבר נקבעה המנחה עם הלבונה ונפסלה.

והרמב"ם צפ"א מפה"מ ה"י כתב מנחת חוטא שנתן עליה שמן או על הקומץ שלה נפסלה נתן עליה לבונה ילקטנה היתה שחוקה הר"ז פסולה מספק שהרי אי אפשר ללקט, וכתב הכ"מ דלא גרס בגמ' מאי הוה עליה, ואכתי לא נתיישב דהא מ"מ דינא דצרייתא דכ"ז שלא ליקט פסולה פסק הרמב"ם שם צה"ג וצפ"ד ה"ג וצפ"ז ה"י, וא"כ כיון דאי אפשר ללקט ודאי פסולה, ומרן זללה"ה שם ס"ק י"ב כתב לפרש כונת הרמב"ם כשהסיר הסולת שנתערב עם הלבונה והציא אחר תחתיו, ומפרש דהיינו צ"ע דר"ר ה"ו וזה לא נפשט מצרייתא דרנ"י, אבל הדברים צ"ע דהרמב"ם לא הזכיר כלל שהסיר המעורב והציא אחר תחתיו, וגם סתם וכתב שהרי אי אפשר ללקט, ועוד דהרמב"ם כ"ל ליה צהדי קומץ ומשמע דגם בקומץ הדין כן דפסול מספק, והתם הרי לא שייך להשלים, ולכן נראה דמוטב לן להגיה תיבה אחת ברמב"ם משלש תיבות בגמ' ומיצת מספק ט"ס ונשתרצצה מהי"ב, וכן מוכיח הלשון, דאם פסולה מספק, היה ראוי לומר היתה שחוקה שאי אפשר ללקט הר"ז פסולה מספק, ולשון היתה שחוקה כו' שהרי אי אפשר ללקט, מורה דזהו נתינת טעם על דין ברור.

שם ואם עד שלא ליקט לבונה חישב עליה כו', הא דלא נקט אם עד שלא ליקט לבונה קמנא פסולה, נראה דהוא משום דאיידי גם במנחת כהנים, ולר"י כ"ג א' איירי אף בקומץ, לפי מה דמשמע ברמב"ם דגם בלבונה פסל בקומץ וכמש"כ לעיל סק"ב, וגם צ"ע דאכתי חישב עליה כו' אשמועינן דפסולה מדאורייתא, מדליכא כרת, ואי הוה קמני רק פסולה היה מקום להסתפק דשמא מדרבנן קאמר, ועי' בתוספתא פ"ה דתני התם עוד הרבה פסולים וצולס שנה הא דחישב עליה כו' אין צו כרת.

ד) שם דחוי הוא, יש לעי' אמאי לא פריך הכי לעיל ט' א' במנחה שחורה קודם קמינא דמציא מתוך ביתו וממלאה, וכדדייקינן התם ממתיני' דחסר הלוג עד שלא יק' ימלאנו, ואמאי לא הוה דחוי הלוג והמנחה, ואם נימא דכיון דקמינא קבעה לה, לא איכפת לן בדיחוי שקודם קמינא, א"כ ה"נ הרי ליקט הלבונה קודם קמינא, ודוחק לומר דלפי שלא נזכר קמינא בצרייתא

לרבותא נקט לאשמועינן דכל המנחה נפסלת מיד ע"ז, ואף שהכזית מופרד ממנה והוא צ"ע.

שם ואריז"י אר"י נתן משהו שמן ע"ג משהו מנחה פסל כו', יש לדקדק דהא בלזונה אפשר ללקט וכ"ז שלא קמץ בעוד הלזונה עליה לא נפסלה, ובשקמץ הרי צריך שכל הסולת יגע זכ"ז כדאמר כ"ד א', ובכה"א גוונא חשיבא הלזונה כמונחת על כל המנחה דכל הסולת כחד חשיב, [ובדחזינן בנתן משהו שמן על כזית מן המנחה, דאף שאין כזית תחת המשהו ממש, מ"מ חשיב שניתן על כזית], ודוחק לומר דסבר ר"י צירוף כלי דאורייתא וא"צ ליגע, ומ"מ לענין למיפסל בנתינת לזונה לא מהני צירוף כלי וצריך נגיעה ממש, ולמש"כ לעיל סק"ג דצריך נתינה באיקור לענין פסול, ואם נתן קוף לא מיפסל, יתכן לומר שאם היה משהו סולת בכלי, ובא אחד ונתן עליו לזונה, ובא אחר ונתן את כל הסולת על הלזונה, שאין האחרון חייב ולא פוסל, דנתינת הסולת על הלזונה אי אפשר לחייב עליה, דלא חייב הכתוב אלא נתינת הלזונה על המנחה, ומה שע"ז נטרפה כל המנחה להיות אחת וחשיבא הלזונה כמונחת על המנחה ע"י המשהו שמונחת עליו, זה נחשב כנעשה מאליו, ואין לחייב ע"ז את הנותן הסולת, ולכך ע"כ אנו צריכים לפסול מחמת המשהו הראשון שהלזונה ניתנה עליו, ומיהו עיקר ד"ז צריך צירור דאפשר דכל שנתן הלזונה יחד עם הסולת באופן שמתכשר בכל המנחות, סגי בהכי להתחייב ולפסול במונחת חוטא, ואף שהסולת על הלזונה, וכן בשמן אם הקדים מתן שמן בכלי וע"ז נתן הסולת, [וכ"מ כ"ג א' דאם משכשכו בשירי הלוג פסול לר"י, ומיהו י"ל דהתם נמי נותן השמן על הקומץ], וצ"ע, ועוד נפ"מ כשנתן קוף את מותר הסולת על הלזונה, דלא שייך למיפסל מחמת זה, [והמנחה כבר נתקדשה כולה בכלי שרת דע"כ בהכי איירי דאם לא כן אין המשהו קדוש ואין לחייב את הנותן לזונה], וע"כ למיפסל מחמת הנתינה על המשהו, ועוד נפ"מ במונחת חוטא של כהנים אם יש הקטרה פחות מכזית, דתו אין צריך לזרף הכל, א"נ בקומץ לר"י לשיטתיה לעיל כ"ג א', אי אף בלזונה קאמר ע"י לעיל סק"ב, ועוד נפ"מ לענין מלקות דלוקה מיד, והא דנקט פסל ולא נקט לוקה, י"ל דאגב מימרא דשמן נקטה, דבשמן יש חידוש דגם כל

ומתפרש נמי במונחת כהנים, ובקומץ לר"י, והאם הוא דקשיא ליה דכיון דאינו מחוסר קמיצה הוא ליה דחוי, [ולפי זה נימא דמונחת כהנים שחסרה משקידשה בכלי שוב אינו ממלחה, ומרן זללה"ה נסתפק בזה בסוף סימן כ"א], ושמא יש לחלק בין חסרה לבין אם נתן עליה לזונה, דהכא כל המנחה נפסלה, משא"כ בחסר דמה שנשאר בהכשרו קאי, [ומשמע מזה דבעוד הלזונה עליה חשיבא כל המנחה כפסולה וכמש"כ לעיל סק"ג], ואף דבעלמא ג"ז חשיב דיחוי, וכדחזינן בנת המשתלה, ובנפגם המזבח, מ"מ קודם קמיצה שמא דיחוי כי האי לא חשיב, ואולי אה"נ דגם אמתני' דחסר הלוג אינצריך לשינויי דמשינין הכא, ובגמרא קבעה אמתניתי דמונחת דבדוכתא.

משה"ק תו' דהא מקרא דכי חטאת ילפינן לה, נראה דל"ק, דודאי קרא מתפרש שפיר נמי אם המנחה כשרה גם בעוד הלזונה עליה, וכדחוי ס"ל לרצ"ה וכמש"כ סק"ג, והיינו דקשיא ליה דכיון דחוי דחוי, א"כ ראוי לפרש קרא דמכשר אף בעוד הלזונה עליה, ואצ"י סבר דכיון דסברא הוא דבעוד הלזונה עליה לא עדיפא לזונה משמן, א"כ ראוי לפרש דקרא לאשמועינן דלא מיפסל משום דחוי.

שם ואריז"י אר"י נתן משהו שמן ע"ג כזית מנחה פסל כו', היינו דכל המנחה נפסלה, אבל אם נתן על פחות מכזית לא נפסלה המנחה, ומעט הסולת שנבלל בשמן נסתפקנו לעיל סק"ג אם נפסל וצריך להסירו ולהציא סולת אחר תחתיו, או דכשר כמות שהוא, ואפשר שזה תלוי בפלוגתא אי חרצה מכל דבר, ואע"ג דבשעת קמיצה ע"כ שיהיה כל הסולת נוגע זכ"ז כדאמר כ"ד א', וא"כ ממילא השמן הזה כבר יהיה על כל המנחה, ואף שמן הצלוע חשיב כשמן לענין זה כדמוכח לעיל כ"ג א' דמפרש ר"י חרצ שנתערב בצלול דהיינו מנחת חוטא, י"ל דכשאין צו טופח להטפיה לא חשיב כשמן, וכיון שתחלת נתינתו לא היה על כזית לא מיפסל, א"נ נפ"מ במונחת חוטא של כהנים ואי יש הקטרה בפחות מכזית, אין עתיד השמן להפגש עם כזית כלל, וכן בקומץ לר"י לשיטתיה לעיל כ"ג א'. — ונראה דהא דנקט לה לענין פסול ולא נקט לה לענין הלאו דלוקה על הנתינה,

דדין ביטול הוא דכמאן דליחא דמי, וכיון דכלא דין ביטול אין כאן משום ריבה קולתה, לא שייך שהביטול יעשה ריבה קולתה.

ולפמש"כ דכל שלא נתכוין לרבות ליכא משום ריבה קולתה או שמנה, ניחא נמי משה"ק מרן זללה"ה בסי' כ"ט ס"ק י"ד בהא דאמרינן ק"ו א' דאי מותר להכניס חולין לעזרה דמייתי ששים עשרונים ומתנה דכמה שגדר יהא למנחה והמותר חולין ואמאי לא מיפסל משום ריבה קולתה ושמנה, וכתב ז"ל לתרץ דכל שכל חלק ראוי להיות המנחה, והקמינא קובעת את הקומץ, ואת השירים בתערובת, כזהאי גוונא לא חשיב ריבה קולתה ושמנה, ואע"ג דהפריש לה שני לוגין אמרינן לעיל י"א א' דחשיב ריבה שמנה, שאני התם שקלקל צורת המנחה, וז"ע דלפירוש רש"י ותו' שם אף אם הוסיף משהו על הלוו נמי פסולה וזה לא שייך לחשוב שינוי צורה, וגם בשתי מנחות שנתערבו עלול להתוסף משהו שמן ממנחה לחצירתה, אבל למש"כ דכל שאין דעתו לרבות לא חשיב ריבה, ניחא בפשיטות, (ועי' ק"ה ב' ה' קמייתי עשרון אחד משני עשרון כו').

י"א ב' ולוקמה כגון דעריב זה שמן דחולין ושמן דחצירתה כו', אע"ג דשתי מנחות שלא נקמנו ונתערבו אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה כשרות כדתנן כ"ג א', ולא פסלינן להו משום שנתערב בהן שמן דחצירתה, שאני התם דדעתו שלא יטטרף מאחת לחצירתה, אבל הכא רוצה הוא שמנחה זו יהיה שמנה מרובה, והר"ז שינוי בצורת המנחה, וכמש"כ לעיל לענין קולת, והא דפריך וכו' שמן דחולין ושמן דחצירתה לא פסיל, היינו באמת מהאי טעמא דלאו כל כמיניה לזרפם למנחה ע"י מחשבתו, והרי דינס כנתערבו, וכל שיכול לקמוץ בהכשר שפיר דמי, וז"ע ברמב"ם פי"א מפה"מ ה"ח שכתב מנחה שנפל לתוכה שמן מנחה אחרת או שמן חולין כל שהוא פסולה, דמשמע דאף שנפל שלא במתכוין נמי פסולה ואף שיכול לקמוץ בהכשר, ולפי זה ז"ל דהיינו טעמא דלא דמי לשתי מנחות שנתערבו, דכשכל המנחות מעורבות הרי כל אחת זוקקת את שמנה לעצמה ולא חשיב ריבה שמנה, (וכעת הראוי ברמב"ן חולין כ"ג ב' שכ"ב, אבל ברש"י ותו' כ"ב א' ל"מ כן ול"ע כעת), אבל נחערב השמן לחוד מיפסל

המנחה נפסלת, [עיקר הדין דלוקה על נתינת לצונה אף שחזר ולקטה מצואר בספרי נשא], ולמאי דמסקינן בלצונה שחוקה דפוסלת, יש נפ"מ דמיד נפסלה כל המנחה ע"י נתינה על המשהו, אם הייתה לצונה שחוקה, וכמו בשמן, אח"כ ראיתי שכבר דן בזה מרן זללה"ה בסימן כ"א ס"ק י"א.

ה) ע"ו ב' תוד"ה כל ונראה כלשון אחר שפירש דכתיב שלשה עשרונים כו' דגזירת הכתוב הוא ואסור לשנותו, נראה כונתם דלפי זה הדבר תלוי בדעת הצעלים דכל שנתכוין שהמנחה תהיה יותר מעשרון, צין אם נתכוין שהמותר יוקדש קדושת הגוף לאחריות, וצין אם לא נתכוין לכך ונשאר המותר חולין, וצין אם עירב קולת של מנחה אחרת, כיון שנתכוין שהכל ישמש מנחה אחת, הר"ז פסולה, אבל אם דעתו שהמנחה תהיה רק מעשרון, אין כאן פסול מחמת התערובת והרי דינה כשתי מנחות שנתערבו, ובהאי דמופרש ואבוד כ"ד ב', דכל שיכול לקמוץ בהכשר, הרי המנחה כשרה, ואף כשנתכוין שהכל ישמש מנחה אחת, אם עדיין לא קמץ, יש לו תקנה להסיר המותר, והא דקתני פסולה היינו אם נקמנה כך, וכמו במיעוט מדת עשרון דודאי יכול להוסיף קודם קמינא, ומיהו ז"ע דבזה גם לאחר קמינא דין הוא שיכול להוסיף, דכיון דלא היה עשרון לא נתקדש קדושת הגוף דאין מקדשין אלא מלאים דהיינו שלמים כדאמר ח' א', וכל שלא נתקדש קדושת הגוף לא מסתבר שהקמינא תקבע בפסול, ושמא כיון שהשמן נתקדש קדושת הגוף, כבר חשיבא הקמינא לפסול, א"נ מיעט במדת עשרון כולל גם כשנחסר אחר קידוש ולא השלים.

ולעיל כ"ג ב' ברש"י ד"ה לימא [והוצא בתו' שם ד"ה ולא וכ"ב א' ד"ה והן] כתב דלכך אף אי מצטל טיבלא לשירים לא חשיב ריבה קולתה משום דצטל כמאן דליחא דמי, והדברים צריכים ביאור דהא ודאי שמן דחולין ודחצירתה פוסל משום ריבה שמנה כדאמר לעיל י"א א' ולא אמרינן כמאן דליחא דמי, דכיון דיט' כאן יותר מכשיעור היינו ריבה דפסול, ודכוותה בסולת, אבל נראה דכוותה דכיון שלא נתכוין לרבות ממנחה לחצירתה, אין כאן משום ריבה קולתה, ורק דקשיא לן דדין ביטול יעשה כאן ריבה קולתה, וע"ז כתב רש"י דדין ביטול לא שייך שיעשה ריבה קולתה,

משום ריבה שמנה, ולפי זה נפסל שמן דחצירתה
ראוי שיתן כל המנחה לאותו הכלי ויתכשר, וז"ע,
ועי' בספר מרן זללה"ה סי' כ"א ס"ק י"ג.

שם מנחת חוטא דפסל זה שמן היכי משכחת לה
כו', אע"ג דהא דמנחת חוטא פסל זה שמן
ילפינן מקרא דהיא לקמן נ"ט ז', וא"כ אדרבה
משמע דכלא קרא לא היה פוסל שמן דחולין,
וגזירת הכתוב שנתחדש התם מחמת האיסור הוא,
יש לפרש דה"ק דכיון דמנחתו במנחת חוטא
דמחשבת הצעלים לזרף שמן דחולין למנחה מועיל
לפסלה, ה"נ יש לנו ללמוד בעלמא דמחשבת
הצעלים לזרף שמן דחולין חשיבא מחשבה ומיפסל
משום ריבה שמנה.

שם אצל הפריש לה שני לוגין הואיל והאי חזי
ליה והאי חזי ליה כו', בפשוטו היה נראה
דאין חילוק בין שני לוגין ללוג ומחנה, דגם בלוג
ומחנה כל חלק וחלק חזי ליה, כשהוקדשו קדושת
הגוף לאחריות, ור"א נקט שני לוגין כדי לפרש
דבהוקדשו קדושת הגוף למנחה זו איירי, דשני לוגין
מתפרש ששניהם קדושתן שוה, והא דס"ד להכשיר
בזה טפי מדחולין ודחצירתה, הוא משום דעד שלא
קמץ אין לנו לחשוב כריבה שמנה, כיון שהכל
נתקדש למנחה זו וכל חלק יכול לשמש למנחה זו,
והרי מציאותם של שני הלוגין בכלי, מתיישב אף
אם אין דעתו לרבות שמנה של מנחה זו, וכהן
דקמץ הרי דעתו רק על לוג אחד, הלכך ס"ד
להכשיר, ואשמועינן ר"א דכיון דהצעלים נתכוין
לרבות חשיב שפיר ריבה שמנה אף בכה"ג, אצל
בתו' לקמן ז' ד"ה כגון משמע דבשני לוגין ראוי
טפי להכשיר מבלוג ומחנה, דכתבו דכוותה יש
להכשיר בלבונה בשני קמץ טפי מצקומץ ומחנה,
וז"ע טעמא, וברש"י בסוגיין כתב דס"ד דדוקא
שני לוגין פסול אצל קומץ ומחנה כשר, ומשמע
איפכא, אלא דכונת רש"י כנראה היא על שמן
דחולין ודחצירתה, [ודעת הרמב"ם דבאמת עד שני
לוגין יכול להוסיף והכל מתקדש בקדושת המנחה,
אצל ברש"י ותו' ל"מ כן], ועי' בהערות ע"ס
המסכת שכתבנו דמכאן מוכח דאף שהשיריים לא
יהיו נאכלין מחמת מותר השמן שנתערב, אפילו
הכי המנחה כשרה.

שם מנח ליה לר"א הא א"ר מתני' קשיתיה ליה
כו', לבאורה לפי מה שפירשו תו' לקמן ז'

דבלבונה לא מכשרין אלא בהפריש לה שני קמץ,
א"כ הוה מצי למימר דמזה הוא דדייק ר"א דמדלא
קמצי ריבה לבונה ש"מ דכהאי גוונא בריבה
לבונה כשר, וכיון דריבה לבונה לא מתכשר אלא
בהפריש לה שני קמצים, ש"מ דכהאי גוונא הוא
דפסיל בשמן, ובאמת קשה ללשון שני שפרש"י שם
דבשני קמץ פסול, א"כ אמאי לא נקט נמי ריבה
לבונה, הא קושטא הוא דריבה שמנה היינו
שהפריש לה שני לוגין וכדדייק רבא מלישנא
דמתני', וא"כ דכוותה גם בלבונה הוה מצי למימני.

י"א ב' ארמז"ח כגון שהפריש לה שני קמץ,
לפירוש תו' מתפרש יתיר פסולה עד שני
קמץ, וכבר נתקשינו לעיל דצקומץ ומחנה נמי כל
קורט וקורט חזי ליה, ואם נפרש דבהפריש לה
לעולם כשר, נטרך לפרש הא דיתיר פסולה
דחולין ודחצירתה, ומרן זללה"ה בסי' כ"א סק"י
כתב לדעת הרמב"ם דהכשיר עד שני קמץ ופסל
בשני קמץ דומיא דשמן דפסל בשני לוגין, דלפי
זה הא דיתיר כשרה היינו דחולין ודחצירתה,
והקשה ז"ל שם בסק"ח דא"כ מאי פרכין לעיל
מנחת חוטא דפסל זה שמן היכי משכחת לה, והא
ע"כ מנחת חוטא שאני דהא פסל זה לבונה דחולין,
מה שאינו פוסל בכל המנחות, ואפשר דהא דכל
זמן שהלבונה עליה היא פסולה לא קשיא ליה,
דודאי זהו גזירת הכתוב דלא יתן עליה לבונה, ולא
קשיא ליה אלא משמן, דאפילו נטל הסולת המשומן
נשארה כל המנחה בפסולה וכמש"כ לעיל סק"ג,
והיינו משום שנתאגד השמן עם המנחה והיו לקרבן
אחד, ומזה הוא דדייקין דאף שמן דחולין שייך
לפסול זו משום ריבה שמנה, כיון דחזינן במנחת
חוטא דנעשה חלק מן המנחה.

(ו) כ"ב א' מתני' נתערב קומצה צקומץ חצירתה,
נראה מדלא קמצי שני קמצים
שנתערבו, דאיירי שאחד מן הקומצין גדול מחצירו,
וסתמא דמילתא הכי הוא שאין שני קומצין שוין,
ומתפרש נתערב קומצה דהיינו הקטן צקומץ
חצירתה שהוא הגדול, ודומיא דאינך דהמנחות
מרוצות מן הקומץ, ואשמועינן מתני' דאף המועט
לא נתבטל והוא כשר, וכש"כ המרובה, ומיהו גם
המרובה כשנבלע ממנו מעט שמן צקומץ, הרי
הקומץ רוב כנגד השמן, והרי דינו כמועט, אלא
דגם המועט כשר.

הסלת כדצרים נפרדים, שהרי כל עיסה נקצעה נורת צלילתה צהלכה, וכיון שאנו דנין על הסלת לחוד ועל השמן לחוד, ממילא אמרינן סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רצה עליו ומצטלו, וז"ע.

שם והן צולעות זו מזו, מלשון זה משמע דלריך ששחיהן יבלעו זו מזו כדי שיפסלו, ועי' תו', ולו"ד ז"ל היה נראה דכולה מתני' צידון ציטול איירי, שיהא המתצטל כמאן דליחא, ועי"ז יפסל ולא משום שיחשב כריצה שמנה דאידך, ולמש"כ לעיל סק"ה לא מיפסל משום ריזה שמנה אלא אם כן דעתו להוסיף באמת למנחה זו, ולא בצלילה שנעשתה בשוגג, וכמש"כ שם שזו דעת רש"י שהציאו תו' בסוגיין דאף אי מצטל טיבולא לשיריים לא חשיב ריזה סולתה, וגם לא מצינו דריזה שמנה פוסל אלא קודם קמיצה משום שמשנה נורת הקרבן, וצידו להוסיף ולהקדיש לאחריות, או לקרבן גדול, אבל להוסיף שמן לקומץ לא מצינו דמיפסל, דלאו כל כמיניה להוסיף לקומץ, ואין דינו אלא כחערובת, והרי לר"ל קומץ דמנחת חוטא ששמו כשר כדאמר כ"ג א', ואטו עדיף מכל קומץ דמנחות שאם הוסיף להם שמן נפסלו, אלא ודאי כל קומץ לא מיפסל בהוספת שמן, ומתני' רק משום חסר שמנה פסיל ר' יהודה, ואף הרכה צולעת מן העצה דצכל חערובת הכל מעורבים בצליעתו, וכיון שנשתנו בצלילתו דיינין על הסולת לחוד ועל השמן לחוד וכמש"כ לעיל ואמרינן סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רצה עליו ומצטלו, והרי מעט השמן שנצלב ברכה, מתצטל צולת המרובה ופוסל את העצה משום חסר שמנה, וכש"כ שהרכה נפסלת ע"י צליעת העצה, ומה שהקשו תו' מהא דחרב שנתערב בצלול, כבר תירצו בשטמ"ק בשם תו"ח דהלשון משמע דהפסול משום החרב, דדינא דחרב שנתערב בצלול אחי לאשמועינן.

והא דמשמע בגמ' כ"ג ב' דגז"ש דר' זירא היא גם אליבא דר' יהודה, נראה דהיינו דוקא לר' חייא, דבעי שיוכל להיות כמוהו, וילפינן דקומץ ושירים כהדדי נינהו, וחשיבי יכול להיות כמוהו, דקומץ ושירים כקומץ וקומץ, וכ"ז במין צמינו, אבל אי דיינין שהסולת יצטל השמן משום דאמרינן סלק כו', בזה לא שייכא הך גז"ש כלל, דגם בקומץ וקומץ כה"ג צטל, וז"ע בתו' דנקטו דשום קומץ

שם צמנחת כהן משיח, לכאורה מנחת כהן משיח לא דמי לכל המנחות שהרי היא צאה רצוכה, וגם נשתנית צפתיתתה, ואין נראה לפרש דנתערב זה בעודה סולת, דהא מדת חלתן של חציתי כהן גדול מעכבת כדחניא לקמן ע"ו ב', ואיך יוסיף זה מן הקומץ, [ומיהו רש"י פירש שם שעשה י"א או י"ב חלות], וגם אין ראוי לחלוט ולחפות ולטגן קומץ של מנחת סולת, ויתכן גם שיפסל ע"י צליעת היורה והאש, אלא נראה דלאחר אפייה קאמר, והא"נ דרוב הקומץ נשאר ניכר לעצמו, אבל מעט שמן או סולת ממנו נתערב צפירורין ושמן של החציתין, והרי הקומץ מיעוטו מעכב את רובו, ואם נצטל כל שהוא ממנו, נפסל, ושפיר אינטריך לאשמועינן דכשר דעולין אין מצטלין זא"ל, שו"ר בספר מרן זללה"ה סכ"ט סק"צ שכתב דמדקתני שזו צלילתה עצה וזו צלילתה רכה כו' משמע דנתערבו סולת ע"ש.

שם רי"א צמנחת כהן משיח צמנחת נסכים פסולה שזו צלילתה עצה כו', כבר תמהו בתו' דאטו כשצלילתן שזה אין צולעות זו מזו, ובאמת צלשון צולעות זו מזו מצואר דאף הרכה צולעת מן העצה, וכש"כ דעצה צולעת מעצה, ועוד יותר קשה דאטו שני קומצין מי משכח"ל שמהא צלילתן שזה, הרי לאחר הצלילה יוצק, ואח"כ קומץ ממקום שנתרבה שמנה כדאמר סוטה י"ד ב', ואיך אפשר לכיין שיהיו שני קומצין בצלילה שזה, וא"כ צכל קומץ שנתערב בקומץ יש לפסול לר"י, ואפשר דעיסה שנתערבה בעיסה חשיבא מין צמינו לר' יהודה, צין אי אזלינן בחר שמא צין אי אזלינן בחר טעמא, ע"י ע"ז ס"ו, ולא חשבינן למים וסולת כשני דברים, דנימא סלק את מינו כמי שאינו ויצטל הסולת למים של חצירו, דהמים והסולת נעשו חד, [ע"י חולין ק"ח א' דרוב עצה חשיב מין צמינו עם צשר], וכן עיסות שנילושו צשמן, נמי חשיבי מין צמינו, וגם כשאין צלילתן שזה נמי, דאי בחר שמא אזלינן תרוייהו עיסות מיקרו, ואי בחר טעמא נמי אין מדקדקין צכל שהוא וחד טעמא חשיבי, ולפי זה ניחא דכל שצלילתן שזה צהלכה אף שלא נודמנו להשתוות בדיוק, מ"מ חשיבי מין צמינו, עיסה בעיסה, ולא אמרינן סלק, אבל אלו שנשתנה דינן בצלילתן, ואינו ראוי לשנות מעצה לרכה ומרכה לעצה, בזה כשנתערבו הרי אנו דנין על השמן ועל

משום כל שממנו לאשים, דאין נריך דוקא שיקדים הקטרת הקומץ, אלא דכל שכבר הוחלטה כשרות המנחה עם נתינתו יש כאן משום כל שממנו לאשים.

ולפי זה יתכן לקיים דברי מרן זללה"ה בסיומן כ"ז ס"ק י"ז דלענין שירים שחסרו צין קמינא להקטרה חשיבא הקטרה מעשה הנתינה על האש, וכדין לקלוט כ"ו ז', ואם נחסרו לאחר הנתינה, המנחה כשרה אף לר"ל, ואפשר דלכך נקטו בגמ' ט' א' שירים שחסרו צין קמינא להקטרה, ולא נקטו חסרו שיריה וכלשון המשנה כ"ו א' והיינו לרמז דמעשה הקטרה סגי, (וכן לשון אין מקטיר קומץ עליהן, ולא נקט פסולה, נמי י"ל משום דכל שקדם והוקטר כשר, ומיהו בזה י"ל דאגב דנקט ר"י מקטיר קומץ עליהן, וזה משום דמיהא חסורין באכילה, לכך נקט ר"ל נמי אין מקטיר), [ולכאורה ה"ה דהשירים נאכלים לר"י, אבל מרן ז"ל שם חילק בדבר וז"ע], ולפי זה יתכן לומר דגם כשנתן צבת אחת קומץ ושירים על המערכה נמי המנחה כשרה, דנתינתו חשיבא מעשה הקטרה אף קודם שנחסר עדיין כלום מחמת האש, ותו לא איכפת לן אפילו הקדימו השירים להשרף קודם הקומץ, וזה ניחא קושית הרש"ש ט' א' לר"ל ממתני' כ"ג א' דנתערב קומנא בשיריה או בשיריה של חצירתה לא יקטיר ואם הקטיר עולה לזעלים, ומשמע צין בשיריה וצין בשיריה של חצירתה, ואף שנשרפו מקצת השירים קודם שתצית האור צרובו, [ואיירי בהקטיר צבת אחת כל התערובת וסתמא הכי מתפרש], ולהאמור ניחא דמודה ר"ל צבת אחת, והא דביומא מ"ז ב' ולקמן ק"ו א' לא אוקמו דיקטיר צבת אחת, הוא משום דא"כ קעבר משום כל שממנו לאשים הרי הוא צבל תקטירו וכמש"כ, ועי' מש"כ לעיל ס"ז סק"ג.

וב"ז לפי ראיית הגמ' לקמן ק"ו א' יומא מ"ז ב' דקודם הקטרת הקומץ ליכא משום כל שממנו לאשים, ואשר לכך דקדק רש"י לפרש שכבר עלה מהן למזבח, אבל צתו' זבחים ע"ו ב' נקטו בפשיטות דהמעלה מבשר חטאת קודם זריקת דמו נמי חייב, וכ"כ בשטמ"ק שם, ופירשו דהא דאמרינן שם אי קודם מתנות שבע כל שממנו לאשים כו', דלא צא למעט אחר מתנות שבע, אלא

אין מבטל חצירו לר' יהודה, והא מהיכי תיתי, אטו רמיזא בקרא דאין קומץ מתבטל, הרי רק נזכר בקרא הקטרה גבי שירים, וילפינן מזה דבקומץ חשיבי, אבל בקומץ גופא לא ידעינן מידי, אלא לרבנן דעולין אין מבטלין זא"ז ילפינן דיהבינן לשירים דין עולין, ולר"י דמין צמינו לא בטל דזיכול להיות כמוהו, ילפינן דשירים וקומץ כמין צמינו דזיכול להיות כמוהו וינהו, אבל בקומץ גופיה ליכא שום ילפותא לענין ציטול ידיה.

(ז) ב"ז ב' ת"ר מנין למעלה מבשר חטאת כו' כל שהוא ממנו לאשים הרי הוא צבל תקטירו, לכאורה היה ראוי לפרש דממנו לאשים אחי לפרושי באיזה דברים הכתוב מדבר, דהיינו דברים שיש מזה לתת מהן לאשים, אבל אף אם הקטיר מהן קודם שנתן לאשים נמי חייב, דדברים אלו חסרה תורה הקרבתן, והרי לרבי עקיבא לקמן נ"ח א' דכל ששמו קרבן הרי הוא צבל תקטירו, אין מקום להנריך להקדים לאשים, דהא אף קרבן שאין מצותו בהקטרה, אם מקטירו הרי הוא עובר צבל תקטירו, וכמו לוג שמן של מזורע וחטאת העוף, והא דמצויר לקמן ק"ו א' ויומא מ"ז ב' דאי קדים מקטיר השירים קודם הקומץ ליכא משום כל שממנו לאשים, נראה דהיינו משום דהקטרת הקומץ מעכב, ועדיין אין שמו קרבן, אבל בשר חטאת שהקריב קודם הקטרת אימורין חייב כיון דאימורין לא מעכבי, ואפילו לר"א דסבר כל שממנו לאשים דוקא ופטר בחטאת העוף ולוג שמן של מזורע, דכל שממנו מזה לתת לאשים מתפרש, אלא דכל שעדיין לא הושלם הקרבן אי אפשר לחייב, והרי אם באמת אח"כ לא הקטיר הקומץ ודאי מסתברא דפטור, דאיגלאי מילתא דלא הואי מנחה, וה"נ כשהקטיר אין לחייב למפרע, אבל לשון רש"י כל שעלה כבר ממנו למזבח ומבשר קרבנות כבר עלו חלב וכליות כו' משמע קצת דקודם הקטרת אימורים ליכא משום כל שממנו לאשים, [לר"א דפטר בחטאת העוף, ופירשה אליבא דכו"ע, דלרבי עקיבא לא מסתבר כלל דיגרע מחטאת העוף], ועי' להלן, וז"ע.

ולאמור נראה דבנותן צבת אחת קומץ ושירים על המערכה, דהמנחה כשירה באופן זה עכ"פ למאי דקיי"ל כר"י ט' א' דשירים שחסרו צין קמינא להקטרה מקטיר קומץ עליהם, דיש כאן

אחי לאשמועינן, וא"כ הוא כאילו המשך מסדר המדידה ולאחר שמדדן מערבן, ועי' להלן.

והנה מצוה צגמ' דצליכא חשש שמא יערב הסולת והשמן, שרי לערב היין לכתחלה, וגם משמע קצת שהוא דבר נאות, דהא לס"ד דאציי משמע דצחקטיר לא שרינן לערב, ורק צנתערב הסולת והשמן שרינן לערב, והדבר קשה מה צורך ראו חכמים להוציא מכלל האיסור לערב, מי שעשה שלא כהוגן ונתערב לו הסולת והשמן, ואמאי לא הניחיהו באיסורו אטו שמא יערב לכתחלה או משום לא פלוג, אבל אם נימא דיש ענין בעירוב דמיחוי כקרבן גדול או כעין יפה, עי' סוכה מ"ט ז' צומן שמנסכין יין ע"ג מוצח פוקקין את השיחין לקיים מה שנאמר כו', ניחא דשפיר הוציאו חכמים מכלל האיסור כל גוונא דליכא למיחש צו, ואף שהוא גוונא שנעשה באיסור.

ונראה מזה דעירוב זה אינו ענין לדין עולין אין מצטלין זה את זה או לדין מין צמינו לא צטיל, דמכח דינים אלו ודאי אין להתיר לערב לכתחלה, אלא אף אי לא הוי ידעינן בעלמא דאין עולין מצטלין זה את זה ומין צמינו לא צטיל, הכא הוי שרי לערב, דכך ניתנה מצות נסכים שיקצע לכל קרבן נסכיו צמדה, ויכול לנסך כולם יחד, וצפרי שלח יליף לה מקרא מדכתיב ככה תעשו לאחד כמספרם, והאי כמספרם מיותר, א"נ כמספרו הוה ליה למיכתב, אלא דבא לומר שיכול לערב כל הנסכים כמספרם של הקרבנות, ולאחר שקצע לכל אחד כפי הראוי לו, ואפשר נמי דמהאי קרא משמע שכן ראוי לעשות, ולא רק דשרי לערב.

שם ב' אמר אציי ה"ק מערבין יין אם נתערב סלתן ושמן, יש לעי' כיון דמוקי למחני' ציין, ותו לא קשיא מוהקטירו שלא יערב, א"כ מאי דוחקיה לאוקמי צנתערב סלתן ושמן, הלא אפשר לפרושי מחני' כפשטה בכל גוונא, דלא גזרו חכמים לאסור לערב היין אלא צבצשים ופרים, דהתם אם עירב סלתן ושמן קודם צלילה פסול, ולכך גזרו גם שלא לערב היין, ואפשר דגם צנתערב סלתן ושמן אחר צלילה נמי לא שרינן לערב היין, אבל צפרים ואילים שאם עירב סלתן ושמן אפילו קודם צלילה כשר, [דהכי משמע מחניתינן דדוקא צבצשים ופרים פסל עד שלא צלל, והרי לר' יוחנן ודאי הכי מתפרש, וכן הוכיח מרן זללה"ה מסוגיא דלקמן

דלאחר מתנות שצב איכא נמי משום שירים שחסרו צין קמינה להקטרה, ולפי זה יתכן לפרש כן גם צסוגיא דיומא מ"ז צ' ולקמן ק"ו א', ונמצא דהמעלה משירי מנחות קודם הקטרת הקומץ נמי חייב משום כל שממנו לאישים, אלא שיש לדון דשמא כונת התו' רק לרצי עקיבא דדריש כל ששמו קרבן, אבל לר"א דדריש כל שממנו לאישים צאמת צעי שיקדים לתת לאישים, וסוגיות הנ"ל דנקטו דרשא דכל שממנו לאישים שפיר נקטו רק לאחר הקטרת הקומץ, ונקטו כל שממנו לאישים שזה אליבא דכו"ע, ולפי זה גם אין ראייה דרש"י פליג צוה, די"ל דרש"י לפרושי כל שממנו לאישים, נקט שכבר עלה מהם למוצח, ואה"נ דלמאי דקיי"ל כרצי עקיבא דכל ששמו קרבן צאמת אף קודם הקטרה חייב, ומיהו מהא דנקטו לה התו' מסבירא דמקטיר צשר חטאת קודם זריקה מסתמא חייב, משמע שיש לקיים דין זה אף לפי דרשא דכל שממנו לאישים, ולפי זה רש"י פליג, אלא דעדיין י"ל דרש"י פליג רק אליבא דר"א דדריש כל שממנו לאישים, אבל למאי דקיי"ל כרצי עקיבא דכל ששמו קרבן שמא אף קודם זריקה חייב, וצ"ע.

ח) פ"ט א' מערבין נסכי פרים צנסכי אילים כו', יש לדקדק למה שנה התנא משנה זו צאמצע הלכות המדות, וראוי היה להקדים מחני' דלקמן ז' א' דכל מדות צצמקדש היו נגדשות כו', שזה מהלכות המדות דאיירי צהו מעיקרא, וצחר הכי לשנות דיני הנסכים, ואפשר דאחי לאשמועינן רצותא דאע"ג שהקפידה תורה לתקן מדה מיוחדת לכל סוג נסכים ואינו מודד צלוג לכולן, כדרך שמודד הסולת צעשרון, אפילו הכי לאחר שמדדן שרי לערבן, ואפשר דהיא הנותנת דדוקא לפי שכל סוג נסכים נמדדן צמדה מיוחדת לכך שרי לערבן, דצבר נקצעו כנסכי פר צחצי ההין ולאליל צשלישית ההין, אבל אם היה מודד לכולן צלוג, לא הוי שרינן לערב, דלא מייכרח קציעותן ושיעורן שהרי יכול להוסיף ולהוסיף, ומיהו לאחר שנקצעה הלכה ששרי לערבן, אף אם אירע שמדדן צלוג [דאין נראה שמדידתן צשלימותן מעכצת] נמי מותר לערבן, ומחשצתו קוצעתן למה שהן, וצריך שיהיו צכלי אחד לצדן כשיעורן, ורק אח"כ יכול לערבן, ואפשר עוד דהאי מערבין מתפרש שנוהגין כן, ולא רק שריותא

ק"ו דשתי מנחות שזלילתן שזה אפשר לקיים בהן מנאות זלילה [בתערובת], לא גזרו חכמים לאסור לערב יין, וי"ל דפשטא דמתני' אסולת ושמן מתפרשא, מדקיים ואם זללן אלו בפ"ע כו', הרי דבסולת ושמן איירי, ומהאי טעמא נמי הקשו בפשיטות מוהקטירו שלא יערב חלצים בחלצים, דלא ס"ד לפרושי מתניתין זיין, הלכך אף השתא דמוקמינן לה זיין מ"מ בסולת ושמן נמי איירי, וקתני דזפרים ואילים אף אם נתערבו קודם זלילה כשר, אבל כזשים ופרים רק אם זללן כל אחד בפני עצמו ואח"כ נתערבו כשר, ומדעיר התנא דין היין והסולת והשמן וכיילינהו בחדא, מוכח דהא בזה תליא ולא שרינן לערב היין אלא בנתערב הסולת והשמן.

ולפי פירוש רש"י כת"י, שיעורא דמתניתין הכי, מערבין יין נסכי פרים זיין נסכי אילים ויין נסכי כזשים זיין נסכי כזשים כו' אם נתערב סלתן ושמן, אבל אין מערבין יין נסכי כזשים זיין נסכי פרים ואילים ואפילו נתערב סלתן ושמן אלא אם כן זלל כל אחד בפני עצמו ואח"כ נתערבו, דאז כשרים, אבל אם נתערבו קודם זלילה פסולין, והנה מתניתין זיין מתפרשא, אלא דמדשנה התנא בסיפא ואם זללן אלו בפ"ע כו' מצואר דאיירי שגם המנחות מעורבין, והיה אפשר להצין מזה דכולה מתני' גם בסולת ושמן איירי, והיינו דפרכינן מוהקטירו, ופירשה ר' יוחנן דמערבין לא קאי אסולת ושמן ורק אם נתערבו איירי מתניתין, ואזי השלים לפרש דמערבין דמתני' איין קאי, ולפי זה מוכח ממתניתין דאם נתערבו מנחת פרים במנחת אילים אפילו קודם זלילה נמי כשרים, ולכך הותר לערב יינם בכל גווי שנתערב סלתן ושמן, דהא זהו כל הטעם שנתחלק דינם במתניתין לענין יינם.

שם אלא אמר אביי ה"ק היכא דהוקטרו סלתן ושמן מערבין יין לכתחלה היכא דלא הוקטרו אם נתערב כו' דילמא אחי לאיערוצי סולת ושמן לכתחלה, הרבה יש לתמוה על כל האריכות, וגם על אלא דקאמר, והרי לא הדר ביה מקמייתא כלל וכולה אוקימתא קמייתא קיימא במקומה, והוה ליה למימר אמר אביי הצ"ע כשהוקטרו סלתן ושמן, ותו לא, וממילא ידעינן דהוקטרו ליכא למיחש דילמא אחי לאיערוצי, וזה עדיף מנתערבו, וביותר קשה לפום פשטא דמילתא דמתניתין דמפלגא צין

נסכי פרים ואילים לנסכי כזשים ופרים, לא איירי בהוקטרו, דבזה אין לחלק ציניהם, ואיירי רק בנתערבו וכאוקימתא קמייתא ממש, דבזה הוא דמחלקינן ציניהו, משום דדינן חלוק בנתערבו קודם זלילה, דודאי לא הוה ליה למימר אלא התם בהוקטרו, ואף לדעת הרמב"ם דמתניתין אף בהוקטרו איירי וגם בזה מחלקינן צין פרים ואילים לצין כזשים ופרים ואילים, נמי קשה דלא הוה ליה למיפלגינהו ברתא, והיה ראוי לומר היכא דהוקטרו או דאיערב סלתן ושמן מערבין יין והיכא דלא הוקטרו ולא איערבין אין מערבין, וגם למה נטר לפרושי טעמא דילמא אחי לאיערוצי סולת ושמן לכתחלה, לאוקימתא ברתא, ולמה לא פירשה באוקימתא קמייתא, ועוד קשה דמשמע דלאוקימתא קמייתא לא הוי סבר אביי דהוקטרו סלתן ושמן מערבין יין, ואמאי מי גרע מנתערבו, הא ודאי עדיף מנתערבו דתו ליכא למיחש דילמא אחי לאיערוצי סולת ושמן, כיון שכבר הוקטרו.

ולכך נראה דל"ק דאביי לא הוי טעמא דאין מערבין יין משום גזירה דילמא אחי לאיערוצי סולת ושמן, אלא הטעם דכשם שזללצים הקפידה תורה והקטירו שלא יערב, ה"נ יש לנו להצין דגם בנסכים אין לערב, דמ"ל הקטרה מ"ל ניסוך, ואדרבה עירוב דניסוך גרע בחד ז' דהוא תערובת לח זלת, והא דשרינן בנתערבו הסולת והשמן, הוא משום דהיין טפל אל המנחה, ואם המנחה מעורבת שוב אין יתרון אם היין יהיה לחוד, וכן מצואר בזהדיא זלשון רש"י, ולפי זה בהוקטרו הסולת והשמן שלא בתערובת, אין מקום להתיר לערב היין, והיינו דפרכינן עליה דאביי מצרייתא דצד"א בסולת ושמן אבל יין מערבין, דעכ"פ מצואר דיש קולא בעירוב היין, והדר ביה אביי דבאמת יש להתיר לערב היין, דניסוך לא דמי להקטרה, ולכך לאחר הקטרת הסולת והשמן מותר לערב היין, והא דאין מערבין יין קודם הקטרת הסולת והשמן, אינו אלא גזירה שמה יערב גם הסולת והשמן, ולכך בנתערבו שרי, והיינו דמפרש השתא טעמא משום דילמא אחי לאיערוצי סולת ושמן, דעד השתא לא ס"ד כלל האי טעמא.

ולפי פירוש זה ל"ק דאביי ודאי יש לפרש דהחילוק צין פרים ואילים, לכזשים ופרים, הוא רק בנתערבו מנחותיהם קודם זלילה, דפרים

בנתערב סלתן ושמנו, משום דכשרים בנתערבו, אף קודם כלילה שזה החילוק מבואר במשנה, ותו לית לן לחדש דאף בלא נתערבו שרי.

ובמצא לדינא דליכא נפקותא בין פרים ואילים לבין כבשים ופרים אלא צדין נתערבו מנחותיהם קודם כלילה, דכפרים ואילים כשר ובכבשים ופרים או כבשים ואילים פסול, וממילא נפ"מ בזה גם לענין עירוב היין, דלעולם כל שנתערבו המנחות והם כשרים מותר לערב היין, וכן אם הוקטרו המנחות בהכשר.

(ט) ק"ג ב' מתני' אר"ש והלא אלו לפרים ואלו לכבשים כו', לרבותא נקט דהני ודאי לא יתכן לערצם שהרי אינם שוים בצלילתם, וכדאמר בגמ' שם בצרייתא אלו צלילתן עצה ואלו צלילתן רכה, ואם נתערבו קודם כלילה פסולין כדחנן פ"ט ב', ולזה נכתובין רש"י שכתב ואי מערב להו מיפסלי, [ודברי הגרע"א ז"ל בתוספותיו לא נתפרשו], אבל אף של פרים כפרים ושל כבשים כבשים אין מערבין מקרא דהקטירו שלא יערב חלצים בחלצים, וה"ה מנחה במנחה, כדפרכין פ"ט ב' מהא אמתני' דמערבין נסכי פרים בנסכי אילים נסכי כבשים בנסכי כבשים כו', ואין מקום לחלק בין נסכי פרים ואילים לנסכי פרים ופרים, דקרא דהקטירו על אותו סוג קרבן מידריש שלא יערב זה בזה, וכדאמר פסחים ס"ד ב' לענין פסח, ויש לתמוה בלשון הרמז"ס בפ"י מתו"מ הט"ו שכתב ולעולם אין מערבין נסכים אלא נסכי הפרים לבדם ונסכי האילים לבדם ונסכי כבשים לבדם, דמשמע דפרים עצמם מותר לערב וכן אילים וכבשים, ובאמת דמתני' פ"ט א' דכיל נסכי כבשים בנסכי כבשים צהדי נסכי פרים בנסכי אילים מבואר דדין אחד להם, ואין מערבין יין אלא אם כן נתערב סלתן ושמנו, מוכח נמי דאסור לערב מנחת נסכי כבשים במנחת נסכי כבשים, דאי מנחותיהן מותר כש"כ דיש להחיר יין, וברמז"ס עצמו שם בזה"כ מבואר שאין מערבין יין אלא אם כן נתערב סלתן ושמנו, ואנסכי כבשים בנסכי כבשים נמי קאי כמ"ש בהי"ט, וז"ל דהרמז"ס לישנא דמתניתין נקט אלו לפרים ואלו לכבשים ואין נכללין זה עם זה, ושיגרא דלישנא הוא, ולעולם אף פרים כפרים אין מערבין. — [בתוספתא מנחות רפ"ד ולא עוד אלא שני כהנים מביאין

ואילים כשרים וממילא מותר לערב היין, אבל בכבשים ופרים נפסלו המנחות, והרי הן כלא נתערבו שהרי צריך להביא אחרים, ואסור לערב היין, אבל בנתערבו לאחר כלילה גם בכבשים ופרים מותר לערב היין, שהרי לא מלאנו שום גזירה לפירוש זה, והאיסור לערב היין הוא מעין האיסור לערב המנחות, וכשנתערבו המנחות תו לא קפדינן אעירוב היין שהוא טפל למנחות, ולפי זה עיקר חידושא דמתני' הוא דפרים ואילים שנתערבו מנחותיהם קודם כלילה כשרים, וכבשים ופרים פסולים, ואגב אשמועינן נמי דכשנתערבו המנחות מותר לערב היין.

ורל"ב דנתחדש טעמא דגזירה, יש מקום לומר דכבשים ופרים כיון דאיכא גוונא דפסולים בתערובת, גזרינן טפי, ולא שרינן לערב היין אף בנתערבו המנחות אחר כלילה, ולפי זה גם בהקטרו יש מקום לאסור לערב היין, אבל מאחר ולא נרמז שום רמז בגמ' בפירושא דמתני' בלישנא בתרא, ראוי לפרש דפירושא דמתניתין קיימא כמו בלישנא קמא, וכן מוכח נמי מהא דפלגיניהו להקטיר ולנתערב, והקדים לומר היכא דהקטיר סלתן ושמנו מערבין יין לכתחלה, כלומר דזה אינו ענין למתניתין, וזה כולל גם כבשים ופרים, והיכא בלא הוקטרו בזה איירי מתניתין ואם נתערב סלתן ושמנו מערבין נמי יין, ואם לאו אין מערבין, ובזה מפלגא מתניתין בין פרים ואילים לכבשים ופרים לפי שדין חלוק בתערובת המנחות, וכמו לל"ק, ובנתערבו לאחר כלילה גם בכבשים ופרים שרי לערב היין.

ולפי פירוש זה ניחא נמי משה"ק לעיל מאי דוחקיה דאציי לפרושי מתניתין בנתערבו המנחות, ולמה לא פירש דין שרי לערב כפרים ואילים, ואפילו לא נתערבו המנחות, ובכבשים ופרים גזרו שלא לערב היין אטו שמא יערב המנחות ויפסלו, משא"כ כפרים ואילים דאף אם יערב המנחות לא יפסלו, והשתא ניחא דבלישנא קמא הרי הוי סבר אציי דאף יין אין לערב מסבירא דהקטירו, ולל"ב כיון דבצרייתא מוכח דאף בכבשים ופרים שרי לערב היין, דצהדי איירי וכמ"ש רש"י מהתוספתא, וא"כ איסורא דכבשים ופרים אינו אלא בלא הוקטרו ובלא נתערבו, ולפי זה שפיר מתפרשא מתני' דשריא באילים ופרים

את מנחותיהן בכלי אחד כו', ונראה דלא מיתניא
 צי ר"ח ור"א, דהא אסור לערב משום והקטירו].
 רמב"ם פ"י מתמו"מ הט"ז ואם נתערבו מקטיר
 הכל כאחד, ולא זכינו למקור דין זה,
 ובפסחים ס"ד צ' מצואר שיש מצוה להקטיר כל
 אימורי הקרבן ביחד, וכן מצואר שם דאם נתערבו
 ומקריב כל אחד בפ"ע, מיקיים שפיר והקטירו שלא
 יערב חלצים של זה בזה, ולפי זה אם נתערבו רק
 כליות של שני זבחים, ודאי אסור להקריבם יחד,
 משום והקטירו שלא יערבו, [לא מיבעיא אם יתר
 האימורים כבר הוקטרו, אלא אף אם קיימים, נמי
 אין לנו לערב הכל משום והקטירם, שאין לנו לערב
 צידים אלו שלא נתערבו, אלא יקטיר אלו שלא
 נתערבו כל קרבן בפ"ע וכן הכליות אחד אחד],
 אלא בנתערבו כל האימורים של שני קרבנות, בזה
 יש לדון אם עדיף להקריב הכל ביחד משום
 והקטירם, אף שע"ז אנו עוזרים על והקטירו שלא
 יערב, או להקריב כל אבר ואבר בפ"ע ויתקיים
 והקטירו ולא יתקיים והקטירם, וכנראה בכהאי
 גוונא נחזיק רבינו לומר שמקטיר הכל כאחד,
 ואפשר הטעם דכשהם כבר מעורבים אם מקטירם
 כמות שהם חשיב מעין שז ואל תעשה, אבל אם
 יבא להפרידם אבר אבר הרי הוא כאילו עובר בקום
 ועשה על מצות והקטירם, וי"ע.

שם הי"ז מנחות של נסכים שנתערבו זו בזו אחר
 שנבלל כל מין ומין בפ"ע כשירות, מלשון כל
 מין ומין מצואר דלא איירי במין אחד, דא"כ הוה
 ליה למימר אחר שנבללה כל מנחה בפ"ע, ואם
 היינו אומרים דמין אחד שרי לערב לכתחלה
 וכרהיטת לשון רבנו לעיל הט"ו, היה הדבר
 צדקדוק, אבל כבר כתבנו לעיל שאין נראה כן אלא
 אף ממין אחד אסור לערב, ולפי זה יש לפרש
 דמש"כ אחר שנבלל כל מין ומין בפ"ע, הוא
 לרבותא דנבין מזה דאף בשני מינים קאמר, שאילו
 כתב אחר שנבללה כל מנחה בפ"ע היה מקום לומר
 דאיירי רק במין אחד.

והנה משמע מדברי רבנו דאף במנחת פרים
 ואילים לא מכשרין אלא בנתערבו אחר
 כלילה, אבל הדבר תימא דאם איתא דאין חילוק
 בעירוב המנחות בין פרים ואילים לבין פרים
 וכבשים, א"כ מה ראו חכמים לחלק ציניהם בדיו
 עירוב היין, וכמש"כ רבנו בהי"ט שאין מערבין יין

נסכי כבשים ציין נסכי פרים ואילים, ועו"ק דמלשון
 אחר שנבלל כל מין ומין בפ"ע משמע דאפילו שתי
 מנחות ממין אחד אם נבללו ביחד שפיר דמי, דאם
 לא כן הוה ליה למימר כל מנחה מכל מין, וא"כ
 ע"כ הא דואם נבלל אלו בפ"ע כו' דמתניתין פ"ט
 צ' לא קאי אנסכי כבשים בנסכי כבשים דרישא, ותו
 אית לן למימר נמי דלא קאי אנסכי פרים ואילים
 דרישא, דתרוייהו כלילתן שוה, ואית לן לפרושי
 מתני' כפשטה, דהא דואם נבלל קאי רק אסיפא
 דאין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים,
 ומשום דאין כלילתן שוה, וגם מסוגיא דק"ו א' צ'
 מצואר דמנחות שכלילתן שוה כשירות אף בנתערבו
 קודם כלילה וכמש"כ מרן זללה"ה, ולכן נראה דכל
 מין ומין שכתב רבנו מתפרש שאין כלילתן שוה,
 ואף שהלשון סתום, לא חש רבנו לפרש בהדיא
 דכלילתן שוה כשר אף בנתערבו קודם כלילה, כיון
 שגם במשנה אין הדבר מפורש, ומכללא הוא
 דמצואר.

שם הי"ח י"ט, רבנו מפרש מתני' פ"ט א'
 כפשוטה דנסכי כבשים ופרים ואילים אין
 מערבין לעולם, דכיון דאם נתערבו קודם כלילה
 פסולין, החמירו חכמים על היין שלא לערבו לעולם,
 אבל בפרים ואילים דלא משכח"ל פסול בנתערבות
 מנחותיהם הקילו לערב יין לאחר שהוקטרו
 המנחות או לאחר שנתערבו, ואלא אמר אצ"י צא
 לאוספי במתני' בשהוקטרו, וק"ק הא דפלגיניהו
 אצ"י להוקטרו ונתערבו בתרתי כיון דדינן שוה
 ומתניתין נמי בתרוייהו מיתוקמא, והוה ליה למימר
 היכא דהוקטרו או נתערבו סלתן ושמן מערבין
 יין לכתחלה, והיכא דלא הוקטרו ולא נתערבו אין
 מערבין דילמא אחי לאיערוצי סולת ושמן לכתחלה.
 — ומש"כ רבנו וכיון שנבללו המנחות ונתערבו
 שמן וסלתן כו', אע"ג דלא שרי לערב היין אלא
 באלו שכלילתן שוה, ובהני אף בנתערבו קודם כלילה
 כשרים וכמש"כ לעיל, דכיון דלא הזכיר רבנו דין
 זה בהדיא, ניחא ליה למינקט בגוונא שנתפרש
 כשרותן בדבריו, ועוד דגם בכבשים ופרים איירי
 הכא, ולאשמועינן דאף בנתערבו לא שרי לערב יין,
 וזה כתב בשאלת הכהנים תורה.

(י) ק"ג ב' אר"ז כל הראוי לזילה אין זילה
 מעכבת זו וכל שאינו ראוי לזילה
 זילה מעכבת זו, לכאורה הול"ל נהי דזילה לא

ואם איתא דנריך שבמציאות תהא המנחה צלולה, א"כ שפיר יש לפסול ששים ואחד דלגצי העשרון הנוסף חשיב כלא נבלל כלל, ומרן זללה"ה בסי' כ"ה ס"ק י"ב כתב לפרש דלא צלל היינו כמנחות אצל המנחה צלולה, ומשום כך פרש"י שלא נתן שמן לצלילה, [ור"ל דבלל בשמן שנתן קודם לעשייתה], אצל אם אין המנחה צלולה פסולה, והדברים ז"ע דדברי רש"י בפשטן מתפרשין שבא להוסיף דלא רק שלא עשה מעשה הצלילה, דהו פשוטו של לא צלל, אלא גם לא נתן המתן שמן לצלילה, וכן מהא דפרכין כי אין נבללין מאי הו מוכח כן, ולמש"כ לקמן ב' דהא דבעי ראוי לצלילה ילפינן מצלולה דקרא, מוכח מזה נמי דאין צלולה במציאות לעיכובא, דא"כ אין לנו לחדש ענין ראוי לצלילה, כיון דקרא אחי לאשמועינן דנריך שמהא צלולה ממש, וכן בתו' לקמן ב' ד"ה ואמר הקשו הרי כתיב צלולה זימנין טובא ולמה אינה מעכבא, ולא תירצו דבאמת מעכבא שמהא המנחה צלולה.

ומיהו אם נתן השמן בצד הסולת בפני עצמו, אפילו נוגעין זה בזה, נראה דפסולה, אפילו אם יתק מעט על הסולת לקיים מצות יציקה, דנהי דמתן שמן בכלי קודם לעשייתה נמי נראה דלא מעכבא דלא עדיפא מצלילה, מ"מ נריך שהסולת והשמן יתערבו אם ע"י נתינת השמן על הסולת או הסולת על השמן או בצלילה, אצל זה בפני עצמו וזה בפני עצמו אפילו נוגעין חשיב שינוי צורה, ואפילו אם לא שנה הכתוב בצלילה, יש לפסול כה"ג.

שם ב' תוד"ה ואמר וי"ל דלא מישתמיט קרא דלכתוב בשום דוכתא ובללת בשמן בלשון ציווי, וא"ת א"כ נידוק מזה דמעשה הצלילה לא מעכבא, ואפי' צלל קוף כשר, אצל אם נשארה אינה צלולה תפסל, ומהא דפרכין וכי אין נבללין מאי הו הרי מוכח דלא בעי שמהא צלולה כלל, וי"ל דאם איתא דהצלילה עיקר בצורת המנחה, אין סביר להכשיר בנבלל מאליה, ועוד דמדלא כתיב אפי' חד זימנא ובללת אף דלכתחלה מצוה מיהא לצלול, (דהא אין לסמוך שיצולל קוף), מוכח דקרא אחי לאשמועינן קולא בצלילה והיינו לומר דלא מעכבא כלל אף לא שמהא צלולה, ועוד דאם היינו מפרשים דקרא אחי למימר שמהא צלולה, היה מקום להכשיר ס"א עשרונים כשצללן בשני כלים,

מעכבא אצל ראוי לצילה מעכבא, ונראה מזה דמסבירא לא היינו מחדשים ענין זה, וכדפרכין בפשיטות וכי אין נבללין מאי הו והתנן אם לא צלל כשר, אלא דמגזירת הכתוב דצלולה ילפינן לה, דאין לומר דצלילה מעכבא, כיון דלא כתיב ובללת וכמש"כ תו' י"ח ב' ד"ה ואמר, וגם אין נראה לחכמים לפרש דנריך שמהא צלולה לעיכובא, וקרא דלא כתב ובללת, אחי למימר דגם נבלל מאליו כשר, או דאף שלא נתן מתן שמן לצלילה, ובלל בשמן של מתן כלי כשר, וכמש"כ לעיל י"ח א' טעמא דמילתא, אלא פירשו חכמים דקרא דצלולה שנשנה פעמים רבות אחי לאשמועינן דנריך לעיכובא שמהא ראוי לצילה, והיינו דקאמר ר"ז דר"ש דקאמר מקרא דצלולה דנריך שמהא יכולה להבלל, מפרש דקרא אחי לאשמועינן דכשאנינו ראוי לצילה פסול משום דצלילה מעכבא צו, כלומר דזה אחי קרא דצלילה למיפסל, ומהכא הוה דילפינן שיש סבירא כזאת דאף שאין הדבר מעכבא אצל ראוי לדבר מעכבא, והיינו דבכל דוכתא דבעינן למימר כי האי סבירא כגון במקרא צכורים וצכיסוי הדם ובחליצה מייטין להא דר"ז, דמהכא הוה דילפינן סבירא זו.

יא) י"ח א' לא צלל כו' כשרה, פרש"י שנתן כל השמן במתן הראשון שקודם לעשייתה, והיינו למאי דס"ד דלא יתק כלל, ולמאי דמסקינן דיציקה מעכבא מיירי שנתן גם מעט שמן ביציקה, ואע"ג דלא נתן עדיין שמן לצלילה, וגם לא צלל, מ"מ אם נתכוין במתן זה לשם יציקה חשיב יציקה, ואפשר גם דכל שאין דעתו לצלול לאחר מתן שמן זה, הרי זה כוונה ליציקה, דמתן שמן לצלילה היינו ע"מ לצלול צו, ובמנחות הנאפות אי סולת צוללן, הדבר פשוט דמתן שמן שלאחר אפייה תורת יציקה עליו, ואף אם יצולל צו.

ובמשמע מפרש"י דאפילו לא צלל המנחה כלל אף לא בשמן שנתן קודם לעשייתה, מ"מ המנחה כשרה, דג"ז צלל לא צלל, [אלא דנריך לקמוץ ממקום המשומן וכמ"ש הרמב"ם בפ"ג ממע"ק הי"ב, ובתוספתא ספ"א דקמץ שלא ממקום השמן פסולה], דמשמע שנתן השמן קודם לעשייתה ותו לא עבד מידי, ולא חשבינן לשינוי בצורת המנחה מה שלא נבללה כלל, וכן משמע מהא דפרכין בגמ' אהא דששים ואחד אין נבללין, וכי אין נבללין מאי הו והתנן אם לא צלל כשר,

הקולת והשמן ע"י מתנות שמן ומונחים כל אחד בפניו, הרי המנחה פסולה, אף אי צילה לא מעכבא, וכמש"כ לעיל ס"ק י"א, הלכך כל עוד שלא נתערבו הקולת והשמן צעי עדיין שמהא ראיה לצילה, וכשנתערבו הסלמות או השמנים זצ"ל חשיב אינו ראוי לצילה, שהרי אינו יכול לצלול אלא אם כן יתן כל השמן המעורב, ואז לא תתאים הצילה למנחה, שהרי צילה עזה וצילה רכה מעורבין ולכך פסולין, ולפי זה אם כבר נתן כל השמן על הקולת, אפילו אם לא צלל, ואח"כ נתערבו, הרי הם כשרים, דכיון דצילה לא מעכבא, והמנחות כבר הוכשרו להקרב על גבי המזבח אין תערובתן פוסלת, דעולין אין מבטלין זה את זה, והשתא ניחא דאינטריך למיתני אם עד שלא צלל פסול, דאי מרישא הו"א דכל שלא צלל אלו צפני עמון ואלו צפני עמון, ונתערבו, הרי הם פסולים, אף שכבר נתן שמן כל אחד צפני עמון, וכבר הוכשרו להקרב, לכך קמני אם עד שלא צלל פסול, דדוקא אם נתערבו כשעדיין לא צלל, כלומר שעדיין לא הגיע למנחה צילה כפי הרגיל, והיינו שעדיין גם לא נתן מתן שמן לצילה, והשמן והקולת עדיין כל אחד צפני עמון, אז אם נתערבו פסול, אבל אם נתערבו לאחר שכבר נתן כל השמן אף שעדיין לא צלל כשרין.

ואין להקשות כשנתן שמן קודם לעשייתו, ואח"כ נתערבו, למה פסלין, נימא שכל מותר השמן עתיד לתת לשם יציקה, ונמצא דהמנחה עכשיו כבר כשירה כדין לא צלל, והא משמע שאם נתערבו קודם יציקה כשרים, ורק עד שלא צלל פסולין, לאו קושיא היא דכל שלא נתן רוב השמן בקולת לא חשיב עדיין תערובת המכשרת מדין לא צלל, דהא תערובת מעכבת וכמש"כ לעיל ס"ק י"א, ואריך תערובת של רוב השמן, ואפשר נמי דלריך שיתן כמעט כל השמן דמקרא מלא דבר הכתוב צפ' שלא צלול דרביעית ההין שמן, וכן בשלישית ההין וצחצי ההין, וע"כ שאינו משייר ליציקה אלא מעט כשיעור שעם נתינתו יחשב גם הוא כצלול, ויתקיים צלול דרביעית ההין, אבל אם ישייר הרבה שמן ליציקה באופן שהשמן לא יתערב להחשב כצלול, אין כאן צלול דרביעית ההין, ומרן זללה"ה צסי" כ"ה סק"א כתב שאינו רשאי לשייר ליציקה אלא כפי הנחון לקיים מנחת יציקה, [ושם כתב שהוא כוית].

עכ"פ למאי דפסק הרמב"ם לוג לכל עשרון, עי' ברש"י ד"ה ששים, דהא מצוה צסוגיא ק"ו א' צ' דצלל מנחה צפני כלים כשירה, ומיקיימא מנחת צילה צהכי, וכמו שהוכיח מרן זללה"ה צסימן כ"ו ס"ק ה', ואילו השתא דדרשינן דקרא אחי לאורויי שמהא ראיה לצילה פסלין כה"ג, דצעי ראוי לצילה צכלי אחד, וכיון דלכל חד איכא קולא וחומרא, שפיר י"ל דקים לחכמים מסבירא דטפי עדיף למימר דצעי ראוי לצילה, מלומר דלריך שמהא צולה ואף ע"י קוף, [וזה אין סבירא כלל לומר דצעי צילה ע"י מעשה אדם ורק מממן שמן לצילה נתמעט, דסתם צילה על מעשה הצילה מתפרש, ואי דייקין מדלא כתיב וצללת, יש לדייק על מעשה הצילה דלא לריך, ואילו מתן שמן לצילה הוא חלק מפעולת הצילה].

תוד"ה ור"ש א"נ מכולה מתני' דייקין דלא כר"ש מלא יצק ומלא צלל כו' אי לא עבד פסול, תימא דהא הא דששים ואחד אין נצלין ר"ש הוא דקאמר לה צמתניתין וצרייתא לקמן ק"ג צ', וע"ז הוא דפרכינן וכי אין נצלין מאי הוי והא חנן אם לא צלל כשר, ואינטריך לשינוי דר"ו, הרי דאף לר"ש לא צלל כשר, וצ"ע.

יב) פ"ט ב' מתני' אם עד שלא צלל פסול, יש לעי' דמשנה שאינה צריכה היא, דכיון דכבר קמני צללן אלו צפני עמון ואלו צפני עמון ונתערבו כשרים, ממילא ידענא דאם עד שלא צלל פסול, ונראה דהנה צטעם הפסול כתבו צחו' וכן ברש"י כת"י דהוא משום דצעי ראוי לצילה, ונראה כונתם דאם היתה צילה מעכבת, ודאי היינו פוסלים מנחת כצשים ומנחת פרים שנתערבו קודם צילה, דכיון דכל אחד צורת צלילתו אינה דומה לחצירו, לא יתכן לקיים בהם מנחת צילה צמשותף, ולא משום ריבה שמנה או חסר שמנה, אלא משום שאין זו צילה שאמרה תורה, ואף דמנחות כצשים שנתערבו קודם צילה, היינו מכשירים, אף אם היתה צילה מעכבת, דגם צילה צתערובת חשיבא צילה דמנחה לכל חד וחד, וכדמוכח ק"ו א' צ' דהוי שרינן לכתחלה להציא ולהתנות, היינו דוקא צאלו שצלילתם שוה, אבל כשזו צלילתה עזה וזו צלילתה רכה, לא יתכן לקיים בהם מנחת צילה ציחד, והלכך גם למאי דקיי"ל לא צלל כשר, מ"מ ראוי לצילה צעינן, וכל זמן שעדיין לא נתערבו

מאפה תנור והציאה, מנחתה לעשותה או חלות או ריקקין, וכששינו צה לעשות מקצת חלות ומקצת ריקקין, הרי זה ככל שינוי שנעשה בקרבן שאינו פוסל צדיעצד, משא"כ התם צעשרון משני עשרונים, שצריך שיהא הקדשו בתחלה בתנאי שיצטרפו אח"כ החלות והריקקין כפי מה שנדר, ונמצא דבתחלת הקדשו אינו מציא קרבן צהידור הראוי.

שם אמר רבא אימא שיהא הקדשן לשום תנור, פירש רש"י שכשמקדיש הסולת יאמר ע"מ לאפותה בתנור אני מקדישה, וצ"ע מה ענין צוה, ואטו אם יאמר שמקדישה למנחת חלות או ריקקין לא סגי בהכי, ובכלל הרי ודאי יש לו לפרש סוג המנחה שחפץ צה ואין צוה דינים מיוחדים, וכן בכל המנחות, גם צרמז"ס לא נזכר דין זה, ולכאורה כיון דלא קיי"ל כר"י לרבות מעשה כופת, א"כ ע"כ אית לן למידרש כר"ש, ואפשר דר"ש לטעמיה דהכל קרבן אחד, ואשמועינן קרא דקוג מנחה זו הוא מנחה שתאפה בתנור, והחלות והריקקין הם נזרות במנחה זו, ואין צורך להזכירם עם ההקדש, והיינו שלענין ההקדש קיים רק סוג אחד של מנחה והוא שתאפה בתנור, ומנחה זו אפשר לאפותה בצורות שונות, ונפ"מ דלא חשיב שלא לשמה מחלות לריקקין וכמש"כ לעיל, וגם אפשר דאם נדר חלות והציא ריקקין דינא ידי נדרו אף לרבנן דנדר במחצת והציא במחצת לא יא, וכן אם אמר זו להציא חלות והציא ריקקין י"ל דלא מיפסל אף לרבנן, [דלר"ש גם במחצת ומרחשת לא נפסל כדאמר לעיל ג' א'], אי הוי ס"ל בהא כר"ש דחלות וריקקין קרבן אחד, אבל לר"י דלא יציא מחצה חלות ומחצה ריקקין, הרי שם הקרבן חלות וריקקין, ומאפה תנור אינו אלא יד לקרבנות הללו, ולכן אם אמר זו להציא חלות והציא ריקקין י"ל דפסול, אף צדיעצד מחצה חלות ומחצה ריקקין כשר לר"י, וכן נדדנו לעיל דלא חשיב שלא לשמה צדיעצד, מ"מ קציעות הקרבן מילתא היא, ולא גרע מקצב בכלי אחד דלא יציא בשמים, ולר"י לכתחלה צריך שתהא הקדשה לשם חלות או ריקקין, ולא סגי בהקדשה לשום תנור, וכש"כ כ"ז לריב"ז דאף צדיעצד פסול מחצה חלות ומחצה ריקקין, דלדידיה גם חשיב שלא לשמה מחלות לריקקין, והרי חלות וריקקין כמחצת

ומרן זללה"ה צסימן כ"ט ס"ק ט"ו הקשה לפירוש תו' אמאי לא הציאו בגמ' כאן הא דר"ז דראוי לצילה מעכבא, ונראה דל"ק דהו"מ למימר דגם תערובת הסולת והשמן המעכבת כמש"כ לעיל, צריכה להיות במתכונתה, ואף דלאו שם צלילה עלה, ורק השתא דידיעין לדר"ז, מפרשין צתערובת זו לא איכפת לן השינוי במתכונתה, ורק משום דלא חשיב ראוי לצלילה פסלינן.

עוד הקשה ז"ל דאם איתא דלא סגי צמה שהיתה שעה אחת ראויה לצלילה, א"כ אמאי מכשר ר"ל ט' א' צללה חוץ לחומת עזרה, הרי השתא אינה ראויה לצלילה, ולא משמע דלר"ל קיים מנחת צלילה בחוץ, ולמש"כ לעיל ניחא, דלא צעין ראוי לצלילה אלא בעוד שלא נתערב השמן עם הסולת, דעירוב זה מעכב ואינה יכולה להתכשר מדין לא צלל, אבל לאחר שנתערבו, תו לא צעין שתהא ראויה לצלילה, שאם אי אפשר לצלול, הרי היא נקצעת צדין לא צלל דכשרה, וצוה גם ניחא משה"ק ז"ל שם עוד, עי"ש.

(ג) ס"ג א' ר"ש מתיר מפני שהוא קרבן אחד, נראה לפי זה שאם קמץ חלות לשם ריקקין עלו לשם חוצה, [אף צלל טעמא דמעשה מוכיחין עליה לעיל צ' צ'], אבל לריב"ז לקמן צ' צדיעצד נמי ליכא קרבן של חלות וריקקין יחד, י"ל דמחצת ומרחשת דמו, וכדיליף דומיא דצלולה וחריצה, ולר' יהודה דרק לכתחלה לא יציא, מסתברא נמי דהו קרבן אחד, ואי קמץ חלות לשם ריקקין או איפכא עלו לשם חוצה, ורהיטת הדברים משמע דלר"י צדיעצד גם יא ידי נדרו, דהא נשנית פלוגתתם באמר הרי עלי מאפה תנור, וצוה אמרינן דלר"י צדיעצד שפיר דמי, וקצ"ע כיון דנתמעט מקרא שלא יציא מחצה חלות ומחצה ריקקין אמאי יא ידי נדרו, הרי נדר קרבן מהודר, והציא קרבן שאסור להציאו לכתחלה, והרי אף צהציא עשרון אחד משני עשרונים ס"ד דר"פ לקמן ק"ה צ' דלא יא ידי נדרו כיון שאין הקרבן מהודר כ"כ, וי"ל דכל שינויים הנעשים בקרבן לאחר שהקדישו, אין בהם לפגום בקיום הנדר, וכל שהקרבן כשר צדיעצד שפיר יא ידי נדרו, תדע דבשלא לשמה איצטריך קרא לומר שלא יא ידי נדרו, וה"נ הכא כשנדר

זו, ניחא שפיר דכיון דהזכיר התנא חלות לחוד ורקיקין לחוד שהרי כתב חמשתן, ה"נ יש לחשוב גם תערובת החלות והרקיקין, דממש כולו כי הדדי שוין בפירושא דקרא.

שם ואם קמץ ועלה צידו מאחד על שניהם יא, לשון על שניהם נראה מיותר, ואפשר דבא לומר דגם אם קמץ בצוונה מאחד על שניהם נמי יא, וכמבואר לקמן ק"ו א', גם לשון יא יש לדקדק בו, דלכאורה הוה ליה למימר כשר, ואפשר דאי לא היה הדין דכשר, לא היה נקבע בפסול על ידי קמיצה זו, אלא היה צריך להחזיר ולחזור ולקמץ משניהם, ולכן שנה לשון יא, לומר שאינו צריך לחזור ולקמץ, דינא יד"ח בקמיצה זו, ויש נפקותא לענין אם קמץ שלא ממקום השמן בכל המנחות, דתניא בתוספתא סוף פ"א דפסול, וכן מסיק מרן זללה"ה בסימן כ"ה ס"ק י"ב, דלהאמור יועיל אם יחזיר ויחזור ויקמץ ממקום השמן, דכל שלא קמץ ממה שצריך לאו שם קמיצה עלה כלל, וצ"ע.

סימן ח

א) ע"ח ב' מתני' השוחט את החודה לפני כו', יש לדקדק ל"ל למיתני לפני, וכי ס"ד דבחון קאמר, ונראה דלר"י נקט לה לדייקי דחוץ לחומת בית פאגי קאמר, דכיון דקתני לפני, אם איתא דחוץ לעזרה קאמר, לא הו"ל למיתני אלא ולחמה בחון, דהוי מתפרש לאפוקי מבפנים, ומדנקט חון לחומה, ש"מ דחוץ לחומת בית פאגי קאמר, [אבל אי לא הוי קתני בפנים היה מקום להסתפק אי הוי קתני רק בחון, אם הכונה חון לחומת עזרה או חון לחומת בית פאגי], ולר"ל צ"ל דנקט בפנים לפרש דבחון היינו חון לעזרה, והא דנקט חון לחומה, י"ל דהיינו לאשמועינן דעובי החומה כלפנים, דלגבי עזרה לא תנינן לה במתניתין, עי' פסחים פ"ה צ' זבחים נ"ו א'.

שם רי"א חון לחומת בית פאגי, מה שנדפס ברש"י שלפנינו דהיינו חומת הר הבית, נראה דתלמיד טועה כתב כן, דבהדיא מבואר פסחים ז"א א' צ"מ ז' א' דהיינו חומת ירושלים וכן פרש"י שם ושם, וכ"ה בצוגיין ברש"י כת"י, ועי' סנהדרין י"ד צ', ואפשר שהיה המקום הזה קרוב להר הבית והיו נעשים שם צרכי המקדש שאינם צריכים פנים, והיינו דאמרינן לקמן ז"ה צ' כשרות בעזרה

ומרחשת לכל מילי, ולפי זה ניחא שהשמיט הרמב"ם האי מימרה, כיון דלא איתא אלא אליבא דר"ש.

ולאמור נראה לפרש הא דאר"פ נ"ט א' ס' א' ע"צ צ' כל היכא דתנן עשר תנן לאפוקי מדר"ש דאמר מחצה חלות ומחצה רקיקין יצא קמ"ל דלא, דהכי קאמר דלר"ש לא שייך להזכיר אלא תשע, דחלות ורקיקין אינם סוגי מנחות, שיש רק סוג מנחה אחת של מאפה תנור, והנורות של חלות ורקיקין הם פרט במנחה זו, ולפרש"י קשה דגם לר"ש שפיר סגי כששנה התנא חלות ורקיקין, דממילא מוצן דגם מנחה של מחצה חלות ומחצה רקיקין בכלל, דהכל קרבן אחד, וגם לשון החלות והרקיקין יכול להתפרש גם על מחצה חלות ומחצה רקיקין, ולפי מה שפירשנו מיושב מאד ליטא דר"פ דאמר כל היכא דתנן עשר תנן, דאשמועינן בזה חידוש דלא נימא דחלות ורקיקין דמתני' מתפרשים בחדא וכו"ש, ולפי זה לא יהיה אלא תשע, קמ"ל דכל היכא דתנן עשר תנן, דחלות ורקיקין כונת התנא לשנותם בשנים ודלא כר"ש, ואילו לפרש"י הרי הוה ליה למימר כל היכא דתנן עשר לאפוקי מדר"ש, והיינו נמי דמיייתין לדר"פ בכולהו מתניתין, לומר דגם כונת משנה זו למנות חלות ורקיקין בתרתי, דאילו לפרש"י כד אשמועינן בחדא משנה דמדלא נקט גם מחצה חלות ומחצה רקיקין, ש"מ לאפוקי מדר"ש, ממילא מוצן דה"ה בכולהו מתניתין, [וקים ליה לר"פ הכי, מדקתני והרקיקין בה"א הידיעה, דאי חדא נינהו הוה ליה למיכתב והחלות ורקיקין, א"נ דהוה ליה למימר מאפה תנור וכלישנא דקרא ולא להזכיר חלות ורקיקין כלל, א"נ דקיס ליה מרבותיו דהכי הוא פירושא דמתני'].

שם ב' והלא לא נאמר אלא קרבן אחד ונאמר בו חלות ורקיקין מעתה ר"ה כו', לפי זה משמע שלא נרמז בקרא כלל מספר החלות והרקיקין, ורק שמנחה זו אפשר להציאה מחלות ורקיקין, וממילא מתפרש דאפשר חלות לחוד ורקיקין לחוד או שניהם יחד, וכולהו כי הדדי נינהו, ובזה ניחא הא דפרכינן ק"ה א' דלר"ש איכא לספוקי צי"ד מנחות, ואם איתא דחלות לחוד ורקיקין לחוד מפורשים בקרא, הרי שפיר י"ל דאיירי שלא נסתפק לו אלא במפורשים, אבל למש"כ דבקרא לא נזכר אלא שיש חלות ורקיקים במנחה

לאו על בסמוך שפיר מתקדש בכל מקום שהוא, ולפי זה נראה דאף לר"ל רשאי לאחר שחיטה להוציא הלחם חוץ לעזרה, ואפילו קודם זריקה, דעל בסמוך על זבח תודה כתיב, והיינו שחיטה, ומיהו י"ל דעל בסמוך אשמועינן דכגופא דזיבחה דמי ולפי זה אין להוציאו עד לאחר זריקה, וז"ע, [וכעת ראיתי בדד"ח פסחים ס"ג שנתקשה בזה ולמש"כ ניחא, שוב הראוני בצמח דוד שכבר כ"כ, והציא בדירושלמי יומא פ"ו ה"ו מפרשין באמת טעמיה דר"ל משום פסול יוצא ולא כחלמודא דידן], ומיהו חוץ לירושלים לרבי י"ל דאינו מתקדש אף בלא קרא דעל, דכיון דנפסל צינא אין ראוי שיתקדש, ויתכן דגם לראב"ש ידעין מסביר להנריך שיהא בשעת שחיטה במקום אכילתו, ולא משום דעל בסמוך כי האי צע, ולפי זה באמת אין מקום לחדש גבול ירושלים לענין שוחט על החמץ, וכפשטא דמילתא.

שם צעין על בסמוך, היינו דצעי שיהא הלחם באותו מקום של הקרבן, אבל אין הדבר תלוי בקירוב מקום, דשפיר משכחת לה חוץ לעזרה ויותר קרוב מבחוץ העזרה, אלא בקדושת המקום הדבר תלוי, והענין דראוי לקרבם ככל האפשר.

שם נריכא דאי איתמר בההיא כו' תניא כוותיה דר"י כו', לכאורה איתותב ר"ל בתרווייהו, אבל אפשר לומר דבחמץ אי לא מנכרינן שיהא עמו בעזרה, וכפי פשטא דמילתא היינו בכל מקום שהוא, הרי לא דרשין על כלל, וכיון דכתביה רחמנא ע"כ למידרשיה ומסתברא להנריך בעזרה דהוא מקום השחיטה, אבל בתודה שפיר מקיימינן דרשא דעל להנריך לפניו מחומת בית פאג, ולא מיציעא לראב"ש דאכתי לא מיפסל צינא דלדידיה ודאי י"ל דאי לאו דרשא דעל, לא הוי מנכרינן ליה שיהא בירושלים, אלא אף לרבי דמיפסל צינא נמי י"ל דאי לאו על הוי אמרין דמתקדש ומיפסל, ואם נימא דקרא מזה דלכתחלה מתפרש דאחי לאשמועינן, וממילא לרבי לא אינטריך קרא להנריך שיהא בירושלים, א"כ אפשר לומר דגם לענין תודה לא איתותב ר"ל, דיפרש דהך ברייתא ראב"ש היא דלא מיפסל צינא לדידיה, ושפיר אינטריך קרא אף להנריך שיהא בירושלים, אבל איהו כרבי ס"ל ולדידיה לא אינטריך קרא להנריך שיהא בירושלים, וע"כ למידרש על בסמוך.

וכשרות צבית פאג, וכן בההיא דסנהדרין נקט שינאו הסנהדרין למקום קרוב, ועי' בפיה"מ שכתב שאופין בו המנחות ור"ל לחמי תודה וכיו"צ שאין נריכין פנים, והיינו כמש"כ, אבל מודה הרמב"ם דמחילתו היתה חומת ירושלים, וז"ע מאי קשיא ליה להגרע"א ז"ל בדד"ח פסחים שם, ועי' בערוך ערך בית פאג.

ונראה דאף לראב"ש לעיל מ"ז א' שאין הלחם נפסל צינא עד הזריקה, מ"מ אינו מתקדש אלא אם כן היה בחוץ חומת ירושלים בשעת שחיטה, דעל בסמוך כי האי ס"ל לכו"ע, א"נ מסבירא ראוי להנריך שיהא הלחם במקום אכילתו בשעת שחיטה, ולדידיה ודאי חידוש גדול אשמועינן מתני', ולרבי דנפסל צינא משעת שחיטה, נמי אינטריך לאשמועינן דלא נימא דמתקדש ונפסל.

הר"ש והרא"ש בפ"ק דכלים מ"ח הזכירו דחומת בית פאג משמשת גם לענין שוחט את הפסח על החמץ לר"י, והגרע"א ז"ל בפסחים ס"ג ב' הניחו צנע"ג וכן ברש"ש כלים שם, דבגמ' אמרו אע"פ שאין עמו בעזרה ולא הזכירו כלל חומת בית פאג לזה, ואדרבה אמרו דכל היכא דאיתיה באיסורא קאי, ותודה שאני משום פסול יוצא, ולמש"כ דאף לראב"ש נמי לא נתקדש הלחם חוץ לבית פאג אף שאינו נפסל צינא, דעל בסמוך כי האי אית ליה נמי לר"י, שוב אין הדבר רחוק כ"כ לומר דגם לענין חמץ נריך שיהא דוקא בירושלים, ואף דאכתי לא דמי דלחמי תודה הרי גם לאחר זריקה מיפסלו צינא, מ"מ שפיר יש מקום לומר דגם לענין איסור חמץ לא הקפידה תורה אלא כשישנו במקום אכילת הפסח, וכ"ה הלשון בירושלמי פסחים שם אפילו נתון עמו בירושלים, וז"ע.

והנה מבואר בסוגיין דפלוגמתן היא אי צעין על בסמוך, אבל מעיקר דין הקרבן פשיטא דלא צעי שיהא הלחם בעזרה, ואע"ג דקדשים קלים קודם זריקה מנותן שיהיו בעזרה דוקא כדאמר זכאים פ"ט ב', ולר"ל שם נפסלין צינא, דעדיין לא הגיע זמנו לזאת, וכן אמרו שם כ"ו א' דרגלה בחוץ פסול דוהציאוס לה' עד שתהא כולה בפנים, היינו דוקא בגוף הזבח, דביה כתיב והציאוס ובהכרח לשחטו בפנים ושייך לומר מסבירא דלא הגיע זמנו לזאת עד לאחר זריקה, אבל לחם אי

אם זכהאי גוונא אפשר שיוקדשו רק ארבעים, וכן נמי לא איכפת לן זמנה שמתקדשות ארבעים מתוך שמונים ומפסיד כולן, כיון שהוא לא נתכוין לאחריות ורק ההלכה קוצעתן כלאחריות, מחמת חפצו להקדישן בקדושה האפשרית.

והללום ראיתי צפרש"י קדושין נ"א א' דמצואר דכל הנידון בדלייתיה קמן אצל בדלייתיה קמן צאמת דדקינן ליה למאי איכיון, ונראה דאין כונת רש"י דפלוגמתן היא כינ"ד יש לנו להחזיק בזכות זה המקדיש, דזה דבר שאין שייך לקבוע בו, דהכל לפי מה שהוא אדם, ורובא דעלמא לא שייך שיכריע כאן, דכל אדם יש לשפוט עליו לפי ערכו הידוע למכירים אותו, אם יש להחזיקו כבקי בהלכה או כאינו בקי, ובכל מקרה שאין ידוע, יש להחליטו כספק, אלא גם כונת רש"י אפשר לפרש כמש"פ דהנידון צמפריש סתם אם יש לחשוב כעיקר את מסירותו להלכה או שיש להתחשב צמעותו שגם אפשר להוסיף, וכפי מה שנקבע ההלכה בזה, כן גם יש לקבוע בזה שאנו מסופקים גם אם הוא בקי בהלכה או לא, דאי צסתמא נחשב כקרצן גדול הרי על הצא להכשיר להציא ראייה, וכן איפכא, ורש"י רק נתכוין לפרש קושטא דמילתא דבאיתיה קמן ראוי לצדקו למה נתכוין, ונאמן בזה, וכל הנידון בלייתיה קמן, וה"ה באיתיה קמן ואינו בקי בהלכה ואומר שנתכוין לקרצן גדול וצסתמא להלכה, ואשר על פי זה נקבע דין סתמא גם ללייתיה קמן, וכמו שנתבאר, וי"ע.

ומרן זללה"ה צהערות קדושין וצמנחות סי' ל"ז ס"ק י"א כתב דלמ"ד לאחריות אף אם יאמר שנתכוין לקרצן גדול אין צריך כלום והוא דברים שצלב, וכן למ"ד לקרצן גדול אם יאמר שנתכוין לאחריות לא קידש הלחם, דהוי דברים שצלב, וי"ע למה הפרשתו שמונים לצורך התודה מונעים ממנו מלכוין שיקדשו ארבעים, כשנתכוין להקדיש השמונים רק לאחריות, וכן כשנתכוין שלא יוקדשו ארבעים אלא אם כן יוקדשו שמונים אין קדשי ארבעים נגד רצונו, והרי אין כאן שום דיבור או מעשה הנוגדים את כונתו.

שם ובכלי שרת מקדשין שלא מדעת קא מיפלגי כו', נראה דצאמר לא יוקדשו ארבעים אלא אם כן יקדשו שמונים פשיטא דלא שייך לקדש שלא מדעת, ורק צסתמא אמרינן דלא חשיב כונה לקדש

צ) שם אר"ז הכל מודים כו' אל יקדשו ארבעים אלא אם כן יקדשו שמונים כו' מ"ס לאחריות קמכוין כו', יש לעי' אמאי לא קאמר יקדשו שמונים לא קדשו, דהא היינו לקרצן גדול, ולמה נקיט לישנא אל יקדשו ארבעים אלא אם כן יקדשו שמונים, ועו"ק דמאי פליגי אי לקרצן גדול איכוין או לאחריות איכוין ואמאי לא נישיליה למאי איכוין, ולא משמע דפלוגמתן רק בדלייתיה קמן, ועו"ק דאף אי לאחריות קמכוין הרי יש לפרש שנתכוין למשוך ארבעים מן השמונים שהם יתקדשו צשחיטה, דהיינו ככל מפריש לאחריות שאינו מפסיד את הנותר, וא"כ למה יתקדשו כאן ארבעים מתוך שמונים שצמא מפסיד את כולם וינטרך לתת מהם מ"ד לכהן וכמש"כ תו', ונראה דהנה כל הנידון יש לפרש רק צמי שאינו צקי בהלכה וכצבור שאפשר גם להקדיש שמונים לקרצן גדול, דמי צצקי בהלכה ודאי לאו צשופטני עסקינן שיפריש שמונים כדי לקלקל, וע"כ דלאחריות איכוין, וזה שאינו צקי בהלכה יש צהקדשתו גם כונה שיהא כפי ההלכה, שהרי כל חפצו להציא הקרצן צמאותו לכתחלה, והיינו דפליגי אם זה שהציא שמונים כצבור שאפשר להציא קרצן גדול ולעומת זה כונתו שיהא כפי הראוי בהלכה, אם יש לפרש שמקדיש הכל לקרצן גדול רק אם אפשר, ואם אי אפשר הרי דעתו שיוקדש רק כמה שאפשר להתקדש, וכן המותר יוקדש בקדושה שיכול להתקדש והיינו בקדושת לאחריות, וקדשי ארבעים מתוך שמונים, או דמה שחשב שאפשר להציא קרצן גדול הוא עיקר ואין דעתו שיוקדש חלק מהן, אלא כולן יחד צדוקא, וכאילו אמר אל יקדשו ארבעים אלא אם כן יקדשו שמונים, וממילא לא נתקדש כלום, (ול"ד למרבה צמעשר עי' קדושין נ"א א'), ובזה ניחא מה שאמרו אל יקדשו ארבעים אלא אם כן יקדשו שמונים דצאמר סתם יקדשו שמונים אכתי יתכן לחשוב דלאחריות הוא, מכיון שדעתו שיהא כהלכה, ורק מחמת חוסר ידיעה בהלכה הקדיש שמונים, אצל כשאמר אל יקדשו ארבעים אלא אם כן יקדשו שמונים, הרי פירש שחפץ צדוקא צקרצן גדול, ואף שהוא מחמת טעותו שאפשר להציא קרצן גדול, מ"מ אין לנו אלא רצונו עכשיו, וכן ניחא נמי דלא שייך לשייליה, דהוא נתכוין שיהא קרצן גדול וכהלכה, ועל הדין לקבוע

שיתקדש כפי האפשר מתקיים ומתקדש שלא מדעתו, משא"כ הכא דמכוין זהדיא שהכלי לא יקדש את המים, וכן זהדיא דלעיל ז' א', וזכאאי גוונא שפיר י"ל שאין הכ"ש מקדש, ונראה דזו כונת השטמ"ק, וכן יש גם לפרש כונת תו', והזכירו שלא בזמנו, לומר שיש כאן סיצה שבגללה חפץ שלא יתקדש שהרי הוא שלא בזמנו, משא"כ בסוגיין שהוא בזמנו וחפץ שיתקדש כהלכה, [ולפי זה אף קושיא דר"י אדר"י מיתרלא, ומאי גם ר"י למיסבזר כחזקיה בסוכה שם דאף אי אין שיעור למים לא מקדש כ"ש שלא מדעת].

שם ומר סבז סבין כיון דלית ליה תוך כו', ר"ל כיון שקידוש הסבין אינו ע"י שהחלות בתוכו, הלכך לא אלים לקדש שלא מדעת.

שם מר סבז סבין אלימא מכלי שרת דאע"ג דלית ליה תוך מיקדשא כו', ר"ל דהלחם אגיד בזבח טפי מאיגוד הדברים הניתנים בכלי שרת לכלי שרת, שהרי השחיטה מקדשת הלחם בכל מקום שהוא, הלכך שפיר מתקדש גם שלא מדעת.

ג) ע"ח ב' זבח תודת מלמד שאם שחט שלא לשמן לא קדש הלחם, לכאורה קרא אשמועינן דתודה שלא לשמה אינה טעונה לחם, דאי לאו קרא הוה אמינא דבמילתיה קאי ככל הקרבנות שכשרים שלא לשמה, והא דלא קדש הלחם הוא ממילא, דכיון דהקרבת כשר ואינו טעון לחם, איך יתקדש הלחם, הר"ז כמציא לחם לשלמים, אבל קשה לפי זה הא דאמרינן לקמן ע"ט א' לענין חוץ למקומו דנדונו משלא לשמו דלא קדש הלחם, והא לא דמו אהדדי, דחוץ למקומו הרי זו תודה פסולה ושפיר נתקדש הלחם ונפסל עמה, אבל שלא לשמה שהתודה כשרה ואינה טעונה לחם, שפיר אמרינן דלא קדש הלחם, כיון שתודה זו כשרה ואינה טעונה לחם, ונראה מזה דאדרבה הכל תולא ממה ששחיטה במחשבה פגומה אינו צדין שתקדש הלחם, ולכך תודה שנשחטה שלא לשמה אינה טעונה לחם, ואע"ג דחוץ לזמנו גרע וקידש הלחם, שאני חוץ לזמנו דכהרצאת כשר כך הרצאת פסול, והוא כח של פסול שנחדש.

שם במתני' שחטה ונמצאת צעלת מוס ר"א אומר קידש כו', בגמ' מוקמינן לה בצעל מוס שאם עלה לא ירד וכו"ע, ויש לעי' הרי משנפל צו מוס נפסל ושז אינו טעון לחם, וכינא תקדש השחיטה

ארבעים מתוך שמונים, אי לקרבן גדול קמכוין, דהשתא איירינן אי לכו"ע לקרבן גדול קמכוין וכמש"פ רש"י, וזה יש מקום לדונו כלא נמכוין כלל, דמחשבתו לקרבן גדול מתבטלת מחמת רצונו שיהא כהלכה, ולקדש ארבעים מתוך שמונים הרי לא נמכוין, ודיינינן ליה כלא נמכוין כלל, ואי מקדש שלא מדעת שפיר קדשי ארבעים מתוך שמונים, ואפילו אי כלי שרת מקדשין שלא מדעת גם כשמפרש זהדיא שלא יקדש עי' לעיל ז' א', היינו דוקא בכלי שרת דאפשר לדונו כמזבח דקולט שאם עלו לא ירדו, וה"נ הכלי שרת קולט ומקדש, אבל שחיטה לא יתכן שתקדש לחם בלא רצון הצעלים, וכשאמר אל יקדשו ארבעים אלא אם כן קדשי שמונים, הרי התנה שלא יתקדשו.

יעויין בתו' סוכה נ' א' ד"ה חזקיה ולעיל ז' א' ד"ה אר"י ובשטמ"ק בסוגיין, ונראה תוכן הדברים שיש כאן ג' קושיות, חדא דבסוכה שם מבואר דאם יש שיעור למים כו"ע מודו דאין כ"ש מקדש שלא מדעת, וא"כ בתודה שיש כאן שמונים חלות ושיעור החלות ארבעים הר"ז כי שיעור למים ואמאי אמרינן בסוגיין דמתקדשין שלא מדעת, ולזה תירצו דבתודה כאין שיעור למים דמי שהרי יכול לקדש ארבעים מתוך שמונים, ואין התערובת מפסיקה כלום, הלכך גם שלא מדעת אפשר להתקדש ארבעים מתוך שמונים, ואכתי קשה דחזקיה אית ליה בסוכה שם דאף אי אין שיעור למים מ"מ לא קדוש שלא מדעת, ואמאי אית ליה הכא דמתקדשין שלא מדעת, ועוד הקשו דלחד לישנא בסוגיין ס"ל נמי לר' יוחנן דמתקדשין שלא מדעת ואילו לעיל ז' א' ס"ל לר"י דאין כ"ש מקדשין שלא מדעת, ולזה תירצו דקידוש פסולין דמי ליש שיעור במים, שהרי אין כאן קידוש הראוי להקרבה, ושפיר י"ל דס"ל לר"י דאי יש שיעור למים אין כ"ש מקדש שלא מדעת, ובסוגיין כאין שיעור למים דמי וכמש"כ דכמו שיכול לקדש ארבעים מתוך שמונים מדעת כך יכול לקדש שלא מדעת, אבל קושיא דחזקיה עדיין קשה דהא איהו ס"ל דאף אי אין שיעור למים מ"מ אין קדוש אלא מדעת, ובסוגיין ס"ל דמתקדשין שלא מדעת, ולכאורה צפשונו י"ל דבתודה הרי רצונו שהלחם יתקדש אלא שטעה וכסבור שאפשר להוסיף והוספתו גורמת שלא יתקדש, ושפיר אמרינן דרצונו

אבל לפרש"י מיושב הכל דבאמת צא לומר דאף
אם נתן הנסכים בכלי שרת לא נתקדשו
קדושת הגוף עד שחיטת הזבח, ואין נפסלים צלינה,
יש להם פדיון, ויכול לשנותם לזבח אחר, וולעיל
מ"ד צ' הזכיר רש"י הא דאפשר לשנותם לזבח
אחר, וכן אפשר להקריבם צלינה, דכיון שהפרישם
לשם נסכי זבח, לא יתכן שיחול עליהם קדושת הגוף
כל עוד דליכא זבח, והר"ז כמקדיש חטאת על חטא
שעתיד לחטוא, ואף דהכא צידו להציא זבח, מ"מ
כל עוד שלא הציא אין כאן תורת נסכים, והיה
מקום לומר דכל זמן שלא נורק דם הזבח לא
יוקדשו הנסכים דחיוצ הנסכים חל עם הזריקה,
אלא דקים לחז"ל שמהתחיל עבודת הקרבן כבר
ראוי שיוקדשו הנסכים, ואפשר נמי דג"ו נלמד
מקרא דזבח ונסכים דמשמע שחיטה, ומ"מ נראה
דלהקריב הנסכים אינו ראוי קודם זריקה, ומשה"ק
תו' לעיל ט"ו צ' מהא דתנור מקדש לא קשה
דהתם הנידון אם בעי קידוש בשעת אפייה וכמש"כ
תו' נ"א א' וחשיב כזמנו אם אפייתו בחול, וכן
בההיא דסוכה דאי מייתי במקדשת איפסלא צלינה
נמי חשיב כזמנו כמש"כ תו' שם, אצל הכא חשיב
כשלא בזמנו כיון דעדיין ליכא זבח, ומתני' דמעילה
בפשוטו בנסכים שצאים לאחר שחיטת הזבח.

ובתורת כהנים אמור בקרא דעולה ומנחה דרשינן
נמי כהאי גוונא שאם קדמה מנחה לעולה
פסולה, ונראה דהיינו לומר שאין חיוצ מנחה אלא
לאחר העולה, ואף בעולה של חיוצ, דבהני איירי
קרא, דבזה היה מקום לומר דגם חיוצ הנסכים
קיים אף קודם הקרבת העולה, וקמ"ל קרא דאין
הדבר כן, וממילא אם הקדים המנחה פסולה שלא
נתקדשה כלל קדושת הגוף, ואפילו ביחיד שיכול
להתנדב מנחת נסכים נמי פסולה, דהא לאו לנדבה
הקדישה, אלא לנסכי זבח, וקודם זבח לא שייך נסכי
זבח, ונראה דהתם מימעט עד לאחר זריקת העולה,
דאף שעם שחיטת העולה נתקדשה שפיר המנחה
קדושת הגוף, מ"מ אי אפשר להקריבה קודם
העולה, דחיוצ מנחת הנסכים צא רק לאחר זריקת
הדם, דנשפך דמה אינה טעונה נסכים, וכן נמי
הקדים נסכים לזבח קודם זריקת דמו נמי פסולין,
דמנחה ונסכים כי הדדי נינהו, וכש"כ אי מנחה
קודמת לנסכים עי' מ"ד צ', וגם מקרא דזבח
ונסכים יש לדרוש כמו מקרא דעולה ומנחה לפסול

את הלחם, והרי המפריש לחם לעולה או לשלמים
פשיטא דלא קידש, ולא דמי לחוץ לזמנו וחוץ
למקומו דהתם לא נפסל קודם שחיטה אלא עם
השחיטה, ונראה מזה דכשם דאמרינן דאם עלה לא
ירד, ואע"ג דפסולו קודם שחיטה וראוי לפדיון
ועדיין לא נעשה צו שום מעשה קרבן, וע"כ דפסול
זה קיל ליה לר"ע, הלכך נמי אלים למיקדש לחם,
ומיהו נראה דדוקא בלחם שהפרישו קודם שהומם,
דכבר הוזקק הלחם לקרבן, [עי' לקמן פ' א'
דאצדה תודה אינו מציא תודה אחרת], אצל לאחר
שהומם אי אפשר להפריש לחם עצור, שהרי פסול
הוא ואינו טעון לחם, ועי' מש"כ בזבחים סימן י'
סק"ו, (ועי' זבחים פ"ה צ' והוא שקדם הקדשן
כו', ומיהו התם ע"כ כן שהרי אי אפשר למיחל
עליה קדושת הגוף צע"א).

ונראה דאף למ"ד דבנמצא בעל מוס קידש הלחם,
מ"מ אין מזה הכרח לומר דאף בנשחטה
צלינה קידש הלחם, ואפילו לר"ש זבחים פ"ד א'
דנשחטה צלינה אם עלה לא ירד דכיון דלאו זמן
שחיטה הוא י"ל דגרע מחוץ למקומו, ולא חשיב
כאילו השחיטה והפסול באין כאחד, אלא כקדם
הפסול, ובעל מוס ע"כ שאני שהרי באמת קדם
הפסול ואפילו הכי אם עלה לא ירד, ועי' מש"כ
בזבחים שם, ונ"ע.

ד) ע"ט א' אמר זעירי אין הנסכים מתקדשין
אלא בשחיטת הזבח מ"ט אמר קרא
זבח ונסכים, מה שפירשו בתו' דהיינו רק לענין
לשנותם לזבח אחר, קשה דלא הזכירו בגמ' רמו
מזה, וכהאי לישנא תניא נמי לעיל ע"ח צ' יקריב
קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא
בשחיטת הזבח והיינו לענין קדושת הגוף בכלל,
דקודם שחיטה יש לו פדיון כדאמר פסחים י"ג
צ', ודכוותה יש לפרש נמי לישנא דזעירי, ועו"ק
דלפירושם ע"כ קושית הגמ' ממתני' היינו לפי מאי
דמסקינן דדוקא ביש זבח זבוח באותה שעה ומשום
לב צ"ד מתנה, וכמש"פ לעיל ט"ו צ', וא"כ הו"ל
לגמ' לאקדומי סוגיא דלקמן ולפרושי מתני' וזאת
הכי לאתויי הא דזעירי, [ועי' תמורה י"ד א'
דהבאים עם הזבח אין קריבין אלא ציום, ויתכן
דגם לענין זה אמרינן דאין מתקדשין אלא בשחיטת
הזבח].

כשרים לזבח אחר, אלמא דזהפרשה לחוד מיפסלי, ועו"ק דלר"מ דדין הנסכים כלחמי תודה אין סברא שיועיל צוה לב' ז"ד מתנה, דלא מנינו שיתנו ז"ד בשתי הלחם שאם יפסלו הכבשים שישמשו הלחם לכבשים אחרים, דמילתא דפשיטא הוא דצעי לחם בשעת שחיטה וזוהי מנות ואין לב' להתנות צוה כלום, ואם יפסלו הכבשים דין הוא שגם הלחם יפסל, (וגם לפעמים הדבר שייך לצריה אם יתנו שהלחם יתקדש רק בספק התלוי במה שיארע בעתיד כמו בעל מנת שירצה אצא), ורק קודם מעשה הקרבן אשכחן תנאי ז"ד, ועו"ק לפי מה שפירשו דקושיה הגמ' אזעירי היא רק לאוקימתא דלכ' ז"ד מתנה וזבח וצוה צאונה שעה, דא"כ הוה ליה לגמ' לקצוע הא דזעירי לבתר הא דמפרשין למתני', וגם תירוצם השני דשחיטה כשרה מודים חכמים לר"מ קשה דהא בצרייתא חכמים משיבים לר"מ דאין סברא דשחיטת פיגול תפגל הנסכים כיון שאפשר לשנותם לזבח אחר וצודאי ראוי לפרש דשחיטה כשרה קאמרי, דאם דשחיטה כשרה אי אפשר לשנותם והוקצעו כלחמי תודה הרי שפיר קאמר ר"מ דגם שחיטת פיגול קדשתם וקבעתן בפיגול וכמו כלחמי תודה, ומה מקום להזכיר מה דלמאי דפליגי עליה וסברי דשחיטת פיגול אינה קובעת, אפשר נמי לשנותם לזבח אחר, וגם לשון הגמ' אמר רבא קסבר ר"מ הוקצעו בשחיטה כלחמי תודה, משמע דזה חידושיה דר"מ ולרבנן ליכא כלל ענין לנסכים בשחיטה, וגם כמה מן הקו' דלעיל קשים גם לפי תירוצ זה.

ולו"ד ז"ל נראה דאף לרבנן [ואף קודם שחיטה אי נימא דמתקדשין קדושת הגוף אף קודם שחיטה] אי אפשר לשנותם לזבח אחר, דנראין הדברים דמי שנדר שני קרבנות והפריש צהמה לנדר הראשון, אינו יכול לשנותה לנדר השני, דמשהוקדשה קדושת הגוף תו לאו צידו לשנות צוה כלום, וכן אם חייב נסכים לשני קרבנות והפריש לאחד מהן וקידשה בכלי שרת אינו יכול לשנותה לשני, ואף דזהפרשה בעלמא קודם קידוש כלי שרת נמי אפשר שכבר אינו יכול לשנות וכמו כלחמי תודה, ושמן למנחה, וכן צו להציא במחצת ק"צ ז', וכן אינו יכול לשנות מנסכי זבח לנסכי נדבה, ואם לאחר שהפריש נסכים לקרבן זה חזר והפריש נסכים אחרים לאותו קרבן והקריבם, הרי הנסכים

אם הקדים, אלא דמדאפקיה רחמנא בלשון זבח דהיינו זביחה דרשינן נמי שאין מתקדשין אלא בשחיטה.

זבחים פ"ג א' רש"א הוצח כשר ונסכים פסולין הנסכים כשרים והוצח פסול כו' והנסכים ירדו, כבר פירשו רש"י ותו' דהא דנסכים כשרים אמרינן דירדו, היינו משום שנפסלו מחמת שהוצח נפסל, ולר"מ מנחות ט"ו ז' דהוצח מפגל את הנסכים משקידשו בכלי ניחא בפשיטות דשפיר נפסלו עם הוצח, אצל הרי הכא לר"ש קיימין ואיהו צר פלוגתא דר"מ בהכי לעיל מ"ג א' וכמש"כ תו' שם, ולכאורה מוכח מכאן כחירון בתרא שבתו' צמנחות שם דשחיטה כשרה מודים חכמים לר"מ דהוקצעו כלחמי תודה וכשנפסל הוצח צוריקה נפסלין עמו, וכ"כ מרן זללה"ה צסי' י"ט ס"ק כ"ה, אלא דבתו' שם נקטו דהצוריקה הפסולה פוסלת גם לנסכים, ונתקשו דלפי זה ראוי גם שיתפגלו הנסכים ואין סתמא תנן צוברים שם דאין חייבין עליהם משום פיגול, אצל יתכן לומר דאין הצוריקה פועלת כלום על הנסכים, והא דהנסכים נפסלין הוא משום דהשחיטה הכשרה גרמה שאי אפשר לשנותם לזבח אחר, וכיון דזבח זה נפסל ואינו טעון נסכים, ממילא הנסכים פסולין, ועי' להלן דאפשר דצייחוד לחוד לזבח זה כבר נפסל לזבח אחר.

מנחות ט"ו ב' תוד"ה אפשר ונראה לפרש דסוגיא דהתם כר"מ כו', מאד הדבר דחוק לאוקמי סוגיא שלימה ומימרא דזעירי כר"מ מבלי שיהא בגמ' רמז לזה, ולמה לא הביאו בגמ' שם הך צרייתא דאיירי בהדיא אם מותר לשנותו לזבח אחר, ועו"ק דלר"מ דהוקצעו בשחיטה כלחמי תודה, ראוי לומר דגם קודם שחיטה יהא אסור לשנותם לזבח אחר כשקבען לזבח זה, וכמו גבי תודה דאם אמר זו תודה וזו לחמה ואצדה התודה דאצד הלחם כדאמר לקמן פ' א', ואף דעדיין קדושת דמים הוא וכדאמר פסחים י"ג ז' דמהני צוה פדיון, וכן בשמן שהפרישו למנחה זו דפסול למנחה אחרת משמע דזהפרשה בעלמא מיפסיל, ובגמ' לקמן ע"ט ז' מדמינן להו אהדדי, ופרכינן מהא דשמן אנסכים, וגם לא מדכרינן התם כלל הך סברא דהוקצעו בשחיטה כלחמי תודה, וכן אמרינן התם שמא יאמרו נסכים שהופרשו לזבח זה

שהפרישן לשם זבח זה כשרים לזבח אחר, הרי זהדיא דבהפרשה לחוד כבר נפסלן לזבח אחר.

והא דאמרו לו חכמים לר"מ דאפשר לשנותן לזבח אחר, יש לפרש דהיינו מתני' ע"ט א', ואף דמוקמינן לה משום לב ב"ד מתנה, מ"מ פשיטא לגמ' דאם היו נקבעין בשחיטה לא היה שייך להתנות, כיון שכבר משמשים מעשה קרבן בשעת שחיטה, וכמש"כ לעיל, וע"כ דאינם נקבעים עם הקרבן כלל ואין כאן אלא הפרשה ושפיר מהני תנאי ב"ד לשנותן לזבח אחר, וכיון שכן אין להם להתפגל עם הזבח, [וכן בלוג שמן של מזרע היינו נמי באופן שהתנה שאינו מפרישו דוקא לאשם הזה], ור"מ באמת פליג אהאי דינא וס"ל דנקבעין בשחיטה כלחמי תודה, ולא שייך בהו תנאי ב"ד, ואי אפשר לשנותן לזבח אחר, ל"ש בשחיטה כשרה ל"ש בשחיטת פיגול, [וזה ודאי דאין לב"ד להתנות שהבאין עם הזבח יהיו בבאין בפני עצמן, דכיון דנתחדשו הלכות בבאין עם הזבח, ודאי ראוי לכתחלה להשתדל שיהיו באין עם הזבח], ומיהו בנפסלו בשחיטה שלא ע"י מחשבה, בזה שפיר אינטיריך לתנאי ב"ד אף לר"מ, דבזה מודה ר"מ שלא הוקבעו ע"י שחיטה כזו, אלא דבזה גם אין נפסלין בלינה למאי דפרש"י בזה דאין הנסכים מתקדשין אלא בשחיטת הזבח.

ברם אין הדברים מיושבים, דהא התנאי ב"ד יש לפרש דחזרו הנסכים לדין נסכים הבאים בפ"ע, דהא אי לאו משום שמה יאמרו נסכים שהפרישן לזבח זה כשרים לזבח אחר, הוי מכשרינן להו לזבחים של אמש נמי, והשתא נמי משמע שאם יש זבח זבוח באותה שעה, אף שזבח זה נשחט קודם שנתקדשו הנסכים הללו בכלי נמי שפיר דמי, וע"כ דכנסכים הבאים בפ"ע דיינינן להו, וא"כ לא מנאנו דנסכים הבאים עם הזבח אפשר לשנותן לזבח אחר, ואף אם נימא דבעינן זבח זבוח באותה שעה שכבר היו הנסכים בכלי, ונימא נמי דאי לאו שמה יאמרו נסכים שהופרשו לזבח זה כשרים לזבח אחר, נמי לא היינו מכשירים אלא לזבח שישחט עכשיו ולא לזבח של אמש, מ"מ יש לפרש דהתנאי ב"ד היה שאחד מאלו הזבחים יקדש הנסכים, וכשה נפסל אמרינן דאיגלאי מילתא למפרע שנתקדשו עם הזבח השני, וא"כ אין כאן כלל שינוי מזבח לזבח אחר, ומהא דהשיבו אפשר לשנותו לזבח אחר,

הראשונים קרבין כדין מותר מנחה למנחה כדתנן פ"ב דשקלים, אבל אינם משתנים לנסכי נדבה, ולכן כשהפריש נסכים לקרבן וקידשן בכלי שרת ואח"כ נפסל הקרבן בזריקה, הרי הנסכים פסולין, ולשנותם לזבח אחר אינו יכול, ודין מותר אין עליהם דהא איגלאי מילתא שלא נתחייב בהן, וכיון דנתקדשו קדושת הגוף עם שחיטת הזבח הרי יפסלו בלינה, ולמה שזדדנו דאף בהפרשה בעלמא שוב אינו רשאי לשנותן לזבח אחר, אפשר דגם בנפסל הזבח בשחיטה אינו רשאי לשנותן, ואף דעדיין לא היה יכול להקדישן קדושת הגוף, דאין הנסכים מתקדשין קדושת הגוף אלא בשחיטת הזבח לפרש"י, ועדיין ליכא חיוב נסכים, מ"מ אפשר דכבר אנתקו להאי זבח ופסולים לזבח אחר.

ומיהו צריש שזעזעו אשכחן דשעירי הרגלים קרבין זה בזה, ולר"ש שם אף כשאין כפרתן שזה ממנו, ואף דר"ש לית ליה לב ב"ד מתנה כדאמרינן שם י"ב, ומיהו ע"כ ז"ל דחוצות ציבור שאני, דהא אחטא דלאחר הפרשה ודאי אין חטאת מכפרת וכדאמר זבחים ו' א', וא"כ על מה מכפר, הרי כל מה דקודם הפרשה כבר נתכפר בשעיר השני שהציאו בזמנו, וע"כ כמש"כ תו' שם ד"ה או דאמרינן דאיגלאי מילתא דלא הוי הפרשה, ואף בלא לב ב"ד מתנה, ברם גם ביחיד שהפריש חטאת על חלב שאכל אמש אם הציאו אח"כ על חלב שאכל היום פסק הרמב"ם לפי גירסא דידן בפ"ג מה' שגוגות ה"ג דבדיעבד כיפר, ע"ש בכ"מ ולח"מ, ושמה יש לחלק בין קרבנות חוצה דבהם אין ההפרשה לחטא המקוים חסוצה להחליט את הקרבן לכן, לבין נדר, דבזה ההפרשה חלק מקיום הנדר ולא כהכשר מזה לחוד, ושפיר קובעת את הקרבן, א"נ שמה באמת גם בנדר יכול לשנות בדיעבד, אבל נסכים שהם כחלק מן הקרבן, בזה משקבעם לקרבן מיוחד, אי אפשר לשנותם, ובאמת שהדבר מבואר בגמ' ע"ט ב' שהקשו אמאי יכול לשנותם לזבח אחר והאר"ח שמן שהפרישו למנחה זו פסול למנחה אחרת, הרי שלא הקשו משום שנתקדשו בשחיטה והוקבעו, אלא משום שנתחדשו לקרבן זה, וכמו בשמן שהופרש למנחה, הרי זהדיא דסגי בהפרשה לפסולן לזבח אחר, וכן אמרינן התם בחר הכי השתא נמי גזירה שמה יאמרו נסכים

ומשמע שיש נסכים הבאים עם הזבח שאפשר לשנותו לזבח אחר, ולא משמע לפרש דהרמיה היא ממה שהתנו ב"ד לך, דאם היו נסכים כלחמי תודה היה ראוי לב"ד להחליטם לזבח שנשחטין לו ושיפסלו עמו, דכך הוא הדין דכחד חשיבי, וכמש"כ לעיל, ולפי זה היה לחכמים לומר והרי התנו ב"ד שיהא אפשר לשנותו.

ועו"ק דמהא דקאמר ר"מ אף אני לא אמרתי אלא בצאין עם הזבח, משמע שזה דבר ידוע דבבאים עם הזבח דין אחר להם, ואף רבנן לא השיבו דגם בצאין עם הזבח לא נשתנה כלום, ומשמע דמודים בזה לר"מ דבבאים עם הזבח שאני, וכן הוא באמת לענין דהקרבנות דוקא ביום וכדאמר תמורה י"ד א', [ויתכן היה לומר דבאמת מהאי דרשא דלנסכים ולשלמיכם נפקא לן דבבא עם הזבח הוא מתאגד עמו, אבל ראיית הדברים משמע דזה דבר ידוע דבבא עם הזבח שאני, ולכן מוקמינן דרשא דלנסכים ולשלמיכם לבאים עם הזבח דוקא, וכנראה דפרשת נסכים מתפרשא שזה כקרבן אחד כדכתיב והקריב על בן הבקר מנחה סלת וגו', ודכוותה כתיב בתורה והקריב על זבח התודה וגו', אלא דמדנפקא לן דמנחתם ונסכיהם אפילו למחר למדנו שאינם זבח אחד ופליגי רבי מאיר ורבנן בצאין עם הזבח עד כמה נשארו אגודים זה בזה], וזה ודאי מסתבר דבשחיטה הנסכים מתאגדים להחשב באים עם הזבח, ולא בקדושת כלי לחוד, וא"כ יש לפרש הא דאפשר לשנותו לזבח אחר, על מה שהשחיטה קבעתו כבא עם הזבח, דמ"מ עדיין אפשר לשנותו לזבח אחר.

ואפשר לומר דנסכים הבאים עם הזבח ונזרק דם הזבח בהכשר, דמודים רבנן דאי אפשר לשנותם לזבח אחר, דכיון דנתקדשו בשחיטה דדין המיוחד בבאים עם הזבח ונתחייבו להיות נקדשים דוקא ביום, אין סבירא שיהא אפשר להפקיע כח זה ולבטל מה שנתקדשו ולהעבירם לזבח אחר, [ואפילו בתנאי ב"ד, אלא אם כן התנאי הוא שלא יתקדשו בשחיטה אלא ע"מ כך וכך, דאז איגלאי מילתא שמעולם לא נתקדשו עם שחיטת הזבח, אבל תנאי על ההפרשה, ואילו קידוש השחיטה לעשותם בבאים עם הזבח ישאר, לא יועיל להחיר לשנותם], אבל כשהזבח נפסל דאיגלאי מילתא שלא הוזקק לנסכים, בזה ס"ל לרבנן דאפשר לשנותו לזבח אחר,

ואין קידוש השחיטה מונע מלשנותם, אלא דאם הפרישם דוקא לזבח זה ולא התנה שיוכל לשנותם, כבר נפסלו לזבח אחר מחמת הפרשתו, וכיון שזבח זה נפסל, ממילא נפסלו גם הם, והיינו שהיה דוברים פ"ג א', אבל כשהתנה שיוכל לשנותם, דאז אין הפרשתו מחליטתם לזבח זה, אלא שכיון שקידשו בכלי בשעת שחיטת הזבח, נעשו דדין באים עם הזבח שהשחיטה קידשתם, [והתנאי לא מנע קידוש זה, דרך על הקדשתו היה התנאי, אבל מה שמהלכות הזבח נתקדשו הנסכים בזה לא התנה כלום, וכיון שבשעת שחיטה היו מיוחדים לזבח זה, אף שהתנה שיוכל לשנותם, מ"מ נתקדשו בשחיטה להיותם באים עם הזבח], בזה כל שנפסל הזבח קודם זריקה ס"ל לרבנן דאפשר לשנותם לזבח אחר, ומזה מוכיחין שלא הוקצעו כלחמי תודה, ור"מ פליג וס"ל דהוקצעו כלחמי תודה ואי אפשר לשנותם לזבח אחר, ואפילו התנו על ההפרשה, וכשנפסל הזבח נפסלו גם הנסכים, ולפי זה מתני' ע"ט א' אשמועינן האי דינא דנסכים שנקצעו דדין באים עם הזבח, [והיינו שקידשו בכלי דקחני, ודכוותה קאמר רבי מאיר בתוספתא כמו שהביאו תו', ובסוגיין קאמר בבאים עם הזבח, והיינו הך], אם נמלא זבח פסול ניתנים לשנותם לזבח אחר, [אבל אם הזבח כשר משמע דאי אפשר לשנותם וכמש"כ], וכ"ז מדין באים עם הזבח, ובגמ' הקשו תיפ"ל מחמת ההפרשה וכדכתיב, וע"ז תירצו דלכ"ב מתנה, ומן הדין צהאי גוונא יכול לשנותם גם לזבח של אמש, אלא משום שמה יאמרו בעינן זבח זבח באותה שעה, ולפי זה אף זבח שנשחט קודם שנתקדשו בכלי שפיר דמי, דמן הדין כשנפסל הזבח פקע ממנו דין בא עם הזבח, ונפקא מינה שאפשר יהיה להקריבו בלילה, וי"ע.

שם בגמ' אף אני לא אמרתי אלא בצאין עם הזבח כו' הוקצעו בשחיטה כלחמי תודה, ממה שקדם נתבאר דבפרשת הנסכים מתפרש שהם כלחמי תודה כדכתיב בפרשת שלח והקריב על בן הבקר מנחה וגו', אלא דמהא דדרשינן תמורה י"ד א' מנחתם אפילו למחר, הרי מוכח דלא דמו ללחמי תודה, וסבר ר"מ דרך חידושה תורה דבאין נמי בפ"ע, ואז כמוצן לא אגיד זבח כלל, אבל הבאין עם הזבח קיימי בדוכתייהו כלחמי תודה, ורבנן נמי מודו שיש יתרון לבאים עם הזבח, שאם הזבח כשר

הוא ליה למימר ונפסל הזבח, ולמש"כ תו' ט"ו ז' דמתני' ר"מ היא, אפשר לומר דבפסול מחשבה לא התנו ז' ד, דאין על ז' ד להשתדל להציל הנסכים, כיון דמן הדין הם מתפגלים עם הזבח, ורק בפסול שלילי כמו נשפך הדם או זרקו פסולין, [עי' תו' זכאים כ"ו ז' ד"ה הצ"ע], צוה שקדו חכמים להתנות, שלא יופסדו הנסכים, והיינו דנקט התנא ונמצא זבח פסול, דלשון זה לא משמע פסול מחשבה, דבפסול מחשבה הוא ליה למימר ונפסל הזבח, וגם לפי תירוץ השני שם דגם לרבנן שחיטה כשרה קובעת את הנסכים, נמי י"ל דנהי דאינם מתפגלים עם הזבח אף כשפיגל בזריקה, וכמו שהניחו תו' שם בקושיא טעמא דמילתא, מ"מ י"ל דמדרבנן מיהא נפסלין עמו, ולא התנו ז' ד צוה, כיון דהשחיטה הכשרה קובעת לזבח, וזדיון הוא שיפסלו עמו, ורק בפסול שלילי צוה התנו ז' ד שלא יוקצו ע"י השחיטה, וגם לפי מש"כ להלן בגמ' לפרש דלרבנן אין השחיטה קובעת כלום, ובהפרשה בעלמא מיפסלו לזבח אחר, נמי י"ל דלא התנו ז' ד אלא בפסול שאירע וצווג, אבל לא בפסול מחשבה, דמאורע של פסול הוא דבר שצוה וראוי להתנות עליו להציל הנסכים מיהא, אבל כהן שמכוין לפסול במחשבה אינו מנזי כלל, וזידו גס לפסול הנסכים במחשבתו, ואין ההתנאה צוה בגדר השתדלות למנוע הפסד, גם י"ל דניחא לתנא למיתני זבח בלא ה"א הידיעה, דכיון דלז' ד מתנה איגלאי מילתא שלא הופרש כלל לזבח הזה, ובלשון נפסל ע"כ למיתני הזבח.

שם אם יש זבח אחר יקריצו עמו כו', לשון זה מוכיח דבנכסי ציבור איירי, וכמו דנקטו תו' ט"ו ז' דלז' ד מתנה היינו רק בשל ציבור, דאי בשל יחיד איירי הוא ליה למיתני אם יש לו זבח אחר, דהא אינו יכול למכור הנסכים לאחר, דהא אין לז' ד מתנה שיצאו לחולין, ומשנתקדשו בכלי שרת אין זידו למכרן, וכמו המוכר עולתו בפסחים פ"ט ז', ועוד דאי לז' ד מתנה גם בשל יחיד, הרי היה להם להתנות דגם בדליכא זבח אחר יקריצו כנסכי נדבה, דהא מתנדב אדם מנחת נסכים ונסכים, אלא ודאי בשל ציבור איירי, ואין ציבור מתנדבין מנחת נסכים דאינן באין בשותפות כדתנן ק"ד ז', וכן נסכים נמי אינן באין בשותפות כדאיתא בתורת כהנים ויקרא פ"י, [ומכאן נמי

אי אפשר לשנותם לזבח אחר, וגם נקריצין רק ביום כדדרשין בתמורה שם, אבל אהני הא דבאין נמי למחר לומר דאינן כלחמי תודה, ואם נפסל הזבח קודם זריקה אפשר לשנותן לזבח אחר, ואם הזבח האחר נשחט קודם שנתקדשו הנסכים בכלי, יהיה אפשר להקריבם גם כלילה כדין נסכים הבאין בפני עמון.

דברי הרמב"ם צפי"ז מפה"מ ה"ו מתפרשין כפרש"י דקודם שחיטה אף אינם מתקדשין להפסל בלינה, דמריהטת לשונו משמע דכשנפסל הקרבן בשחיטה, אין צורך לפרש מה יעשו בנסכים, ומשמע דאפשר להשהותן למחר לזבח אחר, ואף שצ"ז ממעשה הקרבנות העתיק מתני' דמעילה בסתמא דמשקידשו בכלי נפסלין בלינה, כך דרכו שלא לפרש מה שלא נתפרש בגמ', וע"כ יש לחלק בין באים עם הזבח לבאין בפני עמון, וזו דעת הכ"מ ונתיישב משה"ק בתו"ט, וכן מבואר דס"ל להרמב"ם דמתני' רבנן היא ולא ר"מ, ודלא כתיירון קמא שבתו, ויתכן כתיירון בתרא או כמו שפירשנו.

תמורה י"ד א' אלא אמר ר"י סמי מנחת נסכים מהא מתניתא, וא"ת ולוקמה כר"מ דס"ל במתני' מנחות ט"ו ז' דהנסכים נקבעים בשחיטה כלחמי תודה כשבאים עם הזבח, וא"כ ראוי שיקריצו ביום, ומשמע מזה דאף לר"מ הוי קצר ר"י דנקבעים להחשב כאימורים דזמנן כל הלילה, וכן נראה מזה דאדם שמתנדב מנחת נסכים כדאמר מנחות ק"ד ז' נמי כשרה כלילה, ומיהו י"ל דסתם מנחת נסכים לא מתפרשא צבא בנדבה, אבל בשטמ"ק זכאים ח' א' בהשמטות כתב לפרש הך ברייתא צבאה בנדבה, ולא הזכיר סוגיא דתמורה, וז"ע, ועי' בספר מרן זללה"ה או"ח סי' קכ"ו סק"כ דאפשר דמתנדבין מים צחג וכשרים כלילה.

שם בגמ' מניין לנסכים הבאים עם הזבח שאין קריצין אלא ביום כו', יתכן דמהא דהקדים קרא נסביכם לשלמיכם מוכח דבבאים עם הזבח איירי, ויתכן דמסביר מוקים לה לקרא לבאין עם הזבח, דלכו"ע יש יתרון לבאין עם הזבח וכמש"כ לעיל, וסבירא הוא לאוקמי קרא בהכי, א"נ כיון דאיכא קרא דמנחתם ונסביהם כלילה ממילא על כרחך האי קרא צבאין עם הזבח איירי.

(ה) ע"ט א' הנסכים שקדשו בכלי ונמצא זבח פסול כו', יש לדקדק דלכאורה

הזבח ע"כ מביא זבח אחר במקומו, ושפיר ישמשו הנסכים לאותו הזבח, וי"ל דלא דמי, דשמן חלק מן המנחה היא, וכיון שהשמן קיים הרי הסולת כשמזדווג עם השמן חשיבי כמנחה הראשונה, משא"כ נסכים דלאו חלק מן הזבח נינהו, כל שזבא זבח אחר חשיב כקרבן חדש ואף שהוא משמש לאותו חיוב.

שם א"ה שמן נמי, למש"כ תו' לעיל ט"ו ז' דלזב"ד מתנה לא שייך אלא בשל יציור, הו"מ למימר דהא"נ דגם בשמן של יציור לב ז"ד מתנה, והא דר"ח רק בשל יחיד, אלא דקושטא קמפרש דבשמן לא התנו אף בשל יציור.

בלקוטי הלכות כתב דהא דשמן שהפרישו למנחה זו פסול למנחה אחרת, היינו כשנתקדש בכלי שרת למנחה זו, ואין נראה כן דלשון שהפרישו לא משמע כלי שרת, וכ"מ בשטמ"ק לעיל א' אות ו' דבהפרשה לחוד מיפסל, וכן אשכחן נמי דקדושת דמים קובעת גבי תודה לקמן פ' א' דבאמר זו תודה וזו לחמה, ואצדה התודה דאצד הלחם, ואף דמהני ליה פדיון כדאמר פסחים י"ג ז', [וכשיפדו יכנסו המעות תחתיהן לאיצוד, ע"י תו' פסחים שם], דגם קדושת דמים שיש לה פדיון חשובה לקבוע שם קרבן, וכן באמר זו להביא במחצת דאם הביאה במחצת פסולה כדאמר ק"צ ז', היינו נמי בקדושת דמים לחוד, ואף למ"ד ק' ז' דאפילו טהורים נפדין.

שם וליהו עליהן דניפקו לחולין גזירה שמה יאמרו מו"יאין מכלי שרת לחול, פשטא משמע דמשום כך התנו רק שיהא אפשר לשנותן מזבח לזבח, אצל קדושת הגוף הם קדושים במוחלט, ולא דבאמת התנו דניפקו לחולין, אלא דמשום גזירה שמה יאמרו מו"יאין מכלי שרת לחול, מחייבינן לנהוג בהו קודש.

שם אצל אין זבח זכות באותה שעה נעשה כמי שנפסלו בלינה ופסולין, מלשון זה משמע שאינם טעונין עיצור זורה, וכ"מ ברמב"ם פ"ב מפיה"מ ה"ו, וכ"מ בפיה"מ, אצל הדבר נריך טעם, דהא ודאי לאו פסולו בגופו הוא, ואין נראה לומר דבאמת התנו דניפקו לחולין, אלא דישפרו שלא יאמרו מו"יאין מכלי שרת לחול, וכיון דאין עליהם קדושת הגוף שפיר אפשר לשורפן קודם שיפסלו בלינה, דפשטא משמע שלא התנו דניפקו

מוכח דגם מנחת נסכים אינה צאה בנדבכת ליציור, אע"ג דצאה בשותפות וצליצור בחובה, ועי' מש"כ לעיל ס"ה סק"י, ובשטמ"ק בסוגיין הזכיר שאפשר לשנות לנדבה, ולא הזכיר לחלק בין יציור ליחיד, וי"ע.

שם כמאן כרבי כו', אע"ג דיש לחלק דשאני נסכים דכיון דבאין נמי בפני עצמן, שפיר סגי בשחיטה לקדשן ולאגדן לזבח, בין לפרש"י ובין לפירוש תו', עי' לעיל סק"ד, ולא דמי ללחמי תודה ושחי הלחם שאין להם מחירין בפ"ע, ז"ל דקים לגמ' מסבבא דגם בהא פליגי, ובאמת איכא נמי סבבא לאידך גיסא, דכל זמן שלא נזרק הדם אין עדיין חיוב נסכים, ואין ראויין להתקדש.

שם ב' והאר"ח שמן שהפרישו לשום מנחה זו פסול לשום מנחה אחרת כו', יש לעי' דעדיפא הוה ליה למיפרך ממתני' דזבחים פ"ג א' דהזבח פסול והנסכים כשרים הנסכים ירדו, וע"כ דכשנפסל הזבח נפסלו נמי הנסכים וכמו שפירשו רש"י ותו' שם, וי"ל דאי מהתם היה אפשר לומר דאירי התם כשנפסל הזבח צוריקה, דכיון דהשחיטה היתה בהכשר כבר נקבעו הנסכים לזבח ואי אפשר לשנותן לזבח אחר, ומתני' נוקמא בנפסל בשחיטה ודלא כועירי, אצל מהא דר"ח מוכח דבהפרשה בעלמא כבר נפסל לזבח אחר, וס"ל לגמ' דנסכים לזבח כשמן למנחה דמו.

וב"ז לפמ"ש"כ לעיל סק"ד לנטות מדברי תו' ט"ו ז', ואף לרבנן דר"מ נסכים שהופרשו לזבח זה אי אפשר לשנותן לזבח אחר, אצל לדעת תו' דקודם שחיטה לכו"ע אפשר לשנותן, קשה דא"כ ע"כ לא דמו נסכים לשמן, ומאי פרכינן, ובתו' שם העירו מזה, וכן בשטמ"ק לעיל א', אצל לא נחפרש מהו היישוב לזה, והא דשמן גופה דמנחה הוא לא הוזכר בגמ' כלל אהך קושיא, אלא דלא התנו בזה ז"ד משום דהשמן מעורב בסולת וכשנפסלת המנחה סתמא דמילתא גם השמן נפסל וכמו שפרש"י כת"י, וכן לפרש"י שלפנינו נמי אצל ז"ד מתנה הוא דמשנינן, וי"ע.

וא"ת כי ליכא זבח זכות באותה שעה מאי הוי, והא שמן שהפרישו למנחה זו ונאצד הסולת שפיר מביא סולת אחר ומזווגו לשמן וכמש"כ מרן זללה"ה בסומן כ"א סק"י י"ד, וא"כ הכא הרי בסתמא בחובות ליציור איירינן, וכשנפסל

ז) פ' א' אר"א זו תודה וזו לחמה אצל הלחם
מביא לחם אחר כו', ברש"י שלפנינו
פירש דלענין חיוב קאמר, דכשארמר זו תודה נתחייב
בלחמה ולא מיפטר בהפרשה, וכל זמן שהתודה
קיימת הרי הוא חייב להקריבה, דגם בנדבה איכא
כל תאחר כדאמר ר"ה ו', וחייב נמי להביא לחמה,
וכמו נסכיה, דודאי לא שייך שיפטר בהפרשה,
וגראה דיש ללמוד מזה נמי למנחה שאם אמר זו
מנחה וזה שמנה דאצל השמן חייב להביא שמן
אחר, [ואע"ג דשמן גופא דמנחה הוא, ואפשר
לזווג לו כל סולת חולין], אבל אצדה המנחה אינו
חייב להביא סולת אחר, ואפילו נאצל מקצת הסולת
נמי נראה דאינו חייב להשלים, דזו נדבה שאינו
חייב באחריותה, ומ"ל כולה מ"ל מקצתה.

ורפ"י פירוש זה יש מקום לומר דלא איירינן כלל
בנידון כשחפץ מרצונו להביא תודה אחרת
אם יכול לשמש לה בלחם הזה, וסוגיא דפסחים י"ג
ב' נמי מתפרשא שפיר שאינו חייב להביא תודה
אחרת, ואין ראיה שאינו יכול להביא, אבל מ"מ
נראה דלשון הגמ' אינו מביא תודה אחרת מתפרש
שאינו יכול להביא תודה אחרת וע"כ כפי' רש"י
כת"י שאינו יכול לזווג תודה אחרת ללחם הזה,
אלא דלפרש"י שלפנינו תרתי קאמר דאצל הלחם
חייב להביא לחם אחר, ובאצדה התודה אינו יכול
להביא תודה אחרת, ולפי זה הא דנקט לה בנדבה
י"ל דהוא לאשמועינן חיובא דלהביא לחם אחר.

וגראה דלפרש"י כת"י אין לנו לכלול בה דמביא
לחם אחר דחיובא קאמר, דשפיר מתפרש
שיכול להביא לחם אחר, ויש לעי' לפי זה אם דוקא
נקט לה בנדבה, דבה אצדה תודה אינו מביא תודה
אחרת, דהאחרת קרבן אחר לגמרי היא ואין לה
שום יחוס לראשונה, אבל בנדר שהפריש לו תודה
ולחמה, אפילו אצדה התודה יכול להביא תודה
אחרת ולזווגה ללחם, דהאחרת נמי במקום
הראשונה קיימא לנדרו, ולכך לא נקט למילתיה
באמר זו תודתי וזו לחמה דהיינו בנדר, או"ד דאין
לחלק בין נדר לנדבה דכל שהלחם הוזקק לבהמה
שוב אי אפשר לשנותו, ונקט זו תודה וזו לחמה
כפי פשטות הלשון, וגראה דאף בנדר אינו יכול
לשמש בלחם הזה לבהמה האחרת, וראיה מנסכים
דאמרין לעיל ע"ט ב' דרק ביש זבח זבח באותה
שעה יקרבו עמו ומשום לב ב"ד מתנה, והתם

לחולין וכמש"כ לעיל, ועוד דגם אם התנו שיהיו
חולין אכתי ראוי לנהוג בהם כאילו נתקדשו בכלי
שרת כדאמרין שלא יאמרו מו"אין מכלי שרת
לחול, וראוי להצריך עיבור נורה נמי מה"ט, כיון
שבנסכים עצמן לא אירע כל פסול, ולכן נראה
דבאמת טעמין עיבור נורה, ולשון הגמ' נעשה כמי
שנפסלו בלינה, היינו דדיינינן להו כפסולין, ושיעורא
דמתני' כך הוא, אם יש זבח זבח באותה שעה
יקרבו עמו, ואם לאו, או שלנו, נפסלו, אבל בלשון
הרמב"ם שם שבקרבן יחיד כתב מניחן עד שיפסלו
בלינה וישרפו, ובק"ט כתב נעשה כמי שנפסלו
בלינה וישרפו, [ובגמ' איתא נעשה כמי שנפסלו
בלינה ופסולין], משמע דישרפו מיד קאמר וא"ט
עיבור נורה, ונ"ע.

ו) ע"ט ב' מנין שאיזה מהן שירצה יקריב ולחמה
עמה כו', בעלמא לא מנרינן קרא
להכי, דפשיטא דאיזה שירצה יקריב, והכא אסיפא
קאי דממעטין מיקריבנו אחד ולא שנים, והיה
מקום לומר דהאי קרא ממעט שאינו יכול להקריב
אלא הראשון, לכך מרבינן מיקריב שאיזה שירצה
יקריב, ומיעוטא רק שאין השני טעון לחם.

שם אחר שריצה הכתוב ומיעט מנין לרבות ולדות
וחליפות ותמורות להקריבה כו', לפי גירסא
שלפנינו ומיעט בוי"ו, מתפרש דבעלמא פשיטא לן
דולדות וחליפות ותמורות קריבות, ורק בתודה
דאיכא מיעוטא דיקריבנו ראוי לדון שמה למעוטי
אחי שאין הולדות והחליפות והתמורות קריבות
כלל, והיינו דקאמר דאחר שמיעט הכתוב מנין
שאלו קריבים ולאו עלייהו קאי מיעוטא, אבל לפי
גירסת רש"י מיעט בלא וי"ו וכן ברגמ"ה, מתפרש
דהיינו סיומא דרישא דאחר שריצה הכתוב שיקריב
איזה מהן שירצה מיעט שאין השניה טעונה לחם,
וגם לפי זה ז"ל דהא דבעי מנין לרבות ולדות כו'
היינו נמי רק משום דאשכחן מיעוטא דיקריבנו,
והיינו דבכל הקרצנות לא אשכחן דרשא להכי.

שם יכול יהו טעונות לחם ת"ל והקריב על זבח
התודה תודה טעונה לחם כו', וחליפי תודה
לא מימעט מהאי קרא, כיון שהיה ראוי לצא עם
לחם משעת הפרשה, וגם שפיר מיקרי זבח התודה
מחמת כך שהרי כשהופרש היה עליו שם זבח
התודה, ולכך איצטריך יקריבנו, [ומה דנקטו בגמ'
ולא חילופה אגב גררא הוא וכמ"ש בשטמ"ק].

אותם צפנים ובחן משא"כ מדות יבש, וג"ו ק"ק
 דהא חזינן התם בגמ' דר' יונתן דריש מאותם
 למעוטי כלי הלח מבחון, חזינן דמיעוטא דאותם
 מתפרש שפיר גם אכלי הלח גופייהו, ובשצעות
 ט"ו א' נמי דרשינן אותם במשיחה ולדורות
 בעבודה, וא"כ כיון דאפשר למידרש אותם ולהשוות
 לח ויבש, מנלן לחלק ביניהם, ומיהו י"ל דלענין
 צירוף קצרא הוא דלח נטפל יותר אל הכלי מאשר
 יבש, כיון דלח אי אפשר להחזיקו אלא בכלי, ולכך
 הלח שעל דופן הכלי חשיב כשוכן על הכלי, אבל
 יבש הנדבק לדופן הכלי חשבינן ליה כשני גושים
 שנדבקו זה לזה, אבל לענין עיקר הקידוש אם
 המדות קדשי או לא מה ראו לחלק בין לח ויבש,
 ואין לומר דמקרא דחמץ תאפינה בכורים לה'
 ילפינן לה כדאמרין התם אימתי הם לה' לאחר
 שנאפו, דלשון הגמ' שם מדות יבש לא נמשחו כל
 עיקר חדע לך שהרי אין מקדשות דכתיב
 ממושבותיכם תביאו כו', לא משמע דמהאי קרא
 הוא דילפינן לה, דלפי זה הוה ליה למימר מדות
 יבש לא נמשחו כל עיקר דכתיב ממושבותיכם כו',
 ולשון חדע לך שהרי אין מקדשות משמע דזה ראייה
 ולא שזה המקור.

ונראה דכל דבר שכבר ראוי למאמרו בהיותו בכלי
 הרי הכלי מקדשו, ולדורות זהו עבודתו
 שמקדשתו לכלי, ומדות הלח שמשמשין לנסכים הרי
 היין ראוי להתנסך מיד עם מדידתו, ולכן המדות
 מקדשות, ולוג נמי בלוג שמן של מזורע ראוי
 שיקדש שאין לו צורך בכלי נוסף, אבל מדות היבש
 צריכות המנחות עדיין חסר שמן ולבונה, וגם במנחת
 חוטא שצריך לקמוץ לא יוכל לקמוץ מן העשרון
 שכשיכניס ידו יפול הסולת, וע"כ להעבירו לכלי
 אחר, וגם מנחת חוטא של כהנים לא יוכל להקטירו
 מן העשרון כי צריך למלחה כולה ובהכרח להניחה
 בכלי גדול שיוכל למלוח מכל הצדדין, הלכך כל
 הדברים שנמדדים במדת יבש עדיין אינם מוכנים
 לגמור מלותן מכלי זה, וממילא אין צורך שהכלי
 יקדשם, ומיהו שפיר י"ל דאף שצריך להעביר לכלי
 אחר, מ"מ אפשר שכבר יקדש קדושת הגוף
 מעתה, כיון שהכל כאן, ויגישו בעשרון, ויוליכו
 בעשרון, שגם הם ממנוות הקרבן, ואף בכל
 המנחות שעדיין חסר השמן והלבונה, מ"מ אם
 אפשר שתחול קדושת הגוף על הסולת, י"ל שראוי

בקרבתו ליצור חזרה נינהו, וכשנפסל הזבח מביא
 אחר במקומו, ואפילו הכי אינו יכול לשמש בנסכים
 הקודמים, ומסתברא דה"ה בלחמי תודה, ואע"ג
 דבמנחה אפילו אמר זו סולת זו שמנה נמי אבד
 הסולת מביא סולת אחר, וכן אבד השמן מביא שמן
 אחר, והיינו משום שזה גוף המנחה ולא חשיב
 כמשה מקרבן לקרבן ע"י בספר מרן זללה"ה סי'
 כ"א ס"ק י"ד, וא"כ שמא תודה נמי דכוותה, ע"כ
 תודה לא דמי למנחה, דבמנחה אף בגדלה יכול
 לשנות ולהביא שמן אחר, וא"כ מסתברא דלחמי
 תודה יש לדמותם טפי לנסכים, וכן מדוקדק לשון
 הגמ' לעיל ע"ט ז' מנין שאיזה מהן שירצה יקריב
 ולחמה עמה, דבדוקא נקט לחמה עמה שאינו יכול
 ליקח לחם של חצירתה.

ח) ק"ח א' אלא מותר לחמי תודה ירקב, יש
 לעי' אחאי ירקב, ומ"ש ממוותר
 שלמים דתנן פ"ב דשקלים מ"ד לשלמים, וה"נ נהי
 דאינו יכול להביא תודה ממעות אלו כדאמר לעיל
 פ' ז', אבל הרי יכול להביא לחמי תודה לתודה
 שינדב, ואפשר דאיידי באמר זו תודה וזה לחמה,
 דאינו יכול לשנות לתודה אחרת כדאמר לעיל פ'
 א', וצירושלמי שקלים שם ר"ח אמר מותר לחמו
 של מזיר ירקב אר"י ויאות להקריבו בפ"ע אין את
 יכול שאין לך לחם קרב לעצמו להקריבו עם מזירות
 אחרת אין את יכול שאין לך מזירות בזה בלא לחם,
 ומשמע דאינו יכול לקבל מזירות ע"מ שהלחם יבא
 ממעות אלו, ולכך אפילו בלא ייחדן לאיל זה,
 ירקבו, אבל בתודה הרי יכול לנדב תודה שהלחם
 יבא ממוותר זה, וכמו שיכול להוסיף למותר שלמים
 להביא שלמים, וע"כ דהא דאמרין דירקב היינו
 ביחדו לתודה זו, ונ"ע, ועי' בהערות ע"ס המסכת
 נתבאר יותר.

סימן ט

א) צ' א' מתני' רע"א מדת הלח קדש כו' מדת
 היבש חול כו', יש לעי' מ"ט נשתנו
 מדות הלח להיות קדושים יותר ממדות היבש,
 ולת"ק דנשתנו לענין צירוף פירשו תו' לעיל נ"ו
 ז' דהוא מדרשא דקרא דוימשחם ויקדש אותם
 דסמיך לכלי המזבח וכלי המזבח לח נינהו, ודרשינן

לעשות כן, והיינו דקמיפלגי, אם מדת יבש נתקדשה.

ובגמ' לעיל ח' ב' דפרכין לר"ח עשרון למה נמשח, ומבואר דלרב ל"ק ליה, ולדידיה א"ל לומר משום מנחת חוטא, ואף שאין העשרון ראוי למזותו בלא השמן והלבונה, מ"מ י"ל דכל חלק שכבר אפשר לקדשו קדושת הגוף, ראוי לעשות כן, והיינו טעמא דמ"ד מדת יבש נתקדשה, ומיהו למ"ד מדת יבש לא נתקדשה, ע"כ לחלק כמש"כ, ולר"ח שם דעשרון נמשח רק משום מנחת חוטא, יתכן לומר דרק משום שכבר ראוי למזותו כמות שהוא, לכך קדשוהו, [דהא יש לחת טעם למה באמת נשתתה מנחת חוטא מכל המנחות להתקדש בתחלתה והרי יכלו לא לקדש העשרון, והיתה מנחת חוטא ככל המנחות], אבל כשחסר שמן ולבונה לא היו מתקנים לקדשו אף אם היה יכול להתקדש.

ב' נ"ז ב' תוד"ה ושמעין וא"ת דלמא ס"ל תנור מקדש דהיינו משקרמו פניה כו', יש לעי' אי תנור מקדש אמאי לא מקדש קודם קרימת פנים, והא מבואר בסוגיין דאי נתנו צביסא נתקדש, ודכוותה בתנור, ובאמת ממתני' דמעילה ט' א' נמי מוכח דלא נתקדש קודם קרימה דהא קתני התם קרמו בתנור הוכשרו ליפסל בטבול יום כו', הרי דנאפין בתנור של מקדש ואינם מתקדשים עד קרימת פנים, ונראה מזה דתנור לאו ככלי קיבול הוא, ואינו מקדש מה שבתוכו אלא ע"י אפייה, שזהו שימוש של תנור, [זכר לדבר סכין דאמרין לעיל ט"ז ב' דם סכין מקדש ליה, והיינו ע"י שחיטה, ועי' ע"ח ב' ובתו' זבחים מ"ז א', ולענין ע"ז לקמן ק"א א'], ואף את"ל שאם נתן לתוך התנור חלות אפיוות, שהתנור מקדשן, מ"מ צ"ל שאין התנור מקומו אלא להכשר אפייה, אין השהייה בתנור אלא מעין הכשר ואינו מקדש עד שיאפה, ואי קרא דחמץ תאפינה אתי לאשמעינן שצריך לאפות בתנור קדוש, עי' לקמן סק"ג, א"כ מוכח מקרא שלא יתקדשו צו עד אחר אפייה, [ואין לומר דגזירת הכתוב הוא בשתי הלחם שאין חלה עליהן קדושת הגוף קודם אפייה, דהא מוכחין מהא דמדת יבש לא נתקדשה], שו"ר בתו' מעילה ח' א' ד"ה קרמו שהקשו ותירצו כן, וכן ברש"י שם ט' א' ד"ה קרמו הזכיר לדמות הקרימה לשחיטה עי"ש, [ומש"כ תו' שם משום טבול יום

דחולין שנעשו על טהרת הקודש לאו כקודש דמו, אינו מוכן, דאם התנור קידשן הרי הם קדשים ממש, [ועי' בעולת שלמה דהוא ענין צפ"ע, עי' בדבריהם שזוה"ק א'], ומיהו עיקר הדבר ראוי לומר דהאי תנא סבר חולין שנעשו על טהרת הקודש לאו כקודש דמו, דאם לא כן כבר נפסלים בטבול יום קודם אפייה, שו"ר בתו' שכבר העיר בזה וכתב להגיה בדבריהם עי"ש].

ג' נ"ז ב' תדע לך שהרי אין מקדשות כו', יש לעי' התינה לרב לעיל ח' א' דמנחה קדושה בלא שמן שכן מצינו במנחת חוטא, ה"נ איכא למימר דאף מנחה שמתנה שני עשרונים, מ"מ מתקדש עשרון אחד שכן מצינו בשאר מנחות, [ועי' רש"י זבחים פ"ח א' ד"ה ואין], וא"כ כיון דחזינן דשתי הלחם לא נתקדשו עד אפייה ש"מ דמדת יבש לא נתקדשה, אבל לר"ח שם דאין מנחה קדושה אלא אם כן יהיה הכל בכלי אחד, א"כ נימא דהיינו טעמא שלא נתקדשו שתי הלחם כיון שאינם בכלי אחד, והם מעכבין זה את זה כדתנן כ"ז א', וי"ל דלא אמר ר"ח אלא במידי דמזותן שיהיו יחד, ולכן כל עוד שלא היו יחד אינם קדושים, אבל שתי הלחם דנילושות אחת אחת ונאפות אחת אחת כדתנן ז"ד א' ואינם עתידים להיות בכלי אחד, בזה מודה ר"ח דמתקדשות אחת אחת, וכמש"כ פ"ח ב' לענין שמן דמנורה, [אלא דאפשר דצריך שכבר יהיה גם השני קדוש מיהא בקדושת פה, ואפשר נמי דצריך דוקא שגם השני כבר יהיה בכלי שרת], ולכן אם איתא דמדת יבש נתקדשה, הרי הוקדשו קודם אפייה, ואף את"ל שמציא את השניה רק לאחר אפיית הראשונה, אכתי נתקדשה השניה מיהא מיד משמדה בעשרון, ברם עיקר נראה דמציא שניהם יחד ומקדישם בקדושת פה, ואח"כ מודדן בעשרון ונותן כל אחד צביסא מיוחדת, ואח"כ לשאן אחת אחת ואופאן אחת אחת.

ואכתי יש לשאול בלחם הפנים דמזותן להיותן יחד על השולחן, דלפי זה ראוי לומר דלר' חנינא לא יוקדשו קדושת הגוף עד שיהיו יחד, וא"כ היכי משכחת לה לרבות לחם הפנים לחימוץ אף אי מדת יבש נתקדשה, הרי אינם יחד דנילושות אחת אחת ונאפות שתיים שתיים, וז"ל דכיון דמזות אפייתן נאמר בקרא, וגם נאמרו דינים דנאפות שתיים שתיים, [ומהא דנילושות אחת אחת אין ראה

זללה"ה צסימן כ"ו סק"ג, ומיהו לר"ש ז"ה צ' דכשרות אצית פאג, ע"כ לפרש דה"ק קרא שהם מוכנים להיות זכורים בשחיטת הכזשים, וממילא אין הכרח כיצד לפרש דדר' יונתן.

כתב רש"י דר' יאשיה דריש זכורים לה' אקודם אפייה קאי, וז"ע דהא קרא משמע דלאחר אפייה קאמר, ועוד דאי אקודם אפייה מאי אחי לאשמועינן, דהא ודאי ליכא למימר דקרא אשמועינן דמדת יבש נתקדשה, דנהי דאפשר לפרושי קרא קודם אפייה אבל ודאי לא מוכח קרא דקודם אפייה קאמר דהא פשטיה לאחר אפייה, ואפשר דאף אי מדת יבש נתקדשה מ"מ אין זה אלא למנוה, וכלשון הגמ' בסמוך שציק עשרון דקודש וכ"ל בעשרון דחול, אבל אפייתן בתנור כלי שרת, הוא לעיכובא, אי דרשינן קרא דיתקדשו באפייתן, ולפי זה גם ר' יאשיה מצי למידרש הכי.

שם א"ל ר"פ לאציי והא איכא ציסא כו', כגון שלש ע"ג קטבליא, לשון כגון שלש כו' מוכיח דאדר' יונתן קאי, דאי אדר' יונתן קאי ולומר דמשכחת לה איסור חימוץ בלחם הפנים, הוה ליה למימר הרי מצי ללוש ע"ג קטבליא, כלומר ולכך לא מסתבר לרצויי ולאוקמי דוקא כשלש ציסא, אבל לא שייך לשון כגון, דהא לא מוקמינן שום מילתא דהכי, גם עיקר הדבר ק"ק אמאי לא נוקמי באמת לקרא לרצויי לחם הפנים כשלש ציסא, ואם נימא כמו שנקט מרן זללה"ה צסימן כ"ד ס"ק י"ג דכיון דמצי ללוש בקטבליא תו לא מסתבר לרצויי ציה לאו לחימוץ אף כשלשו ציסא, נמי הוה ליה למימר כיון דליכא חיוב ללוש ציסא אין לחייבו על חימוץ, אלא ודאי ר"פ ואציי על שתי הלחם דר' יונתן קיימי, וכן מפורש בפרש"י לפי מה שהגיה בשטמ"ק אות י"ז, ומש"כ רש"י דדר' יונתן דלקמן פרכינן הא מדת לח היא, היינו דקושיא דגמ' פריך אשתי הלחם, מתפרש נמי דקשיא אדר' יונתן.

ובשטמ"ק כתב דלמש"כ תו' דזמנחת נסכים כו"ע מודו דמתרצתה, ופלוגתייהו רק בלחם הפנים משום דפליגי אי מדת יבש נתקדשה, ממילא ליכא לאוקמי בלשה ציסא, דא"כ במאי פליגי, ורש"י לטעמיה דפליגי בזמנחת נסכים, ושפיר איכא לאוקמי הא דלחם הפנים בלשה ציסא ולא פליגי בלחם הפנים, [וצרמז"ס פי"ג ממעה"ק

די"ל שזה משום מדתן], וגם מהאי קרא דאותם נתמעטו שתי הלחם לקמן ז"ד א', ומשמע דדכוותה ממעט, ושתי הלחם אינם עתידים להיות יחד והרי הם קדושים באפייה, סברא הוא דגם לחם הפנים עכ"פ מתקדשות קדושת הגוף באפייתן, וחזינן דאין צריך שיהיו כולן יחד, ותו אמרינן דאף א"ל שיהיו שנים יחד, דאין סברא לזה, ואפשר לקדשן אחת אחת קדושת הגוף בכלי שרת אף קודם אפייה, הלכך אי מדת יבש נתקדשה, אף דכאן עשרון ודאי לא מקדש קדושת הגוף לר"ת, דהא כל חלה היא של שני עשרונים, מ"מ כיון דחזינן דראוי להקדים קדושת הגוף מיד כשאפשר, שהרי זהו הטעם דמדת יבש נתקדשה וכמש"כ סק"א, ה"נ ראוי ללוש הלחם הפנים ציסא שמקדשת, א"נ דכיון דהסלת היה בעשרון שהוא כלי שרת, גנאי הוא להוציאו ממנו לכלי חול, ואף שהוא עדיין לא נתקדש, וכמש"כ בשטמ"ק ח' א' בשם תו"ת, וזו סברא בדאורייתא, (ואף שהוכחו תו' פ"ח צ' שאין זה אלא בדבר הקרב למזבח, כבר כתבנו שם דה"ה קרבנות הנאכלים, גם י"ל דהיינו שאין למשוח משום זה כלי שרת נוסף, אבל כשהנידון אם להוציא מן הכלי שרת לכלי שרת או לכלי חול, ודאי עדיף להוציא לכלי שרת), וממילא שייך שפיר איסור חימוץ בלחם הפנים, אבל אי מדת יבש לא נתקדשה, אין ענין ללוש ציסא, ומתקדש רק בקרימת פנים בתנור, ולא שייך בו חימוץ.

שם אימתי הן לה' לאחר שנאפו, לפי דמחץ תאפינה הוא כבר ממשאות הקרבן, וא"כ על כרחך שכבר הוקדש קודם אפייה, והיה ראוי להקדים ולכתוב ממושבותיכם תצאו זכורים לה' לחם תנופה וגו', ועל כרחך צא לומר דליכא קדושת הגוף עד אפייתן, ואז נעשים זכורים, והנה אפשר לפרש דקדושתן רק בשחיטת הכזשים, ולאחר אפייה ר"ל כשכבר נהיו לחם וראויין למנותן, ולאפוקי קודם אפייה, ולעולם יכול לאפותן בחוץ, אבל לפי זה לא אשמועינן האי קרא מידי, דהא דמדת יבש לא נתקדשה משמע דמסברא ידעינן לה ולא דהאי קרא אחי הא לאשמועינן, ולכן נראה דקרא אשמועינן דצריך לאפותן בתנור המקודש כדי שיתקדשו באפייתן, והיינו דתאפינה זכורים, שאפייתן יעשה אותם זכורים לה', וכ"פ מרן

הגוף לכלי חול וכמש"כ תו' בסוגיין ולעיל ח' א' ד"ה ולר"ח, (ולעיל פ"ח ב' הוכיחו שאין זה אלא בדבר הקרב למוצא), משא"כ שמי הלחם ולחם הפנים דדרשינן שצריך לאפותן בכלי שרת שיוקדשו עם אפייתן, דמחמתן הוא חיוצ גמור שיהא התנור כלי שרת, ואף למ"ד מדת יבש נתקדשה מ"מ אין זה לעיכובא וכדאמר נ"ו ב' שציק עשרון דקודש וכ"ל בעשרון דחול, משמע דרק אין ראוי לעשות כן, אבל האפייה בקדושה היא לעיכובא, ושפיר אפשר דאף כשנתקדש קודם אפייה בכלי שרת, מ"מ חיוצ האפייה בכלי שרת במקומו עומד, וכמו שזכרנו לעיל סק"ג דגם ר' יאשיה דריש דרשא דר' יונתן דחמץ תאפינה בכורים לה', לומר שצריך לאפותן בתנור כלי שרת, ולכך דוקא הזכירו בגמ' שמי הלחם ולחם הפנים דקדושתן בתנור.

שם ואין דוחות את השבת איפסלה בלינה, בתו' לעיל נ"א א' הקשו אמאי מיפסלו בלינה, הא כלי שרת אין מקדשין שלא בזמנן כדאמר לקמן ק' א', ותיירו דכיון דאין דוחות את השבת א"כ מאתמול זמנן הוא, ונ"ע דענין זמנן הוא הזמן הראוי למצות הקרבן, אבל אף אם יש מצוה להקדים לאפות לחם הפנים קודם שבת, מ"מ אינו דבין שיוקדש כיון שעדיין אינו ראוי לשמש במצוה לחם הפנים, וחשיב כשלא בזמנו, ולו"ד ז"ל נראה לפרש דעל עיקר קביעת ההלכה פרכינן, דכ"ל אפשר לקיים שניהם, הרי ממ"נ אם אין דוחות את השבת הרי נאפות שלא בזמנן ואינם ראויים להתקדש למצוה, וא"כ ל"ל לאפותן בתנור המקודש, ואי ילפינן דיש לאפותן בתנור כלי שרת, ראוי ללמוד מזה שדוחין את השבת, דכיון שצריך לאפותן בקדושה לא שייך אלא בזמנן, ומיהו תנא דמתני' דיליף תרוייהו, ע"כ ס"ל דגלי רחמנא דבעי קידוש בשעת אפייה לקדושת הגוף, ומ"מ אינו נפסל בלינה ע"י קידוש זה, אלא דכיון דאין הדינים דאינו דוחה את השבת ודבעי אפייה בפנים מפורשים בקרא, שפיר קשיא ליה לרב ששת דאין ללמוד הני תרתי דבעלמא סתרי אהדדי, ובתו' כתבו דאית לן למימר תצרא ומי ששנה זו לא שנה זו, ונ"ע דכל כי האי לא הוה שותקי בגמ' מלפרש, וגם הקשה אדם קשה שהוא קשה כצדק, לא משמע אלא על מילתא דתליא בצצרא, אבל סתירות במשניות שאין להם יישוב אלא דמי ששנה זו לא

הי"ט משמע דפליגי אם מנחת נסכים מגבלה במים], ואפשר דאי בעתם לחם הפנים ליכא איסור חימוץ, לא מסתבר לאוקמי ריבויא בלחם הפנים ולאוקמי בלשה צביסא, ועדיף טפי לאוקמי במנחת נסכים, הלכך מאן דמרצה לחם הפנים ע"כ סבר מדת יבש נתקדשה, ומ"מ גם מאן דסבר מדת יבש לא נתקדשה ומרצה מנחת נסכים, י"ל דמודה דגם בלחם הפנים אם קידשו צביסא איכא לאו בחימוץ, דכל המנחה אשר תקריבו מרצה הכל, אלא דהזכיר מנחת נסכים דבזה באופן הרגיל שייך איסור חימוץ, ובזה מיושב משה"ק מרן זללה"ה בסימן כ"ד ס"ק י"ב על הלכותי הלכות.

הא דאמרינן כגון שלשה ע"ג קטבליא, ולא אמרינן שלשה בכלי חול, הוא לרצותא, דגם כלי לא בעי, ומיהו לקושטא דמילתא למ"ד מדת יבש לא נתקדשה דלישתן ועריכתן בחוץ, היינו צביסא דחול, ועי' לקמן סק"ח.

ד) צ"ה ב' ואפייתן בפנים אלמא מדת יבש נתקדשה כו' דלמא עשרון לא מקדש תנור מקדש, לכאורה הקושיא היתה דאי מדת יבש לא נתקדשה למה חייב לאפותה בפנים הרי יכול לאפותה בחוץ, ולפי זה יש לפרש דהא דמשני תנור מקדש, ר"ל שיש חיוצ לאפות בתנור המקדש, דאל"ה אכתי הקושיא במקומה עומדת למה לא יוכל לאפות בחוץ בתנור חול כיון דעשרון לא מקדש, ואפשר דזה נלמד מדרשא דר"י לעיל נ"ו ב' חמץ תאפינה בכורים לה' אימתי הן לה' לאחר שנאפו, ומתפרש דצריך לאפותן באופן שעם אפייתן יוקדשו עי' לעיל סק"ג, וילפינן לחם הפנים משמי הלחם.

ובזה יש ליישב קושית תו' זצח"ס נ"ו א' בהא דאמרינן התם דכיון דאיכא שמי הלחם ולחם הפנים דאפייתן בתנור וקדושתן בתנור הוה ליה כלי שרת וכלי שרת דחרס לא עצדינן, והקשו שם בתו' אמאי נקט שמי הלחם ולחם הפנים דלא כתיב בהו תנור בקרא, ושציק מאפה תנור דכתיב ביה תנור בהדיא, ולמש"כ י"ל דמאפה תנור שכבר נתקדשה המנחה מקודם בכלי שרת כדתנן לקמן נ"ו א' כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים, ומתן שמן ובלילה בעי כלי שרת, אין חיוצ מדאוריתא לאפותה דוקא בכלי שרת, והוא רק הנהגה הראויה שאין מו"אין דבר הקדוש קדושת

ואף שהוא שלא בזמנו, אם קידוש זה אי אפשר שיחול אלא בקרימת פנים בתנור, או דכיון דגלי רחמנא דקדושה זו ראויה לחול שלא בזמנה, ה"ה אם קידש הסולת בכלי שרת מערב שבת נמי נתקדש קדושת הגוף הלו לענין טבול יום ומחוסר כפורים, וכן לענין פדיון, ומהא דתנן מעילה ט' א' קרמו בתנור הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים, ולא קמני קדשו בכלי, אין ראיה ד"ל דמתני' כמ"ד מדת יבש לא נתקדשה, א"כ מילתא דפסיקתא נקט אליבא דכו"ע, א"כ קידוש התנור חוצה, וקידושן במדות מלוא בעלמא, ונראה דמהא דר' יונתן נ"ז ב' מוכיח דמת יבש לא נתקדשה מהא דשמי הלחם קדושים רק באפייה, מוכח דלמ"ד מדת יבש נתקדשה, מתקדשים שמי הלחם בעשרון כקדושתן בתנור, דאם לא כן מאי ראיא מייח, הרי מערב יו"ט הוי שלא בזמנו ודין הוא שלא יוקדשו כלל, ורק מהא דחמץ תאפינה בכורים לה' ילפינן דמתקדשין בתנור, וממילא רק בתנור, אלא ודאי פשיטא ליה דאי מתקדשין בתנור, ראוי שקדושה זו תחול גם בעשרון אי מדת יבש נתקדשה, ומיהו אפשר דר' יונתן סבר כרבי ע"כ ב' דשמי הלחם דוחין את השבת, וכל שכן דנאפיין ביו"ט, וא"כ זמנא הוא, ולכך בודאי היו מתקדשין בעשרון כל קדושתן אי מדת יבש נתקדשה, וכן משמע דרהיטת הלשון דאי לאו קרא דאין מתקדשות אלא באפייה היו מתקדשות מקודם, ואם נאפות מערב יו"ט הרי הוה ליה שלא בזמנו ולא היו מתקדשות כלל אי לאו קרא, אבל למאי דקיי"ל דנאפות מערב יו"ט שפיר י"ל דכיון דהוי שלא בזמנו, אין מתקדשין בעשרון, ורק בתנור נתחדש גזירת הכתוב דמתקדשין, ולפי זה יתכן לומר דר' יאשיה נמי דריש לה כר' יונתן אלא דסבר דאין דוחין את השבת ונאפות מערב יו"ט.

נ"ז ב' תוד"ה ושמינין ו"ע דמשמע הכא דאי מדת יבש נתקדשה קדשי לחם הפנים משנמדד כו' אלא או בתנור כו', לפמש"כ נראה דל"ק, לא מיבעיא למה שזדדנו דסבר ר' יונתן כרבי ע"כ ב' דנאפות ביו"ט, דלפי זה שפיר י"ל דלדין שנאפות מערב יו"ט באמת רק הקרימה בתנור מקדש ולא המדידה בעשרון, כיון דשלא בזמנו הוא, אלא אף אי נימא דגם נאפות מערב יו"ט קאמר ר' יונתן דאי מדת יבש נתקדשה קדשי

שנה זו, טובא אשכחן כי האי גוונא, ולפי מה שפירשנו ניחא דאין כאן אלא קושיא בסברה למה ראה התנא לקיים שני הדינים הללו.

וזו דעת רש"י שכתב במתני' דמעילה ט' א' דגבי שמי הלחם ולחם הפנים לא גרסינן וזלינה דהא נאכלות לשנים ולשלושה, ולתשעה ולאחד עשר, כדלקמן ק' ב', הנה פשוט ליה דאף דקרימתן בתנור מקדשתן לענין טבול יום ומחוסר כפורים כדתנן התם, והיינו שצריך לאפותן בפנים, מ"מ אינן נפסלות בלינה, והיינו כי תנא דמתניתין, וכן הרמב"ם פסק כמתני' בפ"ה וצ"ח מתמו"מ.

ואפשר דאי הוי קמני מתני' דלישתן ועריכתן נמי בפנים, דלא הוי קשיא ליה לרב ששת, דהיה מתפרש דטעמא משום דמת יבש נתקדשה, ובאמת אינם מתקדשים קדושת הגוף כיון שהוא קודם זמנם, אלא דאפילו הכי נעשה הכל בפנים דגנאי להוציא מכלי שרת לכלי חול, וכמ"ש בשטמ"ק ח' א', דאף בדבר שאינו מתקדש בעשרון, מ"מ אין מוציאין ממנו לכלי חול, (ומש"כ בתו' פ"ח ב' דאף בנתקדש בכלי לא חיישינן להכי אלא בדבר הקרב למזבח, ר"ל קרבן, ולאפוקי מי סוטה, אבל לא לאפוקי נאכלין וכמש"כ שם), ושפיר ניחא דאינו דוחה את השבת, דאינו נפסל בלינה שהרי לא נתקדש, אלא דכיון דקמני דלישתן ועריכתן בחוץ אלמא דמת יבש לא נתקדשה, ואפילו הכי קמני דאפייתן בפנים, הרי דנאמרה הלכה מיוחדת בשמי הלחם ולחם הפנים דצריך לאפותן בקדושה, וקשיא כיצד אפשר לקיים ד"ז בהדי הא דאין דוחות את השבת, ומיהו אף ר' יהודה דסבר כל מעשיהן בפנים מודה דנאמרה הלכה מיוחדת באפייתן, דלא משמע דפליג את"ק במאי דקאמר דאפייתן בפנים, אלא רק אתי לאוסופי דמת יבש נתקדשה, וממילא צריך גם שיהא לישתן ועריכתן בפנים, והיינו דאמרינן בגמ' דר"י סבר דבחול אשכחינהו דקא אפו ליה וקאמר להו דיפסל בלינה, כלומר דהא צריך לאפותו בקדושה וכיצד אפשר מערב שבת הרי אם יתקדש ראוי שיפסל בלינה, אבל אין ר"ל דבאמת מתקדש ונפסל בלינה, דהא שלא בזמנו הוא, וכמו שזדדנו לעיל לתרץ קושיא תו' נ"א א' ובסוגיין ד"ה דרך.

ויש להסתפק לתנא דמתניתין דאפייתן בתנור מקדשתן ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים,

מיד במדידתו, מ"מ שפיר י"ל דמשנה דמעילה נקטה מילתא דפסיקא לכו"ע, ולא בעי תנא למיעל נפשיה בפלוגתא, ולכך לא הזכיר קדושת כלי, א"נ קידוש התנור חוצה אצל קידוש לחם הפנים בעשרון לאו חוצה הוא, ולא דמי למנחות דגם הקידוש בכלי חוצה ומעכב, ולכך נקט התנא קרימת התנור שהוא חוצה לכו"ע.

ג"א א' תוד"ה אפי ואפילו הכי בעי קרא, לא נתפרש מאי קשיא להו, דהתם שפיר בעי קרא לומר דדמי שבת, דאי לאו הכי הוה אמנא דכשחל עזרת בשבת אין מציאין שתי הלחם, כיון דמאתמול אי אפשר דבעי קידוש בתנור, משא"כ בחציתין דודאי קרב בשבת אי משום תעשה אי משום תמיד, שפיר אמרינן דכיון דבעי כלי, ש"מ דנאפה בשבת.

ה) צ"ה ב' דלמא עשרון לא מקדש תנור מקדש, בפשוטו לפי זה למאי דקיי"ל מדת יבש נתקדשה, וכסתמא דמתני' ז' א' זבחים פ"ח א', וכדפרכינן בפשיטות ח' ז' עשרון למה נמשת, וכמו שפסק הרמב"ם בפ"א מכה"מ הי"ט, ראוי לן לפסוק דלישתן ועריכתן נמי בפנים, אצל הרמב"ם בפ"ה מתו"מ ה"ז ובפ"ח ה"ז פסק דלישתן ועריכתן בחוץ, וכבר נתקשה בזה בלח"מ, ואפשר דהרמב"ם מפרש דהא דאמרינן דלמא עשרון לא מקדש, אין הכונה דמדת יבש לא נתקדשה, דא"ה הו"ל למימר דלמא מדת יבש לא נתקדשה, וכדפרכינן אלמא מדת יבש לא נתקדשה, אלמא מדת יבש נתקדשה, אלא ר"ל דלמא עשרון לא מקדש ללחם הפנים ותנור מקדשו, והטעם משום דהוא נאפה שלא בזמנו, וקידוש התנור חידוש הוא מגזירת הכתוב וכיון שאינו דוחה שבת, הרי בכלל חידוש זה דמקדש אף שלא בזמנו, וכמש"כ לעיל סק"ד, ולעולם מדת יבש נתקדשה, וס"ל להרמב"ם דכל שהסלת לא נתקדש שפיר מוציאין אותו לחוץ אף שגמדד בעשרון שנתקדש, וכדמשמע דעת תו' לעיל ח' א', ודלא כמש"כ שם בשטמ"ק, ולכך לישתן ועריכתן בחוץ אף שגמדדו בעשרון שנתקדש, ולפי זה נתישבה קושית תו' מסיפא דקתני דחציתין כהן גדול לישתן ועריכתן בפנים, דאלמא מדת יבש נתקדשה, וכן משמע מהא דר' יהודה הוא דקסבר לישתן ועריכתן בפנים, ואילו בפלוגתא אי מדת יבש נתקדשה לעיל ז' א'.

לא אשכחן דאיירי בה ר"י כלל, ואם איתא דמאן דסבר מדת יבש נתקדשה מוכרח לסבור דלישתן ועריכתן בפנים, לא הוי סתים לן תנא דלישתן ועריכתן בחוץ, כיון דלעיל ז' א' סתים לן דמדת יבש נתקדשה, וגם מתני' דמעילה ט' א' אית לן לאוקמי כהילכתא דקיי"ל מדת יבש נתקדשה, ואפילו הכי קתני דקרמו בתנור הוכשרו להפסל בטבול יום וצמחוסר כפורים, משמע דמקמי הכי לית בהו קדושת הגוף, והא דר"י נ"ו ז' דייק מהא דמתקדשות בתנור, דמדת יבש לא נתקדשה, היינו משום דסבר דאפייתן דוחה שבת ונמלא דנאפין צומנס, ושפיר היו מתקדשים כבר קדושת הגוף בעשרון אם מדת יבש נתקדשה, וכמש"כ לעיל סק"ד.

ברם יש להקשות דלעיל ס"ג א' אמרינן דר"ש לא מצי סבר תנור מקדש מדסבר דכשרות אצית פאגי, כלומר דאי אמרה תורה לעשות תנור מקודש, יש להבין דכל הנאפים בתנור יש לאפותם בתנור זה המקודש ויתקדשו בו, [עיי"ש בפירוש הרגמ"ה הנדמ"ח], ואם איתא דאף למ"ד מדת יבש נתקדשה מ"מ אין שתי הלחם ולחם הפנים מתקדשות בעשרון משום דהוי שלא בזמנו, א"כ מאי קושיא, נימא דה"נ בתנור אינן מתקדשות מהאי טעמא, ור"ש לית ליה דרשא דחמץ תאפינה בכורים לה' שיתקדשו באפייתן, דהא שרי להו אצית פאגי, ולעולם אימא לך דתנור כלי שרת ומקדש, ושמא י"ל דקים לגמ' דאי תנור מקדש בעלמא, ראוי למידרש חמץ תאפינה בכורים לה' שמתקדשות בתנור, ואף שהוא שלא בזמנו למאי דס"ל שאינן דוחות שבת ויו"ט.

אבל הדברים דחוקים, ועו"ק דכיון דמאפה תנור בעי מתן שמן בכלי וצלילה כמש"כ תו' לקמן ע"ה, א"כ ודאי נתקדשה קדושת הגוף קודם אפייה, וצדין הוא לאפותה בכלי שרת, וכמו שהוכיחו תו' ז"ה ז' דאי מדת יבש נתקדשה גנאי הוא להוציא לחוץ ועי' בדבריהם ח' א' ט' א' ובש"ד, ולא משמע דר"ש פליג בהא, ועוד דקדק מרן זללה"ה בס"י כ"ה סק"ד מלישנא דר"ש גופיה דקאמר כשרות בעורה, משמע שיש בזה חידוש דכשרות, והיינו ע"כ משום דתנור מקדש, וקמ"ל דאפילו הכי כשרות ואינן נפסלות בלינה, ומשמע דמודה ר"ש דתנור מקדש, ועוד יש לדקדק בלשון

של מתכת, הנה גם צמעילה ט' א' סתם מתניתין דקרמו בתנור הוכשרו להפסל בטבול יום ומחוסר כפורים בין בשתי הלחם ובין בלחם הפנים, ושם נשנו כל הדברים כהילכתא פסיקתא, ובכלל זה נמי הא דלישתן ועריכתן בחוץ, דכיון דאינם קדושים אלא מקרימת פנים, ממילא אין לנו להצריך לישתן ועריכתן בפנים, וכן הא דלינן דוחות את השבת נשנה נמי בסתם מתני' לקמן ק' ב' וכן בגמ' שם ובצ"ה כ' ב' ובערכין ח' ב', וכל מה שיש לדון הוא דשמת המשינות הללו דלישתן ועריכתן בחוץ מכריעות לפסוק דמדת יבש לא נתקדשה, וגם זה אין נראה דבמתני' ז' א' רבנן ור' יוסי סברי דנתקדשו, ורבי עקיבא יחיד, וכן סתם מתני' וצחים פ"ח א' דמדות היבש מקדשות, וכן סוגיא דלעיל ח' ב' עשרון למה נמשח משמע דדינא הכי, ולא דפריך רק ממאן דסבר הכי.

ומ"מ לו"ד הרמב"ם ז"ל היה נראה לקיים גמ' דידן כפשטה, דעשרון לא מקדש היינו דמדת יבש לא נתקדשה, אבל אי מדת יבש נתקדשה, באמת לישתן ועריכתן בפנים, וגם מתקדשות ליפסל בטבול יום וצמחוסר כפורים משעת מדידתן, וכפשטה דגמ' נ"ז ב', ומתני' דמעילה ט' א' דתני קרמו בתנור הוכשרו ליפסל בטבול יום וצמחוסר כפורים, יש לפרש דמילתא פסיקתא נקט דקידוש בתנור הוא חובה לכו"ע, וכמ"כ לעיל סק"ד דע"כ הא דאמרינן בסוגיא תנור מקדש היינו דיש חובה לקדש בתנור, וכסוגיא דצחים ז"ו א', משא"כ קידוש ע"י מדידה בעשרון של מקדש, תליא בפלוגתא אם מדת יבש נתקדשה, וה"נ צמחות קמני קדשו בכלי ומתפרש למ"ד מדת יבש נתקדשה, דהיינו צביסא, דמנחות ודאי נתקדשו צביסא קודם קמי"ה, משא"כ לחם הפנים דשפיר אפשר שלא נתקדש כלל עד התנור, דמדידה בעשרון של מקדש אינו חובה אף למ"ד מדת יבש נתקדשה, אלא דלא שציק עשרון דקודש וכייל בעשרון דחול כדאמר נ"ז ב', משא"כ אפי"ה בתנור דהוא חובה, הלכך נקט קרמו בתנור דאז ודאי נתקדשו לכו"ע, ולפי זה למאי דקיי"ל מדת יבש נתקדשה, אית לן למינקט דלישתן ועריכתן בפנים, ומתקדשות משעת מדידה להפסל בטבול יום וצמחוסר כפורים.

הגמ' דפרכינן ומי אית ליה לר"ש האי סברא, ולכאורה הו"ל למימר ומי אית ליה לר"ש תנור מקדש, ומרן ז"ל שם כתב לפרש דהא דר"ש שיהא הקדשן בתנור קאי אשתי הלחם ולחם הפנים, אבל הדברים מחודשים, וגם כד משנינן שיהא הקדשן לשום תנור ודאי קאי אמאפה תנור, ולא משמע דהדרו בגמ' ממה דהוי ס"ל מעיקרא.

ובראה לפרש דכי היכי דכשאמרה תורה לעשות עשרון דקודש, הרי מ"ה למדוד הכל בעשרון זה, ואף דברים שאינם מתקדשים בו, וכמו לחמי תודה או כל המנחות לר"ח ח' א', וכדקשיא ליה לרבי פ"ח א' ב' רביעית וחצי לוג למה נמשחו, אף שמועד זה רביעית מים למזרע ורביעית שמן לנזיר וחצי לוג שמן לתודה, חזינן דגם הני נמדיים צמדות הקודש אף שהם דברים שאינם מתקדשים צמדה, וכן בסברא דלא שציק עשרון דקודש וכייל בעשרון דחול כדאמר נ"ז ב', ושייכא סברא זו אף לדברים שאינם מתקדשים בעשרון, דודאי אף לר"ח ח' א' היה מודד בעשרון לכל המנחות וזו מנחתו, ה"נ אם מנחנו בתורה שיהא תנור של קודש, יש בכלל זה דמ"ה לאפות בו כל הדברים שאפייתן בתנור, ואף אלו שלא יתקדשו בו קדושת הגוף, והיינו דפרכינן ומי אית ליה לר"ש האי סברא, כלומר דקרא מידריש שיהא הקדשן בתנור והיינו שיעשו תנור המקודש ויאפוהו בו, והא סבר ר"ש דשתי הלחם ולחם הפנים כשרות אצית פאג, ואם איתא דאמרה תורה לעשות תנור המקודש, היכי שציק תנור קודש ואופה חוץ לעזרה בתנור חול, ואף דשתי הלחם ולחם הפנים שלא צומנו הוא ולא יתקדשו בו, מ"מ מ"ה לאפות בו, אלא ודאי ר"ש לא דריש הכי, אלא שיהא הקדשן לשום תנור, ואף דודאי קושטא הוא דתנור דמקדש נתקדש ואופין בו מאפה תנור בקדושה, דהא כבר נתקדש בכלי שרת קדושת הגוף קודם אפי"ה, מ"מ כיון שלא ניוותה תורה לעשות תנור כלי שרת, אין לנו מהיכן לחייב לאפות שתי הלחם ולחם הפנים בתנור קדוש, כיון שעדיין לא נתקדשו, ולר"ש גם אינם עתידים להתקדש בו, כיון דהוי שלא צומנו.

ובאמת לפי כללי הפסק הדברים נוטים לדעת הרמב"ם, דהא דאפייתן בפנים, מלכד שהוא נשנה צמתי' בלשון רבנן, וכן גם סתמא דגמ' וצחים ז"ו א' דמתקדשין בתנור ולכך עשאוהו

הזהמה, והרי אמרו פסחים ל"ח ז' דלחמי תודה שעשאן למכור בשוק יואל זהן ידי חובת מזה, אלמא דאפייתן להדיוט היא.

שם ב' א"ל ר"ש ברבי שזו היה מחלק חצי לוג שמן לכל נר ונר, בתו' לקמן פ"ט א' ד"ה חצי [ושייך לכאן] השאירו צתימה למה נריך לקדש השמן בכלי שרת, ור"ל למה לא סגי שיתקדש במנורה, [דעיקר הדבר שהשמן נריך שיהא קדוש קדושת הגוף הוא פשוט בקצרה], וז"ע מאי קשיא להו ז"ל, הרי ה"נ יש להקשות זהא דאמרו ח' ז' דעשרון נמשח משום מנחת חוטא, וכי מה זכתה מנחת חוטא להיות מתקדשת בעשרון יותר מכל המנחות שמתקדשות צביסא לר"ת, וכן רוב הנמדדים היו ניתנים בכלי שרת לאחר מדידתן והיו יכולים להתקדש בכלי שרת, אלמא דכל שהדבר הנמלא במדה אינו מחוסר מעשה להתקדש קדושת הגוף, שפיר ראוי שיוקדש, וכל הכלים שעבודתן מחנכתן הנה זו העבודה שראויה לקדש גם את הכלי בהיותו משמש לדבר הראוי להתקדש קדושת הגוף, וכמש"כ לעיל סק"א, והוא שאמרו דכיון דהחצי לוג משמש לשמן למנורה שכבר ראוי שיוקדש קדושת הגוף בהיותו במדה, לכך קדשוהו לחצי הלוג, וכן לעשרון למנחת חוטא, וז"ע, שו"ר שכבר העיר בזה מרן זללה"ה צסי' ל' סק"ז, ושם הביא דברי התו' תמורה י"ד א' דמשמע דס"ל דלא צעי קידוש כלל עי"ש.

יש לדקדק דהכא קאמר שזו היה מחלק כו', ולעיל גבי רביעית קאמר ר"ח שזו היה מודד לחציתי כהן גדול כו', וי"ל דנקט הכא מחלק לאשמועינן שלא היה מכניס להיכל אלא שלשה לוגין ומחצה כפי הצורך למנורה, ושם מחלקו לנרות, והיינו נמי דקתני מתני' שלשה ומחצה למנורה דלכאורה שלא לצורך הוא, דלא הוה ליה למיתני אלא חצי לוג לכל נר, אלא דאשמועינן שהיה מקדים למדוד שלשה לוגין ומחצה ואח"כ מכניסם ומחלק חצי לוג לכל נר, ואילו הוי קתני מודד היה מתפרש שמכניס כד מלא שמן ומודד ממנו ומחזיר המותר, משא"כ בחציתי כהן גדול שהדבר ידוע שהשמן מדוד שהרי הביא ג' לוגין וחלקן, שפיר קאמר מודד, ועוד י"ל דנקט מחלק ולא נקט מודד, לרמוז דשיעור חצי לוג אינו לעיכובא למדוד בצמאוס, ואין נריך לדקדק בו על משהו, דהכי מסתברא כיון שהשיעור נקבע

שם גמ' אלא אי קשיא הא קשיא כו', אפשר דרצ שעת הקשה דהא דאפייתן צפנים סותר לרישא וסיפא, ואף דרישא אפשר ליישב לא טרח רצ שעת זהא, דכיון דסיפא קשיא הרי יתכן לומר דהא דאפייתן צפנים משצטתא, או כדרב אשי, וממילא גם רישא ניחא, ואה"נ דרישא אפשר ליישב אף אי קושטא דאפייתן צפנים וכדמפרשין דעשרון לא מקדש ותנור מקדש.

(ו) פ"ח א' מתני' רביעית מה היתה משמשת רביעית מים למנורה ורביעית שמן לנוזר כו' וחצי לוג שמן לתודה, מצוה דכל הני אף דמנורה הוא חוץ ואינך נמי אינס אלא קדושת דמים עד שחיטה כדאמר בגמ', אפילו הכי מודדין להו במדות לח שנמשחו לכו"ע, ולכאורה כיון שהמדה כלי שרת וקדושת קדושת הגוף, מנלן להחיר לשמש זה לדברים שאינם קדושים קדושת הגוף, ואינס נריכים לכלי שרת, וכש"כ מנורה דמנורה בעלמא היא, ואין זה ענין לקרבן, [פרט לזה שבגמר טהרתו מתחייב בקרבנות], ובתורה ונוזר י"ל דכיון דאמרה תורה זהן מדה, והם לורך קרבן, ואמרה תורה לעשות מדות לנרתי הקרבנות, סברא הוא דגם הם בכלל, ומה שנמשחו המדות לפי שיש בהם שמתקדשות קדושת הגוף, אין צוה כדי לגרוע לאסור את שאר המדידות, שמתחלת עשיית המדות הוא גם לנרכן, אצל רביעית מים למנורה, שטהרתו גם בגבולין, ואין לו שום ענין למקדש, וגם צמאוס השיעור אפשר שאינו אלא מדרבנן כמ"ש הרמב"ם בפ"א מה' טומאת נרעת ה"א, [עי' בספר מרן ז"ל לנגעים סי"א סק"צ], וגם אינו לורך קרבן מנלן להחיר, ואפשר דתנאי צ"ד הוא, א"נ מה שע"י טהרתו יוכל להציא קרבנותיו חשיב נמי לורך קרבן.

ובראה דכל זה דוקא במדות, שהם דברים הנריכים דקדוק, וגם לאחר הדקדוק אין כל המדידות שוות ממש, אלא שכן הלכה, בזה ראו חכמים לנכון שתהא המדידה בשל קודש, במקום זריזין, כדי לדקדק בדבר כפי האפשר, אצל צביסא ללישת לחמי התודה והנוזרות, אסור לשמש בכלי שרת, כיון שאינם קדושים קדושת הגוף ואין לורך לכלי שרת, ואפשר דאף כלי הקדוש קדושת דמים נמי לא יהצין ליה, דלחמי תודה ורקיני נוזר על ההדיוט להציאם מתוך ביתו כדרך שמציא את

מנחת חוטא, ואף שלא נתקדש בעשרון לר"ת, מ"מ גנאי הוא להניחו אח"כ בכלי חול, וסיים דבזה ניחא למה נמשח החזי לוג משום שהיה קודם לכן בלוג שנמשח לר"ח משום לוג שמן של מזרוע, ולכאורה הרי בסוגיין פרכינן חזי לוג למה נמשח, ולא משנינן הכי, ואפשר דקושטא ועדיפא משנינן בסוגיין, אבל גם משום מנחת חזיתין ניחא דהיו נריכים לקדש החזי לוג, ומיהו יש לחלק כמש"כ לעיל דשאני חזי עשרון שלא נעשה ואינו משמש אלא לחזיתין, ושפיר יש לקדשו כשמשמש לקודש, משא"כ חזי לוג שמשמש גם לתורה שאינה מקודשת, ושמא ס"ל להתו"ח דלר' חנינא לא היה מתקדש חזי לוג שמן לנר, דכל הנרות מנזה אחת, ונריך שיהא ציחד שלשה לוגין ומחצה כדי שיתקדשו, ובזה לית לן למימר דרז פליג, דהא ליכא מהיכן למילף, דלא אשכחן חזי לוג שמן שמתקדש במקום אחר, וא"כ גם זהא דחזי לוג לכל נר, יש לפרש דכיון שכבר נתקדשו מקודם בכלי שרת גנאי הוא להוסיף לכלי חול, וא"כ דכוותה דה"מ למימר משום מנחת חזיתין, אלא דאכתי לא דמי, דבמנורה כבר נתקדש השמן, משא"כ בשמן של חזיתין שלא נתקדש לר"ח בלא הסולת, וגם י"ל דניחא ליה למימר משום מנורה, דהאי טעמא אחי שפיר אף לר"ש דס"ל פ"ז ב' דמדה יתירה של לוג ומחצה היתה שם שזה היה מודד לחזיתין כהן גדול, אבל לא משמע כן דרשיטת הגמ' משמע דהחזי לוג מקדש לשמן, ולא שמחלק שמן קדוש כמו מי כיור דסוטה, וגם התו' לא הקשו בסוגיין אלא מדבריהם לעיל לענין חזי עשרון, אבל לא מהא דחזי לוג לכל נר, וטעמא נראה דכיון דהשמן במנורה נמי עומד כל חזי לוג לחוד, שפיר מתקדשים כל חזי לוג בפ"ע, דומיא דשתי הלחם דמתקדשות כל חלה לחוד בתנור וכמש"כ לעיל סק"ג, ואף ש"ל דכל המנורה חשיבא כלי אחד.

צ"ה ב' מתני' אחת שתי הלחם ואחת לחם הפנים לישתן ועריכתן בחוץ, לשון זה משמע דכן הוא סדר עשייתן, וכאילו יש טעם לעשות לישתן ועריכתן דוקא בחוץ, ואפשר דכיון דהאי תנא סבר מדה יבש לא נתקדשה כדאמרין בגמ', א"כ כי היכי דדייקינן מקרא דחמץ תאפינה צבורים לה' שאינם מתקדשים בעשרון כדאמר לעיל נ"ז ב', ה"נ מוכח מהאי קרא שאינם מתקדשים עד אפייתן,

ע"י פתילה צינונית ציום צינוני כמ"ש תו' פ"ט א', ובקיץ מגדיל הפתילה ובחורף עושה דקה, סברא הוא שלא קצעו כאן חכמים את השיעור ככל מדות חכמים לפסול בחסרון משהו, ועוד י"ל דלשון מחלק נופל כשהכל מוכן ומחלק זא"ז, משא"כ בחלות שנותן לחלה אחת ולשה צו, ואח"כ נותן לשניה, [וכש"כ אם היה נריך גם לחלק לכמה מתנות שמן, כמו שנסתפק מרן ז"ל אי יש בחזיתין ג' מתנות שמן, אף שהדבר נ"ע כיצד יעשה דלא מסתבר שלכל חלה וחלה יעשה לחוד ג' מתנות שמן, ועי' רש"י נ' ב' ד"ה צפנים וצמש"כ בזה לעיל ע"ד צ"], ועוד י"ל דחלה הוא שמה רק לאחר שנגבלה עם השמן, ואם היה אומר מחלק היה נריך לומר שזה היה מחלק רביעית שמן לכל ששית הקמת, דלשון מחלק מתפרש גם הנחיתה וכה"ה דתנן פ"ט דשביעית מחלק מזון ג' סעודות לכל אחד ואחד, ובפסחים ק"ט א' אמרו עליו על רבי עקיבא שהיה מחלק קליות ואגוזין כו', אבל מודד מתפרש לצורך החלות. — הא דפרכינן לעיל פ"ז ב' מודד ורמינהו חזיתי כהן גדול כו' ומתרינין מאי מודד נמי דקאמר מחלק, אינו ענין לכאן לפי מה שפירשנו שם.

תוד"ה אי וי"ל דה"מ בדבר הקרצ למזבח, נראה דלא צאו למעט מנחות הנאכלות, אלא ר"ל דזה דוקא בקרבנות, ולא צמי סוטה, וברש"ש העיר דצלאו הכי עתיד לתת המים לכלי חרס שאינו כלי שרת, ואם כי מנחתו בכך שאני, מ"מ שפיר יש בזה כדי לאמת תירוצ' התו' דסברא הוא שאין להקפיד כאן על ענין זה, דלא דמי לקרבנות, ובעיקר קושייתם י"ל עוד דהתם הנידון לגבי חזי עשרון שאין לו שום שימוש אלא למנחת חזיתין לאחר שהיא כבר קדושה קדושת הגוף, ודאי ראוי שיהא גם החזי עשרון קדוש, כיון שהוא משמש לקודש, אף שאין צורך שהוא יקדשו, אבל כאן שהחזי לוג עיקרו לשאר תשמישים שאינם נריכים משיחה, אין לנו למשחו משום שיעזירו צו למדוד מי סוטה המקודשים, דאין להקפיד אם המים ימדדו בכלי חול, כיון שאינם נריכים להתקדש במדה.

בש"מ ק' ח' א' אות מ"ב צ"כ תו"ח כתב דלכך נמשח החזי עשרון לר"ת, משום שהקמת היה קודם בעשרון שהוא נמשח משום

אצית פאג' ע"כ לא דריש תאפינה זכורים לה' שיתקדשו באפייה, וכיון שכן אף יכול לקדשן קודם לישא, וכדפרכינן בפשיטות והאיכא זיסא, ומיהו כשירות נמי אצית פאג', כיון דשלא זומנו הוא, ואפשר דגם כשעשאן בכלי שרת אין מתקדשין כלל לר"ש וכמ"ש להלן.

שם כשרות בעזרה וכשרות צבית פאג', נראה דכשרות בעזרה מתפרש שהם כשרות אם נעשו בקדושה, ואף אם תנור אינו מקדש שאינו כלי שרת, אכתי בכלל זה שהם כשרות אם לשתן ועריכתן נעשה בכלי שרת, מיהו אין הכרע אם הטעם משום דגם כשעשאן בקדושה אינן מתקדשות דהוי שלא זומנה, וכרהיטת לשון הגמ' מידי תנור מקדש שלחן הוא דמקדש, דמשמע דרק השלחן יקדשן, ולא שום כלי שרת שקודם העריכה על השלחן, או דאף שמתקדשות מ"מ אינן נפסלים בלינה, וכדעת רש"י והרמב"ם דלא אמרינן תזבח שנתזחל לעיל סק"ד, דרק לענין טבול יום ומחוסר כפורים מתקדשות, ומתפרש כשרות בעזרה שאינם נפסלין בלינה, אם משום שאינם מתקדשין כלל דהוי שלא זומנה, אם משום שאין הקידוש מועיל אלא לענין טבול יום ומחוסר כפורים ולא לענין לינה, וכמו שדקדק מרן זללה"ה בס' כ"ה סק"ד דלשון כשרות בעזרה משמע שיש כאן חידוש דכשרות עי"ש, ומיהו ק"ק דקושיא דפסול לינה אמוראי הוא דאיירי בה, ולא אשכחן תנא דאיירי בה, ומתני' קתני בין בת"ק ובין בר"י דאפייתן צפנים ולא דנו לומר דכשרה, ואולי משום דלדידהו חובה זכך ופשיטא דכשר דהא כך מנחות, מה שאין כן לר"ש דאינו אלא רשות הולך לומר דכשרות, אבל אפשר לפרש לשון כשרות דמותר לעשות כן, ולפי דת"ק קאמר לישתן ועריכתן בחוץ ומתפרש שיש לעשותן בחוץ ולא צפנים, קאמר ר"ש דאפשר גם לעשותן בעזרה, וכמס"כ לעיל טעמא דמילתא משום דלא דריש תאפינה זכורים דמתקדשות באפייה, וממילא ליכא משמעותא שאין מתקדשין קודם, ונקט לשון כשרות משום בית פאג', וזתוספתא קתני רש"א כל מעשיהן בחוץ שהיה רש"א כו' כדרך שכשרות בעזרה כך כשרות צבית פאג', וכדרך שנפסלות בעזרה כך נפסלות צבית פאג', ומשמע דר"ל שאין מיתוספת להם שום קדושה על ידי אפייה בעזרה, והיינו שאין מתקדשות כלל אלא על השולחן.

והיינו שגם בלישה ועריכה אינן מתקדשין, ואף שיש לפרש דקרא אשמועינן שאין חיוז לקדשם עד אפייה, מ"מ פשטיה דקרא משמע דכן הוא למעשה שמתקדשין באפייתן, ואפשר בלישה ועריכה שהן שימוש שהכלים נפחתים על ידו, אין ראוי לעשות בכלי שרת, אלא בדבר שכבר נתקדש קדושת הגוף, או שמנוה לקדשו עתה, אבל דבר שראוי לכתחלה לעכב הקדשו בקדושת הגוף עד אפייה, אין לשמש עצורו בכלי שרת עד אפייה, א"נ משום קדושת עזרה אין להכנס ולעסוק בה בדברים שאפשר לעשותן בחוץ, אבל אין נראה כן, דכל דבר שיכול להתקדש קדושת הגוף בכלי אין למנוע מלקדשו, ואז יהא ראוי לשימוש בכלי שרת, אלא נראה הטעם משום דהוי שלא זומנו, ולכך אין לקדשו אלא מתי שחובה לקדשו.

ומיהו קשה דלעיל נ"ו ז' פרכינן בפשיטות והא איכא זיסא דלח היא, והיינו דאף אי מדת יבש לא נתקדשה, מ"מ ראוי ללוש ולערוך שתי הלחם בכלי שרת, ומשמע דה"ט דכל שכבר אפשר לקדש הקרבן קדושת הגוף ראוי לעשות כן, וגם למאי דמשינין דלש על גבי קטבליא, היינו דכיון שאין חיוז ללוש בכלי שרת, שפיר אינטיריך קרא למימר דאפייה צעי בקדושה, אבל לכתחלה משמע דצעי בקדושה גם הלישה, וכדאמרינן התם דכיון דלא אמר רחמנא דליעבד זיסא למילש ביה כי לש לה על גבי קטבליא לית לן בה, משמע דרק לית לן בה, ולפי זה צריך לפרש לישתן ועריכתן בחוץ דכשר גם בחוץ, ול"מ כן, ולכן דהא דלישתן ועריכתן בחוץ הוא רק מחמת משמעותיה דקרא, דמשמעותיה דקרא הוא דסדר עצודתו דבאפייה מתקדש, ולא מקודם, וכמס"כ, ולכן למאי דפרכינן דלא נדרוש מהאי קרא דמתקדש באפייה דהא איכא זיסא, שפיר פרכינן, דאי לאו קרא צאמת היה ראוי לקדשן בזיסא ללישה, אבל למאי דמסקינן דקרא מתפרש שמתקדשין באפייה, תו דייקין מזה נמי דרק באפייה מתקדשין ולא בלישה ועריכה, ואפשר הטעם משום דנאפין שלא זומנו, ולכך אין להקדים לקדשן כל עוד שאין הקידוש חובה, וכמס"כ, וזוהי ניחא טעמיה דר"ש דקסבר דכשרות בעזרה, ומשמע אף לכתחלה, ואמאי פליג את"ק דסבר לישתן ועריכתן בחוץ, והא איהו אף אפייה מכשר צבית פאג', אבל למס"כ ניחא דכיון דמכשר אפייה

הקרבן שהצריכה לה תורה כלי, הרי זה כאלו הצריכה לה תורה כלי שרת, וה"נ אמרינן לעיל נ"א א' על מחצת מלמד שטעונה כלי ואי אפי לה מאתמול איפסל ליה בלינה, ומצואר דאף שלא נזכר כלי שרת בקרא, מ"מ כיון דנריך כלי כמאן דכתב כלי שרת דמי, ועי' לקמן סק"י.

צ"ר א' כל המנחות יש בהן מעשה כלי צפנים ואין בהן מעשה כלי בחוץ, לשון זה נראה דה"ק דכל המנחות טעונות כלי צמעיהם שצפנים, ואין טעונות כלי צמעיהם שצחוץ, ושצפנים ר"ל המעשים הרגילים להעשות צפנים, דהא עד השתא לא שמענו אס לישתן ועריכתן צפנים או בחוץ, אלא דבסתמא מביאים מנחה ומודדים השמן בלוג שנתקדש צפנים, וממילא כבר הכל צפנים, וקמ"ל דהמעשים הללו טעונים כלי, וכמ"כ בשטמ"ק לפוקי ע"ג טבלא, ובכלל זה שהם טעונים כלי שרת דכל מעשה הקרבנות שטעון כלי ממילא מובן דהיינו כלי שרת וכמ"כ מההיא דנ"ז ב' נ"א א', וממילא הם גם חייבים מן הדין להיות צפנים, והנה התנא בא לפרש מעשה המנחות אס היו צפנים או בחוץ, דומיא דשתי הלחם ולחם הפנים וחציתי כהן גדול, ולא יכול לשנות לישתן ועריכתן, דבמנחות איכא עבודות גם קודם לישא, והוא מתנות שמן, וגם לא יכול לשנות כל מעשיהם צפנים, דלשון זה מתפרש גם אמדידה, והאי תנא סבר מדת יבש לא נתקדשה, לכך שנה שורש ההלכה דלמדנו שמעשיהם שצפנים טעונות כלי, וממילא זה מחייב להיותם צפנים ובכלי שרת, ואין בהם מעשה כלי בחוץ ר"ל כמ"כ תו' דטחינתן והרקדתן בחוץ, אלא דנקט לישנא דומיא דרישא.

שם בגמ' שאלו את רבי זו מניין כו' מה אשם וחטאת טעונין כלי אף מנחה נמי טעונה כלי, אשם וחטאת נראה דאסור לבשלים בכלי שרת, דלורך כהנים הוא ולא לורך קרבן, והרי על עצים הוצרכו לתנאי ב"ד כדתנן בשקלים ומייתי לה לעיל כ"א ב', ועל כלי שרת לא מהני תנאי, דכיון דהוא קדוש קדושת הגוף איך אפשר להשתמש בו ללורך הדיוט, ורק על עצים ומלח שהם עדיין קדושת דמים שייך תנאי, וה"נ משמע מדכתיב בחטאת וכלי חרס אשר תבשל בו ישבר, וכלי שרת דחרס לא עבדינן כדאמר זבחים נ"ז, [ואפשר שהיו מבשלין בכלי חול

— סוגיא דגמ' ס"ג א' ע"כ מתפרש דאי דרשינן שיהא הקדשן בתנור, יש ללמוד מזה חובה לאפות גם שתי הלחם ולחם הפנים בתנור הקדשן וכמנ"ת לעיל סק"ה, ואף אס לא יתקדשו בו מחמת דהוי שלא בזמנו.

ז' נ"א א' רבא אמר על מחצת מלמד שטעונה כלי ואי אפי לה מאתמול איפסל ליה בלינה, יש לעי' הניחא לדעת תו' לקמן נ"ה ב' דמפרשינן דמתני' תרי תנאי ומי ששנה זו לא שנה זו, ניחא שפיר דבאמת לא אשכחן דקדוש ולא מיפסל בלינה, אבל לדעת רש"י והרמב"ם שנתבאר לעיל סק"ד דלע"ג דקאמר רבא הקשה אדם קשה שהוא קשה כבדול, מ"מ קיימא מתני' דאפייתן צפנים ואין דוחות את השבת, דלע"ג דנתקדשו בתנור קדושת הגוף לענין טבול יום ומחוסר כפורים, מ"מ אין נפסלין בלינה, א"כ הרי נמי מנ"ל דדחי שבת אימא דמתקדשת בכלי לטבול יום ומחוסר כפורים ולא בלינה, דשלא בזמנה הוא וכלי שרת אין מקדשין שלא בזמנו, וי"ל דלא דמי חציתין לשתי הלחם ולחם הפנים, דחציתין הרי אימנהו בכל יום, וקרא דעל מחצת חציתין דכל יום קאי, ובכל יום החציתין מתקדשין במחצת קדושת הגוף גמור אף לענין פסול לינה, ולית לן מהיכן לחדש דחציתין של שבת סגי אס יהיו נאפין מערב שבת, ויוקדשו קדושת הגוף שאינה שלימה, שלא יפסלו בלינה, ואית לן למינקט דגם חציתין של שבת נריך שיוקדשו באפייתן קדושת הגוף שלימה אף לענין פסול לינה, וא"כ ע"כ דדוחה שבת, משא"כ בשתי הלחם ולחם הפנים דהנידון בעיקר מלות, שפיר יתכן לקיים שמתקדשין באפייתן קדושת הגוף אבל עדיין אינם נפסלים בלינה ואינם דוחין את השבת.

ח' נ"ז ב' בשלמא ציסא לא כתב רחמנא דלעציד ציסא למילש ציה כי לש לה על גבי קטבליא לית לן צה, לשון זה מתפרש שלא הצריכה תורה כלי ללישה, ויכול ללוש ע"ג עור שאין עליו שם כלי, ומשמע מזה שאס לא היה יכול ללוש ע"ג קטבליא, אלא היה נריך ללוש בכלי, ודאי היה גם נריך שיהא הכלי כלי שרת והיו שתי הלחם מתקדשין בו, ואלע"ג דעשרון אמר רחמנא דליעבד למדוד בו, ומ"מ ס"ל השתא דמדת יבש לא נתקדשה, שאני מדידה שאינה ממעשה הקרבן, ואינו אלא לדעת מדתו, אבל כל פעולה ממנוות

ושתי הלחם, א"נ כיון דאין בהם מנחות עד אפייתן דלא צעו שמן ולא מיד, אין סבירא לדמותם לענין כלי, אבל אין נראה הטעם משום דנאפין שלא בזמנם דאין דוחים שבת ויו"ט, דא"כ למ"ד דוחין שבת [רבי ע"ז ב'] באמת ילפינן דצעו כלי ככל המנחות, ולפי זה אפשר דהיינו טעמא דר' יהודה דסבר כל מעשיהן צפנים, ומיהו צפשוטו טעמו משום דמדת יצש נתקדשה, דכל מעשיהם משמע אף מדידה], ואף אי מדת יצש לא נתקדשה מ"מ לישתן ועריכתן צעי כלי, וא"כ מאי פריך נ"ז ב' דרבי עקיבא לא מצי לרבוזי לחם הפנים לחימוץ כיון דסבר מדת יצש לא נתקדשה, אכתי נימא דסבר דדוחה שבת ולישתו ועריכתו צעי כלי, ושפיר מתרבה לחימוץ, אלא ודאי משמע דאי מדת יצש לא נתקדשה, הרי לישתו ועריכתו של לחם הפנים בחוץ, אף אי דוחה שבת ונאפה בזמנו.

(ט) ט' א' כיון דעשייתה בכלי הוא כו' פנים מיהא צעיא, מדלא קאמר מדצעו כלי ממילא פסול בחוץ דאין כלי שרת מקדש אלא צפנים כדתנן זבחים פ"ח א', משמע דאם כללה צפנים בכלי חול כשרה, ולפי זה ה"ה מתן שמן בכלי ויניקה ולישה ועריכה ואפייה נמי כשר בכלי חול, ונמיהו נראה דכ"ז דוקא כשנעשו לאחר שהמנחה נתקדשה קדושת הגוף, אבל אם נעשו קודם שנתקדשה פסולה, דהוה ליה כהקדיש חלות למנחה, וצוה נראה דגם ר"ל מודה], ולמדנו מזה דהא דתנן לקמן נ"ז א' כל המנחות יש בהן מעשה כלי צפנים, אינו אלא לכתחלה, וכ"מ מדלא מיימי לה פסחים ל"ו א' וכמ"ש לקמן סק"י, אבל נ"ע כיון דלא צעי כלי שרת לעיכובא, וציונא עדיין אינה נפסלת וכמ"ש תו', א"כ מנלן לפסול בחוץ, וזה מספק לן לומר דשמא אף בכלי חול פסולה, ור"י ה"נ קאמר כיון דעשייתה בכלי ממילא צעיא פנים דאין כלי שרת מקדש אלא צפנים, והא דלא נקטו פלוגתתם בצללה בכלי חול י"ל דלרבותא דר"ל נקטו לה לומר דאף בחוץ מכשיר, ומיהו מהא דצברייתא דתניא כותיה דר"י קתני צללה בחוץ פסולה ולא קתני צללה שלא בכלי שרת, משמע דבכלי חול כשרה, וכן נראה מדברי הרמב"ם בפ"א מפה"מ ה"ו ששנה ד"ז דכלל בחוץ צהדי כל הפסולים שלא בכלי שרת, ומשמע דכלילה שאני ואינה פסולה אלא בנעשית בחוץ, וה"נ מסתברא דילפותא דרבי

של הכהנים, או דהיה כלי מכלי צדק הצית שהתנו עליו לכך], וממילא יש לפרש דהכא ילפינן רק דצריך כלי, אלא דכל דצריך כלי צעודות פנים ממילא מוזן דהוא כלי שרת וכמ"ש לעיל, [וכ"כ רש"י כ"ו א' דמהכא ילפינן דמנחה צעיא קידוש בכלי שרת בתחלה, ועי' לקמן סק"ט מש"כ בזה, ובמ"ש"כ שם בדעת הרמב"ם דהאי היקשא דרבי אחי רק דצעו פנים], ונראה דליף מהא דכיל הכתוב מנחה שנאפית קודם קמינה, דסתם אפיית מנחה מתפרש צמנחות שנאמרה בהן אפייה בתורה, ולא צמנחת סולת, צהדי צשר אשם וחטאת שמתצלות לאחר זריקה, ועוד הקדים צישול דצורך הדיוט לאפייה דצורך גבוה, לכך דייקנן דאשם וחטאת צאו ללמד על מנחה, שטעונה כלי, וצריך לאפות המנחות בכלי שיש עליו שם כלי, דמקרא דמחצת ומרחשת לא למדנו אלא על צורתם אם מעשיהם רוחשים או קשים, אבל אכתי לא למדנו דצריך כלי, וכמ"ש תו' ס"ג א' מדלא אמרה תורה עשה צמחצת, ואחי האי היקשא למימר דצריך כלי, וניחא מה שנתקשו צמו' כאן, וכבר כתב כן מרן זללה"ה], וגם אהני האי היקשא להצריך כלי גם ללישה ועריכה וגם למתן שמן בכלי, ועי' נ"ט א' ובצו' שם, ועי' לקמן סק"י.

ונראה דמהכא ילפינן דכל עשייתה צעי כלי שרת, ובכלל זה דצריך שצבר יהיו קדושים קדושת הגוף בכלי שרת, קודם מתן שמן בכלי שקודם לעשייתו, ולר"ב ח' א' שפיר נתקדש הסולת צעשרון והשמן צלוג, ולר"ח שם דאין זו קדושה צלא זו, ע"כ להקדים לתת הכל בכלי שרת ביחד כדי שיתקדשו, וכמ"ש תו' שם לענין מנחת חציתין, וה"ה לכל המנחות, ואפשר דאף צלא הך ילפותא דרבי הוי פשיטא לן דכל המנחות שצמנחה יש לעשותן צמנחה שהיא כבר קדושה קדושת הגוף, דצקדושת פה שיש לה פדיון כדאמר ק' ב', לא מסתבר שיתקיימו צה מנחות הקרבן, וקרא אחי לאוסופי דאף שצבר נתקדשה קדושת הגוף מ"מ צריך גם שיהיה בכלי שרת צשעת מתנות השמן והלישה והעריכה, וכן נראה, ועי' לקמן סק"ט.

והנה שתי הלחם ולחם הפנים לא ילפינן מהך היקשא דניצעו כלי ללישתן ועריכתן, וכדאמר נ"ז ב' דלא אמר רחמנא דליעבד ציסא, ואפשר הטעם דסתם מנחה אינו כולל לחם הפנים

לה להצריך כלי לקמן ז"ו א' אין זה רמז לעיכובא, גם אם איתא דפלוגתתם אי מעשה כלי מעכב, היה ראוי לשנות פלוגתתם אמתני' דכל המנחות יש בהן מעשה כלי, ולומר דאם לא עשאן ככלי ר"ל אמר כשרה ור"א פסולה, אלא משמע דשלא ככלי שרת מודה ר"י דכשרה, [אח"כ ראייתי בסקר מרן זללה"ה סימן כ"ה סק"ג שנסתפק בזה, אבל נראה דמהא דקתני צברייתא חוץ לחומת עזרה משמע דכלי חול כשרה וכמש"כ], ולפי זה אפשר לפרש הא דאמרינן כיון דעשייתה ככלי הוא, דלאו דינא דיש בהן מעשה כלי קאמר, אלא דכיון דיש לעשות את הצלילה לאחר שכבר נתקדשה קדושת הגוף ככלי, וזה לכו"ע לעיכובא, סברא הוא נמי דבעיא פנים לעיכובא, ובשטמ"ק גרים כיון דקדושת כלי היא, וכ"ה בתו' חולין ל"ו א', וזה ודאי מתפרש על קדושת הגוף, [ובתו' חולין שם דקדקו מסוגיין דצלילה ככלי שרת, והוא משום דכיון דנתקדשה סברא הוא דכל מעשיה ככלי שרת, וכדעיי פנים].

ולפי זה נראה דהא דכל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים, הוא מהלכות הסדר הראוי, וכמו הא דכ"ל בעשרון דקדוש למ"ד מדת יבש נתקדשה, והוא מדאורייתא, כדמוכח נ"ז ב', אבל אינו דין בהלכות המנחה, וזה ניחא הא דאמר ר"ל ומדכהונה לא בעיא פנים נמי לא בעיא, ולכאורה קשה הרי כהונה אף למצוה לא בעיא מדאורייתא, ופנים ודאי צעי מיהא למצוה דהא צעי כלי ואין כלי שרת מקדשין אלא בפנים, אבל למש"כ דהא דצעי כלי הוא רק מהלכות הסדר וההנהגה הראויה, ניחא, דהכא בהלכות המנחה איירינן, [ומסדר ההנהגה הראויה צעי גם כהונה כדמשמע זכחים קי"צ ב'], וז"ע לפי זה צמש"כ רש"י כ"ו א' צמתני' דשלא ככלי שרת דאקידוש קומץ קאי, דבתחלת המנחה ודאי צעי כלי כדאמרינן צפ' שתי הלחם שאלו את רבי זו מניין כו', דמשמע דאי לאו הא דרבי לא היה צריך לקדש המנחה ככלי שרת, וזה תימא דאטו ס"ד דאפשר לקמוץ ממנחה הקדושה רק קדושת דמים, ושמא אי לאו הא דרבי הו' ס"ל דמנחה מתקדשת קדושת הגוף בפה וכמו בהמה, ומהא דרבי ילפינן דבעיא כלי, ותו אמרינן מסברא דלא נחית לה קדושת הגוף עד דמתקדשא ככלי, א"נ ילפינן ממנחת חוטא, דאמרה תורה מחטאתו על חטאתו כדאמר ק"א א', אלמא דיש

רמב"ם פי"ג ממעה"ק ה"ה ואח"כ נותנה ככלי שרת וזק לתוכה שמן כו', וכן בה"י ונותנה ככלי שרת ויוזק עליה כו', מלשון רבנו משמע דצלילה א"צ כלי שרת, וכמ"ש בכ"מ, ומיהו קידוש ככלי שרת לקדושת הגוף ודאי צעי אף קודם מתן שמן ככלי, אלא דלמאי דקיי"ל דמדת יבש נתקדשה, הרי ממילא כבר נתקדש הסולת בעשרון, והשמן בלוג, ומ"ש בהי"צ ואם היתה מנחת הסולת נותנה לכלי שרת ומקדשה ככלי שרת לשון הצרייתא בכוונה נקט, והכוונה שצריכה להיות ככלי שרת ליציקה וקמיצה, ומ"ש שם ואם היתה מן המנחות הנאפות, ר"ל אז צריך גם לאפותה ולפותה ואח"כ נותן הפתיתין לכלי שרת ליציקה וקמיצה, אבל למתן שמן ככלי ולצלילה סגי בקידוש שבעשרון ושבלוג, ומשה"ק בכ"מ מהא דאמר ט' א' דעשייתו ככלי, יש לפרש דר"ל שכבר הוא בקדושת כלי שרת וכמש"כ לעיל, ואפשר נמי דגרס בגירסת השטמ"ק כיון דקדושת כלי הוא, ואדרבה נראה דחיליה דהרמב"ם מהך סוגיא דמפרש מה דאמר ר"ל דמדכהונה לא בעיא פנים נמי לא בעיא כפשוטו, דלא בעיא פנים, [ועיי' זכחים קי"צ ב' דמשמע דגם זר אינו לכתחלה וז"ע], וא"כ כש"כ דלא צעי כלי שרת, ואף ר"י לא פליג אלא דבחוך פסול, וכן צרייתא דתניא כוותיה היינו רק בחוך, אבל בפנים ככלי חול לית לן בזה, וכיון דיציקה חמירא מצלילה דהא מעכבא כדאמר י"ח א', אין לנו ללמוד יציקה מצלילה, ואית לן למינקט דיציקה צעי כלי שרת, [וכן אפשר דמודה זה ר"ל דפסולה בחוך, ושמא אף ככלי חול פסולה, ברם יפה העיר

צני נחום נ"י דמהא דאמר ט' א' לימד על יציקה וצליה שכשירין צור ומדכהונה לא צעי פנים נמי לא צעי, משמע דר"ל מכשיר יציקה בחוץ, וצ"ע, והא דתנן ז"ו א' כל המנחות יש בהן מעשה כלי צפנים, י"ל דמפרש רצו דרך פנים צעי אצל לא כלי שרת, [עי' לקמן סק"י], וכן העתיק צפי"צ הכ"ג דלישתן ועריכתן ואפייתן צפנים, ולא הזכיר דלישתן ועריכתן בכלי שרת ורק המנחת והמרחת כתב שהיו כלי שרת, וכן שם בהכ"צ העתיק היקשא דרבי לענין דצעי פנים, [ועי"ש צכ"מ, דמפקפק דשמא רצו לא גרס כלל הא דאמרין מה אשם וחטאת טעוין כלי], ובאמת זה פשטיה דקרא כדכתיב זה המקום וגו' לצלתי הוציא וגו', ובאמת ילפותא דרבי שם מצינול אשם וחטאת אינו אלא על כלי וצפנים, ולא על כלי שרת, וכמש"כ לעיל סק"ח דאשם וחטאת לא נתצלו בכלי שרת, ומ"מ נראה דמודה רבינו דלכתחלה כל מעשיה בכלי שרת, וכרהיטת הברייתא בקוטה י"ד ז', דבתחלת הצאתו נותנה בכלי שרת ושם נותן השמן כדינו ואינה יוצאה מן הכלי שרת לעולם, אלא שלא פירש רצו הדבר כיון שלא נתפרש בהדיא בגמ', אצל יציקה שזה מעכב דיעבד פירש, וצ"ע.

(י) צ"ה ב' תוד"ה ומאי ונראה לפרש דלישה ועריכה דלחם הפנים ושתי הלחם מדת יבש הוא כו' היה בכלי הלח דיש בה שמן כו' דה"ה שאר מנחות הטעונות שמן כו', צ"ע דא"כ מה זו ששאלו לרבי לקמן ז"ו א' זו מנין והציא היקשא דמנחה לאשם וחטאת, ומזה נמי ילפינן דצעי כלי שרת וכמש"כ לעיל סק"ח, ותיפ"ל משום דמדת לח נתקדשה, ואי דמהא דמדת לח נתקדשה לא ידעינן אלא שזו הנהגה נכונה, דמה שנתקדש בכלי שרת אין מן הראוי לתתו בכלי חול, ואילו מהא דרבי דינא ילפינן, א"כ מאי קשיא להו, נימא דחציתין בכלל כל המנחות שהוקשו לאשם וחטאת דצעי כלי וצפנים, ואע"ג דשתי הלחם ולחם הפנים לא ילפינן בהאי היקשא, היינו משום שאינם מנחה ממש, א"נ משום דגלי קרא חמץ תאפינה בכורים לה' דאינם קדושים עד אפייתן, א"נ משום שאין בהם הלכות בלישתן וכמש"כ לעיל סק"ח, משא"כ חציתין, ואפשר דה"ה, אלא דמשמע בגמ' דרך אמנחות שאלו לרבי זו מנין, אצל טעמא דחציתין היה פשוט להו, ולזה פירשו דע"כ איכא

טעמא דחציתין לרבי מהיקשא דמנחה לאשם וחטאת, ואע"ג דהאי טעמא דמדת הלח נתקדשה שייך נמי במנחות, מ"מ שאלו זו מנין, דמתני' משמע דבמנחות טעמא אחרינא הוא, דהא כולל גם מנחת חוטא ומנחת קנאות דאין בהן שמן, [ואף דאין בהן אפייה קודם קמיצה, מ"מ נראה דגם הם נלמדים מהיקשא דאשם וחטאת, ואף דכתיב התם אפייה], וגם משמע דמתני' דכל מעשיהם בכלי, ואף קודם שערצבו הסולת עם השמן כבר קדשו לסולת בכלי קדושת הגוף, והוא פירשו קושטא דמילתא דטעמא דחציתין שייך נמי בכל המנחות שיש בהם שמן, ומ"מ ק"ק שלא הזכירו כלל לפרש הא דרבי, ושמא ס"ל דהא דרבי לא הוי טעמא אלא אפייה, ועי' בדבריהם לקמן ז"ו א'. — [טעמא דמדת הלח בכל המנחות לכאורה לא שייכא אלא לרבי ח' א' דשמן קדוש צפני עצמו, אצל לר"ח שם שאין שמן קדוש צפני עצמו, א"כ היה אפשר ללוש ולערוך ולאפות כל המנחות בחוץ, דייקה היתה לאחר אפייה, וגם במנחת סולת עד היציקה היה אפשר בכלי חול, דכל שלא יצק כל השמן עדיין לא נתקדש השמן, ולדידיה באמת אינטריך לטעמא דרבי, ומיהו למש"כ בשטמ"ק ח' א' דגם דבר שלא נתקדש בכלי שרת, אין מוציאין אותו מכלי שרת לכלי חול, א"כ ניחא אף לר"ח].

אבל קשה דבתו' לעיל נ"ה א' ד"ה כל הקשו במנחת מאפה תנור דאין בה נתינת שמן עד לאחר אפייה, [כ"ג דס"ל התם ודלא כמש"כ ע"ה א'], א"כ לישתה ועריכתה בחוץ, ואמאי נילושת בפושרין הא ליתא במקום זריזין, ותיירא דמתני' דכל המנחות נילושות בפושרין, אחיא כמ"ד מדת יבש נתקדשה, הנה פשוט להו דמנחה שאין בה שמן אין בה מעשה כלי צפנים, והוא תימא דסתמא קתני מתני' ז"ו א' כל המנחות יש בהן מעשה כלי צפנים, ואף מאפה תנור בכלל, ואף דסבר מדת יבש לא נתקדשה כדמוכח מרישא דשתי הלחם ולחם הפנים לישתן ועריכתן בחוץ, וגם ילפותא דרבי התם לכל המנחות היא, ואף אי מדת יבש לא נתקדשה, דדין מדת יבש נתקדשה או לא, לא שייכא בהיקשא דרבי.

והא דבפסחים ל"ו א' הציאו ברייתא דצללה זר כשירה בחוץ פסולה, ולא הציאו מתני' ז"ו

היא דבהכי איירי קרא, ולא שייך לאוקמי אמנחת קולת, וא"כ ל"ל היקישא דרבי, ומיהו נראה דל"ק דהא כתבו דה"ה ל"שה ועריכה, ומתני' מוכחא כן דקתני יש בהן מעשה כלי צפנים ואין בהם מעשה כלי בחוץ, ומשמע דכל שצפנים טעון כלי, ולא רק אפייה, וממילא יש לפרש דהיקישא דרבי אהני להנריך גם לישתן ועריכתן בכלי, וטעמא נראה דאשר יאפו את המנחה כולל מתחלת הגיבול, ולא רק מעשה האפייה, ולהכי אינריך היקישא, דמקרא דמחצת ומרחשת ומאפה תנור לא ידעין אלא דנאפין בכלי, והא דמשמע נ"ו ב' דאי אמרה תורה דליעבד ביסא והיה פסול ע"ג קטצילא, היה מתפרש דהביסא כלי שרת, וכמש"כ לעיל סק"ח, יש לפרש דר"ל אי הוי כתב רחמנא עשה צביסא, דומיא דעל מחצת דחציתין דמתפרש כלי שרת כדאמר נ"א א', אצל אס היה מזכר ביסא סתם לא היינו למידין אלא דצעי כלי ולא דצעי כלי שרת, ועי' ברש"י ותו' נ"ט א'.

ומיהו דצריהם דלעיל נ"ה א' אכתי לא נתיישבו צוה, דאף אי מהיקישא דרבי לא ידעין דצעי כלי שרת, אצל הרי ידעין דנריך פנים, כמש"כ תו' נ"ו א' דהא אשם וחטאת נפסלין ביזואל, וגם בהדיא כתיב בהאי קרא זה המקום וגו' את המנחה לצלתי הוציא אל הצצר החיצונה, וא"כ אכתי אף מנחת מאפה תנור הוי במקום זריזין לכו"ע ואף אי מדת יבש לא נתקדשה, וכפשטה דמתני' דכל המנחות יש בהן מעשה כלי צפנים, ולמה הוצרכו לדחוק דהא דכל המנחות נילושות צפושין אחיא רק כמ"ד מדת יבש נתקדשה, [ועי' לעיל סק"ט שכתבנו דצרימז"ס משמע דעיקר היקישא דרבי אחי רק להנריך פנים, וכדכתיב בקרא גופיה זה המקום], ונ"ל דס"ל דכי היכי דלא מקשינן לחם הפנים לאשם וחטאת בהיקישא דיחזקאל, ה"ג מאפה תנור נמי לית לן לאקושג, דס"ל דטעמא דלא מקשינן לחם הפנים הוא משום דמדת יבש לא נתקדשה, וממילא ה"ה מאפה תנור עד לאחר אפייה למאי דס"ל דלית ציה שמן עד יציקה, ונ"ל דאינריך היקישא דיחזקאל לכל המנחות, ולא סגי בטעמא דהשמן נתקדש וגנאי להוציאו לכלי חול, די"ל דאין זו סברא פשוטה, ועוד דהוא נטפל אל הסולת, ועוד דאכתי אפשר לעשותו בחוץ בכלי שרת דשמא לאו גנאי הוא, ועוד

א' דכל המנחות יש בהן מעשה כלי צפנים, הוא משום דניחא ליה להציא צרייתא דקתני בהדיא דליתא צורזין ואיתא במקום זריזין, וכדאמר התם, ועוד דניחא ליה לאתויי דאף פסולה צדיעבד אס צללה בחוץ, וממתני' לא שמעינן אלא לכתחלה, אצל ודאי אמתני' סמך, דהא לר"ל דצללה בחוץ כשירה נמי אית לן לפרושי מתני' דנילושות צפושין, משום דאיתא במקום זריזין, והיינו מכא דינא דמתני' דכל המנחות יש בהן מעשה כלי צפנים, ואף למ"ד מדת יבש לא נתקדשה, דלא אשכחן תנא דפליג אמתני' דכל המנחות נילושות צפושין.

ולכן נראה דהתו' מפרשים דהא דכל המנחות יש בהן מעשה כלי צפנים, מתפרש רק דנריך כלי ולאפוקי ע"ג טצלא, וכמש"כ בשטמ"ק, [וכנראה גרים כן ברש"י], וכן פירש הרע"ב, ולא איירי כלל אי צעי כלי שרת או לא, וניחא השתא ילפותא דרבי דלא יליף אלא דצעי כלי ולא דצעי כלי שרת, וכמש"כ לעיל סק"ח דאשם וחטאת אין מתצטלין בכלי שרת, ומש"כ תו' ועוד נראה דמתני' נמי קתני שאר מנחות דקתני סיפא כל המנחות יש בהן מעשה כלי צפנים ופי' שם צקונטרס ל"שה ועריכה הכל בכלי שרת צפנים, כונתם דלמאי דמפרשינן השתא דכל הטעונים שמן טעונים כלי שרת, ממילא ג"ו נכלל בהא דיש בהן מעשה כלי צפנים, ומתפרש דכלי שרת קאמר, ולא חשיב כאילו השמיטו התנא דין שאר מנחות, ומיהו מנחות שאין בהן שמן צאמת א"צ כלי שרת, אצל צריכין כלי, ומש"כ לקמן נ"ו א' צד"ה שאלו אף אפייה דמנחה טעונין כלי שרת, קושטא נקטו, אצל אין כונתם דהילפותא היא לכלי שרת, אלא הילפותא היא רק דצעי כלי, והקדימו לפרש דקמינא מתוך כלי שרת וקידוש קומץ בכלי שרת הם דברים הנלמדים ממקום אחר דצעי כלי וגם שיהא כלי שרת, והכא לענין ל"שה ועריכה ואפייה קאמר דצעי כלי, וצוה ניחא משה"ק דתיפוק ליה מדכתיב מחצת ומרחשת והקשה מרן זללה"ה צסי' כ"ה סק"ו דהא כתבו לעיל ס"ג א' דצעי קרא צלשון ציוי עשה במחצת וכדכתיב בחציתין, ולמש"כ ניחא דלענין שיהא צריך כלי שרת צאמת צעי דליכתוב עשה במחצת, אצל לענין דצעי כלי סגי כל שנזכר שם כלי בקרא, הלכך שפיר קשיא להו דצמחצת ומרחשת ומאפה תנור פשיטא דצעי כלי צאפיתין, וילפותא דרבי לאפייה

ושמן למעלה, [ואף למ"ד חלות זוללן, מ"מ גם הצליה שבסולת ממנות הצליה], וכיון דהחלות מנות צליה שפיר מקיימין גם סדר נתינת השמן בכל המנחות, ונתמטת רק מיניקה, אבל ריקקין דרשינן לקמן ע"ה א' חלות זוללות ולא ריקקין זוללן, ודאי בכלל זה גם שלא יתן שמן בכלי קודם לעשייתו, דאם יתן הרי יהיו ריקקין זוללן, והתורה אמרה ולא ריקקין זוללן, והיינו נמי דפליגי לקמן אי מושחן וחוזר ומושחן או שהשמן נאכל לכהנים, דודאי אין זה שום מתן שמן מלבד המשיחה, וכדאמרינן מציא לוג שמן כו' עד שיכלה כל שמן שזולג, ובמל"מ פ"ג ממע"ה ק"ה נקט מסביר להשוות חלות וריקקין לענין מתן שמן בכלי, ותמה לפי זה בדעת רש"י ותו' מההיא דמושחן וחוזר ומושחן, דלמה לא יתן במתן שמן בכלי רוב השמן, ולמס"כ ליכא למ"ד דבריקקין איכא מתן שמן בכלי, ולהאמור גם מדברי הרמב"ם אין ראיה דחולק על רש"י ותו', דממש"כ ברקקין הרי אין ראיה לענין חלות, וגבי חלות לא הזכיר לא מתן שמן בכלי ולא מתן שמן לצליה, וכחזקת סתם שם דה"ל דזולל הסולת בשמן, וכדרכו ז"ל שלא לפרש מה שלא נזכר בגמ', וכלשון הזה כתב ג"כ בפ"ו מתמו"מ הי"ג לענין עומר, אף דהתם ודאי נריך ג' מתנות וכמש"כ רש"י ותו' ס"ו ז', [ומיהו י"ל דמש"כ שם בחר הכי כשאר המנחות קאי גם לענין מתנות השמן], וכן במנחת נסכים לא כתב בפ"ג ממע"ה ק"ה אלא סולת זולל בשמן, ובגמ' י"ח ז' כאן בשאין נקמנות, מבואר דבעי גם יניקה, וממילא נראה נמי דבעי מתן שמן בכלי.

ונראה דבכל המנחות אם נתן כל השמן במתן כלי קודם לעשייתו, ולא השאיר אלא כשיעור הנצרך ליניקה שהיא מעכבת, ולא השאיר לצליה, דמ"מ חייב במנות צליה לזולל הסולת בשמן שהקדים, דמנות צליה לחוד ומנות נתינת שמן לצליה לחוד, ויש להסתפק אם עשה צליה זו בחוץ אי פסולה, כדין כלל חוץ לחומת עזרה ט' א', ועי' להלן מש"כ בדברי התו' נ"ה א', דמשמע מדבריהם דאף למ"ד חלות זוללן, מ"מ גם הלישה שלאחר מתן שמן בכלי בכלל צליה ופסולה בחוץ.

נ"ה א' תוד"ה כל כתבו כיון דלא בעי שמן עד לאחר אפייה כדאמר לקמן החלות זוללן כו', משמע דס"ל דלא היה מתן שמן בכלי במנחת

דטעמא דגנאי אינו אלא הידור, ומהיקישא ילפינן דדינא הוא, ועוד דאפשר דאם לא לעשותו ע"ג טבלא שלא בכלי, דאין כאן משום גנאי, ומהיקישא ילפינן דבעי כלי, ושמא י"ל דהתו' מפרשים דיש בהן מעשה כלי בפנים, מתפרש בעבודות שכרגיל נעשים בפנים, והיינו משהציאו את הסולת והשמן למקדש, ואשמועינן דנריכס כלי, אבל אין בכלל המשנה דנריך שיהיו בעזרה, וכ"מ ברש"י נ' ז' ד"ה בפנים שכתב דתנא דמתני' סבר מדת יבש לא נתקדשה מדלא מצריך לישת שאר מנחות בפנים, ומבואר דס"ל דבמתני' לא קתני דמנחות בעו פנים ללישה, [ומיהו במתני' ז"ו א' לא פירש כן], וכן מקרא דיחזקאל נמי לא ילפינן לה, ומפרשינן דלזלתי הוציא לא קאי אלא אחטאת ואשם, תדע דאם לא כן היה לן ללמוד דמנחה נפסלת ציואל קודם קמיצה דומיא דאשם וחטאת, ובתו' ט' א' הוכיחו דאינה נפסלת עד לאחר קמיצה, והלכך לית לן להצריך פנים אלא אי מדת יבש נתקדשה, או במנחות שכבר ניתן בהן שמן שכבר נתקדש בכלי הלח.

וא"ת אם איתא דמהיקישא דרבי אפשר למילף דבעי כלי ופנים, ולא דבעי כלי שרת, א"כ מאי פריך נ"ה ז' ואפייתן בפנים אלמא מדת יבש נתקדשה, אלמא תנור מקדש, והלא אפשר לומר דבעי פנים מהיקישא דרבי, ולעולם לא בעי כלי שרת, ומדת יבש ותנור לא נתקדשו, וי"ל דאי מהיקישא דרבי דין הוא דגם לישתן ועריכתן בעי פנים, וכדקתני בסיפא דכל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים, והיינו גם לישה ועריכה וכמש"כ תו', ומהיקישא דרבי יליף לה, ואף דצקרא כתיב אשר יאפו את המנחה, גם הלישה והעריכה בכלל האפייה, וכיון דלישתן ועריכתן בחוץ, ע"כ דלא יליף להו דהיקישא דרבי, וממילא יש לפרש הא דאפייתן בפנים דמשום קידוש דמדת יבש או דתנור הוא.

(יא) ע"ד ב' אר"פ למעוטי מנחת מאפה, דעת רש"י ותו' דמיניקה הוא דנתמטת אבל מתן שמן בכלי אית בה, ונראה דהיינו דוקא בחלות, דמנות צליה היא גם על השמן שניתן בכלי קודם לעשייתו, שגם בשמן זה המנחה נכללת, ורק מתקדשה הלכה לחלק נתינת השמן, ונראה שזה מפרטי מנות הצליה דנריך שיהיה שמן למטה

עד שיכלה שמן שבלוג, או דמושחן כמין כי והמותר נאכל לכהנים, הוא בפירוש מנות משיחה שאמרה תורה, דאי מפרשינן משיחה זו כמשיחת הכהנים וכלי שרת, ממילא מתפרש דהמותר נאכל לכהנים כמות שהוא, אבל אי מפרשינן דמשיחת ריקקין כעין זלילה, והיינו שיתערבו הרקיקין בשמן ע"י משיחתו, א"כ צריך שימשח ויחזור וימשח עד שיכלה השמן, אבל קשה לפי זה למה במחצה חלות ומחצה ריקקין מחזיר את מותר השמן לחלות, ולמה לא ימשח ויחזור וימשח, הרי מחצית השמן שייך לריקקין, והרי למ"ד מותר השמן נאכל לכהנים, משאירים המותר לכהנים ולא מחזירין לחלות, ולכן נראה דאף למ"ד דמושח הרקיק ע"פ כולו ומושחן וחזור ומושחן, מ"מ אין מזה אלא במשיחה ראשונה, אלא דכיון שאמרה תורה למשוח ע"פ כל הרקיק, וזימנין דעושה ריקקין גדולים ודקים ומושחן בהרבה שמן באופן שכל השמן נשאר ע"ג הרקיקין, ממילא מפרשינן דאין כונת התורה שינשא מותר שמן כמות שהוא, אלא דגם מנחת ריקקין ככל המנחות שהשמן מעורב בחלות או בסולת, וכיון דנתמעטו ריקקין מיניקה וזלילה, וע"כ עלינו להחזיר מותר השמן שיתערב עם הרקיקין, הלכך יש לחזור ולמשחן עד שיכלה השמן, והרי משיחות אלו לא מדין משיחה אלא הוא החזרת השמן למנחה שלא ע"י יניקה וזלילה, משא"כ למ"ד דמושחן כמין כי, דכיון דלעולם נשאר שמן, והתורה לא פירשה להחזירו לריקקין, ע"כ אנו למידין מזה דהשמן נאכל לכהנים כמות שהוא, והרי הוא מחזירו לביסא בצד הרקיקין עד לאחר קמיצה, וחזור ומוציאו אח"כ לחלקו לכהנים, והשתא ניחא הא דמחזירו לחלות, דכיון דהכל מנחה אחת וקומץ משניהם, ואם קמץ מאחד ינא, וכל הצורך במשיחה נוספת הוא להחזיר השמן למנחה, שפיר מחזיר לחלות ועי"ז יתערב במנחה המשותפת.

ברם הדברים נסתרים מהא דמבואר לקמן ק"ו א' דגם למ"ד דריקקין הבאין בפני עצמן דמותר השמן נאכל לכהנים, מ"מ במחצה חלות ומחצה ריקקין מחזיר מותר השמן לחלות, ולפי זה צ"ל דמסביר ידעינן דכל שאפשר לצרף השמן בגוף המנחה, ראוי לעשות כן, ודומיא דכל המנחות, אלא דבריקקין דנתמעטו מיניקה וזלילה, ע"כ שיהא השמן נאכל לכהנים כמות שהוא, אבל כשיש גם

מאפה תנור, ודלא כדנקטו לקמן ע"ה א', וכן צ"ל בדבריהם צ"ה צ' ד"ה ומאי דנקטו דלמ"ד חלות זוללן לא היה שמן עד הזלילה, וע"כ כונתם במאפה תנור, ומיהו אף לפי דבריהם לקמן ע"ה א' דהיה מתן שמן בכלי במאפה תנור, מ"מ למש"כ לעיל כ"ז דוקא בחלות, אבל דריקקין לא היה כי אם משיחה וכמו שהוכיח המל"מ, וא"כ אכתי אנו צריכים לתירוץ לענין ריקקין.

שם וק"ק דלא מסיק האי טעמא צפ' כל שעה ושמה נקט ההוא טעמא דהוי בכל המנחות כגון מנחת סולת ומנחת ומרחשת כו', ר"ל מ"ט נקטו התם הא דזללה בחוץ פסולה, ולא הביאו הא דמדת יבש נתקדשה, ותיירצו דלכך נקטו טעמא דזללה בחוץ פסולה, שזה טעם אף למ"ד מדת יבש לא נתקדשה, ואף שאין טעם זה מועיל למאפה תנור, וע"כ דהאי תנא סבר מדת יבש נתקדשה, מ"מ ניחא ליה למינקט טעמא דמהני לכו"ע ברוב המנחות.

והנה מבואר מדבריהם דטעמא דזללה בחוץ פסולה מהני אף במחצת ומרחשת למ"ד חלות זוללן, ולכאורה צ"ע דכיון דחלות זוללן א"כ הזלילה רק לאחר אפייה, ומנלן דנילושות במקום זריזין, ויתכן דעתם כמו שהביא בשטמ"ק ע"ד צ' דיש שנקטו צדעת רש"י דהא דחלות זוללן הוא רק במאפה תנור, אבל מחצת ומרחשת לכו"ע זוללן סולת, אבל הדברים תמוהים וכמש"כ שם דהא צפלוגתא דרבי ורבנן מיייתין קרא דמחצת, וגם ברש"י שלפנינו מפורש דאף במחצת ומרחשת פליגי, ולכן צ"ל דס"ל לתו' דכיון דאיכא מתן שמן בכלי ואח"כ לישה, הרי גם זה בכלל מנות הזלילה ופסול בחוץ, ואף שעדיין עתיד לזללן חלות, דהא בע"כ מייקיימא בהכי מנות סולת זלולה, וזוהי ניחא דבגמ' ע"ה א' לא הזכירו תשובת רבי ליישב קרא דסולת זלולה, ומיהו לפי זה יש מקום לומר דדוקא לרבי דחלות זוללן אמרינן דיש גם מזה נוספת דסולת זלולה במתן שמן הראשון, אבל לרבנן דסולת זלולה אמנות זלילה קאי, תו י"ל דזילה שצמתן שמן הראשון לאו שם זלילה עלה ליפסל בחוץ, וי"ע.

יב ע"ה א' ת"ר מנחה הבאה מחצה חלות כו' תניא אידך ריקקין הבאין בפני עצמן כו', לכאורה פלוגתא אי מושחן וחזור ומושחן

דכשטובל ביותר שמן הרי המשיחה עדיפה, ולכך ראוי שלא לפחות ממחצית הלוג הראוי לרקיקין, כל עוד שלא משחן. — ולכאורה למאי דקיי"ל סולת צוללן, יש לעכב לישת החלות עד לאחר אפיית הרקיקין ומשיחתו, [דמשיחתו כתב הרמב"ם בפ"ג ממע"ה ק"ה] שהיא לאחר אפייתו, וטעמא נראה דכיון דצרכין לא כתיב סולת, הרי ראוי לפרש קרא כפשטיה דרקיקין מושחן, כדי שיוכל להחזיר השמן לחלות, אבל לשון הגמ' והחלות צוללן ורקיקין מושחן ומושח את הרקיק כו', משמע דאינו מעכב עשיית החלות עד לאחר אפיית הרקיקין, ואפשר דיכול גם לערב מותר השמן בחלות לאחר אפייתו, דאף דמנותן לכתחלה לצוללן סולת, אבל אם אירע שנשאר שמן, אפשר דיכול לערבבו עם החלות לאחר אפייתו, וה"נ יכול לערבב מותר השמן של הרקיקין, [ואפשר דראוי להקדים מתן השמן ואח"כ החלות, כדי שלא תחשב נתינת השמן כנייקה, או שיתן השמן בצד החלות], וצ"ע.

(ג) ק"ה א' שמעינן ליה לר"ש דאמר מייתי ומתני כו', יש לעי' והא חלוקת החלות והרקיקין היא ציד כדאמר פ"ז ב' וכי טורטני יכניס, וא"כ איך אפשר לזרף החלות והרקיקין, והא אי אפשר לזמנא ונמצא מוסיף במנחה אחת וגורע בחצירתה, דאי אפשר לכיון שיהיה הרקיק הנכנס תחת החלה בדיוק בגודל של החלה, ואע"ג דגם בחציתין מדת החלות מעכבת ומ"מ מחלקן ציד וכמש"כ תו' ע"ו ב', שאני התם דכך מנחות ולא ניתנה תורה למלאכי השרת, אבל כאן שאינו עושה כן אלא לטובת עצמו לחסוך במנחות, אין לנו לנהוג באומד אלא צמאנוס, ובשמן לא קשה דכיון דמסקינן דס"ל דמותר השמן נאכל לכהנים, הרי שפיר זוקקת כל מנחה לעצמה החלק החסר לה להשלמת הלוג, אבל צסולת קשה, ואין נראה לומר דמודד בתוך ביתו עשירות של עשירים ומציאם ומקדשן צביסה גדולה כל אחד בפני עצמו שלא יתערבו זה בזה, ואינו מודדן בעשרון דקודש, דהא אמרינן נ"ז ב' דמנחה למדוד בעשרון של קודש, ואע"ג דהכא אם יטורפו החלות והרקיקין, נמצא שמדידת העשרון לא עשתה כלום, שהרי העשרון נחלק לשתי מנחות בחלקים שונים, מ"מ אעפ"כ לא מסתבר שיהא נמדד בשל חול, וי"ל דמנחה שלא יטורף מן הרקיק המטורף אלא

חלות למנחה זו, ודאי עדיף להחזיר המותר לחלות, ולפי זה נראה אדרבה, דהא דקתני מושח הרקיק ע"פ כולו, היינו לרבותא דאע"ג דבעלמא אינו מושחו אלא כמין כי, היינו משום דכלאו הכי ישאר שמן לאכילת כהנים, ומ"ל מעט מ"ל הרבה, אבל כאן שמחזיר המותר לחלות, ולא ישאר שמן מחוץ למנחה, ודאי כל שיכול להוסיף צרכין עזמן שפיר טפי, ולכך מושחו ע"פ כולו, ואפשר דמלשון זה הוא דקים לגמ' דהך צרייתא סברה דמושח כמין כי והשאר נאכל לכהנים, דאי לעולם מושחו ע"פ כולו לא היה צורך להזכיר הדבר כאן, והרי כבר שנה דהחלות צוללן והרקיקין מושחן, והיינו כדינו, ויתכן עוד דקים לגמ' מסברה דלמ"ד מושחן וחוזר ומושחן עד שיכלה שמן שצלו, דאף במנחה חלות ומנחה רקיקין עושה כן, ודוקא למ"ד דמותר השמן נאכל לכהנים לדידיה מחזירן לחלות, כדי להשוותה לכל המנחות דהשמן והסולת חד, וממילא מעיקר הדין דמחזיר המותר לחלות מוכח דהך צרייתא סברה דמותר השמן לכהנים, וגם לפי זה ניחא מתני' דזבחים נ"א א' דאר"ש אם ראית שמן שהוא מתחלק בעזרה כו' אלא מותר רקיקי מנחות ישראל כו', הנה מצואר דר"ש סבר דמותר רקיקין נאכל לכהנים, ואילו לפי מה שפירשנו תחלה הרי רק רש"י הוא דאמר כן משום ר"ש, אבל למש"כ דצרייתא דקתני דמחזירן לחלות ע"כ סברה דמותר השמן נאכל לכהנים, א"כ מצואר דר"ש הכי סבר, דהא הך צרייתא ר"ש היא דסבר דיכול להציא מנחה חלות ומנחה רקיקין וכמש"כ תו' ק"ו א', [צ"ע] בסוגיין כתב דצרייתא דקתני ע"פ כולו פליגא אמתני' דכמין כי, ולפמש"כ נראה דלא פליגי].

ולדאמור יש להוסיף לתמוה צמה שפסק הרמב"ם בפ"ג מהלכות מע"ה ק"ה ט' דמושחן וחוזר ומושחן עד שיכלה השמן, דמלצד מה שהקשה הכ"מ דהיאך שצק סתמא דמתני' מקמי פלוגתא דצרייתא, הרי למש"כ גם ת"ק דצרייתא קמיייתא סבר דהמותר נאכל לכהנים, וגם סתמא דסוגיא ק"ו א' דמותר רקיקין נאכל לכהנים, וצ"ע.

הא דחוצה את השמן ואח"כ מחזיר המותר, ולא אמרינן דישאיר בתחלה רק כדי משיחה והמותר יתן הכל לחלות, נראה דהוא משום

יִיקָה, הרי זה לאחר אפייה ופתיחה ומתערב השמן עם החלות ונקטריין ביחד, ולא שייך לקרוא לזה שמן שנתון ע"ג האשים, אף אם יש שם הרבה שמן, כיון שהוא ניתן ביחד עם החלות, והרי זה לומר שלא נטעה לומר שמתנדבין שמן, וע"כ שהשמן ניתן לבדו, אבל אם לית בה יִיקָה ניחא, דאף אם יש בה מתן שמן בכלי וכלילה, מ"מ על כרחך להשאיר שמן לטיגון, ולאחר הטיגון נשאר שמן במחצת, ושמן זה ניתן ע"ג האשים בפני עצמו, כי החלות הוצאו מן המחצת לכלי שרת לפתיחה ולהקטרה, וכן במלאכת שלמה צמניות וצחים שם בשם הר"פ כתב דהשמן הוא זה שמטפטף מן החלות בשעת הטיגון, נראה דעתו ז"ל שהיה נותן שמן גם בשעת לישה ובשעת הטיגון היה מנטף שמן מן החלות נוסף על השמן שנתן במחצת לשם טיגון, וכתב' ז"ה ב' נמי מצואר דהיה כלילה בחציתיו, וכלילה ומתן שמן בכלי נראה דיש להשוותם, דהא גם כלילה לא כתיב בחציתיו, ואם מרביץ כלילה ע"כ משום דכיון דכתיב בה על מחצת כמחצת דמיא, וא"כ הוא הדין מתן שמן בכלי, אבל יִיקָה נראה דלית בה וכמש"כ, וכתב' פ"ז ב' נמי פשוט להו דהיה כלילה בחציתיו בסולת, [ורש"י שכתב שם דמחלק העיסה ניחא לשיטתיה שלא היה מתן שמן בחציתיו עד לאחר אפייה, ומ"מ יתכן דרש"י נקט עיסה לאו דוקא וכונתו קמח לעיסה], וי"ע.

סימן י

(א) צ' ב' מחני' כל קרבנות הציבור והיחיד טעונין נסכים כו', לכאורה משמע שאין כאן אלא הלכה אחת דכל הקרבנות שהם גם יכולים לבא בנדבה חייבין בנסכים, אבל קשה לפי זה למה לן כל הני קראי, לרבות דכל הצא צמועדיכם טעוני נסכים, ועולת מזורע, ועולת יולדת, ואילו של אהרן, ולאחר שנתרצו כל הצא צמועדים שוב נכתב קרא למעט חטאת שזרגל, והרי ראוי היה לקרא לפרש דלפלא נדר או בנדבה, היינו סוג קרבן שצא בנדר ונדבה, ואף כשהוא צא בחובה, וכבר היה הכל בכלל, ונראה מזה דאע"ג דהנסכים אגדי בקרבן מ"מ הם חיוצ בפני עצמו, ושפיר יתכן להציא עולה או שלמים בלא נסכים מחמת ענין הקרבן, ונפ"מ בקרבן של הוראת שעה שאין לחייצו בנסכים, אלא

כמה שחקר להשלמת העשרון, והמותר ישאר לרקיקין הנותרים, וכן מן החלות, ואף שנמצא שתי מנחות משותפות בחלה אחת, לא איכפת לן, וגם לא חשיב כמוסיף על החלות, דסתמא דמילתא אין צמותר כזית, שהרי משתדל צאומד להשוותם, ולא חשיב אלא כפירורין שנפרסו מן החלה או מן הרקיק, וי"ע.

(ד) במנחת חציתין לא נתפרש צהדיא אם היו זה שלש מחנות שמן, ומרן זללה"ה כבר נסתפק בזה צסימן כ"ו סק"ט, ואף דבמחני' חנן דכל המנחות הנעשות בכלי יש בהן ג' מחנות שמן, ולא הוציאו בגמ' אלא מנחת מאפה תנור, מ"מ יש מקום להסתפק בחציתיו, לפי שנתפרש בהם בקרא מזה של טיגון צשמן דליכא בכל המנחות, ושמא זהו מתן שמן שלה, ועוד דהא חזינן שמודד רביעית שמן לכל חלה וחלה כדאמר פ"ח ב', ואף שאפשר גם לחלק השמן והסולת ולקיים מלות מתן שמן בכל חלק וחלק ואח"כ לערבן וכמו שהוכיח מרן זללה"ה צסימן כ"ו סק"ה מהא דאמר ק"ו ב' אפשר דמיייתי שיתין צחד מנא וחד צחד מנא ומגע להו וקמין, מ"מ כיון שנשתנו בזה שמא לא נאמרה בהן ההלכה של ג' מחנות שמן, ומלשון רש"י נ' ב' ד"ה צפנים שכתב דלישה ועריכה דחציתין היה קודם מתן שמן, וכן בוצחים ז"א א' כתב דלכך נשאר שמן בחציתיו לפי שהיא אפיה תחלה ואין שמנה נבלע, מצואר דס"ל שלא היה בה מתן שמן בכלי ולא כלילה בסולת, והרמב"ם צפ"ג ממעה"ק ה"צ כתב וכולל הסולת צשמן, ומצואר דיש בה כלילה, אבל מתן שמן לא נתצאר, [ועי' לעיל דלפעמים נשנה לשון זה גם צדאיכא ג' מחנות].

ולבאורה בגמרא נ"א א' אמרינן דכיון דכתיב זה על מחצת כמנחת מחצת דמי, והוי ילפינן מזה להצריכה שמן, וא"כ דכוותה נמי ג' מחנות, אלא דלענין יִיקָה יש מקום לומר דהטיגון צשמן הוא צמקוס יִיקָה, לא מיצעיא אם אופה ואח"כ מטגנה, אלא אף אי מטגנה ואח"כ אופה, מ"מ מתן שמן שהוא כבר לאחר השלמת הלישה, יתכן לחשבו כיִיקָה, וכן נראה ממחני' דוצחים שם דקחני דאם ראית שמן שהוא נתון ע"ג האשים אין אחת צריך לשאול מהו אלא מותר רקיקי מנחת כהנים ומנחת כהן משיח, ואם איתא דאית בה

בנסכים הוא חיוז על המנדב שינדב גם נסכים, ולא רק חיוז הקרבן, ולכך בשלל לשמה שהקרבן נהפך מעצמו לנדבה, שפיר ס"ד שאין לחייב לזעל הקרבן להביא נסכים, כיון שהוא לא נדב, והיינו נמי דכ"ל להו בגמ' בהדי עולה הבאה מן המותרות ואשם שניתק לרעייה דהני נמי כאילו נעשו עולה מעצמן, ואולי זו כונתם במש"כ וכו' לגבי נסכים לא הוה מוקי ליה לקרא, ומשה"ק דאם אי אתה אומר כן פסלתו כדאמר פ"ט ז' לענין אשם מזורע, הרי למסקנא התם דחינן דבעולה אי לא חזי לעולת חובה חזי לעולת נדבה, וכמו שפסק הרמב"ם דכ"ש הבא עם העומר ששחטו שלא לשמה אין מנחתו כפולה וכמשנ"ת בהערות ע"ס המסכת ז' א', וכנראה דהתו' ס"ל דלכתר דמסייעין לר"י דאשם במילתיה קאי, תו אמרינן גם בעולות כן וכמה"ק שם.

ורפ"י זה באמת קשה מאי קאמר ר"י לעיל פ"ט ז' דאשם מזורע ששחטו שלא לשמו טעון נסכים שאם אי אתה אומר כן פסלתו, והיינו דע"כ במילתיה קאי דאם לא כן אי אפשר להכשירו שאין אשם זה נדבה וכמש"פ שם, ומאי ראי' דילמא לעולם במילתיה קאי ומ"מ אין טעון נסכים כיון שנהפך לנדבה מעצמו, וי"ל דכיון דהמזורע חייב באשם ונסכים, ואשמו מתכשר בשלל לשמו משום דבמילתיה קאי כאשם מזורע, תו ראי' גם לחייבו בנסכים אף שאינו עולה לשם חובה, ולא דמי לכל הזבחים שזבחו שלא לשמן שיש מקום לפוטרו מנסכים, דהתם הנדר הוא המחייב נסכים, וכשהפך הקרבן מעצמו לנדבה לית לן מהיכן למילף לחייב נסכים, אבל הכא המזורע קאי בחיובו ושלא לשמו מכת לשמו קאחי ובמילתיה קאי.

(ז) ע"ג ב' שלמי העכו"ם עולות אב"א קרא ואיצעית אימא סברא כו' עכו"ם לבו לשמים, לכאורה להך טעמא אם יודע ששלמים נאכלים והוא חפץ בשלמים, שפיר מביא שלמים, ורק בסתמא דיינין דעתו דלבו לשמים ולעולות איכיון, אבל לטעמא דקרא אינו יכול להביא שלמים כלל, [ואשכחן כהאי גוונא דאמרינן אב"א ואב"א ואיכא נפקותא ביניהם בחולין ק"ל ז' עי"ש בתו']. ויש לעי' דהא משמע דר"ה לא שמיע ליה דרייתא דרבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא, דאי שמיע ליה

דבקרבות נדבה חייבה תורה גם לנדב נסכים, וכן בקרבות חובה בכל חיוז וחיוז שלמדנו זו חיוז נסכים, והוא חיוז פרטי בכל אחד לאחד, והא דאמרינן לקמן ז"א ז' באילו של אהרן ומ"ש מעולת יולדת, לאו למימר דאפשר ללמוד זו חיוז נסכים מעולת יולדת, דהא חזינן שפריך קרא לכל חד לחודיה, ולא ילפינן יולדת ממזורע או מזורע מיולדת, אלא פריך אמאי דמשני דה"ט דלא יליף לאילו של אהרן מצמועדיכס משום דס"ד דדוקא של ניצור, אהא פריך שאין לחלק בכך דהא אשכחן דגם עולת יולדת חייבת בנסכים, וא"כ יש ללמוד גם לאילו של אהרן מצמועדיכס.

בכבשי עזרת לא כתיב נסכים בקרא, ונראה דנפק"ל מצמועדיכס, וכ"ה בתו' בסוגיין, ואפשר דאף אי הוי מפרשינן לקרא דלפלא נדר דכל שיכול לבא בנדר חייב בנסכים, דמ"מ לא הוי ידעינן כבשי עזרת שהם קדשי קדשים וטעונין לחם ואינם באים בנדבה, ושפיר אינטריך צמועדיכס להכי, ומיהו בלאו הכי משמע דלא ילפינן חד מחצריה וכמש"כ לעיל מדמנרכינן קראי לכולהו, וכן צפר ע"ז כתיב נסכים בהדיא בקרא צפ' שלח.

ובמה שפירשנו דחיוז הנסכים אינו רק חיוז של הקרבן, אלא הוא חיוז נוסף על זעל הקרבן, אפשר להצין הא דס"ל לר"ש מ"ד ז' דאם אין לניצור כדי כל הפרים ונסכיהם מוטב שיביאו אחד ונסכיו ממה שיקריבו כולם בלא נסכים, ובפשוטו קשה הרי נסכים חיוז הקרבן הם ויש להם תשלומין, ואילו הפרים חובת היום ועבר יומו בטל קרבנו, אבל אם חיוז הנסכים נמי חיוז היום הוא אלא שאגידי בקרבן, ניחא דאע"ג די' להם תשלומין, מ"מ כיון שהם חובת היום אין לדחותם.

ובזה נמי מובן הא דס"ד לקמן ז"א א' דאיתי נדר ונדבה או נדר ונדר תיסגי ליה בנסכים דחד, ואם הוא רק חיוז של הקרבן, מה מקום לשותף שני קרבנות, אבל למש"כ שהוא חיוז על הנודר שינדב קרבן יפה ויוסיף לו נסכים, ניחא דשפיר ס"ד דסגי בחד נסכים לכל נדרו או נדבתו. ובין יש ליישב בזה משה"ק תו' לקמן ז"א א' ז"ל קרא לכל הזבחים שזבחו שלא לשמן דטעונין נסכים, ותיפ"ל דאם לאו יהא נדבה, ונדבה פשיטא דבעי' נסכים, ולמש"כ ניחא דהא דנדבה חייב

ליה למימר שלמי עכו"ם, אם בשלמים של העכו"ם עזמו איירי, ועוד דנתן לישראל כו' נתן לכהן כו' לא מתפרש שפיר, דלשם מה נתן להם, וע"כ שנתן להם זכות האכילה, וא"כ הכי איבעיא ליה למיתני שלמי עכו"ם נאכלין למי שהעכו"ם נותן, ואילו נתן לישראל ישראל אכולן משמע שנתן למטרה אחרת לישראל, ולכן נראה דדברי רבא קיימין למסקנא בפירושה דברייתא, וכן הרמב"ם צ"ג ממעה"ק ה"ג העתיק תירוץ דרבא, ומיהו אין מזה הכרע, דאף אם דברי רבא אינן אלא לס"ד, מ"מ קושטא נינהו אף למסקנא.

ונראה לישראל המקדיש קרבן לכפרת חצירו יכול להשאיר לעזמו זכות האכילה, ואפשר דבסתמא נמי כן הוא, והרי הוא זוכה באכילת הצפר משולחן גבוה, וחשיב כבעלים לענין זה, דגם למקדיש זכות מסוימת בקרבן, וכדמוכח ערכין י"ז וכמס"כ בחו"צ שם, ונראה דגם ערל וטמא המשלחין קרבנותיהם זוכים בצפר משולחן גבוה, וצידם לתת לאכלן למי שירצו, ודכוותה עכו"ם אי מקריב שלמים וכדס"ל לרבי יוסי הגלילי, נמי יכול לתת אכילתן למי שירצה, עי' תו' לעיל ס"א ב' ד"ה בישראל, אבל לרבי עקיבא דאין עכו"ם מקריב שלמים, נראה דאף כשמקדיש לכפרת ישראל, אינו יכול להשאיר לעזמו זכות בצפר, דלא שייך זכות בצפר אלא משולחן גבוה אם למתכפר אם למקדיש, וזה לא שייך אלא צמי שיטנו בקרבן הזה, אבל עכו"ם שנתמעט משלמים לא שייך שיזכה בו משולחן גבוה כלום, ונראה דהיינו דקמני צרייתא דעכו"ם שהקדיש קרבן לכפרת ישראל, הרי ישראל אכולן אפילו בע"כ של העכו"ם, דכיון דלא שייך שהעכו"ם יזכה, ממילא זוכה המתכפר, ואין ציד העכו"ם לתת זכות האכילה למי שירצה.

שם אי מהתם הו"א קרבן הוא דלא לייתי כו', רש"י פירש אי מהתם היינו מקרא דלעולה, אבל קשה דא"כ כיון דכתיב צני ישראל למעט שאין עכו"ם נזרין כלל, א"כ ל"ל למעוטינהו מקרבן נזירות, אבל בגמ' נזיר ס"א ב' אמרין דאי לא קרא דלעולה הוי מוקמינן למיעוטא דצני ישראל שאין מציאין קרבן נזירות, ורק לבתר שנתמעטו מקרבן נזירות מקרא דלעולה, ידעינן למידרש מצני ישראל שאין נזרין כלל, ולפי זה יש לפרש אי מהתם כפשטיה דאקרא דצני ישראל קאמר, אלא

לימא הלכה כרבי עקיבא ותו לא, וא"כ קשה איך תירץ למתני' דמנחת עכו"ם נאכלת, וי"ל דאי מסבירא הרי משכחת לה כשיודע ומכוין למנחה הנאכלת, ואי מקרא נמי י"ל דקרא רק בזבחים דבהכי איירי פשטיה דקרא דלעולה, אבל דמנחות י"ל דלא נתמעטו אף שהם נאכלים, ועוד דמנחות לא אשכחן מנחה שאינה נאכלת, [פרט למנחת נסכים וזו סוג מנחה אחרת], ואם נמעטס מנאכלים, נמצא שנתמעטו ממנחה בכלל, וא"כ אין ללמוד ממה שנתמעטו משלמים, למעטס נמי ממנחה, והא דבגמ' לא תירצו כן בסמוך, הוא משום דכיון דידעינן דפליגי בזה רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא, שפיר מפרשינן קושטא דמילתא דמתני' רבי יוסי הגלילי דלא ממעט להו משלמים, ורבי עקיבא ממעט להו נמי ממנחה, וגם ר"ה אי הוי שמייע ליה צרייתא לא הוי מחלק בין מנחה לשלמים והוי סבר כרבי עקיבא.

ויש מקום לומר דר"ה שמייע ליה צרייתא וסבר לה כרבי עקיבא, ועיקר חידושיה שאם העכו"ם לא ידע שאין מתנדבין שלמים, והציא שלמים, דרשאים להקריבין עולות, ולא אמרין דלרין דעתו והקדשו, דכיון דלבו לשמים ממילא חשיב כאילו הקדיש לקרבן הראוי, וכן נמי מדרשא דקרא דרשינן דכל דמקריב עולה ליהוי, והיינו דאפילו שהקדיש לשלמים, וגמ' לסלקא דעתא הוי סבר דר"ה אחי לאשמועינן שאין מקריבין אלא עולות, ולכך פרכינן עליה מצרייתא ומתניתין, אבל למסקנא מפרשינן לדר"ה אדרבי עקיבא, וכן משמע בלשון הרמב"ם פ"ג ממעה"ק ה"ג שכתב לשון זה נכרי שהציא שלמים מקריבין אותן עולות שהעכו"ם לבו לשמים, ולעיל מיינה צה"צ כבר כתב שאין מקבלין מן העכו"ם אלא עולות ולא שלמים ולא מנחות.

שם אמר רבא ה"ק ע"מ שיתכפר בהן ישראל כו', לכאורה היה נראה דרבא דחיק הכי לפום מאי דאכתי לא שמייע לן צרייתא דרבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא, אבל לבתר דשמעינן לה, מוקמינן להך צרייתא כרבי יוסי הגלילי ובשלמים של העכו"ם עזמו קאמר, אבל קשה דרבא בתרא הוא, ור' יוחנן הוא דקמשני הא רבי יוסי הגלילי הא רבי עקיבא, וכן ליסגא דרבא ה"ק, משמע דלקושטא קאמר לה ולא לדיחויא דעלמא, גם לשון הצרייתא עכו"ם שהתנדב להציא שלמים ק"ק דהוא

קניי זצין וזבות ויולדות, זה הכלל כל שהוא נידר ונידב מקבלין מידן וכל שאינו לא נידר ולא נידב אין מקבלין מידן, ומפרש דקאי גם אעכו"ם ולא רק אכותים, ואשמועינן שאין מקבלין מהן אף לא העולות שצקן, וקרי להו שאינו נידר ונידב, דחטאות פשיטא כיון דלאו בני חיוצא נינהו, וכן כל שאר קרבנות שאינן באין בנדבה, ואע"ג שאין חילוק בין עולות היולדות ועולות הנדבה, מ"מ כשהעכו"ם מכיון לענין חובת היולדת לא מקבלין מיניה, אף שהוא יודע שאינו חייב בכך ואינו אלא נדבה, ואע"ג דשלמי העכו"ם נקרבין לעולות משום דלבו לשמים ולא משגחינן במה שהוא נחכוין לשמים וכמש"כ לעיל, יש לחלק דהתם לדורון בעלמא איכוין וכך לי עולה כמו שלמים, אבל כשמכוין לענין שיסנו בחורה לישראל, לא מקבלין מיניה, ולפי זה אפשר גם לפרש דכשנהג העכו"ם נזירות בחורם נדבה אף שידע שאינו במצות נזירות, וחפץ להקריב עולת נזיר, וכן שלמי נזיר לרבי יוסי הגלילי, לכך אינטריך מיעוטא דלא מקבלין מיניה, ומיהו הרמב"ם הרי פסק כרבי עקיבא ולדידיה ליכא קרא למעט נזירות, דקרא דעולה למעט שלמים קאתי, וע"כ דמסבירא ידעינן למעט עולת חובה, וא"כ לרבי יוסי הגלילי נמי לא אינטריך קרא להכי, ולכן יש לפרש כמש"כ דאף שנתמעטו מחובה אכתי אינטריך למעטינהו גם מרשות.

ברמב"ם שם כתב דגם עולת העוף מציאין עכו"ם, וז"ע דהא חזינן דרבי יוסי הגלילי גם לבתר שנתרבו לשלמים אכתי קאמר מנין לרבות העופות, וא"כ לרבי עקיבא דאף שלמים לא מרבה, כש"כ שאין לרבות עופות, ונראה דהרמב"ם דיין ממתני' דשקלים הנ"ל דממעט קיני זצין ויולדות משום שאינו נידר ונידב, ומינה דסתם עולת העוף שנידר ונידב מציאין, ויש לפרש דלרבי עקיבא דלעולה אחי למימר דרק עולה, מתפרש נמי דכל סוגי עולה מיהא מציא, אלא דרבי יוסי הגלילי דריש לקראי דכתיבי מקמי לעולה, וכבר נתרבו כל הקרבנות וגם עופות בכלל, ואה"נ דאי לא היו מתרבים מקראי דלכל, דהו מתרבי מלעולה, א"נ אם לעולה לאו דוקא וה"ה שאר קרבנות, לית לן למידרש מלעולה לריבוי, אבל אי לעולה דוקא, כשם דמתפרש למעוטי דלאו עולה, מתפרש נמי לרביי כל סוגי עולה.

דאכתי קשה דכיון דקושטא שנתמעטו מנזירות בכלל, א"כ לא משכחת לה שיהא נורף למעטינהו מקרבן נזירות, וכעין דפרכינן קדושין ד' א' צינאה דבגרות, דכהאי גוונא לא אמרינן צא זה ולימד על זה, ונראה דזו כונת תו' בנזיר שם, ולכך חידשו דקרא דלעולה אחי למעט שאין העכו"ם יכולים להקדיש קרבן לכפרת ישראל נזיר, דמקרבן נזיר אימעטו דאף זכות מקדיש אין להם, אבל קשה דהא לרבי עקיבא שנתמעטו משלמים מ"מ זכות מקדיש יש להם כדמוקי רבא לצרייתא לעיל דע"מ שיתכפר ישראל קאמר, והיינו שיש לעכו"ם זכות מקדיש, וא"כ מהיכי תיתי דלרבי יוסי הגלילי שנתמעט רק קרבן נזיר שיהא המיעוט גם מזכות מקדיש, ואע"ג דמכא ייתור אמרינן לה, דמנזירות כבר נתמעט, מ"מ אין סברא לאוקמי קרא בזהכי, ואע"ג דאשכחן בתמורה י' א' דאי לאו קרא דמלכד אשר תשיג ידו היה הדין דגם ישראל אינו יכול להקדיש קרבן לכפרת נזיר חצירו, היינו משום דלאו הו' דרשינן דנריך שיהא הקרבן משלו, ולא מחמת חסרון האחרים, וממילא לבתר דמרבינן אחרים, דהיינו שא"צ שיהא משלו, תו אין לחלק בין ישראל לעכו"ם.

ולכך נראה דמיעוטא דבני ישראל אחי דאף שקיבלו על עצמם נזירות אין הם חייבים לנהוג, דסד"א הר"ז כמו נדר ונדבה שנתרבו, קמ"ל, ואכתי היה מקום לומר דמ"מ אם נהגו רשות צידם להביא שלמי נזיר, לכך אינטריך מיעוטא דעולה פרט לנזירות, ואפשר דגם לחטאת נזיר אינטריך האי מיעוטא, דסד"א דרשות איכא לכל מצות נזירות, ומיהו עולת נזיר י"ל דשפיר מציא דכסתם עולת נדבה חשיבא, [אבל ברמב"ם ל"מ כן וכמ"ש בסמוך], ולרבי עקיבא דלא אייתר קרא למעט נזירות, אפשר דמסבירא ס"ל דבני ישראל מיעטינהו גם מרשות, א"נ חטאת פשיטא דאינו מציא, ורק לשלמי נזיר אינטריך מיעוטא, וכיון דלרבי עקיבא נתמעטו גם משלמי נדבה, פשיטא דכש"כ דנתמעטו משלמי נזיר, ורק לרבי יוסי הגלילי אינטריך למעטינהו משלמי נזיר.

והרמב"ם צפ"ג ממעה"ק ה"צ כתב שאין מקבלין מן העכו"ם עולות שאינן באות בנדר ונדבה כגון עולת יולדת וכיו"צ, וכנראה מקורו ממתני' דפ"ק דשקלים דאין מקבלין מהן

לעיל נ"ט ס', משום דעדיפא פריך דאשכחן גם שנאכלים שייריהם.

שם אורח מציא נסכים ואין העכו"ם מציא נסכים, לקמן ק"ד א' תניא אורח מלמד שמתנדבין נסכים, ולכאורה לפי מה שפרש"י דאחי למעוטי שאין עכו"ם מתנדב נסכים, הוה ליה למיתני אורח מתנדב נסכים ואין עכו"ם מתנדב נסכים, וגם היה ראוי להקדים אורח מלמד שמתנדבין נסכים, ולכן נראה דהך צרייתא תרתי קאמר חדא שאין העכו"ם חייב להציא נסכים, דמנחת נסכים לישראל נאמרה, ואף שנתרצה העכו"ם לנדרים ונדבות כישראל, מ"מ לחיוב נסכים לא נתרצה, אבל אם רצה להציא נסכים לעולתו שפיר מציא, ואדרבה ראוי שיעשה כן שלא יטרכו לתת בשבילו משל יצבור, ועוד דאינו יכול להתנדב נסכים בלא קרבן כלל, דאורח מתנדב נסכים ואין עכו"ם מתנדב נסכים, ולכך שנה התנא לשון אינו מציא דמשמע שאינו יכול להציא, והיינו בנסכי נדבה, וזוה מוכחין דלא אחיא כרבי יוסי הגלילי, וגם משמע שאינו חייב להציא והיינו על נסכי עולתו, וזוה מיושב משה"ק תו' מספרים דגרסי בתמורה ואין מציאין עליהן נסכים, דשפיר מתפרש שאין העכו"ם חייב להציא נסכים לעולתו, אבל קרבנו טעון נסכים, וזו דעת הרמב"ם בפ"ג ממעה"ק ה"ה וכמש"כ בלח"מ שם, ומה שלא הזכיר דאם רצה מציא, יש לפרש דסמך על מש"כ בה' שקלים כמתני' דשקלים שאם שילח עמה נסכים קרבין משלו, וכאן נקט לישנא דצרייתא דתמורה, ועי' בשטמ"ק שהציא שני הפירושים לחוד.

שם יכול לא תהא עולתו טעונה נסכים כו', למש"כ לקמן ז' ב' דחוצת נסכים אינה חוצת הזבח גרידא, אלא היא גם חוצת בעל הזבח דכמו שנתחייב בקרבן נחחייב גם בנסכי הקרבן, מיושב בפשיטות הא דס"ד דכיון דליכא חיוב על בעל הקרבן, ממילא גם לא יהיה חיוב על הקרבן, ומיהו גם בלא זה ניחא שפיר דס"ד דאורח ממעט לקרבנותיהם מחיוב נסכים, אי לאו קרא דככה.

ונראה דעכו"ם ששלח תודתו ממדינת הים לרבי יוסי הגלילי דמציא תודה, ולא שלח עמה לחם, דאין מקריבין אותה, דכיון שזו חוצת העכו"ם אין לנו לסייעו זוה, ועוד דתודה בלא לחם אין להקריבה, אבל כששלח עולה בלי נסכים, גם אם היה חייב בנסכים והיינו יודעים שלא יציאם, היה

ג) שם עכו"ם ששלח עולתו ממדינת הים ושילח עמה נסכים קריבין משלו כו', משמע דאם העכו"ם לפנינו אמרינן ליה שיציא נסכים, ונראה דמהא דמרבין דנודרים נדרים ונדבות אין לחייב בנסכים, דאין חיוב נסכים מחמת הנדר כמו לחמי תודה וכיו"ב, אלא זו מנחה מחודשת על בעל הקרבן וגם נורך הקרבן, ולישראל נאמרה ולא לעכו"ם, אלא דמ"מ אם הוא לפנינו אמרינן ליה שכן ראוי לעשות דכל קרבן טעון נסכים, אבל גם אם הוא לפנינו ואינו חפץ להציא, מציאין משל יצבור, דכיון שזו תקנת הקרבן מה לי אם הוא במדינת הים או שהוא כאן, וכן מצוה דרמב"ם פ"ג ממעה"ק ה"ה, ועי' להלן.

והנה אע"ג דאין זכיה לעכו"ם, מ"מ אפשר להקדיש קרבן לכפרתו, דאין נסכים בלא בעלים, וע"כ דכשמציאין משל יצבור חשיב העכו"ם כבעלים, וכמו שיכולים לזכות נסכים לגר שמת, ולא גרע העכו"ם ממת, ולפי זה אפשר שאין העכו"ם בעלים אלא כעין קרבן הבא לאחר מיתה, וכמו בגר שמת שמציאין נסכיו משל יצבור, ונפ"מ שאם נימא דיש שינוי בעלים בקרבן עכו"ם, דמ"מ בנסכים שבאו משל יצבור בשבילו, לא יהא בהם שינוי בעלים, כדין באין לאחר מיתה זבחים ד' א', וי"ע.

שם אפילו תימא רבי עקיבא עולה וכל חזירתה, מצוה דאף מנחה שכולה כליל ראוי למעט מקרא דעולה, ורק משום שזה מפרטי מנחת העולה לכך לא נתמעט, ורש"י פירש צדצ הונא דה"ה דמנחת כליל, ולכאורה קשה דאי מקרא דעולה, ראוי למעט שאינו מציא מנחה כלל, ואי מסבירא דלבו לשמים, נמי אין לנו לחדש שיש מנחה ששיריה נשרפין, כיון דבישראל ליכא מנחה כזו, [ומנחת נסכים או מנחת כהנים לא דמו לסתם מנחה], וי"ל דרש"י מפרש דהא דדריש ר"ה כל דמקריב עולה ליהוי, שזה דין שכל קרבנות הנאכלים אם הקדישן עכו"ם הרי כולן לגזוה, ולכך שלמים נעשים עולה, ודכוותה גם במנחה נחדש דין דכולה לגזוה, ומ"מ לו"ד רש"י היה אפשר לפרש דלר"ה באמת אין מציאין אלא עולה, וגמ' דפריך מהא דאלו מנחות נקמנות ושיריהן לכהנים מנחת עכו"ם, ולא פריך סתם ממנחת עכו"ם שנוכרו גם

ומציא תודה ולחמה זבח ונסכים, ומוקמינן לה באומר אילו הייתי יודע הייתי נודר כראוי, דאין הטעם זזה משום דגמר בלבו להציא קרבן כראוי, דהא לא גמר בלבו אלא מה שהוציא בשפתיו, אלא הטעם משום דכיון דהיה נודר כראוי, נמנא דמה שאמר בלא נסכים אינו סותר למה שאמר הרי עלי זבח, וכאלו אמר הרי עלי זבח בכל ענין, אלא שרנוני שלא להציא נסכים ושפיר נתחייב בזבח ונסכים.

ונראה דעכו"ם האומר הרי עלי זבח בלא נסכים, דחייב להציא, ואפילו אומר אילו הייתי יודע לא הייתי נודר, ואע"ג דבישראל כהאי גוונא פטור דנדר ופתחו עמו הוא כדאמרין התם, שאני ישראל דהוא צמאות נסכים, ולא יתכן שיציא זבח ולא יתחייב בנסכים וכיון שלא רצה להתחייב בנסכים ממילא אין כאן נדר, משא"כ עכו"ם שאינו צמאות נסכים, שפיר יכול להתחייב זבח בלא נסכים, ואפילו כשאומר אילו הייתי יודע שיש מצות נסכים בתורה אף שאינו מצווה בה הייתי נודר גם נסכים, מ"מ לא נתחייב, דהא דמתחייבין לישראל הוא משום שנתחייב בזבח, וכיון שנתחייב בזבח ממילא נתחייב בנסכים מן הדין, או דנתחייב צמחה כדינה, כי הריא דלקמן ק"ג א', אצל עכו"ם שאינו חייב בנסכים אף שראוי לו להציאם, מ"מ אין לחייבו בהם צמה שאמר הרי עלי זבח בלא נסכים, ואפילו באמר סתם הרי עלי זבח, ואומר אילו הייתי יודע הייתי אומר זבח ונסכים, נמי נראה דלא נתחייב.

(ה) פ"ב א' מתני' ונסכים בכל מקום לא יציאו אלא מן החולין, רש"י פירש דין באמר עלי וצין באמר זו, א"נ אף באמר מן המעשר, והעיקר נראה דהכונה שאפילו בלא טעמא דדבר שצמחה אינו צא אלא מן החולין, נמי לא יבואו אלא מן החולין, ואית דגרסי מכל מקום והיא היא, ונמנא מפורש צמחה דנסכים אינם צאים מן המעשר משום דבעינן אכילה שיש בה שמחה וכמש"כ תו'.

ויש לעיין מאי שנא נסכים דכולן כליל, הרי אף מנחה הנאכלת אין מציאין מן המעשר ואפילו מנחת נדבה וכדתיא צמחתא פ"א וכו"ה צתו' וצחים נ' א' ד"ה אס, [ורק נתקשו מנלן, ונראה דאף אס יציא מקצתה מן החולין ויקמוץ מן החולין נמי אין מציאין אע"פ שכולה לאכילה, והטעם

ראוי לנו להקריבה, דנסכים אינם מעבדים את העולה, (עי' מ"ד ז'), וכיון שנקרבת שפיר ראוי להציא נסכים, וכיון שהעכו"ם אינו חייב בהם, שפיר תיקנו ז"ד להציאם משל ניבור, כדי שיהא הקרבן כראוי.

שם אצע"א רבי יוסי הגלילי סמי מההיא יין, הא דמסמינן צרייתא ללא כל הכרח דהא שפיר י"ל דאחי כרבי עקיבא, נראה דהוא משום דהתם רבי יוסי הגלילי אחי לרביי כל הקרבות באופן כללי, וכל הני דנקט לדוגמא נקטינהו, ושפיר אפשר שלא דקדקו התלמידים להזכיר הדוגמאות בדיוק, ויתכן דרבי יוסי הגלילי לא הזכיר יין משום שיש מיעוט מיוחד דאזרח, ונשתרצב בלשון התלמידים בהדי אחריני.

(ד) נראה דעכו"ם שנדר נסכים לקרבנו דחייב לקיים נדרו, דאף שנתמעט מחובת הצאת נסכים, אצל כיון שיכול להציאן, לא גריעי מסתם קרבן שאם נדרו חייב לקיים נדרו, ואע"ג דעכו"ם אינו מצווה על כל יחל, מ"מ צהא דאמרו שנודרים נדרים ונדבות כישראל, היינו שלכל נדרים מרבה דשייך בהו ענין נדר, והוא חיוב לקיים ההצטחה, וכדפשוט להו לתו' ע"ז ה' ז', וז"ע למה נתקשה צזה הגרע"א ז"ל שם בגליון, שו"ר צזה צמל"מ פ"י מה' מלכים ה"ז ע"ש.

ע"ג ב' לרבות את העכו"ם שנודרים נדרים ונדבות כישראל, מלשון כישראל משמע דדינם שזה, ונראה מזה דאף בגמר בלבו מתחייב וכדאמרין בישראל שצועות כ"ו ז' מקרא דכל נדיב לב, ואע"ג דשאני ישראל שישנן צמחות נדרים צבל יחל וצמוצא שפתין, משא"כ עכו"ם שלא נתרצה אלא שנודר והיינו שחייב לקיים וחייב באחריותו, [וצישראל צנודר צבל חלין עליו כל דיני נדר, וכדחזינן שצועות שם דבעי למילף מיינה לשצועות דעלמא, ואם איתא דצגמר בלבו אין עליו אלא סתם חיוב לקיים ולא דיני נדרים, א"כ איך אפשר למילף מיינה לסתם נדרים ושצועות, אלא ודאי קרא דכל נדיב לב גלי לן דהכא מתחייב צכל דיני נדר צגמר בלבו לחוד], מ"מ צמה שנתחייב יש להשוותו לישראל, ומ"מ נראה דלא מיחייב צבל תאחר, שזו מצוה נוספת וליתא דעכו"ם.

ונראה דהא דאמר פ"א ז' האומר הרי עלי תודה בלא לחם וזבח בלא נסכים כופין אותו

(ו) צ"ב ב' אלא תריץ הכי כו' גירסא בעלמא כו' ל"ל למימרא שהיה כו', נדפס בהערות ע"ס המסכת.

(ז) צ"ג א' עכו"ם וחזירו מחד קרא נפקא, נדפס בהערות ע"ס המסכת.

צ"ג ב' ת"ר ידו ולא יד עצדו כו', נדפס בהערות ע"ס המסכת.

שם מטלית מהו שתחוץ כו', נדפס בהערות ע"ס המסכת.

סימן יא

בפרק בתרא

נדפס בהערות ע"ס המסכת.

נראה כמש"כ בחו"צ שביעית ס"י ס"ק כ"ה דכל קרבן אינו בכלל לאכלה, וכל הני דממעטינן הוא משום דס"ד לרבותן מקראי, אבל לבתר שנתמעטו עולות וחטאת ודמי להו, תו הדרינן לסברא דכל קרבן לאו לאכלה הוא, ורק שלמים ותודה נתרצו שהם הייעוד של המעשר שני, ולא דחשיבי לאכלה, אלא דפקעה קדושת מעשר שני כשהוקדשו לשלמים, עיי"ש, וי"ל דנככים אינכטריכא ליה דס"ד דהם בכלל מצות שלמים, וכיון שהתיר הכתוב שלמים, ובכלל זה גם האימורים דלגזוה סלקי, ה"ה נככים שהם חוצת הקרבן, ועוד שהרי מעשר שני ממון גבוה, והוא נהפך לשלמים, והר"ז שלמים של ממון גבוה, ואין לחייב את ההדיוט להציא נכסיו, לכך אשמועינן דאפילו נכסי שלמים אין צאין מן המעשר.

ברוך רחמנא דסייען

ענינים שונים שנידונו בתוך ההערות על סדר המסכת

דף ז. קומץ שנתפזר על הרצפה ואספו וקידשו בכלי שרת אם עלה לא ירד. בדין חציצה בתוך כלי שרת. בקידוש מנחה וקומץ בכלי שע"ג קרקע, ואם המגביה את הכלי הוא העיקר או הנותן לתוך הכלי, נתן מנחה לכלי שלא ע"מ לקדשה ונמלך לקדשה. בדין שירים שבאצבע בפרה אדומה אם צריכין שריפה, ובהזאות של פרים הנשרפים אם השירים שבין כל הזאה הם בדין שירים או רק לאחר כל ההזאות. טבל אצבעו ע"מ שלא להזות ונמלך להזות.

דף ח. בסוגיא דחביתי כהן גדול. (תוכן הענינים נדפס להלן במפתחות לסי' ה').

דף ט. בדין יציקה ובלילה בכלי חול ובחוץ. בדין שירים שחסרו ובהקטיר קומץ ושירים כאחד. אם יש איסור להוציא קרבן שנפסל.

דף יא. בחפינה אם מקרב שתי ידיו גם מלמעלה, בדין מנחה שנתערב בה שמן דחביתה או דחולין.

דף יב. בקדמה מחשבת הזמן ואח"כ חישוב שלא לשמה. ובתודה ששחטה חוץ לזמנה וזרק שלא לשמה אם קידש הלחם. בדין אם אין בשר אין דם, בזבחים ובמנחות, ובדין ריצוי ציץ על עולין ועל אכילות. ובשירים שחסרו, ונפרס הלחם בלחם הפנים ובתודה.

דף יג. בדין חצי מתיר, והקטרה מפגלת הקטרה. (תוכן הענינים נדפס להלן במפתחות לסימן ג').

דף טו. קרבן פסח שנאכל בטומאה אם מהדרינן אטהורים. איזה מינים אסורים מדאורייתא לזרוע בכרם.

דף טז. בכל האיסורין דמצטרפין בכדי אכילת פרס אם גם באכל כשומשומין מצטרף, או דבעינן כדרך אכילה.

דף ב. פסול שלא לשמה הוא פסול חיובי ואינו מחמת העדר הלשמה. האומר הרי עלי עולה על מנת שאצא ידי חובתי גם אם יקריבוהו שלא לשמה. בהא דהשוחט לשם מקצת אוכלין לא פסל ובמקצת שלא לשמה פסל, השוחט עולת יולדת לשם עולת נדבה עלתה לבעלים. בהא דאסור לשנויי בהו אם גם שינוי בעלים בכלל. ואם ס"ד להתיר לחשוב שלא לשם אשים או ריח. בדין איסור לשנויי באותה עבודה.

דף ג. בדין חטאת דשמיעת הקול לשם חטאת דביטוי שפתיים. וחטאת דטומאת מקדש לשם חטאת דטומאת קדשיו.

דף ד. בדין מנחת העומר לשם חולין, לרב דמנחת העומר פסולה שלא לשמה חשיב פסולו בגופו ולא כמו שאין לו בעלים. בדין מנחת חינוך וחביתין שלא לשמה. ובדין חטאת יולדת לשם חולין. המפריש מעות לכמה קרבנות יחד והתנה שיוכל להביא מכולם קרבן אחד, ובשלא התנה, ואם תליא בדין ברירה, ובמה שנתחדש בקנין ובנזיר קדושה בתערובת. אם יש בשלמים איסור הנאה מדאורייתא, ומהיכן ילפינן לה.

דף ה. בדין יציקת שמן קודם מתנות הדם. בדין נזיר שגלח על אחד משלשתן, ובהא דאסור ביין עד לאחר כל המעשים. פסול שלא לשמה הוא סוג קרבן פסול כמו במחשבת חוץ לזמנו ולא דהעדר הלשמה פוסל. קרבן צבור הבא בטומאה אפשר דאין מחשבה פוסלת בו. בפסול נפגם המזבח, ובשיעור פגימה הפוסלת בכבש.

דף ו. אף אם פסול אינו עושה שירים מ"מ הדם הנזרק נפסל וא"א לאוספו ולזרקו. הוליק חש"ו אם אפשר לתקונה. קמץ בחציצה אם מהני להחזיר ולקמוץ.

דף ל. בדין בילה במין בשאינו מינו, ובהפריש מן התערובת ולא בדק אם חיישינן שמא כל הפטור עלה בידו.

דף לא. בדין משקה שקרש וחזר ונימוח. בהא דאין מעשרין מדמאי על טבל שנתערב אף ששניהם דרבנן. ובתרם מחד דרבנן על תרי דרבנן.

דף לג. לד. לה. לו. בהלכות תפילין ומזוזה.

דף לז. בכיסוי הפרק העליון של יד. ובדין כיסוי התפילין. במה שאנו לובשים בגד של ד' כנפות עם לבן לחוד ומבטלין מצות תכלת בקום ועשה. במש"כ הב"י דמהר"ם לא יצא בשבת לרה"ר בציצית דשמא תכלת מעכב, ושהרי"ף לא יצא בליל שבת בציצית משום דלילה לאו זמן ציצית. ובדין אשה היוצאת בטלית מצויצת בשבת, במה שכופלים הבגד בסוף הכנף ותופרים, ולא היה מרובע קודם התפירה, אם מתחייב ע"י התפירה, ולענין קשר אגודל וג' אצבעות מהיכן מודדים.

דף לח. בדברי המרדכי דאם נפסק הציצית בשבת א"צ לפושטו דמדאוריתא אין איסור ללבוש בגד בלא ציצית. ובדין מזוזה קודם שנכנס לדור.

דף לט. בשיעור הכריכות בדיעבד.

דף מ. בדין בגדי ניילון אם חייבים בציצית. בדברי הטור דצריך להרחיק קשר אגודל רק באורך הבגד. הט"ל ב' ציצית בבגד של ד' כנפות והוסיף על הבגד וארג עוד ג' אצבעות בצד השני, אם נפסלו הציצית הראשונים, בדין הט"ל למוטלת וחתך את הראשונים שלא לשמה, בדיני בל תוסיף, ובחילוק שבין כהן המוסיף עוד ברכה למברך ברכת כהנים פעם נוספת ביום. ובדין הניתנין במתנה אחת וחזר ונתן עוד מתנה באותו קרן. בדאיכא בל תוסיף כגון בהט"ל למוטלת, אם הציצית נפסלים ע"ז. וכן

דף יז. בדין מחשב בלשון אכילה. ובהא דמחשבת הינוח לא פסלה אף דמצותו בשרפה והו"ל כחישב שתאכלהו אש למחר דהוי פיגול.

דף יח. בדין לא בלל, ובנתן השמן בצד הסלת ונגעו זב"ז.

דף כ. בהא דדם נפסל בשקיעת החמה. ומתי מועיל בו לינה בראשו של מזבח.

דף כא. בקושית המל"מ למה לי קרא להתיר להקריב מלח בשבת הא אין עיבוד באוכלין, ועוד דהא אין עיבוד אלא בשהייה. בשיעור המלח דקרבנות. בדין עצים ולבונה אם צריכין הכשר מים. ישראל שהקדיש מנחה לכפרת כהן אם נשרפת.

דף כב. אם מקריבין עצים משל יחיד בלא מסירה לציבור. בדין תערובת עיסה בעיסה אמאי חשיבי מין במינו, ולא חשבינן להסולת והמים כשני מינים ונימא סלק את מינו כו'. בדם בהמה חיה ועוף שנתערבו ונפל בהם מים אם אמרינן סלק, בהא דעולין אין מבטלין זא"ז אם הוא גם ביבש ביבש.

דף כג. בדברי השטמ"ק בהא דשחוטה אינה בטילה בנבלה. בדין קומץ דמנחת חוטא שנתן עליו לבונה אם נפסל. ובהא דמנחת חוטא מגבלה במים ומנחת נסכים לא.

דף כד. בדין צירוף כלי אם מצרף את הכלי עם האוכלין או רק את האוכלין.

דף כו. בדין אין הקטרה פחותה מכזית אם הוא לעיכובא, ובחזרת פוקעין פחות מכזית, ובניסוך פחות מג' לוגין.

דף כז. בדין ארבע מינים שבלולב שנטלם בזה אחר זה אם צריך שיהיו כולם לפניו.

דף כח. בהזאות דפרה כנגד ההיכל אם צריך שהכהן המזה יהיו פניו למערב. בדיני המנורה וגביעיה ופרחיה ומה מעכב בה.

דף כט. אם סתם שולחן כלי העשוי לנחת.

מן הצד והרופאים אומרים שלא למול עד שיגדיל קצת.

דף מג. בדין ברכת ציצית מעלות השחר, והמשכים בעה"ש ראוי שיתעטף אף שיברך עליו רק משיכיר, ובמה שמברכים לכתחלה על התפלין לפני הנץ החמה, ואם אפשר לברך על ציצית אחרי שקיעת החמה עד צאת הכוכבים. בדברי הגרע"א דכשהאדם מחוץ לביתו אינו מקיים מצות מזוזה. במה שמקדימין ברכת התורה לברכת שלא עשני גוי.

דף מד. בדין טלית שאולה אם המשאיל חייב, ולאחר ל' יום אם חייב בלא קניני שאלה, השוכר בית בא"י ואין לו מזוזה אם יש לו להמנע מלדור מחמת החיוב מדרבנן. השואל טלית מצויצת אם מברך, ובהזקק הטלית. השוכר בית ואח"כ קנאו אם צריך לחזור ולקבוע המזוזה. השוחט את הזבח להקריב נסכיו למחר לר"מ דהנסכים מפוגלים, אם גם בחישוב על היין או על הסלת לחוד כן, ובחישוב על חצי שיעור מזה וחצי שיעור מזה. בהא דמנחות קודמין ליין אם גם ביין דמנחת נסכים כן. אם יש ענין להביא לכתחלה הסלת והיין והשמן כאחד. בנסכים הבאים בפני עצמן דמיבעיא לן אם טעונין שירה, מ"מ במקריבין בו ביום י"ל דודאי טעונין שירה. הא דפרים קודמים לאילים ואילים לכבשים אם הוא לעיכובא.

דף מה. מנלן לבן ננס דבמדבר קרבו כבשים בלא לחם. בדברי הרמב"ן בפ' אמור שלא קרבו מוספין במדבר. בדין שתי הלחם וכבשים איזה מהם קודם בהקרבה ובאכילה. אם אפשר לכתחלה להקריב שבעת כבשים עד שלא אפו את הלחם, או כשאינו בעזרה.

דף מו. לרבי דתנור מקדש מ"מ אפאן בכלי חול כשר. אמר זו תודה וזו לחמה ואבדה התודה אם מביא תודה אחרת ללחם זה. ובכה"ג ככבשים ולחם. השוחט את הכבשים שלא לשמה אע"ג דלא קדש הלחם מ"מ חשיב שהיה

בלובש ב' תפלין או עושה ה' בתים. בחילוק שבין טלית בעלת שלש להטיל למוטלת.

דף מא. בדין טלית כפולה, ובמעילים וחולצות שלנו למה אין עושין בהם ציצית. בענין טצדקי למיפטר נפשיה מעשה ול"ת. בדיני כנף שנקרע, ואם חיברו שלא לשמה. בדין בגד שיש בו שיעור והטיל בו שתי ציצית וחיבר אליו בגד נוסף שיש בו שיעור, אם השנים הראשונים עולים גם לבגד הנוסף. ובהא דנוי תכלת שיהיה שליש גדיל, ובחוטין ארוכים הרבה, בשיעור אורך הציצית מדאוריתא, חוטים שסופם נטוו שלא לשמה ואמצעיתן לשמה ויש שיעור באמצעותו לחוד, ובשאמצעו שלא לשמה וראשו וסופו לשמה. טלית שנקרעה, בדעת הראשונים ז"ל דשרי אף בנתלש לגמרי, ואם אמה על אמה הוא שיעור בגד החייב בציצית. לענין הלכה אם יש חילוק בין יש בכל חלק שיעור החייב בציצית, בטעמא דטלית שנקבע חוזר ותופרו ואם יש ללמוד מזה לדין תעשה ולא מן העשוי בעלמא, ובדברי הגהמ"י במזוזה שהסירה עם הפצים והחזירה, ובציצית שקשרם וחזר והתירם, כשמשכירין הבית לנכרי בפסח א"צ לחזור ולקבוע במזוזה, לוקח טלית מצויצת מן הנכרי אם צריך לחזור ולהטילם, אם אפשר לקבוע מזוזה או להטיל ציצית בשל הפקר או של נכרי או להטיל ציצית בכסות לילה כדי ללבשה ביום. בית שהורידו התקרה והחזירה אם צריך לחזור ולקבוע המזוזה, ואם זה חשיב בגוף הדבר, ובניטלו הדלתות והחזירום, ובטלית שנעשית עגולה לאחר שהטילו הציציות.

דף מב. בדין נוטפת על הקרן, ובטליתות שלנו. ובהרחקת קשר אגודל באורך או ברוחב. קשר העליון צריך שיהא מהודק לבגד. בענין מילה לשמה, ואם צריך כונת הנימול או המוהל. במילה שלא בכונה אם צריך הטפת דם ברית. בדין מומר שמל, ובאלו שנולדים כשנקב המ"ר

דף נא. בכהן גדול שמת והניח יורשים נקבות אם מקריבין החביתין. בדין שינוי בעלים בחביתין דכה"ג שמת. ואם יש בזה לאו דמנחת כהן לא תאכל. ואיך מביאין משל יורשים הא הוה להו אוננים. בדין כה"ג שמת ואין היורשים מצויים, וכשלא הניח נכסים. בהא דעכו"ם ששלח עולתו מביאין הנסכים משל ציבור, ומי חשיב הבעלים, ובדין מנחת נסכים בשותפות. בהא דפרה אדומה מיקרי קדשי בדה"ב ובאה מתרומת הלשכה, והמועל בפרה להיכן משלם דמי המעילה. מנחת חביתין כשהיא באה משל יורשים קריבה אף שיש כמה יורשים ולא הויה מנחת שותפין, ומי הם הבעלים לענין שינוי בעלים. חיוב נסכים אם הוא משעת הזריקה או משעת ההפרשה. יורש שלא ירש כלום אם חייב בנסכים.

דף נב. מנחת נסכים של תמיד של בה"ע אם קריבה אחר התמיד, ואם החביתין נמי קריבין אחר התמיד, כה"ג שהקריב שחרית ומת ולא מינו אחר תחתיו אם מביא בה"ע שמן ולבונה משלם וחוצהו. במדידת העשרון לחלה ולמנחות. **דף נג.** נד. בסוגיא דכמות שהן משערינן. (תוכן הענינים נדפס להלן במפתחות לסימן ו').

דף נה. בדין הפריש גרוגרות על תאנים במנין או תאנים על גרוגרות במדה.

דף נו. בדין להטיל מום בבכור שאחזו דם. וביצאו שנים בעשרי בזה"ז דימותו למה לא שרינן להטיל בהם מום. בדין מטיל מום בבע"מ ומחמץ אחר מחמץ. ובדין מטיל מום ברובע ונרבע. בדברי התו' דבכור שנולד במומו מותר להטיל בו מום. ובהא דשרי להטיל מום בפסולי המוקדשין בנפדו. בדין מסרס אחר מסרס כשאין בסירוס השני לחוד כדי לסרס.

בדין בישול כמאכל בן דרוסאי

א-ב. נ"ו ב' הניח שאור ע"ג עיסה כו', בפירוש רש"י תו' והרמב"ם. ג. נ"ז א' כל מצד אחד כמאכל בן דרוסאי לאו כלום הוא, ד. בהא דחייבין על מאכל בן דרוסאי, וכן בבשר בחלב.

לחם עם הכבשים. בדין תודה שהקריבה בלא לחם. ובדין אבד הלחם לאחר שחיתה וזרק הדם לשם תודה. בהא דאם פיגל באחד מן הכבשים דחבירו כשר ולא אמרינן דאבד הלחם אבדו הכבשים. בדין שחט וזרק את הכבש הראשון ואח"כ פיגל בשני. ובדין שחט וזרק את הראשון ולא הספיק להביא את השני עד שחשכה. למ"ד תנור אינו מקדש מ"מ תנופה מקדשת דאין תנופה בקדושת דמים, הביא לחם וכבשים והניפן ואבד הלחם והביא לחם אחר, אם צריך לחזור ולהניף את שניהם או רק את הלחם. לא היה להם כבשים והביאו שתי הלחם בפני עצמן ואח"כ נזדמנו להם כבשים אם חוזר ומביא גם לחם.

דף מז. בהא דשחיתה מקדשת אפילו ארבע חלות אף דמצותו רק בשתיים.

דף מח. בדין השוחט בשבת שלא לשמה אם חייב חטאת.

דף מט. בהא דמצות טומאה למת לפני ערב הפסח דוחה את הפסח, ואילו תמידין דלמחר קודמין למוספין דהאידנא, בעוסק במצוה קטנה ועי"ז ימשך ולא יוכל לקיים מצוה גדולה אם חייב להתחיל הקטנה, באיסור להקריב קרבנות קודם תמיד של שחר אם הוא גם בדליכא תמידין, ובעבר והקריב אחד אם רשאי להקריב השני דכבר ליכא בזה משום עולה ראשונה. בדיני ביקור ד' ימים. ואם הוא בכל יום מהד' ימים, ואם הוא מעכב, ובאירע בו מום עובר בתוך הד' ימים אם צריך להמתין ד' ימים נוספים. ובהא דהשוחט בשבת תמיד שאינו מבוקר חייב חטאת.

דף נ. אם היה פייס בכל יום לקטורת של בין הערבים או דכהן שזכה בו שחרית זכה בה"ע. בדין חביתין כה"ג אם גם השמן והלבונה לא היו באין חצאין. כה"ג שהפריש מנחת חביתין ונעשה בע"מ אם קריבה שלימה. בדין נטמא הסלת דחביתין והשמן קיים, ובדין נטמא של בה"ע קודם שהקריבו של שחרית. ואם ייחד מחצה של שחרית ומחצה של בה"ע אם יכול לשנותם.

מפתחות

ריג

דף ס. לשון אינו עובר בל"ת אם מתפרש גם שמותר לכתחלה. בדין נתינת שמן על השירים קודם הקטרה.

דף סג. כשמקדיש הסלת למנחה אם צריך שיפרש לאיזו מנחה מקדיש, ובקומץ חלות לשם רקיקין. בהא דתניא בתוספתא שצריך שיקמוץ ממקום השמן, אם מועיל להחזיר כשקמוץ שלא ממקום השמן.

דף סד. שנים שקצרו לחולה בזה אחר זה ונתרפא בשל השני. בהא דאפשר להקדיש חטאת שניה לאחר שנשחטה הראשונה. בטעמא דאומרים לו הבא שמנה לכתחלה. הקוצר בשבת כסבור שיש חולה אם חשיב שוגג. בדין ריבוי בשיעורים ביו"ט.

דף סו. בספירת השבועות דיוכל ודעצרת. אם יש מצוה למימני שבועי כשאנו יכול למנות ימים, ואם ספירת הימים בזה"ז מדאוריתא. אם דין ספירה ביום תלוי בדין נקצר ביום. אם איחרו ב"ד ספירת שנות השמטה ויובל. בדין הפסיק יום אחד ולא ספר. ובקטן שהגדיל בין פסח לעצרת. בקושי בבעה"מ אמאי לא מתחשבינן בספיקא דיומא לענין ספירה. בפתח ואמר ברוך אדעתא דלימא היום ד' לעומר ונזכר וסיים בה'. בהא דספק קרא ק"ש חוזר וקורא בברכותיה.

דף סז. בדיני מירוח הקדש ועכו"ם והפקר ובגזירת בעלי כיסין. בסברא דבשעת חובתה היתה פטורה שלא מצאנו כן בכל המצוות. בדין נכרי הממרח פירות של ישראל.

דף סח. בדין הביא בכורים קודם לעומר אם קידש ונפסל, ואם גם ביין ושמן שייך פסול זה. בהא דתנן לא יביא ואם הביא כו', מה נקרא הבאה אם קידוש כלי שרת או הקרבה, בהא דאין מקבלין בכורים קודם לעצרת אם בכל אדם כן, ואם יכול להניחם ולחזור אח"כ ולקרוא. הא דאין מביאין קודם לעומר אם הוא משום איסור חדש, ובגוונא דליכא משום חדש כגון בשל חו"ל

ואם מותר לאכול בשר שיש בו קדושת שביעית כשנתבשל כמאכל בן דרוסאי. ה. בהא דמצד אחד לאו כלום הוא אם הטעם משום דהצד השני חי או משום דצליה מצד אחד כבן דרוסאי לא סגי, ונפקא מינה כשהצד השני מבושל. ובקושי האור גדול במש"כ הב"י דהא דתנן אין צולין בשר כו' אלא א"כ יצולו מבעוד יום, דהיינו כמאכל בן דרוסאי משני צדדים, ותיפוק ליה דאסור להשהות משום הצד השני. הא דמצד אחד לאו כלום היינו שחסר באיכותו שגם בן דרוסאי לא יאכלנו. צלה כמאכל בן דרוסאי מצד אחד, ובא אחד וצלה צד שני יתחייב השני, ואם היינו דוקא כשהצד הראשון עדיין יד סולדת בו, ולפ"ז גם הצד השני לא יתחייב עליו, שגם הוא יחשב כצד אחד. אם האוכל נבילות וטריפות חי פטור, הוא הדין מבשל מצד אחד. ו. המבשל בשר מערב שבת עד קרוב למאכל בן דרוסאי, ובשבת הניחו על האש והגיע לכמאכל בן דרוסאי חייב, ולפי זה יש לדון דלבשל עד קרוב למאכל בן דרוסאי בשבת לא חשיב חצי שיעור דאסור מן התורה, ואם חשיב חצי מלאכה.

דף נז. מה דנשתנו מדות היבש מן הלח הוא משום דבמדות הלח נמצאים דברים הראויים כבר להקרבה. בלאו דכל שממנו לאישים, אם הוא גם בהקטיר הבשר לפני האימורים. ובהקטיר בב"א קומץ ושירים ואם המנחה כשרה ככה"ג. בדברי התו' במעלה מבשר חטאת קודם זריקה דעובר משום כל שממנו לאישים.

דף נח. מנלן דשיעור הקטרה בכזית כמו באכילה, ולענין איסור שאור אם השיעור תלוי בשיעור קומץ, בנידון אם יש קומץ פחות משני זיתים, ובנתקטנו הדורות שהידים קטנות.

דף נט. בנתן שמן על מנחת חוטא אם נפסלה כל המנחה או שמלקט הסלת המשומן ומביא סולת אחר. ובקוף שנתן שמן אם מיפסלא. ובנתן המנחה על השמן. ובנתן על פחות מכזית. נתן לבונה וחזר וליקטה אם לוקה.

לחם. בלאו דאין מקבלין שקלים מן הנכרי. ובדברי הרמב"ן שאם יקבלו יפסלו התמידין, ומתי עובר בלאו אם משעה שקנה או משעת ההקרבה. דף עד. בדין מנחה של אשת כהן, וספק כהן, במנחת מאפה תנור אם היה מתן שמן בכלי, ואם גם ברכיקין כן. בדין עשה מתן שמן בכלי ולישה בחוץ אם מיפסל. אם בחביתין צריך ג' מתנות שמן.

דף עה. בענין משיחת הרקיקין למ"ד מושחן וחוזר ומושחן. ובהא דבמחצה חלות ומחצה רקיקין מחזיר המותר לחלות. ואם לישת החלות היתה אחר משיחת הרקיקין. בדיני חביצא ופירורין שנתבשלו, במש"כ התו' שהיה טיגון במנחות. בדין פירורי פת שגיבולן וטיגון, ובדין פרוסות פת ומצה שניטגנו.

דף עו. הא דמנחות באות עשר עשר אם גם במביא שני עשרונים כן, ובמנחה של ששים עשרון. בהא דפסול ריבה במדת עשרונן אף דבשתי מנחות שנתערבו תלוי בדעת הבעלים אם נתכוונו לרבות. ובהא דמערבין חולין במנחה ולא מיפסיל משום ריבה סולתה. אם הגזבר מתעסק בקניית החטים וטחינתן של כל המנחות של ציבור.

דף עז. בדיני מנחת חינוך אם באה רבוכה וי"ב חלות. בהא דצריך שיהא הלחם בפנים בשעת שחיטת התודה. בדין שוחט את הפסח על החמץ אם צריך שיהא החמץ בירושלים. בקושית הגרע"א בשוחט פסח על החמץ שיפסל משום דאין שליח לדבר עבירה. תודה ששחטה על תשעים חלות אם בטלי ברוב. כזית מצה לשמה שנתערב בשני זיתי מצה שלא לשמה ואכל את שלשתן יצא.

דף עט. בקידוש הנסכים. (תוכן הענינים נדפס להלן במפתחות לסימן ח'). בדין תמידין שלא הוצרכו לציבור, ואם סגי בביקור לפני שהוקדשו קדושת הגוף. הגזבר היה קונה טלאים ומקדישן קדושת הגוף אף שעדיין לא הוברר איזה לתמיד ואיזה למוסף.

או בתערובת, אם בבכורים קודם לעומר איכא פסול ממשקה ישראל כיון שעתיד להיות נותר.

דף סט. בדין אוכל שנתעכל לענין איסור וטומאה. כזית מן המת שנתנוהו בדבש ונהפך לדבש אם מטמא, בדין אוכלין שהקיאן לענין איסור ולענין מזיק. בדין חטים שנמצאו בתרנגולת לענין חדש ולענין אם פקעה טומאתן, ובדברים האסורים בהנאה. אם יש איסור חדש בתבואה שלא הביאה שלישי. לענין ערלה וכלאים דהוסיף מאתיים אסור אם העיקר והתוספת מצטרפין לכזית.

דף ע. בדין גידולין אם התוספת חייב מדאורייתא. בדין עציץ שאינו נקוב שנקבו אחר הבאת שלישי, ועציץ נקוב שסתם הנקב אחר הבאת שלישי. אם דגן תירוש ויצהר מצטרפין לענין מע"ש, וכן לחם וקלי וקרמל לענין חדש. בדין צירוף שעורה בקליפתה.

דף עא. בגזירה דפירות הנושרים. תבואה שלא הביאה שלישי אם אסורה באכילה קודם לעומר. בדברים המפסיקין לפאה. בדין קוצר לבהמה תבואה הראויה לאדם.

דף עב. בדין קצירת העומר אם דוחה שבת. בסדר חלוקת הקרבנות, ואם חלקו מכל קרבן לכל הכהנים.

דף עג. בדין גזל הגר אם הכהנים שבמשמר יכולים למחול או לומר שיתנוהו לאחר. ואם נתן לראש המשמר ונאבד קודם חלוקה. בחילוק הקרבנות אם מדקדקים לחלק בשוה, ואם איכא מצות אכילת קדשים בפחות מכזית. ובמה שהותרה אכילתם לקטנים דלאו בני מצות. בדיני קדשי נכרים. המקדיש קרבן לכפרת חבירו זכות האכילה למקדיש, בחיוב הנכרי לקיים נדרו, ובנכרי שנדר בלבו. בדין נכרי שאמר הרי עלי עולה בלא נסכים, ואם מביאים קרבנות נזירות ויולדת. במה שהתנו ב"ד דמביאין נסכים משל ציבור לקרבן נכרי, ואם יש בזה זכייה לנכרי, ואם יש בו שינוי בעלים. בדין נכרי ששלח תודה בלא

מפתחות

ריד

חייב לספק או שיכול להחזיר המעות ולקבל מי שפרע, בגזבר שנתן מעות על פירות והוזלו אם חייב המוכר למכור בזול. אם חיוב נסכים הוא חובת הקרבן או גם חובת הנודר מחמת נדרו. בהא דמצרכינן קרא לנסכים לכל קרבן בפ"ע, ולזבחים שנזבחו שלא לשמן.

דף צב. יורש שירש קרבן שותפין אם עושה תמורה.

דף צג. בפר יוהכ"פ אם יכול שלוחו של כהן גדול לשחוט. ואם שאר הכהנים מיקרו נמי בעלים. בדין תיכף לסמיכה שחיטה מהו השיעור המעכב. ובסמך בסוף הלילה ושחט ביום.

דף צד. מה הן קערותיו דכתיב גבי השלחן.

דף צה. במדות הלח והיבש ותנור. (תוכן הענינים נדפס להלן במפתחות לסימן ט').

דף צו. בפשוטי כלי עץ איזה טומאת מדאוריתא ואיזה מדרבנן. ובדין משמשי אדם ומשמשי. בביאור המקראות דועשית זר זהב למסגרתו. ואם מסגרת מעכבת.

דף צז. בהא דאזלינן בתר הציפוי לענין טומאה.

דף צט. בהא דכתיב את המנורה נכח השלחן אם הוא דין במנורה או גם בשלחן. לדינא אם מקיימין מצות והגית בו בק"ש שחרית וערבית. **דף ק.** מתי נקבעים הבזיכין עם הלחם, ובהקטיר הבזיכין לפני זמנן אם הלחם טעון עיבור צורה. בטעמא דלא פסלה לינה בשלחן כשנסדר כמצותו. בטעמא דלילה אינו מחוסר זמן.

דף קא. בהא דאין פדיון למנחה אם הוא מדאוריתא. פרה אדומה שנשחטה ומצא אחרת נאה הימנה למה מצוה לפדותה יעשו שניהן בזו אחר זו.

דף קד. המתנדב לוג אם חייב להשלים, ובהפריש לוג אם נתקדש, ולמה אין מצרפין לוג מג' בני אדם ולנסכן יחד. (המפתחות נערכו ע"י המסדר).

דף פ. תודה שמתו בעליה אם טעונה לחם. בדיני מפריש חטאת לאחריות. באיסור להביא קדשים לבית הפסול אם הוא דאוריתא.

דף פא. בהא דמביאין שלמים מבהמת מעשר שני ואין מביאין תודה מחיטי מעשר שני.

דף פב. בדין בהמת שלמים מדמי מעשר שני, ומתי יצא העור לחולין. בטעמא דדבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין. ואיך מביאים שלמים מדמי מעשר שני ומקטירין האימורים. קרבן הנאכל כולו כגון לחמי תודה נמי אי אפשר להביא מפירות שביעית מלבד טעמא דממעט באכילתו, דכל קרבן לאו לאכלה מיקרי. ושתי הלחם דמביאין הוא משום דילפינן מעומר. ואם שייך בשביעית מיעוטא דדבר שבחובה, אם מנחת נדבה באה מן המעשר.

דף פג. אם עומר ושתי הלחם באין משל עכו"ם.

דף פד. אם מביאין עומר ממה שהביא שליש לפני ר"ה, אם חיוב בכורים הוא מכל מין ומין בפ"ע.

דף פה. בדברים הפוסלים במנחות ונסכים אם עלו ירדו. ובנפסלו קודם קידוש כלי.

דף פז. אם קיפול החלות של לחם הפנים מעכב שיעורן.

דף פח. למה מותר למדוד רביעית מים למצורע בכלי שרת. ובדין לחמי תודה ורקיקי נזיר שמביאן מביתו אם מותר למודדן בכלי שרת. אם שיעור חצי לוג למנורה הוא לעיכובא.

דף פט. כמה שמן נותר בבלילה כמה משייר ליציקה, בדיני עירוב הנסכים והמנחות והאימורים.

דף צ. בדיני תמיד שנשחט שלא לשמה. אשם מצורע שנשחט שלא לשמו אם טעון מתן בהונות. הא דנשתנו מדות היבש ממדות הלח לפי שבמדות הלח נמצאים דברים הראויים כבר להקרבה. במקבל עליו לספק סלחות להקדש אם

מפתחות על סדר הש"ס

ברכות

כ"א א' ספק קרא ק"ש, ס"ו א'.
ל"ז ב' תוד"ה חביצא, ע"ה ב'.

שבת

צ' א' תוד"ה לא, ק"ז א'.
צ"א א' בעי רבא כו', ובראשונים
שם, נ"ד ב'.
ק"יז א' תוד"ה דשקיל, ס"ג ב'.

פסחים

ג' ב' רש"י ד"ה שחץ, י"ח ב'.
י"ג ב' דאמר זו תודה כו', פ' א',
ק"ח א'.
שם וכמאן כרבי כו', מ"ה ב'.
תוד"ה כל, מ"ה ב'.
רש"י ד"ה אין, ק"ח א'.
ל"ד ב' תוד"ה שאם, י"ב א'
סק"א ב'.
ל"ו א' בללה זר כו', צ"ה ב'
סק"י.
נ"ט א' כשם כו' כך עולתו כו',
ד' א'.
נ"ט ב' מתני' כיצד לשמו כו',
לשם פסח כו', ב' א'.
שם גמ' בעבודה אחת כו', דאי
ר"מ כו', ב' א'.
ס' א' וקמ"ל דמחשבין כו', ב' א'.
שם שלא לשמו ולשמו מיבעיא,
ובתו', ב' א'.
תוד"ה אבל, ב' א'.
ס"א ב' שחטו למולין כו', ב' א'.
ס"ב ב' מה בין לשמו כו', ב' א'.
ס"ג א' ורבנן לטעמייהו כו', י"ד
ב'.
שם ב' אע"פ שאין כו', בגהש"ס,
ע"ח ב'.

ס"ד ב' דהדר מקטיר כו', פ"ט ב'.
ע"ז ע"ח הציץ מרצה כו', כל
הסוגיא, י"ב א' סק"א ג' ה' ח'.

שקלים

פ"א מ"ד ואין מקבלין מידם כו',
ע"ג ב'.
פ"ב ירו' ה"ד מותר לחמו של
נזיר כו', ק"ח א'.
פ"ו ירו' ה"ד הרי עלי עץ, ק"ו
ב'.
שם לבונה לא יפחות כו', ק"ו ב'.
פ"ז מ"ה בראשונה היו ממשכנין
כו', נ"א ב'.
פ"ז ירו' ה"ג חוצה אותה כו', ח'
א'.
שם שלשת לוגין מה הן כו', נ"ב
א'.

ראש השנה

כ"ח ב' תוד"ה ומנא, מ' ב'.

יומא

י"ב ב' בתו"י, צ"ג ב'.
כ"ו ב' מתני' תמיד קרב כו', נ"ב
א'.
מ"ז ב' איקרי כאן כל שממנו כו',
נ"ז ב'.
מ"ט ב' ואפי' בדמו של פר, נ' ב'
נ"א ב'.

סוכה

מ"ז א' הפרים האילים כו', מ"ד
ב'.
נ' א' תוד"ה חזקיה, ע"ח ב'.

מגילה

ט' ב' תוד"ה אין, צ"ג ב'.

כ' ב' לקצירת העומר, ס"ו א'.
תוד"ה כל, ס"ו א'.

כתובות

ז' ב' ומאן דחתים כו', ל"ו א'.
נ"ו א' תוד"ה הרי, ק"ט א'.
ק"י ב' ואימא נסכא כו', ק"ז א'.
שם פריטי דכספא כו', ק"ז א'.

נזיר

י"א א' תוד"ה דהוי, ק"ט א'.
י"ח ב' עולה ל"צ קרא, ד' א'.
י"ט א' ר"י בנו של ריב"ב כו', ד'
א'.
ס"א ב' בנ"י נוזרין כו', ובתו',
ע"ג ב'.

סוטה

כ"ג א' והשירים מתפורין, ע"ד
א'.

קדושין

ח' א' עגל זה כו', ק"ז ב'.
י"ג ב' יביאו יורשין עולתה, נ"א
ב'.
נ"א א' הכל מודים כו', וברש"י,
ע"ח ב'.

בבא קמא

ע"ח ב' מי פטר כו' אנא מצוה
כו', ק"ז א'.

בבא מציעא

מ"ג ב' תוד"ה החושב, י"ז ב'.

בבא בתרא

ז' ב' קנה בה בית דירה, מ"ד א'.
ע"ד א' למימני חוטי, ל"ט א'.
קמ"ג ב' ואם הביא חמשים כו',
ק"ד ב'.

מפתחות

רטו

תמורה

ח' א' בשטמ"ק אות ו', ק"ח ב'.
י' א' אשר תשיג ידו, ע"ג ב'.
י"ד א' שאין קריבין כו', ע"ט א'.
שם אלא אר"י סמי כו', ע"ט א'.
שם מנין לנסכים כו', ע"ט א'.
י"ט ב' אשם בן שנה כו', ב' א'.
כ"ג ב' ששה לנדרבה, ובתו' ושטמ"ק, ק"ז ב'.
כ"ד ב' ילדה שני זכרים כו', ק"ח ב'.

כריתות

י' ב' מדאמר רחמנא איל כו', ק"ז ב'.
כ"ז א' בשטמ"ק אות כ"ה, ד' א'.

מעילה

ט' א' מתני' קרמו פניה כו', צ"ה ב' סק"ב ד' ה'.
תוד"ה קרמו, צ"ה ב' סק"ב.
י"ב א' תוד"ה אבל, ק"א א'.

כלים

פ"א מ"ח
בר"ש ורא"ש, ע"ח ב'.

פרה

פ"ח מ"ז, נ"ד א'.

טהרות

פ"ג מ"ד, נ"ד ב'.

עוקצין

פ"ב מ"ח, ובר"ש ורא"ש, נ"ד ב'.

ס"ד ב' או שמלק, י"ב א'.
ע"ו ב' תוד"ה ואי, ובשטמ"ק, נ"ז ב'.

פ"ג א' רש"א הזבח כו', ע"ט א'.
שם הזבח פסול כו', ע"ט א'.
פ"ג ב' קמצים שלא קידשו כו', ד' א'.

פ"ה ב' והוא שקדם הקדשו, ע"ח ב'.
פ"ט ב' בשר קק"ל כו', ע"ח ב'.
צ"א א' שמן שהוא מתחלק כו', צ"ה ב' ס"ק י"ב.
שם שמן שהוא ניתן כו', צ"ה ב' ס"ק י"ד.

צ"ו א' תוד"ה ה"ג, צ"ה ב' סק"ד.
צ"ט ב' ואינו מביא כו', ק"ו ב'.

חולין

י"ח ב' כמה פגימת המזבח, ה' ב'.
שם הא בסידא, ה' ב'.
ל"ו א' תוד"ה צריך, צ"ה ב' סק"ט.

מ' א' שנים או חזין בסכין כו', י"ג ב'.

ק"י א' טלית שאולה, מ"ד א'.
ק"י ב' תוד"ה טלית, מ"ד א'.
קל"ב ב' שאינו מודה, י"ח ב'.
קל"ו א' כסותך, מ"ד א'.

בכורות

ט"ז א' איצטריך הלכתא כו', צ"ב ב'.
ל"ט ב' וכמה תהא משולשת, מ"א ב'.

קס"ה ב' באתרא דלא סגו כו', ק"ז א'.

סנהדרין

י"ד ב' מצאן אבית פאגיי, ע"ח ב'.
נ"ב א' אר"י אף הוא כו', נ"ב ב'.

שבועות

ב' א' שעירי הרגלים כו', ע"ט א'.
כ"ו ב' כל נדיב לב, ע"ג ב'.

עבודה זרה

ה' ב' תוד"ה מנין, ובגהש"ס, ע"ג ב'.
כ"ז א' מילה לשמה, מ"ב א'.

הוריות

י"ג א' שתה"ל קודמין כו', מ"ה ב'.

זבחים

ב' א' מתני' כיצד לשמן כו', ב' א'.

שם גמ' בקדושתיהו קיימי, ב' א'.
תוד"ה ואסור, ב' א'.

ה' א' ושחט אותה לחטאת, ד' א'.
ה' ב' הניח מנחה כו', נ' ב', נ"א ב'.

י"ג א' מתני' לשם פסח כו', ב' א'.

כ"ז א' שלא כמצותן, מ"ח ב'.
ל"ד ב' אין עושה שירים, ו' א'.
מ"א ב' תוד"ה ממאי, ט"ז ב'.

מ"ד ב' תוד"ה אפילו, מ"ה ב'.
מ"ה א' והשוחטן בחוץ כו', ק"ט א'.

נ' א' תוד"ה אם, פ"ב א', פ"ג א'.
נ"ט א' מזבח שנפגם, ה' ב'.

רמב"ם

הלכות מילה

פ"ב ה"א, מ"ב א'.

הלכות מזוזה

פ"ו ה"ב, ל"ג ב'.

הלכות ס"ת

פ"ז ה"ו, ל' א'.

הלכות ציצית

פ"א ה"ב, מ"ב א'.

ה"ו, בהגהמ"י, מ"ב א'.

ה"ז, ל"ט א'.

ה"ז י"ח, מ"א א'.

פ"ג ה"ח, מ"ג ב'.

הלכות שקלים

פ"ב ה"ב, ק"ו ב', ק"ח א'.

ה"ג, ק"ח א'.

פ"ד ה"ד, נ"א ב'.

הלכות מאכלות אסורות

פ"ד ה"ד, נ"ד ב'.

הלכות ערכין

פ"ב ה"ט י', ק"ז א'.

הלכות כלאים

פ"ה ה"ט, ע' א'.

הלכות תרומות

פ"ה ה"ח, נ"ה א'.

פ"י ה"ב, מ"ח א'.

הלכות כלי המקדש

פ"א ה"ט, פ"ז ב'.

פ"ה ה"ז, ובמל"מ, ד' א'.

הלכות ביאת המקדש

פ"א ה"ז, י"ב א' סק"ח.

הלכות מעשה הקרבנות

פ"ג ה"ב ג' ה', ע"ג ב'.

פ"ב ה"ח, ובמל"מ, נ"ט ב' ס' א'.

הכ"ב כ"ג, צ"ה ב' סק"ט.

פ"ג ה"ב, צ"ה ב' סק"י.

ה"ג במל"מ, נ' ב'.

ה"ד במל"מ, צ"ה ב' סק"י"א.

ה"ה, צ"ה ב' סק"ט.

ה"ח ט', צ"ה ב' סק"י"ב.

ה"י, ע"ו א'.

ה"ב, נ"א ב'.

פט"ז ה"ב, ק"ז ב'.

ה"ד, ק"ז ב'.

ה"ח ובמל"מ, ק"ח ב'.

ה"ט, ק"ח ב'.

ה"ג, ק"ו ב'.

פ"ז ה"ז, ובמל"מ, ק"ד ב'.

ה"ח, ובמל"מ, ק"ד ב'.

ה"ט, ק"ג א'.

ה"ב י"ג, ובמל"מ, ק"ד א'.

ה"ד, ובנו"כ, ק"ד א'.

הלכות תמידין ומוספין

פ"ג ה"ח, נ"ב א'.

הכ"ב, נ"א ב', נ"ב ב'.

פ"ד ה"ח, נ' א'.

פ"ה ה"ז, צ"ה ב' סק"ה.

ה"ח, צ"ד א'.

ה"ט, י"ב א' סק"ח ט'.

פ"ז ה"ו ז', ע"ב א'.

ה"ב, צ"ה ב' סק"י"א.

פ"ח ה"ז, צ"ה ב' סק"י"א.

ה"א, ס"ד א'.

ה"ב, מ"ז ב'.

ה"ד, מ"ו א'.

ה"ט, מ"ה ב'.

ה"כ, מ"ד ב'.

פ"י ה"ט, פ"ט ב'.

ה"ט י"ז י"ח י"ט, פ"ט ב'.

הלכות פסולי המוקדשין

פ"א ה"א, י"ב א' סק"י.

ה"ד, ובמל"מ, י"ב א' סק"ח י'.

פ"ה ה"ח ט', ק"ח א'.

פ"א ה"ח, י"א א'.

ה"ט, י"א א'.

ה"י ובמל"מ, כ"ג א', נ"ט ב'.

ה"ד, נ"ד א'.

ה"כ, י"ב א' סק"י"ג.

הכ"ט, י"ב א' סק"י"ג, כ"ד א'.

פ"ב ה"ו, ע"ט א'.

ה"ד, י"ב א' סק"ז ח'.

ה"ט, מ"ז ב'.

פט"ז ה"ז, י"ד ב', ט"ז ב'.

ה"א, י"ב א' סק"י"א.

פ"ז ה"ד, ט"ז ב'.

ה"ט, ט"ז ב', י"ז א'.

ה"כ, מ"ז ב'.

הלכות מעילה

פ"ג ה"ט, י"ב א' סק"ח י"א.

הלכות קרבן פסח

פ"ד ה"ב, י"ב א' סק"ח.

הלכות שגגות

פ"ב ה"ט, ס"ד א'.

הלכות אבות הטומאות

פ"ד ה"ג, נ"ד ב'.

הלכות טומאת אוכלין

פ"א ה"א במל"מ, נ"ד א'.

פ"ד ה"א, ובמל"מ, נ"ד א'.

ה"ה ו' ט', נ"ד א' ב'.

הלכות מכירה

פכ"א ה"ט, ק"ח ב'.

הלכות מלוה ולוה

פכ"ז ה"ז, ק"ז א'.

הלכות סנהדרין

פ"א ה"ה, ס"ה א'.

שלחן ערוך אורח חיים

סימן י' ס"ו, מ"א א'.

ס"ז, ל"ז ב'.

סי"ב, מ"א א'.

מג"א סק"ד, ל"ז ב'.

מ"ב סק"ח, ל"ז ב'.

סימן י"א ס"ד, ובבה"ל, מ"א ב'.

ס"ט, מ"ב א'.

סי"ד, ל"ט א', מ"א ב'.

סט"ו, מ"ב א'.

מג"א סק"ק י"ד, מ"ב א'.

מג"א סק"כ"א, מ"א ב'.

סימן י"ג במג"א סק"א, ל"ז ב'.

מג"א סק"ח, ל"ח א'.

סימן י"ד ס"ב, מ"ב א'.

ס"ג, מ"ד א'.

מג"א סק"ח ובהגרע"א, מ"ד א'.

מ"ב סק"ק י"ד, מ"ד א'.

סימן ט"ו ס"ד, מ"א א'.

סימן י"ח ס"ג, מ"ג ב'.

יורה דעה

פ"ת סק"ק י"ז, מ"ד א'.

סימן רפ"ט בטור, ל"ב ב'.

ס"ב, ל"ב ב'.

ש"ך סק"ג ז', ל"ב ב'.

סימן פ"ז בב"מ, נ"ז א' סק"ו.

סימן רס"ד ס"א ובהגרע"א, מ"ב א'.

ט"ז סק"ג, מ"ב א'.

סימן רפ"ו סכ"ב, מ"ד א'.

סימן ל"ג ס"ג בבה"ל, ל"ה ב'.

סימן ר"ח ס"ב ס"ט, נ"ד ב'.

סימן ר"י במ"ב סק"א, ובשע"ת, נ"ד ב'.

סימן רנ"ד בב"י, סל"ז סק"ה.

סימן תפ"ו בבהגר"א, נ"ד ב'.

סימן תפ"ט ס"ו, ס"ו א'.

סימן תרל"ט מ"א סק"ק י"ז, ל"ו.

סימן תרפ"ד ט"ז סק"ד, שם.

בפ"ת סק"א, ל"ו.

חשן משפט

סימן רי"ד בב"י ובשו"ע, ק"ח ב'.

מפתחות הענינים לפי סדר הסימנים שבהוצאה הראשונה

ובקמץ בחציצה אי מהני חזרה. י. שם ב' קמץ ואפי' קידש. ז' א' ונפל ממילא, משמע דנתינה לכלי חול לא מהני דמ"מ יקדש ליפסל אח"כ, ועוד שם בגמ'. ובדין קידוש מנחה וקומץ בכלי שע"ג קרקע שם בסוגיא.

סימן ב

בדין אם אין בשר אין דם, בזבחים ובמנחות, ובדין ריצוי ציץ על עולין ועל אכילות, ובשיריים שחסרו, ונפרס הלחם בלחה"פ ותודה, מנחות י"ב מ"ו.

סימן ג

בפ"ב דמנחות

א. ט"ו א' הלחם מפוגל והתודה אינה מפוגלת, היאך שייך פיגול בלחם כשכל הקרבן כשר, ונראה דבאמת הקרבן כולו פסול מדאוריתא. ב. י"ז א' הקטרה מפגלת הקטרה כו' ובהא דאמרינן דכיון דחישב בלבונה כמה דחישב בכוליה מתיר. ובטעמא דאין מפגלין בח"מ דהוא משום דדמי לחצי עבודה, ובהקטיר חצי קומץ במחשבה להקטיר חציו השני למחר אי ג"ז בפלוגתא דהקטרה מפגלת הקטרה, ובהא דחישב בכוליה מתיר דמי ליכא מאן דפליג, ואם בהולין הקומץ ע"מ להקטיר לבונה נמי אמרינן דחישב בכוליה מתיר דמי, אף דלא חשב על הולכת הלבונה אלא על הקטרתה, אם לאחר שהקטיר הלבונה יכול לחשוב להקטיר לבונה למחר. ג. בדברי רש"י והשטמ"ק י"ד ב' וכן אתה אומר בשני בזיכי לבונה, אי תליא בפלוגתא דהקטרה מפגלת הקטרה, אם אפשר לסלק בזך ולהקטירו בעוד השני על השולחן. בהא דאמרינן י"ז א' הקטיר קומץ להקטיר לבונה לאכול שירים פיגול משום דפשטה מחשבה בכולה מנחה. ד. י"ז א' ואפי' לר"מ כו' מזה משמע דלמ"ד מפגלין בח"מ קרוב יותר לומר הקטרה מפגלת הקטרה. ה. י"ג א' מ"ד טעמי דר"י משום דקסבר א"מ בח"מ

סימן א

בפ"ק דמנחות

א. בדין לשמן ושלא לשמן, בסוגיא דפסחים ס' אי בעבודה אחת או בשתי עבודות, ועיקר החידוש דאע"ג דמקצת אוכלין בפסח לא פסלה, אבל מקצת שלא לשמה פוסל, ומה החידוש לפי מאי דמוקמינן לה בשתי עבודות דכה"ג ל"ד למקצת אוכלין. ג. ב' א' ואסור לשנויי כו', כל הנידון משום שכבר נפגם הקרבן ונקבע לקרבן שלא עלה לשם חובה, אבל בשלא לשם אשים וכיו"ב פשיטא דאסור לשנויי, ולפ"ז מהו אבע"א סברא דקאמר. בדין איסור לשנויי באותה עבודה. ד. ד' א' מנחת העומר שקמצה שלא לשמה כו', לרב ילפינן מנחה"ע מחטאת ופסולו בגופו כמו בחטאת, בעולת מצורע לר"י בנו של ריב"ב דמעכבא אי מיפסלא שלא לשמה לרב, ובדין מנחת חינוך ומנחת חביתין שלא לשמה לרב. שם בגמרא וכן אתה אומר באשם נזיר, הא אשם נזיר אינו מכשיר למאי דקיי"ל כרבנן נזיר י"ח ב' דמתחיל נזירות טהרה עם הבאת החטאת, ובשטמ"ק כריתות כ"ז א' בזה. ה. ה' א' במנחה"ע שקמצה של"ש אי פסולה משום ממשקה ישראל לרב דעומר מתיר. ו. שם ב' ובדבר הראוי לעבודה ובפי' תו' שם, ומכאן מוכח דשלא לשמה הוא סוג קרבן פסול כמו במחשבת חוץ לזמנו וכיו"ב ולא דהעדר לשמה פוסל. ז. ו' א' במתני', מ"ט לא מהני חזרה לרבנן, ומ"ש מכל הפסולין שאין עושין שיריים, ובדין קמץ חש"ו. בטעמא דשנה התנא פסול שמאל בפ"ע. ובמש"כ תו' בזה, ח. שם ב' כי פליגי דחסר קומץ ובתו' בזה, שם מ"ש שמאל כו', ובשטמ"ק בזה. ט. במתני' ו' א' מפני שאמרו הקומץ החסר והיתר כו', מה ענין חסר לקמץ בראשי אצבעותיו דלאו שם קמיצה עלה, ואי מודה בן בתירא בהא דלא מהני חזרה.

השמן בכלי ואח"כ חולקין, ולמה הוצרכו לפ"ז לעשרון מחוק. ד. ח' א' הפריש חצי עשרון ודעתו להוסיף כו'. ה. ח' א' ואם איתא לילף מדם כו', מזה מוכח דאף לר"א של שחרית ושל בה"ע חד קרבן נינהו, ובנאבד של בה"ע קודם שהקריבו של שחרית. ו. נ' ב' חביתי כה"ג לא היו באין חצאין כו', היינו שגם השמן והלבונה לא היו באין חצאין, ובגמ' נ"ב ב' מאי דגלי גלי כו', אמאי מתפרש קרא רק בסולת, ובמל"מ פ"ג ממעה"ק בזה. ז. למאי דמסקינן נ"ב ב' דלבונה ושמנה לא הוכפלו, אם צריך להביאם בשחרית. ח. נ' ב' נטמא של בה"ע כו', בדין נטמא הסלת והשמן קיים. ובדין נטמא של בה"ע קודם שהקריבו של שחרית, בהא דאין יכול להביא חצי עשרונו של ראשון, שם בגמ' בעידנא דפלגינהו כו' משמע דמשקבען לאחר חלוקה שוב אינו יכול לשנותן, ודכוותה בחביתין שבכל יום בשקבען לשחרית ובה"ע. ט. נ"א ב' משל יורשים. רק זכות מקדיש יש להם, אבל הבעלים על הקרבן הוא הציבור, ובאין היורשים לפנינו מביאין הציבור, וביורשים בנות, וכשלא ירשו נכסים, בדברי הרמב"ם דמשמע דהוא קרבן הכה"ג שמת. י. שם בגמ' עכו"ם ששלח עולתו כו', מי חשיב הבעלים על הנסכים, ואם מנחת נסכים באה בשותפות, ולפרש"י ע"ג ב' דמיעוטא דאזרח לעכו"ם היינו לנדבת נסכים, מ"מ נתמעט גם מחיוב הבאת נסכים לקרבנו. ובזה מיושב דעת הרמב"ם כפי הלח"מ בפ"ג ממעה"ק. שם ותנאי ב"ד כה"ג שמת כו', אם הך תקנה היא אף לר"י. בדברי התו' נ"ב א' בזה, ובדברי הרמב"ם שפסק כר"י ופסק הך תקנה. יא. בדברי התו' נ"א ב' דגר שהשאיר נכסים אין לוקחים מהם לנסכים, אם גם למ"ד שעבודא דאורייתא הדין כן, ומשום דחיוב נסכים הוא רק בזריקה, בהא דתנן פ"ז דשקלים בראשונה היו ממשכנין את מוצאה, למה עשו כן, ומ"ש המוצא טפי מכל אדם, ובהא דמניחין אותה ובורחין למה הוצרכו לברוח. יב. בדברי התו' נ"א

ובפרש"י ותו' בזה. מה שדנו י"ג ב' י"ז א' בכבשי עצרת לומר דמתיר מפגל מתיר היינו רק לאיפגולי לחם ולא לאיפגולי כבשים. ו. י"ג ב' מי דמי התם ממילא כו' אם הנידון על האוחז את הכלי או על הנותן לכלי. ובהא דאמר ז' א' תנא סדר עבודות נקט. ז. ט"ז ב' איכא נמי הולכה דלבונה, ובסילוק בזיכין אי חשיב חצי מתיר, ובדעת הרמב"ם דגם קמיצה חשיב חצי מתיר. ח. י"ג ב' מתני' אותו החלה ואותו הסדר כו', ובגמ' שם פיגל בירך ימין כו' ובתו' שם ובסוגיא י"ד א' בזה. ט. ט"ז ב' הקטיר שומשום כו', ואי רבנן דפליגי ארבי מצי סברי פיגול, ובדעת הרמב"ם בזה. י"ד ב' הא רבי הא רבנן. י. י"ד ב' ארבע עבודות אין מצטרפות לפיגול, אף מליקה והזאה, אי בעי אכילה בכא"פ נמי מצטרפין שתי עבודות בסתמא. ט"ז ב' אלא מ"ד פיגול ד"ה כו', וקיי"ל הכי דמלייה מאותה עבודה מצטרף, ואם נידון אי דרך אכילה בכך הוא לענין כל איסורין שבתורה ובמה שפסק הרמב"ם כמ"ד פסול, ודרך אכילה בכך. יא. זבחים מ"א ב' בסוגיא דכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה.

סימן ד

בעניני תפילין

סימן ה

במנחת חביתין

א. ה' א' בפלוגתא דר"א ור"י אי קדושה לחצאין, ואפשר דלשיטתייהו אזלי דפליגי במותר עשירית האיפה לקמן ק"ח א', לר"י נתחדשה קדושה מיוחדת משותפת למנחת חביתין קודם חלוקה, ולכך פריך נ' ב' ל"ל עיבור צורה, ב. ח' א' למצוה, אי תירוץ זה קיים למאי דמסיק לא נצרכה אלא להביאה שלם מביתו, בתו' בסוגיא ולקמן נ' ב', מהא דאמר נ' ב' מחצה ראשון ומחצה שני תעובר צורתם כו' משמע דהתירוץ דלמצוה קיים, לר"א דסגי בקדושת פה למה חייבו לקדשה קדוה"ג בדאזלא לאיבוד, בתו' נ' ב'. ג. בדברי התו' ח' א' דהיו נותנין כל העשרון וכל

שייך דיחוי באיסורא בסתם בשר עגל שהנידון רק לענין לקבל טו"א. שם הניחן בגשמים כו', אם קאי דוקא ארישא או לא, שם תיובתא למ"ד יש דיחוי כו', אם השתא הדריןן לאוקימתא קמייטא, ובמשמעות הראשונים בזה, ובדעת הרמב"ם, ובבהגר"א סו"ס תפ"ו בזה, ד. ולענין הלכה. ה. נ"ד א' טהור לשעבר כו' למאי איצטריך למיתני, ובדברי המל"מ פ"ד מטו"א ה"א לענין נגע קודם שהיה בו כשיעור ואח"כ יש בו כשיעור. ו. נ"ד ב' אלא הכא בת"ג כו', אמאי שרי הא אין תורמין במדה ובמנין. נ"ה א' הואיל ויכול לשולקן כו', אם מהני הך סברא לענין טו"א וכיו"ב, ברמב"ן ורשב"א שבת צ"א א', ואם רבנן פליגי אהך סברא, ובדיעבד אם הפריש תרו"מ מגרורות על תאנים במנין או מתאנים על גרורות במדה.

סימן ז

בנתן שמן במנחת חוטא, ובדין ריבה סולתה או שמנה, ובנתערבו מנחות ועוד

א. ס' א' יכול בשני כהנים כו', בפרש"י ותו'. שם יכול לא יתן כלי ע"ג כלי כו', ובמה ששנה התנא בנתן שמן על שיירי שאינו עובר בל"ת ובכלי ע"ג כלי דלא פסלה, ובלח"מ פ"ב ממעה"ק. ב. כ"ג א' קומץ דמנח"ח ששמנו, ובנתן עליו לבונה, ודין אם מותר לגבלו במים אף למ"ד נ"ד דקודם קמיצה אסור, ודין מנחת כהנים דמודה בה ר"ל, ובטעמא דבמנחת נסכים אסור לגבל במים נ"ז ב' אף אי מנח"ח שרי. ג. מתני' נ"ט ב' נתן שמן על שייריה מ"ש דלא קתני נתן שמן לאחר קמיצה, לר"ל, ואי שרי ר"ל אף קודם קידוש קומץ. נ"ט ב' כל הסוגיא, ואם בנתן שמן נפסלה כל המנחה, או שמסיר המושמן ומביא סולת אחר תחתיו, ובקוף שנתן שמן אי מיפסלא. ובדעת הרמב"ם בלבונה שחוקה. ד. שם דחוי הוא, אמאי לא פרכינן הכי במנחה שחסרה קודם קמיצה. שם נתן משהו שמן כו' נתן כזית לבונה כו' הרי בשעת קמיצה הכל ביחד ולמה לא חשיב

ב' דלר"י דמשל יורשים א"צ קרא דכולה בהקטרה, ומבואר דהיורשים הם רק כהנים, ומבואר שהם בעלים ממש, ולמה לא חשיב מנחת השותפים, ולמה גם כשהם אוננים מקריבים. יג. נ"ב א' שמיני בחביתין כו', מאי ס"ד דרבא, ואי שרי להקריב חביתין אחר תמיד של בה"ע. יד. ע"ח א' כה"ג המתקרב לעבודה כו' מאי אתי לאשמועינן, ובדברי הרמב"ם דמנחת חינוך כל מעשיה כחביתין, וכמה חלות היא באה. טו. ע"ו א' כל המנחות שריבה במדת חלתן כו', בכלל זה כשקיים מספרן אלא שעשה אחת גדולה ואחת קטנה, ומנלן דבמנחות לא מעכב. מנחה של שני עשרונים כמה חלות עושה. חביתי כה"ג בזמן שבאה שלימה כמה חלות עושה. כ"ז ב' טורטני יכניס, וכיצד עושה בכל המנחות ובלחמי תודה. טז. פ"ז א' אחד גדוש ואחד מחוק, ובטעמא דחביתי כה"ג בעי מחוק, ובהשמטת הרמב"ם שהיה מחוק. שם ב' שלא ימדוד בשל שלשה לפר כו' אם הוא לעיכובא, ועוד שם בסוגיא. ובקו' הגרע"א למה פסק הרמב"ם כרבנן הא הוי מחלוקת ואח"כ סתם כר"מ במתני' צ' א', ואי גם למ"ד מדת יבש לא נתקדשה ס"ל לר"מ דהיו שני עשרונות.

סימן ו

בסוגיא דכמות שהן משערינן

א. נ"ב ב' אף היא אינה מן המוכחר, מלשון אף משמע שאם חימצה בלא שאור נמי כשירה, נ"ג ב' סו"ס כי קא כייל לעשרון קא כייל, מה בכך הא בעינן עשרון סולת ולא עיסה, ובדין דחק ומדד אם כשר, ומשמע דהשינוי שבסלת שע"י המים לא חשיב אלא כתפח הסולת, או נצטמק. ב. נ"ד א' לכמות שהן משערינן, בטעמא דמילתא דלא אזלינן בתר השתא. ג. שם בסוגיא כל היכא דמעיקרא לא הוה ביה והשתא הוה ביה מדרבנן, ובשטמ"ק דדוקא לר"ל קאמר, ובפרש"י דלכו"ע קאמר. ובפת סופגנית דלכו"ע משתערת כמות שהיא. ושם ב' בדיחוי באיסורא קמיפלגי, מה

לא בלל כלל, ודוקא כשנתן הסלת על השמן או השמן על הסלת אבל זה בפ"ע וזה בפ"ע אפי' נגעי פסולה, שם ב' בתו'. יב. פ"ט ב' אם עד שלא בלל פסולה, הא מרישא שמעינן לה, ובמש"כ תו' טעם הפסול משום דבעי ראוי לבלילה, ובשיעור כמה שמן יש להשאיר ליציקה. ובקו' מרן ז"ל אמאי לא הביאו בסוגיין הא דר"ז. ועד אימתי בעי שיהא ראוי לבלילה. יג. ס"ג א' ר"ש מתיר מפני שהוא קרבן אחד, לפ"ז קמץ חלות לשם ריקקין עלו לשם חובה. שם שיהא הקדשן לשום תנור ובפרש"י בזה, ובאמר זו להביא חלות והביא ריקקין. בהא דר"פ נ"ט א' וש"ד כל היכא דתנן עשר תנן דהיינו לומר שחלות וריקקין נחשבים כשנים, משא"כ לר"ש דאין שייך לחשבן אלא כאחת. ס"ג ב' ואם קמץ ועלה בידו מאחד על שניהן יצא, בקמץ שלא ממקום השמן אם יכול לחזור ולקמוץ.

סימן ח

בלחמי תורה ובקידוש הנסכים

א. ע"ח ב' השוחט את התודה לפני כו' חוץ לחומת בית פאגי כו', ומהו בית פאגי, גם לראב"ש דעד זריקה לא מיפסל ביוצא מ"מ בעי שיהא הלחם בפנים בשעת שחיטה, בדברי הר"ש והרא"ש בפ"ק דכלים דגם בחמץ אינו חייב אא"כ היה בירושלים, לר"ל אם דין הלחם כדין הבשר ליפסל ביוצא חוץ לעזרה בין שחיטה לזריקה. ב. שם בגמ' בדין יקדשו ארבעים מתוך שמונים, ובסברת פלוגתתם אי לקרבן גדול קמכוין או לאחריות, ובמש"כ רש"י בקדושין נ"א דפלוגתתם רק בליתיה קמן. עוד שם בסוגיא בדין כ"ש מקדשין שלא לדעת. ובקו' תו' לעיל ז' א' סוכה נ' א' ובשטמ"ק בסוגיין בזה. ג. ע"ח ב' שאם שחט של"ש לא קידש הלחם, ושם בשחטה ונמצאת בע"מ. ד. ע"ט א' אין הנסכים מתקדשין אלא בשחיטת הזבח בפלוגתת רש"י ותו'. זבחים פ"ג א' הזבח פסול והנסכים כשרים כו' הנסכים ירדו, למה נפסלו הנסכים בדברי רש"י ותו' שם.

שהלבונה מונחת על כל המנחה, נתן המנחה על השמן או על הלבונה אי חייב. ה. ע"ו ב' תוד"ה כל בהא דפסול ריבה במדת עשרונן, אע"ג דשתי מנחות שנתערבו, או באבד והפריש ונמצא דמונחין בביסא עשרונן ומחצה דכשר, בדעת הבעלים תלוי אם נתכנונו לרבות. ברש"י כ"ג ב' דביטול כמאן דליתא ולא חשיב ריבה סולתה, ובקו' מרן ז"ל בהא דק"ו א' דמערבין חולין במנחה ואמאי לא מיפסל משום ריבה סולתה ושמנה. בסוגיא דריבה שמנה י"א א', ושם שמן דחולין ושמן דחבירתה כו' מנח"ח דפסל בה שמן כו' הואיל והאי חזי ליה כו', ושם ב' כגון שהפריש לה שני קמצין. ו. כ"ב א' נתערב קומצה בקומץ חבירתה כו', ובקו' תו' אמאי כשירות לר"י כשבלילתן שוה, ויותר קשה דבסתמא אין בלילת הקומצין שוה דהא קומץ ממקום שנתרבה שמנה, עיסה בעיסה לכאור' חשיב מב"מ אף שאין בלילתן שוה, עוד בדברי התו' דמיפסלו נמי משום ריבה שמנה, ואי גז"ש דר"ז היא נמי אליבא דר' יהודה. ז. נ"ז ב' מנין למעלה מבשר כו', הא דבעינן שיקדים לתת לאישים הוא רק בנתינה שמעכבת, אבל הקטרת אימורים שאינה מעכבת אף אם הקדים להקטיר הבשר נמי עובר משום כל שממנו לאישים אף לר"א דבחטה"ע פטור, ולפ"ז אם הקטיר בב"א קומץ ושירים י"ל דעובר משום כל שממנו לאישים, ואפשר דכה"ג כשר אף לר"ל ט' א' דשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה אין מקטיר קומץ עליהם, ותתייבש קו' הרש"ש ממתני' כ"ג א'. בדברי התו' זבחים ע"ו ב' דהמעלה מבשר חטאת קודם זריקה נמי עובר משום כל שממנו לאישים. ח. בסוגיא פ"ט א' ב' מערבין נסכי פרים כו' ומ"ט מערבין לכתחלה, ובאוקימתי דר"י ואביי התם. ט. ק"ג ב' והלא אלו לפרים כו', ובדברי הרמב"ם פ"י מתמו"מ בכל הנ"ל. י. ק"ג ב' כל הראוי לבילה כו', מקרא דבלולה הוא דילפינן ענין זה. יא. י"ח א' לא בלל כשרה, היינו גם שלא נתן מתן שמן לבלילה וגם

אשמוענין חיוב לאפותן בתנור המקודש, ויתכן לקיים דרשא זו אף לר' יאשיה, דמדין מדת יבש נתקדשה אינו אלא ענין שלכתחלה, שם והאיכא ביסא כו', ובקידש בביסא אם איכא איסור חימוץ לר"ע. ד. צ"ה ב' עשרון לא מקדש תנור מקדש היינו שחייב לקדש בתנור, ובזה ניחא הא דבזבחים צ"ו א' מדכרינן שתה"ל ולחם הפנים ולא מאפה תנור, שנתקשו בזה בתו' שם. שם איפסלה בלינה ר"ל שאם צריך שיתקדש הרי ראוי שיפסל בלינה. ואם אינו נפסל ראוי לומר שאין צריך כלל לאפותו בקדושה, ומ"מ תנא דמתני' סבר דצריך לאפותו בקדושה אף דלענין לינה לא מהני, וזו דעת רש"י והרמב"ם, ואם עשרון מקדש לחם הפנים להפסל בטבויי ובמחוי"כ למאי דקיי"ל מדת יבש נתקדשה. ובקו' תו' נ"ז ב' בהא דבכל דוכתא אמרינן קרמו בתנור. ה. צ"ה ב' דלמא עשרון לא מקדש, לפי' הרמב"ם יש לפרש דר"ל דעשרון אינו מקדש ללחם הפנים אף דמדת יבש נתקדשה, לפי שהוא שלא בזמנו, ובתנור הוא דנתחדש גזיה"כ שמקדשם. ס"ג א' ומי אית ליה לר"ש האי סברא, ר"ל שאמרה תורה לעשות תנור מקודש, דלפ"ז יש לאפות בתוכו שתה"ל ולחם הפנים אף שלא יתקדשו, וכמו דצריך למדוד בעשרון ובלוג אף לר"ח דאינם מתקדשים כ"א בפ"ע וכן לחמי תודה. אבל מודה ר"ש דתנור נתקדש. סוגיא דעלמא נוטה כדעת הרמב"ם שיש לפסוק דמדת יבש נתקדשה ושתה"ל ולחם הפנים לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים, ואינן דוחות את השבת. ו. פ"ח א' רביעית מה היתה משמשת כו', למה התירו לשמש בכ"ש לצורך מצורע ואינן, ואפשר דדוקא במדה משום שצריך דקדוק התירו. בקו' תו' פ"ט א' למה הוצרכו לקדש שמן של המנורה בכ"ש. פ"ח ב' שבו היה מודד כו' שבו היה מחלק כו', בתו' שם. במש"כ בשטמ"ק ח' א' דלכך נמשח חצי הלוג משום שהשמן היה מקודם בלוג. צ"ה ב' לישתן ועריכתן בחוץ, משמע שכן ראוי לנהוג, ואפשר דכיון דא"צ כ"ש

בדברי התו' ט"ו ב' דסוגיא ע"ט כר"מ, או דשחיטה כשרה קובעת הנסכים אף לרבנן דר"מ והקושיים שבשני הדרכים, והמפריש לנדרו זה אם יכול לשנות לנדרו השני, ובהא דריש שבועות דקרבין זב"ז, ואם נסכים כיו"ב, ובעיקר הדבר דפשיטא לגמ' דבבאין עם הזבח שאני, מהיכא נפק"ל. ובהא דתמורה י"ד א' דבאין עם הזבח אין קריבין אלא ביום, ולא מסתבר לפ"ז שיהא אפשר לשנותן לזבח אחר, ואולי יש לחלק בין נפסל הזבח ללא נפסל, בדעת הרמב"ם בזה. בגמ' תמורה שם. ה. ע"ט א' ונמצא זבח פסול, אפשר דלשון זה בא למעט פסול מחשבה. שם אם יש זבח אחר כו', ושם ב' והאר"ח שמן שהפרישו כו', ולפי' תו' השחיטה כשרה קובעת אף לרבנן דר"מ. בדברי הלק"ה דבהפרשה בלא קידוש כלי כשר למנחה אחרת, שם בגמ' וליתני עלייהו דניפוק לחולין כו', משמע דגם למסקנא לא התנו דניפוק לחולין, ובהא דנעשה כמי שנפסלו בלינה דמשמע דלא בעי עיבור צורה ואמאי, וברמב"ם בזה. ו. ע"ט ב' מנין שאיזה מהן שירצה יקריב כו'. ז. פ' א' זו תודה וזו לחמה אבד הלחם כו', בפרש"י בזה ובמנחה שאמר זו מנחה וזה שמנה ונאבד השמן אם חייב להביא שמן אחר, ואם גם במביא תודה אחרת לנדרו אינו יכול להביא הלחם שייחד לראשון. ח. ק"ח א' מותר לחמי תודה ירקב, בטעמא דמילתא.

סימן ט

במדות הלח והיבש ותנור

א. מה דנשתנו מדות היבש מן הלח, בפלוגתא צ' א', לפי דבמדות הלח נמצאים דברים הראויים כבר להקרבה, בהא דתנור מקדש רק בקרימת פנים ולא בנתינה לתוכו. ב. בתו' נ"ז ב' מעילה ח' א'. ג. שתי הלחם לר"ח ח' א' אי יכולים להתקדש אחד אחד, כדמוכח מהא דאמר נ"ז ב' תדע לך שהרי אין מקדשות כו', וכן בלחם הפנים אי קדושות קודם שהונחו כולם על השולחן. נ"ז ב' אימתי הן לה' לאחר שנאפו. קרא

דחין דבעי פנים מהיקישא דרבי. יא. בדעת רש"י ותו' ע"ד ב' דמנחת מאפה תנור יש בה מתן שמן בכלי, אי אף ברקיקין כן, ובדברי המל"מ פ"ג ממעה"ק בזה. ובדין עשה מתן כלי ולישה בחוץ אי מיפסל. ובדברי התו' נ"ה א' בכ"ז. יב. ע"ה א' מושחן וחוזר ומושחן כו', ובהא דבמחצה חלות ומחצה רקיקין מחזיר המותר לחלות. ובסוגיא ק"ו א' דאמרינן דאף למ"ד דמותר השמן לכהנים מ"מ במחצה חלות ומחצה רקיקין מחזיר המותר לחלות, ובמה שפסק הרמב"ם דמושחן וחוזר ומושחן. יג. עוד שם בסוגיא היאך אפשר לצרף החלות והרקיקין, והא א"א לצמצם שביחד יהיו עשרון בדיוק. יד. אם בחביתין צריך ג' מתנות שמן.

סימן י

בענין נסכים

א. צ' א' מהא דמצרכין קרא לנסכים לכל סוג קרבן ולא מרבינן סתם כל קרבנות הנידורים משמע דיש גם חובת הנודר בנסכים ולא רק חובת הקרבן. ב. ע"ג ב' שלמי העכו"ם עולות כו', אפשר דאשמועינן נמי דאף שנדב לשלמים אפשר להקריבו לעולה שלא מדעתו. שם בגמ' ע"מ שיתכפר ישראל, בעלמא זכות האכילה למקדיש, ורק בעכו"ם שאינו יכול להביא שלמים בזה זכות האכילה למתכפר, ותירוצא דרבא קאי למסקנא. בהא דנתמעט עכו"ם מקרבן נזירות. בתו' נזיר ס"א ב'. ובדעת הרמב"ם שנתמעטו גם מעולת יולדת וכיו"ב. במש"כ הרמב"ם דגם עולת העוף מתנדבין. ג. ע"ג ב' עכו"ם ששלח עולתו ממדה"י כו', משמע שאם הוא לפנינו אמרינן לו שיביא, אבל לא מחייבין ליה, ואיך אפשר לזכות לעכו"ם, ואם יפסול שינוי בעלים בנסכים שב"ד הפרישו בשבילו. שם אורח מביא נסכים ואין עכו"ם מביא נסכים, נתמעט גם מנדבה שאינו יכול לנדב לגמרי וגם מחיוב הבאה לקרבנו. עכו"ם ששלח תודה בלא לחם אין מקריבין אותה, ובלא נסכים שאני שדינו להקריב אף בידוע שלא

אין ראוי להשתמש בכ"ש. ובהא דמשמע נ"ז ב' דאף אי מדת יבש לא נתקדשה מ"מ ראוי לקדש בביסא. שם כשרות בעזרה וכשרות כו', מה החידוש בכשרות בעזרה. ז. נ"א א' ואי אפי לה מאתמול איפסלא בלינה, לדעת רש"י והרמב"ם דתנור מקדש לטבו"י ומחו"כ ולא ללינה. אמאי לא נימא הכא נמי כן. ח. נ"ז ב' בשלמא ביסא לא אמר רחמנא כו', משמע דכל דצריך כלי צריך כ"ש. צ"ו א' כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים כו', בכלל זה שצריכים כלי, וגם שצריכים כ"ש, ושם בילפוטא דרבי מאשם וחטאת אף שאינם מתבשלים בכ"ש, הא דכל המנחות טעונות קידוש כלי קודם מתנות השמן אי נלמד נמי מהאי ילפוטא דרבי, או דמסברא ידעינן לה, בהא דלא ילפינן שתה"ל ולחם הפנים מהיקישא דרבי. ט. ט' א' כיון דעשייתה בכלי כו', משמע דבללה בכלי חול בפנים כשרה, הא דכל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים, אינו לעיכובא, אלא הוא מהלכות ההנהגה הראוי' וכמו דצריך למדוד בעשרון דמקדש כדאמר נ"ז ב'. בדברי רש"י כ"ו א' דקידוש המנחה בכ"ש ילפינן מהיקישא דרבי. בדברי הרמב"ם פ"ג ממעה"ק ה"ה ו' דמשמע דבלילה א"צ כ"ש. והיקישא דרבי צ"ו א' משמע ברמב"ם דהוא רק לענין פנים. בדברי התו' צ"ה ב' דמנחות בעו פנים משום השמן, וכיצד מפרשי הא דילפינן מהיקישא דרבי צ"ו א'. י. בדברי התו' נ"ה א' דמאפה תנור לישתה ועריכתה בחוץ למ"ד מדת יבש לא נתקדשה. דקשה ממתני' צ"ו א' דכל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים. בהא דבפסחים ל"ו א' לא מייתינן הך מתני', כנראה דהתו' מפרשים דיש בהן מעשה כלי בפנים היינו רק למעוטי טבלא אבל א"צ כ"ש, וכ"מ בדבריהם צ"ו א'. ובדבריהם נ"ה א' צ"ל דס"ל דכל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים אינו כולל מאפה תנור, אי אין בה שמן עד לאחר אפי', או דמתני' רק חיוב כלי אשמועינן ולא חיוב פנים. בהא דדייקינן צ"ה ב' דתנור מקדש מדקתני אפייתן בפנים, ולא

שבזה, במייתי ומתנה צריך לדקדק במדת הסלת והשמן שבכל חלה שיהיו שוין שיוכלו להצטרף זה לזה ולהשלים העשרון. ה. ק"ו א' במותר להכניס חולין לעזרה קמפלגי, אמאי לא מיפסל משום ריבה שמנה, ואמאי לא שייך כאן ברירה כיון דתלי בדעת כהן, עוד בהא דתלי בדעת כהן ובתו' שם. ו. ק"ו ב' אפשר דמייתי שיתין בחד מנא כו' למה אסור לנגוע שתי מנחות זב"ז אם אסור לערב חובה בנדבה, ובטעם האיסור לערב חובה בנדבה, ובהא דשרינן להביא לכתחלה מנחה שלא יהא אפשר לאכול חלק מן השיריים. שם בגמ' בקטן והביא גדול כו', לראב"י דאפי' מנחה של ששים עשרון אין לה אלא לוגה, לא יצא אם אמר עשרון והביא שנים, עוד שם בסוגיא. ז. בהא דיליף ק"ו ב' מקרבן שמתנדבין עצים, והיכי משמע, שני גזירין אינם הכשר מצוה אלא מעין קרבן, ואף שהם דין בתמיד מ"מ מקדמין להו אף שכבר יהיו שרופים בשעת הקטרת התמיד, ובנאבדו האימורין של התמיד אי מביאין שני גזירים, ובדברי הירו' שהביאו תו' דמתנדב גם גזיר אחד, ובתמיד אם אין אלא גזיר אחד אי איכא מצוה להביאו, החילוקים שבין נדבת עצים כקרבן לנדבת עצים למערכה, ומתי מתקדשין העצים קדוה"ג, ובדברי המקדש דוד בזה, באומר סתם הרי עלי עצים אי מתפרש לקרבן או למערכה, בדברי התוספתא פ"ג דשקלים שהביאו תו' כ' ב', ובדעת הרמב"ם. ח. בשיעור קומץ לבונה בלחם הפנים ובכל המנחות ובמתנדב. בירו' דשקלים שהביאו תו' ק"ו ב' אי בקומץ הבעלים או הכהן, ואי מתנדבין קומץ ומחצה. ט. ק"ד א' אין מתנדבין לוג כו', מה הדין בעבר ונדר אם חייב להשלים. ואם הפריש לוג אם נתקדש, ברמב"ם פ"ז ממעה"ק בזה, ולמה אין מצטרפין לוג לוג מג' בנ"א ולנסכן יחד, י. בסוגיא שם אפשר דמצטרפי דמר ודמר כו', במה שפרש"י דאפשר לצרף עם נסכי קרבנות, בהא דמיבעיא ליה לאביי דאי יש קבע לנסכים

יהיו נסכים לעולם. ד. בהא דילפינן דעכו"ם נודרים היינו שיש להם חיוב לקיים וכמש"כ תו' ע"ז ה' ב', וכן בנדר נסכים, ובנדר בלב נמי מתחייב, נדר בלב כנדר בפה בישראל לענין בל יחל וכו'. הא דאמר פ"א ב' הרי עלי תודה בלא לחם זבח בלא נסכים כופין כו' באומר אילו הייתי יודע כו' הוא מדין נדר בלב. ועכו"ם שאמר הרי עלי זבח בלא נסכים, מביא בלא נסכים, בין באומר אילו הייתי יודע הייתי נודר גם נסכים ובין באומר שלא היה נודר כלל. ה. פ"ב א' ונסכים בכ"מ לא יבאו אלא מן החולין, בכ"מ ר"ל אף בלא טעמא דדבר שבחובה. מ"ש דנקט נסכים הרי כל מנחה אין מביאין. ו. צ"ב ב' אלא תריץ הכי כו' גירסא בעלמא כו', אי שייך למיפרך ל"ל קרא תיפ"ל מהלכתא. ז. צ"ג ב' ידו ולא יד עברו כו'. בטעמא דבעינן הכא מיעוט לכולהו, ובפר יוהכ"פ אי יכול שלוחו לשחוט, שם מטלית מהו שתחוך, אי דוקא במטלית קמיבעיא ליה.

סימן יא

בפרק בתרא

א. ק"ד ב' פירשתי וא"י מה פירשתי יביא ששים עשרון, צריך ביאור למה אין להסתפק שנדר יותר, וכן בהא דתנן ק"ז א' יביא כיום המרובה, למה אין להסתפק שנדר יותר מזה, ובנדר ק"מ לוג אי צריך לנסכן מכלי אחד. בדברי הרמב"ם והכ"מ דבקבען בכלי אחד אין יכול להביאם בשני כלים. בדברי הרמב"ם דשכח בכמה כלים נדר נמי מביא עד ששים. ב. במשנה ק"ד ב' עשרונות יביא שנים, אם יכול גם להביא יותר, וכן ביין ובשמן. במתני' ק"ז א' רא"א שלשה לוגין. ג. בגמ' ק"ד ב' דלא כרבי כו', ובאמר הרי עלי שני עשרונים אם יכול להביאם בב' כלים. שם בגמ' אלא מעתה האומר הרי עלי עולה יביא בן בקר כו'. ד. ק"ה א' מיני מנחה מהו כו' מין מנחות כו' דלא כר"ש כו' ובדברי התו' ג' א' בזה. ובדין נדר חלות והביא רקיקין. ק"ה ב' הא קא מייתי עשרון אחד משני עשרונים כו', מה החסרון

לולא מדרש יהוידע היה בדין שהמותרות ירקבו, ובהא דמותר עולה לעולה כו' בשקלים פ"ב, ומנין למדו כן, ובמותר מנחה אם חייב להשלים להביא עוד מנחה. בטעמא דמותר לחמי תודה ירקב, ובירור' שקלים לענין לחמי נזיר, בתוד"ה ושמואל שם. כ. בסוגיא ק"ח ב' ובהא דאמרינן לפני שאין בילה. כא. ק"ח א' ורבי אוסר, כשאין בדמיו אלא אחד, ואם אפשר לשנות מבהמה לעוף, כב. במה שפירשו תו' שם שיערבו הדמים. כג. ק"ח ב' הגדול שבהן הקדש אי בודאי קאמר או בספק ובפרש"י בזה. שם בגמ' ממתין לו עד שיומם כו' מה חידוש בזה, ושמא החידוש שאינו עובר בכל תאחר, ובספק בכור אי איכא ב"ת. שם שור בשוורי כו'. כד. ק"ט א' נזיר כדקאמרת עולה ע"מ שלא אתחייב כו'. איסור שחוטי חוץ הוא אף בקדשים שלא הוקדשו להקרב במקדש, ועל קדשי עכו"ם חייבין בחוץ אף שהעכו"ם רשאי להקריב קרבנות בחוץ, בדברי התו' כתובות נ"ו א' נזיר י"א א'. כה. שם במשנה הכהנים ששמשו כו' ואצ"ל לד"א, למה כיילינהו וזה דאורייתא וזה דרבנן, ובכהן שהמיר לענין נ"כ, ואפשר דכל הענין נלמד ממה שנפסלו הבכורים ע"י עוון העגל. שם בסוגיא נעשה משרת לעכו"ם כו'. כו. שם השתחוה לעכו"ם כו'.

יתחייב הנודר י"א להוסיף עוד אחד. ובהשמטת הרמב"ם ד"ז. במה שפסק הרמב"ם דיש קבע לנסכים, יא. בפירוש הבעיא דיש קבע לנסכים, בדברי הלכות דבנדר לוג או שנים מחייבין ליה להשלים אי יש קבע. יב. בסוגיא ק"ז א' כין דאיכא מנחה כו' ודילמא נסכא כו', בנדר נסכא דזהב או כסף כמה שיעורו, בנחושת לא איירי במטבע, ובדעת הרמב"ם בפירוש הסוגיא. יג. ק"ז א' הרי עלי עולה יביא כבש, אם יכול להביא שור, ובמש"כ תו' דדעת הנודר כפי מה שהוא רואה בעיר, ובדעת הרמב"ם בזה. יד. ק"ז ב' הרי עלי שור יביא הוא ונסכיו במנה, במה שפרש"י שהוא הלל"מ. ואפשר לפרש שזה נלמד משיעור שני סלעים דאיל. שם שחור והביא לבן כו' ובעופות כה"ג, ובגדול והביא קטן קטן והביא גדול. שם הרי עלי עולה בסלע כו'. טו. שם וליתי פר ממ"נ כו'. טז. בתו' ו' ב' שלא יהא חוטא נשכר. יז - יח. מותרות דיהוידע הוא דין בעצם הקרבן שמשתנה למותר וכמו פסח שמשתנה לשלמים, ולכך יש ענין מיוחד במותר של כל סוג קרבנות ומשו"ה תקנו שופרות מיוחדין לכאו"א. בסוגיא ק"ח א' ק"ז ב', ואם שייך להתנדב למותרות, עוד שם בסוגיא, יט. בדעת הרמב"ם במותר מנחת חוטא. בגמ' ק"ח א' מותר עשירית האיפה של כה"ג ירקב,

